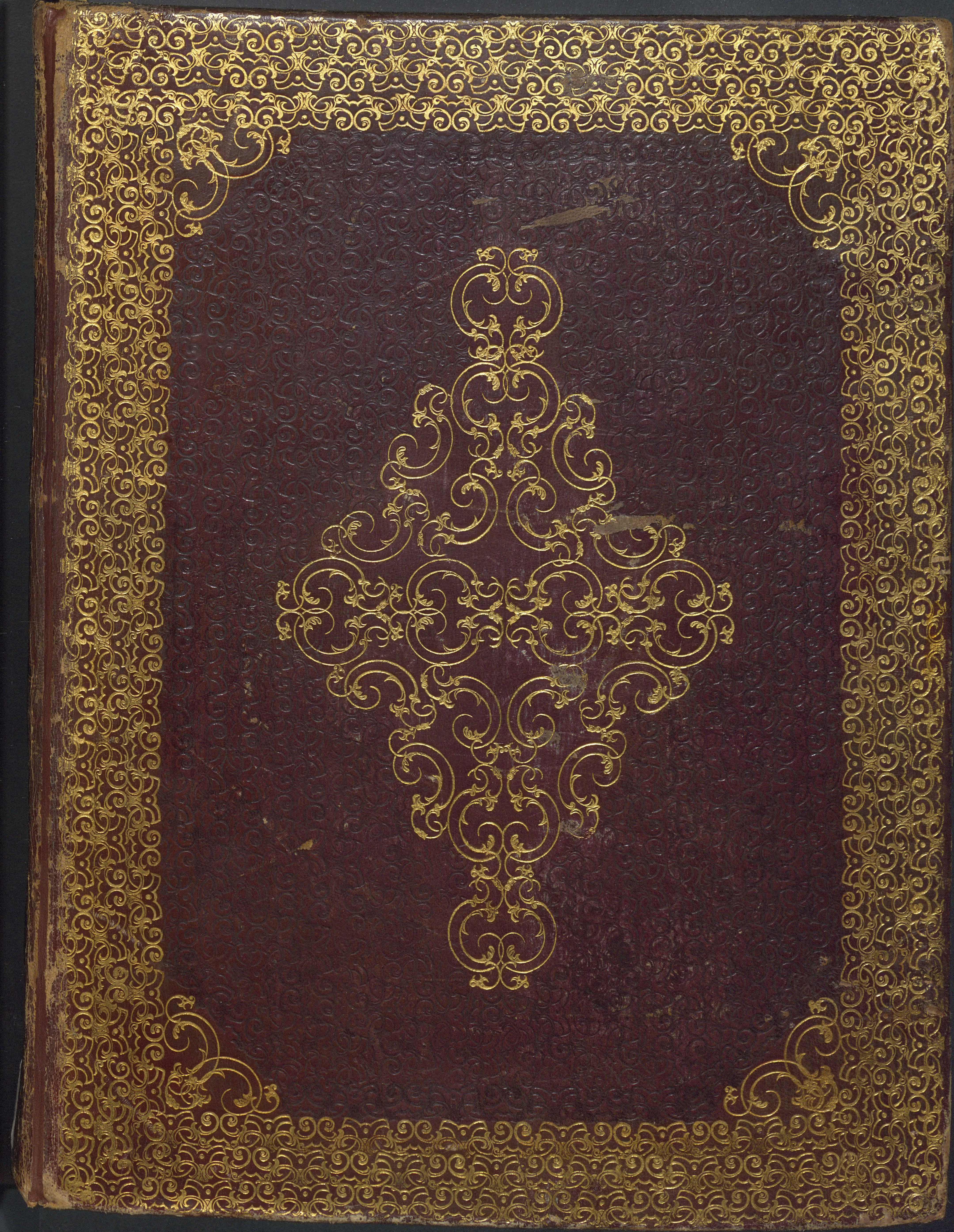

tur contra eos. Quia sc̃ptũ est exo. xx. Nõ
concupisces uxorem p̃ximi tui. Respõde
bant sic q̃ hoc precepto nõ p̃hibet̃ concu
piscentia int̃ior: sed manifestatio ext̃ior.
q̃i d. non concupisces. i. signa concupiscẽ
tis non facies. ut amplexus & oscula uel
consilia. Sed hoc manifeste p; falsũ. quia
actus ext̃ior non h̃t maliciã uł bonitatem
moralem: n̄ in q̃tũ p̃cedit ab actu int̃iori:
Quia pccm̃: in tantũ est uolũtariũ: q̃ si nõ
sit uoluntariũ non est pccm̃. Alio m̃ intelli
gĩ predictũ uerbũ. s. q̃ lex uet᷒ p̃hibeat
manũ seu aĩum & concupiscentiã int̃iorem
videl; in uicio mecchie & auaricie tm̃. &
ad huc lic& prohiber& in illis cõcupiscẽtiã
n̄ tñ tñsgressorib᷒ infligebat aliquã penã
& iõ in talibus inueit̃ impfecta. Lex autẽ
euangelica tanq̃ p̃fectissima gen̄alit̃ p̃hi
be& concupiscentiã malã & concupiscẽtib᷒
indicit penam infligendã. P̃pt̃ qđ saluator
Math̃. v. Audistis quia dictũ est antiquis
non occides. Q̃ aũt occiderit re᷒ erit iudicio.
ego aũt dico uobis q̃a oĩs q̃ irascit̃ fr̃i suo re᷒
erit iudicio. & eodem m̃ dic in aliȷs p̃cep
tis. Ex q̃o p; q̃ lex euang̃lica n̄ solũ ordinat
act᷒ ext̃iores. sed g̃n̄alr̃ actus interiores
& sic p; secundũ. Tercio dico q̃ ad legem
p̃tin& ad felicitatem hoĩes inducere. Veꝝ
tñ lex humana nõ inducit n̄ ad felicitatẽ
politicã. que est tñq̃llus & pacific᷒ stat᷒ ciuitatis
in uita ista mortali. homo aũt sc̃dm ĩtel
lectũ, que est pars p̃ncipalior hoĩs, ĩmor
talis est, ut dicit̃. x. eth̃. & iõ oport& aliã
felicitatem ext̃ uitam istã assignare. Ad
hanc aũt lex diuina ordinat. Quod nõ p̃t
facere lex humana. per hoc. n. necessitas
sacre doct̃ine ab oĩb᷒ doctorib᷒ assignat̃.
q̃a hõ ad quandã b̃titudinẽ sr̃naturalem
ordinat̃. ad quã per legem sibi diuinitus
reuelatã dirigit̃. Veꝝ tñ in hoc lex Mosaica
inueit̃ defectiua. Q̃a b̃titudo sr̃natal̃ non
habet̃ n̄ p̃ g̃ram. sc̃d; q̃ dr̃. Ro. vi. Gr̃a dei
uita et̃na. hanc aũt g̃rãm lex Mosaica nõ

dabat. sed ad ipam tm̃ disponebat. P̃pt̃ hoc dr̃ ad
hebr̃. vii. Nichil. n. ad p̃fectũ addux lex. sed
hanc p̃fectionẽ a x̃o dandã expectabat sc̃d;
q̃ scribit̃. io. i. Lex p̃ Moisen data est. g̃ra
& ueritas p̃ ih̃m x̃m facta est. P̃pt̃ qđ saluat̃or
in p̃n. euanglice legis dicit. Math̃. iiii. Pe̅itẽ
tiam agite: appropinq̃bit. n. regnũ celoꝝ
& sic pat& terciũ. Quarto. ad legẽ p̃tin&
ueritatẽ plane ac lucide tradere. Cuius
ratio est q̃a lex p̃ponit̃ multitudini intel
ligenda & seruanda. In multitudine aũt
plures sunt deficientes ingẽio & pauci sb̃
tiles & ingẽiosi. p̃p̃r quod lex q̃ multitudi
ni p̃ponitur deb& ueritatẽ lucide ac pla
ne t̃dere. In hoc aũt inueit̃ lex humana
defectiua. quia ibi inueiunt̃ multe obscu
ritates & p̃plexitates. Quod p; p̃p̃r legu;
multitudie; ac uarietatẽ & mutationem
& aliq̃ꝝ abrogationẽ. ut pat& intuenti
iura ciuilia & canoĩca. Sil̃r in hoc defecit
lex Mosaica. q̃a in uelaminib᷒ & figuris
tradidit ueritatẽ de agibilib᷒ & credẽdis.
In cui᷒ fig̃ã Moises uelata facie loq̃batur
ad popl̃m. ut h̃et̃. exo. 34. Propt̃ qđ dicit
ap̃ls. i. cori. x. Om̄ia in fig̃ã contigebant
ill̃. Sed lex euang̃lica in hoc inueit̃ p̃fc̃a.
q̃a ueritas que in uet̃i testamento ĩ figuris
latebat occulta p̃ euidentiã facti facta est
manifesta. In cui᷒ signũ in passione dñi
q̃n misteria noue legis fuer̃t impleta. Velũ
templi scisũ est in duo media. luc. xxiii. P̃pt̃ qđ dic
saluator. io. xvi. Veit hora cum iã non in
p̃ũbiȷs loq̃r uobis sed palã de patre anũ
ciabo uobis. & sequit̃. Dicunt ei discipli.
Ecce nunc palam loq̃ris & p̃ũbiũ nl̃l̃m
dicis. & sic pat& q̃rtum uidelic& q̃ lex
euang̃lica excellit om̄em aliã legẽ in tra
dendo plane ac lucide ueritatẽ. De his. iiii.or
predictis dr̃. ps. xviii. Lex dñi. i. lex euan
gelica que est dñi ih̃u x̃i. ĩmaculata. q̃a
nullũ malũ p̃mittit. conũtens aĩas quia
act᷒ int̃iores aĩe p̃fecte ordinat & dispo
nit. testimoniũ dñi fidele, q̃a ad felicitatẽ

ꝓmissam efficacit͛ inducit. Sapiam ꝑstās paruulis: quia ueritate captabilē oībus lucide t̄dit. Igit͛ sicut p; ex predictis lex euanglica omnē aliā legē excellit ī noticia quadruplici. Ideo couenient͛ de ipa dr̄ ūbum passuptū: Quatuor facies uni. qa ꝑ faciem noticia designat͛. Ad cuius uerbi ultiorē intellectū sciendū q in ūbo ꝓposito notant͛ q̄tuor cause huius euangelice doctrine. uidelic&: causa effectiua ꝑncipal. subiectiua seu mat͛ial. finalis & for͛l. Tres autē ꝑme cause concidunt in idē numero ut patebit. & io notant͛ in hoc ꝯ noīe uni. Causa aut̄ for͛l sub facie q̄drupliei. cum dr̄. quatuor facies. Ad euidentiam autē ꝑmi adūtendū q xp̄s siue d̄s incarnatus qd̄ idem est qd̄ x̄. est nomen suppositi in duplici nat͛ā. diuina. s. & humana. ipse est causa efficiens huius euāgelice doctne. huius rō est qa in oībus artib͛ uidemus q architector ꝑ ministros disponit materiā. sed per se ipm̄ inducit formā. sicut carpentator ꝑ minist͛s facit lignorum dolatioē; sed ꝑ se ipm̄ ipius domus uel nauis cōpaginatioē; ut hēt͛. 1. methap. Lex at̄ ueꝰ fuit dispositio ad nouā. ꝑpr qd̄ dr̄ ad galat͛. 3. lex pedagogus nr̄ fuit ī x̄. & io lic& utrūq; testamentū sit a deo datū: tn̄ ueꝰ testamentū fuit datū ab ipo mediantibus anglis. ut hēt͛ expresse act͛. vii. ū dr̄ de Moise. hic est qui fuit ī ecclīa in solitudiē cū anglo q loq̄bat͛ ei in monte synai. & cū p̄ribus nr̄is q accepit uerba uite dare uobis. Qa tn̄ iste angelus in ꝑ͛ d̄i loq̄bat͛ moisi. io aliqn̄ noīat͛ anglus aliqn̄ dn̄s. Scd̄m qd̄ dicit btūs gg͛ ꝑo. morali ū. ex q p; q ueꝰ testamentū dedit dn̄s ꝑ ministeriū anglorum. ut in act͛. vii. Post uerba ꝑmissa dr̄ iudeis recepistis legē in dispositione anglorum & non custodistis. Sed nouū testamentū dedit dn̄s ꝑ se ipm̄ īcarnatū. ꝓp͛t qd̄ Aug͛. in libro de sermone dn̄i exponens illud. M͞t. v. & apiens os suū & c͞.

dicit. Tunc apuit os suū q in lege ueti apiebat ora ꝓpharum. & hoc est qd̄ dic͞ apl̄s ad hebreos. i. Multipharie mltisq; modis oli d̄s loquens p̄ribus in ꝓphis. nouissime diebus istis loquutus est nob in filio & c͞. Pat& ig͛ q x̄ est causa effectiua huius euanglice doctne. Simili͛ ipe est causa sbiectiua seu mat͛ial. Ad cuius euidentiā sciendū est q idem est subiectū totius scīe & partis. sub alia tn̄ rōne. qa sub rōne uniūsali ē sbm totius scīe. sub rōne at̄ deītinata & ꝑticlari est sb; in ꝑte. sic͞ p; in ph̄ia n̄ali ubi corpus moblē uniūsali ē sbm. cor͛ at̄ imoblē aīatū ī libro de aīa est sbm. & in libris seq̄ntibus. ad ipm̄ sili͛ illud qd̄ est sbm ī tota sac͛ sc͞ptā sub rōe gn̄ali deb& assign̄i. ꝑ subiecto in ꝑte ipius sub rōne deītinata & sp̄ali. De sbo autē theologie duplex est opinio. Una q xp̄us est ibi sbm̄ sub ratioē gn̄ali. & scd̄m hoc dicēdū est q x̄ ut ꝓmissus est subiectū in ueti testamento. & hoc maīfeste p; ex ꝓcessu legis & ꝓpharū. ut oēs doctores dixerunt q ueꝰ testamentū nō est n̄ dispoitio ad xp̄; Xp̄s aut̄ ut ꝑntipalr̄ exhibitus est sb; ī nouo. ut pat& ex ꝓcessu euanglistarum & ꝓpharū & aplorum. Alia est opio de sbo sacre sc͞pte. s. q d̄s sub rōne deitatis ī cōi est subiectū sacre sc͞pte. & ꝑ conseq̄ns sb rōne sp̄ali est sbm legis euanglice. uidel; deus in quantū incarnatus. qd̄ est idē qd̄ x̄. & sic redit ad idem cū ꝑma opiōne. s. q x̄ sit hic sbm̄ qa xp̄us est nomē sbpoiti in n̄ā dup͛. s. diuina & humana. & ꝓpter hoc Matheus q est ꝑmus in ordine euāglistarum intitulat euangliū suū de x̄ tanq de subiecto dicens. Liber gn̄atiōis ih̄u x̄. & c͞. Sili͛ et alij euanglīste non faciunt aliud n̄ facta & doctnam dn̄i ih̄u x̄ tradere. ex quo pat& q x̄ est subiectū. Tercio dico q x̄ est causa finat͛ huius doctne. Ad cuius euidentiā considerandū q cuiul; scientie duplex est finis. Unus intrinsecus. & hic finis est ꝓpi sbiecti cogtio. Alius est finis

Marginal notes: gg͛o. ; aug͛. ; subiectū theo͛.

extrinsecus & hic est felicitas ad quam omnis perfectio humana aliqualiter ordinatur. Et sic in proposito evangelice doctrine duplex est finis. Unus intrinsecus qui est cognitio ipsius Christi enigmatica que est per fidem & habetur in via. Alius est finis extrinsecus qui est cognitio eius clara per apertam visionem que habetur in patria. & hoc est quod dicitur Io. xx. hec autem scripta sunt ut credatis quoniam Ihesus Christus filius est dei. hic est primus finis. Sequitur & ut credentes vitam eternam habeatis in nomine eius. hic est secundus. Igitur patet ex predictis quod Christus est causa efficiens materialis & finalis huius doctrine evangelice. & ideo iste tres cause concurrunt in unum numero. & ideo bene designantur sub in hoc nomine uni. Et de hoc potest accipi quod scribitur i. Io. v. hi tres unum sunt. scilicet efficiens verbum & finis. Secundo in verbo proposito tangitur causa formalis sub facie quadruplici cum dicitur quatuor facies uni. Ad cuius evidentiam considerandum quod duplex est forma scientie. scilicet forma tractandi & forma tractatus. Forma tractandi est modus agendi. Et iste habet iiii. facies quia quilibet evangelista quadruplicem noticiam tradit de Christo videlicet noticiam humanitatis que figuratur in facie hominis. Noticiam divinitatis que figuratur in facie aquile desuper ipsorum quatuor. noticiam etiam sui sacerdotii que figuratur in facie bovis quod erat animal immolaticium in lege. Noticiam etiam sui regni que notatur in leone qui rex animalium. Vel in facie hominis noticiam sue conversationis & nativitatis. In facie bovis noticiam passionis In facie leonis noticiam resurrectionis. In facie aquile noticiam sue ascensionis. & ideo bene dicitur quod quatuor facies uni. De hoc autem potest exponi quod dicitur Eze. i. Cumque aspicerem animalia apparuit una rota habens quatuor facies. Ista animalia sunt quatuor evangelia seu quatuor evangeliste. que aliquando dicuntur quatuor aliquando unum. Licet enim Matheus principaliter versetur circa humanitatem Iohannes circa divinitatem. Lucas circa sacerdotium. Marcus circa regnum. Quilibet tamen ipsorum ista quatuor considerat. Unde dicit beatus Gregorius super Eze. omel. i.

Si queras quid Matheus circa incarnationem domini senserit. hoc idem quod Marcus Lucas Iohannes & sic de aliis. Et sequitur. Quicquid in uno inveneris hoc simul in quatuor recognosces. Dicit igitur cumque aspicerem animalia id est quatuor evangelia. quia doctrina evangelica pre aliis doctrinis est intente & diligenter consideranda quia ibi consistit vita secundum quod scribitur Io. vi. Verba que ego loquor vobis spiritus sunt & vita. Propter quod dicitur Io. v. Scrutamini scripturas in quibus putatis vos vitam habere. Quia ille sunt que testimonium perhibent de me. & Apparuit una rota. ista rota que est circularis figure est doctrina evangelica in qua coniungitur finis principio scilicet natura humana que scribitur ultimo facta Gen. i. & tamen in Christo qui est verbum huius doctrine est coniuncta ipsi deo. Item circulus est figura perfectissima propter quod significat legem evangelicam in qua imperfectio cuiuslibet alterius legis est suppleta. Sed dicitur habere quatuor facies propter quadruplicem noticiam Christi quam describit quilibet evangelista. & sic apparet forma tractandi. Forma autem tractatus est divisio scientie per libros partiales. ista sic connotificatur per quatuor predictas facies. Ad cuius evidentiam considerandum quod partes alicuius totius etherogenii debent habere ad invicem distinctionem conexionem & ordinem. Aliter non essent partes actu. Distinctio autem evangelistarum quatuor conexio & ordo convenienter designantur in quatuor faciebus predictis. Ad cuius intellectum attendenda est huiusmodi visio imaginaria Ezechielis prophete. Videbat enim quatuor facies in uno corpore. ita quod corpus erat quasi rectum sicut corpus hominis habens secundum longitudinem quatuor latera vel superficies. & ideo in summitate illius corporis erant quatuor latera vel capita. In quolibet latere erat unum caput. scilicet caput hominis in latere superficie anteriori, caput leonis in dextra caput bovis in sinistra, caput aquile in opposita scilicet in posteriori parte. Quod autem dicitur Eze. i. Facies aquile desuper ipsorum quatuor. hoc est

qa collum aqle est longius. & io caput a-
quile supeminebat aliis. et p consequens
habebat illud corpus aspectū ad quatuor
partes oppositas. quia posteriora capitū
erant coniuncta interius. & antiora seu fa-
cies capitū erāt p̄eminentia exterius. Silr
in illo corpore erant q̄tuor tibie. & non
habebat flexionē magis ad unā partē q̄
ad aliā. sicut si genus hōis esset flexibile
equalr ad omnem partē indifferent. &
ppr hoc dicit pedes eorum pedes recti. & ac-
cipitur ibi pes p tota longitudine a crure
usq; ad plantā pedis. Ex predictis patet
q illud aīal poterat ire ad q̄tuor partes
oppositas sine sui conūsione. qa habebat
aspectū ad q̄tuor partes oppositas. p q̄tu-
or facies & pedes similr flexibiles eq̄lr
ad q̄tuor partes & hoc est qđ dicit i tex-
tu. Q per q̄tuor partes illorum ibant nec
reuertebant cū ambularent. Quia p q̄tu-
or partes poterant ambulare sine ipius
corporis conuersione. Ex istis apparet
distinctio euangeliorum cōnexio & ordo
eorum p hoc. n. q erant capita distincta appa-
ret euangeliorum distinctio. In capite eni
hōis uel facie designatur euangelium
Mathei. q p̄ncipalr uersat circa humani-
tatē. In facie aquile euangeliū iohānis
quod describit p̄cipue ipsius diuinitatē;
In facie bouis euangeliū Luce. qđ descbit
xpi sacerdotium. In facie leonis euāgeli-
ū Marci quod descbit ipsius regnū sic sup
dictū est. Vel alr in facie hōis gñatio. &
i facie bouis ipsius passio. In facie leōis re-
surrectio. in facie aqle ascensio. Q̄a licet
p̄dicta ab oībus euangelistis considerent
q̄lz tn̄ illorum circa unum p̄ncipalr ūsatur
ut sup declaratū est. Similr i p̄dictis faci-
ebus denotat cōnexio euāgliorum. & io illa
q̄tuor capita erant i uno corpore coiūc-
ta. & p consequēs pcedente una facie ali
alie sequebantur. Qa quod i uno euāglio
narratur, per alia tria euanglia pbatur

qa ibidē factū ut consilē narrat. Sic iohns
euangelista solus narrat illuminationē ce-
ci nati. Alii at narrant de mltis aliis cecis
illuminatis. qđ est euisdē ptatis. Similr
i predictis faciebus apparet ordo euāglio-
rum. sic. n. stabat illud corpus hñs q̄tuor fa-
cies in aspectu pphe. q facies hōis erat s
directe opposita. facies leōis ad dextā
partē illius aīal. facies aut bouis ad sinis-
trā. caput aqle in parte postiori. Quia tn̄
colum aqle est longius, io sremīnebat ce-
teris. ideo dr facies aqle desr ipsorum. iiii.
Isto ergo modo ordinant euanglia. qa p̄o
ponit euangliū Mathei, sic facies homis
primo opponebat aspectui pphe. & scđo
loco euangeliū Marci qa dexta pars por
erat q̄ sinistra. & tercio euangliū Luce.
& quarto euangeliū iohānis, qa facies
aquile erat in posteriori parte. & hoc ē
quod dr Eze. i. Similitudo uultus eorum
facies hōis & facies leōis, a dextris ipsorum
q̄tuor. & facies bouis a sinistris ipsorum. q̄.
& facies aqle desup ipsorum. q̄. Secundū
eni ordinē euangeliorum ponit hic ordo
istarū facierum. Igit qa euāgeliū Mathei
qđ primo ponitur in facie hōis figurat
ideo de ipso pt dici illđ ecc. 3 4. Ante faci-
ē hōis similitudo alterius hōis. homo est
eni āīal rōnale mansuetū & ciuile. & io
significat Matheū euāgelistā. q dixit ra-
tionablr mansuete & ciuilr. nō ciuilita-
te politica sed illa ciuilitate q̄ efficim̄
ciues sanctorum & domestici dei sredifica-
ti sr fundamentū aplorum & pphārum. scđ;
q dicit apls ad eph. 2°. Dicit igi ante fa-
ciem hōis qa ante considerationē M. e-
uanglist. M. sicut oībus ppū est posita
Similitudo altius hōis. i. x̄. cuius p̄cipue cō-
siderat humanitatē. & bn̄ dr x̄ alt ho. i.
qa fuit alter ab oībus aliis hōibus. Quia
oms alij pcessert de radice pcci. iste aut
solus inocens. p quē ad iusticiā alij sūt re-
ducti. scđm q scribi ad ro. vi. Sic p unius

hominis inobedientiã peccatores cõstituti
sũt multi: ita p unius hoĩs obedientiã iusti cõs
tituentur multi. hic ĩ p̃nti ĩchoatiue p grãm
& ĩ futũo p gl̃iam q̃ est gratia consumata.

MATHEUS. Et hic ẽ
p̃mus plog⁹ btĩ Ihero
nimi q ppõnit᷑ euañ
Mathei. Quiquidem
plogus diuidit᷑ ĩ .iiii.
partes. In p̃a parte desc̃
bit euangliste status. Secundo describendi
modus. ibi. Duo𝔷 ĩ generatiõe x̃. Tercio hui⁹
euangelij matia p̃ncipal᷑. ibi. Qua𝔷 oĩum
re𝔷. & q̃rto utilitas hui⁹ opis. ibi. in q̃ euãge
lio m utile est. In p̃a parte describit᷑ euãge
lista ex noĩe cũ dr̃ Mathe⁹. q ĩt̃pretat᷑ dat᷑.
Q̃a int᷑ alios euangelistas p̃o dat⁹ est a deo
ad scribendũ euangeliũ ad instructionem
oĩum fideliũ. Secundo desc̃bit᷑ natiõe ex
p̃ria cũ dicit᷑. ex iudea. q̃a natiõe fuit iude⁹
& de iudea nat⁹. Quequidẽ iudea p̃mo dicta
est terra chanaã. q̃a post diluuiũ ibi habita
uert̃ filij chan. Quib⁹ expulsis p filios isrl̃
tempore Iosue nominata est iudea a t̃bu
iude que erat p̃ncipal᷑ & regia. Tercio desc̃
bit᷑ q̃tũ ad ordinẽ int᷑ euangelistas cũ dr̃.
Sicut p̃m⁹ in ordine ponit᷑. In ordine scil;
euangelista𝔷: ita p̃mus sc̃psit euangeliũ.
Quarto describit᷑ q̃tũ ad statũ precedẽtẽ
eius conuersionem ad xp̃m. q̃a añ erat pu
blicanus uel curã hñs de publicis actibus.
erant enĩ tũc iudei t̃butarij romanoru;
& ĩo illi q colligebãt t̃butũ romaĩs mitten
dũ dicebant᷑ publicani. huiusm̃i cõter
sunt campsores & pecunia𝔷 numerato
res. & quia talia negotia uix aut nũq̃ si
ne pcc̃o exerceri possunt ut dicit beat⁹
gg̃. ideo in hoc pat& gr̃a diuina que ex
talibus reuocauit Matheũ ad statũ apli
cũ. & hoc est quod dicit. cui⁹ uocatio & c̃.

in iudea

al's. idest

Sequit᷑ duo𝔷 in g̃natiõe. hic tangit᷑ mo
dus sc̃bendi quẽ tenuit euangl̃ista Math⁹
ĩ desc̃ptione genealogie x̃. a qua incipit
suũ euangeliũ. & primo tangit᷑ modus
scribendi quantũ ad radicẽ genealogie x̃
q ponit duos patres. uidelic& Dauid &
Abraham q̃i radicẽ hui⁹ genealogie; sic̃
pat& in p̃n euangelii. cũ dicit. Liber g̃na
tionis & cet᷑. Ratio aut᷑ hui⁹ assignatur
quia Abraham fuit p̃m⁹ q fidem uni⁹ dei
publice confessus est. & in signũ huius
p̃mo circũcisionem accepit. Quod que fuit si
gnũ distinguens fideles ab infidelib⁹. Da
uid at̃ sic̃ fuit p̃m⁹ rex elect⁹ a dño scdm
uoluntatẽ dõ ad infidelẽ p̃p̃lm regendũ
scdm q⁹ dr̃ p̃mo Rx. xiii. Quesiuit dñs ui
rũ iuxta cor suũ & c̃. Saul aut᷑ lic& p̃o
fuerit electus a domino. hoc tñ nõ fuit
scdm cor dñi: sed scdm exactionẽ p̃p̃li.
Propter qd̃ dicit dominus Samueli. i. R.
viii. Audi uocem p̃p̃li petentis regẽ. s. sr̃
se. sequitur: Non enim abiecerũt te; sed
me; ne regnem sr̃ eos. & hoc est qd̃ dicit
Iheronim⁹. Duo𝔷 in g̃natione x̃ p̃ncipia
presumens. i. añ sumens: duos hoĩes uide
lic& Abraham & Dauid. q̃i p̃n & radices
genealogie x̃. Seq̃. uniuscuiq; c̃cũcisio ĩ
carne. i. ip̃i⁹ Abrahe q p̃mo accepit circũ
cisionẽ ut dictũ est. Alteri⁹ cui⁹ scdm
cor electio & c̃. i. ip̃ius Dauid q elect⁹
p̃mo fuit rex a dño. ut dictũ est. ex utis
q; p̃rib⁹ xp̃us. In hoc reddit᷑ causa p̃dicti.
quasi dicer& ppr qd̃ Abrahã & Dauid po
nit᷑ p̃ncipali radix genealogie x̃ q̃a x̃.
nasci debebat ex p̃riarchis & regib⁹ tãq̃
eis p̃missus. sicq; quaterdenario hic tan
git modũ sc̃bendi genealogiã x̃ quãtum
ad deductionẽ ex predictis duob⁹ p̃rib⁹
seu p̃ncipijs. Q̃a euangl̃ista põit tres q̃t
denas. Una fuit in tp̃ore quo p̃p̃ls est gu
b̃natus per iudices. Secunda in tempore
q̃ gubernat⁹ est p reges. & tercia q̃ gu
bernatus est p sacerdotes. & hoc est qd̃

xx6. di. q̃lis quisq;

dicit. Sequitur quaterdenario triformiter posito .i. in tribus temporibus in quibus triformiter gubernatus est populus. Sequitur principium a credendi fide in tempore electionis porrigens. Quia prima quaterdena incipit ab Abraham qui primo fidem unius dei publice confessus est. Et terminatur in David qui primo electus est in regem a domino ut dictum est. Et ex electione usque in transmigrationis diem diriges. Quia secunda quaterdena incipit a David ex electione & terminatur in Iechonia filio Iosie in transmigratione babilonis. Sequitur a transmigrationis die usque in xpm diffiniens. Quia tercia quaterdena incipit a transmigratione babilonis & terminatur in xpo decursa. Ad omnium domini generationem decursam dicit: Quia describit genealogiam xpi descendendo. Lucas autem ascendendo e contrario. Sequitur & numero satisfaciens & tempori. quasi dicat in hoc quod sic describsit genealogiam per .3. quaterdenas. satisfecit numero. quia posuit numeros convenientes misterio xpi. quia per quaterdenas que componuntur ex quatuor & .x. significatur lex xpi que decurrit per .4. evangelia. & lex Moisi que decurrit per .x. legis precepta. Per ternarium vero signatur misterium trinitatis. quod fuit traditum in utraque lege. sed in nova lege magis explicite. Et sic patet quatenus evangelista satisfecit numero. satisfecit etiam tempori. Quia per tres quaterdenas describsit tres gubernationes illius populi in diversis temporibus. Sequitur ut et se quod esset onderet. quasi dicat in scribendo evangelium xpi Matheus ondit statum suum quia ibidem scribsit vocationem suam ex publicis actibus ad statum apostolicum. & opus dei in se demonstrans. Quia in hoc ondit operationem dei vocantis ipsum per suam misericordiam. et in iis quorum genus posuit xpi operantis a principio testimonium non negaret. hoc est dictum quod similiter in Abraham & David qui electi sunt a deo ab antiquo. unus ad fidem, alter ad regnum dei operationem ondit. Construe igitur sic literam. Et non negaret. minus dicit & plus significat

.i. concederet seu declararet testimonium xpi operantis .s. per gratiam .a principio .i. ab antiquo. In iis quorum genus posuit xpi .i. describendo genealogiam xpi & hoc fuit in David & Abraham. quos posuit radices genealogie xpi. Quarum omnium rerum & c. In hac parte Iheronimus ostendit intentionem principalem evangeliste Mathei, seu scribendi sui evangelii. Quia genealogiam ordinate ab Abraham usque ad xpm describsit, ut onderet quod ipse xpi est verus homo & verus deus. quia secundum humanitatem natus est de muliere: passus in cruce: & omnia pecata nostra delevit. & resurgens a mortuis nos per adoptionem in filios dei regeneravit. & hoc est quod dicit. Quarum omnium rerum et c. in genealogia .s. xpi. descriptarum tempus. quia ibi tamen tempora describuntur ut visum est. Ordo. Quia ordinate tempora & persone in diversis temporibus describuntur. ut visum est. Numerus. Quia sub certo numero .i. in tribus quaterdenis comprehenduntur. Dispositio [ra]tionis. Quia [ra]tionabiliter disponuntur. Quod fidei necessarium est, deus xpi est, hoc est dictum. ad hoc omnia predicta sunt sic ordinate descripta: ut ondatur quod xpi est verus deus. quod credere necessarium est ad salutem. & quod est verus homo. unde subditur Qui factus est ex muliere factus sub lege. Quia onera legis voluit observare: hoc autem accipitur de epistola ad galatas .4. Passus in carne omnia in cruce fixit .i. omnia pecata nostra in cruce destruxit. & accipitur hoc de epistola ad col. .ii. ubi dicitur sic. delens quod adversus nos erat cirographum decreti .i. obligationem ad penam inferni. Sed illud tullit de medio affigens illud cruci. & est locutio methaphorica ad similitudinem illius qui destruit aliquam cartam ut obligationem quia perforat eam vel corrumpit. Sic xpi per passionem suam illud decretum quo eramus obligati gehenne destruxit. Sequitur ut triumphans eam semetipso .i. devincens in corpore proprio, resurgens in corpore: & patris nomen in patribus filio. Ad evidentiam huius litere considerandum quod pater & filius corelative dicuntur. Relativa autem [illegible] posita se ponunt & perempta se perimunt. Igitur quia iudei non noluerunt

recipe xp̄m Abrahe & ceteris p̄ribꝫ pmis
sū ideo desierūt ēē filij Abrahe .i. imita-
tores ip̄ius p fidem. & p conseq̄ns Abrahā
& ceti p̄res desiert ēē p̄res eoꝝ. gentilē
at̄ eꝫ & ad p̄dicatioēm aploꝝ receperūt
fidem x̄. & io in loco iudeoꝝ a fide Ab̄he
recedentiū fc̄i sunt filij Abrahe. & sic p̄i-
mitas que desierat ēē in Abrahā & cetis
p̄ribꝫ restituta est p filiationē gentium
in q̄tū fc̄i sunt imitatores eoꝝ per fidē.
& ɔūso igr̄ filiatio sibi restituta est in ip̄is
credentibꝫ: restituta predc̄a p̄initate. Q̄a
hec est nā corelatiuoꝝ ut dictū est. & hoc
est qd̄ dicit: resurgens in corpore .s. xp̄s
& p̄cipiens p̄dicari baptismū p̄rie in oēs
gentes. Factus est restituens nomē p̄ris
in p̄ribꝫ .s. antiq̄s. filio. hoc est ad hono
rē filij. q̄a hoc cedit ad honorē x̄ & filij
Nomen restituens in filijs .i. i gentibꝫ
fidē recipientibꝫ. p̄ri. hoc est ad honorē
p̄ris eterni. sine p̄n̄, sine fine. Q̄a xp̄s se
cūdū diuinitatē man& in et̄nū. Ondens
unū deū se ēē cū p̄re. per opa .s. diuinita
tis que egit. q̄a p̄p̄a opatio uniuscuiusq; rei
ondit natūm eiꝫ. q̄a unus est .s. deus q est
pater & filius q̄a non s̄t duo dij sed unꝫ
deꝫ. In quo euangelio. hec est q̄rta pars
huiꝫ plogi in q̄ ondit̄ utilitas, ista utilitā
i ḡnali respectu oīum fideliū. Secundo
ondi in sp̄ali q̄tū ad b̄tm iherōnimū. ibi.
In oibꝫ enim hoc et c̄. In p̄a q̄ parte ondr̄
utilitas q̄tū ad quatuor. Quia illi q legt̄
hoc euangeliū impfecte, illi possūt p̄pē
dere miam dei in uocatioē Mathei ad
statū ap̄licū. & diligentiā ap̄li i s̄cbendo
euangeliū. & dilectionē dei ex q̄ uoluit
incarnari. & pfectionē & felicitatē hu
manā que est in coniunctioē ad deū p
fruitionē. q uoluit sibi natam humanā
coniungere p ip̄ius assumptionē. & hoc
est qd̄ dicit. In q̄ euangelio utile est de
sideratibꝫ deū .i. noticiā dei. sic p̄ma ul
media ul pfecta cognoscere: principium;

mediū & finē huiꝫ euanglij. in q̄ cōsistit
pfectio. ut intelligant uocationē ap̄li, q̄a
de hoc fit ibi mentio. & opꝫ euangelij. quod
ip̄e sc̄psit fidelr̄. & dilectionem dei i car
ne nascentis. q̄a ex dilectione uoluit in
carnari. Sequit̄. in q̄ apprehensi sint & c̄.
.i. adhuc utile est euangeliū hoc. ut legē
tes ip̄m recognoscant in eo .i. in x̄ ēē. supple
id. in quo repprehensi sūt. & apprehēdē
e appetunt .i. ipsam diuinitatē cui coiūcta
est nat̄a nr̄a in x̄ in unitate supposi[illegible]
ī carnationē. & quā apprehendere [illegible]
p fruitionē. & accipitur ibi iste modus
loquendi de ep̄la ad phil. 3. ubi dic[illegible]
ap̄ls. seq̄rat̄ si quomodo apprehendā [illegible]
et comp̄hensꝫ sū. Nobis at̄ & c̄. hic tāg[illegible]
motiuū ih̄ero ad tr̄sferendū Mathei e-
uangeliū .s. ut traderet certitudinē rei
geste in euanglio Mathei. ubi ondit̄ et
uera diuinitas & uera humāitas ip̄iꝫ xp̄i.
& hoc est quod dicit. nobis at̄ in hoc fuit ar
gumenti .s. rōnis motiue. Quia argumētū
quedam rō est. in hoc studio .i. ad studendū
in hoc euāgelio tr̄sferēdo & exponēdo.
& fidem et pro[illegible] .i. certitudinē facte
rei t̄dere .i. gestoꝝ x̄. h sed magis supple
declarare. q̄uerētibꝫ .i. scire uolentibus.
dispositionē dei opantis i carne: s assūpta.
intelligendam esse diligent̄. hoc est cum
magna diligētia & studio q̄a talibꝫ re
uelat̄ euanglij intelligentia scd̄m q̄ scbi
infra Luce. vii. Querite et inuenietis: pl
sate et aperiet̄ uobis.

MATHEUS ET C̄. PROLOGU
iste diuidit̄ in duas ptes. q̄a p̄
sc̄ptor huiꝫ euanglij mā̄festat̄
Secūdo auctoritas sui euanglij declarat̄
ibi. Cum at̄ plures. In p̄ma pte ondit̄ qui
scripsit. Quia p̄mus inter alios euāglistas
ubi sc̄psit. Quia in iudea. Quali sc̄psit. q̄a
ebraice. Quare sc̄psit. ut ueritas euāgelij

In quo cōsistit perfectio

seu exponēdū

studio

et nō tacere

huius euāgelij mathei & p̄o ostēditur

certa remaneret apud credentes i iudea
a quibus recedebat uolens predicare gentili
bus iudeis p maiori parte & infidelitate
obstinatis. hoc enim fuerat eis preceptum
a dno scdm qd dr act. xiii. Vobis at oporte
bat pmu loqui uerbu dei. sed qm repulistis
illud & uos indignos iudicastis eterne
uite: ecce conuertimur ad gentes. sic eni
nobis pcepit deus. Hac igit de causa Ma
theus uolens transire ad conuersione gentili
... scripsit fidelibus in iudea remanentibus
euangeliu ut illuc recurrerent. p certa re
quia ad euitandu errores hereticoru in
surgentiu. & hoc est qd subdit. Sic enim
nece fuit ad confirmatione fidei euan
geliu predicari. predicatione .s. confirm
... euidentibus signis ut dicit M. ulti.
Sic necce fuit contra hereticos scribi. ut
cessantibus miraculis possemus recurrere
ad doctrina euangelica signis & mira
culis confirmata sicut ad regula certam
hereses insurgentes confutante. Cu aute
plures & c. hic ostendit euangeliu Mat.
autenticu. & pmo ondit qd dictu est
& scdo declarat qddam dictu ibi positu
ibi. designant & c. pa parte dr sic qd
plures scripsert euangeliu & aliq scpse
rt sub noie aptoru & discipuloru x immisce
tes ibide falsitates ut facilius sub noie
aptoru fideles deciperent. & ad hoc eui
tandu qtuor euangelia quoru scriptores
sunt sancti & certi & noti sut ab eccia
recepta & approbata & hoc ronabilit
qa numero quaternari euageliorum fuerat
pfigatus. eze. i. ut dictu est. Fuit eni euange
liste q q rote in qdriga do qbus portat
fides x p totu mundum. Simili gens hu
manu quadruplici morte fuit pemptu
i trasgssione Ade. pmo morte culpe. 2
morte nature qa p hoc incurrimus neccita
te moriendi. 3. morte gehene qa ex hoc
oms descendebat ad limbu usq ad libera
tione factam p xpm. 4. morte ciuil pene

Est enim mors ciuil seruitus ut exiliu per
quod prescindit aliqs a ciuitate. p pccm
at Ade genus humanu erat eiectu a ciui
tate celesti & subditu seruituti diaboli
igit conueniens fuit nus qtnario euaglio
4. Quia p ipsoru predicatioe; genus huanu
qdrifida morte pemptu & uiuificandu
designatur; Designantur. Hic declarat
qddam dictu. uidel; quali pdca euaglia
fuerunt prefigurata eze. i. & p; ex predcis
qr in. q. faciebus signt q. euangeliste.
& sic patet textus

LIBER GENERA
tionis ihu x. Euangeliu
scdm Matheu diuidi
tur in duas partes. Qa
pmo stabilit suu sb;
seu declarat .s. xpm
uerum ee hoiem & ueru
deu. Secundo determinat de redeptione nra facta
p ipm. que incipit i medio c. 4. ibi. Cum
audisset ihs qd Johannes traditus esset & c.
Iteru pma diuidit in qtuor partes scdm
q quadruplr declarat xpm ueru deu &
ueru hoiem. Primo eni declarat hoc testi
monio euangelico & prophetico. Secudo
ex illustratioe celesti et ueneratioe rega
li. Tercio ex predicatioe Johanis & testi
ficatione dei patris. Quarto ex demonis
temptatioe et scoru angeloru obsequio et
ueneratioe. Secuda incipit capto. 2. 3.
4. Prima adhuc in duas. Quia po ondit
ueritate huane nature eius genealogiam
scribendo. Scdo ueritate diuine nate xcep
tiois mirabile ondendo. Ibi. x aute ge
neratio sic erat. Prima adhuc diuidit
i tres; qa in scribendo genealogia x pre
mittit quenda plogu seu prefationem
Secudo ponit ipsius genealogie descriptio
one. ibi. Abraha. Tercio genealogie descp
te recapitulatione. ibi. Oms g gnatioes.

In p̃a igr̃ parte ĩtitulat librũ suũ a xp̃i genealogia dicens. Liber generatiõis. Q̃a scp̃sit ebraice ut uisũ est. Modus aũt hebreoꝝ est denoĩare libros ab eo de quo tctat̃. In p̃n̄ sicut dicit̃ lib genesis q̃a ĩ p̃n̄ tractat̃ de creatione mundi. Simlr̃ Matheꝰ q̃a incipit euangeliũ a genealogia x̄. ideo ab ip̃a denoĩat seu ĩtitulat ip̃m. Ratio autẽ q̃re incipit a genealogia x̄ hec fuit. q̃a iudei negabant ih̃m nazarenũ eẽ uerũ xp̃m. & descendisse a Dd̄ quia galileus erat scd̃m q̃ dr̃. Io. vii. Nũqd a galilea uenit xp̃s. q̃i dicat nõ. iõ subdit̃. nõne scp̃tã dicit q̃ ex semine Dd̄ & de Bethleem castello ũ erat dd̄ uenit x̄. q̃i dicat sic. & iõ ex hoc uolebat̃ falso concludere q̃ non esset uere xp̃us nec ex semine dd̄. Hunc igr̃ errorẽ Matheus uolens excludere in p̃n̄ euangl̃ij sui õndit ip̃m a dd̄ descendentẽ p̃ ip̃ius genealogiã. õndit et̃ eũ in Bethleẽ natũ ut patet ĩ p̃n̄. 2. cap. Cũ natus esset ih̃us in Bethleem iude & c̃. Licet fuit ĩ galilea conceptꝰ & nutrit̃. Inde scribẽdo genealogiã poĩt duos p̃res tãq̃ radices uidelicet dd̄ & abrahã. q̃a ad istos facta est sp̃alr̃ p̃missio de x̄. Item q̃a Dd̄ fuit p̃ncipalis int̃ reges. abrahã ĩter p̃triarchas. xp̃s aut̃ debebat descẽdere ex p̃triarchis & regibꝰ. Prepoĩt aũt dd̄ ip̃i abrahã licet sit posterior scd̃m tp̃s. p̃pter p̃eminentiã regie dig̃tatis. & iterũ ut conuenientiꝰ g̃natiõis ordo texat̃. q̃a sic a radice ultimo noĩata inchoat̃. Dicit igr̃. Liber g̃natiõis. supplendũ est. hic est lib. scd̃m morẽ hebreoꝝ. ũ cõit̃ fit tal' suppletio. Sic p̃; Isa. i. c̃. Visio Isaie filij amos. subintelligit̃. hec est. & eodẽ m̃ ĩ plibꝰ alijs locis. generatiõis. s. t̃pralis. q̃a generationẽ x̄ eternã describit iohs in p̃ euangelij sui. Ih̃u x̄. Ih̃s est nomẽ p̃sone. xp̃s nomẽ nãe. Sig̃t. n. duplicẽ nãm in uno supposito diuinã. s. & hũanã

filij dd̄ & c̃. hoc est intelligendũ scd̃; humanã nãm tñ. Vñ dicit ap̃ls. ro. i. Q̃ fctꝰ est ei ex semĩe dd̄ scd̃m carnẽ. Abraham et c̃. hic icipit xp̃i genealogia & diuidi' ĩ tres p̃tes scd̃m tres quaterdenas q̃s poĩt in ista genealogia. Prima incipit ab Abrahã & terminatur in dd̄ inclusiue. Scd̃a ad Dd̄ exclusiue et t̃miat̃ in Iecomã filiũ Iosie & t̃cia incipit a Iecomã filio p̃dicti Iosie inclusiue ut uidebit̃ & t̃minatur in x̄m̃ iclusiue. Secũda pars incipit ibi. Dd̄ aũt genuit et c̃. Tercia ibi. Et post t̃smigrationẽ babilõis. In p̃ma ergo p̃cedit sic. Abraham aũt genuit ysaac et c̃. Nõ fecit mẽtionẽ de ismaele q̃ fuit fili' Abrahã. q̃a p̃ ip̃m nõ descendit xp̃s. sed p̃ ysaac erat p̃missꝰ eiꝰ aduentꝰ. scd̃; q̃ scbit̃ gen̄. xxi. In ysaac uocabit̃ tibi semẽ. &c eadem rõne non fit ibi mentio de esau cũ subdit̃. ysaac aũt genuit iacob. Quia añ q̃ eẽnt nati iacob fuit a dño electꝰ ut p̃ ip̃m descenderet x̄. ut habet̃ Malachie. i. Iacob dilexi. esau aũt odio hũi. Cõsiderandũ igr̃ q̃ hic scbit̃ genealogia x̄ descendendo. Quia mathꝰ uoluit ostẽdere assũptionẽ infirmitatis nr̃e a deo ut dicit augustinꝰ de concordia euãg̃lista 2°. e contrio aũt Luchas describit eam ascendendo. q̃a uolebat õndere reductionẽ humane nãe in deũ. Ideo incipit genealogiã x̄ describere post baptismũ q̃a p̃ bap̃; reducim̃ in deũ. Seq̃. Iacob aũt genuit Iudã & f̃res eiꝰ. Licet aũt xp̃s de Iuda descendit, tñ f̃res eiꝰ cũ eo noĩantur q̃a fuer̃t p̃res p̃p̃li isrl̃itici. & ab eis xii. tribꝰ isrl̃ noĩant̃. Seq̃. Iudas aut genuit phares & zarã de Tamar. Ihero aũt reddens rõnẽ q̃re ista Tamar exp̃mit̃ dicit sic. Nõdũ in genealogia saluatoris nullam sanctaꝝ mulieꝝ assumi, sed eas tñ quas scp̃tã reprehendit ut q̃ p̃p̃r peccatores uenerat de pecc̃icibꝰ nascens omniũ peccata deleret. unde in p̃sequentibꝰ Raab meretrix

& Ruth moabite posite. & Bersabe uxor Vrie. hec Ieronimus. Sed istud non uidetur probabiliter dictum. quia ipse ibidem dicit quod propter hoc tres reges de christi genealogia tolluntur. s. Occhosias Ioas & Amasias. Quia Ioram miscuerat se filie impiissime Iesabel. ideo filij eius usque ad quartam generationem de genealogia christi tolluntur. Ergo non est probabile quod propter peccatum in christi genealogia nomina mulierum exprimuntur. Item quod dicit ibi nullam sanctam mulierem positam in genealogia christi patet falsum de Maria matre christi que ibi ponitur in fine. que sanctissima est & fuit. Item quod dicit Raab & Ruth ibi expressas propter peccatum. non uidetur uerum. imo propter uirtutis actum. De Raab enim scribitur quod propter uirtutem suscepit exploratores israel & eos saluauit. ut patet Iosue .2. Apostolus quod ponitur in cathalogo illorum qui ex fide fecerunt nobilem actum. ut habetur ad hebreos .xi. Quod autem dicitur meretrix non obstat quia hoc erat tunc ipsius cognomen. & ideo non oportuit quod esset talis secundum rem. sicut aliquis e contrario aliquis pauper rusticus cognominatur nomine regis, ut petrus rex uel huiusmodi. hebrei et dicunt hospitatricem nos habemus meretricem ut dixi plenius Iosue .2. capitulo. Similiter quod dicit de Ruth moabite quod eam scriptura reprehendit non uidetur uerum. imo magis eam commendat. tum quia socrui sue fideliter adheserat tum quia eiecta gentilitate fidem unius dei suscepit. ut habetur Ruth .i. capitulo. tum quia in uiduitate caste uixit ut dicitur Ruth .3. ex uerbis Booz ad ipsam. Benedicta filia es a domino. et priorem misericordiam posteriore superasti, quia non es secuta iuuenes pauperes seu diuites. tum quia fuit optime fame. unde ibidem subditur. Scit omnis populus qui habitat intra urbis mee portas mulierem te esse uirtutis. Salua igitur reuerentia beati Ieronimi et meliore sententia uidetur melius posse dici quod iste mulieres sunt hic expresse quia fuerunt uiris, ex quibus conceperunt accidentaliter coniuncte. Iste autem que fuerunt prime & principales siue bone siue male non exprimuntur. sed sufficit expressio uiri quum & uxor pro una persona computantur. Quod autem dicte mulieres fuerunt accidentaliter coniuncte patet ex textu biblie quod omitto causa prolixitatis uitande. Nec debet aliquis mirari si ego recedo in hoc a dictis Ieronimi quia dicta sanctorum non sunt tante auctoritatis quin liceat sentire contrarium in iis que non sunt per sacram scripturam determinata. Unde dicit Augustinus in epistola ad Vincentium donatistam de prescriptis sanctorum doctorum hoc genus scripturarum a canonicis scriptis distinguendum est. non enim ex eis sic testimonia proferuntur ut contrarium sentire non liceat. & cetera. Sequitur. Phares genuit Esron & cetera. Iste Phares cum Iuda patre suo & Iacob auo suo descendit in egyptum & ibi genuit esron. & esron Aram. & aram Aminadab. & Aminadab Naason. Iste autem Naason cum patre suo exiuit de egypto. et ideo fuit princeps in tribu Iuda in deserto post patrem suum. Quod enim iste Aminadab fuit princeps tribus iude in exitu de egypto habetur Cant. 6. ubi dicitur. Anima mea conturbauit me propter quadrigas Aminadab. Ad cuius euidentiam considerandum quod liber canticorum secundum doctores hebreorum est de deo, et ecclesia israel educta per ipsum de egypto. In exitu autem israel de egypto dominus siccauit uiam per medium maris rubri. & aque ex utraque parte erant alte ad modum muri. Sicut habetur Exo. xiiii. & ideo filij israel timebant intrare. Iste Aminadab princeps tribus iude cum tribu sua primus intrauit post Moysen. & ex hoc tribus Iuda dignitatem regni meruit. & ideo dicitur. Anima mea turbauit me & cetera. Quia filij israel uidentes Aminadab precedentem cum curribus suis admirati sunt propter eius audaciam & secuti sunt eum. Igitur post istum Aminadab filius eius Naason fuit princeps tribus iude in deserto. ut dicitur Numeri .i. Naason autem genuit Salmon. Salmon autem genuit Booz de Raab. Hic est unum dubium quomodo ista Raab que erat de gente chananeorum

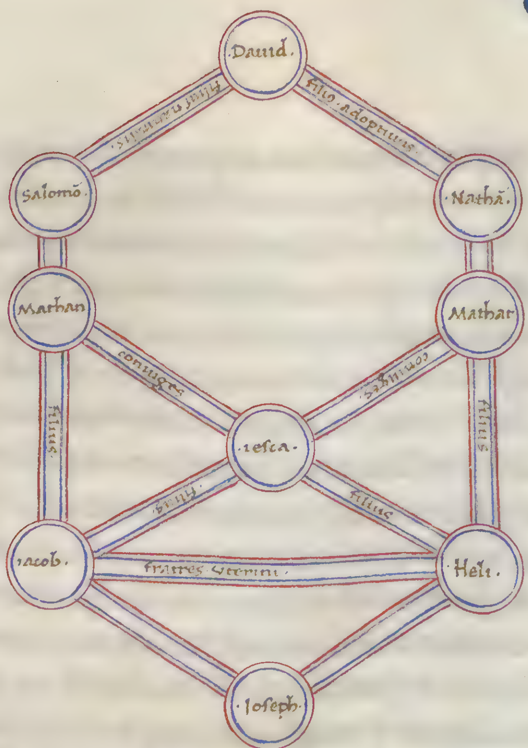
fuit coniūcta ipi Salmon ī matmōiū. qa
erat ꝓhibitū filiis israel ne ullo mō contrahe
rent matmoīa cū chananeis ut hēt deut. vii.
Dicendū ad hoc qꝛ istud fuit ꝑceptū eis ne
per chananeas a cultu ueri dei auertentur
& ad idola cōuertent̄ ut ibidē hēt. & iō
qn̄ aliq̄ ꝑsona inueniebat̄ fidelis & ex fide
ueri dei aliqd̄ magnū egisse, sicut fecit
ista Raab ut predcm̄ est, tūc dispensabat̄
ut poss& cōiungi in matmōium cū filiis
israel. & ꝑꝑ hoc ista raab coniūcta est
pⁱncipi nobilioris tribus. s. tribꝰ iude. qa
ꝑ filiis israel fecerat magnū actū ūtutis
in exploratoꝝ saluationem. Booz aūt ge-
nuit Obeth ex Ruth. Eodē m̄ ista ruth
coniūcta est Booz: q̄ erat nobilior de ci
uitate Bethleem. licet. n. ess& ꝓhibitū ī
lege qꝛ nō accipent in matmōiū mulieres
Moabitidas, ꝓpter qd̄ esdras fecit illas
eiici cū filiis suis a filiis israel. ut habetur
i. esdre. x. Ruth tn̄ moabita ꝓpter actū
ūtutis ex dispensatione coniuncta est ipi
Booz. qā sic dcm̄ est, ꝑ fide unius dei sus-
cipienda reliqt t̄ram suā et uenit in iudeā
cum socru sua. Sed orit̄ dubiū q̄m̄ ꝑe Bo
oz genuit Obeth ex Ruth. qa a pⁿ duca
tus Iosue qn̄. s. Salmon accepit Raab. ex
qⁿ genuit Booz, usq; ad tpūs in q̄ cepit
heli iudicare ppl̄m. in q̄ tpore ista ruth
uenit cū Noemi in iudeam, fluxert̄. cccxx
v. anni & plꝰ. ut pot̄ patere cōputanti
tpōra iudicū intmedioꝝ. & iō dicendū
qꝛ tres fuert̄ Booz sibi succedentes. auꝰ
filius & nepos. pⁱmꝰ genitꝰ est a salmon
de ipā Raab. & t̄ciꝰ genuit obeth ex
Ruth. & qa euangl̄ista uolebat usq; ad
dd̄ unā q̄terdenā tm̄ ponere. iō istos tres
simili nōiatos & sibi īuicē īmediate suc-
cedentes uoluit uno nōie cōprehendere.
Obeth aūt genuit Iesse. Iste aūt alio nōie
uocatus est isai. ut hēt. i. R. Sed nomen
Iesse hic poīt, qa de ipo hic agit̄, ꝑut xᵖ
descendit ab eo. & hoc m̄ scptū erat isaie

xi. Egdiet̄ uirga de radice Iesse & flos
de radice eius ascēd&. & iō ex nōie Iesse
hic posito, ondit̄ ista ꝓphia cōpleta fu-
isse. Iesse autē genuit dd̄ regē. Iste aūt no-
minat̄ q̄ solꝰ rex. lic& ante eū et postea fu-
erūt plures alii reges. Quia iste fuit pⁱmꝰ
electus in regē secundū bn̄placitū diuinū
ut ostensū est sup̄ & ꝓpter excellentiam
scitatis sue. Dauid autē genuit Salomōe;
ex ea que fuit Urie. Tacet̄ nomē Bersabe
et expⁱmit̄ uir eius: Qui fuit iustꝰ & bon̄
ut p; scdo R. xii. & ut ondat̄ qꝛ Bersabee de
q̄ fit aliq̄liter mentio accidentali coniūcta
est ipi dd̄. s. ꝑ mortē Urie. Salomō aūt ge-
nuit roboam. Sub isto Roboā diuisū est
regnū iudeoꝝ in duo regna ut p;. iii. reg.
xiii. Quia. x. tbꝰ recessert̄ ab eo & adhese
rt̄ ieroboā. & ex tūc dictū est regnū isrl̄.
Due aūt tribꝰ que remansert̄ ipi Roboā,
dicte sunt regnū iuda. Ioram aūt genuit
Osiā sicut pat&. iiii. R. ix. hic dimittūt̄ tres
reges sibi succedentes. Quia Iorā genuit
Ochoziā. Ochozias aūt genuit Ioab. Ioab aūt
genuit Amasiā. Amasias aūt genuit Oziā.
Ratio aūt huiꝰ est scd̄m Iheronimū, quia
Ioram accepit uxorē filiā īpiissime Iesa
bel. iō filii eiꝰ usq; ad q̄rtā gn̄atione de
genealogia dn̄i excludunt̄. & maxime
qa euangl̄ista uolebat unā q̄tdenā tm̄ po
nere rōne iā ꝑdicta. iō oportebat tres re
ges excludere. & isti tres rōne ꝑdicta
conueīentiꝰ aliis remouent̄. Seqt̄. Ezechi-
as genuit Manasē. Iste Ezechias nō hūit
heredē, qn̄ dictū est ꝑ isaiā ꝓpham. isa. 38.
Dispone domui tue qa morieris tu, & nō
uiues. & tūc fleuit, nō timore mortis. sed
ꝓpt̄ defectū seminis timens ne xᵖ de eo n
nasceret̄. & iō ipo orante cū lacrimis ad-
diti sunt uite ipiꝰ anni. xv. & tūc genu-
it Manasē. Qui qdē Manases licet primo
fuerit īpiissimus, qa de eo scptū est. iiii. R.
xxi qꝛ ipē impleuit ihrl̄m sangne ꝓpha-
ꝝ, usq; ad os, inter quos isayā auūculum

als secari suũ serrari fecit ppr qd̄ in captiuitatem ductꝰ est . tñ finalr̄ penituit & ad regnũ suũ reductꝰ fuit ut habet̄ .2°. pal̄ .xxxiii. Seq̄ . Manasses genuit Amõ . Amon aũt

ii iosias genuit Iosiã . Iste fuit optimꝰ qa ĩ iuuẽtute sua cepit querere dñm . Destruxit tẽpla idoloꝝ p totũ regnũ suũ . Iosias aũt genuit Iecomã & fr̄es eius in tñsmigr̄tionẽ babiloĩs . Non qa adhuc eẽt tñsmigratio qñ geniti sũt . sed qa ĩminebat . Noĩant̄ autẽ fr̄es Iecomẽ cũ eo qa similes ei fuerũt in captiuatione . Ioachaz aũt q primꝰ regnauit post Iosiam captiuatꝰ est p rege egypti ut hẽt̄ .4. r. xxiii. Rex aũt egypti constituit regẽ loco ipiꝰ frẽm eiꝰ Eliachim , mutato noĩe ipiꝰ . & uocauit eũ Ioachĩ uł Iecomã . & iste est qui dicit̄ hic genitꝰ a Iosia quẽ captiuauit rex babilonis , ducens secũ ĩ babilonẽ . sed ĩ itinẽ remisit eũ sub iuramento qꝫ ei fidelr̄ seruiret . Sed iste Ioachĩ q̄rto ãno uolens rebellare , ab exercitu regis babiloĩs captus est & occisus & cadauer eiꝰ ext̄ ihr̄l ꝓiectũ , sic fuerat p Ieremiã predictũ . Ieremie . xxii . Sepultã Asini sepeliet̄ . & regnauit Ioachĩ filiꝰ eiꝰ p eo . q simil̄r dictus est Iecomas . Sed alr̄ scribit̄ q̄ pm̄ qa pater eiꝰ Ioachĩ p . c . & m . Filiꝰ aũt per h . & . n . & regnauit iste tribꝰ mensibꝰ & postea adductꝰ est ĩ babilonẽ captiuꝰ cũ matre & nobilibꝰ de t̄ra Iuda , & constitutꝰ est Sedechias auũculus eius filiꝰ Iosie rex Ihr̄m a rege babiloĩs . & xi . ãno regni eiꝰ qa rebellauerat . captꝰ a rege babiloĩs excecatꝰ est & ĩ babilonẽ ligat' ductꝰ & ihr̄m destructa & tẽplũ combustũ ut hẽt̄ .4. r°. xxv. & sic pꝫ qꝫ fr̄es Iecomẽ filii Iosie fuer̄t captiuati sicut & ipẽ . ppr qd̄ noĩant̄ cũ ipo . & post tñsmigr̄tionem babiloĩs Iechonias genuit Salatiel . Iste Iechonias a q̄ incipit t̄cia q̄terdena nõ fuit Iecomas filiꝰ Iosie . sꝫ nepos eiꝰ p . n . scriptꝰ in fine ut dc̄m est

ali nõ eẽnt q̄tuordecĩ in ista q̄terdena & ultia . Salatiel aũt genuit zorobabel . Et iste zorobabel ẽ ille sub q̄ tñsmigratio rediit de captiuitate ut hẽt̄ .i°. esdre .2°. Zorobabel autẽ genuit Abiud . Contriũ uidet̄ .i. pal̄ .3. ti. dũ qꝫ zorobabel genuit Mosollam Ananiam & Salomit . Est dicẽdũ qꝫ aliqs ipoꝝ fuit binomius & sic dictꝰ est Abiud qa plures binomii ĩ sac̄ sc̄ptura ĩueniunt̄ . Ab isto Abiud usqꝫ ad Ioseph nulla historia in biblia repit̄ . Sed apud iudeos fuerunt aliq̄ studiosi qui genealogias a Dd̄ descendentes diligentissime desc̄pserunt ppr xp̄m quẽ expectabant a Dd̄ descendere . & ibi Matheꝰ potuit residuũ huiꝰ genealogie uidere . uel si dicã' qꝫ herodes illas sc̄ptas combusit ne linea regia ab aliis distingueret̄ ut dicunt aliq̄ . dicendũ qꝫ Matheꝰ habuit p reuelationẽ qd̄ nõ habuit p sc̄ptũm . qa ap̄li et euangl̄iste nõ fuerũt minꝰ illuminati , imo magis q̄ antiq pp̄he . Seq̄ . Mathã aũt genuit Iacob . Contrariũ dr̄ Luce .3°. ubi dr̄ qꝫ Mathath genuit eli & eli genuit Ioseph . Dicendũ qꝫ Mathath & Mathã descenderũt a dd̄ . Sed Mathath p Nathã q fuit filius dd̄ adoptiuus . Matãn aũt p Salomonẽ . & isti duo Mathath & Mathã hũerunt unã uxorẽ successiẽ que dicta est iesta . & ista a Mathã cõcepit iacob & a Mathath eli . Ita qꝫ eli et Iacob fuerunt fratres uterini . Sed de duobꝰ fr̄ibꝰ a dd̄ diũsimode descẽdentibꝰ : eli aũt accepta uxore mortuus est sine semiẽ . & iõ Iacob fr̄ eius accepit uxorẽ fr̄is sui , ut ex ea suscitar& semen et genuit Ioseph . Ita qꝫ Ioseph fuit filiꝰ naturalis ipiꝰ Iacob . & sic accepit eũ b̄ Matheꝰ . Fuit aũt eli filiꝰ legalis . & sic accipit eũ in genealogia Luchas , ut hic patet in figura subsequenti .

Ratio aūt q̄re matheꝰ describit genealo
giā x̄ per Salomonē filiū eiꝰ naturalē
hec est . . qa descbit assūptionē nr̄ē hu
maītatis a deo. Luchas aūt p Nathā filiū
adoptiuū. qa describit reductionē nr̄am
ī deū. que fit p grām adoptiōis. Iacob aūt
genuit Ioseph uirū marie. de q̄ natꝰ est
Ih̄s q uocat̄ x̄. Cū Ioseph non fuit pr̄ ih̄u
ut habet̄ infra eodē cap̄: nō uidet̄ suffici
ent̄ pbatū p istā genealogiā sic descptā
ꝙ ih̄s filius Marie fuerit de stirpe Dd̄
dicendū ꝙ imo qa Ioseph & Maria fuerīt
de eadē tribu. qa mulier nō poterat nube
re cū uiro alterius tribꝰ: q̄n ad ipām pti
nebat hereditas prīna. ut p; nūi. xxxvi
de filiabꝰ Salphat. Bēa aūt ūgo maria fu
it unica Ioachī prī suo: & iō ex lege coge
bat̄ uiro sue tribꝰ nubere. ppr hoc etiam
iuit cū Ioseph ī Bethleē ciuitatē Dd̄. ut
pfiteret̄ cū eo. ut hētur ēē Luce. 2. Modū
aūt p quē fuerint de eadē tribu Damasce
nꝰ describit dicens ꝙ Melchi habuit frē;
nōīe Pantera q genuit barpantera. &
hic genuit Ioachī q genuit btām Mariā.
Et sic bēa Maria descendit a Dd̄ p nathā
scd̄m Damascenū libro. q̄. o. cā. Xpi aūt
gn̄atio sic erat. descpta genealogia x̄. in
qua Matheus ōndit x̄ uerā humaītatem
hic ōndit diuinitatē ipiꝰ p modū cōcep
tiōis eiꝰ mirabilē & diuidit̄ in tres partes. qa
pmo poīt̄ bēe virgīs mira īpregnatio. Scdo
ipiꝰ ioseph digna dubitatio. ibi Ioseph aūt
cū eēt iustꝰ. & tercio magna dubij certi
ficatio. ibi. hec aūt eo cogitante. Dicit ergo
pō. x̄ gen̄atio & c̄. q. d. ne credat̄ ꝙ ih̄us
sit genitꝰ ex cōmixtione maris & feīe
sic̄ precedentes. iō describ̄ modꝰ mirabil̄s
q̄ sequit̄. Cū eēt desponsata mater eiꝰ. i. x̄.
Ioseph. s. uiro suo uel sponso suo. ante q̄ co
uenirent carnalit̄. sic nō qa post couenerint
ut dicet̄. inuenta est in utō hn̄s. Inuēta
ī quā a Ioseph q curā uirginis hēbat. de spu
scō. Istud refert̄ ad uerbū precedens cū
dicit̄ hn̄s in utero. qa hoc fuit ūtute sp̄s
scī. Illud. n. qd̄ in generatiōe alioꝝ hoīū
fit p ūtutē seminis decisi a pr̄e & recep
ti a matre in matrice: fuit factū ūtute
sp̄s scī. Illud enī qd̄ in generatiōe alioꝝ
hominū. in ūgine ūtute cuiꝰ ex purissi
mis sanguinibꝰ bēe ūginis fuit corpꝰ xp̄i
fortū & in eodē instanti aīatū & a ūbo
assūptū. Quia cū infinita sit ūtꝰ sp̄s scī
pt̄ oīa opari in instanti. Sed q̄rit̄ q̄re ista
conceptio x̄ non fuit facta an̄ q̄ ūgo des
ponsaret̄ ipī Ioseph. Dicedū ꝙ btūs Am
brosiꝰ sr̄ Luchā ad hoc assignat multas
rationes: Quaꝝ aliq̄s accipio. Primo enī;
istud fuit ratioābile ex parte pueri. qa
si fuiss& conceptꝰ an̄ desponsatione po
tuiss& a iudeis rationabilit̄ sic illegitimus
repudiari & nō sic̄ x̄ recipi. Secdo quia
puer ppr psecutionē herodis erat ī egyp
tū portandꝰ & reportandꝰ. ideo sponsꝰ
Marie erat ad hoc & consilia nēcius. Itē hoc
fuit ex parte ūginis nēcīu ut hr̄et minis
trū nō suspectū sed sibi cōiunctū ut spō
sū. Itē hoc fuit rōnabile ex parte nr̄a. qa
sic̄ p Thomā palpantē cicatrices x̄ certifi
cati sumꝰ magis de resurrectiōe x̄ q̄ per
alios: ita per Ioseph magis certificati su
mꝰ de ūginitate Marie. q dolore iniurie
fuiss& motꝰ ad ūdicandū obpbrium

nisi in uirgine cognouisset diuinum sacramentum.
Item queritur hic cum Maria iam esset desponsata
Ioseph & in domo eius ut dicit Chrisost.
quare non accessit ad cognoscendam uirginem.
Dicendum quod modus erat iustorum non perficere
matrimonium per carnalem copulam nisi post uacaret
orationi per aliquod tempus implorando diuinam
misericordiam. ut patet Thob. 8. & tunc creditur reuela
tum esse ipsi Ioseph propositum marie de obser
uanda uirginitate. Licet enim cogeretur ad
matrimonium contrahendum secundum temporis illius
modum propter rationes predictas tamen habebat uirgi
nitatem in desiderio & proposito. Sed uotum
non expressit. Contraxit igitur matrimonium
committens se diuine uoluntati. & tunc
ex reuelatione diuina creditur quod Ioseph et
cognouit propositum Marie & tunc ex communi consen
su uouerunt uirginitatem. Quia ut creditur Ioseph
adhuc uirgo erat. Cuius ratio est quia cum christus
in passione sua nulli matrem seruandam tradidit
uirginem nisi uirgini non est probabile quod ante
conceptum dominum adhuc esset iuuencula tra
deretur alicui nisi uirgini custodienda. Io
seph autem. hic ponitur ioseph digna dubitatio.
Emisso autem uoto predicto angelus Gabriel
uenit ad uirginem ignorante Ioseph & impregna
ta est de spiritu sancto ut habetur Luce i. Et stati
de licentia Ioseph abiit ad cognatam suam
scilicet sanctam helisabeth ut ei pregnanti seruiret
& natum filii sui precursorem uideret. & ibi
mansit tribus mensibus usque ad partum precur
soris natiuitatem. Ipsa autem redeunte uidit Io
seph uterum eius grauidum et incurrit ex hoc uehe
mentem suspicionem. nec fuit mirum propter Ma
rie longam absentiam. ex altera parte tantum te
nebat de Marie sanctitate ut dicit Chriso.
quod sibi uidebatur impossibile eam cecidisse. Cum
igitur esset iustus noluit eam traducere (i. propalare) quia non
erat certus de crimine. & ideo uoluit occulte
dimittere eam ne forte ex opposita parte demons
traretur quod faueret sibi in crimine. & bene dicitur
quod occulte. ne si palam eam relinqueret, nesciret
respondere determinate causam dimittendi eam

hoc querentibus cum haberet argumenta sibi insolu
bilia ex utraque parte ut uisum est. Sed queritur hic
quare Maria non dixit ei diuinum secretum
est dicendum quod talia non sunt reuelanda nisi quantum
se extendit uoluntas diuina. & ideo beata
uirgo tacuit tenens firmiter quod sicut istud se
cretum fuerat reuelatum sancte helisabeth
ut habetur Luce i. sic reuelaretur aliis compe
tenti tempore ex beneplacito uoluntatis diuine.
Similiter queritur quare Ioseph non petiuit ab ea. di
cendum quod pro nihilo petiisset quia ipsi Marie
pro se dicenti non credidisset. Et iterum ex
diuina dispensatione hoc factum est ut per
reuelationem angeli ipse Ioseph sic certifi
caretur quod de cetero nullo modo dubitare pos
set. hec autem eo cogitante. hic ponitur ipsius
Ioseph dubitantis certa ualde magna certi
ficatio. & diuiditur in duas partes. Quia
primo ponitur eius certificatio quantum ad intellectum
. Et secundo ostenditur hec certificatio per effectum
ibi. Surgens autem. Prima adhuc in duas. quia
primo ad certificationem ipsius ponitur testimonium
angelicum. Secundo ad fidei nostre confirma
tionem producitur testimonium propheticum. ibi. hoc autem
totum factum est. Ad euidentiam prime partis
aduertendum quod magnum malum fuisset si ad
modicam horam ipse Ioseph beatam uirginem que
de spiritu sancto conceperat dimisisset. ideo cum ad
huc de hoc deliberaret certificatus est per
angelum antequam ab ea discessisset. & hoc est
quod dicitur. hec autem eo cogitante angelus domini
apparuit in sompnis ioseph. Quia anima clau
sis sensibus exterioribus ad recipiendum reuela
tionem magis est apta. quia tunc non est per occu
pationem sensuum exteriorum impedita. Sequitur
Ioseph fili Dauid. &c. Quia de christo uolebat lo
qui qui erat promissus ipsi Dauid, ideo de ipso Dauid memo
riam facit. Noli timere accipe Mariam coniu
gem tuam. Non ad carnalem copulam sed ad coha
bitationem cum ea & deuotam ministrationem
Subditur. Quod enim in ea natum est. Non dicit
ex ea. quia natiuitas in utero est quando fetus anima
tur & illa erat completa. Sed ad huc natiui

tas ex uiro tpore debito expectabat. De
spu sco est. miraculose fca e conceptio n
iteruenient adulterio. Seq. Pariet filiu. Qn
s. erit natiuitas ex uiro. Et uocabis nomen
eius Ihm .i. saluatore. Ro subdit. Ipse n. saluu
faciet ppim suu a pccis eo4. In hoc at on
dit angelus eu ueru hoiem in partu uirgis:
ueru deu in salute ppli a pccis. Qa nullus
(aut totum) pt saluare a pccis n deus. Hoc factu e & c.
hic ad certificatioem nre fidei adducit
ad hoc testimoium pphici. Vn ista sunt
uba euangliste scbentis. no angli loqn
tis. uolebat. n. ondere in hoc copletam ee
pphiam Isaie. vii. Ecce uigo et c. Sequit. Et
uocabit nom eius Emanuel. qd intptatur
nobiscu deus. Per hoc ondit ueritas deitat
& humanitatis i x. Pri9 eni erat nobiscum
deus p eentiam potentia et pntia. similit
erat p gram nobcu qtu ad sanctos patres
ergo li nobcu. importat hic spale unione
que facta e p nre humanitatis assuptioe.
Exurgens aute a somno. hic ponit ipi9
Ioseph certificatio p effectu. Qa exurgens
a somno certificatus de uginitate Marie
ad mandatu angli. Accepit coiugem sua.
tanq dnam: ei obseqose ministrando. Et
non cognoscebat ea. Quod exponut aliq
de cognitioe faciei dicentes q ex pntia
x in utero uiginis tanta erat claritas in
eius facie q ioseph no poterat cognoscere
ea. sic dicit de claritate faciei Moysi. E.
ex consortio sermois dni. Qa no poterant
itendere i ea filij isrl ut hr. ii. Cor. iii. Aliter
expoit Ihero de cognitioe carnal copule
q no cognuit ea. Quia cu ea uouerat uigini
tate ut dictu est. Seq. Donec pepit filiu
suu pmogenitu. Ex hoc loco dixit Eluidius
hereticus. q Maria licet a Ioseph non sit
cogta an partu x: tn post eius partu ab eo co
gnita fuit & alios filios pepit. Quod argu
it ex hoc qd dicit hic. no cognoscebat ea
donec pepit & c. Ergo post partu coguit.
Item ex hoc qd subditur. primogenitum

Qa pmogenit9 no dr n respectu alio4 filio4
secudo geito4. hoc et cofirmat. qa. 10. i. le
git x fres habuisse. Sed hoc no ualet quia
sic dem est Maria & ioseph castitate uoue
rat. Ite bta uigo fuisset igratissima si tali
ac tanto filio non fuisset contenta. Ite Io
seph qui dicit sanctus sceleratissimo et p
suptuosissimo fuisset si teplu spo sci & spale
habitaculu dei, uiolare ac poluere psupsis
set. Ad pmu igit dicendu q hec dictio do
nec aliqn sigt tpus determinatu, q tn facto
fit aliqd. sic dr iste no comedit donec ee
hora sexta. hoc est intelligendu q eo ple
ta sexta comedit. & sic non accipitur hic.
Alio m accipi p semp. sic in ps. hetur de x.
Sede a dextris meis donec pona inimicos
tuos scabellu pedu tuo4. no est sic intelli
gendu q qn inimici ei9 erut positi sub pe
dib9 ei9 tpore iudicij: q tuc dimittat sede
ad dextam pris imo etnaliter sedebit. &
hoc m accipit hic cu dr donec. Non cogsce
bat eam donec & c. Ad. 2m. dicendu q xps
pogenit9 filius uiginis dr no qaly fuerit
post ipm. sed quia nullu pepit ante eum
et hoc m accipiebatur i lege ui. pcipiebat
q pogenit9 deo offerret. & si aliq mulier
pariebat unu solu taq pmogenitu offerebat
illu. Ad terciu dicendu q i euan fres xpi
noiant cognati ei9 germani. qa de eade
cognatioe. sic Abraha & Loth dnr fres. gen
xiii. ubi dicit. ne sit iurgiu inter me &
te. fres eni sum9. & tn loth erat nepos ei9
Et sic patet ppositum. Expositio euang
Marie euangliste dimisi.

CUM NATUS ESSET. Et
c. hic secudo ondit euaglist
ipm Ihm ee ueru deu & ue
ru hoiem ex illustratioe ce
lesti et gueneratioe regali. & diuidit in
duas partes. Qa po poit huius rei maifesta
tio. Secudo ipi9 x maifestatio psecutio.
Ibi. Q cu recessisset. Ite pa adhuc in tres.
Quia primo poit xpi inquisitio solicita

Secūdo eius īuentio certa. Ibi. Qui cū au-
disset regē. et tercio eius adoratio deuota
ibi. et procidentes. Prima adhuc in duas
Qa pmo ponit inqsitio xi ex deuotione. & is
ta facta est a magis. 2°. ponit inqsitio xi
ex malignatione & hec fuit inqsitio herodis
ibi. Audiens aūt rex. Et circa inquisitionem
magorum querētiū xpm natū euāgelista
tria notat. Videlicet natiuitatis locū. cū
dicit. Cū natus esset ihs in Bethleē Iude.
Vt ondat completā eē pphiā Michee. & ut
uidebit infra eodē capitulo. Additur autē
Iude ad distinctionē alterius Bethleem
que est in tribu zabulon. Secūdo notat tps
cū dicit. In diebus herodis. Pphauerat enī
patriarcha Iacob. gen. xlix. Non auferetur
sceptrū de iuda & dux de femore eius
donec ueiat q mittendus est & c. Vbi trāns
latio caldaica ht, donec ueiāt messias. ubi
manifeste ondit illo tpore xpm esse nascitum
qn deficeret rex & dux de pplo iudeorū
& hoc impletū est in herode qa usq ad trāns
migtione Babilonis hūerunt reges de tri
bu iuda & postea duces. ut patet de zoro
babel Esdre 2°. & sic usq ad herodē qui
fuit ydumeus natiōe & p consequens alie
nigena. Sed regnū iudeorū fuit sibi da
tū a romanis īpatoribus & cū hoc adiutoriū
ad ipm acqrendū et capto Antigono ibi
dē regnāte & postea īterfecto herodes
occupauit regnū ut narrat Josephus lib°
1. q° per hoc. antiqtatū. patet igitur qd dicit. in diebus he
rodis regis: onditur tps pfinitū xi nascē
tis. Tertio scriptūa circa natiuitatē xi notat
euidens celeste signū. prophatū ei fue
rat p Balaā nūi. xxiiii. Orietur stella ex
Iacob & consurget uirga ex israel & cet.
ubi ondit q ortus noue stelle apparētis
erat xi signū nascentis. & ideo in hora nati
uitatis xi apparuit stella noua ī orietali
tra ubi quondā habitabat Balaā. Que qdē
tra est ī parte orietali respectu ihrlm
ut habet nūi. xxiii. & ideo isti magi dicti
sunt magi nō a magica arte: sed a magni
tudine sciē. & ideo dicti sunt et reges. quia
illo tpore phi sapientes regnabant. Isti i
gitur uidentes nouā stellā cognouerunt per
diuinā inspirationē q illa erat q pdicta
fuerat p Balaā. & ideo statim mouerunt se de
locis suis ut uenirent ad uenerandū pu
erū natū. & sequentes stellā uenerūt i
iudeā die. xiii. Qa illa tra ubi habitabat (hic reīgit? rgto. alr. cri?)
Balaā nō multū distabat a Iudea. Ipsis
aūt iudeā intrātibus stella diuina disposi
tione disparuit: ut nccē hrent recurrere
ad ciuitatē regiā uidelicet ihrlm & ibi
dem inqrere de xo nato. & hoc factū est a
deo duplici de causa. una ppter ipsos ma
gos. ut q prius fuerant cōmoniti celesti
signo cōfirmarentur et dicto pphico ex
doctorum hebraicorum rnsione ut inferius pate
bit. Alia causa fuit ppter xm ut eius natiui
tas in ciuitate regia nūciaretur. & p cōse
quens iudei xpm non recipientes īex
cusabiles haberentur. Per hoc et figabatur
q fides xi erat a gentilibus deuote recipi
enda & a iudeis p maiori parte ī infide
litate remanētibus refutanda. Quia ma
gi q gentiles erāt ipm xpm deuote que
sierunt & īuētū adorauerunt. Sacerdotes
aūt iudeorum audientes xpm natū p celeste
signū ī nullo moti sunt ad ipm qrendum
seu uenerandū. Dicit igitur. Vidimus stella
eius & c. & patet sensus per predicta.
Audiens autem & c. hic ponit inqsitio
herodis ex malignatione: & pmo ponitur
eius inqsitio de xpo a iudeis. Secūdo ab
ipsis magis. ibi Tūc herodes clā. Dicit igitur
audiens aūt herodes. s. xpm natū p euidēs
celeste signū. turbatus est. nec mirū qa erat
alienigena ut dictū est & ideo timebat
pdere regnū. & nō solū ipse turbatus est. sed
oīs iherosolima cū illo. hic accipit pars
p toto. Vnde oīs iherosolima accipit hic
p illa parte que fauebat sibi. sic cōiter
dr qn maiores ciuitatis aliqd faciunt

qđ tota ciuitas facit. sic ĩ pposito illi q̃
erant ibidē maiores & in regalib⁹ offici-
is assistentes illi cū rege t̃bati sūt. Seq̃.
Et cong̃gatis & c̃. Quia .n. uolebat xp̃m
pdere ideo uoluit de loco natiuitatis xp̃i
diligent̃ inq̃rere ab illis q scptās pphaꝝ
predictas de x̃ nouerant & genealogiā
descendentes a Dd̃ sciebant. At illi & c̃.
Sic .n. piti in lege rñdert̃ p pphiam que
habetur Michee .v. q̃ nō pt̃ exponi ñ de x̃.
tū in eadē auctoritate ũ dr̃. Ex te egdie
t̃ q sit dn̄ator & c̃. t̃nslatio caldaica ht̃
ex te egredieť Messias. Ad euidentiam
huiꝰ pphie uidendū est q̃liter scribit̃ Mi
chee .v. qa uideť in aliqb⁹ discordare ab
eo qđ hic dr̃. Scribit̃ enī michee .v. & tu
bethleem ẽfrata paruul⁹ es ĩ milib⁹ iuda.
ex te enī m̃ egredieť q sit dominator in
israel & c̃. Matheus aut̃ euāgelista alr̃
scripsit quia debebat describere rñsioēm
iudeoꝝ herodi factā. Herodes at̃ erat ali
enigena & ĩgrabat scptās pphaꝝ. & iõ
scribe sibi respondentes aliq̃ uerba ĩ auc
toritate scripta mutauert̃ ut planiꝰ re
gi loq̃rentur. tñ eandē sententiā tenu
erunt. Qđ p; discurrenti p singula. Scbr̃
enī in Michea sic. Et tu Bethleē effrata.
Ipi enī responderť. & tu Bethleem t̃ra iu-
da. Cuiꝰ rõ est. q̃ista ciuitas antiq̃tus
uocata ẽ effrata ab uxore Caleph. sed post-
ea facta est ibi fames magna tp̃re elime
lech & Noemi uxoris sue. pp̃ter quā fa-
mem iuert̃ ad peg̃nandū in t̃ram Moab
ut habeť ruth. i. transeunte at̃ fame f̃ca
est maxīa abundantia ĩ eadē ciuitate
sic̃ frequent̃ fit mutatio a cõt̃rio ĩ 3t̃riū
& tunc uocata ẽ ciuitas bethleē. i. dom⁹
pāis ppr̃ abūdantie euentū. herodes at̃
ĩgrabat istam historiā & iõ nō dixerũt
& tu bethleē effrata. q̃a nesciuiss& qđ
eēt dictū. sed dixert̃. et tu Bethleē t̃ra Iu-
da. i. quesita es in t̃ra iuda ad drãm alt̃'
que quesita est in t̃ra zabulon sic̃ pdcm

est. Simili! qđ seq̃t̃ in auctõte paruul⁹ es
ĩ milib⁹ iuda. mutauert̃ dicentes. Neq̃q̃
minima es in p̃ncipib⁹ iuda. hic & enim
uideať eē contrietas in ũbis tñ est eadē
sñia. Q̃a cū dr̃ paruul⁹ es & c̃. hoc est dc̃;
tu bethleem paruul⁹ es. uicus in situ & ambitu
muroꝝ respectu miliū ad te ptinentiū
& rõne x̃ ex te nascitu. & ista paruitas
sonat ĩdignitatē. sic̃ si diceret̃ parisius
est parua ciuitas in situ respectu multitu
dinis ad eā ptinētis. Scbe at̃ iudeoꝝ respõ
dentes herodi hanc digtatē planiꝰ exp̃s
sert̃ dicentes. nequaq̃ minima es & cet̃.
Qđ at̃ seq̃t̃ in auctoritate; hic & ibi satis
cõcordat ut p; intuēti. Tunc herodes. hic
poit̃ inq̃sitio herodis f̃ca ab ip̃is magis. co
gnito enim loco natiuitatis x̃ ex iudeoꝝ
rñsione uoluit scire tp̃s natiuitatis ab
ip̃is magis p signū stelle orientis q̃ appa-
ruerat eis. ut si ad ip̃m nō rediret ex tē
poris & loci cogitione poss& x̃ interficere
sic̃ postea attēptauit pueros īterficiēdo.
& hoc est qđ dicit̃ tunc herodes clam &
c̃. Dicit clā. i. occulte. Q̃a cū eēt alienigēa
nō cõfidebat de iudeis. & iõ uoluit suum
consiliū eos latere. Seq̃. & mittens eos in
Bethleē & c̃. spopōdit falsū obseq̃ū ut faci
li⁹ eos inducat decipiat & ad redeundū
ad ip̃m inducat. Qui cū audissent & cet̃.
Posita ip̃i⁹ ĩq̃sitione solicita hic conseq̃n
t̃ poit̃ ip̃i⁹ ĩuentio certa. Dicit igĩt̃. Qui cū
audissent regē abiert̃. recedentes. s. de
ih'r'l; ut irẽt uersꝰ Bethleē edocti de hoc
p pp̃hiā. & ecce stella & c̃. Quia .n. ut dc̃;
est disparuerat ut x̃ natiuitas per ip̃os
ĩ regia ciuitate publicaret̃. & ut pp̃hia
de loco natiuitatis x̃ impleta mõstraret̃
ideo hoc pacto iteꝝ eis apparuit & reple
tos gaudio ad locū determinatū ũ puer e-
rat deduxit. Ex predictis pat& q̃ illa
stella nō erat de stellis existentib⁹ ĩ or
be nec de stellis cometis q̃ alñ apparet̃
ĩ sup̃ma aeris parte. q̃a ille lucent tñ

Aug⁹. l. de mi. sac̃ scp̃te. sq̃ fuit sp̃s scs in sp̃e stelle :-
Chrisosthomus hic sq̃ fuit q̃dam inuisibil' dei uirtus :-

de nocte: ista autem de die. Item ex motu. quia ille reuoluitur secundum motum mobilis primi in die naturali. ista autem mouebatur secundum quod expediebat magorum itinerationi. unde in xiii. diebus non est mota nisi a terra in qua habitabant magi usque ad ciuitatem Bethleem. Tercio hoc apparet ex situ. quia si fuisset sita in orbe seu etiam in suprema aeris parte ubi generantur comete non posset determinatum locum ubi erat puer ostendere: et ideo patet quod erat in propinqua aeris parte. Et procedentes. Hic describitur ipsius christi inuenti adoratio deuota. ex qua patet quod cognouerunt ipsius diuinitatem per diuinam reuelationem; Cum enim uiderent puerum pannis uilibus inuolutum in gremio pauperis matris positum/ nullum regie dignitatis habentem signum non est uerisimile quod talem reuerentiam ei exhibuissent nisi in eo aliquid supra hominem cognouissent. Et hoc est quod dicit: Et procidentes adorauerunt eum/ adoratione s. latrie. Et apertis thesauris suis. non quod tunc aperuerunt, quando s. de terra sua recesserunt et inde munera sua apportauerunt. aurum thus et mirram. Ista tria obtulit quilibet eorum tum quia de talibus faciebant exenia reges arabum. tum quia per aurum significabant regiam dignitatem. per mirram hominis mortalitatem. quia mirra solent ungi corpora mortuorum: per thus ipsius diuinitatem. quia thus ad honorem diuinum concrematur. uel aliter secundum alios. obtulerunt aurum/ ad sustentationem pauperis matris et filii. thus contra fetorem loci et mirram ad consolandum membra pueri. Et responso accepto. s. ab angelo ex diuina reuelatione reuersi sunt per aliam uiam in regionem suam. peracto s. obsequio/ quia descenderunt ad mare et inde per nauem transfretantes in Tarsis abierunt. propter quod herodes iratus postea naues tarsensium incendit secundum quod fuerat prophetatum per dauid. in spiritu uehementi conteret naues tarsis. Qui cum recessissent. et hic ponitur ipsius christi nati persecutio et primo describit euangelista quoddam antecedens ipsam persecutionem, ibi. Tunc herodes uidens

Sed quod prius ... [margin]

ps. xlvii. [margin]

Secundo ponit ipsam persecutio[nem] [margin]

Tercio ponit quoddam consequens ad ipsam. ibi. Defuncto herode. Circa igitur primam partem sciendum quod deus preuidens herodis persecutionem futuram per angelum admonuit ioseph ut puerum in egyptum portaret. Ad cuius intellectum notandum quod herodes credidit primo magos fuisse delusos ex apparitione stelle fantastice: et ideo non curauit tunc de pueri inquisitione. sed postea oblato puero in templo et a Symeone iusto predicato et manifestato et similiter ab Ana prophetissa coram toto populo. ut habetur Luce. ii. Sed matheus illud dimittit. tunc fama pueri nati crescente uoluit herodes ipsum perdere. sed interim portatus est per ioseph in egyptum. Qui consurgens accepit puerum et matrem eius. non dicit filium suum quia erat tantum nutricius. nocte propter timorem herodis ut negotium fieret magis occulte. licet enim de hoc haberet diuinam reuelationem: non tamen propter hoc debebat omittere quod poterat facere secundum humanam uiam. Et esset ut adimpleretur illud quod dictum est a domino. s. per prophetam Osee. xi. Ex egypto uocaui filium meum. Ista enim auctoritas habet duplicem sensum. litteralem. quia uerificata est ad litteram de populo israel uocato a domino de egypto. perfectius tamen de domino nostro ihesu christo qui est filius dei naturalis. alii autem sunt tantum filii per adoptionem sicut et illa auctoritas que habetur primo para. xxii. Ego ero illi in patrem et ipse erit mihi in filium. ad litteram intelligitur de Salomone tamen minus proprie. de domino autem nostro ihesu christo propriissime ut dicit apostolus ad hebreos. i. cum enim dixit alicui angelorum. filius meus es tu et cetera. et iterum ego ero in patrem et cetera. et hoc modo allegat euangelista hic quod habetur Osee xi. ut uisum est. Tunc herodes. hic ponitur ipsa persecutio. herodes enim uidens se illusum a magis per famam pueri crescentem iratus est ualde timens principatum suum perdere: et ideo tunc occasione ipsius uoluit omnes pueros de bethleem interficere ne puer sibi incognitus euaderet. Sed fuit

impeditus

impeditus ab executiōe huiꝰ fcī qa citatꝰ
est ad curiā romanā ad petitiōe; filiorū
suoꝝ ip; accusantiū. & iō nō fuit ausꝰ tc
pueros īt̄ficere. ne cū aliis facinoribꝰ suis
acusaret̄ de tāta crudelitate eūdo aut romā
& remanendo ī curia & redeūdo ī iudeā
& apposuit ānū & plꝰ. & iō ferē post du
os ānos ad regnū suū reūsꝰ & ī regno cō
firmatꝰ qa sīma; p se cōt̄ filios hēbat tūc
pꝰ adipleuit de nece pueroꝝ qđ pꝰ cōce
pat. & hoc est qđ dicit. & demittēs & c.
seq. ab imatu & infra. q duo āni fere tn̄
fierunt ab ortu stelle & a magoꝝ īqsitio
ne. tunc ipletū est qđ dictū ē p ihieremiā
pphām. xxxi. Vox ī rhama audita est & c.
Rhama aln̄ est nome ppū loci. & sic nō ac
cipit̄ hic. aln̄ est nome coē . & sigt̄ ex
celsū. & sic accipi hic. scdm q p; ihieremie
xxxi. ubi dr̄. uox in excelsis. seq. Rachel
plorans filios suos. licet at̄ iudas non fit
natꝰ de Rachel sed de Lia. sic hēt̄ gen. 29.
tn̄ dr̄ hic mat̄ pueroꝝ de bethleē q erat si
ta ī sorte iude. Qa ipa rachel sepl̄ta ē iux̄
bethleē. ut hēt̄ gen. 35. & iō rōne sepulture
dicta est mater ipiꝰ bethleē & habitātiū
ī ea. iō dr̄ hic plorare metha rōne pdicta
& noluit cōsolari qa n̄ sūt. subintelligit̄
uiuētes. Defūcto herode. hic poit̄ illud
qđ ē seqūes ad psecutiōe. qa mortuo he
rode q puerū pseqbat̄. angls monuit ioseph
ut puerī ī trā isrt̄ reportaret. Nō noiauit
at̄ angls aliquā ciuitatē detmiātē. ut ex
reōsiōe angli īstruentis eū de loco ioseph
ex freqūti locutiōe cū angelo magis cō
solaret̄. Seq. audiens at̄ q Archelaꝰ et cet̄.
Ad euidentiā huiꝰ nōndū scd; q refert
Iosephꝰ antiqtatū. xix. q herodes moriēs
condidit testamentū in q ordinauit Ar
chelaū filiū regni sui successorē. ita tn̄ q
coronā f sibi non iponer& n̄ p romanū ī
patorē. ad accipiendū igi diadema ue
nit romā. sed & frēs eiꝰ philippꝰ & he
rodes illuc uenert̄ petētes pīne heredita

tis partē. finalr̄ decreuit ipator ut arche
laꝰ hēr& medietatē regni pīni. q dc̄a est
iudea. Aliā at̄ medietatē diuisit ī duas
ptes. & unā dedit herodi & factꝰ est te
trarcha galilee. aliā dedit philippo & fcꝰ
ē tetrarcha Iturre & traconitidis regionis
ut tāgi Luce. 3. Igi qa archelaꝰ fuerat a pa
tre substitutꝰ qtū ī se fuit iō fauebat fcīs
a pr̄e. ppr qđ ioseph timuit illō ire. &
āmonitꝰ ī somnis p angelū ueit ī partes ga
lilee. ū dn̄abat̄ aliꝰ filiꝰ q porciōe sibi a
pr̄e debita fuerat puat̄ qtū in se fuit ut
uisū ē. ppr qđ ioseph cū puero ibide secu
ri māsit. & ueiens habitauit ī ciuitatē que
uocat̄ Nazareth. ut ibi x nutiret̄ q ī Beth
leē fuerat natꝰ ut pdictū ē. ut adipleret̄
qđ dictū ē p pphām. isa. xi. Egredieť uiga
de radice iesse & flos de radice eiꝰ ascen
d&. hebraica ūitas sic hēt. & nazareꝰ de ra
dice eiꝰ cōsurg&. & iō dicit. qm̄ Nazareꝰ
uocabit̄. Qa ī nazareth fuit cōceptꝰ & nut
tus. lic& ī Bethleē fuerit natꝰ. Ut hēt̄ supra
& Luce. 2º. expressiꝰ

IN DIEBUS AUTEM ILLIS. ī
hic. 3. ondit euāgelista ip; xp;
eē uerū deū & uerū hominem
ex testi Iohīs & et̄ dei patris
et diuidit̄ in duas partes. Quia
pꝰ poit̄ testimoniū iohānis. 2º. poit̄ testimo
niū dei pr̄is. Baptizatꝰ at̄ ihs. Itē pā ī duas.
Qa pmo ponit̄ idoneitas iohīs ad testifi
candū. scđo poit̄ ipiꝰ testimoniū. Ego qdē
baptizo uos & c. Itē pma ī tres. Qa primo
ondit̄ eiꝰ idoneitas ad testificādum ex
auctōitate sacre scp̄te. 2º. ex sc̄itate uite.
ibi. Ipe at̄ iohīs & c. 3. ex ueritate doc̄ine
ibi. Videns at̄ multos. Circa pmū pmittit̄
tpꝰ pdicatiōis iohānis. locꝰ & modꝰ. & tpꝰ
Cū dicit in diebꝰ illis. i. ī diebꝰ x. nec est
hoc refferendū ad dies x predictos in me
diate. s. ad dies pue. qn̄ fuit reportatus
de egypto. tc̄ eni erat in qnto āno a sua

natiuitate: sed referendū est ad dies x̄ qn̄
lu. iij. fuit etatis pfecte. erat eni incipiēs .xxx.
ānū qn̄ uenit ad baptismū de q̄ hic agit
& iō euang. matheꝰ t̄nsit totū tpꝰ īterme
diū a qnto āno x̄ usq; ad baptismū. tc̄ eī;
īcepit iohn̄s p̄dicare: & sic pat& tpꝰ. &
locus designat cū dr̄ in deserto. ibi .n. io
hānes nutritꝰ fuit; ut dr̄ Luce .i. & iō p̄
als circa predicauit ibi. & postea ad regionē cōt
iordanē descendit. Modꝰ at̄ predicatiōis
subdit cū dr̄. pn̄iam agite. Ista erat debi
ta dispositio ad inchoationē noue uite
que p xp̄; erat danda. & iō dicit. appiq
pple bit .n. regnū celoꝝ. Alij at̄; pmittebant bo
na tpōralia obseruantibꝰ legē. iste at̄ ce
lestia qa erat p̄csor x̄ p quē fcā est ūitas
& gr̄a & apta est celestis porta. & ad h̄
confirmandū īducit isaie testimoniū: isaie
xl. dicens illis. hic est eni .s. iohn̄s. de quo
sc̄ptū est. Vox clamantis & c̄. Q̄a iohānes
fuit ille de q̄ p̄dictū fuerat q̄ p uocē pre
dicatiōis debebat clamare in deserto iude
e ppr̄ preparatiōem ppl̄i ī aduētu ipꝰ x̄
. Ad hoc eni erat ordinata p̄dicatio iohn̄is
. ut p suā predicationē ppl̄; cōggar&. & pp̄
cōggato x̄ aduētū denūciar&. Ipē autē
iohannes & c̄. hic ōndit idoneitas iohn̄s
ad testificandū de x̄ ex s̄citate uite. hoc
at̄ ōndr̄ ex uilitate uestitꝰ. ipē at̄ iohēs
& c̄. et̄ ex austeritate uict⁹ cū dicit. Esca
at̄ eiꝰ locuste. Que sunt parua aīalia uo
litantia p modū saltꝰ & repiunt ī desto
iudee & frixa cū oleo sūt cibꝰ pauperū.
. seq. & mel siluestre. hoc at̄ mel ibidē re
perit in truncis arborū. Vel secūdū Raba
arboꝝ nū sunt folia alba & tenera que manibꝰ
cōtcta hn̄t saporē q̄i mell. Talibꝰ uescebā
iohn̄s. Ex qbꝰ p; austeritas eiꝰ in uictu
x. ethimol. in com. E. idox. · z · recto · & uestitu. & qa ī moralibꝰ magis mouēt ∴
facta q̄ uerba & uita scā q̄ loquela cōpo
sita & iō statī subdit exhortatiōis sue ef
ficacia cū dr̄. Tunc exibat ad eū ihr̄lma.
hic accipi cōtinens p contēto .i. populꝰ

de ihr̄lm. & ōis iudea .i. multi scd̄m modū sic
cōe; dicimꝰ tota ciuitas currit illuc .i. m̄lti.
Q̄a nō omnes currūt. imo aliī plures rema
nent. & est quedā figa que uocat yperbole
.i. locutio multū expressiua. & baptizabāt
ab eo ī iordane cōfitentes pc̄ca sua. Baptis
mꝰ eni iohn̄is ad hoc erat ordinat; q̄i q̄dā
p̄paratio baptismi ipꝰ x̄ de pxīo uenturi & q̄dam p̄figuratio
& iō iohn̄s nō solū predicabat sed et̄ bap
tizabat. Quia sic̄ sua predicatiōe nūciabat
xp̄m de pxīo uentū: sic & suo baptismo
assuefaciebat hoīes ad libentiꝰ suscipien
dū x̄ baptismū. Vnde baptismus iohannis
erat q̄dā prestatio credendi in x̄m uentum
et faciendi opa pn̄ie ut deuotiꝰ recipent
ipm̄. & hoc est q̄d dicit act̄. xix. Iohānes
baptizauit bap̄ pn̄ie pp̄lm dicens ī eū q
uentꝰ eēt post ipm̄ ut crederent. hoc est
ī ihu. iō seqt̄. Confitentes pc̄ca sua. delēda
. s. p x̄m uentuꝝ. Q̄a hoc nō poterat facere
iohānes. sed denunciabat hoc p x̄m uentū;
fiendū. ut hēt eodē capto. Videns at̄ iohs
m̄ltos phariseoꝝ. hic ōndit idoneitas io
hānis ad ferendū testimoniū de x̄ ex ue
ritate doctine. que consistit ī hoc q̄ ali
qs nō tim& uicia magnoꝝ cōfidenter
arguere. Q̄d faciebat iohn̄s. ut notā cū dr̄
. Videns m̄ltos phariseoꝝ & saduceoꝝ. isti
eni famosi erāt ī pp̄ sic hoīes l̄rati & reli
giosi. ut patebit infra. Venientes ad bapm̄
suū. nō credentes scd̄m ueritatē. sed ma
gis ad simulationē & īsidiationē. scd̄m
q̄ habet infra xxi. ūi dr̄ q̄ dn̄o querēte
ab eis baptismꝰ iohn̄is un̄ erat: e celo
an ex hoībꝰ. nō fuert̄ ausi rn̄dere de ce
lo. qa statī dixiss& eis. q̄re n̄ credidistis
ei. ex q̄ p; q̄ ficte ueīebant. & hoc idē
dicit iosephꝰ in libro antiqtatū. xix. &
iō iohn̄s confident arguebat uicia eoꝝ
dicēs. Pgenies uipaꝝ. Q̄a uenenū erroris
& ypocrisis a suis pgenitoribꝰ t̄xerant.
. Q̄s demōstrabit uobis fugere a uentā
ira. q. d. Lic& falsitas ura lateat ī ꝯspc̄u

ppli tñ nō poterit latere ī iudicio dei. qa tc erit maīfesta abscondita cordis uri. Facite ergo dignū fructū pnīe. qa alr̄ ñ poteritis dignum illud iudiciū euadere. & ñ solū dicit fructū pnīe. sed dignum pnīe. scḋm pcī modū. Vn̄ dr̄ apo. xviii. quātū se glificauit & in delitijs fuit tātū illi date tormētū & luctū. & ne cepitis dicere int̄ uos & c̄. Pharisei .n. de hoc glīficabāt̄ qa de Abrahā descenderāt. & iō ex pmissione facta abrhe sine opibꝫ salutē cōseq psumebāt. & hoc est maīfeste falsū. Quia ñ dnr̄ filij abrahe ex carnali ppagatione sed magis ex fidei imitatiōe. ut dr̄ ad ro. 4. & quia pharisei & legispiti fidē Abrahe de x̄ respuert̄. iō nomē filiatiōis Abrhe pdidert̄. & hoc est qḋ dicit iohēs. & ne cepitis dicere int̄ uos. p falsā .s. estimatiōe; patrē hēmꝰ Abrahā. qa ñ est sic scḋm ueritatē. E contrio gētiles fidē x̄ deuote ad pdicatiōe; aplōꝝ recepūt. iō filij Abrahe facti sūt. & hoc ē qḋ subdit iohānes Potens ē deꝰ de lapidibꝫ istis suscitare filios abrahe. Dr̄ aūt q̄ Iohēs demōstrauit illos lapides q̄s filij isrl̄ de fundo iordanis abstulert̄ ut hēt̄ Iosue. 4. ī memoria miraculi q̄ dn̄s in trāsitu eoꝝ aq̄s iordanis siccauit. Sed p illos lapides iohānes gētiles sigficauit. eo q̄ colebant idola de lapidibꝫ facta. Vn̄ dr̄ in psalmo. Similes illis fiant q facuint ea. Filij ḡ Abrahe de lapidibꝫ suscitati sunt qn̄ iudeis p īfidelitatē a filiatiōe abrahe decedētibꝫ gentiles fidē x̄ recipientes ī locū eoꝝ substituti st̄. & hoc erat pdictū Osee. 1. & erit ubi dicet̄ ñ ppl̄s meꝰ uos. ibi dicet̄ filij dei uiuentis. & qa doctor ūitatis ñ solū debet uicia cōfident̄ arguere. sed et pena predicē. iō subdit iohēs. Iā securis .i. seueritas diuine iustitie ad radicē arbōis & c̄. Arbor iste hō ē q ē qī arbor cōisa. Radix hᷓ arboris est uolūtas mala. ex q̄ sic ex radice pdeūt oīa pcca. qa nō potest

eē pccm ñ sit uolūtariū. Oīs ḡ arbor q̄ non facit fructū bonū excidet̄. p snīam extremi iudicij. & ī ignē mittet̄. .s. iferni. Ego qdē baptizo uos & c̄. Ostsa idoneitate iohīs ad testificandū: hᷓ conseqnt̄ poīt ipīꝰ testimoīū. & poīt̄ pꝰ testimoīū ipīꝰ de x̄ ī eiꝰ abn̄tia. & scḋo ī eiꝰ pn̄tia. ibi. Tūc ueit Ihs. In pª parte facit testimoīū de x̄ qtuꝫ ad excellētiā sue diuinitatis dicens. Ego baptizo uos ī aq̄ .i. lauo tm̄ corpora. que qdē lauatio est signū pn̄ie fiende. Ideo dicit in pnīa. Q aūt post me uentꝰ est .s. xp̄s fortior me ē. qa ipē hꝫ ūtutē diuinitatis & iō nō sū dignꝰ portare calciameta eiꝰ. Nō qa x̄ calciatꝰ incesserit cū discipulos suos ad predicādū sine calciamētis ire iusserit ut hēt̄ luce. 22. Qn̄ misi uos sine pera & calciamētis & c̄. sed est modꝰ cōis loqndi. qn̄ aᷤ cōpat se alicui ipporcionabiliter excedenti. qḋ est ī pposito. Qḋ declarat p factū dicens. Ipē baptizabit uos ī spū scō. grām scī spūs conferēdo. qḋ nō pt̄ facere ñ ds̄. Addit̄ aūt & igni. Qa sup baptizatos de nouo ī pmitiua ecclīa freq̄nt̄ apparebat sp̄s. .s. ī signo uisibili. sic apparuit sr̄ aplōs in linguis igneis. Ostendit cōseqn̄r iohs ī x̄ iudiciarā ptātē cū dicit. cuiꝰ uentilabrū. Ad cuiꝰ itellectū sciēdū q̄ uētilabrū est instrm̄ cū q̄ solebāt pgari blada in palestina & ē factū sic pala cū q̄ piciꝰ gnū paleis cōmixtum ī altū. & uentus paleas tollit: & gnū in area cadit. Iohēs ḡ metafoᷦe loquens per uētilabrū intelligit diuinū iudiciū. q̄ x̄ & pmundabit areā suā .i. ecclīā in q̄ m̄ sunt mixti boī cū mal̄. sed ī iudicio sepabunt̄. & cōggabit tritic̄ .s. iustos & electos ī orreū suū .i. ī etnā btitudinē. Paleas aūt .i. hoīes uanos & falsos cōburet igi. iextinguibili .i. ī pena ifernali. Tūc ueit Ihs. Hᷓ poīt̄ testimoīū iohīs de x̄ in ipīꝰ pn̄tia. .i. sensibili. Veit .n. x̄ ad baptm̄ iohīs ut pdicationem eiꝰ approbaret. Secūdo ut tactu sue cārnis

uim regeneratiã; aq̄s cõferr&. Tercio ut pp̄ts testimoñũ iohis de x̄ & ẽt dei pr̄is audir&. Iohñs aũt phibebat eũ: ex reuereñ cũ scir& eũ ẽẽ uerum deũ & hoĩem lauacro nõ indigentẽ. sed alios a pcc̄o lauãtẽ. Ideo dr̄. ego a te debeo baptizari. glo. i. ab origiãli pcc̄o mũdari. Non q̄a tñ iohs hr̄& origiale pcc̄m. q̄a fuit in utero matr̄s scĩficat9. sed loq̄bã in psona gñis huãi. Vel alr̄. ego a te. q̄a sãficati ĩ utero idigent bap̄ x̄ ad hoc ut sint x̄ incorporati. q̄a ĩ bap̄ x̄ caracter ĩpmit̃ p quẽ x̄ cõfigurant. Respondens aũt & c̄. seq̄. Sic. n. dec& nos adimplere omnẽ iusticiã. i. huilitatẽ. Et ibi accipit̃ iusticia: nõ put ẽ ũt9 spal sed gn̄ali: put includit omnẽ ũtutem. Baptizat9 aũt ih̄s & c̄. hic põit̃ testimoĩũ dei pr̄is de x̄. q̄a baptizato x̄ apti st̄ celi. Nõ q̄ celũ tũc fuit diuisũ. sed q̄a uidebat̃ apiri sic̃ ĩ corruscatiõe uidẽ fieri & p hoc sig̃ficabat̃ q̄tiam celestẽ credẽtib9 in xp̄m apiri. & uidit sp̄m dei descẽdẽtem sic&. ad denotandũ pleĩtudĩe; grẽ in x̄. & ecce uox de celo. Vox. s. pr̄is. hic est filius meus natãt̃. s. alij aũt sũt adoptiui. in q̄ m̄ cõplacui. i. ĩ q̄ uolũtas mea ĩplebit̃ de salute gn̄is humaĩ. & sic appar& efficacia huis testimonij. pat& ẽt q̄ ĩ bap̄ x̄ tota tnitas apparuit large. apparitiõe; accipiẽdo pr̄. s. in uoce: filius in carne: sp̄s sanctus in colũbe sp̄ẽ. differẽt tñ q̄ filius apparuit ĩ carne sibi unitaĩ unitate suppositi. in apparitiõe aliar psoãr erat unio per modum signi.

Capitulũ quartũ Mathei euangelistæ

DUCTUS EST IHS IN DESERTŨ. hic q̄rto oñdit euangelista in x̄ ũitatẽ deitatis & huãnitatis ex demoĩs tẽptatiõe & ex scõr angelor administratiõe. & p̄o põit̃ p̄mũ. Scd̄o. ẽt ibi Tunc reliq̄t & c̄. Prima diuidit̃ ĩ tres scd̄m triplicẽ tẽptationẽ & tplicẽ x̄ uictoriã. Scd̄a ibi. Tunc assũpsit eũ. Tercia ibi. Iterũ assũpsit eũ. Prima ig̃ fuit tẽpã de carnis cõcupisceñ. Accep aũt tẽptator occasionẽ p̄ de hoc tẽptãdi: ex esuriẽ ip̄i9 x̄. post baptismũ. n. x̄. ĩmediate duct9 est a sp̄ũ scõ. q̄a huãnitas x̄ erat organũ diuinitatis. & iõ ad oĩa agenda mouebat̃ istictu sp̄us. s. hoc ig̃ motu fuit ĩ desertũ locũ s. aptũ orõni. ut ĩ sp̄m ĩ orõne offerr& p nobis deo pr̄i. & cũ ieiunass& & c̄. ut carnẽ innocentẽ p nob̃ macerar&. & ex̄ fidelib9 dar&. et p hoc q̄ post bap̄m talia egit nobis oñdit q̄ q̄ inchoat nouã uitã deb& se ip̄m deo offerre p ieiuniũ & orationẽ. seq̄. xl. dieb9 & c̄. nõ ult̃ tñsiyt ut ũt9 diuinitatis diabolo celaret̃. Quia Moises & helias ieiunauerãt tot dieb9. Postea esurit. Per hoc in se et ũitatem humane ĩfirmitatis oñdit. & occasiõe; tẽptatõ dedit. Ideo seq̄. Accedẽs tẽptatõr & c̄. Ad euidentiã huis tẽptatiõis ad ĩtendũ. q̄ diabol9 sciebat p pp̄has q̄ x̄ fut9 erat uere homo & uere d̄s: h̄et ex p̄sse isa. ix. Paruul9 nat9 est nob̃ & fili9 dat9 est nob. ecce uera huãitas. & uocabit̃ nomẽ ei9 admirabilis cõsiliari9 d̄s fortis pr̄ futũ scl̃i pnceps pacis. ecce maĩfesta ei9 diuinitas. & plib9 alijs locis idẽ exp̄mit̃. q̄d õmitto ppr̃ plixitatẽ. Similr̃ sciebat tp̄s natiuitatis x̄ esse cõpletũ. tũ ppr̃ ebdomadas Daniel9 ĩ q̄b9 erat determinate pfix9 termĩus sui aduẽt9. tũ ppr̃ tñslationẽ reg̃ iudeor ad herodẽ alienigenã. put fuerat predictũ p Iacob pr̄iarchã. geñ. xlix. ut s̃ expositũ ẽ plen9 cã. ii. Sed nesciebat ctitudinalr̃ q̄ ih̄s nazaren9 eẽt ip̄e x̄ de q̄ talia fuerãt dicta. Veutñ ppr̃ eminẽtiã scĩtatis ei9 & ppr̃ cõplectiõnẽ tp̄oris respectu x̄ aduent9 hebat q̄ndã cõiecturã q̄ ip̄e eẽt ũe x̄. & iõ de hoc uoluit expiẽtiã accipe per tẽptatioẽm. q̄a tẽptare est accipe expientiã de aliq̄ ignorato. Intẽdebat etiã ultius p hanc tẽptationẽ ĩducere eũ ad

peccatū si inueiret purꝰ hō. sed neutrū op-
tinuit. ut patebit. Dicit igr̄ tēptando. Si fi-
liꝰ dei es. s. nāt & p conseqns ei eqt̄ i ptate
dic ut lapides & c̄. Luce. iiii. dr̄. Dic lapidi
huic. & c̄. & idē est qa singlare icludit̄ i
plari. & iō si demōstrauit plres in lapides
nccō mōstrauit unū. Vel alr̄ dicēdū qꝰ lucas
accepit singlare p plari. sic accipit̄. exo. viii
Veit musca gūissima i domo pharaōis. i. mlt̄-
titudo muscaꝝ. Q'rndens dic̄ sic. Rndit x̄ᵒ
qd̄ neq; diuinitatem eiꝰ potat ppēdere: n̄
ipm̄ ad gulā induc̄e dicēs. scptū ē deut̄. 8.
nō i solo pane uiuit hō & c̄. s. corporali. sed
i oī ūbo & c̄. Qd̄ uiuficat̄ nō solū de uita spū-
ali sed et̄ de corporali. sic pat& de Moise
q ieiunauit. xl. diebꝰ & xl. noctibꝰ. uerbo
dei spualr̄ & corporalr̄ sustentatꝰ. Tunc
assūpsit eū. hic scdō tēptat eū de supbia
& ad eudē finē sic pꝰ dicit q̄ Matheꝰ. Tūc
assūpsit eū diabolꝰ in scām ciuitatē. i. i ihrl;
que dicebāt̄ scā qa diuino cultui deputata
ppr tēplū qd̄ erat ibi. nec erat licitū i lege
sacrificare deo alibi. & statuit eū sup̄ pīnacl;
tēpli. Istud pīnacl; erat tēpli tectū. qd̄ e-
rat desup ad planū sic fiebāt tc̄ domꝰ pa-
lestinoꝝ. erat. n. itentio demōis illuc eū
portātis ut a pplō ciuitatis ipe x̄ᵒ qi uolare
uideret̄. & sic in uanā gliā ferret̄. sed diuīa
ūtute fecit qꝰ nllꝰ eum uidit, qa i ptate
eiꝰ erat uideri. & dixit ei. Si filiꝰ dei es:
mitte te deorsū. qi dicat. Ūtute ppa potes
sine piclō. & et̄ ppr ministeriū angeloꝝ
tibi seruientiū. scptū est. n. de te. s. i psā.
Qa anglis suis & c̄. Sic rndit ei p scpturā
qd̄ totalr̄ euacuat eiꝰ tēptationē. Nō tēp-
tabis & c̄. deutō. 6ᵒ. Temptare eni deū est
qrere expimētū de dei ūtute absq; ieuita-
bili nccit̄. & hoc est pcc̄m. Qa qnq; hō hr̄t ad
qd̄ pot̄ facere scdm uiā humanā ad euadē-
dū piclm nō deb& illud omittere qrendo
diuinū expimētū. & ppr hoc pbatio ferri
cādentis & monomachie tāq̄ illicita phi-
bet̄ i iure. p hoc igr̄ rnd& ihs diā tēptāti

ipm̄. qa cū poss& de pīnaclo tēpli descēde-
p uiam huānā. s. p gdus ad hoc fcōs i tēplo
non debebat p aliū locū descendere qa
hoc eēt deū temptare. Iteꝝ assūpsit & cet̄.
hic. 3ᵒ. tēptat eū de cōcupiscen̄ oculoꝝ seu
auaricia. qa posuit eū in mōte; excelsum
Qs at̄ fuit iste mons nō noiat̄ nec multū
refert ad ppositū. & ondit ei oīa reḡ mū-
di. Non est sic itlligendū qꝰ ex illo loco
possēt oīa reḡ & omnes ciuitates determiate
uideri. sed ondendo diūsas partes orbis
dixit ei tale regnū est in tali situ & tale
i tali, enarrando i breuibꝰ magnitudie; &
gloriā illoꝝ regnoꝝ. & tlis onsio fuit ma-
gis ad auditū q̄ ad uisū. Quo fcō dixit ei
hec oīa t' dabo. Ex hoc loco & alijs simili-
dixert̄ maichei qꝰ diabolꝰ ē dn̄s istoꝝ tē-
poraliū iféoꝝ sic factor & creator eorū;
Sed hoc p; maīfeste falsū gen. i. ū descbit̄
fcā a deo. & iō dicendū qꝰ diabol' mētiebāt̄
qa mendax ē & pr̄ mēdacij. ut hr̄t̄ ioh. viii.
Create. n. corporales n̄ sūt in ptate ipsius.
nisi qtū s' pmittit̄ a deo. Seq̄. Vade sathana.
hic increpauit eū & nō s: ad ondendū qꝰ
ppas iiurias deb& hō portare sed dei iiu-
riā nullo m̄ deb& tolerare. hoc at̄ maxīe
fit qn̄ cultꝰ debit' deo ipendit̄ diā. qd̄ dia-
bolus facere suggerebat. & iō hāc ūitatē p scptā
cōfirmat deut̄. 6ᵒ. Dominū deū tuū adorabis & cet̄
adoratiōē. s. latrie que soli deo debet̄. hoies
at̄ uenerāri prit̄ ueneratiōē dulie. Tūc reli-
qt eū & c̄. hic ondit̄ diuinitas ex ministio
scōꝝ angloꝝ. Reliqrant. n. angli ip; ihm
ad tpꝰ ut diuinitas eiꝰ diabolū magis la-
ter& & ut coueientiꝰ locū tēptandi hrēt: & ut
uictoria ipiꝰ x̄ᵒ excellentior apparer& ex
hoc qꝰ solꝰ ip; deuicer&. et iō uicto tēpta-
tore & pre confusiōē recedente accessert̄
angli & ministrabāt ei sic uero dn̄o ppri
serui. ex q̄ appar& diuinitas x̄ᵒ qa nlla na-
tā est supra anglicā n̄ diuina. Cū at̄ audis-
s& ihs. supiꝰ declarauit Mathꝰ psonā ipiꝰ
mediatoris ondendo in ipō ūitatē humāe

nate & diuine. Hic icipit agere de opib9
ip9 x. De x at int alia tria fuerat p pphas
predicta. pm q eet legislator noue leg9
ihere. xxxi. Ecce dies ueniunt dic dns & fe
riã domui isrl & domui iuda fed9 nouũ
& c. Secũdũ ẽ q eet x redemptor p mitũ
sue passiois. ysai. liii. Ipe at uulnerat9 ẽ
ppr iniqtates nras & c. Terciũ est q eet
mortis destructor p gliã sue resurrectio
nis. ps. xv. Non derelinqs aiam meã in
iferno nec dabis scm tuũ uidere corruptio
nẽ. Qd nõ pt intelligi de dd cũ sepit9 fuit
& icineratus sed de x tm. ut ondit beat9
petr9 act. Igit residuũ hui9 euaglij diui
dit in tres partes. Qa po detmiat euaglista de
legislatioe. scdo de ip9 passioe. ca. xxvi.
& factũ est cũ consumass&. Tercio de ip9
resurrectioe. cã ulti. Vespe at sabbi. Circa pm
aduttendũ q lex ñ ipoit ñ mltitudini. &
io legislatioe pcedit ppli adunatio. & io i
circa pmũ duo fac. Qa p ondit pp adunatio
nẽ ad x p ei9 pdicatioe. & 2. descbit x le
gislatioe ca. seqnti. Videns ihs tbas. Prima
adhuc i duas ptes. qa po tangit i gnali xpi
pdicatio. & scdo subiũgit ex hoc seqns ppli
ad x adunatio ibi. Ambulans at ihs. In pa
parte descbit predicatio x qtũ ad tria. s. qtũ
ad tẽps locũ & modũ. Tẽps at tagit cũ dr
Cũ audiss& q iohs tdit eet & c. Ex q pat&
q maths hic omittit oia opa x q fecit ante
icarceratioe iohis. sed illa descbit iohs ut
pat& i ca. ii. iii. & iiii. Luc& .n. an incarcera
tioe iohis pdicauit. n tm ita pũ. Locus at h
pdicatiois tangit cũ subdit. & relicta ciui
tate Nazareth uenit & habitauit capharnaũ.
Causa at qre reliqt ciuitatẽ Nazareth lu
cas expmit. iiii. cap. Qa s. ingss ẽ sinagogã
i die sabbi. & legit illud ysaie. Sps dñi sr me
& c. ysaie. lxi. & dixit ibi aliq ex qb9 iudi
scandalizati duxert eũ ad supciliũ mõtis
& uoluert eũ pcipitare. Ipe at uirtute diuina
p mediũ illo4 ibat nõ uiso ab eis. Venit &
capharnaũ ad predicãdũ ut hic dr mari
tima. Qa sit lit9 maris galilee sita ẽ. Ex hoc at
ondit maths euaglista pphiã ipletã ysaie. ix. Primo
tpore alleuiata ẽ tra zabulõ & tra Neptali
& c. Ad cui euidẽtiã cõsiderãdũ q illã pphiã
ã expont aliq de captiuitate. x. tbuũ. Fue
rt .n. po captiuati tpore Facee filij Rome
lie p theglaphalazar regẽ asyrio4 qui
captiuauit duas trib9 ult iordanẽ & trã
siens iordanẽ de zabulon & neptali &
de galilea mltos captiuauit ut hẽt. iiii. Rc.
xv. & de hoc expont pmã partẽ pphie. po
tpore alleuiata est tra zabulõ & tra & c.
Qa captiuatis mlt hoib9 alleuiata est tra
a ponderib9 pcco4. Scdo fuert captiuati
filij isrl q remãsert tpore Osee p Salma
nasar regẽ asyrio4 ut hẽt. iiii. Rc. xvii.
& de hoc expont scdam pte pphie. & no
uissimo aggrauata est tota tra. s. p dñi fla
gellatioẽm. dr at uia maris. Qa ibi est uia illa tra
publica ad portãdũ merces a iordane
ad mare mediterraneũ. addit at galilee
gentiũ. ad differẽtiã alti9 galilee que
uocabat galilea iudeo4. scbit. iii. Rc. ix.
Qd Salomõ dedit hiram in galilea xx.
oppida. & qa erat gentilis io dicta ẽ illa
tra galilea gentiũ. Alio at noie dicta ẽ
tabul. Per illã igit galileã tnsibat uia illa
de q est hic metio. Sed ista expositio non
uidet uera. Primo qa uidet iplicare cõtria
saltẽ i modo loqndi qa pmã captiuitatẽ
uocat alleuiatioẽm tre. & scdam uocat
aggrauatioe. & tm sut eiusdẽ rõnis. secũdo
qa si loqret de captiuitate scda q fuit
toti tre, nõ loqret solũ de galilea gẽtiũ
sed de samaria q erat ciuitas regia &
pncipalit fuit obsessa & capta p Salma
nasar. ut p3. iiii. Rc. xvii. Tercio q illd qd
seqt ysai. ix. paruul9 nat est nob & c. ex
ponit de x tã a iudeis q a xanis. Ergo et
illud qd imediate ppoit. pmo tpre alle
uiata est de x intelligit. & sic expoit h
Maths euaglista qz x in tra zabulon &
Neptali po ut dictũ est hoc predicauit

Marginal notes: "iesus" (beside "Cũ audiss&"); "habitauit in ciuitate" (beside "Venit &").

publice ut dictu e. Q'a ciuitas capharnau ibi e sita & alia loca i. po pdicauit & sic illa tra po illuminata e doctina x. & io p isaia dicta e po alleuiata. Sed postea ad uomitu st reusi hoies illi tre. ppr qd ill ciuitatib exprobt x. math. xi. ut p; i tueti ppr qd p isaia dr nouissio aggrauata. & h est qd dicit mathes breuit accipiens aucte; isai. tra zabulon & tra Neptalim & c. ppls q amblabat i tenebris i grantie. s. & sedetib i regione ubre mortis. Umbra mortis dici pccm mortale. qd est qi figa & ubra gehene. Lux orta est eis. qa illuminatio doct ne x pmo facta e in locis predictis. Ex inde cep ihs. posito tpore et loco pdica tiois x euan describit modu que tenuit. tenuit at tale modu quale tenuit iohs dicens. pniam agite & c. hoc at fecit x po ut predicatione iohanis approbar& scdo ut nram supbia confutar&. qa aliqndo dedignamr accipe dicta alio4. Ambulans at. Descripta i gnali pdicatioe x hic poit ad ipm adunatio ppli. & po aliq4 spali u psoa4 ut pote aplo4. scdo tbau co u ibi. & circuibat ihs. Ad euidentia pmi sci endu q isti apli leguntr ter uocati a xpo. Prima uocatio fuit imediate post bapm x. ut hi iohis. i. Qndo discipli iohanis audiuert ipm dicente de x. ecce agn dei: & secuti sut ihm. & ibi dicit Andreas fr simois pet erat un ex duob q secuti fuerant ihm. & ibi subdit q'n uocau frem suu Simone ad ihm. Scda uocatio fuit in captra piscu qua describit lucas v. ca dicens q x ppr turbas irruetes ascendit in naue pet ad predicadu. & finita pdicatioe iussit laxari rete i captra piscu & uisa mltitudie pisciu capto4 sciens q no potat ee utute huana pcidit ad genu ihu. Sed ille due uocatioes n fuert ppe ad aptatu: s; ad quada familiaritate. Tercia at uocatio fuit ista qua describit Maths qn relictis oib secuti st ihm: apli ad pdicta

negotia n reusi sunt, sed itendetes doctine x. & hoc e qd dicit Maths. Ambulans ihs iux mare galilee. Mare istud est qda lacus hns. c. stadia logitudis & xl. latitudis p que trsit iordais fluui. ut dicit Iero. dr at mare scdm modu loqndi ebicu i q magna cogregatio aq4 uoca mare. sed; illd gen. i. cogregatioes aq4 appellauit maria. Voca et alt stagnu genezareth. luce. v. Dr et mare galilee qa e in illa regioe & mare tiberiadis a ciuitate tibiade sita sup ipm. uidit duos fres. & pat& littera. & pcedens in. hic agit de uocatioe Iacobi & iohis filio4 zebedei. & p; tra. Sed qri h quo isti fres relicto pre & sir alij duo relictis oib ita secuti sut eu. Dicendu q i eo erat utus diuinitatis. & io sic potat extis uocare p uoce ita potat itis attrahere p uolutate sua p inspiratioe; Similr qre siplices hoies po uocauit ad predicatioem euan. Dicedu q sic a pn aliqs simplices uocauit ut p; i istis predictis. ita sir aliqs litratos uocauit a pn ut Nathanale & Nichodemu ut hi iohis. i. & iii. hoc io qa si solos simplices uocass& credi poss& q fuissent ex simplicitate decepti. Verutn simplices magis costituit aplos & pdicatores euan: q litratos. ut fides euaglij magis attribuere sapie diuine q huane. Et circuibat. hic poit adunatio ppli ad x. q'' ad mltitudine ppo4 ipm seqntiu. qa n solu docebat u bo sed doctrina sua confirmabat facto. s. p miracla q solu fie poterat utute diuia. Sic eni illa ad que attigit intellects human n pbant sufficient n p reductioe; ad pncipia itellcui p se nota: ita sir illa q excedut facultate intellets nri: cuimi sunt illa q ptinent ad doctrina x. no poterat tbis coib meli declarari, q p opa uture tot nre excedentia. cu ei; ds n possit esse testis falsitatis si talia iducant ad cofirmatioe; alicui doctine. seq illa doctina utate ifallibile cotinere. hoc in cofirmata e doctrina

nota 3 uocatioes aplo4.

duo

quomodo

petrus

aplo℞ Marci .xvi. illi aũt pphe predicauerunt ubiq; dño coopãte & sermõe; cõfirmante seq̃ntibꝰ sigñ. & hoc m̃ cõfirmauit x̃ doctrinã suã ut dr̃. & circuibant & c̃. Seq̃. predicans euangeliũ regni. Q̃a x̃ p̃dicabat aptiõe; reg̃ celestis q̃d ñ faciebat doctrina Mosaica. & sanãs omẽ; lãgorẽ .i. ĩfirmitatẽ ĩcurabilẽ ĩ uirtute ñẽ. ex q̃ & consilibꝰ pat& cõfirmatio sue doctrine ut dictũ est & abijt opĩo eiꝰ .i. fama p totã siriã. Q̃a ñ solũ in iudea sed ĩ puĩcijs uicinis abijt eiꝰ fama ppr eiꝰ c̃bra miracl̃a. ppr q̃d rex Agabarꝰ q regnabat t̃ ult̃ eufratẽ scpsit saluatori unã epl̃a; ut hẽt ĩ ecctiastica histõ & sequute sunt eũ t̃be mlte de galilea & de capolis. Decapolis nomẽ est regiõis dicta a decas q̃d est decẽ & polis q̃d est ciuitas. Q̃a ibi erãt decẽ ciuitates. Cetera patent.

UIDENS IHS TURBAS ET CETER. Descpta adunatiõe ppli p predicatiõnẽ x̃: hic ponit̃ ipiꝰ legislatio. que ut dictũ est deb& ferri pplo adunato. p̃o poĩt̃ hui legislatio ab ore x̃ q legifer nr̃ ẽ. Sc̃do poĩt̃ predc̃e legis pmulgatio p missionẽ discipłorũ ad predicandũ. cã .x̃. conuocatis & c̃. Tercio poĩt̃ sc̃dm legẽ datã & promulgatã iudicatio. cã .xxiiii. & egressꝰ ihs & c̃. ubi agit̃ de aduẽtu x̃ ad iudiciũ. Ista aũt t̃a p̃dc̃a ptinet ppe ad legẽ. Prima ĩ duas. Q̃a p̃o poĩt̃ legis explicatio. 2ᵒ. descbr̃ ipiꝰ explicate confirmatio p miracl̃a. cã .8. Cũ aũt descendiss& ihs de mõte. Prima adhuc ĩ duas. Q̃a p̃o lex euãglica explicat̃. & sc̃do ad iplendũ ppl̃s incitat̃ circa finẽ .vii. capl̃i Omis g̃. Prima adhuc in duas. q̃a p̃o lex datur & 2ᵒ. oñdit̃ quali obseruet̃. ibi. petite & accipietis. post pncipiũ .vii. capl̃i. Prima adhuc ĩ duas. Q̃a p̃o premittit̃ q̃dã breuis p̃fatio. & 2ᵒ. subdi legis explicatio. ibi. bt̃i paupes. Circa pmũ q̃i p modũ plogi oñdit̃ p̃o cõggatio ppl̃i cũ dr̃. Uidens ihs turbas. Ut oñdat̃ tpꝰ congruũ ad ferẽdũ legẽ pp cõggato. sc̃do subdĩ loco apto cũ dr̃. Ascendit ĩ mõtẽ. Q̃a ĩ tali loco mlti possĩt audire. & hoc et̃ designã excellentia legis euãglice; ppt̃ eminẽtiã mõtis ĩ q̃ data est lex euãglica. Tercio tãgit̃ modꝰ couẽiens. cũ dr̃ & cũ sediss&. Sedendo eni & ĩ qete data est lex euãglica. Lex aũt ueto data est in terroribꝰ ad designãdũ d̃ram legis & euãglij. Q̃a illa erat lex t̃roris: euãglium aũt lex amoris. Q̃rto oñdr̃ huiꝰ legis excellentia. cũ dr̃. & apiens os suũ. Quia Mosaica lex a deo data est mediãtibꝰ anglis ut s̃ declaratũ est: lex aũt euãglica ĩmediate p se ipm ĩcarnatũ. ppr q̃d Aug. expoẽs hunc locũ dic̃. Tunc apuit os suũ q añt ĩ lege apiebat os pph̃a℞. Bt̃i paupes. hic poĩt̃ ipĩ legis explicatio. & q̃a intẽtio legislatoĩs ẽ face ciues bonos p assuefactiõe; bono℞ opũ: ut hẽt̃ 2ᵒ. ethi. iõ p̃o in hac lege dirigĩ pfecte huãna opatio. sc̃do ratificat̃ intior itentio. cã .6ᵒ. & cũ oratis nolite. & c̃. Ter̃. ordiat̃ huãna affectio cã .7. Nolite iudicare. Circa p̃ cõsid̃andũ ẽ q lex est de opibꝰ ũtutũ. Uirtutes aũt q̃dã sũt cões seu humane. q̃dã aũt sũt excellentes seu heroice. ut dr̃ 7. ethic. & tales dñr q̃i diuine ut ibide; dr̃ & ĩducit̃ exẽplũ de hectore q propt̃ excellentiã ũtutis dicebat̃ q̃dam filiꝰ dei & nõ hoĩs mortal. Lex aũt euãglica ẽ excellẽtissia & iõ descbit ũtutes sc̃dm excellentissimũ g̃dũ. ut uidebr̃. Cõsiderãdũ et̃ q licet ũtutes sint ãnexe: tñ aliq̃ue sũt magis ppe cõteplatiuo℞ & aliq̃ue actiuo℞ & aliq̃ue prelato℞. & iõ p̃o describit ũtutes que pficiunt ad bñ agẽdũ & 2ᵒ. q̃ pficiunt ad bñ patiẽdũ. & ibi Bt̃i q psecutionẽ. Prima ĩ tres. q̃a p̃o descbit illas q̃ pficiũt hominẽ respectu sui. 2ᵒ. respectu sui pximi ibi. Bt̃i q esuriunt. Tercio respectu dei. ibi Bt̃i mũdo corde. Pma ĩ duas. Q̃a p̃o ordinat hoĩem respectu extinseco℞ bono℞ & 2ᵒ respcũ itinseco℞ motuũ. ibi. Bt̃i mites. Ad euidentiã dicẽdo℞ sciendũ q btĩtudo

in uita cõtemplatiua. & secũdo que pficiunt in uita prelatiua ibi uos estis sal t̃re. Tercio in uita actiua seu subdito℞ ibi Audistis q̃a dictum est ãtiquis. Prima in duas quia primo descbit uirtutes que pficiunt

hic

aug.

dr dupl'r. Vno m̄ i re sic hēt in patria. Alio m̄
i spe sic hēt in uia i uiris excellentibꝫ i uirtu
te q ppr excellentiā uirtutis uidentur uitam
humanā excellere & ad uitā btām quodām
appropinquare. & tales dicuntur bti quodām qa qd pa
rū distat qi nihil reputat .2°. phi. & hoc m̄
ethic. i. Dicuntur pueri felices. n̄ q exerceant
actus uirtutū in qbꝫ consistit felicitas scdm
phm. sed qa hnt ad hoc bonā dispositionē
dicuntur tales de ppinquo ad hoc dispositi. Igitur qa
uirtutes qs hic describit legislator nr dns
ihs xp̄s sunt sic eminentes io dicuntur btitudines
Prima igi btitudo dr paupertas spūs. respcu .n.
extrinsecorū bonorū que sunt diuitie & hono
res bene se habet homo modo humano & con.
qn n̄ querit talia ult' qdū sui meriti sed scdm
condecentiā status & psone. & hoc fac uirtus poli
tica que talibꝫ utitur moderate. sed paup
tas spūs q btitudo dr facit hoc excellentius.
qa fac hoiem talia totalr contemnere & a
se abicere quantū possibile ē & ut contēplati
oni diuine liberius possit inherere. Qa scdm q
dr' li de ecclasticis dogmatibꝫ bonū ē fa
cultates cū dispensatione paupibꝫ erogare.
sed melius est intentione sequendi xp̄m totū simul
donare & absolutū a sollicitudine cū xp̄o egere.
Igitur paupertas spūs fac contēnere pdca n̄ tanq
mala simplr. qa his pt ho bn̄ uti p uirtutem
politicā ut uisū est. sed tanq minora bona
maioris boni impeditiua. sic contemnitur matri
tanq motiuū, minus bonū ppr dignitatē suandā
g. Bti paupes spū. Qa paupertas absolute sup
ta n̄ dicit n̄ carentiā diuitiarū & bonorū. qd
n̄ ē uirtuosū sed pt esse i mal' hoībꝫ. ut patꝫ
ad sensū. sed paupertas sps. s. uoluntarie assup
ta ad liberius sequendū xp̄m. illa ē uirtus excellens
seu pfecta. Additur at pmiū correspondens cum
dr. qm ipsorū ē regnū celorū. In regno .n. in
telligitur oimoda sufficientia excellentie q
bn̄ repensatur i celis. illi q talia contempserint
i tris. Bti mites. hic pficit hoiem respectu
intrinsecorū motuum, irascibilis. scdo respectu
motuū concupiscibil. Ibi. Bti q lugent. Circa

& scdo respectu motuum

pmū considandū q circa passiones irascibilis
bn̄ se hȝ qs m̄ humano & con qn eas refrenat
sic q n̄ nimis impetuose excedit. tn̄ aliqle
ptbatione eorū sentit. Mititas at q ē btitudo
fac hoc excellentius qa reddit hoiem totalr
tranqllum a motibꝫ irascibilis p oimodā subiecti
onē ad regulā rationis & diuine legis. & hoc
ē qd dicit bti mites. Additur at pmiū cores
pondens cū dr. Qm ipsi possidebunt trā. Ad hoc
enim hoies feroces mouent bella & lites sequen
tes motus irascibil. ut qi securi possideant
trām deuictis inimicis. & io illis q sunt ta
liter qetati a motibꝫ irascibilis modo pdic
to bn̄ pmittitur possessio pacifica tre uiuentium.
Bti q lugent. hoc pficit hoiem respectu mo
tuū concupiscibilis q sunt circa oia concupiscibi
lia. sic sunt delectationes ciborū & uenereorū
i sensu gustus & tactus & simlr melodiarū
& spectaculorū odorū in sensu auditus uisus
& odoratus. In talibꝫ bn̄ se hȝ ho m̄ con & hu (doni.)
mano moderate talibꝫ utendo & sfflua rese
cando. qd fit p temperantiā que ē uirtus politica
sed excellentius se hȝ ho in talibꝫ p btitudi
nē luctus oia talia a se penitus abdicando &
luctū uoluntarie in hac uita assumendo, tā p
transgressione culpe comisse q p dilatione ce
lestis patrie scdm q dicebat paulus ad ro. vii.
Infelix ho qs me liberabit de corpore mor
tis huius. & ad phi. i. Desideriū hns dissol
ui & ee cū xp̄o. & quantū ad hoc dicit. Bti q lugent
uoluntariū luctū i hac uita p pdcis assume
dos. Addi at pmiū correspondens. qm ipsi conso (cum dicitur)
labuntur. Consolari .n. ē simul solari. conueniens at
ē ut illi q i pnti uita p xp̄o uoluntario luctu
occupantur cū deo & angelis eternalr consolentur
Bti q esuriunt. hic ponit uirtutes q pficiunt
hoiem respcu pximi. hec at pfectio consistit
i duobꝫ. Primo i ys q hnt rationē debiti. 2°
i ys q hnt rōnē doni. ibi. bti misericordes.
Circa pmū aduertendū q in ys q hnt rōnem
debiti respectu pximi bn̄ se hȝ ho qn reddit
unicuiq qd sibi debetur n̄o nimis n̄o bilr p
crastinando uel retardando. hoc aut facit

p iusticiã q ẽ ũtus politica. sed excellẽtiꝰ
p btĩtudinẽ que dr̃ esuries ut sitis iusticie
. qñ scilic& cũ qdã feruẽti desiderio ĩsolito
talia exeqt̃. sic esuriẽs ut sitiens feruenter
comedit & bibit. & hoc ẽ qđ dicit. Btĩ q e-
suriũt et sitiunt iusticiã. Addit̃ at̃ pmiũ
coueĩens cũ dr̃. Qm̃ ipi satabunt̃. Satitas. n.
glĩe q cõsistit ĩ desiderij huãni replectiõe
scđm q dr̃ in ps: Satiabor cũ apparuerit
glĩa tua: couenient̃ pmittit̃ esurientibꝰ &
sitiẽtibꝰ ĩtciã. pdcõ m̃. Btĩ misericordes.
hic poit̃ btĩtudo pficiẽs hoĩem respcu pxi
ĩ ys q hñt rõnem doni. In talibꝰ at̃ bene
se hr̃ hõ m̃ coĩ & huãno p liberalitatẽ que ẽ
ũtꝰ politica ĩ mediocribꝰ & paruis donis
& p magñficẽtiã ĩ excellẽtibꝰ & magnis donis
sed excellentiꝰ hoc fit p btĩtudinẽ q uocat̃
misericordia qñ defectũ altiꝰ totalr̃ accip̃
q̃i suũ. un̄ dr̃ misericordes q̃i hñs cor mise
rũ qñ. s. accipit cordi defectũ altiꝰ q̃i suũ;
& hoc est qđ dicit Btĩ misericordes. Addit̃
at̃ pmiũ couenĩens cũ dr̃. Qm̃ ipi mĩa; cõsequn
t̃. In celesti. n. patia qlib& mĩam cõseqt̃. qa
ult̃ condignũ sibi retbuit̃. scđm qđ dr̃ ro.
8. Nõ sũt cõdigne passiões huiꝰ tporis ad
futã glĩa; que reuelabit̃ in nob. Btĩ mũdo
corde. hic ordiat̃ hõ respcu dĩ. & pº q̃tũ
ad ĩtellectũ speculando. 2º q̃tũ ad affectũ
ipm̃ amando. ibi. Btĩ pacifici. Circa pmũ
adũtendũ q ĩ speculatiõe diuina bñ se hr̃
hõ m̃ coĩ & huãno p ũtutes ĩtellectuales
q sṫ sciẽ speculatiẽ & potissĩe p methaphi
sicã q doc& ppetates diuinas ex creatis
cõsiderare, ut pat&. 12. methã. ubi oñdr̃
ẽẽ unũ deũ eternũ actũ puꝝ, uiuentẽ ui
ta nobilissĩa, sepitna & optĩa. sed hoc ẽ solũ
cõsiderãdo deũ ex ppetatibꝰ creatarꝝ. sed
excellentiꝰ h hꝫ hõ p btĩtudiẽ; que est mũ
dicia cordis p quã mens huãna deo cõiugit̃
et sic de occultis & diuinis sup̃ modũ huã
nũ illustrat̃. sic fuert̃ aptĩ q absq; humano
studio fuert̃ de diuinis excellẽtissime il
lustrati. & hoc ẽ qđ dicit Btĩ mũdo corde.

Addit̃ at̃ pmiũ couenĩens cũ dic̃. Qm̃ ipi deu
uidebũt. Qa uisio dei enigmatica p fidẽ in
pñti & facie ad faciẽ ĩ futõ bñ pmittitur
hñtibꝰ talẽ mũdiciã. scđm q dr̃. 1ª. cor. 13.
Videmꝰ nũc p speculũ ĩ enigmate; tũc at̃
facie ad faciẽ. Btĩ pacifici. hic poit̃ btĩtu
do ordinans hoĩe; respu dĩ q̃tũ ad affectũ
quod fit m̃ coĩ & huãno p amorẽ ñalẽ qñ
diligit dm̃ sic suũ pncipiũ efficiens & cõ
suatiuũ. lic& pt̃ hoc alia diligat. Sed ex
cellẽtiꝰ hoc fit p btĩtudinẽ q est pax qñ. s. hõ to
talr̃ p affectũ mẽtis deo cõiungit̃, sic boi
tati sũme: & sic nihil aliud ex ipm̃ qrit
sed ĩ ipo qetat̃ & pacificat̃. & hoc est qđ
dic̃. Btĩ pacifici. Addit̃ at̃ pmiũ couẽiens
cũ dr̃. Qm̃ filij dei uocabũt̃. filiatio. n. dĩ
importat assimilationẽ ad deũ. Ppũ aũt
ẽ ipiꝰ dei q se ipo fruit̃ & ĩ se ipo qetat̃
. et iõ q pdcõ m̃ sũt pacifici recte filij dei uo
cabũt̃. Btĩ q psecutionẽ. hic poit̃ btĩtudo
pficiens hoĩe; ad bñ patiendũ. Sic enĩ ad
ũtutẽ ptin& bñ agẽ ita & bñ pati. In hoc
ẽt; bñ se hr̃ hõ m̃ coĩ & huãno qñ p tbula
tiõe ĩminẽte ñ recedit a ũtute licet hoc
sustineat cũ aliq angustia & dolore. &
hoc fit p fortitudinẽ que est ũtꝰ politica
. sed excellẽtiꝰ hoc fit p btĩtudiẽ; q pt̃ dici
quedã fortitudo diuina qñ talia sustin&
nõ solũ patiẽt̃, sed ẽt letant̃. sic martyres
q̃to acerbioribꝰ tormentis cruciabant̃:
tanto magis in dño letabant̃. & hoc ẽ qđ
dicit. Btĩ q psecutionẽ patiũt̃. & Seq. gau
dete & exultate & c̃. Vos estis sal terre.
hic ponũt̃ ũtutes prelatoꝝ. Ad c̃ eundẽ platu
tiã cõsiderandũ q prelati sṫ successores
aptoꝝ & iõ debẽt ẽẽ pfcĩ in uita & cõtepla
tiua & actiua. & iõ ũtutes cõteplatiõꝝ
q sṫ pdicte supponũt̃ ẽẽ in eis & similr̃
ille q secũt̃ de actiuis. Sed hic expmũt̃
aliq specialia q d'bẽt ẽẽ ĩ eis pre ceteris. &
pº q̃tũ ad eoꝝ uitã. 2º. q̃tũ ad eoꝝ doctri
nã. ibi. Nolite putare. Circa pº adũtẽdũ
q prelati pre cetis debẽt ẽẽ excellẽtes

.1. q̃tū ad q̃tuor. Primū ē discretio ī agendis
. Quia sunt ductores & gubnatores alioꝝ. &
h̃ designat̃ cū dr̃. Vos estis sal & c̃. Sic̃ .n. sale
codiunt̃ oīa cibaria: ita discretioē plātoꝝ
d̃bet dirigi & ordinari oīa opa subditoꝝ
. Q si sal euanuerit .i. si discretio ī prelatis
defecerit: in quo saliet̃ .q.d. ī nllo opera
subditoꝝ codient̃ seu dirigent̃. & iō sbdit̃
Ad nihilū ual& ult̃ n̄ ut mittā foras & co
culcet̃ ab hoīb;. Qā talis deb& repelli a
prelatioē: ne offīm prelatoꝝ ī conspectu
.2. hoīū reddā uile. Secūdū ī q̊ d̃bet excel
lere plati est p clari noticiā in scptis ītel
ligēdis. & hoc est qđ dr̃: Vos estis lux mū
di. Sic̃ eī; lux est maīfestatiua oīū; ocul
toꝝ: sic plati p intelligētiā sacre scripture
debet ex offō notificare aliīs oīa opa uir
tutū. In cuius signū portāt mitrā ī capite
ī qua st̃ duo cornua. qa d̃bet scire duo tes
.3. tamēta. Terciū ī q̊ d̃bet pcelle ē cōstantia
ī oppressorib; paupū reprimendis. Vn̄ dicit
saluator .io.x. Bonus pastor aīam suā dat
p ouib; suis. mercenarius āt & q n̄ ē pastor
uid& lupū ueniente & dimittit oues &
g̃g̃. fugit. Qđ expoit g̃g̃. dicēs. Lupus .n. sr̄ oues
ueīt. cū qlib& iniustus & raptor fideles q̃s
q; atq; humiles opprimit. Sed is q pastor ui
debat̃ eē & n̄ erat relīqt oues & fugit
qa dū s̄ ab eo piculū metuit: resistē iniucie
n̄ presumit. fugit āt n̄ mutādo locū sed sub
trahendo solatiū. & iō pastor bonus ciuitati
ī mōte posite cōparat̃. Quia ad ipm̄ debet
hr̄e oppressi refugiū, sicut ad qddā fortalici
ū. & hoc ē qđ dic̃ saluator. Nō pt̄ ciuitas
abscōdi & c̃. Qā bonus platus ī psecutioē non
deb& se abscondere; sed ad defensioē; gg̃s
.4. se maīfeste ondere. Q̃rtū in q̊ deb& plat̃
excellere ē sc̄itatis euidentia ī exemplis
g̃g̃. dandis. Qā scd̃m q; dr̄ ī pastorali, tātū de
b& excellere actionē ppl̄i actio psulis, q̃tm̄
distat a g̃ge uita pastoris. & iō cōpat̃ hic
lucne sr̄ cādelabrū illumināti totā domū.
sed itentio recta subdit̃. Luceat lux ur̄a

corā hoīb; ut uideant opa ur̄a & glificent
prē; ur̄m et c̄. qa n̄ d̃bet de hoc glia; ppā qre
re. sed gliā dei & ad edificatioē; ppl̄. Nolite
putare & c̃. hic ondit eminētiā prelatoꝝ
q̃tū ad doctrinā. & p̊ poīt modū docendi
ipi x̄ ppl̄i. 2°. ondit q̃li debe& ei cōformari
doctrina prelatoꝝ. ibi. Q ergo soluerit. Circa
p̄m adūtendū q; x̄ n̄ solū erat doctor le
gis & euangelij sed institutor: alit̃ tn̄ qa *et*
ue t̃ testm̄ dedit mediātib; angl̄is. Nouū
āt p se ipm̄ ut s̄. uisū est. igit̃ p suā doctnā *in prologo*
nō debuit legē destruere sed magis eā pfi
cere & adīplere. & hoc ē qđ dicit. Nolite
putare & c̃. Seq̊. Iota unū .i. modicū n̄ tn̄
sibit q; n̄ ipleā. Qā ioth ē minima lr̄a ebrica
. Querit̃ hic q̊m̄ uerū sit q; x̄ legē ipleuerit *q.*
& n̄ soluit. Vidē̃ .n. q; ipse soluit mandata
cerimor. alia. qa pceptū de obsuatioē sabbi
morale erat. saltē q̃tū ad uacatioē; a copo
ralib; opib;. sed ipe sabb̄ curauit. io. 5̊. &
sanatus pcep tollere lectū suū in die sabbti.
. ergo & c̃. Itē uidē̃ q; iudicialia n̄ ipleuit
qa mulierē dephensā in adultio q̃ ī lege
pcipiebā lapidari īpunitā pmisit ut hēt *abire*
io. 8. Itē cerimoīalia de abstinētia ciboꝝ in
lege phibitoꝝ n̄ seruauī. qa dicit īfra. xv̊.
qđ itrat in os nō coīqnat & c̃. & ipe āt fec̃
que aliīs facienda dix. q̊ talib; usus fuit. q̊
& c̃. cont̃ p h id qđ hic dr̃: nō ueī soluē & c̃.
Dicēdū q; x̄ legē & pphas adipleuit. & p̊ *.So.*
declaro de legē. 2°. de pphis. In lege āt q̃dā
erant p modū pcepti & q̃dā p modū pmissī
obseruātib; legē & utraq; adipleuit. De p̄
ceptis p; sic. Precepta .n. erant ī tplici dr̄a. o
Quedā erāt moralia .s. pcepta decalogi. &
alia moralia ī lege posita q̃ faciebant ad ī
eoꝝ declaratioē; & ista adipleuit x̄ ea obs
uādo pfcē & ad obseruatonē eoꝝ alios imi
tādo inf̃. io. Si uis ad uitā īgdi serua mā
data. 2°. ea adipleū sanū itellectū eoꝝ de
clarando & errorē phāseoꝝ cca h̄ excludēdo
. ut patebit infra ī pn̄ti ca°. 3° adimpleū ea
cōsilia apponēdo q̃ faciūt ad perfectioē;

mandatoꝝ obseruãtiã. pfectio est; obseruat
mãdatũ hic. nõ occides. ñ ille q cau& ab i
ra ĩordinata q̃ ille q cau& tm̃ ab ĩ fectiõe.
Alia erãt p̃cepta legis iudicialia. & ista ĩ
pleuit: rigorẽ eoꝝ p uiã mĩe tẽpando in
aliq̃bꝫ p seipm̃ & ĩ aliis dimisit tẽpamẽtũ
suis ministris. s. eccl̃ie p̃latis et p̃ncipibꝫ
t̃rens catholicis, ut de talibꝫ ordinẽt scd;
q uiderĩt utile cõitati fideliũ scd; uarie
tatẽ tpoꝝ locoꝝ & psõaꝝ. & istud ñ fuit
destruere legẽ, sed magis adĩplere. q̃a sic
ordinauit meliorẽ modum obseruatiõis iu
ticie, sic ñ destruit puer q̃n fuerit uir, lic&
eẽ; tñ seat puericia: tñ reman& melior sta
t᷒ eiudẽ psõe etate mutata. Lex at̃ uetus
habuit q̃i statũ pueri respectu noue legis
ppr̃ hoc dr̃ ad gal. 3.° lex pedagog᷒ nr̃ fuit
ĩ x̄. i. regulatiua stat᷒ puerit᷒. ppr̃ hoc erat
lex timoris sic pueri sub disciplĩa & tiore
custodiunt᷒. Lex at̃ euãg̃lica ẽ lex amoris
& iõ nõ deb& eẽ tanto rigor penaꝝ. q̃a
ppĩ hoĩũ pfcoꝝ ẽ magis deduci ad uirtutẽ
amore iusticie, q̃ timore pene. Tercia p̃cep
erãt cerimoĩalia. & ista diuidebant᷒ ĩ tria
q̃a q̃dã ptinebãt ad sacramẽta sic̃ circũci
sio q̃tũ ad omes hoĩes: unctio q̃tũ ad regẽ
et põtifices: x̄ at̃ ñ assũpsit statũ sacerdo
tis legalis, ul̃ t̃reni regis. imo dixit corã Pi
lato: regnũ meũ ñ ẽ de hoc mũdo. io. xviii.
& iõ ñ hũit istã unctiõe; corporalẽ regĩ
uel põtificũ. sed unctiõe; sp̃ualẽ habuit a
deo p̃re p plẽitudinẽ g̃re scd̃m q scribit᷒ ĩ
ps. Vnxit te d̃s d̃s tuus oleo leticie & c̃. Cir
cũcisionẽ at̃ ipe adĩpleuit. po ĩ se, ‸ cipien
do. 2.° melius & efficacius & generalius ĩstitu
ẽdo sacramẽtũ loco ip̃ius. s. bapm̃. in q̃ cõfert᷒
maior g̃ra & est remediũ tã uiris q̃ m̃lieri
bꝫ. Quedã et̃ cerimoĩalia ptinebãt ad sacri
ficia: sic̃ imolatio agni pascal᷒ iuge sac̃ficiũ
ũ & cõsilia. & ista at̃ erãt figatiua unius
pfcĩ sac̃ficii. s. x̄ ĩ cruce offerendi. & iõ ista
ĩpleuit x̄. uno m̃ corporalr̃ patiẽdo. alio m̃
efficatius sac̃ficiũ. s. eucaristiã instituendo

Quedã at̃ cerimoĩalia ptinebãt ad sac̃mẽta
& de talibꝫ erãt p̃cepta p̃hibẽtia usũ aliq̃ꝝ
ciboꝝ & cõsilia. & ista adimpleuĩ x̄. q̃a di
cit Petr᷒ act᷒. x. Immũdũ & cõe ñ ĩtrauit
ĩ os meũ. & m̃lto fortius x̄. hoc seruaũ. &
sic ista p̃cepta adĩpleuĩ ea obseruãdo &
obseruatiõem meliorẽ declarando. Per
talẽ. n. abstinẽtiã a corporalibꝫ cibis sig
ficabat᷒ abstinẽtia a sp̃ualibꝫ ĩmũdiciis
hanc at̃ mũdiciã insti tuit x̄. in lege
euang̃lica. que est mũdissima. & p cõseq̃ns
debuit cessare illa figat᷒ abstinentia. ppr̃
q̃d dr̃ act᷒. x. Quod d̃s p̃ificauit tu ne cõe
dixis. q̃a n̄llꝫ cibꝫ coĩq̃nat hoĩes q cũ g̃ra
ꝝ actiõe papit᷒. Dimisit tñ deus ĩ ordiati
one eccl̃ie de aliq̃bꝫ abstinẽtiis faciendis
p loco & tpore. Pat& ig̃ ex predc̃is q̃lr̃ x̄
legẽ adĩpleuit q̃tũ ad oĩa g̃na p̃ceptoꝝ.
Scd̃o ĩpleuit legẽ q̃tũ ad p̃missa: p̃mittẽs
s. obsũatibꝫ meliora. Lex. n. Mosaica pro
mittebat solũ boã tporalia & trãsitoria. s.
abũdãtiã & excellẽtiã tporalẽ ut habet᷒
deut᷒. xxvi. Custodias oĩa precepta eius &
faci& te excellẽtiorẽ cunctis gentibꝫ &
c̃. Sed x̄ obseruantib᷒ d̃i mandata, p̃misit
boã sp̃ualia & et̃na. s. g̃ram ĩ p̃nti q̃ p̃cellit
oĩbꝫ boĩs tporalibꝫ: & et̃ g̃liam in fut̃o ‸
ĩfra. 19. Oĩs q reliq̃rit & c̃. centuplũ accipi
accipi&. s. g̃ram in p̃nti. q̃a bona sp̃ualia
que hic recipiũt᷒ in tantũ excellũt bona
tporalia ac si centenari᷒ numerꝰ paruo n̄
numero cõparẽt᷒. & uitã et̃nã possidebit
s. ĩ fut̃o. Pat& ig̃ q x̄ adĩpleuit legẽ q̃tũ
ad p̃cepta: & p̃missa. sil̄r adĩpleuit pp̃hias
q̃a p̃ncipalr̃ locute sunt de x̄. & aduẽtu
eius & de iis que ptinẽt ad ipm̃. & iõ adĩ
pleuit pp̃has nascendo cõũsando ĩ mũdo
& moriendo & resurgẽdo & alia opa nr̃e
salutis faciẽdo. ppr̃ q̃d iminẽte sua passi
one dic̃ lucas. xxiiii. Oport& ĩpleri ea q̃
st̃ scripta ĩ lege & pp̃his & ps de me. Pat&
ig̃ ex p̃dc̃is q x̄ ĩpleuit legẽ & pp̃has. Ad
p̃m̃ dicendũ q x̄ curando ĩfirmũ sabbato

ñ fecit cont̃ legẽ. Qȧ licitũ erat facere ĩ die
sabbi ea q̃ ad gl̃iam dei ptinebãt. sic ornare
tẽplũ & sac̃ficia offerre & diuĩas laudes di-
cere & huiꝯ. & m̃to forti sanare hominẽ
miraculose ad oñsionẽ diuine ũtutis erat
licitũ & eadẽ rõne ꝙ sanatꝯ sbito por
tar& lectũ suũ ĩ die sabbati faciebat ad ẽ
magnificationẽ miraculi. Per hoc .n. ostẽ
debat̃ ꝙ diuina ũtute erat sic subito per
fecte sanat̃ ꝙ erat ad p̃stina opa plenarie
restitut̃. ad alia duo p; ex p̃dc̃is ĩ corpore
q̃onis. Qui g̃ soluit. hic cõseqnt̃ ondr̃ q̃l
debeat ee doctina p̃latoꝝ. Per cõformẽ con
formitatẽ ad x̃m. & ponit q̃ndã diuisionem
t̃mẽbrẽ doctoꝝ qdã .n. sũt q male uiuunt
& male docẽt sic h̃etici. & de istis dr̃. Qui
soluit unũ de mandat̃ istis male .s. uiuen
do. & docuerit sic hoĩes alios sil̃r p falsã doc
t̃nã cõrũpẽdo minim̃ uocabit̃ ĩ reg̃ celoꝝ
.i. ĩ ecclia militãte, qa decidit a uera fide.
Alij sũt q bñ uiuũt & bñ docẽt & t̃les docto
res d̃bẽt ee p̃lati ecclie. ppr̃ qd̃ dicit. Q̇ at̃
fecit & docuerit. & c̃. Alij sũt doctores q
bñ docẽt & male uiuũt. de qb; dr̃ ĩf. xxiii.
Sr̃ cathedrã Moisi sedebãt sc̃be et pharisei
qd̃ dicũt facite: opa at̃ eoꝝ nolite facere
dicũt .n. & ñ faciũt. & qa hoc ñ suffic̃ ad sa-
lutẽ io dicit p̃latis ecclie. ñ abũdauerit
ĩ iticia ur̃a plꝰq; scribaꝝ & ph̃iseoꝝ ñ ĩt̃biti
ĩ regnũ celoꝝ. q. d. ad salutẽ ñ suffic̃ boã
doctina ñ adsit boã uita. Audistis qa dc̃;
ẽ. s. r̃iꝯ desc̃psit ũtutes cõtẽplatioꝝ & p̃la
toꝝ ĩ qbꝯ cõsistit iusticia abundans. hic
cõseqnt̃ desc̃bit ũtutes actiuoꝝ ĩ qb' con
sistit iusticia ad salt̃ sufficiens. Ad cuiꝯ
euidẽtiã cõsiderãdũ ꝙ ad cõsecutioẽ; salu
tis sufficit obseruatio mãdatoꝝ decalogi
ut dic̃ saluator inf̃. c̃. xix̊. si uis ad uita;
ĩg̃di s̃ua mãdata. & io saluator noua p̃
cepta moralia ñ dedit, sed p̃cepta decalo
gi replicauit & ad obseruationẽ eoꝝ ho
mĩes iduxit, uerũ intellectũ eoꝝ decla
rãdo & errores iudeoꝝ circa hoc exclu

dendo. & io diuidr̃ ĩ tres ptes. Qȧ p̊o dat in-
tellectũ aliq̊ꝝ p̃ceptoꝝ moraliũ. 2°. aliq̊ꝝ
iudicialiũ. ibi. Audistis qa dc̃u; ẽ ãtiqs. Di
liges pximũ tuũ. Prima adhuc ĩ duas. Quia
p̊o dat ĩtellectũ aliq̊ꝝ p̃ceptoꝝ sc̃d̃e table
que ordinãt hoĩe; ad pximũ. & 2°. c̃dã pre-
cepti p̃e tabule ordinãtis hoĩe; ad deũ. quo ꝓhibetur piuriũ ibi.
lteꝝ audistis qa dc̃u; ẽ. Non iurabis. P̃ma
adhuc ĩ duas. Qȧ p̊o dat intellectũ cuida;
p̃cepti q̊ ꝓhibetur nocumẽtũ ĩ psoã ppria
.2°. p̃cepti q̊ ꝓhibet̃ nocumẽtũ in psoã con
iuncta. ibi. Si offers. & c̃. Circa p̃m. adũtẽ-
dũ ꝙ iudei credebãt p p̃cepta decalogi so-
la opa ext̃iora ꝓhiberi, ñ motũ ai̇. Vñ & Io-
sephꝯ. xii. lib' antiqtatũ repbat Polibium
historiog̃phũ psaꝝ dicentẽ ꝙ antiochꝯ e-
piphanes mortuꝯ fuerat ĩ mõtibꝯ misere
ppr̃ ꝙ uoluerat spoliare tẽplũ Diane ĩ per
fide, dicẽs ꝙ uolũtas mala ñ est pcc̃m ñ exe
at ĩ effectũ. & eodẽ m̊ dicebãt iudei de hoc
p̃cepto. Non occides. Q; p hoc ꝓhibet̃ occidẽ
di fc̃m, & ñ occidẽdi ppositũ. & hoc ẽ qd̃ di-
cit. audistis qz dc̃m ẽ antiqs & c̃. hoc est
dc̃m ꝙ sic intp̃tabant̃ p̃ceptũ hoc. Sed hũc
errorẽ excludit saluator dicens. Ego at̃
dico uob̃ & c̃. i. sal°. ponit t̃plicẽ g̃dũ ire. p̃m
ẽ ĩ corde & nõt̃ cũ dr̃. Oĩs q irascit̃. Sc̃d̃us
ẽ ĩ ore p ũbũ cõtumeliosũ cõfusũ tñ, quod
nõt̃ cũ dicit. Q' at̃ dix'it racha. Terciꝯ g̃dꝯ
ẽ qñ pcedi' ad contumeliã det̃miatam qd̃
nõt̃ cũ dr̃. Q' at̃ dixerit fatue. P̃mꝯ g̃dꝯ est
minori' culpe q̃ sc̃d̃s & sc̃d̃s q̃ terciꝯ & ideo
p̊o minor pena det̃minat̃ cũ dr̃. Reus erit
cõcilio. Qȧ minꝯ est qd̃ iudices debeãt con
g̃gari ad det̃minatioẽm pene alicuiꝯ q̃ ꝙ
iã sit adiudicatꝯ qd̃ ponit̃ in sc̃d̃o cũ dicit̃
Reus erit iudicio. & hoc ẽ minꝯ q̃ ꝙ aliq̊
sit iã extreme pene det̃miatꝯ. qd̃ ponit̃ in
3°. g̃du. cũ dr̃. Reus erit gehẽne ignis. Con
siderandũ tñ ꝙ lic& ira sit pcc̃m, ut h̃ dicit̃
ñ tñ oĩs ira. Ira .n. est appetitꝯ uindicte.
Vindicta at̃ si sit iusta ñ est pcc̃m eã appe
tẽ, sed tñ si sit ĩiusta, & hoc cõtigit q̃drup'

ordĩn p ordo. 3°. ĩ c̃m cuiq̃dã precepti ĩ quo fundat̃ tota lex. b; de dilc̃tiõe pxi'. ibi audistis qz dictũ . . antiqs.

Audistis qa dc̃m ẽ antiqs. Nõ mecaberis. Itẽ p̃ in duas. Qa p̊mo declarat p̃ceptũ. 2°. ĩfert dup' correlarium. Ibi.

x̃. vindicta.

·uel qn̄ appetīt pena ei⁹ q n̄ meruit ·ul' pl⁹q̄ meruit. ul' si appetā ordīe debito pt̄misso ·ut qa appetit' ppr' indebitū finē. ut qn̄ appetit' solū ppr' uindictā n̄ ppr' iusticiā. ·ē· Si g° offers. hic ex p̄dc̄is infert' duplex correlariū. p̄mū respicit placationē diuine offēse. & scd̄m euasionē pene īfligende ·scd̄m poit' ibi esto consentiens. Circa p̄m aduītendū q̄ mun⁹ deo oblatū n̄ proficit ip̄i offerenti, n̄ sit in caritate. caritatē aūt n̄ hr̄ n̄ p̄xīo leso ab eo uelit satisface. & iō dic̄. Si offers mun⁹ tuū & c̄. Seq̄r. Vade p̄° recōciliari. Et h̄ pt̄ ītlligi dupl'. uno m° pedib⁹ corporalib⁹. hoc d; fiē si cōmode possit hr̄i ip̄i⁹ fr̄is offensi p̄n̄tia. si aūt n̄ possit sufficit ire ad eū pedib⁹ mētis. qd̄ fit qn̄ hr̄ locū satisfaciendi ꝓpoitū loco & t̄pre cōpetenti. & hoc m° utit' ecc̄lia rō° que reū cōfitentē absoluit & sibi satisfactiōe; leso fiendā īponit. esto consētiens. hoc est 2m. cōrelariū. Qa si ille q offēdit fr̄e; uult penā gehēne euadē, deb& ei ī hac uita ·ē· mor^{li} satisfacere. & hoc ē qd̄ dicit. esto cōsentiēs adu̅sario tuo .i. fr̄i leso q hr̄ aduū sū te. esto cōsētiens p ip̄i⁹ placationē dum es in uia cū eo .i. ī uita p̄nti. Ne forte tradat te aduersa⁹ iudici & iudex t̄dat &c̄. i. diab° q ē executor diuīe iusticie. & mittaris in carcerē .i. ī penā īfnalē. amē .i. fidelr' dico tibi qa n̄ exies iñ donec reddas nouissimū q̄drantē .i. nūq̄ exibis. qa in inferno nūq̄; ē possibilis redeptio. Audistis qa dictū ē et c̄. Hic conseq̄nt' sal°r dat intellectū precepti negatiui q̄ p̄hibet' nocumetū alicui p̄sone s coniuncte. s. uxoris. & p° poit' h⁹ p̄cepti itellectū. 2° infert q̄ddā correlariū ibi. Si g° ocul⁹ tu⁹. Circa p̄mū aduītendū q̄ iudei p illud p̄ceptū. nō concupisces uxorē p̄x̄ tui intelligebant, actū mecchietm̄ ēē p̄hibitū. & sic cōcupiscētia latēs o10 ī corde n̄ exp̄ssa signo uel fcō n̄llm ē pccm̄ ·sed hoc est irratioābile qa act⁹ extiores ul' signa n̄ habēt rōnē pcc̄i n̄ in q̄tū sūt uolūtarij ut predictū ē. & iō sal°r excludēs huc errorē dic̄. oīs q uidit mīierē ad cōcupiscēdū eā. qa uidē absolute n̄ ē ī malū sed ī q̄tū ex eo seq̄ cōcupisceñ itior. & ista cōcupisceñ sic p̄cedit qa p° ex aspcū mīieris causa° cōcupisceñ ī appetitu sensitiō q dicit sensualitas. & p̄ueīt actū rōnis, & sic n̄ ē pccm̄ neq; ueīale neq; morl̄e. cui⁹ rō ē q̄tat' sens⁹ mot⁹ sensualitatis n̄ ē ī p̄tate hoīs. & p conseq̄ns n̄ ē pccm̄. sed retentio hui⁹ cōcupiscētie postq̄ p̄cepta est; bn̄ ē pccm̄. uñ dicit Aug° n̄ ē in p̄tate nr̄a q b⁹ uisis tangam'. sed ē in p̄tate nr̄ā ea respuere ul' acceptare. et t sic p; q̄ p̄dict⁹ mot⁹ sensualitatis n̄ ē pccm̄. sed est matīa excende ūtutis, si ei resistat' p rōnē. si aūt teneat' p delectatiōe; morosā absq; cōsensu tū: tūc ē pccm̄ sed ueīale. si aūt seq̄t' cōsens⁹ ī aīo tunc est pccm̄ morl̄e et añ q̄ exp̄ma' fcō ul' signo. & iō de tali cōcupisceñ q ē cōsens⁹ dicit saluator. iā mecchat⁹ ē eā ī corde suo. Q si ocul⁹ tu⁹. hic ex p̄dc̄is concludit cōrelariū. s. q̄ illud qd̄ facit hoīe; ruere ī talē cōsensū p̄dictū ē solicite uitandū. & qa aspectus īpudicus ē hui⁹ mō. ·iō dic̄. si ocul⁹ tu⁹ scandalizat te .i. facit te ruere ī p̄dictū consensū: erue eum & c̄. ·Nō est sic intelligendū q̄ hō ad uitandā cōcupiscentiā debeat se aliq° meb° sibi a deo dato p̄uare. Qa p hoc n̄ sanat' cōcupiscētia q̄ inti⁹ uig&. similr' qa p uiā aliā pt̄ adhiberi aliqd̄ remediū efficati⁹. s. p uoluntatē act⁹ meb°4 illicitos rep̄mentē. ·Qa meb' corporis mouēt' ad act' suos p uolūtatē. iō eruicio oculi hic accipi' methafōce. ·Ocl's. n. erut⁹ n̄ pt̄ exire ī actū uidēdi. & p conseq̄ns ille bn̄ s ocl; eruit: q ip; ab actu uidēdi īpudico p uolūtatē rep̄mit. Alr' expoit' ocl's dexter .i. uisitatio bōa degn̄e si sit alicui occasio ruine deb& eā relinq̄re & ad se rescendere. ūbi gr̄a. si a's uadit ad aliqd̄ collegiū mīie4 causa p̄dicatiōis uel consilij dandi: hoc ē bonū

·aug°?

·dexter

·signa extiora tm̄ prohibita ut sunt [illegible] impudici & oscula & [illegible] & ideo sic exponebant: non cōcupisces [illegible] signa [illegible] non facies. similiter p illud p̄cept[illegible] [illegible] intelligebant.

de genere. sed tamen si ex hoc percipiat occasionem ruine scilicet imminentis per ortum alicuius familiaritatis male, vel temptationis periculose debet illud opus bonum de genere dimittere. Ratio autem subditur. Expedit enim tibi ut unum membrorum tuorum pereat. predicto modo scilicet actum illicitum quamvis delectabilem deserendo. vel si accipiatur pro bono de genere melius est illud dimittere: quam totum corpus idest quam tota congeries bonorum operum per genus lapsum pereat occasione illius particularis boni. Et si dextra manus tua etc. Sicut dictum est de oculo sic de manu dupliciter potest intelligi. Uno modo sic. quia si est occasio ruine per tactum impudicum: abscindenda est: prohibendo talem tactum per voluntatis impium. Alio modo sic quod per manum intelligatur bonum opus de genere quod est relinquendum si sit occasio ruine. sicut si aliquis alicui mulieri det elemosinam et ex hoc contrahat cum ea familiaritatem periculosam: debet primum dimittere quamvis sit bonum de genere ne perdat maius bonum continentie. Dictum est autem quicumque dimiserit etc. hic dat intellectum cuiusdam permissi in lege. scilicet de libelli repudii datione. De quo scribitur deut. xxiiii. si acceperit homo uxorem et non invenerit gratiam ante oculos eius propter aliquam feditatem scribet libellum repudii quem dabit in manu illius et dimittet eam de domo sua. credebant autem iudei quod hoc esset simpliciter licitum. sed hoc est falsum. quia secundum totam vitam indivisibilitas sit de ratione coniunctionis matrimonialis ut dicetur infra. xix. ideo hoc permittebatur non quia licitum sed ad evitandum maius malum. scilicet uxoricidium. Minus enim malum erat quod uxores dimitterent quam quod eas occiderent. et ideo non erat licitum uxorem dimittere nisi propter fornicationem. tunc enim licitum est eam dimittere quantum ad cohabitationem et debiti redditionem. manet tamen vinculum per totam vitam et ideo dicit quod si dimissa nubat alteri committitur adulterium. et similiter qui eam duxit. Iterum audistis quia dictum est antiquis. hic dat intellectum cuiusdam precepti prime tabule quo prohibetur periurium. Circa hoc autem errabant iudei credentes quod solum iuramentum mendax esset prohibitum et quod iuramentum illicitum esset servandum sicut actuum 23.

dicitur quod quidam iudei iuraverunt inter se interficere Paulum antequam comederent vel biberent et credebant se teneri ad impletionem iuramenti. Unde iudicum xi. iepte ex promissione domino facta immolavit filiam suam. ubi dicunt communiter doctores quod non placuit deo. ex quo patet quod iuramentum vel votum de illicito factum non est obligatorium. similiter iuramentum incautum quod fit sine necessitate credebant esse licitum. immo etiam per se bonum. propter quod scribitur deut. x. Dominum deum tuum timebis. scilicet et per nomen illius iurabis. sed hoc patet esse falsum. quia nominis tante sanctitatis acceptio sine causa importat irreverentiam divini nominis. Quod autem dicitur deut. x. per nomen illius iurabis. non est dictum propter hoc quod consuetudo iurandi sit licita sine necessitate ut ipsi dicebant. sed ad excludendam iurationem per idola ut ibidem dicitur. Que in nullo casu est licita. quasi dicat si occurrat necessitas iurandi tunc iurabis per nomen dei et non per nomen idoli. propter quod dicit salvator. dico autem vobis non iurare omnino. idest ex quacumque causa. quia hec est incauta iuratio. per hoc tamen non excluditur iuratio in necessitate. Quia negatio ibi preponitur signo universali affirmativo. quod equipollet suo contradictorio. postposita autem: equipollet suo contrario. Unde non omnis valet quidam non, omnis non valet et nullus. Hic autem non dicitur omnino non iurare, quod esset sensus quod in nullo casu esset iurandum. quod est falsum. quia quilibet tenetur superiori in competenti per iuramentum dicere veritatem aliquando prout veritas iustitie in multis. sed dicitur hic non iurare omnino. et ideo non est sensus quod in nullo casu esset iurandum sed quandocumque est necessitas. non tamen excluditur omne iuramentum ut visum est: sed excluditur iuramentum incautum. Et quia non solum incaute iurare per nomen dei est illicitum. sed etiam iurare per creaturas eodem modo est illicitum in quantum in eis relucet virtus divina. ideo subdit. Neque per celum. quia thronus dei est. idest principalis ubi relucet gloria dei. Neque per terram quia scabellum pedum eius est. idest infima creatura sicut scabellum est inferior pars sedis. Neque per ierusolimam quia civitas est magni regis. idest ipsius dei qui est rex regum. ad cuius cultum erat deputata civitas ierusolima xxii. q. ii.

Neq; p caput tuū. qa .s. ē opꝰ diuinū ñ tuū; Qd̄ pbat dicens. qa ñ potes unū capillū alb facē. aut nigrū. Vult dicē ī oībꝰ istis. q sic p deū ñ est iurandū īcaute & sīn ncc̄itate. ita neq; p creatas. Qa cū ql; creata sit opus diuinū q iurat p c̄atura iurat p deū. Seqr Sit at̄ s'mo ur̄ ē est. ñ nō. simplr̄ affirmā do ūitatē & negando falsitatē. & pat& q loqt̄ ī coī m̄ loq̄ndi int̄ hoīes. p hoc quod dic̄. sermo ur̄ & c̄. Secꝰ at̄ est ī cau ū reqri ūitas a s'mon p iuramētū. Qd̄ at̄ subdr̄. Qd̄ at̄ his abūdātius est a malo est. Qa sēp ē. l. malū cul pe ex pte iurātis q̄n iurat sine ncc̄itate. ut dictū ē. si at̄ iur& ī ncc̄itate reqsitus tūc sēp ē ibi malū pene a pte reqrentis. Qa ex infirmitate huāna. q̄ ē qdā pena gn̄i huano īflicta. pcedit q hoīes ñ cdūt sibi mutuo simplici ūbo absq; iur̄. simlr̄ ex pte reqrētis aliq̄n ē ibi malū culpe. q̄ q̄n .s. reqrit iuramētū sine ncc̄itate. Audistis. Hic cōseqnt̄ ponit intellectū cuidā pcepti iudicialis. Errabant .n. ibi iudei cdētes q uindicta eēt ppr se appetenda. Hoc ē fl̄m. Qa uelle penā alcui absolute. ñ pt̄ hr̄e rōnem boi. sed solū in q̄tū appe tit̄ ppr aliud .s. ppr ordinē iusticie ser uādū. ut ppr illiꝰ correptionē q deliqt. ut ppr t'rorē alio4. ut uidētes talē puni ri. a malis coerceant̄. ut ppr aliqd huiꝰ. Vbi g° nllm bonū tale ex pena alicuius extimat̄ euēire. sed magis timet̄ de scāda lo ut de maiori malo suscitādo. tūc tenē hō desistere a uīdicta q̄rēda. & hoc est ncc̄itatis. Si at̄ cū talē casū desistat a uī dicta q̄rēda ē superogatiōis. & q̄tū ad utrūq; dic̄. Ego at̄ dico uob̄. nō resiste re malo. Istud ñ resistere ī aliq̄ cau est pceptū. & in aliq̄ cōsiliū. ut uisū ē. et ali q̄n ñ resistere ess& malū. q̄n p hoc dare audacia malis hoībꝰ simplices opp'mendi & pt̄ eo4 malicie sine picculo occurri. Sz si q̄s te pcusserit & c̄. Loqt̄ in illo cau in q̄ ex resistentia surger& maiꝰ malū. Tunc

deb& hr̄e aīum pparatū ad sustinendū mīn' malū s' illatū; q̄ q ex resistētia sua suscitar& maiꝰ scandalū & maiꝰ malū; Ex° hemꝰ ī hoc q ecc̄ ñ repetit decimas ī t'ris ī qbꝰ ñ cōsueuerit dari ppr scandalū euitādū. un̄ pelegit lesionē tal' dāni ad euitādū piculū maioris mali. & si hoc fa cit ecclia. mlto forti' deb& hoc facere una singlaris psoa. Et eodē m̄ intelligendum ē qd̄ seq̄. Et ei q uult tec̄ ī iudicio contēdere et c̄. Silr̄ aliud ūbū qd̄ seqt̄. & q̄cq; te āga riauit & c̄. ī cau ātubi ñ occurrit tale ma lū sic sustinere ñ ē ncc̄itatis. sed aliq̄n ē sup erogatiōis. & ī aliq̄ cau ess& malū ut ī pre dictis ē detīatū. Q petit a te da illi. sēp at̄ enī petēti dandū est. qa dari debet res uel uerbū. sm q dicit Aug°. qa si iuste petit nō deb& sibi denegā quod petit. si at̄ irratiōabilr̄ petit. dādum est uerbū. docēdo eū de irratiōabi litate sue petitiōis. Doc̄na .n. est qdda; donū bonū. un̄ aug° expones hoc ūbū dic̄ Tunc .n. meliꝰ aliqd dabis cū iniuste petē tē corexis. & eodē m̄ expōitur qd̄ subdi & uolēti a te mutuari ne aūtaris mu tuādo si rōnabilr̄ petit. ul' rōnē reddēdo si irratiōabilr̄. Audistis. Hic dat intellec tū precepti de dilectiōe pxi. sr̄ qd̄ fundā lex in q̄tū ordiāt ad pximū. Qa in pcepto caritatis tota lex pend& & pphē. In hoc at̄ pcepto iudei errabant. ex hoc .n. qꝛ p ceptū ē leuit̄. 19. Diliges pximū tuū sic te ipm̄. Arguebāt a cōtrio sensu q debe bāt odire inimicū. sed hoc ē fl̄m. Quia oīs hō ex caritate diligendꝰ ē in q̄tū ad ima ginē dei creatus ē. & capax ipiꝰ p cogtionē & a morē. Amicitia eīm caritatis fūdat̄ super coīcātiōe; sr̄ne btitudinis. & iō oīs intellec tual' creata que in actu ul' potentia est btā. ē ex caritate diligenda. Mali at̄ ho mīes q̄diu sunt ī uia sūt ī potētia ueiēdi ad btitudinē. & iō lic& eo4 malicia sit o dienda. ipa tn̄ natā possibil' btificari est diligenda. & hoc est qd̄ dicit saluator

o sup illud Audistis. vide dictū Aug°. cōtra faustū. & alegatur in catena aurea. vide et glosam ibid.

Diligite inimicos uros. bona .s. gre & glie
eis optando. alia u n sit eis optada. n i qda
gnalitate in qtu ualent ad eo4 salute. qd
soli deo e notu. qa oibꝫ alijs pt ho bn l male
uti. & io circa hoc n est determinate aliqd
petendu. Seqt. benefacite. Bnfacere e ef-
fectꝫ dilectiois. & io sic tenem diligere i-
nimicos qtu ad bona gre & glie: ita tene-
m in effectu salute eo4 modo debito &
possibili pcurare. & orate p psequntibꝫ op-
tando [eis] .s. boa gre & glie. Alia at bona i spa-
li optare uel facere: no est ncctatis sed
sreogatiois. ad pdicta at facieda et ini-
micis hortat nos ex dei. q sole suu oriri
facit & c. Bnficia .n. coia no subtbit mal
hoibꝫ q tn ei i qtu in eis e inimicant. argu-
it at hoc ex gentiliu infideliu q suos aicos
diligunt & eis bnfaciunt. si g sr ipos m-
cede btitudinis uolumꝫ hre. debemꝫ plꝫ
ppr deu facere dilectioe. et ad inimicos
extendendo m predicto. & hoc e qd coclu-
dit in fine. Estote g pfecti lege .s. euage-
lica que e lex amoris coseruando. ut sitis
pfecti sic pr ur celestis & c. q bnficia lar-
git et mal hoibꝫ. ita q ppr eo4 malicia
no deserit bnficentia circa ipos. ita nec
nos circa inimicos. m tn predicto itellige-
do. qa aliqn e ncctatis & aln sreogatiois;

Capitulum Sextum Mathei [illegible]

ATTENDITE NE IVSTICIAM
uram & c. Postq saluator regu-
lauit hois opatioem. hic reglat
ipiꝫ affectioe. & po respectu dei. 2o. resp
pximi in ca. 7. nolite. Prima i duas. Quia
pmo reglat affectioe hois excludendo
ab opibꝫ eiꝫ intetione uane glie. 2o. soli-
citudine auaricie. ibi. Nolite thesauriza-
re. Prima i duas. Qa po dat intetione sua
i gnali. 2o. magis applicat in spali. ibi. Cu
facis elemosina. Circa pma pte aduertendu
q scdm qd dicit phs. 2o. ethi. Bonu cotigit
uno m. malu at oifaria. Qa ad hoc q actus
huanus [sit] bonꝫ. reqri boitas gnis & ccustatia4
. sed reddi malꝫ ex qlꝫ defectu isto4. & io no
sufficit q actio sit bona de gne. sed reqrit
q fiat recta itentioe. Boitas eni finis est
circustantia pncipal. & io opꝫ qtucuq bo-
nu i gne si fiat intetioe uane glie reddit
malum. ppr qd dicit saluator. Attendite.
i. diligent considerate ne iusticia ura;
i. opa bona de gne qcuq fuerit illa. qa oia
cotinent sub iusticia gnalr dicta. faciat
cora hoibꝫ. ut uideamini ab eis [gloriam] .s. & laude
huana ex talibꝫ qrendo. p hoc at n phibe
q opa bona n fiant cora hoibꝫ ad pxioru
edificatioe & dei gliam qd e bonu & me-
ritoriu ut supdictu e. sed qa hic loq ipfec-
tis q de facili i uana gliam effeuntur. io
cosulunt eo4 bona opa occultado. Sup at
loqbatur prelatis q sunt in statu pfectiois
ppr qd n e estimandu q de facili ferant i
uana gliam. io dicit eo4 opa i publico fi-
enda ad alio4 edificatioe. sic luceat lux
ura & c. ut supdictu est. aliqd eni bn est
consulendu uiris pfectis de q4 securitate
confidit q n eet cosulendu ipfectis & puu-
lis de q4 debilitate timet. Ame dico uob
i. firmit & fidelr assero receput mcedem
sua. ex q .n. intentio fert ad hoies tm n est
aliqd a deo iuste expectadu. Cu g & cet
. hic applicat i spali & po excludit itetioe
uane glie ab opibꝫ mie. scdo ab actib late
ibi. & cu oratis. Tercio & ab opib peitetie
ibi. Cu at ieiunatis. Dic g po. cu [g] facis eleo-
sina noli tuba canere an te. hoc est ad laude
hoiu maifestare. Ad cuiꝫ itellectu sciedu
q apd iudeos utebat tubis sic apd catholi-
cos capanis. & io sic uidem q in aliqb locis
psat capana p elemosia recipieda. ita apd
iudeos ad hoc faciendu utebat tuba. sed y-
pocte n faciebat hoc ppr paupe4 uocatioe [pncipalit]
sed magis ad ppa ostentatioe ut par& in
lra cu dic. Vt honorificet & c. Ratioe aut
phibitiois subdit. Am dico uob receperut
mcede sua. Modu [at] coueiente faciedi etiam

MA

subdit cu dic. Te at faciente elemosinam nesciat sinistra tua & c. Modo loqndi e qn aliqd fit secrete, p hoc inuies q talia sut fienda ppr deu tm. Vn subdit. & pr tuus .s. ds q e pr oiu p creatione. & iustoru per gram gre adoptioe. qui uidet i abscodito. qa ipe solo uid& itetione cordiu, redd& tibi. & cu orauetis. Hic conseqnt excludit idebitu modu circa ecc. actu latrie, i t actu late actus coior e oro. & io qd de ipa hic dr, de aliis actibo late intelligi. Igit circa orone po excludit idebitu oradi modu. scdo concludit modu debitu. sic aut orabitis. Prima i duas. qa po ab actu orandi excludit uane glie intetioe. & 2. quoda gentiliu errore. ibi. Orantes at. Ad euidetia pe partis cosiderandu q duplex est oro. Queda publica, q fit a ministris ecclie & ista n deb& fie in occulto. s. magis ibi pala in loco coi. s. i ecclia cora pplo qa p tota coitate offert. & io ppls in hoc coformare se deb& ministris ecclie ipm deum depcando scdm modu cogruu & sibi possibile, no possent at in hoc se minists ecc coformare, n pdicta oro missa fier& ecc i publico pdicto m. un de tali orone no loqt hic saluator. Alia est oro puata. & talis magis deb& fieri in secreto duplici de causa. Quia oro est eleuatio mentis i deu. mens at humana citio & melio eleuatur i deu, qn in secreto loco ho costituit et a tumultibo alioru separ. Alia causa e ad euitatioem uane glie q de facili isqt qn oro i publico fit. & hoc est qd dic saluator. Cu oratis no eritis sic ypocrite qui amat i sinagogis & in angulis platearu stantes. Dicit states, ut magis appareant ex modo se habendi in sinagogis & anglis platearu. ex rone loci. qa sinagoga e loco cois ubi coueniebant iudei ad audiendu uerbu dei ul aliq alia rone huio. & dr a sin qd est con & goge qd e ppls qa ibi coueiebat ppls. & in angulis platearu. platee iste dicebat

ata que erat ppe teplu, ui coueiebat hoies ad orandu ul ad audiendu doctores & io erat loco cois. contr ondit debitu m; orandi cu dic. Tu at cu oraueris int cubiculu tuu. i. locu secretu & clauso hostio ne ueiat multitudo ipediens eleuatione metis in deu & mouens ad elatioe; metis. ora pre; & c p; i lra. Orantes at. Hic excludit error gentiliu circa orone. Credebant n. qda gentiles q uocabant ethnici q ex multiplicatioe ubou copositoru i orone; aliqd maifestaret ipsi deo q prio ess& sibi ignotu & p consequs mutaret ad aliqd agendu, cuio po uolebat cotriu. Vtruq istoru e erroneu qa in deu nlla cadit mutatio. hunc at errore excludit saluator dicens. Orantes nolite multu; loq sic ethnici. ex q p; q non phib& multiplicatioe; ubou absolute. Sed ad illa intetioe; qua hebant ethnici que dicta e, & hoc e qd subdit. Putant n. q i multi loqo exaudiat. Possut tn multiplicari uba i orone duplici de causa. Vna est ut p significatione uboru deuotoru animo melio eleuetur in deu; Alia causa e, ut i deu eleuetur, n solu mente, sed et corporali uoce. scdm illud ps. e. Cor meu & caro mea exltauert i deum uiuu. No tn pt dari ibi regla certa. sed deb& ho talibo ubis uti in orone qtu pcipit ho q faciant ad deuotiois excitatioe; Si at e cotrio pcipiat q multiplicatio ubou distrahat mete eio, deb& cessare a ubis & orare deu affectibo mentis hoc tn intelligedu e in orone puata ut dictu e. qa oro publica deb& ee i uerbis ut possit pcipi ab aliis. seqt. Scit n. par ur & c. hoc addit ad excludendu illou gentiliu falsu itellectu, scdm que, aliqd putabat deo notificari de nouo qa oia scit ab etno. Sed qrit qre orat deo ex q p oronem n sibi maifestatur, nec animus eio in aliq mutat, & io uidet qa frustra oret. Dicedu q predestinatio diuina e preparatio

oro

orare

gre. 2o. dialo. et. summe. 2. 3. q. 2. exaudiri.

diuine grē ip̃nti & glīe in futō. & iō cū
sit etña sicut ab eterno p̃destinauit aliq̃
ad btitudinē, ita p̃ordiauit modū p que;
dar& sibi illā btitudinē. s. p merita sua &
orone. & iō nō frust orat deū. Q'a oro est
illd' p qd' homo ex ordiatiōe diuina deb&
coseq grām / & (or gtiam) eadē est ratio de oībꝫ aliys
bonis qa cadūt sub ordine diuine p̃desti
natiōis. Sic g' uos orabitis. (hic) Doc& saluato
ris̃ orandi coueientissimū. Ad cuiꝫ itellec
tū sciendū qꝫ oro sedm damascenū est pe
titio decentiū a deo. In hac at orone ex
p'mit' qcqd dec& hominē petere a deo;
& quicqd decet deū dare hoi. & similit'
ordinatissime hoc describit'. Quia illud qd'
maxiē desiderari deb& ab hoīe & peti a dō.
p'o poit'. & qd' peti deb& scdario: in scdo lo
co / et sic conseqnt' usq; in finē. Illud at qd'
p'mo cadit i appetitū hoīs ē btitudo. scdo
illd' p qd' hō btitudinē cōseqt' / & illd' scdo
petitur ibi. fiat uolūtas tua. Circa p'mū cō
siderandū qꝫ btitudo dup' dr. Uno m̊ ob
iectiue: s. ipā boītas diuina i se ipa / p cuiꝫ
fruitiōe; bti efficiunt'. & iō boītatē ipsā
diuinā pre oībꝫ amare debemꝫ. & p cōse
(ali' orone) qns gtiam eiꝫ & honorē pre oībꝫ deside
rare / & hoc est qd' petimꝫ i p'a petitiōe cū
dr. Pat' nr q es in celis. sci. no. tuū. Dr ei;
pr oīū gnalr rōne creatiōis. Addr nost'
qa ē pr spalis iustorū p grām adoptiōis
Qui es i celis. Quia lic& sit in oībꝫ p eēn
tiam pñtiam & potentiā: est tñ spali m̊
(aug' li' de sp̃e. di.) i iustis p grām, (tm) spalissime excellentia eiꝫ
q' reluc& in btis p gtiam. Sanctificet' no
mē tuū. Non petimꝫ qꝫ ei aliqua scitas de
nouo accrescat. qa hoc est impossibile;
sed qꝫ scitas que ei etnalr inest reluceat
amplꝫ in creatis. & p'o & p'ncipalr q'rat'
i opibꝫ huanis / sedm qꝫ dicit apls. i. ad co
rin. x. oīa ad gtiam dei facite. Alia est bti
tudo dicta formalr, que est actus ultiāte
& pfecte coiungens nos deo. s. uisio &
fruitio. & illud est qd' scdo loco petimꝫ

a deo. s. ut simus pticipes sue bonitatis. qd'
fit in uisione beata. & hoc petimus qd' cū
dicimꝫ. Adueiat regnū tuū. Et bñ dr ad
ueiat. qa ñ possumꝫ ad deū ueire p grām
& gtiam, ñ ipē p'mū ueiat ad nos. Aug' sr
ioh. ille. n. ueit quē gra dei preueit. & Io.
vi. Nemo pt ueire ad me ñ pr q misit me
t'xerit eū. Regnū tuū. Btitudo. n. eterna
bñ dr regnū / qa ibi habetur plena & pfca
copia oīum bonoꝝ. Fiat uoluntas tua. hic
conseqnr peti illd' p qd' possumꝫ btitudinē
cōseq. & hoc dr duplr. Uno m̊ directe & p
se: alio m̊ indirecte q'i p accidens / cuiusmi
est remotio ipedimēti / sedm poit' ibi. & di
mitte nob. Adhuc p'ma in duas. qa ad con
secutionē btitudinis fac' aliqꝫ duplr. Uno
m̊ p'ncipalr: alio m̊ q'i instrumtalr. sedm po
nit' ibi. panē nrm. Illud at p qd' p'ncipalr
conseqm' btitudinē, ē impletio uolūtatis
diuine p scām opatiōem. & qa frequent'
uoluntas eiꝫ est nob incog'ta. & qn cog'sci'
adhuc sumꝫ ipotentes & pigri ad iplēdū
iō tercio petimꝫ. fiat uoluntas tua & cet'.
i. inspires nob ūtutē & ppositū adiplēdi
tuū bñplacitū. Addit' at sic in celo & in
t'ra. Bti. n. q sunt in celo. qa st' coiuncti i
mediate regle diuine: iō ñ possūt defice
neq; deuiare a diuina uolūtate. & iō nos
q sumꝫ i uia / q nō sumus sic coiuncti / petimꝫ
ut diuina gra hoc suppleat i nob tenēdo
uolūtatē nrām i cōformitate ad suā i opi
bꝫ nris sic conformant' illi q sunt in celis.
Panē nrm. hic petit' illud p qd' instrumē
talr ducim' ad btitudinē. & hoc accipit'
duplr. Uno m̊ put aliqd est instrm ipiꝫ dī
& sic sacramta eccl'ie sūt q'dam istrumta
qbꝫ scificam' & ad btitudinē ducim'. ūde
dnr uasa grē. Oīa at sacmenta ordinant'
ad sacmentū eucaristie: qd' petimꝫ. q'. cum
dicimꝫ. Panē nrm s'r'subalē. Dr at supstā
lis qa tñscendit uitā corporalē / & dat ui
tā etnā. io. vi'. Ego sū pañs uiuus q de celo
descēdi. Si qs manducauit ex hoc pane & c'.

· & petēdo hoc sacm̄entū petim⁹ oīa alia / qa
ordīanᵗ ad ipm̄. ut patʒ in .4. sententiarum
Luc. 3. uocat eū panē q̄tidianū / qa q̄tidie ip;
summus p̄ ministros eccl̄ie q hoc sacram̄tu
pcipiunt p̄ se & pro tota cōītate. Alio mō
instrm̄ accipiᵗ ad consecutiōē; btitudinis
ex pte aīe. & sicut̄ū corpus sit instrm̄ aīe
seu organū / p̄ conseqn̄s uita corporalis īstru
m̄tali facit ad cōsecuatiōē; s̄ nāt btitudis
in q̄tū aīa n̄ exercʒ opa m̄toria n̄ ī cor
pore. Qā tpūs m̄iti durat tm̄. tpūs hui⁹ uite.
ad uitā corporalē nccio reqrit sufficientia
uictus. & hoc petit cū dr̄. Panē nrm̄ & cet.
· & in hoc intelligūt peti uite nccīa. & di
mitte nob̄. hic conseqn̄t petiᵗ illud p qd
conseqn̄t cōseqm̄ btitudinē / sic p remoues
phibens. & diuidr̄ in duas partes. Qā p̄mo
facit qd dictū est. scdō reddit rōnē cuiusdā
dicti. ibi. Si enī dimiseritis. Prima adhuc
ī tres. Qā a btitudine cōseqn̄da pō. phibet
nos pecc̄m cōmissū. scdō pecc̄m de pxiō comit
tendū. & 3. illud qd ē ad utrūq; īclinatiuū
· Scdʒ poīt ibi. & ne nos inducas. Tertiū. Sed
libera nos. Illud igi qd pō & pn̄capatr̄ ipe
dit nos a consecutiōē btitudis ē pecc̄m iam
cōmissū. Quia ad btitudinē ingredi non
possum⁹ donec pecc̄m cōmissum sit totalr̄
dimissū / & q̄tū ad culpā / & q̄tū ad penam
· & iō hanc dimissiōem petim⁹ qnto loco cū
dicim⁹. & dimitte & c̄. Additur. sic̄ & nos
dimittim⁹. Quia hec est regula nob̄ ipōita
qʒ si uolumus nob̄ dimitti pecc̄m nrm̄ / ita
debemus dimitte pxio pecc̄m in nos cōmissū.
· Ista tn̄ dimissio pt intelligi dupl'r. Uno m̄
q̄tū ad offensā & hoc est nccitatis. qa tene
m̄ omnes diligere ex caritate. Alio m̄ q̄tū
ad iniuriā . & hoc est nō nccitatis. licʒ sit
sp̄erogatiōis. sic. n. pecuniam ablatā nō te
neᵗ qs auferenti dimittere. sed petere pt
· sic iniuria sibi illata pt recōpensationē per
emendā petere; scdm ordinē iusticie. Et
ne nos. Scdō impedit nos a btitudie pecc̄m
qd formidatur de pximo cōmittēdū. & h

contingit qn̄ sum⁹ pōiti ī gn̄ teptatiōē cui
pbabili timem⁹ succūbere. & iō sexto peti
m⁹ hoc a nob̄ amoueri cū dicim⁹. & ne nō
inducas. i. induci pmittas in temptatiōem.
· Nō. n. petimus ut nō teptem̄. qa teptā n̄ ē
malū sed magis est ad uirtutis exercitiū / qn̄do
uiril'r resistit. Ipr̄ qd dicebat ps. pba me
dn̄e & tepta me. sed petim⁹ ne ī teptatio
nē iducam̄. i. ne ab ipā deuīcam̄. Sed liba. · xvi ·
Tercio īpedit nos illd qd ē inclinatiuū ad
duo predicta . & h ē fomes pcc̄i / que est
qdā pena ex pccō p̄mi parentis derelicta .
& hoc malū pene & alia mala pn̄tis uite
ī q̄tū possūt nos ad pecc̄m induce; septimo
petimus amoueri & ab eis libari cū dicim̄.
Libera nos. Seqᵗ in fine. Amē. Qd ē u̇bū
optatiuū respectu p̄cedentiū. Si. n. dimi
seritis. hic redditur rō cuidā dicti in pre
dca orōē in qnta petitiōē ubi dicebatur
Dimitte nob̄ debita nrā sic̄ & nos dimitti
m⁹. & p; sententia ex predictis ibidē. Cū
autē ieiunatis. hic excludit intentiōem
uane glīe ab opib⁹ p̄nīe dicens. Cū ieiuna
tis nolite fieri sic̄ ypocrite. Dr̄. n. ypocrita
ab ypos qd est sub. & crisis qd est auꝝ. Qā
sub auro / ut sub honestate exterioris cōū
satiōis / ht̄ abscōditū plūbū falsitatis. Seq
Tristes. Isti. n. ondunt q̄dam faciei tristiciā
· ut simulēt p̄nīe rigorē. iō subdr̄. Exterminat
enī facies suas & c̄. Exterminare. n. ē ex terminos
ire ut ponere. & iō illi facies exterminat / qui
quādā tristiciā ex modū solitū alioꝝ de
mōstrant ut religiosi p̄ceteris appareant
ut aīr sicut. n. fiunt aliq̄do ūguenta ad
decorandū faciē qb⁹ utunᵗ m̄lieres ad si
mulandā pulcritudinē / ita fiunt quedā
unguenta ad exterminandū predicto mō
faciem. & forte talib⁹ utebanᵗ ad simula
dū penitētiā. sic̄ etiā trutanij talib⁹ utuᵗ
ad extorquendū pecuniā. Pecuniā p q̄stu.
· subdit aūt debitū modū ieiunandi cū dic.
Tu autē cū ieiunas unge cap tuū. i. signa
leticie pretende. Talib⁹. n. unguētis &

· lotione ·

lotione corporis utebant̄ iudei in dieb9 illis & sollemnib9 & festiuis. ne uidearis ab hoīb9 ieiunans. i. ad gl̄iam hoīū q̄ren dā. sed patrī tuo celesti. s. cui9 gl̄iā debes tm̄ q̄rere ī opib9 tuis. Qui est ī abscōdito qa de9 in p̄nti uita nō pt̄ uideri a nobis lic& sit p̄ns ubiq;. cetera patet. Nolite thesaurizare. hic excludit ab affectiōe hoīs pccm̄ auaricie. & diuidit̄ in duas partes. qa p̄mo oñdit ppositū in actu ex tiori. scd̄o in actu intiori. i. id Dico uob̄ ne solliciti. Prima in tres scd̄m tres ratio nes p quas excludit īmoderatā cōgga tionē diuitiaꝝ. Scd̄a poit̄ ibi. ubi thesau rus. Tercia ibi. Nemo pot̄ duob9 dn̄is s uire. Prima ratio accipit̄ ex defectu the sauri tp̄oralis. thesaur9 eni nichil aliud ē q̄ cōgregatio diuitiaꝝ. congregantur aūt diuitie ppr̄ sufficientiā uite h̄ndaꝫ. thesaurizatio aūt indebita recte inducit cōriū qa reddit hoīem insufficientissim. qa tal̄ thesaurizatio ē q̄ fit ex auaricia et ex amore diuitiaꝝ ī se. ille aūt q̄ sic cōgregat diuitias n̄ aud& eis uti sed iux̄ eas ducit miserā uitā & dimittit eas putrefieri. & id dicit ihero in ep̄la ad Paulinū. antiq̄ dictum est auaro deest tā q̄d h̄t q̄ q̄ nō h̄t. & talē modū thesaurizādi excludit saluator cū dicit. nolite thesaurizare the sauros ī t̄ra ubi erugo & tinea demolit̄. Erugo. i. eris rubigo. & in hoc tangit̄ cor ruptio diuitiaꝝ artificialiū. ut auri & ar genti & ceteꝝ metalloꝝ. & tinea. hic tā git̄ corruptio diuitiarū n̄aliū. ut bladi & uini & uestimentoꝝ & cōsimiliū. & ubi fures effodiunt & c̄. hoc dicit ppt̄ lapides preciosos q̄ lic& nō possint rubiginari n̄ a tineis corrodi. tn̄ possunt a latrōib9 tolli. Ex p̄dictis pat& q̄ thesaurizatio que fit ex causis honestis n̄ ē interdicta a salua tore tanq̄ illicita. Vn̄ q̄n ā̄s thesaurizat ad opa pia facienda. ut est cōstrutio eccli aꝝ. releuatio paupū & huiꝰ. ut ppr̄ reꝫ p

seruandā & cōsilia. Thesaurizate. Per hoc cōcludit excellentissimū modū thesaurizā di. q̄n. s. bona tp̄oralia & t̄nsitoria cōsumū tur ī pios us9 & sic cōmutant̄ in boā sp̄u alia & et̄na. & p consequēs ī corruptibilia. & hoc est thesaurizare in celo & pat& l̄ra. Vbi est thesaur9 tuus & c̄. Hic poit̄ scd̄a rō ad excludendū thesaurizatiōe; inordinatā tp̄oraliū. & accipit̄ ista rō ex q̄dā effectu q̄ malo ip̄i9 qui ē excecatio mētis. ad tale; eni thesaurizationē seq̄ totat̄ cōuersio mētis ad amorē diuitiaꝝ. & hoc est q̄d dicit. Vbi ē thesaur9 tu9 & c̄. Ad hanc cōuersionem seq̄t̄ au̅sio a deo. & qa intellect9 illuiat̄ per cōuersionē ad deū. id ex tali au̅siōe obtene b̄t̄. & qa intellect9 dirigit oms̄ alias poten tias ī suis actib9 cū sit ocul9 hoīs intioris q̄ ad hoc seq̄ obtenebr̄tio & obscuritas ī oīb9 opib9 hūanis. ppr̄ q̄d subdit̄. lucerna corpōis tui. methaforica ē locutio ac si dicer&. sic ocul9 corporalis dirigit opa corporalia. qa dirigit pedē ad ambulandū manū ad o pandū & sic de aliis. ita ocl̄s mentis p inten tiōe; rectā dirigit opa hūana in q̄tū in eis est id boī moralis. & id dicit. Si ocul9 tuus fuerit simplex. i. intentio mentis recta. to tū corp9 tuū. i. congeries opationū lucidū erit. i. scm̄ & bonū dū tn̄ op9 sit licitū de genere. Si aūt ocul9 tu9 fuerit neq̄. i. inten tio p̄ūsa & mala. totū corp9 tuū tenebrosū erit. i. tota congeries opationū tuaꝝ erit mala. et si actio sit de genere bona. sicut dare etiam muliercule ut possit eā ad a morē illicitū attrahere est malū simplr̄ ppr̄ maliciā intētiōis puerse. ppr̄ q̄d sub dit. Si ergo lumē q̄d in te ē tenebre sunt. i. si actio boā de genere q̄ est q̄i q̄dā lum effici mala ppr̄ defectū intētiōis bone ipē tenebre quāte erūt. q̄i dicat m̄ltoma gis. q̄ actio mala de gn̄e q̄ est q̄dā q̄i tene bra. si tn̄ a̅n huic s̄ueiat intentio mala est m̄lto deterior. q̄ p̄ma. ut si ā̄s mecchet̄ cū aliqua ut possit ei9 pecuniā furari. oīs tal̄ tenebrosi tas

ꝓcedit ex imoderata cōggatiōe diuitiaꝝ ·ppr qđ ē mito fugienda. Nemo pt̄ duob. Hic poīt tercia ratio. Qa illud ē merito fugiendū ab hoīe ꝑ qđ impedit̄ obsequ; deo debitū ad qđ obligatur ho ex beneficio creatiōis & ex alijs bn̄ficijs. sed ipedit ꝑ cōgregatioēm diuitiaꝝ iordinatam ·g̃ & c̄. Minor aūt huiꝰ rōnis declarā cum dr̄ i lr̄a. Nemo pt̄ duobꝰ dn̄is seruire. ·e. Qđ ē intelligēdū qn̄ sūt contrij & dispara ti, & nō subalternati positi sic est ī ꝓpoito ·qa auaricia q̄ ē seruitꝰ idoloꝝ n̄ pt̄ stare cū obseqo diuino & iō cōcludit nō potestis deo seruire; & mamone. Mamona .n. lingua syria nomē est diuitiaꝝ, uł nomē demoīs q̄ teptat de cupiditate diuitiaꝝ. Auarꝰ aūt q thesaurizat iordinate seruit utisq; & iō n̄ pt̄ deo simł seruire. Ille aūt q ī pijs opibꝰ diuitias expēdit n̄ seruit diuitijs ·sed magis diuitie seruiunt sibi. qa eis utit̄ sic instrumētis ad opa ūtutū. Qa scđm qđ dic̄ Ambr̄ sr̄ lucha sic diuitie sūt ipedimēta iprobis. ita ꝓbis sūt adiumēta ūtutis. & iō talis pt̄ simul seruire deo & uti ipis. & iō dico uob & c̄. Qa n̄ solū cōggatio diuitiaꝝ q̄tū ad actū extiorē deordinat hoīs affectū: sed et̄ solicitudo acqrēdi deordinat q̄tū ad actū intiorē. iō cōseqnt̄ excludit solicitudinē supflūā circa talia acqrenda & diuiditur in duas partes. Qa pō facit qđ dictū est ꝑ qđā exepla & .2º. ꝑ rōnes. ibi. Nolite & c̄. Circa pm̄ adūtendū q duo sūt q̄ reqrūt̄ ad sufficientiā uite p̄ntis. s. nutrimētū sine q̄ non pt̄ ho uiuere absolute. & uestimentum sine q̄ n̄ pt̄ ho bn̄ uiuere. & iō circa ista sol& ho magis solicitari. Primo igr̄ excludit solicitudinē circa utrūq; in gn̄ali .2º. circa qđlib& ꝑ se sūptū ī spāli. ibi. respicite uolatilia. Circa pm̄ū adūtendū q nā̄ nō potuit ꝓuidere hoī de tegumēto & defensiōe sicut ꝓuidit alijs aīalibus ·ut pote auibꝰ dedit plumas ad coopiē-

dū: ungues & rostr̄ ad defensiōe;. silr̄ brutis aīalib pelles & pilos ꝑ idumēto. cornua & dentes & huiꝰ ꝑ armis. Qa ī talibꝰ n̄ ē n̄ nata sensitiā que ē ad unū detminata. & iō de talibꝰ potuit eis ꝓuidere sufficient̄ nā. hō aūt ratiōalis nē est; q̄ nō ē detminata ad unū sed ht̄ uiā ad dispata & contria. & iō n̄ potuit sufficient̄ sibi ꝓuidere nā q̄ de se ē detminata ad unū ·sed loco huiꝰ hō ht̄ intellectū ꝑ quē pot̄ cogitare diūsas artes & modos faciendi sibi uestes & arma & manꝰ ad opandū talia. & iō oport& hoīe; de talibꝰ solicitari. qa tn̄ hō rōnalis ē iō ista solicitudo deb& eē moderata scđm regulā rōis recte; & talē solicitudinē n̄ excludit hic saluator cū sit pars prudentię. alr̄ seqrēt̄ q hō teptar& deū, si expectar& ·e. ab eo conseq oīa nc̄c̄ia omittendo qđ deb& fieri circa hec uia hūana. sed solicitudo que in hoc ꝓhibet̄ est de inordinata cura & sr̄flua ꝑ quā postponūtur bona spūalia ut magis uidebitur postea. & hoc ē qđ dicit hic saluator. ne soliciti sitis sr̄flue. s. & inordinate de cibo & uestimēto. Qa hoc n̄ ē nc̄c̄ium. Qđ ꝓbat ex. Quia corpꝰ & aīa que sūt maiora bn̄ficia deo dat nobis sine solicitudine nr̄a ergo & illa que sūt minora uidel; cibū et uestitū dabit, cū solicitudīe modata sine solicitu̇ ul̇ R espicite uolatilia. h̄ ꝓbat de utroq; ī spāli. & pō de cibo .2º. de uestimēto. ibi. Qs aūt urm̄ cogitans. pm̄ū ondit ꝑ exēplū auium q̄ non serunt neq; metūt. & tn̄ dn̄s sufficient̄ pasc& illas cū solicitudīe couenienti sue nē. q est scđm regla; rōis recte. ꝓpter qđ dr̄. nōne uos plures estis illis. i. nā̄ hūana est maioris ꝓderis corā domino. Quia aīalia facta sr̄ ꝓpr hoīe;. finis aūt nobilior ē hijs q sr̄ ad finē. Qs aūt urm̄. hic ꝓbat de uestimēto. & poīt̄ duplex ex. Primū accipit̄ ex eo qđ est intra hoīe;. s. magtudo corpoꝝ

multo fortius hoīnem sufficient̄ pasc& cū solicitu̇ne couenieti sue nature.

quā deus dat hoī sine solicitudine sua. qđ
pat&. Qa q̄tūcūq; aliqs solicitet᷑ de augm̄
tatiōe sua ñ pt addere ad staturā suā cu
bitū unū. cū igi᷑ uestimentū cōpetat mai⁹
uel min⁹ hoī scđm q̄titatē corporalē & q̄
titas det᷑ ei sine solicitudine sua p cōse
qn̄s & uestimentū conueiens, absq; solici
tudine sr̄flua. & hoc ē qđ concludit ītro
gatiē & c̄. Scđm exemplū accipi᷑ ex eo
qđ est ex̄ hoīe; .s. ex terre nascentib⁹. Qđ
poīt cū dicit. Considerate lilia agri q̄m°
crescunt. sine solicitudiē eoꝝ & scđ; q̄ti
tatē suā a deo uestiunt᷑. Propt᷑ qđ dicit.
filic& ad ornād se — Non laborant, neq; nent .i. filant ad faci
endū s uestimentū, & tñ optiē uestiūtur.
Q̄m nec — Qđ pbat. Salomon ī oī glīa sua & cē.
i. lic& fuerit rex potentissim⁹. ut p; .3. Rg.
tñ nō fuit ita bñ uestitus. Qa lic& ars imi
tet᷑ nām, tñ opa artis ñ assequūt᷑ pfectio
nē opeꝝ nr̄e. & iō tinctores pānoꝝ ñ pñt
facere colorē ita uiridē, sic nata m̄ tr̄e nas
centib⁹. ex hoc igi᷑ cōcludit q̄ de⁹ sufficiē
t᷑ uesti& hoīe; absq; solicitudiē sr̄flua. ppr̄
hoc dic̄. Si feni fenū ag̲ qđ hodie est .i. in
pñti. & cras in clibanū mittet᷑ .i. ī futuro.
pon et᷑ in furno qa in aliq̄b⁹ tr̄is loco lig̃ꝝ
utunt᷑ stipulis & talib⁹ ad calefaciendū
furnū. Vel alr̄ clibanus hic accipi᷑ p acūo
ī q̄ congrgat᷑ fenū desiccatū qa ad modū
furni seu mōticuli eleuat᷑. un̄ & clibanus
a cliuo dr̄. Cū de⁹ sic uestit ipm̄ fenū sine
solicitudiē sua q̄tomagis uos modice fi
dei .s. sine solicitudine sr̄flua. uocat at̄
eos q nimis solicitant᷑ de talib⁹ modice fi
dei qa ex defectu fidei pcedit talis solici
tudo sr̄flua nō aut̄ solicitudo rōnabilis &
moderata. sed magis īcludit᷑. qa sic nata
aiuū ex pdicto m̊ uiuere & tr̄e nascētiū
crescere sic nā hoīs ē uiuere scđ; dictamē
rōnis recte, ad qđ seq̄t᷑ ipm̄ debere solici
tari solicitudine moderata ad querendū
ea q̄ nō dedit sibi nā. ut uestes & arma
et silia ut dictū est. Nolite g° soliciti ee

hic excludit solicitudinē sr̄fluā p rōnes
duas. Scđa poīt᷑ ibi. Nolite ergo. Pma ac
cipit᷑ ex parte diuine puidentie. Ad cui⁹
euidentiā considerandū q̄ aliq̄ dixerūt
puidentiā diuinā eē tm̄ circa supiora &
nō ēē actus humanos. in q̄ꝝ psona dr̄ Iob. xx
ii. circa cardines celi pambulat nec nostra
considerat. & ex hoc dicebāt q̄ hō circa
nccīa uite debebat mltū solicitari. & hoc
est qđ dicit. hec .n. oīa gentes inquirūt
i. gentiles diuinam puidentiā circa act⁹
hūanos negantes. circa talia ī moderate so
licitant᷑. Sed uos nolite sic dicere qd mā
ducabimus & c̄. Non qa ñ debeat hō soli
citari moderate, sed intendit excludere
solicitudinē īmoderatā que pcedit ex gē
tiliū errore. iō se᷑. Scit .n. pr̄ ur̄ .i. diuina
puideñ se extendit q̄tūcūq; minima & per — ad oīa et
cons circa ea que st̄ hoīs nccīa. & sic serui
entib⁹ s talia sufficient᷑ mīstrbit. Ppter qđ
cōcludit. Primū g° q̄rite regnū dei .i. spū
alia boā. & q̄z pm̄ relatiē dr̄ ad 2m. pat& q̄
ñ excludit solicitudiē; oīo circa nccīa uite
sed ondit q̄ hō pncipalr̄ deb& se spūalib⁹
solicitari. & scđo de tporalib⁹. ppr̄ qđ sub
dit᷑. & hec oīa adicient᷑ uob. suppoīta tñ
solicitudine debito m̊ habita. ut dictū ē.
Nolite g°. Hic poīt᷑ scđa rō ad hc & accipi᷑
ex tpris congruētia. sic .n. cuil; negotio re
q̄rit᷑ tpūs debitū ad hoc q̄ bñ fiat. qa con
ditio tporis est q̄dā circūstantia act⁹ debi
ti. ita cuilib& solicitudini ad hoc q̄ sit de
bito m̊ ordiāta reqri᷑ tp⁹ debitū. ut iminē
te messe ē tp⁹ debitū solicitudis circa fru
ges colligendas. & īminēte uindemia ē
tpūs solicitudis uindemiaꝝ. & iō si aliqs
pocupar& tpūs solicitudis uindemie de
ipā solicitus in tpore messis, eēt inordiā
ta solicitudo ex parte tporis. qđ faciunt
illi q sunt īmoderate & supflue soliciti
& hoc est quod phib& dicens. Nolite soli
citi esse in crastinū .i. in futum. solicitudi
nē .s. futo tpori debitā iordinate pocupā
do

Q² eīn crastinū aliq̄do accipi͡t p futo pat& Iosue. 22°. Cras dicent filij urī filijs uris & c̄. i. in poste͡r tp̄e. seq̄. crastina dies & c̄. i. tp̄us futum hēbit solicitudinē cōgruā s̄ debitā sicut pat& q̄ ex uariatione tp̄oris occurr͡t uaria fienda de q̄b᷒ hoīes debent tunc solicitari. io subdit. Sufficit diei malicia sua. cuilib& tp̄ori solicitudo. d͡r malicia. q͡a ē quoddā malū pene. ī statu. n. ī nocentie nō indiguiss& hō tali solicitu͡ne;

sua. que quid soluci sua

NOLITE IUDICARE. HIC REGULAT affectū hoīs erga pximū. & p̄o respectu mali. sc̄do resp̄ boni ibi. Nolite sanctū dare canib᷒. Prima ī duas. Q͡a p̄o ōndit q̄ pxim͡n n̄ ē temerarie iudicando. sc̄do q̄ hō nō est temerarie arguendo. ibi. Quid uides festucam. Circa p̄mū adūtendū q̄ iudiciū uno m̄ est act᷒ ī iciē q̄ ptin& ad iudicē ecc̄liasticū ul̄ sc̄larem & de hoc nō loq͡t hic. Alio m̄ accipi͡t iudiciū. put aliq̄s aliq̄b᷒ signis male iudicat de pximo. & q͡a istud. ut in plib᷒. pcedit ex mala affectiōe. q͡a q̄ male affici͡t in aliquē male int̄pretat͡r facta ei᷒. & hoc. phib& dicens. Nolite iudicare & n̄ iudicabimini. i. ut nō incurratis pc̄c; mor͡tle. p q̄d sitis digni ī iudicio cōdēnari. Ad intellectū hui᷒ sciēdū q̄ aliquis p͡t iudicare malū de pximo m̄tipl͡r. Uno m̄ ex euidentia facti. cū aliq̄s iudicat aliquē hoīcidā q͡a uidit eū īt̄ficere hōiem. & hoc n͡ll͡m est pc̄cm. Alio m̄ ex sig̃s euidentib᷒. ut si a͡s iudic& aliquē fornicatorē q͡a uidit illū nudū cū nuda solū cum sola. & hoc sil͡r n͡ll͡m ē pc̄cm. Tercio m̄ ī sig̃s leuib᷒. & ī hoc iudicio est triplex gradus. Primus ē q̄n ex leuib᷒ signis aliq̄s incipit dubitare de bōitate fratris & hoc pc̄c; ueniale ē; q͡a. pcedit ex hūana infirmitate. & h͡ n̄ uoca͡t iudiciū. p̄pe; sed suspicio. Sc̄dus g͡d᷒ est q̄n ex talib᷒ signis firmit͡r ten& ī aīo q̄ fr͡ sit mal᷒. & hoc. p̄pe d͡r iudiciū; q͡a iudicium importat firmā s̄n̄am. & hoc ē pc̄cm mortale; si malū q̄d iudicat de fr̄e ex leuib᷒ signis sit de genere pc̄ci mortalis. Peccatū enī mortale est q̄d contria͡t caritati. q͡a t aliq̄s p̄dicto m̄ iudic& fr̄em est cont͡ caritatē fr̄nam. Tercio g̃dus ē q̄n ex leuib᷒ sig̃s n̄ solū p̄dicto modo iudicat sed et̄. pcedit ad punitionē fr̄is de facto. & hoc ē g̃uius. q͡a n̄ solū ē cont͡ caritatē; sed et̄ cont͡ iusticie equitatē. & de talib᷒ intelligi͡t ubi; predictū. Nolite iudicare & c̄. in q̄ enim iudicio iudicau͡itis iudicabimini. i. sc̄d; mensurā temitatis in iudicando malū de fr̄e sc̄d͡m hoc erit uindicta pene. Quid uides festucam. hic ōndit q̄ pximus non est temere arguendo. hoc autē contingit q̄n ille q̄ arguit est in cōsilib᷒ culpis uel maiorib᷒. q͡a tal͡r correctio nō. pcedit a caritate. sed ex p̄sūptiōe. q͡a ordo caritatis īcip a se ip̄o. Adūtendū t̄n q̄ crimina arguētis aut sunt pu͡. aut occulta. si publica peccat dupl͡r arguendo. pc̄co. s. presūptiōis; & pc̄co scandali. si aut͡ sint occulta tc̄ peccat. p̄o m̄ t͡m. si t̄n iste q̄ arguit p͡ peīteat & postea fr̄em humil͡r arguat. n̄ peccat. Dicit ig͡r. Quid uides festucā. i. pc̄c; minus in oc̄lo fr̄is tui. i. in cōu͡satiōe & cosciētia ei᷒: & trabem. i. mai᷒ pc̄cm in oculo tuo. i. in te ip̄o n̄ consideras. trabes enī est adult͡ium respectu fornicatiōis simplic͡s & sic de alijs. Aut q̄m dicis fr̄i & c̄. hoc dicit͡ mali predicatores & mali sacerdote͡s q̄ sunt irretiti maiorib᷒ pc̄cis q̄ͥ illi q̄s uolūt corrigere. Eice p̄mū & c̄. Quia hic est ordo caritatis q̄ a se ip̄o incipiat. Nolite sc̄m dare canib᷒. hic regulat affectū hoīs ad. pximū respectu bōi conferendi. quia mal͡r hoīb᷒ ī pc̄co obstinatis ex affectiōe carnali n̄ sunt sac̄menta minist̄nda. uel secreta fidei reuelanda infidelib᷒ obstinatis. Quia ex p̄dictis seq͡t contept᷒ sac̄mēto͡r ecc̄lie; & derisio m̄ fidei catholice; & occisio minist͡ro͡r. & hoc ē q̄d dicit. Ne; conculcent ea͡ pedib᷒ suis. uidel; diuina sac̄

i. ecc̄lia...

forte

metā uł fidei secreta q̄ dr̄ hic margarite
ppr eoꝝ p̄ciositatē & p̄ccores dr̄ porci
ppr eoꝝ imūdiciā & canes .i. obstinati. In-
fideles dirumpāt uos. hoc est interficiant.
Petite & dabit̃. Postq̄ saluator dedit legē
euanglicā hic ōndit eam obseruabilē. hec
uero est una de conditiōibꝫ legis .s. q̄ sit
obseruabit̃. Ad conseruatiōem ip̄iꝫ tria faci-
unt / imploratio diuini auxilij / conatꝫ li-
beri arbitrii / euitatio mali consortij. & iō
ista tria ponit p ordinē. scđm pōitur ibi
Intrate p angustam portā. Terciū ibi. Attē-
dite a falsis p̄phis. Prima adhuc ī duas.
Quia p̄o ōndit. qđ reqrit̃ ad hoc q̄ orō sit
exaudibilis ex parte orōnis & scđo ex p̄te
ip̄iꝫ orantis. ibi. oīa ergo. Circa p̄mū scien-
dū q̄ orō est exaudibilis t̄bꝫ cōcurrentibꝫ
Primū est q̄ sit pia .i. de ptinentibꝫ ad sa-
lutē. scđm est q̄ sit pseuerans .i. n̄ intrup-
ta p aliqđ orōni cōriū. Q̄a n̄ cessat orare
q non cessat bn̄facere. Terciū est q̄ oret
p se. Quia lic& aliqs pie & pseueranter
or& pro alio tn̄ effectus orōnis poss& ī-
pediri ppr maliciā illiꝫ p quo oratur. Sed
t̄bꝫ p̄dictis concurrentibꝫ semp exaudit̃.
& hoc est qđ nōt̃ in tribꝫ uerbis hic positi
Petite .s. pie. Querite pseuanter. Pulsate
& apietur uobis. Ex q̄ pat& qđ loqt̃ de
orōne fcā p se cū dicit. & apietur uobis
& quia istis tribꝫ concurrentibꝫ semper
exaudit̃ iō subdit̃. Omis .n. q petit & cet̃.
Vbi declā qđ dictū est p exemplū. qa ho-
mines qdem pni sunt ad malū. & iō dr̄
mali: tn̄ filijs suis petentibus ab eis bona
dant illis. & multo forti pr̄ uester, q ex
nā sua bonus est p eēntiā dabit bona pe-
tentibꝫ se .s. grām & gliam. Omnia ergo
hic onditur p qđ orō est exaudibit̃ a par-
te orantis. qđ fit qn̄ iuste uiuit faciēdo
altī qđ sibi uult fieri. & hoc est qđ dicit̃
Oīa quecunq; uultis & c̄. Omīa eni p̄cep-
ta ordināta p̄ximū hominē ad p̄ximum
nō sunt n̄ quedam ōnes deriuate ex isto

Sequit̃ aut qs ex uob ho & c̄. ^ qui in celis est

p̄ncipio. sicut ī speculatiīs. hoc p̄ncipiū de
q̄lib& affirmatio uel negatio se ht̃ ad r̄
oīa que sequunt̃ ex ip̄o. ppr hoc eni sub-
ditur. hec est .n. lex & p̄phe. Intrate per
āgustā. hic ponitur .2m̃. qđ reqrit̃ ad legis
euanglice implectionem .s. liberi arbitrij
conatus. Quia lex dat̃ de actibꝫ ūtutum
et maxīe lex euanglica que ē pfectissīa.
Virtus autē est circa bonū & difficile. &
iō ad implectionē eiꝫ reqrit̃ conatꝫ hōis
& hoc designatur cū dicitur. intrate per
angustam portā. qa lex euangelica ē por-
ta intrandi ad gliam. Dr̄ autem angusta
ppr aptitudinem ūtutis q̄ consistit ī me-
dio. & scđm q̄ dr̄ .2°. ethi. Difficile est āt-
tingē mediu; sed facile est deuiare a me-
dio. sic sagitantibꝫ difficile est pcutere
signum sed facile est deuiare a signo. &
sic est de bono uirtutis. Quia bonū cōti-
git uno modo: malū aut̃ omnifarie. Ad
hoc .n. q̄ actus sit ūtuosus: oport& q̄ sit
bonus de genere & ex oībꝫ ccūstantijs
qđ difficile est concurrere. sed actꝫ effi-
cit̃ malus ex singulis defectibꝫ. Quod fa-
cile est contingere. & hoc designatur cū
dicit̃. lata est porta & spaciosa est uia q̄
ducit ad pditionē, & multi intrant p eā
Quia multi inueniunt̃ defectuosi scđm
q̄ scribitur. ecc̄ .i°. stultoꝝ infinitꝫ ē nūꝫ
& pauci ualde inueniunt̃ ūtuosi. & hoc
est qđ subdit̃. q̄ angusta & c̄. & patet .ē.
Attendite a falsis. hic pōitur terciū qđ
reqrit̃ ad implectionē legis euangelice
.s. uitatio false doctine .d. Attendite .i. dili-
genter cauete a falsis p̄phetis .i. doctori-
bꝫ hereticis. Ppheta .n. uno m̄ idem ē qđ
plocutor. & qa uenenū non ppinat̃ nisi
melle tinctum, iō subditur ibi. Q̄ ueniūt
ad uos in uestimentis ouium. Q̄a falsam
doctrinā palliant apparentia uirtutu;
& qa nō possunt uitari n̄ cognoscantur
& nō possunt cognosci ex apparentia ex-
teriori: iō subdit unde debeāt cognosci

ab opibus. ppr qd dicit. a fructibus eo4 & c. Seq. Omis arbor bona & c. Arbor bona dr hic, ho hns uoluntate bona & tal ut sic semp facit opo bonu & siti arbor mala est homo hns mala uolutate & iste semp facit malu actu. sic. n. sedens i qtu sedens n pt ambulare ppr qd hec ppoitio sedens pot ambulare in sensu coposito falsa est. qa seqret q sederet & abularet simul. in sensu tn diuiso est uera. qa ille q sedet nunc pt postea ambulare. Sic hns bona uoluntate du retinet ea n pt male agere. qa ad boitate uolentis requntur omnes circustantie bone. ho tn hns bona uoluntate nuc pt ea dimitte & sic male agere & ppr hoc subdi. Ois arbor q non facit fructu bonu excidet scilicet in morte, qn a uita pnti sepabi & in igne mittet. s. gehenne. & sic apparebit fructus talis arboris. ppr qd repetit igi. a fructibo eo4 & c. Non ois qui dicit. Ostenso qd requi ad legis implectione ondit consequnter q alia no sufficiut sin istis ad salute. Quia int alia illa que uident magis sufficere ad hec hoc e cofessio fidei uel opatio miraculo4 ut prophetia uel ista coniuncta simul & tn n sufficiunt. confessio eni fidei sin opibo n sufficit. qa tal fides est mortua ut dr Iac. 2°. & hoc est qd dicit. Non ois q dicit m dne dne & c. confitendo fide catholica. n adsint opa. io seq. Sed q facit uolutate & c. Simili pphia no sufficit ad salute qa aliqn datur mal hoibo. sic ipi Balaa ut p3 numeri. 24. & io dicit. Multi dicent m in illa die. s. iudicij extremi. & None i noie tuo pphauimo. Simili nec eiectio demonu. qa aliqn per malos hoies talia fiunt ad inuocatione nois x. ad declaratione uutis x. licet ipi inuocantes sint mali. sic het. act. 19°. q qda infideles eiciebant demones dicendo Adiuro uos p xpm que Paulo predicat. Verutn quia tales indigne assumunt nom x. io sr ipos aliqn datur ptas demoni. sic in eod cap dr. & hoc est qd dicit. & i noie tuo demonia eicimo. Simili nec miraculo4 opatio que simili aliqn p malos fiunt ad inuocatione nois x. n ppr merita inuocantiu; sed ad fidei x confirmatione. & hoc est qd dr. & in noie tuo uutes mltas fecim. Ratio at oium predicto4 est. qa sunt gratie gris date; que dant pncipali ad utilitate coem ecclie; & n ad utilitate singlar psone. & io aliqn p malos hoies a deo nobis dant. sic bona elemosia aliqn dat a bono dno mediante malo seruo. ppr qd subdit. Et tunc confitebor illis, qa nuq noui uos. Noticia. s. approbationis. sed reprobationis. ppr qd sequtur. Discedite & c. & patet lra. Omis g q audit. Postq saluator posuit legis sue explicationem & ondit eius obseruationis possibilitate. hic consequnter inuitat pplm ad obseruatione. Quia eo auditio inutilis e n seqt opis iplectio. & hoc est qd dicit. e. Omis g q audit. u. h. & fa. e. as. u. sa. q. edi. do. sua. i. bono4 opu costructione sup petra. i. xpm. Talis. n. facit opa bona de gne & recta intentioe. Que duo requnt ad completione legis euangice. & descendit pluuia. i. teptatio carnat lasciui. & uenerut flumina cupiditatis & auaricia & c. & flauerut uenti. uanitatis & supbie. & irruerunt i domu illa per importunitate teptationu. & n ced cecidit a stabilitate. s. uutis. scuio ro subdit cu dr. Fundata eni erat & cet. & p oppositum. Et ois q audit. u. m. & n. fa. e. s. est. ui. stul. q ed. do. s. sr arenam i. sr mobile fundamentu. Qd facit ois q intentioem sua poit sr aliud q sr ip; dm qa ois creata mutabilis est. & descendit pluuia & c. patent ex dictis. Seq. fuitq; ruina domus eo magna. qa po ruit i fouea culpe. & postea in fouea gehenne.

q̄ ruina est magna qa irreparabilis oĩo.
. & factũ est. hic ponit᷑ conclusio oĩũ p̄ce-
dentiũ. ĩ. oñdit᷑ eminẽtia doctrine x̄ per
hoc qđ dic̄. Admirabant᷑ turbe in doctrina
eiꝰ. Quia ut p; ex predictis docebat eminẽ
tissimas ũtutes & ĩpfectionẽ legis supple
bat. & ñ solũ terrena bona sed celestia p-
mittebat. doctrinã et suã miractis cõfir
mabat. ꝑꝑr qđ dr̄. Erat .n. docens sic p̄tã
tem hñs. Sic autẽ nõ docebant iudeoꝝ
p̄iti .s. scribe & pharisei. [illegible]

CVM AVTEM DESCẼDISSET.
lege data. hic conseqñt᷑ põitur
eius cõfirmatio p miracula in
hoc capl̃o & seqñti. & est simil' p̄cessus ĩ
utroq;. sed in hoc capl̃o p̄ncipali᷑ ponunt᷑
quedam miracula ad confirmationẽ euã
gelice legis. in sequenti ũo ponũt᷑ quedã
miracula ad declarationẽ deitatis ipsiꝰ
legislatoris. ibi. Ascendens ih̄s. In hoc ig᷑
capᵒ sic procedit. Quia p̀o at̄ euangl̄ista de
scribit quedã miracula ad credentiũ uo
cationẽ. sc̄d̄o quedã miractã ad uocatoꝝ
confirmationẽ. ibi. & ascendente eo. P̄ã
ĩ duas. qa p̀mo põit᷑ miraculoꝝ opatio. 2ᵒ.
quoꝝdã ad fidem x̄ conũsio. Ibi. Videns
ih̄s turbas. Prima in tres. Quia p̀o desc̄bit᷑
curatio leprosi. & sc̄d̄o paralitici. cũ aut
ĩtroiss& capharnaũ. Tercio laborãtis calo
re febrili. ibi. & cũ uẽiss& ih̄s. Prima ĩ du
as. qa p̀o ponit᷑ leprosi curatio. 2ᵒ. miractĩ
manifestatio. & ait illi ih̄s. Ad euidẽtiã
dicendoꝝ considerandũ qꝫ duplex ē doc
trina. quedã que ñ excedit facultatem
intellectus hũani. & ista deb& p r̃ones
demonstratiuas confirmari. Alia ē doct̄
na excedens facultatẽ humanã. & iõ ñ
p̄t confirmari p r̃onem euidentẽ. ꝑꝑter
qđ oport& qꝫ confirmet᷑ p opa diuine
ũtutis ostensiua. Quia cũ deꝰ ñ possit ēē
testis falsitatis. si talia inducũtur ad cõ
firmationẽ alicuiꝰ doctrine seq̄ eã ĩfalli

bilem ũitatem cõtinere. talis at̄ ē doctrina
euangl̄ica. & iõ eius cõfirmatio facta est
per miracula. & hoc est qđ dic̄. Cũ at̄ des
cendiss& ih̄s de monte. in q̄ legẽ euãge
licã pmulgauerat. secute sunt eũ t̄be m̄l
te. qa aliq sequebant᷑ eũ ex deuotione
ꝑꝑr sc̄itatẽ sue doctrine. aliq autẽ ex cu-
riositate ut uiderent miracula & audi
rent noua. aliq ut ei insidiarent᷑ sicut
pharisei. & aliq ut ab eo curarent᷑ sicut
infirmi. De quibꝰ erat iste de q̄ sequit᷑.
Domine si uis. ubi confitet᷑ eiꝰ potentiã
in q̄ appar& huius leprosi fides & deuotõ
ex quo secuta est eiꝰ curatio. Vñ subditur
& Extendens ih̄s manũ & c̄. Lic& at̄ poss&
curare solo ũbo. t̄n apposuit manũ quia
humanitas x̄ erat q̄i organũ seu instrum̃
tũ ipsius diuinitatis. & iõ sic̄ artifex me-
diante instrum̃to opat᷑ sic & ũtꝰ diuĩa
in x̄ p applicationẽ humanitatis aliqua
faciebat ut eã coniunctã diuinitati de
clarar&. Sed queri᷑ hic quare tetigit lep-
sũ cũ hoc ess& in lege p̄hibitũ. Dicendũ
qꝫ nõ erat p̄hibitũ leprosũ tangere ei q
ex tactu suo poterat curare. sicut helias &
heliseus non fecerũt cont᷑ legẽ tangẽdo
mortuũ ad resuscitandũ. ut habet᷑ .3. regũ
17. & .4. regũ .4. & ait. hic ponitur mira-
culi manifestatio que facta est ordinate.
Sc̄ptũ enĩ erat in lege leuit᷑ .14. qꝫ mũda
tꝰ a lepra nõ debebat restitui ad cõmunẽ
habitationẽ hominũ ñ p̀us iudicaretur
mundatus p sacerdotis iudiciũ. & facta
oblatione domino p eiꝰ mũdatiõe. & iõ
ih̄s ait illi. Vide nemini dixis .s. añ q̄ ea
que sc̄pta sunt cõpleueris. precepta enĩ; in lege.
cerimoĩalia habuerunt c̄sũ suũ usq; ad
x̄ passionẽ. ut sup̄ uisũ est. & ideo usq; tunc
x̄ ea obseruauit. ut par& in sua circũcisi
one. & ea obseruare alijs p̄cepit. ut par&
in hoc lepso cũ dixit. Ostende te sacerdo-
tibꝰ & c̄. Per hoc et᷑ figurabat᷑ qꝫ peccator
q p leprosũ figuratur lic& sit mũdatꝰ

a lepra pecci p contrictionē. tñ adhuc tene
tur se ostendere sacerdoti p confessionē;
qualis aūt erat oblatio leprosi mundati in
lege hēt leuit. xiiii. & ibi debꝫ exponi.
Cum aūt introiss& capharnaū. hic ponit
2m miraculum. s. curatio paralitici. & diui
ditur in duas partes. Quia pmo describit
huius centurionis fides & deuotio. 2o ex
hoc infert conclusio. ibi. Audiens aūt ihs.
Circa pmū aduertendū q iste centurio
ad cui preces seruus ei curat est non
erat iude sed erat gentilis ibi positus
a romanis ad custodiam principalis ciui
tatis galilee. s. capharnaū. Quia tota illa
terra erat subdita romāis. ppr qđ iudei co
rā pilato dixert non hēmus regē n cesarē
& io qa ihs erat iude ipe nō uenit ad
eū in psona ppa reputans se indignū ad
hoc impetrandū sed misit ad ihm pnci
pes iudeorū ut dr luc. 7. ut p eos cūatione
serui sui facili impetrar&. & qđ p amicos
facim qdāmodo p nos ipos facimus. io
Matheus dicit eū uenisse ad ihm nō qa i
psona ppa uenerit. sed p intermedios. &
sic est intelligendū qđ dicitur hic. Acces
sit ad eū centurio. s. p amicos. Dr aūt cen
turio homo q hēt centū hoīes in armis sb
se ad custodiam illi tre ne forte uellēt
cont romanos rebellare. Iste igit cētio
auditis x miraclis firmiter credidit q
poterat sanare puerū ei q erat ei ualde
car ut dicit luce. 7. io de ei sanatione
erat ualde solicitus. ihs aūt sciens ei fidē &
deuotionē rndit ei p internūtiū. s. ego
ueniam & cet. Cū aūt ess& in uia misit cē
alr ut dicit lucas turio nuncios obuiam ei. ut dr hic dicē
tes ex parte ei. Dne nō sū dign. erat
eni homo gentilis. & abominabile erat
iudeis comedere & bibere cū gentilib
& et domos eo intre ut hēt act. xi.
& forte iste qa gentilis erat idola i do
mo sua hēbat. & io ex humilitate xpc
ab ingressu domus sue repellebat dicēs

Dne & c. & ex altera parte firmit cre
debat q absens solo uerbo seruū suū cūare
poterat. ppt qđ dixt. Dic tm ūbo & cet.
Qđ pbat p hoc qđ subdit. Nam & ego sum
hō sub ptate constitutus. hns sub me. i. li
c& habeā aliqs sub me q m debent obedi
re. tn sū subditus maiori ptati. uidelic&
pside & ipatori. & tn subditi obediūt
m ad nutū. & dico huic uade & uadit
& c. & ex hoc intelligit sequens cōclusio
s. hc. q tu q n es subdit alicui ptati potes
precipe infirmitati & eam eicere. & sic
solo uerbo seruū meū curare. Audiens hoc
ex dictis infert quedā conclusio. qa ex
fide huius gentilis & infidelitate iude
orū concludit saluator uocationē gen
tiū ad fidē & rpbationē iudeo. &
hoc est qđ dicit. Audiens aūt ihs. s. uerba
centionis expssiua tante fidei mirat ē
Sed qrit qm in xpo fuit admiratio que
consurgit in hoīe ex alicui incogniti &
isoliti inspectione. xpus aūt ab instanti
conceptionis fuit plenus scia nec aliqd
de nouo cognouit. io uidet q in ipso
admiratio scdm rē nō fuit sed tm scđ
apparentiā. qa ad modū admirantis se
habuit. ut dicunt aliq. nec fuit ibi falsi
tas qa hoc fuit ad designandū aliqd ue
rū. s. fidem centionis & infidelitatē iude
o. sed meli dicit q fuit in x uere ad
miratio ad ostendēdā ueritatē huāne
nature in eo. Ad cuius euidentiā scien
dū q in x ponit duplex scia. Vna diuina
q est eterna & scdm hanc nō pt esse ad
miratio qa nichil cognoscit de nouo ab eo
Alia creata uel huāna & hec est duplex
Vna uisionis rerū in uerbo qa aīa x ab
instanti cōceptionis cognouit in uerbo
oīa que cognoscit uerbum. noticia uisi
onis & hec sunt oīa q hnt ēe scdm quācū
q drām tporis. cuiusmi sunt preterita
pntia & futa. & scdm hanc sciām i xpo
nō fuit admiratio sicut nec innouatio

Duplici mode x. noticia ɔsidat.

Alia est scia in x̄ qua cog̃scit res in ppo genere: & hec ē duplex. una habitualis & in ista non ē aliq̃ nouitas. qa ab instanti cōcep tionis fuit aīa x̄ pfecte repleta habitib⁹ oīum sci entiaꝝ. alia expimentalis sic aliqs h̄ns hītum scīe p doctnā postea expitur per intuitiōem in effectu. & isto modo ī aīa x̄ erat aliqd de nouo cognitū. & sic ex inspectione illi⁹ hoc m̄ incogniti p⁹ pote rat in ipo admiratio de nouo causari. & sic factum fuit in proposito. Seqt̃. & se quentib⁹ se .i. discipl̄is dicit. Non īueni tantā fidem in israel .i. in pplo iudaico. qa lic& aliq de iudeis firmiter crederet. s. discipli sui: tn̄ pncipales illi⁹ ppli n̄ credi dert. & multitudinē ab ei⁹ fide auerterunt ut inferi⁹ patebit. & iō concludit salua tor Amen .i. fidelr̄. dico uob aut qa multi ab oriente & occidente ueient & c̄. qa mul titudo gentiliū in diuersis partib⁹ orb existentiū p predicationē aptoꝝ cōu͂sa est ad fidē. & sic pceperunt grām & glīam. Filii autē regni .i. iudei ex qb⁹ x̄ nat⁹ est et qb⁹ pncipalr̄ miss⁹ ē ad predicandu; eis regni celestis euangelium eicient̃ in tenebras extiores qa repulert fidem xpi et sic remanent in pccīs suis obstinati. & sic eiciūt̃ ad penas inferni que dnr̄ tene bre extiores. Qa tenebre prime sūt te nebre culpe. alie aut̃ sunt gehēne. Sed q̃rit̃ quom̄ sint ibi tenebre cū ibi sit igs q de nā sua est lucid⁹. dicendū q̧ ille igs describi⁹ in medio tre & iō fumos⁹ est et obscur⁹. ideo non luc& ad ostendendum dānatis aliqd ad eoꝝ consolationē. sed ad eoꝝ desolatiōē. iō dnr̄ ibi eē tenebre ex tiores. seq̃. ibi erit flet⁹. In fletu duo sūt s. tristicia aī ex qua pcedit flet⁹ & scdm q̄ hoc fletus est in damnatis generalr̄. s. tā ī demonib⁹ q̄m in hoib⁹. aliud ē ex parte corporis. s. lacimaꝝ resolutio & cōbatio ce reb & ocloꝝ. & ista n̄ pnt eē in spiritib⁹ sepatis. sed post resurrectionem quantū

ad aliqd erunt in hoīb⁹ dānatis. qa ibi erit predicta cereb & oculoꝝ cōbatio. sed n̄ erit ibi lacimarū flux⁹ a capite uel resolutio. qa cessante motu celi cessabit oīs gnatio & corruptio. ex q̄ pat& ulteri⁹ q̧ ibi erit stridor dentiū. qa n̄ importat aliquā cor ruptionē. sed doloris ostensionē. Seq̃. & dixit ihs centioni. Uade & sic credidisti. s. pfecte tantum sic fiat tibi in sanatiōe serui tui. ūn seqt̃. & sanat⁹ ē & c̄. & cū uenisse&. hic ponit̃ terciū miracl̄m de sanatiōe socrus petri. & pmo ponitur hoc miracl̄m in speciali: & scđo ex hoc cōcludunt̃ mlta miraclā in generali. ibi Uespe at̃ facto. In pma igit̃ parte dicit sic. Cū ueiss& ihus in domum pet̃. Saluator eni n̄r cū corp⁹ passibile ad nrām salutē accepiss&. aliq̄ declinauit ad loca familiarium sibi & deuotoꝝ ad qe tē habendā post labores. & isto m̄ uenit ad domū petri & uidit socrū eius iacēre & feb. & teti. ma. eius. & di. ea febris. Qđ non potuit fieri n̄ diuina uītute: Natura enim nō opat̃ in instanti. & iō lic& a fe bribus uirtute nē possit hō curari n̄ tam ita subito & perfecte q̧ possit statī opa consueta facere sic dicitur hic. & surre xit & ministrabat eis. Uespere at̃ facto. hic ponunt̃ ad confirmationē legis euan gelice multa miracula ī generali. Quia audito hoc miraclō omnes q ī eadē uilla detinebant̃ uariis languorib⁹ sunt xpo oblati & ab eo curati. & sic adimpleta ē pphia ysaie. liii. ubi dicitur sic. Uere langores nros ipse tulit & dolores nros ipē porta uit. Ad cui⁹ intelligentiā considerandum q̧ xp⁹ q uenerat ad salutē hūani generis ī tantū accepit infirmitates nrās in q̄tu; ualebant ad op⁹ nre salutis. Ad hoc aut̃ n̄ faciūt defect⁹ scīe & grē. sed magis cōt rianẗ. & iō x̄ non accepit defectū igno rātie & fomitis inclinantis ad pccm. qa contrianẗ pleītudini scientie & grē. que fuerunt in aīa x̄ ab instāti conceptiōis

·alioꝝ aūt defectuū q n̄ repugnant scīe
et grē aliq sunt q sequūtur totā naturam
humanā & sunt mat̄ia exercēde ūtutis
·sicut passibilitas/mortalitas/fames/sitis
& similia. & talia assūpsit xͦ in ppa p-
sona/ qa faciebant ad opꝰ nr̄e redēptiōis
·Alii sunt defectus q non sequūtur totam
naturam humanā·sed aliquid in particlari
& hoc nō assumpsit xͦ in ppa psona·quia
huiꝰ cōtingūt dupliciter. Vno mͦ ex debili
tate ūtutis formatiē ex defectu materie
sic sunt partus monstruosi. & hoc n̄ ha-
buit locū in xͦ. Qa corpꝰ eiꝰ fuit formatū
ex purissimis sanguinibꝰ bt̄e uirginis marie
& sic nō huit locum defectus ūtutis fortie.

vel inordinatio materie: fuit eī formatum ūtute spūssc̄i infinita. & iō non huit ibi locū defectꝰ

·Alio mͦ contingūt ex defectu regiminis
sic febris morbꝰ caducus & consilia. ut
a deo inferuntur ppr pcc̄m. & ista in xͦ non
potuerūt hr̄e locū in qͦ nō potuit eē de-
fectꝰ alicuiꝰ debiti regiminis ut pcc̄m. t
·assūpsit· tn̄ ista in psona aliena qdā mo
i qtū misericorditer talia curauit. & sic
euangelista expōit dictū pphe· ysa. d. ipe
infirmitates nr̄as accepit. s. qtū ad illos
defectus qs assumpsit in psona ppria
& egrotationes nr̄as ipe portauit. s. qtū ad
illos defectꝰ huāne nature qs patiēter su
pportauit & potenter curauit. nō tn̄ i ppa
psona assumpsit. Videns ihs turbā. hic
ē doctrina & miraculis predictis poitur
aliqͦꝝ cōuersio ad xpm; & diuiditur in
duas partes. Quia pmo notā xͦ recessus
& scdo istoꝝ cōuisoꝝ accessꝰ ad xͦ ·ibi·
& accedens unꝰ. Circa pmū adūtēdū
qp qa xͦ actio nr̄a erat informatio/ iō xͦ
legitur a tbis recessisse ad desertū locū;
ut dar& predicatoribꝰ ūbi diuini exem.
·una causa fuit ad hn̄dā qetē post labores
suos & discipuloꝝ suoꝝ·ut habetur Mat.
vi. Venite seorsū in desertū locū & reqes
cite ibi pusillū. erant eni q ueniebat &
redibant multi nec spaciū manducādi ha
bebant. Alia causa fuit ppr orationem
ondens qp pdicator ūbi diuini aliqn̄ deb&
uacare seorsū cōtemplationi. ut ibi hauri
at in deuotiōe qd postea ppl'o effundat
in pdicatione. un̄ & Moises aliqn̄ ascēdebat
i monte ad dn̄m & aliqn̄ descendebat ad
ppl'm. & hoc hetur luc. vi. in diebꝰ illis exijt
i mōte ihs solus orare. & erat ibi pnoctās
i orōne dei. Tercia causa fuit ad fugien
dū ppl'i applausū. io. vi. Ihs ergo cū cogno
uiss& qa uenturi eēnt ut rapent eū & fa
cerent eū regē fugit iterū solꝰ i mōte;
ista igitur triplici de causa ut saltē eaꝝ
aliqua dr̄ hoc. Videns aūt ihs turbas multas
circū se nimis opprimentes & applauden-
tes iussit discipulos ire trans fretū. i. ultra
mare galilee in locū magis secretū. Ac
cedens. hic poitur qdā discipuloꝝ acces
sus ad xpm. Quoꝝ unus accedebat ficte
& iō repellitur. 2ꝰ uere. & iō recipitur. ibi. Aliꝰ
aūt de discipulis. Circa pmū consid'andū
qp unꝰ de ijs q audierāt pdicationē xpi
& uiderant miracula/ q erat scriba &
lr̄atꝰ considerauit qp si eēt familiaris xͦ
poss& magnā pecuniā colligere ab ijs
qa xͦ curarentur p ipiꝰ suggestionē & itro-
ductionē. iō uoluit se ei coniungere di
cens. Magister sequar te qͦcunq; ieris. Ihūs
aūt uidens aīum n̄ respondit ad eiꝰ ūba
tn̄·sed ad ipiꝰ animū dicens. Vulpes fo
ueas hn̄t & uo. ce. ni. i. bruta hn̄t sua la
tibula in qbꝰ possunt latere. filiꝰ aūt hois
& c̄. i. ego sū ita paup qp n̄ habeo domi
ciliū ubi possim me reclinare. q. d. Igitur
cur me uis seq ppr lucrū temporale. &
sic consequenter a xpo repellitur. Sed qritur
hic qre xps in pauptatē uoluit uiuere
qa sicut diuitie sunt impedimēta reptis
ita pbis sunt adiumenta ūtutis. Nihil
aūt faciens ad uirtutē debuit xͦ deficere.
·ergo uidetur qp debuit diuitias tꝑales hr̄e
·Dicendū qp multis de causis xps i paup
tate uixit. due tn̄ p ceteris uidentur uale.
·Prima causa est qa xͦ uenit ad pdicandū

ũitatem in mũdo scḋm qḋ ipe m& dicit .io.
18. Ego in hoc natus sum & ad hoc ueni ĩ
mundũ ut testimoniũ phibeam ueritati
Predicatio aut̃ impedit̃ p administratio-
nẽ bonoꝝ tẽporalium. ꝑpr qḋ x̃ aplis ad
predicandũ missis dicit. M. x̃. Nolite pos-
sidere aurũ & argentũ & c̃. q̃si dicat ista
ĩpedirent uos a predicatione ex tp̃rali
ũ administratione. Ipi aũt apli act. vi. di
xert̃ ñ est equũ nos relinq̃re ũbũ dei &
ministr̃e mensis. Considerate ergo fr̃es
ex uob̃ uiros boñ testimonij septem q̃s
constituamus sr̃ hoc opꝯ. nos aut̃ orõni
et ministrio uerbi instantes erimꝯ. ex qbꝯ
pat& qḋ administratio tp̃oraliũ impedit
predicatiõis officium. & iõ qa xp̃s uole-
bat predicatoribꝯ euanglij debitã formã
uiuendi tradere, iõ uoluit in pauptatem
.2. uiuere. Scḋa causa est qa sicut xp̃s mor-
talitatẽ nrãm assumpsit ut p eam nobis
ĩmortalitatẽ conferr&. sic pauptatem
nrãm uoluit assumere, ut p eam nob̃ di-
uitias et̃nas tribuer&. & hanc causã tã
git aplus. 2ª. chori. 8. dicens. scitis gram
dñi nr̃i ihũ x̃. qm̃ egenus p nob̃ fact9 ẽ
.3. ut illius inopia diuites essem9. Tercia aũt
ratio pt̃ addi ne conuersio fideliũ fcã p
xp̃m poss& ascribi diuitijs seu potentie
seculari. Ad argumentũ dicendũ qḋ aliq̃
bene est actus uirtutis scḋm infeõrẽ sta-
tũ qḋ tñ est impeditiuũ act9 ũtutis ad
altiorẽ q̃dũ. sicut debitus usꝯ matrimõij
est impeditiuũ ũginitatis. & eodẽ m̃ ad-
ministratio tp̃ralium bene ẽ impeditiã
pfectẽ sequelle x̃. in q̃tũ impedit actũ
contẽplationis. ꝑpter qḋ dr̃ in lib̃ de ecle-
siasticis dogmatibꝯ, bonũ est facultates
cũ dispensatiõe erogare, sed meliꝯ ẽ eam
intentiõe sequẽdi xp̃m dominũ simul do
nare & absolutũ a solicitudĩe cũ x̃ egere.
Aliꝯ aũt. Describit̃ conũsio alterꝯ ad x̃m
q ueiebat uere sed imꝑfecte. & iõ a x̃
recipi9 & pficit̃. & hoc ẽ qḋ dr̃. Alius aũt

de discipłis eiꝯ. s. x̃. ñ qa adhuc eẽt pfecte
discipulꝯ sed uolebat fiẽ aut illi. Dñe p
mitte me p. sep. pat. m. & c̃. iste aũt ñ pe
tebat ut si sepelir& iã mortuũ hoc ñ fuis
s& sibi denegatũ. sed a sequella x̃ ĩpedie
bã ex amore carnali ad parentes cũ qb9
uolebat usq; ad eorũ mortẽ esse. & tunc
cũ x̃ sepabilr̃ adherere. sed qa parentes ñ
erant in tãta necessitate positi qḋ ñ poss&
cõueĩenter eis p alios ministrari iõ dicit
Seq̃re me & dimitte mortuos. i. ĩ infide-
litate manentes sepelire mortuos. s. ex
hoc loco pat& qḋ aliq̃s ab ingressu religi
onis non deb& retardari ꝑpr parentes af-
fectione carnali. Vñ & supra. 4ª. cap. iaco
bꝯ & iohannes legũtur secutos fuisse x̃m
relictis retibus & patre. Propter qḋ ihero9
in eptã ad rusticũ monachũ dicit. lic&
pr̃ tuus in limine iaceat. lic& mat̃ tua
pectus & ubera oñdat p calcatũ pge pa
trẽ p calcatã pge matrẽ. & ad uexillũ
crucis x̃ euola. Secus aũt ess& si parentes
essent in tali necessitate positi qḋ ñ possit
eis cõueĩent̃ sinẽ pñtia filij subueniri. tc
ñ ess& ei licitũ ingredi religionẽ dimissa
necessitate parentũ. qa hoc ess& de alie-
no deo facere sacrificiũ. Ad predictoꝝ
maiorẽ intelligentiã considerandũ qḋ
aliter pater tenet̃ prouidere filijs. &
alr̃ filiꝯ parentibꝯ qa pater cũ sit pncipi
ũ filij p se obligat̃ ad prouidendũ filijs
de doctina & nutmento ñ aũt e contrio.
Vñ dr̃. 2ª. chor. xi. Nec debent filij thesau
rizare parentibꝯ sed parentes filijs. & iõ
parentibꝯ nõ lic& ingredi religionẽ omis-
sa cura filioꝝ oĩo sed debent de eis curare
ut̃ de cura cõpetenti eis puidere. filij aũt
lic& ñ simplr̃ teneat̃ hr̃e curã patris te
net̃ tñ p accidens. s. si pr̃ sit in casu neces-
sitatis in q̃ p aliũ nõ possit cõueĩent̃ ei s
subueniri. & iõ tali casu cessante pr̃ & de
b& et̃ cont̃ uoluntatẽ parentũ religiõe
intrãre. & ascendente. hic ponũtur q̃dã

miracla ad discipulorum confirmationem. & primo in creatura corporali. 2° in spirituali ut ostendatur xpus dominus totius creature. Secundum ponitur ibi. & cum uenisset ihesus transfretum. Primum miraculum fuit in sedatione subita tempestatis ipsius maris per imperium ipsius xpi. Unde dicit sic. & ascendente eo .i. xpo in nauiculam ut iret in locum remotum propter causas predictas secuti sunt eum discipuli eius transfretantes .s. cum eo. & ecce motus magnus &c. Hoc factum est diuina uirtute ut manifestaretur uirtus xpi discipulis eius. ipse uero dormiebat duplici de causa. Prima ut ueritas humane nature in eo ostenderetur. 2° ut discipuli in periculo positi ad ipsum recurrerent. ideo sequitur. & accesserunt & suscitauerunt eum. & c. Sequitur. & dixit. Quid timidi estis? Quasi d. non debetis timere cum sim presens uobiscum qui uidistis tot mirabilia facere. Modice fidei. Discipulos autem suos dicit esse modice fidei. quia si perfectam fidem haberent cognoscerent eum tantam uirtutem habere in dormiendo quantam in uigilando. Quia sompnus & uigilia sunt passionis sensitiue partis secundum quam non competebat xpo facere miracula sed magis uirtute diuina que per sompnum in nullo impediebatur. & surgens imperauit uentis & c. ex quo patet eius deitas quia miracula faciebat imperando sicut dominus creature. Unde sequitur. porro homines sunt mirati ex effectu uirtutum deitatis cognoscentes ac etiam confitentes dicentes. qualis est hic. q. d. non est homo purus sed uerus deus. quia uenti & mare obediunt ei sicut creatura creatori. & cum uenisset. hic ponitur miraculum in creatura spirituali in demoniorum eiectione. & diuiditur in d. p. Quia primo describitur miraculi operatio & 2° ipsius diuulgatio. ibi. Pastores autem fugerunt. Describendo miraculum euangelista primum tangit locum. & cum uenisset ihesus transfretum .i. ultra mare galilee quod adhuc dicitur stagnum genezareth a quadam ciuitate sic nominata que uocatur genesar uel genezareth & est in alio littore ex opposito galilee. Cum esset igitur in regione genezareorum: occurrerunt ei duo homines habentes demonia. Mar. v. dicitur quod erat unus & luc. 8. Dicendum quod non est contradictio quia secundum ueritatem erant duo demoniaci sed unus erat famosior & senior altero quia in eo erat legio demonum ut ibidem dicitur; & ideo faciunt de illo mentionem; Mar. & lu. nec tamen negant quin fuerit alius cum eo quia unitas includitur in binario. Mt. autem facit mentionem de utroque. s. sequitur. De monumentis exeuntes. in talibus enim locis habitant demoniaci aliquando ut per hoc demones ingerant terrorem hominibus de animabus defunctorum. seui nimis & c. Non quia demoniaci possint nisi quantum permittit eis deus. Sequitur. Quid nobis & c. hec dicunt magis ex coniectura quam per certitudinem. Quia ille demon qui temptauit eum in deserto erat acutioris ingenii, & tamen non potuit scire per certitudinem utrum ihesus esset ille qui erat promissus ad salutem mundi & deiectionem diaboli. & multo minus isti poterant hoc scire per certitudinem. Quid uenisti ante tempus torquere nos. Ad cuius euidentiam considerandum; quod usque ad iudicium est tempus meriti & demeriti hominum. & ideo sicut usque ad illud tempus sancti angeli habitant inter nos ad nostram defensionem: ita mali angeli ad nostram temptationem & impugnationem; licet autem secum portent ignem suum tamen reputant se torqueri & affligi quando eiciuntur ab hominibus ne eis noceant; propter odium quod erga nos habent. & quia si non possunt hominibus nocere in persona tamen appetunt eis nocere in rebus. ideo rogabant ihesum dicentes. Si eicis nos mitte nos in porcos. & ait illis. ite. Concedendo eis petitionem eorum ut patet per sequentem effectum. At illi exeuntes abierunt in porcos. Sed queritur hoc quare permisit eos intrare in porcos & precipitare eos. Dicendum forte quod homines illius terre peccauerant & ideo meruerant illud damnum sibi fieri. uel aliter dicendum quod xpus aliqua fecit ad significandum quedam aliquid. sicut. Mt. xi. maledixit ficui non habenti fructum sed folia tantum. & tamen nulla ratio fuit ex parte arboris. quia ut ibidem dicitur non erat tempus ficorum. & ideo ratio maledictionis fuit

ad sigficādā maledictiōem iudeo4 q̄4
fructꝰ boī opis q̄rebat xp̄o & tñ ñ inue-
nit ī eis ñ folia tm̄ .i. apparētiā bonorū
operū. & sic xp̄o pmisit demōes intrare
porcos ad sigficandū q demones hītāt
ī hoībꝰ īmundis sic porcꝰ est aīal īmun
dum. Fugert āt pastores. hic pōit mira
culi diuulgatio qa pastores fugientes
uenert in ciuitatē & nūciauert hec oīa.
Seq̄. Et ecce tota ciuitas re. ob. ihu. ad
faciendū sibi reuerentiā. & uiso eo roga
bant eū ut tñsir& a finibꝰ eo4. reputa-
bant eīm se indignos tanto doctore sic
sīrꝰ ē dictū de centione q reputabat se
īdignum tanto hospite. Itm qa x̄ dimit-
tebat eis illos curatos a demōibꝰ ad eo4
īstructionē. uñ Mar. v. dr q xp̄o noluit
q ille q hēbat legionē seq̄ref ip;, sed ma
gis pdicar& miraclm factū. ut idē intel
ligendū est de alio q erat cū eo. Vel atr̄
pt intelligi qa isti genezareni ex pctis
suis timebant offendere x̄ pñtiā. & per
cōseqñs incurrere maiorē penā pcedēti
& iō rogabant eū discedere. Capitulum
[nonum] Mathei euangeliste incipit.

ET ASCENDENS IHS QM CA
pcedenti posita sūt qdā mira
cula ad cōfirmationē euāge
lice legis: hic consequēt declarā ūtꝰ ipi'
legislatoris. & diuidi q̄tū ad potētiā
sue deitatis. & diuidi in tres partes. Qa
pō pōitur ad hec miracli ppetratio. ibi
Scdo credentiū uocatio. ibi. & cū tñsiss&
inde. & 3° eo4 confirmatio. ibi. hec illo lo
q̄nte. Prima in duas. Quia pō in opatiōe
miraculi ad declaratiōnē sue deitatis
fides credentiū approbat & 2°. infideli
tas negantiū reprobat ibi. Et et ecce q̄
qdam de scribis. Circa pmū euanglista
notat locū ubi factū ē hoc miraculū di-
cens. & ascendens in nauiculā. ut .s. per
nauigium de tra genesareno4 redir&
ī galileā uñ illuc iuerat ut pat& in cap

pcedēti. & uēit in ciuitatē .s. capharnau;
q ibi factū est hoc miraclm ut Mar. dicit
exp̄sse. 2°. cap. Dr āt capharnaū ciuitas ē
dñi. ñ quia ibi fuerat nat' ūl conceptꝰ. sed
qa erat pncipalis ciuitas galilee. ppr qd
centio ibi manebat ad custodiā toti terre
ut dictū est capto precedēti. Nazareth
āt ū xp̄o fuit nutritꝰ & conceptꝰ erat ē
qdā opidū uel uicus respectu illiꝰ. &
iō dr ciuitas ipiꝰ x̄. sic parisiꝰ dr ciuitas
alicuiꝰ nati ī aliquo opido iux parisius
Vel scdm aliq̄s dicitur ciuitas dñi qa in t
pncipio sue predicatiōis mlta miracla ibi
fec. & ecce offerebant ei pali. Modꝰ aut
offerendi hic tacet. sed exprimit Mar. 2°. ē
Qa ñ potens intre ad x̄ pñtiā ppr turbā
circunstantē. de tecto domꝰ dimisert eū
ī loco añ ihm. & hoc fuit magnū signū fi-
dei ipo4. Pp̄ter qd seq̄r. Videns aut ihus
fidē illo4 .s. paralitici & offerentiū. qd
p; ex hoc qd seq̄. ait paralitico. cōfide fili
Remittunt tibi pcā. hec lic& eñ sāitas t
corporalis ūl aliqd huiꝰ detur alicui sīe
ppa fide. iō ñ uident ppter bene dicere
q dicunt q li. illo4 refert tm̄ ad offeren
tes ita q ppr fidē offerentiū sit sanatꝰ.
Dix āt ihs re. t pec. Ad modū boī medici
q pō remou& causā morbi & tc pt intēdi
curatiōi. infirmitas āt hec fuerat īflicta
paralitico ppr pcēm. & iō xp̄o pmo remo-
u& causā dicens. Remittuntur tibi & c̄.
& ex hoc insinuat eū a paralisi curandū
sic statum patuit p effectū. Ad maiorem q̄ īfirmitas
predicto4 intelligentiā sciendū q infir-
mitas corporalis infligitur alicui a deo
mltis de causis. Uno modo ppr peccati pu
nitionē sed ñ ppr pgationē. & talis īfir
mitas est qdā preambl'm pene gehēne
& sic inflicta est herodi act. 12°. ubi dr
q pcussit eū angelꝰ dñi eo q ñ dedisset
honorē deo & consumptꝰ uermib' expi-
rauit. & eodē m̄ fuit de Pharaone q per
flagella induratꝰ est. Scdo m̄ infligitur

ad pcci comissi purgationem. sic Nabuc. amentia .7. annorum ut habetur Daniel. 4. & similiter Marie madaglene uexatio demonum. Tercio non non propter pccm comissum sed ad gloriam dei manifestandam. sic de ceco nato dicitur Io. 9. Neque hic peccauit neque parentes eius s. ut cecus nasceretur sed ut manifestarentur opera dei in illo. Quarto propter humiliationem alicuius ne in superbiam eleuetur. ut Paulus dicit de se ipso .2. chor. 12. Ne magnitudo reuelationum extollat me datus est michi stimulus carnis mee angelus sathane qui me collaphizet. Quinto infligitur propter alicuius probationem & patientie declarationem sic patet de Iob. 2. Vnde uersus. Iob probat. inclinat Paulum. se manifestat a ceco. purgat Mariam. punit herodem. & sic patet sententia ex dictis. Et ecce quidam de scribis. hic ponitur reprehensio negantium christi diuinitatem. & primo ponitur eorum negatio cum dicitur. Et ecce quidam de scribis i. de lege peritis. dicebat intra se. s. cogitando qua uerbum intinsecum est conceptus mentis. hic blasfemat. Blasfemare est creature attribuere illud quod est proprium dei. dimittere autem pccm soli deo conuenit. per hoc igitur quod christus blasfemiam imponebant in hoc quod peccata dimittebat: patet quod negabant eum esse deum dicentes ipsum esse purum hominem. sed christus consequenter eos redarguit ostendens se esse deum dupliciter primo quia respondit eorum cogitationibus quas cognoscere per certitudinem soli deo proprium est. propter quod dicitur. & cum uidisset ihesus cogitationes eorum dicit Vt quid cogitatis mala & cetera. imponendo s. falsam blasfemiam. 2. hoc idem ostendit sanando paraliticum per imperium tanquam propria uirtute quod est eiusdem potestatis sicut & pcca dimittere: licet enim paralisis uirtute nature aliquando possit curari non tamen subito nec ita perfecte ut statim homo possit lectum in quo iacet portare sicut dicitur hic. propter quod dicitur. Quid est facilius dicere & cetera. q. d. equalis potestatis est utrumque; ex quo concludit uirtutem sue diuinitatis per factum dicens. Vt autem sciatis quia filius hominis habet potestatem in terra dimittere: potestatem ut deus non ut homo purus: tunc ait paralitico. surge & cetera. sicut enim per iam habentem sigillum declaratur uoluntas illius scribentis sic per signum quod est uirtutis diuine manifestatiuum ostenditur ueritas diuine uirtutis. Alij autem sancti qui fecerunt miracula faciebant hoc implorando diuinam uirtutem non imperando. & si aliquando in talibus imperabant hoc non erat in uirtute propria sed exprimendo uirtutem christi tanquam ministri non tanquam deus sicut aliquando imperabant demonibus ut recederent ab obsessis corporibus in nomine christi & auctoritate eius. Videntes autem turbe. hic consequenter ponitur huius miraculi effectus. quia turbe hec uidentes timuerunt imponere sibi blasfemiam & glorificauerunt deum qui dedit talem potestatem i. christum ihesum qui est uirtus dei patris. hominibus ad eorum s. salutem. & cum transiret inde. hic ponitur credentium uocatio. Primum circa eorum uocationem describitur condescensio christi ad peccores. 2. ponitur eius reprehensio contra murmurantes. ibi. & uidentes pharisei. Circa primum aduertendum quod uocatio mathei & istud conuiuium fuit ante curationem paralitici de quo dictum est. sed hoc ponitur per recapitulationem. ut secundum alios uocatio eius fuit ante & conuiuium eius de quo hic scribitur fuit post. & ut conuenientius describatur conuiuium eius uocatio repetitur. Dicit igitur euangelista. & cum transiret inde ihesus uidit hominem sedentem in theloneo. i. quo solebant capsores sedere. quod quidem negotium uix aut nunquam exerceri sine pcco potest ut dicit Gregorius. & ait illi. sequere me. Matheum autem talibus occupatum uocauit ut de gratia dei nullus desperet quibuscumque fuerit ullibus occupatus. & surgens secutus est eum sine aliqua dilatione. quia sicut poterat mouere aurem exterius uerbo. ita & interius mentem respirando. sicut enim passioni propinquus illos qui ad capiendum ipsum uenerant solo uerbo prostrauit: dicens. ego sum. ut habetur Io. 18. ita solo uerbo poterat quoscumque ad se trahere. & in hoc

apparebat ūtus diuinitatis in eo. & factū
ē eo discū. in do. s. Mathei. ecce mlti publi
cani & pccores ueīentes discūbebant cum
ihu. fuert. n. socij Mathei. & io recedēs ab
eis & uolens seq xp; fecit eis cōuiuiū sicut
de heliseo legitur. 3. regū. 19. q uocat ab
helia ut eū sequeretur mactauit par boū
& dedit socys suis secū comedere & sic se
cutus est heliam in agrū suū. & hoc modo
faciunt q recedentes a sociis faciunt ꝑus
eis catū suū ut scdm alios burdonē. & ui
dentes. hic poit reprehensio cont iuste
mmurantes de predictis. i pō cont phari
seos. scdo contra iohis discipulos. ibi. Tūc
accesserunt. Circa pmū sciendū q pharisei
i pplo iudeoꝝ reputabant religiosi. un
& in hitu ab aliis quodamm distincti erāt
ut uidebit inferius. Videntes igitur xpm
cū publicanis & pccoribꝫ mādicantē idig
ferebant & mmurabant dicētes discipłis
eius. Qre cū publicanis & c. q. d. Vos estis
fatui q talem magrm seqmini. Tunc ihus
audiens ait. Non est opꝫ. Rndit pō eis
ꝑ rōnem. qa sensibiliter uidemꝫ q medi
cus familiarius se debet hre ad infirmū
q eo indiget q ad sanū. cū igi xpus sit ue
rus medicus aīaꝝ ut dr in ps. Misit ūbū
suū & sanauit eos: io familiarit se debuit
hre ad pccores q sunt infirmi ifirmitate
spuali. 2°. rnd& ꝑ auctōtatē q hēt osee. 6.
dicens. Euntes dicite. q. d. Ite & diligent
considerate illud qd scribit osee. 6. Q'd
ē miam uolo & n sacrificiū. q. d. si hanc
scptura considereti inuenietis me facere
scdm ipam. ppr qd concludit. Non ueni
uocare iustos ad pniam. s. aliqs iustos uo
cauerit ad augmentū gre ut petrum &
Andream & consimiles. sed pccores ueni sup
ple uocare ad pniam. Tunc accesserūt. hic
rephendit iohis discipłos. & pō poitur eo
ꝝ interrogatio maligna. 2°. xpi responsio
benigna. ibi. & ait illis ihs. Circa pmum
nondū q discipli iohānis i tbꝫ deficiebāt
pō qa de sua abstinētia se iactabant dicen
tes. Qre nos & pharisei ieiunamꝰ freqnter.
Qa talia sūt fienda in secreto ut sup dictū
est in caplō. vi. Tu at cū ieiunas & c. Scdo
qa phariseis se cōiungebant dicentes. Nos
et pharisei. qa audierant iohānē magrm
suū phariseos redarguentē & dicentē sup
cap. 3°. progenies uiperarū qs demostbit
uob fugere a uentā ira. 3. qa xpm argue
bant ex defectu abstinentie in discipłis
dicentes. Tui aut discipuli non ieiunant.
Defectū. n. discipłoꝝ retorqbant i magrꝫ
de quo tn audierant iohānem dicentem
Ecce agnus dei q tollit pcca mundi. ioh. 1.
Et ait ihs illis. hic poitur xi responsio i q
ostendit q ieiuniū corporale n cōpetebat
suis discipłis ꝑ illo tpore. Qa duplex est
ieiuniū. qddā qd ordinatur ad carnis re
frenationē & ad contēplationē disponit
& istud nō competebat discipłis xpi qn
erat cū eis corporaliter. & hoc est qd dicit
Non possunt filij sponsi. i. x. qm ē sponsꝫ
ecclie lugere. & c. Seq. Venient aut dies qn
afferetur. qtū ad pntiā corporalē. s. i passio
ne & ascensione in celū & tūc ieiunabit.
q. d. tunc cōpet& eis tale ieiuniū. Aliud
est ieiuniū qd ex plenitudine & pfectiōe
cōtemplationis pcedit qle fuit Moysi ie
iuniū in monte. qn. n. aīa est i cōtēplati
one magis eleuata tanto ē pauciori alimē
to contenta. Vn. x. ethic. h dicit phs q fe
lix cōtemplatiuus ē paucissimis cōtentꝫ.
& tale ieiuniū n cōpetebat discipulis qa
adhuc erant rudes & impfecti sed prius
debuerunt ꝑ caritatē sps sci inouari. qd
factū est die pentecoste qn fuert ꝑ grām
spūs sci innouati. & tunc debuert icape
nouū modū uiuendi. & hoc est qd dicit
saluator ꝑ duplex exemplū. Primū poit
hic. Nemo aut comittit comissura. i. iūctu
rā seu supplemētū panni rudis. s. noui qa
i nouitate est spissior in uestimētū uetꝫ
Qa hoc causat deformitatē. ppr qd subdit

Plenitudinē .n. tollit .i. uniformitatē seu pulcritudinē a uestimēto & peior scisura fit. qa ppr deformitatē nō cōiungit̄ soli- de cum ueteri pāno & sic de facili causat̄ rupta maior in ueteri. Scdm exemplum ponit ad hoc .d. neq; uinū nouū. qa tunc est in ebulitiōe. cetera patent. Ex his uult concludere q ea que sunt pfectiōis magne non sunt imponenda hoīb; donec spolia ti fuerint ueteri uita. Hec illo loquente. hic ponūtur quedam miracla in speciali Secundo mlta cōcludit in generali. ibi. Et circuibat. Prima in tres scdm tria mira cula que narrat. 2ª. ibi. Transeunte. 3ª. ibi. Egressis autē illis. Prima in tres. Quia pmo incipit narrare pmū miraclm. 2ª. intpōit qddā aliud in medio factū. ibi. & ecce q mulier. 3ª. reūtitur ad pmum ibi. & cum uenisset. Primum at̄ miraclm fuit de sus citatione cuiusdā puelle defuncte. & h īcipit narrare dicens. hec illo loquente ad illos. hoc est ad iohānis discipulos re prehendendo eos ut patet ex pcedētib; Ecce unus pnceps accessit. qualis at̄ fuit pnceps iste non exprimitur hic sed hētur Mar. 5. & luc. 8. ubi dr q erat pnceps sina goge. Iudei at̄ habebant tm unū templū ubi poterant offerre & īmolare .s. ī ihrl; sed in alijs ciuitatib; & uillis hēbāt loca determinata ī qb; conueniebat pplus ad o randum & audiendum ūbū dei & trac tandum de ijs que ptinebant ad cōmuē; utilitatē ppli. & ille q pērat cuius autē cōggatio fiebat dicebatur pnceps synago ge. talis erat iste q accessit ad ihm. & a dorabat eū faciendo .s. sibi reuerentiam debitam dicens. Dne filia mea defūcta ē. Marc; at̄ dicit q dixit eā esse ī extmis Lucas at̄ q moriebatur. & hoc est uerū qn pr recessit ab ea & uenit ad ihm. Sed ante q ihs ueniret ad domū patris eius mortua est. ppr q nuncii superuenerunt de domo q dixerunt. Noli uexare magr; qa defuncta ē filia credentes q deus n̄ pos set ꝑ suscitare eā a mortuis licet posset eā sanare. M. igit̄ ista omittit ut breuis scibat & accipit patris uerbū ab illo tpore q cep nūcium qa a securat; p xpm dicentē sibi cōfide. ut dicit Mar. credidit suscitandā p ipm. & surgens ihus sequebat̄ eū pgens .s. ad domū eius ppr fidei sue meritū. & ecce mulier. hic intponit̄ miraculū de sa natione mulieris emoroise. & fecit xpus ī uia eundo ad suscitationē puelle. qd fec duplici de causa. Prima fuit ut ostenderet nobis q non solū in termino sed in uia de bem; boīs opib; occupari. Secūda fuit ut p miraclm factū in uia archisinagogus hoc uidens certificaret̄ de suscitatione filie sue. in termino. dicit igi euanglista. Ecce mulier q sang fluxu patiebatur .xii. at̄ ānis. hoc expmit ut oñdat infirmitatis plixita tem & curatiōis difficultatē. Accessit ret. Xpus .n. erat in tba magna ut dicit Mar. & luchas. & iō nō poterat de facili habe re accessū ad eū. & tetigit fimbriam. X enī portabat uestimentū suū ad modū iu deorū. Ad cuius euidentiā sciendū q ppls iudaicus de quo X erat nasciturus sed; carnē debebat pollere quadā scitate spāli p alijs pplis & ab eis distingui. & iō data est ei circūcisio ut qddam signū distinctiuum ī carne. Sil' data ē eis lex ut hrent quē dā spālem modū uiuendi. Sil' pceptū fu it eis in hītu distingui ut p; nūi .xv. Lo qre filiis israel ut faciant sibi fimbrias p quatuor angulos palliorū ponētes ī eis uic tas iacintinas & cet. Vitte eni iacintine q erant celestis coloris designabant q debe bant hre conūsationem eminentē p cetis scdm q dicit aplus paul; ad phil. 3. nra autē conūsatio in celis est. un̄ seqtur ibi dē nūi .xv. ut recordentur mādatoꝝ dei & sint sci dno deo suo. talē igitur uestē portabat xpus sicut alia legalia obsuauit usq; ad passionē suā. & iō mulier tetigit

fimbriã Qa illud qd est ĩ angulo pallij q'
est a parte postiori facilis pot attingi. Di-
cebat enĩ intra se firmiter. s. credendo. Si
tetigero tm uestimentũ ei9. Nõ qa uesti
menta hẽant aliquã uĩtutẽ sanandi: sed r
qa p hoc declarat' uĩtus illorũ q4 st uestim-
ta. & ihũs conũs9 & uidens eã. i. pbans
ipius fidẽ dicit. Confide filia. & c. p; ira.
Et cũ uenisset. hic reũtit' ad narrãdũ mi
raculum pᵒ ppositũ de suscitatioẽ puelle.
Dicit. Et cũ uẽisset ihus in domũ pncipis
& uidisset tibicines. Diuerse eĩ; melodie
excitant diũsas passioẽs in hoĩe. Alique
enĩ excitant audaciã sic p; ĩ bellicis tubis.
et alique deuotionẽ ut p; ĩ canticis eccliãs.
et aliqñ leticiam sic p; ĩ diũsis instrumtis
musicis. & alie excitant flectũ & lamẽ-
tationem & talib9 utebant' antiquus in
sepulturis magnarũ psonarũ. ut puocare'
multitudo ad fletũ. & tales dicũtur hic
tibicines carmẽ. s. lugubre cantantes. &
tbam tumltuantẽ. i. lacmantẽ & hẹlulã
tem. & istud uocat' tumlt9 qa sonat sonũ
confusũ seqt'. Non est mortua puella. e
qa licet esset mortua scdm uiã nature: tñ
nõ erat mortua illi q poterat eã suscitare.
Sed dormit. Quod dicit eo q' poterat eã
ita facili suscitare sic hõ pt aliũ hoĩe; a
somno excitare: & deridebant eũ credẽ-
tes q loqret' ex igrantia qa sciebãt eã mor-
tuã. Et eiecta tba. ex q enĩ erant ĩcreduli
ñ erant digni uidere miracl;. Qa sc'ptũ ẽ
sup. 7. cap. Nolite scm dare canib9. Intra-
uit cũ Petro & iacobo & Iohanne & pr̃e
& matre puelle. ut expressius dr Mã. s
ad hoc q' isti eẽnt testes miracli. & tenuit
manũ ei9. p tactũ enim curabat ut õnde-
ret q' illa humaĩtas esset instrumẽtũ diui-
nitatis miraclã facientis ut s' dictũ est. Et
surrexit puella. ad uitã pfecte restituta.
Et trãseunte illo. hic ponit'. 2m. miraculu;
pncipale illuminatione cecoz. & secuti
sunt eũ duo ceci. d. misere mei nr̃i fili dd

Vocant at' illũ filiũ Dd. uulgata. n. fama
erat apd iudeos q x' nascit9 erat de semĩe
Dd scdm carnẽ. & iõ qa credebant firmit'
ipm esse xp;, pmissũ ipi Dd iõ uocãt illũ
sic filiũ Dd. Seqt'. Creditis qa hoc possũ fa
cere uob. Non qrit hoc qi igrans eoz fidẽ
qa oĩa sciebat p certitudinem sed ut con-
fessio extior addatur fidei intiori. & sic
fuit fiunt digores illuĩari. Qa scdm q scbi'
ad ro. x. corde enĩ creditur ad iusticiã. ore
fit confessio ad salutẽ. & seq. & cõmiãtus
est illis ihs dicens. Videte ne qs sciat. illi at'
exeuntes diffamauert. i. publice nũciauũt
Sed qrit' quom fecerunt cõtrũ ei9 qd dixe-
rat eis. Quia aut xp9 noluit fieri illud qd
dixit eis: aut si uoluit seqt' q fecert contra
preceptũ ei9. & sic peccauert. Qd ñ uidet'
qa ñ fuissent digni saluatioẽ. si at' noluit
seq q x' mendax ut' duplex in ũbis fuit. r
qd est impossibile. Sciendũ q in x' ponitur
duplex uoluntas sic & ñã. una diuina &
ẽ duplex. una signi & alta beneplaciti. e
Voluntas. n. beneplaciti ẽ qua uult aliqd
simplr & absolute: & sic xp9 uoluit mira
clm publicari. Qa cont' uolũtatẽ bñplaciti
nihil fit sed bñe fit cont' uolũtatem signi.
Alia fuit in x' uoluntas huãna. & sic xpus
qdãmodo uoluit & qdãmodo noluit mira
culũ publicari. Qa uoluit publicari ad dei
gloriã. noluit autem hic ut õnderet huãnã
laudẽ esse fugiendã sic et aliq at' sunt par-
tim uoluntaria & partĩ inuolũtaria. ut d
dr. 3. ethic. sic ille q picit merces in mari
uult & ñ uult picere diuersis respectibus
Qa ñ uult absolute: uult tñ in casu tali po-
situs. Egressis at' illis. hic consequit' poit'
terciũ miraculũ pncipale de demoĩs eiec-
tione. Egressis at' illis. i. cecis iã illuĩatis
optulert ei hoĩes. s. illi9 terre hoĩem mutũ
demonẽ habentẽ. Dr aut' demoĩu mutu;
ñ formalr sed effectiue tm. Ad cui9 ĩtel-
lectũ considerandũ q ñã corporal' obedit
spuali ad locũ localẽ. Voces aut' sigficatiẽ

formaē p motū lingue & labioꝝ & alioꝝ
instrumētoꝝ naturaliū. & iō qa demon
p uolūtate sua pt ista localr mouere pt
p linguā hōis diuersa uerba formare: &
sic arrepticii aliū loquūē ydioma eis aīs
ignotū. sic purꝰ laicus latinū. & hoc est
maīfestum signū q sic loquens sit demo
niacus. qa talis locutio ñ pt pcedere nisi
ad aliquē intellectū. & iō cū nō pcedat
ab intellectu hōis talis ydioma igrantis
seq̄ q pcedit ab intellectu angeli uel de
monis linguā sic mouentis. & sic demō
pt mouere linguā ad loqndū ydioma
icogtū ita pt impedire linguā ne moue
aē ad loquendū ydioma cognitū. & sic
reddit hoīem mutū. talis aē erat iste obla
tꝰ xō. ppr qđ seqē. & eiecto demoīo locu
tus est mutꝰ. Qđ āmoto īpedimēto hūit
officiū loqndi. & admirate sunt turbe.
qa admiratio consurgit ex inspectione
rei insolite qđ fuit ipositio. seq. Nunq̄
apparuit sic in israel. Licꝫ .n. ī ueti testa
mento aliq leganē arrepti a demonibꝰ
ñ legiē aliqs curatus q cū obsessioē demo
nis factus fuissꝫ mutꝰ. Pharisei dicebāt
a pncipe demoīoꝝ & c. Odiū .n. & īuidia
faciunt īterpˢtari facta in deriorē partē
& puerti iudicia. Pharisei aē odiebāt xm
qa acriter arguebat eoꝝ uiciū. & patet
p euāgelii decursū. & iō miracla a xō facta
ūtute diuina dicebant ēē facta arte ma
gica. & eodē mō eiectionē demonū factā
p xpm dicebant fieri ūtute cuidā sriorī
demonis cui inferiores obediebant. & ad
nutū de corporibꝰ exeundo sic enī ī an
glis sunt ordīes & alij sunt alijs sriores
sic ī demoībꝰ cū in eis remāserint ñalia
ītegra scdm Dyonisiū. dicebant .n. pha
risei q xpo habebat aliquē demonem
supiorē quē uocabant Belzebuch sibi fa
miliarē puatū. & sic demones infiores
de corporibꝰ obsessis eiciebat per illū.
Sed istud infeꝛiꝰ ipbaē rōnabilr a xpo
ut uidebiē. xii. cā. Et circuibat. hic ponū
ē miracla ī gnali. qa euanglistę ñ poterāt
oīa facta xi scribere in ptclā. ut dr. io. ulē.
Multa qdē & alia fecit ihs ī conspectu
disciploꝝ q ñ sūt scpta in libro hoc q si
scbantur p singula ñ arbitr totū mun
dū cape eos q scribendi sūt libros. Pter
hoc .n. in ecctia dr in martilogio. & alio
ꝝ sanctoꝝ plimoꝝ. & circa hac. s. de cau
sa Karolus magnꝰ fecit inqri diligenter
obitus & actus martyrū & alioꝝ scoꝝ
& inuentū est q diebꝰ singulis occurre
bant plus q̄ trecenta festa. ppr qđ statu
tū est in fine martylogij adderetē pdca
clausula ut in gnali saltī memoria scoꝝ
fieret in ecctia in die trāsitus eoꝝ. ita sitr
euanglistę q ñ poterant oīa miracla xpi
ī particlari scribere. iō freqnē mlta con
cludūt in qdā gnalitate sic dr hic. Et
circuibat ihūs oms ciuitates & castella
do. ī si. eoꝝ. ibi in locis coībꝰ in qbꝰ sapiē
tes conueniunt. p qđ ondītur ueritas doct
ne eius. q nō erat in latebris & angulis
sic ē doctrina heticoꝝ. & pdicans euāge
liū regni. i. legem nouā que īmediate ī
tducat ad regnū qđ ñ faciebat lex uetus
& curans omnē languorē. i. infirmitatē
plixā & oēm infirmitatē qcūq; aīs īcura
bilē. ex quo patꝫ hic mlta miracula ī q
dā gnali conclusa ad confirmationē legis
euangelice a xpo facta. Capitulū deci
mum Mathei euangeliste super textu.

Videns autem turbas. Postq̄ Matheus euāglista desc
sit legis euanglice dationem
& eiꝰ confirmatioē; hic conr poit eiꝰ p
mulgationē. & diuidr in duas partes. qa
pō ponitur eiꝰ pmulgatio apđ ppinqs. s.
iudeos. 2°. apđ extraneos. s. gentiles. cap.
1°. pma in duas. qa pō pmlgaē maīfeste
2°. pabolice. cap. 13. Itē pma in tres. qa
pō describitur pmlgantiū ipam. s. aploꝝ
institutio. 2°. dubitantiū cōfirmatio. cā. xi.

3°. impugnãtiũ confutatio cap°. 12°. Item p̃ in duas. Qa p°. ponitur institutiõis ratio 2°. ipã institutio. ibi. Et conuocatis. Circa p̃mũ sciendũ qꝫ sic pat& ex p̃cedẽti bꝫ mlti sequebantur xp̃; tũ ppr eiꝰ predicationẽ audienda. tũ ppr ĩfirmitatũ curationẽ hñdam. xp̃ꝰ at̃ ita paup erat qꝫ nec domiciliũ ũ caput reclinar& habebat. & iõ t̃be seqñtes eũ iacebãt uexate sr̃ terrã sub dominio. Propt̃ qđ x° mistus ẽ eis qa erant sic oues non hñtes pastorẽ. Sacerdotes. n. eoꝝ & doctores intẽti auaricie ñ uacabant debito modo eoꝝ doct̃ne. & hec fuit occasio mittendi aplõs ad predicandũ pplo & sanãdũ infirmos ut ñ eẽt nccium qꝫ t̃be currerent post xp̃m tanto labore: ppr qđ subdr̃. Messis aut̃ mlta. i. multitudo p̃parata ad hoc qꝫ per certã fidẽ colligat̃ & in horreũ repõat̃. Operarij at̃ pauci. i. doctores & p̃dicatores ueri. Qa adhuc discipli x ñ predicauerãt. Rogate g° dnm messis. i. ip̃; xp̃; ut mittat operarios. i. predicatores ad eruendũ ppl; . ex q° pat& q licet xp̃ꝰ uelit aliqd facere; tñ uult a iustis exorari. Et conuocatis. hic põit̃ predicatoꝝ ĩstitutio & diuidr̃ in duas partes qa p°o describit̃ informatio p̃dicantiũ. 2°. ipos recipientiũ: in fine capli. Qui recipit pphã & c̃. Prima ĩ tres. Qa p°o describit̃ institutio aploꝝ q̃tũ ad collationẽ potentie. 2°. q̃tũ ad formã doctrine: ibi. hos. xii. Tercio q̃tũ ad ueritatẽ uite. ibi. gratis accepistis. Itẽ p̃ma in duas. Qa p°o confert̃ auctõtas seu potẽtia predicandi ipis aplis. 2°. numeratur sub noĩbꝫ ppis. xii. at̃ aploꝝ. Circa p̃mũ considerandũ qꝫ scđm qꝫ dr̃ Luc̃. x. ñ solũ dñs misit. xii. aplõs ad p̃dicandũ: sed et̃ septuaginta duos discipl̃os. Verũtñ qa. xii. apostoli fuer̃t p̃ncipales eiꝰ discipuli. & maior p̃tas est eis collata a x°. iõ de ipis facit hõc solũ mẽtionẽ Matheꝰ dicens. Conuocatis. xii. discipl̃is suis. i. aplis q p̃ncipalr̃ erant sui discipli ut uisũ est dedit eis p̃tatẽ spũu; ĩmũ. & c̃. Cũ enĩ doctrina ñ sit efficax ñ fuerit pbata. ex q° misit eos ad docendu; debuit eis dare grãm facere miraclã. qa alr̃ ñ pt̃ pbari ueritas huiꝰ doctrine cum excedat facultatẽ intellectus humani. ppr qđ dr̃ Mar. ultiõ. ipi uõ pfecti predicauerunt ubiq; dño coopante & sermõe; cõfirmante seqñtibꝫ signis. Si at̃ q̃ratur q̃re predicatores moderni talia signa nõ faciunt: rñd& gg°. qa cũ fides catholica sit sufficient̃ pbata p miraclã x & aploꝝ ñ oport& ulteriꝰ pbationẽ hãc reiterare sic et̃ arbusta cũ p̃mo plantant̃ freqñter irrigant̃. cũ at̃ in terra radices fixerint talia subt̃hunt̃. Verũtñ ad consolatione; fideliũ in posteris t̃poribꝫ mlta miraclã fecit ut pat& de t̃pore martyrũ & cõfessoꝝ. Duodecĩ at̃ hec noĩa aploꝝ exp̃mũt̃ duplici de causa. Vna ad excludendum pseudos aplõs q a t̃pre x incepũt & aplõs ueros psecuti sunt ut pat& in actibꝫ apoꝝ. Alia causa est qa iste numerꝰ duodenariꝰ aploꝝ signanter hic exp̃mit̃ qa in sacra scriptura mltipliciter designat̃. figuratꝰ ẽ enĩ p. xii. fontes ĩ belim lapides sublatos de iordane. p. xii. boues sustentãtes mare eneũ. per. xii. pphas in uno uolũie artatos. per. xii. stellas in corona sponse per. xii. fundamẽta ciuitatis. p. xii. portas eiusdẽ. & ut reddamus singlã singulis isti sunt. xii. p̃riarche qa principales patres in nouo testamento. xii. principes cõstituti sunt sup omnẽ terrã. ut dr̃ in ps°. xii. fontes e qbꝫ emanauit aq̃ salutaris sapientie ad irrigandũ ortũ militãtis ecclie. xii. lapides uni coniuncti in cemẽto caritatis ipi xp̃o tanq̃ primario lapidi. xii. boues sustentantes mare eneũ. i. doctrinã sacramentoꝝ in qbꝫ lauãt̃ aĩe fidelium. xii. pphe anunciantes mũdi terminũ & iudicis aduentũ. xii. stelle

illustrantes p totū mundū. Xii. fūdamēta
ip̄ius spūalis ihrl̄m. Xii. porte eiusdē. Quia
p ipos habem9 aditū ad patriā etnā. Dic
igitur. xii. & c̄. Primo sermō. Nō propter
pimitatē tporis sed dignitatis. Quia tanq̄
pncipali apl̄o x̄ dimisit sibi ecclīam regē
dā ut pat& ioh. ultīo. Andreas aūt fr̄ eius
fuit pimus x̄ discipl̄s ordine tporis ut pat&
ioh. i.° Quia ut ibi dr̄ un9 ex duob̄ q secuti
sunt ihm̄ erat Andreas fr̄ Simōis pet̄. &
tanq̄ pncipalior de illis duob9 ibidē noīa
nomen aūt alteri9 tacetur. & postea ibidē
subditur de uocatiōe pet̄ & uocā Simon
qa hoc erat nomē eius. Q̄ dr̄ petrus. & hoc
nomē fuit s̄ impositū post cōuersionē sic
ēt qn̄ adult9 baptizatur mutat nomē ei9
& Andreas fr̄ ei9. Philipp9 & Bartholome9
Iacob9 zebedei. Sed & iste dr̄ iacob9 maior
respectu alteri9 iacobi triplici ratione. s. ra
tiōe uocatiōis qa pr9 uocat9 est a x̄. 2°. ra
tiōe familiaritatis qa x̄ ipm̄ ad secreta s̄
sua admittebat ut pat& ī tn̄sfiguratiōe
Mt̄. 17. & in suscitatiōe puelle. Mt̄. 9. Tercio
rōne passiōis qa pim9 inter apl̄os est ad
dei gl̄iam tn̄slatus p mr̄ium ut habē act9
xii.° & Iohānes fr̄ ei9. & Thomas & Math9
publican9. & iacob9 Alphei. s. fili9. & iste
dr̄ iacob9 minor respectu alti9 & hoc ex
eisdē rōnib9 qb9 alter dr̄ maior. & Tha
de9. Iste act9. i. uocatur Iudas Iacobi. quia
fr̄ fuit iacobi minoris. Simō canane9. nō
qa eēt de genere cananei. sed sic noīat
a chana que est quedam uillula galilee
ū fuerunt ille nuptie de qb9 hētur. iō. 2°.
& Iudas scarioth. Dr̄ Scarioth. Non quia
de genere Isachar ut dicunt aliq. sed a
loco Scharioth un̄ natus fuit. q est quidā
uic9 in iudea. Q̄ & tradidit eū. Istud addi
t9 ad driām alteri9 Iude fr̄is Iacobi. & ad
oñdendū pphiam Dd̄ cōpletā q̄ dicit q x̄
eēt tradendus a discipl̄o scd̄m q dr̄ in ps̄
etenī homo pacis mee & c̄. & ad eꝭ excusa
tionē bonoꝝ qn̄ in cōgregatione eorum
aliqs malus repit9. Hos. xii. hic tdi9 apl̄is
for9 doctīne. & pō q̄tū ad locū cū dr̄. In uia
gētiū ne abieritis. ū phibuit eis ne irēt
ad predicandū gētib9 ex tram pmissiōis
& iō ciuitates samarie. lic& isti eēnt ī
terra pmissiōis tn̄ erant parti gentiles &
parti iudei. ut hētur. 4°. regū. 17. Ductis. n.
x. tbub9 ī captiuitatē p regē asiriorum
missi sunt ab eo gētiles ad habitandū
ī samaria & in aliis ciuitatib9 ppinquis
sed dn̄s misit leones q intficiebant eos
& iō fr̄ hoc hito cōsilio rex asirioꝝ misit
unū de captiuis sacerdotib9 ad eos qui
docer& eos colere dn̄m. un̄ & ip̄i recepe
rt̄ libros Moisi tm̄ & nihilominus cū hoc
idola colebant. Ratio aūt q̄re apl̄i fuert̄
phibiti predicare predictis gentib9 fuit
qa n̄ erat magnū tp̄9 usq; ad x̄ passionē
& cōueiens erat ut ei9 aduent9 pō denū
ciaret9 iudeis qb9 pncipaliter erat miss9
iō illud tp̄9 qd̄ erat usq; ad passiōem x̄
futurum. erat nc̄ciū ad maīfestandū iudeis
p apl̄os x̄ aduētū. & hoc est qd̄ subditur
Sed ite potius & c̄. & pat& q post xp̄i
passionē aliqb9 iudeis conūsis ad fidem
& aliis p maiori parte ī infidelitate re
manētib9 apl̄i iuert̄ ad p̄dicādū gētib9
& hic erat modus a deo institut9 ut hēt
act9. 13.° Q9 Bernabas & Paul9 dixerūt iu
deis. Vobis oportebat pimū loq ūbū dei
Sed qm̄ repulistis illud & indignos uos
iudicastis eterne uite ecce couertim9 ad
gentes sic enī precepit nobis dn̄s. Secūdo
tradit9 for9 doctrine q̄tū ad ip̄m docēdi
actū cū dr̄ eūtes predicare dicentes qa
appropīquit regnū celoꝝ. i. xp̄s q est da
tor regni celorum. Sciendū. n. q regnū
celoꝝ quinq; modis accipit9 in hoc euan̄.
Primo p ecclīa militāte. Mt̄. 5°. Q̄ soluerit
unū de mādatis istis minimis & docue
rit sic hoīes minim9 uocabit9 in reg° celo
rū. ut gg9 expoīt q regnū celoꝝ ibi dicit9
ecclīa presentis tporis. Scd̄o p ecclesia

triuphante. eodē cap°. Bti paupes spū qm ipsoꝝ ē regnū celoꝝ. Tercio p lege Moysi infra .xxi. Aufereť a uobis regnū dei & dabiť genti facienti fructū eius. Q'a uerꝰ itellectus ueteris testamēti ē ablatus a iudeis ex suis pccīs exigentibꝰ & datus est xanis. Qrto p euangĺio xpi .infra .13. Oīs scriba doctus ī regno celorum simił ē hoī patfamilias q pfert de thesauro suo noua & uetera. Q'a doctores catholici testimoīa pfert de nouo testamento. & p conseqns de ueťi qd̄ icludiť in ipo sic rota ī medio rote ut habeť ī figā Ezechielis .i°. Quinto accipiť p ipo xo infra .xii. Si in digito dei eicio demoīa p fecto ueīt in uos regnū dei .i. xpꝰ dator illiꝰ regni. Per eiectionē eni demoniū uirtute dei pbauit se eē xp̄; . & hoc m° accipi hic regnū celorū .i. xps. Ista erat predicatio aptoꝝ p illo tpore qa denūciabat iudeis xpm ueisse. & qa doctrina ñ ē efficax ñ assit pbatio: seq̄ modꝰ coueiens ad pbandū ueritatē huius doctrine .s. opera facta diuina ūtute: cū dicit īfirmos curate & c̄. Gratis accepistis. hic īformanť apli q̄tū ad ueritatē uite. & diuidiť ī .q°r. ptes. Primo ondr̄ q ñ debent moueri ad predicandū cupiditate. 2°. q nec terreri adūsitate. ibi. Ecce ego mitto uos. Tercio. nec rethi carnalitate. ibi. Nolite arbitrari. Qrto q nec amore pntis uite. ibi. & q no accipit crucē. Prima ī duas. Quia pmo rethit eos a cupiditate. 2°. qa ī uita mortali qlibet īdiget nccijs ondit q̄lr sehre debeat nccia uite. Dignus ē operariꝰ. Circa pmū sciendū q cupiditas ostendiť in duobꝰ. in male accipiendo. & hoc phibet dices. gr̄is accepistis .i. grām a deo uobis collatam siue sit gr̄a g̃tum faciens siue sit gr̄a gr̄is data. gratis date. eodē m° sicut accepistis. pro spūalibꝰ eni actibꝰ: ut pro administratiōe sacramētoꝝ & p̄dicatiōe & cōsilibꝰ nō debet aliqd accipi q̄i preciū. Scd̄o ondiť cupiditas in male possidendo. & hanc excludendo dicit. Nolite . possidere aurū. & c̄. Predicator .n. diuini ūbi debet sehre absolutꝰ a solicitudine tēporali. tpralia eni sui acqsitiōe molestant animū & adhuc plus in sui possessiōe. qa sunt iā q̄si mēbra īcorporata ipi hnti. & io magis trahunt animum hoīs ad īordiatā dilectiōem sui. & qa hoc suffocat ūbū dei io nō deb; eē ī p̄dicatoribꝰ euāgelij. Seqť. Nec pecuniā in zonis uris. Ad puidendū s. uobis de nccijs in uia. Neq; perā .i. repositoriū ciboꝝ ad portandū in uiā. hoc totū dic ad excludendū solicitudie; tporaliu; a predicatore ūbi diuini. Seq̄. Neq; duas tunicas .i. uestes sr̄fluas. Terra .n. pmissiōis calida est mltū & de cōi c̄su sufficit una tuica illud .n. qd̄ esset ibi sufficiens ūł et sr̄fluū esset ī regione frigida nccīu. & io p hoc ñ excludiť qn predicatores euāglij heat sufficientē tegimētū. Neq; calciamenta in tegra .s. qa apli utebanť sandalijs ut heť Mar. 6° ubi dr̄ q dn̄s precep aplis ut ñ portaret aliqd in uia ñ uirgā tm̄. Dicendum q ūga accipiť methafoce. ūn sensus est. Ex q patet q sandalia ñ cōputanť ppe itercalciamēta. Sed neq; ūgā. contr̄iū uideť hr̄i M. 6°. ū dr̄ q dn̄s precepit aplis ut ñ portarent aliquid in uia ñ uirgā tm̄. Dicēdum q ūga accipiť metafoce. ūn sensus est. neq; ūgā .i. ñ utamini subsidio tporali sic corpꝰ innititur baculo sustentāti. in Mar. aū accipiť ūga ad lrām. qa doctores hebreoꝝ in signū doctrine portabant ūgā ī manu. qa consuetū erat apd iudeos puideri eis de uictu a pplo: q̄m docebant. io xpꝰ uoluit q hoc sufficeret et aplis p alia puisiōe. P hoc .n. ondebať q ppls cui p̄dicabant debebat eis puidere. ūn seqť. Dignus est operarius. Ubi ondiť qualr̄ debeat hr̄e uictū .s. a pplo cui predicabant ꝗ́et diuidiť in duas ptes. Q'a pio ondit q̄lr̄ se debet hr̄e ad recipientes ipos. & 2°. q̄lr̄ ad nō recipientes. Et qcūq; ñ receperint. Circa pmū sciendū q de iure ñāli est & diuino & etia;

huano. & illi q seruiunt cōitati ī spūalib᷒
ut ī diuino cultu & doctrina ut eis a cōi
tate ꝑudeat̃ ī tp̄alib᷒. & hoc est qd̄ dic̃.
Dign᷒ ē opari᷒. i. predicator q opat̃ op᷒ dī
ad utilitatē ppl̄i. Cibo suo. i. uictu couēiēti
in q̄ intelligi uestimētū & domiciliū sin̄
qb᷒ decenter nō uiuit gen᷒ humanū. In
q̄cunq; ciuitatē aut castrū intrauerītis īq̄ri
te qs ī ea dign᷒ sit. i. fidelis & bone fame
ondens q̄ predicator uerbi diuini n̄ deb&
ad loca mala & suspecta declinare. quia
ꝑ hoc īpediret̃ doctrina ei᷒ tanq̄ suspecta
& ibi manete donec tn̄ exeatis. tn̄situri
s. alibi ad predicandū. Non ē tn̄ ītelligē
dū q̄ ꝑ hoc uelit excludere causas hones
tas exeundi. ut ad docendū uł huiusmōi
cū ppr̄ hoc intrauerint ciuitatē. Sed ꝑ hoc
uult excludere discursus curiosos & iu
tiles q n̄ debent esse in predicatore. sed
magis cessante necessitate exeundi de
b& uacare cōtēplatiōi ut ibi hauriat qd̄
postea ppl̄o in predicatiōe effundit. Intrā
tes aūt domū salutate eā. i. hoīes hītantē
qa parietes n̄ sūt salutandi. Mod᷒ salu
tatiōis subiungit̃ cū dicit̃. Dicentes. pax
huic domui. Q̄a p̄dicator ūbi diuini de
b& habitantib᷒ domū quā intrat pacem
optare. & n̄ solū optare. īmo euāgeliu;
x̄ predicare. qd̄ est euāgeliū uere pacis.
& si quidē fuerit domus illa digna. i. ad
uitā eternā predestinata & ordinata. Ve
ni& sr̄ illā pax ur̄a. i. orō ur̄a. & p̄dicatio
hēbit ibidē effectū. si aūt n̄ fuerit digna
i. ad uitā etn̄ā n̄ predestinata pax ur̄a re
ūret̃ ad uos. i. dato q̄ n̄ hēat effectū q̄tū
ad ipos. tn̄ hēbitis mercedē in apd̄ deu;
& q̄cunq;. hic ondit q̄lr̄ se debent hr̄e
ad nō recipientes eos nec p̄dicatiōe; ipoꝝ
dicens. Exeuntes foras de domo uł ciuita
te. & c̄. Ostendentes ꝑ signū māifestū q̄
n̄ uenistis ad predicandū eis ppr̄ tp̄orale
lucrū. qa et puluerē q adhesit pedib᷒ ur̄is
de locoꝝ ipoꝝ itiner̃ n̄ uultis portare. uł

aūr. excutite & c̄. in testimoniū laboris ur̄i
īpensi ad couersionē ipoꝝ q̄uis ipi noluert
recipe. iō subiūgit̃ eoꝝ pena cū dr̄. Amē
dico uob̄. tolerabili᷒ erit tr̄e sodomoꝝ
& gomorreoꝝ & c̄. i. min᷒ punient̃ ī ex
tremo iudicio. Sed uidet̃ alicui q̄ hoc nō
sit uerū. Q̄a scribit̃ gen̄. 13. qa hoīes sodo
mite pessimi erant & pc̄cores nimis co
rā dn̄o. Vn̄ & ī signū magtudīs pc̄ci eoꝝ
mortui sūt igne & sulphure descēdēte
sr̄ eos. Ad hoc dicendū q̄ sodoma & go
morra fuert̃ infecte plib᷒ pc̄cis. s. pc̄co
sr̄bie; luxurie & auaricie. ut dr̄. eze. 16.
hic fuit iniqtas sodomie sororis tue superbia
panis satitas & c̄. seqt̃ & egeno manū
n̄ porrigebāt. Igit̃ comparant̃ hic negā
tib᷒ uictū aplīs q̄tū ad istud ultimū nō
q̄tum ad alia precedentia. qa cōpatio de
b& ēē scd̄m ea que sunt eiusdē generis
& n̄ ē dubium q̄ grauī᷒ ē pc̄cm negare uic
tū semiāntib᷒ spūalia qb᷒ tenentur ho
mines de iure nālī diuino & humano ut
supdictū est. q̄m manū n̄ porrigē egeno si
plici spūalia n̄ semināti. Ecce ego mitto.
hic ondit saluator q̄ predicatores ūbi
diuini nō deb& terreri adūsitate. & qa
ī adūsitate n̄ solū oport& sustinere pati
ent̄ sed et aliū nomē x̄ s. cōfitē constāter
iō hec pars diuidit̃ in duas. Q̄a pō hortāt̃
eos ad actū tolerandi. 2°. ad actū cōfitē
di. ibi. Oīs g° q confitebit̃ me. Prima in
duas. qa pō ondit tribulatiōis īminentis
magtudinē. 2°. hortāt̃ aplos ad ei᷒ suffe
rentiam. ibi. Non ē discipl᷒ sup magistrū.
Prima ī tres scd̄m q̄ magnitudo tribulatiōis
future onditur in trib᷒. primo qa erāt pas
suri a legisptis. 2°. a principib᷒ gentium
ibi. Et ad reges. 3°. a ppis parentibus. ibi
Trad& aūt fr̄. i. in q̄lib& ꝑsecutiōe ondit
q̄lr̄ se debent hr̄e. Dicit igit̃ pmo. Ecce e
go mitto uos sicut oues. i. simplices īnocētes
ꝑ arma uos nō defendentes. in medio lu
poꝝ. i. scribaꝝ & pharisreoꝝ. Lup᷒ enim

oues dentib9 laniat & hoīes anhelitu ītau-
cat. ita isti aplos xpi nitebant inficere
& uocē predicatiōis ī eis īpedire ut p3 in
doctrina aplo4 & ī actib9 eo4. & iō con
seqūter ondit qlr in hac tbulatiōe se de
bent hr̄e dicens. Estote prudentes sic ser
pētes. qm̄ alr̄ prudenter declinanda ē ma-
licia psecuto4. sic paul9 uidens maliciam
iudeo4 uolentiū eū inficere sine causa
appellauit ad Cesarē. act. xxv. Et siplices
sic colūbe. Qa occurrēte ncc̄itate deb& p̄-
dicator euangelij si ncc̄e sit se offerre sin
amaritudinis felle. Ex qb9 pat& q astu-
cia uulpina uitupabil' est. & simplex ru
ditas ouina. sed medio modo debent īce
dere discipli x̄. ideo seq. Cauete aūt ab ho
minib9. Qa sic dictū ē aliqn̄ cauēde st̄ isi
die maligno4. tradent. n. uos in cōsiliis
& c. hoc. n. freqnter habet in actib9 aplo
4 q discipli st̄ in cōsilijs adducti flagel
lati & īcarcerati ppr nom x̄. & ad reges
& presides. hic ondit magtudo tbula
tiōis īminētis x̄ disciplis a pncipibus
gentilib9. iudei. n. p illo tpore erant
subditi romanis. & iō n̄ hebant alterā
iusticiā. & ppr hoc n̄ poterat aliquem
cōdemnare ad mortē. scd3 q hr̄. ioh. 18.
Nob n̄ lic& īterficere queq. & iō non
sufficiebat eis disciplos x̄ in concilijs du
cere eos flagellare: sed tdebāt eos iudi
cib9 romano4 ut sic possēt eos ad mortē
deducere. & hoc ē qd dicit. Ad reges &
presides ducemini. ut. s. cōdēnemini ad
mortē. in testimoniū illis. actiue ut. s.
possint cōt uos ferre testimoniū. & gēti
b9. hic accipit' actiō. qa iudices potētes
cōdēnare hoīes ad mortē gentiles erant
ppē qd Pilat9 dicebat. ioh. xix. Nescis qa
hēo ptatē crucifige te & c. Dicit g° gē
tib9. q. d. duces iudices n̄ hn̄tes ptatem
uel auctoītatē īficiēdi ducēt uos corā iu
dicib9 gētilib9 ut 3 uos deferāt testiōiu3
ad cōdēnatiōe3 mortis. cōnr ondit qlr̄ ter-

se debent hr̄e in hac tbulatiōe dicens. Cu3
aūt tradent uos nolite cogitare qm̄ aut qd
loqmini. Per hoc. n. n̄ intendit includere
pudendi sibi de responsiōe. sed q n̄ de
bent ptbari si n̄ hēant tp9 pcogitandi. &
hoc duplici de causa. Primo qa in tli casu
sufficit fidē confident' confiteri corā iu
dicib9. Qd pt facere qlib& x̄ano qtūcq3
simplex. 2°. qa hoīb9 de deo confidētib9
sp9 sanctus n̄ deficit ī ncc̄itate cū n̄ possit
alr̄ occurrere. & hoc ē qd subdit'. Dabit'
enī uob in illa hora. & c̄. & pat& ex pre
dictis q n̄ loqt' hic de ūbo predicationis.
Deb&. n. predicator ūbi diuini pcogita
re qlr̄ debeat ūbū diuinū pponere scd3
q dr̄. pūb. 16. hoīs. n. est animū pparare
& dei gubnare linguā. alr̄ tēptar& deū
si neglger& de hoc cogitare dū tn̄ hēat
tpūs oportunū. trad&. n. frater & c̄. hic
ondit magtudiē3 tbulatiōis īminentis x̄
discipulis ex eo q passuri erāt ab amicis
& parentib9. Qd est gūissimū. Propt qd
dicit. trad& aūt frater frēm ī morte &
pat filiū. & c̄. hoc inueit' de mltis sanctis
q. p fide x̄ seruāda tditi sūt ad mortē ab
amicis suis. Sic et Crisantus tradit9 ē ad
mortē a patre suo Polemio. cet patent: ut
q3 ibi. Cum aūt psequent' uos. ubi ondit
qlr̄ se debent hr̄e in tali tbulatiōe. quia
aliqn̄ discipli x̄ debent fugere. Ad cui9
euidentiā sciendū q psecutio aliqn̄ est
psonal' ut qn̄ aliqs qrit' ad mortē. nō qa
fidelis pncipalr̄. sed ppr odiū psōe deīmi
nate. & tūc est semp fugiendū. sic Paul9
qrebat' ad mortē in Damasco. ut habet'
act. 9. Qd pat& qa aliqn̄ fideles pmitte
bant' ibi pacifice hītare: sed qrebant solū
Paulū interficere. iō dimiss9 a fr̄ib9 per
murū fugit psecutionē psonalē. Aliqn̄
autē n̄ solū est psecutio psone sed etiā
fidei & iusticie. & tūc si hō pcipiat pba
bilr̄ q ex fuga sua seqtur derisio fidei
& deprehensio iusticie fuga est mala

& peccm mortale: si aut n appar& hoc pba-
biliter sed magis contriu q̄ ut pote qa
ex fuga tali pot alibi fieri utilitas ecclie
ex remasioe: aut n haberet n occisio mistr
ru ecclie a caibo .i. obstinatis infidelibo
et coculcatio margaritaru .i. articulorum
fidei ab ipis: tunc est fugiendu & alibi
pficiendu. ppter qd subdit. Amen dico
uobis. n consumabitis ciuitates isrl. pdi-
cando. s. ibi aduentu ut fide x donec ue-
niat filius hois a mortuis. s. resurgedo
Q'a denuciato aduetu x per aplos p ci-
uitates iudee imediate passus est xpus
& a mortuis resurgens discipulis apparu-
it. Vel si itlligat de aduentu x ad iudiciu
tunc est intelligeda consumatio pdicati
onis aplo4 p totu orbe qtu ad couisionis
effectum qa ubiq; dispsi sut filii isrl scd;
pdestinatioe; ut dicit in epla ad ro. ix. lic&
eni pdicatio aplo4 discurrerit p totu orbe
a tpore ipo4. scdm qd dicit in ps. In omem
terra exiuit sono eo4: tn effectus couisio-
nis fideliu qtu ad eos q generalr couersi
sut ad fide hebit plenarie effectu suu cir-
ca fine mundi. No e discipulus. Ostensa
magtudine tribulatiois iminentis hortat
discipulos ad ipius tolerantia. & hoc tplici
roe. Primo ex sui. 2o. ex coideratioe di
uini iudicij. ibi. Nihil optu. 3. ex medita
tioe diuine pscietie & consilij. Ibi. Nolite
timere. Circa pmum hortat eos ex sui. qa
mlta & giua a iudeis passo est sine causa
& p uitate fidei. & mlto forti debet h
pati eio discipli. & hoc e qd dicit. No est
discipls. & c. seq. Sufficit discipulo si sit sic
magr eio. i. si n plo conculcet & cotenat:
sic magr eio. & io cocludit. Si prezfamilias
.i. patre nrm: Belzebuth uocauert. sicut
eni pat& ex pcedentibo dicebant ipm
facere miracla i uitute cuida demois sibi
familiaris noie Belzebuth. & sic x. qda
m uocabant Belzebuth attbuebat: quod
erat magna blasfemia cont eu. Qntoma-
gis domesticos eio diffamabant iponedo
aplis q sut de domo x qd faciebat miracla
i uitute demois. Q. n. apli facent miracla
uitute demois dixerut iudei & gentiles
ut pat& mltupli ex legendis eo4. Ne g
timueritis eos omittendo fidei ueritate
ppr psecutiois timore. Nihil optu. hic
hortat eos ad ide ex coideratioe diuini
iudicii in q oia maifestabunt. qa bona &
mala oium oibo erit maifesta. cuio ro e
qa tale erit iudiciu q uidebit ab oibus
iustu. qd n poss& ee n mita & demerita
uideret ab oibo maifeste. coideratio h
maifestatiois deb& dare magna audacia
i pdicatioe uitatis. & hoc e quod dicit. t.
Nihil optu. in pnti tpore. s. qd n reuelet
i iudicio. & occultu qd n sciat. Q'a secreta
cordis que soli deo st nota tuc erit nobis
maifesta. & hoc deb& predicatores mo
uere ad predicadu uitate secure. ppter
qd dicit. Qd dico uob in tenebris. i. i locis
puatis. lic& n x ut coit predicauerit i
oibo locis. ut i teplo & sinagogis tn aliqn
docebat discipulos sepati a tbis ut hetur
Mar. 4. Seorsu aut discipulis diserebat oia.
Dicite i lumie. i. ibi pala. qa apli pala
pplo pdicauerunt ea q a x seorsu didi
cerut. ppr qd seqt & qd in aure auditis
i. i secreto pdicate sr tecta. i. ibi publice.
In palestina. n. tecta domo4 erat plana
desup & ibi coueiebant hoies in diebo
festiuis ad ludendu & ad fabulandum
& p hoc designat quelib& locu publicu
u couenut hoies. uel scdm alios tecta ista
dicebantur qdam deambulatoria facta t
cont teplu sr que ascedebat doctores &
ide docebant ppl;. & nolite. hic hortat
eos ad tolerantia tbulatiois ex coida
tioe diuine puidentie seu cosilij. Ad c
euidentia sciendu q aliq dixert diuina
puidentia tm se extedere ad icorrupti-
bilia & n ad ista inferiora. ex q4 psoa
dr iob. xxii. circa cardines celi pambulat

nec uīa considerat. alii aūt dixerūt q se extendit circa inferiora ista exceptis actibus humanis. & hoc ne tollerent ab hoīe libertatē arbitrii. sed utrūq; est falsū. Q'a scdm phm .i. de aīa ubi reprehendit empedoclē dicit q deus eēt insipientissimus si aliqd ignorar& qa qd nos cognosceremus. qd sequebatur ad dictū empedoclis q dicebat oīa cōponi ex amicicia & lite excepto deo ī quo lis non erat. ex q seqbatur q deus litem nō cognoscebat. qa ponebat similē simili cognosci & idem īconueniens seqtur ad dictū istorum qa nos habemus noticiā de istis inferioribus & de humanis actibus & p cōseqns deus talia cognoscit & ad finē debitum deducit. Q'a cum sit agens uniūsale et pmū oīa q subiacet eius cogtiōi ordinat p ipm. & qa nec nobilior principalius cadit sub ordine puidentie. seqtur q natā humana q īmortalis ē ex parte aīe spūali modo cadit sub eius ordinatiōe. ppr q iusti ñ debent timere mortē. qa deus ordinabit ad finē ultimū. & hoc ē qd dic. Nolite timere & c. & pat& usq; ibi. Nōne duo passeres ueneunt. Ad euidētia; huius sciendū q passeres abundant ī tra pmissiōis & iō de ipis fiebat oblatio paupū q ñ poterant hre aīalia. uñ erāt pauci ualoris qa duo habebantur p asse. as assis ē genus numi uñ est mēsura ī pōderibus: ut dicit glō sr locū istū. in unoq; q. n. gnē illud qd est minimū ē mēsura aliorum. t dispōdiū aūt ual& duplex as. & iō dicit Luce. xii. q qnq; passeres uendebantur pro dispondio & hic dr q duo p asse. & qa passer. ñ. nō potat cōpetenter diuidi iō remanebat uēdenti. Dr igr. Nōne duo passeres ueneunt .i. uenduntur. qa ueneo uenes hr uocē passiui sensū sub uoce actiua. asse .i. p asse. & tñ unus ex illis qtūcunq; sint parui ualoris ut dictū ē ñ cad& sr terrā .i. nō morietur sine patre urō .i. sie puidentia dei patris. p conseqns supple

neq; uos moriemini qn deus ordin& de morte urā. ppr qd concludit. Uri aūt capilli omnes numerati sūt in dei prescīa. iō concludit. Nolite timere. mltis passeribus meliores estis uos .i. maioris reputatiōis apd deū. qa ad imaginē dei facti. Qd ñ cōpetit creatē irratiōabli. ibi. Oīs g q confitebitur. Ostenso q debet tribulationes sustinere cōstanter: hic hortatur eos ad confitendū nom xpi cōfidenter. dicēs. Oīs g q cōfitebitur me & c. & pat&. Seqr. Qui aūt negauit & c. Negatio aūt noīs xpi semp est pccm mortale. & iō negans ipm dignus est cōdēnatiōe. similr et ñ confiteri seu tacere alñ ē pccm mortale ut qn .s. ex ç taciturnitate alicuius tollitur honor deo debitus .s. sic in casu ī q aliquis īterrogatus de fide & taciturnitate sua ingerit opinionē alijs q ipe ñ sit xpianus uł q fides sit derisibilis q nullus audeat ea; confiteri: tunc tacere uel nō confiteri peccatū mortale est. si aūt aliqs ñ īterrogatus ē feruore fidei publice confiteatur fidē xpi ad declaratiōe; fidei ueritatis & ad cōfirmationē trepidantiū sic leguntur aliq martires fecisse hoc in bonū superogationis. Nolite arbitrari. hic ondit q pdicatores euangelij ñ debent īpediri ex aīcorum carnalitate. Ad cuius euidētiā sciendū q caritas est ordinata sic q homo deb& diligere deū sr oīa & sup se ipm. & iō pro nulla amicitia cuiuscunq; pximi deb& retardari qn pseqtur ea que ptinet ad honorē diuinū. ppter qd dicit. Nolite arbitrari qa. ue. pa. mit. inter. & loqtur de pace mala q est contra deū. Non ueni pacē mittere. .s. talē que dicta est. sed gladiū. hoc ē diuisionē talis concordię. Adūtēdū tñ qa ista q dicuntur hic a xpo sunt facta occasionaliter qa ad xpi predicationē aplorū aliq conuersi sunt ad fidē. & alii ī infidelitate remanentes qtūcūq; cōiuncti psecuti sunt istos ad mortē. ppr qd seqtur ueni enī separe & c. patent. & qn acap

crucē suā. hic ondit q̄ p̄dicator ubi di
uini ñ deb& retrahi ppr dulcedinē pre
sentis uite q̄ est breuis & trāsitoria. & ad
merendū uitā etnā iordinata. & ið qa fi
nis melior est ijs q̄ sūt ad finē nō sūt ñ
pp̄ter assecutionē finis ið de ipis ñ curan
dū tñ finis habeatur. pp̄ter qđ de uita p̄nti
ñ est curādū sed de assecutiōē uite etne
& hoc ē qđ dicit. q ñ accipit crucē suam
& seq̄t me. s. bonā mortē tolerando ñ est
me dignus. i. uita etna qa in coniūctione
ad xp̄m p uisionē & fruitionē cōsistit
uita eterna. Qui inueīt aīam suā. i. uitā
p̄ntem que causat ab aīa existente ī cor
pore. unde est ibi p̄dicatio p causā. Q'
amat igi uitā p̄nte; iordinate pd& eā.
Res enim pdit q̄n ñ attingit finē debitū
sic medicina pdit q̄n p eā sanitas ñ acq̄rit.
& eodem modo uita presens que finaliter
ad cōsecutionē uite etne ordinat recte
pdit q̄n p ipsam ad etnā uitā ñ puenitur
Quod cōtigit illi q iordinate amat ipsam.
& ē cōtrio q perdiderit aīam suā propt
me. i. uitā p̄ntem ppt xp̄m cōtēnendo ta
lis. n. dicit pdere nō scđm ueritatē ut p;
ex dictis, sed scđm hoīū opinionē. iste ī
q̄ inueīt eā accipiēdo p transitoria etnā.
Qui recipit uos. Postq̄ saluator hortatus
est predicantes hic hortat recipientes ipos
ondens magnitudinē p̄mij ipoꝝ. Q' uos re
cipit ī noīe meo me recipit. Ea eñi que
fiunt x̄ fidelibus reputat sibi fiē x̄. &
hoc tā in malis: actuū. ix. Saule saule q̄
qđ me pseqūris. i. fideles meos: q̄ et ī boīs
sicut hic p; qa in discip̄lis suis dicit se esse
receptū. & q recipit pp̄ham. i. dei nūcium
ī noīe pp̄he. i. in q̄tū dei nūcius: mcede;
pp̄he accipi&. i. ab eo cuius est nūcius. &
simil̄r q recipit iustū ī noīe iusti. qđ nō
pt ēē nisi pp̄ter deū a q̄ iustificatur oīs
uere iustus: mercedē iusti accipi&. i. a đo
q iustificat ip;. secus aū est si recipit ip;
ī q̄tū amicus uł compatriota uł huiusmi

Quia ñ recipit eū pure in noīe dei. & q̄cq;
dederit potū uni ex minimis istis calicē
aque frigide tm̄. hoc dicit ad ostēdēdū
q̄ q̄lib& q̄tūcunq; paup pot facere mie
opa. qa dare calicē aque frigide potest
q̄lib& q̄tūcūq; pauper. In noīe discip̄li
i. q̄m est fidelis denūcians fidē x̄. Am
i. fidel̄r dico uob̄ ñ pd& mercedē suam
i. qa in ys que dantur ppr xp̄m ñ tm̄
pēsat q̄titas doni q̄tū pensat q̄titas bone
uolūtatis ex q̄ datur. seq̄t. & factū est
cū consumass& ihus. p̄cipiens xii. disci
pul' suis modū. s. p̄dicandi & uiuendi p̄
dictū trāsit inde ut docer& & predicar&
ī ciuitatibus eoꝝ. s. iudeoꝝ. & sic patet
cōclusio huius capli. Capitulū undecim
Mathei euangeliste incipit feliciter

IOHANNES AUTEM POSITA ē
instructiōē predicantiū hic con
ponit cōfirmatio dubitantiū. & di
uidit in tres partes. Q'a p'o saluator
nr confirmat dubios de suo aduentu. 2°.
cōdemnat īcredulos puersos. ibi Cui silē;
3°. cōmendat deuotos. ibi. In illo tpore
respōdens ihs. Prima ī duas. Q'a ad cōfir
mationē discip̄loꝝ iohānis ondit se ēē
xp̄m uere pmissū. 2°. ad confirmatiōē
pp̄loꝝ ondit iohānē ēē pp̄ham sanctū
ibi. Illis aū abeuntibus. Prima in duas. q̄
qa p'o mouetur dubiū. 2°. ponit eius rñsio
ibi. & rñdens ihs. Circa p̄mū cōsiderā
dū q̄ herodes Antipas incarcerauit Jo
hannē ppt hoc q̄ rep̄hendebat eū eo
q̄ abstulerat frī suo uxorē noīe hero
diadē ut habet Mar. 6°. Johēs igit ī car
cere constitutus misit discip̄los suos ad
Jhm q̄rens utrū ipe ess& xp̄s an non.
Sed qa q̄stio est dubitabilis, ppositio ē
mirabile est q̄ iohēs q baptizauerat x̄m
& uiderat sp̄m sanctū descendentē sr
eū. & de eo q̄ dixerat. Ecce agnus dei
ecce q tollit pccā mūdi. & habet ioh. i.
de hoc. n. dubitans q̄rebat. Ad hoc rñd&

btūs ġġ. d. ꝙ Iohēs ñ dubitauit ipm̄ esse
mūdi saluatorē. sed dubitauit utrū sic
natus erat ī humāitate nr̄a et moreret̄
ꝓ salute humana. Sed hec rn̄sio ñ uidet̄
conueiēns qa iohēs ñ fuit minꝰ illumiat̄
q̄ ꝓphe ueteris testamenti. Q'a hic dr̄ plꝰ
q̄ ꝓpha ut seqtur in isto capᵒ. ꝓphe aūt
cog̃uert xpm̄ nō tm̄ nascitum in carne
ꝓpter nos sed et moritū. ut hēt Isa. L.iii.
Tanq̄ ouis ad occisiōem ducet̄ & c̄. & ī
plibꝰ aliis locis que ꝓpt ꝓlixitatē uitā
dā omitto. gᵒ mlto fortiꝰ ioh̄. q fuit plꝰ
q̄ ꝓpha cognouit. Item ioh̄. de x̄ ꝑdixe
rat. ecce agnꝰ dei. Ioh̄. i. Q'd ñ dixiss& ut
uidet̄ ñ uidiss& eū imolandū ꝓ salute
mūdi. & iō aīr dicendū ꝙ ioh̄. ñ dubi
tauit de ꝑdictis sed certitudinal̄r cog
uit. sed discipli eiꝰ q ñ erant sic illumi
nati dubitauert. & iō iohēs ꝑ discipłos
q̄stiōem ꝓposuit ñ ꝓpt sui dubitatiōē;
sed discipulorū hesitantiū. Et rn̄dēs ih̄s.
Hic ponit̄ x̄ rn̄sio. & qa eiꝰ rn̄sio ñ erat
ad confirmatiōem iohīs q ñ dubitabat
ut uisū ē: sed ad cōfirmationē discipłorū
dubitantiū iō xpūs nō rn̄dit ꝑ ūba sed
ꝑ facta faciens ī cōspectu discipłorū ioh̄.
miracła mlta maīfeste declarantia ꝙ ip
ipē ess& x̄. & hoc est qd̄ dic̄. Anūciate
Iohī que audistis & uidistis ceci uidet
ad ꝑceptū meū. & c̄ que secunt̄ patent
usq; ibi. Paupes euanglizabantur .i. de
nūciant̄ hr̄e regnū celorū ut supdictū
ē .v. capᵒ. Bt̄i paupes & c̄. Btꝰ est q nō
fuerit scandalizatus in me. dubitando
s. de diuinitate qa me uid& ī passibili
carne. Illis aūt abeuntibꝰ. hic consequnt̄
ondit Iohēm ee ꝓphā scīm. & h̄ ex q̄one
ꝓposita aliq crederent eū dubitasse &
igᵒrasse eū fuisse x̄. & comendat eum
de q̄tuor. Primo de soliditate fidei &
constantie cū dicit. Q'd existis ī desertū
uidere arūdinē uento agitatā. q. d. ꝙ
Iohēs ita constans erat ꝙ nec tiore nec

fauore a ueritate declinabat. 2ᵒ. ab auste
ritate pn̄ie cū dic̄. hoīem mollibꝰ uesti
tū. q. d. nō. Q'a sic̄ supra dictū ē iohēs ha
bebat uestimentū de pillis camelorū. &
esca eiꝰ erat locuste & mel siluestre. ad
hoc et manebat ī deserto ut austerā uitā
ducer& ñ solū ex uictu & uestitu sed et
ex loco. ꝓpt qd̄ subdr̄. Ecce q mollibꝰ ues
tiūtur in domibꝰ regū sūt. Ad hoc em;
mlti magnatibꝰ adulantur ut cū ipsis
cōmorantes deliciis utant̄. sed hoīes ue
ritatis talia asꝑnant̄. Vn̄ narrat Valeriꝰ
maximꝰ libro. iiii. ꝙ qdā dixit Diogeni
olera lauanti: Si tu Dionisio adulā uelles
ista ñ ederes. Cui respōdit. Si tu ista ede
re uelles Dionisio adulari nolles. & seq
hoc. Veridicꝰ ūitatis anūciator malens
oleribꝰ sustentā q̄ magnatibꝰ adulari.
3ᵒ. cōmēdat eū saluator a claritate noti
cie cū dicit ꝓpham. dr̄ eni. i. reg. 9ᵒ. Q'd eni
dr̄ hodie ꝓpha hodie appellabat̄ uidens
qa ꝓphe uidebant ea q̄ aliis erāt occulta
Sed ñ solū iohēs ꝓpha fuit sed et plꝰ q̄ ꝓ
pheta qa ñ solū xpm̄ ꝓuidit uentūr; &
ꝑdixit sic̄ alii ꝓphe sed et ip; digito os
tendit. 4ᵒ. comendat eū ab auctoritate
doctrine. d. hic ē eni de qᵒ scriptū ē mal. i.
Ecce ego mitto angelū meū. i. iohānem
q uitā duxit angelicā: ante faciē meā;
i. an̄ xp̄; qa filiꝰ dr̄ figā dei pr̄is & per
cōseqn̄s facies eiꝰ. q ꝑparabit uiā. i. corda
audientiū ad recipiendū xp̄; ꝑ ꝑdicatio
nē suā & baptismū suū. & ut cōphēdat
sūmam cōmendatiōis iohīs subdit. Amen
dico uobis. Non surrexit maior. Nō negat
qn ꝑqual̄ surrexerit int̄ natos mulierū;
xpūs. n. maior fuit sed ñ ꝓpe dr̄ filiꝰ mu
lieris sed ūginis. qa mulier de cōi cursu
accipit̄ ꝓ feīa corrupta. Q'd aūt maior est ī
regno celorū. i. btitudīe maior est illo. qa
q̄lib& btūs q̄tūcūq; minor maior ē actu
q̄ qcūq; uiator purꝰ. lic& aliqs uiator
sit maior in potentia aliq̄ btꝰ. tunc qa

dixerat qa iohns erat plq pp̄ha io conse-
qnter determinat hoc dicens. A diebꝰ iohis
baptiste regnū celoꝝ uim patit᷑. Q̄ a icep
predicare consecutionē regni celestis p
pniam. qd ante eē ñ poterat. & uioleti
rapiunt illud ñ. n. pot hō natus in tra
rape celū ñ sibi faciat uiolētiā cohercēdo
a delectabilibꝰ ppū appetitū. oms ppħe
& lex usq; ad iohānē qa in lege & p-
phetis ūitas de xp̄o erat sub figis & enig-
matibꝰ tdita. sed a iohanne est maifes
te onsa dicēte. Ecce agnꝰ dei & c̄. & si
uultis respicere ipe ē helias ñ in persoā
sed in spū qa fuit silis helie & hoc ī tri
bꝰ. Primo ī austeritate pn̄ie. Q̄a de he
lia scribit᷑. 4. regū. 1. q erat uir pilosus
& zona pellicea accinctus renibꝰ. Dicī
āt ibi pilosus ppt̄ hoc q hēbat uestē hir
sutā & aspā. siir de iohāne dictum est
sup̄. 3. q hēbat uestimētū de pilis came
loꝝ. Secūdo ī soliditate constantie. de
helia. n. scribr̄ q ipe cōstanter arguebat
regē Acab. 3. regū. 13. & Ochosiā regem
4. regū. 1. similr̄ iohānes cōstanter argu
ebat herodē. Mar. 6. Tercio ī auctōtate
doctrine. Q̄a sic helias uent̄ ē p p̄dicati
onē suā denuncians xp̄i aduentū secūdu;
ita iohānes p̄ueit pmū ut dictū ē supra
3. caplo. & hoc notat᷑ cū subdit᷑. Q̄ habet
aures audiendi audiat. ad denūciādu;
q illud qd imediate ppoit᷑ mistice est
itelligendū. Cui simile estimabo. hic
conir exprimitur cōdēnatio obstinatoru;
pō in gnali respectu iudeoꝝ cōiter. scdō
in spāli respectu aliqꝝ qbꝰ spālia bñficia
cōtulerat ibi. Tunc cepit exprobare. ꝯ.
Ad euidentiā pmi adūtendū qd mltu;
ualde facit ad ūtutē. q aliq a puericia
sua sunt consueti opibꝰ ūtuosis & io ex-
pedit q pueri exerceant᷑ in ludis hones-
tis iducentibꝰ ad ūtutē & retrahentibꝰ
a uitijs. ppt̄ q pueri hebreoꝝ hēbant
talē ludum. Diuidebant᷑ enim in medio

ciuitatis ī duas partes eqles & illi q erat
ex una parte canebant carmē leticie. &
alii ex opposita carmē lugubre. & post
ea exprobabant sibi mutuo & exultātes
dicebant aliis qre sibi ñ congaudebant
et e contrio alii qre sibi ñ compatiebāt᷑
et hoc fiebat ad exp̄medū uanā leticiā
et hō defectū cōpassiōis & amicicie ad
iuicē in hoc mundo. sic uidemꝰ freqnt̄
q in eadē ciuitate & ī eodē uico ūl et
ī domo aliq letant᷑. aliq ex opposito tͥs
tantur. hoc simile erat de iudeis qtum
ad hoc qa uiderant austeritatē iohis
nec p hoc fuerāt moti ad pn̄iam & postea
dulcedinē & mansuetudīe; xp̄i q dulce
dinē mīe eis predicauit. & cū eis dulcit᷑
& māsuete cōūsatꝰ est. nec g̃ues penas
iposuit peītentibꝰ sed dixit Vade & ā
plius noli peccare. & tn̄ p hoc ñ fuerūt
moti ad deuotiōis dulcedīe; & pietatiˢ
sed magis remaserūt obstinati ī pc̄cis. s.
ūtusq; uitā ī malū intp̄tando. & hoc
ē qd dicit. Cui silem estimabo gnatio
nē istā. de q scbit᷑ ī seqnti caplo. gnatio
mala & adultera signū qrit. simil̄ ē
pueris. igi ñ qtū ad eoꝝ inocentiā sed
qtū ad ludi eoꝝ itpretatiōe;. Q̄ clamā
tes coeqlibꝰ dicunt qa pueri in partes
eqles diuisi sibi dicebant mutuo ea
q secuntur. Cecinimꝰ uob̄ & c̄. pat& ex
predictis. Venit iohes. hic applicat sili
tudinē ad ppositū. Nō manducās neq; bi
bens. i. ī abstinētia maxima uiuens. Ille
enī q paꝝ comedit dr̄ ñ comedē scdm
cōem modū loquēdi sic q male uid& dr̄
ñ uidens. Et dicūt iudei. s. demonium
hēt austeritatē iohis demōi attribuēdo
Demōiaci. n. possunt mlta agē & pati
q ñ pnt alij. Venit filiꝰ hoīs. i. xp̄s mandu
cans & bibens. i. cōem uitā int̄ homīes
ducens. hoc. n. debebat facere qa erat ꝯ
mediator dei & hoīū. & io talē uitā de
buit cōiter ducē ut cōit᷑ uiuētes et pccoreˢ

brēnt accessū familiarē ad ipm̄ . & dicūt
s. phārisei male ītērptando . Ecce hō uorax
In q̄ notāt eū de excessu in q̄titate cibi .
& potator uini . in q̄ notāt eū de ebetate
Qđ erat falsū . qa pfectissīe uite fuit . unn̄
& post bapm̄ . xl . diebꝫ & . xl . noctibꝫ ie
iunauit ut s̄ uisum ē . Publicanoꝝ & pec
catoꝝ amicus . hoc accipiebāt ex hoc qꝛ
uiderāt eū cū eis comedētē ; & bibentē
ut sup̄ dictum ē cā° . ix . hoc tn̄ n̄ erat ut
eoꝝ uitia amar& sed magis ut sanaret
ut ibidē dicitur : & iustificata ē sapiētia
a filijs suis . hic duplicit̄ exponitur : uno
m̄ referendo ad aplos : & sensus lic& xp̄c
q est sapia dei pris sit predicto m̄ a pha
riseis rep̄bato : tn̄ iustificato ē . i . cognito
iustus a filiis suis hoc est a discipulis
q sunt filii xp̄i p adoptiōem scđ ; qꝛ dicit°
ioh̄ . i° . Q°tq°t at̄ recepunt eū dedit eis po
testatē filios dei fiē ! alit̄ exponit̄ referen
do ad pueros iudeoꝝ p̄dicto m̄ ludētes
& tunc ē sensus . & iustificata ē sapia
s . iohis & xp̄i a filiis suis hoc ē a filiis iu
deoꝝ . qa declarata est sapia & iusticia
eoꝝ in q̄tū rep̄sentabatur p eoꝝ ludū
obseruatio patrū suoꝝ sic pat& ex pre
dictis . Tunc cepit exp̄bare : hic in spali
ondit xp̄c codēnatiōem aliq°ꝝ ppr eoꝝ i
g̃titudinē : qa illis predicauerat xp̄c freqn̄
ter & inter eos miracula fecerat . & lic&
p̄dicatiōe ; p̄o recepissent deuote tn̄ p̄
postea ad uomitū reūsi ī infidelitate re
manserīt sic predictū fuerat p Isaiā pphā ;
isa . 9 . Primo tpore alleuiata est terra
& c̄ sic sup̄ expositū ē cā° . 4° . & hoc ē qđ
dicit . tunc cepit exp̄bare & c̄ . Ve tibi
Corozaim . ista erat una de ciuitatibꝫ
ī qbꝫ p̄dicta fecerat . Ve t̄ Bethsaida . ·ɫ·
De ista ciuitate erat petrꝫ & Andreas
Et si in Tiro & Sydone fc̄e eēnt ūtutes
& c̄ . Qđ pat& qa recepūt p̄dicationem
aploꝝ & deuote crediderīt ut p; act̄ . 21° .
ū Paulū coduxerīt usq; ad nauē ex de

uotiōe . P hoc tn̄ n̄ ītelligi aliq̄ uariablitas
ī diuīa p̄destinatiōe sed tm̄ in hominum
uolūtate . Veꝝ tn̄ dico uobis remissiꝫ erit
& c̄ qa g̃uiꝫ est fidē auditā repellere
q̄ mori ī gentilitate : illi at̄ erant gētiles
q habitabāt in Tiro & Sydone . Et tu Ca
pharnaū nūqđ usq; ī celū exaltaberis
hoc dic̄ impperando qa p p̄dicatione xp̄i
& miracla debuiss& exaltari ad diuīa
sed qa ppr pc̄cm īg̃titudīs semp peiora
p̄oribꝫ īferuntur īō seqt̄ . usq; in īfernū
descendes . Q°a si in sodomis q tn̄ fuerīt ho
mines pessimi ut habet̄ gen̄ . 13° . facte fu
issent ūtutes q facte sunt in te forte mā
sissēt usq; ī diē hanc . Q°a fecissēt pnīā sic
niniuite ad p̄dicatiōe ; Ione . Dic̄ at̄ forte
n̄ ad nōndū dubitatiōe ; ex parte sua sed
ad denōndū mutabilitatē libi arbitrij ex
parte nr̄a . Veꝝ tn̄ dico uobis qa t̄r̄e sodo
tenus remis . erit q̄ uobis in die iudicij . ɵ
Q°a īpugnatio ūitatis agnite q̄ fuit ī istis
qa ueritatē dei cognitam p p̄dicatione ;
xp̄i postea īpugnauerīt cū sit spēs pcc̄i . ī sp̄ ;
scm̄ g̃uiꝫ ē pc̄cm q̄ sit uiciū luxurie cōt
n̄am quo erant īfecti isti sodomite : Hic
In illo tpore respondens . Hic conseqnt̄
ppoit̄ deuotoꝝ cōmēdatio . & p̄o circa de
uotiōe ; poit̄ p̄o pn̄cipiū motiuū . 2° . ipm̄
mediū ibi . Omīa m̄ tradita sunt . Circa
p̄mū adūtendū qꝛ poss& ab aliq° queri
q̄ fuit causa qꝛ iudei l̄rati & ī pp̄lo famo
si p maiori parte ī infidelitate remāserīt
simplices at̄ & illitterati ad fidē uocati .
Huic rōni tacite rn̄d& xpus p modum
diuine laudis . Confiteor t̄ pater . i . ad
g̃iam tuā declaro qa abscondisti . i . mis
teria fidei a sapientibꝫ & prudentibus
i . ī sapia humana cōfidentibꝫ & isti sūt
sapiētes ī ocul̄ suis tm̄ : sed nō simplr̄ . &
reuelasti ea paruul̄ . i . hūilibꝫ . & sic p;
qꝛ causa a pte credētiū fuit, ūa eoꝝ supbia
q est intellectus l̄rat eoꝝ hūilitas q ad sapia ;
disponit ut dr̄ p̄u . xi° . Vbi hūilitas ibi sapia

ex parte n̄ aũt credentiũ fuit eoꝝ superbia q̄ ē intellect⁹ excecatiua. sed ex parte dei causa fuit simplex uolũtas diuina. & h̄ est qđ subdit. Quõ sic fuit placitũ ante te. q̄ eni aliq sint electi & aliq reprobati. un̄ p̄t assignari causa ĩ gnali et ex parte di ut in electis appareat dei mīa. in alijs aũt eius iusticia. Q̄a sicut ad glīã regis t̄tenj & decorē sui regni n̄ solũ ptinet aula in q̄ strenui milites honorant̄. sed et patibulũ in quo malefactores puniunt̄ sic ad gliam dei n̄ solũ ptinet premiatio bonoꝝ sed et punitio reproboꝝ. In spali tñ n̄ p̄t assigri ratio ex parte dei q̄re istũ eligat & istũ dimittat; n̄ ei⁹ simplex uoluntas. un̄ dicit Aug⁹ sr̄ Iohānē. q̄re illũ trahat, illũ aũt dimittat noli uelle diiudicare si n̄ uis errare. Omĩa m̄ tradita st̄ hic ponit predicte uocationis mediũ. Xps eni mediator ē dei & hoīum. debit⁹ aũt est process⁹ ut ab extremo ĩ extremu; pcedãr p mediũ. & io oĩs pcessus gr̄e deriuat̄ ad nos p xpm. & hoc ē qđ dicit. Oĩa m̄ tradita sunt a pr̄e meo. Qđ uerũ est ĩ xp̄ qa scđ; nãm diuinã hr̄ eē a pr̄e & p cōsequēs posse lic& habeat idē eē numero & posse cũ ipo. & sic oĩa sunt sibi tđita a pr̄e ab eterno. scđm aũt nãm humanam oĩa tđita sũt ĩ ptate xp̄. et dicit a deo pr̄e Sed hoc ē itlligendũ dupl̄r. Uno m̄ q̄tũ ad auctoritate; & sic oĩa creata sũt sibi subdita ab istanti cōceptionis. qa eo ipo q̄ nã humana ũbo ē unita oĩa creata st̄ sibi subiecta. Alio m̄ q̄tũ ad effectũ. & sic ĩ iudicio oĩa erũt subiecta pedib⁹ eius qa tunc ei⁹ uoluntas pfecte ĩ oĩb⁹ iplebiur h̄r ad heb. x. & qa scđm diuinã nã; ē idem cũ pr̄e io subdit. Nemo nouit filium n̄ pr̄. Eodē m̄ nō tñ p hoc excludi sp̄s scũs. qa dictio exclusiua addita uni psone ĩ diuinis respectu t̄mini eēntial̄ n̄ excludit aliã sed potius includit. Quia lic& sit alia psona patris alia filij alia sp̄s sci: tñ iste tres psoē sũt un⁹ de⁹. ita q̄ nec ĩ d̄itate nec ĩ eēntialib⁹ hn̄t alietatē aliquã. Dictio aũt exclsiua solum excludit. quod alietatē ĩportat. Noticia aũt absolute sumpta essentialr̄ accipitur. & io cōis est trib⁹. & io cũ dr̄ q̄ nemo nouit filiũ n̄ pr̄ &c. p hãc dictionē exclusiuã nisi ab hac noticia n̄ excludit sp̄s scũs sed magis icludit ut dictũ est. Sciendũ et q̄ hec dictio nemo non accipit̄ pprie. i. nullus homo. Qđ pat& p hoc q̄ ab ista uniũsali negatiua excipit̄ pr̄ p dictionē exclusiuã cũ subdr̄ n̄ pr̄ qui tñ non est pater homo. solus eni filius in diuinis est homo. & io dicendũ q̄ nemo ibi accipit̄ magis large. i. nllm suppositũ nē intellectualis. & sic bene excipit̄ pr̄. q li non sit ho est tñ nature itellectualis. & tñ ipse cognoscit filiũ pfecte. & quia xp̄ est mediator dei & hominũ io noticia diuinorum ad nos deriuat̄ p ipm. pp̄ter qđ subdit̄. & cui uoluerit filius reuelare. non quia isti quibus fit reuelatio mediate filio habeant noticiã cōprehensionis sicut filius quia hoc est impossibile creatẽ. illđ eim qđ cōprehendit̄ totalr̄ & pfecte cognatur. & quia ut dictũ est dei filius est mediator dei & hominũ. io consequnter ondit q̄ familiariter & secure possum⁹ accedere ad ipm. Venite ad me omnes q̄ laboratis & onerati estis sub onere legis. Qđ onus fuit importabile prib⁹ ãtiquis ut h̄r act. xv. & ego reficiã uos. ĩ pnti p grãm & in futo per gliam. Tollite uoluntarie. s. iugũ meũ sup uos. i. legem euangelicã que dicit̄ iugũ a iũgo iugis qa lex euangelica est lex amoris. & per consequēs iungit fideles. & ad inuicē iudeos & gentiles. Q̄a amor est uis unitiua scđm dionisiũ. consequnt ondit q̄liter nutriat̄ amor iste. d. Discite a me quia mitis sũ. nllm ledendo. & humil̄ corde nemine contenendo. ipsius aute duobus

maxime nutrit dilectio primi enim autem
amoris subiungit quum dicit. Et inuenietis
requiem animabus uestris. Quia secundum quod
dicit aug. li. conf. inquietum est cor
meum donec requiescat in te. Quequidem
quies hic inchoatur. sed in patria perficietur.
ubi caritas consumatur. Et ne ex iugo legis
euangelice aliqui terreantur. io subditur
Iugum enim meum suaue est et cetera. Quia
secundum quod dicitur. i. ioh. v. Mandata eius grauia
non sunt. quod exponens Aug. dicit. s. amanti.

Capitulum duodecimum Matthei

IN ILLO TEMPORE. Postquam posita
est confirmatio dubitantium ca. pre-
cedenti ut patuit in discipulis iohannis
hic consequenter ponitur confutatio impu-
gnantium. s. phariseorum. et diuiditur in quatuor
partes. Quia aliqui impugnabant ipsum xpm
reprehendendo eius ueritatem. quasi contra le-
gem agentem. aliqui calumniando eius bonitatem
opera diuina uirtute facta demoni attribuen-
do. ibi. Tunc oblatus est. Alij temptando
eius potestatem. propter quod querebant signa de
celo. ibi. Tunc responderunt ei quidam de
scribis. alij insidiando eius assumpte in-
firmitati. ibi. adhuc eo loquente. Prima
adhuc in duas. quia primo reprehendunt eius
ueritatem in suis discipulis. 2°. in persona propria.
ibi. Et quum inde transisset. In prima parte
reprehendunt eum de hoc. quod discipuli eius
transeuntes die sabbati per blada uellebant
spicas et confricantes manducabant quasi
qui contra legem agerent ex xpi doctrina. Con-
siderandum tamen quod non arguebant eos age-
re contra legem quasi raperent alienum. quia licitum
erat intrare segetem proximi et comedere non
tamen metere falcem. ut habetur deut. xxiii. sed
quia uiolabant sabbatum. Quia preceptum erat
in lege quod cibaria prepararent die precede-
ti et non in die sabbati. ut habetur exo. xvi. ipsi
autem preparabant sibi cibum spicas fricando.
Et hoc est quod subditur. Discipuli tui faciunt
quod non licet eis facere sabbato. Sed xpus
respondet eis ostendendo quod non faciebant contra
legem. Quia aliquid quod est lege prohibitum bene
efficitur licitum propter necessitatem iminentem
sicut dauid qui dicitur sanctus manducauit
panes propositionis sibi datos a sacerdote in
necessitate. et tamen in lege erat preceptum
quod soli sacerdotes comederent. quia sacer-
dos inde non reprobatur quod dedit alijs
nec etiam dauid quod comedit cum uiris suis. ex hoc
patet quod necessitas faciebat aliquid licitum
quod alias esset illicitum. Sic in proposito da-
to quod non esset licitum fricare spicas in die
sabbati tamen fiebat licitum propter necessitatem famis
et hoc est quod dicit saluator phariseis. No-
ne legistis uos. supple quod debetis scire legem
quod fecit dauid. quem tamen reputatis sanctum. Quomodo
intrauit et cetera. et hoc factum habetur. i. regum. xxi.
cetera patent ex dictis. ibi. An non legistis
ubi ponitur alia ratio. quia sacerdotes in die sabbati
in templo manualiter operabantur quia immolabant
animalia deo oblata et excoriabant et hosti-
as lauabant et consimilia. et tamen non uiolabant
sabbatum. Quia talia opera erant ordinata ad
dei cultum. et hoc dicit saluator. sacerdotes
in templo sabbatum uiolant. i. manualiter operantur
et tamen sine crimine est. Quia et preceptum erat
a deo quod talia opera facerent sabbato. et ea-
dem ratione apostoli uellentes spicas in die sabbati
et comedentes ex precepto xpi non peccabant
quia melius est ipsi xpo obedire quam uictimas in
templo offerre. et hoc est quod dicit salua-
tor. Dico autem uobis quia maior templo hic.
s. ego cuius auctoritate hoc faciunt sum
maior. et in hoc ostendit etiam ipse suam deitatem
unde sequitur. Si autem sciretis. i. intelligeretis id quod
est scriptum Osee. vi. Misericordiam uolo et non sacrificium
Ex quo ostenditur per dictum prophete quod opera misericordie sunt
magis accepta deo quam uictime. numquam con-
demnassetis innocentes. i. discipulos meos
in necessitate famis de licentia mea predicto
modo subuenientes. et quia posset eos lice-
ntiare ostendit. Dominus est enim filius hominis etiam
sabbati. quia obseruantiam illam poterat mutare

sicut pat& q̄ in nouo testamento autē
eius mutata est. & quū inde transisset.
hic ponit̄ confutatio eoꝝ q̄ rep̄hendebāt
eius ueritatē ī p̄soa p̄pa. & p̄o ponit̄ eoꝝ
confutatio .2°. ex hoc oriens machinatio
ibi. Exeuntes aut̄ pharisei. Circa primū
considerandū q̄ ad reprehendendū eū;
p̄posuerunt ei q̄nem maliciose. utrū lici-
tū ess& sabb̄ curare. Quia si nō curar& ar-
gueret̄ eū ī potētie. si autē curar& die sabb̄
de t̄nsgressione. & hoc est qđ dicit̄ īt̄ro-
gabant eū & cet̄. Sequitur ut accusarent
eū. Alio dictoꝝ modoꝝ. Mr̄. iii. & Luc̄. vi.
dicit̄ q̄ ip̄e x̄ īnt̄rogauit eos. dicēdū q̄ nō
contrariant̄. q̄a p̄o interrogauerūt eū ma-
liciose ut dictū est. & hoc scribit Mathe⁹
Postea autē statuto hoīe infirmo ī medio
q̄siuit a phariseis si lic& sabb̄ curare. q̄si
repetendo q̄nem ab eis motā anteq̄ sol-
uer& eam. & hoc .2m. s̄cbunt Mr̄. & lucas
Qđ tatuit Matheus, et omittunt illđ pri-
mum qđ ip̄e expressit. seq̄. Ip̄e aūt dicit
eis. ubi x̄⁹ soluit q̄nē p̄mo uerbo ostēdēs
p̄ locū a minori q̄ licitū erat sanare hoīe;
in die sabb̄. extrahere quia brutū aīal e-
lapsū in foueā licitū erat in sabb̄ ext̄here
ergo multo fortius hominē qui melior
est quū sit ad imaginē dei factus. si ī in-
firmitatē ceciderit licitū ē in sabb̄ curare.
& hoc est qđ dicitur. Quis erit ex uobis.
& patet ex dictis. Secundo soluit q̄ne;
facto: hominē habentē manū aridā sa-
nando. Tunc ait hōi. & c̄ patent. Exeū-
tes autē. hic ponitur ip̄oꝝ phariseorū
cont̄ xp̄; machinatio & ip̄ius x̄ humilis
declinatio. hoīes enī in malicia obstinati
p̄ rōnē non possunt cōpesci. & iō ph̄sei
nō compotes x̄ respondere p̄ rationē īce-
perunt cogitare aduersus eū fraudē. Ihs
aūt sciens. s. machinationes eoꝝ q̄a nihil
latebat eū recessit inde. nō quia timer&
mortē. sed q̄a futurū erat ut aliq̄ infirmi
x̄ani nō auderent stare in persecutione

iō ne fuga eoꝝ īputaret̄ ī pc̄m uoluit os-
tendere facto q̄ fuge p̄secutioē; aliq̄n est
licitū. sic sup̄ plenius dictū est capto .x.
Seq̄. et secuti sunt multi infirmi. s. ex eo
q̄ uiderunt predictū hoīe; sanatū. & cu-
rauit eos omnes. ex q̄ pat& eius benigni-
tas. & q̄a p̄secutus a iudeis beneficia sani-
tatū eis impendit. & precepit eis. i. sanatis
ne eū manifestū facerent: phariseis ip̄m
manifestando. non q̄a mortē cauer& ut
dictum est. sed ut ōnder& q̄a sicut aliq̄n
est licitū in p̄secutioē fuge. ita licitum est
se occultare ad cedendū malicię. & ut ostē-
der& magnitudiē; sue patientię. & hoc
confirmatur dicto Isa. xlii. Secūdū transla-
tionē lxx. Ecce puer meus. i. xp̄s. q̄ fuit sicut
puer in for̄ serui. electus. q̄m elegi. hic
duplicat̄ ad ostendendū q̄ ip̄e fuit elect⁹
ad p̄ficiendū opus nr̄e redemptiōis. & nll⁹
alius. q̄a p̄ nullū aliū poterat ita cōpetēt̄
fieri. Dilectus meus in quo bn̄ cōplacuit
aīe mee. hic dr̄ methaforice de deo. ad
exp̄mendū magnitudiēm diuinę p̄rnę
dilectionis ad filiū. sicut apđ homines ille
q̄ multū diligit̄ dr̄ hr̄i cordi. Ponā spm
meū sup eū. Quia spus sanctus requieuit
sup eū in humana nā ut hēt̄ ysa. xi. Egre-
diet̄ uirga de radice Iesse. Seq̄. & req̄esc&
sup eū spūs sapię. Iudicium gentib⁹ nun-
ciabit. Quia xp̄us futuꝝ iudiciū nūciauit
hominib⁹ p̄ suā predicatioē; ut hēt̄ īfra
similr̄ in iudicio futuro sentenciā iudicij
fer& in humanitate. q̄a in eadem forma
in qua iudicatus est corā pilato ī ea sede-
bit in iudicio. hoc excepto q̄ tūc appare-
bit in forma ḡliosa. & hoc est quod dic̄
act̄. i. hic ihs qui assumptus est a nobis
sic ueni&. s. ad iudicium. sic̄ uidistis eū
ascendentē. s. in forma humanitatis ḡlio-
sa in q̄ ascendit in celū. Seq̄. Nō conten-
d&. s. ut uindicet̄ ut pat& ex p̄dictis.
quia p̄secutioēm ph̄iseoꝝ declinauit hūilr̄
absq; contentioē. neq; clamauit. ut s. libe-

raret sicut patuit in sua passione. Neq; in plateis aliquis audiet uocem eius. Quod patet ex eius taciturnitate coram pilato quia hoc fuerat predictum ysaie. liii. Sicut agnus coram tondente se obmutescet & non aperuit os suum. Arundinem quassatam non confringet. Per arundinem quassatam intelligitur populus iudaicus a fide & pietate uacuus. & lignum fumigans non extinguet. Per hoc intelliguntur gentiles. in quibus claritas rationis naturalis extincta per consuetudinem peccandi remanente fumo uoluntatis malefaciendo. Vult ergo dicere quod xpistus per fortitudinem deitatis uoluit resistere iudeis & gentilibus ipsum crucifigentibus. quia iudei crucifi crucifigerent linguis suis ipsum iniuste accusando. gentiles uero ipsum crucifigendo. Quia milites pilati qui erant gentiles hoc fecerunt. ut habetur ioh. xix. Sequitur donec eiciat ad uictoriam iudicium. i. donec ueniat ad exequendum extremum iudicium in quo manifestabitur sua uictoria. Tunc enim inimici eius ponentur plenarie sub pedibus eius. ut habetur in ps. viii. Omnia subiecisti sub pedibus eius. & in nomine eius gentes sperabunt. quia ad predicationem apostolorum gentiles ad fidem conuersi sunt. iudeis pro maiori parte in infidelitate permanentibus. tunc oblatus est. hic consequenter ponitur confutatio calumniantium xpisti bonitatem attribuendo eius miracula spiritui maligno. Et primo ponitur eius calumniatio. secundo calumnie confutatio. ibi ihesus autem sciens. Circa primum ponitur euidens miraculum de eiectione demonis ceci & muti. non quia talia sunt in demone formaliter sed effectiue. quia hominem quem obsederat cecum & mutum effecerat. & ideo ipso eiecto homo loquebatur. & stupebant omnes turbe admirantes diuinam uirtutem in xpisto. & dicebant Numquid hic est filius dauid. quasi dicat Sic. quia hic est xpistus nobis promissus de semine dauid. pharisei autem audientes turbas .s. confitentes ipsum esse xpistum propter euidentiam facti dixerunt

hic non eicit demones nisi in Belzebuth principe demoniorum. Quia enim factum mirabile negare non poterant ideo modum faciendi calumniabantur dicentes ipsum ihesum per aliquem demonem superiorem sibi et familiarem & pactum eicere demones inferiores de corporibus obsessorum sicut supradictum est capitulo. ix. Ihesus autem sciens. hic ponitur calumnie confutatio. & primo ostendit quod miracula que faciebat non poterant attribui spiritui maligno. secundo quod oportebat ea attribuere spiritui diuino. ibi. aut facite arborem bonam. Prima in duas. Quia primo ostendit propositum per rationem. secundo istorum calumniantium damnationem. ibi. Ideo dico uobis. primo ostendit quatuor rationibus. Prima ratio talis est Quia si per demonem aliquem eiciebat alios sequitur quod diuisio esset inter eos. & sic non posset stare diu potestas diaboli. & ex hoc sequitur aduentus xpisti per quem potestas demonis erat auferenda. & hoc est quod dicitur. Omne regnum diuisum contra se desolabitur & cetera. & patet in littera. Secunda ratio ponitur ibi. & si ego in Belzebuth eicio demones & cetera. Quia non solum xpistus eiciebat demones sed etiam discipuli xpisti in nomine eius. & non solummodo discipuli sed etiam aliqui iudei qui non erant xpisti discipuli secundum quod dicitur M. ix. Vidimus quendam in nomine tuo eicientem demonia. qui non sequitur nos. Non poterant autem iudei dicere quod apostoli facerent miracula uirtute magica quoniam essent simplices & illiterati. & si dicerent de apostolis quod xpistus docuit eos artem magicam tunc non poterat dici de eis qui non erant eius discipuli quoniam igitur eicerent demones in nomine xpisti ut dictum est. nec poterat hoc attribui spiritui maligno ut uisum est similiter per consequens nec eiectio demonum facta per xpistum. & hoc est quod dicitur. & si ego in Belzebuth eicio demones. filii uestri .i. apostoli qui erant de semine iudeorum uel alii iudei qui non sequebantur xpistum in quo eiciunt. quasi dicat. Quoniam non possitis hoc attribuere nisi uirtuti diuine per consequens nec eiectio facta per me ut patet ex dictis. Sequitur & ideo ipsi iudices uestri erunt de-

aplis pat& q erunt iudices .i. accessores x in iudicio. hoc habetur infra. xix. Quum uenerit filius hois in sede maiestatis sue sede. & uos s. s. xii. iudica. xii. tribus isrl. Si autem accipiatur p iudeis non sequntur xpm q tn eiciebant demoes i noie eius sic dicuntur iudices alio non credentiu; quia ex facto eo alij ostendent condempnabiles quia non crediderunt in xpm. cuius deitas declarata fuit per miracula i uirtute eius facta. Si autem ego in uirtute dei eicio demones sicut conclusu est ex predcis pfecto uenit in uos regnu dei .i. xpus. cuius regnu erat a deo pmissu ysa. ix. Regni eius non erit finis. & istud regnu expectabant iudei. tn in hoc erant decepti. quia credebant istud regnu tporale. que errore exclusit xpus dicens. io. xix. xviii. Regnum meu non est de hoc mundo. Tercia rone; ponit ibi. aut qmodo pot quisq; intrare in domu fortis .i. diaboli. de q scribitur iob xli. Non e ptas super terra que ei cope domus aut eius est ho obsessus in q habitat sicut in domo. & uasa eius diripere. Vasa aute sunt hoies pccores q a x diripiuntur qn de ptate demois p ipm eripiuntur. Nisi prius alligauerit forte .i. diabolu. q. d. Quu ista fecerim ut pat& seq q ipe diabolus sit p me alligatus. ex quo concluditur q ipe sit uere x. quia in aduentu x ptas demonis erat diminuenda & arcenda. Quarta; rone ponit ibi. Qui no est mecu. & e talis uoluntas eius q obedit alicui est coformis uoluntati illius cui obedit salte in facto. & io si xpus in uirtute demonis facer& miracula sequeretur q x & demon essent concordes in factis. Quod aut pat& falsu. quia facta x & doctrina erant ad retrahendu hoies a pccis. facta aute demois sunt ad distrahendu hoies per pccm. ex q sequitur q xpus non operabatur in uirtute demois & hoc est qd dicit. Qui non est mecu. per concordiam in facto & uoluntate: contra me est. & huiusmi est diabolus ut patet ex dictis. & q no congregat mecu .s. fideles ad unitate fidei reducendo. spargit. & hic est diabolus. q diuersas sectas & hereses et scismata qntu pt introducit. & io dico uob. Declarata phiseo falsitate: hic consequenter ondit grauitatem peccati ipsoru. Ad cuius euidentia aduertendu q phisei & legis periti ex consideratione operis x & consideratioe scripturaru in qbus de aduentu x erat tpus determinatum ut habetur Dan. ix. & consilium pmo cognouerunt ipm ee xpm ut habetur inf. xii. ca. agricole uidentes filiu dixerunt int se. hic est heres. & glo. ibide dicit q po cognouert eu ee xpm scdm ueritate. q tn incepit uitia eo reprehendere. & contra simulatione eo publice predicare. ideo ceperunt odium & inuidia cot ipm. ex quibus excecati a pma noticia ceciderunt in errore quia talia puertunt iudicium rationis rectu. & ex tunc ceperunt oia facta eius interpretari i malu & po uocauerunt eu uorace & potatore & peccatoru amicu. & in tanta insania; pruperunt q miracula q nullo m poterat fieri n uirtute diuina demoi attribuebat ut pat& ex dictis. & lic& pmu esset graue pccm tn erat solu blasphemia cot eius humanitate. Secundu aute fuit i compabiliter grauius quia fuit contra eius diuinitate. unde talis blasphe est pccm i spum sanctu qa est impugnatio ueritatis agnite. Quia sic uisum est ipi. po ueritate cognouerunt de x. sed excecati errore & inuidia impugnauerunt. & talis error qui causatur ex malicia n excusat. & hoc est qd dicit. Omne peccatu pcedens .s. ex ignorantia & ifirmitate & blasphemia ex talibus pcedens remittetur hominibus .i. remissibile pccm est de se quia non obuiat directe pncipio p qd fit remissio peccato. sicut obuiat pcc;

in spūm sanctū . cuius sex sunt spēs . despa -
tio . presūptio . obstinatio . finalis īpenitē
tia . inuidentia frn̄e grē . impugnatio ue
ritatis agnite . cuius sufficientia sic accipi
scdm qꝫ remouet ab hōie principium per
qd̄ fit remissio pcci . & hoc contigit t̄pl'r .
Vno m̄ ex parte ipsius dei . alio modo ex
parte donoꝝ . alio m̄ ex parte peccati
ipius . Ex parte ipsius dei principiū p
quod remittit peccatū est ipā dei mīa . &
hoc tollit per desperationē sicut fecit Cay .
alio modo timor iudicioꝝ dei . est iudi -
cium per qd̄ & aliquis resilit a pcco . et
hoc tollitur p presūptionē per quā aliqs
presumit conseq gloriā sine meritis q̄tū -
cunq; agat male . ex parte autē donorū
dei duo sunt que maxīe faciunt hōiem
retrahi a pcco . primū est ueritatis cogtio .
& hoc tollitur per hoc qꝫ aliqs ueritatem
agnitam impugnat . & sic uiā salutis a se
scienter repellit . secundū est grē diuine
cottio . & hoc repellitur ab hōie q̄tum est
ī se p inuidentiā fraterne grē . & nō acci -
pitur hic inuidentia frn̄e gratie prout
aliquis inuidet frī suo uel alicui singlari
psone . sed qn̄ est tanta malicia in eo qꝫ
displicet sibi de grā crescente ī mundo .
ex parte ū pcci duo sunt q̄ retrahunt ho
minē a pcco . Vnū est t̄pitudo actus com -
missi ex cuius consideratiōe solet homo
penitere . & hoc tollitur p finalē īpenitē -
tiā . Nec accipit hic finalis impenitentia
put est pcci circumstantia . s. qua aliqs in
pcco mortali morit . sed qn̄ aliquis tante
malicie est qꝫ eligit de pcco suo nunq; t
penitere itaqꝫ non uellet qꝫ deus daret si -
bi grām penitendi . Secundū est ueritas
delectatiōis que in pcco est . ex cuius con -
sideratione solet hō scdm electionē pcām
refugere . & hoc tollitur per obstinatiōe;
qn̄ s. homo firmat ppositū inherendi oio
pcco . Ex predictis autē p; qꝫ peccatū ī
spm scm irremissibile dicitur quia de dif

ficili remissibile . & hoc est qd̄ subdit .
Spūs autē blasphemie nō remittet . Dici
autē spūs blasphemie qn̄ aliquis ex certa
malicia blasphemat contr deū . sicut erat ī
pposito . qn̄ miracula diuinitus facta att -
buebant diabolo ut uisum est . & erat q̄
dam spēs pcci in spūm sanctū que tacta
est . uidelicet impugnatio ueritatis agnite .
& per ea que dicta sunt apparet sententia
illius quod sequit . & quicunq; dixerit ꝯ
blasphemiā contra filium hōis . & cetera .
uult dicere qꝫ blasphemia que erat cōtra
humanitatē non erat sic' remissibilis sic
illa que erat contra diuinitatē . Aut faci -
te . Ostēso qꝫ miracula a xº facta nō poterat
attribui ipī demoni . conr ondit qꝫ opor -
tebat ea attribui diuine ūtuti . Ad cuius
euidentiā sciendū qꝫ scdm qꝫ dicit Ieroniꝰ
licet uirtute magica possint aliq miraclā
fieri tn̄ illa que pertinent ad curiositatē
tm̄ & uanitatem sicut Simon magus fa -
ciebat statuas ambulare , loq & ridere .
& similia . ut hēt in itinerario clemētis .
sed illa q̄ salubria sunt . ut curatio langui
doꝝ , illuminatio cecoꝝ . & hꝰ . nō possꝫ
magicis artibus fieri . & ideo oportet ta -
lia attribui diuine uirtuti . talia autem
faciebat xº . Et iō ex hoc concludit qꝫ mi -
racula erant sua diuina ūtute facta . &
hoc est qd̄ dicit . Aut facite arborē bonā
& c̄ . Arbor enī hic accipit pncipiū ipo -
ꝝ operū fructus aut ipsa opera . inter
autē arborē et fructum semper est silitu -
do . quia arbor bona fructum bonū pro
ducit . g quia opera miraculosa que xpc
faciebāt non erant curiosa & uana sed
salubria concludit qꝫ principiū per qd̄
talia faciebat erat sanctū & bonum . &
hoc est qd̄ dicit aut ergo facite arborē
bonam & fructū bonum . q̄si dicat ex bo
nitate opeꝝ que ego facio potestis per
pendere qꝫ ūtus per quā ego facio nō est
mala sed bona . Aut facite arborē malā

& c̄. q. d. ex opibus at̄ que fiūt per arte; magicā quū sint mala uana curiosa potestis ꝑpendere ꝙ fiunt ūtute maligna. Ꝓgenies uipaꝝ. Postq̄; ondit eoꝝ falsitatem. ondit huius falsitatis radicē. Radix s. ista erat inuidia & odium. q̄a lic& ꝑ phīsei p̊o coguerūt xp̄; ut dictū est. tn̄ tātū odium cōceperunt erga eū ex hoc ꝙ repħendebat uicia eoꝝ ꝙ oīa facta eius intp̄tabant̄ in malū ad diffamandū ipm̄. & h̄ est qd̄ dicit ꝓgenies uipaꝝ. Q̄a uenenum īuidie ex uris paretibꝰ traxistis qui ꝑsecuti sunt ꝓphas ex inuidia. & uos ex eadem ratione perseq̄mini me. ꝑꝑ qd̄ subdit. Quomodo potestis bona loq̄ & c̄. Qi̊. d. nō potestis de me bona loq̄ inuidia ꝓhibēte. & io subdit̄. Ex abundantia enim cordis loq̄t̄ os & c̄. q̄a uerbū exterius est significatiuū interioris cōceptus. & io sequitur. Bonus hō de bono thesauro suo. i. de bona uolūtate q̄ sic̄ thesaurꝰ abscōditus iac& inferius in mente ꝑfert bona ūba. s. et facta. & malus hō de malo thesauro. i. de mala uolūtate ꝑfert mala. q̄a contrie cause habēt cōtrios effectus. & ne talia ferret ūba remanere īpunita io subdit. Dico at̄ uobis q̄m oē uerbū ociosū. i. mlto fortius si fuerit nociuū & blasphematoriū q̄le erat uerbū phīseoꝝ tales redd& eos cōdēnabiles in die iudicij. & ꝑp̄t qd̄ subdit̄. Ex ūbis enī tuis iustificaberis si fuerint sācta & bona & bonitati mentis consona. & ex ūbis tuis cōdēnaberis si fuerint mala et ꝑdictis cōtria. Tunc responderūt ei q̊dam. hic poīt̄ confutatio tēptantiū eiꝰ ꝑtatē & diuidit̄ in tres partes. q̄a p̊mo poītur eoꝝ cōfutatio. 2°. denūciat̄ eoꝝ cōdēnatio ibi Viri niniuite. 3°. eorū executio. Quū autē īmundus sp̄us. Circa p̊mū sciendū est ꝙ dicatur luc̄. xi̊. Aliq̄ uolentes expiri x̄ ꝑtatē petebant sibi signū fieri ī corporibꝰ celestibꝰ. Quod petebant non ex deuotiōe sed magis ex curiositate et calūniatione. & hoc est qd̄ dicit̄. Volumus a te signū uidere. non qd̄cūq; sed de celo ut dicit̄ luc̄. xi. Qui respondens ait illis Geñatio mala. q̄a ex ꝑsecutoribus ꝓphaꝝ descenderunt. & adultera. q̄a patres eorū idolatre fuerant. Signū querit de celo. s. & signum nō dabitur ei de celestibus. q̄a sicut indigni ꝑꝑ eoꝝ curiositatem & maliciam. Nisi signū Ione ꝓphe. Quasi dicat terreni sunt & infirmi. & io de t̄ra & infirmis signū habebunt. & hoc est qd̄ subditur. Sicut enī fuit Ionas. & c̄. uiri niniuite. hic exp̊mitur eoꝝ condemnatio. Quia gentiles pc̄cores egerunt pn̄iam ad predicatione ꝓphaꝝ. et phīsei obstinati sunt in predicatiōe x̄. q tn̄ erat dn̄s ꝓpharū. & io ex facto eorum apparebat condemnatio iusta istoꝝ. & hoc est quod dicit. Viri niniuite surgent in iudicio et c̄. hoc est dictū qd̄ ex facto eoꝝ apparebit iusta cōdēnatio istoꝝ. Sequitur. Regīa autē. i. regina Sabba de qua hetur 3°. regū. x̊. & dici hic regina aust̄. q̄a regnū eius est ī australi parte respectu ih̄rl̄; surget in iudicio. hoc est ex facto suo ostendet̄ istoꝝ iusta condemnatio. q̄a uenit a finibus t̄re. i. a longinquis partibus audire sapientiā Salomonis. qd̄ tn̄ non fuit n̄ solū figura x̊. & ecce plusq̄ Salomō hic. i. xp̄ꝰ principalit̄ positus. cuius predicatione; phīsei contempserunt. Quū at̄ īmundꝰ. hic ponit̄ eoꝝ executio & possessio a diabolo. Ad cuius euidentiā sciendū ꝙ potestas diaboli fuit eiecta q̊dam m̊ a ꝓplō iudaico ꝑ leges datione que excludebat cultū demonū & inducebat ad colendū unū deū uerū. & sic eiectus t̄nsijt ad possidendū plenius gentiles sine lege et ꝓpharū oraculis uiuentes. & io illos tenebat in idolatria subiectos. sed adueīente x̊ predicatione & apl̄oꝝ iudei ꝑ maiori parte fuerunt increduli. gentiles autē;

deuote fide x ad predicationē x & aptō
4 acceperunt. & sic diabolus eiectus ab
eis per fidē x reuersus est ad possidendu;
pplm iudaicū errore excecatū. & sic facta
sunt nouissima huius ppli peiora priorib'
quia status ppli iudaici peior est modo
q̄ fuit a principio añ legē datā. Hoc est
igitur qd dicit. Quū imundus sp̄us exie-
rit ab homine. i. a pplō iudaico uiuente
sub lege nāe qa eiectus est p susceptiōem
legis mosaice ambulat per loca arida. i.
corda gentiliū q̄rens requiē. i. in ip̄is per-
petuam mansionē. & non inuenit. Quia
predicantibus aptis inde eiectus fuit. Tūc
dicit. Reūtar in domū meā. i. in iudaicū
pplm. & ueniens inuenit eā uacantē in
fide & bonis opibus uacuā. scopis mun-
datā. quia pplus iudaicus habebat quādā
exteriorē mundiciā. & ornatā ppr legis
apparentiā. Tunc assumpsit. vii. alios sp̄s
nequiores se. intelligit uniuersalitatem
uitiorum. hoc est dictum q ante legē datā
fuerunt pcc̄is irretiti & a diabolis possessi
sed post aduentū x in pcc̄o suo obstinati
sunt peiores facti. Quia ex ingratitudie
pcc̄a eorū sunt q̄i duplicata. & qd in loqn-
do hic q̄i de uno homine p similitudie;
dicit intelligatur de toto pplō iudaico.
patet p hoc quod dicit. sic erit huic gen̄a-
tioni pessime. Adhuc eo loquente. hic
ultimo ponit̄ confutatio insidiantium
ip̄ius infirmitati assimpte i hoc q ip̄o p-
dicante dicit ei q̄dā insidiator q mater
sua & fratres expectabant eū foris. ut si
ppr hoc dimitteret predicatiōem argue-
ret ip̄m ēe purum hominē motū ppr affecti-
onē carnalem. Sciendū tn̄ q dicunt̄ hic
fr̄es cognati eius germani scdm morē scp-
ture que frequenter nōiat consangn̄eos
fr̄es. Ihus autē illū insidiatorē cōfutau̅
ondens q sp̄uāt occupatio est carnali af-
fectioni preponenda. dicens. Que est ma-
ter mea & c̄. Q̄i dicat predicatio nō est
ppr hoc intrūpenda seu dimittenda. &
extendens manū q̄i ad ptestandū ueri-
tatē. ecce mater mea. & c̄. q̄i dicat in tātū
est m̄ aliq̄s ppinquus in q̄tū est sp̄ualib'
actibus intentus. & patet. Capl̄m decim̄

IN ILLO TEMPORE.

Postq̄ rescripta est & cōpmulgata sūt
euangelii facta manifeste: hic cō-
sequent̄ ponit̄ pmulgatio legis
euangelice facta parabolice; et di-
uiditur in duas partes. qa p̄o poit̄
parabolica pmulgatio. secundo p miracl̄a
confirmatio cā. xiiii. In illo tempore. pma
in duas. Quia primo ponit̄ x predicantis
multiplex documentū. 2°. ponit̄ ppli au-
dientis ipedimentū. ibi. & factū est quū
consumasset. Prima in duas. Quia primo
ponitur quedā prefatio. 2°. subiungitur
euangelii parabolica pmulgatio. ibi. ecce
exijt. in prima parte describit̄ pmulgati-
onis tp̄us & locus & modus quū dicitur.
i illo die. scdm q dicit aug. ibi accipit̄
dies p tpore scdm modū loquendi scpt̄e.
et est sensus in illo die. i. paucis interpositis
int̄ illa q̄ narrant̄ in fine precedenti cap̄
et illa que subsecunt̄ in p̄nti cā. Locus aūt
uocatur quū dicit̄. exiens ih̄s de domo &
c̄. Quia domus in q̄ erat xp̄us cū discipl̄is
suis non poterat capere multitudinē q̄
uenerat ad audiendū eius doctrinā; exijt
ad loca spatiosa iuxta mare. modus aūt
tangit̄ in duobus. p̄o q ascendit nauiclā;
ut sic auditores eēnt ante faciē suā. ut
possent magis attente audire. 2°. in hoc
qd dicit. & locutus est eis multa i para-
bolis. non dicit omnia. qa si oīa loq̄retur
i parabolis multitudo recessisset. uacua si-
ne utilitate. & io aliq̄ parabolice loq̄bat̄
ea. s. que erant secreta & nō debebāt sciri
a turba sed solū a discipl̄is ut uidebit̄ inf
eodē caplō. alia aūt loquebat̄ manifeste
ita q turba poterat cape. Ecce exijt. hic
ponitur decursus eccl̄ie a predicatione

x̄ usq; ad finē mundi. s. vii. parabolis
sibi succedentibꝰ. & diuidit͛ in duas ptēs
quia p̊o decursus eccl̄ie in istis parabol̄
describit͛. 2º. intentio pͥncipal͛ cōcludit͛
ibi. intellexistis hec oīa. Prima diuidit͛
in vii. partes scd̄m. vii. parabolas. scd̄a in-
cipit ibi. aliā parabolā. 3ª. ibi. aliā parabo-
lam. 4ª. ibi. aliam parabolā locutus est.
Qͥnta ibi. Simile est regnū celoꝝ. Sexta
ibi. Itē͛ simile est regnum celoꝝ hoī ne-
gotiatori. Septī. ibi. Iteꝝ silē est regnū
celoꝝ. Prima diuidit͛ in duas partes. qͣ
p̊o parabola ponitur. & scd̄o eius intellec-
tus ondītur. ibi. & ascendentes discipuli.
Parabola igit͛ prima est de semine; piecto
in t̄rā. cuiꝰ quarta pars tantū fecit fructū.
& in hoc denotat͛ predicatio x̄. q̇ predica-
uit iudeis indifferent͛ boīs & malis. et
paucis cōpatiue ad eius predicationē cre-
diderunt. p maiorē aūt parte ī īfidelitate
remanserunt. & hoc est qd̄ dicit͛. Ecce e-
xijt xp̄us. s. scd̄m humanitatē q̇ de utō
matris exijt in mūdū ad docendū. uel
de loco arto. ut de loco ad domo ad locū
spaciosū. ut uisū est. scd̄m tn̄ diuinitatē
nō potest exire nec de loco uel ad locū p-
gredi. quia sic est ubiq;. ut et dū seminat
i. doctrinā indifferenter spargit. Cōpatur
aūt eius doctrina semini. qa sicut semē ī t̄rā
bonā piectū resurgit multiplicatū. sic ū-
bū diuinū in corde deuoto receptū facit
multitudīe; bonoꝝ operū. Quidā cecide-
runt secus uiā. i. sup corda exposita tēp-
tationibus demonū. & p consequēs cōtric-
ta & conculcata ab eis p malū consensū
& factum. & uenerunt uolucres. i. demo-
nes p pc̄cum sr̄big alta petentes. Vn̄ de
diabolo scribit͛ iob. xli. ip̄e est rex super
omnes filios supbie. pc̄ca enī carnalia nō
possunt in demoībꝰ eē. & comederūt illa
i. fructū impediuerunt. alia aūt cecide-
rūt in petrosa. i. sup corda humore fidei
& deuotiōis carentia. Sole aūt orto estua-
uerūt. qa aduenīente tribulatione & p-
secutiōe tales pͥus uerbū receptū renuūt.
alia aūt ceciderūt in spinis. i. in corda so-
licitudinibus diuitiaꝝ lacerata. & ideo
solicitudo tal͛ īpediuit fructū predicatio-
nis. ut enī appar& ex decu̇su ueťis testam-
ti. Iudei semp fuer͛t auari. & īō uitio cupi-
ditatis fuerūt intenti. semp occulti. de
agnitiōe ueritatis. ex predictis pat& q̄p
predicator uerbi diuini nō deb& cessare
a predicatiōe. lic& uideat inde paucos p-
ficere. qa tres huius seminis partes dicūt͛
hec infructuose. Qͥrta aūt pars tm̄ fructū
facere. & tn̄ intelligitur ad l̄ram de pre-
dicatione x̄. que est exemplū oīū predi-
catoꝝ. & īō lic& predicatores auditorēs
ñ pficiāt predicator tn̄ faciens qd̄ in se
est nō pdit mītū suū. Alia ū ceciderunt
ī t̄ram bonā. i. in cor fidele & deuotū. &
dederūt fructū. aliud centesimū. et cēt.
in hoc tangunt͛ tres gradus q pnt signari
in q̄lib& uirtute. ūbi gr̄a. in ūtute casti-
tatis. Primus est castitas coniugalis p quē
gradū uitant͛ illicitā concubitus uͣ ut āius
possit de cetero liberiꝰ deo seruire lic& p
poss& licite contrahere matrimoniū. li-
cito aūt concubitu refeto ī matmōiali actu
Scd̄us gradꝰ ē castitas uiduat͛ p quē euitā
de cetero oīs concubitꝰ. ut āius possit de-
cetero liberiꝰ deo seruire lic& poss& licite
cōthere matmoniū. Tercius gradus est
castitas ūginal͛ q̇ ē s̄rior istis. p quē oīs
cōcubitus simplicit͛ euitāt͛ ut mens ipa
tanq̄ sponso suo soli deo p amorē copl͛et͛.
scd̄m q̄p dicit͛. iͣ. cor. vii. Virgo cogitat que
dn̄i sunt ut sit sancta corpore & spū. q̄
aūt nupta ē cogitat que sunt mūdi. q̄m
placeat uiro. Simil͛r in ūtute fortitudis
possunt tres gradus assignari. Primus
gradus quando ppr bonū ūtutis susti-
net constanter detrimentū in exťioribus
bonis. ut in possessiōibꝰ & diuitijs & hꝰ.
Secūdus gradus qn̄ sustinet detrimentū

etiam ppriis corporis ut flagellationis et incarcerationis & huiusmodi. tercius autem gradus est quando propter virtutem contemnit etiam totam vitam per martyrium. Sequitur. Qui habet aures audiendi et cetera. secundum iheronimum. Ubicumque ponitur hoc verbum designatur mysticus intellectus. Quia sub verbis parabolicis alius sensus est per intellectum requirendus. & attendentes discipuli. hic consequenter queritur huius parabole intellectus. & post queritur. 2o. intellectus aperitur ibi. ergo audite. primo quod dicitur sic. & accedentes & cetera. Quia apostoli percipiebant xpistum mystice loqui. & ideo quesierunt intellectum. advertendum tamen quod non quesierunt tunc quando esset in actu predicandi. sed ex postea quando fuit in domo sine turba. secundum quod habetur Mar. iiii. & quando esset singularis interrogaverunt. & cetera. Quare in parabolis loqueris eis. Volentes scire intellectum consequenter petierunt ab eo. Quare locutus fuerat turbis sic parabolice ut ostenderet se non de ipsis solum, sed etiam de aliis sollicitos esse. Qui respondens ait. quia vobis datum & cetera. Apostoli enim erant qui fundatores ecclesie post xpistum. unde apoc. xxi. dicitur quod murus civitatis habebat fundamenta. xii. & in ipsis. xii. nomina apostolorum & agni scripta. & ideo ad ipsos pertinebat scire secreta ecclesie de quibus erat processus ecclesie a predicatione xpisti usque ad finem mundi. quia ista erant futura in divina dispositione preordinata. & istud vocatur hic mysterium regni celorum. i. secretum ecclesie militantis. illis autem non est datum. i. vulgaribus turbis, vel etiam phariseis incredulis non est concessum ista intelligere. & propter hoc loquebatur eis talia parabolice. unde sequitur. Qui habet dabitur ei. Quia habentibus devotionem & fidem ut xpisti discipulis. datus est intellectus verus sacre scripture. ut habetur luc. ultimo. aperuit illis sensum ut intelligerent scripturas. & abundabit. Quia lex ex abundanti revelatur est eis processus ecclesie. ut videbitur. qui autem non habet fidem. s. & devotionem a xpisto doctrina. & quod habet auferetur ab eo. quia intellectus scripture veteris testamenti quem habebant ablatus est ab eis propter eorum incredulitatem, & datus est gentilibus propter eorum fidem & devotionem. sequitur. & ideo in parabolis loquor eis. i. obscure & mixti mystice. quia videntes. s. xpisti opera & miracula non vident. i. non intelligunt ea divinitus facta. quia virtuti demonum attribuebant talia, ut visum est supra. & audientes. xpistum. s. doctrinam sanctam et bonam, & doctrine Moysi & prophetarum consonam, et ipsius perfectivam, ut supra visum est non audiunt assentiendo neque intelligunt intellectum eius spiritualem qui principalior est, cupiendo. Ut adimpleatur. i. ut tenetur ibi consecutive. ex hoc enim facto impleta est prophetia ysa. vi. licet verba sint aliqualiter altera in translatione iheronimi. Auditu audientes. s. corporaliter & videntes videbitis xpistum. s. miracula & opera divina facientem. & non videbitis eius. s. divinitatem. incrassatum est cor eius. locutio est methaforica. sicut enim crassitudo circa cor congregata suffocat & extinguit vitam corporalem, sic malicia iudeorum extinguit in eis vitam spiritualem. unde sequitur & auribus graviter audierunt. quia doctrinam xpisti & apostolorum audire non potuerunt sicut patet ex decursu evangelii & actuum apostolorum. & oculos suos clauserunt. facta xpisti evidentia pervertendo & eius miracula virtuti demonis attribuendo, et ex hoc secuta est eorum excecatio & induratio. quia suis culpis exigentibus sunt derelicti a deo. Unde ergo. Ostensa excecatione iudeorum ex eorum incredulitate secuta: hic ostendit consequenter illuminationem apostolorum propter eorum fidem et devotionem, eis divinitus datam dicens. Unde ergo oculi beati qui vident. non solum facta exteriora conspiciendo, sed virtutem divinitatis latentem intelligendo. & aures vestre que audierunt. non solum audiendo exterius, sed etiam per fidem sentiendo interius. amen. i. fideliter. Quia

multi pphe & iusti cupiert uidere que uidetis & nō uidert. Dicit multi nō oms. qa aliq uidert. sic de Abraham dicit ioh viii. Abrahā pr ūr exultauit ut uider& diē meū. uidit & gauisus est. Vel aliter Multi .i. omes. qa lic& antiq pres & pphe aliq uiderunt xpm p fidē alonge pspiciendo nō tn uiderūt ipm pnte; inter eos conuersando & docendo sic uidert apli. & io dnr bti. Qa in eis fuit cōpletū qd antiqs pribus fuerat pmissū. Vos ergo. ons q ap debebant scire secreta ecclie: hic conr apuit eis intellectū parabole dicens. Omis q audit uerbū regni .i. euangelij. qd ifduxat ad celeste regnū. & nō intlligit. qa nō radicā uerbū intra mentē tēptatioibus demonū. Per uiā. & hec est pars seminis q cadit iux uiam, ut sr dictū est. uenit malus .i. diabols. Non qa sit malus p eentiā ut dixerūt manichei q posuerunt duo pn. Vnū bonū simpliciter. & alterū malū. sed qa est in malo obstinats & ad malū semp intentus. Qui aut seminats est sup petrā .i. sup cor humore fidei & deuotiois carens. hic est q ūbū audit & continuo cū gaudio suscipit. qa tales ad horā aliqn ex aliq passioē moti cū gaudio suscipiunt predicationē, sed qa nō fundant in humore fidei & deuotiois cito euanescūt. ppr qd seqt. & non ht i se radicē, sed est temporalis .i. ad modicū tps stans. facta aut tribulatioē. ppr uerbum euangelij susceptū continuo scādalizat cadendo ab eo qd cepat. Q at seminat est i spinis. hoc ē q pdit ppr solicitudinē diuitiaꝝ. & pat& istis aut tbus de causis predictis predicatio x & aploꝝ fuit iudeis p maiori parte inutilis & ifructuosa. nō ppr defectū doctrine sed propter ipedimentū sue malicie. Qui ū in terram bonā seminatus est. hic est qui audit uerbū fidelr & deuote & intelligit qa talib dat intellectus sacre scripture. & fructū afferunt adimpleto ope. aliud cētesimū;

& c. sicut sup expositū est. Per hanc aute; qrtam partē seminis que cadens in terram bonā faciens fructū scdm triplicē ūtutis gradū intelligi predicatio x & aploꝝ qstū ad illos iudeos q eā fidelr & deuote recepunt & in fide remāsert. Aliā parabola; hic ponit scdā parabola in q describitur status ecclie seqns imediate post mortē; x & aploꝝ. qa diabolus inuidit fidei seminate in cordibs fideliū. & io int fidelēs cōmouit aliqs ad pfidiā heresis qi seminans zizaniā in medio tritici ad ipius destructionē. & hoc est qd dicit. simile est regnū celoꝝ .i. status ecclie militantis. hoi q seminat bonū semen i agro suo. homo iste x est. ager at ecclia labore & sanguine x exculta. bonū semen ē sancta doctrina & fides catholica. Quū at dormiret hoies uenit inimicus & supseminauit zizania; Quia post dormitioē; x & aploꝝ p mortē istas hereses inter fideles seminauit diabo p maiori parte. qa et aliq hereses uiuētib aplis fuert seminate. ut p; in eplis pauli & pa canōica ioh. 2o. cā. Nunc anx mlti ofacti sunt. seq. ex nob pdiert. sed nō erant ex nob. Quū at creuiss& herba. & c. Quū fides catholica p orbē incipet mltiplicari tunc hereses que primo latuerāt maifeste apparuert in psecutioē fideliū. Accedētes autē serui & c. Serui isti sunt patres antiq qui fuert in pmitiua ecclia q admirantes pfidiam heresis insurgentē ad dnm accessert p orōnē inqrentes unde talis pfidia orirēt. Quibus fuit diuinits reuelatū q hoc erat ex diabō ope deo pmittente. & hoc ut stabilitas fideliū pharet. un sequitur inimicus ho .i. diabolus. hoc fecit. Serui aut dixert .i. sancti pres p oratioē; diuinū cōsiliū qsiuert. Vis. ibimus & colligemus separando eos a cōitate ecclie p excōicatioem. & tandē dimittendo iusticie sclari exterminādo p mortē. & ait. nō. ne forte eradicetis & c. ex q p; q dns nō

uult hereticos pmitti uiuere absolute ✝
sed in casu tm̄. s. qn̄ nō possunt separi
a fidelibus sine piculo fideliū. & hoc cō
tigit duplici de causa. Vna qn̄ non bene
cognoscunt̄ neq; bene distinguntur a
fidelibꝰ. alia qn̄ hn̄t tantos defensores
q̄ si cont̄ eos pcedat̄ maius piculū ī ecclia
pbabilr timetur. ut scismatis ul' infecti
onis fideliū a fautoribus hereticoꝝ. tūc
enī pmittendi sunt ppr maius piculū eui
tandū. ubi aut̄ nō occurrunt ista picula
sunt sepandi ab ecclia & iusticie sclari
relinquendi ut exterminent̄ p mortem
ne p eos totū corpus ecclie corrūpat̄. Seq̄.
Sinite utraq; crescere usq; ad messē. i. usq;
ad mūdi consumatiōe;. Qd̄ duobꝰ modis
ītelligi. uno m̄ quia ī casu sunt pmittēdi
ut uisum est. alio modo quia q̄ntūcunq;
ecclia h̄eticos persequat̄. nunq̄ tn̄ ab eis p
fecte mundabit̄ usq; ad finē mūdi. & ī
tpore messis. i. iudicij dicā messoribus. i.
angelis. colligite pmū zizaniā & c̄. Q'a
ministrio angeloꝝ sepabunt̄ mali tūc de
medio iustoꝝ & mittent̄ in gehenna. ut
h̄etur infra eodē caplo triticum. i. fideles ī
area huius mūdi m̄ contrictos & flagella
tos congregate in horreū. i. ī celeste gau
diū. Aliam parabolā. hic ponit̄ tercia pa
rabola in q̄ describit̄ ecclie stat9 sequens
īmediate resurrectionē heresū. q'a contra
hereses insurgentes dn̄s in ecclia suscitauī
doctores sanctos l̄ratos ut sic possent he
reticos p rationē & scriptā confutare. &
licet primo fuerint humiles & abiecti
tn̄ diuina dispositione fuerunt postea
exaltati & maximis principibꝰ ualde
cari. ut btūs Siluester Constantino. &
btūs Ambrosius theodosio. ut p p̄tatem
secularē ecclia ab hereticis p̄garet̄. & hoc
p rationē & scptura q̄ntū ad illos q' doct̄
nā sanctoꝝ recipient. uel p ptatē sclarem
q̄ntū ad eos q' indurati eent & iste status
figurat̄ p parabolā de grano sinapis. qd̄

quū sit minimū in q̄titate tn̄ est magnū
in ūtute. q'a crescit ad modū arboris &
uolucres celi habitant ī eius ramis. sic sci
predicto m̄ fuerūt paruuli ī humilitate
sed magni scīa & ūtute. & ideo sic diui
nitus exaltati. quē uolucres. i. pncipes hꝰ
mundi alta petentes habitant ī ramis
eoꝝ. i. regebant̄ p eoꝝ consiliū. Aliā pa
rabolā. hic ponitur q̄rta parabola. ī qua
describit̄ status ecclie sequens exaltatio
nē predictoꝝ scōꝝ. & diuidit̄ in duas
partes. q'a primo poīt parabolā. 2°. subiū
git huius parabole & aliaꝝ rōnē. ibi. e.
hec oīa. Circa pm̄ cōsiderandū q̄ pncipibꝰ
huius mūdi p scōs pdictos ad fidei ūitatē
īductis data ē licentia p totū orbē rōano
īpio subditū predicandi fidē catholicā &
ecclias construendi. & sic fides catholica
ī modico tpore p totū orbē uulgata est.
& hoc sig̃ficat̄ p parabolā fermenti absco
diti ī tribus sacis farine. & fermentati rō
nē totū. t'a sata sunt tres partes orbis. Asia
africa & europa. que tunc erant subiecte
romano īpio ut pro toto ul' p maiori pte.
fermentū aūt ppr calorē intinsecū sig̃ficat
legē euangelicā q̄ est lex amoris. Mulier
aūt ponens fermentū ī t'bꝰ sacis predictis
est diligentia scōꝝ ad fidē catholicā ubiq;
predicandū. hec oīa. hic consequent̄ red
dit̄ ratio predicte parabole & aliaꝝ. & di
uidit̄ in duas. Quia pō poīt̄ dicta ratio. 2°.
q̄rit̄ cuiusdā parabole predicte ītpretatio
ibi. Tunc dimissis turbis. Ratio aūt quare
loquebat̄ parabolice t'bis sup̄ ē assignata
& iteꝝ hec alia assignat̄. s. ut scripturam
que hec predixerat ps̄. lxxvii°. īpleretur
& p; l'ra excepto hoc ē qd̄ dr̄ ibi. qd̄ sine
parabolis nō loq̄bat̄ eis. Qd̄ nō est intelli
gendū sic q̄ nichil loq̄retur n̄ parabolice
ut expositū est in pm̄ huius cap. sed q'a
quū hec aliq̄ dicebat clare illa. s. q̄ debebat
turba scire aliq̄ int'ponebat parabolice q̄
s. ptinebant ad secreta ecclie. Tūc dimissis

t̃bus. hic ponit̃ int̃ptatio parabole de zi
zania ĩ medio tritici seminata. & notat
euanglista locũ ubi facta est int̃ptatio
dicens. dimissis turbis quũ uenit ĩ domũ.
Vñ ex hoc ẽt patet q alias parabolas ibi
dem eis exposuit licet nõ fiat mentio de
aliarum expositiõe parabolarum. unde dr̃. Mar.
4. Seorsum aũt discipulis suis disserebat
oĩa. Int̃pretata est aut̃ parabola predicta
a xp̃o sicut supra exposita est. & patet us
q; ibi. Mittet filius hominis angelos. i.
xp̃us qui iudicabit mundũ in for̃ hũana
in qua iudicatus est corã pilato. sed tũc
apparebit in forma gl'iosa. & colliget de
regno eius omia scandala. i. hereticos qui
generant scandalũ in eccl'ia. & eos q fa
ciunt iniq̃tatẽ. q'a nõ solũ dãnabuntur
heretici/ sed etiã fidẽ tenentes, habentes tñ
op'a mala. ibi erit fletus & stridor dẽtiu;
In hoc significat̃ duplex pena inferni. Vna
ex parte mentis. s. tristicia uehemens, que
signat̃ p fletũ. & alia ex p'te corporis que
signatur p stridorẽ dentiũ. Tunc iusti ful
gebunt. p dotẽ. s. claritatis redundãtis
ex gl'ia aĩe ad corpus. Qui hẽt aures & cetẽ.
Sicut s'r̃ expositũ est in eodẽ cap. Simile ẽ
regnũ celorum. hic exponit̃ q'nta parabola
designans eccl'ie statũ seq̃ntẽ post predc̃;
Quia diuulgata in orbe t'rarum p p̃dicatiões
s̃corum multi ualentes uiri & l'rati ĩ doctrinis
ph'osorum cõu'si ad fidẽ catholicã ĩceperunt
se exercere & suã sciam cõutere ad utili
tatẽ & regimen aĩarum/ sic aug'. & multi
alij ualentes epi. & hoc figurat̃ p thesaurum
absconditũ in agro. q ager omnibus uendi
tis emitur ut thesaurus ibidẽ absconditus
habeatur. Ager. n. iste labor est p̃dictus
ĩ exercitio uite actiue & operibus mĩe ĩ re
gimĩe eccl'ie. thesaurus aut̃ est premium
celeste. ager aũt oĩbus uenditis emitur
ut thesaurus hẽat̃. Quia ppr magnitudĩe
premij celestis predictus labor ẽ suscipiẽ
dus ex caritate alijs dimissis. Vñ dicit
aug'. in ep'la ad valerium. cogitet religio
sa prudentia nihil ẽẽ in hac uita maxiẽ
hoc t'pore difficilius aut laboriosius, epi
aut presb'ri/ aut diaconi officio. sed apd̃
deũ nihil beatius si eo modo militetur
quo imperator nr̃ iubet. Ad intellectũ aũt
huius parabole sciendũ q aliq̃ sunt que
nunq̃ fuerunt in possessiõe alicuius ut
lapides preciosi in litore maris ĩuenti. &
huius & talia sunt ipius inuenientis. Alia
autẽ sunt q̃ aliq'n fuerũt in possessiõe ali
cuius, sed tãtũ t'pus est elapsum q ñ ẽ memõ
sic̃ thesauri antiq'tus in t'ra occultati. &
idẽ iudiciũ deberet ẽẽ, sicut de p̃dictis
sed pp'ter pacẽ cõmunẽ hõiu; statutũ fu
it antiq'tus ut medietas esset ĩuentoris
& medietas illius cuius est ager, ĩ q ĩueñt
& iõ hic dicit̃ q ille qui ĩuenit thesaurũ
uendit oĩa & emit agrũ ut hẽat ius pos
sidendi totũ. Itẽ simile est regnũ celorum. hic
põitur sexta parabola in qua declarat̃
status eccl'ie ĩmediate sequens p̃cedentẽ
Quia post statũ predictũ ĩceperunt aliqui
cõtemptus mundi diuitijs delitijs & ho
noribus, intendere uite cõtẽplatiue. sic bẽ
benedictus & alij seq̃ntes ip'; ĩ gradibus di
uersis & statibus religionũ. & iste status
figurat̃ p margaritã q̃ inuenit̃ in cocleis
maris. & q'a religio fundat̃ & nutrit̃ in
humore deuotionis. ista autẽ margarita
dicit̃ una & preciosa. Vna. q'a hominẽ
unit. actiua aut̃ uita magis diuidit. ppr
hoc dicit̃ q Martha erat circa m'lta occu
pata. Maria u' circa unũ. dicit̃ etiã preciosa
q'a uita cõtemplatiua simpl'r & absolute
melior est, q̃ actiua. licet in casu actiua
sit magis fructifera. ppr qd̃ dicit̃ luc̃ x.
Maria optimã partẽ elegit. & cẽ. Ista aut̃
margarita uẽditis oĩbus, hoĩbus est emẽda.
ĩ q designat̃ q ad statũ religiõis req'ritur
relinq're terrena/ saltẽ q'ũ ad pprietatem
& ĩ particulari. & q'a iste status duraturus
ẽ usq; ad finẽ mundi, iõ nõ ponit̃ alia

aug°.

parabola post istā n illa que signficat
finē mundi. & hoc declarat quū sbdi
t. Iterū sile est regnū celoꝝ .i. status &
ecclie militantis. sic enī nō distinguūt
boni pisces a malis quādiu sagena est ī
tra aquā, sic ī ecclia admixti sūt mali
cū bonis. Sed ī fine mūdi trahet ad li
t p aptū iudiciū. qa tūc erūt manifesta
abscondita cordiū. & tūc iudicio diui
no & misterio angeloꝝ separabūt malū
de medio iustoꝝ. & mittent ī infernū
& sic ecclia pgata offerat deo pat sine ma
cula & ruga. Intellexistis. hic ponit
pncipalis conclusio. ad hoc enī ī parabol
predictis pscipt est pcess9 ecclie militantis
ut apli qui erāt ipius fūdatores post xp;
p sanguinē suū ut supdictū est intelligeret
huī mundi pcessū. & hoc est qd dicit. in
tellexistis hec oīa. qī d. ad uos ptinz hec
ītellegere. dicūt ei et. aut illis. ideo oīs scri
ba doctor. i. doctus. i. lratus & a deo īspi
ratus in regno celoꝝ. i. ī ecclia militante
similis ē hoī patfamilias. q. sic patfamilias
ht pascere filios pane corporali, sic iste p
paruulos fideles pane spuali. q profert de
thesauro suo. i. de sciā in corde abscondita
noua & ueta. i. auctores ut pcessus noui
epi. & uetis testamenti. Ex q pz & q epi qui
sūt successores aploꝝ debet hre noticiā u
triusq; testamenti ī cuī signū portāt mitrā
ī capite cū duplici cornu. & factū est post
q euanglista descpsit x multiplex doctunē
tū, hic describit pp doctrinā eius recipere
debentis īpedimentū. qa illi de patria sua
ppr pauptatē genis ei inuidebant & ip;
despiciebant. & in hoc rationabilr moue
bant. qa Dauid q fuit radix regni & exi
mius pphaꝝ fuit pastor ouiū. & io isti
ex malicia sua facti sunt inepti ad recipi
endū doctrinā x & eius miracula. & hoc
est qd dicit. & quū consumasset ihs pa
rabolas istas docens discipulos & tbas tran
siit inde & uenit in patriā suā. i. ī galileam
ubi fuit conceptus & nutritus, licet fuisset ī
Bethleē natus, ut supdictū est. Docebat
eos ī sinagogis ita ut mirarent, qa nō ui
derant eum lras discentē neq; in lege stu
dentē, ppr qd dicebat. unde huic sapientia.
hec ei; noticia scptaꝝ & uirtutes. q. d. nō
ht hoc a deo uel exercitij studio. sed ma
gis a diabolo. Qd arguit ex īfirmitate
parentū. Nōne hic est fabri filius ioseph
q ut dr erat faber lignarius & ipe putabat
eius filius, ut habet luc. 3. & fres eius iacob
& c. Dicūt at fres x qa erant eius cognati
germani, nō qa essent de maria & ioseph
post natiuitatē x generati. ut dicit El
uidius hereticus, q dicit mariā ee cognitā
a ioseph post natiuitatē. Sed hoc ē supra
īpbatū po cā. Seq sorores eius nōne oēs apud nos sunt unde ergo huic oīa ista
q. d. si non ht ex exercitio, uel ex genere
ht q ex demone. & io seq. & scandali
zabant in eo attribuentes uirtuti demonis
qd debebat attribui uirtuti diuinitatis. Ihs
aut dixit eis. Non est ppha sine honore
n in patria sua. Quia inuidia magis est ad
cōpatriotas & ad ppinquos, q ad extraneos
cuius ratio est, quia inuidia est tristicia
ex excellentia alterius. in quātū tn appre
hendit ut ppri boni diminutiua. excellen
tia autē alicuius distantis multa n app
hendit ut ppri boni diminutiua. ppr qd
inter artifices eiusd artis, est magis īui
dia. & eadē rōne int cōpatriotas. Seqt
& nō fecit ibi multas uirtutes, qa erant in
digni. & causa subdit ppr incredulitatē
eoꝝ. nō tn nullā. qa ibi aliqs uirtutes fec
ut nō hrent excusationē de pcco suo. ui
dentes opa diuinitatis in eo. Decimum t

IN ILLO TEMPORE quītū capitulum
Posita pmulgatiōe euangelij para
bolica. hic ponit huius pmulgatio
nis confirmatio. & hec ex duobus.
pmo ex fama nois. 2o ex miraclis.
Qd quum audisset ihs. Prima in duas. qa
primo ostendit famā ipius x. 2o. ex hoc

incidentalr̄ narrat mortē iōhis ibi. he-
rodes enī. Circa p̄mū adūtendū q̄ mira-
cula x̄ fuerunt in tātū euidentia q̄ nō
solū fama eius fuit īter uulgares hoīes
sed inter magnas p̄sonas & p̄ncipes.
& hoc est q̄d dicit. Audiuit herodes
tetrarcha & c̄. Dicit̄ aut̄ tetrarcha q̄a
h̄ebat terciā q̄rtā partē iudee regni.
Mortuo at̄ herode ascalonita q̄ inter-
fecit inocentes diuisū est regnū eius in
duas medietates. ita q̄ Archela⁹ fili⁹ ei⁹
h̄uit medietatē ut supradictū est. 2° c̄ā.
Alia at̄ medietas diuisa fuit in duas par-
tes. & una data est herodi & alt̄a phi-
lippo q̄ erant iuniores. & iō d̄r tetrar-
cha a q̄rta parte regni a tetras q̄d est
q̄tuor & archos q̄d est p̄nceps q̄a p̄nci-
pat̄ in q̄rta parte. nō tn̄ dicebatur rex
q̄a rōani abstulerant a iudeis nomē re-
gni ad frangendū eoꝝ s̄rbiā. un̄ dixert
corā pilato iōhis xix. nō habemus regē
n̄ cesarē. Seq̄. hic est iōhns baptista &
cetē. Opinio enī oīu; loquentiu de im-
mortalitate aīe & resurrectiōe fuit q̄
post resurrectiōe; hō erit excellentioris
uirtutis q̄ ante. & iō lic& iōhs baptista
ī uita sua nō fecisſ& miracula iste tamē
herodes credens eū resurrexisse a mōtui⁹
asserebat eū facere miracula. herodes .n.
quia fecerat mentiōe; de morte iohānis
ideo hic incidentaliter ostendit modu;
mortis. & diuidit̄ in duas partes. Quia
p̄o oñdit interfectiōis eius causā. & 2°.
modū & ordinē. Die autē natal. Causa
at̄ fuit ista. Quia herodias q̄ fuit filia
Aristoboli & soror herodis Agrippe. &
neptis huius herodis & philippi fratris
sui scd̄m q̄ dicit iosephus & magister
in histo r̄ijs fuit coniuncta matrīmōialit̄
philippo fratri herodis. q̄a hoc erat licitū
scd̄m legem. ipām autē adamauit hero-
des amore illicito & iō illā abstulit ꝯ-
fraudulent̄ fr̄i suo. de uoluntate tn̄ ipi⁹

herodiadis. & hoc erat ei illicitū ut ui-
uente eius fr̄e haber& eius uxorē. Iōhs
autē uir s̄cūs & iustus de hoc arguebat
herodem. p̄p̄r q̄d ab eodem captus est
& incarceratus q̄a non audebat eū int̄-
ficere ne seditionē p̄p̄li excitar& cōt̄
se q̄a omnes reputabant iohēm sanctu;
p̄p̄ham. Die autē nathalis. hic ponit̄
modus mortis ipius. herodias enī timēs
ne ad predicatiōēm iōhis herodes peni-
ter& & ipām fr̄i redder& et p̄ cōseq̄ns
cū p̄ori marito a q̄ recesserat cū pericl̄o
remaner& ideo excogitauit modū quo
īterficeret̄ iōhs absq; seditiōe p̄p̄li. & ei⁹
dē doli herodes conscius fuit ut uidebit̄
& hoc est q̄d dicit̄. die autē nathalis. is-
ta enī erat consuetudo apud antiq̄s q̄
principes solemnizabant diē sue natiui-
tatis & diem ēt nathal⁹ impij sui. in q̄. s.
coronabant̄. In illo ḡ festo saltauit filia
herodiadis. i. tripudiauit. & hoc fuit ex
dispositiōe matris & ipius herodis. & cū
iuramento p̄misit ei dare q̄d peter&. &
premonita a matre petiuit caput iōhis
& contristatus est rex. hoc tn̄ fuit scd̄;
apparentiā ad reprimendū p̄p̄li seditio-
nē. q̄d pat&. quia p̄mo uoluit eū occidere
sed retardatus fuit tn̄ ex p̄p̄li timore.
scd̄o q̄a si uell& eū uiuere nō int̄fecisset
eū p̄p̄r iuramentū. q̄a in p̄missiōe facta
ī generali ēt cū iuramento nō intelligitur
aliq̄d illicitū sub obligatiōe cadere. eius
m̄i erat int̄fectio iōhis. 3°. q̄a nō est ūisilē
ut p̄p̄r saltationē unius puelle p̄misiss&
sub iuramento ēt medietatē regni sui da-
re ut h̄etur. Mar. 6°. & iō credendū est
q̄ totū fuit ficticiū ut h̄ret occasionē ap-
parentē int̄ficiendi iohēm. ita enī arde-
bat libidine in herodiadē q̄ uoluit fingē
tantam maliciā. & ideo q̄d seq̄. & cōtris-
tatus est rex p̄p̄r iuramentū. totū est ī-
telligendū scd̄m apparentiā ad rep̄men-
dū p̄p̄li seditiōe;. & eodē m̄ exponendū

plato ī phedon.

est de ista maria qd dr Mar. 6. & sic exponut Beda & remigius. Seq. & ablatu est caput eius. Primum eni ablatu est i pntia herodis postea in ihrlm. & post i aquitania apud eugolismu. nunc aute dicit ee ambianis. sed rome est ut dr a qbda & uerius. & accedentes discipli eius tulerunt corpus eius. s. de carcere & sepelierut illud. s. in sebaste ciuitate q antiqt Samaria dicebatur. Quod qu audisset ihs. hic ponit confirmatio predicte doctrine ex x miraculis. & hoc quadrupli. Primo ex sanatione langoris multiplici. 2o. in multiplicatioe panis. Vespe aut facto. 3. in calcatione maris. ibi. & stati ipulit. 4. s. sanatioe infirmoru ad tactu sue uestis ibi. & qu trasfretassent. In pa parte dicit sic. Quod qu audiss& ihs. s. morte iohis ppr doctrina ueritatis recessit inde. no timens morte. sed ut onder& q aliqn e cedendu malicie humane. i locu desertu ut dar& predicatoribo ibi diuini exeplu aliqn recedendi a tbis & redire ad locu solitariu ad recolligendu ppos defect q contrahunt ex conusatioe cu hoibo. & ad uacandu oroni. ut ibi predicator hauriat qd postea ppli effundat. & quum audissent turbe. secute sunt eu pedestres. ex q pat& q paupes sequebant xpm, eqs non hntes. sequitur. & curauit languidos eoru. in quo uerbo multa miracula includit. quia noie langoris intlligi ois infirmitas. Vespere aute fco. hic ponit secudu miraculu de multiplicatioe panis. dicit ig: Vespere aut facto. ex q pat& deuotio pp. ad xpm, quia no p noctem iminente recedebant ab eo. Seq. & hora ia pretijt recedendi. s. ad ppa. & quiescendi. seqt. Date illis uos manducare: Iohis. 6. dr q petiuit a philippo. unde ememus panes. & hoc est uerum. quia po introgauit eu teptans eu. quia sciebat quid ess& facturo ut ibid dicit. & postea dicit illis qd hic ponitur

& qu iussiss& turba discubere sup fenu i. sr herba agri aspiciens in celu bndixit. i quo dedit exemplu an comestione ad laude dei bndicere cibu. & manducauerunt oes & saturati sut. ex q pat& q panes fuert multiplicati int manus ipio. qa ex tam modico cibo no potuiss& ta magna multitudo saturari. nec tante reliqe remanere quia plus remansit q a pn fuerit. De modo at multiplicatiois est dubitatio int doctores. quia n determinat in ltra. Dicunt eni aliq q hoc fuit sine additioe alicuius marie sicut de costa Ade formatu e corpo mulieris. sic eni deus pt de nichilo aliqd facere ita modicu corpus in magnu couertere sine additioe marie. Alij aut dicut q hoc fuit p couersione alicuius materie preexistentis. ut aeris uel huio. i subam pais & piscis. & hoc uidet aug sentire sr ioh. 6. cap. dicens. inde multiplicauit qn q; panes unde ex paucis granis creat segetes. certu est aut q segetes ex couisioe materie preexistentis in segete. & stati copulit. hic ponitur tercium miraclm de calcatione maris. ut sic onderat se dnz tre ex multiplicatione panis ita onder& se dnm maris. dicit igitur. & statim copulit discipulos. & cet. Causa hic tacet & scdm ioh. 6. htur q turbe que uiderant miraculu de multiplicatioe panis uoluerunt uenire & facere eu regem ipse aut sciens precepit discipulos suos ultra mare galilee transfretare. & ipe solus fugit in monte, ut poss& ibi patre orare. & in hoc dedit nobis exemplum humilitatis quia quesitus ad honorem fugit, ut hic dicitur: quesitus at ad mortem ultro se obtulit, ut ht ioh. xviii. Nauicula aut in medio mari iactabatur fluctibus. ex quo insinuatur q illi q carent x societate exponunt teptatiobo. Sequitur. Quarta at uigilia noctis. ista erat consuetudo antiquitus, q nox

[margin: ibi bndicto] [margin: Aug.] [margin: creat] [margin: i exercitibo]

in quatuor partes diuidebatur. & in qualibet parte diuersi milites sibi succedentes uigilabant ad custodiam exercitus. Quarta autem uigilia noctis. est ultima pars noctis. ex quo patet quod tribus partibus precedentibus in periculo fuerant. uenit ad eos ambulans super mare. ex periculo enim precedenti longe magis desiderabant aduentum christi. Et uidentes eum super mare turbati sunt. propter uisionem insolitam dicentes. quia fantasma est. i. apparitio rei non existentis. & pre timore clamauerunt. timentes ne esset apparitio alicuius spiritus maligni nocere uolentis. & ideo ihesus assecurauit eos dicens. Ego sum. sequitur respondens autem petrus dixit Domine si tu es & cetera. in tantum desiderabat societatem christi quod nolebat expectare aduentum eius usque ad nauem. sed uolebat currere super aquas, oblitus pre amore christi aque periculum. & in hoc apparuit maius periculum. Quia non solum christus uirtute diuinitatis super aquas ambulauit sed & petrus eadem uirtute ad ipsum uenit. Videns autem uentum ualidum timuit. permissus autem est petrus ex timore submergi ut cognosceret propriam fragilitatem sicut ex sua negatione cognouit christi diuinitatem. sequitur. Modice fidei & cetera. In hoc enim apparuit paruitas fidei in petro. quia ex quo ad preceptum dei super aquas liquidas ambulabat et de uento contrario timere non debebat. Et cum ascendisset nauiculam cessauit uentus. In hoc ostendit se christus dominum aeris sicut in deambulatione super aquas ostenderat se dominum maris. Qui autem in naui erant uenerunt & adorauerunt eum adoratione scilicet latrie que soli deo debetur. dicentes uere filius dei est. dicitur uere. i. non metaforice. nec per adoptionem sicut sancti. sed proprie & eiusdem nature. Et cum transfretassent hic ponitur quartum miraculum de curatione infirmorum ad tactum sue uestis. homines enim tergerasenorum prius cognouerant eum miracula facientem & demones eicientem. ut habetur supra viii. capitulo. & ideo uidentes eum cognouerunt & adduxerunt ad eum omnes infirmos illius regionis, scientes quod poterat eos curare. & quia non poterant pre multitudine eum tangere ideo rogabant eum ut uel fimbriam uestimenti eius tangerent. portabat nam christus uestimentum factum ad modum iudeorum quibus erat preceptum ut in angulis palliorum fimbrias insererent, ut supra habetur; est. ix. capitulo. & illa erat pars uestimenti que poterat facilius tangi. sequitur. Et quicumque tetigerunt salui facti sunt. scilicet corpore et mente. Quia illos quos christus sanabat corpore sanabat & mente secundum quod dicitur io. 7. totum hominem saluum feci in sabbato.

TVNC (Quintumdecimum capitulum) accesserunt. superius posita est publicatio legis euangelice inter iudeos. hic ponitur eius promulgatio quantum ad gentiles. & diuiditur in duas partes. Quia primo ostenditur ecclesia gentium legitime fundata. & 2°. sinagoga iudeorum iuste reprobata. 12. capitulo. Item prima in duas. Quia fundatur ecclesia gentium in fide secundo in moribus. 18. capitulo. Prima in duas. quia primo reprobatur superstitio iudaica in lege. 2°. declaratur in fide ueritas euangelica. 16. capitulo. & tercio confirmatur utrumque duplici teste in christi transfiguratione. xvii. capitulo. presens capitulum diuiditur in tres partes. Quia primo recedit a iudeis confutato prius errore eorum. 2°. transit ad gentiles comendato in eis fidei amore. ibi. egressus inde. 3°. reuertitur ad iudeos collato eis ampliori munere. ibi. & cum transisset. hoc autem factum est ut per christum facta ostenderetur nobis quid futurum esset in ecclesia. quia in aduentu christi iudei pro maiori parte sunt excecati. gentium populi illuminati. Sed iterum christus in fine reuertetur ad iudeos quando conuertentur in fine mundi. Prima in tres. quia primo christus arguit iudeos de falsa legis expositione. 2°. de apparenti sanctitate. ibi. ypocrite. 3°. de uana superstitione. ibi. audite

q intelligte. Prima in duas. quia primo p
ponit iudeorū maligna introgatio ad x
deprehensionē. 2°. ponit eius responsio
uera ad eorū confutationē ibi. ipe at res
pondens. Ad euidentiā pime partis adu
tendū q a tpore Moysi de uoluntate di
constituti sunt. lxx. senes etate & mori
bus matu & scia prediti ad regimen ipi9
ppli. & Moyses erat sup eos. ita q i uni
uerso erant. lxxi. ut habetur num. xi. &
ex illo tpore statutū est q tot cent de
regimine ppli ordinati. & isti dicebāt
iudices ordinarij. qa p impositionē man9
restituebant ut habetur in glosis hebra
icis in multis locis. & isti residebant in
ihrl; & ad eos fiebat recursus de ciuitatib9
in ābiguis & difficilibus & eorū deter-
minatio hebat p lege firma quā nō li
cebat transgredi ut hetur deut. xxvii.
isti et statuebant aliq que ptinebāt ad
regimē ppli. & in statutis eoꝝ erāt ali
qua q cadebant sub precepto tanq necc̄ia
& aliqua sub monitioē tanq cuiusdā
decentie & honestatis. & de talibus āt
erat istud statutū qd hic tangit. uidel;
q accedentes ad mensam pus lauarent
manus suas. uerūtū pharisei & scribe in
tellectū huius mandati uolebant trahere
ad quandā falsitatē. uidelicet q p hoc ac
qrerēt quedā mūdicia spūalis. mouebāt
aut ad hoc quia in lege aliq immundicie
p corporales ablutiones dicebant emun
dari. & quia discipli x aliq que nō erāt
necc̄ia sed magis cuiusdā supstitiōis i qtū
intellectus sic retrahebāt non obseruabāt
xpm in discipulis suis arguebant, tanq
contēptorē doctrine senioꝝ. ut sic redde
rent eū pplo odiosum. Ipe aut. hic po
nit x responsio uera ad ipoꝝ confuta-
tionē dicens. Quare & uos transgredi
mini mandatū & c̄. nō respondet dicē
do q lotio manuū q faciebat ad honesta
tem esset mala. uel q apti ipa; omitten-

do benefacerent. put sic facit ad honestatē
licet benefacerent omitto eā ppr
instructionē. sed qi clauū clauo retūdendo dicit eos
deficere qa faciebant transgredi manda-
tū dni ppter mandatū hoīum quod pbat
dicens. Nam deus dicit exo. xx. honora
prem tuū & c̄. honor iste nō solūmodo
intelligitur reuerentia sed et administra
tio neccioꝝ. hanc aut excludebant p suā
doctrinam falsam. quia sacerdotes qui erāt
cupidi ut bona que essent administrāda
parentibus conuerterent in lucra eorum
dicebant q melius erat illa deo offerre.
tū qa est pr principalis & spūalis. tū qa
licet p talē oblationē parentes sustinerēt
detrimentū corporale consequbant tn bonū
spūale in qtū illud qd erat in eoꝝ necci
tatē conuertendū deo offerebāt. & ex hoc
sequbatur q preceptū de honore paren-
tū in qtū intelligit in hoc administratio
neccioꝝ euacuabātur p talē expositionē
falsam. & hoc est qd dicit saluator. Vos
autē dicitis. falso. s. exponendo mandatu;
dei. Quicumq; dixerit patri uel matri mu
nus quodcumq; est ex me. deo. s. cōsecratū;
& oblatū. tibi pderit magis supple q si
expenderes in neccitates tuas. & est constru
ctio defectiua & est sensus. Quicumq; di
xerit sic & c̄. i. licite & bene potest
dicere qd dictū est & implet preceptū
diuinū & dignus est uita eterna qd ē
falsum. qa scdm ueritatē est tnsgressor
precepti diuini & hoc est quod subditur
& non honorificat prēm & c̄. illud qd e
rat sibi debitū subtrahendo. & irritū fe
cistis uos sacerdotes & pharisei mandatū
dei ppter traditionē urām. Ad maiorē
intellectū considerandū q pr tenetur
puidere filiis quia est causa eoꝝ qtū ad
esse & ideo debet eis nutrimentū; & do
cumentū. filius aut tenet puidere pa
rentibus de necessariis p accidens. s. si
indigeant & ipe sit potens. & ideo si pat

(.vid' i catena.)

iam necessitatem incurrerent bona de quibus filius potest sibi administrare sunt iam sibi debita. de alieno autem nullus potest deo sacrificium facere. & ideo talia deo offerre non est licitum. quia hoc est transgredi preceptum de honore parentum. secus autem esset si filius bona sua deo uouisset uel consecrasset antequam parentes essent in necessitate positi. quia tunc non esset licitum de eis prouidere parentibus quia si esset deo uotum factum de aliquo immolatitio non posset immutari. si autem de aliquo non immolatitio non poterat commutari nisi per redemptionem. Ex dictis patet falsitas illius opinionis que dicit quod filius post professionem factam in religione tenetur exire claustrum propter necessitatem parentum etiam contra uoluntatem sui superioris. Quia per talem professionem est deo tamen consecratus. & ideo propter necessitatem parentum non debet contra uotum tale facere. hoc etiam patet alia ratione quia cum filius uenerit ad etatem adultam sicut potest inuitis parentibus licite matrimonium contrahere uel ad sacerdotium promoueri: ita etiam religionem ingredi: cessante tamen necessitate parentum. sed per sacerdotium excusatur de hoc quod non tenetur subuenire patri per usum armorum si ab hostibus inuadatur. quia iam non est sibi licitum pugnare corporaliter. similiter per matrimonium excusatur quod non tenetur manere cum patre quia est obligatus uxori ergo multo fortius per professionem factam in religione excusatur ad subueniendum parentibus nisi secundum modum conuenientem sue regule & per consequens non dicitur propter hoc contra uotum obedientie facere. immo esset inobediens hoc factum faciendo. Per hoc patet solutio cuiusdam rationis que solet in oppositum adduci. que talis est. Votum factum de iis que sunt superogationis non preiudicat illis que sunt de necessitate precepti. quoniam preceptum implere sit necessitatis. uouere autem talia non. sed uotum religionis est de iis que sunt superogationis. subuenire autem parentibus in necessitate est de necessitate precepti. ergo per uotum religionis per professionem sollemnizatum non absoluitur aliquis quin teneatur administrare parentibus sicut ante ergo per consequens tenetur exire claustrum propter necessitatem etiam parentum etiam contra uoluntatem superiorum. Dicendum quod per professionem non absoluitur a precepto. bene tamen absoluitur ab aliquo modo implendi preceptum. Quia preceptum de honore parentum est affirmatiuum. & ideo non obligat ad semper. sed pro loco & tempore & aliis debitis circunstantiis que aliquando uariantur secundum conditionem ipsius implentis preceptum. Quia aliquis modus subueniendi patri efficitur inconueniens & illicitus ipsi filio per assumptionem alicuius status liciti immo etiam perfecti. sicut subuenire patri per defensionem armorum efficitur illicitum per sacerdotii statum. tenetur tamen ei subuenire aliis modis suo statui conuenientibus. Ita eodem modo per uotum obedientie subuenire patri contra uoluntatem superioris efficitur illicitum ipsi religioso. tenetur tamen ei subuenire modis conuenientibus professioni sue.

Hypocrite. Hic redarguit saluator iudeos de falsa eorum sanctitatis simulatione. Quia ad hoc quod essent in reuerentia populi ostendebant sanctitatem in uerbis & in exteriori conuersatione. Quamuis tamen corrupti essent intentione. sicut fuerat prophetatum per ysa. xxix. licet sub aliis uerbis ponatur quam hic. sententia tamen est eadem. Sequitur Sine causa. frustra colunt me. sicut enim medicina dicitur sine causa uel frustra propinari que non confert sanitatem sic cultus diuinus qui non ducit ad ueram felicitatem. Docentes doctrinas & mandata hominum. Quia propter suam auariciam docebant transgredi mandatum dei propter traditionem suam ut uisum est in falsa expositione precepti de honore parentum. hoc etiam faciebant propter suam superbiam ut propter

doctrine austentate pptus deferr& eis p maiorem reuerentia. Audite & itelligite. hic saluator arguit iudeos de falsa sstitione. & diuiditur in duas partes. Qa po facit qd dictu est in generali. 2o. magis explicat intentione sua i particlari. ibi. respondens aute petrus. Primo in duas. Qa primo in gnali ponit situ documentum 2o. ex hoc subiungit phiseo4 scandalu ibi. Tunc accedentes. Circa pmu aduertendum q sicut dictu est. lotio manuu; ante comestione uel ciborio4 expositionem faciebat ad quanda honestatem & mundicia corporalem. & hoc erat bonu; sed si hoc omitteret tenere q ex hoc icurreret immudicia spual hoc est falsu & sstitiosum. Quia imundicia spual pueit ab interiori delectatice & consensu metis non ab ipsis rebus corporalibus. & hoc est qd dicitur hic. & conuocatis ad se t. bis. Reuocando eos a falsa doctrina eo4: dicit eis audite a me. corpore. & itelligite a me. mente. Non qd intrat i os. i. cibus corporalis coingnat hoiem. spualr. s. n in qtu per delectatione male afficit ad cibum. sed qd pcedit ex ore. i. uerba que sunt malicie interioris significatiua hec coinquinant hoiem. Considerandum q xpus non dicit hoc contra legem. lic& .n. aliq cibi in lege reputarentur immundi. ut caro porcina & ho. hoc tn non erat scdm eo4 natura. Quia ois creata dei bona est. pa. ad. Ti. q. unde gen. i. uidit deus cuncta que fecerat. & erant ualde bona. dicit tn porcus imud' et agnus mundus ut dicit aug. cont faus tn quia p animalia imunda secundum legem significant qda uicia q sut euitada. & adeo quia lex euangelica q spualis est inchoata erat p xpm. io & illa obseruatio figuralis cibo4 non erat a pluis obseruanda. Tunc accedentes discipuli eius. hic ex doctria x posit phariseorū scandalizatio. Quia p doctrinam x uidebant eo4 simulatione doctrina reprobata & non poterant resistere per ratione uel scripturam. io ex inuidia mouebant cont xpm ad mouendu seditionem. & quia ueritas uite, iusticie & doctrine non est dimittenda ppr scandalum aliorū quia tale scandalum pcedit ex malicia ipsius scandalizati. un dicit bts gg. si de ueritate scandalu orit rectius oriri pmittitur q q ueritas relinqtur. ideo sequit. Omis plantatio. i. doctrina ab homine inuenta que non est legi ipius dei consona. erradicabitur. qa non ht firmu fudamentu & radicem. sinite illos. i. doctna illorum euitate. ceci sunt. carentes uero intellectu legis. & duces ceco4. quia alios excecant suo errore. & ducut eos ad precipitium. Respondens aut petrus. hic aperitur predicte doctrine x intellect magis in speciali. Quia petrus p se & p aliis que siuit intellectum dicens. edissere nobis. i. expone parabola istam. i. sententia occultam. At ille dixit. Adhuc uos sine intellectu estis. qi dicat diu audistis doctrinam mea. q stati deberetis intelligere ea q dicta sunt. Un seqt. No intelligitis quia omne quod in os intrat & c. istud est ueru per sinodoche. qa aliqua pars de omni quod intrat p os. in secessu emittit. Quia in omni cibo qtucunq; puro est aliquid impuritatis & a na expellitur tanq supfluu. aliud retine tanq ad nutritionem nccium. & neutrum isto4 coinquinat hoiem spualiter loquendo Que aute pcedunt de ore ut uerba de corde exeunt. Quia sunt concept metis significatiua. & talia coinqnat hoiem qn sunt male cogitationis significatiua & hoc est qd sequit. de corde exeunt cogitationes male. & per conseqns homicidia & consilia & colloqa ad ppetrandum huiusuitia q hic tangunt &

consilia. & hec coinquinant hoīe; spūalr̄. Non lotis aūt manibus manducare nō coinquinat hoīe; imundicia spūali. & egressus inde secessit & c̄. Reprobato errore phariseoꝝ hic xp̄us transit ad gentiles ut ex deuotione gentiliū ostendat̄ iusta reprobatio iudeoꝝ. & hoc est qd̄ dr̄. Et egressus ih̄us inde secessit ī partes tyri & sidonis. Tyrus & sidon sūt quedam ciuitates site in tr̄a pmissiōis, ppe montē libani. quia filij israel nō potuerunt totaliter expellere gentiles de tr̄a sua. Et ecce mulier cananea. natiōe. s. Cananei habitauerunt ī tr̄a pmissionis ante filios isrl̄. nec potuerunt p eos totaliter extirpari. unde ista mulier ab illis q̄ remanserāt descenderat. Ista autē audiuerat miraclā & famā ih̄u x̄ & iō firmit̄ credebat q̄ filiā suā sanare poterat. a finibus illius egressa. qa xp̄m sequebat̄ in uia ad ipetrandū sue filie sanationē. Mar. tn̄ dicit. q̄ cā q uenit ad ih̄m int̄ domū. & hoc est ueꝝ pmo sed quia eam ibi nō exaudiuit secuta est eū in itinere clamans. Miserere mi fili dd̄. Audiuerat enī xp̄m pmissum iudeis descendere de genere dd̄. Qui non r̄ndit ei uerbū. non ppr indignationē. sed ut ex pseuerantia eius ī prece ostenderet̄ fides eius & deuotio discipulis. & accedentes discipuli & cet̄. Moti enim erant ad hoc uidentes eius fidē & deuotionē. Ipē aūt respondit pmo negatiue, tn̄ sine ipropio. d. Nō sū missus & c̄. Quia xp̄us erat pō & pncipaliter missus iudeis tanq̄ apl̄us eoꝝ. & iō ī ppa psōa nō predicauit n̄ iudeis. n̄ fecit miracl̄a n̄ in casu ex aliq̄ spāli causa. ut. s. ostenderet ecc̄liā in fide gētium esse fundandā. sicut habet̄ hic. & ioh̄. 4. ubi xp̄us predicauit samaritanis deuote eū recipientibꝫ / post mortē aūt x̄ fides predicata est publice gētibꝫ

& hoc est qd̄ dicit apl̄us ad ro. 15. dico aūt xp̄m ih̄m ministrū fuisse circūcisionis. i. apl̄um iudeoꝝ ppr ūitatē dei ad confirmandas pmissiones patrū. quia antiquis pr̄ibus iudeoꝝ fuerat facta pmissio de x̄. sicut abrahe & dd̄. Quia tn̄ iudei p maiori parte fidē x̄ repulerunt & gentiles eam susceperunt. idō apl̄us subdit ibi ro. xv. gentes aūt sr̄mia honorare deū & c̄. Seq̄. at illa uenit & adorauit eū. adoratione latrie dicens. dn̄e adiuua me. Infirmitatē. n. filie sue reputabat suam. & p consequens sanationē. Qui respondens negatiue. s. & cū impio ait. non est bonū sumere panē filioꝝ. i. doctrinā & miracula pmissa iudeis tanq̄ spūalibꝫ filijs, ppter cultū unius dei & mittere canibus. i. dare gentilibus qui erant dediti cultui idolorū sicut canes circa cadauera aīaliū defunctoꝝ. At illa dicit & c̄. etiā. i. bonum est in casu. Nam & catelli edūt & c̄. q. d. sicut catuli aliq̄ modica ut pote micas cadentes de cibo concesso filijs pcipiunt. ita & gentiles debebant ad salutē modicū pcipe de beneficijs x̄. ex q̄ pat& q non est contrarietas ī ūbo x̄ quū dicit. Non est bonū & c̄. & uerbum huius mulieris dicentis imo bonū est. Quia ūbū x̄ est intelligendū; q nō erat regulariter uel uniuersalit̄ bonū quū xp̄us eēt apl̄us iudeoꝝ ut dictū est. Verbum autē huius mulieris intelligendum est in casu ppr. s. petentis deuotionem. & ut ostenderet ecc̄ gentium futuram fundationem. Tūc respondens ih̄us ait. O mulier magna est fides tua. Qd̄ pat& ex uerbo & facto suo. quia non fuit retardata a feruore petendi. pō propter x̄ taciturnitatē nec. 2o. ppr eius responsionem negatiuā. neq; 3o. ppr impperiū adiunctū responsioni negatiue. & ideo subdit

fiat tibi sicut uis. q. d. fides tua hoc me-
retur. & quod patet ex facto quando subdit
& sanata est filia eius & c. patet ex
dictis quod tarditas xpi ad exaudiendum
eius petitionem non fuit ex ignorantia
uel noluntate sanandi. sed ut ex perseue-
rantia mulieris ostenderetur fides eius
& deuotio dignior exauditione. & cum
transisset. hic xpus reuertitur ad iude-
os collato eius ampliori munere; sicut
post conuersionem gentium reuertetur
ad iudeos per fidei illuminationem. &
ideo facit eis plura miracula quam ante. per
infirmos eorum curando & eos corporaliter
sanando. ibi. Ihs autem. Circa primum
in quodam generali multiplicantur multa mira-
cula & diuersorum generum que si explifi-
carentur in particulari ... unum
magnum librum. propter quod dicitur ioh. ulti.
quod si omnia facta xpi essent scripta per singula
totus mundus non posset capere libros
qui scribendi essent. Dicitur igitur. Et
accesserunt ad eum. scilicet cum reuersus fuis-
set ad iudeos. turbe multe. Quia de mul-
tis ciuitatibus & castellis & uillis ue-
nerant ad impetrandum sanationem infirmo-
rum. & hoc est quod sequitur. & habentes
secum cecos & claudos mutos & debiles.
Debilitas accipitur hic secundum ... non in generali
sed in speciali. quando scilicet non potest quis se iuuare
de una manu. hoc modo dicitur debilis. sicut
claudus qui non potest ambulare nisi de uno
pede. iste autem infirmitates erant incura-
biles uia nature & medicine. ideo propter
curationem earum recurrebant homines ad
xpm cui nihil impossibile. & alios mul-
tos. hic addit euangelista ad includen-
dum omnia infirmitatum genera. & proiecerunt
eos ad pedes eius. ut illi qui non poterant fi-
dem & deuotionem ostendere uerbo ut
surdi & muti saltem ostenderent eam facto.
& curauit eos solo uerbo. ille solo uerbo
poterat curare qui solo uerbo potuit mun-
dum de nichilo creare. Ihs autem conuocatis
discipulis suis. hic ponitur miraculum de
multiplicatione panum. Misereor turbe.
hoc autem predixit apostolis ut ipsos induceret
ad pietatem. Quia triduo iam perseuerant
mecum. Quia tantum afficiebantur ad fidem
xpi audiendam & uidendum eius miracula
quod per tres dies non redierant ad loca propria
manentes cum xpo in loco deserto & sub diuo.
ex quo patet eorum deuotio. Nec habent
quod manducent. quia cibaria que de
domibus suis apportabant iam erant con-
sumpta. & ideo prima die uel secunda hoc
miraculum non fecit. tum quia alimenta ad-
huc habebant. tum quia magis apparuit
quando eius uirtus omnino defuit. & dimittere
eos ieiunos nolo ne deficiant in uia. quia
plures eorum longe distant a domibus suis
& die precedenti parum comederant. &
dicunt ei discipuli. Unde ergo nobis in de-
serto tantos panes. q. d. locus est deser-
tus & uille multum distant. & ideo non pos-
sumus per humanam prouidentiam talia habere.
Ait illis ihs. Quot panes habetis. Non petit
ignorando sed ut ex eorum responsione
prudeat de modo. At illi dixerunt. vii.
que erant quasi nichil respectu tante multitudinis
& paucos pisciculos. quia pauci erant in
numero & parui in quantitate. Omnia ista
dicuntur ad maiorem declarationem mira-
culi. quod ex tam paruo cibo potuit tanta mul-
titudo satiari. & hoc fuit per multiplica-
tionem cibi in manibus xpi. eodem modo sicut su-
pra dictum est cap. xiiii. sequitur. & dimissa
turba. Post miraculum ostensum ascendit in
nauiculam fugiens turbe applausum & re-
uerentiam. in hoc dans predicatoribus exemplum.
& uenit in fines magedan. ille est locus
in quo iosias occurrens regi egypti uulne-
ratus est ut habetur. 4. regum. xxiii. Mar. autem
dicit in fines dalmanutha. viii. ca. & dicen-
dum ad hoc quod non est ibi diuersitas secundum
rem. quia secundum aliquos est eadem regio habens

duo nōia. Mar. accipit unū & matheus
aliud. sedm alios sunt due regiōes distic-
te sed in extremitatibus cōiuncte. & iō
consistens in confinio utriusq; uere dicit
esse in fine istius uel illius. & in tali lo
co erat ihūs. Decimumsextū capitulum M

Et accesserunt ad eū pharisei. in
precedenti capto xpūs reproba
uit errorē iudeorū in lege. hic
doc& fundationē ecctie gentium in fide
ubi primo aperit incarnationis mysteri
ū. 2°. predicit redemptiōis premiū. ibi
Venit autē ihūs in partes. 3°. pōit imita
tionis exemplū. ibi Tunc ihs dicit dis
cipulis. pma in duas. quia pō mysteriu;
īcarnatiōis apit. 2°. ex hoc doctrina pha
riseo4 non solum sicut erronea. sed sic
curiosa & inutilis excluditur: ibi. &
quū uenissent discipuli eius. Circa pmā
partē aduertendū qp aliq scribe & phari
sei omisso studio legis & pphārū stude-
bant in mathematicis & potissime ī as
trologia. unī & usq; hodie aliqui eoru;
in hoc sunt ualde curiosi & quia astrologi
aliī uolunt iudicare p considerationem
astro4 de inchoatiōe legū & sectarū diū
sarū. & iō isti pastra uolebant pnostica
re de aduentu x̄. hoc est īpossibile. quia
uitus celi non se extendit ad talia licet
se extendat ad prenosticandū de futura
dispositione aeris & siccitate & pluuia
& huiusmi. & hoc est qd dicit. Accessert
ad eū pharisei. & sa. tē. s. si possent eū in
aliquo capere & rogauerunt ut signum
de celo ostender& eis declarando. s. tpus
sui aduentus ex aliq signo celesti. At r
ille respondens ait illis facto. res. di. i.
aliqui predicere de futā tporis disposi
tione potestis p consideratiōnē celi. quia
ad hoc bene se extendit talis scientia. ppr
quod subditur. Serenū erit. rubicundū
est enim celū. talis enim dispositio celestis
est signū futē serenitatis. quia scilic& sic
frequentē contigit lic& aliqn īpediat. &
mane supple dicere potestis. hodie tēpes
tas erit. supple. rutilat & c. qd contigit
ī corruscatione & tonitruo. & hoc est sign
tēpestatis propter qd subdit. faciem ergo
celi diiudicare nostis in qtū celi. s. facies
celi est signum alicuius dispositionis
future in elementis. signa aut tporis n
potestis. i. signa tporū diffinito4 ī presci
entia dei de aduentu x̄. nō potestis p talia
diiudicare quia solūmodo dependet ex
diuina dispositione & n ex costellatiōe
& ppter hoc aduentus x̄ considerādus
est ut dictum est ex dictis pphā4 qui
hoc habuerunt ex diuina reuelatione
sicut habet dan. ix. ū circa hoc taxantur
ebdomades determinate: ut gen. xlix.
ū signū aduentus x̄ ponit translatio re
gni iudeorū ad alienigenā. qd factum
est sub herode. Generatio mala & adul
tera. hoc sup expositū est. xii. cā. &
quū uenissent. hic excludit doctrina;
pharisco4 uitandā a discipulis. nō solū
tanq curiosam sed etiā malā & piculo
sam. ppr qd uocat eā fermentū ppter
corruptionē malicie & neqcie contētā
ī ea. & hoc est qd dicit. intuemini per
diligentē considerationē mentis &
cauete a fermento. i. doctrina corrupte
te. neq; est mirū si fermentū dicit hic
doctrina corrumpens. sup aut. 13. cap
fermentū accipitur p feruore fidei ut ui
sū est. quia eadē res ex diuersis ppetā
tibus bene sigficat opposita & dispata
sicut leo aliquando accipit p x̄. ut dicit
apoc. 5°. uicit leo de tribu iuda. & hoc
ppr constantiā & audaciā in aggrediē
do ardua & piculosa. aliqn aut accipi
p diabolo ppr crudelitatē sedm qp dicit
i. petri. 5°. aduersarius ur diabolus tanq
leo rugiens. & ita eodē modo fermentū
ppr calorē inclusū significat feruorem
fidei. ppr aut corruptionē doctrinā mala;

At illi cogitabant quia panes n̄ accepim̄. q.d. int̄ se bene qa ab eis nullū panē accepimus. ex quo p; q̄ ītelligebāt fermentū ad lr̄am .i. panē fermentatum patet et eoꝝ deuotio ad xp̄m. q̄a sic ei īseparabilr̄ adherebant q̄ olim fuerat nccia uite. Sciens aut̄ ih̄s cogitationes eorum. tanq̄ deus. q.d. ex factis meis preceden tibꝫ & doctrina deberetis sic esse illumi nati q̄ uerbū meū nō intelligetis de pāe matiali. Quia de hoc possum uobis suffi cienter puidere. Quod pbat duplici ex̄ ī quo magnā multitudinem satiauerat paruo cibo. ut patuit sup̄. xiiii. & xv. cā & hoc est qd̄ dicit. non intelligitis & c̄ & patet. seq̄t̄ non. Tunc intellexerunt cauendū non a fermento panū matiali ū sed a doctrina phariseoꝝ que uocatur fermentū ratione predicta. Venit aut̄ ih̄us. in ista parte ostendit se humane salutis preciū. & p̄o ostendit se dei & ho minū mediatorē. & 2°. hoīum redēpto rē p suā passionē. ibi. Ex inde cepit ih̄s & cet̄. Circa p̄mū ponit̄ discipuloꝝ cō fessio. 2°. ex hoc subdr̄ potestatis collatio. ibi. Respondens aut̄ ih̄us. Circa p̄mū adūtendū q̄ mediator int̄ aliq̄ debet participare extrema. & ideo xp̄us qui habebat duplicē naturā in uno supposi to. s. diuinā & hūanā unā sibi naturalē aliam pro nobis assumptā erat uere dei mediator & hominū. & p consequens aptissimus ut esset humane salutis pre ciū. hanc aut̄ duplicē natām declarat ī se ip̄o. humanā per euidentē ostensi onē quia dicebat se & ondebat filium hōis. Aliam ex uera confessione petri p se & alijs discipulis diuinā natura; ī eo confitentis. Quā confessionē tanq̄ ueritatis expressiuam approbat xp̄s Dicit igi̅. Venit aut̄ ih̄us in partes Cesa rie philippi. Dicit̄ aute Cesarea philip pi. Quia renouata & ampliata a philip po tetrarcha fr̄e herodis. & ex tunc nōiauit eam cesareā in honorē cesaris q̄ dedit ei q̄itam partē regni ut refert iosephus. & habitū est supra. dicā aut̄ cesarea philip pi ad differentiā alterius que dr̄ cesarea palestine ubi cornelius centurio mansit ac xp̄us. & ista ciuitas antiq̄tus dicta est laphis. & postea Dam a filijs Dam eam occupantibus ut habetur iudicū. xviii. Postea dicta est cesarea philippi & non belinas seu paneas dr̄. in ista aut̄ ciuita te habitabant gentiles & in confinib' eius. & ideo ex hoc q̄ xp̄us mysteriu; sue incarnationis reuelauit ostendit in reuelatio eccl̄ie in fide gentiū. Sequit̄ & interrogabat discipulos suos. nō in terrogabat ignorans quid crederent ut quid responderent. sed ut eoꝝ fideli cō fessione conuenientius solidarentur in fide. Quē dicunt hoīes & c̄. i. ībe uulga res. & quia de xp̄o erant uarie opiones ī ppl̄o. ideo seq̄. At illi dixerunt. Alij iohannē baptistā. cuius opinionis fuit ꝑ herodes & sui sequaces ut sup̄ uisum est xiiii cap̄. alij aut̄ heliam ppr̄ zelū ūitati alij ū ieremiā ppr̄ patientiā ī aduersis. ꝫ aut unū ex pphis antiq̄s. scd̄m q̄ habetur luc. ix. ū betur sic q̄a ppha unus de priorib' surrexit. opinio eīm oīu; loquentiū de im mortalitate aīe & de resurrectiōe fuit q̄ oīa sepata a corpore sunt maioris uirtutis q̄ coniuncta tali corpori q̄li nūc hēmus scd̄m q̄ dicitur. li. sapientie. ix. corpus qd̄ corrumpitur aggrauat aīām. & sil'r q̄ in resurrectiōe homines erunt maioris ūtu tis. & quia uidebant xp̄m maiora mira cula facientē q̄ aliq̄s ppha⁊ fecerit. ideo credebant q̄ unus de antiq̄s pphetis resurrexisset a mortuis & sic maiora mi racula faceret q̄ ante fecisset. & hoc mo do motus est herodes ad credendu q̄ eēt iohannes baptista ut habitū est s̄. seq̄t̄. Vos aut̄ quem me esse dicitis. q.d. si alij

erant opione falsa de me. uos tñ nõ debetis
errare q tã diu mecũ fuistis & meã doctri
nã frequent audistis & miracula tanta
uidistis. Respondens petrus dixit. Petrus
tanq principalis inter alios p se & p ali
is dedit responsũ. tu es xps. qd intptat
unctus. & sic confitet eius humanitatem
i qua unctus est oleo gratie pre aliis.
filius dei naturalis. s. & nõ adoptiuus
sicut alij. & p consequens eiusdem nate
cũ deo patre. & sic confitetur ueritatem
diuine nature & humane in eod suppo
sito. uiui. hoc addit ad differentiã illo
rum q colebantur tanq dii a gentilibus
ut hercules iupiter & consimiles. fuit em
antiquorum opio q qui tales excellentes
psone moriebant ad uitã deorum transfe
rebantur. un .2. macha. xi. dr q rex An
thiocus scripsit de pre suo mortuo pre
nro inter deos translato nos uolentes
eos qui in honore nro sine tumultu age
re &c. ad istas igit falsitates excludendas
dixit petrus dei uiui. Respondens aut
ihus. hic consequnt ad confessionẽ dicta
tis subdit collatio ptatis. Btus es Simõ
bariona. bar enim id ẽ qd filius. iona
ponit p diminutione subtracta media
sillaba pro iohãna. un est ibi cõpositio ex
integro & corrupto. un bariona hic ac
cipitur ac si diceretur filius iohis. ppt
hoc petrus dr io. ult. simon iohis. dicit
aut hic beatus qa cõfessio uere fidei ꝯ
ducit ad btitudinẽ. Caro & sanguis n
reuelauit t. i. homo mortalis nõ docuit
te istã ueritatẽ sed pater meus. & per
consequens tota trinitas qa indiuisa st
opa trinitatis. & ego dico tibi. & p so
ciis tuis. & tu es petrus. i. confessor petre
q xpus est factus. & sup hanc petram
quã confessus es. i. sup xpm edificabo
ecclam meã. & porte inferi. i. psecuti
onis tyrannorum & insultus & teptatio
nes spũum malignorum nõ preualebunt
aduersus eã a uera fide subuertendo. ex q patet
q ecclia nõ consistit i hoibus rone ptatis
uel dignitatis eccliastice ut secularis qa
multi principes & sũmi pontifices & alij
iferiores inuenti sunt apostotasse a fide
ppr qd ecclia consistit in illis psonis i qb
est noticia & uera cõfessio fidei & ueritatis
& tibi dabo non solũ p te sed et p aliis. sic
em confessio petri erat confessio aliorum
ita ptas hic data petro intelligit dare a
liis licet petro principalius in qtũ erat
aliorũ capitaneus. claues regni celorum.
iste claues non sunt mateiales sed ptas
spũalis duplex. Una est potestas discer
nendi peccatũ a nõ pcco. sicut in ueteri
lege sacerdos iudicabat int lepram & nõ
lepram. aduertendũ et q homo nõ possit
hoc bene iudicare sine scientia. tñ scietia
non dicit clauis sed ptas iudicandi per
scientiã prehabitã & io licet scientia nõ
sit clauis tñ necio preexigit ad debitũ
usum huius clauis. Alia clauis ẽ ptas
admittendi ad regnũ uel excludendi se
cũdũ uerũ iudicium phabitũ quia dicũt
indigni excludi & digni recipi. Qdcũ
q ligaueris &c. Quia supposito hic int
debito usu clauis, illud deus approbat
in celis, & aliter nõ. Tunc precepit dis
cipulis suis ut nemini dicerent q ipe
esset xpus. hic uidet esse cõtrium ei
qd dictum est. x. ca. q misit discipulos
ad denuntiandũ aduentũ suũ. dicẽdũ
q tunc denunciauerũt aduentũ eius
tanq cuiusdã sci pphe a deo missi &
istud nõ pcipitur hic taceri. sed postq
cognouerunt hic diuinitatẽ ipsius ut
patet ex confessiõe predicta pcepit
ut eius diuinitatẽ aliis nõ diuulgarent
ne uulgares hoies q uiderent eũ pati
tã igminiose scandalizarent de eorum
predicatione. sed postq surrexit a mortu
is hita pfecta uictoria mortis uoluit
publice pdicari. ex tũ cepit. hic ostendit

se esse mūdi redēptorē ꝑ sua passiōē. & hoc est qđ dr̄. exinde. i. postq̄ se ōnderat uerā creaturā & diuinā scđm quā ē īpassibilis. & humanā in q̄tū poterat uē pati cepit ihus ōndere discipulis suis quia oport& eū ire iherosolimā. q̄a erat p̄ordiātū a deo p̄re q̄ ibi cōpleretur misterium redēptionis nr̄e. illud aut̄ qđ preordiātū est a deo ineffabilit̄ euenit. q̄a lic& non sit nc̄itas cōseqn̄tis. tn̄ est ibi nc̄itas consequentie. modus at̄ nr̄e redēptiōis subiūgitur quū dicit̄ & multa pati a seniorib3 & scribis & cet̄. quia ab istis abiudicatus ē ad mortē & presidi traditus. & occidi a gentibus qui eū crucifixerunt manibꝰ ꝓpriis ut habet̄ io. xviii. & tertia die resurgere. hoc predixit ut minus cōtristarentur de eius morte. oportebat at̄ ista īpleri quia a deo erant p̄ordinata. & assumens eū petrus in secreto. quia īferior non deb& supiorē publice arguere. absit a te dn̄e. q. d. indecens est q̄ tu tā ignominiose patiaris. Qui conūsus. i. facie ūsa erga petrū ut eū de sua temeritate efficacr̄ arguer& dicit petro. Vade post me sathana i. adūsarie. in q̄tū ꝑ istam increpationem suā uolebat salutē humani generis q̄dāmōi pedire. & ꝑ conseqn̄s x̄ aduersabatur q̄ erat huius salutis nuncius. scandalū m̄ es. Scandalū ibi ꝓp̄e accipit̄. Quia scandalu3 actiuū ꝓp̄e dictū est dictū alicuius uel factū minus rectū prebens occasionē ruine alt̄i. scandalū autē passiuū est ruina alicuius ex tali dicto uel facto. neutru3 autē potuit h̄re locū in xp̄o. & iō scandalū hic accipitur ꝓ impedimento. q̄. d. scandalū m̄ es. i. q̄tū in te est uis me a salute mūdi īpedire. cuius ratio subdit̄. Quia nō sapis ea que dei sunt. querendo. s. īpedimētū p̄ordinationis diuine. sed ea q̄ hoīū quia illud quod dictū est petrus dicebat xp̄o motus ex affectu hūano. Tunc ihs dixit. hic ꝓponit xp̄us sue imitationis

exēplū p̄mū. & diuidit̄ in duas partes. q̄a p̄o facit qđ dictū est ꝓponendo. s. exēplū sue imitatiōis. 2o. ꝓmittit ex hoc future glīam resurrectiōis ibi. filius enī hoīs. Dicit igit̄. si quis uult post me uenire. meā doctrinam & facta sequendo. abneget se metipu3. i. affectū humanū nō solū meā passionem nō īpediendo sed etiā me ī hoc imitando. & tollat crucē suā. i. paratus sit ī aīo uoluntarie crucē portare in qua crucifigat̄ ignominiose. ad hoc at̄ ratione inducit dicens. Qui enim uoluerit aīā suā saluā facere perd& eā. hoc aut̄ pot̄ dupliciter intelligi. perdere enī habet duplicē significationē. uno m̄ idem est q̄ cōmittere. & in isto sensu cū dr̄ hic pd& eā subintelligendū est in alia uita q. d. qui uolu. a. s. s. facere. i. delitiis & uoluptatibus occupare in hac uita. quia hoc est uitā suā saluare scđm opinionē carnaliū. & talis perd& eā in alia uita q̄a obligat eam ad penā inferni. alio modo perdere. i. dē est qđ destruere. & tūc quū dicit̄ perd& eā subintelligitur in hac uita. & est sensus. qui uo. a. su. sal. face. q̄tū ad meritū uite eterne ip̄e perd& eā i. destruet corpus laboribꝰ & passionib3 exponendo. ex q̄bus sequitur separatio corporis ab aīa & hoc est aīam perdere secundū extimationē falsā carnaliū. lic& sit saluare eā scđm ueritatē. Secūdū hūc sensū ultimū sequit̄. Q̄ aut̄ pdidēit aīam suā ꝓpter me. s. ꝓp̄r deū mortē sustinēdo & ipse inueniet eā in b̄titudie deo fruēdo & quia aīa quū sit īmortalis ꝓponenda est oībꝰ corruptibilibꝰ & transitoriis iō subdit. Quid enī pdest hoī & c̄. q. d. nichil īmo ꝑ taliā perdit multū q̄a pdit illđ qđ est īmortale & diuinū in eo. filius enim hoīs. q̄a ī uitauerat ad imitandū exēplū sue passionis. ideo ne terrerent̄ morte corporali et tn̄situria. ꝓmittit eis premium future resurrectionis qđ cōplebit̄ ī aduētu

x̄ ad iudicium quia tunc resurget hoīes i
ad uitā imortalē. & hoc est qd̄ dicit filius
hominis. i. xpūs uerus homo uenturus ē
ad iudicium. s. in glīa patris. s. quia ī for
gl'osa iudicabit. & tunc redd& unicuiq;
& cetē. iustis glīam aīe & corporis alijs at
penam utriusq;. & ut sint de futā gloria
anime & corporis certi magis certi, pmittit
eis qd̄ aliquibus eo4 ostendit hic in uita
pnti qd̄ ondit in sua tnsfiguratiōe ut pa
tebit. 3. cap insequti. & hoc est qd̄ dicit
amen. i. fideliter. sunt quidā de hic stati
bus. s. petrus, iacobus & iohanes ut uidebit
qui non gustabunt mortē de uita pnti re
cedendo donec uideant filium hoīs uenientē
ī regnū. s. apparentē eis in for corporis glīo
sa qualē habebit post resurrectionē quum
adeptus fuerit ptatē regni. tunc enī dicit
discipulis suis. M. ult. Data est m oīs ptas
in celo & in terra Decimū septimū capitulū

Et post dies sex. fundata ecclia qe
...tium in fide in pcedenti capitlo
hic ponit eiusdē fundatiōis cōfir
matio & diuidit in duas partes. Quia pmo
declarat gloriā futē resurrectionis. & scdo
efficaciā sue passionis. ibi. Conuersantibus
autē. procedit autē hoc m. s. ordie retrogado
ad precedens capitulū ut continu& pncipi
ū huius capli ad finē precedentis. ubi pro
miserat gliam futē resurrectiōis. 2. ex h
subdit solutio duplicis qstiōis. ut uisū est.
Prima diuiditur in duas partes qa primo
onditur glia futē resurrectiōis. 2. ex hoc
solu subditur solutio duplicis qnis. & istā
gauerunt discipli. Prima in tres quia pō
ad declarationem futē resurrectiōis descri
bitur x̄ transfiguratio. 2. subiungit hui
transfiguratiōis testificatio ibi. & ecce ap
paruerunt. 3. circa hoc ponit discipulo4
instructio. ibi. & descendentibus illis. &
circa x̄ tnsfigurationē euangelista notat
qtuor uidelic& tpus determinatū. cōsortiū
locū. & modū. Quantū ad tpus dicit sic. &

& post dies sex. s. a pmissiōe precedenti
discipulis facta qn̄ dicit. sunt qdā de hic
stantibus & c. Considerandū tn̄ qp luc. ix
dicit post dies octo quia matheus nō com
putabat diem in q̄ fecit xpūs eis pmissio
nē neq; ultimā in qua tnsfiguratus est.
sed computat tm̄ tpus intermediū. & iō
scdm ueritatē computando tantū tpus a
pmissione facta usq; ad tnsfigurationē
tnsfiguratio fuit in octaua die. Ratio
aut huius fuit quia ista transfiguratio
facta est ad ondendū discipłis gloriam
futē resurrectiōis. illa autē erit in octaua
etate mundi. & ppter hoc figurata est h
p octauā diem. Prima enī etas mundi fuit
ab Adā usq; ad noe. 2. at a noe usq; ad A
braham. 3. ab Abraham usq; ad Dd. 4. a
Dauid usq; ad transmigrationē babilōis
5. a tnsmigratiōe Babilōis usq; ad xpm
6. a x̄ usq; ad finē mundi. Iste aut sex eta
tes accipiunt scdm duisos status uiuentiū
in hoc mundo. 7. autē etas accipit scdm s
statū anima4 quiescentiū in paradiso
& iō incepit ab ascensiōe dn̄i qn̄ eis celū
patuit & durabit usq; ad iudiciū. & ideo
ab ascensiōe dn̄i currit cū. 6. etate quātu;
ad similitudinē tporis. Octaua etas erit
resurgentium. & sic pat& qp bene seqt
sigficatur hic p octauā diē. & sic patet
tpus conueniens huius tnsfigatiōis. Cōsor
tium aut notat quū dr̄. assumpsit secum
petrū iacobum & iohannē. isti autē tres
sunt assumpti ad uidendū glīā futē resur
rectionis p prerogatiuā eminentie spālis
inter alios. Petrus enī ppr feruorē fidei
erat inter alios principal. ppr qd̄ & pri
cipaliter date sunt ei claues ecclie. ut p;
pcedenti cap. iohannes aut excellebat in
prerogatiua uginitatis. ppr qd̄ erat int
alios xpo magis familiaris. Iacobus autē
inter alios discipulos primus sustinuit
martiriū ppr xpm ut habet actuū. xii.
Considerandū tn̄ qp btūs Ambrosius super

luc. & aug⁹ sr epla; ad galat. uident dice
q iacobus iste qui fuit in trãsfigatiõe fuit
ille iacobus q̃ pº rexit ecclam ihrolimita
nã & ille non fuit fr iohis & filius zebedei
sed filius Alphei. Dicendũ q quãuis textus
expresse dicat istũ frem ioh. & p conseqs
filium zebedei q aug⁹ & ambr⁹ nõ locutur
asserendo. sed magis opionẽ alioꝝ refe-
rendo. si tñ loquerent assertiue nõ esset
curandũ de dictis eoꝝ. qm sac scriptura
expresse dicat cõtriũ sicut hic. Vñ aug⁹ ī
eplã ad Vincentiũ donatista dicit, de doc
trina sanctoꝝ q̃ est ext scriptã; canõica;
hoc genus scriptãꝝ ab illis que canonice
nominant distinguendũ est, non enim
ex eis ita testimoniũ preferendũ ut cõt
riũ sentire non liceat. maxie ũ alr sense
rint q̃ ueritas se habeat. nos in illo genere
sumus ut nõ dedignem ab aplõ dictum
si quid aliud sapitis, deus id reuelauit.
conseqnt euangelista designat locũ dicẽs
& duxit illos in montẽ excelsũ. ad de
signandũ q illi sunt apti ad cõtemplan
dum celestia q̃ eminent ī cõtemplatiua
uita. subdit aut seorsũ. ad denotandũ;
q cõtemplatiui debent esse a tumultu
secularium segregati. conseqnt describit
transfigationis modũ dicens & trãsfigat⁹
est. nõ q mutauerit liniamenta corpõis
uel figãm. sed ppr claritatẽ uultus eius
īmensitatẽ. & hoc est qđ subdit & resplẽ
duit facies eius sicut sol. Ad cuius euidẽ
tiã considerandũ q aĩa xi a pñ creatiõis
fuit gliosa p apertam uisionẽ & pfectã
fruitionẽ. ueꝝtñ ex diuina dispositiõe
fiebat ut glia aĩe non redundaret ad e⁹
corpus, ut sic corpus esset passibile & e⁹
mortale, ad īplendũ preciũ redẽptionis
huãne. & eodẽ mº ex diuina ordinatione
factũ est ut glia aĩe redundaret ad cor⁹
ī hora transfiguratiõis ut ostenderetur
discipulis glia future resurrectiõis, ñ tm
aĩe sed corporis, & sic animarent ad seqn

dũ xpm in acerbitate passiõis, ad qđ eos
īuitauerat ī capło precedenti. & sic patet
q claritas illa in trãsfigatiõe fuit claritas
glie q̃tũ ad eẽntiã, sed nõ q̃tũ ad modum
quia fuit eiusdẽ ratiõis cũ illa claritate
que est in corporibꝰ gliosis. sed non fuit
ibi p modũ qualitatis pmanentis sic est
ī illis. sed p modũ passiõis transeũtis. &
ideo illa claritas nõ debet dici dos glorie
quia dos de sua ratione importat q̃litatẽ
pmanentẽ. & est silẽ de lumine eleuante
aĩam pauli ad uidendũ in raptu diuina;
eẽntiam. qđ fuit eiusdẽ ratiõis cũ lumine
eleuante aĩas bonoꝝ. ueꝝtñ q̃a nõ fuit in
paulo p modũ q̃litatis pmanentis, sed per
modũ passiõis transeuntis. iõ ex tali eleua
tione siue uisione nõ fuit paulus beatus
quia btitudo īportat pmanentiã. & ecce.
Hic poit transfigationis testificatio. &
pmo testificatio humana. 2º. diuina. ibi.
Adhuc eo loquente. Prima in duas. quia
pº põitur testificatio eminentiũ uiroꝝ
ī ueti testamento. 2º. eminentiũ in nouo.
Respondens aut petrus. Dicit igi pmo
q moyses & helias apparuerunt illis. hoc
est discipłis loquentes cũ eo. de q̃ at loq
rent lucas expmit. ix cap. dicens q loque
bant cũ ihũ de decessu quẽ expleturus erat
ī ihrlm. qui q̃dẽ decessus fuit in sua passi-
one in qua sustinuit dolorẽ excessiuum
& ignominiã excessiuã ppt amorẽ ex-
cessiuum ad nos. Ratio autẽ q̃re Moisẽ
& helias magis apparuerunt q̃ alij fuit
q̃a Moises erat legislator. & helias maxi-
mus emulator p honore diuino scđm q
de eo scribit. 3. regũ. 19. zelo zelatus sum
p dño exercituũ. & iõ p testimoniũ istoꝝ
apparuit q xps ñ erat dissolutor legis ut
īponebant sibi iudei, sed magis adipletor
sui nec blasfemator diuini nõis ut īponebãt
ei iudei quia dicebat se filiũ dei, sed magis
confessor ueritatis. considerandũ est q Mo
ises & helias nõ fuert ibi scđm apparẽtiã

agustin⁹
lonuz.
modus;.
gen. ad lmz
fr

fantasticam, sed secundum veritatem, quia Helias fuit ad illum adductus Christi loco quodam terrae eminenti ad quem fuerat raptus, ut habetur iiii. Regum 2° capitulo, et sic apparuit ibi in anima et corpore. Moyses autem fuit adductus ibi de limbo sanctorum patrum, non quia resurrexit, sed quia anima apparuit ibi in quodam corpore sibi adoptato, sicut apparent angeli in corporibus assumptis. Per hoc etiam ostenditur quod Christus erat dominus vitae et mortis, quia habebat testimonium ab Helia qui erat adhuc vivus et a Moyse qui iam fuerat mortuus. Respondens autem Petrus. Hic ponitur testimonium apostolorum qui fuerunt eminentes in novo testamento. Ad cuius evidentiam sciendum quod beatitudo essentialiter consistit in aspectu claro ipsius deitatis et perfecta eius fruitione; accidentaliter autem consistit in conspectu humanitatis Christi et delectatione consequente, per quam sicut per instrumentum coniunctum divinitati sunt sancti adducti ad gloriam. Isti autem apostoli qui admissi fuerunt ad videndum transfigurationem Christi non viderunt ipsius divinitatem, sicut Paulus in raptu, sed tamen eius humanitatem in forma tamen gloriosa. Et tamen in eius aspectu fuerunt sic delectati quod voluissent ibi perpetuo manere, propter quod dicit Petrus: Domine, bonum est nos hic esse; faciamus hic tria tabernacula, ad manendum scilicet hic continue: tibi unum et cetera. Non loquitur de tabernaculo faciendo pro se et sociis quia volebat cum Christo esse in suo tabernaculo et socii sui cum aliis duobus. Lucas autem dicit quod loquebatur Petrus nesciens quid diceret. Sicut enim ex magnitudine passionis vel timoris vel amoris aliquis prorumpit in aliqua verba sine praemeditatione, ita similiter ex magnitudine devotionis et delectationis excessive dicit Petrus illa verba, quae tamen non erant rationabilia, quia in solo aspectu humanitatis Christi non consistit beatitudinis essentia, ut iam dictum est,

et ideo illud non debebat sufficere pro finali beatitudine. Adhuc eo loquente. Hic ponitur testificatio divina. Sicut enim in baptismo Christi, in quo consistit regeneratio et principium vitae spiritualis, apparuit tota Trinitas: filius in carne, pater in voce, spiritus sanctus in specie columbae, ita similiter conveniens fuit quod appareret in transfiguratione, per quam ostensus est terminus seu perfectio vitae spiritualis, videlicet gloria futurae resurrectionis. Et ideo sicut filius apparuit ibi in carne decorata tamen claritate gloriae, ita spiritus sanctus in lucida nube, per quam significata est plenitudo veritatis in Christi praedicatione, propter quod dictum est: Ipsum audite. Pater autem apparuit in voce dicens: Hic est filius meus, scilicet naturalis; alii autem sunt adoptivi. In quo mihi bene complacui, id est in quo divinum beneplacitum complebitur de redemptione mundi. Sequitur: Et audientes discipuli ceciderunt in faciem suam. Hoc autem factum est ad declarationem humanae fragilitatis iuxta excellentiam divinae maiestatis. Et accessit Ihesus ad consolandum eos. Et tetigit eos familiariter et dulciter eos consolando. Sequitur: Et levantes oculos ne. ui. et cetera. Quia Moises et Helias iam recesserant reducti voluntate divina ad loca unde fuerant adducti. Et descendentibus. Hic ponitur discipulorum instructio de visione praehabita. Quia praecepit eis Ihesus ne visionem praedictam aliis divulgarent ante resurrectionem suam, ne alii audientes Christum eis apparuisse in forma gloriosa scandalizarentur postea videntes ipsum pati tam ignominiose. Et interrogaverunt. Hic ponitur solutio duplicis quaestionis subortae ex praedictis. 2° ponitur ibi: Et quia venisset et cetera ad tba. Circa primum advertendum quod discipuli audierant a phariseis et legis peritis quod Helias debebat venire circa mundi consummationem, ut habetur Malachiae ultimo. Et ideo quia Heliam viderant credebant finem mundi propinquum, mirabantur

.del. aug. de mi. sac. scripture. atr.

tñ q ipe tã cito recesserat & nihil docu-
erat uel predicauerat; quũ tñ scriptũ
sit Malachie ulti° q deberet conũtere cor-
da patrũ ad filios. & ĩo querebant ĩtellec-
tũ huius q̃nis q̃m sit intelligendus ad-
uentus eius ante xp̄m. & saluator bre-
uiter respondet q duplex est ipsius ad-
uentus. unus ad iudiciũ in fine mundi
& hunc p̄uenit helias in p̄p̄a p̄sona pre-
dicando iudeis & conũtendo ad xp̄m
& falsitatẽ antex detegendo. & hoc est
q̄d dicit. helias quidẽ uenturus est ĩ fin
mundi. s. & restituet omĩa. quia omẽs
iudei qui tunc inuenient̃ ad xp̄m cõũ-
tentur. Alius est aduentꝰ ipsius xp̄i in
mundũ. quia iam precessit. & hunc
p̄ueñt in sp̄ũ helias. i. iohẽs baptista q̃
fuit zelã ueritatis sicut helias. & hoc
est quod dicit saluator: Dico aut̃ uob
quia helias iam uenit. i. iohannes baptĩ.
qui uenit ĩ sp̄ũ & ũtute helie, ut hẽt̃ luc. i.
& nõ cognouerunt eũ. i. facta eius & e-
doctrinã nõ approbauerũt. quia phisei
& legisp̄iti baptisma suũ & doctrinam
contempserunt. herodes aut̃ de eoꝝ cõ-
silio ut p̄babilit̃ creditur eũ ĩcarcerauit.
sed fecerunt in eo q̃cunq; uoluerũt. ip̄;
ĩcarcerando & interficiendo. sic & filius
hoĩs passurus est ab eis. quia p cõsiliũ
phiseoꝝ captus est & morti adiudicat̃
& manibꝰ crucifigentiũ ip̄; traditus.
& quũ uenisset. hic ponit̃ solutio
q̃nis sc̄de. & p°o ponit̃ q̃stiõis occasio. sc̄ũ-
do põitur q̃nis solutio. ibi. Tunc accesse-
runt. Circa primũ cõsiderandũ q alij dis-
cipuli uidentes q ñ essent admissi ad
secreta x̄ sicut alii tres discipli p̄dicti
aliq̃d humanũ passi incurrerũt quedã
motũ ĩdignatiõis & inuidie: sic clarius in-
debitur cap. sequenti. & ĩo ex hoc fũn
est q ĩ absentia x̄ nõ habuerunt tãta;
ũtutẽ demones expellendi sicut ante.
& p̄pter hoc quedã demõiacũ p̄lunati.

ones afflictũ. tñ eis oblatũ non potuerũt
curare: Alia aũt causa fuit incredulitas
p̄ris qui p̄fecte non credebat. sed xp̄us
aduenïens ip̄m solo uerbo curauit. &
hoc est quod dr̃. & quũ uenisset ad tbã
rediens de monte ubi fuerat tñsfigatꝰ
& accessit ad eũ homo. ge. p. no. d. dñe
misere. fi. in luna est. Duplici enĩ de cã
demon aliq̃ sc̄dm uarietatẽ lune affligit
hoĩem magis q̃ alio tp̄ore. Vna est ut p
hoc creatura dei. s. ipsa luna infametur
alia causa est quia p̄p̄r molliciem cere-
bri in nouilunio quando abundant hu-
mida sr̃ que luna hẽt dñium cerebrũ est
aptius ut in ipso demon aliq̃d operetur.
Seq̃. Nam sepe cadit in ignẽ. q̃a diabo-
lus uolebat eũ comburere ut submerge-
re si deus p̄misisset. & obtuli eũ disci-
pulis tuis & nõ potu. cũ. eũ. Cause hu°
iam dicte sunt. Respondens aũt ihũs
ait o generatio incredula & p̄uersa. e
hoc dicit & p̄p̄r discipulos & p̄p̄r p̄re;
pueri rationibus dictis. Vsq̃q̃ patiar uos
i. defectus & malicias ũras. & increpauit
eũ ihũs. s. demonẽ affligentẽ puerum.
& exiuit ab eo. nõ audendo resistere x̄
precepto. & curatus est puer ex illa hõ.
Quia ex tunc nõ affligit eũ demõ. Tũc
accesserunt. Videntes dĩscipli q nõ po-
tuissent curare puerũ quũ tñ alĩs pluri-
es eiecissent demõia de corporibꝰ obsessis
ĩo accesserunt ad ihm in secreto. p̄babi-
liter enĩ timebant q ex culpa eoꝝ erat
ĩ parte. & ĩo nõ uolebant de hoc ihm p̄ũ
interrogare sed magis in secreto. dixerũt
ei. q̃re nõ potuimus eicere eũ. Dicit illĩ
ihs. p̄p̄r incredulitatẽ ũrã; Quia enim
unũ p̄cm trahit ad aliud, inde est q
postq̃ incurrebant motũ ĩdignatiõis & ĩ-
uidie cont̃ alios ap̄los. cõseq̃nter ĩcurre-
runt quedã torporẽ in fide. ex q̃bꝰ secu-
tũ est q nõ potuert̃ demõiacũ curare. A-
men. i. fideliter dico uob. si hũeritis fidem

i. x̄. cũ afflictõis lunatici.

mõ. x. q.°

sicut granū sinapis qđ est modicū ī q̄tita-
te sed maximū in ūtute. diceretis. i. dicere
poteritis. monti huic transi huc. & cetē.
lic& apli non legant̄ montes tr̄stulisse
ad t̄ram. leguntur t̄n maiora fecisse in
ūtute fidei ut mortuos suscitasse & ce-
cos illuminasse. & consilia. que nō possūt
fieri nisi ūtute supnat̄ali & diuina. tr̄s
latio aūt montis ad aliū locū aliqn̄ fit uir-
tute nat̄ali sicut ī t̄remotu uehementi. ul̄
pōt dici q̄ mons hic accipitur methaforice
i. diabolus q̄ pōt dici mons ppr̄ supbiam
Quia ip̄e est rex sup omnes filios supbie
ut dicit̄. iob. 41. & sic est sensus. si habu
issetis fidē feruentē. s. caritatē. potuisse-
tis dixisse monti huic. i. diabolo transi
huc. i. de obsesso lunatico & transisset
de corpore exeundo. & sic in hoc ōndit
causam q̄re nō potuerunt eū eicere. &
hoc est quod subdit̄. hoc enī genus nō eici
etur n̄ p orōnē & ieiuniū. orō aūt que ē
mentis eleuatio in deū. & ieiuniū p quod
refrenatur caro sunt effectus fidei formate
p caritatē. Sciendū et̄ q̄ sicut in diuersis
rebus corporalibus administrandis diuersi
angeli a deo pparant̄ & diuersoꝝ ordinū
sic et̄ in diuersis t̄eptatōibus diuersi de
mones hn̄t spalē effectū. quia aliq̄ potis
sime temptant de diuitiis congregādis
aliq̄ de honoribus appetendis. unde aliq̄
dicunt̄ sp̄us supbie. & aliq̄ sp̄us luxurie
iste aūt demō habebat ūtutē temptādi
potissime de uitio carnis. Qđ uitiū potis
sime refrenatur p orōnē & ieiunium
& p cōsequēs demon de talib; t̄eptans
p talia supat̄. Conuersantib; aūt illis ē.
hic declarat se ēē preciū nr̄e redēptiōis
& diuidit̄ in duas partes. Quia primo
ostendit suā futurā passiōē; 2°. ex quo
facto declarat sue passiōis efficaciā. ibi
& quū uenissent. In prima parte dicit
sic. conuersantibus aūt illis. i. ih̄u & dis
cipulis suis in galilea que erat t̄ra ubi

fuerat conceptus & nutritus. dixit illis
ih̄us. Si hō. tra. ē in manus hōium. quia
p instinctū demōis intrantis cor iudeoꝝ
traditus est in manus gentiū ut iudeoꝝ
ut h̄etur ioh̄. xiii. & a iudeis tradit; est
ī manus gentilium. & occident eū &
tercia die resurget. Cū morte sua p̄dix
resurrectionē ne in passiōē eius incurre-
rent desp̄ationē. & cōtristati sūt uehem̄t
Quia eius societas erat dulcis & grata. q̄
n̄ est mirū si cōtristati sūt passiōē ei; au
dita. & quū uenissent. hic ōndit̄ passio
nis eius efficatia que est libertas uera.
Quia p passionē xp̄i sumus a seruitute
diaboli liberati. & ista libertas hic decla
ratur quū dicit̄. Quū ueissent capharna
ū. ecce q̄ dragma acci. Capharnaū erat
ciuitas principalis in galilea. & iō ibi ma
nebant q̄ tributū colligebant ex parte
romanoꝝ quibus iudea erat subiecta
& quilibet capitaneus domus soluebat
diḡdragma. & ual& diḡdragma duplex
dragma. Dragma aūt est. viii. pars uncie
& ual& sex obulos. aūt ual& q̄tū unus par
uus turonensis. & sic quilibet capitaneus
soluebat ānuatī q̄i duodecī turonenses
ista aūt possunt colligi ex iis que dicūt
papias & ysidorus de ponderib;. isti igi
qui dragma accipiebant a q̄l; capitaneo
dixerunt petro. Magister ur̄ nō soluit
diḡdragma. nō faciebat mētionē de a
postolis quia nō accipiebat n̄ a capitane
is ut dictū est. & ait etiā. q. d. hoc ē uer
& quū intrass& domū preuenit eū ih̄us
ea que facta erāt in eius absentia sibi p̄
dicando. & in hoc ostendit q̄ nichil la
tebat ip̄m. Seq̄. reges terre a q̄. ac. t̄butū
& c̄. hoc aūt erat responsurus. sed ut ex
sua responsiōē melius īformar& eū de
ueritate. at ille dixit. ab alienis. dixit
illi ih̄s. concludendo ueritatē. ergo libi
sunt filii. ip̄e aūt xp̄us erat filius dei
secdm̄ nat̄am diuinā; & p cōsequēs nulli

subiectus similiter secūdm naturā humanā erat filius dauid & ꝑ consequens libera a tributo & ex hoc sequitur quod apli qui erant de eius familia essent liberi. uerūtamen ne scandalizarent alij qui colligebant uoluit tributū reddere. Ad cuius euidentiā considerandū quod scandalū aliquando oritur ex malicia qualis fuit scandalū phariseorum & tale est condemnandū sicut dictū est sup̄ cap. xv. aliquando oritur ex ignorantia. & tale scandalū uitādū est. tamen salua triplici ueritate. s. iusticie uite & doctrine. & tale erat istud scandalum. quia illi qui colligebant tributum erant gentiles legem & ꝓphetas ignorātes et ꝓpter hoc ignorabant quod xpus esset imunis a tributo. tum quia filius dei secūdm naturā diuinā, tum quia filius dd secūdm humanam. quia non tenebantur talia scire. dare aūt tributū nōn contra ueritatē uite, iusticie & doctrine. ideo xpus uoluit dare ꝓpter scandalū uitandū. eadē ratione ecclia aliquibus terris ubi non est consuetū decimas dare non repetit decimas ad scandalū uitandū. & hoc est quod dicit xpus. ut aūt nō scandalizemus eos ua. ad. ma. & mitte. ha. ex quo patet quod xpus erat ita paup̄ quod nō habebat unde posset soluere tributū. sequitur. & eū piscem quē prius asce. tol. & ap. os ei inuenies staterem. ex quo patet eius diuinitas futura contingentia certitudinaliter predicendo. illū su. da. e. ꝓ me & ꝓ te. stater. n. ualet duplex didragma. xpus aūt uoluit dare tributū et ꝓ se & ꝓ petro, quia petrū fecerat capitaneū sup̄ alios aplos ut habetur precedenti capitulo. Decimū

IN ILLA hora. octauum capitulum. superius fundata est ecclia gentiū in fide hic consequenter fundatur in moribus. & diuiditur in tres partes secūdm tres status diuersos in ecclia. primo enim describuntur uirtutes actiuorum. & secūdo religiosorum seu cōtemplatiuorum. xix. cap. et tercio prelatorum. xx. prima in duas. quia primo describitur fundamētū uirtutū. 2o edificiū; descriptum constructū. ibi. & qui susceperit. Ad euidentiā prime partis aduertendū quod saluator describendo uirtutes actiuorum conuenientes incipit ab humilitate duplici de causa. s. quia est fundamentū aliarū uirtutū ut dictū est. 2o quia habuit occasionē ex prehabitis imediate in precedenti capitulo dictū est. n. quia saluator assumpsit secū petrū & iacobū & iohanē alijs dimissis. & duxit eos in montē seorsum. et transfiguratus est ante eos. ideo alij aliquid humanū passi motū cuiusdā inuidie incurrerunt. Item quia ꝓ petro miserat soluī tributū quod solū a capitaneis colligebatur ideo in hoc eū principalē alijs constituerat & capitaneū. ꝓpter quod alij aliquo modo idignati quia non erant adhuc cōfirmati per missionem spūs sci in uia positi ceperunt inter se altercari de maioritate quis eorum esset maior. ut habetur expressius Marci ix. & postea quum uenissent ad domū ihs quesiuit ab eis de quo in uia disputauerant et tunc ipsi pre uerecundia tacuerunt uidentes motū superbie in eis deprehensū a saluatore. & post paululū factū est quod hic describitur a Matheo. In illa hora. hoc est post tempus modicū accesserunt discipli ad ihm uidentes se esse deprehensos ab ipso de contentione maioritatis dicentes. Quis putas maior est in regno celorum. non fecerunt tūc questionē quis esset maior inter eos de quo prius contenderant sed quis esset maior in ecclia militante per meritū. & quis in ecclia triūphante per premium. & quia in moralibus magis mouent facta quam uerba ideo docens eos de humilitate posuit exemplū eis sensibile. & hoc est quod dicitur. & aduocans ihs paruulū etate & malicia. s. beatum Martialē qui postea a beato petro missus ad galliam predicauit lemonicensibus fidem catholicā. statuit in medio eorū. ut ab omnibus uideretur & attente cōsideraretur. & dixit. amen. i. fideliter dico uobis

n̄ conũsi fueritis ab elatione. s. superbie
ambitione & maioritatis. & efficiamini
sicut paruuli humiles & simplices sine
malicia pcti. nō intrabitis in regnū celo
rum. Demones enī abiecti fuerunt p supbi
am. & ideo oportet illuc homines uenire
p uiā contrariā. s. p humilitatē. cōcludit
igit̄ intentū dicens. Quicūq; igi humili
auerit se & c̄. q. d. qui erit hic humilior
erit maior hic p gr̄am quia humilitas
est recta dispositio ad gratiā suscipiēdā
scd̄m qd dicit btūs iacobus. 4°. capl̄o. Deus
supbis resistit humilibꝫ aūt dat gr̄am. &
talis erit maior in ecclia triūphante. ad
ūtendū tn̄ qd ex hoc non sequitur qd hu
militas sit maxīa ūtutū. quia ūtutes
theologice sunt maiores q̄ morales. uide
licet fides spes & caritas. humilitas aūt
est uirtus moralis. & iterū in ūtutibus
moralibus prudentia q̄ dirigit alias ūtu
tes morales & ponit in eis mediū est ma
ior aliis. & iterū iusticia q̄ importat
rectū ordinē ad alterū est maior q̄ humi
litas. q̄ facit hominē ēē lenē subditū hu
ic ordini. sed p tanto dicit̄ qd maioritas
ī regno cōrespondet humilitati. sicut
thesaurus celestis dispersioī thesauri terē
ppr deū. ut habetur infra seqnti capl̄o.
Item qa sicut dictū est humilitas est fū
damentū aliarū uirtutū. sicut enī ex
magnitudīe fundamenti piecti arguitur
magnitudo edificij supedificandi. sic in
pposito ex magnitudine humilitatis
arguitur magnitudo felicitatis. licet hu
militas nō sit maior inter alias uirtutes
quia illa q̄ sunt pora gnātiōe nō sunt
maiora simpliciter. Ideo q. Itē quia ūtu
tes cōnexe sunt. & maxīe ūtutes īfuse
q̄ cōnexe sunt cū gr̄a & caritate. ideo
q̄tū crescit una ūtus in eodē hoīe tantū
crescit altera pportionalr̄ scd̄m illud
qd̄ est formale in ūtute. sicut digiti ma
nus equaliter crescunt licet in se nō sūt
equales. ille autē qui hr̄t maiorē humilitatē
loquendo de uera humilitate p cōsequēs
hr̄t alias ūtutes maiores. & iō ille qui est
magis humilis est maior in merito et
premio nō ppter humilitatē tm̄ sed ppr
alias ūtutes humilitati cōnexas q̄ sunt
etiā maiores ipā humilitate. Qui suscep.
hic docet construere edificiū uirtutū sup
humilitatis fundamentū. istud aūt edifi
ciū consistit ī cōicatiōe ad pximū. & hoc
contingit dupl̄r. s. ratiōe corporis & rō
ne aīe. pmo igit̄ docet cōicationē carita
tiuā ad hoīes ex parte corporis & ex no
tioribꝫ pcedant ad minus nota. bona aūt
corporis sunt nob magis nota. 2°. docet
cōicationē ad pximū ex pte aīe ibi. Qui
aūt scandalizauerit. dicit igi pmo. & qui
susceperit unū paruulū talē. s. fidelē in no
mine meo. hoc ē ppr deū ipm ad hospitiū
recipiendo & nccia corporis ministrando
& p hoc intelliguntur oīa alia bn̄ficia q
ipenduntur ppter deū ex parte corporis.
me suscipit. Qa ū unū ppr alterū utrobiq;
tantū unū. & iō quia recipit pximum
ppr xpm dicit̄ xpm recipe. exēplū huiꝰ
habemus in legenda bti Martini ubi dicit̄
Qꝛ xpūs se uestitū dicit. ondit illā ptem
clamidis quā btūs martinus dederat paupi
ppr xpm. Qui aūt scandalizauerit. hic
docet cōicationē caritatiuā ad pximum
ex parte aīe que consistit in duobus. pō
ne pximo īferatur nocumentū. 2° ut ei
prebeatur bn̄ficiū. ibi. Venit. n. filiꝰ hoīs
saluare. prima in duas. quia pō admonet
ne pximū scandalizemus. 2°. ne eū con
temnamus. ibi. Videte ne cōtemnatis. i.
in duas. Qa pō docet uitare scandalū acti
uū. 2°. passiuū. ibi. Si aūt manus tua.
Circa primū aduertendū qd scandalum
actiue dictū est uel factum minꝰ rectū
prebens occasionē alteri ruine. scandali
zare igitur aliquē est facere eū ruere ī
peccatum mortale ex dicto uel facto suo

.6°. ethi. It. gre. ī eze. pa pte. omī 9.

malo. & hoc ē ppe inferre ei nocumētū
ex parte aīe. quod est recte contᷓ carita
tē. & iō talis faciens aliū sic ruere si fa
ciat hoc de intentiōe seu ex adūtentia
semp peccat mortalr. et si factū ut dic
tū ex quo alius ruit nō ess& de genere
pcci mortalis. sic dicens mendacium io
cosū mulieri ratiōe ptrahendi eā ad adul
teriū est pccum morˡle ex intentiōe finˢ.
dicit igitur. Qui scandalizat unū de pu
sillis. dicitᷓ aut̄ pusillus quia nītus scanda
lizatur passiue n̄ in q̄tū pusillus. i. parue
ūtutis. quia hō pfecte ūtutis ex dicto ut
facto malo alterius non ruit in peccatū
sequitur. expedit ei ut suspendatᷓ mola
asinaria & c̄. Loquitᷓ euangelista ad mo
dū t̄re palestinoꝝ. in qua condemnati ē
ad mortē ligato saxo ad collū p̄cipitabā
tur in mare. Sensus est ergo expedit &
c̄. i. melius ess& homini mori corporalr
q̄ ex malo exēplo suo facere aliū ruere
ī pccm mortale. Quia ex hoc meretᷓ mor
tē eternā que grauior ē morte tꝑali.
& iō sequitur ue mundo a scandalis. i.
mundanis hōibꝫ. qui nō curant scandali
zare pximos. necesse est enī ut ueniant
scandala. nō est necessitas absoluta sed tm̄
ex suppositiōe. si enī hōies uelint uiuere
mundane. i. in ōibus uoluntatē suam ad
īplere. & op sequatᷓ ad hoc scandalū alioꝝ
nō formidant proximos scandalizare. Veꝝ
tm̄. Ve hōi illi. i. comminatio pene eterne.
sibi īfligende. p quē scandalū uenit acti
ue. s. pximū scandalizando. Si āt manus
tua & c̄. Quia scandalizare passiue semp
est pccm. quia est ruina ex dicto alteri⁹
minus recto iō admon& pusillos ut ex
cludant a se occasionē ruine dicens. si ma
nus tua uel pes tuus scandalizat te. i. tibi
obsecutio ruine in pccm p tactū inhones
tū uel p gressū dissolutū. abscide eū & c̄.
nō q aliquod membrū corporis sit āputā
dū ad uitandū peccatū. Membra eī corpo
ris sunt a deo data & iō nō est in ptate ē
alicuius psōe abscindere sibi mēbrū sicut
nec se occidere. sꝫ semp hoc est illicitū singu
lari psone n̄ in casu qn̄. s. unū membrū
pter suī corruptionē est in piculū totiꝰ
corporis. Quia unicuiq; cōmittitur cura
sanitatis sui corporis. iō tunc licitū ē sibi
p se uel p alium unū membrū abscinde
re ne pereat totū corpus. & eodē m̄ lici
tū est ei. i. q̇ ten& locū iusticie publice
interficere hōie; uel mutilare ppr cōser
uationē iusticie. sed ppr pccm euitādū
nō est alicui licitū abscindere sibi aliqd̄
mēbrū. tū quia p hoc nō excludit̄ᷓ cōcu
piscentia interior in qua inger peccatu;
tū qa p aliā uiā pt̄ melius obuiari pcco
p rationē & liberum arbitriū ab exercitio
pcci cohibendo mēbrū. & sic dicitᷓ manꝰ
abscindi in q̄tū phibetur ab illicito actu
qa manus abscisa nō pt̄ aliquid agere. &
eodē m̄ exponēdū est de aliis membris.
Aliter ānte pt̄ expoī ut p manū intelli
gatᷓ auxiliator in negotiis suis. quia ma
nus est organū organoꝝ. p pedē intelliga
tur cursor. qui currit ad negotia pagen
da. p oculū consiliarius q̇ dirigit in āgen
dis. Amicitia āt istoꝝ q̄tūcumq; sit utilꝭ
ī tꝑalibꝫ. ē tm̄ precindenda a se & re
mouēda si sit occasio ruine ī spūalibus. e
ppr hoc qd̄ seqᷓᷓ. Bonū est tibi. i. melius
ad uitā ingredi debilē ut claudū sic enim
sequēti caplo dicit saluator op uno modo
dicitur castratus ppr regnū celoꝝ q̇ cōti
net mēbra genitalia ab illicito actu. sic
dr̄ hic claudus q̇ contin& pedē ab īordia
to gressu. & debilis q̇ contin& manū ab
illicito tactu. & sic testimōio saluatoris il
la castratio q̄ est p mēbroꝝ genitaliū cō
tinētiā est meritoria & laudabilis. nō āt
illa q̄ est p mēbroꝝ āputatiōe; sic ī pposi
to claudicatio ut debilitas seu cecitas. que
est p cohibitionē manus ab illicito tactu
& oculi ab illicito uisu & pedis ab illicito

gressu est meritoria et laudabilis non autem illa que est et per membrorum privationem. cetera patent. Videte ne contemnatis. hic consequenter prohibet ne proximum contemnamus. cuius rationem assignat. Quia quantumcumque homo sit paruus in hoc mundo tamen habet angelum assignatum a deo ad sui custodiam. et ideo si homines tantum a deo honorantur quia ad eius imaginem sunt facti multo fortius a nobis sunt honorandi et hoc est quod dicit videte ne contemnatis. sequitur: Quia angeli eorum .i. assignati eis in celis semper vident faciem patris. Quia quantumcumque mittantur ad temporalium rerum administrationem tamen semper deo inherent per apertam visionem. Qui in celis est. Licet enim dominus ubique per essentiam presentiam et potentiam sit: tamen specialiter dicitur esse in celis. ubi adest omnibus per apertam visionem. Venit enim filius hominis. Ostenso quod non est proximo inferendum nocumentum ex parte anime hic ostendit quod est beneficium impendendum. et primo in affectu. secundo in effectu. ibi si autem peccaverit. primum ostenditur exemplo salvatoris qui ad salutem hominum descendit de celis. dicens. Venit enim filius hominis salvare quod perierat. et induxit ad hoc exemplum de illo qui habet centum oves una enim errante dimittit nonaginta novem et vadit ad querendum illam que erraverat et quum invenit eam gaudet speciali gaudio de inventione eius. non quia magis diligat illam solam quam .xcix. sed quia dictum est habet specialem rationem gaudendi de inventione eius quam habebat et in aliis. sic deus de reversione peccantium ad salutem habet specialem rationem gaudii quam non habet de permanentibus in iusticia. ceteris tamen paribus permanentes in iusticia sunt magis dilecti a deo. hoc autem inducit salvator ad considerandum quod similiter debemus gaudere in affectu de salute proximorum. considerandum etiam quod alia ratione aliquando deus magis diligit peccatores revertentes quam remanentes in iusticia non quia peccaverunt sed quia ex peccato commisso humiliores efficiuntur et sanctiores et in bono ferventiores. unde dicit beatus gregorius in moralibus quod princeps militie plus eum militem diligit qui post fugam fortiter hostem premit quam qui numquam fugit nec umquam fortiter egit. et eodem modo est de peccatore post penitentiam viriliter agente. et de iusto tepido in sua iusticia permanente. Si peccaverit. hic consequenter ostendit quod debemus esse benefici proximo ex parte anime in affectu. et hoc dupliciter. Primo defectus eorum caritative corrigendo et secundo offensam misericorditer remittendo. ibi. Iterum dico vobis. Ad evidentiam primi advertendum quod duplex est correctio. una que est a peccantis punitione propter conservationem iusticie. et ista non ordinatur semper ad correctionem delinquentis. quia aliquando sibi infligitur pena mortis. et ideo principaliter est ad conservationem iusticie et terrorem aliorum. et talis correctio non pertinet ad singulares personas sed ad iudicem ad quem pertinet conservare iusticiam inter homines. et propter hoc talis correctio est actus iusticie. Alia est correctio que ordinatur ad fratris peccantis emendationem et ideo est actus caritatis et pertinet ad omnes. Quia sicut dicitur in ecclesiastico. unicuique mandavit deus de proximo. et ideo sicut quilibet tenetur proximum ex caritate diligere ita tenetur de factis eius caritative ad emendationem eius corrigere si tamen probabiliter credat quod ex sua correctione debeat se emendare. etiam de correctione loquitur hic salvator. non de prima que est actus iusticie. tangit autem debitum modum huius correctionis dicens. Si peccaverit in te frater tuus. et intelligitur istud in te dupliciter vel quia te solum lesit vel quia te solo sciente peccavit. si enim alios lederet vel coram aliis peccaret tunc non haberet locum illud quod scribitur Vade et corripe ipsum inter te et ipsum solum quia peccata publica sunt in publico corrigenda secundum quod dicitur .i. ad thi. v. peccantem coram omnibus argue ut ceteri timorem habeant. sed quando sunt secreta tunc habet locum correctio fraterna que est actus caritatis que debet fieri primo in secreto cuius ratio est. sicut enim medicus corporalis si debito modo procedat nititur inducere

sanitatē cū minore dispendio corporis & si n̄
mēbri abscisione. & si nō possit tūc abscidit
mēbrū minus nobile ut cōseruet̄ magis no
bile uel totū corpus. sic ille q̄ frēm peccatē
occulte corripit caritatiue deb& tēptare si
possit frēm emendare absq; detrimento sue
fame quia fama cōputatur inter maiora
bona hominis circa uirtutes. & iō corrigēs
frēm deb& q̄tū pt̄ conseruare eius famam.
Alia causa est quia amissa fama efficitur
homo inuerecundus. & p consequēs minus
a pcc̄o retrahitur q̄ prius. est igi debit
pcessus in correctione caritatiua ut homo
corrigat frēm suū inter se & ipm̄ solum
& sic possit eū saluare cū ōimoda ītegri
tate sue fame. & hoc est qd̄ sequitur. Si
te audierit lucratus es fratrē tuū. eū scilic&
cū integritate fame ad salutē reducendo. Si
aut̄ non audierit te adhibe tecū unū uel
duos. & cet̄. Quia fama est minus bonū q̄
sit bona uita. si nō possit seruari bona uita
fr̄is sine detrimento sue fame tūc pcedēdū
est ad salutē bone uite cū aliq̄li lesione sue
fame & ideo adducendus est unus alius uł
duo ad sciendū. s. fr̄is delictū & ut coram
eis arguat̄. & si se nō correxerit simpliciter
cōtemnenda est eius fama ut conseruētur
bona uita. uel saltē ordo iusticie ad t̄rorem
aliorum. & hoc est qd̄ sequit̄. q si nō audierit
se corrigendo dic ecc̄ie. i. prelato p denun
ciationem publicā. & tūc sunt testes indu
cēdi ad facti pbationē q̄ prius fuerāt inducti
ad fr̄is secretā correctionē. Si at̄ ecc̄iā non
audierit preceptū prelati cōtemnendo sit
t̄ sicut ethnicus & publicanus. i. separetur
ab aliis fidelibus p excōicationē & cēsurā
ecc̄iasticā. & q talia possint prelati ecc̄ie
īferre subditur Amen. i. fideliter dico uo
bis quodcunq; ligauerit sup trām erit liga
tū & in celis. quia deus talē punitionem
approbat si iudicium ecc̄ie non errat. Cōside
randum tñ circa predicta q si pcc̄m occultū
fr̄is fuerit in preiudiciū cōitatis & si aliq̄d

tractare& secrete cū aliquibus ciuibus q̄lr ciuitas
eēt hostibus tradēda. uł si aliq̄s hereticus ī sec
to corrūpere& fideles tūc secreta correctio
uł admonitio nō eēt expectanda. sed statim
ess& prelato denūciandū q̄ possit tali peri
culo precauere. & idē iudiciū de cōsilibus casi
bus est habendū. Iterum dico uobis. Hic consequenter
ostendit q nō solū debemus fr̄e; corripere
sed & offensam nob illatā remittere. &
diuiditur ī duas partes. q̄a pō facit qd̄ dictū
est. 2°. ōndit quotiens sit offensa fr̄is remittē
da. ibi. Tunc accedens ad eū petrus. dicit igit̄
primo. si duo ex uobis consenserint in animo
s. offensam sibi inuicē remittendo de oī re e.
quam petierint fiet illis. Quia orō nō ē accep
ta coram deo si teneat odium cont̄ frēm ī aīo
ppr qd̄ subdit̄. ubi duo uel tres congregati
sunt in nōīe meo. i. in caritate uniti in me
dio eorū sū acquiescendo bone uoluntati &
petitiōi eorum. dū tñ illa orō hēat cōditiōes
conuēientes q̄ ad hoc requiruntur. s. q aliq̄s
oret p se pie & pseueranter. his enī cōcurrē
tibus semp orō exaudit̄. & si aliq̄n differt̄
tñ tpōre cōpetenti īplet̄ sic sup̄ hitū est cap°
vii. aduītendū tñ q lic& offensa sit semper
remittenda n̄ tñ iniuria. si enī ex remissiōe
īiurie & pene debite seq̄ret̄ paruitas in eo
cui remittit̄ ad facilius peccandū nō eēt bonū
ei remittere. similr̄ si ex tali remissione eēt
scandalū aliorum & omissio iusticie ī cōsilib
casibus. & tunc accedens ad eū Petrus. h
ōndit̄ q̄tiens sit fr̄i remittēdū. & pō ōndit̄
ppositū. 2°. cōfirmat̄ p ex̄m. ibi. Ideo assimi
latū ē. Circa pmū aduītendū q sicut freq̄n
ter dictū est petrus tanq̄ principalis aliq̄n
loquebatur p se & p aliis. & iō audito sal
uatore q offensa fr̄is peccantis eēt remittē
da interrogauit quotiens ess& remittenda
fr̄i. & hoc petiit si sufficer& ad salutē di
mittere septies. & dicit illi ih̄s q n̄ suffi
cer& dimittere septies sed usq; ad septua
gesies septies. & pōitur ibi numerus defini
natus p indeterminato. ac si dicer& toties

quotiens ut dic̃ aug^9. iõ assimilatũ est. Hic
pbat hoc p exẽplũ quia magis sum^9 debito
res dei & plus offendimus eũ q̃ homo pos
sit offendere pximũ. q̃a tanta ẽ offensa
q̃tus ille qui offendit^r. Deus aũt est ĩfinit^9
& iõ offensa in ipm̃ cõmissa q̃tã infinita
tẽ hꝫ. & tñ quotienscũq; offendimus deũ
ipẽ totiens paratus est remittere dũ tamẽ
uelimus ueraciter penitere. ergo multo
fortius similiter debemus peccãti in nos fa
cere. & hoc est qd̃ dicit ideo assimilatu;
est regnũ celoꝝ .i. status ecc̃lie militantis
hõi regi .i. x̃. qui est uerus hõ & deus uer^9
rex regũ & dñs dñantiũ qui bo. ra. po. cũ
seruis suis .i. rõnẽ exigere de factis huma
nis. & oblatus est ei unus q̃ debebat .x. mi
lia talenta .i. oblĩatus ad magnã penã ppr
multa pc̃ca. Quũ aũt ñ hẽbat unñ redde
re&. quia pc̃cor non hꝫ unde satisfaciat dõ
p pc̃co iussit eũ dñs eius uenũdari & cetẽ.
quia oĩa sua sunt pene eterne ppr pc̃cum
suũ obligata. pcidens aũt seruus .i. pc̃cor
p penitentiã. Patientiã habe. penã eternã
ĩ tporalẽ cõmutando. & oĩa reddã tibi opa
meritoria faciendo. Misertus est aũt & cẽ.
quia dñs paratus est misereri & parcere
uere penitentibꝫ. Egressus aũt ille seruus
a fa. dõ p renidium. inuenit unũ de seruis
suis .i. de hõibꝫ qui sunt serui dei cũ ipso.
Qui debebat ei .c. de .i. modicũ eũ offende
rat. q̃a offensa ĩ hõie; minor est q̃ offẽle
ĩ cõmisse in deũ. & tenens suffocabat eũ .i.
strangulabat. & dicit^r a sub & faux. cis. di
cens Redde qd̃ debes. in q̃ õndit^r auctitas
in penitendo uindictã a proximo. & pro
cidens conseruus p pñiam rogabat eũ dicẽs
pa. & c̃. q. d. paratus sum scd̃m possibilita
tẽ meã satisfacere. ille aũt noluit in quo
nõtur crudelitas ĩ modo repetendi uindictã
Videntes aũt serui eiꝰ. isti sunt iusti qui
uidentes crudelitatẽ hominũ erga pxĩos
contristantur quia ad eandẽ uirtutẽ ptinꝫ
gaudere de bono & tristari de opposito e

malo. & uenerũt & narrauerũt dño. Quia ĩ
orõne petiuit a dño talia uindicari ad de
clarationẽ iusticie nõ ex liuore uĩdicte.
Tunc uocauit eũ dñs suus. Ista aũt uocatio
fit in morte ũi oportꝫ de oĩbꝫ rõnẽ reddẽ
stricte. Serue neq̃ omẽ de. di. t. i. offensã
magnam ĩ me cõmissam. Nõne q̃ oportu
it & te misereri cõserui tui paruã remit
tendo. & iratus dñs tradidit eũ tor. i. de
mõibꝫ qui in hoc sunt executoribꝫ diui
ne iusticie quousq; redderꝫ uniũ. debitũ
i. eternalr. quia in inferno est semp reddi
tio absq; acquisitione quũ pena semper
remanꝫ etñã a parte finis. Sic & pr meus
celestis & c̃. hic inducit^r applicatio parabo
le ad ppositũ eodẽ m̃ quo dictũ est. &
factum est quũ consumasset. Hic ponitur
cõfirmatio doctrine precedentis p opera
tionẽ miraculoꝝ quũ dicit. & factũ est
quũ cõsumasset ihs. ponit^r confirmatio e
& c̃. Seq̃. Venit in fines iudee trãs iordanem
ubi erat possessio duaꝝ tribuũ & dimidie
tribꝫ Manasse. & secute sunt eũ t̃be m̃lte.
Ex quo patꝫ deuotio ppl̃i ad eũ. q̃a m̃lti
sequebant^r eũ causa sue predicationis audiẽ
de. aliq̃ causa curationis impetrande. & t
curauit eos ibi. & sic patꝫ q̃ euãgelista
ĩ uno uerbo multa miracula sanitatũ iclu
dit. Quia ppr multitudinẽ miraculoꝝ nõ
poterant oĩa ĩ ptĩclari describi. ut dicit^r
iohnis ultimo. Decimũnonum capitulum

ET ACCESSERVNT. Hic cont^r sal
uator docꝫ uirtutes cõtẽplatiuoꝝ
seu religiosoꝝ. & diuidit^r in tres partes. q̃a
i°. docꝫ continentiã. 2°. obedientiã ibi. Tũc
oblati sunt ei paruuli. 3°. paupertatẽ uolun
tariã. ibi. & ecce unus. In istis aũt tribus
consistit pfectio religiosoꝝ. Prima diuidi^r
in duas partes. Quia p° docꝫ xp̃us id qd̃
est necessariũ in continentia uidelicꝫ cõ
tinentiã coniugalẽ. 2°. id quod est pfectiõis
uidelicꝫ continentiã ab oĩ actu uenereo
ibi. dicunt ei discipli. Prima in duas. quia

p̃o cura hoc ponit̃ phiseo℞ dolosa ĩtrogatio
& 2°. poit̃ ip̃ius x̃ uera responsio. ibi. Qui
respondens dicit ergo accesserũt ad eũ;
hoc est ad ihm̃ phisei q̃ in pp̃lo iudeorũ
p̃ẽ aliis uidebantur religiosi ut dictũ est
sup̃ ut dicet̃ inferius xxi°. cã. teptãtes eũ
capere. s. in uerbis dicentes. si licet hoĩe;
dimittere uxorẽ suã q̃cunq; ex causa. i.
ex leui causa. ut pp̃r aliquã feditatẽ seu
t̃pitudinẽ corporalẽ. hanc aũt q̃nẽ p̃po
suerunt x̃. ad capiendũ eũ. q̃a respõsio
ad utranq; partẽ calũniabilis erat. quia
si diceret q̃ liceret uidebatur laxare fre
na cõcupiscentie carnali dicẽdo q̃ homo
p libito uoluntatis sue posset uxorem
dimittere & aliã ducere. & etiã cõtra
dictamen legis nãe quũ ĩsepabilitas est
de ratiõe matrimonij ut dicetur post. si
aũte diceret q̃ nõ liceret uidebatur cõt
Moysem dicere deut̃. xxiiii. si acciperet
homo uxorẽ & nõ inuenerit grãm añ
oculos eius pp̃r aliquã feditatem scribat
libellũ repudij &c̃. Qui respondens.
hic ponitur xp̃i responsio. & diuiditur
ĩ duas partes. Quia p̃o põitur responsio
2°. remouetur quedã sibi facta obiectio.
ibi. Dicunt. Ad euidentiã p̃m aduertendũ
q̃ indiuisibilitas est de rõne matrimonij
pp̃r q̃d ponit̃ in diffinitiõe eius tanq̃ for-
male quũ dr̃. Matrimõium est cõiunctio
maris & feĩe inter legitimas p̃sonas idi
uiduã uite consuetudinẽ retinens. i. in
diuisibilitatẽ scd̃m totã uitã alterius
cõiugis. Ratio aũt huius est q̃a matrimo
niũ est coniunctio maris & femine ad
educationẽ p̃lis ad cultũ diuinũ multi-
plicandũ. ad hoc aũt q̃ proles sit apta
ad cultũ diuinũ & possit sibi sufficere
p emancipationẽ a parentibꝰ req̃ritur
magnus tractatus. Quia oportet filium
generari educari & doceri. & sibi de
necessarijs uite a parentibꝰ p̃uideri. q̃a
scd̃m q̃ dicit ap̃lus 2°. cori. xiii. patres
debent thesaurizare filijs & nõ filij parẽtibꝰ
añq̃ aũt homo possit gñare de cõi cursu ẽ
xviii. añnorum uel xx. ante q̃ũ q̃ filius ge-
nitus sic educatus & doctus a patre sciẽs
& potens se & familiã regere oportet q̃
sit. xx. annorum uel circiter. sic igitur patet
q̃ licet uir nõ generaret nisi unũ filiũ ĩ uxo-
re, tñ añq̃ filius esset dispositus ad rece
dendũ a patre iã esset xl. annorum ut cir-
citer. nec ita est q̃ masculus & femina de
bent simul cohabitare indiuisibilr̃ q̃diu
intendunt generatiõi & educatiõi p̃lis
sicut uidemus in brutis aĩalibꝰ & auibus
q̃ determinatus mas determinate femie
insepabilr̃ coniungitur tp̃ore q̃ ĩtendũt
generatiõi filiorum uel tm̃. q̃a in aliis aĩa-
libꝰ & auibꝰ filii nati ĩ modico tp̃ore sũt
sufficientes uictũ sibi q̃rere. iõ masculus
& feĩa nõ cõiungũtur insepabilr̃ p totã
uitã sed tm̃ tp̃re educatiõis filiorum. Quũ
igit̃ natura humana debeat magis eẽ q̃
ordinata nãa brutorum. iõ de dictamine
nãli est q̃ uir & uxor insepabilr̃ cõiun-
gunt̃ q̃diu stat nc̃cia educatio & doctrina
filiorum. & hoc est scd̃m uitã totã cõiugato-
rum. Quia sicut uisũ est homo h̃t xl°. annos
anteq̃ primus eius filius sit sufficienter
educatus. & sicut sola occasiõe p̃mi filij
dictat nãa q̃ tantũ debeat cũ uxore in-
sepabilr̃ habitare. & quia interi anteq̃
primus sit sufficient̃ educatus nascunt̃
filij alij. uel saltẽ possunt nasci quibus
consimilr̃ oportet p parentes prouideri
ad q̃d requiritur ulterior tractus tp̃oris
magnus. iõ sicut nãa dictat aliis aĩalibus
ut masculus & feĩa insepabiliter cohabi
tent tp̃ore determinato a nãa ĩ gñatiõe
& educatiõe filiorum ita dictat in natura
humana ut uir & uxor insepabiliter co-
habitent p totã uitã. & sic patet q̃ indiui
sibilitas matrimõialis nõ solũ est de iure
diuino sed et̃ de iure nãli. hanc aũt ue-
ritatẽ declarat saluator p scp̃turã ueteris

Marginal notes: "et educatiõi" (beside "generatiõi filiorum"); "3°. 4. gen." (beside "diuisibilitatẽ scd̃m totã uitã"); "tp̃oris" (beside "p emancipationẽ").

Foot of left column: "Buridanus ĩ q̃e. 1ª. 8ᵒ. sup̃ yconomica."

testamenti dicens. Non legistis quia q̃ fecit
hoīem ab initio q̄n̄. s. sol' c̄rebat lex nature
ante legē datā p moisē masculū & feminā
fecit eos. in hoc tangit̄ mat̄ia ip̄ius matri
monij. s. masculus & femina. quia matmo
niū ordinatur ad educationē p̄lis. Ad hoc
aut̄ req̄rit̄ determinatū actiuū & passiuū
& hoc in aīalib; p̄fectis q̄a n̄ generantur
ex putrefactiōe ibi masculus aut̄ est uit'
actiua in femina uitus passiua. hō at̄ est
p̄fectissimū aīaliū. & ppr hoc ad p̄fectio
nē eius req̄ritur distinctio sexuū uidel;
maris & femine. seq̄tur & dixit ppr hoc
relinquit homo patrē & matrē in q̃ tāgit̄
debita conditio materie predicte. quia ma
trimoīū deb& esse inter p̄sonas legitimas
ad cōtrahendū. tangit̄ autē hic legitimas
ppr hoc q̄ excludunt̄ p̄soē illegitime. q̃
sunt pater & mater. iste enī p̄sone sunt
excluse sc̄dm dictamen legis nat̄e. cui rō
est. q̄a uir & uxor in actu matrimoīali ad
paria iudicantur. & iō cont̄ reuerentiā na
turalē est q̄ filia coniungat̄ p̄ri & fili' mat̄
uī & aliq̄ aīalia appropinquātia ad idus
triā hūana; talē coniunctionē tanq̄ abho
minabile refugiunt. sic narrat̄ de elephā
te q̃ quū adductꝫ a magr̄o ip̄m custodi
ente ad ip̄regnandū matrē p̄p̄a renuit.
ppr q̄ magister uultū eius op̄uit. & quī
sic ignoranter matrē cognouiss& & dis
copto uultu hoc uider& insilijt p̄r̄ dolo
re i ductorē suū & īterfecit eū. & hoc ē
q̄d dr̄ in t̄ra. ppr hoc. i. opus generatiōis
relinqu& homo patrē & matrē. hō tn̄ ē
coīs generis & significat masculū & fe
minā; . est igit̄ sensus q̄ nullo m̄ debet
copulari matri filius neq; filia patri. cōn̄r
ponit̄ illud quod est forte in matrimoīo
. s. coniunctio īdiuidua p totā uitā. quū di
cat adherebit uxori sue p cōiunctionem
aīoꝝ & amore & fidelitate. & erunt duo
ī carne una. q̄tū ad corporalē cohabitatio
nē & ad unā carnē p̄lis ex āb ob' p̄ducēdā

adūtendū tn̄ q̄ ista ūba dr̄ hic ūba dn̄i. &
tn̄ geñ. ii°. dr̄ ūba istius ade. nō tn̄ est hic
contradictio q̄a illa ūba p̄tulit Adā ex di
uina reuelatiōe. q̄a ī extasi factus uiderat
mulierē de costa sua formatā. & iō illa ū
ba fuerunt dei p̄ncipalit̄ tanq̄ reuelantis
& ip̄ius Ade instrumētalit̄ & sic p̄feretis
concludit q̄ saluator. Q̄d ergo dn̄s cōiūxit
i. uirū & uxorē īsepabilr̄ q̄tū ad totā ui
tā homo nō separ& dimittendo p̄p̄a uolū
tate uxorē. auttoritate tn̄ diuina aliq̄n
sepantur. q̄ntū tn̄ ad cohabitationē et de
biti redditionē. nō tn̄ q̄tū ad uinculū. &
hoc contingit q̄do sepant̄ sic ppr diuinu;
cultū altero religionem intrante. Dicūt illi.
Hic remouet̄ q̄dā obiectio quā fecerūt ei
p̄hisei de auctōte Moisi sup̄ allegata. Quid
g̃ mandauit Moises. q. d. maīfeste dicit cō
tra legē moisi deut̄. xxiiii. & ait illis. q̄m
moises ad duriciā cordis. p̄misit uobis dimit
tere uxores u̅ras. q. d. nō dico ꝯ̄a cōt moise;
q̄a moises nō scp̄sit hoc tanq̄ licitū & bonū
sed p̄misit ppr maius malū uitandū ne. s.
uxores eis ingratas occiderent. q̄a minus
malū erat dimittere q̄ occidere. sic deu. v.
cōcessit dare usurā extraneis ne fr̄es g̃uaret
sicut igit̄ qui nō dat ad usurā nec extraneo
nec p̄pinquo facit magis sc̄dm itentionem
Moisi. ita ille q̃ doc& uxorē nō dimitten
dā nō dicit contra eiꝰ ītentionē sed magis
supplet & p̄ficit illius legisdatē īp̄fectio
nē sicut sup̄dictū est. v. capl̄o. ab initio at̄
nō fuit sic. i. in statu nature istitute. sed ī ho
minibus lapsis p pc̄cum p̄missū est ppr mai'
malū euitandū nō tanq̄ licitū sed tanq̄ mi
nus malū. & hoc est q̄d subdit. dico at̄ uob
quia. q̄cunq; dimittit uxorē n̄ ob fornica
tionē. supplendū est peccat & facit contra
legē matrimonij. tūc enī dimittenda est
si in pc̄o perseuer& ne uir uideat̄ ēē fautor
malitie eius. & hoc est intelligendū q̄tum
ad cohabitatiōe; & debiti redditionē non
tn̄ q̄tū ad uinculū q̄d nō soluit̄ n̄ p mortē

& ppr hoc subdit & aliã subderit duxerit hoc est dictũ si dimissa uxore ppr fornicatio nẽ aliã duxerit mecchatur. qa remanet ad huc uinculũ matrimonij cũ pma. & sic patet qp lra huius uersus pdicti defectiua est. & sunt ea q̄ predicta sunt inponenda ad habendũ sensũ pfectũ sicut contigit ĩ plurib; locis sacre scripture. & qui dimissã illã iu ro pmo ppr fornicationẽ duxit accipiens eam in matrimoniũ; mechat. qa remanet ad huc uinculũ illius dimisse cũ uiro priori. & de hoc ũbo patet intellectus lre ĩmediate precedentis q̄ defectiua est. Quia eadẽ rõne qua uxor dimissa ppr fornicationẽ nõ pt duci ab altero uiro; sic nec uir eã dimittes pt ducẽ alterã. qa eq̃liter manet uinculũ matrimonij ex utraq; parte. Dicũt ei discipli. Posito eo qd est nccitas in ũtute cõtinẽtie conr põitur illd qd est superogatiõis & cõsilij. uidel; continentia ab õi actu uenereo. Discipli autẽ audientes qp uinculũ matrimonij est ĩdissolubile dixerũt. si ita est causa hoĩs cũ uxore qp nõ possit eã dimittere nisi m̃ predicto nõ expedit nubere. q. d. meli ẽ simplr cõtinere. & hoc duplici de causa. Primo qa ex tali indiuisibilitate matrimonij possũt multa grauia seq̃. Quia si uxor ĩcurrit leprã ut aliã ĩfirmitatẽ horribilẽ oportet tñ illi debitũ reddere. Secũda causa est qa maius meritũ est continere simplr q̄ coniugalis continentia. un supradictũ; est. xiii. capło qp cõtinentia uirginalis ht fructũ centesimũ uidualis sexagesimũ & coniugalis. xxx. & ad istũ intellectũ respondet saluator coñr. Non omnes capiunt istud ũbũ. Quia alius est status ad quẽ infirmi nõ possunt ascendere sed q̃b; datũ ẽ. s. a deo ex spãli munere. qa sedm qp scribitur. sapiẽ. viii. Nemo pt ẽe continens n̄ deo det. sed quia nõ oĩs continentia est laudabilis iõ conr ostendit que sit laudabilis & q̄ nõ. dicens. Sunt ei; eunuchi q̃ de matris utero sic nati sunt. Quia cõtinentia q̄ est

ex nãli frigiditate contracta a parentibus uel puatiõe mẽbroz gẽitaliũ nõ est laudabilis n̄ in q̃tũ p uoluntatẽ acceptatur. nec illa que est per uiolentiã sicut ĩ illis quib; sequãtur cum genitalia. & hoc est qd dicit. & sunt eunuchi q̃ castrant se ipsos non per membroz absciscionẽ sed p cõcupiscẽtie repressionẽ facti sunt ab hoĩb;. licet illa cõtinẽtia q̄ est per uoluntatẽ repmentẽ cõcupiscẽtia; ab actu uenereo illa ppe est laudabilis. & h̄ est qd dicit. & sunt eunuchi q̃ castrant se ipsos. nõ p membroz absciscionẽ sed p cõcupiscentie repressionẽ ppr regnũ celoz. i. ut liberius continens uacet cõtemplatiõi diuĩe quia sic scribitur. i. cor. vii. qui aũt sine uxore est solicitus est que dñi sunt & cogitat q̃modo placeat deo. qui autẽ cũ uxore est solicitus est que sunt mundi q̃modo placeat uxori et diuisus est. sed quia talis status altus est nec possunt ad hoc oms attingẽ sed solum pfecti. iõ subdit. Qui pt capere capiat. q. d. tantũ bonũ nõ est nccitatis sed sr̃erogationis. Tunc oblati sunt. hic conr docet humilitatis obedientiã p hoc qp paruulos sibi oblatos dulciter suscepit manus illis ĩponendo & p eis orando. uere aũt obedientes illi st̃ uere paruuli. & hoc est qd dicit. Tunc oblati sunt ei paruuli ex deuotiõe. s. offerentium ut manus ĩponeret eis. s. benedicendo & orare p eis. Discipuli aũt eius increpabant eos timentes ne ĩportunitas offerẽtiũ; offẽderet magrm. Ihũs uero ait discipłis suis. Sinite paruulos uẽire ad me. Quia illi sunt figura uere humiliũ & obedientiũ. Quoz familiaritatẽ ego uolo. sequr. taliũ est enĩ regnũ celoz. sicut dictũ est. c. precedenti. nllus pot intrare regnũ celoz n̄ fuerit paruulus & humilis. & ecce unus accedens. hic coñr docet pauptatẽ uoluntariã. & diuiditur ĩ duas partes. qa pmo docet id qd est nccitatis. 2. id qd est superogatiõis. ibi dicit adolescens. In pã g̃ parte ponitur cuiusdã uolentis ascẽdere ad statũ pfectiõis interrogatio dicentis. magr

bone quid boni faciã ut habeam uitã eternã; | Ihesus autẽ r̃ndit ei p̃o q̃tũ ad eius itentione qr̃ iste cogitabat ihesum esse purũ hoiem; licet crederet esse sanctũ & bonũ doctorẽ & iõ q̃si respondens eius cogitationi dicit ei. Quid me interrogas de bono? q.d. ex quo me credis purũ hoiem nõ debes me uocare bonũ. cuius causa subdit̃. Nemo bonus ñ solus deus. hoc est dictũ deus est solus bonus p̃ eẽntiã & nullus alius. cõsequenter r̃ndit eius interrogationi dicens. Si autẽ uis ad uitã ingredi serua mandata. q.d. hoc sufficit ad salutẽ. qđ amplius est nõ est nc̃citas sed superogationis. dicit illi .s. adolescens. q.s. que sunt illa mãdata quorũ obseruantia est nc̃ia ad salutẽ. | Ihesus aũt dicit. nõ homicidiũ facies. hoc est p̃ceptũ decalogi p̃ qđ p̃hibet̃ nocumentũ p̃ximi ĩ p̃sona p̃pria. nõ adulterabis. p̃ hoc p̃hibet̃ nocumentũ p̃ximi in p̃sõa sibi coniuncta. Nõ furtũ facies. per hoc p̃hibetur nocumentũ p̃ximi in re possessa. Nõ falsũ testimoniũ; dices. p̃ hoc p̃hibetur nocumentũ p̃x̃ ĩ fama. honora p̃rẽ; tuũ & matrẽ tuã. p̃ hoc p̃ceptũ affirmatiuũ intelligitur oẽ bñficiũ p̃ximo reddendũ. qr̃ nõie p̃ris & matris ĩtelligit̃ oĩs p̃ximus. & hoc est qđ subdit̃ & diliges p̃ximũ tuũ & c̃. Quia obseruãtia mandatorũ ñ est meritoria eterne uite ñ fiat ex caritate. aduẽtendũ q̃ licet ponãtur hec solũ m̃ precepta scđe tabule q̃ ordinant hoiem ad proximũ intelligũt̃ tñ hoc precepta p̃me tabule ordinantia hoie; ad deũ qr̃ homo magis tenet̃ deo q̃ p̃x̃i. & iõ si obseruantia mandatorũ scđe tabule ẽ necessaria ad salutẽ multo forti' obseruãtia p̃me tabule. p̃ p̃cepta et̃ oñdit saluator q̃ obseruantia p̃ceptorũ cerimoñaliũ & iudicialiũ nõ erat amplius nc̃ia ad salute; dicit illi adolescens. hic con̄r ostenditur qđ sit superogationis. s. abiectio oĩũ t̃poraliũ p̃ paupertatem uolũtariã & diuiditur ĩ duas p̃tes. Quia p̃o docet paupertatis uolũ

tarie meritũ. 2°. ut ad eã alliceat ostendit eius p̃miũ ibi. Tunc respondens petrus. P̃a ĩ duas. Quia p̃o docet paupertatis uolũtarie meritũ. 2°. quid sit eius p̃fectiõis retardatiuũ ibi. quũ audisset autẽ adolescens. Circa p̃mũ aduẽtendũ q̃ adolescens iste uolebat ad statũ p̃fectiõis ascendere iõ dicit oĩa hec custodiui mandata ĩplendo. Quid adhuc m̃ deest. ad p̃fectionẽ uite. | Ieronimus autẽ dicit q̃ iste iuuenis mẽdaciter & ficte loq̃bat̃ qđ p̃bat p̃ hoc qđ subditur postea. Quũ audisset uerbũ abijt tristis qđ nõ fecisset si ex deuotione ad xp̃m accessisset. sed Beda & aliq̃ alij expositores dicunt cõtrariũ uidelicet qđ simplici aĩo uenit ad xp̃m petens de salute eterna. & qđ uerũ dicit se obseruasse mãdata. qđ p̃bat̃ per hoc qđ dicit̃ marci. x. | Ihesus aũt intuitus eũ dilexit. qđ non esset uerũ si uenisset fictus. Quod autẽ arguit iheronimus cõtrariũ ex hoc qđ sequit̃. Abijt tristis & c̃. nõ est con̄r ista. qr̃ aliq̃s potens est statũ et̃ inferiorẽ seruare q̃ tñ nõ ẽ potẽs statũ altiorẽ ascendere. Ait illi ihesus. Si uis p̃fectus ẽẽ. i. ascendere ad statũ p̃fectionis sup̃ cõem statũ saluti nc̃iũ. Uade cõtẽnẽdo oĩa t̃poralia & uende q̃ hes & da pauperibus p̃pter deũ. qr̃ abicere t̃poralia p̃pter ostentatiõem nõ est meritoriũ sic aliq̃ phariseí p̃fecerunt. & habebis thesaurũ in celo hoc nõ dr̃ qr̃ paupertas uolũtaria sit maior uirtus q̃ cõtinentia uel obedientia sed dicit̃ p̃ quandã correspondentiã. qr̃ thesaurus celestis sic r̃ndet uoluntarie paupertati sic exaltatio humiliationi sic dictũ ẽ cã. p̃cedẽti. seq̃. & ueni seq̃re me. qr̃ ĩ sequela x̃ per opera caritatis consistit p̃fectio p̃ncipalr̃. ĩ paupertate autẽ uolũtaria cõsistit ĩcoatiue p̃ modũ remouentis p̃hibentis & disponẽtis. p̃ hoc auferr̃ cura t̃poraliũ que ĩpedit aĩa; a dilectiõe dei & disponitur animus ad libere deo uacandũ. Quũ audisset aũt. hic con̄r oñdit̃ qđ sit huius p̃fectiõis ĩpedimẽtũ. uidel; nimia dilectio terrenarũ possioñũ

& hoc ē qđ dicit̃. Quū audiss& adolescens
ũbũ .s. x̃ de pfectiōe paupertatis uolũtarie
abijt tristis q̃a nimis amabat possessiones
terrenas & iõ nõ poterat ad pfectionē uo-
lũtarie paupertatis ascendere. conṫr ostendit
q̊m diuitie faciunt difficultatē ĩ attigen
do pfectionē dicens. Amē dico uobis q̃a
diues difficile est intrare ĩ regnũ celorum
nõ dicit ĩpossibile sed difficile. q̃a diffici
le est diuitias possidere & nõ teneri nimi
amore earũ. Quia scđm q̄ dicit augustinꝰ
ĩ ep̃la ad paulinũ & tarsiam. Bona t̃rena
diliguntur artius adepta q̃ cõcupita. Ali
ud est enĩ nolle cõpare q̃ desunt aliud iã
ĩcorporata diuellere. illa enĩ uelut ex̃nea
iã repudiant̃. ista uelut mẽbra p̃cidũtur.
& chrisostõ. s̃r matheũ. appositio diuitiaꝝ
maiorē appõit flamã & uehementior fit
cupido. & quia cupiditas est uenenũ cari
tatis iõ possessio diuitiarũ reddit hõiem dif
ficilē ad pfectionē acq̃rendã. nõ t̃n facit
ĩpossibilē. q̃a Abraham fuit diues ualde.
ut h̃etur geñ. xiii. & t̃n fuit pfectus ut h̃et̃
geñ. xvii. iõ dicitur eccliast̃. xxxi. B̃tus
uir diues q̇ inuentus est sine macula & c̃.
Sequit̃ quis est hic & laudabimus eũ. q. d.
uix & cũ difficultate inuenit̃. conṫr ondᵗ
qualr̃ diuitie faciunt ĩpossibilitatē ad pfec
tionē & ad regnũ celoꝝ cõsequendũ. q̃n .s.
hõ constituit finē in diuitijs. & hoc ē qđ
dicit. facilius est camelũ p foramen acus
t̃nsire q̃ diuitē intrare ĩ regnũ celorũ. pri
mũ est ĩpossibile ut pat& manifeste ergo
& 2ᵐ. Quod aũt loquat̃ de diuite cõstituen
te finē in diuitijs pat& p id qđ habet̃. M̃.
x̃. ũ dr̃ q̃ difficile cõfidentes ĩ pecunijs ĩtra
bunt & c̃. seq̃ ibidē. facilius est camelũ &
c̃. ex q̃ pat& q̄ id qđ dicit diuitē ĩpossi
bilē intrare ĩ regnũ dei intelligit̃ non de
q̊cunq; sed de diuite cõfidente in diuitijs
& ĩ ip̃is finē constituente & deb& hoc s̃b
intelligi. Auditis aũt his discip̃li mirabañ
quia talē pfectionē paupertatis uoluntarie

& aliarũ ũtutũ nullus alius docuerat añ xp̃s;
seq̃. Quis poterit ergo saluus ēē. Ad qđ r̃ndēs
dicit. Apđ hõies hoc ĩpossibile est. Quia
hõ nõ p̃t hoc attingere ex ũtute p̃p̃a sed
solũ ex diuina g̃ra scđm q̄ h̃et̃ ad rom. 8
g̃ra dei uita eterna. & p hoc excludit̃ ẽror
pelagij q̇ posuit hõie; ex sola lĩbtate arbi-
trij posse mereri. & quia lic& meritũ uite
ẽtne nõ possit ēē ũtute nat̃e p̃t t̃n ēē ũtu
te g̃re diuine. iõ seq̃. apđ deũ oĩa possibi-
lia. aliṫr aũt expoĩtur ab aliq̃bꝰ illđ. faciliꝰ
est camelũ p foramē. addicentibꝰ q̄ ē q̃da
porta q̃ erat in ihr̃l; q̃ uocabat̃ porta acus p
quã nõ poterãt cameli intrare ñ prius depo
sito onere. sic neq; diues põt int̃re regnum
celoꝝ ñ prius deposita sarcina terrenoruꝫ.
Sed q̃a hoc de sc̃p̃tã nõ h̃t auttem iõ eadem // autẽtica
facilitate cõtemnit̃ qua pbat̃. nõ eñ; ĩuenit̃
sc̃ptũ in aliq̃ autentica q̄ in ihr̃lm fuerit ali-
q̃ porta sic nõiata. & iõ prior expositio me-
lior uidet̃. Tũc r̃ndens petrus. Hic conṫr os-
tẽdit uolũtarie paupertatis premia. & p̃mit
tit̃ int̃rogatio petri. Ecce nos relinq̇mꝰ oĩa.
lic& aũt petrus ēēt paupꝰ t̃n asserit cõfidenter
se relinq̇sse oĩa. q̃a lic& ess& paup ĩ actu t̃n
h̃ebat multa ĩ potentia. & q̃a p paupertatem
uolũtariã nõ solũm̊ relinquũtur possessa ĩ
actu: sed & possibilitas acq̃rendi & possiden-
di. & ista possibilitas aliq̊m̊ se extendit ad
oĩa. ideo cõueñient̃ petrꝰ dicit se relinq̇sse oĩa
Quid g̊ erit nobis ĩ p̃mio retributiōis p tali
uoluntaria paupertate. conṫr põitur r̃nsio x̃.
Amē .i. fidelr̃ dico uobĩ q̃a uos q̇ secuti estis
me dimissis oĩbꝰ terrẽis. in regeneratiōe .i. ĩ
iudicio t̄pore resurrectiōis mortuoꝝ. q̃ q̇dē
resurrectio dr̃ regeneratio q̃a t̃minat̃ ad ẽe
scđario acceptũ. quũ sederit filiꝰ hõis. Q̊a
sicut ĩ for̃ hõis fuit iudicatus & corã pilato
ita ĩ for̃ humana iudicabit. sic̃ dr̃ act̃. i. cap̊.
hic ihũs q̇ assũptus est a uobĩ in celũ sic ueniet
ad iudiciũ. s. quia sicut ĩ humãitate ascẽdit
ita ĩ huãnitate descend& ad iudiciũ. Quia
t̃n apparebit ĩ for̃ huãitatis g̃liosa iõ s̃bdit̃

ĩ sede maiestatis sue ĩ p̄o eı̄; aduētu sedit in
sede hūilitatis. Sedebitis & uos iudicantes
sr̄ sedes xii. & c̄. adūtendū q̄ iudicare acci-
pı̄ tpl̄r. Vno m̄ p̄ri sic iudex qui pfert sn̄ia
& hoc modo solus xp̄us iudicabit. Alio mo-
do p sedere in loco eminenti iux̄ iudice sic
accessores iudicis. & hoc m̄ apl̄i & alij pfa
cū x̄ iudicabūt. Tercio m̄ accipı̄ large. s. se-
tentiā iudicis approbare & hoc m̄ omnes
electi iudicabunt q̄a sententiā iudicis app-
babūt. considerandū etiā q̄ licet iudiciaria
ptās que cōpetit alicui p modū accessoris
cōueniat apl̄is & uiris pfectis rōne sue per-
fectiōis super alios eminentis tn̄ magis att-
buitur uoluntarie pauptati q̄ alijs uirtutib̄
& hoc p quādā correspondētiā sic supdictū
est q̄ exaltatio correspōdent humilitati
sic iudiciaria ptās pauptati q̄a paupes ĩ hoc
mundo conculcant̄ & puerse iudicant̄. q̄a et̄
eo₄ bona ĩ malū intpretant̄ iō e contrio e-
minentia sedis iudiciarie cōpetet eis ĩ rege-
neratiōe. & oı̄s q̄ reliq̄rit domū uel fratres
& c̄. Non est sic intelligendū ut aliq̄ dixit
q̄ post aliq̄m reuolutiōe; tp̄oris post iudi
ciū centuplū oı̄ū q̄ hic dimittūtur pp̄ter
deū reddatur in eadē sp̄e, ut ĩ centū agri
p uno agro dimisso. sed ē sensus q̄ q̄ corpo
ralia p x̄ dimiserit sp̄ūalia bōa recipiet hic
ĩ p̄nti que ita excedunt bona tp̄oralia sicut
centenarius numerus unitatē. & uitā eter-
nā possidebit in futo. s. pp̄ter q̄ excludit̄
ĩ fine. Multi aut̄ erunt nouissimi p̄mi &
c̄. Quia illi sunt hic primi in honore alios iu-
dicantes iniuste q̄ tunc erunt nouissimi &
ĩferiores & iudicio eo₄ subiecti & e cōtrio
uoluntarie paupes q̄ sunt hic nouissimi in
iudicio futuro erunt p̄mi. q̄a sic dictū est e-
runt iudices accessores. Capitulum xx.

SIMILE est regnū celo₄. hic conr̄
saluator docet uirtutes prelatorum
in prelatis aute pre ceťis uirtutib̄ debent
esse quatuor: feruor ad continue laborādū
ĩ agro dominico. Vigor ad se martyrio ex-
ponendū p grege sibi cōmisso. humilitatis
tenor etiā in statu alto. pietatis dulcor con-
tinue subditis bn̄faciendo. Primū tangit̄
ĩ p̄ma pte cap. 2ᵐ. ibi & Ascendens ih̄s ihr̄lımā
Terciū. Tunc accessit ad eū. Quartū. egredie-
tib̄ illis ab iherico. Primū ondı̄tur ĩ para
bola illo₄ qui b̄ti sunt ad opandū ĩ uinea
a mane usq; ad uespā. ex q̄ patet q̄ p̄lati t̄
cōtinuo debent laborare p doctrinā ĩ ecc̄lia
debent operari ibidē sine inuidia & mutua
emulatione. q̄d patet per hoc q̄ laborantes
m̄murantes hic reprehendunt̄. pp̄r q̄d nu
meri. xx̄. dicit̄ q̄ quū iosue diceret moysi
ut p̄hiberet oldad & Medad pp̄hetantes ĩ
castris, Moyses redarguit eū dicens quid e-
mularis p me quis tribuat ut oı̄s populus
pp̄hetet & det dn̄s eis sp̄ūm suū igit̄ circa
hoc duo tangunt̄. p̄mū est uocatio ad labo-
ris exercitium. 2ᵐ. ad recipiendū premiu;
ibi. Quū sero factū esset. Circa p̄mū igı̄ dr̄
Simile est regnū celo₄. i. status ecc̄lie mili
tantis hōı̄ patrifamilias. iste est deus pater
q̄ ita gubernat totū mundū sic pr̄ familias
subditos in domo. Qui exijt primo mane
cōducere oparios in uineā suā. iste exitus
nō est p loci mutatiōe; sed p sue bōitatis
diffusionē ĩ creatū subiecta. Vinea ista est
uniuersalis ecc̄lia, q̄ a p̄ᵒ iusto colligitur
usq; ad ultimū electū, q̄ in fine mūdi nosci-
tur est ut dicit ḡḡ. Oparij aut̄ sūt doctōes
& prelati a deo missi ad cultū; hui' uinee
p predicationē & doctrinā. Primo ig̃ mane
deus pater operarios conduxit quia a p̄n
mundi usq; ad noe aliq̄s s̄cōs p̄res ad erudi
tionē hominū misit. Videl; Adā Seth & E-
noch & alios iustos. Conuentiōē aut̄ facta cū
oparijs ex denario diurno. conuentio ista
est p̄missio uite et̄ne p labore: que quidē
uita eterna dicit̄ denarius diurnus q̄ est e-
q̄lis oı̄b̄. Que uita et̄na erit eq̄lis oı̄bus
a parte finis. & egressus circa horā terciā;
& c̄. hora. 3̄. intelligit̄ mundi discursus
a tp̄ore Noe usq; ad Abrahā. in quo aliqui

sancti ad eruditioē; alioꝝ missi sūt a deo
ut Noe Sem heber thare & Abrahā & con
similes. Iterū aūt exiit circa horā sextā & ix.
hora sexta fuit ab Abrahā usq; ad Moysen
ī qua missi sunt abrahā. ysaac & iacob &
xii. p̄triarche. hora. ix. usq; ad xp̄m uidelicet
tp̄ore legis in quo ad eruditionē pp̄ missi sr̄
Moyses & Aaron & iosue: iudices reges &
pp̄he & sacerdotes. Circa xi. ū exiit & cet.
Vndecima hora ītelligit̄ a tp̄ore x̄ usq; ad fi
nē mundi in q̄ gentiles uocati sunt p̄ predi
cationē aploꝝ & alioꝝ eccl̄ie doctoꝝ. ppr̄
hoc dr̄ hic. Quid hic statis tota die otiosi.
quia a p̄ncipio mūdi usq; tūc laborare in
bonis moribus neglexerant q̄i tota die ocio
si stabant. dicūt ei dn̄e nemo nos cōduxit
i. nullus pp̄ha nullus doctor ad nos istruen
dos uenit. qa lex & pp̄he filijs isrl̄ dati fue
rant ut illi sp̄ali sanctitate fulgeret. ex q̄b'
xp̄us sc̄dm carnē erat nasciturus. Ite & uos
ī uineā meā. Inp̄onit̄ hic cōiunctio copulati
ua. quia gentiles iudeis adiuncti sūt ut u
na eccl̄ia ex ābobus fieret. Quū sero factū
esset hic scribit̄ uocatio ad recipiēdū p̄mi
ū. Sero aut̄ ab aliq̄bꝰ hic dr̄ finis mūdi ī q̄
uocabunt̄ iusti ad receptionē p̄mij ut hetur
īfra. xxv. cap̄. Venite benedicti p̄ris mei &
c̄. sed illud qd̄ seq̄t̄ uidet̄ contradicere qa
liq̄ recipientes premiū m̄murabāt adu̇s9
prem familias. qa nullus ī fine mūdi pre
miū eternū recepturus m̄murabit cōt̄ deū
sed erit suo p̄mio cōtentus. ad qd̄ respōdet
b̄us g̃g̃. q̄ ista m̄muratio n̄ est aliud q̄ di
latio premij quā sustinuert̄ p̄res sc̄i ī libo
usq; ad passionē x̄. sed hec r̄nsio n̄ uidetur
cōueniens qa m̄muratores dnr̄ hic neq̄ qd̄ n̄
p̄t dici de sc̄is p̄rib9 ī libo existentib9. & in
fine parabole cōcludit̄. Multi sūt uocati p̄
pauci ū electi. Ex q̄ patet q̄ ista parabola
nō se solū extēdit ad electos cuiusmī sūt il
li q̄ in fine mūdi recipient premiū. & ideo
dicendū q̄ sero hic accipitur p̄ tp̄ore gratie
qd̄ icipit a x̄. Vn̄ dr̄ io. i. gr̄a & ueritas p̄
ihm xp̄m facta est. & io quū dr̄. quū sero
factū esset. i. quū tp̄us gratie aduenisset dicit
dn̄s uinee. i. deus p̄r p̄curatori suo. i. hōi x̄
q̄ missus est ad p̄curationē salutis humane
uoca operarios & redde illis mercedē. illa m̄
ces bn̄ intelligit̄ gr̄a q̄ est qdā inchoatio
glīe. quū glīa nō sit aliud q̄ gr̄a consumata
Incipiens a nouissimis. Quia in p̄mitiua eccl̄ia
gr̄a x̄ data est gentilib9 qui ultiō uenerat
ad fidē iudeis p̄ maiori parte ī īfidelitate
remanentib9 quū uenissent q̄ q̄ circa. xi. horā
uenerāt & gentiles accepant singulos dena
rios. i. donum gr̄e q̄ est quedā inchoatio eīqa
glīe: uenientes aūt primi. i. iudei q̄ p̄n legis
date deo seruierant. arbitrati sūt q̄ pl9 eēnt
accepti. Quia ī p̄mitiua eccl̄ia credebāt q̄ pl9
hr̄ent de xp̄i gr̄a uñ reputabāt gentiles ī
dignos gr̄a dei sc̄dm q̄ dr̄ act̄. xv. uñ petr9
uidit lintheū submissū de celo ī q̄ erāt aīa
lia q̄drupedia & serpētes & uolatilia īmū
da sc̄dm legē & dictū est petro occide et
manduca. ī q̄ signabat̄ incorporatio gētiliū
intra eccliam p̄ fidē & grām sic̄ patet ex
tra cōsequēti qa a deo missus est petr' ad p̄
dicandū centīo cornelioni centīoī & alijs
gentilib9. ppr̄ qd̄ petrus abhominatioē hn̄re
de manducatioē imundoꝝ sc̄dm legē ī qua
significabat̄ ut dictū est uocatio gentiliū;
ad fidē dictū ē sibi a deo. qd̄ de9 p̄ificauit
tu ne cōē duxeris. & ita codē cā. dicit petr9
cornelio & amicis suis. Vos scitis q̄n abhoīa
tū sit uiro iudeo cōiūgi aut accedere ad ali
enigenā. sed m̄ ondit de9 neminē comunē;
īmundū dicere hoīe; acceperunt aūt & ipi sigu
los denarios. i. cōsimilē gr̄a; sicut & gētiles
& nō maiorē. uñ act̄. xi. dr̄ q̄ predicante
petro cecidit sp̄us sanct9 sr̄ omnes q̄ audie
bant uerbū iudei; sr̄ corneliū & amicos eius
qa ut ibidē dicit̄ receperunt sp̄m scm̄ ī sig̃
uisibili & donū linguarū sic̄ recepant apl̄i
& alij discipl̄i q̄ erant iudei ī die pentecost̄
& m̄murabunt adu̇sus prem fāilias dicētes
hi nouissimi & c̄. qa ad l̄ram ī p̄mitiua ecc̄

couersi iudei murmurauert de hoc qp colistis
gra fiebat getilibus sic & ipis. Vn act. xi.
dicit qp quu petrus redyss& i ihrlm bapti
zato cornelio & amicis eius disceptabant
aduersus illu q erant ex circucisioe dicetes
qre coicasti cu illis qui hnt prepuciu & co
manducasti cu illis. & ibide. vi. ca. dicitur
In diebus illis crescente nuo discipulorum
factu est murmur grecor adusus hebreos
eoqp despicerentur i ministerio qtidiano
uidue eor. & ille ridens p diuina reue
latione aptis facta uni eor dixit. Sic aut
aliqn accipit numerus indeterminatus p
determinato ita et sumit aliqn unitas p
nuo sicut supradictu est qp petrus loqbat
p oibs aptis. ita similiter qd hic dr uni
itelligitur ee dictu multitudini eor qui
de gratia data gentilibus murmurabant
siue admirabantur. & hoc factu est act. xi.
u petrus rone dedit reddidit iudeis murmu
rantibs de hoc qp baptizauerat cornelium
dicens qp ex sua diuina reuelatioe fecerat
& quia uiderat spm scm descendente si
gentiles sicut sup iudeos ut hr ibide. Se
Amice no facio tibi iniuria. Quia iniuria n
ht locu u est mera gra. & io si deus dat
gram cuicuq uoluerit n facit alicui iiuri
am. None ex denario couenisti mecu. Qa
ad hoc aliqs uenit in fide ut heat gram i p
senti & gliam in futo. Tolle qd tuu e & ua
de. i. gram qua meruisti credendo legi & iiii
pphis de x. Quia lic& pma gra n cadat sb
merito augmentu tn gre cadit sub mito
qd quide augmentu datu est iudeis crede
tibus in x. Volo aut huic nouissimo dare
& c. i. gentili uocato imediate ab idolatria
sic iudeo uocato a legis obseruantia. An n
lic& m qd uolo facere. q. d. sic. qa dei uo
lutas nullo m pt ee distorta. an oculus
tuus neq est. qa talis inuidia & i deu pce
debat ex defectu humano. Quia ego bon
su p eentia. & io n possu male agere. &
Sic erunt nouissimi pmi. Quia gentiles
q a iudeis erant qsi uiles reputati sut coursi
deuote ad fide x. & pmi nouissimi. Quia
iudei q fuerat pplus peculiaris ipius dei p
ifidelitate sut ab eo deiecti. & hoc est qd
subdit. Multi sut eni uocati. Qa omes iudi
fuert uocati. Pauci u electi. Qa pauci de iu
deis copatioe crediderunt in xpm. & de crede
tibus multi reusi sunt ab eccla & adhuc
reutunt ad uomitu. Moralit at pt expoi
parabola ista de uocatis ad gram scd diu
sas etates. ita qp hora pa significa& puericia
hs tercia iuuentute. Qa sicut sol tuc icipit
ascendere & calore ondere sic i iuuentute ca
lor nalis in hoie hs. vi. etate uirile qa tunc
homo est in statu pfecto sic sol in celi medio
hora nona senectute in q calor nalis icipit
refrigescere. Vndecima u significat senium
quia tuc homo est ppe mortis occasu. Vocat
g opary oibus istis horis. qa aliq uocant
ad fide per gram opante in puericia. aliy
i iuuentute. & sic de alys etatibus. & os
hnt denariu diurnu. Qa qcuq ho uocet
tarde ad gram du tn in ea pseuer& ht glia
eterna. couert et qcuq qn ille q uocat
i senectute cosequtur tanta gram & gliam
a deo sic ille qui i iuuentute uocatur tu
ex diuina liberalitate tu ex ipius uocati
feruenti uoluntate & coparatioe. Et &
ascendens ihs. Hic saluator ondens qp in
prelatis deb& ee uigor ad tolerandu & mar
tyriu si necesse sit p grege sibi comisso. &
hoc docet per exeplu sui q uoluntarie ue
nit in ihrlm ad sustinendu morte p salu
te mundi. Vn beatus ggs exponens illud
io. x. ego su pastor bonus & aia mea po
no p ouibus meis dicit de se & alys plati
i hoc onsa est nob uia qua seqmur. & hoc
est qd dicit hic. Et ascendens ihs ihrlma
Que respectu toti tre pmissiois est i alto
posita. & ppr hoc uenientes illuc ab alys
partibs ibant ascendendo. assupsit xii.
discipulos suos secreto. & hoc duplici de
causa. Vna est qa secretu mysterium sue

gre i eze. om. g.

passiōis uolebat futum aplōs cōuenienter
alijs reuelare ne uidentes eū postea mori
ignominiose scandalizarent. 2m. est quia
secreta mysteria sūt tm maioribus reuelā-
da & detegēda cuiusmōi erant apli. Seqr.
filius hōis tradet pncipibꝫ sacerdotū & scri-
bis. i. legis peritis quia eis p iudā fuit tdit
& uēditus. & condemnabūt eū morte. qa
ipi iudicauerūt eū reū mortis sed nō ha-
buerūt ptatē interficiendi. Quia iudiciū
sanguinis erat eis ablatū a romāis q dn̄abā-
t eis. & iō seqr. & tradent illū gentibus
uidelic& prelato presidi & suis militibus
ad pficiendū illud qd n̄ poterat uidelic&
x morte. & hoc ē quod subdit. ad delude-
dū & flagellandū & crucifigendū. ista
eni tria inflicta sūt x p ordinē ut uidebit
īfra. Tercia die resurg&. hic at subdit
xps ne apli eius morte audita obsorberē-
tur pre tristicia. Tunc accessit. Hic ondit
3. qp ī prelatis deb& ēē tenor humilitatis
qa n̄ debent appetē preesse. & diuidit in
duas partes. Quia pō pōitur huius docum-
ti occasio. 2o. submittit humilitatis īstructio.
ibi. ihūs aut̄ uocauit eos. Circa pmū adūtē-
dū qp iudei extimabant xpm p pphās pro-
missū regnaturū tporalit̄ ī ihrlm. quia scptu-
ras de regno x carnalr intelligebant. & iō
regnū ablatū eis p romanos credebant sibi
restituēdū p xpm. ppr qd apli dicebant
x act. i. dnē si ī tpore hoc restitues regnū
israel. & hoc m iacobus & iohānes filij ze-
bedei & mater eoꝝ audientes xpm post
mortē tercia die resurrecturū crediderūt
ipm īmediate post resurrectionē regnatū;
ī ihrlm tporaliter. & iō cupientes eis esse
collaterales pre ceteris quia erant eius cogn
germāi informauert matrē suā de petitio-
ne sequenti. & hoc est qd dicit hic. Tunc
audita resurrectiōe futura accessit ad eū
i. ad xpm mater filioꝝ zebedei cū filijs su-
is cōscijs de petitiōe matris adorans & pe-
tens aliquid ab eo. nō petijt primo ī spāli
& determinate: sed tm ī gnali. & cōcessione t
facta in gnali pō. postea poss& sibi denegari
ī spāli. Qui dicit ei. Quid uis? Nō petit ut
īsciuś. sed ut petitio sua postea coueīentius
ostendat irrationabilis. Ait illi. Dic ut se-
deant hi duo filij mei &c. i. sint t collate-
rales & maiores ī regno tuo post te. Quod
quidē regnū credebant tporale ut dictū;
est. nec est miꝝ si talia apli credebāt &
appetebant qa adhuc carnales erāt & non
dū illuminati pfecte neq; cōfirmati p grām
spūs sci. Respondens at ihs dicit. Nescitis
qd petatis. respond& filijs & n̄ matri. quia
sciebat eā esse missam a filijs & īformatā
de petitiōe facienda pro eis. Potestis bibē
calicē quē ego bibiturus sū. i. sustinere mor-
tē ignominiosā & crudelē. quā ego passu-
rus sū. & p quā debeo uēire ad regnū non
tporale ut creditis. sed etnū. dicunt ei pos-
sumus. locunt sic inexpti ppe fragilitatis
qd patuit p effectū qa in passiōe x fugerūt
pre timore mortis. ait illis. calicē quidē meū
bibetis. Quia iacobus ppr xpm ab herode
est occisus. ut habet act. xii. & iohānes in
doliū feruentis olei ppr xpm missus est
& sic pat& qp habuit pmptā uoluntatē
moriēdi ppr xpm. fuit et missus ī exiliū
ppr xpm. exiliū at̄ qdā mors ciuilis est.
Sedere at̄ ad dextrā meā uł sinistrā nō est
meū dare uobis. in illo supple statu in quo
estis. i. in nuda humanitate & carnalibus.
sed quibus paratū est a patre meo. i. uere
humilibus & spūalia sapientibꝫ. & audiē-
tes x. f. alij apli indignati sūt de duobꝫ fr-
ibus aliqd humanū passi. quia adhuc erāt
carnales. sic et illi. & iō īdignati sunt qp ex-
cellentiā sr alios hr̄e uoluert. Ihūs at̄. hic
consequter instruit discipulos suos de humi-
litate ex phabita occasiōe, ut ābitionē iaco-
bi & iohānis repmer& & īdignatiōe; alioꝝ
sedar&. & ait scitis qa pncipes gentiū. q.
d. maioritas in regno meo nō eodē modo ac-
qrit, sicut in regno treno. Quia in reg treno

x. ethyc.

acqrit p ambitiōe; & ptatē. sed ī reg meo t cōtrio m̄ acquiritur. videl; p hūilitatē. ppt̄ qd dic̄. Quicūq; voluerit int̄ uos maior esse sit ūr minister. i. se exerceat ī obseqīs humilitatis. & qa ī moralibus magis mouent facta q̄ ūba. iō inducit sui ipius exemplu; dicens. Sic̄ filius hoīs n̄ uenit ministrari sed ministrare. & c̄. & egredientibꝫ. hic con ondit saluator qd̄ in prelatis deb& esse pietatis dulcor ad cōtinue bn̄faciēdū subditis. t Quia xp̄us nō solū in domo & ī qete existens sed et̄ in uia ambulans n̄ cessabat ppt̄; doce & ifirmos curare. & hoc est qd̄ dr̄ hic. & egredientibus illis. i. x̄. & eius discipl̄is. ab iherico. nomen ciuitatis est que corā filys israel corruit ut hr̄ in li. iosue. 6. cā. sed postea redificata est. & secuta est eū t̄ba multa t desiderantes audire doctrinā eius & ī uia. & ecce duo ceci. Marchus dic̄ q erat unus. n̄ ē hoc cōtradictio qa lic& essent duo sed; ueritatē ut dicit hic matheꝰ tm̄ unus erat famosior altero uel īportunius clamabat. & iō tm̄ de illo facit marchꝰ mētionē. Seqt̄. Miserere mei fili dd̄. Vocant eū filiū dd̄. qa credebant eū esse xp̄m p pph̄as pmissū. & notū erat apd̄ omnes iudeos q xp̄ꝰ nasciturus erat de semine dd̄. Turba at̄ increpabat eos qa p clamorē suū ipediebāt t̄bā ad audiēdū x̄ doctrinā. At illi magis clamabant & c̄. timentes ne ex increpatiōe alioꝝ ipediretur auditio & exauditio petitiōis ipoꝝ. & Stetit ih̄s & c̄. in hoc appar& eius clemētia. quia nō dedignatꝰ est stare & alloq̄ psōas uiles & paupes. Quid uultis & c̄. Non petit quia ignor& eoꝝ uoluntates. sed qa ad miraculoꝝ cōparationē uult hr̄e sanādoꝝ cōfessiōnē. ut ex hoc magis appareat euidentia miraculi. Tetigit oculos & cōfesti uidert. i. subito. ex q̄ appar& q illa illuminatio fuit miraculosa nō naturalis. qa natā n̄ opabat̄ in istanti. & Secuti sunt eū. fide. s. morib9. qa illi q̄ illuminati sunt a x̄ corporalr. ab ipo illuminati sunt etiā mentaliter. qa totū ho

minē simul fecit saluū. ut dr̄ ioh. vii. totū; hoiē; saluū fecit ī sabb. Capitulū xx primum

ET quū appropiquass&. Postq̄ descripta est edificatio eccl'ie gentiū ī fide & moribꝫ hic describit̄ repbatio sinagoge iudeoꝝ. & hoc t̄plici rōne. Quia pō fuerunt cōteptores diuine maiestatis. 2°. quia fuert cōtradictores diuine ueritatis. cā. xxii. Tercio qa fuerit q̄tū in se depuatores diuine bōitatis. xxiii. Prima diuidit̄ in tres partes. Quia pō ondit̄ur ppositū. s. siḡ celebri. 2°. facto poteti ibi. & intrauit ih̄s. 3° uerbo rōnabli. ibi. Quid aut̄ uobis uidet̄. Prima in duas. qa pō ponitur ueritatis adipletio. 2°. iudeoꝝ contradictio ibi. Quū intrass&. Itē pa ī duā. Quia ppōitū ondit̄ p duplex celebre signū x̄. scd̄m pōit ibi. Plurima aut̄ turba. Circa pmū aduertendū q signū aduentus xp̄i in ihr̄l; ad redemptionē ppl̄i fuerat predictu; & celebri fama diuulgatū. zacharie. 9. uid; q xp̄us uenturꝰ erat in ihr̄l; ī pauptate & humilitate sedens sup asinā & pullū eius & iō legis pitī hoc uidentes ī ipo adipletum ondunt̄ cōteptores sue maiestatis. qa non receperunt eū. sed magis tanq̄ deceptorē psecuti sunt. & hoc est qd̄ dr̄ hic. & quū appropiquass& iherosolimā. s. ih̄s & discipuli eius & uenissent bethagee ad mōtē oliueti. mons eī; oliueti est ppe ihr̄l; distans ab ea p unū miliare. qa dr̄ act̄. i. qa distat tātū ab ea p it̄ sabbati qd̄ continet mille passus q̄ faciūt unū miliare. Bethfagee est quedā uilla parua ī descensu mōtis oliueti uersus ihr̄l;. & erat uilla sacerdotū. qa lic& sacerdotes non hrent hereditates ad excollendū. habebant tm̄ domos ad aīalia nutriendū & ad manendū t̄pore quo nō uacabant cultui diuino in ihr̄lm. Ex illo loco misit ih̄s duos discipulos suos dicens. ite ī castellū qd̄ cont̄ uos est. i. ī ihr̄l; que erat clausa triplici muro cū ppugnaculis & fortalicijs ad modū castri ut hēt̄. iii. regū. & iō dr̄ castellū. & stati inuenietis asinā alligatā & cū ea pullū. Ista asina erat cōis

paupibus non hntibꝫ aialia. & q opabat
in ea dabat sibi pabulu & facto ope de
ducebat ad locu detminatu ut alius idiges
poss& eam accipe & pullus eius nutriebat
cu ea p consimili ope. hoc at totu factu;
est ut adipleret qd dictu est p pphetam
zacharie. 9. Dicite filie sio &c. hoc est ci
uitati ihrlm que dicebat filia sion. qa in
monte sion erat fortaliciu illius ciuitatis
& ptegebat ciuitas ab illa parte sic filia
a matre. Considerandu et q hic accipit
continens p contento. s. ciuitas p hitanti
bꝫ in ciuitate. ecce rex tuus &c. i. xpus e.
Quia ipa auctoritas a doctoribus hebre
is exponit ad lram de x°. sedens sr asina
& pullu filiu subiugalis. no qa sederit sr
utruq; simul. sed successiue. qa po sedit
sr pullu. qui tn non erat domitus. quia
adhuc non erat applicatus humanis usib'
ut het Mar. ix°. & luc. xix°. io sedit p
postea sup asina. hoc aut factu est i figura
quia p pullu significabat pplus getilis
qui no fuerat subiectus iugo legis. per
asinam uero pplus iudaicꝫ qui laboraue
rat sub lege. ad hoc aut ueniebat xpus
ut utruq; pplum subiugar& sibi p fide
catholicam. Plurima aut turba. hic po
nit scdm signu. qa p zacharia fuerat
dictu. q x° adueniente sup asina & pullu
ciuitas iherosolima exultar& & letaret
ut hic factu fuit tunc ut hic pat& in
tribus. po qa dicitur hic. plima at tba
strauerunt uestimenta sua in uia. &
hoc fuit in signu exultatiois & honoris
& ne asina & pullus offenderent ad
lapides. 2°. in eo qd dr. alij cedebant ra
mos de arboribus &c. uiriditas ramoꝝ
erat signu leticie et exultatiois. 3°. in eo
qd dicitur. clamabant dicentes Ossana
filio dd. Osana est uerbu hebraicu. copo
situ ex osi qd est salua. & anna qd est
aduбiu optandi & ual& utina & dici
osanna remota ultima tra pre dictiois

un est ibi copositio ex corrupto & itegro
& io osana tantu ual& qtu utina uel obse
cro salua. & de q salute intelligat subdit
osanna in excelsis quia xpus ueniebat ad
dandu salute celeste & etna. Et quu in
trass& hic ponitur iudeoꝝ indignatio. qa
principes sacerdotu & maiores indignaba
tur de reuerentia xpo exhibita & io dicit
q comota est uniuersa ciuitas. qa factum
maioru dicit esse factu totius ciuitatis di
cens quis est hic. q. d. iste no est talis ac ta
tus q talia deberent sibi exhiberi. ppli at
i. simplices & uulgares qi ratione de cotrio
reddentes dicebant hic est xpus ppha de
nazareth galilee. uocauit eum ppham no
quecunq; sed illu q dictus fuerat p moise;
ppham deut. xviii. & replicatur actuu 7°.
ppham suscitabit deus de fribꝫ uris & io
merito deb& honorari. & intrauit. hic scdo
ostendit q iudei fuerut contemptores diui
ne maiestatis in facto patenti. & diuiditur
i duas partes. qa pmo ostendit x° diuinitas
ex duplici facto. 2°. subiungit iudeoꝝ ipu
gnatio. ibi. Videntes aut principes. Prima i
duas. scdm duplex factu a x° ostensu. 2m po
nitur ibi. & accesserunt ad eu. Ad euiden
tia pmi considerandu q pncipes sacerdotu
q erant auari p astutias suas diuersas cona
bant excoriare pplm. igit quia de login
quis partibus aliqui ueniebant in ihrlm
causa deuotiois qa no erat eis licitu alibi
sacrificiu offerre & no poterant ex ta lon
ginq aialia adducere & io sacerdotes sta
tuerunt in teplo aliquos de sua familia q
uendebant in atrijs tepli illa q poterat in
templo offerri ne uenientes a longe hrent
occasione cessandi ab oblatioibus. similr
qa aliq ueniebant ad teplu q non habebant
pecunia unde possent aialia offereda e
mere; ideo sacerdotes statuerat ibi nummu
larios q sub certa cautione pecunia tderent
ut sic nullus excusaret qn poss& sacficiu;
offerre. lic& enī p illa accomodatioe pecunie

nō recipent pecuniā ult̄ sortē recipiebāt
tn̄ aliqua munera uel exenia. & sic pat& iij
q̄ peccabāt ex facto qđ erat illicitū. s. ali-
quid recipe ultra sortē q̄tūcūq; modicu;
& ex hoc loco q̄a talia exercebāt in locis
orōni deputatis ideo xp̄s talia tanq̄ illi-
cita de tēplo eiecit. & ī hoc se dn̄; tēpli
ondit. & hoc est qđ dr̄ hic. & ītrauit ihs
ī tēplū dei. Templū aūt aliq̄n accipit̄ pprie
p domo tēpli. qđ diuidebat̄ in duas ptes
Vna pars uocatur scm̄ ubi erat altare thi-
miamatis mēsa & candelabrū. Alia pars
erat scm̄ scōr ubi erat arca testamenti &
duo cherubin. illā partē que dicebatur
scm̄ intrabant q̄tidie sacerdotes ad offe-
rendū incensū. & nulli alij int̄ scm̄ scōr
solus sūmus pontifex intrat & semel in
āno. Aliq̄n aūt accipit̄ templū large q̄-
dā platea quadrata an̄ templū clausa mu-
ro & dicebatur atriū sacerdotū. ubi sub
diuo erat altare holocaustor & illud ī-
trabant nō solū sacerdotes sed et̄ leuite
eos adiuuantes in excoriatione bestiar
et ablutione et cōsilib9. uulgares autē
hoīes illuc nō intrabant. sed ad ostiū illi9
atrij aīalia uiua offerebant sacerdotib9.
ista aūt duo loca nō intrauit xp̄us quia
nō erat sacerdos nec leuita sed pret̄ ista
duo loca erant adhuc duo loca ubi hoīes
sub diuo erāt in orōne. & ī uno orabāt
uiri. ī alio mulieres. & ista atria noīe tē-
pli uocabant̄. scd̄m q̄ scribit̄ act. 3. petr9
& iohnes ascendebant in tēplū an̄ horā
& de hoc dr̄ hic. & ītrauit ihs ī tēplum
dei & eiciebat omnes uendentes sed q̄ri
t̄ hic q̄m nō restiterūt ei. dicēdū q̄ ex
oculis eius & facie exibat fulgor terrēs
eos. ita q̄ nō audebāt resistere. sic ī uoce
sua terruit eos q̄ ueniebant ad capiēdum
eū q̄ quū audierūt eū dicentē ego sum
abierunt retrorsū & ceciderūt in t̄ram iiij
ut hēt ioh. xviii. in uoluntate ei; xp̄i
erat ostendere īfirmitatē assumptā &

sue diuinitatis uirtutē. seq. & dicit eis. Scp-
tū est ysaye lvi. Domus mea domus orōis
uocabitur. uos aūt fecistis eā speluncā lat-
nū. q̄a nō curabant de cultu dei sed mag9
de excoriatiōe ppli p astutias exq̄sitas
ut uisū est. spelunca aūt latronū dicit̄ eē
locus ubi spolia q̄ rapiunt congregant̄ & h̄
fecerūt sacerdotes in tēplo ut uisū est.
Et accesserūt. hic ponit̄ 2m. factū ostē-
siuū sue diuinitatis in curatiōe īfirmita-
tū incurabiliū. qđ nō pōt fieri n̄ uirtute
diuina & hoc est qđ dicit̄. & accesserūt
ad eū ceci & claudi. a puatiōe enī ī habi-
tū non fit regressus p naturā. & sanauit
eos uirtute ppria. qđ nō poterat facere
uirtus creata. Videntes aūt pncipes. hic
cōseq̄nter ponitur cont̄ xp̄m iudeorū
īdignatio & diuiditur in duas partes
Quia p̄o ex indignatiōe impugnāt eius
famā. & 2o. eius doctrinā ibi. & quū
uenisset in tēplū. Prima ī duas. q̄a p̄mo
ponitur iudeor īpugnatio. 2o. ponit̄
x̄ responsio. ihus aūt dixit eis. Circa t
pmū sciendū q̄ sicut freq̄nt̄ dictū est pn-
cipes sacerdotum cōceperūt rancorē et
odiū contra xp̄m ppt̄ hoc q̄ maīfeste
rephendebat eos & auariciā eor & uicia.
& uidentes miracula q̄ fecit. īfirmos sa-
nādo & pueros clamantes in tēplo & cet̄
ipm̄. s. eē uerū xp̄m indignati sunt. ue-
rūtn̄ quia nō audebant miracula mani-
festa impugnare. io arguunt eū de ap-
plausu populi quē sustinebat circa se. &
dixerunt ei audis quid isti dicunt. q. d.
si tu eēs iustus & bonus tu nō sustineres
talē applausū ppli. Ihs aūt dixit eis. h̄
ponitur x̄ responsio ubi xp̄us ostendit
eos iuste reprobandos ideo & p̄mo facto
2o. euidenti signo ibi. Mane aūt reuerten-
tes. In pma ergo parte dicit̄ sic. Ihs aūt
dixit eis. q. d. xp̄us. bn̄ scio q̄ isti dicūt
me xp̄m confitendo. & q̄ hoc debeam
sustinere qđ pat&. q̄a est ex diuina p-

ordinatione scd̃m q̄ scribit̃ in ps̄. ppter
qđ subdit. nunq̃ legistis. quia ex ore ĩ
fantium & lactentiũ pfecisti laudẽ. q.
d. uos q̄ estis legisptı deberetis scire hãc
scpturam & p consequens me nõ repben
dere. & relictis illis tanq̃ excecatis per
inuidiã abijt foras ex̃ ciuitatẽ. & ĩ hoc
q̄ dimisit eos corporaliter ostendit fac
to eos esse dimittendos a deo spũaliter
ppter eoꝝ cecitatẽ. Mane aut̃ reũtens.
hic consequent̃ oñdit eos iuste repbãdos
a deo euidenti signo ĩ hoc uidelicet q̄ ar
borẽ fici habentẽ folia tm̃ maledixit. &
p hoc oñdit sacerdotes illos esse maledictos
a deo ĩ quibus nõ erant opa ueritatis sed
tm̃ exterior apparentia scĩtatis. sic eni;
pphe nõ solũ uerbis sed aliqñ factis ppheta
bant sic isayas iuit descalciatus in signũ
q̄ pplus sic duceret̃ captiuus. ita xp̄us
maledixit ficũ nõ ppter maliciã arboris
uel defectũ eius quia nõ erat tp̄us ficoꝝ
ut di. Mar. xi. sed ad signandũ q̄ sacer
dotes q̄ erant sine fructu bonoꝝ operum
essent maledicendi a deo. dicit igitur. Ma
ne aut̃ reũtens in ciuitatẽ. i. ĩ ihrl̃m esuri
it. ista aut̃ esuries nõ fuit naturalis q̄a in
sero p̃cedenti comederat. nec erat adhuc
hora comedendi. sed sicut maledictio ar-
boris erat figuratiua. sic ista esuries signi
ficabat desideriũ x̃ de salute ppli. & ui
dens arborẽ fici unã. p hoc aut̃ q̄ dicit
arborẽ fici. ista nõ erat in uia sed extra.
significabat̃ q̄ sacerdotes erant ext̃ uiam
iusticie. & uenit ad eã & nihil inuenit
ĩ ea ñ folia. q̄a xp̄us in sacerdotib9 non
ĩuenit fructũ pietatis sed tm̃ apparẽtiam
scĩtatis. Et ait illi: nũq̃ nascat̃ ex te fruct9
& cõtinuo arefacta est. q̄a sacerdotes ex
maledictione dei fuerunt reprobati et
humore fidei & deuotiõis totalr̃ p̃uati
& uidentes discipli mirati sunt de subi-
ta arboris exsiccatione. Respondens aũt
ihũs dixit eis. si habueritis fidẽ. ad mira

cula eni facienda req̃rit̃ fides uel saltẽ signũ
fidei. q̄a et̃ aliq̄ mali ad ĩuocatione x̃ legũ-
t̃ fecisse miracula ut dictũ est sup̃. 7. cap̃.
Non solũ de ficulnea facietis. sed si monti
huic dixeritis tolle & iactare ĩ uia fiet. r
hoc est aliqđ equale uel mai9. licet eni aptı
& discipuli xp̄i nõ legant̃ trãstulisse mon
tes de loco ad locũ tñ legunt̃ maiora fecisse
sic est suscitare mortuos & illuminare ce-
cos & cõsilia q̄ nõ possunt fieri ñ ũtute di-
uina. eũsio aut̃ montiũ & p̃cipitatio eoꝝ
ĩ mare. aliqñ fit ũtute nature sicut patet
ĩ terremotu. & oĩa quecũq; petierit̃ ĩ orõẽ
dũ tñ orõ sic p se ad salutẽ. & pseuerant9
credentes accipietis. Quia oĩs talis oratio
sẽp exaudit̃. licet exauditio differatur
ut dictũ est sup̃. 7. cap̃. & quũ ueĩsset
ĩ tẽplũ. Postq̃ sacerdotes ĩpugnauerunt
x̃ famã & gloriã hic ĩpugnabant eĩ doct-
nã. & diuidit̃ in duas partes. q̄a p̃o põitur
eoꝝ ĩpugnatio. 2°. ponitur ipsius x̃ cauta
euasio. ibi respondens dixit. dicit igit̃.
quũ uenisset ĩ templũ. i. ĩ atriũ templi
ubi cõueniebant hoĩes ad orandũ & uerbũ
dei audiendũ ut sup̃dictũ est. & accessert̃
ad eũ docentẽ principes sacerdotũ & senio-
res. ex q̄ patet q̄ ñ uenert̃ ex ignorantia
sed ex malicia dicentes. in h̃ q̄ potestate hoc
facis. Aliq̄ exponunt hoc de miraculis a
x̃ factis q̄i dicerent tu ñ facis hoc ũtute di
uina sed arte magica. uñ sup̃ dicebant
xii. cã. In Berzebuth pncipe demõioꝝ eicit
demones. sed hoc ñ uidet̃ uerũ. q̄a illa die
nõ legit̃ aliqđ miraculũ fecisse in templo.
ĩo intelligitur melius de actu docendi quẽ
exercebat actualiter. & hoc signat̃ quũ dr̃
q̄ uenerunt ad ipm̃ docentẽ. & ĩo fecert̃
sibi duplicẽ q̃nẽ ad terrendũ eũ & capien
dũ. Prima fuit. in q̄ p̃tate hoc facis. i. ĩ qua
auctoritate doces pplm̃. q̄a auctoritatem
docendi ĩ templo hẽbant sacerdotes &
legis doctores ad hoc assignati a pncipib9
sacerdotũ & ñ alij. xp̄us aut̃ neutram

auctoritatē hēbat. secūda q̄stio est. Quis dedit tibi hanc p̄tatē. Quia p̄tatē docendi nō hēbat a sacerdotibus nec ab īpatore cui erāt subiecti. & sic a nullo uidebat̄ habere sed magis sibi usurpare. Respondens aut̄ ihs & cet̄. hic ponitur cauta xp̄i euasio qa q̄i retūdens clauū clauo ꝓposuit eis aliam q̄onē p quā coacti sunt recedere absq; xp̄i responsiōe. q̄stio aut̄ ista fuit. baptismū iohānis unde erat e celesti .i. diuina ordinatione an ex hōibꝫ .i. ex humana fictione. At illi cogitabant int̄ se uiā .s. respōdendi sed nō habebant. ꝑpr qđ sequitur si dixerimus de celo .i. de diuina ordinatiōe dicet nobis & c̄. s. q̄re nō recepāt baptismū iohānis sed magis spreuerūt & testimōiū iohīs de xp̄o quod ipi audierant p nūciōs ad iohānē missos ut h̄r io. i°. Si aut̄ dixerimus ex hōibꝫ hoc est ex humana fictiōe timemus turbā ne s. lapid& nos tanq̄ blasfemos. cuius ratio subdit̄. Omnes enī hēbāt .i. reputabant iohānē sic ꝓph̄am sanctū. s. & uerū. & p cōseq̄ns ūba eiꝰ & facta ex īspiratiōe diuina. & respondentes ihu dixerunt nescimus. ait illis. neq; ego dico uobis in q̄ p̄tate hec facio. ex sua enī taciturnitate cōpulsi sunt a sua petitiōe cessare. S; q̄rit̄ hoc q̄re nō respondit eis manifeste qa statī poterat dicere q ipe non hēbat auctoritatē docendi a sacerdotibꝫ uel a cesare. hēbat tn̄ īmediate a deo patre q erat maiꝰ sicut & multi ꝓph̄e legūtur īmediate missi ad docendū ppl̄m & nō ex auctoritate regū uel sacerdotū. dicendū q lic& poss& predicto m̄ respondere. noluit tn̄ duplici de causa. Primo qa p̄dixerat. Mat. vii. nolite sanctū dare canibꝫ nec margaritas ponere an̄ porcos. illi aut̄ erant ī malicia obstinati. īō n̄ erant dig̃ ut eis ūitas maīfestaret̄. 2°. qa uoluit ostendere facto q lic& uti cautelis cont̄ cautelas malorꝝ īsidiantium ī bōis. hoc m̄ paulus posuit dissensiōe; īter phariseos & saduceos uolentes eū occidē. ut

h̄r act̄ xxiii. & appellauit ad Cesarē ne traderet̄ iudeis ī ih̄rl; act̄ xxv. Quid aūt uobis uidet̄. hic xp̄s ondit iudeos cōtēptores sue maiestatis ūbo r̄onabili. & hoc dupliciē. p°. qa legē a deo acceptā nō seruauerūt. 2°. qa legislatorē xp̄m impugnauerūt. i. hō erat p̄rfamilias. circa p̄mū dicit sic. hō q̄dā habebat duos filios. hō iste est ipe deus q̄ dicī hō ꝑpr hoc q hō est ad imaginē dei factꝰ & ꝑpr humanitatē assūptā. isti duo filij sūt duo ppl̄i gentiles & iudei. & accedēs ad p̄mū .i. ad gentilē ppl̄m q̄ īcepit a Noe. Iudei aūt ab Abrahā uel ab ipo heber unde dicti sunt hebrei. q̄ heber fuit lōge posterior ipo Noe. Seq̄. dixit p̄mo .i. gentili poplō. fili uade opare in uineā meā .i. fac iusticiā. qa nūq̄ deus desistit hōies incitare ad bonū p occultos instinctus. Ille aut̄ ait. nolo. qa gentiles p totū mūdū ad idolatria; declinauerūt. Postea aut̄ penitentia motus abijt. qa gentiles ad predicationē x̄ & apostolorꝝ credentes opa p̄nie huiꝰ egerūt. Accedens aut̄ ad alterū. hoc est ad iudaicū ppl̄m dicit sili p abrahā & alios p̄triarchās & Moisē q. s. facerent opu iusticie. At ille rn̄dens ait. eo dn̄e. qa iudei obligauerūt se ad seruiendū dn̄o p susceptionē legis. un̄ dixerunt exo. xxiiii. cuncta q̄ locutus est dn̄s faciemus. & nō iuit. qa iudei legē susceptam nō obseruauerūt. sed ad idolatriā & ꝓph̄arꝝ occisionē & ad infinita mala declinauerunt. ut hētur li. iudicū. & libro regū. Q̄s ex duobus fecit uoluntatē patris. q̄ dixerunt p̄mus. nō enī poterāt aliter respondere. qa minus malū est n̄ ꝓmittere q̄ ꝓmissū nō seruare. Dixit illis ihs. ex respōsione eorꝝ cōfutans eos. Amen dico uobis. quia pu. & mere. prece. vo. i. regn̄ de. q̄i dicat. nō solū gentiles sed pessimi de gētibꝫ erūt maioris meriti apud deū q̄ uos. qa scđm ihero. simulata s̄c̄itas duplex est iniq̄tas. & hoc uitiū potissīe uigebat in sacerdotibꝫ & leuitis. ad declaratione sui

dicti subdit. Venit eñ; ad uos iohānes bapti.ª ĩ uia iusticie. q̄a opa pfectiōis faciebat. & iteꝝ q̄a xp̄m annūciabat. q̄ est ipa iusticia sempiterna. ut h̄etur Daniel. ix. & non credidistis ei opa eius imitando & doctrinā eius audiendo. publicanī aut̄ & meretrices crediderunt ei ad predicatiōe; eius penitentiā agentes. uos aūt uidentes istoꝝ. s. pñiam. nec penitentiā habuistis ad imitationem eoꝝ. ex q̄ sequitur aggrauatio pc̄ci sacerdotū & phiseoꝝ. Alia parabola hic cōsequenter ostenditur q̄liter ipi ipugnauert xp̄m legislatorē. & diuidit̄ in duas ptes. quia p̄o ad ostendendū ppositū ppōit quādam parabolā. 2°. confirmat suū ppositū p scripturā. ibi. dixit illis ih̄s nunqd legistis. circa p̄mū dicit sic. homo erat patfamilias. iste homo deus est ratiōibꝫ predictis q̄ dr̄ paterfamilias q̄a sic gubernat totam creaturā. sicut paterfāilias gubnat subditos ĩ domo. qui plantauit uineā. dn̄i isrl̄. scd̄m q̄ dr̄ isaie. v. uinea dn̄i exercituū domus israel est. & sepe circūdedit ei. s. clausuram legis & mandatorū. & fodit in eā torcular dando doctrinā pphaꝝ. in q̄ exp̄mit̄ & declaratur magis ūtus legis. & edifi. t̄. s. cētū tēplū in ihr̄lm qd̄ erat edificatū ad modu; turris. unñ templū dicit̄ daniel. mich. iiii. & tu turris nebulosa. & c̄. & locauit eā agcol. uidelic& sacerdotibus & principibꝫ q̄ h̄nt officiū seruandi cultū diuinū & iusticiā ĩ hoībꝫ. & pegre. nō quia mute& locū quū sit ubiq; presens. sed quia dimittit hoīes agere secundū libertatē arbitrij. scd̄m q̄ dicitur. ecc̄. xv. deus ab initio constituit hominē & reliquit eū in manu cōsilij sui. & quū aut̄ tp̄us fructuū appp̄i. quia post legem susceptā debebant facere fructū bonoꝝ operū reducendo misit. s. ser. i. p̄mos pphas. ad agricolas. i. ad reges & sac̄dotes principaliter & ad alios eis subiectos cōsequenter ut accipent fructus p pdicationē suā eos ad fructū bonoꝝ opū reducēdo

& agri. appre. ser. quia reges multi & sacerdotes pphas sibi missos a dn̄o turpiter cōprehenderunt & ĩcarcerauert & occidert & hoc est qd̄ subdit̄. aliū occi. sicut ysayam q̄ secatus fuit cū serra ex precepto Manasse regis iuda. aliū occi. sic amos quē ozias & recte p tipora transfixit. aliū lapidauert ut zachariam quē ioab rex iuda lapidare iussit inter tēplū & altare. & iheremias similiter a pp̄to iudeoꝝ lapidatus est. Itē misit alios seruos plures priorib. multiplicando. s. pphas ad ppl̄i correctiōe; & fecerunt eis similiter. eos. s. occidendo. ĩ tm̄ q̄ ĩpleuerunt ihrl̄m sanguine pphaꝝ usq; ad os ut dicitur. 4. reg. 21. Nouissime aut̄ misit ad eos filium suū p nobis incarnatū dicēs uerebunt̄ filiū meū. i. ĩ reuerentia deberent h̄re. Agrico. aūt. i. sacerdotes & legis piti uidentes filium. i. dn̄m ih̄m xp̄m opa diuinitatis facientē & oīa que predicta erant de ip̄o adiplentē, dixerunt inter se hic est heres. q̄a de ip̄o uerā noticiā habuerunt ut iā dicēt. Venite occi. eū & habebimus hereditatē. ppr hoc tractauerunt de morte eius ne occasione x̄ uenirent rōai & aufferrent eis locū et gentē. ut habetur ioh̄. 12. & sic occiderunt eū ut pacifice possiderent ciuitatē & tēplū. cōtrarium tñ accidit eis, q̄a p hoc in uindictā mortis x̄ pdiderunt locum & gentē, q̄a p titū et Vespasianū destructa est ciuitas & tēplū & ppl̄s occisus & captiuatus. & apprehē. eū eici. ex. ui. & occi. q̄a xp̄us ex̄ ciuitatē ihr̄l; crucifixus est. Quū autē uenerit dn̄s uinee quid faciet agricolis illis. Veniet dn̄s ad iudicandū & uindicandū illud tercium q̄n ex eius ordinatione uēit contra eos exercitus rōnoꝝ. Aiunt illi. Malos male pd&. & c̄. Luchas ū ista uerba refert & sacerdo q̄i a x̄ dicta. & sacerdotes dixerunt contrariū. Absit. ut h̄et̄. luc̄. xx. l. dicendū q̄ nō est contradictio. q̄a ĩ turba illa erant aliq̄ q̄ consentiebant doctrine x̄

Vtrum iudei possint excusari quod ignorantes Christum occiderunt ... dicunt aliqui ieremia ... quod ... meriti fuit ut non cognoscerent ...

& illi dixerut malos male pdet. ut hic di
cit matheus. & hanc responsionem qui appro
bando tamquam ueram xpus repetijt ut dicit luc.
& tunc consequitur sacerdotes uidentes quod hoc
erat dictum contra eos dixerunt. absit. malos
autem dominus pdidit quando ciuitatem & templum per ro
manos destruxit. sequitur. & uineam suam locabit
alijs agricolis. quia xpus ecclesiam suam regen
dam tradidit apostolis & alijs discipulis qui reddant
ei fructum temporibus suis. quia ad predicatio
nem eorum credidit multitudo gentium. Dix
eis ihesus. hic confirmat parabolam suam per sacram
scripturam. numquam legistis in scripturis. i. in psalmo.
q. d. uos qui estis legis periti debetis hoc scire.
lapidem quem reprobauerunt edificantes & cetera
ad litteram dicitur de edificatione templi salomonis
quidem lapis pluries oblatus est in edificati
one. & quia non poterat conuenienter locari
ideo pluries reiectus est. & qui reprobatus ab
edificantibus ultimo autem positus est in consuma
tione anguli. in coniungebantur parietes tem
pli. & de illo dicitur in psalmo. a domino factum est istud
quia illud non fuit a casu sed ex diuina pre
ordinatione quia lapis iste figurabat xpm
qui multotiens & multipliciter reprobatus
est a principibus sacerdotum. & tamen factus est
in caput anguli coniungens iudeos & gen
tiles qui duos parietes in unam ecclesiam. Quod
autem xpus dicatur lapis in scriptura habetur dan.
2°. lapis qui percusserat statuam factus est mons
magnus & impleuit uniuersam terram. quod etiam
sit lapis angularis habetur isa. xxviii. Ecce ego
mittam in fundamentis sion lapidem angu
larem probatum & cetera preciosum & cetera. & ex auc
toritate concluditur reprobatio iudeorum. ideo
dico uobis qui xpm reprobatis auferetur a uo
bis regnum dei. i. regimen ecclesie. & dabitur
genti facienti fructum eius. i. apostolis & eorum
successoribus. & qui ceciderit super lapidem
istum confringetur. ille autem cadit super lapidem
qui credens in xpm peccat per lubricitatem car
nis seu alijs peccatis. & iste confringitur. sed
non conuenit uni. quia non peccat tam grauiter
sicut ille qui peccat peccato infidelitatis. Super quem
uero ceciderit conteret eum. super illum uero cadit la
pis in quo inuenitur peccatum infidelitatis. & iste co
teritur quia ex pondere diuini iudicij grauis
sime punitur. & cum audissent principes
sacerdotum. hic ponitur conclusio huius capituli
ubi ostenditur obstinatio sacerdotum. quia audientes
doctrinam eius non fuerunt contriti sed magis
ad occidendum eum incitati. & querentes eum te
nere. s. ad occidendum timuerunt. ex quo patet quod so
lo timore retracti fuerunt ab eius morte. occa
sione dictorum in hoc capitulo. queritur utrum iudei
cognouerunt ihesum Nazarenum ipsum esse xpm
sibi promissum. & arguitur quod non per illud
quod dicitur cor. 2°. Si enim cognouissent dominum
glorie numquam crucifixissent & cetera. Item act. 3°.
dicit petrus loquens iudeis. Scio fratres quod
per ignorantiam fecistis sicut & principes uestri. Item
luc. xxiii. Dicebat ihesus in cruce pater dimitte
illis quia nesciunt. Contrarium arguitur per illud
quod habetur ioh. xv. Nunc autem uiderunt & o
derunt me & patrem meum. Quod autem uidetur
manifeste cognoscitur. Item secundum illud quod dictum
est in presenti capitulo. Agricole uidentes filium
dixerunt. hic est heres. Dixit theronimus
manifeste probat dominus his uerbis iudeorum pri
cipes non per ignorantiam sed per inuidiam filium
dei crucifixisse. Responsio. dicendum
quod in populo iudeorum aliqui erant maiores scien
tes scripturas legis & prophetarum. aliqui autem
minores sicut laici & uulgares tantummodo
scientes illud quod est de necessitate salutis
ut precepta decalogi & huiusmodi que debent
sciri ab hominibus sed subtilitates scripturarum
& dicta prophetarum ignorantes. Item xpus erat
uerus homo propheta sanctus & est deus in unitate
suppositi. dicunt igitur aliqui & bene quantum
ad hoc quod minores populi iudeorum non cogno
uerunt ihesum esse xpm nec quantum ad diuini
tatem nec quantum ad humanitatem. Quia licet
cognoscerent eum esse hominem seu prophetam qui
erat a deo promissus sicut xpus cuius ratio
est quia ignorabant scripturas que loquuntur de xpo

diuinitate & illas q̄ locunt̄ de t̄minatiōe tporis & de sigs sui aduentus. sed maiores cognouert eū esse uerū pphām a deo pmissū & missū qa sciebant scriptās loquētes de tpore sui aduentus & de sigs. que oīa uidebant in eo ipleri. nō tn̄ ut dicūt isti cognouert ipm̄ esse deū. & scdm̄ hoc loqt̄ aplus i auctoritate pallegata. qd̄ si cognouissent nūq̄ dnm̄ glie crucifixissent. q.d. nunq̄ cognouerunt eius diuinitatē. sed hoc nō uidetur cōuenienter dictū qa sic scripture determinate locunt̄ de tēpore sui aduentus Dan̄. ix. i ebdomadibus ill' abbreuiatis. & de signis sui aduentus. sic est translatio regni. ut hēt̄. gen̄. xlix. & modus aduenienndi eius in pauptate. et humilitate. ut hēt̄ zacharie. ix. ut dictū est in pnti cā. ita expresse uel exp̄ssius locuntur scripture pphāx de eius diuinitate. Iheremie. xxxiii. Ecce dies ueniūt dicit dn̄s & suscitabo uerbū bonū qd̄ locutꝰ sū ad domū israel & iuda. in diebꝰ illis germinare faciā dd̄ germē iustū & faciet iudiciū & iusticiā in terra. & hoc est nomē qd̄ uocabūt eū dn̄s iustus nr̄. in hebraico ubi hr̄ hic dn̄s: pōit nomē dn̄i tetragrāmatō. qd̄ nllo modo pt̄ dici de aliq̄ n̄ de deo uero. quū igit̄ ista auctoritas scdm̄ oms doctores et hebraicos exposita sit de xp̄o sequtr ipm̄ esse deū uerū. Itē isaie. ix. dr̄ paruulus natꝰ est nob̄. seq̄. & factus est principatus sup humerū eius & uocabit̄ nomē eius admirabilis. cōsiliarius. deus fortis. pater futuri seculi. princeps pacis. que et auctoritas secundū hebraicos intelligit̄ de xp̄o. & i ea fit expresse mentio de eius diuinitate sicut de humānitate. & multe alie auctoritates cōsimiles possent ad hoc adduci. sed propter prolixitatē omitto & io dicendū qp sic maiores ppli iudeorū habuerunt noticiā de tpore & signis sui aduentus ita noticiā p scpturas habuerūt quātū ad eius diuinitatē. cōsiderandū tn̄ qp aliquid cognoscit̄ in hītu. cuius tn̄ cogitatio actualis ipedit̄ propt̄ aliquā passione. uel hītū ipedientem. sicut dicit phs. 7. ethicorū. Qd̄ incōtinens differt ab itempato. p̄ hoc qd̄ dicit estimationē uerā nō solū in uniuersali quā etiā hr̄ intēpatus. ut qd̄ fornicari est malū. quū nō peccet per igrantiā. sed et hr̄ estimationē uerā in particulari. & p hoc differt ab itempato. & tn̄ adueniēte passione corrūpit̄ estimatio uera pticlaris. qa passione uincente iudicat nunc fornicādū. ita qp passio ipedit actualē cōsideratiōnē ueram in particulari. & si passio semper duraret semp sic iudicaret. eodē modo dicendū est qp iudei habuerunt uerā estimationē de xp̄o & i hītu & in actu i pncipio. sed qn̄ incepit cont̄ eos predicare excitati fuerunt contra eū passiōibus ire rancoris & iuidie. quibus passiōibꝰ ipediebantur ab actuali cōsideratiōe ueritatis prehītē de xp̄o. ideo machinati sunt i eiꝰ mortē. sicut ppr passionē cōcupiscibilis appetit fornicā. qd̄ tn̄ aīs refugeret. Considerandū tn̄ qp illa noticia quā hūerunt de xp̄o p scpturas pphāx nō erat certa certitudine euidentie. tū qa talis certitudo hr̄ solū p demrātionē uel sensū. tū qa pphie possunt aliqn̄ uarie exponi. & io erat magis noticia pbabilis & uerisimilis cōiecture. uel scdm̄ alios ibi erat certitudo adherentie q̄ tn̄ pt̄ impediri in actu modo predicto. predicta possunt solui argumenta ad utranq; partē. qa illa argumēta q̄ probant qp habuerunt noticiā de xp̄o itelligendū est de xp̄o noticia habituali mō predicto. alie autē auctoritates q̄ dicūt contrariū locunt̄ de actuali cognitiōe applicante ad opus. que fuit ipedita ppter passionē inuidie & rancoris. ut dictū est.

· 7. ethicorū ·

· peccaint ignorātes · Sz nō ex ignorantia 3. ethi.

T RESPONDENS [illegible]

... ihs. postq̄ ondit iudeos iuste reprobatos tanq̄ cōtemptores diuine maiestatis

Hic consequenter ostendit iuste reprobatos tanquam contradictores divine veritatis. cui contradixerunt tripliciter. primo ipsam refutando. secundo ipsum impugnando ibi. Tunc abeuntes pharisei. tertio contrarium errorem amplexando. ibi. congregatis phariseis. Primum ostendit per parabolam invitatorum ad nuptias & nolentium venire: & ideo ipsis reprobatis alij sunt vocati. in quo designatur vocatio iudeorum ad fidem christi ut videbitur. quam repellentes iuste a deo reprobati sunt. & gentiles loco eorum merito sunt vocati. & ideo prima dividitur in duas partes. quia primo describitur iudeorum reprobatio digna. secundo gentium vocatio benigna ibi. Tunc ait servis. circa primum dicitur sic. Simile est regnum celorum. id est status ecclesie militantis: homini regi qui fecit nuptias filio suo. nuptie iste non possunt intelligi beatitudo eterna in ecclesia triumphante: Quia infra dicitur quod servi vocaverunt ad nuptias bonos & malos. & implete sunt nuptie. dicitur etiam consequenter ibidem. quod inventus est ibi homo non habens vestem nuptialem. & propter hoc est eiectus est in tenebras exteriores. ad beatitudinem celestem non admittentur mali cum bonis sed solum boni. Nullus etiam ibi receptus eicietur. & ideo per istas nuptias intelligitur verbi incarnatio. Tunc enim deus & pater fecit nuptias filio suo quando naturam humanam copulavit divine in uno supposito. que quidem nuptie celebrate sunt in utero virginali. de quo est christus exijt tanquam sponsus de talamo suo. & misit servos vocare invitatos ad nuptias. isti invitati sunt iudei quibus data est lex in qua facta est promissio de incarnatione christi. ut patet gen. penultimo. non auferetur sceptrum de iuda & cetera. & deut. xviii. prophetam suscitabo eis de medio fratrum suorum & cetera. Servi autem qui missi sunt ad invitandum istos invitatos fuerunt prophete qui clarius annunciaverunt ea de christo que obscurius erant posita in lege. hortabantur enim populum iudaicum expectare christi adventum & tendere ad ipsum per fidem & opera bona nolebant venire: quia nolebant verba prophetarum audire ut obedire: ut patet ex decursu libri reg. & paralipom. Iterum misit alios servos. & cetera. isti servi secundo missi fuerunt illi qui de propinquo denunciaverunt adventum christi ut iohannes baptista & discipuli christi missi ab eo in omnem civitatem & locum quo ipse erat venturus ut habetur luc. x. Ecce prandium paravi. videlicet sacramenta ecclesie et doctrinam. quibus reficitur anima & potissime in sacramento eucaristie in quo datur nobis caro christi in cibum. & sanguis eius in potum Tauri mei & altilia occisa. Tauri sunt precepta moralia. altilia consilia superaddita. Illi autem neglexerunt. quia iudei predicationem christi & apostolorum contempserunt. quia pauci comparative de iudeis crediderunt. causa autem huius fuit cupiditas rerum temporalium. propter hoc enim sacerdotes conspiraverunt in mortem christi ne perderent civitatem & templum. in quo quidem templo hauriebant pecuniam populi ut visum est capitulo precedenti sub obtentu cultus divini. & hoc est quod subditur. & abierunt alius in villam. alius in negotiationem suam. per laborem ville intelligitur omnis occupatio corporalis circa terrena impediens divina. per negotiationem vero occupatio mentalis circa talia. reliqui vero tenuerunt servos eius & contumeliis affectos occiderunt. Quia iohannes baptista ab eis incarceratus & occisus. similiter iacobus frater iohannis & stephanus & alij discipuli christi. & similiter prophete multi in testamento veteri. Rex autem cum audisset iratus est. quia a deo pro merito pro talibus sunt puniti. & missis exercitibus suis. scilicet exercitu romanorum sub principibus Tito & Vespasiano qui ex divina ordinatione venerunt contra ierusalem. xlii. anno post christi passionem. perdidit homicidas illos quia in ultionem sanguinis christi & suorum discipulorum ab exercitu romanorum sunt trucidati & captivati de iudeis usque ad decies centum milia ut dicit Iosephus in libro de iudaico bello. & civitatem illorum succendit. quia

tunc ihrl'; succensa est & tēplū ī ea. Tunc ait rex seruis. hic cōnr describit uocatio gētiū benigna. Q̄a iudeis repellentib; fidem x̄ ab aplis predicatā apli de mandato dñi transierunt ad predicandū gentib; p totū mundū. & ipi deuote susceperūt fidem x̄ ad predicationē aplo₄. & hoc est qđ e dr̄ act. xiij. ubi paulus loquens de iudeis īduratis dixit. Sic uob' oportebat primū loq̄ uerbū dei. sed qm̄ repellitis illud et īdignos uos iudicatis eterne uite. ecce cōūtimur ad gentes. sic eni precepit nob' ds. & hoc est quod dr̄. ait seruis suis. i. aplis & alijs discipulis p diuinā reuelationem. Nuptie quidē parate sunt. i. mysteria x̄ īpleta sunt. sed q̄ inuitati erant. s. iudei. ut uisum est nō fuerunt digni pp̄ter suā incredulitatē. Ite ḡ. ad exitus uia₄. i. ad dispsionē gentium. & quecunq; īueneritis uocate ad nuptias. q̄a nllus uolens fidē catholicā recipe repellendus est. & egressi serui congregauerunt omnes q̄s īuenerūt bonos & malos. q̄a in ecclia militante admixti sunt boni cū malis. & īplete sunt nuptie discūbentiū. q̄a fides catholica diffusa est p orbē uniuersū. Intrauit aūt rex ut uideret discumbē; discernēdo. s. merita & demerita credentiū. Intrat aūt dupliciter. generalr̄ aūt intrabit in futō iudicio. spālr̄ ī morte cuiuslibet hōis. & uidit ibi hoīe; ñ uestitū ueste nuptiali. ista uestis nuptialis est caritas q̄ diuidit̄ inter filios regni & pditiōis ut dicit aug. dicit̄ aūtē uestis nuptial' scdm̄ gg. q̄a ea indutus xp̄s uenit ad nuptias. qm̄ ex caritate incarnari uoluit. Seq̄. amice q̄m huc intrasti? Vocat̄ aūt amicus pcor ppr naturā q̄ ad imagi;e dei facta est. & pp̄t fidē informē. quod dei donū est. licet ñ sufficiat ad salutem. At ille obmutuit. q̄a nllus pot̄ respōdere deo. sed pp̄a arguente cōsciencia conuicit̄. & mutus efficitur. Tunc dix rex ministris. i. angelis executorib; diuine iusticie.

ligatis māib; & pedib'. q̄a post mortē non pot̄ pccor bonū opari nec ad salutē reūti. mittite eū in tenebras exteriores. Tenebre eni exteriores sunt tenebre mentales q̄s solū hn̄t in pccores. Tenebre eni extiores sunt tenebre corporales. quas cū pdictis t habebunt post mortē. qn in infernū detrudent̄ per diuinā sententiam. ibi erit fletus & stridor dentiū. hoc sup expoītū ē cap. xiii. Multi aūtē sunt uocati. s. ad fidē catholicā. pauci uero electi. s. ad gl'iam. q̄ pauca sunt cōpatiue respectu illo₄ q̄ uocati st̄ ad fidē. Tunc abeuntes pharisei. hic ondūt̄ iudei contradictores diuine bonit ūitatis ipam īpugnādo. & diuidit̄ in tres partes. Quia pō īpugnauerunt x̄ de ūitate iticie. 2°. de ūitate doctrine ibi. In illa die. 3. de ūitate uite. ibi. Pharisei aūt audientes. Prima ī duas. q̄a pō ponit̄ phariseo₄ fallax īterrogatio. 2°. ipi9 x̄ uera responsio. ibi. Cognitas aūt ihs neq̄tia eo₄. circa pmum adūtendū q̄ phisei maliciose cōspirabant contra xp̄m. Quo₄ malicia pō onditur & hoc dupli. i. in hoc qđ dicit̄. cōsiliū iniecerūt ut ex collectiōe cōi. melius pcederet quali possent eū decipere. 2°. quū dicitur ut caperent ihm in sermone. q̄a ñ potant eū capere in malo opere. & q̄a facili capit̄ homo in uerbis q̄ in factis. 3. quū subdit̄ et mittunt ei discip'los suos. i. hoīes xp̄o īcognitos scdm̄ extimatiōe; eo₄ ut corā ipis audacius loq̄retur & laxaret ligua; ad aliq̄d dicendū unde posset capi. q̄rto quū subdit. Cū herodianis. isti eni herodiani erant milites herodis. Q̄a ista q̄stio fuit facta x̄. feria. 3. an passionē suā. & de herode dicit̄ legitur q̄ ipe erat ī ihrl'; cū exercitu suo ī die passiōis q̄a uenerat ī ihrlm pp̄ter solemnitatē paschalē. Sic ḡ milites herodiā missi sunt cū discip'lis phiseo₄. ut discipuli possent eū capere in sermone. & milites stati rapent eū; ut puniretur in corpore. Sic ergo patet

-i- dat̄ p̄ncitate nā. -sm dat̄ premunicāe ℞ ... ma. 13. ... ī epla ad demet...

qualr maliciose agebant cont̄ eū facto. cō
seqnter ondit̄ eoꝝ malicia uerbo. qa pri
mo cōmendāt eū uerbis. ut facilius indu
cant eū ad dicendū aliquid cont̄ ptātem
cesaris. de q̊ uolebant sibi facere qnē ut ui
debit̄. dicunt igi sic. Magr scimus qa ue
rax es. in uita. & uiam dei in ūitate doces
i sana doctrina. & ñ est t̄ cura de aliquo
.i. q̊ appare tua iusticia. & sic eū cōmēdāt
licet fallacit̄ de ūitate uite doctrine &
iusticie. qi dicāt nō dimittes timore cuiꝰ
cūq; hōis etiā impatoris dicere ueritatē. &
tunc pponunt qnē brigosā apud eum. ꝯ
dicentes, licet censū dari cesari an non.
ista qo habuit ortū a tpore natiuitatis
x̄. quia put hr̄ luc. ii. Cesar augustus
precepit ut describeretur uniuersus orb̄
& hec descriptio pmo facta est in iudea
que est in medio tre habitabilis. & i ista
desc̄ptiōe omnes ibant ad ciuitates de q̄
bꝰ erat oriundi ut pfiterent̄ se redditos
tributū cesari. Tunc surrexit qdā nōie
iudas galileus q̄ dicebat hoc esse illicitū;
iudeis. qꝛ s. recognoscerent aliquē dn̄m in
tr̄is sed solū deū qui in celis est. & multos
traxit ad se ut hr̄ur act. v̄. & iosephus
qdē refert. xx. li. antiqtatū. & ex tunc
aliq huic opinioī adherebant. qa ista opio
erat pro libertate pp. & pro honore ipsiꝰ
dei uidebat̄. e contrio alii asserebant qꝛ
erat licitū dare tributū romanis. qa pro
defensione patrie militabant. & ab hosti
bus & latronibus defendebant & pacem
int̄ homines conseruabant, & iusticiam.
hanc aut̄ qnem maliciose pposuerunt. q̊
ut si diceret ñ est licitū statī caperetur
tanq̄ contrius impatori. si autem diceret
ñ esse licitū uideret̄ esse contrius libtati
ppli & diuino honori. & sic incurreret
maliuolentiā ppli. cognita aut̄ ipoꝝ neqcia
hic ponit̄ x̄ responsio. & pō respondet ad
eoꝝ intentiōē; . Quid me tēptatis ipocrite.
q.d. nō qritis ueritatē adiscere, sed me ū-
bis cape. & ppr hoc uocat eos ypocritas quia
aliud ptendebant & aliud intendebant
conr mdet. ad qnem. ondite m numisma
census. i. nūmum q̊ datur ānuo pcensu
īpatori. at illi obtulerunt ei denarium.
Quia iste nūmus q̊ dabat̄ pannuo censu a
quol; capitaneo domus ualebat. x. nūmos
usuales. & iō uocabatur denarius. & erat
de argento. cuius est imago hec & subscp
tio. Quia imago cesaris erat impressa ī illo
denario. & nomen eius in circuitu. Tunc
ait illis. Reddite que sunt cesaris cesari
& q̄ sunt dei deo. Quia reddere debitum
omnibus est bonum & iustū. nō est aut̄
īconueniens nec contradictio qꝛ homo sit
subditus hōi in tporalibꝰ & deo īmediate
ī tporalibus spūalibus. & maxīe qa iura
uerant iudei seruare fidelitatē & reddere
tributū romanis a tpore Pompeij q̊ iudeā
fecit tributariā romanis. & audientes mi
rati sunt de rnsione sua. q̄ erat sin calūnia
& relicto eo abierunt sicut cōfusi. ī illo die
Hic coni̅ ondit q̊modo īpugnauerūt xp̄;
iudei in ueritate doctrine. ad quā ptinet
resurrectio mortuoꝝ que est de articlis
fidei. & primo circa hoc ponit̄ iudeorū in
terrogatio. 2°. x̄ rnsio. ibi. Rndens aute;
ihus. Circa pmū aduertendū qꝛ int̄ iudeos
qdā erant q̄ uocabantur saducei. q̄ recipie
bant tm̄ quinq; libros Moisi. & dicebant
aīas hōis aīam mortalē. & p consequens
negabant resurrectionē. scdm qꝛ refert
iosephus de istis. xx. li. antiquitatū. &
magister in historijs. ubi planius tangit̄
diuersitas que erat in sectis iudeoꝝ. qd
propter breuitatē hic omitto. isti igitur
mouerunt qnē que uidebatur eis insolu
bilis. & propter hoc uidebat̄ eis resurrectio
mortuoꝝ īpossibilis. & ponit̄ casus de
muliere q̄ desponsata est a. vii. fratribus
successiue quia qn̄ aliqs moriebatur sine
filio frater eius tenebatur accipe uxore;
ad suscitandā semen frī suo. ita qꝛ pmus

filius natus nō ascribat᷑ generanti sed mor
tuo frī sc̄dm q̄ scribit᷑ deut. xxv. ista igit᷑
mulier sine ple suscepta mortua est post
omnes fr̄es & iō pponunt q̄ne xp̄o. In re
surrectione cuius erit uxor de vii. q. d. im-
possibile est q̄ det᷑ alicui eoꝝ determinate
Cuius causa subdit᷑. omnes enī habuerūt
eā. & p̄ consequēs eadē rōne si debeat assi-
gnari uni & alīi. Itē nō uidet᷑ possibile q̄
detur vii. fr̄ibus simul. Quia est cont̄ legē
Moisi q̄ duo fr̄es simul coniūgant᷑ uni &
mulieri matrimōialiter. & ex hoc itēdūt
concludere q̄ ipossibile sit aīā imortale;
eē. & hoīem resurgere. Respondens autē;
ih̄us. hic ponitur x̄ responsio. ū tria facit
p̄ ordinē. Quia p̄o ondit eoꝝ errorē. &
erroris causam dicens. erratis. ī hoc inqt
q̄ resurrectionē negatis. ignorātes scp̄tās
ip̄i enī nō recipiebant scripturas pphārum
ī quibus sit expressa mentio de resurrecti
one mortuoꝝ. ut h̄etur Dan̄. xii. Multi q̄
dormiunt ī puluere tr̄e euigilabūt &c̄.
Ezechiel. xxxvii. facta est sup me manus
dn̄i &c̄. & ex ignorantia istarū scp̄tāꝝ
pcedebat error eoꝝ. 2ᵃ. causa tangit᷑ quū
subdit᷑ & ūtutē dei. si enī cōsiderassent
ūā ūtutē dei q̄ p̄t aliquid de nihilo facere
qd̄ ip̄i necesse habebant cōcedere ex quo
recipiebant libros Moisi. ū fit expressa ē
mentio de creatione mūdi. n̄ negarent, q̄n
posse& resuscitare mortuos. 2°. soluit argu-
mentū eoꝝ dicens. In resurrectione neq;
nubent. i. uiri nō accipient uxores. neq;
nubent᷑. i. mulieres nō accipient᷑ a uiris. q̄a
hoīes n̄ resurget ad uitā carnalē cibis & ue
nereis utentē. Sed erunt sic angeli dei uiuē
tes uisione & fruitiōē dei. & sic pat& eoꝝ
argumentū nichil concludere. Quia illa ī
couenientia ad que reducebāt nō sequitur
n̄ ex suppositiōē q̄ actus carnales uenereoꝝ
sint ī resurrectione qd̄ pat& esse falsū. 3°.
confirmat ueritatē resurrectiōis auc̄tāte
scp̄tē dicentis exo. 4°. Ego sū deꝰ Abraham
deus ysaac deus iacob. nō est deus mortuoꝝ
sed uiuētiū. Qn̄ enī dn̄s protulit hec uerba
illi patriarche erant mortui corporaliter
quū igit᷑ aliquis nō poss& esse deus rei n̄
existentis uel eius qd̄ est nichil. qd̄ idē est
quia creature ad deū est relatio realis. que
n̄ pot̄ fundari ī nichilo. oport& igi᷑ q̄ isti
p̄iarche aliquo modo essent. & ideo quū
nō uiuerent uita corporali. sequi᷑ q̄ aīa
adhuc uiuebat. & p̄ consequens sequitur
q̄ īmortalis erat. quare nō destrui᷑ destruc
to corpore. & p̄ consequens seq̄ q̄ resurrec-
tio erit. Quia anima n̄ p̄t esse pfecte q̄eta-
ta neq; beata n̄ uniat᷑ cū corpore. ad cuius
unionē h̄t inclinationē naturalē. Cōside-
randū tn̄ q̄ saluator bene accepiss& aucto
ritatē magis expressā de īmortalitate aīe
& futura resurrectiōē de scp̄tis pphārum
ut uisū est sed illi nō recipiebantur a sa-
duceis. & iō non fuiss& efficax cōtra eos.
Pharisei at̄. hic conrondit qualr̄ īpugna
uerunt xp̄; ī ueritate uite. ī hoc q̄ pposu-
erunt sibi q̄ne tēptatiuā de p̄o mandato
legis. Circa qd̄ primo ponit᷑ eoꝝ īterrogatio
2°. ponitur x̄ responsio ibi. Ait illis ih̄us
Circa primū dicitur sic. Pharisei autē &c̄.
lic& enī ip̄i essent cōtrarij saduceis ī opiōē
de aīe īmortalitate & de mortuoꝝ resur-
rectione ut uisū est. tn̄ conueniebant cū
eis in x̄ psecutione. & iō audientes q̄ silē-
tiū īposuisset eis conuenerunt in unum
ad īuadendū ip̄m xp̄m. Alio m̄ & ad ip̄;
uenerunt in magna multitudine ad ma-
gis eū terrendū. & interrogauit unus ex
eis. ut si confusus uideret᷑ confundi᷑ cōfusᵒ
eēt solꝰ uidet᷑ confundi. si at̄ uicer& oēs
uidēnt᷑ p eū uicisse sc̄d; q̄ dic̄ crisostō. Tēptās
eū cape. s. ī s̄mōē. Mar. tn̄ uidet᷑ cōtradicē
xii cā. ū dic̄ q̄ x̄ dixit isti legis doctori
q̄renti de p̄o mandato legis. nō lōge es a
regᵒ dei. dicendū q̄ iste in p̄n̄ ueīt mala ī
tentiōē cū alijs s; postea audita x̄ r̄nsiōē
ūa p̄eituit & x̄ r̄nsiōē; appbauit dicens.

resurrectio

Magr in ueritate bn dixisti & c. ut hr Mar. 12. & tunc xps uidens eu prudenter respondisse; intulit uba premissa dicens. No loge es a regno dei & c. Simile aut hr io. 7. ca. ubi dicit q principes & pharisei miserunt ministros ut comprehenderent ihm. illi aut audientes eius predicatione penituerunt & sic ad pncipes redierunt ut coqreret ab eis quare no adduxissent eu. responderunt .f. Nunq locutus e sic ho. Consequenter ponitur q. Magr. qd est mandatu magnu in lege Credebant eni q statim responderet de madato pme tabule: no hebis deos alienos & tunc habuissent argumentu cotra eu; de pcepto caritatis qd est maius. sic caritas est maior utus ipa fide. Ait illi ihs hic ponitur xpi responsio. Diliges dnm deu tuu & c. hoc est pmu & maximu mandatu. hic tria sunt uidenda de ipo pcepto caritatis. primu est qualiter est itelligedum secdm. qualiter sit pmu. Terciu. qualiter ipledum

Circa pmu dicendu q istud preceptu i. 4. locis tradit scptura. s. deut. 6. ubi ponunt tria Diliges dnm deu tuu ex toto corde tuo & ex tota aia tua & ex tota fortitudie tua. Mat. 22. ubi dimittit fortitudo. & cu duobus alijs addit unu. s. q deus diligat ex toto corde & ex tota aia & ex tota mente. Mar. xii. ponunt ista tria. & addit qrtu. s. ex tota utute. qd est ide cu eo qd dr deut. 6. & ex tota fortitudie. & eod m. luc. x. hr n q dr. et ex oibus uiribus tuis qd e ide cu ex utute uel ex fortitudie. & sic patet q 4. ista sut de rone huius pcepti. s. diligere deu ex toto corde & ex tota mente & ex tota aia. & ex tota fortitudie cuius ro est qa diligere est actus uolutatis. Duplex aut est actus ipius. Unus est elicitus & alt ipatus. Actus aut elicitus e q imediate egredit ab ipa uoluntate. & iste actus tangit qui dr. Diliges dnm deu tuum ex toto corde. i. ex tota uolutate. Quia sic ex corde orit motus ad alias partes corporis ita uolutas mouet potetias aie Actus aut impatus uolutatis est actus alterius potentie mote ad suu actu per ipam uolutate. p uolutate aut informata caritate mouet intellectus ad assentiendu ijs que sunt fidei. & ad meditadu de deo dilecto. & iste actus sigt quu; subdit ex tota mente. Ibi eni accipit mens p ipo intellectu. ulterius p uolutate mouet appetitus sensitiuus ut coformet supiori parti. qa sic spa srior mouet iferiores suo motu ita uolutas appetitu sensitiuu. ut hetur 3. de aia. & iste actus nota quu dicit & ex tota aia. Per aia; eni hic itelligit ps sensitiua. scdm q scribit gen. i. factus est ho in aiam uiuente. i. uita aiale & sensibile corpori dante ut dic glosa. ulterius p uoluntate mouent potentie motiue & executiue ad opandu ex dilectioe. & hoc notat quu subdit. Ex tota fortitudie tua uel ex oibus uiribus tuis qd ide; e. Patet g pmu. Circa 2m. cosiderandu. q aliq dr pmu dupliciter. uno m origie. & sic illa q sunt ipfectiora priora sunt: in illis q pcedut de potentia ad actu. ut dr. 9. metha. Alio m dr aliq pmu dignitate seu pfectione h g. 2. modo primu mandatu de dilectioe dei dr pmu. qa origie dilectio pximi por e scdm q dicit btus iohs pa cano. 4. Q no diligit frem suu que uidet deu que n uidet qm pot dilige: & sic patet 2m. Circa 3. considerandu q totu & pfectu idem sut ut hetur 3. phisic. & io diligere deu ex toto corde & ex tota aia & sic de alijs est diligere ex pfecto corde & pfecta aia & sic de alijs. Pfectu at dr aliq dupliciter. Uno m qm sibi nichil deest de pfectioe possibili. Alio modo q nichil sibi deest de pfectioe sibi debita uel copetenti sic ho mediocris state dr pfecte qntitatis licet no heat qntitatem gigantis. sic igit accipiendo pfectionem p modo sic iplet pceptu dilectiois i patria qa mens ifert in deu totalr & perfecte

dilectio dei quadrupliciter explicatur

q̃tū sibi possibile est & sine aliq̃ ĩtruptiõe
& scd̃m hoc dicit aug⁹ li. de pfectiõe ĩticie
q̄ mandatū caritatis solū implebit̃ ĩ patria
ubi erit caritas pfecta. Si autē accipiatur
pfectio scd̃o m̃ ĩpletur in uia qñ nichil di
ligit̃ contᷓ deū. ista enĩ est pfectio q̃ deb&
ĩesse ex debito necessitatis. & hoc sufficit
ad salutē. Diligere enĩ deū ex toto corde
meo est. sic diligere deū q̄ nihil diligã
contᷓ ipm̃. Scd̃m aũt sile est huic diliges
pximū tuū sicut te ipm̃. i. ad eandē btī
tudinē ad quã diligis te. In duob⁹ his
mandatis uniuersa pend& lex & pphete
Sicut enĩ in speculatiuis omnes cõclusiões
dependent ex hoc pncipio de q̃lib& affir
matõ ul̃ negatio: sic in opabilibus omia
dependent ex dilectione dei pncipaliter
& conr ex dilectiõe pximi. ppr h omĩa
mandata legis & monitiones nõ sũt nisi
q̃dã explicationes istoꝝ duoꝝ mãdatoꝝ
quia omĩa ordinant̃ ad dilectionē dei et
pximi ut pat& intuenti. & silr doctrina
pphãꝝ & ad hoc ordinat̃. Conggatis autē
phĩseis. hic conr ostendit phĩseos ẽe con
tradictores diuine ũitatis errori cõtrario
adherendo. Ad cuius euidentiã cõsideradū
q̄ lic& phĩsei & legis piti cognouerant in
principio ihm̃ esse uerū xp̄; & per cõseqñs
deū & hominē ut supdictū est cã. pcedeti
sup illd̃ ũbū. hic est heres. Quia tñ cõcepũt
contᷓ eū odiū & rancorē ideo hec ũa estima
tio corrupta est in eis aliq̃ m̃ ut supdictū
est. & iõ inceperunt eū negare & perseq̃ tãq̃
blasfemū q̃a dicebant se esse filium dei. &
p consequens incipiebãt corrũpe scpturas
& depravare q̃ loq̃bantur de ei⁹ diuinita
te: ppr q̄ x̃ fecit eis istã q̃nē de x̃. cuius
filius est. dicunt ei dd̃. solū. s. diuinitate;
negando. Ait illis. arguendo. s. ĩ contᷓriū
q̃nmodo ergo dd̃ in spũ. i. in spũ sc̃o ĩspirat⁹
uocat eū dominū dicens. Dixit dñs dño
meo & c̃. Q̃ enĩ ista scptura ĩtelligat̃ de
x̃ pat&. Q̃a ipi phĩsei non negauerunt
hoc pmo ĩmo cõcesserũt. Sede a dextris meis
Sedere aut̃ a dextris uno m̃ accipit̃ pro
eq̃litate. & sic x̃ scd̃m q̄ deus sed& ad dex
terã. Alio m̃ est esse ĩ potioribus bõis. & hoc
m̃ couenit x̃ scd̃m humãitatē. Q̃a ut sicut
ĩ gl̃ia pest angl̃is Donec ponã inimicos
tuos & c̃. istud cõplebit̃ in iudicio qñ õia
pfecte subicient̃ hõi xp̄o. Si g̃ dd̃ uocat eū
dñm q̃m̃ est filius eius. q. d. quū scd̃m na
turã humanã sit filius dd̃. & p cons̃ eo in
ferior op; ponere ĩ eo aliã nã; p quã sit
dñs eius & eo sr̃ior. hec aut̃ est diuina. &
sic in x̃ due sunt natᷓe diuina & humana.
& nemo poterat respondere q̃a nõ potant
scripturam negare. Cõsiderandū tñ q̄ iu
dei moderni diuinitatē x̃ negãtes dicũt
predictã auctoritatē dictam ẽe ad lrãm
de Abrahã. & q̄ Aliezer dispensator dom⁹
Abrahe fecit hunc psalmū agens deo grãs
de uictoria quã hũit Abraham de q̃nq;
regibus. ut hr̃. geñ. xiiii. Post quã uictoriã
apparuit dñs abrahe dicens noli timere
Abrahã. ego ptector tuus sū. & merces tua
magna nimis. Dicunt igi̊ q̄ eliezer loq̃t̃
sic. Dixit dñs. i. deus celi q̃ est dñus õium
dño meo Abraham sede a dextris meis &
c̃. q̃a confortauit eū ut uisū est pmittẽdo
ei auxiliū. Sed ista expositio pat& falsa
p̊o p titulū psalmi ubi põitur ps dd̃. & ĩ
ebreo qd̃ ñ ponitur in psalmis factis ab
alijs. Itē p illd̃ qd̃ subdit̃ in ps̊ eodē ex utõ
añ luciferū genui te. Qd̃ nõ pot̃ dici de A
braham qd̃ sit genitus ex utero dei uel
substantia. & añ luciferū. i. añ mũdi cre
ationē. sed solū pot̃ uerificari de filio dĩ
& iteꝝ ĩ fine psalmi dr̃. Tu es sacerdos &
c̃. qd̃ nõ pot̃ uerificari de Abrahã q̃ ñ fuit
sacerdos. & dato q̄ fuiss& tamen sacer
dotium eius non potuiss& fuisse eternū
sed solum xp̄i sacerdotiū est ĩ etnū.

TUNC LOCUTUS
est & c̃. hic ondit̃ur. 3°. iudeos
uiste repbatos quia fuerñt fictores bõitatis

& diuidit̃ in duas ptes. Qr̄ saluator pmo
poit huius fictiōis motiuū. 2°. cōcludit
huius motiui multiplicē effectū. ibi. Ve
aũt uobis scribe. Prima in duas qr̄ primo
saluator huius motiuū ōndit. 2°. hoc mo
tiuū a suis discipulis excludit. ibi. Vos aũt.
Motiuū aũt fuit sr̄bia phĩseoꝝ & legispi
toꝝ. & hec sr̄bia ōndit̃ ex tribus. i. ex
abusu sue ptãtis. 2°. ex simulatiōe scitatis
ibi. Oiã g°. 3°. ex ābitione dig̃tatis ibi. A
mant aũt pmos recubitus. Circa pmū con
siderandū qꝫ a tpore Moisi fuert̃ cōstitu
ti a deo lxx. senes etate & sciã puecti q
cū Moise hr̄ent curã ppl̃i & dicebantur
iudices ordinarij. qr̄ ad ipos fiebat recursus
ĩ dubijs causis. Magne ẽt cause nō tcta
bantur sine eis. & istud fuit obseruatū
apd̃ iudeos qdiu fuert̃ ĩ ptãte. & hoc
est qd̃ dicit hic saluator. Sr̃ cathedram
Moisi .i. ĩ auctãte iudicãdi ppl̃m sedert̃
scr̃be & phĩsei. Qr̄ illi q uidebant̃ ĩ pplo
esse magis pñti ad hoc eligebant̃. Oiã ergo
qcunq dixerint facite & c̃. Quia plãtis
etiã malis ẽ obediendū n̄ in ijs que sũt
maĩfeste contr̃ deū. & sũt habendi ĩ reue
rẽtia qdiu tolerant̃ in officio suo. Quod
patꝫ p exẽplū dd̃ q uenerabat̃ Saulem
regē licꝫ scireꝫ eū esse malū & a deo
rpbatū. Opa aũt eoꝝ nolite facere qr̄ n̄
sunt imitandi ĩ malis ĩmo tm̄ in bonis.
Alligant enĩ onera gũia & ĩportabilia
& c̃. Quia sup legis precepta cōstituebãt
multa in suis traditiōibus. sic̃. s. patuit
cã°. xv°. que erant subditis grauia & ĩpor
tabilia. Digito aut̃ suo nolũt ea moue
.i. modicū conatū ad agendũ talia nolũt
apponere. Ex hoc patꝫ qꝫ ille q cōstitu
it legē aliquã licꝫ n̄ sit subditus legi
qtū ad hoc qꝫ puniat̃ p hōiem si cōtrriū
faciat. tñ obligatus est ad legē punien
iplendã. & grauius puniet̃ a deo si faciat
contrriū qr̄ transgressio eiꝰ grauior est
ppr scandalū. ppr qꝫ dic̃ sapiens. patẽ

legē quã ipse tuleris. & ex̃. de cōstituti
oibꝰ cã. ix°. omnes. dr̃. qꝫ qsqs iure ĩ alto
statuit ipē eodē iure uti debꝫ. Patꝫ etiã
ex pdictis qꝫ ille q statū eccl̃ie in gnali
seu aliquē statū eccl̃ie in spali onerant
g̃uibus statutis sine magna & euidẽti
necessitate abutunt̃ sua ptãte sic facie
bant phĩsei & scribe. Bene dic̃ Augtin⁹
ad iquisitiones ianuarij loquẽs de religi
oē xp̃iana. Ipã; religionē nr̃a; quã dñs nr̃
ih̃s xp̃s ĩ paucissimis sacmentoꝝ celebrati
oibꝰ uoluit ẽẽ liberã qdã seruilibꝰ pre
mũt oneribꝰ. adeo ut tolerabilior sit
cōditio iudeoꝝ q n̄ hūanis psũptiōibꝰ
sed diuinis subiciunt̃ institutis. Oiã g°.
hic ōndit̃ sr̄bia phĩseoꝝ ex simulatiōe
scitatis. Qr̄ hoc faciebant ut esset̃ ĩ reue
rentia & honore ĩ pplo. & hoc est quod
dicit. Oiã opa sua fa. ut uideant̃ ab ho
minibꝰ. i. ppr gl̃iam humanã. Qr̄ uidẽ
ĩ bonis ppr gl̃iam diuinã n̄ est malū sed
magis meritoriū ut supdictū est. v°. cap°.
Dilatant philateria sua. Philateria se
cũdū qꝫ dicit iheronim⁹ erãt qdã carte in
qbꝰ scribebat̃ decalogus mãdatoꝝ & po
nebat̃ illa carta ĩ capite ad modū corone.
p hoc sig̃ficabat̃ qꝫ debebãt legē ĩ memo
riã hr̄e secũdū qꝫ hr̄et̃ deut̃. 6°. Dicebãt̃
aũt philateria a philaxe qd̃ est seruare
& tora qd̃ est lex. qr̄ erant qdã signa
seruande legis. phĩsei ut uiderent̃ pre
ceteris religiosi faciebant sibi philateria
magis lata & scribebant ĩ eis decalogum
de grossiori lr̃a & eadē rōne faciebãt
fimbrias maiores ĩ pallijs suis. Que aut̃
essent iste fimbrie dictū est sup. ix°. cã
sup illud uerbū tetigit fimbriã uestime
ti eiꝰ. Amant aũt. hic cōnr ōndit̃ supbia
eoꝝ ex ambitiōe dignitatis quũ dicit.
Amant aut̃ pmos recubitus in ce. &
hoc duplici de causa. s. rōne gule quia
ibi ponunt̃ fercula meliora. & ratione
sr̄bie qr̄ est locus honorabilior. pmas

cathedras in synagogis .i. conueniebant homines
ad audiendum uerbum dei . & salutationes
in foro .i. in loco patenti . & uocari ab hominibus
Rabi . Desiderare enim scientiam & actum do
cendi non est malum sed meritorium sed de
siderare nomen tantum hoc est malum & scribe
peccum . si tamen desideret nomen & auctoritas
magisterij ad hoc quod ex scientia iam habita aliquis
melius possit uti non est malum sed est bonum
Quia bonus doctor debet querere illa que
faciunt ad efficaciam sue doctrine / uerum tamen
quia homo non est magister principalis sed solus deus
ideo dicitur . Vnus est magister . uidetur quia solus deus
potest interius docere intellectum illuminan
do seu speciem intelligibilem infundendo
homo autem docet tamen exterius aliqua proponen
do ex quibus formantur fantasmata debita
a quibus intellectus agens facilius abstrahit
speciem intelligibilem . sicut in sanatione hominis natura
tamen agit principaliter . Medicus autem aliqua
administrat ex quibus natura iuuatur . Omnes
autem uos fratres estis . quia filij dei per creationem
& adoptionem gratie . & patrem nolite uobis
uocare super terram . Licet enim aliquis possit uo
cari pater in tali ratione generationis doctrine / sue
etatis / tamen solus deus est pater principalis quia
ab eo solo habemus animam intellectiuam que
est forma hominis . Pater autem est ille qui dat
formam . Nec uocemini magistri & cetera . sicut
iam supra expositum est . Qui maior est uestrum
.i. uult esse secundum ueritatem erit minister uester
.i. paratus ad officia humilitatis secundum decen
tiam sui status . Propter hoc papa uocat se ser
uum seruorum . Qui autem se exaltat in presenti
per superbiam humiliabitur in futuro per gehenne
penam . Ve autem uobis scribe & pharisei & cetera . Post
quam saluator ostendit ypocrisis motiuum quod
est superbia . ostendit eius multiplicem effectum
et diuiditur in duas partes . Quia primo describit
ex multiplici effectu ypocrisis culpam
2º . subiungit penam . ibi . Serpentes genimi
na . Circa primum aduertendum quod ypocrisis
est simulatio falsa & ideo opponitur ueri

tati . Veritas autem triplex est . doctrine / iusticie
uite . / & hoc diuiditur in tres partes . Quia primo
ostenditur qualiter pharisei corrumpebant per ypocrisim
ueritatem doctrine . 2º . idem ostenditur de ue
ritate iusticie . ibi . Ve uobis scribe & pharisei
qui mundatis . Circa primum considerandum / de
cimatis . 3º . idem ostenditur de ueritate uite . Ve
uobis scribe & pharisei qui mundatis . Circa pri
mum considerandum quod doctrina legis ad tria
ordinabatur uidelicet ad cognitionem christi
in lege promissi . 2º . ad salutis consecutionem
per mandatorum impletionem . unde supra dictum est xix .
capitulo . Si uis ad uitam ingredi serua mandata .
3º . ad cultum unius dei obseruationem / & ideo di
uiditur in tres partes secundum quod ista tria per
ypocrisim corrumpebantur . 2º . ibi . Ve uobis scribe
& pharisei ypocrite . qui circuitis . 3º . ibi . Ve uobis
duces ceci . considerandum autem quod in omnibus istis
effectibus ypocrisis proponit hanc dictionem ue
que maledictionem significat . cuius ratio est
quia in lege ueteri ponuntur benedictiones obser
uantibus legem et maledictiones transgredien
tibus eam ut habetur deutero . xxvii . ita in euange
lio ponuntur beatitudines ut habitum est capitulo
v . & hoc respectu iustorum . & hic contrario
ponuntur maledictiones contra ypocritas falso
iusticiam simulantes . Dicit ergo . Ve uobis
scribe & pharisei qui clauditis regnum celorum . Regnum
celorum hic accipitur pro beatitudine eterna ostium
autem per quod intratur ad ipsam christus est . secundum quod ipse
met dicit . io . x . ego sum ostium si quis introierit
saluabitur . clauis autem qua aperitur hoc ostium
ut clauditur est doctrina . propter quod auctoritas do
cendi uocatur scientie clauis ut habetur luc . xi .
& ideo per sanam doctrinam aperitur hoc ostium . & per
falsam doctrinam clauditur . igitur quia pharisei &
scribe auctoritates que sunt in lege & prophetis
de christo corrumpebant ut uisum est precedenti
capitulo ideo claudebant regnum celorum ante ho
mines a fide eorum & noticia christi ueri auertendo
ideo sequitur . Vos non intratis . quia a cognitione quam
habuerunt de christo per odium & rancorem conuersi
sunt in errorem ut uisum est capitulo precedenti

& cā. xxi. Nec introeūtes. i. intrare uolētes quales erant simplices ppl'i. Non sinitis intrare quia p istos phariseos fuert decepti a fide xpi p maiori parte auersi. Ve uobis scribe. hic ondit' qualiter corrūpebant ūitatē doctrine ī iis que ptinēt ad salutē. Qd est falsū. qa multi gentiles. Dicebāt eni q obseruare legē erat nccium oibꝫ ad salutē. qd ē falsū qa mlti gentiles sūt saluati. ut iob & plures alii. ex suppone at huiꝰ falsi discurrebant aliq doctores hebrei p diūsas ciuitates & castra ut possent couertere aliqs de gentilitate ad iudaismū & hoc est qd dr' hic. Qui circuitis mare & aridā ut faciatis unū pselitū legis. Pselitus eim legis dicebat' ille q de gentilitate ad iudaismum couertebat'. & quū factū fuerit faciatis eū filiū gehēne. Quia p malā uitā suā ipm in moribus corrūpebant. sed addit'. Duplo q uos. quia ille fit ī moribꝫ expirauatus ad gentilē ritū reūtebat'. & sic erat apostata a lege quā obseruare pmiserat. & sic ī moribus & fide peccabat. Simılr' at faciūt illi q multū laborāt ad hoc ut possint aliquē ad statū religiōis adducere. & quū adductus fuerit p mala exē faciunt ipm apostotare. & sic fiunt nouissīa eiꝰ peiora priorībꝫ. Ve uobis duces ceci. hic com̄ ondit qlr' corrūpebāt ūitatē doctrine in iis q pertinent ad actū latē. cui est iurare modo debito & iuramētū seruare. phisei eni & scribe ex cupiditate n̄ dicebāt q illi q iurabāt p tēplū dei. nec peccabāt neq; erant ī aliq obligati. sed illi q iurabant p aurū templi erant obligati ad soluendū sacerdotibꝫ certā porcione; auri. & iste error pcedebat ex cupiditate ut dictū est. in rebꝫ eni matialibꝫ non est aliq scitas n̄ in qtū ordinant' ad cultū diuinū. Ad hoc at directe ordinabant' tēplū; aurū aut' quo operiebant' parietes templi īterius magis ordinabat' ad tēpli decorem ppr' qd dr'. Duces ceci. Quia erāt ī errorem & alios in errorē ducebāt. Qd est maius. aurū aut tēplū qd scificat aurū. q dicat ntti dubiū q templū maius est ratiōe predicta. & quicunq; iurauerit ī altari nichil est. i. nō peccat nec est in aliq obligat' q at' iurat in dono qd est s' illud debet i. obligatus est soluere tantū qtū ual& illd donū & ille error simulit' pcedebat ex cupiditate. Pp't' qd subdit'. ceci qd ē maius donū uel altare qd scificat donū. q dicat ipm altare. Quia si qs fecisse& tunc oblationē deo alibi q in ihrlm & q ī altā qd erat in tēplo oblaturus nō erat acceptabilis deo. īmo in hoc incurrebat crimen sacrilegii. addit. s. scdam rationē ad hoc. Q aut' iurat ī altā iurat in eo & ī oibꝫ que sunt s' illd. ex q pat& q iuramētū quod fit ī altari includit illd qd fit in dono qd est s' altare. & n̄ ecōūso. & sic se h't ad illd sic totū ad partē. Addit etiā terciā rōne; ad hoc dicens. & q iurat in tēplo & cetera. Quia et templū erat ordinatū ad diuinū cultū. iō deus spali modo habitabat ī tēplo. ideo iurans ī tēplū iurat p deū qui colit' in tēplo. & hoc est maius q iurare ī dono qd sibi offert'. & cōfirmat aute; ultimum dictū p templū. & qui iurat ī celo. & c̄. qa sic dictū est supra. v. capto q iurat p celū iurat qdām p ipm deū in qtū ūtus diuina reluc& spali m̄ in celo. Ve uobis scribe & phisei. ypo. q decimatis. hic ondit qliter phisei corrūpebant ūitatē iusticie p ypocrisim. qa illa que erant parui ponderis multū reputabant ad simulationē scitatis. & illa que erant maioris necessitatis ad salutē cōtemnebāt & hoc est qd dicit. Decimatis me. & ti. & ane. hoc pot' intelligi duplr'. Vno modo respectu sui. Quia licet ministri templi acciperent decimas a pplo. Quia de illis acceptis que habebant ex labore suo decimas reddebant sūmo sacerdoti. ut habet' nū. 18. & iō ad simulationē scitatis

reddebant eis decimas de minimis. hoc
et faciebant ratione cupiditatis ut per exem
plum sui inducerent populum ad reddendum
sibi decimas de omnibus usque ad minima. a
liter potest intelligi respectu aliorum quos
per doctrinam suam inducebant ad decimas e
stricte soluendas sibi. ut sit sensus. Qui de
cimas &c. hoc est decimare docetis & re
linquitis que grauiora sunt legis. hic similiter
intelligitur dupliciter. uno modo respectu sui. quia
ista que erant magne necessitatis facere omit
tebant. alio modo respectu aliorum quia alios
ad talia obseruanda inducere negligebant.
similiter faciunt sacerdotes ecclesie & prela
ti qui solicite arguunt & argui procurant
subiectos de redditione decimarum. & consi
milium que eis debentur. & parum curant si in
maioribus criminibus inuoluantur. in quo
autem sint ista maiora a phariseis neglecta
subdit. iudicium & misericordiam & fidem. fides im
portat debitum ordinem hominis ad deum. iusti
cia autem importat debitum ordinem hominis
ad proximum in iis que habent rationem debiti. Mi
sericordia autem in iis que habent rationem doni. &
c. In istis tribus intelliguntur omnia illa que
sunt multum necessaria ad salutem. Sequitur. & hec
oportuit facere tanquam magis necessaria
& illa non omittere tanquam minora bona. hec
autem dicit ne forte ex uerbis predictis cre
deret aliquis quod non esset bonum soluere deci
mata de decimis minimis. Duces ceci. uo
cat eos duces quia habebant regere populum;
& cecos quia peruertebant intellectum scripture
et dicentes esse multum curandum de minimis
& parum de magnis. propter quod subdit. Exco
lantes culicem. i. minima cum diligentia per
quirentes & tractantes. camelum autem glucien
tes. i. illa que sunt ponderis pro nichilo reputan
tes. quia camelus animal est magnum & ponde
rosum. Ve uobis scribe. hic contra eos dicitur quia
corrumpebant ueritatem uite. & ponit tria exempla
Primum erat in rebus exterioribus. pharisei autem
ad ostentationem mundicie quando debebant

ascendere in templum ad orandum primum lauabant
utensilia domus & uestimenta & consilia
& parum curabant de interiori mundicia. &
hoc est quod dicit quia mundatis quod de foris est
& c. sequitur. intus autem pleni estis rapina &
inmundicia. & hoc erat magna cecitas quia
mundicia exterior non est deo accepta nisi
propter mundiciam interiorem. propter hoc dicit. Phari
see cece munda prius quod intus est calicis &
parapsidis. per interiora enim calicis & parap
sidis intelligit methaforice interiora mentis
ex cuius mundicia dependet bonitas exterio
ris mundicie. propter quod sequitur. ut fiat quod de
foris est mundum. Ve uobis. hic ponitur secundum
exemplum. quod erat in propriis actibus. quia exteriorem
conuersationem habebant honestam ut cooperirent
maliciam occultam. hoc est quod dicit. quia similes
estis sepulcris dealbatis. & c. & patet littera. Ve
uobis. ponit hic tercium exemplum. quod respicit actus
predecessorum suorum. isti enim pharisei ut uide
rentur iusti respectu precedentium patrum
ornabant & edificabant sepulcra prophetarum
a predecessoribus interfectorum. & hoc est
quod dicitur. Qui edificatis sepul. prophetarum & c.
sequitur. Itaque testimonio estis uobis quia filii estis
eorum quia prophetas occiderunt. hoc enim ipsi
dicebant ut patet ex littera inmediate prece
denti. ubi dicitur. si fuissemus in diebus patrum
nostrorum & c. Quia Sed quia non erant filii prede
cessorum quantum ad naturam; sed et quantum ad mores sub
dit implete. i. implebitis mensuram patrum uestrorum
quod factum est quando occiderunt christum. cuius serui
fuerant prophete qui fuerant a patribus iudeo
rum occisi. & ideo pharisei impleuerunt mensuram
patrum suorum eos in malicia excedendo. Ser
pentes genimina. Postquam in phariseis arguit
ypocrisis culpam. hic ostendit consequentem
penam. & primo penam eternam. secundo temporalem. ibi
ideo. Dicit igitur serpentes. Venenum inuidie
habentes. genimina uiperarum. Quia uenenum ma
licie a parentibus traxerant. quomodo fugietis
a iudicio gehenne. q. d. nullo modo. quia
erant in malicia obstinati. non solum autem

hanc penā meruerīt ppr morte x̄. sed et ppr occasione aptoꝝ & discipłoꝝ eius ppr hoc seqt. ecce ego mitto ad uos ꝓphetas & sapientes & scribas. Qa ī discipulis x̄ multi habuert spm ꝓphicū sicut iohs euanglista sic pat& ī apocal. & Agabus & multi alij ut pat& ī actibus aptoꝝ. Aliq etiā fuert scribe sicut euangeliste q scripsert euanglia ad īstructionem ppli xpani. fuerunt et sapiētes qa de diuinis & celestibus a deo illuminati. & ex eis occidetis. Qa iacobus fr iohis ab eis est occisus act. x. & Stephanus act. viii. & multi alij. & crucifigetis ut petrū & Andreā frem eius & multos alios. flagellabitis. hoc pat& et in actibus aptoꝝ. x. ca. ii dr q Paulus & Silas flagelłs cesi sunt. ī. coꝝ. xi. dicit Paulus. ter uirgis cesus sū & c̄. ꝑsequemini de ciuitate in ciuitatē. hoc pat& act. xiii. ubi dr q iudei Paulū & Barnabā eiecerūt de finibus suis. ut ueniat sup uos ōis sanguis iustus a sangne Abel iusti usq; ad sanguinē zacharie filij Barachie. De isto Abel nulla est ambiguitas qn fuerit iste quē Cayn fr eius occidit. De zacharia aut sūt opiniones. Vna est q ipe fuerit pr iohis baptiste. & hec fuit opīo Origenis dicētis q ppr hoc occisus est ī templo dnī. Qa btā uirgo post partū filij sui uenit adorare ī ihrlm. & stetit in illa parte ū uirgines cōsueuerant stare in orone. in q loco n̄ erat licitū mulieribus cognitis a uiro orare. & iō ministri templi uoluerūt eā repellere & zacharias pat iohis q eā uirginē sciebat opposuit se eis dicens q erat digna stare in loco illo. & iō ipm zachariā tanq legē contradicentē interfecerūt. Hoc aut reprobat iheronimus tanq Apocrifū. & dicit q iste zacharias fuit filius Ioyade sacerdotis q interfectus est in tēplo. ut habet. 2. par. xxiiii. sed qa contra hoc uidetur qa iste dr hic Barachie filius. ille autē filius Ioyade. Ad qd respond& iheronimus q saluator noluit hic exprimere scītatē Ioyade sacerdotis & iō uocauit eū Barachiā. i. bndictū dnī. sic aliqn contigit q aliquē liberalē hominē uocamus Alexandrū ad exprimendū liberalitatē eius quis hoc n̄ sit ꝓpriū nomē eius. Alr possumus dicere q ioyada fuit binomius. sic pr dd uocatus est iesse & isai. & multi alij in sacra scriptura. saluator hic exprimit uerū nomē eius. aliud exprimit. 2o. par. 24. Seq. Amē. i. fidelr dico uobis. uenient oīa ista sup generationē istā. i. sup populū iudaicū. quia ꝑ istis puniet multipliciter & diuersis temporibus. cōsiderandū etiā q Abel fuit simplex ho pastor ouiū et illiteratus. zacharias aut fuit sacerdos & legisꝑitus. ꝑ hos g duos intelliguntur iusti hoīes ab eis occisi. & est sensus. ut ueniat sup uos oīs sanguis iustus q effusus est a sanguine Abel iusti usq; ad sangnē zacharie. i. sangne iusti minimi usq; ad sanguinē maximi iusti. Ihrlm ihrl; hic predicit eis cōsequenter penā tēporalē. s. destructionē tporalē ciuitatis & templi q facta est ꝑ Titū & Vespasianū in uindictā mortis x̄. xlii. anno a dicta passione. Dicit igit ihrlm ihrlm. Dicit igi ihrlm ihrlm. Alloqt hic pplm iudaicū sub nōie ciuitatis metropolitane. & hic est cōis modus loquendi. hec eni dr ciuitas facere qd pplus habitans in ea facit q occidis ꝓphas. i. consueuisti occidere. & lapidas eos q ad te missi sunt. i. ad īstructionem tuā sic pat& ī ꝓphis antiqs & ī iohanne baptista q fuerunt a iudeis occisi. Vn 4. reg. 21. Dicitur q tpore manasse effusus ē sanguis innoxius in ihrlm. donec īpleret usq; ad os. quotiens uolui cōgregare sub cultu unius dei ꝑ fidē & caritatem filios tuos. i. iudeos. queadm; cōgregat gallina pullos suos sub alis. ponitur ex de gallina ad ostendendū affectū suu;

Margin notes (left): origenes — hoc h[abe]t[ur] luce ii — [illegible]

ad ppīm iudaicū. qa int̄ alias aues gallīa
uidet̄ magis affici ad conseruatiōe; & nu-
tritionē pulloꝝ. & noluisti. Qa pphas
a deo missos postea iohēnem baptistā: &
ultio dūm nrm ihm xpm cōtempserūt.
ppr qd̄ subdr̄ pena. Ecce relinqtur uobis
domus. i. ipm templū qd̄ p rōnos fuit des-
tructū nec reedificabitur amplı9. Quia
scdm qp dr̄ Dan. ix. usq; ī finē mūdi pse-
uerabit desolatio. Dico aut̄ nō me uidebi
tis āmodo. i. a tpore passiōis x̄ que de p
ximo iminebat futura qn̄ xp9 dix̄ ista.
Donec dicatis. Bn̄dictus qui uēit ī nomīe
dn̄i. hoc erit qn̄ apparebunt signa euiden-
tia. aduentus eius ad iudiciū. & tūc eni;
iudei q̄ crediti sunt ī xp̄; ī fine mundi lau-
dabunt & cōfitebuntur ipm.

ET EGRESSUS ihus. Postq̄
posita est legis euangłice pmul-
gatio & confirmatio p miracula
hic consequenter pōitur iudiciū secundū
legē illā. & qa lex euangłica ē pfectissīa
& ex̄ma io sibi correspondet iudiciū ex-
tremū qd̄ erit pfectissimū & diuidit̄
ī duas partes. Quia pmo ponunt̄ queda;
antecedentia ipm iudiciū. Secūdo iudici
ū ipm describit̄ cā. xxv. Prima in duas. qa
pmo circa hoc ab aplis pponit̄ qo. & secūdo
ppoit̄ q̄nis solutio. ibi. & respondēs ihus.
prima in duas. Quia pmo poit̄ questionis
occasio. 2°. habita occasione format̄ q̄stio
ibi. Sedente at̄ eo. Circa pmū cōsiderādū
qa xp9 in fine capl̄i precedentis dixerat
q̄ domus templi relinqret̄ deserta. ideo
in pncipio huius capl̄i dr̄ qa ihs egressus
de tēplo ibat. in hoc ōndebat p factū q̄
tēplum esset a diuina ptectione reliquē-
dū. io accesserunt discipuli eius ut osten-
derent ei edificatiōes tēpli. nō qa ōnderet
sibi aliq9 incognitū quū frequent̄ ī tēplo
fuisset ut patet ex precedentibus sex f;
ex nobilitate edificioꝝ q̄ erant facta ad
diuinū cultū puocarent eū ad miam. &

p consequēs mitigaret penā predictā. ipe
respondens ait eis. Videtis hec oīa. q.d. q̄-
tūcunq; sint magna & fortia. Amen. i.
fidelr̄ dico uob. Non remanebit lapis sup
lapidē & c̄. Non est sic intelligendū quin
remaneret lapis sup lapidē saltē ī funda-
mētis sed est modus loquendi ad expmē-
dū magnitudinē destructiōis q̄ copleta
est sub Tito & Vespasiano ut dictum est
precedenti cap°. Sedente at̄ eo. Ex pre-
dictis formatur duplex q̄o. Quia eni au-
dierant a xpo euersionē illā credebant
ppiquā esse mundi cōsumationē. io q̄sie-
runt p°o. Dic nob qn̄ hec erunt. i. destructio
ciuitatis & tēpli. 2°. q̄sierūt. & qd̄ signū
aduentus tui ad iudiciū. s. & cōsumatiōis
secli. utrū ei simul fiet. & ppr hoc ē una
q̄o. Nōndū etiā qp iste q̄nes fuerunt sibi
facte sr̄ montē oliueti. & hoc rationablr̄.
qa locus ille distat solū a ciuitate p unū
miliare: & sic ciuitas illa & tēplum ex
illo loco clarissime uidet̄. & occasiōe hui9
de tpore destructiōis illi9 ibi querit̄. sili-
ēt iudiciū extremū futū; Est circa illū
locū. ut habet̄ ioel. 3. io conr fit ibi q̄o de
futo iudicio. Respondēs. hic poit̄ utriusq;
q̄onis solutio. & p°o pe. 2°. secūde ibi. Orāte
at̄. Circa pmū duo facit. Qa circa ea q̄ pti-
net ad destructionē ciuitatis & templi p°o
describit initiū. & 2°. finalē exitū. Quū
ergo uideritis. Circa qd̄ cōsiderandū q̄
ichoatio signū destructiōis future fuerint
clades & pestilentie q̄ fuerūt in iudea an
bellū rōnoꝝ cont̄ eos ut dicit iosephus. li.
de iudaico bello. Diuiditur ergo ī duas
partes. Quia p°o tanguntur mala q̄ cōtige-
rūt iudeis in generali. 2°. mala q̄ contige-
rūt x̄ discipulis in spali. ibi. Tunc tradet
uos. Circa primū q̄tuor tangūt̄. pmū est
seductio erroris. qd̄ notatur quū dr̄. Vide-
te ne quis uos seducat. ista at̄ predixit
qa minus iacta feriunt que preuident̄.
Multi eni uenient in noīe meo. i. ascētes

sibi nomen meū. Qđ pat& p hoc qđ subdit᷑
Dicentes. Ego sū xpūs. & multos seducent.
De talibus fuit Simō magus q̇ per hoc se
ducebat samaritanos. De quo habet᷑ act
viii. q samaritani dicebant de illo hic ē
uirtus dei que dr̄ magna. Jheronimus etiā
dicit sr̄ locū istū. q ante destructionem
ciuitatis plures apparuerunt q̇ dicebāt se
eē xpos. Audituri estis. hic poīt. 2m. qđ est
concussio timoris quū dic. Audituri enim estis
prelia. Scđm enim q refert iosephus. li. anti
quitatū xx. Post passionē x̄ ante destructi
onē ciuitatis multe seditiones & multa
prelia fuerunt apđ iudeos. Quia samarita
ni qui partī tenebant ritū gentilē insurge
bant cont᷑ iudeos & econuerso. Itē ī pplo
iudeoꝝ erant plimi qui incitabant pplm
ad rebellandū contra romanos. Alij autē
ad ꝯm. Seq. & opiones prelioꝝ. Quia an̄ des
tructionē ciuitatis multa signa apparuert
que intpretabant᷑ ab aliqbꝰ in bonū & pa
cē ciuitatis. Ab alijs autē in cōtrariū &
destructionē. & inter alia ponit unū. s.
q sydus stetit sr̄ ciuitatē per annū simile
gladio. Quā apparitionē quidā dicebant
significare auxiliū sibi affuturū contra
inimicos. Alij econtrario dicebant sig̊ficare
uindictam dei cont᷑ mala habitantium
ī ciuitate. & per hoc erant diuerse opini
ones de prelijs inter eos. Videte ne turbe
mini. recedendo de iudea ppr talia. Vo
luit enī xpūs q discipuli sui manerent
aliq̇tulū in iudea post mortē suā ad pre
dicandā ibi fidē catholicā. Oportet. n. hoc
fieri. q̇a sunt a deo preordinata. Sed non
dū est finis. Quia post auditionē talium
stetit adhuc ciuitas p tempus longū. s.
xl. annis post passionem x̄. Consurget. n.
hic poīt᷑ tertiū. Videlic& disturbatio pa
cis quū dicit consurget gens cont᷑ gentē.
Quia gens iudeoꝝ erat diuisa intrā se ut
pat&. & regnū aduisus regnū. Quia regm
iudeoꝝ contra regnū romanoꝝ rebella
uit. & hec patet ex predictis. & erūt pesti
lentie. hic poītur quartū. s. pturbatio or
bis seu elementoꝝ ex qbꝰ surgūt pestilē
tie in aere & mari. & p consequens sterili
tas & fames in terra. q autē hec accideret
illo tpore p; act. xi. ubi dr̄ q pphā Agabꝰ
predixit famē magnā futuram que facta
est ī pante Claudio. ppr hoc fideles q̇ erat
Antiochie miserunt auxiliū de faculta
tibus suis fidelibus suis q̇ erant in iudea
& ihrlm per manus barnabe & Sauli. Sec.
hec oīa. i. q̊tuor predicta. Initia sr̄ doloꝝ
q̇ quidē dolores fuerunt consumati ī des
tructione ciuitatis & templi per romanos.
Tunc tradent. hic ponit mala q̄ cōtigert
xpī discipulis in spāli. ū ponunt᷑ quatuor
pmū est uiolentia affectiōis duplr. s. ab
intra & ab extra. illa q̄ fuit ab extra fu
it a iudeis fideles persequētibus de q̊ habē
act. 8. de ū dr̄ q post mortē x̄ facta est
psecutio magna in ecctia q̄ erat ihrlimis
& ibidē subdit᷑ q Saulus deuastabat ecctiā
& c̄. & occident uos. Quia illo tpore occisꝰ
est Stephanus a iudeis ūt pat& act. vii.
et Jacobus filius zebedei. act. xii. Jacobus
frater dn̄i ut dicit iosephus li. xxii. anti
q̇tatū. et eritis odio oībus gentibus. i. ali
q̇bus oīum gentium. ppr nomē meū. hoc
addit᷑ ad eoꝝ consolationē. q̇a ad hoc seq
magnū premiū ut hītū est supra. v. cap.
& tunc scandalizabunt᷑ multi. & ī uicē
tradent & c̄. hic ponit᷑ afflictio. ab int᷑. s. a
fratribus falsis. a falsis fratribus. q̇a multi
q̇ receperant fidē x̄ uidentes psecutionē
oriri contra eos scandalizabant᷑ cadētes
ppr hoc a fide suscepta. & sic habebant
odio ueros discipulos x̄ quos ad mortē x̄
tradebant. & multi pseudo pphe. hic
poītur secūdū. s. uehementia seditiōis
q̇a multi falsi pphe denūciabant contra
predicationē aploꝝ. & qm̄ abundabit
iniq̇tas. hic ponit᷑ 3m. s. abundantia ini
q̇tatis que erat ī falsis x̄anis. & ppter

hoc refrigescebat caritas ī mltis alijs licet
ñ caderent totalit ppt qd concludit. Qui aūt
pseuerauerit usq; in finē. in fide. s. formata
caritate: hic saluus erit. Et predicabitur
hic ponit quartū qd ad consolationē pdictorum
qd est euidentia icredulitatis. et hoc est
qd subdit. et predicabit hoc euāgelium
regni. i. euangeliū xpi. qd introducit ad
regnū celeste qd nō faciebat lex. ppter
qd erat iperfecta respectu euangelij. ut
supdictum est in principio huius libri.
In uniuerso mundo. Quod enī añ destruc
tionē ciuitatis per Titū et Vespasianū in
tribus partibus orbis. s. Asia. Africa. et Eu
ropa. predicatū sit euangeliū xpi patet
sic. Viuente enī petro fides predicata est
ī italia. et ñ solū in italia sed ī gallia. qa
sanctus Sauinianus q fuit unus de. lxx.
missus a bto petro ī galliā cū pluribus alijs
ciuitatē Senonensē que tūc erat metpol
gallie et uocabatur ciuitas aurea cōuertit
ad xpm. et ibi tribus ecctijs edificatis.
Vna. s. in honore bte uginis. alia ī hono
re bti Stephani. alia in honore bti iohis
baptiste: quartā edificauit in honore
aptorum q quia uiuente petro cōstructa est
ideo ecctia sancti petri uiui adhuc nōiata
est usq; in hodiernū diē. ex loco aūt illo
sanctus Sauinianus socios suos circa aliā
partes gallie misit ad predicandū. ex quo
patet qp uiuēte petro fidei predicatio p
ueīt ūsus mare occidentis ū terminatur
ultimū clima nre terre habitabilis que
aūt ē ult. scdm auctores astronomie ponit
ex climata. ihrlm autē de quo exierūt apti
et alij xpi discipuli ad predicandū est in
medio terre habitabilis. Quia est in qrto
climate ū pmo publicata est fides catho
lica et īo sicut a ihrlm usq; ad fines tre
habitabilis ex parte gallie ū predicata
est fides p sanctū Sauinianū et socios eī
simili ex parte hispanie ū paulus pdica
uit. Eadē rone pbabile ē qp a ihrl; usq; ī
ad alios terminos tre hītabilis peruenit
predicatio fidei p alios aptos et discipulos
ad hoc missos. et sic patet qp uiuente petro
fides xpi predicata est in uniuerso mūdo
Quia cognitio fidei puenit ad omnes partes
orbis. petrus aūt martirizatus est sub Nerone
Post iperiū aūt nerōis destructa est ciuitas
ihrlimitana. 2°. anno ipīus Vespasiani ut ha
bet li. de iudaico bello in fine in testimōi
ū oībus gentibus. q. d. ad hoc predicanda
ē fides in uniuerso orbe: ut testimonium
xpi audiret in oī gente scdm qp dictū fuit
aptis act. 1. Et eritis in testes in ihrl; iudā
et Samaria et usq; ad ultimū tre. et tūc
cōsumatio ueīet. Quia post predicationē;
euangelij predicta facta est consumatio
destructionis ciuitatis a xpo predicata. Cōsi
derādū aūt qp alia est predicatio euāgelij
futura ī oībus gentibus quātū ad efficaciā sic qp
omnes gentes reciperet fidē xpi. et hec erit
ī cōsumatiōe scli. Quū g uideritis. hic
describit excidiū ciuitatis qtū ad eius ter
minū. et ponit ibi duo. primū ē pphie
ipletio que hr Dan. ix. ū dr qp destructa
ciuitate et teplo poneret abominatio in
desolationē. i. ydolū qd noīe abominatio
nis intelligit in ueti testamēto debebat
poī in tēplo desolatio. hoc aūt ipletū est
qn helius Adrianus ymaginē suam fec sta
tui ū steterat archa testamenti. ut scribit
ī scolastica historia. et hoc est qd dicit. quū
g uideritis et c. Seq. Qui legit intelligat
q. d. q legit pphiam Danielis itelligat eā
eē dictam de hoc facto scdm qp ibi ponitur
est iudeorum captiuatio et pfecta eorum disp
sio. quū dicit tūc q in iudea sunt fugient
ad montes. q. d. ex tunc iudei nō hītabūt
plus in iudea. Quia licet helius Adrianus
ihrlmā reedificauerit pcepit tn ne aliqs
iudeus hret licentiā intrandi illuc. Aliter
aūt expōitur ab aliqbus de tpore qd fuit

ante destructionē ciuitatis imediate. Q̇a
fideles qui erant ī ihrl̃m admōiti sunt
ꝑ angelū ut fugerēt in regnū Agrippe
ultra iordanē. Quia rex Agrippa erat
cōfederatus rōnis. & iō ibi fideles salua
ti sunt ut scribit̃ in ecclīastica historia.
seq̄. & q̇ tecto est nō descendat aliquid
tollere de domo sua. & c̃. q. d. Meliꝰ est
ꝙ saluet uitā suā q̄ rē possessā. Ve aũt pre
gnantibꝰ & nutri. in illis diebus. Quia
pregnantes nō possunt bñ fugere agg̃
uate pondere. nec sic nutrientes ꝓpter
curā circa paruulos. Orate autē. hic in
cipit soluere .2ᵃ. q̄onē de cōsumatiōe scl̃i
& diuiditur in .3. partes. Quia circa con
sumationē scl̃i .1°. on̄dit consumatiōis e.
magnitudiē; .2°. t̄poris incertitudinem
ibi. de die aūt illa & hora & c̃. 3°. excitat
nr̄am solicitudinē. ibi. Vigilate & orate.
Prima adhuc in duas. Quia p̄o tangit
tribulationē futurā t̄pore ante xp̄i. &
2°. aduentū ipsiꝰ x̄ ad iudiciū. ibi. Stati
aūt. Prima ī duas scd̄ū; ꝙ tribulatiōem
futām t̄pore an̄ xp̄i describit ex duobꝰ
Primū est uiolentia afflictiōis. 2ᵐ. est ue
hementia seductiōis. Qđ tangit̃ ibi. Tunc
si q̇s uob̄ dixerit. Circa p̄mum adūtēdū
ꝙ q̇a predixerat tribulatiōe; iudeoꝝ ex
destructiōe ciuitatis ihrl̃imitane ut pa
tet ex predictis. tribulatiō̄ fideliū futā
sub ante x̄ maiorē iō conūtit se ad disci
pulos suos in q̇bus admonet fideles ꝑ illo
t̄pore futūos. d. Orate aūt ut n̄ fiat fuga
ur̄a in hieme. i. t̄pore īcōpetenti ad fugā
ex aeris importunitate. uel sabbo. i. t̄pre
īcōpetenti ad fugā ex q̄cūq; alia causa
Quia tunc n̄ erit sabbatū obseruandū in
q̄ non erat licitū iudeis ambulare ultra
mille passus. per sabbatū aũt intelligit̃
t̄pus inconueniens ad fugā in̄ predicto. &
subiungitur ratio quū dicit̃. Erit. n. tunc
i. t̄pore antixp̄i tribulatio magna q̄l nūq̄
fuit ab initio mundi; usq; m̄ de preterito
neq; fiet de futuo. Ex q̊ patet ꝙ loquit̃
hic de tribulatiōe ante xp̄i que ab oībꝰ
doctoribus dicit̃ maxima. & n̄ breuiati
fuissent dies illi. Non ē intelligendū q̇
dies erūt breuiores t̄pre ante xp̄i q̄ sint
modo q̄re q̄titas diei causat̃ ex motu
solis q̇ est uniformis sed dies hic accipi
ūt̃ ꝑ t̄pore. q̇a t̄pus illius tribulationis
erit breue. q̇a nō durabit ult̃ tres ān̄os
& cū dimidio. ut habet̃ Dan̄. xii. ū dicit̃
ꝙ durabit ꝑ t̄pus & t̄pora & dimidium
t̄poris. Causa aũt huius breuitatis subdit̃
quū dicit̃. Non fiet salua oīs caro. Caro
autē hic accipit̃ ꝓ hoīe. sed scd̄m ꝙ habet̃
gen̄. 6°. n̄ permanebit sp̄us meus ī hoīe
in et̄nū. Quia caro est sensꝰ ergo est iste
Oīs caro non fiet salua. i. nullus hō fieret
saluꝰ si esset longū predicte tribulatio
nis t̄pus. negatio enī postposita huic u
niuersali signo oīs facit ipm̄ eq̇pollere
uniuersali negatiē. q̇a oīs nō ualet nullꝰ
ꝓpter qđ subdit̃. sed ꝓpter electos breui
abuntur. ne ex tribulatiōis magnitudi
ne cadant a ueritate. Tunc si q̇s. hic con
seq̄nter ostendit̃ magnitudo tribulatio
nis & uehementia seductiōis. Quia multi
discipli ante x̄ uenient ad seducendum
ꝓplm̄ dicendo ꝙ ipse sit xp̄us in lege &
in ꝓphis ꝓmissus. & iō hoc predicit ne
fideles tunc decipiant̃. Dicens. Tunc. i.
t̄pore ante x̄. Si quis uob̄ dixerit. Ecce
xp̄ꝰ hic aũt illuc nolite credere. Et q̇a
nō solū modo hēbunt uerba ad recipien
dū sed etiā signa qđ est difficilius ad e
uadendū. iō subdit. Surgent enīm pseu
do x̄ & pseudo ꝓphe. ꝑ hoc intelligit
an̄xp̄m & discipulos eius q̇ sunt meb̄
ipsius. & dabunt signa magna & p̄digi
a. q̇a ī uirtute demoniū possunt multa mira
bilia fieri q̄n permittitur a deo. ita ut
ī errorē inducant̃ si fieri potest et electi

hoc dicit. q̇a predestinatio licet sit certa
tñ nõ tollit libertatẽ arbitrii. Ista n. ppõ
predestinatus põt damnari falsa est ĩ sẽsu
cõposito tñ in sensu diuiso uera est sicut
diffusius declarat̃ pᵒ sententiarum. Ecce p̃-
dixi uob. q. d. ad hoc ista predico nũc ut
caueatis ꝑ tũc q̇a minus iacta feriũt que
preuident̃. scdm qp dicit btũs gg. Si ergo
dixerint uob. Ecce in deserto est xp̃us
Supple tanq̃ hõ religiosus ĩ loco deserto
existens. Nolite exire ad uidendũ. s. eũ
ne seducamini. Et si dixerit. Ecce ĩ pene
tralibus. i. ĩ locis occultis. nolite credere.
Ratio eĩm subdit̃. Sicut enĩ fulgur exit
ab oriente et c̃. Quia licet aduentus xp̃i
ĩ carnẽ fuerit occultus tñ aduentus eius
ad iudiciũ erit ita maĩfestus qp nõ potit
aliquẽ latere. ppr qđ subdit̃. Vbicumq; f.
fuerit corpus. i. xᵖ in humaĩtate. q̇a sicut
supᵃ freqnter dictũ est iudicabit in forma
humana gl̃iosa tñ. illuc congregabunt̃
et aq̇le. i. sancti occurrentes obuiã xp̃o
ueñienti ad iudiciũ. scdm qp dr̃ ad thesa.
4ᵒ. cap̃. Statĩ autẽ. Descripta tribulatiõe
que futũa est per antexp̃m describit ad
uentũ xᵖ ad iudiciũ et diuidit̃ in duas
partes. Quia pᵒ describit q̃dã signa pre-
cedentia iudiciũ. 2ᵒ. describit iudicis ad
uẽtũ ibi. Et tũc apparebit. Circa pmum
adũtendũ qp put dicũt doctores et scĩ ?
post tribulationẽ antexᵖ añ q̃ appareant
maĩfesta signa iudicij erit tp̃us breue in
q̃ potuerunt illi q̇ decepti fuẽrit p̃ antex̃
penitere. et hoc signatur apoc̃. viiᵒ. factũ
est silentiũ in celo q̃i media hora. istud
enĩ tp̃us nõ durabit ut dicunt n̄ p. xlᵃ. di
es uel circiter. et hoc est qđ dicitur hic.
Statĩ aũ post tribulationem dierum illorum.
i. paruo tp̃ore elapso post tribulationẽ
anxp̃i apparebũt signa maĩfesta ppinq̃
iudicij. Et hoc est quod subdit. Sol obscu
rabitur nõ p puationẽ sui luminis quia
sit ei naturalis. Corpora autem celestia

tũc manebũt in sua natura integra sed ista
obscuritas erit respectu nr̃i p interpositi-
onẽ alicuius corporis opaci queadmodũ
fit in eclipsi. Et luna nõ dabit lumẽ suũ
Qđ põt dupl̃r intelligi. Vno mᵒ q̇a erit in
terposita inter terrã et solẽ. et sic pars e
lune q̇ est ũsus terrã obscurabit̃ quũ nõ
habeat lumẽ n̄ a sole. Alio mᵒ p ĩterpositi
onẽ nubiũ obscurarum. Et stelle cadent de
celo. Nõ q̃tũ ad earum substantiã quũ sit
ĩcorruptibilis sed scdm apparentiã. Q̇a
uere stelle abscondent̃ nubiũ densitate
et de nubibus uersus terrã descendẽt exala
tiones ignite que dicunt̃ stelle cadentes.
Et ũtutes celorum mouebunt̃. Virtutes. hic
accipiunt̃ angeli q̇ sunt de medio ordĩe
scdẽ iherarchie ad quos expectat coopari
aliqᵒ mᵒ ad miraclã scdm qp dicit btũs Dio
nisius. Et ipi tunc frequentius solito mo
uebuntur ex diuina uolũtate ad facien
dũ miraculosas transmutatiões in elemẽ
tis ad ĩcutiendũ hõibus terrorẽ iudicis ue
nientis. Et tunc apparebit. hic describ̃
iudicis aduẽtũ. Et circa hoc duo facit. q̇a
pᵒ facit qđ dictũ est. 2ᵒ. inducit exẽpluꝫ
ab arbore fici. Dicit igit̃ tũc. i. imediate
post signa predicta. Apparebit signum
filij hõis in celo. i. crux claui et lancea
q̇ sunt passiõis xᵖ instrumẽta / uel alr̃ sig
nũ. i. cicatrices q̃ apparebũt in xᵖ corpore
ista aũt apparebũt in celo. i. ĩ aere qui
aliqñ uocatur celũ in scpt̃a. Et tunc plã
gent se omnes tribus terre. i. aliq̇ de oĩb;
tribubus et natiõibus. Sunt aliq̇ mali
q̇bus aduentus iudicis erit tristabilis. Et
tũc uidebunt filiũ hõis. quia sicut dictũ
est in forma hõis iudicabit. Venientẽ in
nubibus celi. sicut in nube ascendit ĩ ce
lũ ab apl̃is. ppr qđ dr̃ act. i. ihs q̇ assũp
tus est a uob sic uẽiet. Cũ ũtute multa.
Q̇a pmus eius aduẽtus fuit in ĩfirmitate
secundus erit in ũtute et maiestate. quia
uẽiet ut dñs q̇ prius uẽit ut seruus. Et

mitt& angelos suos. Quia ministerio ange-
loꝝ colligent cineres mortuoꝝ. Cū tuba.
Sicut enim datione legis auditus est so-
nitus terribilis ut hetur exo. xix. ita au
dietur tunc sonitus cōsimil' ūtute angeloꝝ
factus ī elementis. Voce magna. i. ista tū
uox erit uox x̄ uocantis mortuos ad iu-
diciū. ex cuius ūtute suscitabunt. & cō-
gregabunt electos eius. Lic& enī omes
adducant ad iudiciū tn̄ electi spāl'r addu
centur ministerio sanctoꝝ angeloꝝ. Quia
erūt cōciues eoꝝ. A quatuor uētis celi. i.
a q̄tuor partibus mundi un̄ oriunt prin-
cipales uenti. & per hoc intelligunt alie
partes orbis minus principales. a sūmis
celoꝝ usq; ad terminos eoꝝ. Iste modus
loquendi est secundū apparentiā. Quia
sūmū celi uidet esse sr̄ cenit capitis nr̄i.
Terminus aut̄ celi uidet ubi terminatur
aspectus. Quia ibi uidet celū cōiungi t're
lic& scđm ueritatē equal'r dist& a terra.
Vndiq; est q° sensus. A sūmis celoꝝ & cē.
i. ab omni loco q̄ sub celo est adducentur
electi ad locū in iudiciū. Ab arbore: hic
ad declarationē predictoꝝ adducit exem
plū. Quia sicut uiriditas arboris īcipiē
tis est signū estatis ppinque: ita signa
predicta erūt signa ipius iudicis īmedia
te uenientis. & hoc est qđ dicit. Ab arbore
fici discite parabolā. i. similitudinem ad
ppositū congruā. ut pat& in l'ra. Seq̄tur
Amē dico uobis. nō preteribit gn̄atio hec
i. cōgregatio fidelium. donec oīa fiant.
Quia q̄tūcunq; fideles opp̄mentur tpore ā
tix̄. tn̄ aliq̄ permanebunt ī fide stabiles
usq; ad finem mūdi. Celū & t'ra t'nsibūt
nō q̄a corrūpat sua substantia sed quia
cessābit motus celi & t'nsmutatio ī elem-
tis. ista enī ordinata sūt ad cōplendum
numerū electoꝝ. & io ipo cōplecto ī iu
dicio cessabunt sicut ea que sunt ad fine;
habito fine. Verba aut̄ mea nō p̄teribūt
Per uerbū aut̄ x̄ factus est mūdus & ideo
ūbū eius est ipo mūdo stabili9. De die aūt
& hora. hic circa iudiciū ondit tporis in
certitudinē. poss& enī aliq̄s credere q̄ ex
signis predictis pt̄ aliq̄s tpus iudicij de
terminatū certitudinal'r cognoscere. hoc
excludit dicens. De die aūt & hō. illa nemo
scit. q̄a per rōnem n̄alē hō nō pot̄ tpus illđ
certitudinal'r cognoscere. quia dependet
ex simplici dei uoluntate. sil'r nec p re
uelationē cog̃scit quia si hoc reuelass&
aliq̄b9. hoc fuiss& factū ap'lis qui fuerūt
maxime illuminati. & tn̄ ipis de hoc q̄
rentib9 act. i. respondit. Non ē uestrum
nosse tempora uel momenta que pr̄ po
suit in sua p̄tate. Quod exponens augu'.
xviii. de ci. dei. dicit. omnium calculantiū
digitos resoluit ille q̄ hec dixit. p digitos
potentiā numerādi intelligit. Neq; āgli
celoꝝ. Sicut enī principiū mundi a solo
deo fuit p̄cognitū. Quia mundus īmedia
te est ab ipo factus. ita & finis mūdi soli
deo est cognitus. & hōi x̄ reuelatus ad q̄
que ptin& iudicare de oīb9. Nisi pater
solus. per hoc nō excludit filius uel sp̄us
sc̄s sed magis includunt. Quia una ē no
ticia triū p̄sonarū. Dictio enim exclusiua
addita uni p̄sone in diuinis respectu ter-
mini eēntialis nō excludit aliā ut diffusi'
tractat pō sententiaꝝ. sic aūt est ī pposito
q̄a illa que īportant respectū ad creatā;
sunt cōia tribus. huiusmōi aūt est noticia
diei iudicij. cōfirmat aūt predicta p ex'
uetis testamenti dicens sic fuit in diebus
Noe q̄n diluuiū fuit; erat occultū. Ita e-
rit aduentus filij hōis. i. x̄. uenientis ad
iudiciū. Sicut enī erat in dieb9 ān dilu
uiū comedentes & bibētes. i. in magna
sec̄itate existentes donec uenit diluui
ū & tulit omes. i. pdidit excepto Noe
& ijs qui cū eo erant in archa. erit ad
uētus filij hōis. q̄a hōibus ī securitate e-
existentib9 & de nl'lo timentib9 subito
ueniet tribulatio antex̄ uel scđm alios. e-

istud refert᷑ ad tpũs post mortẽ antixpi Quia ipo mortuo & p consequẽs hominibꝫ in securitate existentibꝫ apparebũt signa iudicij & iudicis ueniẽtis. Tũc duo erunt in agro unus assumet᷑ & alt᷑ relinquet᷑. & c̃. Per existentes in agͦ intelliguntur prelati quoꝝ officiũ est laborare in agro militantis ecc̃ie. Per molentes in mola ĩ est magnus labor corporalis intelligũt᷑ actiui. per existentes in lecto intelligũt᷑ contemplatiui qui sunt in req̃e cõtempla tiõis. De istis tribꝫ dicit᷑ unus assumet᷑ & alter relinquet᷑. Quia istoꝝ triũ statuũ aliq̃ stabunt in fide in psecutiõe antix̃ & aliq̃ cadent. & simil᷑ adueniẽte iudi cio aliq̃ assument᷑ ad gl̃iam. aliq̃ reliquet᷑ ad penã. Vigilate ergo. hic ex predictis excitat nr̃am solicitudinẽ. Quia enĩ tps iudicij est incertũ. iõ semp debemus esse parati ad ipm̃ expectandũ. q̃a in tali sta tu in q̃ aliquis capiet᷑ in morte que nobis est incerta est ita in tali statu presentabit᷑ ĩ iudicio | ad hoc autẽ adduxit duplex exẽ plũ primũ est de patrefamilias q̃ solicitus est de custodienda domo & multo forti nos debemus ẽẽ soliciti ne perdamus uitã eternã qđ erit si inueniam᷑ imparati p carẽ tiã grẽ in morte. & hoc est qđ subdit. illđ autẽ scitote. & c̃. patet lr̃a. 2ᵐ. exemplũ poĩt. Quis putas. de seruo patrisfamilias qui solicitus est regere domũ sibi cõmissã non solũ in pn̄tia dn̄i sed et̃ in absentia ut sic ueniens dn̄m suũ remuneret. si at̃ ĩ con trarijs actibus ipm̃ inueniat eternalr̃ puni at. iste at̃ seruus est q̃lib& x̃anus q̃ est dis pensator dn̄i sui. Quod pt̃ intelligi t̃plici ter. Vno m̃ ĩ dispensatione sp̃ualiũ. quod ptin& ad principes seculares prelatos. alio m̃ ĩ regimine t̃poraliũ qđ ptin& ad prin cipes seculares & iudices. 3. m̃. in bono usu gr̃aꝝ sibi a deo collataꝝ. & hoc pertinet ad omnes. hoc est igit᷑ qđ dicit. Quis putas est fidelis seruus. & c̃. quẽ constituit dn̄s sup familiã suã. & pt̃ respondẽ ut pat& ex predictis. hic ẽ bonus prelatꝰ uł bonꝰ ꝑ iudex uel etiã bonus simplex x̃anus qui ut dr̃ in eccl̃iastico cuilib& mandauit deꝰ de pxĩ suo ut det cibũ illi ĩ t̃pre necessita tis. ad qđ q̃lib& predictoꝝ tenet᷑ ut uisũ est. Btũs ille seruus & c̃. Quẽ quũ uenerit dn̄s eius querens in morte rationẽ serui sui inuenerit sic facientẽ. i. in actibus caritatis se exercentẽ. Quia p talia meret᷑ btitudiẽ; ꝓpter qđ subditur. Amen dico uobis sr̃ oĩa bona sua cõstituet eũ. Quia btitudo ẽ statꝰ oĩum bonoꝝ congregatione perfectus ut dr̃. 3ͦ. cã de consolatione. Si autẽ dixerit ille malus seruus in corde suo moram facit dn̄s meus. hoc dicunt illi q̃ nõ cogitat de mor te. & cepit pcutere seruos suos & c̃. i. occupa re se in actibꝫ malis & caritati contrarijs Veni& dn̄s serui illius in die q̃ nõ spat. q̃a nihil est incertius hora mortis. & diuid& eũ sepando aĩam a corpore in morte. partẽ q; eius pon& cũ ypocritis. i. cũ falsis x̃anis separando ipm̃ a beatis coniungendo con demnatis. ibi erit fletus & stridor dentiũ; hoc ẽ sup̃ expositũ capł̃o. 13ͦ.

TUNC SIMILE est regnũ celoꝝ. Da ta lege euangl̃ica. postq̃ saluator ondit quedam antecedentia iudiciũ ex tremũ. hic describit ipm̃ iudiciũ extr̃mũ hic describit᷑. & quia uniuersitas iudicã da distinguit᷑ in tres status. uidelic& acti uoꝝ. contemplatiuoꝝ. & et̃ prelatoꝝ iõ diuidit᷑ in tres partes scđm tres parabolas quas hic poĩt ad istos tres status ptinẽtes Prima ptin& ad cõtemplationẽ. 2ᵃ. ad pre latos ibi. Sicut enĩ pegre & c̃. 3ᵃ. ad actiuos ibi. quũ aut᷑ uenerit filius hoĩs. Prima in duas. Quia pmo ante uitã cõtemplatiuam poĩt᷑ meritũ. & 2ͦ. ponit᷑ circa hoc exami natiõis iudiciũ. ibi. Media aut᷑ nocte. di cit igit primo. Simile est regnũ celoꝝ. i. ꝑ eccl̃ia militans q̃tũ ad statũ cõtemplatiuũ x. uirginibus per q̃s significat᷑ uniuersitas

contēplatiuoꝝ. numerus eni denarius est primus digitus uel pmus limes numeroꝝ. un̄ numeri sequentes cōponūt ex denario pluries sumpto uel aliqua parte eius sicut patet. uiginti bis decē. xxx. ter decē & sic consequenter. similiter undeci unū & decē. xii. duo & decē & c̄ & sic cōsequent̄. ppr qd dixerunt aliq philosophi q numi nō pcedūt in īfinitū sed solū usq; ad decē. ut habet. 4°. phisicoꝝ. & io denarius numerus significat uniūsitatē. Virginitas at que tenet supmū gradū in uirtute castitatis significat uitam cōtemplatiuam. Quia castitas eleuat mentē a carnalibus & sic dispoit intellectū ad contēplationē ueritatis. sicut e contrario luxū depmit mētē & causat hebetudinē intellectus. & sic reddit hoiem qi bestialē. ppter qd primo ethi. uita uoluptuosa uocat uita pecudū. Que accipientes lampades. Lampades iste sut opa uite cōtemplatiue que sunt bona de genere. Exierunt obuiā sponso. spon se. Ad hoc debet ordinari exercitium uite contēplatiue ut homo possit secure & decenter obuiare xpo uenienti ad iudiciū qui tunc coniunget sibi ecclesiam totalr mūdatā nō habentē maculā neq; rugā. Quinq; at ex eis erant fatue & quinq; prudentes. Prudentia eni est uirtus directiua operu; humanoꝝ in finē debitū. ppr qd a pphis & scis dicitur auriga uirtutum. Virgines igit prudentes sunt cōtemplatiui seu religiosi. opa sua bona de genere ad fine; debitū ordinantes uidelicet ad gliā dei pncipalr ad pfectionē sui & edificatioē; pximi con̄r. & qa fatuitas est priuatio prudentie contraria io fatue uirgines dicunt contēplatiui a predicto fine deuiātes ppriam gliam & fauorē hoium uel questū pncipalr intendentes. & merito dnr uirgines fatue. Quia bonū opus de gne pdunt ppter defectum intentiois recte sed quinq; fatue acceptis lampadibus

non sūpserunt oleū secū. oleū istud ē spuale gaudium qd oritur ex opibus bonis factis ppter deū. de quo dicit apls ad phil. 4. gaudete in dno semp. hoc at oleū non hnt uirgines fatue ppr defectū intentiois recte licet hēant lampades. i. opera bona de genere. Prudentes uo accepunt oleū in uasis suis cū lampadibus. Quia ppter rectitudinē intentiois gaudet in dno de suis opibus bonis. Dicit aut gaudiū istud oleū quia nutrit & fouet ignē caritatis ex hoc. n. q aliqs delectatur in ope fortius et melius opat scdm philosophū. & p cōsequens disponit & ei amor & caritas infundat. Moram at faciente spōso dormitauert omēs & dormierūt. Mora ista ē decursus tporis ab ascensioē x usq; ad diē iudicij. qd tpus ppr longitudinē uocat hic mora. Iam enim durauit p mille ducentos & septuaginta quinq; annos. & residuū est nobis incertū. in hoc at tporis interuallo morient omnes tā boni q̄ mali. que quidē mors sigt hic p dormitionē. quia ita faciliter excitabunt a morte p xpm ad iudiciū uenientē sic ho pur excitat aliū dormientē. Media at nocte. hic poit examinatiois iudiciū circa predicta opa cōtemplantiū. Dicit igit. Media nocte. Non est intelligendū per hoc q iudiciū extremū sit celebrandū de nocte sed de die ut pz dic aplus. i. cori. iii. Dies dni celebrabit & c̄. sed qa tpus iudicij est nobis occultū ut patet ex precedenti caplo. io hoc sigt per hoc quod dicitur Media aut nocte: quia illa q fiūt media nocte sunt hoibus occulta. clamor factus est. i. uox x uel angeloꝝ ad uocandum mortuos ad iudicium ut dicit infra eodē caplo. Tunc surrexerūt omēs uirgines ille. Quia omnes resurgent boni & mali ut appareant in iudicio x. & ornauert lampades suas. iste ornatus nō ē aliud q̄ recursus ad mentē cogitando de iusticia

bonoꝝ opũ suoꝝ & bonitate circũstãtia ꝝ. fatue at sapi. dixe. Date nob de oleo & c̄. ista petitio uana ex resposiōe negatiua sigt qꝫ nullus ad aliũ qtũcũq; iustu poterit recurrere p auxilio habendo nec aliqs qtũcunq; iustus potit aliũ iuuare. sed sibi soli sufficiet iusticia sua. & hoc ē qd subdit. ne forte nō sufficiat nob & uob ite potiꝰ ad uendentes & emite. Exprobatio est pretite fatuitatis in hoc qꝫ boã opa de genere dederunt ppt fauore laudis humane. Quia uendentes oleũ sũt adulatores scdm aug. q. d. considerate qd ualeat uob p tali fauore continentẽ uiuẽ. Dũ aut irent emere. p hoc insinuat remmorsus ppe conscientie dicentis testimoniũ de predictis cõtra se. Venit sponsus. i. xpus ad remuneratione bonoꝝ. & q. pa. er. p opa caritate forta. Intrauerũt cũ eo ad nuptias. i. ad gliam celestẽ aliis relictis ad penã. Et clausa est ianua. Quia post iudiciũ nō erit alicui aditus possibilis ad gliam. ppt qd subdit. Nouissime. i. nimis tarde uenerũt relique ugines dicentes Dne dne api nob. Per hoc qꝫ uocant eũ dñm significat qꝫ crediderũt ī xpm. sed qa fides earũ fuit informis & ideo subdit. At ille respondens: Ait. Am dico uob: nescio uos. Noticia. s. approbationis qua soli electi a deo cognoscunt. & io in fine huius parabole ad nram instructionē concludit. Vigilate itaq; ad habendũ. s. fidē formatam caritate. qa nescitis diē neq; horã mortis. s. nec p consequns statũ p die iudicij. qa sic dictũ est ī tali statu presentabitur quilibet ī iudicio ī quo inuenitur in morte. Sicut enĩ homo pegre. Ponit hic scda parabola que ptinet ad prelatos. & pō circa statũ eoꝝ describit meritũ & demeritũ ppe actionis. 2o. iudiciũ discretionis. ibi. Post multũ uō tporis. Dicit igr primo. Sicut hō pegre pficiscens. homo iste ē ihs xps

q licet scdm diuinitatẽ nō possit pficisci de loco ad locũ qa sic est ubiq; semp & de necessitate, scdm tñ humanã natũ pegre pfectus est. qñ ascendit in celũ. Quia locus ppus oĩum cōpositoꝝ ex elementis ĩ naliter quiescant est terra ut het. 2o. de generatiōe. quia grauia extendũt in eis scdm qtitatẽ mot. Vocauit seruos suos. i. plātos ecclie q spāli modo sunt eius serui. & tradidit illis bona sua. bona. s. natẽ. boã grẽ gratis date. bona sciē & bona potentie & bona opulentie. & dñr talenta qa p bonũ usum taliũ pt sibi acqrere celeste premiũ. uni dedit quinq; talenta & c̄. Quia aliq hñt oia ista a deo sibi collata. alij ũ ptia eoꝝ istoꝝ. & alij unũ tm. ipe abijt & c̄. Quia aliq sunt q ista talenta multiplicant et geminãt bn utendo pdictis ad suã pfectionē & pximi edificatione; alij at abscondunt in tra q predictis utut ad acqrendũ mundi gliã & tpale lucrũ seu questũ. Post multũ ũ tpris. Hic ponitur circa predicta examinationis iudiciũ. Post multũ ũ tporis uẽit dñs seruoꝝ illoꝝ. Quia magnũ tpus est ab ascensione xi ad celũ usq; ad aduẽtũ eius ad iudiciũ ut predictũ est. & posuit ronem cũ eis quia tunc destricte exiget rone de bōis ab eo collatis bn opantes remunerando ppt qd seq. Euge. interiectio ē gaudentis serue bone & fidelis querens in suis actibus gliam dñi non suam. Quia ī pauca fuisti fidelis. Bona at in hac uita collata hōi parua sunt respectu bonoꝝ glorie. & quia ibi cōfert hōi bonũ infinitum. ppt hoc seq. sup mlta te cōstituã & c̄. & patet. Accedens at qui unũ talentũ acceperat. Quia mali licet inuiti apparebũt tñ ī extremo iudicio diuino cōspectui. Et ait dñe scio qa durus es. tũ quia deꝰ a seruis suis reqrit opa ardua. s. opa ũtutis. tũ quia in iudicio durus erit; qui modo est pius & mansuetus, metis ubi non

plati

seminasti. & c. hoc intelligit dupliciter. Uno m. Quia nō solū reqrit in prelatis ecclie bona ī ppa psona sed etiā in aliena. Quia eoꝝ officiū est inducere alios ad bonum. Alio m. quia reqrit ab hoīe opa meritoria uite eterne. & tn̄ nō seminauit in natura hoīs pncipiū sufficiens huius opis. hō. n. ex puris nālibus nō pot mereri uitā etnā. īmo contriu dicere ē heresis pelagiane. Nō tn̄ deus iniuste reqrit opa meritoria uite eterne. Quia si hō faciat qd̄ in se est deus infūdit sibi grām p quā pot predictū opus exercere. & timens abij & abscōdi talentū. Quia ex pusilanimitate aliqi refugiunt aggredi opa ūtutū & declinat ad uitia. & ad sola trena querenda curantes tm̄ de corpore & nullo m̄ de aīa. ppr qd̄ seq. Ecce habes quod tuū est. Quia aliq ad tantā insaniā deueniunt. q dicūt deus fecit aīam curet de ea si uoluerit. alij at̄ presumentes credūt hre glīam sine merito dicentes. Deus nō fecit aīam p damnatiōe. ipam saluabit & trahet ad se. Respondens at̄ dn̄s ei9 dicit ei. Serue male & piger & c. Ex uerbo suo eū cōdemnat. Quia in iudicio cōsciā uniuscuiusq; testificabit̄ contra se. sciebas qa meto & c. q. d. ex q sciebas me ēē durū in repetendo multiplicatiōnē talētoꝝ tibi traditoꝝ p exercitiū bonoꝝ operū. Ex hoc ostendis te cōdemnandū. ppter qd̄ seqt̄ tollite itaq; ab eo talentū. Quia bona diuinitus collata nō cedent ad gloriā male opantib9 uel otiosis sed magis ad penā. & date illi qui ht̄. x. talenta. Quia damnatio repboꝝ cedet ī gloriam electoꝝ. scdm̄ q scribitur in ps. Letabit̄ iustus quū uiderit uindictā & c. ppter qd̄ seq. habenti dabit̄ & abundabit. Quia ei q repiet̄ in grā dabit̄ glīa & abundabit gaudens nō solū de sua et alioꝝ glificatiōe. sed et de impletione diuine iusticie ī malorum reprobatiōe. ei autē q nō ht̄ & qd̄ uidet̄ hre auferetur ab eo. Quia ei q non inuentus fuerit in grā ī morte bona nē et gre q habuit cedent ei ad penā. & inutilē seruū picite in tenebs exteriores. Peccatores nō m̄ solū hnt tenebras intiores que sunt tenebre mentis. In inferno autē habebunt cū hoc tenebs corporales que sunt tenebre extiores. ibi erit fletus & stridor dentiū. i. dolor mentis & corporis. & ad istā reducit oīs pena infernalis. Quū autē uenerit filius hominis. Hic ponitur .3. parabola q pertinet ad actiuos. ad quos ptinet se exercere ī actib9 mīe. pro quo exercitio remunerabunt̄. desistentes aut̄ talibus condemnabūt̄. Dicit igit̄. Quū autē uenerit fili9 hoīs. Licet. n. idem sit filius dei & hoīs facit tn̄ mentionē de filio hoīs. qa in for huma na ueiet ad iudiciū. In maiestate sua. qa tūc apparebit in for hoīs gliosa. Qa ī pmo aduentu apparuit in for passibili & infirma. & omnes angeli eius cū eo. tum ppt̄ honorē iudicis tū ppt̄ honorē iudicij. Quia ministerio scōꝝ angeloꝝ deducet̄ electi ad celū. per malos angelos reprobi trahent̄ ad infernū. Tunc sedebit sr̄ sedē maiestatis sue. p hoc signat ptatē iudiciariā que data est xº hoī. & congregabuntur añ eū omnes gentes. Quia nullus tūc poterit latere. & sepabit eos ab inuicē. qa iusticia cuiuslibet & malicia apparebit oībus manifeste. & talis distinctio uocā separatio & cū hoc forte distinguet̄ scd; situ. Sic pastor separat oues ab edis. Per oues intelliguntur iusti ppr eoꝝ īnocentiā. per edos reprobi ppter eoꝝ neqciam edus. n. qn̄ crescit est aīal fetidū & luxuriosū. Un̄ et in lege hircus offerebat̄ pro pecco principis & habet̄ numeri .2º. & statuit quidem oues a dextis. i. ī poci...ori b9 bonis. Quia sancti tn̄sferunt̄ ad glīa; edos aut̄ a sinistris. Quia mali dimittent̄ ad penā. & qa forte sic erūt dispositi

greg. in regi... omi... 3. ī p pte

sed; situ in iudicio. qa dext' est locus hono-
rabilior & io conueit electis. Tuc dicet rex
iis q a dextris eius erut. Venite bndicti
patris mei. i. eternalr tenete paratu uob
regnu a costitutioe mudi. Quia a prin
cipio mudi factu est celu empireu. qd
est locus bonor. Ex. esuriui & c. hic
tagut' vi. opa mie que sunt neccia ex p
parte corporis. & intelligitur per hoc
septimu qd est sepelire mortuos. Suffi
cientia at' istor hoc m accipit'. Quia ho
i uita pnti po indiget ex parte corpo
ris alimento sine quo no pot' ee. & hoc
alimentu duplex est. Vnu est calidum
& siccu. & hoc uocat' cibus. & sic unu op
mie est pascere esurientē. Vn dicit phs
2° de aia q esuries est appetitus calidi
& sicci. & aliud e alimentu frigidu & hu
midu. & istud uocat' potus. & sic secudu
opus mie est potare sitiente. & sic dicit'
2° de aia q sitis est appetitus frigidi & e
humidi. secudu indiget aliq sine q non
pot' bn esse. uidel; indumento & domi
cilio i q possit reqescere. & sic est duplex
op9 mie. s. uestire nudu & collige ut re
cipe hospite. 3° indiget post uita ista sept'
tura. & sic ponitur quintu op9 mie. s. sepe
lire mortuu. ista aute quinq; predicta
sut oib9 coia. Alia sut duo opa mie que
ipediunt' aliqui ex aliq accidenti sup
ueniente. ut si aliqs incurrit infirmitate
ut capiat' ab hostib9. & sic accipiuntur
duo opa q sunt uisitare infirmu & re
dimere captiuu. & noie redeptiois itel-
ligit' omne bnficiu ei impensu. ista aut
vii. opa mie habent' in uno usu. Visito, po
to cibo redimo tego colligo condo. Et
patet sententia ex predictis. Ista at' septe
ipensa x fidelib9 ppr xpm sibi reputat
totu factu. Quia fideles sunt mebra eius
& e contrio fidelibus denegata sibi ipu
tat denegari. ppr qd facientib9 opa mie
reddit uita eterna. Denegantibus aute;

pena. ex istis pat& tra. Adutendu tn qn
dr. Dne qn uidimus te esurietē. Non est
qo precedens ex igrantia. Quia iusti certi
tudinaliter cognoscent q opa mie facta
mebris x xps sibi iputat fie & p talibu
certitudinalr se saluari. & siti mali sciet
se damnari p contrario. Sed est qo admira
tiois p magnitudine gre que fi& electis
& magnitudie miserie q infliget' repbis
Cosiderandu q hic no fit mentio de opib'
mie ex parte aie. Quia illa ptinet p ma
iori parte ad prelatos qb9 ptinet alios i
istruere & dirigere in salute. hic at' agit'
de iudicio circa statu actiuor ut dictum
est. cet' patent ex dictis

ET FACTVM EST: Postq
Matheus euaglista in principio
sui euangelii declarauit psona;
mediatoris. & ulterius lege euagelica ab
eo data ad admistratione hois trasgssoris
hic conr describit ipius mediatoris passio-
nē p qua solutu est preciu nre redeptiois
& diuidr in duas partes. Quia po onditur
maligna x rephensio p exploratioe; iudeo-
r. 2°. eius iniusta codemnatio p executio-
nē gentiliu. ca. xxvii. Prima diuidit' in
q. partes. Quia primo describitur x uedi
tio facta non eius igrantia sed magis ex
prescientia & uoluntate. 2°. ipius uediti
traditio no ex displicentia sed ex carita-
te. ibi. Prima aut die azimor. 3°. ipsius
traditi coprehensio no ex x ipotetia sed
ex suauitate ibi. Adhuc eo loquente. 4°.
coprehensi illusio no ex eius industria
iiusticia sed ex hulitate. ibi. Principes
at' sacerdotu. Circa pmu quatuor p ordi-
nē ponunt'. Primu est ipius uenditionis
cosultatio pnuciatio. 2m. uenditiois cosul-
tatio ibi. Tunc cogregati sut. 3°. uenditiois
occasio. ibi. Qui aute eet ihs. Quartu ue-
ditiois modus & ordo. ibi. Tunc abijt u-
nus ex. xii. Circa primu cosiderandu q
ea q predicta sut capto precedeti pdicauit

xp̄us feria .ȝ. an̄ passione suā . & eadē die predixit discipulis suis passionē suā futurā; post duos dies sic postea fuit cōpletū ex q° patet q° n̄ fuit ex ignorantia tradit° sed ex sua presciā & uolūtate ut dictū est. hoc est igit° qđ dicit hic. Et factū est quū consumasset ihs sermones hos omēs qui cōtinent° capło precedenti. Dixit. ea dem die .s. discipulis in secreto & n̄ corā t̄bis. Scitis q̄a post biduū pascha fiet .i. ī molabit° agnus paschalis. qui debebat īmo lari ī uespe ferie .v. a quo incipiebat solē nitas sequentis diei. & filius hōis t̄det°. quia eadē nocte traditus est a iuda iu deis. Ut crucifigat°. Quia ulterius iudei tradiderunt ip̄m pilato ad crucifigēdū. Tunc congregati sunt. hic pōitur ip̄9 uēditiōis consultatio que facta ē feria .q. an̄ passionē. & tunc ihs non uēit ī ihr̄l: sicut fecerat aliis tribus diebus p̄cedētib; sed mansit in bethania ut daret iudeis locū tractandi liberius de morte sua. & hoc ē qđ dicit hic. Tunc .i. seqn̄ti die. Post q̄ dixit ihs ap̄lis uerba p̄missa. cōg̃gati sunt p̄ncipes sacerdotū. Quia cōceperāt erga xp̄m rancorē & odiū ut patet ex premissis. Et seniores pp̄li. Isti erāt iudi ces ordinarii ut sup̄ dictū est. xv. cā. ī p̄n. In atiū p̄ncipis sacerdotū q̄ dicebat° Cay phas. iste ē q̄ p̄us dederat iudeis cōsilium de morte x̄ ut habet°. io. xi. Et cōsiliu; fecerēt ut ih̄m dolo tenerēt & occiderēt. Prius enī determinauerāt ip; īterficere licet cōsiliū q̄rebāt de modo faciēdi q̄ht possent facere occulte et sine pp̄li seditio ne. & hoc ē qđ subdit°. Dicebant at̄ nō ī die festo .i. in solemnitate paschali, īmi nēte de pximo ut uisū est. Ne forte tu multus fieret ī pp̄o. Multi enī p̄p̄t solēni tatē pasce uenerant in ihr̄l; & q̄a aliq̄ reputabāt ih̄m ēē uerū xp̄m. alii autē seducti a sacerdotibus reputabant eum magū. & iō si occidētur durāte solēnita te paschali timebāt p̄iculosā seditionē; pp̄li. p̄p̄ qđ cōsulebāt mortē ei9 usq; post festū differri. tn̄ istud cōsiliū postea mu tauerūt quia inuenerūt oportunitatem eū capiendi p iudā ut dicet° infra. Quū aūt esset ihs. hic pōit° uenditiōis x̄ occa sio. Iudas enī cupidus motus fuit ad uē ditionē x̄ ut posset p hoc recupare ualo rē unguenti sup caput eius effusi. & hoc ē qđ dicit°. Quū esset ihs ī bethania istud fuit factū sexta die an̄ passiōē; x̄. ut h̄etur. io. xii. sed hic recolit° a .ē. Matheo q̄a fuit occasio uēditiōis x̄ ut iā dictū est. In domo Simōis lep̄si. Iste enī tūc nō erat leprosus. q̄a iā fuerat cu ratus a x̄. retinuerat tn̄ nomē leprosi sic Matheus post uocationē ad statu; ap̄licū adhuc uocabat° publicanus ut dictū est sup̄. x. cā. Accessit ad eū mu lier. Ista fuit Maria soror Lazari ut dr̄ io. xii. h̄ns alabastrū .i. uasculū factū de alabastro. Quod est genus marmoris candidi. q̄a talē uasculū optīe cōseruat unguenta in t̄ra illa. & hoc est qđ dicit°. ūguenti preciosi .i. cōtentiuū ūguenti. Aduertendū tn̄ qđ unguentū hic uocatur lacrima fluens de arboribus q̄ est mltū preciosa in t̄ra illa q̄a ualet ad multa me dicinalia. & effudit sr̄ caput ip̄9 sicut effundit° aqua rosacea p̄p̄ refrigeriu; & odorē. Recūbentis .i. sedentis ī mēsa quia faciebāt magnū festū x̄ et disci pulis eius. & lazarus qui fuerat resusci tatus ab eo erat unus de recūbentibus sicut h̄etur io. xii. Uidentes aūt discipli eius indignati sunt. hic pōitur p̄rale p singulari scđm comunē modū loquē di. Quia qđ unus de aliq̄ societate facit tota societas dr̄ facere. solus .n. iudas m̄ murauit ut habet° expressius. io. xii. ut si forte aliq̄ cū eo m̄murauerunt fuerūt ab eo incitati. Dicentes. ut qđ pditio hec. Reputabat enī iudas un

quentū pditū ppr hoc q̄ nō habebat apd
se p̄ciū. Potuit n. uenundari m̄lto. istud
n. poit̄ expressiꝰ. io. xii. ū dr̄ q̄ pote
rat uendi p trecentis denariis. & dari
paupibꝰ. Nō dicebat hoc iudas copati
ens paupibꝰ ut h̄r̄ io. xii. Sed quia do
lebat q̄ unguentū nō fuerat sibi t̄ditu
ut eius preciū sibi retineret & furaret̄
Sciens at̄ ih̄s cogitationē. s. malignā
iude. ait illis. Quid molesti estis huic
mulieri. q. d. sine causa. & rō subdit̄.
Opus eni bonū opata est ī me. Nā pau
pes semp h̄etis uobcū. q. d. sēp potestis
recupare ad faciendū eis elemosinā. Me
at̄ nō semp habebitis. Sed cōtriū habet̄
Mathei ulti°. ū dicit discipulis suis. Ecce
uobcū sū usq; ad cōsumatiōe; seculi. sed
hoc ītelligitur de esse cū hoībꝰ p grām
& etiā sacramentalr̄ in sacramento al
taris. Sed istis modis n̄ possūt sibi cor
poralia obseqa exhiberi. Seqt̄. Mittēs
hoc unguētū in meū corpus ad sepeliē
dū me fecit. q. d. ī facto presignauit se
pulturā mea futurā de ppinquo. Unde
io. xii. dicit̄ q̄ precepit partē unguenti
ad sepulturā suā reseruari. Vn̄ credendu;
ē q̄ hec mulier hoc fecit edocta a spū scō.
Seq̄. Amē dico uob̄. Ubicūq; predicatum
fuerit hoc euangeliū in toto mūdo. hoc
est factū mulieris ptinens ad euāgliu;
x̄. Dicet̄ & q̄ hoc fecit ī memoriā eius
i. ad laudē eius recitabit̄ tanq̄ factū uir
tuosum. & hoc patet adīpletū. Tūc abi
it unus. Hic consequenter describitur
uenditiōis x̄ modus & ordo. & p̄mum
q̄tū ad tp̄us. Quū dicit̄ tp̄us. i. feria. q̄.
qn̄ p̄ncipes sacerdotū fuerūt cōgregati
ad tractandū de morte x̄ ut dictū est.
Abijt unus de. xii. i. ex p̄ncipalibꝰ xp̄i
discipl̄is. q̄ dicebat̄ iudas scarioth. hoc
dr̄ ad drām alterius iude qui fuit frat̄
Iacobi minoris. est nōndū q̄ scarioth ē
nomē uille de q̄ fuit natꝰ uel oriundus

iudas pditor ppt̄ qd̄ inde cog̃minatur
Ad p̄ncipes sacerdotū. eo q̄ audierat au
dierat ēē cong̃gatos ad tractandū de mor
te x̄. Quid uultis m̄ dare & ego eū uobis
tradā. occulte. s. & sine strepitu. propter
qd̄ mutauer̄t consiliū predictū. At illi
constituerunt ei. i. ex pacto firmit̄ p̄mi
serunt. xxx̄. argenteos. argenteus nūmꝰ
ualebat. x. nūmos usuales. & p consequēs
xxx̄. argentei ualebant. ccc. de nūmis
usualibus ut p; manifeste si multiplicē
t̄. xxx̄. p decem. & sic in uenditione x̄
recupauit ualorē predicti unguēti. Et ex
inde q̄rebat oportunitatē. s. tp̄ris & loci
ut eū traderet. s. occulte qd̄ adīpleuit t̄
de nocte diei cōsequētis ut inf̄ patebit.
Prima aut̄ die azimoꝝ. Hic describitur
ip̄ius x̄ uenditi traditio ū q̄tuor tāgūt̄
Quia p̄mo premittitur paschale cōuiuiū
ad pditoris reuocationē. 2°. instituitur
eucaristie sacramentū. ibi. cenātibus at̄.
3°. predicit̄ discipuloꝝ scandalū ad ip̄oꝝ
confirmationē ibi. Tunc dicit illis. Q̄rto
subiungit̄ x̄ desideriū ad nr̄a; redēptio
nē. Tunc uenit ih̄s. Dicit g° sic. Prima at̄
die azimoꝝ. Ista aut̄ dies fuit feria .v̄.
q̄ erat uigilia pasce ī q̄ imolabat̄ agnus
paschalis ad uesperā illius diei. que erat
dies q̄rta decima p̄mi mensis. & tunc
tenebant̄ uesci panibꝰ azimis usq; ad
uespā. xxi. diei eiusdē mensis ut h̄r̄
exo. xii. Adūtendū tñ q̄ greci dicunt
xp̄m cenasse cū discipulis suis an̄ passi
onē suā xiii. die mensis ita q̄ anticipaū
īmolationē agni paschalis p unā diem
q̄a p̄uidebat se passurū in crastinū q̄ndo
debebat agnus īmolari scd̄m legē. hoc
at̄ pbant ex euangl̄io. io. xviii. ū dicit̄
q̄ iudei ducentes xp̄m ad pilatū non
ītrauer̄t pretoriū ut nō contaminaret̄
sed ut manducarent pascha. Ex q̄ cōclu
dunt q̄ eadē die passus est in q̄ imola
bant agnū paschalē. s. q̄rtadecima die

mensis p̄mi & p̄ conseqūs die. xiiii. cenauit cū ap̄lis. ex q̄ ulterius cōcludūt q̄ xp̄us cōfecit corpus suū ī pane fermentato q̄. Quia iudei nō uescebantur azimis an̄ uespera q̄rtedecie diei. ex q̄ ulterius ī tātā insaniam p̄rūpūt q̄ dicūt Matheū Marchū & lucā falsū scripsisse. quia scribūt xp̄m cenasse cū ap̄lis prima die azimorum in q̄ agnus pascalis imolabatur. Propter qd̄ dicūt ulterius q̄ iohannes sc̄psit postior ī hoc correxit eos. xiii. cap̄lo dicens. ante diē festū pasce et c̄. ubi con̄r agit̄ q̄n lauit pedes discipulorū suorum: & eadē nocte traditus est. sed ista sunt falsa & erronea. dicere. n. q̄ in sc̄ptura canonica sit aliq̄d falsū est erroneū quū sit tradita a sp̄u sc̄o & iterum si concedatur esse falsa ī aliquo loco & p̄ cōseqūs n̄ pot̄ hr̄e aliq̄d firmitatis in alijs locis. ut arguit aug̃ ī ep̄la ad io. Itē q̄ dn̄t xp̄m confecisse in fermeto hoc est cont̄ chrisostomū. q̄ fuit doctor grecus q̄ dicit sr̄ Matheū aptissime dn̄us demonstrauit quia a p̄ncipio circūcisionis sue usq; ad diē pasce extremū non erat contra ius diuinarū legū. in lege autē; p̄cipiebatur q̄ carnes agni pascalis comederetur cū panib; azimis. ergo ī illa cena ultīa in qua cōfecit corpus suū erant panes azimi. & pp̄r hoc bene scribit Matheus q̄ scribit prima dies azimorum & cē. Qd̄ aut̄ arguunt de iohāne q̄ dicit q̄ iudei non introierant in pretoriū ne ipedirentur a mādūcatiōe pasce dicedū q̄ pasca accipit̄ nō p̄ agno pascali q̄ fuerat immolatus nocte precedenti sed p̄ azimis panib; q̄bus utebantur septē dieb;. ad q̄rum comestionē req̄rebatur q̄ hō eēt mundus. Ad. 2m. qd̄ arguūt de euang̃lio io. xiii. an̄ diē festū et c̄. Dicedū q̄ q̄nta decia dies mensis p̄mi illa erat dies festiuitatis pascalis. que tn̄ festiuitas pascat̄ incipiebat a uesp̄e diei p̄cedentis & pp̄ter hoc iohn̄s uocat illā diē festū pascale. & illa

eadē die incipiebat comedē azimos panes ī uesp̄e ut patet ex predictis. ex q̄ patet q̄ ioh̄. n̄ cōtradicit alijs sed magis conuenit cū eis. Seq̄. ubi uis paremus tibi comedere pasca. i. agnū pascalē. At ih̄s dicit ite in ciuitatē ad quēdā. Matheus sic loq̄ gn̄alr: quia xp̄us nō expressit illis nomen illius ad quē debebant ire quia; dedit eis signū p̄ qd̄ poterāt determinate cognoscere sc̄dm̄ q̄ hēt̄. M. ix. ubi dr̄ sic. Occurret uob̄ homo lagenā aque baiulans seq̄mini eū. & q̄cunq; introierit dicite dn̄o domus & c̄. Tempus meū p̄pe. s. pascedi. p̄pe est apd̄ te facio pasca cū discip̄lis meis. q. d. prouide m̄ de loco & de cibo. Vn̄ creditur q̄ ille erat discip̄l; x̄ occultus. patet etiā q̄ xp̄s ita paup erat q̄ nec domiciliū hebat nec unde posset cibu; pascalē emere. Seq̄. Vespere aut̄ facto. Quia illa erat hō comedendi agnū pascalē discūbebat cū. xii. discipulis suis. ex q̄ patet qd̄ q̄tū erat in se reuocabat p̄ditorē a malo quū esset unus ex. xii. & tam̄ illū nō repulit cōuiuio agni paschalis licet eius proditio nō lateret eū. & edetib; illis. hic 2o. reuocat p̄ditorē dolore predicendo corā eo passionē suā que debebat esse discipulis suis magni doloris. & hoc est qd̄ dicit. Amē dico uob̄ q̄a unus urm̄. i. xii. discipulorum p̄ncipaliū me t̄ditur est. & contristati sunt ualde & cetera. n̄ solū p̄pter mortē magr̄i sui futuram sut̄ contristati sed q̄a quil; timebat de se n̄ esset ille q̄ debebat eū tradere. pp̄t̄ qd̄ ceperunt singuli dicere. Nunq̄ ego sū dn̄e. Quia quil; debet sibi timere de p̄cco futuro q̄tūcunq; sit sc̄us. At ille respondens ait qui intingit mecū manū ī parasidē hic me tradet. Per hoc nō potuerūt perpendere q̄s esset determinate q̄a om̄s comedebant in eodē uase ī q̄ erat carnes agni pascalis posite. filius quidē hominis uadit ad passionem. s. sic sc̄ptum est,

de eo. isaie. liii. ubi dr̄ sic tanq̄ ouis ad occisionē ducet̄ & c̄. Daniel. ix. post ebdomadas. lxii. occideť xp̄o. & ī plibus alijs locis simile hr̄. Ve aut̄. hic reuocat ꝓditorē timore predicando ei uiā dānatiōis sue dicens. Ve aut̄ hōi illi p quē filius hōis tradet̄. bonū erat ei si natus nō fuiss& homo ille. Minus eīm malū hic accipit̄ p bono. minus at̄ malū est nō esse simplr̄ q̄ esse dānatū. Quia et si nō sit minus malū rōne pene adiūcte que nō puat totū eē creatū. mino malū est rōne culpe mortalis que īsepabilr̄ adhere& dampnatis. & ipa non solum puat quoddā eē creatū sicut pena sed et puat bonū infinitū seu diuinū ppr̄ qd̄ eē miserū miseria culpe mortalis etnalr̄ hoc est peius q̄ sit nō esse sipl̄r. Respondit autē iudas. hic q̄rto reuocat ꝓditorē pudore. q̄a illi ondit se suā ꝓditionē cognoscere. & hoc est qd̄ dicit̄ Respondit at̄ iudas q̄ tradidit eum. Nūquid ego sū rabi. Si enī iudas alijs de hoc q̄rentibꝫ tacuiss& reddidisset se eis suspectū. Ait illi. tu dixisti. & ī hoc delictū suū alijs nō publicauit sed conscīe iude sigficauit se eius delictum scire. Poterat enī p hoc ūbū respōdere eē mentē iude sic monere qd̄ alios latebat. ibi. Cenantibꝫ. hic instituitur eucaristie sacramentū ad dñice passiōis recordationē & diuidr̄ in tres partes. q̄a pō describit̄ huius sacramēti institutio. 2°. predicat̄ īmortal̄ uite inchoatio. ibi. Dico at̄ uob. 3°. p utrq; reddit̄ grārū actio. ibi. & hyno dicto. Circa pmū aduertendū q̄ istud sacramentū sub duplici spē institutū ē s. panis & uini. Quia panis conūtitur ī corpus x̄. uinū in sangnem. & iste cōūsiones fiunt sepati q̄a sangs xp̄i fuit sepatus a corpore uel carne ī passione hoc at̄ sacramentū ut dictū est institutū est q̄i quoddā memoriale illi passiōis & io cōsecratio carnis & sangnis fit sub speciebus distinctis. cōsiderandū tn̄ q̄ sub utrq; spē est totus xp̄s q̄a sub spē pāis est corpus tm̄ ex ui conūsiōis ut sacmenti sanguis at̄ & aīa & diuinitas sūt ibi ex cōcomitantia nāli & īsepabli. sili sub spe uini sanguis. tm̄ est ibi ex ui sacramēti. cet̄a at̄ ex cōcomitantia ut diffusiꝰ tractat̄. iiii. sniaꝝ. Dicit q̄ cenantibꝫ at̄ ill̄ i. postq̄ comederūt carnes agni pascat̄ an̄ q̄ surgerent de cena. accepit ih̄s panem & c̄. Quia ū terminat̄ figā ibi debe& incipere ueritas. agnus at̄ pascalis erat figā huiꝰ sacramenti: & io institutū est post comestionem agni. Et benedixit. In hoc dedit nob̄ exemplū q̄ an̄ sūptionē huiꝰ sacramenti debe& mens eleuari in deū. Ac fregit deditq; discipulis suis. Int̄ q̄s erat iudas ut dicunt sancti cōiter lic& hilari dicat cōtrariū. Ratio at̄ q̄re xp̄o dedit ei corpus suū fuit q̄a pc̄m eiꝰ erat discip alijs occultū. & ppr̄ hoc in ecc̄ia obseruāq̄a pc̄ori occulto eucaristia nō negat̄. & ait. Accipite & comedite. hoc est corpꝰ meū. Si enī corpus x̄. tante est ūtutis qd̄ fecit de nichilo omnē creat̄am nō ē mirū si unā creat̄am couertat in aliam Et accipiens calicē sepatī cōsecrauit sanguinē a corpore rōne predicta. grās agit. eadē rōne sicut in consecratiōe corporis dictū est. seq̄. hic est sangs meus noui testamenti. i. ad confirmationem noui testamenti. Quia sic̄ uetus testamtū cōfirmatū est in sanguine animaliū; īmolatoꝝ ut hēt exo. xxiiii. ita nouū; testamentū sanguine x̄. confirmatū est ī q̄ appare& excellentia noui testamenti respectu ueteris ut arguit ap̄s ad hebr. ix. q̄. p multis effundet̄ in remissiōe pc̄coꝝ. Dicit aut̄ p multis q̄a sangs xp̄i pro ōibꝫ effusꝰ fuit q̄tū ad sufficientiā sed q̄tū ad efficaciā nō fuit effusus p ōmibꝫ. Dico aut̄. hic conseq̄nter predicat̄ etne

(ylari⁹ dicit q̄ iudas nō cōicauit q̄z nō erat cōicatꝰ ī regno. bñ ..po..lū. mat. 19.)

uite inchoatio q̄a preceptio huius sacra-
m̄ti dat uitā eternā scd̄; q̄ dic̄ saluator
io. vi. q̄ mādūcat meā carnē & bibit meū
sanguinē h̄t uitā eternā. Dicit igi. Dico
aūt uob. nō bibā āmodo .i. ab hora q̄ insti-
tuit hoc sac̄mentū de hoc genimine uitis
hoc est de uino q̄d generatur in uite us-
q; ī diē illū quo illud bibā uobiscū no
uū .i. nouo modo. hoc fuit cōpletū q̄ndo
post resurrectionē suā comedit & bibit
cū ap̄lis ad declaratiōem sue resurrectio-
nis. ut habet̄ luc. xxiiii. & tūc bibit no
uo m̄. q̄a corpus suū nō erat tūc passibi-
le & mortale sed g̃liosū nō indiges cibo
uel potu sed solū comedit ad declarādū;
ueritatē sue resurrectiōis ut dictū est.
In regno pat̄s mei .i. ego tūc existens in
regno pat̄s mei bibā uobiscū modo pre-
dicto. Licet enī xp̄s fuerit b̄tus ex pte
aīe ab īstanti cōceptiōis: ex pte tn̄ cor
poris erat uiator & passibilis an̄ resur-
rectiōem suā sed cōpleta resurrectiōe fu-
it b̄tus in aīa & corpore. Et hymno dc̄o
hic cōnr ponit̄ p predictis gr̄aꝝ actio.
Dicit g̃. & hȳno .i. cantico diuine laud̄
dicto p sacrā institutione & noue uite
denūciatiōe. s. in loco ubi erant ista facta
exiert in mōtē oliueti. q̄a locus ad quē
xp̄us exiuit & ī q̄ capiendus erat. sit
est in pede mōtis oliueti ut dictū est. ⁊
Tūc dicit illis. hic predicit̄ discipl'oꝝ scā-
dalū ex eoꝝ prenūciatiōe. & p̄o p̄dicit̄
ī generali respectu oīū. 2° in sp̄ali respu
petri. ibi. Respondens aūt. Dicit igitur.
Omnes uos scandalū patiemini .i. ruina
ī pc̄cā; in me .i. recedentes a me ppter
timorē humanū. In ista nocte. futura
ēi; contingentia predicit eis certitudi
nalr̄ & determinato t̄pore ut āg̃scant
ip̄; eē deū q̄ p̄t talia cognoscere p̄pria
ūtute. scriptū est enī zacharie. xiii. Per
cutiā pastorē .i. xp̄m. & dispergentur
oues .i. discipli ex timore fugientes. ⁊

Aduertendū tn̄ q̄ zacha. xiii. mutantur
ūba licet sit eadē snīa. q̄ ibi ponit̄ pp̄ha
ac si pp̄ha loq̄tur ad dn̄m dicens. Percutiā
pastorē &c̄. hic aūt ponit̄ ac si dn̄s loq̄-
t̄ dicens p̄cutiā pastorē et c̄. Quia idem
est uerbū dn̄i & pp̄he licet diuersimode
ipsius dn̄i p̄ncipalit̄. ip̄ius pp̄he instru
mentalr̄. Postq̄ aūt resurrexero. hoc ad-
dit ad cōsolationē eoꝝ. ut q̄ audita eius
morte erāt desolati: audita aūt eius re-
surrectione futa esset aliq̄lr̄ cōsolati.
Precedā uos in galileā. Non solū p̄mittit
eis uisionē suam in b̄titudine & ī loco
multū distanti sed ppīq̄ regiōe. s. ī gali
lea. Respondens aūt. hic p̄ncipalr̄ pre-
dixit scandalū pet̄. Respondes aūt petrus
Quia erat cet̄is feruentior. Ait illi. Si
omnes scandalizati fuerit in te & cet̄
In hoc nō mentiebatur q̄a sic h̄ebat ī mē-
te sed presūptuose loq̄bat̄ nō cōsiderās
debilitatē humane fragilitatis sue. ⁊
ppter q̄d grauius ceteris cadit. & iteꝝ
q̄a futurus erat pastor eccl̄ie ut ex suo
casu sciret aliis cōdescendere. Ait illi
ih̄s. Amē dico tibi q̄a an̄ q̄ gallus cātet
ter me negabis. Mar. xiiii. d̄r̄ expsss
an̄ q̄ gallus bis uocē dederit ter me es
negaturus. Aug. li. de cōcordia euāg̃lista
ꝝ dicit q̄ tercia neg̃ pet̄ fuit īchoata
et an̄ p̄mū cantū galli. an̄ q̄ tn̄ eēt con
sumata gallus cantauit. q̄a negā scd̄m
totalitatē suā accepta h̄t aliquē tēpu
t̄poris. In hoc enī includit̄ uerbū illoꝝ
qui dicebant petro tu ex illis es; & ar-
gumentū q̄d adducebant ex loquela
eius & negatiōe — pet̄ sequent̄. & sic
patet q̄ bene potuit inchoari illa neg̃
an̄ q̄ primo gallus cantaret: & post ter-
minari. Matheus igi lucas & iohānes
q̄ dicūt petrū ter negasse xp̄m an̄ p̄mū
galli cantū locunt̄ h̄ndo respectū ad
negonis inchoatiōe;. Mā. aūt qui dicit
terciā negationē petri eē post primum

// hic ē tuersio mōtem oliueti

galli cantu & an secudu loq̄ hndo respec tu ad negatiōis consumatiōez. Ait illi petrus. & si oport& & c̄. petrus & alij discipli hoc dicedo nō dixerit medaciu q̄a sic cogitabat fore. dixerit tn̄ falsum q̄a cōtrarium accidit. Tūc uenit ihs. hic consequnter ondit x̄ desideriu ad nr̄am redeptione. qd ondit tpl̄r. i. auxiliado 2°. orando. ibi. & pgressus pusillu 3°. p ditori occurredo. ibi. Ecce appropiq̄bit. Circa pmu adūtendu q̄ anxietas animi ē passio causata ex apprehensiōe mag mali de pxi iminentis ipossibil ad eua dendu. xp̄us aut̄ uidebat morte acer bissimā sibi de pxi iminente n̄ euasibi le. q̄a sciebat hoc determinatu ee a deo patre a cuius detminatiōe n̄ potat decli nare quū nō posse& peccare. ista tn̄ neces sitas libertate arbitrij non tollebat. igit̄ ex tali morte sic iminente xp̄s hebat materiā maxime necess anxietatis. Itē pars sensitiua n̄ alleuiabat a tali ānxie tate ex cōtemplatiōe eentie diuine seu pmptitudie uolūtatis que erat i sr̄io re parte aīe. Quia diuina ūtute fiebat ut ex supiori parte aīe nō fiere& ifluē tia i inferiore. ut sic eēt ibi dolor partis sensitiue maxim at ad nr̄am redeptio nē. ex q° igit̄ ex tali anxietate xp̄us nō fugiebat; sed magis uenit ad locu ubi pditore uentum sciebat. ondit̄ deside riu ad nr̄am redeptione. & hoc est qd dicit hic. Tūc uenit ihs cu illis. i. cu discip suis in uillā que dicitur gethsamani. illa enī uilla erat sita i pede mōtis oli ueti. & ppr hoc dr̄ luc. xxii. q̄ uenit i monte oliuaꝝ. in fine eī illius uille erat q̄dā ortus cōteplatiōi aptus & illuc itrauit ihs ut dicitur ioh. xviii. & est ult̄ torrente cedron ut ibi dicit̄. Quia uallis iosaphat est immedia int̄ mōte olıueti & ciuitatē ihr̄lm. Torrens aut̄ cedrō currit per mediu illius uallis. &

sic pate& q̄ euāgeliste concordat de loco lic& ipm diuersimode nominet. & dix discipulis suis sedete hic. hoc dixit uni ex ap̄lis q̄a iudas nō erat ibi. & tres secu du xit. Vn̄ seq̄. assupto petro & duob filijs zebedei. isti enī tres erāt magis familiare xp̄i x̄ & ad eius secreta magis admitteba t̄ q̄ alij. ratio at̄ tacta est sup̄. xvii. Cep cōtristari & mestus ēē. hoc fuit ad oste dendu ueritatē humane nat̄e. & q̄ ista tristicia erat maxīa subdit̄. Tristis est aīa mea usq; ad mortē. & p̄t illud usq; accipi dup̄. Vno m̄ intensiue. q̄a tātu itē sa erat q̄tu poterat ēē ut uisum est. Alio m̄ extensiue q̄a durauit usq; ad horam mortis. Sustinete hic & uigilate mecum. tanq̄ amici sp̄ales q̄ debent in angustijs amicis assistere. & pgressus. hic ondit̄ x̄ desideriu ad nr̄am redeptionē. Quia p orōnē offerebat sp̄um deo pat̄ p nobis. Que q̄dē orō ondit̄ pfecta q̄a solitari erat quū dicit. & pgressus pusillu. Recedes aut̄ aliq̄tulu a predictis tribus ap̄lis. q̄a orō est eleuatio mētis in deu. qd meli fit qn̄ hō ē seq̄stratus ab alijs. 2°. q̄a humilis qd notat̄ quū dicitur; pcidit in faciē suā. ecc. 35. orō humiliantis se nubes penetra bit. 3°. q̄a deuota quū dicit. Pater mi. 4°. q̄a recta q̄a n̄ uult cōtraire pdestinatiōi diuine. Qd notat̄ quū dicit̄. Si possibile est transeat a me calix iste & c̄. Sed uo lūtatē suā suppōit diē dicens. Veru tn̄ nō sic̄ ego uolo sed sic̄ tu. Qnto caritatiua Quia in agonia mortis positus dulciter suos discipulos uisitabat. Vnde sequitur & uenit ad discipulos suos & c̄. & dixit pet̄ sic. q. d. nō ostendis tantu feruore facto q̄tu uerbo. seq̄. Vigilate & orate ut non intretis in tēptationē. i. nō superemini a tēptatiōe de pximo iminente sic fuerit postea sepati. Sp̄s quidē pmptus est ad dicendu. s. q̄ estis parati p me mori ut patet ex precedentibus. Caro autez

infē infirma. ad sustinēdū iminētē tēpta
tionē. hoc aūt dixit xp̄us qa apli dixāt
ex magno spū pus mortē subire q̄ ipsum
negare. cuius tñ cōtrariū dicti fecerunt
ipulsu carnali. Itez. 2°. abijt & orauit &
c. ubi iterat orōnē ondens q orō deb& ēē
continua. similit iterat uisitatioēm dis-
ciplo4 suo4. qa opa caritatis debēt esse
coniuncta oroni. & relictis illis abijt
& orauit & c. Ter orōnē replicat sic ter
fuerat tēptatus ut sup patuit. iiii. cā. ut
liberet nos pimo a malis pteritis p ueniā
2°. a psntibo p tutelā. 3°. a futuris p cautelā.
Tunc uenit ad discipulos suos. Ter discipu
los suos uisitat sic ter orat ratiōe pdicta
& dixit illis qi cōpatiens eis ppt tēptatio-
nē de pxi eis iminentē. Dormite iā &
reqescite. q.d. parū potius hoc facere. Ecce
appropinquabit. hic. 3. ondit x desīde-
riū ad nram redeptionē qa n solū pdito-
re cū tba ueientē expectasse sed occurrit
eis ut hēt. ioh. xiiii. & hoc est qd dicit hic.
Ecce appropiquabit hora. Postq eni dixe-
rat discipulis suis. Dormite iā & reqesci-
te ut predictū est dimisit eos aliqtulū
qescere. postea quū sciebat iudā appro-
pinqntem dixit eis. sufficit. ut hēt. Mr. xiiii.
& tūc euigilauit eos dicens. Ecce appro-
piquabit hora. surgite eam obuiā. s. iude
pditori. Adhuc eo loquente. hec est tcia
pars pncipalis huius capli ubi describitur
ipius x traditi cōprehensio. ubi tria describū
tr p ordinē. pmū est ipius iude fraudulē
tia. 2. x patientia ibi. & ecce unus. 3. dis-
cipulo4 ignauia. ibi. tūc discipli. Circa
pmū dicitur sic. Adhuc eo loqnte. s. x
cū discipulis suis. ecce iudas unus de xii.
i. de pncipalibo x discipulis uenit. & cū eo
tba multa cū gladijs et c. Talē aūt turba;
addux ne forte aliq credentes in xpm
ipm uellet eripe. seq. Qui aūt tradidit eū;
dedit eis signū & c. hoc aūt fecit ne loco
x capent iacobū minorē q erat silis xpo

i facie. ppr qd dicebat ipali fr dni. seqtur
& osculatus est eū. In q apparet maxima
x mansuetudo q nō negauit osculū pditō
suo. Dixitq; ei ihs. Amice ad qd uenisti
q.d. tu ondis amicitiā signo & agis pdi
tionē de facto. qa pat& ex hoc qd seqt
Tūc accesserunt illi q erant i comitiua
iude & manus iniecerūt in ihm uiolen-
tas qtū erat ex parte ipo4. & tenuerūt
eū. qm n. uoluit tentus & n alr ante. Et
ecce unus. hic describit ipius x pacīetia
et hoc dupli. i. facto. 2°. ūbo. ibi. in illa e
hora. patīetia aūt x facto ondit in hoc
q discipulos suos phibuit a defensiōe. &
hoc est qd dicitur. Et ecce unus ex ijs q
erant cū ihu. iste fuit petr ut dicit ioh. 18.
extendens manū exemit gladiū suum.
habebāt n. duos gladios ut hr luc. xxii.
quos credo fuisse duos cultellos maximos
quibus usi fuerāt in decisiōe agni pascal
Et pcutiens seruū pōtificis sacerdotū am
putauit auriculā eius. Quā sanauit xps
tactu suo ut hēt luc. xxii. & i hoc adim-
pleuit xpus quod predixerat. Mt. v. bn-
facite ijs q oderūt uos. Tūc ait illi ihus.
Cōuerte gladiū tuū in locū suū. phibēdo
defensionē armo4. & ad hoc īducit mt-
tiplicē rōnem. Prima rō tangit ibi. Oms
eni q gladio acceperit gladio pibunt.
gladium eni accipit q eo utit ad uīdictā
ppria auctoritate. & hoc est illicitū. gla-
dio. n. utit sibi tradito q eo uti ad puni
tiōe; malo4 zelo iusticie sicut sic pncipes
qa auctem hnt a deo. qa i hoc pncipes mi-
nistri dei sunt ut dit paulus apls & sibi
minist ad hoc a pncipibo cōstituti. Scda;
rōnē assigt quū dicit. An putas qa non
possū rogare patrē meū. q.d. p aliā uiā
posse euadere si uellē. & exhibebit modo
m plusq. xii. legiōes. legio aūt una cōtine&
sex milia. dclxvi. Aduertendū tñ q x
n dicit hoc ppr hoc q idiger& auxilio
angelo4 sed magis e cōtrario ipi idiget

suo auxilio. Sed ut ondat q plibꝫ modis poterat euadere. Terciā rōnē assigṅt quū dicit. qm̄ g̃ iplebūt scpte. scpte eni di uinitus reuelate locutur expsse de pas sione x̄. ut pat& isa. liii. & Dan̄. ix. & i plibus alijs locis que n̄ implerent n̄ x̄ pateret. Qd est incouēiens quia eēt deri uata a pma ueritate. ppr qd subdit sic oporte& fieri. q̄a ex quo aliqd est scd; pre destinatioē; a deo predictū oporte& illd ipleri. ibi. n. est nccitas cosequētie n̄ tn̄ cosequtis. Quia diuina ordinatio n̄ tollit cotingentiā a rebus. In illa hora. hic os teditur x̄ patiētia ūbo. q̄a n̄ ipatienter sed cū patiā rōnabiliter locutus est t̄bā ipam coprehendente. Tanq̄ ad latronem existis cū gladijs & fustibꝫ cophendere me. q. d. sine causa fecistis hoc. cuius rō nē assignat dicens. Quotidie. i. in loco i quo habetis ptatem sedebā. pacifice et sine armis. q. d. tūc potuistis me cophen dere. Seq̄. hoc at̄ totū factū est ut iple rent scripture pphaꝝ. Quia scriptū erat de eo q̄ tractaret sicut malefactor & la tro. isa. liii. cū sceleratis reputatus est. Tunc discipuli. hic describit disciploꝝ x̄ ignauia. p̄o oīum i gn̄ali quū dicit. Tūc discipli omnes relicto eo. i. x̄ mag̃ suo fugert timore pti & dimiserūt magr̄; suum sic latronem deduci. ppter qd seqt̄. At illi tenentes ih̄m duxert eū ad Caypha. lic& eni pmo fuerit ductus ad Annā. ut dicit. ioh̄. xviii. tn̄ Matheus de hoc n̄ facit mentioē; quia nō ibi fuit ductus n̄ ppter quādā reuerentiā q̄a erat socer cayphe ut ibidē dr̄. ū scribe. i. iudices ordinarij ut sup̄ uisū est cā. xv. conueniebant ad examinandū & iudicandū xp̄m. Petr̄ at̄. hic ponitur ignauia pet in spali quū dicit q sequebat eum a longe. Q̄a timebat ne pcipetur eius discipulus. Seq̄. & igr̄ssꝰ itro. Qualr̄ at̄ ingressus fuerit dr̄ ioh̄. 18. s. p impetrationem alterius discipli q̄ erat notus pontifici ut finē uider& lic& at̄ nō audir& xp̄m cofiteri seu defendere. tn̄ uo lebat uidere qd finalr̄ fier& de eo. Prīci pes. hec est q̄rta pars prīcipalis huius cap̄ i qua describit ipius x̄ illusio ū q̄tuor p ordinē ponunt. pmū est eīꝰ accusatio maligna p falsos testes. Scdm accusati in iusta condemnatio p malos iudices. ibi. Et surgens. Terciū condēnati uituperatio p malignos apparitores. Ibi Tūc spuerunt. Quartū petri negatio p tres uices ibi. Petrꝰ at̄ sedebat. Circa primū dicit sic. Principes at̄ sacerdotū & omne cosiliū querebant falsū testimoniū. Quia uerū nō poterat inuenire. ut eū morti traderent p pilatū presidē q̄a ipi nō habebāt alterā iusticiā & n̄ inuenert unde eū posset accusare tāq̄ dignū morte corā pilato quū multi falsi testes accessissent ad id qd dictū est pcurandū. Nouissime aut̄ uenerūt duo falsi testes & dixerūt. hic dixit. Possum destruere templū dei. & c̄. sed q̄rit q̄modo isti dicunt falsi testes q̄a ioh̄. 2°. describit q xp̄us dixit iudeis soluite teplū hoc & in tribus diebꝫ excitabo illud. Qd uidet id ēē cū eo qd hic dicit. Dicendū q illa uerba que dicit xp̄s ioh̄. 2°. intelligūtur de teplo corporis sui. ut ibidē dicit. & hoc sonant uerba ibidē posita q̄a dicit ibi. Sol uite templū hoc & c̄. nō precipiēdo eis sed predicendo eis quid essent facturi dissol uēdo corpus eius quod erat teplū spūale dei. Vn̄ sensus est. Soluite. i. soluetis corpꝰ meū p mortē quā m̄ inferetis uū seqtur & i tribꝫ diebus excitabo illud. excitare eni est a sono mortis reuocare qd n̄ copetit teplo matiali sed teplo spuali. s. suo corpō isti duo testes loqbant ac si de teplo matia li xp̄s intellexisset quū dicebat in tribꝫ diebꝫ redificabo illud. Q̄a reedificare ppe respexit teplū materiale. Itē non dixit destruā uel possū destruere ut ipi iponūt sed dicit Soluite. i. soluetis mortē m̄ iferēdo

inquo apet falsitas eo₂ dato ēt q̄ bn̄ repetissent uba eius &c.

predicens mortē suā & resurrectionem ut pat& ex predictis. & sic pat& qꝫ isti testes mutauerīt uerba eius & sententiā tn̄ possent dici falsi testes alia rōne. s. ex falsa intentiōe. qa intēdebāt pcurare mortē inocentis. & surgens. hic conse quēter ondit̄ quali xp̄us cōdemnat̄ est p malos iudices. Dicit igit̄ sic. & surgēs pnceps sacerdotū. ex īpatientia surrexit e tribunali qa n̄ inueniebat unde posset iuste xp̄us condemnari. Ait illi. nihil respondes &c. Quia ea q̄ cont̄ xp̄ dicebā tur erant falsa & responsiōe indigna. io nolebat respondere. itē qa uolebat adi plere illud quod de ipo scriptū erat isa. liii. Qi agnus corā tondente se obmutes ce& & non aperuit os suū. Seq̄. Adiuro te p deū uiuū. Ad hoc respondit xp̄us ppter reuerentiā diuini nōis inuocati di cens. Tu dixisti. s. ueritatē. Qd̄ pat& ex seqn̄tibꝫ. Ueꝝtn̄ dico uob āmodo uide bitis. fi. ho. sedētē a dextris ūtutis dei. Quia ī iudicio extremo sic uidebit̄ ab ill̄ q̄ eū iiuste cōdēnauerīt. Dicit igi āmo do qa a tpore sue passiōis eū ulteri non uiderunt. Tunc princeps sacerdotū sci dit uestimenta. Iste erat modus iudeo₂ scindere uestimenta ī signū doloris qn̄ audiebāt blasfemiā diuini nōis. hoc aūt īponebat pnceps sacerdotū x̄. ppter qd̄ subdit̄. blasfemauit. ppt̄ qd̄ ipe et alij assistentes iudicauerūt eū dignum morte quū tn̄ dicer& ueritatē ut pat& multipliciter ex predictis in hoc euan gelio. Tunc spuerunt. hic cont̄ ondit̄ quali xp̄s fuit turpit̄ uitupatus p ma lignos apparitores. & hoc dicit primo facto quū dicit̄. Spuerūt in faciem eiꝰ. tāq̄ ī hōie pestiferū & dignū morte. Mos enī erat iudeo₂ sup tales spuere ī contēptū. & collaphis eū ceciderunt. sine causa pcutiēdo ac uitupando eū di centes. pph̄za nobis x̄. q. d. Tu es fals'

ppha. Petrus aūt. hic ondit̄ q̄liter xp̄s fuit negatus a suo discipulo p tres uices Primo simplici ūbo. 2°. cū iuramto per execrationē. qd̄ est qn̄ a's n̄ solū iurat p deū sed ēt īprecat̄ sibi aliq̄t malū nisi illud qd̄ dicit sit uerū. Dicit igi. Petrꝰ sedebat foris in atrio. Non .n. petrꝰ erat simplr ex̄ domū ut iā dictū est sed erat ex̄ locū ū x̄ illudebat̄ in q̄da atō ubi erat ignis accensus in medio scd̄m qꝫ dr̄ luc. 22°. Et accessit ad eū una ancilla. de istis negatiōibus pet' uident̄ euangliste diuersimode scribere. maxīe de 2ª. & 3ª. Quia de 2ª. dr̄ hic qꝫ fuit ad uocē ancille Lucas aūt dicit qꝫ fuit ad uocē hōis. iohs aūt dicit qꝫ fuit ad uocē pluriū. similr de 3ª. dicit iohānes qꝫ fuit ad uocē uniꝰ q̄ erat cognatus illius cuius petrꝰ scidit auriculā. Matheus aūt hic dicit qꝫ fuit ad uocē illo₂ q̄ astabant. Dicēdū igit̄ qꝫ pncipalis intentio euāglista₂ erat negationē trinā pet' exp̄mere & in hoc cōueniunt omnes euangliste. exp̄mere aūt psōās accusantes petrum nō erat pri cipalis intentio eo₂ sed tn̄ ex accidēte tn̄ non contriant̄ in hoc qa uerisilē est qꝫ multi ad illa ūba cōcurrebāt circa petrū & cōsilia ūba pcurabant ipm accusando & sic unus euanglista unā psonā nōiat alius aliā unā uel plures. nec est ibi fal sitas rōne predicta. uidet̄ aūt scd̄m ue ritatē historie qꝫ p̄ma negō sit facta ad uocē ostiarie pncipalr̄. 2ª. ad uocē illo₂ q̄ stabant ad ignē. fuerīt tn̄ incitati ab alia ancilla. ppter qꝫ Matheus illā ex p̄mit hic & de alijs tac&. Qd̄ aūt hic dr̄ qꝫ facta est obuia petro exeūnte ia nua. intelligendū est sic. i. se disponēte ad exitū. qa adhuc erat ppe ignē ut di cit iohs. sed timens ne pciperet̄ uolebat exire. Tercia aūt negatio facta ē m̄ltis eū īt̄rogātibꝰ accusantibꝰ. int̄ q̄s pncipa lis erat cognatus illius cuius petrꝰ absci

dit auriculā ppt̄ qd̄ exp̄mit eū iohānes de alijs tacendo. hus dictis l̄ra pat& usq; illū locū. Nā & loquela tua manifestum te facit. lic& enī lingua hebrea sit una tn̄ aliq̄ m̄ uariabat̄ sc̄dm diūsitatē puī ciarū. & iō illi de galilea alr̄ loq̄bant̄ aliq̄ m̄ q̄ illi q̄ erant de ihr̄lm. sic lingua gallica est una: tn̄ alr̄ locūt̄ illi q̄ sunt de picardia q̄ illi q̄ h̄itant parisius. & p talē uarietatē pot̄ pcipi un̄ aliq̄s sit oriundus. Seq̄tur. Tunc cepit detestari & iurare. i hoc siḡt̄ iuramentū p execra tionē. & recordatus est petrus. Dn̄s enī respexit petrū ut dr̄ luc̄. xxii. & ex hoc recordatus est petrus de ūbo x̄ q̄ dix&at eū negaturū. & ad penitentiā reducto ē ūn seq̄it̄. & egressus foras fleuit amare. Ex tunc petrus traxit ī consuetudinem ut a p̄mo gallo4 cantu usq; ad horā ma tutinā stare& ī orōne flens p ista neg̃ne ut habet̄ in itinerario clementis

MANE AUTEM facto. Ostenso q̄l̄r passio xp̄i fuit p iudeos incepta: hic ostē dit qual̄r fuit p gentiles cōsumata. & diuidi̅ in duas partes. Q̄a p̄o describitur ip̄ius x̄ crudelis occisio. 2°. eius fidelis & deuota tumulatio. ibi. Qui sero factum ess&. Prima adhuc i duas. Quia primo describit̄ ip̄ius x̄ iniqua cōdemnatio. 2°. ip̄ius sn̄ie iniq̄ executio. ibi. & postq̄ i illuserunt. Prima in q̄tuor. Q̄a p̄o descri bit̄ ip̄ius x̄ corā preside p̄ntatio. 2°. ip̄i9 p̄ntati diligens interrogatio. ibi. & ih̄s ste tit. 3°. inocentie eius declaratio. ibi. Per die aut̄ solenem. 4°. īnocentis cōdēnatio ibi. Uidens aut̄ pilatus. Prima adhuc i duas. Q̄a p̄o describit̄ ip̄i9 x̄ p̄ntatio ut dictū ē. 2°. incidentalr̄ subdi̅ iude despatio ibi. Tūc uidens. Circa p̄mū dicit̄ hic. Ma ne aūt facto. Quia a media nocte usq; ad illā horā illuserunt eū conspuendo et palmis cedendo ut uisū est. & cōsiliū; inierūt et c̄. Nō. n. ex testimonijs p̄habuī habebāt aliq̄d un̄ poss& accusari corā pi lato sicut reus mortis. & iō ulterius cōsu lebant q̄liter eū sic dignū morte accusa rent ut patebit infra. & uinctū adduxe rūt. illi. n. q̄ reputabant̄ digni morte du cebant̄ corā iudice ligati. & tradiderūt Pontio Pilato. Aliq̄ dicūt q̄ pilatus erat ppū nomē eius cōpositū ex nōie matris q̄ dicebat̄ pila & pat̄s q̄ dicebatur atus pontius aūt cognomē eius. q̄a fuerat iudex missus a romanis ad īsulā pontianā. hoc aūt diffuse h̄et̄ in q̄dā legenda q̄ uocatur aurea. Sed q̄a ibi multa dicūtur de hoc q̄ uident̄ p̄ma facie falsa que ppr̄ plxi tatē omitto. iō alr̄ dicēdū q̄ ponti9 erat ppū nomē eius. qd̄ pat& ex duob9. P̄mo q̄a postpōitur cognomē & nō p̄ponitur ppo nōi saltē de cursu cōi. 2°. q̄a hoc nōm satis cōe est in burgūdia un̄ iste pilat9 erat oriundus. erat enī natiōe luduguē sis ut dic̄ magr̄ in historijs. & idē dicit iosephus libro antiq̄tatū. Pilatus aūt erat eius cognomē. preses aūt erat nōm officij sui. & dicit̄ a presidendo q̄a presidebat iudeis ibidē missus a romanis. Tūc uidēs hic incidentalr̄ subdit̄ iude desperatio quū dr̄ uidens iudas q̄ damnatus ess&. hoc aūt pcepit ex duob9. Primo ex magni tudine sceleris tradendo ad mortē illū; cuius tantā s̄citatē exptus fuerat. 2°. q̄a dānationē suā audierat a x̄ ut dictum est cā. precedenti. quē sciebat pphetā ue rissimū penitētia ductus infructuosa tn̄ q̄a erat sine spe uenie sic de ijs qui sūt ī inferno dicit̄ sap̄. v̄. dicentes intra se pe nitētiā agentes retulit. xxx̄. argēteos & c̄. ex quo pat& q̄ cupiditas sua nil ualuit sibi. Seq̄. At illi dixerūt qd̄ ad nos. q. d. nō curamus si peccasti uel non. Tu uideris. i. ad te ptin& uidere factum tuū. & abiens laqueo se suspendit. ex despatiōe. & in hoc plus peccauit q̄ in

·pilat9

·Judas·

tradendo xp̄m ut dicit thō. cuius est rō qa ī traditiōe x̄ peccauit cōtra eius hu̅ãitatē directe: sed ī despatiōe illa peccauit directe cont̄ eius diuinitatē qa cont̄ infinitã diuine m̄ie. Seq̄. Non lic& mitte eos in corbanã. Corbana hebraice idē est qd oblatio. Corbana aut̄ locus erat ad ponendũ oblatiōes factas in tēplo p̄ reparatiōe templi & alijs nc̄cijs. magna igit̄ appar& sacerdotũ excecatio q̄ occisionē x̄ reputabant sibi licitã imo tanq̄ sacrificiũ deo faceret. & t̄n preciũ uenditiōis reputabãt nefariũ & īdignũ applicari ad usus tēpli. Consilio aũt inito emerãt ex illis agrũ figuli. Quia ille cuius ager erat figulus fuit. īō sic uocabat̄. uel forte qa ibi erat t̄ra apta ad faciedũ uasa fictilia. In sepulturam pegnoꝝ q̄ nō hēbãt p̄pũ sepulcrũ. ppt̄ hoc uocatus est ager ille alchedemach & c̄. hoc est ex dei ordinatiōe factũ ad memoriã & pditiōis iude & passiōis x̄. Tunc īpletũ est quod dictũ est p iheremiã. Quia scđ; qd dicit thō lic& auctoritas sequens nō sit ī lib̄ ihemie quē habemus. t̄n iherō uidit istã auctoritatē ũbo ad ũbũ in q̄dã lib̄ hebraico q̄ dicebat̄ ēē iheremie p̄phe. Multi eīm libri p̄pharũ nō habentur. uel alit̄ scđm iheremiã nō est de textu ut dicit thō. nec ēt in antiq̄s est. & tũc qđ dicitur p p̄phã intelligere debemus zachariam qa zacharie. xi. habet̄ ista siña lic& ũba sint aliq̄tulũ mutata. & acceperũt. xxx. aureos preciũ apreciati .i. ipius x̄ quem apreciauerũt a filijs israel. Quia istud p̄ciũ fuit cōstitutũ inter iudã & sacerdotes q̄ erãt de filijs israel. & dederũt eos ī agrũ figuli hoc ē, p agro figuli sicut cōstituit m̄ dn̄us. hoc est additum ab euãgelista. qa predicta erãt a deo p̄ordinata & ihs stetit. hic poīt̄ ipius x̄ introgatio. ad cuius euidentiã cōsiderandũ est, qd t̄ iudei accusauerũt xp̄m corã pilato de t̄

tribꝫ ut habet̄ luc̄. xxiii. p̄mũ fuit qa sb̄uertebat gentē iudeoꝝ a cultu legis. 2ᵒ. qa auertebat p̄p̄m a redditiōe tributi īpatō romano. 3ᵐ. qa dicebat se esse regē. & sic uolebat sibi usurpare regnũ. De p̄ō nō curauit Pilatus qa erat hō gentil̄. & īō nō curabat de obseruatiōe seu uiolatiōe iudaice legis. Secũdũ sciebat ēē falsũ. qa audierat fuisse a x̄ responsũ iudeis. Reddite que sũt cesaris cesari & c̄. ut habitũ ē sup̄. 22ᵒ. De 3ᵒ. introgauit ip̄m xp̄m qa cōt̄ īpatōrē uidebatur ēē directe qd aliq̄s se dicer& ēē regē iudeoꝝ q̄ seruiebãt īpatō romano sub tributo p̄pt̄ qđ romani abstulerãt a iudeis nomē regni a t̄pore Pompeij. & hoc ē qđ dicit̄ hic. & introgauit eũ preses dicens. Tu es rex iudeoꝝ. Dixit ei ih̄s. Tu dicis. s. ueritatē. Qa nō negauit se ēē regē sed magis cōsensit. uerũt̄n exposuit dictũ suũ. d. regnũ meũ nō est de hoc mũdo ut h̄etur ioh̄. xviii. & ī hoc satisfecit pilato qa regnũ imp̄atoris n̄ pōt esse n̄ ī hoc mũdo. & sic regnũ x̄ n̄ erat cōt̄riũ īpatō & quũ accusaret̄ a p̄ncipibꝫ sacerdotum & scribis de alijs que dicta sunt q̄ exp̄ssius tangunt̄ luc̄. 23ᵒ. nihil respōdit. t̄n qa manifeste falsa erant & responsione īdigna. Tũ quia uolebat īplere illđ qđ erat sc̄ptũ de eo ysa. liij. sic agnus coram tōdente se obmutescet & n̄ aperuit os suũ. Tunc dixit illi pilatus & c̄. eadē rōne nō respondit ei. & itē qa nolebat īpedire passionē suã. seq̄ ita ut miraretur preses uehement̄ de x̄ patientia sic tacēdo quũ oĩa que cont̄ eũ dicebant̄ posset exsufflare uno uerbo. Per diē aũt. hic consequent̄ ponit̄ innocentie x̄ declaratio et p̄ō ondit̄ eius innocentia. 2ᵒ. iudeoꝝ resistentia ibi. Principes aut̄. Prima in duas. Quia īnocentia xp̄i p̄mo declarat̄ de ũbo iudicis. 2ᵒ. ex testimōio sue uxoris ibi. Sedente aũt. Ad euidentiã autē p̄me partis adũtendũ qd in fauorē iude-

oꝝ concessũ erat a romanis ut ĩ solẽnitate pascali dimitterẽ unus incarceratus sed; uolũtatẽ eoꝝ ĩ memoriã libatiõis eoꝝ de egypto q̃a in solẽnitate pascali fiebat memoria illius bn̄ficij. Pilatus aut̃ sciebat eos cupidos de obseruãda illa cõsuetudine. ex alta parte uolebat xp̄m libare & iõ ꝓposuit eis obiectionẽ dicens q᷑ libare eis ihm uel Barrabã & nullũ alium ꝑ hoc subtilr̃ credens libare x̄ de cõsensu eoꝝ. q̃a n̄ credebat aliq̃m m̄ q᷑ peteret libatiõem Barrabe q̃ erat homicida & seditiosus & pessimus ut hꝫ luc. xxiii. & iõ credebat q᷑ preeligeret libatiõem ihu & hoc est qđ dr̃ hic. per diẽ at̃ solemnẽ nõ quecunq; sed ĩ solẽnitate pascali ut dictũ ẽ consueuerat preses dimittere pplo unũ uinctũ. ratio dicta est. hebat at̃ tũc uinctũ unũ ĩsignẽ. Dici aut̃ hic ĩsignis nõ nobilitate generis sed ex famositate sui criminis q̃a et̃ bonum ad mala tñsferimus ut dr̃. 5. metha. aliq̃s dr̃ bonus lat̃ ita pot̃ dici ĩsig̃s. seq̃tur. Quẽ uultis uob Barrabã an ihm & c̃. q. d. nullũ aliũ hebitis. & ꝑ hoc credebat liberare ihm ut dictũ est. cuius ratio subdit̃. Sciebat. n. q᷑ ꝑ ĩuidiã tradidissent eum q̃a publice arguebat uitia sacerdotũ et phariseoꝝ. Sedente. hic declarat̃ innocẽtia x̄ per testimoniũm uxoris Pilati. ad cuius euidentiã sciendũ q᷑ diabolꝰ q̃ captioẽm x̄ ꝓcurauerat ꝑ iudeos ꝑ aliqua signa ꝓpendit q᷑ ip̄e ẽẽt uere xp̄s & per consequẽs q᷑ ꝑ eius mortẽ spoliarẽt ĩfernus: hoc aut̃ ꝓpendit ꝑ eius patientiam & ꝑ eius scripturarũ impletiõem: & forte ꝑ sanctoꝝ patrũ in limbo exultẽtiũ exultationẽ: iõ mortẽ x̄ ĩpedire uolebat ꝑ uxorẽ Pilati cui ꝓces efficaces credebat respectu uiri sui/ & hoc est quod dr̃ hic. Sedente aut̃ eo ꝓ t̃bunali iudicãdo. s. x̄ Misit ad eũ uxor eius. nihil tibi & iusto illi. q. d. nullo m̄ cõdemnes eũ. sed magis dimitte eũ. Multa. n. passa sũ hodie ꝑ uisũ ꝑꝑ eũ. Q̃a diabolus apparuerat ei mouens eã t̃oribꝰ ad libationẽ x̄. utrũ at̃ talis apparitio fuerit ei facta sono uł uigilia expresse nõ habet̃ hic. uidet̃ tñ q᷑ fuerit ĩ sono ꝑ hoc qđ dr̃ hic ꝑ uisũ. xp̄s enĩ fuit ꝓsentatus pilato ualde mane ut dictũ est ĩ p̄n. h̃ cã. & iõ ꝓbabile est q᷑ uxor eius iacebat adhuc in lecto. Quia dñe nõ solẽt ita mane surgẽ sicut uiri sui. Principes. Descripta x̄ innocentia hic subiũgĩ iudeoꝝ resistentia. in tãtũ. n. odiebant eũ q᷑ ꝓelegerũt libare hoĩe; pestiferũ ne x̄ libaretur. & hoc est qđ subdit̃ hic. P̄ricipes sacerdotũ & seniores ꝑsuaserũt ꝑꝑ falsas rõnes inducendo ut peteret Barrabã & c̃. & patꝫ usq; ibi. Quid. n. malefecit. q. d. nõ allegatis causam sufficientẽ sue mortis. At illi magis clamabãt. Per clamorẽ aut̃ & tumultũ ppli uoluerũt optinere q᷑ nõ potuerũt ꝑ rõnẽ hr̃e dicentes. Crucifigã. i. morte turpissĩa & acerbissĩa moriat̃. Videns at̃ pilatus. Declarata x̄ ĩnocẽtia ut uisũ est hic põitur ip̄ius ĩnocẽtis ĩiusta cõdemnatio. que; ꝓcessit ex parte iudicis ex timore. ne si dimitteret eum cont̃ clamorẽ ppli accusarẽt̃ postea ad Cesarẽ. & hoc est qđ dicit̃ hic. Videns autẽ Pilatus q᷑ nihil ꝓficer&: ostendendo x̄ ĩnocẽtiã; ad eius liberatiõem. sed magis tumultus fier& pp̄. s. clamantis ĩ contrariũ ꝑ seductionẽ sacerdotũ ut uisũ est: accepta aqua lauit manus suas corã pplo. Ad hoc q᷑ iudei totũ peccatũ sup se accipent & t̃ ip̄e ĩmunis ess& a pc̃o. sed hoc nõ suffic̃ ad oĩmodã eius excusatiõnẽ. Q̃a quũ ẽẽt iudex tenebat̃ ex officio seruare iusticiã & iõ g̃uiter peccauit faciendo cont̃ eum ad habendũ ppli fauorẽ. minꝰ tñ peccauit q̃ iudei. q̃a eius motiuũ fuit minꝰ malũ. Iudei. n. ad occidendũ xp̄; moti sꝫ ꝑ rancorẽ & odiũ. Pilatus at̃ ꝑꝑ timorẽ cesaris & fauorẽ iudeoꝝ habendũ. Tũc

ꝑ credidit q᷑ ꝑ̃mũ angeloꝝ audiuerat. m̃. 2º.

ꝛ cã huiꝰ pone ꝑ̃ illo. 10. 19º.

dimisit illis barraban. Facta sponsione a iudeis quod totum peccatum reciperent super se & filios suos. ihesum autem flagellatum tradidit. hec & ista flagellatio xpi ponatur hic post sententiam mortis tamen fuit ante facta ut habetur ioh. xix. Quia ad hanc intentionem eum precepit pilatus flagellari & illudi ut iudei essent satiati sanguine eius uidentes eum sic punitum ultra condignum. & ideo ponitur hic quasi per recapitulationem. Tunc milites i. post flagellationem immediate & ante sententiam. suscipientes ihesum in pretorio & c. ut magis illuderent in loco patenti & coram multitudine. exeuntes. exuentes eum s. uestimentis suis. clamidem coccineam i. rubeam in similitudinem purpure qua utebantur reges. circumdederunt illi ipsum uestiendo. & plectentes coronam de spinis. i. de iuncis marinis ad modum spinarum acutis. & ego qui hoc scripsi audiui a quodam qui fuerat ultra mare cum sancto Ludouico rege francie quod in littore maris senserat puncturas iuncorum per sotulares intermedios. Posuerunt super caput eius. pro similitudine corone regie. & arundinem in dextra eius. pro sceptro regio. & genu flexo ante eum. & sic illudebant ei facto similiter & uerbo. Unde sequitur Dicentes. Aue rex iudeorum q. d. Voluisti regnare sed non potuisti. & sic eorum illusio accusationi iudeorum respondebat. & spuentes in eum sicut in personam contemptibilem et uilem. acceperunt arundinem de manu eius & percutiebant caput eius et c. ratione contemptus & ratione doloris infligendi quia ex tali percussione aculei corone intrabant caput eius. & postquam descripta est ipsius xpi iniusta condemnatio: hic ponitur iniqua sententie executio. & primo ponitur ipsius xpi iudicati crucifixio. 2°. crucifixi illusio. ibi. Pretereuntes. 3°. ipsius expiratio. ibi. A sexta autem hora. 4°. circa xpi crucifixionem quatuor tanguntur. loci uilitas. iudeorum crudelitas ibi. & dederunt. Militum cupiditas. ibi. Postquam autem. Latronum societas ibi. Tunc crucifixi sunt. Circa primum dicit sic. Postquam illuserunt ei exuerunt clamidem quia clamidem illam coccineam imposuerunt ei sibi solum ad deridendum eum sicut regem falsum. & induerunt eum uestimentis eius e quibus spoliauerant eum ut predictum est. & hoc fecerunt ut ductus ad mortem magis cognosceretur in propria ueste quam in aliena. Exeuntes autem inuenerunt hominem. hoc non est contrarium ei quod dicitur ioh. xix. & baiulans sibi crucem et cetera. ipse enim primo portauit crucem suam quando exiuit de domo pilati ut dicit ioh. sed erat fatigatus ex precedenti labore ieiuniis & uigiliis. ideo milites coegerunt symonem ad portandum eius crucem; ut citius possent peruenire ad locum crucifixionis ut dicitur hic. & uenerunt in locum qui dicitur golgota quod est caluarie locus. ille enim locus non est sic nominatus a caluaria capitis Ade ibi sepulti ut dicunt aliqui. Quia Adam fuit sepultus in ebron ut habetur ios. xiiii. propter quod ebron dicebatur antiquitus cariatharbe i. ciuitas quatuor. quia quatuor magni patriarche sunt ibi sepulti cum uxoribus suis. s. Adam & eua. Abraham & sarra. Isaac & Rebeca. Iacob & Lia. Dicitur autem caluarie locus quia locus ille erat plenus capitibus mortuorum qui ibi decollabantur. quia ibi malefactores puniebantur & sic patet loci uilitas in quo crucifixus est xps. & dederunt. hic ponitur iudeorum crudelitas quando dicitur. & dederunt ei uinum cum felle in potum. Iohannes autem dicit quod dederunt ei acetum. Ad euidentiam huius considerandum quod aliqui dicunt hoc ei factum ut citius moreretur. & sic milites de eius custodia citius expedirentur. quia debebant eum custodire quousque expirasset. dicunt enim quod existentes in tormento si potentur aceto citius moriuntur. sed hoc non uidetur multum probabile. quia acetum est frigidum & per consequens uidetur magis mortem talium

differre. ppr qd aliter dicēdū est. Scribi
enī in quodā libro hebraico q̄ apud eos
ītitulat liber iudicū ordinarioꝝ. qꝛ qꝛ
Salomō dixerat puerbioꝝ. xxxi. date
siceram. i. potū inebriantiū iuuentibus &
uinū hiis q̄ amaro aīo sunt ut bibāt et
obliuiscantur egestatis sue & doloris
sui nō recordentur amplius. io ex occa
sioē huius uerbi seniores iudeoꝝ statu
erāt ut cōdemnatis ad mortē daret uinū
aromaticū ad bibendū ut facilius tolera
rēt passionē. in ihrl; āt erāt matrone deuo
te & cōpassiue que hoc uinū dabant ex
deuotioē. iudei igr̄ ex nimia crudelita
te moti tale uinum datū p xp̄o & aliis du
obus cū eo crucifixis accepūt sibi scdm̄
qđ dictū erat amos. 2°. Vinū damnatoꝝ
bibebant & loco eius posuerūt acetum
cū felle mixtū. Et cū gustasset. Marc
dicit & nō accepit ad bibendū sed solū
ad gustandū modicū. ut sic impleretur
ī eo qđ scriptū est ī ps. Dederūt in escā me
ā fel & in siti mea potauerūt me aceto.
Postq̄ aūt. hic ponit militū crucifigen
tiū cupiditas in hoc qđ abstulerūt sibi
uestimenta sua oīa. quū tn̄ damnatis
ad mortē dimittat aliquod uestimentū
ad carnis sue opimentū. & hoc est qđ di
cit. Diuiserūt sibi uestimēta sua ī qtuor
partes. scđ; qđ dicit ioh. xix. qꝛ qtuor
erant milites ipm̄ crucifigentes. Sorte
mittentes. ista sors fuit missa sup tuni
cā dn̄i incōsutilē que erat facta quasi
reticulato ope. & io nō poterat bene
diuidi quū nō hēret aliquā suturā. et
io miserūt sortes qs hēret eam integrā
ut ipleret quod dictū est per pphetam
Diuiserūt sibi & c̄. Scdm̄ ieronimū istud
n̄ est de textu Mathei nec est in āntiquis
libris sed tm̄ ī euāglio ioh. expositio tn̄ hʼ
auctoritatis patet ex dictis. & sedētes
seruabant eū ne aliqs raperet eū de cruce
añ q̄ esset mortuus. & īposuerūt super

caput eius causā ipius scptā. Iste erat mo
dus iudeoꝝ quod sup capita crucifixorū
ponebāt causa cōdemnatiōis ipoꝝ. ipe āt
accusatus fuerat qđ sibi uolebat usurpare
regnū iudeoꝝ ut uisū est. Tunc crucifixi
sunt. hic describit latrnū societas. ad hoc. n.
crucifixi sūt cū xp̄o ex intentioē iudeoru;
ut xp̄s uideret particeps & magr̄ ī male
factis eoꝝ. sed intentioē dei hec pmitte
tis factū est ut ipleret qđ de xp̄o erat scrip
tū ysa. liii. & cū sceleratis reputatus est.
Pretereuntes. hic describit ipius xp̄i cruci
fixi derisio. Quia pmo fuit derisus a pre
tereūtibus. hoc est a uulgaribus dicentibus
Vah. interiectio est īsultantis seu deridētis
Qui destruis templū dei & c̄. imponebāt
enim ei qꝛ hoc dixerat. sed hoc erat falsū
ut uisū est cap̄ precedēti. Salua temetip;
q. d. nō potes. ex quo patet falsitas tua.
2°. fuit derisus a sacerdotibus. & hoc ē qđ
dr̄. similr̄ & pncipes sacerdotū illudētes
cū scribis. i. legisperitis. & senioribus. i. iu
dicibus ordinariis dicebant. Alios saluos
fecit. q. d. nō est uerū. qꝛ si posset facere
talia saluaret seipm̄. Si rex israel est. nō
quicunq; sed messias pmissus in lege. &
Descendat nūc de cruce. Qꝛ alii reges nō
possent talia facere. & credimus ei. falsū
dicūt. Quia maiora fecit qn̄ Lazarū susci
tauit & qn̄ post mortē de sepulcro surre
xit. & tn̄ non crediderunt ei. Tercio fuit
derisus a latronibus. & hoc est qđ dicitur.
Ad ipm̄. i. uba pmissa ut latrones. īppera
bāt ei. contrariū uidet luc. xxiii. ubi dicit
qđ unus īcrepabat aliū. alter āt rogabat
eū dicens. Domine miserere mei dum ue
neris in regnū tuū. Dicendū qđ Matheus
loquit scđ; illū modū loquēdi qđ societas
dr̄ aliquid facere qn̄ unus de societate
hoc facit. uel alr̄ dicendū qđ utq; īppauit
pmo xp̄m sed alt uidens postea patientiā xp̄i
penituit & uiam petiit & īueit. Ad sextā
āt. hic cōñr describitur ipius xp̄i crucifixi

& derisi expiratio. ubi pmo nota ptbatio elemetorum quasi xpo morienti copatientiu; Secudo confessio assistentiu ibi Centurio aut. Prima in duas. Quia pmo descbit pturbatio corporu supiorum. 2o. inferioru ibi. & ecce uelum. Circa pmu dicit sic. A sexta hora tenebre facte sunt et cete. Ihero dicit sup istu locu qd iste tenebre fuert facte p retractione radiorum solis diuina uirtute. Origenes aut dicit qd h factu est p intpositionem nubiu dempsarum s; i hoc magis credendu est Dionisio q dicit i epla ad policarpu hoc fuisse p iterpositione lune inter terra & sole sicut fit in eclipsi sol. & ibide dicit qd ipe uidit tuc existens i egypto ubi est aeris puritas qa rarissime ibi fiunt nubes et pluuie ppr qd talia potuit tuc magis ppendere uidit igit ut dicit luna ab oriente ascendente uersus meridie & supponente se soli. Ihero at & origenes non locutur de illa eclipsi asserendo qd sic fuerit ut dicunt sed qd potuit sic ee. ex dictis pat& qd illa eclipsis no potuit esse nalis sed miraculosa & hoc multiplr. po qa luna erat. xv. ut patuit cap. precedeti. & tuc luna distat a sole p diametru celi. eclipsis aute solis n pot fieri natalr n tpore coiunctionis solis & lune. ppr qd dicit Dionisius qd mirabat quia non erat tpus conueniens ad tale coniunctione. 2m. miraculu fuit ibi qa trisacta eclipsi luna rediyt ad orientem ita qd in uespe fuit in oriente sole exnte i occidente. & sic orbes eorum sunt ad pstinu statu restituti. Terciu miraculu fuit qa pars orientalis solis pmo fuit obscurata & iteru ultio illuminata. Contrio at modo fit i eclipsi nali. Sup uniusa tram. h accipit pars p toto. Eclipsis eni solis no potest ee uniuersalis. & ppr hoc qn dicit super uniuersam terra intelligendu est de tra iude. Usq; ad hora nonam. ex q pat& qd luna fuit imobilis sub sole p tres horas & i hoc fuit qrtu miraculu illi eclipsis qa in nafali eclipsi luna cotinue moue sub sole. & circa horam nona clamauit uoce magna dicens. heli heli lamazabatani. el in hebreo ide est qd deus. iota lra hebraica adiuncta facit signare cu hoc meus. & io heli idem est qd deus meus. Lama una est dictio p se. & ide est qd qre in latino. zabatani, no est uera lra qa no sigt idem qd dereliqsti me. sed deb& preponi ibi qda lra que uocatur ayn & sonat sicut a formatu i guture unde deb& sic scribi. azabatani. & tuc sigt ibide qd dereliqsti me. sed p igrantiam scriptorum corrupta est lra in latis libris. Dixit at xps se derelictu a deo pre qa dimittebat eu in maibus occidentiu; Quida aut illic stantes. s. milites ipsu custodientes q erant gentiles ppr qd lingua hebraica ignorabant. ppr qd dicebant heliam uocat iste. & cet patent usq; ibi. Ihs autem iteru clamans uoce mag misit spu; in q pat& qd illa uox no fuit nalis sed miraculosa. Quia homo magno cruciatu & logo afflictus. & ex tali afflictione morti sic pximus non poss& sic clamare uirtute nature. Et ecce uelu. hic. 2o. declarat pturbatio elemetorum inferiorum. Qa ad motu tre & aeris uelu tepli scissu est. istud aute uelu secudu aliqs erat in introitu tepli phibens aspectu eorum que erant intr teplu. & io p tale scissione declarata est ipletio uitatis i morte xpi que latebat in figis ueteris testamenti. sed; alios uo no fuit uelu qd eat i introitu tepli sed uelu qd erat intr teplu iter sanctum & scm sanctorum. & scissio eius ide sigficat qd prius dictu est. & hoc dicut coius doctores. De utroq; uo uelo isto dct fuit plenius exo. xxvi. & tra mota est qi non potens sustinere morte xpi. & petre scisse sunt in signu huius qd corda qtucuq; dura deberent xpo morieti compati.

& monumenta apta sūt. Ex t̃remotu. & Ad denotandū q̄ resurrectio x̄ ppiq̄ erat & alioꝝ cū ipo resurgentiū. & multa corpora sanctoꝝ q̄ dormierāt surrexūt. nō tunc q̄n monumenta apta sunt sed hora mortis x̄ sed postea q̄n surrexit. q̄a cum eo resurrexerūt tanq̄ testes sue resurrectiōis. & hoc est qd̄ subdit̃. Exeuntes de monumentis post resurrectionē eius .i. x̄. Venerunt in sanctā ciuitatē .s. ihrl'm; que dicebat̃ sancta ppr̄ teplū diuino cultu deputatū quod erat ibi. & apparuerūt multis. ad declarationē dn̄ice resurrectionis. Centurio. hic ponit̃ assistentiū cōfessio & p̄mo centionis & sue societatis qui uidentes signa p̄dicta in morte x̄ confessi sunt ueritatē sue diuinitatis dicentes. Vere filius dei erat iste. & per cōseq̄ns eiusdē nature cū eo. Secundo ponitur cōfessio mulieꝝ deuotaꝝ que cōfitebant̃ eū facto in q̄tū assistebant ipi morienti Quod non audebant facere ap̄li. q̄a solo iohannes legit̃ ibi stetisse. & hoc est qd̄ dicitur. Erant aut̃ ibi mulieres mlt̄e a lōge. Cōtrariū uidet̃ iohis. xix. ū dr̄ q̄ stabant iuxta crucē. Dicendū q̄ erāt longe respectu militū crucifigentiū x̄. & custodientiū sed ppe erant respectu alioꝝ astātiū. nō enī erant ita lōge quin possent ipm̄ loquentē audire q̄n dixit mat̃ sue Mulier ecce filius tuus & c̄. Que secute erant ihm̄ a galilea. ex deuotiōe quam hēbant ad audiendū uerbū eius. ministrantes ei nēcīa uite sue de facultatibus suis. Iste enī erat mos iudeoꝝ q̄ nēcīa uite administrabantur doctoribus. Inter quas erat Maria Magdaglene. sic noīata a Magdalo castello. & maria iacobi & ioseph mater. Ista erat soror marie matris x̄pi. & mater filioꝝ zebedei .s. iacobi & iohis. Quū sero factum esset &. hic describit̃ ipi x̄ mortui deuota tumulatio ū duo ponūt̃. Primū est sepelientium deuotio. Secūdū iudeoꝝ malignātiū machinatio. ibi. Altera aut̃ die. Circa p̄mū adūtendū q̄ licet mors x̄ fuerit igminiosa ut patet ex p̄dictis sepultā t̃n eīꝰ fuit nobilis & sūptuosa. cuius rō est q̄a passibilitatē & humāitatē assūpsit x̄ps ppter nrām redemptionē & iō ipā cōpleta in sua morte predicta debuerūt cessare & ea q̄ seq̄bant̃ quodāmodo ad gl'iam resurrectiōis ptinere. Vtrūq; aūt fuerat predictū p ppham de t̃pitudine mortis eius isa. liii. tanq̄ ouis ad occisiōē; ducet̃ et cē. & seq̄ ibidē cū sceleratis reputatꝰ est. De nobilitate sepulture eius dicit̃ isa. xi. Radix iesse q̄ stat in signū ppl'oꝝ ipm̄ gentes deprecabunt̃. erit sepulcrū eius gloriosū. hoc igit̃ quod dicit̃ hic Quū sero factū esset. Quia circa uespeꝝ ferie. vi. depositus est de cruce uēit homo diues & ppr̄ hoc de facili potuit accedē ad Pilatū. & q̄a erat nobilis & unus decuria ut habet̃ luc. xxiii. Abarimathia ista est ciuitas que p̄mo reg̃. dr̄ ramatha de qua fuit oriundus Samuel. Noīe ioseph. Nomē aut̃ eius exp̄mit̃ quia erat homo famosus. Q' et iste discipulus erat ihu. occulte t̃n ne expelleret̃ de sinagoga q̄a scd̄m q̄ dr̄ ioh. xii. ex p̄ncipib' multi crediderunt ī ihm̄ sed ppr̄ phariseos nō confitebant̃ ne de sinagoga eicerentur. hic accessit ad Pilatū. Deposito enī timore confidenter petijt corpus ihu. ad sepeliendū honorifice. Tunc pilatus iussit reddi corpus. t̃n quia ioseph erat homo ualens & nobilis ppr̄ qd̄ pilatus petitiōi eius uoluit acquiescere. t̃n quia sciebat x̄pm̄ crucifixū iniuste. & accepto corpore ioseph īuoluit illud in sindone munda. hoc est ī pāno lineo mundo. Ppter quod in altari corp' x̄ non cōsecratur sup pānū sericū, sed lineū. Quia corpus x̄ in sepulcro tali pāno fuit inuolutū. & posuit in monumēto suo. qd̄ erat sumptuose factū. nouo. Q̄a

si aliquod fuiss& ibi añ sepultu' potuiss&
ibi calũniari a iudeis q͛ ille resurrexis-
s& et nõ x͛. Q͛d exsciderat in pet͛. Eadẽ
rõne factũ est hic ne si xp͛s fuiss& sepl͛-
tus in t͛ra dicere͛t a iudeis q͛ discipuli
rapuissent corpus eius fodientes ĩ t͛ra
de subtus p uiã subterraneã & aduol-
uit saxũ magnũ qd͛ nõ poss& de facili
amoueri. ne aliq͛s ueniens poss& rape
corpus x͛. Ad ostium monumẽti. Mo-
numentũ illud erat factũ ad modũ cui͛-
dã domũcule in cuius medio erat sepul-
crũ. & in domuncula erat q͛dã ostiolũ
ad hñdũ illũ ingressũ. Erat autẽ ibi ma-
ria Magdalene & altera maria. Assisten-
tes sepelientibus xp͛; ex deuotione & ad
uidendũ qualr͛ poss& reũti ad ip͛; ũgen-
dũ. Altera at͛. hic ponitur iudeoꝝ ma-
chinatio q͛a ĩpetrauer͛t custodiri seplcrũ
ne discipuli x͛ capent corpus eius & di-
uulgaret͛ eũ resurrexisse. Sed q͛a nõ est
consiliũ contra dñm ut dr͛ pu͛. xxi. idõ
facta iudeoꝝ magis fecit ad oppositu;
s. ad certitudine; dñice resurrectionis
q͛a ab ipis custodibus testificata ẽ ut hr͛
ĩ sequẽti caplõ & hoc est magnũ. s. hre tes-
timoniũ ab adũsariis. Dicit igitur. Altã
die que est post parasceue. i. in sabbato
q͛a feria sexta in qua passus est xp͛us d͛-
dicta est parasceue. i. p͛paratio. q͛a illa di-
e p͛parabant͛ cibaria p sequenti die. In c͛-
tino igit͛ dñice passiois. conuener͛t pnci-
pes sacerdotũ & phisei ad pilatũ dicẽtes.
dñe & c͛. & patet usq; ibi. Ait illis pilatus
habetis custodiã. i. concedo q͛ accipiatis mi-
lites ad custodiendũ eũ p uoluñtate ũra.
illi at͛ abeuntes munierunt sepulcrũ mi-
litibꝫ armatis, signantes lapidẽ sigillo
suo ne aliq͛s poss& ingredi sine scitu eoꝝ.

VESPERE Capitulum xxviii.

aũt facto. Postq̃ euãglista descp-
sit x͛ passionẽ & sepultã; hic cõ-
sequent͛ describit ipiꝰ resurrectiõe;. &
p͛o describit͛ dñice resurrectiõis maĩfestatio
2°. ipius maĩfestate diuulgatio. Vndeciã at͛
Prima ĩ tres. Q͛a p͛o maĩfesta ẽ resurrectio
p descendentẽ angelũ. 2°. p apparẽtẽ dñm
ibi. & exierũt. 3°. p testimoniũ militũ cus-
todientium. ibi. Que quũ abiissent. Circa
p͛mũ tria notant͛. Mulieꝝ deuotio. angli
apparitio. ibi. & ecce t͛remotus. resurrectio-
nis maĩfestatio. ibi. Scio enĩ. Ad euidẽtiã
p͛mi considerãdũ q͛ denõiatio fit a nobli-
ori. idõ apud iudeos oẽs dies ebdomade
denõiabant͛ a sabbo. ita q͛ dies ĩmediate se-
quens sabbatũ dicebatur prima sabbati. i. p͛a
a sabbo. alia. 2a. sabbi. & sic conr. Ab illa at͛
hora q͛ xp͛s fuit sepultus nõ potuer͛t mu-
lieres emere aromata ad ũgendũ ihm
usq; ad uespã diei sequentis. Q͛a solẽnitas
sabbi incepta erat ab hora sepult͛e in qua
non licebat aliq͛d emere usq; ad uespã se-
quẽtis diei. s. sabbati. & tũc. s. in uespere
sabbati emerũt aromata & tũc p͛pauer͛t
se ad ueniendũ. ñ tñ uener͛t ppr͛ nocte
de pximo uenientẽ sed de mane sequẽti
uener͛t in p͛a hora diei sequẽtis q͛ dicebat͛
p͛ma sabbati. Sic igi͛ cõstruenda est lr͛a.
Vespe aut͛ sabbi. que. s. uespa lucessit in
p͛ma sabbi. i. incipit lucessere ĩ p͛ũ diei se-
quentis. Venit maria & c͛. Premitti͛ aut͛
ibi. uespe sabbi. nõ q͛a illa hora uenerit
ad monumentũ ut dictũ est. sed q͛a tũc
se p͛parauer͛t ad uenĩedũ uidere seplcrũ
i. qualr͛ possent ingredi ad ũgendũ ihm;
Et ecce t͛remotus. hic describit͛ anglica
apparicio. nõ ad hoc q͛ angelꝰ prepar&
exitũ de sepulcro dño resurgenti. Quia
xp͛s exiit clauso sepulcro. sic intrauit ad
discipulos ianuis clausis. sed ut onder&
sepulcrũ uacuũ & resurrexisse dñ;. hoc
ẽ igit͛ qd͛ dicit͛. Et ecce t͛remotus factus
ẽ magnus. cuius causa subdit͛. Angel' at͛
dñi descendit de celo. & ũtute eius fc͛us
ẽ ille t͛remotus. Q͛a corporalia obediunt
angelis ad nutũ q͛tũ ad motũ localem.

& ascendens reuoluit lapidē. ut ondere&
x̄ resurrectionē cōpletā. Erat aūt aspect⁹
eius sic̄ fulg⁹. ad icutiendū t̄rorē custodi
b⁹. Vestimēta eius sic̄ nix. Ad dandā cō
solationē mulierib⁹. ꝓpt̄ qđ subdit. Pre
timore aūt eius & c̄. & illud qđ sequtur.
Respondens aūt mulierib⁹ dix̄. Nolite
timere uos. Scio enī. hic ponit̄ dn̄ice re
surrectiōis manifestatio. Que qđē resurrec
tio p̄mo maīfestat̄ mulierib⁹ ip̄m de
uote q̄rentibus. & hoc est qđ dr̄ Scio enī
qꝛ ih̄m q̄ crucifix⁹ ē. hoc addit̄ ad dr̄a;
aliorꝫ quia multi erant q̄ uocabant̄ nōie
ih̄u. Queritis. in sepulcro sic̄ mortuū. nō
est hic. Surrexit enī sic̄ dixit. Hoc autē
addidit angelus ut reducere& ad memo
riā uerba x̄ dicta an̄ passiōem suā. ut sic
magis crederent resurrectiōem ei⁹ factā.
Venite & uidete locū. uacuū. s. ū positus
erat. & pate& t̄ra. Seq̄. Precede& uos in ga
lileā. ibi eū uidebitis. nō solū in b̄titudīe
sed ꝓpīquo t̄pore & ꝓpinqua regione
an̄ q̄ ascendat in celū. & exierūt. hic
ponit̄ maīfestatio dn̄ice resurrectiōis
per ip̄m dn̄m apparentē mulierib⁹ de
sepulcro reuertentib⁹. & hoc est qđ dr̄.
& exierūt: cito ad denūciandū bonos
rumores x̄ discip̄lis. cū timore. ex iso
lita angl̄i uisione. & gaudio magno.
ex x̄ resurrectione. Currentes nūciare
discip̄lis. Mar. xvi. dr̄ qꝛ fugiert̄ de
monumēto timentes & nemini quicq̄
dixerūt. Dicendū tn̄ qꝛ uerbū Marci ī
telligendū est de militib⁹ q̄ iacebant
pre timore sicut mortui. & nemini eorꝫ
mulieres aliq̄d dixert̄. sed ūba angeli
cū eis loquentis apostolis dixert̄. Et ecce
ih̄us occurrit illis reuertētib⁹. s. de mo
numēto ante q̄ uenirent ad apostolos
dicēs illis. Auete. Verbū est consolatori
ū. Ille aūt abierunt & tenuert̄ pedes ei⁹
ex deuotiōē. & adorauerūt eū. adora
tione latrie. Tunc ait ill̄. Nolite timere

hoc dic̄ ad earū pfectā consolationē. q̄a
timor q̄ īuaserat eas ex aspectu āgeli
adhuc totalr̄ nō recesserat ab eis. Ite &
renūciate fr̄ib⁹ meis. Discip̄los suos uo
cat fr̄es. eos amicabilius nōians solito ut
securius accedant ad eū & n̄ timeāt acce
dere. ꝓpt̄ hoc qꝛ reliquerant eū in sua
passione. Que quū audisset. hic decla
ratur resurrectio x̄ p testimoniū custo
dū qui ut dr̄ hic uenerunt ad ciuitatē
de sepulcro x̄ qđ erat aliq̄tulū ex̄ ih̄rl̄;
ut dr̄ ioh̄. xix. & nunciauert̄ p̄ncipib⁹
sacerdotū a quib⁹ erant positi ad custo
diendū sepulcrū x̄. ōīa que facta fuerat.
s. x̄ resurrectionē & angeli terribilem
apparitionē. & congregati cū seniorib⁹
cōsilio accepto militibus & c̄. pecunia;
copiosam dederunt militib⁹ & cetera.
Istud mendaciū militū emerūt iudei.
Quod adhuc tene& iudeos in errore. un̄
sequit̄ postea. & diuulgatū est uerbu;
tanq̄ uerū. qđ tn̄ erat falsū. apud iudeos
ī hodiernū diē. Vndecim ḡ. hic pōitur
resurrectiōis manifesta diuulgatio. &
p⁹ q̄tū ad x̄ discipulos. 2°. ad omnes ꝓ̄ps.
ibi. Euntes ḡ. in p̄ma ḡ parte dicit sic.
Vndecim ḡ discip̄li. Quia iudas erat mor
tuus ut uisū est cap̄. precedenti. Abiert̄
in galileā. scđm mandatū x̄ & angeli
in montē. s. thabor in q̄ transfiguratus
fuit corā iacobo petro & iohanne ut ha
bitū est sup̄. xvii. cā. ubi eī; paucis ostē
derat glīam sue resurrectionis ut ibidē;
est dictū. & iō ibi resurrectionem suā cō
pletā manifestauit ōib⁹ suis discipulis.
Vn̄ pbabilit̄ credit̄ qꝛ illa fuit manifesta
tio de q̄ scribit ap̄lus. ī. corinth̄. xv. dein
uisus est plusq̄ quingentis fr̄ibus simul.
hic tn̄ non exp̄muntur n̄ undecī ap̄li q̄
erant principales discip̄li x̄. prius tamē
uis⁹ ē septies p̄sōis sp̄alib⁹. p̄mo marie
magdalene manenti iux̄ sepulcrū aliis
recedentib⁹ ut dr̄ ioh̄. xx. & Marci. xvi.

Secudo ipi marie magdalene cu alijs mu-
lieribus a sepulcro reuertetibus qa postq
uiderat xpm secuta est alias. & iuenit
eas in itinere: & tuc apparuit eis xpus.
Tercio Petro scdm qp dicit luc. ulti. lic&
no heat expresse ex euanglio qn facta
est ei ista apparitio. pbabile tn est qp
hoc fuit qn ipe & iohannes cucurrerut
ad monumentu. & no inuento corpore
x abijt petrus mirans secu qd factu fu-
erat. ut hetur luc. ulti. & io du esset i
tali admiratioe solitarius credit sibi e
apparuisse. Quarto apparuit duobus dis-
cipulis eutibus in emaus ut het luc. ulti.
Quinto. x. discipulis absente Thoma ut
hetur ioh. xx. & iste qnq; apparitions
facte sut die resurrectiois ut pat& eua-
1° gelia ituenti. Sexto apparuit xi. aplis
existente ibi Thoma ut hetur ioh. xx.
& hoc fuit octaua die post resurrectio-
7° ne ut hetur ibide. Septi apparuit pet
& socijs suis a mare tiberiadis ut hetur
8 ioh. ulti. & octauo i monte thabor ut
hic dr apparuit aplis & alijs multis. &
iteru bis apparuit aplis & discipulis in
die ascensionis. semel in ihrl; ipis coues-
centibus & semel in mote olivieti o hora
sue ascensiois. ut habet Mathei ultimo
& luc ulti. & act. i. seqt. & uidentes eu
adorauert. adoratione latrie. Quida at
dubitauert ex q pat& qp ibi erat alij q
apli qui ia erant certificati de eius resur-
rectione. et Thomas q int alios fuit ma-
gis incredulus. & hec patent ex prece-
dentibus. & ascendens ihs locutus e eis
ad certificandu eos q dubitabat de sua
resurrectioe dicens. Data est m ois ptas
& c. Qa licet qtu ad diuinitate ab etno
hret hanc ptate; & in qtu ho ab instanti
cocessionis hret ptatem in celo & i tra
actiue. tn executiue non habuit ante
resurrectione sua sed uoluit ee passibi-
litati subiectus ppr nram redeptione;

Euntes g. hic ponitur diuulgatio dnice
resurrectiois qtu ad omnes ppios q facta
est post predicatione aplo; p uniuersu
orbe. & hoc est qd dicit. Docete oms getes.
Prius eni dixerat eis qp solu predicarent
iudeis ut supdictu est. x. ca. Quia ante
x resurrectione fides x non erat diuul-
gata p uniuersu orbe ut dictu est. bap-
tizantes eos. Preposuit docete. Quia ca-
thezismus debet precedere baptismu
ui adulti prius debent instrui de his
que ptinent ad fide q baptizentur. In
nomine. ppr unitate substantie. pris
& filij & spus sci. ppr distinctioe; psona;.
Ista e forma baptismi instituta a xpo
sed familiari cosilio spus sci qdamodo
mutata est in pmitiua ecclia qn apli
baptizabant in noie x ut hr act. x. &
xix. ut nome x qd tunc erat odiosum
magnificaretur. & hoc diffusius tractat
qrto sententia;. docentes eos seruare
quecuq; mandaui uob. Videl; sacra a x
instituta & alia ad fide catholica ptine-
tia. Et ecce ego uobcu su oibus diebus.
& hoc dupliciter. uno modo assistendo
eis in opibus miraculosis ad cofirmatioe;
doctrine. Alio m existendo in sacrame-
to heucaristie u est totus x ut pat& ex
predictis cap. xxvi. Usq; ad consuma-
tioe; seculi. ex q pat& qp fides no defi-
ciet usq; ad finem mudi: qtucuq; tbula-
tioibus agitet. Adutendu etia qp licet
deus non assistat cotinue doctorib ecclie
p opatioe; miraculo; quia non e ncce
quu fides catholica sit sufficient cofir-
mata p miracla fca i pmitia ecc/ tn aliqn
hoc m assistit ecclie faciedo miracla ali-
qua ad cosolatioem fideliu. assistit etia
ecclie semp ipam dirigendo p occltos i-
tinctus spus sci. & sic no defici& fides pet
ad laude & glia; dni nri ihu x cui e ho-
nor & glia in scla sclo; Ame. Explicit
expositio Nicolai sup Matheum [illegible]

EIUSDEM NICOLAI EX
POSITIO SUPER MARC
EVANGELISTAM ICIPIT
PREMITTITUR PLOGU

FACIES LEO
nis a dextris ipsorum
quatuor. Eze. i. scd;
q dictum fuit i pri
euanglij scdm Mat.
p quatuor facies qs
uidit Eze. ppha in
aiali uno designantur quatuor euange
liste seu quatuor euangelia ab eis scripta
de dño nro ihu x. & sicut in facie hois
designat euangelium Mat: sic in facie
leonis designatur euangeliũ Marci. de
quo dr uerbũ ppositũ. facies leonis & cet.
In quo quidẽ uerbo circa Marci euãgelium
possumus q̃tuor notare. s. modũ pceden-
di: quũ dr facies. speciale subiectũ: quũ
dr leonis. ordinẽ uel situ: quũ dr a dextris.
ipius cũ alijs certũ numerũ: quũ dr ipsorum
quatuor. Circa primũ considerandũ q
lic& facies sit breuis pars corporis: tñ in
ea continent omnes sensus. uidel; uisus
auditus & c. sic in euangelium Marci
lic& sit breue respectu aliorum triũ euãge-
liorum: tñ in eo breuiter continent senten-
tie triũ euãgeliorum scdm q dicit grg. sr eze.
Si q̃ras quid Marcus de incarnatiõe dñi
senserit hoc quod Matheus Luc. & iohns.
& io talis modus pcedendi in q sub qdã
cõpendio continentur aliorum sententie cõ-
petenter p faciẽ designat. De q pot acci-
pi illud qd dr hester. xv. Facies tua plẽa
grãrum. Quia modus pcedendi ipius scĩ Mar-
ci euangeliste lic& sit breuis ut dictũ est
tñ plenius est sententiarum grosarum. & sic p;
primũ. Circa secũdũ cõsiderandũ q lic&
Marcus de oĩbꝰ x fcis scribat sicut & alij
tñ spalr uersat & imorat circa resurrectioẽ
& regnũ x. quod assecutus est xpus in sua
bñdicta resurrectiõe. scd; q dicit aplis ime-
diate post resurrectioẽm suã Mat. xxviii.
Data ẽ m oĩs ptas i celo & i tra. Qd qde regnũ
p leonẽ cõseqñr designat q est rex aĩalium
ut dic ysidorus ethi. xii. & ideo spale sbm.
Circa qd spaliter imorat Marci euãgelium
designatur in noĩe leoĩs. & hoc ppr tria q
i resurrectiõe xpi repiunt ex pprietatibꝰ
leoĩs assimilat. Primũ est resurrectiõis effi-
ciens principiũ. qd in alijs hoĩbus ẽ extri-
secũ sed in xpo fuit itrinsecũ. scd; q ipe dic
ioh. x. Potestatẽ habeo ponendi aĩam meam
& iterũ ptatẽ habeo sumẽdi eã. Quia ppria
ũtute resurrexit. & simile huius in pprietate
leoĩs repit. dormit ẽ; oculis aptis scd; q dic
ysidorus u sup. Lic& aut caro x i sepulcro
dormierit p uerã mortẽ & aĩe separatione;
tñ diuinitas utriq; cõiuncta uigilabat scd;
q dicitur cantic. v. Dormio & cor meũ ui-
gilat. pprietate n. & ũtute huius deitatis
sic uigilantis surrexit a somno mortis. Vñ
pt exponi quod dr ihere. iiii. Ascẽdit leo de
cubili suo. Quia xpo qui est leo de tribu
iuda de sepulcro ascẽdit ũtute ppa. Secũdo
assimilat leoni ppẽ tpꝰ & modũ. Qa resurr
x facta est post triduũ. Quod tñ accipit per
sinodochẽ. ita sitr leo natus de nouo tribus
diebꝰ dr dormire scd; ysid. u sup. & postea
fremitu & rugitu pris excitat. sic xpo post
triduũ dormitioĩs in sepulcro ũtute dei pris
fuit excitatꝰ a mortis somno scd; q dicatur
act. iii. Hunc deus suscitauit a mortuis & c.
& io de hoc pt expoĩ illd gen. xlix. Catu-
lus leoĩs iuda. & subdr requiescẽs accubuis-
ti ut leo. s. i sepulcro. & subdit qs suscitabit
eũ. s. de somno mortis. s. post triduũ. ad qd
potẽat responderi deus pater ut patet ex
predictis. nec istud dictũ contrariatur ei
qd premissũ est. s. q xpo resurrex ũtute

ppa. Quia una & eadē simpliciter ptas pa
tris & filij. Tercio assimilatur resurrectio
leoni ppter assecutū iperiū. Quia licet xps
añ resurrectionē humilis & abiectus appa
ruit tñ i resurrectioē dominiū oīū obtinuit
scdm; qp dic aplš ad philipē. 2. humiliauit
semetip; factus obediens usq; ad morte;
mortē aut crucis. Ppter qd deus exaltauit
illū & donauit illi nomen sr oē nomē. ut
i noīe ihu omne genu flectat celestiū ter
restium & infernoꝝ & c. Et in leone inueit
hmōi similitudo i qtū est rex aīaliū ut
predictū est. & iō nomen leonis dr a leon
grece qd sigt regē latiē. & de hoc dr apoc.
v. Ecce uicit leo de tribu iuda. Quia p suā
bndictā passioē & resurrectioē subiecit s
oē creatā; & sic p; secūdū. Tercio in uerbo
preassūpto notat huius euāgelij situs uel
ordo quū dr a dextris. In illa eñ uisione
imaginaria ezech. pphe oñsa sic appare
bat aīal hns qtuor facies. qp facies hoīs erat
i directo aspectu pphe. facies autē leois a
dextra parte. & bouis in sinistr. Et iō sicut
euāgeliū Mat. qd designat p facieē hoīs
ponitur pmū ita euang. Mar. ratioābiliter
poit secūdū. Quia dextera pars prior est
sinistra. & de hoc pot exponi qd dr deutō.
xxxiii. In dexta eius ignea lex. i. lex euā
gelica a Marco descpta. Dicit ignea quia
accendit aīos fideliū amore celestiū i qtū
describit resurrectioēm xp p quā itroducim
ad celestia. Quia tūc saluator nr deuicta
morte eternitatis nob aditū reserauit sic
dr in collecta pasce. & in signū huius āge
lus resurrectiois xp nuncius, q phennem
uitā eius nunciare uenerat recte i dextra
sedebat. secūdū qp dicit btūs ggr. omel. xii.
Et sic patet terciū. Quarto in uerbo pāssūp
to describit numerus determinatus euāgeli
oꝝ quū dr ipoꝝ qtuor. Circa qd cōside
randū qp licet plura euangelia & a plibꝫ
fuerint descripta qtuor tm sūt approbata
scdm; qp dr in plogo sup Mat. & hoc ppter
figurā sacramenti. quia iste qternarius
multipliciter fuit in lege figuratus. Primo
i. 4or. fluminibꝫ de paradiso exeuntibꝫ. geñ.
2o. Itē in qtuor priarchis a qbꝫ denoīata ē
cariatharbe. i. ciuitas qtuor. geñ. xxiii. Qa
qtuor pncipales priarche sūt ibi septi cū
suis uxoribꝫ. 3o. in qtuor circul arche testā.
Exo. xxv. Quarto i qtuor pedibꝫ mense
ppositiōis ibidē. Quinto i qtuor cornibꝫ
altaris holocaustoꝝ. exo. xxvii. Sexto in
qtuor ordinibꝫ lapidū rationalis. exo. xxiii.
Septi. in qtuor deambulatorijs domus sa
lomonis. 2o. regū. 7. Octauo. i qtuor uentis
mortuos uiuificantibꝫ. eze. xxvii. Nono
i quatuor tre minimis preceteris tñ sapi
entibꝫ. pū. xxx. Decimo i qtuor uiris
i fornace deū laudantibꝫ. Dañ. 3. Undeci
i quatuor fabris cornua hesiū deiicientibꝫ.
zachā. i. Duodeci. i qtuor qdrigis p orbe
discurrētibꝫ zaca. 6. Terciodeci. i qtuor aīa
libꝫ oculatis ante & ret. apoc. iiii. De qbꝫ
ibidē subdr qp reqē nō habebant die ac noc
te dicentia. Sanctus. Sanctus. Sanctus dñs
deo oīpotens. cui ē honor & glia i scla sclo
ꝝ AMEN. Explicit prologus Nicolai
re expositione eiusdē sup p[illegible]
[illegible] incipit

MARCUS EUANGELISTA.

Euanglio Marci btūs ihero
premittit plogū istū q diui
ditur in tres partes. Quia
primo iheronimus ondit scp
toris auitatē. 2o. describit modū ordinis
ibi. Nam initium principij. Tercio ordinis
rationē ibi. Deniq;. Circa pmū ondit auctas
bti Marci sceptoris huius euangelij. Primo
qtum ad officiū post eius conuersioēm ad
fidē catholicam quū dicit. Marcus euangta
dei electus. Ad officiū. n. scribendi euāge
lium fuit a deo electus & assumptus. Scdo
qtū ad eruditionē in fide catholica pleni
orē quū dr. & petri i baptismate filius &
i diuino sermone discipls. ex hoc enim qp

fuit filius spũalis btĩ petri fuit ei magis fa
miliaris & p consequẽs spũalius ab eo eru
ditus de factis & doctrina x̃ scdm q̃ petrꝰ
uiderat in x̃ & audierat ab ipo. propt̃ qd
certius poterat scribere euangeliũ a petro
auditum q̃ cẽti discipli eius. Tercio ondr
eius auctoritas ex statu quẽ habuit ante
conuersionẽ quũ subdr. Sacerdotium in
isrl' agens scdm carnẽ leuita. Quia ad sacer
dotes & leuitas ptinebat scire pre ceteris
scpturas ueteris testamenti q̃ de x̃ testimo
niũ phibent. In italia scpsit ubi tũc uigebat
studium quod a grecia fuerat romã transla
tũ. & in eadẽ ciuitate Marcus rogatus a
fribus scpsit istud euãgeliũ ut dic iheroni
mus in libro illustriũ uiroꝝ. & ex sollẽni
tate loci scptoris ondr auctoritas. Quia in
talibus locis nõ solent scribere n̄ hõĩes auc
tentici. Ostendens in eo qd & generi suo de
beret. Sacerdotes .n. leuitici generis q̃ de
bent intelligere scpturas pphetaꝝ testiũ.
de x̃ phibentiũ ex hoc reddunt̃ magis e
idonei ad sac scribendũ euãgeliũ. Et xpo.
Quia licet breuiter scpsit euangeliũ. tñ
sufficienter x̃ reddidit debitũ eius euãge
liũ complete scribendo. Nam initium. hic
coñr ondit thoꝰ scpture ipius Mar. ordinẽ.
Circa qd sciendũ q̃ Marcus in principio
euangelij sui ponit quãdã prefationem
usq; ad illum locũ fuit iohannes in deserto
ubi premissa prefatiõe incipit narratiõe;
Primo ḡ ondit thoꝰ ordinẽ scripture Marci
q̃tũ ad prefationẽ seu plogũ. 2°. q̃tũ ad nar
rationẽ seu tractatũ. ibi. Qui ops. Circa p̃m.
sciendũ q̃ Mar. in prefatiõe sui euãgelij po
nit duas pphetias. prima habet̃ Malachie. q̃.
Ecce ego mitto angelũ meũ & loqt̃ de aduẽ
tu x̃ in mundo ad quẽ denũciandũ p̃mis
sus iohns baptista in hac pphia designat̃
p angelũ / Angelus .n. int̃pretat̃ nuncius.
Scdo h̃et̃ isa. xl. Vox clamantis in deserto
parare uiã dñi. & loqtur de aduentu xpi
i corde humano p fidẽ & deuotionẽ. & de

istis duobus ondit hic thoꝰ. licet obscure conti
neantur in p̃fatiõe Marci euãgeliste. quũ;
dr. Nã initiũ principij .i. initiale pncipiũ
seu plogũ a quo incipit suũ euãgeliũ ĩ uo
ce pphetice exclamatiõis instituens. Quia
plogũ suũ inchoat a pphis ut dictũ est.
Ordinẽ leuitice electiõis ondit .i. sue elec
tiõis ad scribendũ euãgeliũ. ondit ordine;
p hoc q̃ a principio sui opis allegat pphias
quaꝝ intellectũ sacerdotes leuitici gñis
de quibus fuerat debebãt hr̃e. ut p̃dicans
iohe; p̃destinatũ .i. a deo preordinatũ emis
sũ in uoce angeli. ut dictum ẽ anũciantis — i. figura nõie angeli
s. iohs. non solũ uerbũ carnẽ factũ .i. aduẽ
tũ x̃ in carnẽ per quã in mundo uisibilis
apparuit. sed corpus dõ .i. ecctiã seu congga
tionẽ fideliũ que est corpꝰ x̃ misticũ ĩ oĩa
p uerbũ diuine uocis ãiatũ .i. uiuificatu;
Quia sic ãĩa uiuificat corpꝰ uita nat̃e. ita
ũbũ diuinũ qd est dei filius ueĩens ĩ m̃etibꝰ
hõĩum uiuificat eos uita gr̃e. & utrũq; ad
uentũ x̃. s. ĩ carnẽ & ĩ mentẽ denũciauit iohs
baptista p suã predicationẽ. & quia ista p̃
dicatio iohĩs fuit ordinata ad eruditionẽ
fideliũ io subdr. ut q legẽ sciret .i. ãĩa dũte
ret. Cui initiũ carnis in deo .i. ĩ ipm̃ xpum
cuius caro nõ habuit principiũ ex uiro. q̃a
nõ ex uirili semine natus est. sed uirtute sps
scĩ illa caro scĩssima fuit formata. & ĩ ibu
ueĩentis habitaculũ .i. mentẽ humanã q̃
est habitaculũ ipius x̃ ueĩentis in mente;
ut dictũ est. Caro deberet agnoscere .i. ho
q̃ in scriptũa sacra uocat̃ caro. isa. xl. Oĩs
caro fenũ & oĩs glĩa eius q̃i flos agri. q̃a per
plogũ Mar. euangeliste homo legens debet
cognoscere utrũq; aduentũ x̃. s. in carne
& in mente. atq; in se uerbũ uocis .i. dei fi
liũ per iohem qui uocat̃ uox uerbi scdm q̃
h̃etur iohis. i. ego uox clamantis ĩ deserto.
annunciatũ. qd in cõsonantibꝰ pdiderat .i.
ĩ parentibꝰ primis suasiõibꝰ serpentis cõse
tientibꝰ. in quibꝰ genus humanũ pdidit
uerbũ dei. mentes uiuificans uita gratie

inuenir& per fidē uerbi incarnati quā pdi-
cauit ioħs. put traditur in euangelio Mar.
Aliter expōit̄ ab aliquib; ab illo loco. Ca
ro debere& cognoscere. i. pr̄ iohis baptiste
s. zacharias debere& cognoscere qđ angel;
ei apparens uerū sibi annunciauerat. Quia
ppt̄ dubiū ubi eius factus est mut;. Atq;
in se ūbū uocas. i. loquelā articulatā. quod
ī consonantib; perdiderat. Quia lic& mu
ti possint sonare uocales nō tn̄ cū eis possūt
sonare consonantes. Inuenir&. Q'a zachari
as in natiuitate filij firmiter credendo re-
cuperauit loqlā quā pdiderat ubis angeli
discredendo. Denīq; quū pfecti euāgelij
& c̄. hic coñr ondr̄ ordīne scptē Marci qtū
ad narrationē seu tractū sui euāgelij ondēs
eū ordinate scpsisse p hoc qđ aliqua omisit
eo qđ sufficienter erant a Matheo expressa.
aliqua et ab eodē Mat̄ dicta breuit̄ tetigit
ut uitar& plixitatē & ūboꝝ Mathi ondera&
firmitatē. Quia in ore duoꝝ uł triū testiu;
stat omne uerbū. In hoc etiā qđ aliq̄ addid'
ult̄ Mathei dicta ad pfectiorē euāgelij des
criptionē. & hoc est quod dr̄. Denīq; pfecti
euangelij opus intrans. i. narrationē euan
gelij incipiens. & dicit. Perfecti euāgelij. q'a
lex mosaica lic& esse& bona tn̄ fuit īpfecta
q'a pplo rudi & īpfecto fuit data. io dr̄. hebre.
vii. nihil ad pfectū adduxit lex sed euāge
liū īpfectionē legis suppleuit. uel alr̄ dicit.
Pfecti euāgelij. ut continet lra cū hoc quod
sequit̄. & a baptismo dn̄i predicare īchoās.
Quia x̄ tpore predicatiōis sue incepat triceši
mum etatis sue ānum. ut hēt luc. iij. qđ ē tp;
etatis pfecte. & scdm hoc pt̄ dici pfecti euā ge
lij opus intrans & c̄. eo qđ incepit narratiōē
euāgelij sui a bapti. x. q̄ tpore fuit in etate
pfecta. Non laborauit necessitate carnis. s. xpi
quā in priorib; uiderat. s. in dictis Mathi
ad uitandū supfluitatē. Sed totius exprimēs
expositionē. i. quomō post baptismū īmedi
ate intrauit desertū inhabitando. & ieiuniu;
numeri. i. xl. dieꝝ. Qui numerus ē mystic'
eo qđ consurgit ex denario per q̄ternarium
ducto. in quo significat̄ qđ īpletio decalogi
ī fide ūbi incarnati in q̄ternario euāgelioꝝ
descripti ducit ad uitā btām scdm qđ dicit
saluator Mat̄. xix. Si uis ad uitā ingredi
serua mandata. Temptationē diaboli. q̄
plenius describit̄ Mat̄. iiii. Congregationem
bestiaꝝ & ministeriū ptulit angelorū.
Vt ondere& q'a aīalia irrationabilia & cre
atē intellectuales celestes obediāt ei. Vt
instituens nos. i. ad hoc predicta breuiter
tetigit ut instruer& nos ad intelligendū
qđ eadē latius dicta a Matheo uera esset
ideo subdit̄. Nec auctoritatē facte rei. i.
euāgelij descripti a Matheo demere& sed
magis addere& & cōfirmare&. & pficiendi
opa plenitudinē non negare&. addendo
aliqua ijs que a Matheo fuerāt predicta.
Denīq; amputasse. hic coñr ostendit pre
dicti ordinis rationē. lic& n. sps scūs pn
cipalis causa fuerit huius ordinate descp
tionis. marcus tn̄ fuit causa īstrumētalis
& ex parte eius. hic assignat̄ causa dicti
ordinis & primo ex eius humilitate. 2.
ex studiositate. ibi. Cuius p singula. Circa
primū sciendū qđ sapientis est ordinare
seu ordinate describere. humilitas autē
maxime dispōit ad sapientiā diuinā scdm
qđ dr̄. pū. xi. Vbi humilitas ibi & sapiētia
& io ondit̄ Marci humilitas quū dicitur.
Denīq; amputasse police sibi dr̄ ut sacerdo
tio repbus hēret. Ex humilitate. n. reputa
bat se indignū. & ideo reformidabat ascē
dere tantum gradū. sed tn̄ cōsentiens fidi
predestinate potuit electio. i. diuina ordi
natio que ita potens est qđ ei nullus potest
resistere consentiens fide. i. cōdecendens
deuotioni fideliū q̄ desiderabant eū hre
epm. fecit alr̄ rōnē pmouendo sed ex hu
militate refugere&. io subdr̄. Vt nec ī ope
uerbi pdere&. i. ī predicatiōe qđ est opus
epi. Vn̄ act̄. vii. apli quoꝝ successores sūt
epi ut hēt in decretis dist. xxi. Ca. In nouo

testamēto administratiōe; tporaliū .vii. diachonibus cōmisert ut opi predicatiōis liberius uacarent. Quod meruerat ī genere. fuit enī de tribu leui ad quā spectabat sacerdotiū. Nam alexandrie eps̄ fuit. nō obstante q̄ āputasset sibi policē. nō enī dicit q̄ āputauerit sibi totū policē sed forte aliquā partē p quā nō impediebat a cōsecrando & simile factū dicit in libro q̄ dicitur paradisus de Antōio anachorita. quē quidā ciues uellent rapere & cōstituere sibi epm̄ ferro secuit sibi aurē sinistrā. dicens lex diuina iubet nullis aure precisa opari ī epm̄. Quod quū theophilo epō hoc dictū fuisset rn̄dit. a iudeis lex ista seruat. ego aut si dederitis m̄ aliquē naribus trūcatū sed morbo pbū nō dubito eū epm̄ facere. hoc tn̄ modo nō obseruat. Cuius p singula opus. Hic cōnr redditur ratio ex studiositate. homines enī studiosi magis possūt cōgregata ordinare & ordinatius scribere. Marcus aut fuit ualde studiosus scdm q̄ dr̄ hic. Cuius p singlā opus scire. s. pphias de xp̄o pnūciatas & euangelij in se dicta disponere. nō solū intelligendo sed et opādo. & disciplinā legis agnoscere. Nō solū; litalr intelligendo sed etiā spūalr. & diuinā in carne dn̄i natā intelligere. q̄tū ad distinctionē nārū & suppositi unitatem q̄m uitā & doctrinā bt̄i Marci debem imitari. Ideo concludit ibō que in uos primū requiri oportet doctrinā bt̄i Marci imitādo. De hac inq̄sita uolumus agnosci. s. ab alijs. Quia pfectiōnē quā aliq̄s h̄t debet aliis tradere scdm illd̄ prima petri .iiii. Vnus quisq; prout accepit grām ī alterutrum illam autē administrantes sic̄ boni dispēsatores multiformis gratie dei. q̄a hoc cedit ad magnū meritū. Vn̄ subdit. hn̄tes mercedē. Sed quia iste labor sine dei adiutorio nō pficit. ideo subdit. Qui plantat erudiēdo. & qui rigat et ē illam eruditionē fouendo & nutriendo. Vn̄ dicit aplus

chorinth. .3. Ego plantaui. apollo rigauit. deus aut incremētū dedit. q̄ est bn̄dictus in scl̄a sclo᷑ amen. Occasione cuiusdā dc̄i ī hoc plogo pt̄ queri utrū licitū sit alicui se ipm̄ mutilare. & arguitur q̄ sic. q̄a bt̄s Marcus āputauit sibi policē ut dictū est. nec tn̄ ex hoc repbat. Itē occidere se ipsum peius est q̄ mutilare. Sanson at se ip; īfecit ut habet iudi. xvi. & tn̄ numerat int̄ scōs ut habet heb. xi. Itē Rasias int̄fecit se ipm̄ ut habet ma. ii. machabeo᷑. xiiii. & tn̄ sciptura uidet ex hoc ipm̄ cōmendare quia ibidē dicit eligens nōbiliter mori potius q̄ subditus fieri pc̄coribꝫ. Itē minꝰ bonū est contemnēdū pp̄ter cōseruatiōe; maioris boni. sicut ad cōseruationē uite aliq̄s piicit merces in mari. sed ūtus castitatis est maius q̄ mēbrū corporale. ergo licite pt̄ sibi aliq̄s abscindere uirilia pp̄ conseruationē castitatis. Contrā arguit p illd̄ qd̄ habet in decretis dis. lv. cā. Si q̄s amputauit sibi uirilia clericus non fiat q̄a homicida sui est. R. dn̄ q̄ q̄libet pars corporis ordinat ad totū & iō de ipā ordināndū ē put respicit bonū hōis & cōitatibꝫ. Q̄a sicut pars hominis ordinat ad totū corpꝰ sic corpus ad hominē cuius est pars & unꝰ hō ad totā cōitatē. igit̄ si membrū aliqd̄ sit nociuū cor. ut pote q̄a pp̄ter aliquam egritudinē est alio᷑ membro᷑ cōruptiuū licite pot̄ abscindi ne inficiat alia mēbra. & hoc ab eo cuius est si h̄eat artē medicādi uel ab alio de uoluntate eī q̄uia cuilibet cōmissa est cura salutis sui corporis. Sic̄ homicida uel raptor p iudicē licite occidit & a cōitate hominū abscidit ī q̄tū eius uita esset ī nocumentū cōitatis. Quia iudicibꝫ cōmittit cura salutis cōitatis. Si aut mēbrū sit sanū tunc reglānt nō est licitū aliter se ipm̄ mutilare. pmo q̄a homo amat nālr se ipm̄ & p consequens oīa q̄ sūt de integritate ipius. & iō mutilare se ip; ē agere cont̄ caritatē quā quilibet tenet

habere ad se ipm. Itē homo singularis est pars cōitatis. & io inferre sibi nocumētū p mutilationē est agere cont̄ cōe bonum. Itē deus est institutor natē instituendo mēbra in corpore. & io mutilans se ipm agit cont̄ deū. In casu tn̄ licitū est. uidelicet ex precepto dei occulto. qd alio m̄ uocat̄ instinctus spūs sci. Quia deus est actor natē & dn̄s uite & mortis humanē & p cons oīm membrox. & io si pcipiat homini auferre sibi uitā uel mēbrū aliqd: non solū licitū sed et debitū est hoc fieri. & hoc m̄ dic̄ aug. i. de ciui. dei qp Sāson interfecit se ipm cum philisteis. Quod pbat ex hoc qp dn̄s ad hoc agendū restituit miraculose pristinā fortitudinē. Vn̄ dic̄ ibidē aug. ille hoc latenē fieri iusserat qui p ipm mira cula faciebat. & hoc etiā modo dicit aug. de qbusdā scīs mulieribus q̄ tpore psecutiōis se ipas occiderunt de quibus eccl̄ia memoriam facit. Iudei ū & aliq xpiani in hoc ipsos sequētes dicūt qp et sine tali precepto diuino uel instinctu licitū est alicui se ipm occidere uel mutilare in casu. s. qn̄ uidet rōne uite sue uel alicuius mēbri iminere sibi ludibriū in cōtemptu dei. Quia debet negligere uitā ppā. multo fortius aliquā sui corporis partē ad precauendū cōtemptū honoris diuini. & hoc m̄ dicūt qp Sansō interfecit se ipm considerans qp philistei excebāt i eo ludibriū ad laudem idolox suox & i diuinū contēptū. & Razias ut hēt machab. xiiii. & eodē modo quedā mulieres scē legunt̄ sibi nares āputasse ne ab īfidelibus exercerēt luxuria i corporibus eax in contēptum diuinum. Sed istud dictu; uidetur esse expresse contra dictū saluatoris ioh. ulti. dicentis petro. Quū ees iunior cingebas te & ambulabas ū uolebas. quū autē senueris extendes manus tuas & alius te cinget & ducet q̄ tu non uis. & subdit̄. hoc aut̄ dix̄ significans q̄ morte clarificatus esset deū. Sz quē locū dic̄ aug. qp hoc satis expressit nō a se ipo sed ab alio debere occidi q̄ uestigia seq̄ xpī. & eodē m̄ dicendū de mutilatiōe. Ratio et que iducit̄ per oppositū n̄ ualet. qa licet itentio ifidelium sit exercere ludibriū i scīs ad dei cōtemptū. tn̄ ex diuina ordinatione q̄ ex malis elicit bona; ordinat̄ ad dei gl̄iam & meritū electox. Qd p; i mr̄ibus q̄ qto maiora ludibria & magis exq̄sita tormenta sustinuert̄. tāto gl̄osius de tirannis triūphauert̄ ad tirānox cōfusionē & ppū meritū & dei gl̄iam q̄ i mr̄ib triumphabat. Ex predictis patet ad pm̄ articulū qp Marcus amputasse credit̄ sibi policem instinctu spūs scī. & eodē m̄ dicēdū est ad secūdū & .3. Ad .4. dicendū qp nō est licitū āputare sibi uirilia ppter obseruantiā castitatis. tū qa hoc non est efficax remediū. quia per hoc nō abscīdātur concupiscentie interiores. tū qa p aliā uiā hēt melius remediū. uidelicet p conatū liberi arbitrij resistendo tēptatiōibus cū adiutorio dei. scd; illd̄ chor. x. fidelis deus ē & nō patiet̄ uos tēptari sr̄ hoc qd potestis. sed faciet cū temptatione; puentū ut possitis sustinere. Explicit prologus prologiq; expositio. & primu capitulum Marci euangeliste a fr̄e Nicolao expositū incipit.

INITIUM SCI euangelij et cet. Euangeliū scd̄m Marcum in duas partes diuiditur. s. in hoc i plogū & tractatū. 2. ibi. fuit iohannes. Sic patet ex predictis Marcus breuitati studuit in scribendo. & ego sibi intendo breuitati studere ipm exponēdo. ea q̄ repetit

dicta in Matheo omittendo maxīe ū eēt
īmorandū. Dicit igitur. Initiū scī euāglij.
Euangeliū idē est ꝙ bona enūciatio. quia
ibi enūciat̃ innarrabile bonū qđ ab anti
quis patribꝫ fuit sūme desideratū scđm
ꝙ dicit saluator luc. x. Multi pphe & re
ges uoluerunt uidere que uos uidetis &
nō uiderūt & audire que auditis & nō
audierunt. Ihū. i. saluatoris x̄. i. uncti
quia est rex & sacerdos qbꝫ ī lege debe
bat̃ unctio. filij dei. Matheus autē ī pn̄.
euāgelij sui dicit. filij dđ. filij Abrahā. qa
eius genealogiam scđm humanā naturā
narrare uolebat ut patet in principio euā
gelij sui. Marcus uero illā tanq̄ sufficien
ter enarratā dimittens uocat eū filiū dei
s. naturalē non adoptiuū diuinā natā; in
qua est idē patri ondens. Sciēdū est etiā
ꝙ Marcus ante conūsionē ad fidē erat in
structus in lege & in pphis de xp̄o testi
moniū phibentibꝫ iō a pphis de x̄ īcepit
suū euāgeliū sub uno cōtextu duas pro
phetias coniungens. Quaꝝ pa scribit̃ mala
chie. 3. Scđa isa. xl. Quorum itellectus patet
ex predictis in prologo. Verūtñ Marcus
hic solū exprimit isaiam ppha; dicens. sic
scptum est in isaia. Quia licet ambo pphe
uno spū pphārunt. isaias tñ pncipalior est
altero & iō solꝰ noīat̃. & qa auctoritas ulti
ma est ipsius isa. res at denoīat̃ a fine. Itē
qa marcus breuitati studebat ut dictū ē
ī plogo. Fuit iohnes. Hic ponit̃ tractatus
siue narratio. Circa qđ considerandū ꝙ ī
tentio euāgeliste ē ondere reductionē pec
catoris in deū p opꝰ mediatoris. & iō pmo
ondit psonā mediatoris. 2°. reductionem
pctoris. ibi. & statim sps expulit. Circa p̄.
mediator ondr̄ dupl̄r. primo ūbo pctoris
scđo. facto & ūbo dr̄ patris. ibi. & factum
est in diebꝫ. Circa pmū describitur locus
ū hoc iohns predicabat. quā dr̄. fuit iohs
ī deserto. Quia predicabat penitentiā agē
dā. ut hoīes essent dispositi ad x̄. de pxio
uentū receptionē. & sic loci conditio cōgru
ebat sue predicationi. aspitas eni deserti aus
teritatē pnie designat. Baptizans & pdicās
baptismū pnie in remissionē pccoꝝ. hoc ē
exponit̃ dupl̄r. Uno modo de bapti x̄ ūtu
te cuius dimittūt̃ pcca. & qa talē baptismū
iohes dare nō poterat nō ipm̄ predicabat
dandū p xp̄m in pxi uentūm. & scđm hoc
li. & baptizans refertur ad baptismū iohis
& qđ seqt̃. predicans baptismū pnie & cet̃
refert̃ ad baptismū x̄ futum. Alio m̄ expo
nit̃ de bapti iohis & sic baptizans & pdicās
referūtur ad predicationē iohis & bapti
eius. Quia licet p baptismū iohis nō dimitte
rent̃ peccata: successio tñ illius bapt erat q̄
dā ptestatio agendi uerā penitētiā de pctis
p quā dimittunt̃ pcca. & īgrediebatur ad
illū omnis iudee regio & c̄. i. multi de alia
regione & de ihrlosolimis. & est ypbō locutio
sicut in cōi modo loquēdi dicit̃ de aliquo
spectaculo tota ciuitas uadit ad tale spec
taculū licet aliqñ maior pars ppli nō uadat.
& baptizabantur in iordane ab illo ī flu
mine. Per illud eni flumē filij israel trāsie
rūt ad terrā pmissionis & iō baptismo iohis
ꝯuenter factus est in iordane flumīe. quia
erat quedā protestatio pnie agende per
quā est transitus ad terram uiuentiū scđ;
ꝙ dr̄ Mat. 3°. Penitentiā agite appropiqbit
eni regnū celoꝝ. & qa predicatorē decet
austeritas uite scđm ꝙ dicit Paulꝰ aplus. i.
chorin. ix°. Castigo corpus meū & ī seruitu
tē redigo ne forte quū alijs predicauerī
ipē repbus efficiar. & iō subdit̃. & erat
iohs uestitus pellibꝫ cameloꝝ & c̄. In quo
ondr̄ austeritas uestitus. & etiā qa iohns
ueniebat ī spū & ūtute helie ut habetur
luc. i. ideo describit̃ in cōsili hitu ut het̃
iiii. regū. i. & locustas & mel siluestre ede
bat in quo ondit̃ austeritas uictus. iste
est eni cibꝫ pauperū in terra illa. & pre
dicabat dicens ueniet fortior me & cetē.
Hoc autē dicebat iohns & c̄. ad remouē
dū

falsam opīonē pp̄ qui credebat ipm̄ eē x̄ᵐ.
Cuius nō sū dignus pcūbens soluere corri-
giam calciamentoꝝ eius. Matē. 3. dr̄. Cuiꝰ
nō sū dignus portare calciamenta. Potuit
enī iohēs utrūq; dicere. Matheus aūt expres-
serat deportationē: marcus aūt solutionem
tn̄ p utrūq; idē intelligit̄. Qͥ dr̄et iohēs
tante excellentie est xp̄s respectu mei ꝙ
nō sū dignus ei exhibe͛ et minimū obseq-
ū. nō enim x̄ hēbat calciamenta portāda
uel soluenda. Quia scribit̄ act. i. cepit ihs
docere & facere. ipe aūt discipulis ad pdicā-
dū missis iposuit sine calciamento icedere
ut hēt̄ Luc. x̄. & iō nō est credibile ꝙ calci-
amentis uteret̄. Ego baptizo uos in aqua
Quia baptismꝰ iohīs lauat .n. tn̄ corpora. Il-
le u̍ uos baptizabit spū scō. Quia in bapti
x̄ cofert̄ gr̄a sp̄s scī. & factū est. hic conse-
qn̄t ondit̄ mediatoris psona testimoīo
dei pr̄is quū baptizaret̄ a iohe. & hoc est
quod dicit̄. In diebꝰ illis. s. in qͥbus iohānes
baptizabat & predicabat anq̄ī in carcere
clauderet̄. Venit ihs ad Nazareth galilee.
In illa .n. ciuitate fuit nutritus ut habet̄
luce. 2°. & baptizatꝰ a iohe ī iordane. Si quis
enī nō indiget aliq̄ baptismate uenit tn̄ ad
baptismū iohnis. pmo ut illū approbaret
et ipm̄ a deo ordinatū ondere͛ cont̄ maliciā
aliquoꝝ iudeoꝝ q̄ dicebant illū in humana
fictione adinuentū. Secūdo ut iohēs ip̄s x̄
in lege et pphis denūciaret. scdꝫ ꝙ dr̄ ioh.
i. sed ut manifestet̄ in isrl̄ ppea ego ueni ī
aqua baptizans. & iō dicit de eo. Ecce agnꝰ
ecce q̄ tollit pcca mūdi. & stati ascendens
de aqua uidit aptos celos & spm̄ tanq̄ colū-
bā & c̄. In bapti .n. xp̄i apparuit tota trinitas
pater in uoce. sp̄s scs̄ in colūbe spē & filius
in carne. Verūtn̄ caro unita erat filio ī uni-
tate suppositi. uox aūt & columba nō ha-
bebant unitatē suppositi cū pr̄e & spū scō
sed tn̄ in psentatiōe signi. & quū p talem
apparitionē trinitas baptizato xp̄o significa-
tū fuit ꝙ baptismus x̄ debere͛ conferri ī

noīe patris & filij & spūs scī. tn̄ ī primiti-
ua ecclia ad tp̄s collatus fuit in noīe xp̄i
ut hēt̄ act. 2°. & xix°. ut nomē x̄ ī maiori re-
uerentia hēret̄ & ad excludendū errorem
illoꝝ q̄ u̍tutē baptismi attribuebāt minist͛s
scdm̄ ꝙ hēt̄ cor. i. dicentes. Ego sum Pauli
ego autē cephe & c̄. sed cessantibꝰ illͥs causͥs
redijt ecclia ad formā predictā. Tu es filiꝰ
meus dilectus. Pre ceteris. qͣ filius es nālis
alij autē adoptiui. In te complacui. Ad p-
ficiendū in te opus redēptionis humane.
Ad maiorē intellectū doctoꝝ potest queri
hoc. Vtrū couenīens fuit celū aperiri x̄
baptizato. & uocē patris audiri. arguit̄ ꝙ
non. qͣ talis aptio non fuit scdm̄ ueritatē
quū corpora celestia sint incorruptibilia
nec scdm̄ apparentiā tm̄ qͣ falsitas fuisse͛
in operibꝰ diuinis qd̄ non conuenit. Itē
x̄ baptizato nō fuit apta ianua celestis s;
ī passione. quū igitur talis aptio celi sig-
ficare͛ aptionem btītudis uidetur ꝙ nō
debuit fieri x̄ baptizato sed ipō passo. Itē
uox pr̄is s͛ xp̄m erat q̄ī approbatio sue
predicatiōis. un̄ Mathei. xvii. u̍ similis
uox facta est s͛ ipm̄ ī trāsmigratiōe addi-
t̄. ipm̄ audite. sed nō predicauit īmediate
post baptismū. sed post incarceratiōe; iohis
& dr̄ infra eodē caplō. ergo & c̄. R̄nsio.
Dicendū ꝙ xp̄us baptizatus fuit a iohāne
nō ut baptismo īdigere͛ sed ut u̍tutē re-
generandi aq̄s conferre͛. & ut testī iohnis
manifestaretur ut dictū est. & ppr̄ utrūq;
conueniens fuit celū apiri & uocē pr̄is au-
diri. Quia cū testī iohānis qd̄ erat humanū
fuit testimoniū dei pr̄is & spūs scī apparē-
tium in uoce & columba. & simil͛ creatā
itōnalis & īsensibilis testimoniū per illā
aptiōe; celestē. Itē couenīens fuit ad signi-
ficandū u̍tutē bapt̄ dandi per xp̄m p quā
ē introitus in regnū dei scdꝫ ꝙ dr̄ ioh. 3°. ubi
nisi q̄s renatus fuerit ex aqua & spū scō
nō pt̄ intrare in regnū dei. Ad primū dicē-
dū ꝙ illa aptio non fuit in corpore celesti

sed in aere solū sicut sol & fieri ī coruscatiōe ī qua uidet᷑ celū apiri. & sic dicūt hoīes uulgares celū apitur in corruscatiōe. Scriptura autē sacra cōiter tenet modū loquendi uulgarem nec fuit ibi falsitas aliq̄. Quia sufficiēs erat ad sigificandū aptionē ianue p baptismum sicut scdm aliquos doctores colūba illa non fuit uera columba. & tn̄ nō fuit ibi falsitas aliq̄ ratione dicta. Quia sufficiebat ad rep̄sentandū uel significandū spū; scm̄. Ad secūdū dicendū q̄ licet p passiōem xp̄i ianua celi sit aperta q̄tū ad remotiōe; ipedimēti generalis quod erat ex peccato Ade: tam applicat᷑ uirtus passiōis q̄tū ad singulares psonas btitudinē intrantes per baptismū p quē icorporant᷑ xp̄o & efficiūtur participes redēptiōis facte p passiōe;. & iō couēientius fuit celū apiri in baptiō q̄ in passiōe. q̄a p baptismū est īmediate igressus ad btitudinē. ut uisū est. Ad tertiū dicendū q̄ licet xp̄us icepit predicare publice post icarcerationē iohis ut dr̄ post infra. e. cā. Tn̄ an̄ incarcerationē dictam docuit & miracula aliqua fecit & discipulos hūit. ut hēt᷑. ioh̄. 2°. & 3°. licet non ita publice predicauerit sic post. Et statī spūs. hic conseqnt᷑ describit᷑ reductio pccoris in deū p opus mediatoris. & pmo p ipius predicatiōem. 2°. p passiōis redēptiōem. cā. xiiii. 3°. p resurrectiōis glificatiōe; cā. xvi. Circa primū pō ponit᷑ predicatio xp̄i p uiā amoris. s. cū predicatiōe curādo & miracula faciendo. 2°. p uiā timoris terrorē futi iudicij incutiendo. ca. xiii. Adhuc circa primū pmittit᷑ xp̄i predicatio p seipm̄ tm̄. 2°. quū fit p discipulos. Scd̄a pars incipit circa mediū tertij capli. ibi. Ascendens ī montē. Adhuc circa pmū premittit᷑ xp̄i predicatio. 2°. ex hoc ponitur iudeoꝝ emulatio secūdo cā. Adhuc circa primū pmittit᷑ predicatoris debita dispositio 2°. pdicatoris executio. ibi. Postq̄ autē traditus est iohns. 3°. sequēs aliq̄ꝝ conuersio ibi. Et pteriens secus mare. 4°. conūsoꝝ confirmatio. ibi. Et igrediebant᷑ capharnaū. Circa pmū sciendū q̄ debita dispositio pdicatoris ē mortificatio carnis q̄ sit subdita spui scdm q̄ paulus dicit. i. cor. ix°. castigo corpꝰ meū & ī seruitutē redigo ne cū alijs pdicauerī ipe reprbus efficiar & solicitudo contēplatiōis ut ibi hauriat᷑ q̄d postea pplo p doctrinā effūdat᷑. & licet xp̄s talibus nō indigeret. quū in carne eiꝰ nlla fuerit rebellio: & ab instanti sue cōceptiōis fuerit repletus grā & uirtutibꝰ & scientijs: ueꝝtn̄ egit talia prebens alijs formā & exemplū. & iō pmo pmitit᷑ solitudo deserti quū dicit᷑. Et statim spūs expulit eū ī desertum. q̄ est locus aptus contēplatiōi ppr segregatiōe; a tumultu sclariū. spūs autē iste a quo dr̄ expulsus in desertū intelligit᷑ spūs diuinꝰ et etiā humanꝰ. Quia xp̄i uolūtas erat oīo cōformis uoluntati diuine. Et seqt᷑ maceratio e- carnis quū dr̄. Et erat in deserto xl. diebꝰ. in q̄bꝰ ieiunauit ut hēt᷑ Mat. 4°. & Tēptabat᷑ a Sathana. modꝰ aūt & ordo huius tēptatiōis hic tacet᷑ sed exp̄mit᷑ Mat. 4°. fuitq; cū bestijs. nō tn̄ nocebant ei sed magis applaudebāt. Et angeli ministrabant illi. & p hoc ōndebat᷑ dnš terestriū & celestiū. Postq̄ aūt traditꝰ ē. hic conseqnt᷑ describitur xp̄i predicatio. & pō q̄tū ad tpus quū dicit᷑. Postq̄ autē traditꝰ ē iohānes & c̄. sicut enī iohns erat xp̄i precursor ita pdicatio ipius erat pūia pdicatiōi xp̄i. & iō xp̄s nō predicauit cōiter & publice ante q̄ icarceraret᷑ iohns finita eius pdicatiōe. Scdo q̄tū ad locū quū dicit᷑. Venit in galileā pdicans euangeliū & c̄. Quare autē pmo ibi pdicauerit loquendo de publica & cōi pdicatiōe Mat᷑. expressit. 4°. cā. circa mediū & ibi expositū est. Impletū est tpus. s. redēptiōis humane p pphas predicte. Et appinq̄bit regnū dei. Quia p xp̄m apta est ianua celi. Penitemini & credite euangeliū. q̄n sine pnia pteriti delicti & fide xp̄i non hēt᷑ uita beata. Et preteriens. hic consequēter describitur predicatiōis xp̄i fructus. s. aliq̄ꝝ conuersio ad ipm̄ uidelicet petri & Andree iacobi &

iohannis & patet ex tra usque ibi. & relicto patre suo zebedeo cum mercenariis in naui. Dicuntur hic mercenarii aliqui homines qui in piscatione iuuabant zebedeum pro mercede. Sciendum autem quod ista uocatio de qua loquitur hic Marcus fuit illa qua uocati sunt predicti ad discipulatum christi ultimo ad propria negotia non reuersuri. prius enim uocati fuerant. saltem tres illorum ad quandam familiaritatem christi postea tamen reuersi sunt ad propria negotia de quo loquitur iohannes .i. capitulo. dicens quod duo discipuli iohannis baptiste audientes eum dicentem de christo. Ecce agnus dei: secuti sunt eum. & ibidem subditur quia Andreas erat unus ex illis duobus. & de altero dicunt doctores quod fuit iohannes euangelista. & de uocatione petri ibidem subditur. ista tamen uocatio iohannis & Andree fuit instrumentaliter uerbo iohannis baptiste. principaliter autem christi inspiratione. Si autem queratur quomodo homines rebus secularibus implicati ad solum christi uerbum relictis omnibus sequebantur eum. dicendum quod humanitas christi instrumentum erat diuinitatis coniunctum sicut manus est instrumentum artificis. & ideo sicut in quantum uox mouebat aurem ita in quantum instrumentum diuinitatis mouebat mentem. & ingrediebatur capharnaum. hic consequenter ponitur cōusorum confirmatio per opera miraculosa. & describuntur hic tria miracula. primum est de demoniaco curato. secundum de socru petri sanata ibi. & protinus ingredientes. Tercium autem de leproso mundato. ibi. Venit ad eum. Circa primum dicitur. & ingrediebantur capharnaum. In illa enim ciuitate in principio sue predicationis pluries christus predicauit & multa miracula fecit. propter quod luc. x. exprobrat illi ciuitati quia per hoc non fuerunt ad deum uere conuersi. & statim sabbato ingressus in sinagoga docebat eos. sinagoga enim erat locus ubi conueniebant legis periti & communis populus ad audiendum doctrinam legis maxime diebus sabbatorum in quibus diuinis erat uacandum. & ideo tali loco & tempore docebat christus quia erat conuenientia doctrine eius. & stupebant super doctrinam eius .i. admirabantur. tum quia legem et prophetas non didicerat & tamen clarissime docebat

tum quia doctrinam suam diuinis operibus confirmabat. Unde subditur. Erat enim docens eos quasi potestatem habens .s. faciendi miracula. quod statim ostenditur per factum. quod subditur. Et erat in sinagoga eorum homo in spiritu immundo .i. obsessus a demone & exclamauit dolens de doctrina christi que erat animarum salus & medicina. & quia de salute hominum torquetur diabolus inuidia motus ideo subditur. Venistis ante tempus perdere nos .i. diminuere & auferre potestatem nostram nocendi hominibus. Scio enim quod sis sanctus dei .i. christus ad salutem hominum missus. per prophetias enim de christo dictas que determinauerant tempus locum & modum ueniendi ipsius christi. secundum quod plenius declaraui in quadam questione de aduentu messie. secundo quolibet modo & per alias circumstantias sciebant esse christum in lege promissum. Unde infra eodem capitulo dicitur quod non sinebat eos loqui quoniam sciebant eum .s. esse christum. & secundum quod expresse dicitur .s. luc. iiii. uerumtamen nesciebant ipsum esse deum. nec per temptationem christi in deserto diabolus potuit scire de christo utrum esset dei filius per naturam habens eandem naturam numero cum patre. licet ad hunc finem tripliciter temptauit. ut dictum fuit plenius Mat. 4. si enim cognouissent demones ipsum esse deum numquam induxissent iudeos ad ipsum crucifigendum secundum quod dicitur i. cor. 2°. Si cognouissent numquam deum glorie crucifixissent. Aliqui autem doctores dicunt quod non solum non cognouerunt demones ipsum esse deum ut dictum est sed nec etiam ipsum cognouerunt certitudinaliter ipsum esse christum in lege promissum. sed tamen hoc cognouerunt quadam coniectura probabili multum. que in hoc loco & aliis locis euangelii pluribus nomine scientie exprimitur. sed primum dictum magis uidetur consonum textui & dictis sanctorum. Obmutescere enim compellebat christus demones ad tacendum de ipso ne ueris falsa miscerent. & ne uideretur querere testimonium ab ipsis. & maxime quia pharisei dicebant ipsum in Belzebuch principe demoniorum eicere demonia. ut habetur Mat. xii. ut dictum phariseorum plenius excludatur sicut ibidem ex-

posui. Et discerpens eũ sp̄s imundus. Con
trariũ uidet̃ hr̃e luc̃. 4. ũ dicit̃ de isto demo
ne qͥ exiuit ab illo & nihil ei nocuit. Dicẽ
dũ qͥ demones ab obsessis corporibꝫ solẽt exi
re non solũ cũ afflictiõe corporis sed et̃ cũ
mutilatiõe alicuius mẽbri. per hoc igit̃ qͥ
luc̃. dicit qͥ nihil ei nocuit intelligendũ
est q̃tũ ad mutilationẽ. quia exiuit absq;
mutilatiõe memb̃. Quod aut̃ dicit hic M̃.
Discerpens eũ. intelligendũ est q̃tũ ad af
flictionẽ. quia licet in exitu nõ mutila
uit eũ tñ multũ afflixit eũ. & hoc q̃d h̃r
luc̃. iiii. ũ dicit̃. & cũ proiecisset illũ demo
niũ ĩ mediũ. p quod intelligit̃ obsessi afflic
tio ibidem subdit̃. exiuit ab illo. nihil ei
nocuit. Per q̃d excludit̃ mutilatio. Q̃n at̃
doctrina hec noua. Quia p̃ceptis ueťis legis
addebat nouitatẽ consilioꝝ. & etiã quia
nouo modo confirmabat doctrinã suã. s.
p operationem miraculoꝝ. ĩo subdit̃. Quia
in p̃tate sp̃ibus immundis ĩpat & cet̃.
Et ptinus egredientes. hic ponit̃ secũdũ
miraculũ. & diuidit̃ in duas partes. ĩ prin
cipalẽ & incidentalẽ. Scd̃a ibi Vespe aut̃
facto. Circa p̃mũ dr̃. i. Protinus eg̃dientes
de sinagoga. s. post x̃ predicationẽ &
eius confirmationẽ p expulsionẽ demõis.
Venerunt in domũ Symonis. ut ibi accipe
rent refectionẽ post laborẽ. Recũbebat
aũt socrus Symonis febricitans. Licet eni
nature uirtute febris possit curari non tñ
ĩ instanti. xp̃us autẽ sanauit eam hic su
bito & ita pfecte qͥ illa mulier ministra
bat eis. ex quo ostenditur ista curatio mi
raculosa ad discipuloꝝ confirmationem.
Vespe autẽ facto. hic ponit̃ pars icidẽta
lis. occone. n. huius sanatiõis illi q̃ h̃ebat
ĩfirmos in illa uilla adduxerũt eos ad ih̃
q̃rentes remediũ. & hoc est q̃d dr̃. Vespere
autẽ facto & c̃. Dicit aut̃ Theophilus ex
positor qͥ ita tarde adduxerũt eos ad x̃
q̃a illa dies erat dies sabbati & credebant
curatiões non esse licitas durante die sabb̃

que finiebat̃ in uespe illius sabbati diei. &
erat oĩs ciuitas cõgregata ad ianuã. i. multi
de ciuitate. & est modus loquendi ypbolicꝰ
sicut supradictũ est. & curauit multos. i. oẽs
q̃ fuerant ibi adducti q̃ erant multi. Alit̃ ex
ponit̃. Multos. i. plures de adductis. quoꝝ
fides & deuotio curationẽ merebant̃. &
demoĩa multa eiciebat. eodẽ m̃. Duplicit̃
expõitur. i. oĩa uel plura. & n̄ sinebat ea
loqui. iã dictũ est q̃r sit hoc itelligendum.
Et diluculo ualde surgens egressus abijt
ĩ desertũ locũ. In hoc dans exẽplũ ut predi
cator & mirabiliũ diuinoꝝ operator debeat
fugere ppter applausũ. uerũ tñ quia nõ de
bet omittere salutẽ aĩarũ. ĩo seq̃t̃. Eamus ĩ
pximos uicos & ciuitates. ut ibi predicem.
cet̃ patent. Et uenit ad eũ leprosus. hic põit̃
terciũ miraculũ de leproso mundato cuius
fides exp̃mit̃. quũ dr̃. Si uis potes me mũ
dare. confitendo. n. ĩ x̃ diuinã potentiã
meruit curationẽ. ĩo subdr̃. Ih̃s aut̃ misertꝰ
eius extendẽs manũ suã & tangens eũ. licet
n. scd̃m determinatiõe; legis ex tactu lepsi
contraheret̃ imundicia. tñ hoc ĩ x̃ locũ nõ
h̃uit. quia ex tactu leprã curauit. Ait illi
uolo. hic est punctus. & q̃d subdr̃. mũdare
ĩpatiuum est. ut ondat se per modũ ĩperij
lepram curare tanq̃ dñs creature. & cõmina
tus est ei. prohibendo ne hanc curationẽ di
uulgaret donec onderet se sacerdotibꝫ &
sacrificiũ in lege preceptũ p sua emũdatio
ne obtulisset. legalia. n. h̃uerunt cũ suum
ĩ obligatiõe usq; ad x̃ passiõe;. in q̃ oblatũ ẽ
unũ pfectum sacrificiũ euacuatiuũ legaliũ
& ĩo usq; tũc xp̃us legalia seruauit sicut de
claratũ fuit Mat̃. v. Sup illd̃ uerbũ. Nõ ue
ni soluere legẽ sed adimplere. & similit̃ alijs
seruanda mandauit. ut hic patet. Et egressꝰ
cepit p̃dicare & diffamare sermone. s. post
fc̃am oblationẽ predictã. ut iã nõ posset ma
nifeste itroire in ciuitatẽ ppt pressurã hoĩu
sibi occurrẽtiũ ad q̃rendum sanitates et ui
dendũ miracula. Capitulũ secundum

ET ITERVM intrauit in capharna
ū. Postq̄ descripta est x̄ predicatio ꝑ
hic cont̄ describit̄ insurgens ex ea
iudeoꝝ emulatio. & hoc est in q̄tuor casibus
s. ī paralitici curatiōe. in Mathei uocatione
ī discipuloꝝ x̄ arguitiōe. & ī manus aride
sanatiōe. Scđa pars incipit ibi. Quū ꝑteriret
uidit leui. Tercia ibi. & erant discipli iohis
Quarta. ī p̄n. t. cā. Circa p̄mū premittit̄ emu
latiōis occasio. 2°. emuloꝝ ꝑuersa cogitatio
ibi. Erant aut̄ ibi q̄dā de scribis. 3°. ipa cōfu
tatio. ibi. Quo stati cognito ihs. Iste tres par
ticule exposite sunt Mat. ix. ī p̄n. capituli
hoc excepto q᷑ ibi tacet̄ modus offerendi pali
ticū ipi x̄. qui hic exp̄mit̄. quū dr̄. & quū
nō possent eū offerre illi pre turba nudaue
rūt tectū. s. domus in q̄ erat xp̄s. Ad cuius ī
telligentiā sciēdū q᷑ domus in t̄ra illa habent
plana tecta & ibi ascendunt hoīes causa recre
atiōis ad habendū aerē & cōfabulandū ad ī
uicē. q̄a de tecto unius domus pt̄ de facili t̄
transiri ad tectū alterius. & ꝑꝑ hoc dicit t̄
saluator Mat. x. Quod in aure auditis. i. in
secreto predicate sup tecta. i. ī publico ū con
ueniunt hoīes. & in q̄l; tecto est una clausu
ra. que apit̄ qn̄ hoīes de domo ascendūt sup
tectū. & clauditur qn̄ descendunt. Illi qui
portabant istū paraliticū ñ potentes īgredi
domū in qua erat xp̄us ꝑꝑ turbā que non
solū erat intra domū sed et ad ostium per
aliam domū contiguā portauert̄ illū parali
ticū sup tectū domus in qua erat xp̄us. et
apientes clausurā tecti predictā submisert̄
paraliticum ī lecto corā x̄. cetera exponat̄
sicut exposita sunt Mat. ix. & quū p̄t̄iret.
Hic exponitur emulatio iudeoꝝ cont̄ xp̄;
ī Mathei uocatiōe. & p̄o ponitur emuloꝝ
murmuratio. 2°. eoꝝ confutatio. ibi. Hoc au
dito ihus. Circa p̄mū dicit̄. uidit leui alphei.
Matheus autē ante uocationē leui uocabat̄
& erat filius Alphei. & cet̄ exponant̄ sicut
exposita sunt Mat. ix. Et erant discipuli
iohnis. Hic describitur emulatio iudeoꝝ
cont̄ xp̄m in discipuloꝝ arguitione uolētiū
retorquere apparentē defectū hic & nō exis-
tente discipuloꝝ x̄ in magistrū. & pōitur
duplex casus. ii. ibi ponitur. & factū est
iterū. Primus casus est de hoc quod arguebāt
discipulos x̄ eo q᷑ non ieiunabant sic̄ disci
puli iohis & ph̄isei. sed xp̄us eos cōfutat
discipulos suos ratiōabilit̄ excusando. et ex-
positio l̄re pat& ex ijs que dicta sūt mathi
ix. parū ante medium capli. & factū est
iteꝝ. Hic ponitur scđus casus q᷑ arguebāt
discipulos x̄ eos q᷑ uellebant spicas & come-
debant in die sabbati. sed xp̄us confutat eos
excusando ꝑ scripturam ueteris testamenti
et p; expositio huius l̄re ex dictis Mathei
xii. cā. in p̄n. excepto q᷑ hic addit̄. Sub A
biathar principe sacerdotū. & uidet̄ hoc
falsum. Quia princeps sacerdotū tūc erat
Achimeleth ut habet̄. i. regū. xxii. dicen
dū q᷑ Abiathar erat filius achimeleth &
tūc agebat sacerdotiū sub patre. Nō tamē
magis exp̄mit̄ hic Abiathar q̄ pater eius
Achimeleth. quia interfecto Achimeleth
a Saule Abiathar filius eius fugit ad dd̄ ut
ibidē dr̄. & fuit socius itineris et laboris ipi⁹
et ꝑ consequens maioris nōis & auctorita
tis q̄ fuerat pater eius. ꝑpter qđ exp̄mitur
tacito patre. Capitulum Tercium.

ET INTROIVIT iterū. Hic pōitur
quartus casus de sanatione hn̄tis
manū aridā. ū p̄mo pōit̄ iudeoꝝ insidiatio
2°. eoꝝ confutatio. ibi. & ait hoī. 3°. eoꝝ obsti
natio. ibi. Exeuntes autē. Expositio dua-
ꝝ p̄marū partium pat& ex dictis Mathei
xii. ubi casus iste plenius pōitur. excepto
q᷑ subdit̄ hic. licet sabbatis bn̄facere an male.
Circa quod sciendū q᷑ aliq̄ sunt actus boni
in genere entis. qui tn̄ in se non hn̄t bōitatē
in genere moris. sicut edificare domū uel
huiusmī. & talia nō erant licita ī die sabb.
Alia aut̄ actus boni ī genere moris secūdū
se sicut sunt oꝑa uirtutum. & talia licita sūt
ī die sabbati. de quibꝰ erat sanatio manus

arıde: q̇a erat opus pietatis. & cū hoc erat
ad gl̄iam dei maīfestandā in q̄tū fiebat mi-
raculose. & iō de talibꝰ nulli deb& ēē du-
biū quin possint fieri ī die sabbati nō so-
lū licite sed etiā laudabiliter. & hoc est qd̄
dicit̄. licet sabbatis benefacere. q̄ŝi dicat. Cer-
tū est omībꝰ ꝙ sic aiām saluā facere & c̄.
i. hominē curare. & accipit̄ hic aīā ꝑ ipso
hoīe. quia est principalior hoīs. & ꝑ talem
modū loquendi dicit̄ exo. i. Omnes aīe q̄
egresse sunt de femore iacob & c̄. At illi
tacebant nō potentes cōtradicere ūbis eiꝰ
nec tñ uolentes cōfiteri ueritatē. & circūs
piciens eos cū ira ꝑpter eoꝝ cecitatē et
maliciā. Ad maiorē intelligētiā huiꝰ dicti
q̄rit̄ utrū ira fuerit ī x̄ & arguit̄ pō ꝙ nō ·q°.
Quia nō est n̄ duplex ira scd̄m doctores
catholicos. s. ira ꝑ uitium. & ira per zelū
sed neutra fuit in x̄. g° et cet̄. Pbatio mino-
ris q̇a g̃g° dic̄ in. iiii. moraliū q̇a ira ꝑ ui-
tium excecat oculū mentis. ira ꝑ zelū ip̄;
t̄bat. sed oculus mentis in x̄ nō fuit exceca-
tus nec t̄batus. g° & c̄. Iterū ira opōit̄ man-
suetudini. ut habet̄. 4. eth̄. sed x̄ fuit ma-
xime mansuetꝰ. g° ira in ipō nō hūit locū.
Contrium dr̄ in tra. circūspiciens eos cū ira
& c̄. Dicendū ꝙ ira est appetitus uīdicte
ꝑpr illatā sibi iniuriā uel alti. ut habet̄
2°. rhē. talis autē uindicta pot̄ appeti pt̄
ordinē rationis & sic est uitiosa & uocat̄
ira per uitium. De qua dr̄ iaco. i. ira uiri
iusticiā dei non operatur. Alio m̄ pot̄ ap-
peti scd̄m ordinē recte ratiōis. & hoc ē lau-
dabile scd̄m ꝙ dr̄. ps̄. lvii. Letabit̄ iustus
qūi uiderit uindictā & c̄. Illud n. lauda-
bilr̄ appetit̄ de q° q̇s iuste letat̄. & talis est
ira ꝑ zelū. scd̄m ꝙ dicit btūs aug° sr̄ ioh̄. ·aug·9·
2°. capl̄o. Zelo domus dei comedit̄. Quia ꝯ
oīa ꝑuersa que uid& emendare cupit. et
si emendare non pot̄ tolerat et gemit. &
talis ira fuit in x̄. Vn̄ ioh̄. 2°. illud ps̄. lxviii.
Zelus domus tue comedit me. inducitur
tanq̄ dictū de x̄. Ad primū dicendū ꝙ
ira per zelū in nob̄ aliq̄lr̄ t̄bat oculū mētis
q̇a potentie aīe sic se hn̄t ꝙ una ītensa ī actu
suo alia remittit̄. & iō motꝰ ire q̇ ē ī irasci-
bili parte q̄uis sit moderatꝰ rōne īpedit
ītellectū a cōtēplatione ueritatis. & sic dr̄
turbare oculū mentis. tal' tñ t̄batio nō est
pccm̄. uerūtñ in x̄ non hūit locū. q̇a ūtute
diuina q̄lib& potentia ꝑmittebat̄ agere illd̄
quod erat sibi ꝑꝑiū. ita ꝙ una nō īpediebat
aliā in actu suo. & iō sicut gaudiū fruitiōis
ī aīā x̄ non īpediebat dolorē passiōis doloris
ī parte inferiori in nullo īpediebat actu; H·T·
mentis sue rōnis. Ad secūdū dicēdū ꝙ ira
que est pret̄ rōnem opponitur mā suetudini
nō autē illa que est moderata rōne. Quia
de rōne mansuetudis est ꝙ faciat talem
moderationē. Exeuntes aut̄ ph̄isei. Hic
describitur iudeoꝝ obstinatio. Quia nec
uerbis x̄ nec factis resilierunt a malo suo
sed magis obstinati sunt incipientes machi-
nari in mortē x̄ cū herodianis. hoc expōit̄
dupliciter. quia dicunt aliq̇ ꝙ isti herodiāi
fuerant quidā iudei fingentes q̄dā sectam
nouā dicentes de herode ascalonita ꝙ erat
messias. moti ex falso intellectu illiꝰ qd̄
dr̄ geñ. xlix. falso auferetur sceptrū de iu-
da & c̄. ubi dicit̄ ꝙ ablatio regni a tribu
iuda erat signū aduētus messie. iste autē
herodes optinuit regnū illd̄ quū tñ eēt ali-
enigena. q̇a pater eius fuit ydumeus scd̄;
ꝙ dicit iosephꝰ & alij historiog̃phi. & q̇a
messiam ꝑmissum illi intelligebāt regnre
tꝑoralit̄. nec uidebant aliū regnare tūc in
iudea n̄ herodē ideo dixerūt ip̄m ēē messiā
quū tñ ꝑpħia iacob predicta eēt scd̄; ūitatē
ītelligenda de x̄ qui natꝰ fuit tꝑore dicti
herodis. ut hēt̄ Mat̄. 2°. Isti igit̄ hēbāt occōē;
ꝑsequendi xp̄m eoꝙ ip̄m ēē xp̄; sicut erat
scd̄m ūitatem erat contrriū secte sue. Alij
dicūt ꝙ isti herodiani erāt milites herodis
Antipas q̇ fuit filiꝰ predicti herodis & dn̄a-
bat̄ in galilea nō sicut rex sed ut tethrarca
ut hetur luc̄. 3°. et iste incarcerauerat iohē;

·S· H sic ecōuerso motus ire ī ꝑte

ex quo hēbant aliquā occonē psequēdi xp̄m
quē predicauerat ioħs. & ex his patet ma
licia phariseoꝝ q̄ cū puersis hoībꝫ tractabāt
conciliū ad perdendū xp̄m. Ihs autē cū dis
cipulis suis secessit. hoc expositū ē Mathei
xii°. & dicit discipulis suis ut nauicula sibi
deseruiret & c̄. ondens in se firmitatē carnis.
Quotquot autē habebant plagas .i. īfirmitates
uarias. & spūs imundos & c̄. & et hoc os
tendebat ūtute sue deitatis. Utrūq; eni;
uolebāt cōfiteri fuisse in xp̄o .s. infirmitatē
carnis & potentiā deitatis & iō utrūq; ma
nifestabat xp̄s in opibꝫ suis. Tu es filius dei
Coniecturalit̄ loq̄bant̄. & uehement̄ cōmi
nabat̄ eis. Cuius causa assignata est supra
i°. ca°. & ascendens in mōtē. Postq̄ descpta
ē xp̄i predicatio p se ipm tm̄: hic cont̄r desc̄
bit̄ eiꝰ p̄dicatio et p aplos. & pō descbit̄
ptatis collatio. 2°. dicte collatiōis executio
vi°. ca°. ibi. & uocauit .xii. Circa primū. p̄°
ptās confert̄. 2°. dubiū mouet̄. ibi. & ue
niunt ad domū. Circa primū describitur
electio aplorū & numerꝰ & noīa eorū &
ptās eis collata. & patet sñia ex ijs q̄ dicta
sunt Mat̄. xv°. hoc excepto. Boanerges. q̄
est filij tonitrui. Sic eni uocati sunt a
xp̄o. quia in transfiguratiōe xp̄i audierunt
uerbū dei patris dicentis de xp̄o. hic ē filius
meus dilectus. & c̄. Quod qdē uerbū uocat̄
tonitruū scđm illū modū loquendi Iob. 26°.
Quū paruā stillam sermōis illiꝰ audierimꝰ
tonitruū magnitudinis eiꝰ q̄s potit ītuērī.
& uenerunt ad domū. hic consequenter
remouetur dubiū. Ex hoc .n. q̄ cōtulerat
ptatē predicandi aplis posset aliq̄s credē
q̄ ī psona ppa uellet a predicatiōe cessare
quod remouet̄ p hoc q̄ feruentiꝰ p̄dicauit
q̄ prius. & iste feruor pō ondit̄ et ī gnali
2°. in spāli. 4°. ca°. Adhuc circa pmū dictus
feruor pō ondatur. 2°. irrationabilis locutio
ex hoc insurgens repellitur. ibi. & quū
audissent sui. Circa pmū dicit̄. & uenit itūm
t̄ba ad audiendū uerbū dei ab ipo. & ita
ipē feruent̄ intendebat predicatiōi q̄ ipē
& discipli eiꝰ nō habebant tps mādūcādi.
& quū audissent. hic irratioābil̄ locutio
īsurgens ex predicto feruore repellit̄. &
hoc in t̄bꝰ casibꝰ. 2°. pōitur ibi. & scribe. 3°
ibi. & Veniūt mater eiꝰ. Circa primum
sciendū q̄ illi q̄erant de cognatione sua
ex parte matris uidentes insolitū feruorē
ī eo. quia sic dictū est ppr feruorē predi
candi omittebat horā comedendi. uidebāt
et in uultu eiꝰ insolitā claritatē ex ūtu
te diuinitatis pcedentē. itē audiebāt eū
loquentē de diuinis ardua & īsolita & p
consequens eis non ītelligibilia. iō credebāt
eū loq̄ sic arrepticium uel furiosū. iō uolu
erunt eū tenere & ligare ne sibi uel alijs
posset nocere. & isti mouebant̄ ex pieta
te. Circa casū scđm q̄ pōit̄ quū dr̄ & scribe.
considerandū q̄ isti mou contra xp̄m īuidia
et malignitate dicebant ipm xp̄m habere
quēdam demonē priuatū alijs demoībꝫ
supiorē per cuiꝰ ūtutē expellebat demo
nes inferiores a corporibꝫ obsessis ab eis
& iō xp̄s illoꝝ & istoꝝ irrationabilia
uerba repellit quū dr̄. & conuocans eos
& c̄. Quia rationabiliter loquendo ondit
se nō ēē furiosū. & uera et sancta docendo
ondit non hr̄e demonē priuatū quū sit
pater mendacij ut hēt ioħ. 8°. cet̄ patent
ex ijs que dicta sunt Mat̄. xij. & ueni
unt mater eiꝰ. hic cont̄r ponitur 3°. casus.
ipo .n. predicante nunciat̄ sibi insidiose
q̄ qd mater eiꝰ & fratres stabant foris ad
temptandū si ex affectu carnali ad m̄rem
dimitteret uel interrūperet predicationē
& ipē uerbū malignū repulit rōnabilit̄
ut patet ex ijs q̄ dicta sunt mat̄. xii. //.

Capitulum Quartum

Et iterum cepit. Hic cont̄r ostendit̄ feruor predi
candi in spāli. & pō describitur
feruor predicatiōis. 2°. ex hoc insurgens li
uor emulatiōis in pncipio. 5°. cap. Circa
pmū euangelista primo describit p̄dicatio

nis typū. 2º predicationis fructū ibi. Et dicebat. Sic est regnū dei. 3º confirmat miraculū ibi. Et ait in illa die. Circa p̄m describit p̄mo predicationis x̄ t̄po et modo. 2º predicationis parabola siue typus. Ecce exiit seminans. 3º huius parabole apitur intellectus ibi. Et quū esset singularis. Et ista pars diuidit̄ in duas. q̄a primo apit̄ intellectu parabole ap̄lis sp̄aliter. Scd̄o predicat̄ apienda p ap̄los oībꝫ generaliter ibi. Nunq̄ uenit lucerna. Tres prime p̄tes exposite sunt Mat. 13. paucis exceptis. Et quū esset singularis. i. extra pressurā t̄ba⁊ tunc exposuit parabolā apostolis. Nū q̄d uenit lucerna. Hic ond̄it doctrina euangelica p ap̄los publicanda. q̄d factū est post ascensionē x̄ ad celos. Tunc. n. dispsi sunt p orbē et in omnē terrā exiuit sonꝰ predicationis eo⁊. Et an̄ passionē x̄ missi sunt ad predicandū non t̄n ita diffuse et hoc est quod d̄r. Nunq̄ uenit lucerna. i. doctrina euangelica sc̄dm illud ps. Lucerna pedibꝫ meis uerbū tuū et cet̄. Ut sub modio ponat̄ et c̄. i. occulte et in latebris doceat̄ sicut doctrine suspecte hereticorum et hoīu; malo⁊. q̄. d. nōne ut sup̄ candelabrum ponatur. hoc est q̄ palā et publice doceat̄ q. d. sic. Non est. n. absconditū aliq̄ q̄d nō manifestet̄ et c̄. Quia illa que x̄p̄s docuit ap̄los secrete uoluit p ap̄los predicari publice et manifeste sc̄dm q̄ dicit̄ eis Mat. x. c. Quod in aure auditis predicate sup tecta. Si quis h̄t aures audiendi. i. desiderium intelligendi doctrinam x̄pi audiat. q. d. tal' pot̄ p̄ficere non solū sibi ītelligendo sed et̄ aliis ip̄os docendo. īō subditur. In qua mensura mensi fueritis remetietur uob̄. Quod exponit sic Beda Si sollerter oīa que ualetis bona facere ac p̄ximis intimare studetis, aderit diuina pietas que nobis ī p̄nti sensū altiora capiēdi conferat et in futō retributioē; eterna; addiciat. et ideo subauditur. Et addiciet̄ uob̄. q. n. h̄t dabit̄ illi. Quia h̄nti fidē et grām ex usu tal' ḡre meret̄ q̄ iter⁊ sibi det̄ ḡra ad augmentū precedentis. Et qui nō h̄t. s. fidē et grām quales erant scribe et pharisei. id q̄d h̄t auferet̄ ab eo. Quia noticia legis quā hebant ablata fuit ab eis in q̄tū non ualuit eis ad salutē sed magis fuit eis augmentū sue damnationis sc̄d; dictū saluatoris Luc. xii. cā. Seruus q̄ sciuit uolūtatē dn̄i sui et nō facit, plagis uapulauit multis. Et dicebat. Sic ē regnū dei. Hic cōn̄ describit predicationis x̄ fructus p̄mo in uno hoīe. 2º. in cōitate eccl̄ie. ibi. Et dicebat quū assimilabimus. Circa primū sciendū q̄ p semen intelligitur predicatio sicut patet ī parabola precedenti. ex semīe aut̄ isto recepto ī aliq̄ in hoīe fit tal' p̄cessꝰ. Quia primo concipit̄ timor diuinorum iudiciorum et significat̄ p herbā que est q̄d ī p̄fectū quu; dicit̄. fructificat primū herbā. Et q̄a ex timore cessat homo a mal̄. et incipit se exercere in bonis ideo. 2º. concipit̄ spes diuino⁊ beneficio⁊ que significatur p spicam ī qua iam est spes grani futi. quū dicitur Deniq; spicam. 3º. ex hoc datur caritatiuꝰ amor qui h̄t op' p̄fectū et īō significatur p plenum frumentū. quū d̄r. Deinde plenū frumentū. Quia ut dicitur ad romanos. 13º capl̄o Plenitudo legis est dilectio. et tunc est homo dispositus ut de statu ḡre t̄nseat ad gl̄iam. īō subdit̄. Et quū ip̄e, p̄duxerit fructū stati mittit falcē. s. ip̄e dn̄s abscindendo iustos de p̄nti uita ut t̄nsferat ad gl̄iam. Et īō subditur. Qm̄ adest messis. i. collocatio iusto⁊ ī p̄ria. Et dicebat. Cui assimilabimus. Hic cōn̄ describit̄ fructus p̄dicationis x̄ q̄tum ad cōitatē eccl̄ie q̄ de paruo statu creuit ad magnū sicut sinapis granū. Et patet sententia ex dictis Mat. xiii. cā. excepto q̄ hic subdit̄. Et talibꝫ mltis parabol' loq̄batur uerbū, put poterant audire. q̄d expōit theophilꝰ dicens q̄m t̄be erant indocte a consuetis noībꝫ istruit

eas. s. p similitudinẽ rerũ sensibiliũ q erãt eis cognite. Sed hoc uidet cõtradicere ei qđ supradixit xps aplis eođ cã. Vobis datũ est nosse mysterium dei: illis q foris sunt i parabol ut uidentes uideant & ñ uideãt. & Mat. xiii. In parabolis loqr eis qa uidentes non uident & c. Dicendũ q sac scptura hoc hẽt ppũ q sub una lra. hẽt plres sensus q aliqui sũt patentiores & alij magis patentes & iõ i parabolis x turbe capiebant sedm magis patentẽ nõ aũt latentem sed de tali intellectu docebat xps aplos ad partẽ. iõ subdit. Seorsũ aũt discipłis suis disserebat oĩa. De ĩbis aũt predictum est Vt uidentes uideant & non uideant. i. capiant sensũ magis patentẽ nõ aũt latentẽ. Sed de tali. & ait illis in illa die. hic cõnr describunt miraclã doctrine x cõfirmatiã & primo describit miraculũ in mari. 2°. i tra in principio quinti cap. sententia prime partis pat& ex ijs que dicta sũt Mat viii. Capitulum Quintum

Et uenerunt trans fretũ. hic cõnr describunt miracula facta i terra ad doctrine sue cõfirmationẽ. & primo describitur demoniaci curatio. 2°. filie Archisinagogi resuscitatio ibi. & quũ ascẽdiss& ihs in nauim. Prima in duas. Qa pº describit curatio demõiaci. 2°. deuotio ipi curati. ibi. Quũq; ascender&. Expõ pme partis pat& ex dictis Mat. s. paucis exceptis que discurrent. Occurrit ei de monumentis homo i spũ imundo. i. obsessus a demõe Mat. 8. ũ dicit q erant duo ad qđ dicẽdũ q sedm ueritatẽ duo erant demõiaci ut dicit Mat. sed unus erat senior alto in q erat legio demonũ ut dr infra. & iste solo nõiat hic a Marcho. & alius tacet qa nõ erat ita famosus i malo. & semp die ac nocte i monumentis. s. gentiliũ damnato sr q aĩas demones habebant ptatẽ & iõ hĩtabant ubi corpora eo erant sepulta tanq habituri ptatẽ super ea post finale iudiciũ. & iĩio gabat eũ. qđ tibi nomen est. Interrogauit autẽ xps nõ quia ignorar& sed ut multitudo demonũ in illo hõie hĩtantiũ ex cõfessione eo appareret. Vñ subdit. Legio mi nomen est qa multi sumus. Legio. n. ppe dicit numerus determinatus armatorũ; in exercitu & contin& sex milia. dc. lx vi. & inde dicit legio in demonibus qui militant contra nos. & deprecabatur eũ s. legio demonũ ne se expeller& extra regionem. i. ex hominũ habitationem Vnde & luc. 8. dicit in abissũ. locus enim iferni debet demõibus pmittuntur tñ inter hõies habitare usq; ad iudiciũ ut gliosior sit electo uictoria in demonũ tẽptantium supatione. Quũq; aliqs ascender&. hic describitur curati deuotio. Quia gratus de beneficio sibi collato uoluit sequi x. Ihus autẽ non admisit illũ. i. nõ recepit eũ ad aplãtum uel discipulatũ ppr horrorem precedentis passionis. Iterum ne ascribet demoni qđ iste facer& si ess& discipłs x. & ex hoc loco accipit q demõiaci & furiosi post curationem non pmouerent in ecclia dei. & abijt & cepit predicare in Decapoli. Nomen est regiõis & dr a deca qđ est decẽ & polis quod est ciuitas. & quũ ascendiss& ihs in nauim. hic cõnr describit curatio filie Arisinagogi. & pº describitur huius facti inchoatio. 2°. iterpomtur mulieris sanguiflue curatio. ibi & mulier que erat in fluuio sangnis. 3°. describitur predicti facti consumatio. Ibi adhuc eo loquente. Sententia istarũ triũ partiũ pat& ex ijs que dicta sunt Mat. 9. c. exceptis aliqbus que exponent. Qtum ad pmam partẽ dicit hic. Depcabatur eũ; multũ. qm filia mea i extremis est. Mat. ix. dr q archisinagogus dicit x filia mea modo defuncta est. Ad quod dicendũ q euangeliste repetendo dicta alicuius uel aliquo aliqn repetunt eadẽ uerba. aliqn ũ sententiã per alia uerba. filia archima

gogi labo -

gogi laborabat in extremis scdm qd dicit
hic Marcus. Verum tn erat ita ppinq morti
qd reputabatur mortua. Unde & sciendu
coem modu loquendi esse de aliquo q sit
morti ppinquus dicit qd mortuus est. Qa
qd modicu distat qs nihil reputat. & hoc
modo loquendi usus est matheus. Circa .2.
parte dicit. & fuerat multum ppessa. s. no
solum in facultate sed etia in corpore. ut
pat per tiam sequente. Tunc stati ihs in
semetipo cognoscens uirtute que exiue
rat de illo. Non est intelligendu qd aliq
utus existens in x migrauerit ext ipm
sed talis exitus intelligitur per modum
cause pducentis effectum in que di exire
in qtum causa relucet in effectu. & p tale
modu loquendi dicit sapientie .7. De sapi
entia increata ut p natioes in aias sanctas
se transfert & amicos dei & pphas cons
tituit. que tnslatio no pt intelligi qd sapi
entia increata sit alicubi ubi prius n erat
quu de necessitate sit ubiq presens sed quia
causat ibi nouu effectu. utru aute talis
utus in x fuerit utus in x diuina tm ut
tm hec humana dicet in fine huius capli.
Quis me tetigit. non qrit ex ignorantia
sed ut p confessione mulieris sanate ap
pareret fides eius & a x comendetur. &
quia manifestatio miraculi dicte sanatio
nis cedebat ad dei gliam & archimagogi
securatione ut p hoc certificet de futura
resuscitatione filie sue. Turbe te copmut.
Sed in tali pressura eu tangerent corpora
liter: no tn tangebant eu cu tali deuotioe
et fide sicut illa mulier tetigerat. & de
tali tactu singulariter querebat. Circa
terciam partem dicit sic. Quid uult. uexa
magrm. Lic& n. crederent eu posse eam
sanare non tn a mortuis suscitare. ex q
patet qd eo4 fides erat imperfecta. & n
admisit quenq se seq & c. Ondens qd in
opibs miraculo4 no deb& faciens qrere
ostentatione in hoc dans exm eis discaplis

qui erant facturi miracula. Verutn qa in
opibs miraculosis manifestatur dei glia
& io aliqn faciebat miracula ualde publi
ce sic patet in lazari suscitatione & ceci na
ti illuminatioe ondendo exeplu discaplis
ut in talibs deberent qrere dei gliam tm
et no ppriam. Tabita cumi due sut dictio-
nes hebraice: qua4 prima est nome & scda
ubu ut pat& p intpretatione. Sciendu tn
qd tabita no est nomen coe sed ppu illius
puelle que fuit suscitata & hoc pat& per
simile act. 14. ubi dicit in yoppe aute fuit
queda discipula noie tabita & io Marcus
pro noie pprio posuit coe intpretanda. s. p
puella. Sciendum et qd illud ibi iterpoit
s. tibi dico no est designato nois hebraici
hic positi sed additu fuit ab euangelista p
ad maiore expressione qd ad uerbum xpi
illa puella suscitabatur. & precepit illi ue
hement ut nemo illud sciret & causa ia expos
sa. per hoc uolens dare exm aliis ut n qreret
ostentatione in opibs miraculosis. & iussit
illi dare manducare. ad pbatione uere re-
surrectiois sicut & xps post resurrectionem
sua manducauit cu aplis, ut het luc. xxiiii.
Ad maiore euidentiam eo4 que dicta sut
hic & alibi de miraculis x qrit utru xps
fecerit miracula sola diuina utute. & argu-
it primo qd sic. Dicit. n. leo ppa in epistola
ad flauianu quu in xpo sint due nature
Una qru est. s. diuina que fulget miracu-
lis. altera. s. humana que succumbit iniu-
riis. igit sicut se hbt humana na ad succum-
bendum iniuriis sic se ht diuina ad agedu
in opibs miraculosis. sed sola natura huana
iniuriis succumbit qa talia pati repugnat
deitati. ergo sola natura diuina agit i opi
bs miraculosis & confirmat auctate. ps
cxxxv. Qui facit mirabilia magna solus
.g. sola deitas est pncipium agendi miracu
lum. Ite opa miraculosa excedunt totam
utute u nature creata. natura aut humana
i x creata est. g ut uidetur i nullo attigit

opa miraculosa. Contra quia xp̄us per
tactū corporis sanabat miraculose ut dic
tū est de muliere patiente fluxū sāguis
& infra. vi. cā. Quotqt aut̄ tangebant
eū salui fiebant. Si igit̄ talis tactus nich
ager& in sanatione predicta frustra x̄
adhiberet. quod nō conuenit ipi xp̄o t̄
s. aliqd frustra agere. g̃ ille tactus aliq̄
faciebat & certum est q̄ ptinebat ad hu
manitatē. g̃ &c̄. Rn̄sio in hac q̄ne sic ē
pcedendū. Quia primo uidendū qualr̄ ē
uiri sc̄i uiui uel defuncti q̄ꝝ miracula ē
scpta sunt in illis opati fuerint. 2°. qualr̄ x̄
ī q̄tū homo opatus fuit. Circa pmū aliqd
est certū. uidel; q̄ miracula nō possūt fie
aliq̄ ūtute tanq̄ principalr̄ agente nisi
ūtute diuina. Quia sicut tactū est. opa
tio miraculosa excedit totā facultatē uir
tutis create. Similiter certū est q̄ sc̄i uiri
ad miracula possunt opari meritorie. q̄a
frequent̄ exptū est miracula facta fuisse
a deo ad preces sanctoꝝ. Sed dubium est
utrū uiri sc̄i in miraclis aliqn̄ opati sit per
aliquā ūtutē in eis existentē. nō quia illa
sit principalis ratio agendi sed tanq̄ istru
mentalis. ut sic deus tanq̄ pncipale agens
fecerit miracula per sc̄os tanq̄ per quedam
instrumenta. & hanc q̄nem relinqt aug.
xxii. libro de ci. dei insolutā ū narratis q̄
multis miraculis mrm dicat sic. Siue enim
deo per se ipm̄ miro modo quo res tpales
opatur eternus siue p suos ministros ita
faciat & eadē ipa que p ministros facit. si
ue quedam faciat etiā p mrm sp̄s siue per
homines adhuc in corpore constitutos. si
ue deus ista p angelos quibo inuisibiliter
īmutabilr̄ incorporabiliter impat opetur
ut que per mrēs dicunt̄ eis orantibo fieri tā
tū & īpetrantibo nō & opantibo fiant siue
alia istis siue alia illis modis q̄ nullo m̄ cōp
hendi a mortalibo possunt. & tn̄ attestātur
hoc fidei in qua carnis in eternū resurr̄ p̄
dicat̄. Btūs uō g̃gorius hanc q̄nē detmina

re uidet̄. ij. li. dialogoꝝ ubi dicit sic. Q̄
deuota mente deo adherent quū rerum
nc̄citas exposcit exhibere signa in utroq;
ut mira q̄cunq; aliqn̄ ex prece faciant
aliqn̄ ex ptāte concessa illis a deo. & hoc
pbat conr̄ rōne & ex̄. Ratio autē tal̄ est.
cui conceditur illud quod est mai⁹ nō ē mirū
si aliqn̄ concedatur quod est minus. Sed
maior est ptās filios dei fieri et p adopti
onē. tn̄ hoc solis sc̄is concedat̄. q̄ miracl̄a
opari q̄ aliqn̄ mal̄ conceditur ut hēt̄ Mat̄
vii. Sed pmū conceditur hōibo sc̄is. scd̄; q̄
dr̄. ioh. i°. Qtqt aut̄ recepūt eū dedit eis
ptātē filios dei fieri. g̃ & c̄. Itē pbat hoc ex̄.
Q̄a petrus suscitauit thabitā orando ut
habet̄ act̄. ix°. Ananiam ū & Saphiram
morti tradidit subito absq; orōne. sed t̄
solū culpā eoꝝ increpando. act̄. v°. cā. et sic
uidetur illud factū fuisse ex aliq̄ ptāte
sibi concessa a deo tanq̄ instrumentū di
uine iusticie. Itē ad hoc uidetur facere q̄
gr̄a diuidit̄ p grām gratis datā & p grā;
gratū facientem. & lic& aliqn̄do ab ali
quibo dictū fuerit q̄ gr̄a gratū faciēs ni
hil ponit in aīa tn̄ de gr̄a gratis data ab
oībo conceditur q̄ aliquid ponit in aīa
& hoc patet manifeste de gratijs gratis
datis que uocantur sermo sapientie et
sermo scientie. corin. xii. q̄a significant
quasdā eminentes cognitiones diuinoꝝ
que ponunt aliqd in aīa. similiter fides
pphīa genera linguarū & iterp̄tatio ser
monū. & eadē ratione uidetur q̄ gratia
sanitatū & opatio ūtutū .i. miraculorū;
que ponuntur gr̄e gratis date dicant ali
quā ūtutē in anima existentē. Dicūt tn̄
aliqui q̄ ista ūtus opantis miracula nō ē
aliqua ūtus mansiua p modū habitus sed
p modū passiōis transeuntis sicut & pphīa
ppter q̄ tales non possūt facere miracula
quotienscunq; uolunt nec pphare sed q̄
quid sit de conclusiōe ratio tn̄ non ualet
Quia sicut dictum est tal̄ ūtus operandi

aug.

greg.

miracula nō est pncipalis sed tm̄ īstrumē
talis. instrm̄ tn̄ opari nō pt q̄uis sit pfectū
p formā suā n̄ moueat̄ actualr̄ p manū
artificis, sicut pat& qp securis n̄ pt̄ secare
n̄ p manū artificis moueat̄. & iō dico qp
tal̄ ūtus licet mansiua n̄ pt tn̄ opari ad
miracula absq; motione diuine ūtutis
principalr̄ agentis. si tn̄ tal̄ ūtus sit mā
siua ul̄ p modū tn̄seuntis passiōis solum
sicut est motio instrumti an mouet̄ ab
agente pncipali nihil dico modo. Itē ad
conclusionē inducit̄ illd̄ qd̄ a sanctis &
doctoribꝫ catholicis dicit̄ de sacramētis
noue legis. uidel; qp efficiunt qd̄ figurāt
ita qp tanq̄ quedam instrumenta diuine
mīe agūt ad inductiōe; grē ipam īstru
mentaliter attingendo uel saltē aliquā
dispositiōem ad ipm̄ ut caractere ul̄ ali
quid simile correspondens in sacramētis
que nō īprimūt caractere. ita qp ī sacra
mentis est aliq̄ ūtus ad efficiendū modo
predicto. & tn̄ sacramenta consistunt ī
quibꝫdā rebꝫ sensibilibꝫ & iō multo for
tius uidet̄ qp in aīabꝫ scōꝝ uiroꝝ defūc
toꝝ uel uiuentiū possit poni aliq̄ ūtus
diuinitus eis concessa in opibꝫ miraclosis
p modū predictū. Ex predictis pat& qd
dicendū sit de humanitate x̄ que est or
ganū seu instrm̄ cōiunctū ipiꝰ deitatis
sicut manus est instrm̄ artificis. homies
aut̄ alij q̄tūcunq; scī non sint sic cōiuncti
& iō sunt q̄si quedā instrumenta deitatis
separata. & adhuc sunt plus separata ec
clesie sacramenta. instrumentū āt con 2.
iunctū magis participat efficaciā agētis
pncipal̄ q̄ separatū & iō tal̄ ūtus opādi
ad miracula efficacior inuenit̄ in huma
nitate x̄ q̄ in quibꝫcunq; alijs. his dictis
pt̄ responderi ad argumenta. Ad pmū
dicendū qp simile ten& q̄tū ad hoc qp sic
humanitas in x̄ fuit ratio patiendi sic dei
tas est ratio & principiū faciendi miracu
la principaliter. nō tn̄ ten& q̄tū ad scd̄;
Quia n̄ repugnat humāitati x̄ sed opari
ad miracula p modū instri repugnat dei
tati q̄ntumq; pati. Uerūtn̄ rōne idētitatis
suppositi idiomata cōicantur. Q̄a sicut
hec est uera deus passus est. ita hec est ūa
demōstrato x̄ iste puer creauit stellas.
Ad illud qd̄ inducit̄ de ps̄. Dicendū qp li
solus nō excludit humanitatē tanq̄ īstru
mentalr̄ agentē sed tanq̄ principaliter
& sic est intelligendū respectu alioꝝ scōꝝ
qp solus deus facit miracula. s. tanq̄ prin
cipale agens. Ad secundū dicendū qp īs
trumentū in ūtute principal̄ agentis
bene attingit ad aliqd quod excedit
facultatē pprīā cōuenientē ei scd̄m se sic
calor natalis in ūtute aīe generat carne;
ut hēt̄. 2°. de aīa. Argumenta aut̄ ī cōtra
riū concludunt tm̄ qp humāitas x̄ age
bat ad miracula. sicut agens instrumen
tale & secundariū quod conceditur.

ET FACTO
sabbato. Postq̄ descriptus est
feruor predicationis x̄: hic cōn̄r
describitur liuor emulatiōis cont̄ ipm̄
ppr doctrinā & miracula ipiꝰ. & pat&
sententia ex dictis Mat. 13°. f. et. g. ex
ceptis que secūtur. Nōne hic est faber. in
Matheo dicit̄ hic est fabri filiꝰ. Credebāt
n. isti qp essent eiusdē artis cū patre suo
putatiuo ioseph. Q̄ dr̄ fuisse fab lignarius
& pbabile uidet̄ qp xp̄s eandē artem ex
cuit. q̄a nō fuit occupatus in doctrina &
miraculis usq; tricesimū etatis ānū. nec
aliqn̄ fuit intentus studio scd̄m qp dr̄. io
vii. Quomō hic lr̄as scit: quū n̄ didicerit
nec est uerisimile qp tanto tp̄ore fuit o
tiosus. magis aut̄ uerisimile est qp fuerit
occupatus in arte patris sui putatiui q̄ ī
alia. & hoc uidetur p uerbū istoꝝ q erāt
de Nazareth q modū suū uiuendi cog̃sce
bant & fabrū eū uocabant. & n̄ poterat
ibi ūtutē ullā facere. Istud nō posse non
refert̄ ad potentiā eiꝰ absolutā sed cōgrui
tatis

& decentie. q̃a n̄ erat congruū q̄ ibi fac&
multa miracl'a. cuius causa subdit'. & mira
bat' ppt' incredulitatē eo⁊. fides. n. credē
tiū est meritoria de cōgruo q̄ eis fiat mi-
racula. sicut pat& ex precedenti capit'lo
de muliere sanguiflua ut dictū ē a xp̄o
fides tua te saluam fecit. & ī multis aliis
locis in euangelio simile h̄et'. & circuibat
castella in circuitu docens. q̃a sui doctrinā
eis repulerant conuenient' ad alios do
cendo transiuit. ita fecer̄t apl'i sc̄dm q̄
dicitur act'. 13. cā. uob' oportebat primū
loq. s. iudeis uerbū dei. Sed q̃a repulistis
illud & indignos uos iudicastis et̄ne uite
ecce cōuūtimur ad gentes. sic enī p̄cepit
nob' deus. & uocauit xii. Suꝑiore .n. capl'o
descripta est collatio p̄tatis predicandi ꝗ
facta apl'is. hic describitur executio dic-
te p̄tatis. & p̄mo describit' apl'o⁊ missio
ad predicandū. 2°. eo⁊ reu̇sio ad xp̄m. ibi
& conuenientes apl'i ad ih̄m. Prima in
duas. q̃a primo describit' dicta missio. 2°.
ex hoc insurgens herodis opinio. ibi. &
audiuit rex herodes. Expositio p̄me par
tis pat& ex dictis. Mathei. x̄. a. & b. ex
ceptis que secunt'. Sed calciatos sandalis.
Mat'. x. dicit' q̄ n̄ portarent calciamēta
ex quo pat& q̄ sandalia nō dicuntur cal
ciamenta p̄pe. quia ill' poterant uti apl'i
ut hic dicitur. Vngebant oleo multos e
gros. Ex hoc loco pat& q̄ unctio extre
ma que est infirmo⁊ fuit instituta a x̄.
et audiuit rex herodes. hic cōn' descri-
b' opinio herodis de ih̄u. & diuiditur in
duas partes. s. principalem & īcidentalē.
2°. ibi. ipse. n. herodes. Circa p̄mū sciendū
q̄ apl'is predicantib; aduentum xp̄i &
eius miracula q̃a non solū erāt p̄dicātes
sed & facientes miracula in nōie ei⁹ he-
rodes audiuit famā de ih̄u & credidit
lic& falso q̄ ip̄e ess& iohns baptista quē
ip̄e decollauerat. & q̄ a mortuis surrexis-
set. ex q° pat& q̄ iste herodes nō fuit de

secta seduceo⁊ q̄ negabāt resurrectionē sed
de secta ph'iseo⁊ q̄ eam confitebant' ut h̄et'
act'. xxiii. cetera patent ex dictis Mat'. a.
xiii. a. Ip̄e. n. herodes. hic ponit' pars incidē
talis. Intentio. n. p̄ncipal' euan̄. erat descri-
bere gesta x̄. & quia ꝓpter opinionē he
rodis de x̄ fecerat intentionē decollatiōē
iohis baptiste. iō incidentalit' hic descri-
bit modū dicte decollationis. & p̄o descri
bitur eius incarceratio. 2°. incarcerati de-
collatio. ibi. herodias autē. 3°. decollati tu
mulatio. ibi quo audito discipuli eius
uenerunt & c̄. Sententia ista⁊ triū parti
ū patet ex dictis mathei xiiii. a. exceptis
que secuntur circa partē secūdā. herodias
autē insidiabat' illi. Ip̄a. n. timebat ne he-
rodes ad predicationē iohnis de pc̄o suo
peniter& & eam marito suo redder& &
iō petebat mortē iohānis. herodes autē
metuebat iohannē. Solo. n. metu tenebat'
ab interfectione iohis quia ꝓpt' scītate;
eius que erat nota toti pp'lo timebat si
iohnem interficer& ne totus pp'ls īsurget
contra eū ut plenius pat& Mat'. xiiii. li
benter eū audiebat & c̄. Totū istud erat
simulatorium ut ex tali auditu iohnis
et optempatiōē dictis ei⁹ in aliq̄bꝫ retine-
ret pp'lm a rebellione contra ip̄m. & sit'
q̄ postea iurauit dare puelle saltanti q̄d
quid peter& fuit maliciose factū ut sōne
iuramenti et multitudīe magno⁊ secu;
comedentiū h̄ret occasionē decapitandi
iohannē absq; rebellione pp'li qui habuit
eū excusatū saltem in parte ꝓpter ista
et hanc sententiā ten& Beda sr' locū istū
Et subdit'. Contristatus est rex. Dicit Be-
da q̄ licet contristabat' in facie. tn̄ letabāt'
in corde. & conuenientes. hic describit'
reuersio apl'o⁊ ad xp̄m. ubi p̄mo descr̄
condescensio x̄ ad apl'os redeuntes. 2°. ad
pp'los ip̄m sequentes. ibi. & uiderūt. Circa
primū dicit'. & conuenientes apl'i ad ih̄;
de predicatione redeūtes ad ip̄m renūt

ciauerunt ei omnia que exegerant miracu-
la faciendo. & docuerant predicando oste-
dentes quod mandatum eius executi fuerant
fideliter. & ait illis. compatiendo eis de
laboribus suis. Venite seorsum & cetera. ut scilicet post
laborem quiescerent aliquantulum. In hoc ostendit
Christus quod predicatores uerbi diuini post laborem
possunt recipere recreationem competentem. & ascen-
dentes in nauim & cetera. ut segregati a turbis
possent quiescere. & uiderunt eos. Hic
consequenter describitur condescensio ipsius Christi ad
populum ipsum sequentem. & primo describitur
ista dicta condescensio ad populos ipsos pas-
cendo. 2°. ad discipulos ipsos de periculo li-
berando. ibi. & coegit discipulos suos. 3°.
ad infirmos ipsos curando. ibi. & cum
transfretassent. Sententia autem istarum trium
partium patet ex dictis Mat. 14. capitulo. b. us-
que ad finem illius capituli exceptis que sequentur. Quantum
ad primam partem dicitur. Erant enim sicut oues
non habentes pastorem. Sacerdotes enim illius
temporis & principes erant sicut lupi rapa-
ces spoliantes populum bonis temporalibus. a spiritu-
alibus per malum exemplum. licet ipse tanquam
bonus pastor pascebat eos spiritualiter. continue
uerbo doctrine sue. & aliquando corporaliter
secundum quod dicitur consequenter. Euntes ema-
mus ducentis denariis panes & dabimus
illis manducare. Ioh. vi. dicitur quod Ihesus quesiuit
a philippo. Unde ememus panes ut man-
ducent ii. & sic ibidem subditur. hec dixit
temptans eum. ipse enim sciebat quid esset facturus.
& tunc philippus respondit ut ibidem dicitur ducen-
torum denariorum panes non sufficiunt eis & cetera.
quasi dicat. tantum precium non habemus quum sumus
pauperes. & hic Marcus dicit generaliter hoc respondis-
se discipulos licet aliquo modo sub aliis uerbis.
euntes emamus ducentis denariis panes. &
cetera. quasi dicat. si uellemus eis dare ad manducandum
oporteret nos ire ad emendum panes precii
ducentorum denariorum & tamen hoc precium non
habemus. & sic excusabant se per impotentiam.
Dicuntur autem hic discipuli respondisse idem quod

solus philippus respondit. tamen quia non solum ex perso-
na sua sed etiam aliorum loquebatur. tamen quia illud quod
facit aliquis de aliqua societate uel dicit to-
ta societas dicitur hoc fecisse uel dixisse. &
tunc discipulis excusantibus se de datione
ciborum populis Christum sequentibus dixit Christus
quod hic sequitur. Quot panes habetis ite &
uidete. & cum cognouissent dicunt quinque panes
et duos pisces. Ioh. vi. dicitur solus Andreas hoc
respondisse. per alia tamen uerba dicens. Hic
est puer hic unus qui habet quinque panes &
cetera. Dicuntur tamen discipuli hec respondisse in generali
quod dixit Andreas eodem modo sicut dictum
est de philippo. Circa secundam partem dicitur. & statim
coegit discipulos suos ascendere nauim. Quia
libenter non recedebant a suo magistro absque
eius societate & doctrina delectati. Ad
Bethsaida. Locus erat unde recedebant.
Et cum dimisisset eos abiit in montem orare.
per hoc ostendens quod predicator uerbi diuini
debet post sermonem suum ad deum redire in
oratione ut quidquid boni ibi fuerit dei glorie
ascribatur. & uolebat preterire eos. eo modo
sicut post resurrectionem suam ambulans cum
duobus discipulis suis euntibus in emaus fin-
xit se longius ire. ut habetur luc. ulti. nec tamen
fuit ibi aliqua duplicitas seu falsitas secundum quod
dicit beatus gregorius. hoc enim fecit ut sic ostenderet
se eis exterius qualis apud eos erat in mentibus
eorum interius. Erant enim dubii in fide resur-
rectionis Christi & tardi ad credendum ut ibidem
dicitur. & propter hoc dubium erant aliquantulum
elongati a ueritate. & ideo apparuit eis in
peregrina effigie & finxit se longius ire.
Quia tales apparitiones fiunt communiter secundum
dispositionem interiorem ipsorum quibus fiunt.
& eodem modo dicitur hic quod uolebat preterire eos
quia erant parue fidei secundum quod dicitur in textu.
Quia putabant fantasma esse. & tamen iam uide-
rant eum tanta miracula fecisse quod credere
deberent ipsum super aquas posse ambulare. &
Circa tertiam partem dicitur. Cumque egressi essent
de naui continuo cognouerunt eum. scilicet illi

2°. philosophorum consuetudo capitulo 7. circa finem. primo describitur condescensio Christi

de t'ra genazareth quia p famā quā audie
rant & miracula que aliq eo℞ uiderant
cognouerūt quod ille erat qui ifirmos cu-
rabat & miracula alia faciebat. & io sub-
dit. Percurrentes uniuersam regionē illā
s. genazareth miserūt p ciuitates ad hoc
qp adducerent infirmi ad p̄ntiā x̄ ut fim
briā uestimenti ei9 tangerent. Iudei eni
erant distincti ab aliis gentib9 nō solū i
lege sed et in habitu. Quia nūi. xv. preci
pitur qp facerent fimbrias in angulis pal
lio℞ & talē habitū portabat xp̄s sic ut
legē seruaret. & ad tactū huiusmi fim
bria℞ tn̄ curabant infirmi :-

ET CONVENERVNT. Postq̄ e
descripta est erga discipulos &
ap̄plos x̄ condescensio hic coñr
describitur ph̄iseo℞ confutatio & hoc q̄
drupl'r. Primo in eo℞ obseruantiis. 2°. in
x̄ miraculis. viii. caplo. ibi. & exierunt
ph̄isei. 3°. in lege pmiss'. x. cā. 4°. i parabol'
xii. cā. Circa primū primo describit' pha
riseo℞ confutatio. 2°. pplo℞ consolatio. ibi.
& inde surgens. Circa primū p̄mo descri
bitur ph̄iseo℞ obseruatio uana. 2°. eorum
interrogatio maligna. ibi. & iterrogabāt
ph̄isei. 3°. eorū confutatio uera. At ille res
pondens. 4°. dicte confutatiōis expositio
plana. ibi. & quū introiss& in domum.
Sn̄ia uō ista℞ partiū pat& ex dictis M.
xv. a. exceptis que secunt'. Ph̄isei & om̄s
iudei n̄ crebro lauent man9 nō manducāt.
uolentes pretendere p mundiciā extiorē
qp haberent interiorem quū essent pleni
iniquitate & imundicia sedm qp dicitur
Mat. 23. & a foro uenientes n̄ baptizent
nō comedunt. q̄n. n. exibant ad negotia
in publico exteriora reputabant se imū
diciam aliquā contrahere ab aliis. q̄ tn̄
erant meliores ipis. & io redeuntes a ta
lib9 negotiis lauabant se añ q̄ comederēt
q̄i purgantes imundiciā ab aliis cōtractā
Moises aut' dicit honora patrem tuum

& c̄. Dn̄s aut' dicit hoc ut hēt'. exo. xx. s;
Moises explanauit qualr' ess& itelligēdū
Cont' quē intellectū sacerdotes & ph̄isei
docebant corbā. Corban nō sig't donū ge
neral'r acceptū sed donū deo oblatū uel
offerendū. ph̄isei. n. & sacerdotes auaricia
moti dicebant qp meli9 erat filiis deo offer-
re bona sua q̄ prouidere parentib9 i ne
cessitate positis. & sic euacuabāt p̄cepta
dei de honore parentū ut pleni9 dictum
fuit Mat. xv. Si quis hēt aures audiendi
audiat. i. si q̄s hēt uoluntatē audiendi ue-
ram doctrinam audiat meā & nō ph̄iseo
℞. In secessum exit omnes p̄gans escas.
natura enim q̄ est sagax i puritatē q̄ est in
alimento suscepto emittit p secessū retines
illud quod ē ibi purū ad enutriendū. & corp9 (marg.)
sic p̄gatur esca corporis nutritiua. De
corde hominū male cogitationes p̄cedūt
i. consensus deliberati ad mala agenda
que explicat magis in particulari quū
subdit adulteria in quib9 ē uiolati thori
alieni. fornicationes. i. illiciti cōcubitus
p̄sonarū a matrimonio solutarū. homici-
dia. quib9 ifert' nocumentū in p̄soñs pro-
ximo℞. furta. quib9 res aliene subtra
hunt' iniuste. auaricie. in q̄tū aliqua in-
iuste retinentur. Nequicie. que cōsistūt
in calumniis p̄ximo℞. Dolus. i. deceptio-
ne eo℞. ipudicitie q̄tū ad tactus & asp̄-
tus imundos. Oculus malus q̄tū ad odiū
& iuidiā que nō pmittunt uidere recto
oculo bonum proximi. Blasphemie. i. in-
iurie in deū. Sup̄bia. dei uel p̄x̄ cōtēptu
Stulticia. i. q̄lib& iniuria in p̄x̄i. & ide
surgens. hic coñr describitur consolatio
pplo℞ & p̄mo gentilium. 2°. galileo℞
ibi. & iterum exiens. Circa primū dici
& inde surgens abiit in fines tyri & Si
donis. ubi habitabant gentiles. ad quos
transiit xp̄s ad benefaciendum eis, reli
quens iudeā ppr' maliciā phariseo℞ et
igratitudinem. & ingressus domum ne-

minē uoluit scire .i. noluit manifestari
aduentū eius p discipulos suos ondens q
predicator & opator miraculoꝝ non
deb& q̄rere ppriā ostentationē & non
potuit latere. Illud nō posse nō refert
ad eius potentiā absolutā sed ad cōgru
entiā. Non .n. erat congruū q aduent⁹
medici later& infirmos nec fuit decens
q manifestaret p suos discipulos ut dic
tū est. ideo manifestatus fuit per alios
qui famam ei⁹ audierant & aliq ipsu;
uiderant. Q̄a nō solū de iudea sed etiā
de natiōibꝰ aliys multi ueniebāt ad eū
ppr miracula & sanitates que opabat
ut hēt supra. 3°. caplō. a. Mulier .n. statī
ut audiuit de eo & c̄. Nō est intelligen
dū q curauerit filiā eius existens in
domo. quia tunc noluit facere sed ma
gis in uia cū ipā clamar& post eos ut
hētur Mat. xv°. d. Erat .n. gentilis siro
phenisa genere .i. de syria phenicis. ē
in siria nomē generale puincie phenix
autē nomē cuiusdā spāt contrate ī illa
puincia. & inde cōponit sirophenissa
.i. de tali contrata oriunda. Ppter hūc
sermonē .i. ppr tue fidei confessionē exi
it demonium de filia tua. q̄a confessio
fidei de cōgruo est meritoria miraculi.
Cetera patent ex dictis Mat. xv°. d. &
iterū exiens. Hic conr describit cōsola
tio galileoꝝ. & primo in curatiōe demo
niaci. 2°. in ministratiōe alimenti ī prin°
viii. cap. Circa primā partē determinat
locus ubi xp̄s fecit frequentē curatione;
quū dr. Inter medios fines decapoleos. De
capolis nomē est regionis ut dictū est
supra. 5. caplō. & huius regionis una ps
est ulr iordanē. alia cit. ut pat& ī descrip
tione terre sancte. igitur mare galilee
quod est quidā lacus per quē trānsit ior
danis fluuius respicit terminos utusq;
partis regionis predicte. & adducūt ei
surdū & mutum. Non erat tal a natiui

tate. nec ab infirmitate sruenente sed
a demone ipm obsidente eius auditum
īpediente & loquelā. Misit digitos suos
ī auriculas eius. Xp̄us aliqn̄ sanauit ī
firmos tangendo corporalr ut ostēder&
humanitatē suā esse deitatis instrumē
tū. ut in supdicto cā. v. Suspiciens ī celum
īgemuit ut ostender& se uerū hominē
a deo querens auxiliū. & ait. Efeta qd
est apire. Ondens se uerū deū curādo p
īperium. & precepit eis ne cui dicerent.
Ostendens q benefactor de suis bn̄ficijs
laudē ppā non deb& q̄rere qnto eis aut
precipiebat tanto magis predicabant. q̄a
beneficiatus de beneficijs acceptis debet
se gratū ondere & bn̄factorē laudare
Quāuis hoc benefactor non q̄rat. & eo ā
plius admirabant de tanta ei⁹ hūilitate
Bene omīa fecit. & surdos fecit audire
& mutos loq. Licet hic nō exprimat nisi
unū surdū & mutū esse curatū tn̄ plures
fuerunt ceci claudi surdi & muti curati
ut hēt Mat. xv°. f. sed inter illos erat un⁹
cui⁹ cura fuit cura fuit maior int cetos
quia in ipo tria concurrerūt miracula
secundum q dicit tho⁹. quia auditus fu
it ei redditus & affatus & a demōe fuit
liberat⁹. & hic solus expmitur a Marco

IN DIEBVS ILLIS. hic
conr ponit consolatio galileoꝝ
in alimenti datiōe. & pat& snīa
ex ijs que dicta sunt. Mat. xv°.
cā. g. hoc excepto. & uenit in partes de
Dalmanutha. Mat. xv°. dicitur & ueīt
in fines Magedā. Unde dicendum est
q est eadē regio dupliciter noīata. &
exierunt phisei. Hic conr describitur
cōfutatio phiseoꝝ in miraculis. & pmo
ponitur dicti confutatio. 2°. discipuloꝝ
reprehensio ibi. & precipiebat eis. snīa
prime partis pat& ex dictis Mat. xvi.
a. hoc excepto. Si dabitur generationi
isti signū .i. nō dabitur quia accipitur

sicud i p° ostia in | rum intret ma

si pro non. Si introibunt in requiem meam. Et precipiebat. Hic ponit aplo𝔷 x rep hensio. Et primo in eis arguit ignorantia 2° ondiditur eo𝔷 ipotentia. 4° cap. ibi. Et uenesa d discipulos. 3°. reprimit eo𝔷 abitio uel supbia. ibi. Et inde pfecti. Circa pm scribitur primo reprehensio discipulo𝔷 generalr. 2°. ipius petri spalr ibi. Et igres sus est ihs. Adhuc aut arguit ignorantia discipulo𝔷 uerbo. 2°. facto ibi. Et ueniut Bethsaidã. Circa pmu dr. Cauete a fermento phiseo𝔷 .i. a doctrina eo𝔷 pulsa qua pponebant traditiones suas diuinis preceptis ut dictu est caplo. 7. Et fermeto herodis. i. secta erronea herodiano𝔷 de qua dictu est sup. 3. caplo. hoc at dictu; xpi discipli intellexerut de fermeto ul pane materiali. i quo apparet eo𝔷 igrãtia. Tamen quia xps fuerat eis frequenter locutus in parabolis et eas eis exposuerat ut dictum est sup. 3. ca. io bn intellige debuissent hoc uerbu x dictu paraboli ce. tu quia ipis uidentibo xps satiauerat quinq; milia hominu de qnq; panibo et duobo piscibo ut dictu est supra. vi. cap. ite quatuor milia hominu de septe panibo ut dictu est in hoc cap. io bene debuissent intellexisse qa xpus n erat solutus loqi de matiali pane. nec de ipso loqbatur. Cetera patent ex dictis Mat. xvi. b. Et ueniunt Bethsaidã. Hic arguit ignorantia discipulo𝔷 facto. per hoc qp ipsis pntibo illuminauit cecu. pmo iperfecte. quod notat quu dr. Interrogauit eu si quid uideret. Et aspiciens ait Video homines uelut arbores ãbulante. Non .n. distinguebat liniamenta humano𝔷 corporum. uidebat tn obscure corpora eo𝔷 et moueri de loco ad locu. Et postea illuminauit eu perfecte. Quod notatur quu dr. Iteru imposuit manu sr oculos eio. Et subdit. Et restitutus est. ita ut clare uideret oia. Certu est aute

qp xpus poterat eu statu pfecte illuminare. sed p tale modu fecit ut designaret discipulos in parte obscuratos caligine ignorantie. et ad clare intelligendu indigebant maiori illuminatione. Unde et post resurrectioe; sua apuit ill sensu ut intelligerent scptas ut dr luc. xxiiii Et p talem modu xpo maledixit ficum habente tm folia ut dr infra xi. caplo. ad designandu qp sacerdotes iudeoru; erant maledicendi et puniendi a deo eo qp no habebat fructu iusticie sed tm folia uerbo𝔷 scdm qp dic Aug. in omel. et simili modo ihieremias ppha qui denunciauerat captiuitatem babilonicã. hoc ide significauit sensibili signo per hoc qp de mandato dni posuit cathenas in collo suo ut hr ihere. xxvii. per hoc designans qp sic cathenati ducerent iudei in babilonem captiui. Alii aut exponut illuminatione huius ceci successiue factã ppr paruitate fidei ipio ceci et offerentium ipm xpo. et potest ee qp ista causa et predicta cocurrerut ad istum effectum. Et ingressus est ihus. Hic con describitur increpatio petri. et po ponitur increpatio petri. 2°. incitatio ad palmam martyrij. ibi. Et uocata turba. Circa primu premittitur de xpo hominu falsa opinio. 2°. subditur discipulo𝔷 s uera cognitio. ibi Tuc dix. Vos uera et c. Et qa petrus p se et p aliis discipulis respondit. 3°. ponitur passiois x prenunciatio ibi. Et cepit docere eos. 4°. describitur ipius petri increpatio ibi Et apprehendens. Petrus qe ex zelo xpi uolebat ipedire passionem eio. Et quia ille zelus erat indiscretus qa passio xpi erat ordinata ad salute humani generis io meruit duram reprehensioe;. Sententia aut ista𝔷 partium patet ex dictis Mat. xvi. ca. Et uocat turbas. Quia xpo increpauerat petru uolente impedire passioe;

eius. io consequenter hic inuitat fideles ad tolerantiã passionis. & primo facit hoc ũbo 2°. facto in principio. ix. cap. Sententia p̃me partis pat& ex dictis Mat. xvi. f. excepto q subdit: Qui me confessus fuerit. Hec est uera lr̃a. quia sic antiq libri hñt et correcti & etiã greci. & hoc pat& p illud quod habetur luc. ix. ubi eadẽ sententia ponitur p alia uerba. Sic. Qui me erubuerit & meos sermones. in generatione ista adultera. Quia iudei descenderant a p̃ribꝫ qui ad idolatriã declinauerũt dimisso deo qui eos desponsauerat ĩ datiõe legis ĩ monte sinay. & io filij ab eis descendentes adultera generatio uocatur. & peccatrice. Quia sicut patres eorũ persecuti fuerant prophas eos occidendo ita ipi p̃sequebantur xp̃m mortẽ eiꝫ q̃rendo. & filius confund& eũ. hec est uera lr̃a. Quia sic greci hñt et antiq & pat& per illud qd habetur luc. ix. ubi dr̃. & filius hoĩs erubescet eũ. i. nõ cognoscet eũ de suis. sicut homo nõ libenter recognoscit eũ de quo erubescit. & per talem modũ loquendi dic' hõ' de quadã s̃ca qa nõ est confusa xp̃m xp̃s nec confundet eã. nec est curandũ si est ĩpropria locutio: s̃cdm reglas gramatice q̃ bꝫ non subiac& theologia.

Et post dies sex. hic ponit' incitatio ad martyrium facto. illud enĩ qd maxime excitat ad tolerantiam martirij est magnitudo premij. q̃a magis mouent uisa q̃ audita. & io xp̃s ondit tribꝫ principalibꝫ suis discipulis g̃liam sue resurrectiõis in tr̃sfiguratione in q̃ ostẽdit se eis in claritate g̃lie. & põ describit' ista oñsio. 2°. ex hoc mouet' q̃o ibi. & ĩtrogabant eũ. S̃nia istarũ partiũ pat& ex dictis. Mat. xvii. cã. a. exceptis q̃ sequũt'. & transfigatus est corã ipis. Non est intelligendũ q figa corporis x̃ fuerit mutata. sed q̃a figura est in extremitatibꝫ corpoꝝ & sumit' claritas g̃lie quã tunc in corpore suo habuit est in extremitate corporis. io uocat' tr̃sfiguratio. & p talem modũ loquendi dicit apl̃s phili. 3°. Saluatore expectamus ih̃m xp̃m qui reformauit corpus humanitatis nr̃e cõfigatũ corpori claritatis sue. & uenit uox de nube dicens. Hic est filius meꝫ dilectus & c̃. Sic in baptismo x̃ auditum est testimonium patris de filio eiꝫ natali. sic & in transfiguratione. cuiꝫ ratio est q̃a hoĩes fiunt filij dei adoptiui p assimilationẽ ad filiationẽ naturalẽ ipiꝫ xp̃i. Quequidẽ assimilatio fit dupli'. Vno m̃ ĩ presenti p grãm. Alio m̃ in futo & pfectioꝫ p g̃liam. secundũ illud. i. ioh. 3. Nũc filij dei sumus. & nondũ apparuit quid erimus. Scimꝫ n. q̃m quũ apparuerit similes ei erimus. q̃m uidebimus eũ sicuti est. in baptismo uero x̃ data est aquis ũtus regenerandi per grãm. In tr̃sfiguratione uero oñsa est claritas g̃lie ĩ corpore x̃. & quia in istis duobꝫ ut dictum est assimilantur homines filio dei naturali io conueniens fuit ut in baptismo xp̃i et eius transfiguratione audiretur testimonium patris de eius naturali filiatiõe. & uerbũ optinuerũt apd se. s̃cd; p̃ceptũ x̃ cõquerentes quid ess& quũ a mortuis resurrexerit. Videbatur. n. eis ĩcõueniens q xp̃s moreretur. & resurger& a mortuis postq̃ uiderant eũ in claritate g̃lie ad quã alie uenient post resurrectione; io terminus resurrectiõis uel finis iam uidebatur eis cõpletus in xp̃o. & ueniens ad discipulos. hic oñditur discipłoꝝ x̃ ĩpotentia in hoc q nõ potuerũt curare demoniacũ eis oblatum et sic p̃ceditur: q̃a circa hanc curationẽ p̃mo oñdit' discipuloꝝ ĩpotentia. 2°. x̃ efficacia ibi. Q' respondens dixit. O generatio mala. Tercio utriusq; causa ibi. & quũ introiss& in domum. Sententia autẽ istaꝝ partiu; pat& ex dictis Mat. xvii. cã. d. excepti'

que sequuntur. Et ueniens ad discipulos suos. s. quos dimiserat: assumptis tamen secum tribus coram quibus transfiguratus fuit. uidit turbam magnam circa eos et scribas conquerentes. quia deridebant eos quia temptauerant curare demoniacum eis oblatum et non potuerunt ut patet in littera sequenti. Allidit illum .i. ad terram proiecit. et spumat et stridet. dicitur ad ostendendam uehementiam passionis. Et cum uidisset illum statim spiritus turbauit illum. s. enim uidens se cito eiciendum faciebat peius quod poterat. Et interrogauit patrem eius. non ex ignorantia sed ut ex responsione patris appareret omnibus diuturnitas passionis et difficultas curationis ut ex his miraculum esset euidens. Si quid potes. Ex quo patet quod pater erat dubius in fide de Christi potestate. Omnia possibilia sunt credenti. Fides enim credentis meretur de congruo ut ei detur beneficium per omnipotentiam dei. Credo domine adiuua incredulitatem meam. Qui dixit. Credo non erat omnino credulus. sed uocauit incredulitatem suam fidei sue imperfectionem quam petebat a Christo suppleri et perfici. Surde et mute spiritus. non formaliter sed effectiue. quia in puero obsesso auditum impediebat et loquelam. Et factus est sicut mortuus. ut per hoc magis declaretur Christi uirtus. Quia ad tactum Christi surrexit perfecte curatus. Hoc genus in nullo potest exire nisi oratione et ieiunio. Demones enim non sunt equales. et uirtute naturali et uno alio potest difficilius expelli. Ad expulsionem autem istius requirebatur in expellente subiectio carnis ad spiritum que fit per ieiunium. et eleuatio spiritus in deum que fit per orationem. Talia autem non erant adhuc in apostolis quia pro tempore illo non competebat eis ieiunare ut dictum est supra capitulo secundo. Nec erant in deum perfecte eleuati adhuc quia fuerunt rudes et imperfecti. Usque quo receperunt post passionem Christi pleniorem gratiam spiritus sancti. Unde Matthei 17. Dixit illis Christus quod non poterant illum eicere propter incredulitatem suam. que causa ibi est exposita. Et tenendum quod utraque causa. s. illa que hic exprimitur: et illa que in Matheo ponitur simul concurrerunt in discipulis propter quas illum demonem expellere non potuerunt. Et inde profecti. Hic consequenter exprimitur discipulorum Christi superbia. ubi primo exprimitur ipsius Christi humiliatio. 2º. enim reprimitur discipulorum ambitio ibi. Qui cum domi esset. Circa primum describitur humiliatio Christi per hoc quod predixit eis ignominiam sue passionis quam uoluntarie erat passurus et hoc debebat esse discipulis exemplum humiliationis. Uerumtamen adhuc rudes non capiebant ad plenum uerbum eius. ideo sequitur. At illi ignorabant uerbum. quia frequenter loquebatur eis in parabolis. propter quod dubitabant si hoc uerbum esset parabolicum. Qui cum domi esset. Hic exprimitur ambitio discipulorum et diuiditur in partem principalem et incidentalem. 2ª ibi. Et respondit illi iohannes. Et prime partis patet sententia ex dictis Mathei xviii. a. exceptis que sequuntur. Interrogabat eos non ex ignorantia sed ut ex doctrina sequente appareret Christum non ignorare uerba que dixerunt inter se ipso absente. At illi tacebant uerecundia ducti. Cuius causa subditur cum dicitur. Si quidem inter se in uia disputauerant quis eorum uideretur esse maior. Quod in eis erat uerecundum et reprehensibile: cum magister eorum esset humilissimus immediate eis predixerat humiliationem sue passionis. Respondit illi iohannes. Hec est pars incidentalis. Ex hoc .n. quod Christus dixerat paruulos recipiendos in nomine eius qui sunt parue reputationis. ideo iohannes mouet questionem de quodam eiciente demonia in nomine Christi qui tamen non erat de societate eius quem prohibuerant discipuli utrum bene uel male fecissent, ad hoc sciendum si hoc essent alias facturi in casu consimili et circa hoc primo ponitur reprehensio Christi 2º. prohibitio scandali ibi. Et quisquis unum de pusillis et cetera. 3º. declaratio cuiusdam dicti

Omīs .n. igne saliet. Circa primū ē du-
plex modus dicendi. Dicunt .n. aliq̄ q̄
iste de quo quesiuit iohēs nō erat fide-
lis. Aliqui .n. ī fideles uidentes p expiē-
tiā nomē x̄ ūtuosū in nōie eī eiciebāt
demones ut hēt̄ act̄. 19. Dicit x̄ q̄ ille
qui sic facit nō est phibendus. Quia ta-
lis eiectio demōīs facit ad declaratiōem
ūtutis x̄. nec ēt tal' lic& sit infidel' hēt
frontē loquendi contra fidē xp̄i quū
glietur de signis in nōie eī factis. & hoc
est qd̄ subditur. Nemo est q̄ faciat ūtu-
tem in nōie meo & possit cito male loq̄
de me. qui eñi non est aduersus uos, p
uobis est. Infideles .n. aliq̄ bene ī aliq̄b
cōueniunt cū fidelib⁹ ut q̄ deꝰ sit un⁹
et hōioī. & in talib⁹ sunt cū eis lic& nō
ī aliis. Alii uero dicunt q̄ iste homo de
quo iohānes quesiuit erat fidelis credēs
xp̄m. & hoc est qd̄ dicit chrisostomus
Verūtñ nō erat tante pfectiōis q̄ uell&
sequi xp̄m & eī discip̄los ī modo uiuen-
di sicut nec modo omnes fideles uolūt
seq̄ xp̄m p religiōis ingressū. & tal' nō
est ēt phibendꝰ. q̄a bñficia diuina ñ solū
dantur p maiores. sed ēt aliq̄n p minores
et ī pfectos. & in hoc ēt declaratur ūto nōis
xp̄i que p magnos & paruos īdifferent̄
potest opari. & quia tales īperfecti aliq̄n
ad tp̄s credunt & tp̄ore tēptatiōīs a fide
recedunt. iō subditur. Nemo est q̄ faciat
ūtutē in nōie meo & c̄. Quia si al' ipfect⁹
fecerit miracula ī nōie x̄ & postea recedat
a fide non hab& frontē loquēdi cōt xp̄;
in cuiꝰ nōie fecerat miraclā de q̄bꝰ glia-
batur. & q̄a in nōie x̄ nō solū fienda st̄
miracula sed et ēt opa meritoria iō seq̄t
Quisquis eñi potū dederit uob̄ calicē aq̄
frigide. hoc dicens ad ostendendū q̄ q̄li;
q̄tuncūq; paup pōt aliq̄ pietatis opa face
quia potū aque frigide potest dare q̄lib&
q̄tuncūq; pauper. & quisq̄s unū de pu-
sillis. hic cōtr ponitur phibitio scādali

& pat& sentētia ex dictis Mat̄. xviii. cā
b. excepto q̄ seq̄. Vbi uermis eoꝝ nō mo-
ritur. i. aculeus uel remorsus cōsciē qui
continue affligit damnatos. Omīs .n. ign̄.
hic pōitur declaratio cuiusdā dicti. Dixe-
rat .n. xp̄s q̄ ad euitandū scandalū pes
esset eoꝝ amputandꝰ & manus. & oculꝰ eru-
endus. Quequidē mutilatio ñ ē ītligen-
da p abscissionē uł eruetionē alicuiꝰ mē-
bri sed per restrictionē ab actu malo qd̄
fit p macerationē carnis & disciplinam
ubi nc̄cia est discretio sapiē. iō subditur
Omīs .n. igne salietur. in q̄ doc& modū
acq̄rendi discretiōem sapiē. que acq̄rit̄
tribulationis igne. Quia uexatio dat
ītellectū. & hoc est qd̄ dicitur. Oīs eñi
igne salietur. i. tbulatiōis igne sapiens
efficietur. Sicut .n. p ignē decoquentē ma-
teria conuertit̄ in sal. sic p ignē tribulatio-
nis acquiritur sal discretiōis. & oīs saliet̄
uictima sale. sicut .n. in lege ueti sal po-
nebatur in oī sacrificio deī. sic in oī ope
bono req̄ritur discretio. Bonū est sal. i.
bona est discretio p quā corpora hūana
hñt bonitatē. Quia si sal insulsū fuerit.
& c̄. hic accipitur sal p hominib⁹ discre-
tionē hñtibꝰ eo q̄ aliq̄s excellens ī aliq̄
ꝑpetate nō solū denōīatur ab eo cōcretiue
sed ēt abstratiue sic notabilr' liberal' uel
sapiens dr̄ ipa liberalitas uel sapia. & p
talē modū loquendi xp̄us dicit ap̄lis q̄ cete-
ros precellere debebant sapia. Vos estis sal
terre. Mat̄. v. d. ergo saluator q̄ si sal īsul-
sum & c̄. Quia si ille qui deb& alios diri-
gere p eminentiā sue discretiōis & sapiē
fuerit insulsus p defectū discretiōis iste
defectus redundat in aliis. Habete ī uos
sal. i. discretionē. & pacem habete int̄ uos.
q. d. p sapientiā pax inter hōīes acquirit̄
ac ēt seruatur

ET INDE exurgens. hic ponitur
cōfutatio phiseoꝝ in lege pmis-
sis. & primo describitur cōfutā

phariseo℞. 2°. sacerdotū. xi°. capl̄o. Prima
in duas. Q̄a p̄mo describitur et̄ ph̄iseorū
confutatio. 2°. discipulo℞ instructio ibi. &
offerebant illi paruulos. Sententia p̄me
partis pat& ex dictis Mathei. xix°. a. lic&
enī Matheus idē factum referat sub alio
ordine: nō tñ differt q̄tū ad ueritatē sic̄
dicit Aug°. & hoc inuenitur frequenter
in ueteri testamento ut pote in. 2°. libro
regū & paralipom̄. q̄ eadem facta & dic
ta exp̄muntur hic. & ibi. sub alio tñ or-
dine. Quid precepit uobis Moises. ∼ Mat̄
xix°. dicitur q̄ ph̄isei hoc dixerunt xp̄o
q̄i ei obiciendo. & dicendū q̄ xp̄s p̄mo
quesiuit hoc ab eis ut hic dr̄ q̄ añ q̄ dice
ret suā sententiā uolebat q̄ audiret̄ eo℞
falsa opinio qua credebant hoc ēē licitū
& iō tunc q̄i obiciendo dixerunt. Permi
sit Moises &c̄. & in domo iterū &c̄. q̄a
discipuli eius adhuc rudes nō intellexe
rant uerbū x̄. iō quū uenissē ad domū
iterū interrogauerūt eū & ip̄e idē repe
tijt quod prius dixerat ī p̄ntia ph̄iseo℞.
Et offerebant. hic coñr describitur ins-
tructio discipulo℞. & p̄mo poīt̄ dicta
instructio. 2°. instructionis confirmatio
ibi. & p̄ficiscente eo de iherico. Prima
in tres. Quia p̄mo instruit discipulos de
humilitate que est fundamentū alia℞
uirtutū. 2°. de uoluntaria paupertate ibi
Et quū egressꝰ ess&. 3°. de toleranda adū-
sitate ibi. & assumens ite℞. xii. Primum
autē doce& per hoc quod dicit nullū īt̄re
in regnum celo℞ nisi puerū. i. humile;
eo m̄odo loquendi quod dr̄ p̄mo regum
xv°. Quū esses paruulus in oculis tuis &c̄
et pat& sententia ex dictis Mat̄. xix°. d.
Et quū egressus ess&. hic coñr docet dis
cipulos de uoluntaria paupertate: circa
quod primo mouet̄ questio. 2°. ponitur
questionis solutio. ibi. ih̄s aut̄ dixit ei. In
qua solutiōe xp̄us primo ōndit quid sit
nc̄ciūm ad salutē uidelic& obseruatio

mandato℞. 2°. quid req̄rit̄ ad maiorē per
fectionē que consistit in obseruatiōe cō-
silio℞. in qua p̄fectiōe primū est abrenū-
ciatio t̄poralium ut quis libere possit se
q̄ xp̄m. & hoc ponitur ibi. Ih̄us aut̄ itu
itus est eū &c̄. Sententia dua℞ p̄tiū pri
ma℞ pat& ex dictis Mat̄. xix°. d. Ih̄s at̄
intuitus. hic docet̄ uoluntaria paup̄tas
& primo q̄tum ad eiꝰ p̄fectionē. 2°. q̄tū
ad eiꝰ difficultatē ibi. Qui cōtristatus.
3°. q̄tū ad eiꝰ remuneratiōe; ibi. & post
cepit ei petrus dicere. Sñia ista℞ p̄tiu;
pat& ex dictis Mat̄. xix°. e. f. g. exceptis
que secunt̄. Ihus autē intuitꝰ est eū et
dilexit eū. p̄p̄r bonā conuersationē suā
preteritā ōndit sibi uultū amicabilem.
Verūtñ ad p̄fectionem maiorē nō potuit
ascendere p̄pter impedimentū diuitia℞.
Aliq̄ enī bene sunt apti ad bñ uiuendu;
ī inferiori statu nō tñ in maiori & p̄fec-
tiori. & p̄pter me. i. propter amorem m̄ei
& propter euangeliū. i. doctrinā x̄. Qui
nō accipiat sentiat nunc ī isto t̄pore &c̄.
Quia pro t̄poralibꝰ accipit in p̄nti bona
sp̄ualia que tantū excedūt t̄poralia q̄tū
centenarius unitatē. Aliter aut̄ poīt p̄t
exponi de religiosis qui pro uno t̄pore
patre carnali uel fratre dimisso hn̄t sp̄u-
ales patres fratres multos & et̄ possessio-
nes & agros in q̄tū ex possessionibꝰ ōīū
fidelium sufficienter sustentant̄ scd̄m
illd̄ ap̄li cori. vi. Quasi nihil hn̄tes & ōīa
possidentes. Multi erunt nouissimi p̄mi
Quia reprobatis iudeis quibꝰ data fuit
lex tanq̄ p̄p̄lo preelecto a deo gentiles
sunt uocati. p̄ot̄ expoī aīr. Quia aliqui
tarde uenientes ad fidē uel religionē ita
aliquando feruide op̄ant̄ q̄ precedunt
meritis illos q̄ ueniunt in iuuentute. &c.
Erant aut̄ in uia. hic coñr xp̄ꝰ instruit
discipulos de toleranda aduersitate. p̄o
ponitur eo℞ instructio. 2°. reprimitur
ip̄o℞ ambitio ibi. & accedunt. Primū

docet xpus ex x sui. Quia pmpte & hila-
riter ascendebat in ihrlm ubi erat passu-
rus morte scdm qp discipulis ia predixat
& hoc adhuc replicat & patet sententia
ex dictis Mat. xx. d. excepto hoc. Et stu
pebant. ex hoc q ita prompte & hilarit
ibat ad locu passiois. Et sequentes time-
bant. Quia ndum erat pfecti usq; ad to-
lerantiam martyrij. Quod patuit p effec
tu. qa petrus inter alios feruentior post
ea timore mortis negauit xpm. Et acce-
dunt. hic coir reprimitur discipulorum
ambitio. & po duorum i spali. 2o i generali
eni omnium ibi. Audientes dece. snia
prime partis pat& ex dictis Mat. xx. c
c. Excepto qd seqt. filij zebedei dicetes
et c. Mat. xx. dicitur qp mater eorum for
mauit ista petitioe; sed qa fuit iducta
ad hoc p filios io dnr hic ea fecisse. Quia
qd p amicos facimus qd in p nos ipsos faci
mus. Aut baptismo quo ego baptizor.
tincturā .n. sanguis sui in sua benedicta
passione uocat hic baptismu. Audietes
dece. hic repmit ambitio discipulorum in
gnali. & pat& sentetia ex dictis Mat
xx. f. Et pficiscente eo. hic ponit istruc
tionis precedentis confirmatio p illumi-
natione ceci. & pat& snia ex dictis Ma
t. xx. g. hoc excepto qd seq. Seco sede-
bat. Mat. xx. dicitur qp erat duo ceci
sed quia unus erat magis notus & clama-
bat alterius fortius io hic solus exprimitur.
Animi equior esto. i. magis qetus aio.
ac si dicat. appropinqt tua illuminatio
Qui proiecto uestimeto suo. i q medicabat
ut celerius & securius ueniret ad xpm. Ra
boni. i. magr mi. [illegible]

ET quu appropiquass&. hic coir
describitur confutatio sacerdotu
Et po ponit aduentus x ad teplu
2o subdr confutatio sacerdotu. ibi. Et alia
die. Snia pme partis pat& ex dictis Mat.
xxi. exceptis que secuntur. Et quu ap-
propinquass& ihrlmis & Bethanie
ad monte oliueti. Mons .n. oliueti est
medio inter ihrlm & Bethania. & io est
ppinquus utrq;. Inuenietis pullu ligatu.
cu ipo erat asina simil scdm qp dic Mat.
sed Marcus hic tac& de ea. qa no oport&
qp oia a qlib& euangelista referantur
& quia pncipalr querebat pullus ad
obsequium x. Benedictu quod uenit
regnu patris mei Dauid. Credebat .n. ip;
cito regnare in regno Dauid & restitue-
re regnu temporale qd a romais erat u-
surpatu. cuius contrariu dicit xps cora;
Pilato ioh. xviii. Regnu meu no est de
hoc mudo. sed supple de celo. & hoc diui-
na ordinatioe significabat uerbis lauda
tium quu dicebant. ossana in excelsis. li-
cet no intelligerent. sic & caiphas dixit
Morte x futura pro salute mudi. io. xi.
lic& hoc non itelliger&. Et circuspectis
oibus quu iam uespa e&t hora. exijt in
Bethania. lic& fuiss& honorifice receptus
a coi pplo & predicass& per tota die usq;
ad uesperam. nllus tn inuitauit eu ad hos
pitium in domu sua. & io cu discipulis suis
redijt in Bethania ubi manebant Martha
Maria & Lazarus. Et alia die. hic coir
describitur cofutatio sacerdotu. & pmo
signo sensibili. scdo facto mirabili. & po
describitur dicta confutatio. ibi. Et quu
introissent. 3o uerbo rationabili. ibi. Et
uenerunt rursu. Sententia pme partis
pat& ex dictis Mat. xxi. ca. c. Et quu
uenissent in templu. hic ponitur cofuta
sacerdotu facto mirabili. & po describit
dicta cofuta. 2o incidenter ponit discipu-
lorum instructio ibi. Et quu uespa ess&.
Circa primu sciendu qp satis mirabile fac
tu fuit qp unus homo paup omnes emen-
tes & uendentes eiecerit de templo & nllus
ei resistere. scdm enim qp dicut sancti quida
fulgor mirabilis egrediebat de uultu eius
et oculis quo territi sacerdotes et et alij

nō audebant resistere ei. & ista eiectio
fuit signū q sacerdotes essent eiciendi
de templo & officio tanq̄ indigni. &
nō sinebat ut quisq̄ transferret uas per
templū. & loq̄ de uasis hūanis usibus
applicandis. Quia uasa diuino cultui a
applicata ibi debebant esse & nō alia. ē
patent ex dictis Mathei xxi. b. & quū
uespa esset. hic incidenter describitur
discipulorum instructio. eo q petrus fec̄
mentionē de arefactione ficus subita
ad maledictionē xp̄i. & iō instruit eos
occasione huius de efficacia fidei. 2°. de
efficacia orōnis ibi. Propt̄ea dico uobis
Sententia prime partis patet ex dictis
Mat. xx°. ca°. c. Propt̄ea dico uob. hic in-
struit discipulos de efficacia orōnis que
procedit ex duobꝰ quidē ex fidei certitu-
dine. qđ notatur quū dicit. Quecunq;
orantes creditis credite quia accipietis.
& hoc est intelligendū qn̄ quis orat pie
p se & perseueranter. Nisi enī qs pie oret
p se & de ptinentibꝰ ad salutē: orō eius
nō est exaudibil. Itē si oret pro amico
de ptinentibꝰ ad salutē pt̄ carere effectu
ex demerito illiꝰ pro quo orat. Itē si orat
pie et p se nō tn̄ perseuerant pot̄ carere eff.
Quia deus nō statī dat bn̄ficiū petitum
sed differt aliqn̄ ut congruo tpore det
& ut ex dilatione cariꝰ habeatur. Scdm
ex quo orō hēt efficaciā ex dispōitiōe orātis
s. qn̄ nō retinet irā uel rancorē cont̄ illū
qui sibi iniuriam fecit. Vn̄ dr̄ eccī. xxviii.
homo hoīum seruat iram & a deo q̄rit
medelā. q. d. frustra. & ppr hoc subdit
Quū stabitis orando dimittite si qđ hētis
aduersus aliquē et c̄. Sciendū tn̄ q hoc
intelligit de remissione offense: qa homo
tenet esse in caritate: sed remissio iniurie
nō est de nccītate. Pot. n. aliqs petere scdm
ordinem iusticie recōpensationē p iniuria
sibi facta. Et ueniūt rursū ihrlimam.
hic ponit cōfutā sacerdotū scribarum & seni-
orum ūbo rōnabili. & patet sententia ex
dictis Mat. xxi. d. Ad euidentiā dictorum
& dicendorum q̄rit utrū xp̄s ī predicatiōi
bꝰ suis debuit uitare offensiōe; uī scan
dalū sacerdotū scribarū & phariseorum. &
arguit pmo q sic. Prima ad thi. v°. dicit
seniorē nō increpaueris sed obsecra ut pa
trē. pdicti aut̄ erant seniores ppli & pres
ergo et c̄. Itē prima ad chori. dr̄. x. Sine
offensiōe estote iudeis & gentilib ecclie
dei. quū igit̄ facta dei & dicta fuerint
uob data pro exēplari uia: Quod debu
it cauere ab offensiōe predictorum. Cōtra
isa. 8°. fuerat pphetizatū q xp̄s foret in
lapidē offensionis & petrā scandali du
abꝰ domibꝰ israel. R̄ndeo. duplex ē
scandalū. actiuū & passiuū. Actiuū nō
habuit in x̄ locū. qa tale scandalū ē dictū
uel factū alicuiꝰ minus rectū prebens
alteri occōnē ruine ut hētur ex ūbis ihe
ronimi sup matheū. Oīa autē facta &
dicta x̄ fuerunt rectissima & iō q̄stio
ista intelligit de scandalo passiuo qđ
est qn̄ aliquis ex dicto uel facto altius
bono scandalizatur ex ipfectiōe sua. &
istud scandalū aliqn̄ pcedit ex ignorātia
uel infirmitate illiꝰ qui scandalizatur
et tunc dicta uel facta bona occultanda
sunt uel differenda quousq; infirmi uel ig
ignorantes instruant. ubi sint talia boā q
sunt de nccītate salutis q nō sūt omitte-
da ppr scandalū alteriꝰ. Si aūt infirmi &
ignorantes post instructionē debitam in
scandalo permaneant iam tale scādalum
nō pcedit ex infirmitate uel ignorantia s;
ex malicia. & tale scandalū est cōtemnē-
dū. maxīe qn̄ est cont̄ bonū coē. Qa bonū
coē semp est preferendū paci quorumcunq;
hominū singulariū. Tale aut̄ fuit scan-
dalū sacerdotū scribarū & phriseorum. quia
sua malicia nitebant̄ impedire naturam
x̄ in qua consistebat salus ppl. Item suis
malis exēplis & moribꝰ trahebat̄ ppl'us

ad peccandū. Itē p suā doctrinā malā euacu-
abant dei mandatū ppr suas traditiões
ut dictū est sup. & ideo xps ī publico
debuit uitia eoꝝ reprehendere nec ab ī
hoc cessare ppter eoꝝ scandalū. ppr quod
Mat. xv. Quū discipli dixissent &c. Scis
quia iudei audito hoc ūbo scandalizati
sunt. R̄ndit. sinite illos. ceci sūt & du-
ces cecoꝝ. Si cecus ceco ducatū prestet ā-
bo in foueā cadūt. Ad p̄mū dicendū q
loqᵉ de senibꝰ honestate & moribꝰ nō
de senibꝰ etate malicia corruptis. Quia
tales sunt acriter arguendi. sicut Daniel
dure icrepauit illos senes ipudicos. Dani
el. xiii. Ad secundū dicēdū q hō debet ēē
sine offensiōe iudeis & gentibꝰ. ita q dic-
to suo uel facto minus recto nō prebeat
alicui occōnē ruine. sed si de ueritate scā
dalum sumit rectius oriri pmittit q̄ q
ueritas relinquatur. scdm q dicit btūs gg.
sup ezechiele.

ET CEPIT illis parabolice loq. hic
coñr ponit confutatio sacerdotū
et senioꝝ ī parabol. & po poit
confutatio sacerdotū & senioꝝ ī parabo-
lis. 2º. phariseoꝝ & herodianoꝝ ibi. &
mittunt ad eū. 3º. saduceoꝝ ibi. & uene-
runt ad eū saducei. 4º. scribaꝝ ibi. quom
ergo dicunt scribe. Sententia p̄me partis
pat& ex dictis Mathei. xxi. f. exceptis q̄
secunt. Vineam pastinauit homo. i. coluit
& dicit a pastus. ta. tū & est pprie modꝰ
colendi quo ponitur fimus uel pinguedo
t̃re circa radicē uinee uel arboris. Radi
ces. n. secundū p̄hm. 2º. de aīa sut ori siles
Quia sicut in aīalibꝰ sumit alimentū ū
de aīalia nutriunt. sic per radices t̄hitur
alimentū t̃re nascentium. & fodit lacū.
Lacus pprie dicitur locus ubi recipiūtur
aque a riuolo & ibi colliguntur. & ad
similitudinē huiꝰ locus ubi recipit unū
uinū fluens a torculari. Dicit hic lacus.
hic est heres. ex hoc dicit Beda q sacer-
dotes & legis periti habuerūt cognitionē
de ih̄u q ipse erat uere xp̄us in lege pro
missus. sed ista cognitio postea ex īuidia
fuit in eis obscurata. & hoc plenius fuit
declaratū Mat. xxi. in q̄stione quadam
de hoc nota in fine illiꝰ capli. & q̄rebat
tenere. Ex quo pat& eoꝝ obstinatio in
malo & timuerūt turbā. Ex q̄ pat& q
ex solo timore ppli retardabant a mor-
te eiꝰ. & mittunt ad eū. hic coñr desc-
bitur confutatio p̄hiseoꝝ & herodiano-
ꝝ. & pat& sententia ex dictis Mat.
xxii. c. & uenerūt ad eū saducei. hic coñr
ponit confutatio p̄hiseoꝝ saduceorū.
& diuidit in duas partes. in parte pri
cipalē & incidentalē. 2ª. ibi. & accessit
unus de scribis. Sententia p̄me partis
partis pat& ex dictis Mat. xxii. d. Et
accessit. hec est pars incidentalis. quia
enī xp̄us confutauerat r̄onabilr p̄hise-
os & saduceos. hec uidens quidā scriba
quesiuit ab eo quod ess& primū & maxi-
mū mandatū. quia de hoc erant tunc
q̄ones apd̄ sapientes. & xp̄s r̄ndit ei. &
patet sententia ex dictis Mat. xxii. f.
exceptis que secunt. Magister bene ī
ueritate dixisti. Ex dictis uidet q iste
scriba rogauerat xp̄m nō ad accipiendū
eū in uerbo sicut alii precedentes sed ad
audiendū ueritatē quā scire desiderabat
ppter uarietatē opinionū. uel alr potest
dici q a p̄n maliciose quesiuit. sed ex x
responsione contrictus eū cōmendauit
& xp̄s uidens ipm̄ emendatū & hāc scdā
expositionē posuit Mat. xxii. Augꝰ ī
libro de consensu euangelistaꝝ ponit
utrāq; dicens. nec moueat queq̄ qd Mat
dicit tēptatiue fuisse a quo dn̄s interroga-
tus est. fieri. n. pot. ut q̄uis tēptās accesse-
rit dn̄i tn̄ responsiōe correctus sit. aut
certe ipām tēptationē non accipiamꝰ ma
lā tanq̄ deci pere uolentis inimicū sed tā
q̄ expiri uolentis āplius ignotū. & dilige

pximū tanq̄ seipm̄ maius est oībꝫ holo-
caustomatibꝫ & sacrificijs. Circa hoc enim
tūc erant opiniones doctoꝝ. Quia q̄dā
dicebant sacrificia & oblationes eē mag̃
accepta deo q̄ exercitiū in opibꝫ caritatis
Alij autē dicebant cōtrariū. & huiꝰ opi-
nionis que uera est uidetur fuisse iste
scriba. & propter hoc eius dictū approbā
a xp̄o quū subditur. Non longe es a reg.
dei. i. a ueritate euangelij que ī pluribꝫ
locis uocat̃ regnū dei. & inde credēdū ē
q̄ iste fuit conūsus ad xpm̄. Respōdens
ihus. hic ponitur confutatio scribarum
& primo ponit̃ dicta confutatio. 2°. dis-
cipuloꝝ instructio. ibi. & sedens ihs cō-
tra gazophilacium. Sententia pme partis
pat& ex dictis Mat. xxii. g. Excepto qd
subdit̃. Qui deuorant domos uiduaꝝ. bo-
na earū sibi attrahendo fallaciter p simu-
lationem scītatis. hi accipiunt prolixiꝰ
iudiciū. Quia simulata scītas duplex est
iniqtas sed; q̄ dicit ihero. & sedens ihs
contra gazophilaciū. hic poit̃ discipuloꝝ
instructio. Sacerdotes enī q̄ erāt auari do-
cebant in tēplo q̄ ille qui plus offerebat
ī templo absolute loquendo plus hēbat
de merito. qd est falsum. Quia q̄titas mi-
ti nō accipitur secundū q̄titatē doni ab-
solute sed per comparationē ad faculta-
tē dantis & promptitudinē sue uolūta-
tis & deuotionis. & hanc sententiā doc&
xp̄o quū dr̃. & sedens ihs cont̃ gazophi-
lacium. Locus erat ubi ponebat̃ pecunia
oblata pro nc̄cijs templi & sacerdotum &
ministroꝝ. & multi diuites iactabant
multa secundū doctrinā illoꝝ sacerdotū
Sequit̃ sententia xp̄i. Vidua hec pauper
plus omibꝫ misit. nō absolute loquendo
sed considerata facultate sua. sicut plus
enim est uni puero ferre quinq; q̄ uni
forti ferre xx. & eodē modo plus est pau-
pi dare modicū q̄ diuiti multū. modo p-
dicto.

Et quū egrederet̃ de tēplo. Supiꝰ
a primo capl̄o usq; huc docuit xp̄s
p uiā amoris miracula faciēdo bn̄
cōferendo. hic incipit docere per uiā timo-
ris terrorē futi iudicij incutiendo. & de
hoc pō duplex q̄o ponit̃. 2°. soluit̃ ibi. &
respondēs ihs. Circa primū pponit̃ q̄nis
occasio per hoc q̄ xp̄o tēplū predix̄ des-
truendū. & iō discipuli quesierūt ab t̄
ipo primo de tp̄ore huius destructionis
quod notat̃ quū dr̃. Dic nob q̄n hec fiēt
& quia post destructionē templi crede-
bant de pꝓinquo ultimū iudiciū fieri
ideo de hoc quesierunt. 2°. qd notāt quū
dicit̃. & quod signū q̄n hec oīa incipiēt
consumari tunc enī erit cōsumatio hui'
mūdi. & respondens ihs. hic ponitur
predicte q̄nis duplex solutio. & pō pme
2°. secunde ibi. Orate ergo. Circa pmum
premittit̃ dicte destructiōis tēpli īchoa-
tio. & 2°. cōsumatio. ibi. Quū aūt uide-
ritis. Adhuc circa primū predicit̃ quid
eueniendū sit oībꝫ generalr̄. 2°. qd disci-
pulis xp̄i spālr̄. ibi. Videte autē uos met
ipos. Circa pmum predicunt̃ ista picula
s. seductio erroris. ibi. Videte ne qs uos
seducat. 2°. incussio timoris ibi. Quum
audieritis. Cōmotio plebis. Surget gens
& c̄. Turbatio orbis. ibi. & erunt terre-
motus. & p; sn̄ia istarū partiū ex dictis
Mat. xxiii. d. & b. Orate ergo. hic sol-
uit̃ 2°. q̄o. in cuius solutione saluator
pō excitat discipuloꝝ deuotionē que
est nc̄cia tp̄ore magne tribulatiōis. 2°.
predixit tribulationē futurā an̄ iudici-
ū ibi. Erunt aūt dies illi tribulationis.
3°. predixit iudicis aduentū ibi. & tūc
uidebunt filiū hoīs. Quarto excitat at-
tentionē credentiū. ibi. Videte uigila-
te & c̄. & iō concludit in fine. Quod
aūt dico uob oībꝫ dico Vigilate. ondens
q̄ nō loq̄batur p discipulis tm̄ sed p oīb'
fidelibꝫ pn̄tibꝫ & futuris. & sentētia

autē istar partiū patz ex dictis Mat. xxiiii. d. et b. Ad maiorē predictorū intelligē tiā querit hic utrū xps doctrinā suā debuerit tradere scripto et uidet quod sic. quia scptura inuenta est ad hoc ut doctrina memorie comendet. sed doctrina xi erat maxime memorie comendanda. g et c. Iterū figura debet rndere figato et eōū. sed lex uetus que fuit figura legis noue fuit data i scripto. g et c. Ad contrariū arguit quia nulli libri hntur ab eo scripti i canone sed tm a discipulis suis et aplis et euāgelistis. Rnsio. doctrina xi fuit i mediate tradita a deo. Quia ipē i unitate psone fuit et est uerus deus et homo. Vetus aut testamentū licet fuerit datū a deo. nō tñ imediate sed mediantibus angelis. ut di: gal. 3º. Lex data est p angelos in manu mediatoris. et act. 7. dix steph iudeis. Accepistis legē in dispositione angelorū. et iō doctrine xi debebat excellentissimus modus tradendi eā. Qui est i hoc quod doctrina aliq nō i mediate scribi i pelle mortua sed i mentibus hominū que sunt ad imaginē dei facte. Quod factu; est de doctrina xi quā ipressit mentibus discipulorū. et hoc fuit predictū ihere. xxxi. Ecce dies ueniunt dicit dns. et feriā domui israel et domui iuda fedus nouū. nō scdm pactū quod pepigi cū patribus uris in die qua apprehendi manū eorū ut educerē eos de terra egipti et cet. Et subdit. Sed hoc erit pactū quod feriā cū domo israel. Dabo legē meā i uisceribus eorū et scribā eā. Sed per aplos alios q; discipulos xi deriuata est doctrina eius uerbo predicationis et c scripto. ut patz i euangelijs et eplis. Et ex hoc patet solutio primi argumenti. Et ad secūdu; dicendū quod figura deficit a pfectione figurati. et iō lex euangelica nō solū fuit scripta in tabulis lapideis et pellibus mortuis sicut lex uetus sed in mentibus humanis ut dictū est quantū ad pmā eius conscriptionē. secundario aut fuit scpta in libris ut dictū est.

ERAT AUTEM PASCA. postquam descripta est reductio peccatorū in deū p mediatoris predicationē: hic conr describitur eadē reductio p passionis sue redēptionē. et quia superius predixit passionē suā p iudeos ichoandā et p gentiles consumandā ad quos tūc ptinebat iudiciū sanguinis in ihrlm iō primo describitur eius passio p iudeos ichoata. 2º. p gentiles cōsumata. cā. xv. Circa primū quatuor p ordinē describūtur. primū est ipius xpi uenditio nō ex eius ignorantia sed ex eius prescientia et uoluntate. 2º. uenditi traditio. nō ex eius displicentia sed caritate. ibi. Et pa die azimorū. 3º. traditi cōprehensio. non ex sua ipotentia sed mititate. ibi. et adhuc eo loquente. 4º. cōprehensi cōdēnatio nō ex sua iniusticia sed humilitate. ibi Sūmi uō sacerdotes. Circa pmā partem premittit uenditionis occasio que fuit duplex. prima sacerdotū inuidia. et hec ponitur in pn capli. 2ª. fuit iude auaricia qui uoluit recupare pciū unguenti effusi. que ponit ibi. et quū essz bethanie et c. 3º. ponitur ipa uenditio ibi. et iudas Scariothes. 2ª. pars principalis que icip ibi. et prima die azimorū ut dictum est diuiditur in quatuor. quia pmo poitur paschale conuiuium ad pditoris reuocationē. 2º. instituit eucaristie sacramentum ad caritatis unionē. ibi. et manducātibus illis. 3º. predicatur discipulorū scandalum ad eorū confirmationem. ibi. et ait illis ihs. Omnes uos scandalizabimini et c. 4. describitur xi desideriū ad nrām redēptionē. ibi. et ueniunt in predium. Tercia pars principalis huius capli que icipit ibi. et adhuc eo loquente diuidit in tres. Quia pō describitur iude fraudu

lētia

2°. x patientia. ibi. Unus aut de circumstanti-
bus. 3°. discipulorum ignauia. ibi. Tunc discipuli
eo relicto fugierunt. Quarta pars principa-
lis que incipit ibi. Summi uero sacerdotes
diuiditur in quatuor. Quia primo describitur
accusatio per falsos testes. 2°. eius condena-
tio per iniquos iudices. ibi. Exurgens autem
summus sacerdos. 3°. condemnati uitu-
peratio per malignos satellites. ibi. Et cepe-
runt quidam conspuere eum. 4°. negatio
petri per tres uices. ibi. Et cum esset petrus
Sententia autem huius totius capituli patet ex
dictis Mat. 26°. ubi ista sunt exposita
eodem ordine quo hic ponuntur et sub eisdem
uerbis pro magna parte et restant pauca
exponenda que discurrentur. In prima parte
principali dicitur. Erat autem pasca et azima
post biduum. Solemnitas autem pascatis iude-
orum celebratur xv. die primi mensis ut
habetur leuit. xxiii. hec solemnitas inci-
piebat a uespere xiiii. diei quando imolabatur
agnus. et tunc uescebantur azimis usque
ad septimam diem. Alabastrum nardi un-
guenti spicati. Dicunt aliqui quod nardus
est herba faciens spicas in cacumine de
quibus extrahitur liquor optimus sicut
aqua rosacea de rosis. et talis liquor
uocatur hic unguentum. Alii dicunt quod est
frutex uel arbor paruula. et inde flu-
it uel extrahitur liquor modo predicto.
in 2ª. parte principali dicitur. Et prima
die azimorum. De ista die est controuersia
inter grecos et latinos que plenius trac-
tata est Mat. xxvi. et ioh. xiii. Occurret
uobis homo lagenam aque baiulans. Istud
signum dedit eis ad inueniendum locum
pro cena. et creditur quod dominus illius domus
esset discipulus x occultus. Ubi est refec-
tio mea. i. agnus pascalis. Quia dominus illius
domus non solum preuidit de loco sed
etiam de agno. Demonstrabit uobis ce-
naculum. in illo cenaculo pasca comede-
runt. et in illo post resurrectionem latue-
runt discipuli propter metum iudeorum. et in il-
lo spiritum sanctum receperunt in die pentecos-
tes ut habetur act. 2°. Qui intingit mecum
manum in catino. Uas est fictile ad refri-
gerandum uinum et in illo erat sucus uel
uis lactucarum agrestium cum quo carnes
agni debebant comedi ut dicitur exo. xii.
Abba pater. idem significat. tamen unum est
grecum et aliud latinum. in tercia parte prin-
cipali dicitur. Et ducite eum caute. ne
forte capiatur de manibus uestris. Quia populus
communis habebat deuotionem ad eum. Adoles-
cens autem quidam. quia quis iste non nominatur hic
ideo dicunt aliqui quod fuit iacobus frater domini
Alii quod fuit iohannes euangelista qui iuni-
or erat inter apostolos. Alii autem dicunt quod fu-
it iuuenis de domo illa in qua comederunt
pasca. Amictus sindone. i. ueste linea
Super nudo. s. corpore. quia non habebat aliam
uestem. In quarta parte principali dicitur.
Audiuimus eum dicentem. Ego dissoluam
templum hoc manu factum et cetera. falsum ei
imposuerunt quia hoc non dixerat ut uidetur
ioh. 2°. sed sic dixerat. Soluite templum hoc
et cetera. predicens mortem suam in qua corpus
eius quod erat templum diuinitatis solutum
est. et si materiali templo intelligatur ad hoc
falsum imposuerunt. quod absolute dixe-
rit quod tamen dixerat condicionate. et ideo
subditur bene. et non erat conueniens testi-
monium illorum. Ihesus autem dicit ei. Ego sum.
Interrogatus de ueritate diuinorum respondit
qui prius in aliis tacuerat. quia de diuinis
non debet ita taceri ueritas si interrogetur
sicut de humanis. In quarta parte prin-
cipali dicitur sic. Nam et galileus es. Licet
enim esset una lingua omnium hebreorum
tamen secundum uarias partes iudee uariebatur in
aliqua proprietate. sicut lingua gallica
in picardia et in normania. per quam percipitur
in loquela de qua natione sit aliquis. et
Cepit anathematizare. i. maledicere sibi
ipsi si cognouisset ihesum. Unde anathemati

zatio significat iurationē que est p exec
tionē. s. qn̄ aliq̄s sibi met īprecatur malū
pene si ita sit sicut īponitur ei.

Et confestim mane facto. hic con̄r
describitur x̄ passio p gentiles cō
sumata. & primo describit̄ ipīo
xpi crudelis occisio. 2º. eīo fidelis & deuota
tumulatio ibi. & quū iā sero eēt factum.
Prima ī duas. Quia pmo describit̄ x̄ iniq̄
cōdemnatio. 2º. inique sententie executio
ibi. & postq̄ illuserūt ei. Prima in duas
quatuor. Quia p̄o xpus gentili iudici p̄
sentatur. 2º. ab eo examinat̄. ibi. & iterō
gauit eū pilatus. 3º. eius innocentia decla
ratur ibi. Per diem aut̄ festū. 4º. inique
cōdemnat̄ ibi. Pilatus aut̄ uolens satisfa
cere pplō. Sententia istarū partiū pat&
ex dictis Mathei. xvii. ubi ista ponunt̄
eodē ordine a principio illīo capituli us
q; prope mediū. tn̄ aliq̄ sunt ibi interposita
que hic omittunt̄. q̄a marcus breuitati &
studebat ut dictū fuit a pn̄ libri huius.
Postq̄ illuserūt. hic con̄r describit̄ inique
sententie late in x̄ executio. Ubi p̄o poit̄
ipīus xpi iudicati crucifixio. 2º. crucifixi
illusio. ibi. & pretereuntes blasfemabāt
3º. illusi expiratio. ibi. & facta hora sex
ta. Sententia istaꝝ partiū pat& ex dictis
Mathei xxvii. d. c. & f. exceptis q̄ secut̄.
Patrem Alexandri & Rufi. Dicit hic Ihe
ronimus q̄ nomē istīo simonis hic ex
primitur respectu filioꝝ suoꝝ q̄ erant
discipuli x̄. & dabant ei bibere uinum
mirratū. & c̄. Dicunt aliqui q̄ istud uinū
dr̄ mirratū ex proprietate mirre que est
ualde amara. ista tn̄ amaritudo causabā
ex admixtione fell. Alij autē dicūt q̄
nō fuit ibi mixtio fellis sed & mirre solū
et nō accepit. Contrāū tn̄ uidet̄ ioh. xix.
ubi dr̄. & quū accepiss& ihs acetū. Ad
quod dicendū q̄ accepit ad gustandū mo
dicū. pp̄ter īpletionē pphetie dicentis
In siti mea potauerunt me aceto. & quia
illud qd̄ modicū est q̄i nihil reputat̄ iō hoc
dr̄: q̄ nō accepit. s. ad pfecte bibendum.
Erat autē hora tercia & crucifixerūt eū.
Ioh. xix. dr̄ Erat autē hora q̄i sexta. scd̄;
ueritatē erat hora media int̄ terciā & sex
tā. Mediū uō denoīatur ab utroq; extimo
rꝝ. & iō ab euangelistis aliqn̄ denoīatur
tercia aliqn̄ sexta. Uidens aut̄ centio q̄a
sic clamans expirass& & c̄. Uidebat eñ
q̄ illa uox n̄ poterat n̄ati formari ab
hoīe sic ppinquo morti. iō cōcludit q̄ es
set formata u̇tute dei. dicens. Uere hic
homo filius dei erat. Et quū iā sero esset
factū. hic describit̄ ipīo x̄ deuota tumula
tio. & pat& sententia ex dictis Mat. xxvii.
g. exceptis que secunt̄. Q̄a erat parasceue
i. pparatio. Quia tūc erat feria. vi. in q̄ ppa
rabant̄ oīa que debebant comedi die seq̄n
ti. & tunc uenit ioseph. ad sepeliendū xp̄;
an̄ q̄ intr& sabbatū in q̄ nō erat licitū face
talia — ab arimatia que antiq̄tus dicta
est ramatha de qua fuit Samuel. ut h̄et̄
pmo regū. Decurio. i. unus de curialib̄
Decuriones eñ dicunt̄ qui sunt de curia
alicuiō magni pncipis. Dicunt̄ et̄ decuri
ones q̄ accipiunt curam plebis. & audact̄
introiuit ad pilatū. Prius eñ erat discipl̄
x̄ occultus. ppter metū iudeoꝝ sed exēplo
mortis x̄ animatus oñdit se publice xpi
eē discipulū petendo eiō sepultām & exe
quendo. & aduoluit lapidē ab hostio
monumenti. Circa. n. sepultām erat clau
sura quedā. & ad ostium illiō clausure
fuit positus lapis magnus nō a solo ioseph
sed et̄ ab alijs qui fuerunt cū eo ī sepltā
x̄. Maria aut̄ magdalene & Maria io
seph. i. que erat mater ioseph aspiciebāt
ubi poneret̄ ad hoc ut transacto sabbato
uenirent ad ūgendū corpus x̄ eius:

Et cum transiss&
sabbatū. Postq̄ descripta ē reduc
tio peccatoꝝ in deū pp̄ter xpi
predicationē & sue passiōis redēptionem

hic cont describit dicta reductio p suam resurrectionē & ascensionē. & p̄o descri-bit manifestatio resurrectiōis. 2°. sublima-tio sue ascensiōis ibi. & dn̄s quidē ih̄us. Prima in duas. Quia p̄o describit mãifes-tatio sue resurrectiōis p denũciationē angeli. 2°. per apparitionē ip̄ius domini ibi. Surgens ih̄us. Circa primã partem describitur aduentus mulierũ ex deuo-tione ad sepulcrũ ibi. Audierunt ab ã-gelo resurrexisse dñm. & hoc est qđ dr̄. Et quũ transisset sabbatũ. & c̄. Quãdiu enī durauerat sabbatũ nō erat aliqđ licitu eis emere sed in uespe eiusdē diei termina-bat solemnitas. & tunc emerũt aromata ut in crastino bene mane uenirent ad se-pulcrũ. & ualde mane una sabbatoꝝ. i. prima dierũ illius ebdomade post sabba-tũ sicut dicitur geñ. i. & factũ est uespere et mane dies unus. i. primus. sciendũ etiã q omnes dies illius ebdomade p tanto uo-cant sabbata quia erant festiui. eo q so-lemnitas paschalis celebrabat septē dieb; Prima tñ dies & septima erãt celebriores ĩtermedijs in quo tu in ill poterant emi illa aromata. Orto iam sole. i. ad ortũ appꝑi-quante sole. Sol enĩ pot intelligi oriri ꝑ dupliciter. Uno modo pfecte qñ primo egreditur & apparet sup terrã. & sic nō accipit hic. alio m̄ qñ lux eius incipit appa-rere. s. in aurora. & sic accipit hic ortus sol. & iō ioh̄. xx°. dicitur q adhuc tene-bre erant. quia aurora media est inter te-nebras noctis & lucē pfectam diei. & iō ab utroq; potest denominari sicut medi-ũ ab extremis. quia mediũ participat naturã utriusq; extremi. Quis reuoluet no-bis lapidem. q. d. nō possemus reuoluere ꝑ nos ip̄as quia erat magnus ualde ut ꝑ. postea subditur. Uiderunt lapidē reuolu-tũ. s. p angelũ qui uenerat ad mãifestan-dũ xp̄i resurrectionē factam. & ĩtroeun-tes in monumentũ. i. intra clausurã que erat circa monumentũ. Dicit aut monu-mentũ qsi mouens mente. s. illius q aspiciat ut oret pro anima sepulti & ꝑcogitet de morte propria. Uiderunt iuuenē luc. xxiiii. dicitur. Ecce duo uiri astiterunt secus illas in ueste fulgenti. i. duo angeli in spē uiroꝝ. Propter hoc dic. Aug°. q ibi apparuerũt tres angeli. unus extra mo-numentũ intra tñ predictã clausurã se-dens super lapidē reuolutũ. sed int mo-numentũ apparuerunt duo unus ad ca-put & alius ad pedes ubi positũ fuerat corpus ih̄u. ut dr̄. ioh̄. xx°. Dicite disci-pulis eius & petro. sp̄aliter nōiat petrũ alr̄ non fuisset ausus uenire ad p̄ntia; dñi quē negauerat. Inuaserat enĩ eas pa-uor. ex insolita apparitiōe angeli. & ex uisione custodũ. qui iacebant qsi mortui & nemini quicq dixerunt. Contrariũ uidē Mat. xxviii. ubi dr̄. Currentes nũciate discip̄lis. Quod soluit aug°. q quũ dicit hic nemini quicq dixerunt. s. de custo-dibus. nec etiã angelo loquenti respōderũt sed cucurrerũt nunciare ap̄lis qđ audie-rant & uiderant. Surgens aut ih̄s. hic manifestatur resurrectio. p apparitionē dñi. & diuiditur in tres partes scdm̄ tres apparitiones. Secunda ibi. Post hoc aut duobus. Tercia ibi. Nouissime aut. Circa primũ dr̄. Surgens aut ih̄s mane p̄ma sabbati. & est sciendũ q apud hebreos dies ebdomade denominantur a sabbato qa denominatio fit a digniori. & iō dies illa que ĩmediate sequitur sabbatũ uo-catur p̄ma sabbati. & alia secũda sabbati i. a sabbato. & sic de alijs. Dixerũt tñ a-liq q xp̄s resurrexit media nocte. & tunc hec dictio mane nō refert ad resur-gens sed ad uerbũ quod seq apparuit. qa illa hora primo apparuit Marie Magda-lene. Alij dicunt q resurrexit ĩ aurora & tunc li mane refert ad resurgens ita q determinat horam resurrectiōis. Et

aug.

huius opiōis.

huius opinionis est Aug. & cōiter tenet. De qua eiecerat septem demōia. & ex hoc dicunt aliqui quod fuerunt due Marie. & quelibet fuit cognominata Magdalena. Vna earū fuit soror Lazari nōiata a Magdalo castro. quod cessit in partē eius de hereditate paterna. & ista nō legitur fuisse demoniaca. Alia que fuit nata de Magdalo nō tn̄ dn̄a illius castri. & ista dicitur fuisse peccatrix. & ppr peccata sua possessa a demonijs. Gregorius autē dicit quod fuit eadē. & quod per septē demonia ītelligūtur uitia. & usus ecclie in officio oīa hec tenet. Post hoc autē. hic eni describitur secunda apparitio que facta fuit duobus discipulis xpi euntibus in emaux. quā apparitionē plenius descripsit lu. xxiiii. ca. & quia erant dubij in fide ut ibidē dr̄ ió xp̄us apparuit eis in alia effigie ut per hoc significaret quod talis erat apud eos ī mēte. Dicunt aliq̄ quod hoc factū est per aliquā mutationē factam in facie xpi sicut ī trāsfiguratiōe per claritatē glie ad horam ut dictum fuit supra. ix. capto. Alij uero dicūt quod ista mutatio fuit tm̄ in oculis uidētiū & huic dicto concordat quod dr̄ de ista apparitione luc. xxiiii. Oculi autē eorum tenebantur ne eū agnoscerent. Qualitercunq; factum sit ibi nō fuit aliqua falsitas. cuius ratio est quia sicut aliq̄d pot fingi uerbis ita & factis. Primū aūt fit sine falsitate ut patet in parabolis noui et ueteris testamenti. quibus aliq̄d uerbis fingitur ad ueritatem aliquā cōuenientius declarandā seu designandam Et eodem modo hic xp̄s facto apparuit in alia effigie ut hic dicitur. & fingit se lōgius ire ut habetur luc. xxiiii. ut p hoc designaretur quod erat q̄dāmo alienus et longinquus ab eorum cordibus. Quibus apparebat propter dubium in fide. et hoc est quod dicit grego. omel. xiii. Quia ad huc in eorum cordibus pegrinus erat eis a fide ire se lōgius finxit. Nouissime aūt recumbentibus & c̄. hic describitur tercia apparitio. de qua dicunt aliq̄ quod nō fuit facta in die ascensionis dn̄i sed ante. q̄a hoc subscribitur. & exprobauit īcredulitatem illorum. Ante enim diē ascensionis resurrectio dn̄i tot argumentis fuerat declarata. Quia iā tunc nō erant īcreduli. Alij autem dicunt quod fuit facta in die ascensionis domini. & ad hoc cōcordat textus quū dicitur. Nouissime aūt recūbētibus & c̄. Similiter quod postea subditur Et dn̄s quidē ih̄s postq̄ locutus est eis assumptus est in celū. Ex quo p uidetur quod apparitio fuit facta īmediate an̄ ascensionē. Ad argumentū ī oppositū pt̄ dici quod increpauit incredulitatē nō aplorum sed aliorum qui erant cū eis. q̄ de resurrectione xpi non credebant ad plenū aplis. Alij autē etiā dicitur quod increpauit īcredulitatē aplorum non que tunc erat in eis sed que fuerat ante. sicut patet de Thoma. q̄ nō credidit aplis & alijs discip̄lis. ioh. xx. capto. & simili alij nō crediderūt Marie Magdalene que eum uiderat & alijs mulieribus. Simili etiā cōuenienter xp̄s recedens ab aplis increpauit hanc īcredulitatē ad designandū quod gentes ad quas apli erant mittendi ut patet ex sequentibus essent merito īcrepande a deo & īcrepande cōdemnande si nō crederent aplis de ijs que ipi uiderant in xpo. Vnde subdr̄. Euntes in mundū uniuersū predicate euangelium hoc oī creature. i. oī hoī qui ht̄ conuenientiā cū oī creatura. per eē eni cōuenit cū inaīatis. p uiuere cū uegetabilibus. per intelligere cū angelis. iō designatur noīe oīs creature. Qui crediderit & baptizatus fuerit. Non enim sufficit fides absq; baptismo, per quē aliquis incorporatur xp̄o, si assit facultas recipiendi baptismū Si autē nō assit facultas sufficit baptismus sanguinis, ut ī martyribus q̄ pro xpo fuerūt

interfecti an̄ q̄ eēnt baptizati . uel flami
nis, sicut est in habentibꝫ fidē xp̄i & de
siderant baptismū, sed preueniuntur
morte an̄ q̄ possit hoc adīpleri . Signa
aut̄ eos q̄ crediderint hec sequentur . in
p̄mitiua enī eccl̄ia fides erat nutrienda
et firmanda miraculis . iō gr̄a miraculo
rū nō solū dabatur ap̄lis & alijs maio
ribꝫ, sed et̄ frequenter alijs simplicibꝫ
credentibꝫ . Linguis loquent̄ nouis . hoc
factū est in ap̄lis & et̄ in alijs credenti
bus qui erant cū eis, qn̄ per gr̄am sp̄s sc̄i
in die pentecostes receperūt donū līgua
ꝝ . Serpentes tollent . hoc patet de pau
lo act̄ . xxviii . qui percussus a uipera ī
nullo lesus fuit, sed uiperā pendentem
ad manū eius, in ignē excussit . Et si mor
tiferū quid biberint non eis nocebit .
Quod patet de iohāne euangelista qui
uenenū mortiferū hausit & nihil ei no
cuit . Et dn̄s quidē ih̄us . hic cōnr des
cribit̄ ascensionis xp̄i sublimatio quū
dr̄ . Assumptus est in celū nō ūtute alie
na sed ꝓpria . tū ratione diuinitatis que
pot̄ oīa . tū ratione humanitatis gl̄iose
quia corpꝫ gl̄iosum obedit ad nutū aīe
q̄tū ad motum localē p dotē agilitatis
que erat in corpore x̄ gl̄ioso . & iō nubes
que suscepit eū ab oc̄lis ap̄loꝝ ut habet̄
act̄ . v̄ . & angeli assistentes n̄ fuert̄ ibi
n̄ ad ostendendū q creatā corporalis & spi
ritual̄ subiecta est obsequio x̄ . Et sedet
a dextris dei . Si referatur ad x̄. rōne di
uinitatis sic ista sessio īportat eq̄litatē
cū patre . quia secundū diuinitatē filiꝫ
est equalis patri . Si aut̄ referatur rōne
humanitatis hoc pt̄ ēē dupl̄r . uno m̄ ī q̄
tū est unita actual̄r ip̄i uerbo . & sic ista
sessio īportat quandā associationē hono
ris . q̄a eadē ueneratiōē uenerat̄ humāitas
ī q̄tum unita uerbo cū ip̄a diuinitate
sicut uestis regia cū ipso rege qn̄ est ea
actual̄r indutus . Alio mō scd̄m se . & sic

sedere ad dexterā patris designat esse
ī potioribꝫ eius bonis sicut dextera est
pars nobilior & potior corporis . Desiḡt
et̄ quandā iudiciariā p̄tatem q̄ cōicata
est ip̄i x̄ hōi . Quia sicut fuit iudicatus
ī forma humana sic ueniet ad iudican
dū mundū . scd̄m q d̄r act̄ . i . Quēadm̄;
uidistis eū ascendentē in celū . s. ī forma
humana cui cōpetit uideri ocul̄ corpora
libꝫ & de loco ad locū moueri . ita ueniet
s. in eadē forma ad iudicandū mūdū
uerūtn̄ iudicatus fuit in for̄ humana
s. passibili humana . Ascendit aūt ī celū
& ueniet ad iudiciū ī for̄ humana īpas
sibili & gl̄iosa . Illi aut̄ . i . ap̄li x̄ & disci
puli p̄fecti scd̄m mandatū x̄ euāgl̄ium
predictū predicauerūt ubiq; scd̄m q d̄r
p̄s . xviii . in omēm terrā exiuit sonꝫ eo
ꝝ . Domino coopante . eos dirigēdo et
ꝓtegendo . Et sermonē confirmāte seq̄
Signis . Sicut enī ūitas q̄ subiacet facul
tati n̄ali intellectus declarat̄ & cōfir
matur p reductionē ad p̄ma principia
p se nota : sic ueritas q̄ transcendit n̄ale
lumen ītellectus, cuiusm̄i est doctrina
fidei catholice, saltē q̄tum ad p̄ncipales
articulos fidei declaratur & firmat̄ per
opera miraculosa soli deo possibilia . quū
enim talia fiunt ad testimoniū ūitatis
illius doctrine declarata est eius ueritas
quū deus nō possit ēē testis alicui falsita
tis . & hoc m̄ declarata ē ueritas euāgl̄ica
corā principibꝫ atq; sapientibꝫ & potesta
tibꝫ huius mūdi ad laudē & gl̄iam dn̄i
n̄ri ih̄u x̄ cui ē honor & gl̄ia ī sc̄la scl̄oꝝ
A. M. E. N.

[illegible]
[illegible]
[illegible]

FACIES BOVIS
a sinistris ipso҄ quatuor
Sicut dictū fuit ī pⁱⁿ
euangelij sc̄dm Math.
Ezechiel ppħe ī uisiōe
aīal quatuor facies ha-
bentis designatū est xp̄i euāgelium
q̄drifarie describendū. uidelʒ a Matħo
in facie humana. a Marco ī facie leoni-
na. a Luca in facie bouina. a Iohāne in
facie aquilina. & iō in uerbo proposito
circa euangelium luce. iiij. designāt̄.
Primū est elegantia stili quū dicitur
Facies. Materia libri quū subditur:
Bouis. ordo huius euangelij quū dicit̄
a sinistris. Prefixio quū numeri quū
dr̄ ipso҄ quatuor. Circa primū est con-
siderandum q̄ facies est elegantior et
notior pars corporis. & iō per faciē noti-
cia & elegantia scripture designāt̄ que
ī euangelio luc̄ spaliter reperitur ut pat&
ītuenti. ppr̄ quod dicit btūs Ieronimꝰ.
Sermo autē luc̄ tā in euāglio q̄ in actibꝰ
apl̄o҄ cautior est. & seculari redolet
eloquentie. ppr̄ quod de hoc p̄t dici illū
quod scribitur Apoc. i. Facies eius lucet
sicut sol in uirtute sua. Quia sicͭ claritate
solis refulget tota mundi machina: sic
ex descriptione euangelij sc̄dm lucam
tam eleganter tradita refulget & relu
cet tota uniuersalis ecclia. Circa sc̄dm con
siderandū q̄ lic& lucas euangelista des
cribat totū decursū euangelij incipiens
a xp̄i miraculosa cōceptione ptransiēs
p eius natiuitatē conuersationē morte;
et resurrectionē terminans euāgelia in
eius ascensione ut sic ab eodē inciperent
actus apl̄o҄ in q̄ terminauerat x̄ euāge-
lium. tn̄ eius principalis intentio est cir-
ca x̄ mortē et passionē describendā. ppr̄
qd̄ ipe Luchas designāt̄ in facie bouis
qui est aīal imolaticiū sc̄dm traditionē
legis. Propter quod suū euangeliū īce
pit a sacerdotio zacharie ad quod offi
cium spectat imolare. & iō materia
principalis huius libri designāt̄ ī facie
bouis. Quia sicut dictū est lucas pncipa
liter describit ihm xp̄m pro uob̄ imola
tū. propter quod de hoc pot̄ exponi. qd̄
scribitur prouer. xiiij. ubi plūime sunt
sunt segetes. ibi manifesta est fortitudo
bouis. in euangelio enī luce continent̄
segetes plūime sunt seo uidelic& dn̄i nr̄i
ihu x̄ uerba que sunt aīa҄ pabula. ibi
ēt manifestata est fortitudo bouis. Virtus
enī fortitudinis est circa terribilia bone
mortis. Fortis enim īpauidus est circa
bonā mortē ut dr̄. 4. eth. Mors autē xp̄i
nō solū fuit bona sed ēt preciosissima.
fuit circa maxime terribilia. & iō uirtus
fortitudinis xp̄i hominis maxiē apparu
it in ipa. & quia lucas pre ceteris descrbit
hanc mortē et passionem ut dictum est
iō de huius euangelij descriptione cōue-
nienter dicitur: quia ibi est manifesta for-
titudo bouis. quia ibi maxime reluc&
fortitudo x̄ hoīs pro nobis imolati ad
modū bouis. Circa terciū considerandū
q̄ facies bouis erat tercia in situ illio aīal
hn̄tis quatuor facies. Facies enim hoīs erat
pⁱma quia in recto aspectu propħe sita
et per consequens facies leonis secunda
que erat in dextera. Quia pars dextera
prior est sinistra. & sic facies bouis que
describitur in sinistra parte dr̄ tercia: p
ut ī pⁱⁿ fuit plenius declaratū. & sic īter
quatuor euangelia euangelium luce te
n& terciū locum. quod notatur quū dr̄
a sinistris. In figura huius dicitur iudi.

vii. dr qp Gedeon habebat in dextra tubā et in sinistra lampadē. Per gedeon uero matheus euangelista pt intelligi. qa gedeon interpretatur circuiens in utero. & Matheus describit xpm natū de utro uirginali. p tubam uo in eius dextera existētem intelligitur euangelium Marci. qd est quasi quidā rugitus leonis qui assimilatur sono tube terribilis. p lāpadē i sinistra existentem intelligitur euāgelium Luce. quod pcedit lucide & clare. & io de hac sinistra pot expoi qd scribit pū. 3°. in sinistra illio diuitie et glia. in euāgelio enim luce uirtutū diuitie cōtinentur actuali & glia uirtuali. Quia per exercitium uirtutū acqritur glia bonoz. Circa quartū cōsiderandū qp luc & ptres scripserint euangelia. tn quatuor tm approbantur. ut dicitur in .2. prologo sup Matheū. & hoc ppter figuram sacramti ōnsi Ezechieli pphete in aiali hnte qtuor facies & in rota quatuor facies hnte Ezechiel. 1. & iste quaternario numer figuratus est in multis qternarijs ut declaratū fuit diffusius in pro euangelij scd; Marchū. & ultimo designatur manifeste apoc. iiii. in qtuor aialibus oculatis an et retro. Quia euangeliste respiciunt ad tpus preteritum & futurū. de quibo aialibo ibidē subdit qp requiem nō habebāt die ac nocte dicentia sanctus sanctus sanctus dns deus oipotens cui est honor & glia in secula seculoz AMEN.

Luchas sirus natione. Euangelio scdum lucham iheronimus plogū premittit. in q pō exprimit beati luce commendationem 2°. suam excusationem ibi. Quod & legentibus. Circa primū premittit beati luce cōmendatio qtū ad euangelium ab eo descriptū. 2°. qtum ad descriptionē actuum aptoz ibi. Cui luce nō imerito & cetera Prima diuidr in tres partes. Quia pō ostēdit luce scptoris auctoritas. 2°. scribendi nccitas seu utilitas. ibi. Qui quū iā essent scripta 3°. scribendi modo seu qlitas. ibi. Cui io post baptismū. Circa primū declaratur luce auctoritas ex patria quū dr Anthiochensis. fuit eni Anthiochia ualde nobilis ciuitas a Seleuco rege Asie edificata & a noie Anthiochi patris sui denoiata. Arte medicus. ut ex medicia corporali designaretur futus medicus spualis animarū. Discipulus apostoloz quia ab ipis didicit euangeliū secūdū qp ipe dicit in prologo sui euangelij ut patebit infra. Paulum secutus. Quia fuit comes indiuiduus sue peregrinatiois usq; ad consumationem eio p mrium in urbe romana. seruiens dno fuit. tāq ad excitium boni. sine crimine. qtum ad euitationem mali. qa uixit sine pcco mortali saltē post conuersionem suā. Qd declaratur per hoc quod subdit. Nā neq; uxorē unq habens. Ex q patet eio continentia. Lxxiiii. annoz obijt. In plogo super act. aptorū dicitur. Lxxxiiii. annoz etatis agens & c. & dicunt aliq qp istud contigit uitio scptoz a pncipio ex quo alij libri sequentes in hoc sūt deficientes. Alij uero dicūt qp i plogo sup act. aptoz cōputant omnes āni sue etatis hic uero cōputant tm anni conuersiois sue ad fidem catholicam. sed hoc ñ uidē pbabiliter dictū. quia hic dr qp an cōuersionem fuit arte medicus. puer aut decē annoz tm nō pt illam artē scire et multo minus exercere. Quod tn oportet dicere scdm istos. Plenus spu sco. ex q p; eius felix consumatio. Qui quū iā essent scpta. hic conr ondr sue scripture utilitas ac et nccitas que fuit duplex. Una ppr ueros euangelistas qui lic & uera scripsissent tn aliqua de xpo omiserant. quoz

noticia est ualde utilis imo necessaria ut de co
ceptione & natiuitate nostri saluatoris & etiam
sui precursoris. que per lucam fuerunt supple
ta. ut patebit infra. Vt sic quatuor euangeliste
in scribendo ueritatem euangelij concordarent
& tamen singuli aliqua dicerent propria. Secunda
necessitas fuit propter pseudo euangelistas
qui sub nomine discipulorum christi ut potest Thome
& Mathie scripserunt euangelia inserentes
hereses. ut sub nomine discipulorum christi facilius
seducerent simplices. Quorum falsitas ex des
criptione euangelij luce deprehenditur. sicut
& per alia euangelia a Matheo Marco & iohanne
descripta. hanc etiam sententiam ponit ieronimus sa
tis inuolute premittens quod lucas scripsit post
Matheum & Marcum quando dicitur. Qui quam iam
essent scripta & cetera. In Achaie partibus. hoc
est in grecia signans etiam ipse in principio. i. in
prologo euangelij ab eo descripti ut pate
bit infra. Consequenter ponit causam secundam
quare scripsit. s. ad excludendum hereses
quando dicitur: cui extra. i. preter ea que ordo
euangelice dispositionis exposcit. i. preter illam
causam scribendi istud euangelium. que fuit
ut ueritas euangelij in quatuor euangelijs or
dinaretur. propter misterium in scriptura sacra
multipliciter designatum. ea maxime necessitas
laboris. s. luce describentis fuit ut elabora
ret qualiter manifesta esset humanitas christi
dei, quia est uerus homo & uerus deus. uenturi
in carne omni prophetatione. quia omnes prophete
de eius aduentu prophetauerunt. secundum quod
dicitur act. x. huic omnes prophete testimoni
um perhibent. Primum grecis fidelibus. s. esset ma
nifesta christi dicta humanitas ne iudaicis
fabulis intenti in solo legis desiderio tene
rentur. Credentes esse salutem in legis obserua
tione. ne uel hereticis fabulis uel stultis soli
citationibus seducti per pseudo euangelistas uel
alios hereticos exciderent a ueritate. Quia
primi credentes in grecia erant in fide te
neri. & ideo indigebant per euangelium luce quod
greca lingua scripsit in fide solidari. s. conr

Ieronimus ponit causam primam scribendi
hoc euangelium. s. ut ea que omissa erant
ab alijs complerentur. & hoc est quod dicit
Dehinc ut in principio euangelij iohannis
s. baptiste precursoris domini natiuitate pre
sumpta. i. in principio euangelij luce posi
ta indicaret. cui euangelium scriberet. s. The
ophilo episcopo. in hoc quod euangelium suum incepit
a sacerdotio. & in quo electus scriberet.
i. in quo animali electus esset ad scribendum euan
gelium. s. in figura bouis. quod est animal immola
ticium. Attestans se. i. in euangelio ab eo
descripto benedicit in se & non a se. per
hoc insinuans quod scripta sui euangelij essent
deo attribuenda sicut principali scriptori.
Completa esse que ab alijs essent inchoata.
Licet. n. Matheus de natiuitate saluato
ris scripserit, non tamen ita perfecte sicut luchas.
Matheus etiam & Marcus conceptionem & na
tiuitatem precursoris tacuerant quam lucas expres
sit. & in multis alijs dicta eorum compleuit.
Cui ideo. Hic consequenter describitur mo
dus scribendi euangelium luce seu qualitas
in describendo enim christi genealogiam. ma
theus autem inchoauit ab Abraham usque ad christum
descendendo. luchas autem ordine retrogrado
inchoauit a christo ascendendo, non solum usque ad
Abraham sed etiam usque ad deum, ut patebit infra
iii. capitulo. Cuius ratio fuit quod sicut Matheo ostendebat
modum qualiter deus uenit in mundum carnem as
sumendo a patribus descendentem: ita lucas
ostenderet quomodo per benedictam christi incarnatio
nem reducimur in deum per ueram fidem que etiam
fuit in patribus ueteris testamenti. licet non ita
explicata sicut est in fidelibus noui testamen
ti. hanc autem sententiam ponit ieronimus multum
intricate sed ego accipiam uera uerba eius secundum
ordinem scripture sed sententie. cui. s. luce po
testas premissa est. i. concessa. A perfectione
generationis in christo inplete. i. scribere perfecte g
genealogiam in christo completam quia ibi terminatur
descendendo & repetende. A principio natiuita
tis humane. i. retrogrado modo scribere g.

genealogiam predictam, ut habetur infra 3° capitulo. ideo propter causam que statim dicetur, in qua incipit ab humanitate xpi. Post baptismum filii dei. Quia post baptismum et immediate scripsit genealogiam predictam ut habetur infra .3. cap. ideo propter causam que statim dicetur predicto modo scripsit genealogiam. ut requirentibus .i. scire desiderantibus demonstraret .i. quod apprehendens erat .i. ipsum deum in quo terminat genealogiam in cuius apprehensione per aptam visionem consistit habitudo introitu admisso. generationis indisparabilis dei .i. ipsius xpi. qui secundum divinitatem est indispar a patre: quia sic est ei equalis quam xpm ponit in introitu .i. in principio generationis .i. genealogie ab eo descripte. recurrentis in deum. quia ad ipsum terminatur ut dictum est per Nathan: filium. sicut .n. Matheus posuit Salomonem filium David in genealogia et ab eo descripta ita lucas ponit Nathan filium David duplici de causa. Una est quod Nathan filius dicitur fuisse david adoptivus. Nos autem reducimur in deum per hoc quod efficimur filii dei adoptivi. et ideo lucas qui scribit genealogiam ascendendo in deum descripsit eam per Nathan filium adoptivum. Alia causa est, quia Nathan interpretatur donum. et ideo significat xpm qui est filius dei naturalis. et per hoc quod fuit nobis datus a patre efficimur filii dei adoptivi. quia per eum tamquam per mediatorem reducimur in deum patrem. ideo subditur: Ut predicans. s. ipse lucas. hominibus xpm vel eorum. quia datus est hominibus a patre pro eorum salute. opus perfecti hominis .i. conditionem nature humane in statu innocentie que fuit perfecta. Uturibus et scientiis recurrere in se .i. reduire in dignitatem pristinam a qua ceciderat. faceret per filium .i. per Nathan figurative ratione predicta. s. per xpm effective qui est dei filius secundum naturam divinam et filius David secundum carnem. Qui per david patrem

venientibus in xpm .i. descendentibus usque ad xpm per generationes iter prebebat .i. viam et modum veniendi usque ad xpm. Cui luce. Posita recomendatione beati luce in scribendo evangelium. hic per consequens ponitur eius commendatio ibi scribendo actus apostolorum. quando dicitur: Cui luce non inmerito .i. non irrationabiliter sed ex magna ratione etiam in scribendo actuum apostolorum potestas in missio datur. Quia sicut supradictum est fuit discipulus apostolorum et specialiter Pauli cuius fuit comes individuus. et sic vidit facta eorum de quibus liber actuum apostolorum pro maiori parte loquitur. Que certius potuit scribere tamquam visa. in principio enim illius libri fit mentio de xpi ascensione et Mathie electione. et hoc est quod dicitur: Ut deum in deum pleno. xpus autem dicitur deus in deo. quia filius semper est in patre quantum ad ipsam divinitatem quantum vero ad humanitatem fuit plene cum deo patre quando in humanitate gloriosa assumptus est ad dexteram patris. De quo fit mentio in principio libri. et in filio perditionis extinctio .i. iuda proditore. De cuius morte ibidem agitur ante electionem Mathie. Oratione ab ipsis apostolis facta sorte dominice electionis numerus compleretur. Quia in electione Mathie apostoli premissa oratione dederunt sortes. et cecidit sors super Mathiam. et sic completus fuit numerus xii. apostolorum a xpo electorum de quorum numero iudas ciciderat. sicque paulus consumationem apostolicis actibus daret. quia in actibus eius ille liber terminatur. Quem diu contra stimulum recalcitrantem dominus elegisset. Quia diu persequeretur xpm in membris eius fuit a xpo electus. ut habetur act. ix. Quod et legentibus. post luce commendationem hic Iheronimus ponit suam excusationem de hoc quod ita videtur transierat. quod fecit ad evitandam prolixitatem et curiositatem. et hoc est quod dicit. Quod si .i. quis legentibus aut requirentibus deum utile fuerat a nobis expediri .i. per nos enucleari. per singula .i. par-

ticulati & plenius. Sciens tn̄ .s. ego ihoni.
ꝙ oportet agricola .i. doctore. oportet
primum de fructibꝰ suis edere .i. de doct
na sua fructū ppe. Qđ fit qn̄ auditores
ꝓficiunt. Vitauimus publicā curiositate
ne nō uidem̄ tam .i. tantū demōstre .i. pla
ne ondere deū .i. ūitatē de diuinis q̄tum
q̄ .i. q̄tū fastidientibꝰ pdeē .i. scribere ad
libitū & uoluntatē curiosoꝝ q̄ attediat
ī auditu utilium & magis in subtilibꝰ
& paꝝ utilibꝰ delectantur. Videret tn̄
aliq̄bꝰ salua reuerentia bti ihonimi ipa;
sententiā que plane & lucide dici poss&
uerbis obscuris & intricatis obūbrass&.

QVONIAM. prefatio euangelii
quidē & c̄. hic incipit btūs
lucas scribere & pmo suo euā
gelio p̄mittit prefationem
Secdo subiungit euāgelij narratiōe; ibi.
Fuit in diebꝰ herodis. In prefatiōe sua po
nit duplicē causā quare scͣpsit euāgliu;
.s. ad cōplendū aliqua q̄ matheo & Marco
fuerāt omissa ut minus plene dicta. &
excludendū falsa q̄ ab heticis sub nōie
discipłoꝝ ẽ scͣpta fuerant sic pleni dictū
est in prologo ihero. & hoc est quod dicit
ī ꝓlogo. Quoniā quidē .i. certe multi co
nati sunt ordinare narrationes reꝝ .i. ges
toꝝ euangelicoꝝ. Quia sic dictū est aliq
scripserant uere sed tn̄ aliq̄ omittendo.
aliqui aūt falso heretes inserendo q̄ i no
bis cōplecte sunt .i. in euanglio a nobis
scripto. Quia copleuit dicta eoꝝ q̄ uere
scripserāt & excludit dicta eoꝝ q̄ falsa
īseruerant. Sic tradiderūt nob qui ab ini
tio ipi uiderunt .s. ipi apłi a quibꝰ didi
cit ueritate euangelij. Visum est et m as
secuto .s. ueritatem euanglij modo pdco
oia a pn̄ diligent. ex ordine tibi scribe.
Quia incipit euanglium suū a cōceptiōe
precursoris & saluatoris. Qđ autē dicit oia
nō est intelligendū ꝙ oia acta ẽ scͣpserit
quia totus mundus nō poss& cape tātā

scripturum ut hēr ioh. 20. sed accipitur hic oia
quia scripsit de oībꝰ nccīis quoꝝ noticia
erat necessaria ad salutē. Optime theophi
le. ex hoc uerbo dixerūt antiq̄ aliq̄ ꝙ iste
theophilꝰ fuit uir potens & princeps in
Achaia. Quia Paulus tali modo loquēdi
utitur ad festū. act. 26. nō insanio optīe
feste. Sed istud motiuū nllm uidetur
Quia talis modus ꝓprius est ad prelatos q̄
alios debent excellere in bonitate uite.
iō nō est uerisimile ꝙ tantus euāglista
omissis epis ad quoꝝ officiū spectat euā
gelium scire & de hoc alios docere scri
beret pncipi seculari euāgeliū. & iō me
lius uidet dicendū ꝙ fuit epūs ut dictū
est sup. & hoc uidetur p hoc qđ subdit
Quibus eruditus es & c̄. Dicit igr optīe
Theophile. nō q. p ipo solo scriberet. sed
quia scͣptam ei dirigebat. p ipius & oīū
fideliū salute. Vt cognoscas .s. plenius
ueritatē eoꝝ uerboꝝ ad fidē catholicā
ptinentiū. de quibꝰ eruditus es. nō tn̄
ita pfecte sic post lectionē huiꝰ scͣpture.

FVIT IN DIEBVS. Hic
incipit lucas narratiōe;
euāgelij. & diuidit in
quatuor partes. Quia pō
describit saluatoris ingressus
in mundū per suam
incarnationē. 2°. eius pgressus per suā pre
dicationē. 3°. cā. Tercio eius egressus de mū
do p suā passionē. 24. cā. Quarto egressꝰ
ad patrem p suā resurrectionē & ascensio
nē. 24. cā. Prima in duas. Quia primo de
scribit precursoris & saluatoris conceptus.
2°. utriusq; ortus circa mediū huius capli.
ibi. Exurgens aūt Maria. Prima adhuc
ī duas. quia pmo describit conceptus pcurso
ris. 2°. ipsius saluatoris ibi. In mense aūt
sexto. Circa primū conceptus pcursoris
ondit mirabilitate ex tribꝰ. primo ex paren
tū conditione. 2°. ex angelica nunciatiōe.

ibi. Factū est autē cū sacerdotio. Tercio ex
patris increduli punitiōe. ibi. & dixit
zacharias. Circa pͥmū in describendo cō
ditionē parentū bt̄i iohannis premittit̄
tpīis regis sub quo fuert̄. quū dr̄. fuit in
diebꝰ herodis regis iudee. Quia iacob pri-
arc̄a spū ꝓphetico dixit geñ. xlix°. signū
aduentꝰ x̄ q̄n regnū iudee ess& tn̄slatū
ad alienigenā scd̄; ꝙ dr̄ ibidē. Non aufe
ret̄ sceptrum de iuda & dux de femore
eius donec ueniat qui mittendus est. &c̄.
Iste aut̄ herodes fuit alienigena q̄a pat̄
eius fuit ydumeꝰ. Sacerdos quidā noīe
zacharias. Per expressionē noīs itł̄ligit̄
ꝙ iste fuit famosꝰ in uita & doctrina.
De uice abia. scd̄; ꝙ hēt̄ pͦ palip. xxiiii.
Dauid uolens āpliare cultū dei ordiauit
de xxiiii°ᵒʳ. generatiōibꝰ. xxiiii. sac̄dotes
q̄ successiue seruirent p ebdomadas ī tē
plo dn̄i. & octaua sors cecidit s̄r Abiam
ut ibi dr̄. De q° descendit iste zacharias
& uxor illꝰ. De filiab' aarō hic expͥmi
t̄ q̄a ꝓpt̄ dignitatē sacerdotalē filie de
tribu Aaron diligentiꝰ & honestiꝰ serua-
bantur. & nomen eiꝰ helisabeth. Quod e͛
nomen exprimit̄ ꝓpt̄ eiꝰ bonam fama;
et uitā sicut dictū est de zacharia. Vn̄
subdit̄. Erant autē iusti ambo an̄ deum.
hoc dr̄ ad excludendū ypocrisis fictionē.
Incedentes in ōibꝰ mandatis. Quātū ad
obseruantiā moraliū p̄ceptoꝝ. & iustifi-
catiōibꝰ dn̄i. q̄tū ad obseruationē cerimo-
maliū. sine querela. q̄tū ad obseruantiā
iudicialiū. Quia pacifice ad proxios se ha-
bebant. & non erat eis filiꝰ. cuiꝰ duplex
causa subdit̄. una specialis mulieris steri-
litas. Alia communis uiro & mulieri. s. sen-
tus. & hoc est quod dr̄. eo ꝙ ess& helisa-
beth sterit̄. & ambo precessissent ī diebꝰ
suis. Ita ꝙ transierat tpꝰ generandi ī p̄re
& concipiēdi ī matre secundū c̄sū cōem
nature. ex quo appar& conceptio p̄cursο-
ris miraculosa. q̄a non fuit per naturam
tm̄ sed p n̄am g̃ra diuina adiutā. Factū
ē at̄. hic describit̄ cōceptio p̄cursoris mira
bit̄ ex denunciatiōe angelica. & pͦ desc-
bit̄ conditio loci. 2°. denūciatio angeli. e͛
Apparuit autē. Circa pͥmū dr̄. factū est
autē quū sac̄dotio fungeret̄ et c̄. Pat̄ enī
existenti in loco scō. s. in tēplo & officio
diuino occupato, facta ē denūciatio de
ꝓle hn̄da ad denotandū futam scītate;
ꝓlis. Sorte exiit. Quia distributiōes eb-
domadarū in q̄bꝰ successiue debebant
xxiiii°ᵒʳ. sacerdotes ministrare ut p̄dictum
ē fuerūt distribute p sortes. ut habet̄ pͦ
palip. xxiiii. Vt incensū poner& et cet̄.
Ex hoc loco dixert̄ aliq̄ ꝙ zacharias fuit
pontifex uł sūmus sacerdos. q̄a incensu;
ponere semel ī anno int̄ sanctū sanctoꝝ
s. in festo expiatiōis soli sūmo sacerdoti
erat licitū. & hoc uidet̄ dicere Ambͦsius
et Beda s̄r locū istū. & tpꝰ precursoris
cōceptiōis uidet̄ concordare q̄a festū ex-
piatiōis celebrabat̄ decima die septēbris
et post illud fuit cōceptio bt̄i iohannis
circa finē eiusdē mensis reuerso zacharia
ad domū suā post cōpletionē sui officij
et sic ab illo tpore usq; ad natiuitatem
bt̄i iohannis fluxert̄. ix. menses q̄ conti-
nent ꝑiodū a conceptu pueri usq; ad na-
tiuitatē. Sed qualiter iste zacharias fu-
erit sūmus sacerdos nō legitur, io ad de-
clarationē huius dixert̄ aliq̄ ꝙ xxiiii°ᵒʳ. sa-
cerdotes predicti erant equales in ordiē
et in dignitate, nō tn̄ simul sed successi-
ue. Quia ille in cuius ebdomada festum
expiationis cadebat erat sūmus sacerdoˢ
toto illo anno. & ad hoc confirmandu;
īducunt illđ qđ dicit̄ ioh̄. xi°. ꝙ cayphaˢ
erat pontifex anni illiꝰ. Dicunt igit̄ ꝙ
zacharias fuit sūmus sacerdos illo āno
eo ꝙ predictū festū cecidit in ebdomada
ipsius. sed quia nulla scriptura autētica
nec iosephus nec alij historiographi desc-
bentes sacerdociū iudeoꝝ ullam mētiōe;

faciunt de sūmo sacerdotio zacharie. ïō saluo meliori iudicio uidet̄ melius dicere eū fuisse simplicē sacerdotē. nec ex ijs que dicta sunt ondit̄ fuisse summ⁹ sacerdos, sed magis oppositū. ut uidetur. tū quia hic dr̄ q̄ ingress⁹ fuit tēplū ad ponendū incensū tm̄. hoc āt licitū erat minorib⁹ sacerdotib⁹ scdm̄ q̄ dr̄ hebr. ix. in pmo quidē tabnaclo q̄tidie ītrabāt sacerdotes sacficio₄ ministeria cōsumā-tes. qa pacto sacrificio ī altari holocausto-rū qd̄ erat in atrio ubi ministrabant ⁊ minores sacerdotes, sacerdos uō q̄ ibi minis-traerat lotis prius manib⁹ & pedib⁹ acci-piebat prunas de altari holocausto₄. & intrans pmā partē tēpli que uocatur sanctū uel sancta concremabat in illa sr̄ altare incensi thimiama. & tūc erat sa-crificiū cōsumatū. In illā uō partē q̄ dice-batur scm̄ sancto₄ solus sūm⁹ sacerdos intrabat cū sangne hirci & uituli imo-lati pro pcc̄o ppli. ut ex illo aspgeret cō-tra ppiciatoriū. Qd̄ aut̄ zacharias ītraue-rit cū sangne tali non dr̄ hic sed solum ad ponendū incēsū. si enī intss& tēplu; ad īferendū sangnē int̄ sanctū sco₄ nō est uerisimile q̄ euāgelista tacuiss& quū hoc sit maximum int̄ oīa q̄ ad officiu; sūmi sacerdotis ptinebāt ut hēt heb. ix. & leui. xvi. & ideo nō uidet̄ q̄ intuerit sanctū sancto₄ qd̄ erat de officio sūmi sacerdotis, sed solū primā partē tēpli ad quā simplices sacerdotes poterāt ingdi. ut dictum est. Itē angel⁹ apparuit ipsi occupato in solemniori parte sui officij ppr̄ solemnitatē nuncij q̄ nūciare uene-rat. hic āt dr̄ q̄ apparuit ei stans a dext̄s altaris incensi. illd̄ aut̄ altare nō erat int̄ sancta sco₄ secundū q̄ dicit ïhonim⁹ & omnes doctores hebrei & catholici excep-to Augustino. cui dictū nō uidet̄ in hoc tenendū, tū qa contrariat̄ dictis oīū alio₄ quo₄ aliqui fuert̄ ualde expti in sciptura ueteris testamenti. tū qa textus sacre scp-ture uidet̄ contrīū dicere exod. ulti. & xxx. ut ibidē plenius declarat̄. Qd̄ autē dicit̄ soli sūmo sacerdoti licitū ēē ponere incēsū int̄ sancta sco₄ in die expiatiōis dicendū q̄ uerū est sed illud incensum nō ponebatur ad offerendū, sed ut nebu-la inde cōsurgens operiret oraculū q̄ndo pontifex aspergebat sangnē uituli et hirci cont̄ oraculū. ut hetur leui. xvi. Nō autē habet̄ ex hoc loco q̄ zacharias posu-erit incensū isto modo ut pat& ex dictis, sed solū q̄ posuerit incensū offerens ipm̄ sup altare incensi ad cōsumationē sacri-ficij. Qd̄ aut̄ dr̄ q̄ expiationis dies ceci-dit in ebdomada sua. hoc nō pbat̄, ut pa-t& ex dictis. & dato q̄ uerum fuerit nō tm̄ ex hoc concludit̄ q̄ intuerit sanctū sancto₄ ad ponendū incensū. qa preter illū ingressū q̄ pertinebat ad summu; pontificē tm̄: quotidie intrabāt sacdotes minores ad offerendū incensū in altari incensi ut predictū est. & hoc modo igr̄ est zacharias in ebdomada sui ministerij. Qd̄ autē ultio dr̄ q̄ de xxiiij. sacdotib⁹ ille erat sūmus sacerdos uel pontifex per ānū in cuius ebdomada cadebat expiati-onis festū. uidet̄ ēē fictitiū, tū qa hoc in nllā scptā autentica hēt, tū qa ut hēt ī libris regū & palip. p̄ ordinationem xxiiij. sacerdotū erat sūmus sacerdos si-eos, nō solū uno anno sed p totā uitā suā & ita cōiter factum est usq; ad tp̄s Ma-chabeo₄ in q̄ greci sr̄ iudeos obtinuerūt dominiū. & tunc ex cupiditate greco₄ & ambitione iudeo₄ aliq̄ sūt amoti de sacerdotio ante mortē & alij instituti sic pat& .2. Machabeo₄ .4. cā. de Iasone et Menalao & lisimaco. & xiiij. de Alchimo & eodē m̄ postea factū est q̄n romani ce-perunt iudeis nōiari. qa tunc erat uena-le sacerdotiū ut dicit iosephus q̄ Cayphas emit sacerdotiū huius anni. & potuit

et esse q iudei inter se ordinauert ppr
istas contentiones & ambitiones q sa-
cerdotiu unio durar& tm per annum.
Ad dictu uo Ambrosij & Bede dicedu
q no locut assertiue. & omnis multitu-
do ppli erat orans foris hora incensi.
Quia no erat licitu pplo ingredi templu
sed tm atriu. apparuit. hic consequeter
describit angeli denuciatio. & premit-
tit zacharie stupefactio quu dr. &
zacharias turbatus est. & c. s. ex uisi
one angeli insolita & ex fragilitate
humana iuxta angelica potestatem
sicut de Daniele legitur Daniel. x. ppr
qd angelo consolatus fuit eu dicens. Ne
timeas zacharia. q.d. ueni ad cosolatioe
tua. io subdr. qm exaudita est depreca
tio tua. frequent eni depcatus fuerat
de aduentu messie & de hnda prole. &
ideo sibi angelus utrq; prenuciauit sibi
dicens. & helisabeth uxor tua pariet t
filiu. & dicit t. hoc est ex te. tn cu utu-
te nate fuit ibi uirtus gre ut predictu
est. Angelus aut loquens ioseph de par
tu marie no dixit pariet tibi sed pariet
absolute. quia ioseph nihil cooperatus
est ibi. & uocabis nomen eis iohanne
prenoiatus ab angelo ppr scitate eius
futuram & officij pprietatem. iohns enim
iterptat in q gratia. qa iohns xpm ma-
nifestauit p que gra & ueritas facta est
ut hr io. i. & erit tibi gaudiu. in mente
interio. & exultatio exterio. dr eni ext
tatio qi ex saltatio. & hoc est ppe qm gau
diu est tantu intro q no pt bene cotineri
quin appareat exterio. & multi in nati-
uitate eis gaudebunt. sed; q dicitur inf
q in ortu eis multi gaudebunt erit cogratu-
labant uicini. & sic etia uidemo ipletu
quia dies sue natiuitatis no solu festiuat
ab omibo xanis sed etia a sarracenis &
ab aliqbo alijs. Erit eni magnus cora dno
un dicit saluator mathei xi. ca. int nato

mulieru no surrexit maior iohne baptis
ta. Vinu & sicera. i. quecuq; potu iebria-
tiuu non bibet. erit n. nazareus. i. conse
cratus domino p tota uita sua. & io ab
oi inebriatiuo abstinuit sic nazarei in
ueteri lege tpore separationis sue ut ha
bet numeri. vi. ca. & spu sco replebitur
ad purgatione originat pcti. & ad opa
tione boni meritorij. & multos filiorum is
rael conuertet ad dnm. i. ad x p sua pre
dicatione. & ipe pced& an illu in spu
& uirtute helie. primo ppr similitudie
uite quia utq; uixit in austitate uict
& uestitus. 2o. ppr similitudine i ue
ritate doctrine qa uterq; constanter
uicia redarguit etia magnarum psonarum
3o. ppr similitudine officij. quia sic helias
preced& aduentu x secudu. ita iohns
pmu precessit. ut couertat corda patru
in filios. i. corda prm ueteris testamenti
ad discipulos x. quia plures de sacdotib
& senioribo iudeorum qui dicebant pres
ppli conusi fuert ad fidem x p apostolo.
& incredulos. s. illos q prius fuerant
icreduli. ad prudentiam iustorum que
prudentia non consistit in operibus le
gis ex quibo no iustificat homo ut hr
ad ro. 3. sed in operibo fidei & caritate
formate deuotionis. parare dno plebe
pfecta per euagelij susceptione. qa ne
mine ad pfectum adduxerat lex ut
habet heb. 7. & ppr hoc illa lex dicitur
lex timoris. quia iperfectorum est timore
pene retrahi a malis. lex tn euagelica
dr lex amoris. qa pfectorum est a malo
retrahi amore boni. & dixit zacharias.
hic ondr conceptio precursoris mirabilis
ex punitione incredulitatis in patre.
et primo ponit dicta punitio. 2o. sequit
consolatio ibi. & factu est. Circa pmu
sciendu q zacharias uerbis angeli non
credidit. qd ostenderit uerba ei quum
dr. Unde hoc sciam. incredulitatis io

subdr: Ego sum senex & uxor mea p-
cessit in diebꝰ suis. q. d. tpus gnandi ĩ
me transiyt. & in ea tpus concipiendi.
Respondens angelus arguendo eiꝰ icre-
dulitatē. Ego sum Gabriel . angel' scs
zelans p salute israel ut hēt Dan. ix°.
q asto ante deū . lic& enī angeli mittā
tur in ministeriū p salute hominū ut
hr hebr. i. tn̄ nō recedunt a cōtēplatiōe
diuina & sic dr̄ sibi astare per iugē
cōtemplationē. & missus sū loq ad te.
& hoc ē nunciare ex parte dei cuius
ueritas nō pot ĩpediri . & eris tacens.
ppr incredulitatē tuā . ita qp angelus
dedit sibi signū respectu futi ĩplendi
& penā ratione incredulitatis pterite
. tot enī signa ingred ueritatis concrebāt
qp zacharias nō poterat bono modo dis
cedere absq; pcco. Qa angelus apparu-
it ei in sacro loco et existenti ĩ ministio
diuino. nunciabat etē ea q pertinebāt
ad cōem hominū salutē & ad dei glia;
Ex quibꝰ debebat zacharie constare qp
erat bonus angelus & p consequens qp
erat uerū dictum eius quū mentiri non
possit. & in hoc peccauit zacharias quia
credens ipm̄ bonū angelū ex predictis
circunstantijs quibꝰ concurrentibꝰ nō
pmittitur angelo sathane ut trāsfigarẽ
se in angelū lucis. & tn̄ nō credidit uer
bo eius & in hoc peccauit. ppr qd puni-
tus fuit. & erat plebs expectans. quia
non erat eis licitū intrare tēplū sed atū
tm̄ . & mirabant qp tardar& . qa oblatio
incensi nō reqrebat tpus tantum . & co-
gnouert qp uisionē uidiss& . tn̄ nesciebāt
qualē. ex hoc enī qp uidebant faciem eiꝰ
mirabilr mutatā ex collocutione cum
angelo & ipm̄ loq nō potentē cōiectura-
bant ipm̄ habuisse uisionē . & ipe erat
ĩnuens illis. s. signis uisibilibꝰ qa audi-
bilibꝰ nō poterat . & factū est. hic con-
sequent ponitur zacharie consolatio nō

qtū ad loquele restitutiōem sed qtum
ad filij sibi pmissi cōceptiōem quū dicit.
. & factum est ut ĩpleti sūt dies officij ei'
abiit in domū suā . qa tota ebdomada
qua ĩ ꝯ tēplo ministrabat sacerdos ad hoc
deputatus ĩ tēplo manebat & nō exibat
ad propa negotia intentus ad diuina
& ex hoc inoleuit cōsuetudo apd aliquos
religiosos sancta & honesta . s. qp ille q
est ebdomadari' p totā ebdomadā man&
intra claustrū non exiens ad exteriora
negotia intētus ad diuina . qa illo tpre
mediꝰ est & sequester inter conuentu;
& dominū . concepit helisabeth uxor
eiꝰ & occultauit se mensibꝰ quinq; . Du-
plici de causa. Vna q lic& de conceptu
gauder& tn̄ uerecundabat aliqntulum
eo qp iā transierat tpus uacādi āplexib'
causa prolis generande sic sarra dixit.
gen. xviii. postq consenui & dn̄s meus
uetulus est uoluptati opam dabo. q. d.
non dec& . Alia causa est quia magis r
uoluit certificari de euentu rei anq pro-
palaret . In mense aut vi°. Descripto con
ceptu precursoris hic cōnr describitur cō
ceptus saluatoris. Circa qd pō ponit ange-
lica salutatio . 2°. marie consolatio ibi .
Que quū audiss& . 3°. filij conceptio ibi.
Dixit autē maria . circa pmū pmittitur
tpꝰ saluationis quū dicitur in mense at
sexto . s. a cōceptu precursoris qa fuit cōcept'
in septembri circa finē mensis. saluator
autem circa finē marcij . Missus est an-
gelꝰ gabriel . Q aut ponunt hic tot no-
mina ppria . s. angeli missi : uirginis ad
quā mittebatur : sponsi sui : loci : hoc fuit
ad ostendendū certitudinē historie, cui no
men Nazareth . hoc fuit ut ĩpleret pphe-
tia isa. xi°. ubi dr: egredietur uirga de
radice iesse. & flos de radice eiꝰ ascēdet
. ubi secundū ueritatē hebraicā dr & Na-
zareus de radice eius conscend& . Ad uir-
ginem desponsatā . & hoc diuina ordinati-
one

multiplici ratione factum est ut dispensaretur
antequam impregnaretur. & accipiuntur alique
cause ex parte pueri. alique ex parte
matris. & alique ex parte nostra. Ex par-
te autem pueri fuit conveniens ipsum de
virgine nasci desponsata ne ab infidelibus
tamquam illegitime natus abiceretur. Unde dicit
Ambrosius super lucam. quid herodi quid iu- · ambros'.
deis posset ascribi si natum ex adulterio
viderent persequi. 2°. ut modo consueto scrip-
turarum genealogia Christi describeretur per virum.
3°. ut partus virginis diabolo celaretur.
4°. ut puer natus a ioseph nutriretur. unde
& pater eius dictus est quia nutricius eius
fuit. Ex parte vero matris accipiuntur ali-
que cause. primo quia per desponsationem
fuit immunis a pena lapidationis. ne tamquam
adultera calumniaretur a iudeis. 2°. ut per
hoc ab infamia liberaretur. unde dicit Ambro- · ambros'.
sius super lucam quod desponsata est ne teme-
rate virginitatis adduceretur infamia in
cui gravius alvus corruptele videretur insi-
gnia preferre. 3°. ut virgini a ioseph ex
hiberetur ministerium. ut dicit Ieronimus.
Item ex parte nostra accipiuntur cause. 1.
quia ex testimonio ioseph comprobatum est
Christum certius ex virgine natum. ut dicit · ambros'.
Ambrosius super lucam. Locupletior testis
fidei pudoris maritus adhibetur qui pos-
set dolere iniuriam & vindicare obprob-
rium si non cognosceret sacramentum. 2°. quia
per hec verba virginis virginitatem suam as-
serentis magis credibilia redduntur. unde · ambros'.
dicit Ambrosius super lucam. fides Marie ver-
bis magis ascribitur & mendacii causa
removetur. culpam obumbrare voluisse men-
dacio videretur innupta pregnans. causam
autem mentiendi desponsata non habuit
quum coniugii premium & gratia nuptiarum
partus sit feminarum. que quidem duo per-
tinent ad nostre fidei firmitatem. 3°. ut tolle-
retur excusatio virginibus qui propter incaute-
lam suam incurrunt infamiam. Unde Ambrosius · ambros'.
super lucam. Non decuit virginibus sinistre opi-
nione viventibus velamen excusationis
relinqui quod infamata quasi mater domini vide-
retur. Quarto quia per hoc significatur ecclesia que
quum sit virgo desponsata est tamen uni vi-
ro Christo. ut dicit augustinus libro de sancta virginitate. · augs'.
Quinto quia eo quod mater domini fuit desponsata
& virgo in persona ipsius simul virginitas
& matrimonium honorantur. Contra hereticos
alterum istorum detrahentes. De domo David.
hic exprimitur ad ostendendum quod Christus desce-
dit de semine david sicut fuerat per
prophetas predictum. licet enim ioseph non
fuerit pater salvatoris tamen virgo maria
de qua Christus carnem assumpsit fuit de
eadem tribu cum ioseph. Quod probatur
per hoc quod mulieres in hereditate paterna
succedentes non poterant contrahere ma-
trimonium nisi cum viris sue tribus. ne fie-
ret confusio sortium ut habetur ex domini senten-
tia. numeri .xxxvi. Beata virgo maria fuit
unica ioachim patri suo succedens ei in
hereditate. ex quo sequitur quod ipsa & ioseph cui
desponsata fuit erant de eadem tribu
scilicet ipsius david. Et ingressus ange- · bernar'.
lus ad eam. Bernardus super missus est di-
cit quod ingressus est in secreto cubiculo ubi
clauso super se hostio orabat patrem in absco-
dito. si enim conceptio precursoris fuit de-
nunciata patri occupato in sacro officio ut supra
dictum est. multo probabilius est quod conceptio
salvatoris denunciata fuit virgini in devoti-
one & oratione actualiter existenti. Ave
gratia plena. Quod exponit ieronimus · ieron'.
in sermone de assumptione. & bene ple-
na quia ceteris per partes prestatur gratia
Marie vero totam se infudit simul plenitu-
do gratie. Item ista gratia non solum replevit eius
mentem sed etiam ventrem in quantum singulari
gratia dei factum est ut conciperet salvatorem.
Dominus tecum. non tamen per essentiam tamen po-
tentiam & presentiam qualiter est in omnibus
rebus. nec solum per gratiam eo modo quo est

ĩ sanctis hoĩbꝫ. sed et per carnis assũptio
nẽ. quia corpus deitati unitũ fuit for
matum de beate ũginis purissimis san
guinibꝫ & intra uiscera ũginis latuit
nouẽ mensibꝫ. Benedicta tu ĩ mulierib⁹
i. pre omnibꝫ mulieribꝫ q̇a mulieres be
nedicent̃ in te, sicut et uiri in filio. Que
quũ audisset. hic consequenter ponit̃
ũginis consolatio de duobꝫ. i°. de cõcepti
one filij. 2°. de modo cõcipiendi. Dixit
autẽ Maria ad angelũ. Circa primum
sciendũ ꝙ bt̃a ũgo solita erat uidere an
gelos. & iõ de apparitiõe angeli nõ fuit
admirata, sed de salutatione insolita
q̇a nihil mirabilius est uere humili q̃
sua exaltatio. & iõ quũ bt̃a ũgo esset
humillima audiens salutatiõe; tante
excellentie t̃bata fuit. nõ t̃batiõe ĩcre
dulitatis. sic zacharias. ut sup̃dictũ est
sed turbatione admiratiõis. & iõ bene
subdr̃. t̃bata est in sermõe eiꝫ. s. angeli
nõ autẽ in uisione. & cogitabat qualis
esset ista salutatio. Quod enim t̃bata fuit
ũginalẽ uerecundiã humilẽ ostendit. Quod
autẽ cogitauit de salutatiõe declarat pru
dentia; Marie & iõ angelꝫ eã cõsolatur
dicens. Ne timeas Maria de salutatione
ĩsolita cuiꝫ causa subditur. Inuenisti gr̃a; enĩ
apd̃ dominũ. nõ solũ pro te sed p toto t
humano genere. iõ subditur. ecce cõci
pies in utero. Quia hec cõceptio nõ est
facta p apertionem claustri uirginal̃ sed
per uirtutẽ sp̃us sancti intra uteꝝ ũgĩs
corpus filij formantis. & paries filium.
Virgo p̃manens in partu sicut ĩ cõceptu
& uocabis nomen eiꝫ ihm̃. nõ dicit ĩpo
nes. quia hoc nomen fuit ĩpositũ a deo pa
tre, secũdũ ꝙ fuerat predictũ per isaia;
p̃phetã. lxii. cã. Vocabitur tibi nomen
nouũ quod os dñi nõiauit. sed istd̃ nom̃
fuit diuulgatũ per angelũ ip̃i Marie et
ioseph. & per eos alijs, nomen et ĩpositũ
est secundũ p̃prietatẽ futuram. quia salus
humanĩ generis futã erat p xp̃; . & hoc ẽ
qd̃ dicit angelꝫ ip̃i ioseph Mat̃. i°. Voca
bis nomen eiꝫ ihm̃. ip̃e enĩ saluũ faciet
pp̃lm suũ a pc̃cis eoꝝ. ih̃s enĩ salus ĩt̃pre
tat̃. hic erit magnus. semp. n. fuit magn⁹
deus, sed futurus erat magnus homo &
magnus p̃pħa scd̃m ꝙ dicit̃ luc̃. vii. cã.
Prophã magnꝫ surrexit in nob̃. & filiꝫ
altissimi uocabit̃, i. ip̃iꝫ dei qui solus est
altissimus. hõ enĩ altus est int̃ creatura͛s
corporales. sed angelus altior: deꝫ aut̃
solus altissimus. ista aut̃ filiatio dei
accipit̃ hic p nãm. in oĩbꝫ autẽ alijs q̃
tũcunq; sanctis est tm̃ filiatio dei p adop
tiõem. & dabit illi dñs deus sedem da
uid. Contrũ uidet̃ p hoc qd̃ dr̃ hr̃ ihere.
xii. de ieconia rege iuda. scribe uirũ istũ
sterilem. nec erit de semine eiꝫ q̇ sedeat
sup thronũ dd̃. Beata at̃ ũgo Maria de
qua natus est ih̃s descendit de ieconia
ut patet Mat̃. i. quia ponit̃ in x̊ genea
logia. Dicendũ ꝙ iheremias loquit̃ de
regno t̃porali ipsius dauid in q̊ nullus
postea regnauit de semine ieconie q̇a
iohñs hircanus & aliqui alij q̇ resũpse
runt regium nomen in iudea añ hero
dẽ ascalonitã nõ fuerunt de t̃bu regia
sed de tribu sacerdotali. Xp̃us etiã qui
descendit de ieconia scd̃m carnẽ de ũgĩe
Maria non sedit sup thronũ dd̃ loq̇ndo
de t̃porali regno. imo istud negauit co
rã pilato dicens, regnũ meũ non ẽ de hoc
mundo ioh̃. xviii. tñ in resurrectiõe sua
accepit p̃tatẽ & ĩ q̃tum homo sup oĩnes;
creaturam scd̃m ꝙ ip̃e dicit Mat̃. xxviii.
Data est m̃ omnis potestas in celo & ĩ t̃ra.
in q̃tum enim deus nõ accepit aliquã po
testatẽ de nouo siue in t̃pore, angelꝫ at̃
hic loq̃ de regno sp̃uali & celesti quod fi
guratũ fuit p regnũ Dauid t̃porale sicut
& celestis iherusalẽ p t̃poralem. Vñ subdr̃
& regnabit in domo iacob in eternum.
i. super electos. de domo enim Abraham.

ut esset

heb. i.

& isaac aliq̄ fuerūt reprobati. sic̄ ismael & esau. sed in domo iacob omnes filij eius a sanctis doctorib; inter electos sunt computati. Quia & si aliq̄ peccauerunt penitentiā egerūt. Et reg̃ eius nō erit finis. Xp̄us enī non solū ī q̄tū deus sed ī q̄tū homo regnabit ī eternū; nō solū sr̄ hoīes, sed etiā sr̄ angelos. Dixit aut̄ Maria. hic conseqūnter ponitur consolatio Marie q̄tū ad modū cōcipiēdi. licet enī crederet firmiter uerbū āngeli īplendū de cōceptiōe filij sibi pmissi quia quū angelus ad plenū nō expssisset modū concipiendi. iō de hoc q̄siuit btā ūgo dicens. Qmodo fiet istud tanq̄ enim certa de facto q̄rit de modo fiendi. cuius causa subditur. Qm̄ uirū non cognosco. i. nō cognoscere ppono. scd̄m enim q̄ dicūt doctores catholici btā ūirgo añq̄ desponsaret̄ ioseph hūit obseruantiā castitatis ūginalis in desiderio nō tñ nouit expresse. sed quū postea deo ordinante esset ei despōsata. que erat ī simili pposito, simul emiserūt uotū;. Et respondens angelus. A. d. declarandū modū concipiendi. Dixit ei sp̄us sanctus sr̄ueniet in te. i. nō concipies humano modo sed diuino. q̄a non ūtute seminis uiril' sed ūtute sp̄us scī. & bn̄ dixit supueniet in te. q̄a prius uenerat sp̄us scūs sr̄ ūginē adhuc in utero matris existentem et ab originali pūgando & ōūs dicitur. uel scd̄m alios a pctō originali p̄seruādo sed ī conceptiōe filij dei supuenit sp̄s scs̄ i. iterū uenit ad conferendū maiorē g̃re plenitudinē qui nō solū scīficauit mentē sed et uentrē. Et ūtus altissimi. i. dei filius q̄ est dei pr̄is sapiā & ūtus ut dicit̄ i. cor. i. cā. Obumbrabit tibi. Quia ī beata ūgine sub ūbra carnis latuit uirtus deitatis. ideoq; quod nascetur ex te sanctū. Dixit scm̄ absolute absq; determinatiōe Quia si dixisset sanctus deo ul̄ scūs homo uel aliq̄d cōsimile nō expssisset scītatē eius cōplete. q̄a in eo est scītas diuina & humana. & quidq̄d scītatis pt̄ excogitari q̄ ī q̄cunq; creatā eminētius ē ī xp̄o. iō dixit scm̄ absq; determinatiōe. sic̄ & deo dixit moysi exo. iii. Ego sū q̄ sum Sic dices filijs israel. q̄ est misit me ad uos. ut p hoc ostenderet̄ q̄ plenitudo essendi īmo infinitas est ppa ipi̅ dei. Vocabit̄ filius dei. nō adoptiuus sic̄ alij sed nālis. & ad maiorē assertionē declarat angelus dictū suū p exēplū quū dr̄. Ecce helisabeth cognata tua ipa cōcepit filiū in senectute sua. ut q̄ sup̄ naturā cōceptū dederat sterili daturū crederet et ūgini. & hic mensis est sextus illi s. mensi in q̄ ipa concepit. que uocatur sterilis. eius autē sterilitas a tāto tpore iā erat nota q̄ sic uocabat̄. uertn̄ quia istud exēplū nō est usq; q̄q; pfectū q̄a maius est ūginē cōcipe q̄ sterilē, īducit rationis efficaciā ex dei oīpotentia quū dr̄. Quia nō est īpossibile apd̄ deū omne ūbū. i. factū. quia dicere dei ē facere scd̄m illud ps. cxlviii. dixit & facta sūt. quidq̄d enī contradictionē nō īplicat totū est deo possibile. cuiusmōi ē ūgīe; cōcipe. Dixit aut̄ maria. hic cōtr̄ poīt filij dei cōceptio. q̄a maria certificata de ipo facto & de modo fiendi assensit fide & deuotiōe dicens hūilr̄. Ecce ancilla dn̄i. Sr̄ quod uerbū dix̄ ber. que est tā sublimis humilitas q̄ cedere nesit honorib; insolescere gloria nesciat Mater dei eligitur & ancillā se nōiat. Fiat m̄ scd̄m uerbū tuū. Qd̄ statim factū est & quia ūtute dei cōcepit filiū & discessit ab ea angelus pacto nūcio & filio dei cōcepto. In diebus illis. Postq̄ descriptus ē precursoris & saluatoris conceptus: hic cōseqūnt̄ describitur utriusq; ortus. & pō pcursoris. 2º. saluatoris. 1º cā. Circa ortū pcursoris pmittūt̄ aliq̄ precedentia. scdō

aliq̄ ortū comitantia. ibi. Mansit autē.
3° que d̄ i ortū cōsequētia. ibi. Et factū est
die uni. Circa pmum tria ponūtur. pmū
est exultatio nascitūi infantis. 2m est ins-
piratio mr̄is. ibi. Et repleta ē. 3. decāta-
tio ūginis ibi. Et ait maria. Mirabilis
autē exultatio pueri nascitūri fuit ꝓpter
pn̄tiam dn̄i sui in utero ūginali. Et iō
ꝑmittit aduentus Marie. quū dr̄. Exur-
gens aūt Maria. a quiete orōnis et de-
uotiōis que erat preuia oībꝫ operibus
suis. abijt ī mōtana. Quia locus ū mane-
bat zacharias erat altior galilea a qua
recessit Maria. Cū festinatiōe. ut ondere-
t qꝫ ūgo nō debet morari ī loco pu-
blico nec ibi cōmiscere colloqa. Et salu-
tauit helisabeth, qa erat humillima tū
qa iunior iō pus eā salutauit. Et quia
ad eiꝰ obsequiū uenerat. Et factū est
ut audiuit salutationē Marie helisabeth
exultauit infans in utero eiꝰ. cōgaudens
Augus. ad pn̄tiā dn̄i. hoc autē duobus modis po-
tuit fieri. scd̄m qꝫ dicit aug. Vno modo
sic qꝫ iohēs nōdū natus cognosceret per
spm̄ sanctū dn̄m pn̄tem in utō ūginis
et scd̄m hoc oportet dicere qꝫ ī eo fuit ac-
celeratus usus ratiōis. Alio m̄ sic qꝫ iohēs
nō cognosceret pn̄tiā saluatoris sed ma-
ter eiꝰ que habebat usū rationis. illa tn̄
motio pueri et exultatio facta est a deo
ad declarationē scitatis ūginis et plis in
ea existentis. sic de bt̄o francisco legitur
qꝫ aues rōne carentes predicationē eius
attente audiebāt ac si uerba eiꝰ ītelli-
gerēt. Quod factū est a deo ad ꝓbatiōē
predicationis uiri sci. neutrū tamē mo-
dū determinate asserit aug. sed dic̄ qꝫ
siue hoc modo siue illo facta fuerit dicta
exultatio attribuenda tn̄ est diuino mi-
raculo. Et hoc satis patet. qa nō poterat
fieri p naturā. aliqui autē alij exposito-
res dicunt determinate qꝫ facta fuit dicta
exultatio pmo modo. unde dic̄ grecus

expositor qꝫ ꝓpheta parente acutiꝰ uidet
et audit salutatoq; prophetatū. Et subdr̄
ibidem insinuauit gratia que nature
ignota extiterant. reclusus uentre mi-
les agnouit dn̄m ac regē oriturꝫ uetris
tegimine nō obstante mystice uisioni
inspexit. n. nō palpebris sed spū. Et re-
pleta est. hic cōnr describitur inspiratio e
matris que ondit quū dicit. Et exclama-
uit uoce magna. ista magnitudo magis
est intelligenda rōne deuotiōis īterioris
q̄ soni exterioris. Benedicta tu īter mu-
lieres. i. sup omnes mulieres. cuius ratio
subdit. Et benedictus fructus uētris tui.
Per hoc enī qꝫ cōcepat filiū dei cōtraxerat
qdāmodo infinitatē bonitatis: in q̄tū ma-
ter est filij bonitatis infinite. Angelus
autē salutans ūginē sup nō dicit benedictꝰ
fructus uentris tui. qa ūgo nōdū cōcepat
filiū dei. sed postea quū assensit tūc con-
cepit ut supdictū est. Et unde hoc mihi
et c̄. ista. n. nō poterat scire helisabeth
nisi p reuelationē spūs sci. Exultauit ī gau-
dio infans in utero et c̄. ipa enī helisabeth
p spm̄ sanctū cognouit qꝫ illa exultatio
fuit ꝓpter presentiam dn̄i in utō ūginali.
Et beata que credidisti. quia per assensū fi-
dei cōcepit. Qm̄ pficientur in te ea q̄ dicta
sunt tibi a dn̄o. p angelū nūciantē; Et
p spm̄ sanctū mentem ūgis illustrātē;
Et eā īmediate docentē. Et ait Maria. hꝫ
consequēter describitur decantatio ūginis
Et pmittit titulꝰ cantici quū dr̄. Et ait
Maria. hoc enī canticū intitulatur. qa cāti-
cū Marie nōiatur. Et subdr̄ ipm̄ canticum
Magnificat et c̄. q. d. maria. o helisabeth
tu me magnificas sed ego totū deo attribu-
ens ipm̄ magnifico ī hoc cantico. ū pmo
ponitur modus cantici. 2°. subdr̄ causa cā-
tandi. ibi. Quia prospexit. Circa pmū
declaratur laus ūginis tanq̄ magna quū
dicitur. Magnificat. 2°. deuota. ibi. aīa mea
nō tm̄ labia mea. 3°. ut debita. quū dicitur

dñm. cui debet̃ laus & honor | 4°. ut iocũ
da ibi. & exltauit spũs meus | 5°. ut refta
ibi. in deo salutari meo. & dicit in deo
rõne creatiõis. salutari. rõne recreationis.
meo. rõne assumpte humanitatis. Qui
sic fuit ipĩꝰ ũginis & nõ alteriꝰ. Quia
respexit. hic coñr describit̃ causa cantã
di. s. diuina beneficia collata. & pmo r̃
ũgo recolit bñficia sibi collata singlari
ter. 2°. beneficia collata toti mũdo gene
raliter ibi. & mĩa eiꝰ. & 3°. beneficia col
lata pplo iudeoꝝ spalr̃. ibi. Suscepit is
rael. Circa pmũ dr̃. Quia respexit & c̃.
quasi dicat ũgo bt̃a bene debeo magni
ficare & laudare dnm̃. q̃a respexit hu
militatẽ ancille sue. q̃a licet ex õibus
ũtutibꝰ fuerit disposita ad cõceptionem
·beznaz⁹· filij dei: spãliter tñ fuit hoc ex hũilitate.
Ecce enĩ ex hoc btãm me dicent omnes
generationes. i. iudei & gentiles. ex õibꝰ
enĩ gñatiõibꝰ aliqui sunt cõuersi ad
fidem qui cõfitent̃ istam ũginẽ btãm. hoc
et pat& ĩ sarracenis. Vñ in alchorano ma
chometi dr̃ de Maria ũgine. Dixerunt
angeli. O maria deus uatiq; elegit te et
purificauit te: et anũciauit tibi uerbũ ex
ipõ. nomen eiꝰ ihũ filiꝰ marie. & alibi ĩ
eodẽ libro dixerunt angeli. O maria deꝰ
utiq; elegit te & purificauit te & elegit
te clarã sup mulieres seculoꝝ. & multa
alia ibi dicunt̃ ad laudẽ ũginis. Q̃a fecit
mihi magna. i. ĩ sanctificatione. sed maxĩ
ĩ filij dei conceptiõe. Qui potens est. Vtu
te enim potentie dei infinite facta sunt
hec. & sanctũ nomẽ eiꝰ. Q̃a quidquid
scĩtatis pt̃ excogitari totũ eminentiꝰ est
ĩ deo. & mĩa eiꝰ. hic recolit beata uirgo
bñficia exhibita toti mũdo. quũ dicitur
mĩa eiꝰ. i. beneficiũ incarnatiõis quod ex
mĩa dei factũ est. unde petebat dauid
õnde nobꝭ domine mĩam tuã. q. d. osten
disti potẽtiã tuã ĩ creatiõe mundi de
nihilo. & sapiam tuã in mũdi gubna
tione sic ordinata. & iusticiã tuã ĩ pcco
rũ punitiõe sicut in diluuio & subuersiõe
sodome & gomorre. & io ostende nobꝭ
dñe mĩam tuã in filij tui incarnatione.
A progenie. s. iudeoꝝ. Quia sicut io. 4°:
salus ex iudeis est quia incarnatio facta
est in ũgine iudea natiõe. sed q̃a bene
ficiũ incarnatiõis ad totũ mũdũ diffũ
ditur: io subdit̃. in pgenies. s. omnium
gentiũ. Verũtñ quia lic& beneficium
incarnatiõis se extendit ad omẽs q̃tũ
ad sufficientiã nõ tñ q̃tũ ad efficaciã;
sed tm̃ ad iustos. io subditur. Timenti
bus eũ. s. timore filiali & casto. Fecit
potentiã in brachio suo. i. in filio suo
qui uocatur brachiũ domini. isa. Liii.
brachiũ domini cui reuelatũ est. Disp
sit superbos. i. legis ptos & phariseos q̃
fuerunt supbi. Mente cordis sui. sper
nentes cõsilium dei. ut dr̃ infra. vii. cã.
& ipi cũ ceteris iudeis. xlii. anno a pas
sione x̃ fuerũt capti & captiuati p Titũ
& Vespasianũ & p orbem dispsi. & lo
q̃t hic bt̃a ũgo de futuro p modũ p̃titi
ppr certitudinẽ euentꝰ sue pphie. De
posuit potentes de sede. i. iudeos q̃ erãt
potentes in lege & pphis dimittens eos
ex suo demerito in profundo erroris se
cundũ q dicit̃ ro. xi. cecitas cõtigit ĩ isrl
et exaltauit humiles. i. gentiles hũilr
et deuote pdicatiõem apostoloꝝ susci
pientes. & io subdr̃. Esurientes ĩpleuit
bonis. Quia gentiles cũ magno desidio
qd̃ p esuriem designat̃ uerbum dei rece
punt. & diuites dimisit inanes. i. legis
ptos diuitijs scripturarũ priꝰ repletos
dimisit inanes p excecationẽ eoꝝ & fal
sum intellectũ scripturarũ. Suscepit isrl
puerũ suũ. hic recolit bt̃a ũgo beneficia
exhibita pplo iudeoꝝ spaliter quũ dicit̃.
Suscepit israel puerũ suũ. Quia deus ac
cepit carnẽ puerilẽ de pplo israel qd̃ fuit
speciale beneficiũ illi pplo collatũ. maxĩe

q̄tū ad credentes de populo illo. Recordatus est mīe sue. Ad modū enī recordationis se habuit qn̄ filiū suū p̄ribꝰ ātiqs promissum in carnē misit. ideo subdit. sic locutus est ad patres nr̄os. s. ad patriarchas & pp̄has. Abraham & semini eiꝰ. scdm̄ qd dicitur gen̄. xxii. In semine tuo benedicent omnes gentes terre. in scl̄a. Quia caro humana p̄manebit et̄naliter diuinitati unita. Mansit aut̄ Maria. hic consequnter describunt̄ concomitantia ortū precursoris. qͣꝝ p̄mū respicit ūginē quod notat̄ quū dicit̄ mansit aūt Maria cū illa. s. cū helisabeth. pro eiꝰ cōsolatione & obsequio uenerat. qͣ tribꝰ mensibꝰ. & sic pat& qd mansit usq; ad tpꝰ partꝰ helisabeth. qͣ in fine sexti mensis nūciauit sibi angelꝰ cōceptū eēm helisabeth. & reūsa est in domū suā. cōpleto tn̄ pꝰ ortu precsoris ut cōiter dr̄. un̄ dicūt aliqͥ qd ipsa recepit p̄cursorē & tenuit. aliqͥ tn̄ doctores ut theophilus & grecus dicūt qd iminente partu helisabeth recessit. tū quia ūgines in partu mulieꝝ non solent adesse. tū quia alie mulieres iam uenerant ad partū helisabeth. & ħ ideo obseqū Marie nō erat ultra sibi nc̄cium qd p alias mulieres poterat fieri. scdm̄ respicit matrē p̄cursoris. Quod notatur quū dr̄. helisabeth ipletū est tpꝰ pariendi. s. ix. mensiū. & pepit filiū. sicut p angelū fuerat predictū. & audierūt uicini. i. illi qui erant cohabitantes. & cognati. qͥ erant ex eiꝰ cōsanguinitate uł affinitate. Quia magnificauit dn̄s mīam suā cū illa. i. magnam mīam ei fecit auferēdo sterilitatis obprobriū. & dando ei talem. ac tantū filiū nūciatū mirabilr̄ & cōceptū supnaturalr̄. & congratulabant̄ ei scdm̄ qd dixerat angelꝰ zacharie. Multi in natiuitate eiꝰ gaudebunt. & factū est. hic ponunt̄ consequentia ortū precsoris. Quoꝝ p̄mū est pueri nati noīatio

2°. ppl̄i admiratio ibi. & mirati sūt uniūsi. 3°. patris inspiratio ibi. zacharias. Circa primū dr̄. die octauo. s. a natiuitate p̄cursoris. Venert̄ circūcidere puerū. sicut p̄cepit̄ gen̄. xvii. de rōne huiꝰ p̄cepti & modo intelligēdi dictū fuit ibi. & qͣ ī circūcisione imponebat̄ & c̄. nom̄ puero sic modo īponitur in baptismo. i. subdr̄. & uocabant eū nomē sui patris zachariā. Qͣ istud fuit antiqͥtꝰ satis cōiter obseruatū. & adhuc obseruat̄ cōit̄ maxime ī magnis psoīs qd p̄mogēitꝰ filiꝰ noīat̄ noīe patris. & respondens mat̄ eiꝰ dix. Nequaq̄. s. uocabit̄ zacharias. sed uocabit̄ Iohannes. Hoc enī fuit a deo sibi reuelatū qͣ a marito nō didicit quū eēt factus mutus anq̄ rediret ad eam de templo ut pat& ex p̄dictis. Nemo est ī cognatione tua qͥ uocet̄ hoc noīe. Nō est ītelligēdū qd nullꝰ iudeꝰ uocatꝰ fuiss& priꝰ iohannes. qͣ alij iudei fuerūt ante sic noīati. ut pat& libro machabeoꝝ de iohanne fratre iude Machabei. & de iohe Eupolemij. sed cognatio hic accipit̄ propinqͥtas generis de qua nullꝰ sic uocatꝰ fuerat de cognatiōe helisabeth uel mariti eiꝰ. Innuebant autē patri eiꝰ. p signa uisibilia. Ex qͦ pat& qd nō tm̄ erat mutꝰ sed etiā surdꝰ. Si enī potuiss& intelligere uerba que meliꝰ & breuiꝰ exprimunt mentis cōceptū que fuiss& ab eo p uerba et nō p talia signa. Iohannes est nom̄ eiꝰ. i. hoc nomen ei nō impono. sed īpositū est a deo. & mirati sunt uniuersi. hic cōseqͥnter describit̄ ppl̄i admiratio ex mirabilibus que dicebant̄ circa puerū natū & parentes eiꝰ. uidelic& ex mirabili cōuenientia patris & matris in noīe pueri & ī loquela reddita pat. Ideo subdr̄. Apertū est ilico os zacharie. p cōfessiōe; enī fidei ī scripto q̄ uerbo facere nō poterat. īmit liberari. sicut ppr uerbū dubitatiōis demeruerat ligari. & factus est timor

magnus sr̃ uicinos eoꝝ .i. admiratio ma
gna uel timor dñi q̇ sic mirabilr̃ puni
erat zachariam & liberauerat. & sup
om̃ia montana iudee diuulgabantur
om̃ia hec ũba. Qȧ facta ĩsolita & mira
bilia libentiꝰ narranr̃. & posuerñt om̃s
q̇ audierũt in corde suo. qa talia magi
memorie com̃endanr̃ dicentes. Qs̓ pu
tas iste erit ? q.d. ualde magnus erit.
Cuius ratio subdr̃. Etenĩ manus dñi e
rat cũ illo. i. ũtus dei opatiua miraculo
rũ in eius anũciatiõe conceptiõe & na
tiuitate ostẽsoꝝ. ex q̇bus ratiõabiliter
concludebar̃ magnitudo pueri futura
corã deo sic̃ fuerat predictũ zacharie:
& erit enĩ magnus corã dño. & zachari
as. hic conñr describitur patris inspiratio
quũ dr̃: & zacharias pater eius ĩplet͛
est spũ sc̃o. & subdr̃ eiꝰ pphia p modũ
cantici seu diuine laudis expressa. quũ
dicir̃. Benedictus & c̃. In q̊ cantico p̃
mittit ptinentia ad redemptorẽ. 2°. p
tinẽtia ad ipius p̃cursorẽ. ibi. & tu pu
er. Circa primũ dr̃. Benedictus dñs oĩ
ũ p generationẽ & gubernationẽ deꝰ
p creationẽ. israel p specialẽ cultũ & de
uotionẽ & beneficioꝝ spũaliũ ppl̓o isrl̓
exhibitionẽ. Quia uisitauit. i. uisitabit
Loq̇tur enim de fut̃o p modũ preteriti
ppr̃ pphie certitudinẽ. hec aut̃ uisita
tio facta fuit in x̊ natiuitate q̃ erat ad
hẽc futã & cõuersatiõẽ qa uisitauit nos
sicut medicus infirmũ. scd̃m q dr̃ luce
vi°. Virtus de illo exibat & sanabat oẽs.
& fecit redemptionẽ in sua benedicta
passione p quam redempti sumus. &
erexit nob̃ cornu salutis. i. ũtutẽ conse
quendi salutẽ eternã. & hec fecit in sua
resurrectiõe. quia resurrexit ad uitam
ĩmortalẽ. educens p̃res sanctos de libo
ĩferni detentos ibidẽ. & in sua ascensi
one qua illos ad celestia introduxit. In
domo Dauid pueri sui. Quia in ista ad

ĩpleuit xp̃us ĩ carne assumpta de domo
Dauid. Sicut locutus est p os sanctorũ & pphaꝝ
qui a seculo sunt. & hoc est a mũdi p̃n̊
qui ista p̃dixerũt scd̃m q dr̃ act. x°. hu
ic om̃es pphe testimoniũ phibent & c̃.
sic̃ pmiserat p pphas ita fidelr̃ adiplẽũ
Salutẽ ex inimicis nr̃is. supple cõsecu
ti sumus p xp̃m uidelicet de mũdo car
ne & diabolo. Ad faciendam mĩam cum
patribus nr̃is. Quia mysteriũ incarnatio
nis ĩpleuit nõ ppr̃ nr̃am iusticiã sed ppr̃
suã misericordiã implendã quã p̃rbus
pmisit. & memorari testamenti sui. i.
pacti firmissimi. qd̓ hũit cũ patribꝰ ue
teris testamenti de x̊ uenturo. de quo
testamento adm̃; memorãtis seu recor
dantis se habuit q̃n pactũ ĩpleuit. Iusiu
rãdũ qd̓ iurauit ad Abrahã p̃re; nr̃m
De quo dr̃ gen. xxi°. p me metipm; iu
raui & c̃. quod iuramentũ ĩpleuit deus
par̃ mittendo filiũ Datũm se nob̃. Qa
deꝰ p̃r dedit etiã se nob̃ in filio qui est
eiusdẽ substantie cũ p̃re. Vt sine timo
re: & c̃. qȧ p hoc euacuar̃ timor seruilis
q̇ non ẽ in caritate. & tu puer. hic cõseq̃n
ter exp̓mit in cantico que ptinent ad p̃
cursorem dirigens ad ipm sermonẽ. si at̃
q̃rar̃ quare ad ipm sermonẽ dirigeret
quũ puer adhuc nõ intelligeret. dicit̃
aliq̇ q ũtute sr̃natãli ĩtelligebat p̃rem
loquẽtẽ sic̃ intellexit xp̃m in utõ matris
existentẽ ut predictũ est. Alij at̃ dicũt
q sic loq̇batur puero nõ ppr̃ eiꝰ ĩtellecti
onẽ sed ppr̃ alioꝝ instructionẽ de mys
terio ĩcarnatiõis q̇ habebit usũ rationis.
pph̃a altissimi uocaberis. Conr̃ istud ui
der̃ illud ẽẽ io. i. cã q iohñs baptista ne
gauit se ẽẽ pphãm. ad quod dicendũ q
uerũ respondit scd̃m intentionẽ q̃rẽtiũ
qa q̃rebant si ẽẽt unus de antiq̇s pphetis
ut helias uel heliseus uel huiusmodi ut
p; ibidem. & scd̃m ueritatẽ non erat u
nus ex illis. Aliter aut̃ dr̃ q negauit

se esse ppham tm quia fuit ppha & plus quam ppha secundum testimonium saluatoris Mat. xi. preibis an faciem dni .i. an filium qui est similitudo uel facies dei pris. Per faciem enim designatur noticia secundum gg. sr ezechie. ea aut que ad noticiam ptinent in diuinis filio appropriantur. Parare uias eius. per predicationem xpm anunciando. & per baptismum assuefaciendo enim homines ad baptismum iohannis disponebantur ad facilius recipiendum baptismum xpi. Ad dandam sciam salutis plebi eius .i. ad predicandum salutem fiendam per xpm. Per uiscera mie dei nri .p intimam & occultam dei miam facta sunt hec. Oriens ex alto .i. ex sinu pris in mundo. Illuminare hiis qui in tenebris sedent .i. patribus in limbo existentibus quos xpus illuminauit quando post passionem suam ad ipsos descendit. & umbra mortis. in uiuentibus adhuc in mundo que est quedam umbra mortis. quos illuminauit xpus per se ipsum predicando. & aplos per orbem ad predicandum mittendo, ut hr. Mar. ulti. Puer aut crescebat. hic aut consequenter describitur precursoris nati & pfectus & conuersatio quum dicitur. puer aut crescebat quantum ad augmentum corporis & cofortabatur spu quantum ad augmentum gre & uirtutis. & erat in desertis. quantum ad pfectionem conuersationis. ibi enim habitauit usque ad tempus sue pdicationis ut ibi contemplationi liberius uacaret & diuinam sapiam hauriendo quam postea effudit predicando. & ut uiuens in desertis uitam austeram duceret. & ne ex cohabitatione cum peccoribus in tumultu ppli maculam aliquam in fama uel in uita contraheret. usque in diem ostensionis sue ad israel. Quod factum est anno xv. ipius tiberii cesaris. Tunc enim exiit de deserto ad predicandum pplis ut hr infra .3. capto.

Factum est aut. Capitulum .ii.

Descripto ortu pcursoris. hic consequenter describitur ortus saluatoris. & post describitur ortus saluatoris. 2o. debitus ritus. ibi. & postquam consumati sunt. 3o. pueri pfectus ibi puer aute crescebat. Circa primum .s. ortum saluatoris. primo describitur tps. 2o. locus. ibi. & ibant omnes. 3o. Virginis partus. ibi factum est aut. 4. angelorum cantus. ibi. & pastores erant. Circa primum dr. exiit edictum a Cesare augusto. hic ostenditur tpus natiuitatis xpi. qui natus est anno xlii. Augusti cesaris. qui noiatus est Augustus ab augendo, quia nobiliter auxit imperium romanum. & propter hoc in diebus suis aliis gentibus ipso romano subiectis fuit in orbe pax uniuersalis. io madauit ut describeretur uniuersus orbis, ut per hoc sciretur quali terre diuerse essent populate & quanta tributa singule possent reddere ut sic tributis indebitis non grauarentur & sciretur per quem modum singule terre sub ipso romano melius regerentur. & ex hoc etiam patet quod xpus natus fuit tpore pacis maxime, sicut fuerat prenunciatum a pphetis ps. lxxi. Orietur in diebus eius iusticia & abundantia pacis. Item isa. 2o. non leuauit gens contra gentem gladium. & ix. uocabitur nomen eius admirabilis consiliarius deus fortis pater futuri seculi princeps pacis. Hec descriptio prima. Dicitur autem prima quantum ad generales descriptiones orbis. Quia ante istam bn fuerunt alie descriptiones particulares sic patet. 2o. re. xxiiii. & primo paralip. xxi. de numeratione ppli. & descriptione quam fecit ioab de mandato Dd. Dicitur et prima secundum alios, quantum ad alias partes eiusdem descriptionis. quia Siria est in medio terre habitabilis. & ideo ibi fuit inchoata ista descriptio, ut inde denunciaretur in aliis puinciis fieri singulariter. A preside Sirie Cirino. hunc enim Cirinum Cesar Augustus prefecerat Sirie ad ipsam regendam. & ibant singuli. hic describitur natiuitas saluatoris quantum ad locum. Quia ista descriptio pcepta erat fieri in pncipalibus ciuitatibus, & ibi conueniebant

ueniebant

qui ibi habuerant originē. ut sic desc̄ptio
fieret non solū secundū numerū psonarū
sed etiam scd̄m determinatiōe genealogi
arū ut sciret̄ numero determinato nobi
lium & ignobiliū. & hoc est qd̄ dicitur
& ibant omnes ut pficiscerent̄ singuli
ī suā ciuitatē. Pficiscebant̄ aut̄ dupliciť
se ēē subiectos romano ipio. s. scripto qa
eorū nōia scribebant̄ de mandato īpato
ris. & ēt facto qa soluebant censū īpatori.
Ppter quod numismate census erat ima
go īpatoris. ut habet̄ Mať. xxii. Ascen
dit autē & ioseph a galilea ī qua mane
bat in iudeā ciuitatem dd̄. Iudeam hic
accipi adiectiue. qa bethleem est quedā
ciuitas in regno iudee & uocat̄ ciuitas
Dauid quia inde oriundus fuit. ut hr̄
i. reg. xvi. eo qp esset de domo Dd̄ & fa
milia Dd̄. ut pat& p genealogiā desc̄ptā
capľo sequenti & Mať. i. Ut pfiteret̄ cū
Maria sibi desponsata uxore p̄gnante.
ipa enī erat de eadem tribu cum ioseph
& successerat ī hereditate p̄rna. ideo iuit
ad pfitendū cū eo licet esset partui ppin
qua. hoc diuina dispensatiōe factū est
ut sic xpūs nasceretur in Bethleē sicut
erat predictum Michee. v. Et tu Bethleē
efrata paruulus es in milibus iuda. ex te
enī exiet dux qui reget ppl̄m meū isrl̄.
et egressus eius ab initio a diebus ētnitatis.
Factum est aut̄. Hic consequent̄ describit̄
uirginis partus quū dr̄. Et pepit filiū suū
pmogenitū, non qa post illū Maria alios
filios habuerit, ut dicit heluidius hereticus
sed quia an̄ illū alium nō habuit. Un̄ et
ī lege filius unigenitus offerebat̄ dn̄o et
redimebatur tanq̄ primogenitus. qa ab
uno mense redimebat̄, ut habet̄ numeri.
4. & tūc pmogenitus dicebatur dato qp n̄
nullus alius sequeret̄. & pannis eū īuoluit
p se ipsam ex quo fit pat& falsitas libro
de infantia q̄ scribitur libro de īfantia
saluatoris. s. ipā obstetrices habuisse in

& dr̄ pmogenitus

partu quia nō requirunt̄ nisi ppr̄ afflicti
onē matris in partu. q nō hūit locū ī uir
gine quia pepit sine dolore imo cū ma
ximo gaudio & dilectione. & iō per se
ipam puerū natū recepit īuoluit & re
clinauit. ut hic dr̄. & reclinauit eū ī pre
sepio. Ioseph enī illo itinere adduxerat
secū asinū ad portandū uxorē pregnā
tē. & bouē ad uendedū in Bethleē ū erat
congr̄gatio ppl̄i magna. ut de precio sol
uer& expensas in uia. & illis duobus aīa
libus fecit presepiū iuxta se in quo bt̄a
uirgo reclinauit filiū natū scd̄m qp fue
rat dictū Abacuch. 3. cā. scd̄m trāslatiōe
lxx. quā seq̄ officiū ecc̄liastică. Dn̄e au
diui auditū tuū & timui cōsideraui o
pa tua & expaui in medio duorū aīaliū
fuit enī pphe admiratiōis pauor qa in
loco tam humili reclinaret̄ saluator.
Un̄ subdit̄. Quia nō erat locus ī diūsorio.
Est enī diuersoriū hospitalaria ad quā
diuertūt uenientes ab ext̄ ad hospitā
dū. Ciuitas aut̄ Bethleē tunc erat pleā
ppľo q̄ uenerat ad p̄dictā pfessionē. &
illi qui erant potentiores occupauerant
loca maiora. & iō ioseph licet eēt de no
bili genere ut p̄dictū est. non tn̄ erat de
ditioribus. & iō ita paruū locū hūit qp e
saluator natus in presepio reclinatus fuit
ad ipletionē pphie predicte. & ad dan
dū exemplū humilitatis pfecte a qua
saluator incepit a natiuitate & eam
cōtinuauit usq; ad mortē, mortē at̄ cru
cis. scd̄m qp dr̄. phil. 2. cā. & pastores. H
consequenter describit̄ angelorū cantus
exultantiū in natiuitate saluatoris. &
primo describit̄ natiuitatis huius denun
ciatio. 2. angelorū exultatio. ibi. &
facta est cū angelo. 3. pastorū deuotio.
ibi. & factum est. Circa pmū premittit̄
q̄bus facta est dicta denunciatio. Quū
dicit̄. & pastores erant in regiōe eadē
uigilantes. erant enī simplices & absq;

cautelis malicie & occupati in officio sco-
rū p̄riarcharū qui dicunt̄ fuisse pastores
gen̄ . xlvii . talibus autē solent fieri diui
ne illuminatiōes & cōsolationes & nō
hominibꝫ in sapientia huiꝰ mūdi que
stulticia est apud deū occupatis . sc̄dm
q̄ dicit saluator Mat̄ . xi . confitebor t̄
dn̄e celi & terre . q̄a abscondisti hec a
prudentibꝫ & sapientibꝫ & reuelasti
ea paruulis . ideo subdit̄ . Et ecce ange
lus dn̄i iuxta illos . paratus ad reuelan
dum eis diuina . & claritas dei circūfulsit
illos . nō tm̄ exterius in corpore , sed etiā
int̄ꝰ in mente . & timuerūt ex īsolita
uisione . Sed angelus consolat̄ eos dicēs .
Nolite timere . cuius causa subdit̄ quꝫ
dicitur . Ecce enī euangelizo uob̄ gaudi
ū magnū quod erit oī p̄p̄lo . nō solum iu
deorū sed etiā gentiliū . Qui natus est uo
bis hodie saluator . & dicit hodie . quia
q̄uis esset nox erat tm̄ pars diei natalis .
Vel aliter & melius ut uidet̄ . & nox illa
ex claritate diuina predicta fuit ita il
luminata ut si esset dies clarissima sc̄dm
q̄ fuerat predictū p̄s . c . xxvii . & nox
sicut dies illuminabit̄ . q̄ est xp̄us dn̄s . ꝛ
xp̄us grece idem est q̄ unctus latine . An
tiq̄tus aut̄ in ueteri lege ungebantur
tm̄ reges & pontifices . xp̄us autem rex
est & potifex . & iō benedicit̄ xp̄us . i .
unctus non untione humana sed diuina
quia in humanitate p nob̄ assumpta fu
it unctus a deo patre , imo a tota trinitate
plenitudine gr̄e , secundū q̄ dr̄ p̄s . xliiii .
Vnxit te deus deus tuus oleo leticie . ppr̄
q̄d dr̄ . io . 3° . cā . q̄ datus est ei sp̄us nō ad
mensurā . s . aliorū hominū , sed secundum
omnē plenitudinē nō solū sufficientie
sed et redūdantie in omnes alios q̄tū ad
sufficientiā , sc̄dm q̄ dr̄ io . i . & de plenitu
dine eiꝰ omnes nos accepimus . Et hoc uo
bis signū inuenietis infantē pannis inuo
lutū . p hoc enī q̄ angelꝰ dedit eis signū

magne humilitatis & paup̄tatis significa-
tū fuit pastoribꝫ q̄ non uenerat ad regnā
dū t̄poralit̄ , ut scribe iudeoꝝ credebant
xp̄m uentūm . & p̄t autē simil̄r dici q̄
illud fuit p̄prium signū saluatoris nati .
Ad cuius intellectū considerandū q̄ illa
que fuerūt in ueti testamento fuerūt figē
noui , ut dr̄ infra . i . cor . x . in ueti autem
testamento duo saluatores iudeoꝝ īper-
fecti tm̄ precesserant tanq̄ figure saluato
ris p̄fecti ih̄u x̄ . primus fuit Moises qui
liberauit eos de seruitute egyptiaca , ut
h̄r exo . 2° . Secundꝰ fuit Cyrus q̄ libera
uit eos de captiuitate babilonica , ut h̄r
i . Esdre . i . cā . & utq̄ꝫ de nouo natus fuit
inuentus in magna paup̄tate , sicut patet
de Moise exo . 2° . quē inuenit filia pha-
raonis positū in flumine in fiscela iūcea .
Simil̄r dr̄ de Cyro in scolastica historia
sup Daniele . q̄ Astiages rex medoꝝ &
p̄sarū uidit in somnis uitē nascentē de
utero filie sue totā asiā occupantē . &
a coniectoribus sibi fuit responsū q̄ uisio si
gnificabat ex ea puerum nasciturū qui
occuparet regnū p̄sarū & medorū . p̄pter
q̄d timens ne ipse uel filius suus pro hoc ꝛ
regno priuarent̄ dedit filiam suā militi
paup̄i cū hoc etiam q̄ quū filia sua facta
fuisset pregnans fecit t̄p̄us partus sui ex-
plorari . & puerū natū sibi apportari , quē
tradidit cuidā militi ut secrete īterficeret .
Qui cōpatiens puero ip̄m nō interfecit sꝫ
in quodam nemore fortune dimisit . ad
quem quedā canicula pastoris regis qui
erat iuxta nemus frequent̄ ueniebat &
ip̄m lactabat . & pastor predictus uolēs
scire ꝗ canicula declinabat inuenit pueꝝ
ita paupem tacentē quē accepit & tradi-
dit uxori sue nutriendū . & postea factꝰ
est rex persarū atq̄ꝫ medoꝝ ad delibera-
tionē iudeoꝝ . quū igī figura & figatū
debeant h̄re correspondentiā . & predicti
duo q̄ fuerant figure x̄ in maxīa paupta
te

inuenti fuerunt in sua natiuitate sig-
nū cōueniens & correspondens figure.
dedit angelus pastoribus de xpi nati
inuentione dicens. Inuenietis īfantē
pānis inuolutū & positū in presepio.
& credendū est qꝫ pastores hic ītelle-
xerunt illuminati a deo. & facta est.
hic consequēter ponitur angelorum exul-
tatio quū dicitur. & facta est cū ange-
lo. q̄ tanq̄ pricipal inter alios nūciauer-
rat xpi natiuitatē. Multitudo militie
celestis. i. angelorum q̄ noīe militie desi-
gnantur. quia p salute hoīum cū demōibus
preliantur, scd'm qꝫ dicitur apo. xii. Mi-
chael & angeli eius preliabantur cū dra-
cone & c̄. Laudantium deū de xpi na-
tiuitate. eo qꝫ desid' p ipm̄ sciebant ho-
mines reduci ad salutē, q' desiderant
ruinā angelorum p hoc reparandā. & di-
centiū. gloria in excelsis deo. Quia lic&
eius glīa ubiq; reluceat, maxime tamē ī
celo empireo, ubi est angelorū & bonorum
habitatio. & in terra pax hoībus bone uo-
luntatis. i. hominibus bonis p bonitatē ei;
uoluntatis dicitur homo simpliciter magis
bonus, q̄ per bonitatē aliarū potentiarū;
anime. Quia uoluntas mou& alias poten-
tias ad actus suos. & iō bonitas eius uel ma-
licia in omnes alias potentias redundat
sicut influentia cause mouentis ī motis
ab ipa. Malis aūt hoībus nō est pax. sed;
qꝫ dicit isa. xlviii. nō est pax ī piis dic̄ dn̄s
Ex hoc etiā uerbo angeli pat& qꝫ illa pax
que pricipalr p pphetas predicta fuit
uentura seu futura in aduentu xp̄i erat pax
īterior bone uoluntatis. Quia scd'm qꝫ
dr̄ pū. xii. non contristabit iustū quid-
quid ei acciderit. pax aūt tp̄oralis que
fuit in aduentu xpi pacatis oībus gētibus
sub īpio romano fuit figura huius pacis
principalr intente. & factū est. hic cō-
sequenter describit pastorum deuotio. q'a
statim post uisionē istā dimisso grege
ierunt ad uidendū puerū natū dicētes.
Transeamus usq; Bethleē & uideamus
hoc uerbū. i. puerū natū per ūbū angli
nobis significatū. Quod fecit dn̄s. hic nō
de textu. greci enim & antiq̄ nō hn̄t
fecit, sed tm̄ qꝫ dn̄s ostendit nob. & ue-
nerūt festinantes. ex desiderio xp̄m
uidendi principalr. & secūdario ut ci-
tius redir& ad gregē quē sine custodia
dimiserant. & inuenerūt & c̄. sic angls
eis dixerat. Uidentes aūt cognouerūt
de ūbo. Quia nō solū fuerunt illumīati
exterius, sed etiā interius de cognitiōe
ūbi incarnati, ut dictū est. & omēs qui
audierūt admirati sūt. & maria admi-
rationis subdit quū dicit. & de his. &
accipitur hic pro idest. i. de iis q̄ dicta
erant a pastoribus ad ipos, sicut supius ē
expressū. Maria aūt conseruabat oīa
ūba hec cōferens in corde suo. Q'a prude-
ter attendebat q̄modo pphie iplebantur
ī puero nato. & ista collatio erat ei ual-
de delectabilis & toti ecclie ualde utilis
Quia scd'm qꝫ dicit ihero ī sermone de as-
sumptione beate ūginis. ipsa post assūp-
tionē filii sui remansit ad tp̄us ī terris cū
aplis, ut eos plenius instruer& de ūbo in-
carnato de q̄ erat plenius edocta p sp̄m
scm̄ & oīa familiarius uiderat & tracta-
uerat, ppr q̄d melius exprimere poterat. se-
cūdū qꝫ dic̄ tho. q̄d melius nouimus me-
lius & proferimus. & reuersi pastores.
Redeundo ad gregē suū glorificantes
& laudantes deū de beneficio toti mūdo
collato generalr & eis oñso spālr. iō sub-
dit. In omnibus que audierant & uiderāt.
& postq̄. hic consequēter ponit debito rit'
circa puerū natū. Quia secūdū ritū ueūs
legis debebat circūcidi & in tēplo offerri
& iō pmo agit de eius circūcisione. 2°. de
xpi oblatione ibi. & postq̄ impleti sūt.
circa primū dr̄. & postq̄ consumati sūt
dies octo. hoc erat tp̄us determinatū circū-

[left margin:] aug. li. de ps̄e. di.
[right margin:] tom.
[foot:] In puatis ꝫ hic pncipualr; p ūoz uolūtatē; q̄ est a ūtute morali. 6. ethi

cisionẽ: put hr̃ gen̄. xvii. Voluit aũt xp̄s
circũcidi q̄uis non esset legi subiectus. p°
ut osnderet in se ueritatẽ carnis humane
cõtra Manicheũ qui dicit eũ habuisse
corpus fantasticũ. & contra Valẽtinũ di
centẽ xp̄m corpus de celo attulisse. 2°.
ut approbaret circũcisionẽ quã deus olĩ
instituerat. 3. ut osnderet se esse de gn̄e
Abrahe q̄ circũcisionis mãdatũ accepit.
gen̄. xvii. & cui facta est repromissio
de x̄. 4°. ut iudeis excusationẽ tolleret
eũ nõ recipiendo si esset icircũcisus. 5°. ut
obedientie uirtutẽ nob̄ suo cõmendaret
ex°. p̄ceptũ legis obseruans. cui tñ nõ erat
subiectus. 6°. ut qui in silitudĩem carnis
peccati uenerat remediũ q° caro pc̄ci con
sueuerat mundari nõ renueret. 7°. ut
legis onus in se sustinens alios a legis
onere liberaret. s'c'dm illđ gala. iiii°. Mi
sit deus filiũ suũ factũ sub lege ut eos
q̄ sub lege erant redimeret. Vocatũ est
nomen eius ih̄s. Non dicit ĩpositũ. quia
a deo fuit sibi ĩpositũ hoc nom̄. sed per
angelũ denũciatũ Marie & ioseph. &
p ipsos aliis diuulgatũ. & q̄a aliquis
infidelis potissime iudeus q̄ hoc nomẽ
nõ fuisse cõueniẽt ĩpositũ posset argu
ere. tñ q̄a ysa. lxii°. dr̄ uocabitur t̃ nomẽ
nouũ q̄d os dñi nominauit. hoc aũt no
men ih̄us nõ erat tũc nouũ. nã añ alij
fuerant nominati hoc nõie ut patet de
ih̄u filio iosedech & de ih̄u Naue ĩ ge
nealogia x̄ que describitur ca° sequẽti
idem habet. Itẽ quia ysa. 8°. dicit Vocab
nomen eius hemanuel. & octauo. Voca
nomẽ eius accelera spolia detrahe & c̃
& ix°. uocabitur nomẽ eius admirabilis
consiliarius deus fortis & c̃. que nõia sũt
alia nõia ih̄u & similia possent ĩduci
de aliis locis scripture. & iõ dicendũ q̄
hoc nomẽ fuit p̄prie ĩpositũ. nõia eñi si
bñ ĩponunt̃ imponi debent a p̄p̄etatib⁹
rerũ. & hoc patet de nõibus generum

& speciẽrũ de q̄bus dr̄. iiii. metha. Ratio quã
sigt̃ nomẽ est diffinitio q̄ designat p̄p̄a
rei naturã. Nõia aũt singlo₄ hominum
si bñ ĩponãtur ĩponũt̃ ab aliq̃ p̄prietate
eius cui ĩponit̃ nomẽ. Nõia ĩponi debent
q̄a sic fit aliqñ a t̄pore sicut nõia aliq₄
sancto₄ ĩponũtur pueris natis in festis
eorũ. uel a cognatiõe sicut quũ filio ĩpoit̃
nomẽ p̄ris. uel alicuius de cognatiõe eius.
Aliqñ ab euentu sicut Moyses uocauit fi
lios suos ut habet̃ exo. 2°. aliqñ autẽ ex
aliq̃ qualitate eius cui nomẽ ĩponit̃. sicut
gen̄. xxv°. p̄mogenitus ysaac uocatus est
Esau q̄ ĩterp̄tatur rubeus uel ruffus. q̄a
de utõ matris exiuit rufus & totus in
morẽ pell' hispidus. aliqñ ex aliq° dono
dei gratuito sicut Mat̃. xvii. dictum est
petro tu es petrus & sr̃ hanc pe. edi. & c̃. &
Io. p°. Tu uocabis cephas. sigr̃ quia hõi xp̄o
hoc munus gr̃e collatũ erat ut per ipsũ
omnes saluarent̃. iõ uocatũ est cõueniẽt
nomen eius ih̄us. i. saluator uel salus. &
hanc rõnẽ assignauit angl̄s ioseph Mat̃. i°.
dicens. Vocabis nomẽ eius ih̄m. i. ei; saluũ
faciet p̄p̄lm suũ a pc̄cis eo₄. Ad primum
dicendũ q̄ hoc nomẽ fuit nouũ in x̄ ĩ q̄tũ
fuit ĩpositũ ab hac p̄prietate q̄a est om̄m
saluator q̄d nõ fuit ĩ aliq° precedenti licet
fecerint salutẽ in aliquo facto particulari
sic ih̄us Naue saluauit p̄p̄l; israel hostes
eius debellando. ut habetur in li°. iosue. &
ita pt̃ dici de aliis. Ratio aũt huius no
minis hemanuel: q̄d interp̄trat̃ nobiscũ ds̄
includitur in nõie ih̄u. per hoc eñi q̄ fu
it nobiscũ p suã incarnationẽ fecit nobis
salutẽ. & eodẽ modo pt̃ dici de alio q̄a
saluauit nos infernũ spoliando & sic de
tercio & de cõsimilibus. Et postq̄ ĩpleti sũt
hic consequent̃ agit̃ de pueri oblatiõe
ubi p̄mo describitur huius oblationis pre
sentatio. 2°. p̄ntati receptio. ibi. Et ecce
homo. 3°. recepti cõmendatio. ibi. Et erat
anna. Circa primũ sciendũ q̄ ĩ lege ueti

·2°. recto·
ut ãnotatu f[...]to. ut dr̃ de paul[...]
q̄ uocat⁹. an̄ p̄hauly. eo q̄ p̄mũ [...]
sergiũ [...] nom̃ mutauit.

circa pueros natos duo fiebant i templo
Vnū erat generale oībȝ. Quia p filio nato
uel filia completis diebȝ purificatiōis ma-
tris offerebatur sacrificiū ut hr leui. xii.
aliud erat spāle circa primogenitos quia
erant consecrati dn̄o ut eo q percusit pmo-
genitos egiptiorū filios israel saluans.
et ideo offerebāt in teplo & redimebāt
ut hr exo. 13. xp̄us autē fuit pmogēit
ut dictū ē sup. & iō utrūq; fuit factum
circa eū. ut hic dr. & primo q̄tū ad illd
qd erat speciale pmogenitis quū dicit.
Tulerunt illū in ihrlm ut sisterent eū. i.
offerrent dn̄o cuius causa subdit. Quia
omne masculinū adapiens uuluā. i. pmo
nascens. cuiusmodi erant primogeniti.
Secundo q̄tū ad illud quod erat gn̄ale
qd notatur quū dr. & ut darent hostiā
& c̄. par turtum aut duos pullos colūba
rū. ista erat oblatio pauperū scdm q hr
leui. 12. ex quo pat& qd supradictū est
de pauptate Marie et ioseph. Sciendu;
autē est circa hoc q bt̄a uirgo nō tene-
bat ad ista que dicta sunt de pgatione.
Quia leuit. xii. scribitur. Mulier si suscep-
to semine peperit filiū masculū. & cetē.
& iō lex ista ligabat tm̄ mulieres de ui-
rili semine cōcipientes. Quod nō hūit lo-
cū in ūgine. hoc etiā patet per hoc qd hic
dr. & accipitur de exo. et leui. Omē mas
culinū adaperiens uuluā et c̄. Ex q̊ p;
q loq̄ de masculo cōcepto & nato p aper
tionem claustri uirginal. quod nō hūit
locū in bt̄a ūgine que uirgo pmansit i
cōceptu & partu. uerūtn̄ sicut eio filius
circumcidi uoluit et legalia obseruare
ex sua humilitate q̄uis nō teneret. sic
bt̄a ūgo que fuit humillima uoluit ob-
seruare. Et ecce homo. hic describitur
xp̄i pn̄tati receptio. ubi primo describitur
recipientis conditio quū dr. Et ecce hō
erat in ihrlm. in loco solemni & sacro. tū
quia ibi erat diuinus cultus: tū q̄a ibi
erat studiū legis & pphar̄ū. cui nomen
Simeon. ex quo pat& eio fama. quia i
ter sacerdotes erat famosus & nomiat
Patet enī eius sancta uita quū dr. & hō
iste iustus recte se hn̄do ad pximum
& timoratus. quoad deū. expectās con-
solationē israel. q̄tū ad fidei rectitudiē;
& spūs sanctus erat cū eo q̄tū ad gratie
plenitudinē. quia non solum habuit
grām iustificantē, put habet cōiter a
iustus sed et q̄tū ad illuminatiōes et cō
solationes diuinas spāles. iō subdit. &
responsū accepat a spū scō in oratiōib
suis deuotis ad deū. Tunc enī erat opio
cōis apd intelligentes q iminebat ad-
uentus xp̄i scdm signa a pr̄iarchis & p-
phetis data. & iō Simeon de hoc feruen-
tius orabat. & in orōne respōsū accepe-
rat q xp̄m natū uider&. anq̄ uitā pre
sentem finir&. & uenit in spū i teplū
& p reuelationē spūs sancti ut uider&
xp̄m sicut erat ei pmissū. & quū indu-
cerent puerū ihm ad faciendū q̄ pdca
sunt secundū legē. & ipse accepit eū i
ulnas suas cū maximo cordis gaudio se
cundū q dr. pu. xiii. Desideriū si cōple-
atur delectat animā. 2°. ponit gratiaru;
actio quū dicitur. & benedixit deum
gratias agendo pro tanto beneficio et
dixit. Nunc dimittis seruū tuū dn̄e in
pace. i. de cetero dimittes me de hac ui-
ta transire in cordis q̄ete. Quia uidert
oculi mei salutare tuū. Letanter enī des
cendere uolebat ad limbū patrū: ex q̊
sciebat saluatorē natū. Quod parasti an
faciē omniū ppłoꝝ. i. coram oībȝ ppłis
q̄bus ministeriū incarnatiōis & redepti-
onis predicatū est p apostolos. secundū
q dicitur ps. xviii. In omnē trām exi-
uit sonus eoꝝ. Lumen ad reuelatione;
gentium. Quia prius erāt eoꝝ tenebris te
nebant. & gloriā plebis tue israel. Ma
gna est enim glīa iudeis ad xp̄i fide;

conuersis quia xpus sedm carnē nat est de ipsis; ponit parētū bñdictio quū dicit & pater eius .i. ioseph q̄ meruit uocā pat xi, eo q̄ nutricius eius fuit. & mat .s. Maria que fuit mater eius uera mirantes sup iis que dicebant de illo. tunc a Symeone et p̄us a magis & a pastoribus & a zacharia & helisabeth. & bñdixit ill simeon. Quāuis eīn Maria & ioseph essēt maiores in scitate simeone: ille tñ erat maior q̄tū ad sacerdotis officium ad quē spectat benedicere pplm. & nō solū bñdixit sed et futura predixit. Ecce positus est hic in ruinā & ī resurrectionē multorum in israel. Quia in passione xpi que futura erat multi iudei fuert excecati a ueritate cadentes. & multi fuerunt illuminati q̄ prius erāt simplices & ignorantes ut pat de aplis quibus post passionē xi data est intelligentia scripturarum sedm q̄ dicit luc ultimo. & tunc aperuit ill sensū ut itelligerēt scripturas. & in signū .s. federis int hoīes & deū. Cui contradicet. a sacerdotibus & legisperitis & multis aliis. & tuam ipsius animā ptransibit gladius .i. dolor passionis eius ptransibit aīam tuā p cōpassionē. Et ex hoc dicit ibo in sermone de assumptione bte uginis q̄ q̄a in parte passibili passa est plusq̄ martyr fuit. Vt reuelent ex multis cordibus cogitationes. ut non tenet hic casualiter. sed cosecutiue seu cōcatiue. licet eīn bta ugo ex passione filii maxie afflicta fuerit tñ in fide imobilis & firmiter stetit: alii autē discipuli q̄tūcūq; solidi dicunt dubitasse & circa hoc mutationes diuersarum cogitationū habuisse q̄usq; uiderunt ipm a mortuis resurrexisse. Alit exponit Origenes de reuelatiōe occultorum peccatorum & confessione que per effectum passionis in sacramento penitentie opātis sanant. & erat Anna. Hic consequent describit xi recepti confessio seu cōmendatio. ubi po describit persona confitens ex noīe quū dicit. & erat Anna. 2o. ex mentis eleuatiōe quū dr pphetissa. 3o. ex cognatiōe quū dicit filia phanuel de tribu Aser. & exprimuntur pater & tribus ad declarādū certitudinē histori & forte ad distinctionē huius Anne ab aliis que uocabant hoc noīe. Describit etiā ab etatis maturitate quū dicit. hec processerat ī diebus multis ea castitate in matrimōio & ante & post quū dicit. et uixerat cum uiro &c. Comendat etiam ab orōnis sedulitate quū dr. Que nō discedebat de templo. non q̄ ibi semp esset. sed freq̄nt. sic de hoīe bene freq̄ntante ecclia dicitur cōi modo loquendi, talis semp est ī ecclia. Ieiuniis ītentiuū carnis repmit. & obsecrationibus .i. sacris. & oratiōibus quibus mens in deū eleuat. Seruiens die ac nocte .i. ualde freq̄nt. uel q̄a nō erat ibi iterruptio p pccm mortale auferens meritū predictorum. & hec ipa hora supueniens nō a casu uel ex humana dispositiōe, sed sps sci reuelatiōe, sicut dictum est de Symeone, confitebatur dño g̃ras agens de tāto bñficio adīpleto. & loquebatur de illo oībus qui expectabant redēptiōem israel. ānuncians eis natū eē redemptorē. & ut pfecerūt oīa sedm legē dñi .s. Maria & ioseph nihil omittentes, q̄uis nō tenerent. Reūsi sunt ī galileā ciuitatē suam Nazareth. hic accipit galilea adiectiue q̄a Nazareth est ī terra galilee, sic supra dictū est de bethleē, que uocat ciuitas iudea. Puer autē crescebat. Hic cōseq̄nter describit pueri oblati profectus q̄tū ad corpus quū dicit Crescebat. & q̄tum ad aīam quū dicit. confortabat. Adūtendū tñ q̄ in corpore xi fuit augmētū reale q̄titatis, sed in aīa eius nō fuit augmentum reale g̃re & uirtutis, q̄a totam plenitudinē

hec theofilo bre·

qre habuit ab instanti sue cõceptionis
sed qñtũ ad ostensionẽ in effectu magis
apparebat scdm qꝫ ille crescebat & scd;
qꝫ uolebat. & ibant parentes eius. tanq̃
deuoti & religiosi. in die solẽni pasce
Quia ter in anno debebant omnes mas
culi cõparere in ihrlm corã dño, scdm
qꝫ habet̃ exo. xxiii. s. in paschate &
pentecoste & festo tabnaculoꝝ/ sed cuj;
illis q erant lõge a ihrlm/ cuiusmi erant
galilei dispensabat̃ de duobꝫ ultimis
festis. Remansit puer ihs in ihrlm. nõ
a casu uel obliuiõe, sed sua uolũtate &
ordinatiõe. ut a puericia ondere & zelũ
suũ circa spũalia. & nõ cognouerũt parẽ
tes eiꝫ existimãtes illũ esse in comitatu. Ad
solemnitatẽ eñ pasce uiri ibãt seorsũ
a mulierib; in uno comitatu/ & mulie
res in alio. & sic reũtebant̃ ut magis
religiose solemnizarẽt festũ ab uxori
bꝫ continentes. Sicut & ĩ datione
legis preceptũ fuit qꝫ continerẽt per
tres dies ab uxoribꝫ suis. put habet̃ exo.
xix. pueri aũt indifferent̃ poterãt ire
ĩ comitatu uiroꝝ aut mulieꝝ. & ĩo qñ
ioseph nõ uidit puerũ ihm in comitatu
uiroꝝ existimauit eũ esse cũ Maria ĩ
comitatu mulieꝝ. & eodẽ m̃ Maria cre
didit eũ esse ĩ comitatu uiroꝝ. Venerũt
iter diei. & quũ die sequti qrerẽt in ista
comitiua & in illa. nõ inuenerũt eũ. ideo
tercia die redierunt in ihrlm a qua re
cesserant p unã dietã. & sic qrta die in
uenerũt eũ. & hoc est qđ subdit̃. Post tdũ
iñ inuenerũt eũ in tẽplo. Nõ in theatro/ aut
ĩ foro/ uel ludo, sic solent pueri inueniri
/ sed in loco orõni & doctrine sacre scipture
deputato. In medio doctoꝝ ut melius pos
set omnes audire & melius cũ eis cõferre.
Stupebãt. i. ualde mirabant̃ sup prudẽ
tia. & responsis eiꝫ. Quia als inauditum
fuerat qꝫ puer tal̃ etatis tã sapientẽ loqret̃.
& dixit mat̃ eiꝫ ad ipm. fili qđ fecisti n̄

nobis. Sic ioseph aut̃ hic & pater eiꝫ di
ceret̃, tñ nõ fuit ausus ipꝫ arguere quũ
firmit̃ illũ crederet esse dei filiũ. sed
mat̃ ex maxĩa dilectiõe quã habebat
ad filium hoc fecit/ qa amor excellens
dñm nescit. Dolentes q̃rebamus te. i. do
lentes de absentia tua/ cuiꝫ pñtia ẽ nob
dilectissima. als dulcissima. p hoc moralr̃
designat̃ qꝫ xpus in dolore cõtritiõis
q̃rendus est. & sic inueñtur. si p pctm
a nob absentetur. & ait ad illos. Qđ ẽ
qđ me q̃rebatis. s. int̃ consanguineos. q. d.
magis q̃rendus sũ in occupatiõe circa
spũalia. ideo subdit̃. Nesciebatis qa in
iis que patris mei sũt opꝫ me esse. Mag
eni efficiebat̃ ad patrem ñalẽ & eternũ,
q̃ ad matrẽ ñalẽ & ad patrẽ putatiuũ.
& ipi nõ intellexerũt uerbũ. Quia ad
huc nõ erant assueti talia audire ab eo.
& descendit cum eis ad eoꝝ cõsolatiõe;
& erat subditus ill̃. ad nr̃am instructio
nẽ. & superbie nr̃e cõfutatiõe;. & mater
eiꝫ cõseruabat oĩa ũba hec. exponit̃ sic
sup. Et ihs pficiebat etate. & iste pfect
erat realis in qñtũ erat a parte corporis
ut supra dictum est. & sapientia. in x̃
dupl̃r ponit̃. Sapientia/ una diuina. &
hec nõ potuit augeri uel diminui, quũ
ñccio sit infinitã/ Alia humana. & hec
ponit̃ dupl̃r in x̃. Vna habitualis & ista
in x̃ non fuit augmẽtata. qa ab ĩstati
cõceptiõis habuit plenitudinẽ sapiẽtie
qñta pt̃ cõferri nature humane/ Alia ex
pimentalis que accipit̃ p opatione sen
suũ. & scdm hoc dicunt aliq qꝫ in xpo
fuit sapientia uel sciã acqsita. qa ĩtellec
tus agens in x̃ fuit eiusdem nature cũ
aliis hominibꝫ/ & ideo quũ nõ sit ponẽ
dũs ociosũs in eo/ hũit opatione abstrahẽ
di spẽs intelligibiles a fantasmatibꝫ &
iste species recipiebant̃ in intellectu pas
sibili ipius/ & sic pfecit in tali sapiẽtia
seu scientia accepta a sensibilibꝫ/ Alij ·no·

ū dicunt q̄ nō profecit ī tali sapientia
q̄tū ad habitū | qa duo habitus eiusdē ra-
tionis nō possunt esse simul in eodē ītellē-
tu | talis autē scīa acq̄sita nō uidet̄ esse
alterius rōnis q̄ infusa circa idē obiectū
/ sic oculus miraculose datus: est eiusdē
ratiōis cū oculo dato uel generato
p̄ naturam. nec tn̄ ppr̄ hoc intellectus agens
in x̄o fuit otiosus, qa nō solū ī abstracti-
one speciez intelligibiliū nccia ē opatio
ītellectus agentis, sed et̄ in cōsideratiōe
scdm̄ habitum scientie iā p̄us acq̄site: ī
qua consideratiōe nō abstrahit de no-
uo spēs | Si aut̄ consideret̄ sapia x̄i q̄tū
ad ostensionē in effectu, sic fuit ibi pfect⁹
quodāmō in q̄tū sapiam suā nō tm̄ huma-
nā sed et̄ diuinā magis ostendebat, secūdū
suū beneplacitū. & put nr̄e saluti expe-
diebat, sicut dictū est sup̄ de profectu
ip̄ius in gr̄a & uirtute. Capitulū tercium

Anno quītodecimo. Postq̄
descriptus est saluatoris ortus
p̄ suā incarnationē: hic cōse-
quenter describit̄ eius pgressus per suam
predicationē. Et circa hoc p̄mo describit̄
predicatio precursoris. 2º. ip̄ius saluato-
ris. 4. ca. Circa p̄mū premittit̄ p̄dicatiōis
tempus. 2º. subditur predicatiōis actus
ibi. Et uenit in omnē regionē. 3º. p̄dica-
tiōis fructus ibi. Et intrrogabant eum.
Circa p̄mū considerandū q̄ tp̄us p̄dica-
tiōis iohannis describitur per nōia et
tp̄us īpatoris tūc regnantis & presidis
iudee & tetrarcharum & sacerdotū ad
ostendendū certitudinē historie & a-
uctoritatē predicatiōis iohīs baptiste
sicut in scripturis autenticis sol& fieri
quū dicitur anno quintodecīo imperij
Tiberij Cesaris. iste tiberius successit oc-
Augusto sub quo natus ē xp̄s. s. xlii.
anno īperij eius. & similiter iohīs bap-
tista p̄ dimidium annū ante. August⁹
aut̄ impauit xlvii. annis. ex q̄ pat&

q̄ anno. xvº. Tiberii. iohīs fuit. xxx. an-
norū. & hoc est tp̄us debitū predicatiōi
qa tūc uiget etas uirilis. uñ & ioseph
xxx. annoz erat qñ stetit corā pharao-
ne. gen. xli. & Ezechiel qñ īcep̄ pphare
Eze. i. Procurāte Pontio pilato iudeā. Iste
nō fuit iudeus sed gentilis de territorio
de lugdonēn oriundus scdm̄ iosephum
& a romano īpatore fuit missus ad re-
gendā iudeā tūc romanis subiectā. Tetrar-
cha aut̄ herode galilee. Romani uolen-
tes frangere iudeoz supbiā & aufferre
eis rebellandi occasionē abstulerūt ab eis
nomē regni diuidentes regnū ī plures
partes que tetrarchie dicebant̄. Et Lisa-
nia abiline tetrarcha. glosa Bede dicit.
& isti tres nōiati hic. s. herodes. philipp⁹.
Lisanias fuerūt filij herodis sub q̄ natus
est xp̄us. & ip̄o mortuo Archelaus eius
filius successit ei in regno. x. ānis. quo &c frēs predictoz.
accusato apd̄ cesarē & misso in exilium
apd̄ uiemiam: īpator regnū tribo fr̄ibus
diuisit p̄ tetrarchias | sed q̄ iste Lisanias
fuerit filius herodis ex historijs auten-
ticis nō habetur: qa nec iosephus nec scolas-
tica historia ponunt eū inter filios hero-
dis sed magis dicunt ip̄m fuisse filium
ptolomei Mānei qui sub libano habitabat
& Alexandre filie Aristoboli qui de ma-
chabeis descenderat. Sub principibus sa-
cerdotū Anna & Caypha. secūdū q̄ dic
iosephus & scolastica historia sacerdotiū
tunc nō predebat scdm̄ genealogiā &
dignitatē generis put in lege fuerat sta-
tutū sed pasim a romanis uidebant̄ ita q̄
nō solū singulis annis mutabat̄ sūmus
sacerdos, sed et̄ aliqñ in eodē anno. & ideo
a quintodecimo anno Tiberij q̄ incepit
predicatio iohannis usq; ad xviii. ānū
Tiberij in quo passus est xp̄us, plures fue-
runt sūmi sacerdotes q̄ isti duo. sed quia
iste Annas erat sūmus sacerdos qñ iohēs
incepit predicare & Caiphas qñ passus

fuit xpus. ideo luchas de istis duobus mentione fecit. Factum est verbum domini super iohannem; per revelationem divinam per quam habuit mandatum de predicatione exequenda. Et venit. hic consequenter ponitur predicationis actus. & primo quantum ad exortationem boni. 2°. quantum ad arguitionem mali. ibi. Dicebat ergo. Circa primum dicitur. Et venit in omnem regionem iordanis. quia exiuit de deserto ubi pauci habitabant. & venit ad loca magis habitata ut plures possent venire ad eius predicationem & baptizari ab eo in iordane predicans baptismum penitentie. hoc expositum est Mar. i. capitulo usque ibi. Omnis vallis implebitur. Auctoritas que habetur ysa. xl°. exponitur a iudeis de reditu captiuitatis babilonice. de qua predixit ysaias. vias tunc coplanari per hoc quod valles elevarentur ad equalitatem planiciei & colles deprimerentur ut sic iudei de babilonia revertentes in iudeam possent de facili transire per viam. sed quia in scriptura sacra nec in aliqua historia autentica invenitur esse adimpletum ideo illa scriptura reducenda est ad alium intellectum in adventu xpi adimpletum per quem humiles qui per valles intelliguntur repleti sunt bonis spiritualibus & superbi qui per colles intelliguntur humiliati sunt sicut supra expositum est capitulo primo in cantico beate virginis aliter etiam exponitur hic. Quia sicut via corporalis redditur difficilis ad ambulandum propter profunditatem vallium & elevationem collium. ita via spiritualis qua deus graditur super corda fidelium impeditur per depressionem terrene cupiditatis & per elevationem mundane vanitatis. & utrumque impedimentum fuit amotum per adventum xpi in multis. primum patuit in zacheo qui dixit Domine omne dimidium bonorum meorum do pauperibus et cetera ut habetur infra xix. capitulo. & in Matheo qui dimisso tholoneo secutus est xpm ut habetur Mat. ix. patet secundum in mundi principibus quorum colla subiecta sunt xpo. Et erunt prava in directa. i. corda distorta per iniusticiam per equitatem iusticie rectificabuntur. Et aspera in vias planas. i. corda contra xpm indurata mollificabuntur sicut patet de Paulo qui xpm persequens a xpo illustratus statim ad mansuetudinem obedientie fuit conversus dicens Domine quid me vis facere? act. ix. Et videbit omnis caro salutare dei. i. xpm. & accipitur hic omnis caro. i. omnis homo. Quia aliqui de omnibus hominibus viderunt eum inter homines conversantem. potest etiam hoc verbum intelligi de visu spirituali quo vident eum conversi ad fidem catholicam ex omnibus gentibus totius mundi viderunt eum. & generaliter omnes in forma humana in die iudicii. Dicebat ergo. Hic consequenter describitur actus predicationis quantum ad reprehensionem mali/ & patet sententia ex dictis Mat. 3°. dicens. exceptis que secuntur. Dicebat autem ad turbas. hic accipitur totum pro parte. Quia illud quod sequitur non dixit iohannes nisi phariseis & saduceis qui cum aliis veniebant ad iohannem non ex devotione sed magis ex malignitate. unde subditur. genimina viperarum. genimen est neutrius generis & dicitur a gigno gignis. & ideo filii nati ab aliquo dicuntur genimina eius. unde Mat. 3°. dicitur progenies viperarum. Et interrogabant. Hic consequenter ponitur predicationis iohannis fructus erat enim predicatio iohannis ordinata ad hoc quod populus ad susceptionem xpi prepararetur & ut xpus manifestaretur. primo ergo ponitur fructus predicationis eius quantum ad primum, secundo quantum ad 2m. ibi. Existimante autem populo. Circa primum sciendum quod populus preparabatur ad xpi susceptionem per veram penitentiam que apparet quando homo paratus est corrigere vitam suam. & hic ostenditur hoc esse factum ad predicationem iohannis. primo in vulgaribus hominibus

quū dicitur. Et interrogabant eū turbe dicentes. Quid ergo faciemus. q.d. uitā nrām corrigere parati sumus. Respondens aut dicebat illis. Qui habet duas tunicas. i. uestimentū superfluū. det non habenti. Illa enim terra in qua erat iohannes calida est. et de cōi cursu sufficit una tunica uel unū uestimentū. Et ita intelligendū est de aliis rebus quibuscumque que superfluunt cōsiderata couenienti necessitate status alicuius persone. Secūdo hic agitur de pedagiorū et tributorum collectoribus. quū dicitur. Venerūt et publicani. Tales enim dicūtur publicani qui intromittūt se de negotiis pertinentibus ad publicū. Et ille dixit ad eos. Nihil amplius quam quod cōstitutum est uobis faciatis. hoc autē dixit quia collectores talium solent esse proni ad plus colligendū quam est sit eis mādatū; ut quod est amplius eis remaneat. Tercio ostenditur in militibus quū dicitur. Interrogabant eū et milites parati cōsilio eius uti. Et ait illis. Neminē concuciatis. s. opprimēdo pauperes et eos despiciendo. neque calumniam faciatis. i. nō imponatis falsū crimen diuitibus et potentibus ut occasionē extorquēdi bona eorum habeatis. quia per aliā uiā a talibus bona extorqueri non possunt. Contenti estote stipēdiis uestris. que dabantur eis ab imperatoribus pro labore militū que habent sustinere in defensione patrie. redditus autem quos habent multi milites super homines sibi subditos habent loco stipendiorum. et ideo debent eis esse contenti. Ad tria autē dicta inducebat beatus iohannes milites. quia solent esse proni ad uicia contraria. Existimante autē populo. hic describitur fructus predicationis iohannis quantū ad xpi manifestationē. Et primo manifestatur iohannis testimonio. 2°. dei patris signo. ibi. Factū est autē. 3°. euāgelii scripto. ibi. Et ipse ihs erat ibi incipiens. Circa primū ostenditur in iohāne doctrine ueritas in xpi manifestatione. 2°. mentis stabilitas in herodis reprehensiōe. ibi. Herodes aut tetrarcha. Sententia prime partis patet ex dictis Mathei. 3°. exceptis que secūtur. Existimāte aūt populo. Quia aliqui eorum uiderant et alii fama publica audierant mirabilia eius conceptū et ortū uite sancte meritū que supius sunt declarata. Et ex his opinabantur ipsum esse xpm et cōitatibus omnibus nō solū cogitauerūt sed et de ihrl'm que erat metropolis miserūt iudei nuncios solemnes ad iohānem ut quererent ab eo si ipse esset xps ut habetur io. i. ex quo patet quod non omnia facta et dicta iohannis scripta sunt, sed pauca respectiue, sicut et de xpo dicitur ioh. ultimo. Multa quidē et alia signa etc. Herodes aut. hic describitur stabilitas mentis in iohāne quia nō timuit facinus herodis tetrarche arguere. Et sētentia huius patet ex dictis Mat. xiiii. a. Et Mar. vi. u. ubi factū istud plenius cōtinetur. Factū est aut. hic describitur manifestatio xpi per signū datū de celo a deo prē quū baptizaretur a iohanne. Et patet sententia ex dictis Mat. 3°. g. et Mar. i. b. excepto quod hic additur. Et orante. in quo dedit xpus exemplū quod in receptiōe sacramentorum debet mens hoīs eleuari in deū. Et ipse ihus. hic consequenter describitur manifestatio xpi euangelico scripto. quia hic describit eius genealogiā. ut sic natiuitas eius eterna fuerat manifestata uerbo patris dicentis. Tu es filius meus. s. naturalis. ita natiuitas eius temporalis manifestaretur per descriptionē genealogie. in qua descriptione considerandum est quod sicut supradictū est in prologo Mat. ostendit qualiter xpus uenit ad nos ideo describit genealogiam descendendo. luchas uero qualiter per xpm reducimur in deū ideo eam scribit ascendendo. propter quod eam terminat in ipso deo. Dicit igitur. Et ipse ihus erat incipiens quasi annorum

xxx. secundum Augustinum & chrisostomum xpus tunc habebat xxx. annos cōple tos & inceperat xxxi. sed secundum hoc t sic intelligenda est annorum littera. Erat ihesus annorum xxx. incipiens s. xxxi. & secundum hoc predicauit duobus annis cum dimidio | secundum alios uero doctores quorum opinio cōis tenetur: ihesus tunc habebat xxix. annos cōpletos & incepat xxx. | & secundum hoc sic intelligenda est littera. Erat ihesus incipiens annorum xxx. idest tricesimum annum de quo habebat xiii. dies. & secundum hoc xpus predicauit tribus annis cum dimidio usque ad passionem suam xviii. anno Tiberii. & putabatur filius ioseph. Quia erat sponsus Marie cuius cause supra expresse sunt ca. i. Qui fuit eli. In Matheo dicitur quod ioseph fuit filius iacob ubi ista cōtrouersia soluta est. Qui fuit Neri. Mat. i. dicitur quod iste Salatiel fuit filius iecōie. | Ad quod dicendum quod uerum est quod Salatiel fuit filius naturalis iecoñie. sed fuit filius Neri adoptiuus, quia mortuo iecōia Neri adoptauit eum in filium. & ideo Mat. qui describit genealogiam x carnalem posuit iecōiam. lucas qui magis describit genealogiam x spiritualem ponit istum Neri. Qui fuit Nathan. Qui fuit Dauid. De isto nathan dicunt aliqui quod fuit filius Dauid naturalis de Bersabee. ut uidetur dici po parali. 3.° | sed hoc uidetur esse contra illud quod dicit salomon, prouerbiorum iiii. Ego fui unigenitus & tenellus corām matre mea. Ille enim filius quem habuit Bersabee de Dauid ante salomonem non cōputatur hic quia fuit mortuus incircumcisus. per hoc ergo quod salomō dicit se unigenitum matris sue & Dauid, uidetur quod Nathā nō fuit natus de Bersabee & Dauid. & ideo dicunt alique quod iste Nathan fuit propheta quem propter eminentiam sanctitatis dauid adoptauit in filium mortuo eius patre naturali. & secundum hoc etiam potest dici quod fuit filius adoptiuus Bersabee uxoris

Dauid. & secundum hoc cōnumeratur inter filios Bersabee uxoris dd. primo parali. 3.° De aliis autem tribus ibidem nominatis dicendum quod fuerunt filii Vrie naturales quos adoptauit dd accipiendo uxorem matrem eorum. & sic salomon fuit unigenitus matri sue respectu dauid ut dicitur prouerbiorum iiii. | Causa autem quare lucas describit xpm descendere a Dauid per Nathan una fuit. quia licet omnes sapientes hebreorum concorditer tenerent xpm descendere a Dauid aliqui tamen eorum opinabantur ipsum descendere ab eo per nathan propter excellentiam sue sanctitatis & prophetie. Alii uero per salomonem propter dignitatem regiam et excellentiam sue sapientie. secundum ueritatem tamen namque descendit per utrumque | aliter tamen. quia per salomonem descendit secundum lineam naturalis generationis. per nathan uero secundum lineam legalis generationis. Quia Nathan fuit filius dauid adoptiuus, ut predictum est. | & ioseph qui ponitur immediate post xpm ascendendo fuit filius heli adoptiuus seu legalis, prout plenius fuit declaratum Mat. i. | Alia causa est. quia lucas describit xpi genealogiam prout in deum reducimur ut predictum est. reducimur autem in deum per xpm in quantum efficimur filii dei adoptiui. Qui fuit Booz. Tres fuerunt immediate se habentes huius nominis. s. filius pater & auus, ut declaratum fuit plenius Mat. primo. Qui fuit Cainan. secundum ieronimum. secundum translationem qua utimur nō ponitur aliquis medius inter Sale & Arphaxath ut patet gen. x. septuaginta autem interpretes ponunt istum cainan medium | & ad concordiam huius potest dici quod iste Cainan fuit pater Sale legalis seu adoptiuus. Arphaxath uero fuit pater naturalis ipsius. & ut quasi pater. hic ponitur et maxime quia lucas inscribendo sequitur translationem lxx. que suo tempore erat ualde autentica. Qui fuit dei. non per generationem sicut alii sed per

formationem de limo terre & infusione anime ut habetur gen. i. Capitulum quartum

Iesus autem. Descripta predicatione precursoris. hic consequenter describitur predicatio salvatoris. & primo describitur eius predicatio per modum amoris miracula faciendo & beneficia conferendo. 2º. per viam timoris terrorem venturi iudicii incutiendo. capitulo xxi. Adhuc circa primum describitur primo predicatio salvatoris per se ipsum tantum. 2º. cum hoc permissione discipulorum. ix. capitulo. Circa primum premittitur christi predicatio. 2º. ex hoc sequens aliquorum conversio capitulo v. Prima adhuc in duas. Quia primo describitur ydoneitas predicatoris 2º. executio predicationis ibi. & regressus est ihesus. ydonea vero dispositio predicatoris est maceratio carnis per ieiunium. per quod carnis incentivum reprimitur. secundum quod dicit Paulus i. chor. ix. Castigo corpus meum & in servitutem redigo ne cum aliis predicaverim ipse reprobus efficiar. & fervor orationis in loco solitudinis ubi divina sapientia hauritur que postea per predicationem effunditur. Unde paulus antequam mitteretur ad predicandum in oratione fuit illustratus secundum quod habetur act. ix. Ecce enim orat & postea subditur vas electionis est mihi iste ut portet nomen meum & cetera. Tercium enim est victoria temptationis. non enim est ad predicandum ydoneus qui succumbit temptationibus. ista autem tria hic ostenduntur de christo per hoc quod ante predicationem intravit in desertum ad orationis solitarie actum et quod ibi ieiunavit & triplicem demonis temptationem devicit. non quia istis indigeret pro se sed pro nobis & ad dandum exemplum predicatoribus aliis. & patet sententia predicatorum ex dictis Mat. 4º. a. ubi ista sunt exposita. exceptis paucis que secuntur. & nihil manducavit in illis diebus. hic accipiuntur dies naturales quia nihil manducavit de die nec de nocte.

Dic lapidi huic ut panis fiat. hic accipitur singulare pro plurali eo modo loquendi quod dicitur exo. viii. Venit musca gravissima. i. multitudo muscarum. Unde Mat. iiii. dicitur. Dic ut lapides isti panes fiant & duxit illum diabolus & ostendit illi omnia regna. Ista temptatio que ponitur hic secunda Mat. iiii. ponitur 3ª. Que istarum duarum fuerit secunda & que tercia certum nobis non est ut dicit aug. nec refert ad veritatem. Quia non oportet quod facta semper eodem ordine referantur quo facta sunt ut frequenter dictum est secundum quod duo evangeliste varie mostrant ordinem. potest ratio assignari quia una temptatio est de cupiditate principali alia de elatione. & frequenter contingit quod unum vicium ex alio nascatur & e contrario ideo Matheus unam preposuit lucas aliam. Quia mihi tradita sunt & cui volo do illa. Mentitur hic diabolus. nec mirum quia mendax est & pater mendacii ut habetur ioh. 8. non enim habet potestatem super creatis ad libitum suum, sed solum quantum deus permittit. secundum occultum iudicium suum ad exercitium patientie electorum. sicut data est ei potestas affligendi iob in vastatione bonorum suorum & morte prolis & infirmitate sui corporis ut habetur iob. i. & consumata omni temptatione diabolus recessit ab illo tanquam victus a tempore usque ad tempus. Quia appropinquante tempore passionis suscitavit ei persecutionem per principes sacerdotum. & regressus est ihesus. hic consequenter describitur executio predicationis descripta ydoneitate predicatoris. & primo quantum ad eius doctrinam. 2º. quantum ad doctrine confirmationem ibi. & in sinagoga erat homo habens demonium. prima in duas. Quia primo describitur docuisse in galilea generaliter. 2º. in civitate sua Nazareth specialiter. ibi. & venit Nazareth. Circa primum dicitur. & regressus est ihesus. scilicet a deserto quod intraverat post baptismum ut doceret populum. In virtute spiritus. i. in virtute signa & miracula faciendi

De quo spu dicit. iiii. regu. 2o. cap. spus
helie requieuit sr heliseu qn diuisit a-
quas miraculose. Veruth uitus faciedi mi
racula no erat in heliseo sed i deo q faci
ebat miracula ad preces helisei. Sed is-
ta uitus erat in x quu sit deus & homo.
In galileam. ibi eni po predicauit ut i-
pleret pphia isa. ix. primo tpore alleui
ata est terra zabulon & tra neptalim
& c. ut hr Mat. iiii. d. & magnificabat
ab oibus propt excellentia doctrine et
miraculi. & uenit nazareth. hic comr
describr eis doctrina i nazareth ciuita-
te sua. circa qd eius doctrina pmittitur
2o. contr eu emulatio orit. ibi. & dicebat.
none hic est et c. Circa primu dr. & ueit
Nazareth ubi erat nutritus. hoc at dicit
ad signadu q alibi fuerat natus. s. i beth-
lee ut supdictu est ca. 2o. & intuit sed;
consuetudine sua die sabbati i sinagoga
que erat locus oronis & doctrine legis.
quibs iudei scdm preceptu legis uacare
debebant in die sabbati. xpus at lege;
obseruare uoluit ut dictu est sup ca. 2o.
& surrexit legere. ut no predicar& se
ipm uerbo suo tm sed testimoio sacre scp
ture. & inuenit locu ubi scriptus erat.
no a casu inuenit sed a pposito qa sciebat
passus scripture loquentis de eo. Spus
dni sr me & c. hoc scribr isa. lxi. sed in
translatione nra mutant aliqlr uba
lic& sit eade sententia. lucas at hic alle-
gat scriptura put habet in tnslatioe. lxx.
Circa quod sciendu q iudei expectat illa
que pmittuntur eis isa. ca. predicto iple
p messia que expectant futuru & dnatu
toti mundo tporaliter & educturu iude
os de captiuitate & positurum eos i maxia
glia & honore sup omnes gentes. sed qa
temps aduentus x ia transiijt. io xps huc
locu conuenient de se ipo exposuit dicens.
Spus dni sup me. i. me deducens. qa huma
nitas x organu est ipius diuinitatis con-
iunctu. & io in oibus mouebat secundu
diuinitatis instinctu. propt qd unxit
me. ab instanti coceptiois pleitudine
gre. ex hoc eni q humanitas x deitati
coniungit plenitudie gre replet. scdm q
dicit ioh. i. Vidimus eu qi unigenitu;
a pre plenu gre et ueritatis. Euageliza
re paupibs misit me. i. humilibs quib
sua doctrina pficit et no supbis. Sanare
contritos corde. Quia cotritis p pnia;
datur gra sanans uulnera peccatorum
& predicare captiuis remissione. i. de
tentis in limbo. ad quos descedit & i de
eos eripuit. & uisum cecis. i. getilibus
excecatis p errore uera dei cognitione
scd; q dicit simeon. ca. 2. de xpo. lume
ad reuelatione et c. Dimittere cofractos
a pondere legis relaxando. de quo dr
act. xv. quur teptatis iponere iugum
sr ceruices disciploru qd nos neq; patres
portare potuimus. predicare annum
deo acceptu. iste est annus passiois x
i quo deus placatus est humano generi
soluta emenda pmi pcci. & die retribu
tiois. i. diem iudicij in q retribuet unicui
q; scdm opa sua. & quu plicuiss& libru
hoc fecit ad ostendendu q libri sacre
scpture sunt reuerent tractandi. Vnde
& iudei hanc reueretia faciunt libris ue
teris testamenti q nllo m sederent ita al-
te iuxta illos sedendo sic illi sut positi.
Ex q pat& q illi xani sunt ualde re-
phendendi qui non solu libros ueteris tes
tamenti sed etia noui in hoc sac testame-
to etia sacra euangelia irreuerent trac-
tant & irreuerentis q libros gentiliu
dampnatoru. Ali q etia theologi dicta eo-
ru cu maiori pondere & certiori ratioe
allegant i scolis q dicta x et aploru. &
sedit. ut exponer& mare qd astando
legerat reuerent & deuote. & omniu;
i sinagoga oculi erant itendentes i eu
Quia in facie eis quide fulgor diuine

gr̃e relucebat q̃ aĩas intuẽtiũ attrahebat. Cepit aut̃ dicere ad illos quia hodie ĩpleta est hec scriptũ in auribus uestris. s. in x̄ ut patet ex predictis. Et omnes illi testimonium dabant uidelic& qꝫ in eo ista scripta esse& adimpleta. Et mirabant̃ in uerbis gr̃e. i. gratiosis et dicebãt. hic cõir describit̃ emulatio contra eũ. lic& enĩ illi de nazareth pmo recepisset uerba eius reuerenter et gr̃ose ut dictũ est tñ postea moti sunt cont̃ eũ ex inuidia despicientes eũ ppr paupertatẽ parentũ. Quia lic& essent nobiles ut supradictũ est capl̃o. 2°. tñ erant paupes. Vñ dicebant despectiue. Nõne est hic filius ioseph. ut pat& Mat̃. 3°. & Mar. 6°. ppter qđ pauca miracula fecit ibi q̃a erant indigni ut ibidẽ dr̃. uñ eoꝝ inuidia in tantũ pcessit qꝫ miracula eiꝰ dicebant ẽe falsa. Et hoc est qđ subdit̃. Vtiq̃ dicetis m̃ hanc similitudinẽ. i. obiectionẽ a similitudĩe sumptã. Medice cura te ipm̃. Sic enim medicus uerus citius & libentius curat se ipm̃ & alios ad se ptinentes q̃ extraneos. ita dicebãt ei si tu faceres uera miracula citius faceres ea inter ppinquos tuos. & ĩ ciuitate tua q̃ inter extraneos. sed ip̃e cõir respondit qꝫ nõ dimittebat ĩter eos facere miracula ex ĩpotentia uel falsitate aliqua sed ex eorũ malicia. Et ad hoc inducit sacre scripture exempla quũ subdit. In ueritate dico uob̃. Multe uidue erãt in diebꝰ helie in isrl̃ qñ clausũ ẽ celũ; orõnibus helie ut hr̃. iiii. regũ. xvii. ubi ista historia diffuse tractatur que hic breuit̃ põitur. Et ad nullam illaꝝ missus est helias &c. quia nõ erant ita deuote sicut illa gentilis sareptana mulier et quia helias psecutionem patiebat̃ in terra israel que debuiss& ẽe sibi grata. Et multi leprosi erant in israel & nemo eoꝝ mundatus est. ppr eoꝝ ĩgratitudĩe; erga deũ. Quia regnũ israel declinauerat ad idolatriam colendo uitulos aureos q̃s fecerat ieroboã. Nisi Naamã syrus. cuiꝰ historia ponit̃. iiii. regũ. v. ubi describitur bonitas eius añ curationẽ. quũ dr̃. Per illũ enĩ dedit deus salutẽ syrie. & post curationẽ fuit adhuc melior & ualde gratus deo et heliseo ut habet̃ ibidẽ. Et repleti sunt omnes in sinagoga ira. Quia preponebat eis gentiles quos abominabant̃ sicut canes et eiecerũt illũ extra ciuitatẽ tanq̃ dignũ morte ut illũ interficerent ut pat& in lr̃a. Ip̃e autẽ transiens p mediũ illoꝝ ibat. ũtute diuinitatis qua poterat se seruare illesum qñ uolebat. Dicit at̃ Beda qꝫ quũ dñs de manu illoꝝ elapsus de ũtice montis descenderet & sub rupe latere uell& subito ad tactũ dominice uestis saxũ illud subterfugit & ad instar cere solutũ q̃ddã signũ effecit. i. cõcauitatẽ ĩ qua dñicũ corpus recipet̃. in quo loco oĩa liniamẽta & ruge uestis & uestigia pedũ in rupe apparent adhuc sic̃ testant̃ qui uiderũt. Et descendit ĩ capharnaũ ut ĩpenderet aliis doctrinã sacrã quia illi de Nazareth indigni erant. Et stupebant in doctrina eiꝰ. quia ĩ potestate erat sermo ip̃ius. s. miracula faciendi ut pat& ex sequentibꝰ. Et in sinagoga &c. hic cõir describit̃ doctrine x̄ confirmatio p miracula. sicut enĩ illa quoruꝫ cognitio subest n̄ali facultati intellectus confirmãt̃ ẽe uera p reductionẽ ad pma principia. sic ueritas illoꝝ que trãscendũt n̄alẽ facultatẽ intellectus de q̃bꝰ erat doctrina x̄ confirmant̃ p opationẽ miraculoꝝ que a solo deo possunt fieri. & ideo quũ inducunt̃ ad confirmationem alicuius doctrine ondit̃ur esse uera quũ deus ẽe testis nõ potest alicuiꝰ falsitatis. Igitur ad hoc inducuntur hic duo miracula in spãli. Primũ est de demoiaco curato. secundũ est de socru petri a febribus

curata. ibi. Surgens autē de sinagoga. 3°
ponūt̃ in generali multa. ibi. Quum eīm
sol occubuisset & omnes qui habebant ĩfir
mos & c̃. patet sententia istarū partium
usq; ad finē capituli ex dictis Marci
p̃mo. c̃. dicens & c̃. ubi ista posita sūt
eodē ordine q̃ hic exposita.

FACTVM est aut̃. Descripta p̃
dicatiōe x̃ & eius cōfirmatiōe
hic cōnr̃ describ̃r conuersio ali
quoꝝ ad ip̃m. & p̃mo describ̃r eoꝝ uo
catio ad discipulatū x̃. 2°. eoꝝ pmotio
ad ap̃latū. v° cã. b. ibi. Factū est ĩ dieb'
ill'. Prima in duas. Quia p̃o describitur
uocatio pet̃ cū aliis adiunctis sibi. 2°. uo
catio Mathei ibi. & post hec exiuit &
uidit ih̃s publicanū. Circa primū p̃mo
describitur discipuloꝝ uocatio seu con
ũsio. 2°. conũsoꝝ cōfir̃. ibi. & factū est
quū esset in una ciuitatū. Circa primū
dr̃ sic. Factū est aut̃ quū t̃be irruerent
in eū p̃ nimia deuotiōe audiendi ip̃m
& ipse stabat secus stagnū genezareth.
lacus magnus est p quē transit iordãis
fluuius. & quia ibi extendunt̃ aque ĩ
latitudĩe magna aliqñ uocat̃ stagnum
aliqñ lacus & aliqñ mare secundum mo
dū loquendi ebraicū quo oĩs magna con
gregatio aquarū uocatur mare. scd; illd̃
geñ. s. cōgregatiōes aquarū appellauit
maria. Piscatores autē descenderãt & la
uabant retia amouentes ĩmũdicias ut
retia plicarent. quia nullos pisces cepant
ut patet ex sequentib9. Ascendens autē
in unã nauĩ ut populus ad plausū decli
naret, ut de naui pp̃m sedentē in litore
conuenientius doceret. Duc in altū. hoc
est ad locū aque magis profundū q̃ est
conuenientior ad piscandū. Preceptor
p totã noctē laborantes nihil cepimus t̃
quis diligentiã magnã adhibuerimus.
In uerbo aut̃ tuo laxabo rete. i. cōfidens
in ũtute uerbi tui. Rumpebatur autem
rete eorū. Ex quo patet duplex miracu
lū. Quia non solū cepant magnã multi
tudinē piscium sup̃ modū solitū & pos
sibilem p uiã humanã, sed et̃ illa multitu
do tenebat̃ in reti rupto. iõ subdr̃. Quod
quū uideret simõ petrus pcidit ad pedes
ih̃u. pp̃r predicta miracula facta. di
cens. Exi a me dñe quia homo peccator
sum. putabat enĩ se indignũ presẽtia
tam sancte psone. stupor enĩ circũde
derat eũ. i. admiratio magna ppt̃ facta
x̃ insolita. & ait ad simonē ih̃s. ip̃m
consolando. noli timere ex hoc. i. de
cetero. Iam eris hoĩes capiens. p sanam
doctrinã trahendo ad uitã beatã. uerbũ
enĩ dei hoĩ piscatori cõpatur. q̃a sicut
hamus non capit piscem n̄ ab ipo capi
atur: sic nec uerbũ dei capit hoĩem ad
uitã eternã nisi ip̃m uerbũ mente ip̃o
capiat̃. & subductis ad t̃ram nauib9
relictis omnibus secuti sunt eũ. s. simõ
petrus & alii qui erant cũ eo. & sic &
Andreas hic nõ noĩat̃ tñ intelligit̃ ibi
fuisse scd̃m q̃ dicit Aug'. & habetur ex
ũbis Mathei. iiii. & Mar. i. Dicũt tñ
aliq̃ q̃ isti nõ secuti fuerũt tunc xp̃m
ei totalĩ inherendo sed causa reueren
tie aliq̃tulũ secuti sunt eũ associando
ad ppria tñ reuersuri. sed postea uoca
ti sunt nõ reũsuri amplius ad propria.
De qua uocatione loq̃tur Matheus &
Marcus. Alii ũ dicunt q̃ ista uocatio
de qua hic loq̃ lucas est eadē cũ illa de
qua loqunt̃ Matheus & Marcus. qua
uocati sunt simpliciter ad societatē x̃
& hoc uidet̃ uerius. q̃a hic dr̃. relictis
oĩbus secuti sunt eũ. Qui modus loquē
di pprie nõ conuenit n̄ adherentib9 x̃
totalr̃. Itē quia hic dr̃ petro a xp̃o. ex
hoc iã eris hoĩes capiens. i. de cetero uo
cabis predicationē. & tali modo loqn̄
di utunt̃ Matheus & Mar. q̃ secũdũ
alios describunt uocationem eoꝝ sipl̃r

adherendo xᵒ. absq; reu'sione ad propa
Et factū est. hic coñr describr̃ cõfir
uocator̄ p opa miraculoꝝ. & describū
t̃ hic duo miracula. & pmū est de le
proso sanato scđm de paralitico cura
to. ibi. & factū est in una dieꝝ. sñia
pme partis pat&: ex dictis Mat. viii.
& Mar. i. excepto qđ seq. ipe aũt sede
bat in desertū locū. ad oñdendū qꝑ p
dicator uũbi diuini deb&: fugẽ ꝓp ap
plausū. & aliqñ retrahe se a multitu
dine ꝓp ut uac&: oroni | & factū est.
hic describr̃ de paralitico curato mi
raculū qđ factū est in capharnaū. ut
dr̃ Mar. 2ᵒ. pat& sentẽtia huiꝰ partis
q̃tū ad curationẽ paralitici ex dictis
Mat. ix. & q̃tū ad p̃sentatiõem dicti
paralitici Mar. 2ᵒ. q omittit a Matheo
a Marco supplet. & post hoc exiuit. h
coñr describit uocatio Mat. & primo
describr̃ ista uocatio. 2ᵒ. m̃murantiū
confutatio ibi. & m̃murabant. ꝓo pat&
sententia ex dictis Mat. ix. u | & m̃mu
rabant. hic coñr describi malignãtium
confus. & hoc in tribus causis casibus. 1ᵒ
ponitur ibi Atulli dixerunt. Tercius in
principio sexti cap. | Primus casus ē qa
pharisei murmurabãt de cõicatiõe xpi
cū peccatoribus in cibo & potu. Quam
m̃murationem xᵒ oñdit irrationabilem
& pat& ex dictis Mat. ix. Secundus
casus est qa arguebãt discipłos xᵒ eo qꝑ
nõ ieiunabant sicut pharisei & iohñis
discipli. sed xᵒ eos excusat ratiõabilit
& pat& sñia ex dictis Mat. ix. cã. hoc
excepto. Nemo cõmisurã a uestimẽto
nouo. et c̃. Cõmisura. i. cõiunctura. &
dr̃ a cõ qđ ē simul & mitto mittis. qa sit
mitte. illa ũ que cõiungũt sit mittũt.
& nemo bibens uet. s. consuetudĩe statī
uult nouū. i. repente. dicit n. uet meli
est qa magis sapit sibi ꝑpt cõsuetudĩe;
bibendi. eo qꝑ consuetudo est quedã;
natã sed paulatī assuefaciendo ad biben
dū nouū tandẽ efficit sibi sapidū. &
eodẽ m̃ hoĩbꝰ cõuersis de nouo ad uitã;
pfectiõis opa inconsueta sũt eis difficilia
sed paulatī assuefaciendo efficiũt eis
facilia & delectabilia.

FACTVM est autẽ. hic põitur
tercius casus. Qã scribe et phari
sei arguebant xpm̃ & discipłos eius de
uiolatione sabbati & hoc in duplici ca
su. 2ᵒ. põitur ibi. factum est autẽ ĩ alio
sabbato. Sñia aũt istarū duarū partiū
pat& ex dictis Mat. 12ᵒ. a. & b. ubi isti
duo casus ponunt eodẽ ordĩe quo hic
exponunt. hoc excepto. Sed & aũt hõi
qui habebat manū aridã surge & sta
in medio. hoc autẽ fecit xpꝰ ut mira
culū ess& euidentiꝰ. & ut maĩfestiꝰ
argueret cecitas malignãtiū. Ipi autẽ
repleti sunt insipientia. i. irratiõabli
iracundia quũ magis deberent ẽe g̃ti
de bñficio diuino. & colloq̃bantur ad
inuicẽ quid nã facerẽt de ihu. Iã enĩ
tractabant de morte ipiꝰ. sed xᵒ mori
noluit añ tpꝰ prefinitū a patre. ut cõ
plerentur scripture ꝓphaꝝ de ignomi
niosa eiꝰ morte. Factum est autẽ in dieb
ill. Postq̃ descripta est uocatio pl'imoꝝ
ad xᵒ discipulatū. hic coñr describr̃ pro
motio aliquoꝝ ex ill ad ap'latū. & ꝓo
describr̃ dicta pmotio. 2ᵒ. pmotoꝝ ins
tructio ibi. & descendens ih̃s de mõte.
Circa primū dr̃. Factū est aũt in diebꝰ
ill exijt in mõtẽ orare & c̃. Per hoc ostẽ
dit xpūs qꝑ promotiõi aliq̃ꝝ ad statū
dignitatis in ecclia dei debent oroñes ꝯ
deuote premitti. iõ subdr̃. & elegit duo
decim ex ipis q̃s & apłos noĩauit quibꝰ
succedunt epi in ecclia dei. Simonẽ quẽ
cognoĩauit petrū. ante couersionẽ enĩ
uocatus est Simõ. Sed postea mutatu;
ē nomen eiꝰ. & in hoc inoleuit cõsuetu
do qꝑ qñ aliq's creat ĩ ꝓpam mutat nom

eius. Iacobū Alphei .i. filiū Alphei. & iste
uocatus est iacobus iustus & frē domini
qa erat ei ualde similis in facie & ī line-
amentis corporis. Iudam iacobi .i. frem
iacobi. & descendens. Hic conr post e-
lectionē aptoꝝ ponit instructio de opi-
bus pfectionis. qa promoti ad gradum
maiorē debent hre maiorē cognitionē
. licet aut sermo x sequens factus fuerit
magne multitudini tn̄ xp̄s sermonem
suum ad aptōs pricipalr̄ dirigebat. Du-
bitat tn̄ hic utrū iste sermo fuerit ide;
cū illo q a Matheo describit qnto capto
& dicūt aliq qp sic tū qp hic & ibi eode;
modo icapitur quū dr̄. Bt̄i paupes & c̄.
& eodē m̄ terminat quū dr̄. Oīs q audit
sermones & facit uerso finē huiꝰ capli
& Mathei. vii. in fine. Itē qa illa q ponū-
tur hic fere ibi ponūt. Alijs aut uidet
oppositū tū qa hic dr̄. & descendens ih̄s
de mōte. Mat. v. dr̄. Videns ih̄s turbas
ascendit in mōtē. Itē hic dr̄. Stetit ī loco
cāpestri & c̄. Ibi autē dr̄. & quū sedisset
accesserunt ad eū discipli eiꝰ & apiens
os suū docebat eos & c̄. & io iste sermo
& ille uident ibi differre qtū ad locum
& iste uidet factus in terra plana & cā-
pestri. alius autē in monte. Itē qtū ad
faciendi modū qa iste uidet factꝰ a xp̄o
stando alius autē sedendo. Itē quia mul-
ta in illo ponunt que hic omittuntur.
ut pꝫ intuenti. Q uult tenere pmā opini-
onem potest dicere ad ista que uident
contraria in dicendo qp xp̄s pio ascēdit
cacumen mōtis ad eligendū apostolos
& ibi docuit eos de aliquibꝰ sedendo. t.
scdm̄ qp dicit Matheus. sed postea descē-
dit ad aliquā partē montis planiorem
que hic dicitur cāpestris ut ibi cōuenien-
tius doceret multitudinē & hoc stando
scdm̄ qp hic dicit. Quod addit qa multa
hic omittunt que in alio ponunt: non r
obstat. qa euangeliste nō semp unifor-
miter referunt idem factū x uel dictu;
& quod unus omittit alius supplet ut
sic conueniant & cū hoc specialia & si-
gularia dicant. Qui autē uult tenere
secūdā opinionē pot dicere ad pmu;
alterius opinionis nō esse īconueniens
qp duo sermones a x facti diūsis tporib
eodē modo īcipiant & terminent & eā-
dē mañam saltē p magna parte cōtine-
ant. His premissis pcedendū est ad diui-
sionē. qa pmo describit instructio xp̄i
directa principalr̄ aptis. 2°. cōiter facta
ōibus. capto. 8. Adhuc pō poit dicta instruc-
tio. 2°. eius confirmatio capto. 7. Prima
in tres. Quia ī sermone pmittit qi qdā
pfatio. 2°. subdit ipa instructio ibi. &
ipē eleuatis. 3°. infert intēta cōclusio. ibi
Omnis q uenit ad me. Circa primū des-
cribit locus pō quū dr̄. & descendens ih̄s
de mōte et c̄. & faciendi modus quū dr̄
Stetit in loco. & expositio patet ex dictis
scdm̄ duplicē opionem. 3°. assistens ppls
quū dicitur. & turba discipuloꝝ & cet.
Quarto causa aduentus quū dr̄. Qui ue-
nerant ut audirent eum & sanarentur
qtū ad illos qui erant infirmi. Quia uirtꝰ
de illo exibat & sanabat omnes. Non
est sic intelligendū qp aliq uirtus existēs
in xp̄o transiret ad alios eodē numero
sed iste exitus intelligit in qtū effectꝰ
exit a causa. qa uirtus diuina existens
ī x faciebat sanitatē infirmis. Qualiter
aūt humanitas x ad hoc opabatur dictū
est Mar. v. cā. & ipē eleuatis oculis. Hic
conr̄ describit ipa instructio. & pmo de
actibus btitudinū. 2°. retrahit ab actib
uicioꝝ contrarioꝝ. ibi. Verūtn̄ ue uob,
de actib uirtutū ibi. Sed uob dico. i. ī duas
qa pō inducit ad actus btitudinū. 2°. ret-
hit ab actib uitioꝝ cōtrioꝝ. ibi. Verūtn̄ ue
uob. Secūdū opionē istā que dicit eūdē
sermonē hic descptū & Mat. v. tres pme
btitudies hic posite exponāt sic expoite

sunt ibi dicte. hoc addito q̄a scđa btitudo hic posita itelligenda est de esurie iusticie. sicut ibi ponit᷑. Bti q̄ esuriunt & sitiunt iusticiā. & c̄. Quarta aūt btitudo hic posita q̄ ibi ponitur. Octaua nō est ꝓprie btitudo dicenda sed cōfirmatio precedentiū ut ibi dictū fuit. scđ; opiōe; aliā que dicit istū sermonē aliū ab alio dicendū ꝙ saluator hic inducit ad q̄tuor q̄ uident᷑ opposita t̄rene seu mūdane btitudini quā Boeti9. 3. lib̄ de cōsolatiōe uocat falsā uel mendacē felicitatē. per quas q̄dē ūtutes deueni᷑t ad btitudinē. Btitudo enī t̄rena p̄o cōsistit ī abūdātia bonoꝝ tꝑaliū. que freq̄nt᷑ est occasio multoꝝ maloꝝ. & iō saluator īducit ad oppositū quū dicit Btī paupes. & accipit᷑ hic pauptas uoluntaria ꝑ quā aliquis cōtemnit & abiiat a se bona tēporalia q̄tū pot̄ fieri bono modo ut ho liberius uacce& opib9 uite cōtēplatiue. Qm̄ urm̄ est regnū dei. s. in spe. & postea erit urm̄ in re. 2o. consistit in hoc ꝙ bene sit hōi q̄tū ad corp9 uidelic& in cibis & potib9 & huius carnis delectatiōib9. & iō saluator inducit ad oppositū dicēs. Btī q̄ esuritis. Abstinentes a predictis delectatiōib9 q̄tū bono modo pot̄ fieri ut caro redigatur in seruitutē aīe ut pcipiantur consolationes diuine. iō subditur quia saturabimini. inchoatiue ī p̄seti uita. pcipiendo p̄dictas consolatiōes. sed ꝑfecte in patria scđm ꝙ dr̄ ps. xvi. Satiabor quū apparuerit gl̄ia tua. 3o. consistit ī tꝑali iocunditate inepta. ad cui9 oppositū inducit. Btī uero qui fletis. considerando ꝙ tp̄us uite p̄ntis nō ē n̄ luctus & tristicie. tū rōne culpe. sine cui9 cōmissione uita p̄ns nō p̄t transiri. saltē q̄tū ad culpā uenialē. tum ratione dilatiōis gl̄ie scđm ꝙ dicitur can. 2o. Nunciate dilecto quia amore langueo. Quarto cōsistit in fauore hominum et laude. ex quibus frequēt hōies supbiunt & in aliis uiciis cadunt. iō inducit ad cōtrariū dicens. Btī eritis quū uos oderīt hōies & c̄. Nō ꝙ aliquis debeat odiū hōium q̄rere & affectare sed q̄a timore huius odii nō debe& ueritatē uite iusticie & doctrine dimitte. Scđm enī hoc faciebant ꝓph̄e. s. ueri. ut pat& de iheremia. quē ꝓpr ūitatē ab eo dictā reputauerunt ꝓditorē & eū īcarcerauerunt & tandē lapidauerunt ut dicit aliq̄. & de isa. quē cū serra secauerunt. & de multis aliis. Veruītn̄ hic cōntrahit ab actib9 uitioꝝ grauioꝝ dicēs. Ve uob̄ diuitib9 diuitiis abutentibus. Verūtn̄ quia multi bn̄ utunt᷑ diuitiis scđm ꝙ dicit᷑ ecc̄. xxxi. Beatus uir diues q̄ inuentus est sine macula. & btus Ambrosius dicit. sicut diuitie impedimēta sunt reprobis ita probis sunt adiuuamta ūtutis. iō subdi᷑. q̄ h̄etis hic cōsolationē urām. Abutentes diuitiis ad uire uoluptatē. Ve uobis q̄ saťati estis excedentes ūtutis mediū ꝑ gule uitiū. Ve uobis q̄ ridetis nunc ꝑ ineptā leticiā ad pecatum mortale declinantes scđm ꝙ dicit᷑ ꝓū. 2. Qui letant᷑ quū malefecerīt & exltāt in reb9 pessimis. Ve quū bn̄dixerīt hōies. ꝑ applausū talē nutrientes uos ī malis scđm ꝙ dicit᷑ ps. ix. laudatur peccator in desideriis anime sue & iniquus bn̄dicit᷑ secundū hoc faciebant ꝓphete. s. falsi qui ad habendū ꝓp̄li applausū ꝓphabāt falsū ut pat&. 3. regum. xxii. sic pat& de Sedechia qui fecit sibi cornua ferrea ad ꝓphandum falsa nō solū uerbis sed ēt factis. Sic & ꝓph̄e ueri uerbis & factis alīn uera ꝓphabant. sed uob̄ dico. hic cōnr īducit ad actus uirtutū & p̄o q̄tū ad uirtutes que ꝑficiunt appetitū. 2o. q̄tū ad illas q̄ ꝑficiunt intellectū ibi. Dicebat aut᷑ ill. ista tn̄ distinctio nō est precisa. sed a principaliori parte q̄a in qualib& ponunt᷑ aliq̄ ꝑtinentia ad ꝑfectionē intellectus

& uoluntatis. Circa p̄mū dr̄. Diligite i
nimicos u̅r̅os. Pharisei & legisperiti cir
ca hoc errabant dicentes q̄ sicut amicus
est diligendus, ita inimicus odiendus.
Quē errorē remouet saluator dicens. Di
ligite & c̄. Quia licet uitium eoꝝ sit odi
·110· endū. natā tñ est diligenda. Sciendū tñ
q̄ diligere est uelle alicui bonū. triplex
aūt est genus bonoꝝ. q̄a quedā sūt sp̄ua
lia que sunt bona gr̄e & gl̄ie. & q̄tū ad
hoc omnes tenent̃ inimicos diligere op
tando eis bona gr̄e quibꝫ homo nō pot̄
male uti. & iō tenent̃ ea uelle et̄ inimi
cis. q̄a oīs homo ex caritate est diligēdꝫ.
Alia autē sunt bona nature ut fortitu
do corporis. sanitas. subtilitas ingenij &
cōsimilia. Alia autē sunt bona fortune
s. diuitie honores & cōsilia. & istis du
plicibus bonis possūt hōies bene uti uł
male, ꝓpr̄ qđ talia nō tenem̃ inimicis
uelle nisi in q̄tū faciunt ad eoꝝ salutē.
Benefacite ijs qui oderunt uos. Benefi
centia est effectus dilectiōis & iō ei ꝓpor
cionat̃ sicut effectus sue cause & ideo
tenem̃ benefacere inimicis in ijs q̄ spectāt
ad eoꝝ salutē pro loco & t̄pore & alijs
circumstantijs debitis concurrentibꝫ. nō
aūt tenem̃ in alijs. & q̄a est quoddā be
neficiū qđ a quolibet q̄tūcunq; paupere
potest exhiberi & ptinet ad salutē. s. o
rare p̄ salute aīaꝝ. iō illud beneficiū p̄
loco & t̄pore & alijs circūstantijs tenem̃
exhibere etiā inimicis. iō subdit̃. Bene
dicite maledicentibꝫ uobis. in precādo
eis bona gr̄e & gl̄ie. & orate p̄ p̄sequen
tibus uos. op̄ando eis dicta bona. & q̄ per
cusserit te in unam maxillā prebe ei &
alterā. istud nō est intelligendū semp̄
q̄tū ad effectū exteriorē. Vn̄ & xp̄us
& ī maxilla ꝑcussus ut habet̃ ioh̄. xviii.
nō obtulit aliā, sed magis ꝑcutientē se
caritatiue correxit dicens. Si male lo
cutus sū testimoniū ꝑhibe de malo: si
autē bene quid me cedis? Sed est itel
ligendū sc̄dm preparationē animi, sc̄d;
q̄ dicit Aug. in libro de sermone dn̄i ī aug9:
monte. Quia homo debet hr̄e animū p̄pa
ratū ad sustinendū ꝑcussionē in alia ma
xilla ante q̄ suscitare scandalū uł aliq̄d
aliud contra caritatē. Qui aufert t̄ ues
timentū & tunicā noli prebere. eode;
m̄ intelligendū sc̄dm p̄parationē aī in
casu cōsili. non autē in casu q̄ ex tali
ꝑmissione nutriret̃ rapiens ī malicia
sua. īmo in tali casu nō eēt bonū susti
nere n̄ ꝓpr̄ scandalū uel aliq̄d aliud ma
ius malū euitandū. Oī petenti te t̄bue.
s. donū uel uerbū, sc̄d; q̄ dic̄ Aug. Quia
si irratiōabilr̄ petat tribuendū est ei u̅
bū ondendo q̄ irratiōabiliter petat. &
tunc sic̄ dicit Aug. Melius ei aliq̄d da
bis quū iniuste petentē correxeris. Si
autē rōnabilr̄ petat tribuendū est ei
donū qđ petit. & si sit in nēcitate ext̄
ma positus talis datio cadit sub ꝓposito
p̄cepto. Unde dicit b̄t̄us Ambrosius. o ambr·
pasce fame morientē. si nō pauisti oc
cidisti. Alias est sr̄erogatiōis. Et qui
aufert que tua sunt non repetas. s. in
iudicio. hoc ē intelligendū sc̄dm p̄para
tionē aī, ut dictū est de auferente uesti
mentū. & put uultis ut faciant uobis
hōies. & hoc intelligit̃ de uelle rōnali
& ordinato tm̄. Etiam uos facite ill. sil'r
istud facere in casu nēcitatis ē p̄ceptum
in aliis superogatiōis. Et si diligitis illos
qui uos diligunt. tm̄m. que uobis ē gra?
.i. merces a deo reddenda in et̄na uita
q̄i dicat nulla. q̄a tał dilectio nō p̄cedit
ex caritate q̄ se extendit ad omnes ho
mines. & iō nō est m̄itoria. Et si b̄n feceri
tis & c̄. eodē m̄ exponendū est. Q̄a b̄n̄e
ficentia est effectus dilectiōis, ut predic
tū est. Et si mutuū dederitis eodem modo
exponendū est. Nā & peccatoribus pec
catores fenorant̃. i. dant mutuū. quod

pat& ex eo quod subditur. ut recipiant equalia. nō dicit ultra sortem sed equale ut mutuum si uoluerint petere. Verumtamen diligite inimicos uestros. hoc est iam expositum supra. & mutuum date nihil inde sperantes. i. nihil ultra sortem nec seruitium nec aliud sed ex caritate que est principium & ratio merendi apud deum. ideo subditur. & erit merces uestra multa. & eritis filij altissimi. Quia sola caritas diuidit inter filios regni & perditionis. Estote misericordes sicut pater uester. Dominus enim releuat miserias uestras non expectando aliquid a uobis sed propter suam bonitatem. sic homo deb& moueri ad releuandum miseriam proximi propter amorem bonitatis diuine. Nolite iudicare. Qualiter autem iudicium sit peccatum dictum fuit Math. vii. cap. Date & dabitur uobis. s. bonum nature gratie & fortune dum tamen datio fiat ex caritate. & ideo subditur. mensuram bonam quantum ad bona fortune que aliis conferuntur propter opera pietatis. & confertam quantum ad bona nature sicut sanitas & huiusmodi. que etiam aliquando conferuntur propter opera pietatis. & coagitatam. quantum ad bona gratie. & supfluentem quantum ad bona glorie. & ideo dicit apostolus. prima Thimo. 4. pietas ad omnia ual&. promissionem uite que nunc est habens & future & cetera. Eadem quippe mensura. & cetera. Quia secundum quod opera pietatis sunt maiora sic & retributio diuina. ista tamen maioritas non est attendenda semper secundum magnitudinem operis exterioris sed magis secundum magnitudinem interioris affectus. Vnde & Mar. 12. uidua que misit duo minuta in gazophilatium secundum testimonium saluatoris dicitur plus misisse quam multi diuites qui magna dona miserant. Dicebat autem illis. hic consequenter inducit saluator ad uirtutes perficientes intellectum que sunt sapientia de diuinis & scientia de humanis in quantum ordinantur in deum. & iste uirtutes potissime requiruntur in prelatis & aliorum rectoribus. cuiusmodi futuri erant apostoli & alij

discipuli & eorum successores. s. episcopi & sacerdotes curati. & hoc est quod dicitur. Numquid pot cecus. i. carens scientia & sapientia. cecum ducere. i. ignorantem dirigere. q. d. non. ideo subditur. Nonne ambo in foueam cadunt. i. transgressionem & peccatum. q. d. sic. Vnde dicit Gregorius in pastorali. quum pastor per abrupta graditur consequens est & grex ad precipitium sequatur. ideo sequitur. Non est discipulus super magistrum. & ideo non mirum si ipsum sequitur. unde sequitur. Perfectus autem omnis erit si sit sicut magister eius. Quia si assimiletur bono magistro erit perfectus secundum ueritatem. si autem malo erit perfectus secundum quandam transsumptionem eo modo loquendi quo dicitur v. metha. sic autem transferentes & ad mala diximus calumniatorem perfectum & latronem perfectum. quoniam & bonos dicimus ipsos ut latronem bonum & calumniatorem bonum. & quia prelatus & rector malo non habet frontem corrigendi ideo sequitur. Qui autem uides festucam in oculo fratris tui & cetera. hoc expositum est Mat. 7. ca. a. Bonus homo de bono thesauro cordis sui. Qui thesaurus est sapientia & uirtus. profert bonum. per doctrinam sanam & uitam exemplarem. Ex abundantia enim cordis loquitur os. Quia secundum quod dicitur. i. periar. Voces sunt note. i. signa earum passionum que sunt in anima. & quia mali rectores dicunt se uicarios xpi. ideo subditur. Quid autem uocatis me domine domine & non facitis que dico. q. d. talis auctoritas non ced& uobis ad utilitatem sed magis ad damnationem. Omnis qui uenit ad me. postquam saluator premisit suam instructionem hic consequenter inducit ad eius conseruationem; & pat& littera ex dictis Mat. vii. ca. f.

PVVM autem impleuiss&. Postquam impleta est instructio hic consequenter ponitur eiusdem instructionis confirmatio. & primo signo sensibili. 2°. facto inuisibili. ibi. Rogabat autem illum. prima in duas. Quia primo describuntur quedam miracula facta coram ipsis. 2°. coram discipulis iohannis. ibi. & nunciauerunt iohanni. Circa primum ponuntur ibi duo

miracula. Primū est de seruo centurionis
sanato. secundū de filio uidue resuscitato
ibi. & factum est deinceps. sentētia p̄me
partis patet ex dictis Mat. viii. a. excep
tis que secunt̄. Erat moriturus. ex illa īfir
mitate n̄ p xp̄m fuisset sanatus. Qui erat
illi preciosus. i. carus & dilectus. & ppr
hoc uocat̄ filius eius ioh̄. iiii. sc̄dm chrisos
tomū. Alii tn̄ dicunt q̄ fuit aliud mira
culū ab isto & alia p̄sona curata hic et
ibi, ut ibidē plenius dicet̄. Misit ad eum
seniores iudeoꝝ. Mat. 8. dicit̄ q̄ ip̄emet
accessit ad ih̄m. sed nō est ītelligendū in
p̄sona p̄p̄a. sed q̄a accessit per amicos et
nuncios. Quod enī p amicos facimus q̄dā
m̄ p nos ip̄os. Vt ueniret et sanaret. Cen
turio nō rogabat ut ueniret ad sanādū
ut patet, ex l̄ra sequenti. Sed seniores
iudeoꝝ missi hoc petierūt p̄t̄ centurionis
intentionē. credens q̄ solo ūbo posset eū
curare absq; presentia corporali. Diligit
enim gentem n̄ram. i. iudeos. ex q̄ pater
erat gentilis, positꝰ ibi ad custodiā terre
a principibꝰ romanis. & sinagogam ipse
edificauit. licet enī haberent unū locum
tm̄ iudei ad offerendū sacrificia & obla
tiones. s. tēplū quod erat in ih̄r̄lm. tn̄ in
singulis ciuitatibꝰ & castris habebant lo
ca in quibꝰ cōueniebant causa orōnis &
audiendi uerbi dei que sinagoge uoca
bantur. Inuenerunt seruū qui languerat
sanatū uerbo x̄ absentis. ut habet̄ Mat. 8.
Et factum est. hic cōseq̄nter describitur
miraculū de filio uidue resuscitato. In ci
uitate que uocatur Naim. Ciuitas parua
est in galilea p̄pe montē Thabor. & ibāt
cum eo discipuli eiꝰ & turba copiosa. h̄
hoc factum est ut euidentiꝰ esset mira
culum corā multis factū. Ecce defunctus
efferebatur. ad sepeliendū. Antiquitus
enī loca sepulture erant ext̄ ciuitates. ne
ex cadaueribus inficeret̄ habitatio ciuita
tis. Misericordia motus sup eā. tum quia
erat uidua. tū quia nō h̄ebat aliū filiū
a quo posset in senectute sustentari. No
li flere. q. d. cito consolata eris. & acces
sit & tetigit loculū. i. feretrū. Ad hoc
enī tetigit ut ondēt q̄ corpus suū deita
ti unitum erat instrumētū deitatis ēt
ī miraculis faciendis. De modo autē co
operandi ad hoc dictū fuit Mar. v. &
cepit loq. ut māifeste appareret q̄ erat
uere resuscitatus & nō apparent̄ tm̄. un̄
& de Simone mago legitur q̄ apparent̄
suscitauit q̄ndā mortuū qui tn̄ loq nō
poterat. p q̄d apparuit illā suscitatiōe;
fuisse tm̄ apparenter. Quia p̄pha magnꝰ
surrexit in nob̄. i. ille magnus p̄pha de
quo d̄r deut̄. xviii. p̄pham suscitabo eis
de medio fratrum suoꝝ similem & cet̄.
Quod intelligitur de xp̄o in lege & pro
phetiis p̄missō. & iō subd̄r. & quia deꝰ
uisitauit plebem suā. mittendo eis salua
torē. & nunciauerūt ioh̄ni. hic coñr
ad confirmatiōem doctrine x̄ ponunt̄
miracula corā discip̄lis iohannis facta
quū subdit̄. in ip̄a autē hora curauit
multos & c̄. & p hoc respondit q̄stioni
ioh̄nis ondens q̄ ip̄e esset uere xp̄us. per
miracula soli diuine ūtuti possibilia. iō
subd̄r. & respondens dicit ill̄ & c̄. &
coñr ponitur commendatio ioh̄is quū;
d̄r. & quū decessissent. Magis enim uo
luit cōmendare ioh̄nem ī absentia disci
puloꝝ eiꝰ q̄ in p̄ntia. ut eiꝰ cōmēdatio
nō ex fauore humano, sed amore ūitatis
p̄cedere uideret̄. cet̄a aut̄ patent ex dic
tis Mat. xi. a. & .u. usq; ibi. & ōis pp̄lꝰ.
Vbi post iohannis cōmēdationē pōit euā
gelista phariseoꝝ & legisp̄itoꝝ cōfuta
tionē & p̄o uerbis pp̄li. 2° uerbis xp̄i ibi.
Quū ergo. Circa primū d̄r. & ōis pop̄lus
i. simplices & uulgares & publicani &
mundanis & publicis negotiatiōibꝰ occu
pati iustificauerunt deum. baptizati
bapti iohannis, ex hoc enī q̄ audiuerūt

xpm tam excellenter comendantem iohanem ceperunt laudare & gl'ificare deū tanq' iustum & gl'iosum de hoc q' erāt baptizati a tanto & tali ad pn̄iam uocati. & p hoc apparet confutatio ph'iseo4 qui de sua scientia supbientes spreuerunt baptismū iohannis a deo institutū. & hoc est quod dr̄. Pharisei autē & legisp'iti cōsiliū dei spreuerunt & c̄. Cui g° similes dicā. & c̄. hic cōir ponitur confutatio ph'iseorum & legisp'itorū ex uerbis xp̄i. Et pat& sententia ex dictis Mat̄. xi. dicētis. Rogabat autē illū. Descripta cōfirmatione doctrine & signo uisibili. hic cōir describit' eiusdē confirmatio facto inuisibili. uidelic& p remissionē peccato4 mulieris peccatricis. ubi p'mo describit' locus quū dicitur. Et ingressus domū ph'isei discubuit. legit' autē xp̄us manducasse cū peccatoribus. ut eos ad pn̄iam puocar& ut habetur Mat̄. ix. Item cum amicis & familiaribus ut eorū deuotionē nutrir& ut dr̄ ioh̄. xi. de Martha & Maria. Item cum cognatis paupibus ut eorū inopiam supleret. ut hr̄ io. ii. de nuptiis ubi deficiente uino xp̄us aquam uertit ī uinum. Item cū phariseis supbientibus ut eorum supbiam confutar& sicut hic habet'. ut uidebitur psequendo. Et ecce mulier & c̄. de pcc'is suis plene & pfecte contricta. Et stans retro. Quia pre uerecundia sui pcc'i non audebat se anteponere. Lacrimis cepit rigare pedes ei9. ex quo pat& magnitudo contrictionis ex quo tantū fleuit q' potuerunt lauari pedes unius hominis nudis pedib9 incedentis. Capillis capitis sui tergebat. quibus ante ad cōpositionē; uultus abusa fuerat. Et osculabat' pedes eius. ut totū deo seruir& in pn̄ia quod quod ex se deū contempserat in culpa secūdū q' dic̄ grego°. Et unguento ungebat. ad refrigerium caloris & mitigationē doloris ex labore itineris. Uidens autē. hic cōir poit' ph'isei indignatio. uñ subdit'. Ait intra se dicens. hic si eēt pp'ha uerus sciens occulta sciret & utiq; que & q̄l' est mulier. & p consequens nō pmitter& se tagi ab ea. Et respondens ih's. ad cōfutatiōē; illius. p hoc enī q' r'ndit ad ei9 cogitatiōē; que soli deo nota est ōndit se plusq' pp'hā; Duo debitores & c̄. Parabola est ut cōuenientius cōcludat' contra ph'iseū ex sua responsione que subdit' quū dr̄. respōdes Simon & dicit. Estimo quia ii cui plus donauit. Quia amor in humanis ple4q; causatur ex precedentibus donis. & per cons maior amor ex maiorib9 donis. cōsequenter xp̄s eū redarguit ex t'plici defectu in gr'a hospitalitatis. & primo ex defectu pietatis quū dicit'. Intraui ī domum tuam aquam pedibus meis non dedisti. qui tn̄ erant fessi & dolentes ex labore itineris & lutosi seu puluerizati eo q' sine calciamentis incedebat. Scd'o ex defectu caritatis quū dicitur. Osculū m̄ non dedisti. Quia est amicitie signū; Tercio ex defectu hilaritatis seu leticie q' nōie olei designatur. ut dr̄ ps̄. xliiii. pp'ea unxit te deus deus oleo leticie et cet'. Tria autē dicta requirunt' in hospitalitate gratiosa. & e contrio laudat mulierē de triplici pfectione opposita. ut patet ī l'ra. Et io concluditur. Remittunt' ei peccata multa q'm dilexit multū. Uidet' autē q' deberet dici contrium. Quia p'o dixerat donum esse causam amoris. hoc autem infert e contrio amorem ēē causā doni. Dicendum ad hoc q' p'o in parabola loquebatur modo humano ubi amor ex dono causat'. sed in applicatione parabole ad ppositum conuertit se ad loquendū de amore dei erga nos. q' non procedit ex bonis meritis n'ris sed magis causat bonū in bonis. & ideo cōir conclusit dicto m̄. Uel alr̄ potest dici q' in peccato sunt duo remittenda. s. culpa & pena. Culpa enim

viii. ethi.

ex dei liberalitate remittit᷑. quū nullum
bonum meritorium possit esse ī nobis
sine gr̃a quam non habemus añ cul pe
remissionem: sed habita gratia & culpa
remissa adhuc reman& pena remittēda
ad cuius remissionē facit bonum opus
nr̃m caritate informatū. & de hac remis
sione loquitur dn̄s. vñ seq̃. Cui autē mi
nus dimittit᷑ minus diligit. Remissio
autē culpe aut nulla est aut totaľ simľ.
sed remissio pene fit p partes & nō tota
simul de cōi cursu. lic& aliqñ fiat tota
simul ꝑpter feruorē penitentis. & ex li
beralitate dei. & hoc fuit ī ꝑposito ī hac
muliere. iō seq̃ remittunt᷑ tibi pc̄ca tua
non solum q̃tū ad culpā, sed et q̃tū ad
penam ex uehementi amore dei & hor
rore pc̄ci preteriti. Quis est hic q̄ peccata
dimittit. Dicebāt q̄a uidebant tm̄ hu
manitatē exterius apparentē, sed igno
rabant deitatem interius latentē que
pot pc̄ca dimittere. fides tua te saluam
fecit. Quia ista fides fuit formata cari
tate & ideo facit hn̄tem dignū uita et̄na
& de ista muliere peccatrice dubitant
doctores utrū fuerit Maria soror lazari
uel alia. De quo dictum est quid sentiāt
doctores ioh̄. xii. ibi. ēnī hec posui quia
pō scripsi sr̄ iohānem q̄ sup luchā Capitulum

Et FACTVM EST [illegible]
deinceps. Descripta instructiōe
facta aplīs principaľr hic cō
sequiter ponitur eius instructio facta a
postolis & turbis cōmuniter. & pō pre
mittitur quasi quedam prefatio. Scd̄o
subditur dicta instructio ibi. Quū plu
rima turba. Circa primū dicitur. Ipse iter
faciebat p ciuitates & c̄. In quo apparet
xp̄i diligentia in opere predicationis. &
xii. cum illo. i. xii. apli. de quorū electi
one dictū est supra vi. caplo. non tm̄ ibāt
cum illo ad predicandum sed magis ad
audiendū ut possent cōuenientius predi
care: ad quod missi sunt postea ut pate
bit cā. ix. & mulieres alique que erāt
curate & c̄. iō sequebant᷑ eum ex deuo
tione. Maria autē que uocatur magda
lene sic nōiata a Magdalo castro. &
ista est de qua sermo factus est cā. vii.
Ratio tn̄ sui cognōis diuersimode assi
gnatur a doctoribus diuersis. Illi enim
qui dicunt q̄ ista fuit soror lazari di
cunt q̄ nōiata est Magdalene eo q̄ in
Magdalum castrū ceciderit in partem
suam de hereditate patna. fuit eñ; pr
eius magnus homo & nobilis hn̄s diui
tias in pluribꝫ locis inter que erat dictū
castrum. Alij uō qui dicunt q̄ ista non
fuit soror lazari sed alia eiusdē nōis di
cunt q̄ nōiata est magdalena a magda
lo castro eo q̄ erat inde oriunda que
ministrabat ei de suis facultatibus apđ
iudeos erat consuetudo q̄ matrone scē
deuote ministrabant doctoribus nc̄cia
ex deuotione. & iō quia xp̄us docebat
et predicabat inter iudeos hoc modo ac
cipiebat nc̄cia ab eis. Paulus autē q̄ pre
dicabat gentilibꝫ inter quos non erat ta
lis consuetudo non habebat mulieres se
quentes ip̄m et ei ministrantes ut habē
prima chor. ix. ne forte ex hoc gentiles
scandalizarentur. Quū autē plurima turba
hic cōtr describitur ipius xp̄i doctrina
seu instructio. & pō describitur dicta
instructio. 2°. instructionis confirmatio
ibi. factum est autē. prima in duas. q̄a
primo describitur parabola sue predica
tionis. 2°. feruor predicantis ibi. Venerīt
autē ad illum. Prima adhuc in duas. q̄a
pō parabola ꝑponitur. 2°. exponitur. ibi.
interrogabant autē. Sententia autē ista
rū duarū partium pat& ex dictis Mat
xiii. a. & b. & c. excepto q̄ seq̃ in pte
secunda. Nemo autē lucernam ascendēs
opit eam uase. p lucernam saluator hic ī
telligit doctrinam euangelicā que non

est occultanda. nec in latebris docenda
sicut doctrine suspecte et male, sed palā
coram omnibus. Non est enī occultū qd
non manifestetur. Quia lic& xpus aliqn
docuerit discipulos secreto uoluit tn̄ qꝫ
ꝑ eos talia publice docerentur. Vn̄ dicit
Mat. x. Quod in aure auditis predicate
sup tecta. Ideo subdr̄. Videte quom̄ audi
tis. q. d. ad hoc a me auditis ut constant̄
ꝑ orbem predicetis. Qui enī hab& dabitur
illi. hoc subditur ad ostendendū premiū
predicationis apl̄oꝝ. qꝛ enim predicāt ex
fide formata caritate merentur ut sibi
detur augmentū gr̄e in p̄nti & premiū
glie in futuro. Et quibuscunqꝫ nō hn̄t.
uidelic& fidē caritate formatā. Et quod
hr̄ auferetur ab eo. qꝛ gr̄e gratis date
non ualebunt ei ad salutem, sed magis ce
dent ad damnationis sue augmentatiōē;
in qn̄tū abusus fuerit eis. Aliter expōītur
de legisperitis & sacerdotibus iudeoꝝ;
qui fidem x̄ non habuerunt. & iō noticia
legis & pphārum nō ualuit eis ad salutē
sed magis nocuit eis ad augmentū sue dā
nationis scd̄m qd dicit̄ infra xii. capto seru
qui sciuit uoluntatē dn̄i sui & non fecit
plagis uapulabit multis. Et uenerūt. hic
cōnr describitur feruor x̄ predicantis. ex
hoc quod ppr aduentū matris sue expectā
tis foras non interrupit predicationē. lic&
eam sūme diligeret & honorar&. sed respō
dens nunciāti sibi eius aduentū. dixit
Mater mea & fratres mei sūt. hii qui uꝰbū
dei audiunt & faciunt. q. d. ille est ma
gis m̄ ppinquus qui sp̄ualibus opibus est
magis intentus. In hac etiā responsione x̄
confutauit illum qui ei nunciauit aduen
tum matris sue. quia scd̄m doctores nr̄os
maliciose hoc fecit ut si ex hoc predicatio
nē dimitter& argueret ipm̄ eē hominē
purū carnali affectione motū. Aduertē
dum tn̄ qꝫ fratres xp̄i hic dicuntur sui
cognati germani ex modo loquendi quo
apud hebreos fratres dicuntur illi qui
sunt de eadē cognatione. & hoc modo uo
cauit Abraham loth nepotem frēm suū
ut hr̄ gen̄. xiii. capto. Factum est autē.
hic cōnr describitur uerū feruor x̄ predicā
tis ex hoc qꝫ propter aliquē aduentū. doctri
ne xp̄i confirmatio. que ppͥe fit ꝑ mi
racula scd̄m qꝫ dr̄ Mar. ultiō sermonem
confirmante sequentibus signis. & pō
describitur miraculū factum in mari.
2°. factum in t̄ra ibi. Et quū egressus eēt
ad terrā. Sententia p̄e partis pat& ex
dictis Mat. viii. c. hoc excepto. transfre
temus trans stagnum. Mat. 8. uocatur
mare modo loquendi hebraico qꝛ omīs
congregatio aquarū in notabili qn̄titate
uocatur mare scd̄m illud gen̄. i. congre
gationesqꝫ aquarum uocauit maria. se
cundū ueritatē aque fluuij iordanis
extenduntur ibi in magna latitudīe
iō frequenter uocatur mare & aliqn̄
lacus & aliqn̄ stagnū sic hic. Et quum
egressus ess&. hic autem cōnr describit̄
miraculū factum in t̄ra. & pō de curatiōe
demoniaci. 2°. de curatiōe filij Archisinago
gi. Ibi. Factum est autē quū redisset. Sn̄ia
autē p̄e partis pat& ex dictis Mat. 8. f. &
Mar. v. a. hoc excepto quod seqꝛ. Et uestimē
to non induebat̄. Amentes enī & demoīaci
multa possunt sustinere & pati que non
possunt alīs sustinere. sicut pat& de Nabu
codonosor Dan̄. 4. qui habitauit septem
annos cum feris fenū qꝛ bos comedens. Ipse
autē ascendens nauē reuersus est. & roga
bat illū uir a quo demonia exierant ut
cū eo ess&. Dimisit autē ipm̄ ih̄s. i. nolu
it ut ipm̄ sequeretur. cuius ratio est quia
discipulis sequentibus xp̄m data est auc
toritas predicandi & p̄tas faciendi mira
cula ut patebit ca°. ix. & x. si autem iste
qui fuerat demoniacus talia facer& poss&
a simplicibus & etiā maliciosis hominibꝰ
iputari qꝫ talia facer& uirtute demōis

qđ xp̄us excludere intendebat. & ex hō
consuetū est in ecclīa q̄p demoniaci & fu
riosi si curentur nō tñ ad ecclīastica offi
cia pmouent̄. factū est aūt. hic coñr des
cribitur miraculū de suscitatiōe filie
Arisinagogi circa qđ primo pōitur dicti
miraculi inchoatio. 2°. interpōit̄ mulieris
patientis fluxū sanḡnis curatio. ibi. Et
tetigit dūm &c. 3°. dicte suscitatiōis cōsu
matio ibi. Adhuc illo loquente. Senten
tia istarum partium pat& ex dictis Ma
thei. ix°. d. & Mar. v°. c. excepto q̄p seq̄t̄
in prima parte. Excepit ipm̄ turba. lic&
enim sacerdotes & legisperiti ex odio ip̄;
despicerent & doctrinam eius: tñ cōis ꝑ
ppl̄us deuote audiebat uerbū eiꝯ. Et ecce
uir Iairus. Istud nomen nō exprimit̄
Mat̄. ix°. & Mar. v°. & iō hic supplet̄. Scie
dū tñ q̄ iste uocabat̄ Iair in idiomate
hebreo. sed noīa ppria hebraica q̄n trans
feruntur in latinū frequent̄ accipiūt
hanc sillabam in fine. sicut iacob ī hebō
Iacobus in latino & Saul Saulus. & eođ
modo Iair Iairus. Capitulum Nonum.

CONVOCATIS autē. Descripta ꝑ
predicatiōe x̄. p se ipm̄: hic coñr
describitur oratio facta p missi
onem discipulorum. & quia predicator ū
bi diuini postq̄ descendit p predicatiōe;
ad pximum: deb& p oratione ascendere
ī deū. sicut & in scala iacob angeli descen
debant & ascendebant ut hr̄ gen̄. xxviii.
ideo saluator p° mittit discipulos predi
care. 2°. doc& eos orare. xi. cap°. Adhuc
circa primū premittit̄ missio apostolorum.
2°. subditur missio septuaginta duoru;
disciplorum. x°. cā. Prima in duas. Q̄a primo
describitur aplorum missio. 2°. eorum reūsio
ibi. Et reuersi apl̄i. Prima adhuc ī duas
ī partē principalem & incidentalē. Que
incipit ibi. Audiuit aūt herodes. Circa
pmam partem datur auctoritas apl̄is p̄
dicandi & p̄tas miracula faciendi ad cō
firmatiōe; sue doctrine. & sic mittuntur
predicare. & patet sententia huius partis
ex dictis Mathei. x°. a. & b. Audiuit aūt
herodes. hec est pars incidentalis q̄a per
predicationē aplorū facta xp̄i predicā
tium herodes audiuit famā de miraclis
xp̄i. & desiderabat uidere ipm̄ magis
ductus curiositate uidendi miracula q̄
deuotiōe. ppr̄ qđ xp̄ꝯ noluit ī p̄ntia eius
aliqđ miraculū facere ut hr̄ infra. xxiii.
Rationes uero quare aliq̄ credebant xp̄;
esse iohānem de quibus fuit iste herodes
alij heliam alij ieremiam alij unū ex
pphis antiq̄s tacte fuerunt breuit̄ Mat̄.
xvi°. d. Et reuersi apl̄i. hic describitur
reuersio aplorū de predicatione. Circa q̄
quod oñdr̄ benignitas xp̄i. p° eos benig
ne recipiendo. 2°. eos ad maiora ītitando.
ibi. Et factum est quū solus ess&. Prima
ī duas. Quia primo describitur benignitas
xp̄i ad apostolos. 2°. ad pplos. ibi. Quod
quū cognouissent turbe. Circa primum
dicitur sic. Reuersi apl̄i narrauerunt ei
quecunq; fecerunt. lic& enī nō īdiger&
tali narratione quū oīa sciret p se ipm̄. &
hoc et apl̄is ess& notū. tñ retulerunt ei p
modū amicabilis collatiōis disciplorum cū
magr̄o. Et assumptis illis secessit seorsū.
ut requiescerent segregati a tumultu po
pulorum ut se recolligerent in oratione
sicut fuerant dispersi in predicatione.
Quod quū cognouissent turbe. hic coñr
describitur benignitas x̄ erga populos.
primo recipiendo eos curialiter: quod no
tatur quū dicitur. Et excepit illos. 2°.
quia pauit eos spūaliter: ideo subditur
Et loquebatur eis de regno dei. 3°. q̄a cura
uit languidos generalr̄ ideo subditur. Et
eos qui cura indigebant sanabat. Quarto
pat& quia corporaliter pauit famelicos
ut patet in lr̄a sequenti. cuius expositio
pat& ex dictis Mat̄. xiiii°. Et factum est
quū solus ess& et c̄. hic coñr ostenditur

beniuolentia x̄ ad discipłos incitando eos
ad meliora uidelic& ad martyriū qd̄ est
precipuus actus caritatis. scd̄m qꝫ dic̄ sal.
Ioh. xv. Maiorem caritatē (dilectionē) nemo hꝫ q̄ qꝫ
aīam suā ponat quis pro amicis suis. p̄o
igitur inuitat eos ad martyriū uerbo. 2°.
facto. ibi. Factum est autē dū cōplerent̄
Prima in duas. Quia p̄o incitat eos uerbo
ad martyrium. 2°. ondit martyrij p̄mi-
ū ibi. Dico autē uobis. Circa primū pre
mittit̄ xp̄i duplex interrogatio & du
plex discipulorū rn̄sio. uidelic& quid
uulgares de x̄ dicerent. & q̄d apl̄i de hoc
sentirent. & pat& sententia ex dictis
Mat̄. xiii. cap̄. Sciendū tn̄ qꝫ interrogatio
x̄ non p̄cedebat ab ignorantia. sed ut ex
responsione discipulorū q̄ credebāt ipm̄
esse ueraciter xp̄m dei filiū. efficacius i
citar& eos ad martyriū ex eiusdē aīa
tos. qui quū ess& tante dignitatis uolu
it p nob̄ mortē pati. io subdit̄ h̄ dicens.
Q: oport& filiū hōis multa pati & cet̄
& pat& sententia ex dictis Mat̄. xvi. f.
& g. excepto qꝫ subditur. Q: me erubue-
rit & sermones meos. non audens confiteri
xp̄m et ueritatē euangelij. hunc filius ho-
minis erubescet non reputans eū de suis.
Ratio autē huius est quia nō solū crede
est necessarium ad salutē sed et̄ confiteri
ore. scd̄m qꝫ dr̄ ro. x̄. corde credit̄ ad iusti
ciam. ore autē confessio fit ad salutem. hec
tn̄ cōfessio pertin& ad preceptū affirmati-
uū qd̄ lic& oblig& semper, non tn̄ ad sep̄
sed p loco & tp̄ore concurrente casu in q̄
ex omissione confessionis fidei subtrahet̄
honor debitus deo. ut si quis interrogato de
fide tacer& qn̄ ex sua taciturnitate crede-
retur ab alijs ipm̄ fidē nō h̄re uel ipam fi-
dem falsam esse. uel ob eius taciturnitatē
alios auerti a fide. & sic peccaret mortalr̄
& p cons inter dei filios non eēt cōputan-
dus. Dico autē uobis. hic conr̄ describit
uel ondit martyrij premium. ut magni-

tudo premij auferat terrorē supplicij. &
p̄o describitur illa onsio. 2°. emulationis disci
pulorū reprehensio ibi. Factū est autē in se-
quenti die. Circa primū sciendū qꝫ in hoc
ondit premiū martyrij in q̄tū ostendit se
tribus discipulis in forma gl̄iosa. qn̄ transfi
guratus fuit coram eis, q̄a ād cōsilēm gl̄iam
resurgerent corpora martyrū. scd̄m qꝫ dic̄
apl̄s phi. 3. cā. Saluatorē expectamus dn̄m
ih̄m xp̄m qui reformauit corpus huma
nitatis nr̄e configuratū corpori claritatis
sue. & pat& sententia huius partis ex
dictis Mathei xvii. a. exceptis q̄ sequitur.
& factam est dū orar& sp̄es uultus eius
altera. Non est intelligendū qꝫ q̄titas uł
figura faciei xp̄i fuerit mutata sed ad r
gloriam aīe tunc redundauit in corpus
ipsius claritas que est p̄pietas corporis gl̄io
si. & uestitus eo albus & refulgens ut
claritas uestis correspondere& claritati cor-
poris. & erant autē Moises & helias ui
si in maiestate. s. ipsius x̄ qui tūc appa
ruit in claritate gloriosa ut dictum est
& dicebant excessū eius. i. passionem
eius futurā quam sustinuit ex maxima
caritate que dicitur hic excessiua. nō q̄a
excessit modū uirtutis, sed excellentissimū
eo gradū attingebat. Petrus uō & q̄ cum
illo erant grauati erant somno. Nam i pre
sentia maiestatis diuine opprimit̄ fragili
tas humana. & nemini dixerunt in die-
bus illis quicq̄ ex ijs que uiderant. & hoc
ex precepto dn̄i ut pat& Mat̄. xvii. ubi
precepit eis dicens. nemini dixeritis uisionē
donec filius hōis a mortuis resurgat. Factū
est autē. hic conr̄ reprimit̄ discipulorū
emulatio. & p̄o facto. 2°. uerbo. ibi. intrauit
aut̄ cogitatio. Circa primū sciendū qꝫ eo
qꝫ xp̄us duxit petrū, iacobū, & iohānem
seorsū ab alijs ad uidendū gl̄iam sue ma
iestatis ut predictū est. alij discipuli qui
nondum erant in uno confirmati aliquid
humanū passi moti fuerunt q̄dam zelo

inuidie contra tres predictos & īō ptās eiciendi demones fuit eis subtracta et īō nō potuerunt curare demōiacū eis oblatū ut patet in tra ut hoc aduertentes resili rent a tali emulatione. & īō in fine dicit eis ponite uos in cordibꝫ uris sermones istos .s. ad imitandū. filius enim hōis futurū est ut tradat in manus hōium ad sui humiliationē scdm illud phil. 2°. humiliauit semetipm factus obediens usq; ad mortē & c̄. q.d. non debetis p ambitionē inuicē emulari sed magis in uob humiliari & cet. que in hac parte exponenda sunt patent ex dictis Mat xvii. Intrauit autē cogitatio et c̄. Quia abissus abissum inuocat. īō apli ex multitudine predicta emulatione ceciderūt in elationem que notatur quū dicit. Intuit autē cogitatio & c̄. non solū cogitatio intior sed etiā extior. scdm qđ habet Mar. ix. e. ubi dicitur si quidē inter se in uia disputauerant quis eorū maior ess&. Qđ reprimitur saluatoris uerbo & ex pueri positi in medio & pat& sententia ex dictis Mat xviii. a. & Mar. ix. c. Respondit autē ioh. hoc ex incidenti respond& sibi facte questiōi. & patet sententia ex dictis Mar. ix. c. factum est aut. Superius saluator excitauit discipulos ad martyrium uerbo. hic hoc idem facit facto & diuiditur in duas partes. Quia pmo facit quod dictū est. 2°. remou& aliqua a suis sequacibus ibi. factum est autē. Circa primum dicitur. factum est autē dū cōplerentur dies ascensionis eius .i. passionis p quam trāsiturus erat & assumptus erat ad gliam patris. scdm qđ hetur infra. 24°. oportuit pati xpm & ita intrare i gliam suam. & ipse firmauit faciē suā .i. firmiter disposuit ut ir& in ihrlm constant & pmpte ad sustinendū mortē, ut suo ex discipulos aīar&. & misit nūcios an conspectum suū. ut aduentus eius non

lateret. ut prepararent illi .s. hospicium & nō receperunt eū quia facies eius erat euntis in ihrlm: ex modo incededi apparebat ut iter eiꝰ ess& in ihrlm ad festū pascale in q̊ et xpūs passus est. Samaritanis autē displicebat qđ aliq̇ irent in solēnitatibus ihrlm causa orationis. q̄a dicebāt qđ locus orōnis erat apđ eos in monte Garizin ut hr. io. iiii. Itē quia ex uestimentis xpi & discipulorum eius cognouerūt Samaritāi quia iudei erant distincti ab alijs gentilibꝫ in uestibus ut hr numeri. xv°. Iudei autē erant samaritanis odiosi eoqꝫ cōtemnebāt eos nolentes comedere & bibere cū eis. scđ; qđ dr io. iiii. nō enim q̊ utunt iudei Samaritanis. d. uis dicimus ut ignis descendat de celo & consumat illos. ppr maliciā suā. Scdm Ambrosium bono zelo hoc dixerūt lic& indiscreto. uñ & allegauerant sile; de helia. unde seq. Sicut helias fecit. Sicut hr. iiii. regū. i. Beda uero dicit qđ hoc dixerunt ipatientes, sicut adhuc carnales uolētes uindicari. & īō reprehendunt a xpo cū discretiōe scdm Ambrosiū/de ipatiētia scdm Bedā quū dr. nescitis cuius spūs estis quia in nouo testamento quod est lex amoris non timoris sicut uetus testamētū & īō procedendū est suauiter & benigne unde subditur. filius enim hōis nō uenit aīas hominū perdere. Statim inferendo penās mortis. & in hoc datur exemplum prelatis. ut nō statī cū impetu pcca puniāt sed magis locū & tēpus expectent. factum est autem. Postq̄ xpūs incitauit discipulos ad sequendū ipm etiā usq; ad martyriū; hic conr remou& aliqua a uolentibꝫ seq ipm. Primū est cupiditates terrenorum condere. Vulpes foueam hnt & c̄. scdm est carnalitas propinqua quū dr. Sine ut mortui sepeliant mortuos suos. & patet sententia istorū duorum ex dictis Mat. viii. d. Terciū est inutilis dilatio que notat quū dr. & ait alter. Sequar te dñe sed pmū

x gratia

Ambro

beda

permitte me renunciare iis qui domi sunt. Sic faciunt qui inutiliter ingressum religionis uel executionem melioris uite differunt & hoc remouetur ex conuenienti quod subditur. Nemo mittens manum suam ad aratrum & aspiciens retro &c. Arator enim retro aspiciens facit sulcum tortuosum aut inutilem. sic aspiciens melioris uite statum & habens affectum redeundi ad pristinum statum. & predicator uerbi diuini retardans opus predicationis pro amicis carnalibus ut terrenis negotiis ineptus est regno dei adipiscendo & predicando. Capitulum decimum.

POST hec autem designauit. Postquam descripta est predicatio & publicatio doctrine christi per predicationem apostolorum hic consequenter describitur eiusdem publicatio per predicationem lxx discipulorum. circa quod primo describitur eorum electio. 2° ad predicandum missio ibi. Ite. 3° eorum reuersio ibi. Reuersi sunt autem. Circa primum dicitur. post hec autem id est post missionem apostolorum ad predicandum designauit dominus ihesus id est signanter elegit. ut dicitur designauit quia quosdam ab eterno predestinauit ad hoc opus. temporaliter ad hoc instituit & applicauit. septuaginta duos in signum quod post christi resurrectionem & assumptionem in celum predicaturi erant fidem christi gentibus septuaginta duarum linguarum. Et illos binos misit. tum propter mutuam consolationem; & propter mutuam conseruationem ut unus esset custos castitatis alterius & aliorum bonorum: tum propter confirmationem ueritatis predicande ab ipsis ut in ore duorum testium stare omne uerbum. tum in signum caritatis que debet esse in predicatore secundum quod exponit beatus gregorius dicens. binos quidem discipulos in predicationem mittit ut per hoc nobis tacitus innuat quod qui erga alterum caritatem non habet: predicationis officium nullatenus suscipere debet. Ante faciem suam. ut aduentus christi non lateret. In omnem ciuitatem & locum. quia indifferenter christus et apostoli predicabant in ciuitatibus & locis magnis & paruis. Messis quidem multa. Quia multitudo gentium ad suscipiendum uerbum christi per predicationem apostolorum erat parata ut dicit Paulus ad ro. xi. & patet per effectum in actibus apostolorum. Operarii autem pauci. Quia apostoli & discipuli erant pauci respectu multitudinis conuertende. Et adhuc est ita secundum quod exponit gregorius. quia licet in ecclesia sint multi curati & ecclesie ministri: tamen pauci inueniuntur apti ad predicandum ratione uite sancte & sane doctrine. Unde dicit gregorius super locum istum. ecce mundus sacerdotibus plenus est. & tamen in messe dei rarus ualde inuenitur operarius. Quia officium quidem sacerdotale suscepimus sed opus officii non implemus. Rogate ergo dominum messis ut mittat operarios in messem suam. Quia nullus sit aptus ad predicationem uerbi diuini nisi per gratiam dei & nisi ab eo missus mediate uel immediate. Ecce ego mitto uos. hic consequenter describitur discipulorum missio ad predicandum. & patet littera ex dictis Mat. x. c. quia ea que ponuntur hic posita sunt licet non eodem ordine. exceptis que sequuntur. Neminem per uiam salutaueritis. id est saluum dixeritis in hac uita in qua quilibet est incertus de salute sua nisi super hoc certificatus fuerit reuelatione diuina. sed quia hec expositio licet communis sit tamen uidetur spiritualis [et] ideo aliter potest exponi magis ad litteram de deo. quod in hoc ostenditur quanta diligentia & festinatione predicator uerbi diuini debeat officium sibi iniunctum exercere quia per hoc intelligitur quod non debeat ab officio sibi iniuncto retardari propter familiaritatem cum aliquo. & tali modo loquendi usus est heliseus mittens festinanter famulum suum ad suscitationem pueri defuncti. ut habetur iiii. regum. iiii. dicens. Accinge lumbos tuos & c. & subditur. Si occurrerit tibi homo non salutes eum. & si salutauerit te quispiam non respondeas ei. per hoc enim intendebat excludere uerba cum aliis retardantia eum ab itinere. Edentes & bibentes que apud illos

sũt. nihil interrogantes preter cõsciẽtia;
sicut & Paulus postea docuit. i. cho. x. &
curare infirmos. Quia simplicibꝰ hõibus
& illitteratis quales erant x̄ discipuli
& ꝑmittentibus regnũ dei nõ crederetur
nisi haberent potestatẽ miracula faciẽdi
ad confirmationẽ sue doctrine. Ve tibi
corrozayim. Sententia huius partis pat&
ex dictis Mat. xi. d. Qui uos audit me ṫ
audit. Hoc addit saluator fine ad ostẽ-
dum q̄ doctrina discipulorũ eiꝰ est deuo-
te & reuerenter audienda saltẽ propter
reuerentiã ipsius dei. cuius principaliter
est hec doctrina. Reuersi sunt autẽ. Hic
cont̃r describ̃r .lxx. discipulorũ reuersio
et diuidit̃ in partẽ principalẽ que icipit
ibi. & ecce quidã legis peritus. Circa ꝑmã
partẽ ostẽditur benignitas x̄ erga discipu-
los reuersos in duobus. uidelic&. eos benig̃
corripiendo. 2°. de illorũ illuminatiõe &
deo patri grãs agendo. ibi. In ipa hora.
Circa ꝑmum dr̃. Reuersi sũt aut̃. lxxii.
ministerio sue legationis cõpleto cũ gau-
dio tũ de sua predicatiõe ꝑ quã populũ
edificauerant. tũ de miraculorũ opatiõe
quia demones eiecerunt. uñ subdit̃. Dicẽ-
tes. Domine & demonia subiciunt̃ nob̃
Verũtñ quia ex hoc nimis gl̃iabant̃ tan-
q̃ ad hoc infirmi & ĩpfecti. ideo hec gl̃ia
reprimit̃ quã subditur. & ait ill̃. Videbã
Sathanã sicut fulg̃ de celo cadentẽ. fulg̃
enim cadit celeriter manifeste & cũ feto-
re & inflamatiõe sic demões de celo Em-
pireo ceciderunt in instanti & uidẽtibꝰ
scĩs angelis. & cũ fetore pcci ꝓpe ad ĩfla-
mandum hoĩes ꝑ temptationem parati. &
causa huius ruine fuit elatio siue sr̃bia
de sua excellentia. q. d. saluator discipl̃is
Cauere diligenter debetis ne ex elatione
de ptãte concessa sicut demones nimis
eleuemini et sic corruatis. Ecce dedi uo-
b̃ ptãtem calcandi sup serpentes & Scor-
piones & c̃. & sic in aduentu xp̃i uidet̃
ĩpletũ illud isa. xi. qd̃ dr̃ de serpentibꝰ
Non nocebunt & nõ occident in uniũso
monte scõ meo. Quia repleta est terra
sciã dñi. uidel; ꝑ predicationem x̄ &
discipulorũ eius. uerũtñ in hoc nolite
gaudere. Quia signa facere in hoc aliqñ
in hoc concessum est etiã malis hõibus
ut hr̃ Mat. vii. non ꝑpr̃ ipsos sed ad con-
firmationẽ fidei xp̃i predicate ꝑpr̃ ipos.
Gaudete autem quia noĩa ur̃a scripta st̃
in celis. i. in libro uite in quo aliquorũ;
noĩa dicuntur scribi dupliciter. uno mo-
do secundũ ꝑñtem iusticiã. Alio m̃ scd̃;
eternam predestinationẽ. & utroq; m̃ noĩa
eorum erant scpta in cel̃. Quia erãt predesti-
nati excepto iuda ꝓditore. & cum hoc
habebant grãm dei. quia illa gl̃ificatio
quam habuerunt de eiectione demonũ
ut predictum est non fuit mortale pcc̃;
& pat& sentẽtia ex dictis Mat. xi. g.
usq; ibi. Bt̃i oculi & c̃. & pat& sentẽtia
huius partis ex dictis Mat. xiii. u. Ecce
quidam legis peritus. Hec est pars ĩcidẽta-
lis in qua ponit̃ duplex incidens. ꝑmum
est xp̃i responsio ad legis doctorẽ. Secũdũ
est excusatio marie erga sororẽ ibi. Factũ
est autẽ. sententia prime partis pat& ex
dictis Mat. xxii. g. & Mar. xii. e. usq; ibi
Ille autẽ uolens iustificare se ipm̃. Quod
exponit̃ dupliciter. Vno modo q̃ uell&
se iustificare scd̃m apparentiã. Alio modo
scd̃m ueritatẽ quererens a x̄ intellectum
precepti huiꝰ ut opere adimpleret. & cau-
sa huius ducentis expositiõis est q̃a sicut
dictum fuit. Mat. xxii. iste uidetur ꝑmo
uenisse ad xp̃m mala intentiõe. & scd̃m
hoc ꝓcedit prima expositio. sed postea x̄
uerbis compunctus fuit. & iõ dicit ei xp̃o
Non longe es a regno dei ut hr̃ Mar. xii.
& scd̃m hoc procedit. 2ª. expositio quia ñ
appar& tale ex textu utrum questiõi de
ꝓximo fecerit ante cõpunctionem uł post.
Homo quidã descendebat ab ihr̃lm ĩ ihericho

Secundū aliquos est hec parabola. scdm
alios est res gesta. Quia inter ihrlm & ihe
rico erat quedam solitudo ubi frequēter
homines transeuntes spoliabant̄ a latro
nibus & occidebantur. In qua solitudine cap
tus fuit Sedechias fugiens ab exercitu Na
bucodonosor ut hr ihere. ultimo. Moralr
tm̄ exponit̄ de pctore descendente ab sta
tu iusticie in peccatū mortale. qui spoliat̄
a demonibus & relinquitur semiuiuus. qa
tollitr ab eo uita grē. remanente uita na
ture. cui xp̄o appropinquans ī sua benedic
ta incarnatione alligauit eum infundens
oleum misericordie cum uino iusticie. &
duxit in stabulum. i. domū eccl̄ie ubi sim
plices reficiuntur. & altera die. i. post resu
rectionē suam dedit stabulario. i. cuilibet
aplō duos denarios. i. intelligentiā noui
& ueteris testamenti. Quia aperuit illis
sensum ut intelligerent scripturas. ut hr
īfra. xxiiii. ca. & eis curā peccantium et
penitentium commendauit. promittens
pro salario uitam eternā. Vade et tu fac
enim similiter. ex responsiōe cōcludens
q̄ ppinq̄tas generis non facit pximū sed
opus misericordie impensum. factum est
autē. hic ponitur secundū incidens quod
est excusatio Marie erga sororem suam
ubi premittitur locus qui dicitur. & ipe
intrauit in q̄ddā castellū. i. Bethaniā. &
mulier quedā Martha noīe excepit illum ī
domum suā. Ad illam domū xp̄s frequē
ter diuertebat & secure tum ppr deuotiōe
ibi habitantiū. Quia beneficia plura eis cō
tulerat. quia ipsam Martham a pluuie sā
guinis sanauerat scdm Ambrosium. & Ma
riam a vii. demoniis liberauerat scdm illos
doctores qui dicunt illā fuisse sororē La
zari sicut dictum est supra vii. capitulo
que etiā sedens secus pedes domini ihū au
diebat uerbū illius intenta opibꝰ uite cō
tēplatiue. Martha autē satagebat circa
frequens ministerium occupatā in opibus

uite actiue. Que stetit. q̄i fessa labore mi
nisterii discurrendo per domum ut xp̄s
et eius discipli essent conuenient̄ recepti. &
ait dn̄e nō est tibi cure & c̄. conquerens
de otiositate sororis sue & de x̄ negligē
tia hoc pmittentis. & respondens dixit
illi dn̄s. excusando Mariam accusatam tri *i. inuenit̄ aut̄ Maria*
pliciter a phariseo de presūptiōe seu te
meritate eo q̄ xp̄m tetigit recūbentem
ut dictum est supra vii. cap̄. & hoc scdm
illos qui dicunt illā fuisse sororē lazari
et Marthe. itē a iuda de pdigalitate. eo
q̄ preciosum unguentū effudit & pedes
ihū unxit ut hr io. xii. Tercio a sorore de
otiositate ut hic habetur. & ubiq; Maria
tacuit & xp̄o eam excusauit ondens pha
riseo q̄ factum Marie nō erat psūptiōis
sed deuotiōis. Item ondens Iude & aliis
discipliis q̄ illa effusio unguenti nō erat
pdigalitatis sed pietatis. Item quia ondit
sorori q̄ sessio Marie non erat otiosa sed
melioribꝰ actibus applicata. io sequitur
Martha solicita es et turbaris erga plima
Quia opa actiue uite solicitudinē & dis
tinctionem mentis inducunt & freq̄nter
p turbatiōes ingerunt. Porro unū est nccīū
scil; ipē deus qui unus pre oībꝰ q̄rendꝰ est
uel unū. i. unitas mentis ad deū. & istud
respicit uitā contemplatiuā per quā mes
adheret deo qui est simplr unus sicut aīa
unit̄ scdm q̄ aplus dic̄. i. chori. vi. q̄ adhe
ret deo unus spūs est. e conūso p uitam
actiuā intendendo creaturis que mlte
sunt aīa diuidr. Maria optimā partem
elegit. q. d. non tu malā sed illa meliorē
Distinguitur enim duplex actio a docto
ribꝰ. una que consistit in exercitio uirtutū
moralium & ista disponit ad cōtēplatio
nē scdm q̄ dicit sanctus grḡ. vi. moraliū.
Qui cōtemplatiōis artē tenere desiderat
necesse est ut prius in campo actionis se
pbent. cuius ratio est quia scdm philoso
phum. viii. phisicorum. Sedendo & q̄escēdo

vita actiua. et contemplatiua.

fit anima sciens & prudens. sedatis enim passionibus & tumultibus passionum per exercitium uirtutum moralium disponitur anima ut libere possit eleuari in contemplatione ueritatis. ex quo patet quod talis actio ordinatur ad contemplationem sicut ad finem. finis autem melior est iis que sunt ad finem. & ideo de tali actione concedunt omnes quod contemplatio est melior. Alia est autem actio que sequitur contemplationem procedens ex plenitudine contemplationis sicut est docere & in regimine animarum laborare. & huiusmodi De tali actione dicunt aliqui quod est melior ipsa contemplatione. & de ista actione non loquitur hic xpistus ut patet intuenti. Alii uero dicunt quod ista actione contemplatio melior est. Quia illud quod simpliciter per se eligitur uidetur esse melius absolute quam id quod preeligitur tantum in casu. sicut philosophari melius est simpliciter quam ditari. licet ditari sit magis eligibile in casu magne paupertatis. Contemplatio autem est per se eligenda. cura autem et regimen animarum ad quod spectat proprie docere et dirigere in salutem sunt eligenda uel post suscipienda in casu necessitatis fine. unde dicit Aug. 19 libro de ci. dei. otium sanctum querit caritas. negotium iustum suscipit necessitas caritatis. Quam sarcinam si nullus imponit intuende ueritati uacandum est. si autem imponitur suscipienda est propter caritatis necessitatem. que non auferetur ab ea. Opera enim uite actiue non habent locum nisi in presenti uita. & ideo adueniente futura auferentur. sed contemplatio prime ueritatis non tollitur nisi quantum ad illud quod est ibi imperfectionis. quia uidemus nunc per speculum in enigmate. tunc autem facie ad faciem secundum quod dicitur i. cor. 13.

ET FACTUM EST.

Postquam xpistus misit discipulos predicare. hic consequenter docet eos orare. & primo inducit eos ad orationis instantiam. 2°. ad fidei constantiam capitulo 12°. et. 3°. inducit populos ad penitentiam capitulo 13. Circa primum sciendum quod ad orationem debitam duo requiruntur uidelicet affectio pura & intentio recta. primo igitur inducit ad primum. 2°. ad secundum. ibi. Nemo lucernam accendit. Circa primum premittitur instructio discipulorum. 2°. confutatio emulorum. ibi. & erat eiciens demonium. Adhuc circa primum primo docet modum orandi. 2°. orationem continuandi. ibi. & ait ad illos. Circa primum premittitur xpisti oratio quia cepit facere ut dicitur act. i. & ideo eius oratio premittitur quum dicitur. Quum esset in loco quodam orans. Sciendum tamen quod xpistus non orauit in quantum deus. quia sic non competit ei orare. Oratio enim est explicatio proprie uoluntatis apud deum ut eam impleat. Voluntas autem diuina per se ipsam est efficax eorum que uult secundum illud ps. omnia quecumque uoluit dominus fecit. sed quia xpistus in quantum homo habuit uoluntatem humanam que non est per se ipsam efficax ad implendum ea que uult nisi per uirtutem diuinam. ideo xpistus secundum quod homo competit orare. Orauit igitur ut pro nobis impetret. & ut exemplum orandi nobis daret. Orauit etiam pro se ipso ad optinendum quod sibi deerat. scilicet gloriam corporis. io. xvii. Clarifica me pater. consequenter docet discipulos orare quum dicitur. Quum oratis dicite. Pater noster et cetera. Patet sententia ex dictis Mat. vi. b. Sciendum quod lucas hic omittit duas petitiones orationis dominice. scilicet tertiam & septimam. Quia tertia implicite continetur in duabus precedentibus. si enim gloriam dei principaliter queramus & participationem regni eius que continentur in duabus primis petitionibus inde uoluntatem eius facimus & eius uoluntas impletur in nobis que continetur in tertia petitione que est fiat uoluntas tua. similiter septima que est sed libera nos a malo continetur in vi. Si enim in temptationem non ducimur ei succumbendo sed magis preualemus resistendo bene liberamur a malo. & ait ad illos. hic consequenter inducit ad orationis continuationem primo per exemplum eius qui non solum ab amico

ĩpetrat illud quod est sibi necessariũ ppr amicitiã. sed etiã ppr petendi cõtinuatio-nẽ. Moraliter iste amicus intelligitur xp̃us deus a quo puenit nob̃ om̃e bonũ tñ aliqñ illud quod dare intendit uult ut qđ est nobis necessariũ ĩpetremus a deo p oronis instantiã. & tale est qđ ptinet ad salutẽ. et p se et pseueranter seu cõti-nue semp impetratur. qñ eñ ista tria cõ-currũt. uidelicet quod aliqs petit pie .i. de ptinentibꝰ ad salutẽ & p se & pseueranter seu continue semp ĩpetratur qđ petitur ab eo. nõ tñ semp statĩ datur. sed aliqn dif-fertur ut congruo tpore detur. si autẽ ali-quis petat de imptinentibꝰ ad salutẽ nõ semp exauditur. quia frequenter sibi nõ expedit exaudiri. similit̃ si petat de p-tinentibꝰ ad salutẽ pro alio aliqñ nõ exau-dit̃. ppr defectũ illius proquo petit. Itẽ si petat pie et p se non pseueranter. ĩpedit̃ effectus ppr defectũ oronis. ĩo subdr̃. Pe-tite pseueranter & dabitur uob̃. tribꝰ predictis concurrentibus. & patet sentẽ-tia ex dictis Mat̃. 7. al. & erat eiciens. Posita instructione discipulorum de sancta affectione & oratiõe. hic cõnr describr̃ confutatio emulorum de praua affectione facta xp̃i peruerse deprauando. & p̃o describitur eorum emulatio. 2º. eorum confu-tatio ibi. ipse autẽ ut uidit. Circa p̃mũ sciendũ q aliq malignantes miraculis x̃ detrahebant dupliciter. Uno modo attri-buendo uirtuti demõis. & hic modus dic-tus est Mat̃. ix. gl. Alio modo miracula x̃ reputando parua. qr eorum erant circa inferiora ut cõiter. ut pote circa sanitates corporum et huiusmodi. & ĩo querebant ab eo sig̃ fieri circa corpora celestia. sic̃ tpore iosue sol stetit ĩmobil̃ spacio unius diei. ut hr̃ Iosue. x̃. & tpore ezechiel retrocessit .x. gradibus. ut habetur isaie. xxxviii. & hic notatur quũ dr̃. & alij teptantes & c̃. Ipse autẽ ut uidit. hic cõnr describitur confutatio malignantiũ predictorum. & p̃o illorũ q opa x̃ demoni attribuebant. 2º. il-lorũ qui signũ de celo querebãt. ibi. Turb̃ autẽ concurrentibus. Prima in duas. Quia p̃o confutat̃ uerbo x̃ eorum malitiã arguenti. 2º. uerbo mulieris deuote xp̃m confitentis ibi. factum est autẽ. sententia autẽ prime partis patet ex dictis Mat̃. xii. caplo & .d. et .e. et .f. factum est autẽ. hic ponit̃ confu-tatio predictorum uerbo mulieris uirtutem x̃ confitentis. quũ dicit̃. factũ est autẽ quũ hoc diceret. s. xp̃us respondens blasfemis iu-deorũ. extollens uocẽ. i. ex corde et cõstã-ter alte proferens laudẽ xp̃i cont̃ uitupe-riũ iudeorũ quedam mulier. ista a scĩs e. doctoribus dicit̃ fuisse scã Marcella famlã btẽ Marthe sororis Lazari. Btũs uenter q te portauit. Matrem beatificat & laudat ex filio et nõ e cõuerso. qa ab ipo prouenit gr̃a et gl̃ia principaliter rõne diuinitatis et instrumentalr̃ rõne humanitatis. quia humanitas x̃ est organũ coniunctũ ipius diuinitatis. At ille dicit cõmendando fidẽ et constantiã mulieris & aliorũ similium Et quinimo. Btĩ qui audiunt & c̃. & istud qnimo nõ dicitur aduersatiue sed cõicatiue. q. d. nõ solũ illa que me portauit btã est. sed & qui audiunt uerbum dei corde credentes & ope adimplentes. unñ dic̃ btũs Aug. lib̃ de uirginitate q btã Maria felicius cõcep̃ deũ mente p fidẽ q corpore per carnis as-sumptionẽ. Turbe autẽ. hic cõnr ponitur confutatio eorum qui signa de celo q̃rebant et patet sententia ex dictis Mat̃. xii. caplo. Nemo lucernã accendit. Quia sicut dictũ est ĩ deuota oratione reqritur affectio scã. & intentio recta. ĩo postq saluator docuit dis-cip̃los de sancta affectione. hic cõnr ĩstruit eos de recta intentiõe. & quia recta ĩtentio que dirigit om̃ia ad gl̃iam dei corrũpitur p ypocrisim que ordinat oĩa ad ppriã laudẽ ĩo saluator p̃o discipulos de recta ĩtentiõe docuit. 2º. de ypocrisi emulos arguit. ibi.

agu.

† basilius luce .xi. | rabanus mat. 2 ... ome. mat. 18. ponitur orois mod. ... q̃re petẽs nõ exaudit̃ ... 2. dist.

& quū loqretur. Circa primū sciendū qͦ
intentio recta est actus uoluntatis tenden-
tis in finem debitū per aliqd ad finē debito
modo ordinatū. sicut quū aliqs dat elemo-
sinam ꝑꝑ deum ꝑhoc tendens in ipm deū
& io pr̄exigit actus caritatis in deū tendē
tis sicut in finem propter quā eligitur id qđ
est ad finem: preexigit & actum fidei uel
cognitionis cuius est ordinate hoc in illud
Lucerna autē hec accipitur pro intentiōe
recta ut uidebitur. ideo dicit saluator. Ne-
mo accendit lucernā. qa intentio recta in
cludit lumen fidei & ardorem caritatis ę
ad modū lucerne ardentis. & in abscōdito
ponet sub modio. qa intentio recta dirigi
ad superna. io sequit. Sed sup candelabru;
ut qui ingrediuntur lumen uideant. sicut
enim lucerna in alto posita illuminat ea q̄
sunt in domo materiali. sic intentio recta
ea que fiunt et disponuntur in domo ecclīe
& etiam in domo conscientie. io subditur
lucerna corporis tui est oculus tuus. hec est
locutio methaꝰ. Quia corpus hic accipit pro
congerie opationum, sicut corpꝰ materiale
est quedam congregatio membroꝝ diuer-
sorum. & ideo sicut oculus dirigit membra
ad opandū ut pedē ad ambulandū manum
ad scribendū, sic intentio recta, put includit
fidem & caritatem prout predictum est di-
rigit uarias opationes in finē debitū. io sub-
ditur. Si oculus tuus fuerit simplex. i. inten
tio tua recta sine plica false simulatiōis. to-
tum corpus tuum. i. congeries opationum
tuarum lucidū erit. i. meritorium uite eter-
ne, dū tamen opationes sint bone de genere
uel saltem indifferentes. alr̄ nō caderent ꝑ
sub recta intentione. si autē neq̄ fuerit. i.
intentio puersa. etiā corpus tuū tenebrosū
erit. i. congeries opationum mala erit. Qa
opus bonum de genere malū efficitur ex
puersa intentione. sicut quū aliqs dat ele-
mosinam mulieri paupercule intentione
trahendi eam ad peccatum luxurie. ideo
subdr. Vide ergo et c̄. i. diligenter attēde
ne intentio tua sit peruersa. qa per hoc ę
corrūperentur oīa bona. Si ergo corpꝰ tu-
ū. i. congeries opationū totū lucidū fuerit
tum ex bonitate intentiōis. tum ex bō-
tate operis de genere erit lucidū totum
Quia omnia cedent ad uite eterne meritū
& sicut lucerna fulgoris illuminabit te
i p̄nti per gratiā in futuro per gloriā. &
quū loqueretur. hic consequenter arguit
emulos de ypocrisi que est corruptiua re-
cte intentiōis. & p̄o ponitur x̄ argutio. 2ͦ.
reprehensorū obstinatio. Quū hec ad illos
diceret. prima in duas. Quia primo arguit
phariseos. & 2ͦ. legisperitos ibi. R̄ndens
autē. Circa primum dicitur. Rogauit illū
quidam phariseus ut pranderet apud se
utrum autē ex deuotione seu cauillatiōe
ipm inuitauerit hic non dicitur. uidet̄ tn̄
ex fine huius capli qͦ maliciose eū inui-
tauerit ut inter epulas aliqd calūniabile
de uerbis x̄ audiretur. ipe autē ingressꝰ
recubuit. sed hoc uidetur esse cont̄ doctri-
nā eiꝰ. quia mittens discipl̄os ad predicā-
dum dicat eis. in quācunq; ciuitatē aut
castellum intraueritis interrogate quis in
ea dignus sit & ibi manete ut hr̄ Mat̄. x.
iste autē phariseus erat indignus ut uidr̄
ex sequentibꝰ. Dicendū qͦ non ē simile
de xp̄o et de discipulis eiꝰ. Quia ex coha-
bitatione cū peccatoribꝰ non poterat iq̄-
nari, sicut discipli qn̄ erant ab eo segrega-
ti ad exequendum actū predicandi. et
maxime quia tunc nōdum erant cōfirmati
& io xp̄us domum pharisei intrauit. ut
hr̄et occasionē arguendi uitia ph̄iseoru;.
phariseus autē cepit intra se reputans di-
cere qre non esset baptizatus. i. lotus scđ;
traditionem iudeorum. & ait dn̄s ad illū.
Per hoc autē qͦ respondit cogitationē eius
ostendit se esse dominū deum cui nuda
et aperta sunt secreta cordium. Nūc uos
pharisei quod de foris est & c̄. Quia de-

mundicia exteriori in uasis & corporibus suis erant multum soliciti & de mundicia interiori ipsius mentis negligentes quum tamen deberet esse e contrario. quia interior munditia necessitatis est. exterior autem solummodo honestatis que potest omitti sine peccato & ideo christus predictam lotionem omisit ut haberet occasionem arguendi phariseos de exteriori munditia tantum curantes & interiorem negligentes. ideo sequitur. Quod autem intus est uestrum plenum est rapina. aliorum bona uiolenter accipiendo & iniquitate ac fraudibus eos decipiendo. Verumtamen quod superest date elemosinam. quia primo deberet fieri restitutio. & de eo quod remanet elemosinarum largitio. & ecce omnia munda sunt uobis quia elemosina magnam habet uirtutem ad peccatorum remissionem. ut habetur Daniel. iiii. Peccata tua elemosinis redime et cetera. sed quia pharisei ex ypocrisi non solum querebant exteriorem mundiciam sed etiam et apparentem iusticiam; ideo subditur. Ve uobis phariseis quia decimatis mentam & rutam & cetera. ut per hoc apparerent iusti quasi uolentes implere mandatum de decimis reddendis etiam circa minima ut per hoc crederentur multum uoluntarij ad implendum diuina mandata. quum tamen essent transgressores in maioribus. ideo subditur. & preteritis iudicium & iusticiam subuertendo & caritatem dei et opera misericordie omittendo. & quia honor est premium uirtutis secundum philosophum ideo ex appetitu appetitus apparentis iusticie sequitur appetitus indebitus honoris & ideo sequitur. Ve uobis phariseis qui diligitis primas cathedras et cetera. Quia uitia occulta a deo punientur grauius quanto peccatores tales uolunt hic alijs preferri in honoribus. ideo sequitur Ve uobis. in hoc est comminatio pene eterne quia estis ut monumenta idest sepulcra & dicitur monumentum quasi mouens mentem; quia uiuentes mouentur per hoc de sua morte cogitare. quia non apparent. scilicet exterius qualia sunt interius. quia aliquando pinguntur & ornantur exterius et fetoribus et replentur interius.

Respondens autem. hic consequenter christus arguit legisperitos. Peccata enim eorum erant publica et manifesta. & ideo christus contumeliam eis non faciebat publice arguendo. prout iste legisperitus imponebat ei. & ideo christus eos arguit de tribus. Primo de inmoderata dominatione quum dicitur. Ve uobis legisperitis. ue quia oneratis homines et cetera. & patet sententia ex dictis Mathei xxiii. a. secundo arguit eos de falsa religione quum dicitur. Ve uobis quia edificatis. & patet sententia ex dictis mathei. xxiii. c. excepto quod subditur. Profecto testificamini quod consentitis operibus eorum. uidetur magis sequi contrarium. ad hoc enim ornabant sepulcra prophetarum ut uiderentur iustiores patribus suis qui occiderunt illos ut habetur expresse Mat. xxiii. & ideo dicendum quod istud testificamini refertur ad hoc quod ipsi persequebantur christum qui erat propheta magnus eis promissus et discipulos eius ideo subditur. Propterea et sapientia dei dicit. idest christus qui est sapientia patris. Mittam ad illos prophetas et cetera. quod autem hoc sit dictum a christo patet Mat. 23. f. ubi dicit ratio. ecce ego mitto ad uos prophetas et scribas. & ex illis occidetis et crucifigetis & cetera. Tertio arguit eos de peruersa expositione sacre scripture quum dicit. Ve uobis legisperitis qui tulistis clauem scientie clauis scientie est auctoritas docendi per quam debet intellectus uerus latens interius aperiri. & ipsi e contrario claudebant peruerse interpretando. ut patet circa preceptum de honore parentum quod euacuabant per doctrinam suam prout dictum fuit Mat. 15. a. & etiam de pluribus alijs preceptis. ut dictum fuit. Mat. v. ipsi uero non introistis ad intellectum ueritatis. & eos qui intrabant idest intrare desiderabant prohibuistis peruersitate doctrine uestre. Quum hoc ad illos diceret. hic consequenter describitur phariseorum & legisperitorum obstinatio qui ex uerbis christi non fuerunt emendati sed magis peiorati. ideo

subditur: ceperunt pħisei & legisperiti ꝙ̃ uiter insistere ut eũ terrerent & stupefacerent quia conturbatus minꝰ preuideret. & os eius magis opprimere de mł tis. ut sic ex uarijs quesitis & obiectis extraherent aliquid calumniabile de ore eius ut accusarent eũ sicut postea fecerunt coram Pilato ut hr̃ xxiii. a.

MVLTIS autẽ turbis. Postꝙ̃ xp̄s indux discipulos ad om̄is uisitãtiã hic cont̃ inducit eos ad fidei cõstantiã & hoc tripłr. p̄o dissuadendo q̄dã a fide retrahentia. 2º. p̄suadendo q̄dã in fide stabilientia. ibi. Nolite timere. 3º. ostẽdendo ad fidẽ attrahentia. Dicebãt aũt.

Retrahentia autẽ a fide sunt quatuor .s. astutia seductoꝝ. seuitia p̄secutorũ. auaricia cupidorũ. cura nimia necioꝝ. & scđm hoc p̃a pars diuidit̃ in q̃tuor: 2ª. incipit ibi. Dico autẽ uob̃. 3ª. ibi. ait ei. Qr̃ta ibi. Dixitq; ad discipulos suos.

Circa primũ sciendũ ꝙ heretici moderni p̄ simulationẽ sc̃itatis frequenter corrũpunt fidem simpliciũ. & hoc modo faciebant pħisei qui erant ipocrite. ut patꝫ ex predictis. & per hoc auertebãt mł tos a fide x̃. quod xp̄s docet cauere dicens. Attendite a fermento pħiseoꝝ. ne. s. p̄ eorũ ypocrisim auertamini a fidei ũitate. Nihil autẽ optũ est quod non reueletur q̃a eorũ falsitas in iudicio dei mãifestabit̃. Quq; in tenebris dixistis. hoc refert̃ ad seductores. Modus enĩ seductoꝝ est in tenebris & occultis docere. sed talia ueniunt ibi palam in iudicio extremo. & h̄ notatur quiã dr̃. predicabitur ĩ tectis.

theoph̄ᵒ. Domus enim in terra illa hñt plana tecta ubi congregant̃ homines ad spaciãdũ & confabulandũ. & illa que dicunt̃ ibi publice dicuntur: & hoc modo exponit

beda. Theophilus. Beda autẽ exponit hoc referendo ad discipulos x̃. quoꝝ ea ꝙ̃ passi sunt ĩ tenebris carcerũ & pressurarum declarata sunt p̄ orbem ad gł̃iam eoꝝ. sed p̃a expositio magis concordat litere precedenti. Dico autẽ uob̃. hic descbit̃ 2ᵐ. retrahens a fide. q̄đ ẽ seuitia p̄secutoꝝ. quã xp̄s docet nõ timere. et patꝫ sñia ex dictis Mat̃. x. c. exceptis ꝙ̃ secunt̃. Nõne duo passeres ueneunt. i. uendũt̃. dispondio. Dispondium est sp̄es monete & ualet duplex as. & iõ q̄nq; passeres uendebantur dispondio & hic dr̃ duo asse ut hr̃ Mat̃. x. q̃a quintus passer nõ poterat diuidi. & iõ remanebant uediti sicut qñ dantur q̄nq; oua p̄ uno denario non dantur ti duo p̄ obolo. & om̃s q̄ dic̃ uerbũ in filium hoĩs. cont̃ x̃ humaĩtatẽ remittet̃ illi. i. non est ita grauis ad remittendũ sicut uerbũ blasphemie dictũ contra deitatẽ. & hoc fuit expositũ diffuse Mat̃. xii. d. Quiq; autẽ inducent uos istud fuit expositum mat̃. xii. c. ait ãt ei quidam. hic xp̄us dissuadet tertium retrahens a fide. quod est ĩmoderata cõcupiscentia terrenoꝝ. ũ premittĩ cuidã cupidi petitio dicenꝰ x̃. magr̃ dic fr̃i meo ut mecũ diuidat hereditatẽ. incõuenienter petebat. q̃a non erat tp̄us nec locus nec xp̄us erat tp̄oralibus intentus ĩmo ea contemnere docebat. & iõ xp̄s respondit ei. homo carnalis & rudis & terrenus quis me constituit. & c̃. simił r apłi ut possent uacare uerbo dei curã tẽporalium a se abiecerunt dicentes act̃. vi. non est equũ nos derelinquere ũbũ dei & ministrare mensis. & iõ ex hoc cõsequenter xp̄s docuit cauere auariciam que a deo sperat. unde subdr̃. quia non in abundantia cuiusq; uita eiꝰ est. s. sp̄ualis per quã coniungitur deo. nec et̃ corporalis. Quare ppr̃ abundantiã & superfluitatem mors pluriũ acceleratur: mł to enĩ plures moriuntur ex repletione ꝙ̃ ex attenuatione. Vite etiã paupũ nisus

insidiat᷑. diuites autē in nullo loco sūt secu
& in omni cibo & potu timēt intoxicari.
Dixit autē ad illos similitudinē. ad suū
propositū declarandū. hoīs cuiusdā diui
tis uberes fructus agri attulit. i. multo
plures solito csu. et cogitabat q̄a abundā
tia diuitiarum inducit magnā sollicitudi
nem. per consequens animi anxietatem
q̄a non supplent indigentiā ut declarat
Boetius. 2° li. de consolatione. un̄ sequit᷑.
Quid faciā quia non habeo ū congregem
fructus meos. Ecce abundantia fructuū
faciebat eum oneris indigentē. illuc con
gregabo eā. quū e contrario deberet dicere
Dispgam pauperibus. & dicā aīe mee. i. in
metipsi scdm̄ q̄ totus homo denoiat᷑ ī pte
digniori. Quiesce. hic exprimunt᷑ q̄tuor
mala que solent ex abundantia diuitia
rum euenire. s. otiositas que notat᷑ ibi quiesce.
gulositas. quū dicit᷑. Comede. ebrietas. ibi
Bibe. comessationis celebritas ibi. epulare.
un̄ infra. xvi. de diuite epulone dicit᷑
q̄ epulabatur q̄tidie splendide. Dix. at
illi deus. i. contrarium sue cogitationis fecit
Dicere enim & facere dei est. scdm̄ illud
ps. Dixit & facta sunt. Stulte. qui non
cogitas de dei prouidentia et iusticia. hac
nocte aīam tuam repetent a te. s. demo
nes quibus obligata est per pcca. Que aūt
parasti cuius erunt. q̄si dicat nō erūt tua
quia non portabis tecū. hoc aūt potissime
pot̄ queri a psonis ecclīasticis. quia non
possunt relinquere bona ecclie heredibus
suis. Sic est. i. simili stultus & ad simile
finem ueniet. Qui sibi thesaurizat bona
tpalia & non est in deū diues. i. uacuus
est bonis spūalibus. Dixitq; ad discipu
los. hic coīr saluator dissuadet quartum
retrahens a fide. quod est cura nimia & su
flua respectu necessariorum. & pat & sīlia
ex dictis Mat. vi. f. & g. Nolite timere pu
sillus grex. hic coīr saluator suadet ī fide
stabilientia. & sunt quatuor. s. pstolatio
premii. expectatio iudicii. exigentia offi
cii. magnitudo bñficii. & scdm̄ hoc ista ps
diuiditur in q̄tuor. 2a. pars incipit ibi. Sit
lumbi uri precincti. 3a. ibi. ait autē petrus.
4a. ibi. oīs autē cui multū datū est. Circa
pmū sciendū q̄ spes uite eterne maxie
stabilit in fide. io dicit saluator ipīs fide
libus. nolite timere psecutiones presētis
uite pusillus grex. & dicit pusillus q̄a
pauci erant fideles respectu infidelium
et quia pauci sunt electi respectu reprobo
rum. Quia cōplacuit patri uro dare uob regnum.
ex mera enim liberalitate diuina aliquos
elegit ad regnum celeste. aliis dimissis
et quos ab eterno sic elegit in tpore uoca
uit ad fidē & iustificauit p grām. ut sic dig
efficerentur uita beata. scdm̄ q̄ dicit aplus
ro. viii. quos autē predestinauit hos et
uocauit. quos et predestinauit. hos & ius
tificauit. quos autē iustificauit illos et
magnificauit. Vendite que possidetis
q. d. ex quo paratū est uob regnū celorum
parū debetis curare de terrenis. Sciendū
tn̄ q̄ uendere possessa ad dandā elemosi
nam non est nccītatis, ni in casu extreme
nccītatis. alīs est superogationis. ppr hoc
dr̄ Mat. xix. Si uis perfectus esse uade
uende quod habes & da pauperibus. Non
dicit: Si uis saluari. sed si uis perfectus ēē.
Facite uob sacculos. i. repositoria bonorum.
qui nō ueterascunt. & que sint illa ostē
dit dicens. thesaurū indeficientē ī celis.
ibi enī nō potest esse corruptio ab intrinseco
nec p consequens inueteratio. Quia quod
antiquatur et senescit, ppe interitū est.
& dicit᷑ hebr. viii. similiter et non potest
uiolentia ibi fieri ab extrinseco. io subdr
Vbi fur non appropiat & c̄. iste aūt the
saurus acquiritur p predictā elemosina
rum largitionē. un̄ Mat. 19. quū dixisset
saluator. Vende que habes & da paupibus
subiunxit. & habebis thesaurum in celo.
Vbi enim est thesaurus tuus. i. res a te

amata & desiderata. ibi & cor tuū erit
quia scdm Aug. aīa uerius est ū amat
q̄ ubi animat. Sint lūbi uri precincti.
hic ponitur secundū stabiliens in fide
i. prestolatio iudicij futi ū fideles q̄ nūc
conculcant̄ & depmunt̄ honorabunt̄
& io ex tali expectatiōe solidant̄ ī fide
disponentes se ut possint secure illud
iudiciū expectare. & ad hoc īducit sal
uator dicens. Sint lumbi uri pre. Lūbi
mentis sunt uoluntas & intellectus. ex
quibus procedunt cogitationes male. lū
bi uō carnis sunt in quibꝫ uiget motus
luxurie. & utriqꝫ lumbi sūt precīgendi
i. coarctandi ab illicitis cogitationibus
& operibus. & lucerne ardentes i. doc
trina clā procedens ex clā caritate. ī ma
nibꝫ uris. implendo ope. & uos similes
hoībꝫ. & c̄. & i. sitis discreti uigiles &
soliciti de ura custodia expectando dn̄i
uenturū ad iudiciū sic antiq pr̄es expec
tabant eū uentur̄ in carnē. & tūc eritis
similes illis. ut quū uenerit & pulsaue
rit. Venit autē dn̄s ad iudicium pmo
ī morte cuiuslibet qa talis presentabit̄
ī iudicio qualis inuenietr̄ in morte q̄tū
ad gratiā uel culpam io seq. Bt̄i serui illi
quos quū uenerit dn̄us in eoꝝ morte. ī
uenerit uigilantes. i. in statu grē & nō
ī pccīs dormientes. Amen dico uob. i. fi
deliter assero qꝫ precinget se & c̄. i. pm
pte et sine retardatiōe ministrabit illī
uitā btām. si uenerit ī scdā uigilia. scdm
greg. btm greg. prima uigilia est custodia pue
ricie maxime postq incipit usus rationis
ī pueris. Scda uigilia est custodia iuuētu
tis. 3ā status uirilis. q̄rta senectutis. qa in
quolibet statu aliq moriuntur & io in q̄
libet statu fideles debent esse parati per
iusticiā ad recipiendū mortē. conr ad hoc
īducit exemplum dicens. hoc autē scitote
et c̄. & patet lrā. Ait autē ei petrus. hic
conr ponit̄ terciū stabiliens in fide qd̄ ē

exigentia officij. Qa prelati q debēt alios
ī fide firmare debent esse in fide magis so
lidati. & io debēt uigilare non solū sr̄ se
sed etiā sup gregē sibi cōmissū ne īsurgat
aliqd fidei et moribꝫ contriū. & hoc est
qd dr̄ respondēdo ad q̄stionē petri. Quis
putas est fidelis dispensator & c̄. q. d. lic&
quilibet debeat uigilare sup custodiā sui
tn̄ hec precipue prelatis incūbit qa sunt
dispensatores & io debent esse uigiles &
soliciti ut ministrent subditis bona spū
alia. & hoc designat̄ quū dicitur. ut det
illi in tpore tritici mensurā. tpūs tritici
uocat̄ tpūs euangelij. un̄ & xp̄s grano
tritici se cōparat. ioh. xii. Mensurā. Qa
boni prelati debent administrare subdi
tis spūalia scdm eoꝝ pportionē & capa
citatē. Btūs ille seruus quē quū ueneīt
dominus. in morte ipsius. inuenerit ita
facientē. i. bona spūalia fidelr̄ dispensā
tem. Sup oīā que possidet constituet
eū. Quia in btūdine eterna cōseqtur
bonum infinitū quod īcludit oīa bona.
Qꝫ si dixerit seruus ille & c̄. nō cogitan
do de aduentu dn̄i in morte. & per hoc
malis opibus se occupauerit que sūt cau
sa ruine subditis. quod notatur quū dr̄.
& cepit pcutere pueros & c̄. Tūc enī pre
latus pueros pcutit qn̄ subditos suo ma
lo exō peccare facit. Veniet dn̄s serui illi
ex insperato repetens debitū mortis. &
diuid& eū a bonis presentis uite, ut di
uid& eum sepando aīām a corpore. par
temqꝫ eius ponet cū infidelibus. i. cū dāna
tis. & subdit causā quare tales plus dam
nandi sint subditis malis dicens. ille āt
seruus qui cognouit uoluntatē dn̄i sui
cuiusmodi sunt prelati qui sciunt uel de
bent scire scripturas sacras in qbꝫ uolun
tas dn̄i exprimitur. uapulabit multis. i.
uerberabitur uel punietur multū. quia
talis nō peccat ex ignorantia q diminu
it de peccato sed ex certa malicia. Qui āt

non cognouit. cuiusmodi sunt subditi ꝑ
qui ut in pluribus sunt illitterati. Vapu-
labit paucis. i. minus punietur. qa talis
peccat ex ignorantia que diminuit de
peccato ñ fuerit affectata sicut quū ali
quis uult ignorare illud quod tenet̃ fa-
cere uel uitare ut licentius pecc̃. ex ꝑ
magna enim libidine peccandi prouenit
quum aliquis uult ignorare illud cuius
scīa posset eum a pc̃co impedire uel retra-
here/ & in persona taliū dicitur iob. xxi.
Qui dixerunt deo recede a nobis scientiā
uiarū tuarū nolumus. Omnia autē. hic cōnr
ponitur quartū stabiliens in fide. qđ est
magnitudo beneficij collati. qa nō solū pre-
lati debent esse stabiliores aliis in fide sed
etiā illi qui plus ceteris acceperunt a deo
gratijs gratis datis que dantur ad utilita-
tem ecclie & promotionē fidei. cuiusmi
est noticia scriptarū et gr̃a miraculorum
et consilia. & hoc est quod dicit̃. Oī aut̃
cui multū datū est. s. de predictis gratijs
& multū queret̃ ab eo. non solū sibi sed
etiā alijs proficiendo. & cui cōmendauerīt
multū. Differt cōmendatū a dato. & iđo
ꝑ cōmendatū non intelligitur hic noticia
scripturarū. sed magis docendi offīm quod
est regimen annexum. uñ et subditi dnr
esse commendati seu accōmodati cure pas-
toralis scđm qđ dicit aplus pa thi. vi. depo
situm custodiet. a talibus plus reqritur ut
supdictū est. & quia grē gratis date non
ualent ad salutē nisi sint cū caritate. iđo
subdit̃. Ignem ueni mittere in terrā. s. ca-
ritatē dei et proximi. & qđ uolo ñ ut ac-
cendatur. i. augmentet̃. quia caritas me-
retur augeri ut aucta mereat̃ et perfici.
& qa passio x̄ quā ex maxīa caritate pro
nobis sustinuit est maximū caritatis in-
centiuū. iđo subdit̃ baptismo autē habeo
baptizari baptismū appellat suī sanguinis
effusionē. ex quo baptismus & alia sacra-
menta ecclie habent efficaciā. & quomodo

coartor & usq; dū pficiatur. Qđ duplicit̃
exponitur. uno mō ut p hoc intelligatur
magnū desiderium eius pficiendi nr̃a; sa-
lutem per suā passionē. Alio mō ut per hoc
intelligatur tristicia & anxietas āi que
fuerunt ī eo iminente passiōe. ut p hoc
ostenderet ueritatē humane natē. & qa
post passionē xp̄i ad predicationē euāge-
lij multi crediderīt alijs pꝫoīs sibi cōiūctis
ī infidelitate remanentibꝫ et psequēti-
bus eos usq; ad mortē. ut patet de sancto
Crisanto & patre eius. iđo seq̄. Putatis quia
pacē ueni dare et c̄. & p; sn̄ia ex dictis
Mat. x̄. f. dicebat autē. hic cōnr ponūt̃
attrahentia ad fidē. et primo ostenditur
ppositū. 2°. remouet̃ dubiū. Quū aut̃ uadis.
Circa primū sciendū qđ duo sunt ualde
attratiua ad fidem inter alia. Primū est oracula p-
phetarū que expresse loquūt̃ de aduētu
x̄ in mundū qtū ad conditionē persone
uenientis & qtū ad determinationē tpris
et aliarū circunstantiarū sicut plenius de-
claraui in quadā qstiōe de qlibet de aduē-
tu xp̄i que ppr prolixitatē omitto. &
quia iudei saltē legisperiti in oraculis ppha-
rum erant edocti. iđo arguit eos saluator
de hoc qđ attratiuū ad fidē nō cognoscebant.
& tñ de dispositiōe aeris futura p signa
iudicabant. que tñ sunt fallibilia. Oracu-
la autē prophetica sunt certa. & hoc est
qđ dr̃. Quū uideritis nubē & c̄. & conclu-
ditur. hoc autē tpus. s. aduentus x̄ qđām
pbat̃ p scriptās ppharū quas habetis. uñ
& Dañ. ix. tempus aduentus xp̄i determīat̃
scđm certū numerū ebdomadaꝝ annorum.
Scđm attratiuū ad fidē est conditio euāglice
doctrine que si proponeret̃ alicui sapienti
qui tñ non eēt imbutus aliqua lege. & cum
hoc alie legis diuinitus & humanitus tđite
nāli iudicio rationis iudicaret legē euāge-
licam puriorem sanctiorē & pfectiorē lege
ueteri. & multo plus alijs legibꝫ humanitus
confectis sicut est lex Machometi & cōsilis

& hoc est qđ dicit saluator. Quis autē ex uobis ipis .i. naturali iudicio ratiōis. Non iudicatis quod iustū est recipiendo doctrinā euangelicā tanq̃ perfectissimā. Quū autē uadis cū aduersario. Hic remouet dubium. q̄a sup̄ dixerat saluator. nō ueni pacē mittere. posset aliq̄s credere q̄ intellexisset de omni pace. qđ non est uerū. sed solū de pace illa in qua aliqui concordant in malo. ĩō dicit. Quū autem uadis cum aduersario &c. hic accipit aduersarius frater uel proximus ab illo iniuste lesus qui habet causā trahendi ad iudicē illū qui lesit eū. & talis est reconciliandus p̄ satisfactionē debitā. put fuit expositū plenius Mat. v. d. alioqn sequeretur maior punitio a deo. Capm

ADERANT [illegible]

autē. Postq̃ saluator induxit discipulos suos ad fidei cōstantiam. hic inducit pc̄cores ad penitentiā & p̄o ponitur x̄ monitio. 2º. peccatorū conuersio. cap. xv. Prima in duas. Quia primo ponitur informatio penitentium 2º. confutatio ĩpenitentiū. xiiii. cā. Circa primū primo poiť penitentie motiuum 2º. penitendi modo. ibi. Ait autē illi q̃dā. Prima in duas. Quia primo scribit motiuū penitentie. 2º. ex hoc sequentis fructus ecclie. ibi. Dicebat ergo. Prima in duas. Q̄a circa motiuū penitentie p̄o ponit xp̄a instructio. 2º. instructiōis confirmatio. ibi. Erat autē docens. Circa p̄mū inducit xp̄o ad penitentiā p̄o per ex. 2º. p rationē sūptā ex parabola ibi. Dicebat autē. Circa p̄mū sciendū q̄ motiuū ad penitentiā frequēter contingit ex morte repentina & horrida aliquorum de quo ponunt hic duo ex. p̄mū est de galileis a Pilato interfectis dū actu essent occupati in sacrificiis. de q̄bus cirillo est duplex opio. Dicit enī Cyrillus q̄ isti fuerunt sequaces iude galilei de quo dr̄ act. v. q̄ auertit ppl̄m in die pp̄ pfōnis q̄a dum iudei profiterentur se esse subditos romano ĩpatori ut dictū est sup̄. 2º. cap. iste Iudas galileus dicebat q̄ hoc erat eis illicitū. s. recognoscere aliquē dn̄m p̄ter deū qui eos abduxerat de egypto & fecerat sibi ppl̄m peculiarē. & multi cōsenserūt ei in tantū q̄ postea p̄hibebant oblatiōes fieri pro salute imperii romani. de quo Pilatus indignatus repente cū multitudine romanorum uēit sup eos sacrificantes secd̄m ritū suum & interfecit eos ita q̄ sanguis interfectorū fuerit mixtus cū sanguine sacrificiorū. In scholastica ū historia. dr̄ q̄ fuit quidā mag̃ de galilea q̄ dicebat se esse dei filiū & dū multos seduxisset & secū duxisset ĩ montem Garizin promittens se inde ascensurū ĩ celū & dū illi sacrificarent sicut filio dei Pilatus superueniens eos cū armis ĩterfecit ne maior seductio fieret. & hoc est qđ dr̄ hic. Aderant aūt quidā in ip̄o tp̄e nunciantes illi de galileis predictis duplici de causa. Una erat q̄a aliq̄ eorū uolebant notare xp̄m de consimili seductione. Alia causa erat quia alli illam occasionē subitā et horridā horribilibus p̄ peccatis ipsorū occisorum ĩputabant. & secd̄m hoc dicit saluator. Putatis q̄ galilei hi pre omnibus pc̄cores sint. q.d. non est argumentū sufficiens. Un̄ subdit. Non dico uobis. Non negat eos pc̄cores fuisse & ppr̄ hoc pnisse. sed asserit duo. s. q̄ tal̄ mors non est argumentū sufficiens q̄ grauius peccassent oībus aliis. Quia frequēter dn̄s pc̄ca minus grauia punit in p̄nti uita. & grauiora post uitam p̄ntē differt q̄uis punienda. Asserit et q̄ nisi de pc̄cis propriis penituerint simil̄r peribunt. quod adimpletū fuit p̄ Titū & Vespasianum in destructiōe ciuitatis ihrl̄m et occisione pp̄ iudaici qui non penituerat de occisione xp̄i & aliis pc̄cis suis. fideles enim qui tunc crediderunt xp̄m an̄ aduētū Titi

& Vespasiani per angelū fuerīt moniti ut recederent de iudea. & tūc tīsierūt ad regnum Agrippe qui erat cōfederat' romanis. Secundū autē ex° ponit° quū dr. & sicut illi x. & viii. sr quos cecidit turris in Siloea. isti erant ierosolimitani & dū edificarent quādā turrī in loco dicto subito cecidit super eos & oppressit. quā ruinā aliq̄ ī putabant enormitati pccōꝝ suoꝝ. de quo simile sententiā dicit xp̄s sicut de pō ex°. Dicebat autē hanc similitudinē. hic inducit saluator ad peñitentiā rōne sumpta ex similitudīe arboris q̄ prescindit° nisi faciat fructū. ex hoc excludens q̄ similr essent prescindendi de p̄nti uita & puniendi n̄ facerent fructū penitentie & bonorū operū. & hoc est q̄d dr. Arborē fici. i. gentē iudaicā. hūit q̄dā i. ip̄e deus cuius pfectio & pprietas n̄ pt a nobis exp̄mi aliq̄ determinato nōie secūdū q̄ dr. vi. —— ppone de causis causa prima superior est omni narratiōe. īō dicit°. Quidā indeterminate. plantatā in uinea suā. i. in iudea. que spāli m̄ dicebāt° hereditas dei. Dixit autē ad cultorem uinee i. ad angelū custodē & prepositū illi gēti qui tunc erat Michael ut hr Dan. x°. Ecce anni tres sunt. i. tria tp̄ra. tp̄us legis. tp̄s pphārū. tp̄s predicationis xp̄i. in quibus deus quesiuit fructū bonoꝝ opū a iudeis & non inuenit n̄ in ualde paucis q̄ q̄si nihil cōputant° respectu tante m̄ltitudīs ut pat& predicta tp̄ora cōsideranti. Succinde ergo illā. in quo oñdr q̄ meruerat occidi & de terra illa eici. quod factū est postea p Titū & Vespasianū qui multos de illi occiderunt & alios captiuos de tra eiecerunt. Domine dimitte illā. Quia āgeli pro illi quos custodiunt īterpellant diuinā clementiā. uñ & destructio ciuitatis & ppli dilatata est p. xlii. annos post passionem xp̄i. Usq; dum fodiam circa illam mittendo illi terrorē diuinoꝝ iudiciorū. & mittā stercora. oñdendo eis feditatē & abominationē pccōꝝ suoꝝ. p que solent hoīes penitere de pccīs suis. & si quidē fecerit fructū. In illi. xlii. ānis dicte dilationis multi de iudeis pēitentes & conuersi ad fidē fructū bonoꝝ opū fecerīt. ut pat& act. 2°. & ī plibꝫ aliis locis. Sin autē succindes eā. Quia īpēitentes & in sua perfidia remanentes fuerūt occisi et captiuati p Titū & Vespasianū ut predictum est. Erat autē. hic cōtr ponit° doctrine xp̄i confir. p sequēs miraculū. ubi pō notat° locus quū dr. Erat autē docens in synagoga eoꝝ. ī loco cōi ū cōueniebant iudei. & tp̄s quū dr. Sabbatis in quibꝫ hoīes debebant intēdere diuino cultui & ad audiendū ūbū dei. & ecce mulier que hēbat sp̄m īfirmitatis. i. infirmitatē a sp̄u maligno īflictā uel causatā. Q̄d pat& ex hoc q̄d īfra dr subdit°. Hanc autē filiā Abrahe quā alligauit Sathanas. s. uinculo īfirmitatis. xviii. annis. ex quo pat& diuturnitas infirmitatis. & erat inclinata nec poterat sursū respicere. in q̄ appar& īfirmitatis grauitas & deformitas. & ista exp̄muntur ut miraculū maiꝰ sequēs & euidentiꝰ ostendat°. uñ subdr. & cōfestim erecta est. Lic& eñ p nām possent aliq̄ infirmitates curari. nō tñ in īstanti. Respondens autē Archisinagogus. i. p̄nceps synagoge. & dr ab archos q̄d ē princeps & synagoga. Sex dies sunt in q̄bus oport& opari. hoc intelligitur de opibꝫ seruilibꝫ. sed opatio miraculoꝝ que ordinantur ad dei gloriam & uidentiū deuotionem excitandā poterat fieri in die sabbati & conuenientius illa die q̄ ī aliis eo q̄ illa dies erat ordinata cultui diuino & deuotiōi ppli. & hoc oñdit xp̄s ex° sensibili. quū dicitur. Ypocrita unusq̄sq; urm. & c. & patet lra. & quū hoc diceret erubescebant omnes aduersarii eiꝰ cōsu

| si

sua rationabili responsione cui nō poterat contradicere. Circa qđ considerandū qꝫ xp̄us confundebat aduersarios suos aliqñ exemplis sicut hic. aliñ miraculis sicut sup̄. v. Ut autē sciatis qꝛ filius hoīs hꝫ ptātē pc̄ca dimittendi in t̄ra ait paralitico tibi dico surge & c̄. aliqñ scripturis. sic Mat̄ xxi. Nunq̄ legistis qꝛ ex ore infantiū et lactentiū pfecisti laudē & c̄. Aliqñ rationibꝫ certis. sicut Mat̄. xxii. cuius est imago hec & supscriptio & c̄. aliqñ testimonijs. Ioh. v. Uos misistis ad ioh̄e; et testimoniū phibuit ueritati. Dicebat ergo. Postq̄ saluator posuit penitētie motiuū. hic cons̄r ondit sequentē ex hoc ecc̄ fructū. Circa qđ cōsiderandū qꝫ hic & penitentes & cōuersi ad fidē catholicā pō fuerint pauci & abiecti tpōribꝫ psecutionis tyrānoꝝ & heticoꝝ tñ deus postea īduxit aliq̄s penitentes ad fidē q̄ fuerūt magni hoīes scientia et uita sicut fuit Ambrosius Aug̃ et consiles. per q̄s ecc̄lia fuit ualde exaltata. put continet̄ hoc ī duabꝫ parabol' que exposite sūt Mat̄. xiii. c. e. Ait autē illi. Postq̄ saluator supra posuit peītentie motiuū & sequētē fructū. hic cons̄r ostendit penitēdi modū circa qđ sciendū qꝫ ī penitentibꝫ est t̄plex difficultas ad opera ūtutū. Una est ex corruptione nature per peccatū p̄moꝝ parētū ex qua causata est in humana natā pnitas ad malū & difficultas ad bonum scđm qꝫ dicitur gen̄. 8. sensus & cogitatio hūani cordis prona sunt ad malū ab adolescentia sua. Secunda est qꝛ ex peccatis preītis causatus est in ip̄is peccantibꝫ q̄dā habitus uel saltē dispositio inclinans ad pc̄ca similia. Tertia est ex difficultate operis ūtuosi qꝛ ūtus est circa bonum et difficile. & ideo modus tendendi ad hoc qꝫ sit efficax debꝫ cū magno conatu fiē & hoc est qđ dicitur. Contendite īntrare p angustam portam. & per hoc etiā sol

uit̄ q̄stio pposita de paucitate saluādoꝝ quia pauci respectiue inueniunt̄. ita ferunde penitentes qꝫ nō īpediant̄ ppr dictas difficultates. ideo subdit̄. Multi querēt intr̄e et nō poterūt. & isti sūt tepidi predictis difficultatibꝫ īpediti. & quia nō semp durat tp̄us penitendi. iō seq̄. Quū autē intrauerit paterfamilias. Iste paterfamilias est xp̄o qui per ſ passionē suā intrauit gl̄iam ut habet̄ infra. xxiiii. cap̄. Oportuit pati xp̄m & ita intr̄e in gl̄iam suā. ex quo etiā ondit̄ qꝫ alij non habebunt ingressū facilē. Et clauserit ostium. penitentie. in morte peccatori Clauditur ostium penitētie. Incipietis foris stare, ꝛ pulsare in quo onditur penitentia post mortē sed infructuosa. scđm qꝫ dicit̄ sap̄. v. dicentes intra se penitentiā agētes et c̄. Tunc incipietis dicere manducabimus corā te et cet̄. & hoc potissime refertur ad iudeos. inter quos xp̄o cōūsatus fuit. & ī plateis eoꝝ docuit. Nescio uos unde sitis qꝛ nesciet eos sciā approbationis sed reprobationis. ibi erit fletus. In fletu o duo sunt. s. tristicia aī ex q̄ procedit fletus corporalis. & scđm hoc fletus erit in damnatis g̃nalr̄ tam demoībꝫ q̄ hoībꝫ. aliud est ex parte corporis. s. resolutio lacrimarū turbatio cerebri et oculoꝝ. & q̄tū ad hoc fletus nō p̄t esse in demonibus nec ī aīabus sepatis, sed post resurrectionē in hominibꝫ damnatis erit t̄batio cerebri et oculoꝝ, nō tñ fluxus seu resolutō lacrimarū. qꝛ cessante motu celi cessabit oīs g̃natio & corruptio. Stridor autē dentium nō īportat aliquā corruptionē & iō poterit ibi esse. Quā uideritis Abrahā et cet̄. hoc autē erit, pprie in extremo iudicio qñ reprobi uidebūt electos resurrexisse in corporibus gl̄iosis et audient uocē iudicis eos uocantis ad regnum celeste et condemnantis reprobos ad penā gehēne scđm qꝫ dr̄ Mat̄. xxv. tunc eīm uide

bunt se expelli per demones executores
diuine iustitie. Et uenient ab oriente et
ab occidente et c. Quia ab uniuersis parti
bus mundi gentiles conūsi sunt ad fidē
qui tunc recipient glīam in aīa et corpore
Et ecce sunt nouissimi q erant pmi. s. iu-
dei qui erant pmi ad recipiendū bnficia
dei erunt posteriores gentilibꝫ propter
suā incredulitatē. et hoc est qđ dicit apls
ro. xi. cecitas in parte contigit in israel
donec plenitudo gentiū intraret et c. In
ipā die. hec est pars incidētal. Aliq enī
phiseorū nō potentes doctrine x cōtradi
cere p cautelā uoluerūt terrere et sic eī
doctrinā īpedire dicentes. Exi et uade
hinc qa herodes uult te occidere. De quo
uidet q tūc erat ī terra herodi subiecta
uel tn̄ uidet q isti dixerūt falsū ex hoc
qđ hr infra. xxiii. herodes autē uiso ihū
gauisus est ualde erat autē ex mlto tpre
uidere eū et c. Xpūs autē in sua resposi
one ondit se talibꝫ nō terreri nec a bōis
opibꝫ īpediri dicens. Dicite uulpi illi. i.
herodi. Vulpes enī est aīal dolosū rapax
tortuose incedens et fetidū sic princeps
malus, qualis erat iste herodes est dolosus
p machinationē mali rapax reis alieni et
tortuose incedens p peruersitatē iudicij
fetidus p infamiā nōis sui. Ecce demonia
eicio. i. nō possunt resistere quā tn̄ sit ma
ioris ptatis q herodes. q. d. nō habeo timere
eū. Et sanitates pficio hodie et cras. Quia
xpūs predicauit duobꝫ annis ista bnficia
conferendo et ī tertio anno sue pdicatio-
nis passus est secūm alios autē in qrto. ut
hodie et cras. i. paucis diebꝫ usq; ad tpūs
passionis mee in ihrlm. Quia nō capit pphā
pire extra ihrlm. qa cōueniens fuit xpm
pati in loco pphaꝝ q est ihrl; ut patet ex
decursu ueteris testamenti. Vn̄ et de Ma-
nase rege iuda dicit iiii. regū. xxi. q im-
pleuit ihrlm sanguine pphaꝝ usq; ad os
et iō cōueniens fuit xpm ibidem pati. tū

q est caput omīū pphaꝝ tū qa oīs pphe
de eo scripserunt secūm q dr act. x. huic
omnes pphe testimoniū phibent. et ppr
dictā occasionē exprobrat cont ciuitati
ihrlm dicens. ihrlm et c. et patet sententia
ex dictis Mat. xxiii. g. [illegible]

ET FACTVM est. Posita infor-
matione penitentiū. hic cont
ponitur confutatio īpenitētiu;
Dicuntur autē īpenitentes proprie q ad u-
bū xpi nō conterebant sed potius īdura
bantur in malis suis et insup x insidia
bant quales erant phisei et legisperiti. po
igi poit istoꝝ cōfutatio. 2° simpliciū īfor
matio ibi. Ibant autē turbe. pa diuidit
ī qtuor: qa pmo confutat eos de igrantia
2° de supbia ibi. Dicebant aut et ad īuita
tos. 3° de cupiditate. Dicebat autē et ei
4° de ingratitudine ibi. At ille dixit. et
Circa pmū sciendū q inuidia excecat
ītellectū. et iō phisei et legispiti ex īui-
dia circa pmū excecati dicebant eū legi
transgressorē eo q curabat in sabbato. qđ
tn̄ est falsū ut dictū fuit cā pcedenti. et
hic iterū ostenditur ad maiorē cōfirmatio-
nē in curatiōe ydropici quā dr. Et factū
est quā intrasset in domū cuiusdā prin
cipis phiseoꝝ. iste inuitauit xpm ut pa
tet ex sequentibꝫ. et uidet q hoc fecerit
maliciose et nō ex deuotiōe. iō subdit.
Et ipi obseruabant eū attendentes si ī
epulas aliquid diceret aut faceret unde
possent eū accusare. Et ecce homo qdā
ydropicus. et dr ab ydor q est aq. quia
ydropicus hr aquā inter carnē et cute;
Erat ante illū. Dicit Cyrillus q iste nō cirillus
petebat a x sanari timore phiseoꝝ sed
solū se ostendebat ut xpūs eū uidens
eiꝫ misereret. Et respondens ihs. nō ad
uerba qa sibi questio nō proponebatur
sed ad cogitationes phariseoꝝ et legispi
toꝝ q cogitabant curationē in sabbato
esse illicitā. At illi tacuerūt. Quia si

dixissent nō. timebant ab eo rōne con futari. si autē dixissent sic non hēbant frontē ipm̄ de hoc accusandi. Ipē uero apprehensū eū sanauit ac dimisit. q̄a p īpositionē manus ipm̄ curauit & post ea manū retraxit. & respondens cogitationibꝫ eoꝝ quibus cogitabant factum illud illicitū dixit ōndendo illud esse licitū & bonū p ex̄ aīalis bruti cuiꝰ piculo licitū erat succurrere in sabbato & scdm̄ ipos & multo fortius succurrēdū est hōi. ppter quē facta sūt aīalia bruta et q̄ factus est ad imaginē dei. & nō poterant ad hoc respondere tanq̄ cōfusi euidenti rōne. Dicebat autē. hic cōnr cōfutat eos de supbia & ambitiōe indebita honoris. qđ notatr̄ quū dr̄. intēdens q̄m p̄mos accubitus eligerent. i. p̄mas sedes ī conuiuijs solemnibus. Quū inuitatus fueris ad nuptias nō discūbas in p̄o loco. p p̄mū locū nō solū intelligit̄ hic honorabilior sessio in cōuiuijs solēnibus. sed etiā q̄libꝫ electio uel postulatio seu pmotio ad aliquā dignitatē. & hoc patꝫ ex hoc qđ premittitur. Dicebat autē & ad īuitatos parabolā. Parabola est alterius rei sigficatiua. Ad dignitates autē nullꝰ debet se ingerere sed alios meliores se preponere q̄tum est in se. Alioquin inuitator principalis. s. deus a quo est omnis potestas deiciet eū a sua diḡtate saltē spūaliter sententia damnationis. aliq̄n etiā deici et eos pena tp̄oralr̄ depositionis. Si autē humiliter refugiens sicut faciebant p̄res antiq̄ ut ḡgorius Ambrosius & cōsimiles tamen si ex obedientia suscepit & ex caritate fraterna ea bene usus fuerit tandē celestē gloriā obtinebit. iō subdit̄. & erit tibi gloria & c̄. cuius ratio subdit̄. quum dicitur. Quia oīs qui se exaltat. presūptuose se dignitatibus ingerendo. hūiliabit̄. modo predicto. & q̄ se humiliat. nō fallaciter & ficte scdm̄ qꝫ dr̄ ecctiastici. xix. est q̄ neq̄ter se humiliat & īteriora eius plena sunt dolo. sed ueraciter & ex corde. exaltabitur. scdm̄ qꝫ scribit̄ pū. xxix. humilē spū suscipiet glīa. Dicebat autē. hic cōnr arguit phīseos de cupiditate q̄a faciebant cōuiuia nō moti pietate sed ꝯ magis cupiditate intendentes per hoc conseq̄ aliquā utilitatē seu honorē p adiutorium illorum quos uocabant ad cōuiuia. & hoc est qđ dicitur. Dicebat aūt et ei q̄ se inuitauerat. ut pro refectione corporali respondēt ei spūalem. s. documentū pietatis. Sciendū tn̄ qꝫ licet dirigeret uerbū ad ipm̄. tn̄ p hoc alios assistētes qui erant ī hoc culpabiles arguebat. Quū facis prandium aut cenā noli uocare amicos. i. ppr̄ amiciciā secularē. neq; frēs tuos. i. ppr̄ consanguinitatē. neq; cognatos. i. ppr̄ affinitatē. neq; uicinos. i. ppr̄ familiaritatē. ut ppr̄ aliquā utilitatē consequendā. ideo subdr̄. Ne forte et ipi reinuitent te. ista reinuitatio ītelligit̄ cuiuscūq; boni tp̄oralr̄ recōpēsatio Notandū tn̄ qꝫ si uocentur predicti ad conuiuia ppr̄ caritatē nutriendā meritoriū est. si aūt ad lasciuiā aut gulā exercendā peccatū est. si autē ppr̄ quādam liberalitatē seu uanitatē indifferens est & pot̄ bene fieri & male; put ad finem ulteriorē ordinat̄ qui pt̄ esse bonus uel malus. Sed quū facis cōuiuiū. motus pietate. uoca paupes. carentes sensu. debiles. carentes conatu. cecos. p̄uatos uisu. & btūs eris. q̄a deus retribuꝫ tibi. Pietas eni ad oīa utilis est. pmissionē hn̄s uite q̄ nunc est et future. p̄a tbi. iō subdr̄. Retribuet̄ eni tibi. In resurrectionē iustoꝝ. Sequit̄ hoc autē quū audissꝫ quidā de resurrectiōne. motus uerbo x̄ proruūpit in hec uerba. Btūs qui manducabit panē in regno dī. Dicunt aliq̄ qꝫ p panem iste intelligebat btitudinem nr̄ām q̄ consistit ī uisione & fruitione deitatis x̄ principalr̄. & huma-

x̄ps; loq̄ntꝫ

nitatis, scđario qui uocat se panem uite.io.
vi. Alij autē dicūt q̄ iste erat rudis & car
nalis credens q̄ resurr̄ futa esse & ad uitā
cibis corporalibus indigentē sicut sarra
ceni & iudei moderni. & uidet̄ uerio. q̄
stati xp̄us respondens ꝓposuit parabolā
de ijs qui ꝑꝑ suā ineptitudinē n̄ exclu
dendi sunt a cōuiuio celesti. At ille dix
it. homo quidā. hic cōñr maxime argu
it eos de ingratitudine quia iudei pre
ceteris gentilibꝰ fuerūt inuitati ad b̄ti
tudinem celestē. pᵒ per ꝓphas. 2ᵒ. p ip̄m
xp̄m eis predicantē in ꝑsona propria
3ᵒ. p ap̄los. & t̄n renuerūt uēire p fidem
& iō uocati sunt gentiles scđm q̄ dicit̄
act̄. xiii. Uobis oportebat p̄mū loq uer
bum dei. sed q̄a repulistis illud & īdig̊s
uos iudicastis eterne uite ecce cōūtim̊
ad gentes. sic eni precepit nob̄ deꝰ. & hoc
est qđ dr̄ parabolice. homo quidā. i. x̄
uerus homo uerus deus. fecit cenā mag̊
i. statuit celestē b̄titudinē. que uocatur
cena. eo q̄ est refectio ultima. & uocau̇
multos. Quia uult omnes hōes saluos fi
eri. pa. thi. 2ᵒ. & misit seruū suū. i. seruos
accipiendo singulare pro plurali. sic exo.
viii. uenit musca grauissima. i. multitudo
muscarū. & ceperūt omīs simul excusare.
i. p mala opa se retrahere. & accipit hic
om̄s pro maiori parte. q̄a pauci saluant̄
respectiue ut dictū est capl̄o precedenti.
Uillam emi. hic notant̄ supbi p d̄ñium
uille emptū. quia supbi uolunt alijs do
minari. Iuga boum emi quinq;. Per hoc
intelliguntur cupidi terrenis inmis ītē
ti, finem suū ibi constituentes. Uxorem
duxi. & p hoc intelligunt̄ carnales et
lasciui. ad ista ū tria uicia reducant̄ oīa
excludentia a b̄titudine celesti. scđm q̄
dr̄ io. i. canonica. 2ᵒ. Omne qđ est ī mūdo
aut est concupiscentia carnis. aut cōcupis
centia oculoꝝ aut supbia uite. Exi cito
ī plateas & uicos ciuitatis. & c̄. Q̄a pncipi[19]

iudeoꝝ & sacerdotibus & legispitis &
maioribus illiꝰ pp̄ ꝑꝑ sua peccata dimissi
a deo paupes & simplices & publicāi illiꝰ
pp̄ uocati sunt. ut patet ī ap̄lis & ī pl̄ibꝰ
alijs ex decursu euāgelij. & adhuc locꝰ
supest. Q̄a nō solū de iudeis. sed etiā de
gentibꝰ per diuersas partes orbis missi
sunt uocati ad fidem & ad gloriam. ut
predictū est. & hoc notat̄ quū dicitur
Exi in uias & sepes. i. extra iudeā dis
currendo ad pplm gentilē. sic fecerūt
ap̄li ut predictū est. Dico autē uobis
q̄ nemo & c̄. Non est intelligendū p
hoc q̄ nullus de iudeis sit saluatus. sed
q̄a pauci cōpatiue, sicut coī modo loq̄ndi
dr̄. nemo est in ecclia uel in foro q̄n sūt
ibi pauci. Ibant autē turbe. Pōita confu
tatione īpenitentiū. hic cōñr poīt̄ īstruc
tio sequentium xp̄m. & pᵒ simplici ūbo
2ᵒ. parabolico. ibi. Quis enim ex uobis. circa
p̄mū dr̄. Si quis uenit ad me. i. uult ue
nire p fidē credendo. sicut sunt seculares
uel statū pfectionis assumendo. cuiusmᵒ
sunt religiosi. & non odit pr̄em suū & c̄.
hic accipitur odium large in q̄tū ppter
turbationē parentū & amicoꝝ nō dimit
tit uenire ad fidē catholicam, sicut patet
de scō Crisanto & multis alijs. uel de scl̄o
ad religionē. adhuc autē & aīam suam
i. uitā corporalē eam cōtemnendo ꝓpter
deū paratus uitā suā exponere ꝑꝑ fidē
ī casu necessitatis occurrente. Non potest
meus discipulus esse. Discipulatus aūt
xp̄i dupl̄r potest intelligi. Uno mᵒ ḡnal̄r
scđm statū cōem fidelium. & ad hoc suf
ficit fides cū obseruatiōe mandatoꝝ. Alio
mᵒ cū hoc per obseruantiā consilioꝝ. Utq;
t̄n ī statu requirit̄ repressio cōcupiscētia
ꝝ carnaliū. magis t̄n in scđo modo disci
pulatus, q̄ī pᵒ. ideo seq̄. Et qui nō baiulat
crucē suā per carnis macerationē & concu
piscentiaꝝ repressionē. quis enim adduc̄
hic cōñr duas parabolas ad suū propositū

de egressu status perfectionis qui consistit in observantia consiliorum. & primo ostendit quid requiritur in tali aggressu. 2° quid in debito usu. ibi. Bonum est sal. Circa primum dicitur. Quis enim ex vobis volens turrem edificare. i. aggredi perfectionem evangelicam. Nonne prius sedens. i. quietatus a tumultu passionum deliberans computat sumptus. i. considerat si habeat illud quod ad hoc requiritur quod est promptitudo ad relinquendum omnia propter deum ut patebit postea. Ne postea quam posuerit fundamentum. quod consistit in observantia mandatorum. & non potuerit perficere quia non habet promptitudinem animi ad relinquendum omnia. quod est primum in statu perfectionis acquirende. talis fuit ille iuvenis de quo dicitur Mat. xix°. Qui observaverit mandata. cui dixit xpistus. si vis perfectus esse: vade et vende omnia que habes & da pauperibus & cetera. et sequitur ibidem quod abiit tristis eo quod multas haberet possessiones quarum amore fuit impeditus a statu perfectionis. & ideo non habuit sumptus ad perficiendum turrem cuius posuerat fundamentum. Aut quis rex. hic ponitur secunda parabola ad idem quum dicitur. Quis rex iturus committere bellum. hic accipitur rex quicumque vult aggredi perfectionis statum. Quia debet bene regere operationes & cogitationes suas. & habet omittere bellum. ad capiendum sibi celeste regnum secundum quod dicitur Mat xi°. Regnum celorum vim patitur & violenti rapiunt illud. Sic possit cum decem milibus & cetera. i. cum observantia decem mandatorum Sed quia non sufficit ad perfectionis statum acquirendum ut predictum est quia rex celestis venit ad eum: Cum xx. milibus. Quia duplam observantiam exigit ab eo. s. mandatorum & consiliorum. ideo subditur. rogat ea que pacis sunt assentiendo regi celesti in observantia consiliorum que incipit ab evangelica paupertate. ideo concluditur. Sic omnis ex vobis qui non renuntiat omnibus que possidet et cetera. Ex hac conclusione patet quod ista parabola & precedens vadunt ad istam intentionem. Bonum est sal. Ostenso quid requiritur in perfectionis aggressu. hic consequenter ostenditur quid requiritur in eius debito usu. s. discretio que requiritur in omnibus bonis secundum quod dicit apostolus ro. xii. Rationabile sit obsequium vestrum. & hoc est quod dicitur. Bonum est sal. i. discretio que est condimentum bonorum operum sicut sal est condimentum ciborum. Si autem sal evanuerit. i. discretio defuerit. in quo condietur. Quia opus bonum de genere inspiciendum est et inutile si careat discretione. sed foras mittetur. hoc est a perfectione cadet. unde et in collationibus patrum collatione 2a. Moisi abbatis declaratur per orationes et exempla quod illi qui ceciderunt a statu perfectionis hoc fuit communiter propter defectum discretionis. Capitulum xv.

ERANT AUTEM APPROPINquantes. Supra descripta est peccantium monitio ad penitentiam hic consequenter describitur eorum conversio ad iusticiam. & primo in generali. 2° in speciali. ca. 16. Prima in tres. & primo ostenditur quod peccatores redeuntes sunt benigne recipiendi. 2° caute nutriendi. ca. 17. Tertio devote instruendi ca. 18. Prima in duas. Quia primo describitur receptio benigna peccatorum. 2° docetur eorum satisfactio condigna. ca. 16. Circa primum ostenditur conversio peccatorum quum dicitur. Erant autem appropinquantes ei publicani & peccatores. Ex proposito emendationis vite ut audirent illum parati ei obedire. 2° subditur iniusta murmuratio malignantium quum dicitur Et murmurabant pharisei et scribe dicentes quia hic peccatores recipit & cetera. notantes xpistum de mala vita eo quod talibus amicabilem se prebebat. & sequitur responsio quum dicitur. Aut ad illos & cetera. in responsione ostendit quod peccatores redeuntes sunt dulciter recipiendi. & ad hoc inducuntur tres parabole. 2a incipit ibi. Aut que mulier. 3a ibi. homo quidam

habuit duos filios. quis ex uobis. hic ponitur pma parabola de oue pdita et humeris pastoris cum gaudio reportata et pat& sententia ex dictis Mat. xviii. cā. Aut que mulier. hic ponit̄ .2ᵃ. parabola de dragma pdita & reinuenta. ubi dr̄. Que mulier hn̄s dragmas .x. Mulier ista est sapientia diuina hn̄s .ix. ordines angelorum qi dragmas .ix. & .x̄. dragma est humana natura ad imaginē dei fc̄a et iō capax ipīo p cognitionē & amorē. ista dragma .x̄. fuit pdita p pcc̄a pmorum patrū. Nunc accendit lucernā. Lucerna est lumen in testa qa diuina sapientia lumen deitatis accendit in testa nr̄e mortalitatis ad qrendū nām humanā pditā & reducendā eam ad btitudinē. Nōne euertit domū. Ista domus est synagoga. que fuit euersa ut īueniret nā humana. & quū īuenerit cōuocat amicos. i. angelorum societates q cōgaudent de pccoribꝫ ad deū conuersis. scdm qd dcm̄ ē in parabola pcedenti & hoc iterum cōcludit̄. Ita dico uobis gaudiū magnū erit & c̄. Homo quidā. hic ponit̄ .3ᵃ. parabola de filio prodigo p quē designatur pp̄ls gentilis qui erat subditus pccis ut etiam quicumq pccor singularis. Dicit igr̄. homo quidā. i. ipe deus pro nobis humanatus hūit duos filios. i. duos pp̄los. s. iudaicū et gentilē. uel duos filios. iustos & pccores qui sūt filij dei in quātū sūt ad eius imaginē. lic& non sint filij dei p gr̄am. & dixit adolescentior. i. gentilis pp̄lus. Vn̄ & pp̄lus iudaicus uocatur filius dei pmogenitus. exo. iiii. filius meus pmogenitus israel. uel pccor qui dr̄ iuuenis moribus & iō dr̄ adolescentior filius. & diuisit illi substātiā. Quia dona dei oībꝫ largiūt̄ lic& diuersimode. Adolescentior filius pegre pfectus est. p multiplicatiōe pccorum elongando se a deo patre & a celesti ciuitate. & ibi dissipauit sbam suā. qa

p pcc̄a mortalia tollunt̄ bona grē & peiorant̄ bona natē. uiuendo luxuriose. luxuria spūali que ē idolatria qtū ad pp̄lm gentilē. & luxuria corporali. nō solum qtū ad gentilē sed & qtū ad pccorē īformē fidem habentē. facta est fames ualida p defectū uerbi diuini & sacre scpt̄e. Quia gētilibꝫ nō est data lex uetus nec oracla pphārum. scdm illd ps. Non fecit taliter omni natiōi & iudicia sua nō maīfestauit eis pccoribus etiā iudeis. in tali statu lex et pph̄e nō ualebant ad salutē. ideo subdr̄. & cepit egere. spūalibus bōis. & adhesit uni ciuium regiōis illius. s. diabolo qui est ciuis in regiōe umbre mortis. & misit illū in uillam suā. i. occupauit illum circa cupiditatē mūdanā. cuius uille diabolus dr̄ dn̄s. ioh̄. xiiii. Venit pinceps mundi huius & ī me nō hꝫ quicq. ut pasceret porcos. i. uicia q fetida sūt & īmūda. Vn̄ pa thi. vi. Dicit̄. radix oīū malorum est cupiditas. Quia sicut radix ministrat nutrimentū oībꝫ ramis arboris. sic abūdantia tporalium circa quā uersat̄ mūdana cupiditas administrat nutrimētū & fomētum oībus uitijs. & cupiebat īplere uētrē suū. & c̄. Qui a intentus cōgregatiōi tporalium qrit in talibꝫ sufficientiam intendens eā hr̄e p talia. lic& nō asseqt̄ intentū quia talia nō minuūt cupiditatē sed magis eā augent. qto enī aliqs plus hꝫ de bōis tporalibus tanto plus ad habendū maiora anhelat. scdm cōmūē btūs ggo. & hoc de cōi cursu accidere uidemus. & iō bene subdr̄. & nemo illi dabat. Quia nō assequit̄ qd intendebat. & quia consideratio huius defectus inducit aliqn̄ ad pniam. ideo subdr̄. Ipe autē in se reuersus. homo enim peccando extra se egredit̄ quia limites recte ratiōis transgredit̄. & iō penitendo ad se reuertit̄. Quanti mercenarij. i. seruientes pro mercede eterna in domo patris mei. i. eccl̄ia seu cōgregatiōe iustorum

abundant panibus. s. scilicet pane sacre scripture
per eruditionem & pane eucaristie per sacra-
menti receptionem. Ego autem hic fame pereo.
Quia si ad populum gentilem referatur hoc e-
dictum patet quod talia non proficiunt homini qui
diu manet in mortali peccato. Surgam. per
infidelitatis vel peccati derelictionem. & ibo ad
patrem meum. per vite meliorationem. Et dicam
ei pater & cetera. per veram fidei confessionem.
Quantum ad populum gentilem secundum illud. ro. x.
Corde creditur ad iusticiam. Ore autem confes-
sio fit ad salutem. Quantum ad peccatorem per
integram penitentiam & puram confessionem.
Quum autem adhuc longe esset. i. motus
ad penitendum non tamen perfecte contrictus
ad quam requiritur gratia divina preveniens
ideo subditur. Vidit illum pater illius oculo
clementie. Sequitur. Dixit autem pater ad ser-
uos suos. i. ad apostolos & ecclesie ministros
quibus precepit predicare non solum iudeis
sed etiam gentilibus. & non solum iustis sed etiam
peccatoribus. Cito proferte stolam primam. i. pro-
ferendam innocentiam & restituendam vere
conuersis & penitentibus. Et date anulum
in manu sua. i. predicate dandum anulum
fidei per caritatem operantis. Et calciamen-
ta in pedes. i. sanctorum precedentium exempla
quia calciamenta fiunt de pellibus ani-
malium mortuorum. Et adducite vitulum sagi-
natum & cetera. i. sacramentum eucaristie fide-
libus administrate in quo imolatus christus
qui est vitulus saginatus propter gratie pingue-
dinem. Et manducemus. Quia in primi-
tiua ecclesia non solum ministri ecclesie sume-
bant hoc sacramentum sed etiam totus populus
cotidie ut habetur act. 2°. Et adhuc semel in
anno quilibet christianus tenetur refici hoc sacra-
mento. & reficitur etiam cotidie quia sacerdotes
non solum sumunt hoc sacramentum pro se sed etiam pro
populo. Quia filius meus hic mortuus erat.
Morte culpe. Et reuixit vita gratie. Erat
autem filius eius senior in agro. Quia iudaicus
populus in cultu unius dei erat occupatus. //

Et quum veniret & appropinquaret domum. s.
ecclesie. audiuit symphoniam & chorum. quia
quum spiritus sanctus descendisset super apostolos ali-
osque discipulos in die pentecostes ceperunt
laudare deum variis linguis ut habetur act. 2°.
Tunc iudei qui erant in ierusalem audientes
voces eorum admirati sunt. & inceperunt
querere unde esset tanta gratia & exultatio
ideo subditur. Et vocauit unum de seruis. & in-
terrogauit quid hoc esset. Quia Petrus pro aliis
respondit ostendens quod erat ex dono spiritus sancti
quod iustificat venientes ad fidem catholicam
siue sint iudei siue gentiles. Unde & sicut spiritus sanctus
gratia data fuit gentilibus credentibus sicut et
discipulis christi in die pentecostes data fuerat
ut habetur act. x. de Cornelio & aliis genti-
bus qui erant cum eo. Et indignatus nolebat
introire. Quia iudei etiam ad fidem conuersi fu-
erunt admirati quod gentiles quos prius despe-
xerant equarentur eis in gratia. ut habetur act.
x. Unde quum Petrus redisset ierusalem illi qui
erant conuersi ad fidem catholicam de iudaismo
disceptabant aduersus illum eo quod communicauerat
cum illis ut habetur act. xi. Pater ergo illius egressus
suscepit rogare et cetera. Quia deus per apostolos
& specialiter per Paulum ostendit rationabiliter &
per scripturas quod gentiles non essent contemnendi
sed gaudendum erat ad conuersionem fidelium recipien-
di. Ecce tot annis seruio tibi sub lege Mo-
ysi. Et nunquam mandatum tuum preterivi. Man-
datum de cultu unius dei. licet enim multi
de iudeis fuerint idolatre tamen semper aliqui
remanserunt in fide & cultu unius dei. Et
illi proprie dicti populus iudaicus sicut & frequenter
pars nominatur nomine totius. Et nunquam dedisti
mihi edum. Quia toto tempore legis Mosaice num-
quam tantum beneficium datum fuit populo iudaico
quantum datum est tempore euangelii gentili populo
ad fidem conuerso. ideo omnia beneficia illius tem-
poris modica sunt & quasi nullius reputationis
respectu beneficiorum noue legis. Fili tu semper
mecum es. Quia semper aliqui de iudeis adhe-
serunt deo per fidem. & multi ex eis receperunt

fidem catholicā qui sūt participes bn̄ficio-
rū noue legis. Fili tu semp mecū es. Io sub-
ditur. & omnia mea tua sunt. Ceťa patet
ex predictis. Si autē referatur ista para-
bola ad iustū & pc̄corem reūtentē sic fi-
lius senior existens in agro est hō a iuuē-
tute in opibus uirtuosis exercitatus. Iu-
nior autē filius est pc̄cor penitens q̇ diu
male uixit & aliqn̄ sibi dať a deo maior
gr̄a & p consequēs maior glīa q̄ illi q̇ bn̄
uixit a iuuētute sic pat& de sc̄o Bonifa-
cio martyre. de quo iusti aliqn̄ admirabā-
tur. que quidē admiratio potest dici q̄dā
indignatio in q̄tū tal' nō uidereť homo
dignus tanto bono. sed deus pater pacifi-
cat hanc indignationē qn̄ ōndit p erudi-
tionē uel inspirationē q̄ hoc nō puenit
ex parte pc̄coris penitentis, sed ex īfini-
ta bonitate dei conferentis, sc̄d̄m sua ue-
ra iudicia facultatē humanā om̄io trās-
cendentia. & ad hanc intentionē potest
de facili lr̄a applicari. Capitulum xvi.

DICEBAT AUTEM. postquā descripta est penitentiū recep-
tio benigna: hic cōn̄r describr̄
eo₄ satisfactio condigna. que
potissime est p elemosinarū largitionē;
sc̄d̄m illud Dan̄. iiii. pc̄cā tua elemosinis
redime. & iniq̇tates tuas ī miserijs paupū.
Et ad hoc saluator p̊o inducit parabolam
2°. rē gestā. 2ᵃ ponitur ibi. homo quidā
erat diues. circa p̊mū pōitur p̊o eruditio.
2°. phīseo₄ derisio. ibi. Audiebant autē.
Prima in duas. quia p̊o ponitur parabole
narratio. 2°. ipsius ad ppositū applicatio
ibi. Et ego uobis dico. Circa p̊mū sciēdū
q̄ ad hoc inducitur parabola ut per hoc
intelligatur, q̄ sicut dispensator faciens
curialitatē de bonis dn̄i sui receptus dicit
in domibus illorum quibꝰ fecit. sic diui-
tes huius mundi si de bonis a deo traditis
ad dispensandū dent paupibꝰ recipienť
ī domo ip̄o₄ que est celū, sc̄d̄m illď Maṫ.
v. Bt̄i paupes sp̄ū qm̄ ip̄o₄ est regnū ce-
lo₄. Dicit igiť. homo quidā. i. ip̄e deus p
nobis humanatus. erat diues. sc̄d̄m q̄ dr̄
xxi. ppositiōe libri de causis. p̊mū est di-
ues p se ip̄m & nō est diues maius. ps. cx.
Glīa et diuitie in domo eiꝰ. Qui habebat
uillicū. i. dispensatorē cui tribuit tp̄oralia
ad dispensandū. & hic diffamatus ē apď
illū. Quia nihil lat& eū. q̄i bona illiꝰ dissi-
pass&. Quia freq̄nter contigit q̄ diuites
huius mundi et maxīe ecc̄ie ministri
quibꝰ tradita sūt bona tp̄oralia ad q̇ ex-
pendendū in pijs opibus freq̄nť cōsumūt
ea in illicitis et supfluis conť uolūtatē
dn̄i tradentis talia eo₄ dispensatiōi. Red-
de rationē. Quia de om̄ibꝰ sibi traditis
deus exiget rationē usq; ad minimum
q̄drātem. Iam enī nō poťis uillicare. Q̇a
oīā a te auferenť ī morte. Ait autē uilli-
cus intra se. Quid faciā et c̄. Quia aliqn̄
cōtigit q̄ diuites huius mundi male cō-
sumentes bona sibi tradita timore mor-
tis ducunť ad penitentiā & ad cogitan-
dū de uita futura. Fodere non ualeo. i.
pprio labore & pn̄ia nō possū satisfacere
de pc̄cis et uēire ad uitā btām. Mendica-
re erubesco. Quia uerecūdū dr̄ esse huiꝰ
mūdi diuitibus petere a paupibꝰ & reli-
giosis suffragia sp̄ūalia & nō rependere
eis in tp̄oralibus bonis. Scio quid faciā.
Quia bona tp̄oralia eis distribuā. ut quū
amotus fuero a uillicatiōe. s. ī morte. re-
cipiant me in domos suas. i. p eo₄ suffra-
gia & merita recipiar in uita bt̄a. Con-
uocatis itaq; singulis debitoribꝰ dn̄i sui
Quia religiosi et pauperes q̄tūcūq; iusti
sunt debitores dei. & in hoc tn̄ ten& ista
parabola q̄ sicut iste curialis fecit debito-
ribꝰ de bonis dn̄i sui, et recepit ab ill' curia-
litatē quibꝰ fecerat. sicut diuites huius
mūdi si bona eis tradita paupibꝰ dispēsēt
p hoc de offensis satisfacient. parabola. n.
similitudo est. Similitudo autē nō semp

currit quatuor pedibus. imo si teneret in omnibus iam non esset similitudo sed magis identitas. Et laudauit dominus uillicum iniquitatis. non de fraude sed de prudentia. sic diuites huius mundi non sunt laudabiles de consumptione bonorum in illicitis actibus, sed de hoc quod prudenter se conuertunt ad distribuendum bona in piis bonis operibus. ut per hoc prouideant sibi in uita futura. Quia sola elemosina est comes defunctorum secundum quod dicit beatus Aug. Quia filij huius seculi .i. homines temporalibus intenti prudentiores .i. magis astuti et feruidi in temporalibus negotijs agendis. Quam filij lucis .i. quam homines spiritualibus deputati sunt in negotijs spiritualibus. Et hoc uidemus ad sensum frequenter accidere, cuius una ratio est corruptio nature propter quam homo pronior est ad malum quam ad bonum. Alia ratio est quia bona terrena sunt sensibilia et ideo fortius mouent animum quam bonum non mouet nisi ut cognitum;

aug.

secundum quod dicit Aug. Inuisa diligere possumus incognita autem nequaquam. sensibilia autem bona sunt magis cognita quam spiritualia quia sensibilia sunt cognita per experientiam sensus. illa autem solum per fidem. Et ego uobis dico. hic ponitur predicte parabole applicatio. Quum dicit. facite uobis amicos de mamona iniquitatis. Mamon est nomen demonis temptantis de diuitijs male acquisitis uel acquirendis. et ideo nomen eius ad diuitias signandas deriuatur et potest esse prime uel tertie declinationis dicendo mamona mamone ut mamon mamonis. Facere igitur amicos de mamona iniquitatis est dare diuitias pauperibus que dicuntur mamona iniquitatis quia frequenter ad iniquitatem inducunt et implicant. non tamen per se sed per abusum hominum.

ambro.

Unde dicit beatus Ambrosius sicut diuitie impedimenta sunt reprobis, ita probis sunt adiumenta uirtutis. Aliter autem potest exponi de diuitijs iniquo affectu uel malo actu acquisitis. de quibus tamen potest elemosina fieri. ut de acquisitis per meretricium et huiusmodi. Dare igitur talia pauperibus est facere sibi amicos de mamona iniquitatis .i. de diuitijs iniquo actu uel affectu acquisitis. Si autem in iniusto titulo acquirantur ut possideantur diuitie de eis non debet dari elemosina sed est restitutio facienda. Ut quum defeceritis a presenti uita. recipiant uos in eterna tabernacula .i. per sua merita et suffragia impetrent apud deum uos finaliter recipi in beata uita. Qui fidelis est in minimo et in maiori fidelis est. Bona minima sunt temporalia similiter sunt aliena a nobis quia sunt extra nos. Bona autem spiritualia sunt bona maiora sunt et nostra quia non possunt auferri a nobis. nobis uolentibus. Dicit igitur saluator quod fidelis est in minimo et in maiori fidelis est. quasi dicat. quod bona temporalia que sunt minima fideliter dispensauit per elemosinarum largitionem dignus est ut sibi committatur dispensatio spiritualium que sunt maiora. quia fidelitas dispensationis prime est argumentum fidelitatis secunde. Et qui in modico iniquus est. Bona temporalia que modica sunt in illicitis consumendo aut male retinendo. Et in maiori iniquus est. in dispensatione bonorum spiritualium que maiora sunt. quia infidelitas prima est argumentum secunde. ideo sequitur. Si ergo in iniquo mamone fideles non fuistis. temporalia male dispensando que sunt magis bona secundum apparentiam quam secundum ueritatem. Quod uerum est .i. bona spiritualia que sunt uera bona Quis tradet uobis .i. quis tradet uobis ad ministrandum. q.d. nullus sapiens. et ideo tales si promoueantur in ecclesia non est ex dei ordinatione sed magis permissione. Et si in alieno fideles non fuistis .i. in temporalibus que sunt aliena a nobis ut predictum est. Quod uestrum est .i. bona spiritualia que sunt habentibus intrinseca ut predictum est. Quis dabit uobis .s. ad dispensandum. q.d. nullus sapiens hoc faceret. Nemo potest duobus dominis seruire .s. contrarijs. ideo sequitur. Non potest

tis deo seruire & mamone .i. obedire deo
& diabolo teptanti de diuitijs male acq̄re
dis & male dispensandis. Audiebant aūt
Hic cōm̄r pōitur phiseoꝝ derisio irratio-
nabilis. 2°. eorū confutatio rationabil'. ibi.
& ait ill'. Primū pōitur quū dr̄. Audiebāt
autē hec oīa phisei qui erant auari. &
deridebant eū q'i irrationabilr loq̄ret'
tū q'a Abraham fuit diues ualde ut habē
gen̄ .xiii. & multi alij qui deo seruierūt
tū q'a lex uetus & etiā pphe inducebāt ad
seruitutē dei pmittendo abūdantiā tpo-
ralium. ut pat& in multis locis ueteris tes-
tamēti. Pharisei tñ ista inducebāt ad de-
fensionē sue auaricie. male etiā īducebāt
q'a illi q̄ bn̄ utunt' diuitijs nō seruiūt eis
nec demōi teptanti. sed magis ecōtrario
diuitie eis seruiūt q'a sūt eis iuuamenta
u̇tutis ut predictū est. Tales autē fuerūt
Abraham & alij diuites q̄ deo seruierūt
& placuerūt. Silr lex & pphe seruiētibus
deo nō pmittebant abūdantiā tporaliū
tanq̄ principale premiū quū sit maiora
bona q̄ minora bona q̄ actus meritorij
& finis semp potior est ijs q̄ sūt ad finē
ordinata. & iō ucunq; in sacra scriptura
p actibus u̇tutū pmittūt' bona tporalia
sub ill' intelliguntur bona spūalia & etna
pmissa tanq̄ principalr pmissa. nec tēpo-
ralia sic pmittuntur ad malū usū sed
bonū. & ait ill'. hic cōm̄r pōit' phiseoru;
confutatio. & p'o dicta confutatio pōitur
2°. dubium remouet' ibi. facilius. Primo
igitur ponit' phariseoꝝ cōfutatio quū dr̄.
Vos estis qui iustificastis uos corā hōibus
auariciā urām predicto modo false colorā-
do. Deus autē nouit corda urā .i. iniq̄ta-
tē ibi latentē. Quia qd̄ hōibus altū est .i.
apparens iusticia & nō existens. Abomi-
natio est apud deū. Q'a scdm̄ q' dicit bt̄s
Iheronimus. simulata sc̄itas duplex est
iniq̄tas. Lex & pphe usq; ad iohannem.
Nota q' lex uł ppha deficeret. sed quia

tūc pfectio euāgelica pdicari incepit que
īducit ad cōtemptū tporaliū ppr amorē
spūalium & celestiū tanq̄ ppr maiꝰ bonū
expeditius consequēdū. uñ dr̄ libro de
ecclīasticis dogmatibus. Bonū est faculta
tes cū dispensatione erogare. meliꝰ tñ ē
intentiōe sequēdi xpm̄ totū simul donare.
& absolutū esse a solicitudine cum xpo
egere. sed q'a ad hoc requiritur magnꝰ
conatus liberi arbitrij. iō seq̄. & omnis
ī illud uim facit. Quia homo nutritus &
assuetus in amore bonorū tporaliū non
pot' talia cōtemnere ppr deū. n̄ sibi quā
dā uiolentiā faciat q'a consuetudo q̄dam
nata est. illa que cont' nām sunt aliquo
modo īpossibilia. Facilius est. hic remo-
uetur dubium. q'a dixerat saluator. Lex
& pphe usq; ad iohānē. Possent aliq̄ di
cere q' ista essent p xpm̄ adnichilata. qd̄
nō est uerū ĩmo p xpm̄ fuerūt īpleta &
īpfectio eorū amota sicut pleniꝰ declara-
tū fuit Mat'. v. c. & hoc est qd̄ dic' saluator
faciliꝰ est aūt celū. & ad hoc inducit unū
exemplū dicens. Omnis q̄ dimittit uxorē
& c'. Lex eni pmittebat repudiū uxoris
nō tñ sicut licitū sed ppr maius malū e-
uitandū. ut declaratum fuit deut'. xxiiii.
& Mat'. xix. & iō xpo īpfectionē legis
amouit qñ īdissolubilitatē matrimonij
ostendit. d. Omnis qui dimittit uxorē. &
pat& l'ra ex dictis Mat'. xix. Homo qui
dam erat diues. hic inducitur exēplū ad
puocandū hoīes ad opa mīe. & ex diuite
dānato ppr defectū pietatis & mīe. nō dr̄
hic q' sit parabola. q'a scdm̄ doctores est
narratio rei geste. Dicit igi'. ho quidam
erat diues. scdm̄ q' dicit gregorius nō ex-
pmitur nomen eiꝰ quia nō erat a deo co-
gnitus p approbationē scdm̄ q' dic' salua
tor reprobatis Mat'. 7. nunq̄ noui uos disce
dite a me & c'. Diues est supfluitas ī cēsu.
Qui induebat' purpa. ecce excessus in ues-
titu. & epulabat' q'tidie splendide. exceder

in uictu. Et erat qͥdã mendicus nomine
Lazarus. Exprimit autẽ nomẽ eius qͣ
erat deo cognitus p approbationẽ sicut
et moysi dixit exo. xxxiii. Noui te
Ambro. ex noĩe & ex hoc dicit hic Ambrosius
q est magis narratio q̃ parabola. Qui
iacebat ad ianuã eius. ut ex uicinitate
magis appareret duricia diuitis & pba
retur patientia paupis. Cupiens satu
rari de micis. nõ dicit de preciosis. Que
cadebant de mensa diuitis. In q̃ appa
ret maxiã duricia. eo q pire pmitte
bantur unde paup poterat subleuari
Et nemo illi dabat. Quia tali dño talis
familia. & iõ sibi cõformabant ĩ mẽ
tis duricia. Et canes ueniebant & lige
bant ulcera eius. Brutalis pietas ĩ lin
gendo ulcera paupis arguit duriciam
diuitis. qͣ curialiores erant canes pau
pi q̃ eorũ dominus. Factũ est aut ut
moreret mendicus. in patientia que
opus pfectũ hẽt probatus. Et portaret
ab angelis in sio sinũ Abrahe. i. ad lim
bũ sanctorũ patrũ ubi descendebãt iusti
morientes añ q̃ impedimentũ gnale
glĩe p passionem xpi esset amotũ. Mor
tuus est autẽ & diues. Quia diuitie
nõ possunt a morte saluare. Et sepultus
est in inferno. s. damnatorũ. qͣ erat
diaboli parrochianus. & ei primicias red
dens boñ tpõralia in illicitis cõsumen
do & horas eius audiendo cantillenis
dissolutis & malis uerbis intendendo.
Eleuans aut oculos suos quũ eẽt ĩ tormẽ
tis. Quia eius oculi apti erant p penam
qui ante fuerant clausi p culpam. Uidit
Abrahã a longe. Quia multũ etiã ante
aptionẽ ianue celestis distabat status
electorũ a statu reproborũ ĩ tantũ q ĩ
possibile erat transitus ab uno in alium
Grego. ut dr infra. Ex hoc enĩ loco dicit btũs
grego. sup lucã. & põitur in. iiii. sñiarũ
in fine. q infideles in imo. i. in ĩferno

positi añ diem iudicij fideles sr se ĩ re
qe attendũt quorũ gaudia post cõtem
plari nõ possunt. Quali aut ĩtelligẽdũ
sit dictũ btĩ grego. maiorũ discretioni
& iudicio dimitto. Sed q damnati usq;
ad diem iudicij uideant gliam bonorũ
ut uident eius uerba sonare, nõ hr ex
hoc loco sufficiens argumentũ. Quia
saluator hic narrauit rẽ gestã ut pre
dictũ est & p cons. factam añ xpi passi
onẽ. ex quo seq̃ q Abraham & lazarus
nõdũ erant in glia celesti sed ĩ limbo
scorũ patrũ. Pater Abrahã. hunc falso
& p nihilo uocat patrẽ quẽ in opibus
mĩe noluit imitari. Unde & saluator. io.
viii. dicit iudeis. Uos ex patre diabolo.
& c. Mitte Lazarũ. irrationabiliter pe
tit illũ ad se iuuandũ mitti cui micas
panis noluit mittere esurienti. Ut re
frigeret linguã meã. ibi plus cruciabãt
quia p eã plus peccauerat scdm duo of
ficia nature in quibus lingua deseruit
s. gustũ & loquelã. ut hr. 2°. de aĩa. q
autẽ p linguã in officio gustus peccasset
patet p illud qd supdictum est. Epula
batur q̃tidie splendide. Similiter ĩ officio
loquele. qͣ inter epulas splendidas ma
gis relaxatur lingua ad loquẽdũ ĩep
tas. Notandũ uero q lingua & digitus
methaforice dicunt in aĩabus sepatis quales
erant aĩe Lazari & diuitis. sicut ĩ deo
q̇ spũs est manus eius dr uirtus eius opatiã
& similiter in Lazaro hic p digitũ intelli
gitur uirtus eius auxiliatiua. p linguam
diuitis cõceptus mentis expressiua. Fili
recordare quia recepisti bona in uita tua
hoc sibi dr ad augmentũ sue pene. qͣ
maximũ infortunij genus est fuisse fe
licẽ. ut dicit Boetius pº de consolatione.
Nunc uero hic consolatur. ppr meritũ
patientie. Tu uero cruciaris. ppr defectum
mĩe. & in his oĩbus inter nos & uos e
chaos magnũ firmatũ est. i. distantia.

magna meritoꝝ & statuū firmata est
rigore diuine iusticie ut ī possibilis sit
transitus ab uno statu in aliū. iō subdit.
Ut hi qui uolunt hic transire ad uos non
possint. nec inde huc trāsmeare q̄a aīe
sepate sunt ext̄ statū meriti & demeri
ti. Quod autē damnati uellent uenire ad lo
electorū si esset possibile nō est dubiū
sed de electis quod uellent ire ad locū dāna
torū uidet̄ falsū. Ad hoc dicendū quod
non uellent ire illuc ad manendū. uellēt
tn̄ illuc ire si esset possibile ad ꝑpinquos
suos liberandū. istud tn̄ uelle ītelligit̄
scd̄m uoluntatē nālē nō scd̄m uolūtatē
deliberatiuā in qua conformant̄ simplr̄
diuine iusticie. Rogo ergo te pater
ut mittas eū in domo pris mei & c̄. Nō
dixit hic caritate ductus quā illā non
hr̄et sed timore seruili ne in ipoꝝ con
sortio eius pena augeret̄. quia fuerat
eis occasio peccandi, tū rōne diuitiarū
quas eis dimiserat ad abusū, tū exēplo
male uite quod eis dederat ad sequēdū
& ait illi. habent Moisen. qui docuit
moralia agenda. & ꝓphas qui docuerīt
mystica & credenda. & ista sufficiunt
ad salutem. iō seq̄. Audiant illos. Ex hoc
autē patet quod iste diues & amici eius erāt
de gente iudeoꝝ quia gentiles nō hēbant
doctrinā Moisi & ꝓpharū. Nō pater A
braham sed si quis ex mortuis ierit ad
eos penitentiā agent. moti ex nuncio
sic mirabilr̄ eis apparente. Si Moisen &
ꝓphas non audiunt nec si quis ex mortu
is resurrexerit credent ei. hoc patuit per
effectū quia Lazaro resurgenti & xp̄o tes
timonium ꝑhibenti nō crediderunt sed
magis eū interficere uoluerūt. ut habē
io. xii. similr̄ nec xp̄o resurgenti sed ꝑ
magis suaserunt falso ipm̄ nō resurre
xisse & corpus eius a discipulis suis fura
tū fuisse ut hr̄ Mat̄. ultimo:

Capitulum Decimum Septimū Luc

Et ait ad discipulos su
os. Postq̄ saluator ondit quod pec
catores penitentes sūt benigne
recipiendi. hic conr ondit quod
sunt caute nutriendi. Circa qd̄ pō ponit̄
informatio x̄ benigna. 2°. subdit̄ intro
gatio phariseoꝝ maligna. ibi. Introgatus
autē a phariseis. Circa primū ponit̄ xp̄i ꝑ
instructio. 2°. instructionis cōfirmatio.
ibi. Et factū est dū iret. Prima ī duas. quia
pmo ponit̄ dicta informatio. 2°. apl̄oru;
postulatio ibi. Et dixerūt apl̄i. Circa
pmū sciendū quod pc̄ores cōuersi ad pnīa;
primo caute nutriunt̄ quoniam a prebendo
eis occasionē reuertendi ad uomitū di
ligenter cauet̄. & talis occasio uocatur
scandalū & dr̄ a scandalon grece quod est
īpactio pedis q̄ facit hominem ruere ꝑ
ut dictū fuit Mat̄. xviii. a. ubi iste pas
sus exponit̄. 2°. nutriunt̄ caute quoniam defec
tus eoꝝ patient̄ portant̄ & iniurie remit
tunt̄, quia de nouo cōuersi ad pnīam
ꝑpr consuetudinē pristinā peccandi ha
bent quandā pronitatē recidiuādi. ideo
dicit saluator. si peccauerit frat̄ tuus ī
crepa illū. Dulciter et caritatiue. Si sep
ties in die et c̄. totiens q̄tiens scd̄m quod ex
positū fuit Mat̄. xviii. e. Uniusitas enī
numero septenario designat̄. Et dixerīt
hic conr pōitur apl̄oꝝ postulatio. caue
re enī a scandalis et remittere īiurias
totiens quotiens procedit ex magnitu
dine fidei quā aliquis credit et spat ꝑ
talibus in futura uita remunerari. & iō
apl̄i qui erant adhuc īperfecti & ignari
audientes ta x̄ doctrina predicta petierīt
augmentum fidei. dicentes: Domine
adauge nob fidē. Augetur aut̄ fides duplr̄.
Uno modo extensiue. s. quoniam plura credibi
lia cognoscunt̄ & creduntur explicite
sicut fideles lrati cognoscunt & credūt
explicite que simplices implicite credūt
credendo de talibus in quadā generali

illud qd ten& ecclia. Alio mo augetur iten
siue uidelic& qn credibilia clarius cognoscu
tur & firmius & feruentius tenentur. & utrum
q; augmentu requiritur in ecclie prelatis.
ppr qd apli q post xpm fuerunt primi
prelati in ecclia dei petierut utruq; aug
mentu fidei. qd xpus dedit eis maxime
post resurrectioe; sua dando eis gra; spus
sci. & io predicit eis uirtute fidei dicens
Si habueritis fide sicut granu sinapis. qd
lic& sit modicu qtitate est tn maximu
uirtute. ppr qd fides ei copatur. Diceretis huic
arbori moro .i. dicere potestis. Eradicare
& trasplantare i mare. Duo mira coniun
git. s. erradicatione subita arboris de tra
solida. & trasplantatione eius in aqua flu
ida. ut per hoc magis appareat uirtus fidei.
sed qa de talibus opibus que non fiunt
principaliter uirtute credentis sed uirtute
dei opantis nullus debet eleuari sed ma
gis sub deo humiliari. io subditur. Quis aut
uestrum hns seruu arante .i. laborantem in
agro. qui regressus. s. de labore. dicat illi
statim transi & recumbe .i. qesce post
labore // et refocilare. q.d. no ita dr ei a dno. sed magis
ei dr. Para qd cene. ita qp post labore in
agro requiritur ab eo labor in domo. & si
in oibus seruus obediat no tn ppr hec te
netur sibi regratiari dns. nec seruus i su
pbia deb& eleuari qa ad hoc tenebatur
ex conditione seruitutis. & ex hoc con
cludit xpus qp apli de bonis opibus non
debent eleuari sed magis humiliari. io sub
ditur. Dicite serui inutiles sumus. Quia se
cundu ueritate nulla utilitas prouenit
deo de opibus humanis. sed solu ipis o
perantibus. & factu est. hic consequenter
ponitur doctrine xpi predicte cofirmatio p
opa miraculosa in sanatione .x. leprosorum
quu dr subdr. Occurrerut dece uiri leprosi
qa audierunt fama de mirabilibus xpi
Qui steterunt alonge. tu ppr xpi reuere
tiam. tu qa no debebant appropinquare
sanis hoibus ne eos inficerent. & leuaue
runt uoce sua ex magno desiderio sanita
tis. dicentes. Ihu preceptor miserere no
stri .i. solo uerbo potes nos curare. Ite oste
dite uos sacerdotibus. Lex eni precepit
leuit. xiiii. ut emundati a lepra sacerdo
tibus se offerrent. & hoc duplici de causa
Vna erat qa sacerdos debebat iudicare
utru tal eet uere curatus. 2a erat qa pro
sua emudatioe tenebatur offerre sacrificiu
determinatu in lege. legalia aute tunc
cursu suu habuerunt. un & xps ea ser
uauit ut patet in eius circucisioe & obla
tione in teplo & imolatioe agni pasca
lis. & io illos quos a lepra sanauit ad sac
dotes misit. & factu est du irent mun
dati sunt. ex fide & obedientia ad xpm;
meritorie de cogruo sed diuina uirtute
effectiue. Vnus aute ex illis & c. sua sana
tione uirtuti xpi iputans. regressus est tanq
gratus gras deo agens. & hic erat sama
ritanus. de gentibus illis que misse fuerut
a rege assiriorum i samaria & alias ciuita
tes terre illius captiuatis inde iudeis &
translatis in assirios ut hr. iiii. regum. xvii.
& isti samaritani parti colebant idola &
partim deu. & iudei no coicabant cu eis
sic nec cu aliis gentilibus ut hr ioh. iiii. &
per hoc quod dicitur. & hic erat samaritanus
inuitur qp alii noue erant iudei. nec reuersi
sunt ad gras agendu qa decepti a sacer
dotibus quibus se representauerant qui
doctrine xpi & miraculis detrahebant sed;
eorum informatione attribuerunt sua sana
tione obseruantie legis & non uirtuti xpi licet
a pn fideliter et deuote petiuissent ab
eo sanari. io subditur. Non est inuentus
qui rediret et daret gliam deo nisi hic
alienigena. & i hoc figuratu fuit qp gen
tiles uenti erant deuote ad fide xpi. iude
is remanentibus in suo errore. Introgatus
aute ille. Descripta instructione xpi &
benigna: hic contra ponitur phariseorum in

terrogatio maligna. Xpus enim in suis sermonibus frequenter fecerat mentionem de aduentu regni dei ut pat& ex predictis in hoc euangelio & in predictis aliis. & ideo phisei qui doctrinam x derridebant ut dictum est cap precedenti irrisorie ab eo querebant quando erit regnum dei. quasi dicerent antequam ueniat regnum de quo loqueris occupabit te mors crucis. hic& dns tamquam uere patiens non dedignatus est eis respondere ratio nabiliter & mansuete. Dicens. non uenit regnum dei cum obseruatione. per aduentum autem regni dei intelligitur aduentus x ad iudicium quia uenit tamquam rex ad iudicandum. Venit autem ad iudicium dupliciter. Vno modo particulariter s. in morte cuiuslib&. quia qualiter unusquisque in morte reperitur talis in iudicio extremo presentabitur. s. in parte electorum uel dampnatorum. Alio modo uniuersaliter. & sic ueni&. ad iudicium in fine mundi. & neuter aduentus est cum obseruatione temporis. quia nihil incertius hora mortis de tempore etiam futuri iudicii. dicit dns act. i. non est uestrum nosse tempora uel momenta. & multo fortius illud tempus est incertum aliis secundum quod dicit aug super illud uerbum omnium calcantium digitos quiescere iubet. neque dicent et cetera. i. non possunt dicere certitudinaliter & determinate tempus aduentus x ad iudicium. unde & illi qui uoluerunt hoc determinate dicere. ut e abbas Ioachim & quidam alii inuenti sunt falsum dixisse. Quia tempora ab eis determinata transierunt. Et ait ad discipulos. hic consequenter ponitur discipulorum informatio de aduentu x ad iudicium ut propter immensitatem persecutionum non credant cito xpm uenturum ad iudicium. nec propter pacem credant de longe uenturum. sed semper sint parati ad eum expectandum. & hoc est quod dr. Venient dies quando desiderabitis uidere unum diem filii hominis. i. diem extremi iudicii. qui erit unus et a iustis considerandum. quia tunc a malis presentis uite liberabuntur & ad regem

glorie transferentur secundum quod dr infra. xxi. his autem fieri incipientibus respicite & leuate capita uestra quoniam appropinquat redemptio uestra. quod exponens gregorius dicit leuate capita. i. exilarate corda. & non uidebitis. et cetera post multas tribulationes. & dicent uobis Ecce hic & ecce illic. Quia ante aduentum x ad iudicium surgent multi pseudo prophete & multi pseudo xpi. Nolite ire. assentiendo tali doctrine. Nam sicut fulgur coruscans & cetera. q. d. aduentus x ad iudicium non erit ambiguus quando erit de facto. sed erit ita clarus & manifestus quod nullus poterit dubitare. Primum oport& illum multa pati. In primo enim aduentu uenit in humilitate & paucis cognitus & a multis despectus & reprobatus. sed secundo aduentu ueni& manifestus & gloriosus in potestate orbem iudicaturus. sed quia tempus illius aduentus est incertum ut predictum est. ideo inducit ad hoc duplex exemplum. primum est de tempore diluuii ut habetur gen. vii. quod notatur quando dr. & sic factum est in diebus Noe. quia homines illius temporis erant in securitate nihil timentes quousque diluuium subito submersit omnes excepto Noe & iis qui cum eo erant in archa. secundum exemplum est de tempore subuersionis sodomorum ut habetur gen. xix. Quod notatur quando dr similiter. Sicut factum est in diebus Loth & cetera. qui erant in securitate usque ad illam horam qua dns per ignem & sulphur destruxit terram illam. secundum hoc erit qua die filius hominis reuelabitur. i. homines erunt in securitate nihil timentes de futuro iudicio usque ad illud tempus quo xpus in humanitate gloriosa tunc manifeste uidebitur ueniens ad iudicium. In illa die qui fuerit in tecto & cetera i. tunc non uacabit alicui intendere negotiis temporalibus quia oportebit eum subito comparere coram iudicis aspectu. Memores estote uxoris loth que nec habuit spacium respiciendi retro. sed statim conuersa fuit in statuam salis ut habetur gen. xix. sic nec tunc homines habebunt spacium intendendi alicui

· Gregorius ·

negotio sed oportebit eos statī cōparere aspectibus iudicis. & q̇cūq; q̄sierit aīam suam et c̄. i. timore mortis defici& a fide ī tribulatiōe antix̄ que preced& iudiciū. pd& illā. p etnā damnationē. & q̇ perdiderit illā preeligens mori q̄ cadere a ueritate fidei. uiuificabit illā. merendo uitā eternā. In illa nocte erūt duo ī lecto. hoc expōitū est Mat̄. 24. f. Vbicūq; fuerit corpus .i. xp̄o qui iudicabit ī for̄ humana gl̄iosa. congg̃abuntur aquile i. scī occurrentes xp̄o uenienti ad iudiciū. scd̄m q̧ d̄r p̄a ad thesal̄. iiii. simul rapiem̄ cū ill̄ in nubibus obuiam xp̄o ī aera.

ū decimum octauū

DICEBAT AVTEM. Postq̄ saluator ōn̄dit q̧ peccatores penitentes sunt benigne recipiendi, et caute nutendi: hic con̄r ōn̄dit q̧ sunt in deuotiōe nutendi. & diuidit̄ in duas partes. q̇a p̄o describit̄ xp̄i īstructio. 2°. instructiōis affirmatio. ibi. Factū est aut̄. Circa p̄mū sciendū q̧ deuotio potissime consistit in orone que est asscēsꝰ mentis in deū. scd̄m Damascenū. de qua saluator hic instruit p̄ntes discipulos qui iam erant ad fidē conuersi. & p consequēs futuros ad eū per pn̄iam conuertēdi. p̄o igitur saluator ostendit orōnis efficaciā 2°. inducit discipulos ad martyrii tolerantiā. ibi Assumpsit aut̄. & pat& ordo. q̇a eleuatio mentis inducit ad cōtemptū uite p̄ntis. p̄a in duas. in partē principalē et incidentalē. 2ª. ibi. & interrogauit. Circa primū sciendū q̧ ad efficaciā orōis duo maxime faciunt. uidel; instātia & humilitas. p̄o ergo doc& orare instāter 2°. humilr̄. ibi. Dixit autē et ad quosdā. Primū ōn̄dit p similitudinē uidue q̄ per īportunitatē precū obtinuit effectū. Dicit igitur. Dicebat autē et parabolā. i. silitudinē uidue que postea seq̄. Q̄m oport& semp orare. Li semper nō īportat cōtinuitatē tp̄oris. q̇a oportet īterrūpi tēpore dormitiōis et aliquarū aliarū nc̄citatum. sed īportat instantiā orōnis tp̄oribus et horis ad hoc cōgruis. Vn̄ dicit glosa Bede sr̄ istū locū dicendū est. ei₃ oportet semper orare et nō deficere qui canōicis horis rogare nō desistit. con̄r inducit silitudinem dicens. Iudex quidam. nō exp̄mit̄ eius nomē. q̇a nō erat deo cognitꝰ p approbationē. un̄ subdit̄. qui deū nō timebat. s. offendere. & hōies nō reuebatur s. eos publice scandalizare. & subditur deprecatio uidue. Vindica me de aduersario meo. faciendo iusticiā. & nolebat. ex sua malicia quia bn̄ poterat. & ex officio facere tenebat̄. per multū tp̄us. Quia illa uidua frequent̄ suā petitionē repetebat. ex quo pat& iusticie diuturnitas in iudice. Post hic at̄ dicit intra se. uictus precū īportunitate. Si deū nō timeo & c̄. i. si ꝑpter deū nec ꝑpr homines mouear ad faciendā iusticiam isti uidue. tn̄ quia molesta est m̄ uindicabo illā. faciendo ei iusticiā. ne in nouissimo ueniens suggillet me. i. suggendo offendat sua īportunitate. ex quo apparet motus ad faciendā iusticiā nō ꝑpr amorē iusticie sed ad uitationem sue molestie. Deus at̄ nō faciet uindictā et c̄. i. si iudex iniqtatis ꝑpter precū instantiā facit uīdictam. deus q̇ nc̄cio est iustissimus nō faciet uindictam electoꝝ suorū existentiū ī p̄ssura & tribulatiōe. Clamantiū die ac nocte. i. orantiū instanter p sua liberatione et declaratiōe diuine iusticie. q. d. multo plꝰ exaudiet talē precū instantiā. Sed illud quod d̄r hic de orōne electoꝝ uidet̄ esse contra illud qd̄ d̄r Mat̄. v̊. orate p persequentibus uos & calumniantibus. ad qd̄ dicendū q̧ ad bonos p̄tinent bona sp̄ualia et etna que sunt simpl̄r bona & optare suis p̄secutoribus: & hoc m̄ pro eis orare. sed quia pene tp̄orales sunt q̄dā medecie

que ualent ad emendationem; uite et ad de-
clarationem diuine iusticie & ideo ad sanctos
bene pertinet petere a deo hoc modo uindictam
de suis persecutoribus non ex motu ire sed ex
zelo iusticie. Dico autem uobis quia cito faci-
et uindictam illorum. licet enim aliquando tarda-
re uideatur secundum humanum iudicium tamen
secundum ueritatem non tardat quia omnia operatur
secundum dispositionem sue sapientie infinite.
Verumtamen filius hominis ueniens. s. ad faciendum
uindictam. Putas inueniet fidem in terra
q.d. parum inueniet respectiue loquendo
de fide formata caritate. Dixit autem.
hic consequenter ostendit quod est orandum humiliter
ostendens quod humilitas est deo grata & primo
ostendit hoc uerbo. 2°. facto ibi. Auferebant
autem. Primum facit parabolam publicani & pha-
risei. d. Duo homines ascendebant in templum.
quia ad ierusalem erat in alto situm. s. in monte
Moria. ut habetur 2°. par. 3°. ca. Vnus phariseus.
apparens iustus. alter publicanus. i. pu-
blicis negotiis intentus. qui de communi usu
cursu implicantur ad peccatum. Phariseus
stans. Ecce iactantiam. quia stabat ut ui-
deretur ab aliis orare. & irreuerentiam.
quoniam in orando deberet se prosternere. Deus
gratias ago tibi quia non sum sicut ceteri homines
raptores et cetera. iste non proprie orauit
sed magis se iactauit de iusticia alios con-
temnendo: & orantem iuxta se publica-
num despiciendo. Ieiuno bis in sabbato. i.
ebdomada que sic denominatur a die dig-
niori. Decimas do de omnibus que possideo.
Pharisei enim decimas minimorum: & rute
mente et cimini ad quas non tenebantur
ut dicunt aliquid dabant ut ceteris iustiorem
apparerent ut dictum est supra. & publi-
canus a longe stans. Ecce dei timor quasi
non esset dignus appropinquare. Nole-
bat oculos nec ad celum leuare. Ecce pu-
dor quasi pro peccatis preteritis non audens celum
respicere. sed percutiebat pectus suum. Ec-
ce dolor de peccatis comissis. Domine propitius
esto mihi peccatori. Ecce uera & pura confessio
et ista faciunt ad peccatorum remissionem. ideo
sequitur. Amen. i. fideliter dico uobis. descen-
dit hic de domo dei que erat in monte
ut supra dictum est. Iustificatus ab illo. i.
pre illo remanente in peccatis suis. cuius cau-
sa subditur. Quia se exaltat per superbiam;
humiliabitur per penam. & qui se humili-
at per ueram peccatorum confessionem. exaltabitur
in gloria per remunerationem. sicut enim in
statera manuali una parte depressa. altera e-
leuatur. & econuerso sic in statera diuine iu-
sticie decretum est. ut qui eleuantur per super-
biam in presenti uita deprimantur per penam
confusibilem in futura. & econuerso. Qui
se humiliant in presenti propter deum in futuro
ad gloriam eleuabuntur. Auferebant autem.
hic consequenter facto ostenditur quod humilitas est
deo grata et accepta. per hoc quod pueros
xpistus amicabiliter recepit. & patet sententia ex
dictis Mat. xix. cap. & interrogauit. hec
est pars incidentalis in qua ponuntur duo
incidentia. secundum ponitur ibi. Ait autem
Petrus. Circa primum sciendum quod ibi immedia-
te dixerat de pueris. talium est regnum
celorum. & in hoc parabolice loquebatur
per puericiam. & intelligens humilitatem;
et innocentiam ideo quidam legis peritus qui uoca-
tur hic princeps eo quod erat diues ut patet
ex sequentibus. petiit ab eo quid facien-
do haberet regnum celorum. quasi diceret. dic mihi
plane et perfecte absque parabola quid de-
beo facere ad consequendum regnum celeste
et hoc modo xpistus ei respondit et patet sen-
tentia ex dictis Mat. xix. d. usque; ibi. Que
impossibilia sunt apud homines possibilia
sunt apud deum. quia ad regnum celorum non
possunt homines pertingere propria uirtute sed
per auxilium diuine gratie. Ait autem Petrus.
hic ponitur secundum incidens. Quia Petrus
a xpisto immediate audierat quod difficile qui
pecunias habent in regnum dei intrabunt
ideo quesiuit a xpisto que esset sui & aliorum

remuneratio quia oĩa terrena reliq̃rant
ppter xpm̃. & patet x̃ responsio ex dc̃is
Mat̃. xix. g. Assumpsit ih̃s. Postq̃ salua-
tor oñdit orationis efficaciã. hic cõnr in-
ducit discipulos suos ad martirij toleran-
tiam exẽplo sui. & patet sñia ex dictis
Mat̃. xx. d. exceptis que sequunt̃. Consu-
munt̃ oĩa que scripta sunt &c̃. q̃a pphe
scripserunt de passiõe x̃ futa. ut pat&
Isa. liii. & Dan̄. ix. et in multis alijs locis.
Et ipsi nihil horũ intellexerunt. tũ quia
adhuc erant rudes & ipfecti. tũ q̃a xp̃s fre-
quent̃ eis parabolice loquebatur et ideo
nescierũt si tũc parabolice loq̃retur. Fac-
tũ est autẽ. Postq̃ posita est xp̃i instruc-
tio de efficacia orõnis & de tolerantia
passionis. hic cõnr describitur dicte doc-
trine confirmatio per opus miraculosũ
scdm̃ q̃ scribit̃ Mat̃. ultimo sermonem
confirmante sequentibꝰ signis. & patet
sentẽtia ex dictis Mat̃. xx. g. & Mar.
x. g. hoc excepto. Factũ est autẽ quum
appropinquaret ihus Iherico. i. ppe ihe-
rico adhuc existerent q̃a scdm̃ ueritatẽ
nõ accedebat ad iherico sed inde recede-
bat. ut pat& Mat̃. xx. g. & Mar. x. g.

Decimum nonum capitulum [illegible]

ET INGRESSVS IHS POSTQVã
descripta est conuersio pccõꝝ
ĩ generali: hic cõnr describitur
ĩ particulari. s. in conuersion
zachei. & diuiditur in duas partes. quia
p̃o describitur conuersio zachei. 2º. remo-
tio dubij ibi. hec illi audientibꝰ. Circa pri-
mum dr̃. Et ingressus ih̃s pambulabat ihe-
rico. scdm̃ ea que dicta sunt ĩ fine prece-
dentis capituli: ista histõ zachei nõ seq̃
ĩmediate post illuminationẽ ceci q̃ fc̃ta
fuit in egressu ih̃u a iherico, sed post eg̃s-
sum eiꝰ ab iherico et pgressũ p alia loca
ĩgressus fuit ibidẽ. sicut et in multis alijs
locis in euangelio dr̃ pluries redijsse ad
eũdem locũ. & in isto regressu accidit ħ

historia istius zachei quũ dr̃. Et erat ẽ
uir nõie zacheus. Exprimit̃ hoc nomen
eius quia dignus erat nõiari ppr cõuersi-
onis facilitatẽ & ppter cõuersi pfectiõe;
Princeps publicanoꝝ. i. p̃mus inter illos
q̃ uacabant publicis actibꝰ. s. exactiõibꝰ
et uectigalibus leuandis & deferendis
que cõiter ad pccm̃ ĩplicant. ex q̃ in eiꝰ
uocatiõe apparet dei m̃ia maior. Et hic erat di-
ues. quia auarus fuerat ĩ acquirendo. s;
post conuersionẽ non fuit auarus retinẽ-
do. quia paratus fuit reddere q̃druplũ
defraudatis ab eo. Et q̃rebat uidere ih̃s
ex deuotiõe et nõ poterat pre turba.
ex q̃ patet deuotio pplariũ ad xp̃. Seq̃
Suscipiens ih̃s. i. approbans deuotionẽ
illius. Hodie in domo tua oportet me
manere. in domo materiali ppr refectio-
nẽ x̃ et suoꝝ discipuloꝝ & ad ostendẽ-
dũ benignitatẽ pccori reuertẽti & ĩ do-
mo spũali consciẽ p g̃re infusionẽ. Et cũ
quũ uiderent omnes. i. ph̃sei & alij ma-
lignantes. m̃murabãt. & hoc irrationa-
bilr pot m̃mare si medicus uisitet egro-
tũ ad ipm̃ sanandũ. Stans autẽ zacheꝰ
ad obediendũ dño promptꝰ ut subdit̃.
Ecce dimidiũ bonoꝝ meoꝝ dñe do pau-
pibꝰ. non dicit dabo de futuro. quia pa-
ratus erat statim dare. ex hoc etiam pa-
tet q̃ nõ oĩa bona sua erant male acq̃si-
ta q̃a de illis nõ poss& elemosinã facere.
Et si quid aliquem defraudaui reddo q̃-
druplum. lex eñm in aliq̃bꝰ precepit res-
tituere duplũ. & in aliquibꝰ quadruplũ
ut pat& exo. xxii. & iõ per hoc q̃d hic
exp̃mitur restitutio media ĩtelligũtur
alie due extreme. Seq̃. eo q̃ ipse sit filiꝰ
Abrahe. Dicit hic glosa Bede. filiꝰ autẽ
Abrahe zacheus dr̃. non q̃a de eiꝰ stirpe
genitus. sed q̃a eius fide imitatus. ut sic
ille terrã domũq; paternã deseruit ita
iste bona sua partienda paupibꝰ reliq̃ret.
& sic uidet̃ dicere q̃ nõ fuit iudeꝰ natiõe

beda

sed gentilis. quia omnes iudei natione
de stirpe Abrahe descenderant. idem ui-
·ambro⁹· detur dicere Ambrosius. d. zacheus exi-
guus meritis: sicut pplus nationū &c̄.
Aliquib⁹ autē alijs uidet̄ contrariū. quia
supra dr̄ quia m̄mabant de xp̄o itrante
domum zachei: eo q̄ ad hoīe; pccore;
diuertiss&. Apud iudeos eīm longe ab
ominabilius fuit ingredi ad gentiles q̄
ad iudeos pccores. ppr q̄d Petrus etiā post
ascensionē x̄ p reuelationē fuit p̄moni
tus ut absq; tali abominatiōe īgderet̄
domū Cornelij ut hr act. x̄. & iō si Zache⁹
fuiss& gentilis magis habuisset occōnē
m̄murandi eo q̄ ad hoīem gētilē diuer-
tiss&. & uidet̄ probabile q̄ hanc causa;
sue m̄murationis expressissent ad colorā-
dū m̄murationē suā tanq̄ rationabilem.
Itē ex hoc q̄ zacheus dicit. Si quid aliquē
defraudaui reddo q̄druplū. Illa enī lex
fuit data iudeis & nō gentilib⁹. nec ad
eam tenebant̄ gentiles in aliquo sed solū
tenebant̄ in simplū n̄ forte in aliq̄ casu
ex circustantia facti. & iō illā legē ignora
bant. ppr q̄d zacheus q̄ illā sciuit & scd̄m
eā facere uoluit uidetur fuisse iudeus an̄
uocationē suā. nec ual& si contra hoc argu
atur q̄ hic dr̄ pinceps publicanoꝝ. & q̄a
Math⁹ publicanus fuit q̄ tn̄ fuit iudeus
natiōe. un̄ & euangeliū suū sc̄psit ebraice
scd̄m q̄ dicit btūs ihero. i plogo sup Math.
Hec illī audientib⁹. Postq̄ descripta ē uo-
catio zachei: hic con̄r ponitur remotio du
bij. quod primo remouet̄ uerbo. 2°. facto
ibi. & his dictis precedebat. Circa p̄mū
sciendū q̄ iudei & apli de regno x̄ carna
liter sentiebant an̄ eius ascensionē credē
tes eū in regno dauid tp̄oralr̄ regnaturū.
Vn̄ act. i°. petierunt a xp̄o dn̄e si in tp̄ore
hoc restitues regnū israel. un̄ filij zebedei
credentes eū sic regnaturū petierūt q̄ un⁹
sederet ad dexteram suā et alius ad sinis-
tram. & iō q̄a appropinquabat xp̄s uers⁹
ihrl̄m credebant eū sublimādū cito ī re-
gē in regia ciuitate. & hoc est q̄ dr̄. eo q̄
ess& ppe ihrl̄m. & q̄a extimarent falso tn̄
q̄a confesti regnū dei manifestaret̄: &
uocat̄ hic regnū dei regnū ip̄i⁹ Dauid. Vn̄
et in para. xxix°. dicitur. Sedit quia Sa-
lomon sr̄ soliū dn̄i in regē p dauid patre
suo. & iō ad hanc falsam extimatione;
remouendā pponit parabolā ad ondendū
q̄ in primo aduentu nō uenerat ad regnā-
dū tp̄oralr̄ sed magis ad patiendū. & i. 2°.
aduentu reuerteret̄ ad iudicandū sicut
rex excellentissimus: tunc regnū suū oī-
b⁹ maifestaturus. iō subdit̄. Homo quidā
nobilis. i. xp̄us homo natus scd̄m carne;
de semine dauid regis. Abijt ī regione;
longinq̄. i. ad celū empireū p suā ascensi
onē. Accipere sibi regnū. sup ordines an-
gelorū. & reuerti. s. in fine mūdi ad iu-
dicium. tunc ei; maifestabitur oīb⁹ ei⁹
regnū. Vocatis autē. x. seruis suis. i. fide-
libus uniuersis quorū uniuersitas denario
numero designat̄. quia est p̄mus limes
numeroꝝ. un̄ & numeri sequentes sunt
replicationes ipius & partium ei⁹. xx. ei;
sunt bis decē. xxx. terdecem. & sic con̄r.
Dedit illis. x. minas. i. uniuersitatē bono-
ꝝ suorū. diuersimode tn̄. quia dedit uni-
cuiq; plus uel minus scd̄m; ppa; ueritate;.
Negotiamini dū uenio. Quia tp̄us meriti
currit usq; ad diem iudicij. in quo tēpore
deus dat dona sua ad hoc q̄ m̄ltiplicētur
p fructus bonoꝝ opū. Ciues autē ei⁹ ode-
rant illum. Ciues isti sunt iudei q̄ pro ma-
iori parte in odium x̄ sunt firmati. Mise-
runt legationē post ipm̄ dicentes nolum⁹
hunc regnare. &c̄. Quia post ascensione;
xp̄i ad celos iudei conati sunt destruere
fidē catholicā in quā incipit regnū xp̄i
q̄d cōplebitur et manifestabitur in fine
mundi. & factū est dū rediret. s. ad ge-
nerale iudiciū. iussit uocari seruos quib⁹
dedit pecuniā. Quib⁹ oportebat omnes

comparere ante deū iudicē ad reddēdū
de oībus acceptis ab eo rationē. Veīt āt
pimus. quia tūc electi de suis meritis secū
parati erant astare iudici. In modico fu
isti fidelis. quia bona etiā spūalia q̄ hnr
in uita pnti modica sunt respectu bono
rū celestiū q̄ expectant in uita futā. Eris
potestatē hns sup decē ciuitates. i. gaude
bis de fidelitate omnium qui per tuā doc
trinā uel exēplū uite tue conuersi sū ad
bonū. Et tercius ueīt. Quia licet mali re
formident ueire ad conspectū iudicis tn̄
oportebit eos ibidē represētari. Ecce o
mna quā hūi repositā in sudario. Suda
riū autē est pānus q̄ inuoluūt corpora
mortuoꝝ. Et iō Mna ī sudario reposita
sigficat donū dei a bonis opibꝰ otiosum
tanq̄ mortuū. Timui enī. Iste timor nō
est nisi pusillanimitas bn̄ agendi. Quia
homo austerus es. licet modo sit tpūs mi
sericordie ī iudicio tn̄ erit tpūs rigoris
iusticie. Tollis quod nō posuisti et metis
quod nō seminasti. A prelatis ecclīe nō
solū reqrunt bona ī psona ppa sed ī sub
ditis eoꝝ que tenent inducere ad bonū
Et sententia huiꝰ patet plenius Mat. 25.
d usq; ibi. Verūtn̄ inimicos meos. i. iude
os qui post ascensionē xpi conati sunt fi
dem catholicā destruere ut supdictū est.
Adducite huc et interficite. quia xlii.
anno post passionē x̄ ciuitas ihrl; fuit
destructa et pplūs iudeoꝝ destructꝰ per
Titum et Vespasianū ī fine et mūdi oēs
reprobi generalr qui sunt inimici xpi sē
tentia mortis eterne sunt interficiendi.
Et his dictis. hic conr ondit facto qd de
clarauerat uerbo. In parabola aut īmedi
ate precedenti duo declarauerat. unum
ptinens ad suā passionē. aliud ad ciuita
tis iherosolimitane destructionē. igitur
pmo facto ondit primū secūdo secūdū.
ibi. Et quū appropinquit uidens ciuita
tē fleuit. Prima diuiditur in tres. quia

po describit x̄ humiliatio. 2°. ppli deuo
tio. ibi. Recedente aūt illo. 3°. phiseorum
malignatio ibi. Et quidā phariseoꝝ. Circa
pmum dr sic. Et alijs dictis precedebat;
Ascendens iherosolimā ubi erat passurꝰ
scdm qp predixerat. facto ondens qp erat
paratissimus se humiliare et obedire us
q; ad mortē cōtēptibilissimā et acerbis
simā. Et iō humilr uoluit illuc ire sedēs
sr pullū asine sic fuerat predictū zacha
rie. ix. c. patent ex dictis Mat. xxi. a.
Eunte autē illo. hic poīt ppli deuotio
et patet sententia ex dictis Mat. xxi.
d. excepto qd subdr. Sr omibꝰ quas ui
derant uirtutibꝰ. Ex suscitatiōe enī La
zari quā plures uiderant fuert moti ad
istā deuotionē. ut habetur ioh. xii. et
ēt ex alijs xpi miraculis. Et qdā phari
seoꝝ. hic conr describit iudeoꝝ mali
gnatio. ex īuidia enī quā contra xpm
conceperant deuoticēm ppli ad xpm ui
dere nō poterant. ideo dixerūt Magr
īcrepa discipłos tuos. q. d. talē falsum
applausum nō debes sustinere. Quibꝰ
ipē ait rōnabilr se excusando et pphetā
do de futuro. Dico uobis quia si hi tacu
erint lapides clamabunt. Et hoc fuit ī
pletū in sua passiōe qn̄ discipulis pre ti
more iudeoꝝ tacentibꝰ laudē x̄ lapides
scissi sunt ut hr Mat. xxvii. qi phibētes
testimoniū ueritatis et scītatis ipiꝰ x̄
morientis. ppr qd centurio et alij gētiles
q erant cum eo uisis tot signis scītatē x̄
cōfessi sunt dicentes. Vere filius dei erat
iste ut hr ibidē. Et quū appropiquauit.
hic conr ondit facto futurā ciuitatis ihe
rosolimitane destructionē. ex hoc qp fle
uit ex cōpassiōe ppr mala sup ciuitatē
et ppłm futā. Et quia semp ī deo cū mīa
currit iusticia iō in xpo po ondr dulcor
cōpassiōis. 2°. rigor ultiōis. 3°. ī pncipibꝰ
iudeorū mali obstinatiōis. Scda ibi. Et
īgressus. Tercia ibi principes autē. Circa

primū dr̄. Videns ciuitatē. s. ihrl'm ī qua diu uiguerat cultus diuinus. flevit sup illā. tum ꝓpr mala culpe que ibi multiplicata fuerant tū ꝓpr mala pene que futā iminebant. d. qa si cognouisses. s. mala ficta. & tu. s. fleres. & quidem in hac die tua. i. modico tpore in q̄ faciens uolūtatē tuā que ad pacē tibi. i. modico tpre duraturā. & io nō gaudes quia mala iminentia nō uides. io subdr̄. Nunc aūt abscōdita sunt & c̄. Circundabunt te inimici tui. s. rōni cū exercitu ualde forti. & coangustabunt te undiq;. in tantū ꝙ pre angustia famis inuente fuerīt mulieres filios ꝓprios comedisse scdm ꝙ refert e Josephus libro de iudaico bello. & causa tante destructionis subdr̄. Eo ꝙ nō cognoueris tpus uisitatiōis tue. predicationem xp̄i recipiendo sed magis usq; ad mortē ip̄m ꝑsequendo. & ingressus. hic cōn̄r i xp̄s ostendit rigor ultionis in hoc ꝙ uendētes & ementes in tēplo inde eiecit. ꝑ hoc designans ꝙ essent eiciendi in gehennā & patet snīa ex dictis Mat̄. xxi. Princeps autē hic consequenter describitur obstinatio principū iudeoꝝ. & pō q̄tū ad interiorē machinationē. 2°. q̄tum ad exteriorē īsidiationē ca. xx°. Circa p̄mū dicit̄. Principes autē sacerdotū qui preerant ī spūalibꝫ & scribe q̄ intendebant doctrine legis et ꝓphaꝝ. & p̄ncipes plebis q̄ presidebāt ī temporalibꝫ disponendis. Querebāt illū perdere. excogitantes diuersas uias & modos quom̄ possent ē illū occidere moti ex rancore et ex inuidia contra ip̄m io subditur. & nō inueniebant quū eēt sūssimus. nec etiā audebant timore ꝑpli. io subdit̄ suspensus erat audiens illū. i. ualde attentus ad audiendā scām eiꝰ doctrinā

ET FACTUM EST. hic cōn̄r descbr iudeoꝝ obstinatio q̄tū ad īsidiationem exteriorē contra xp̄m & p̄mo. ṫ circa hoc describit̄ eorū malicia īsidians 2°. eorū supbia eos incitans. ibi. Audiēte oī ꝑplo. Prima in duas. Quia pō eoꝝ malicia describr̄. 2°. confusa concludit̄. Respōdentes aūt. Prima adhuc in duas. qa p̄mo describr̄ malicia p̄ncipū insidiando xp̄o p se ipos. 2°. p ministros ibi. & obseruātes miserunt īsidiatores. Circa p̄mum premittit̄ maligna īterrogatio. 2°. subdr̄ īterrogantium cōfutatio ibi. Respōdēs autē. & ista scda pars diuidit̄ in duas quia xp̄us p̄mo cōfutat eos responsione cauta & 2°. parabola ad hoc apta. Scdā ibi. cepit autē dicere. Sententia aūt ista ꝝ partiū patet ex dictis Mat̄. xxi. e. & f. & obseruantes. hic describit̄ insidiatio p̄ncipū iudeoꝝ cont̄ xp̄m p ministros quū dr̄. Miserunt insidiatores q̄ se iustos simularent. ut sub spē iusticie facilius xp̄m deciperent. Sed hoc manit̄ scdm ꝙ dr̄ ꝑū. i. frustra iacit̄ rete ante oculos pēnatoꝝ. & io frustra insidias tendebāt xp̄o quū nulla simulatio posset eū decipere Quia oīa nuda & apta sunt oculis eius scdm ꝙ dr̄. hebre. iiii. Cetera patent ex dictis Mat̄. xxii. cap̄. Accesserunt aūt. hic cōn̄r ponitur confutatio saduceoꝝ. & patet sententia ex dictis Mat̄. xxii. d. usq; ibi. Omnes enim uiuunt ei. qa licet iusti sint defuncti corpore uiuūt tn̄ ī aīa resurrecturi ad plenā participatiōē glīe & iniusti simil't ad declaratione diuine iusticie. Respondētes aūt. hic ex predcīs cōcludit̄ confutatio insidiantiū xp̄o. & pō ex eorū ꝓpa confessiōe quū dr̄. Dixerunt. Magister benedixisti. 2°. ex silētij īpositione. Quū dr̄. & amplius nō audebant eū interrogare. 3°. ex ignantie ipsoꝝ declaratione quū dr̄. Qm̄o dicūt xp̄m filium dauid et c̄. & patet sententia ex dictis Mat̄ xxii. g. Audiente aūt. Postq̄ descripta est p̄ncipū iudeoꝝ malicia hic cōn̄r describr̄ eoꝝ supbia q̄ fuit p̄mum

motiuũ in eis. ex superbia eni & psũp
tione nõ poterant correctiões x̄ sustine
re nec deuotionẽ ppli ad ipm uidere. &
pat& sententia ex dictis Mat. xxiii. ex.
qđ seqt. Volunt ambulare in stolis. i. in
altioribus uestimentis in publicũ pcedẽ
ut p hoc honorabiliores uiderent. Qui de
uorant domos uiduarũ. bona eaꝝ ad se
trahentes & consumentes sub falsa spe
scitatis. hi pcipient damnationẽ maiorẽ
Quia scđm qđ dicit Iheronimus simulata
sanctitas duplex est iniqtas. & iõ plectẽ
da est maiori pena. Capitulum xxi. iii

RESPICIENTES AUTEM. ꝫ
Descripta doctrina x̄ p modũ
amoris bñficia cõferẽdo. hic
conñr describit eius doctrina per modũ
terroris futi iudicij horrorẽ incutiendo.
Et quia hoc fit p respõsionẽ saluatoris
ad positã qstionẽ. iõ pmo põitur qonis
occasio. 2°. eius ppositio ibi. Introgauerũt
autẽ. 3°. solutio ibi. Qui dixit. Circa pm
ponitur duplex occasio. 2ª ibi. Et qbꝫ
dã dicentibꝫ. Prima occo fuit ex hoc qđ x̄
uiduã mittentẽ duo minuta i gazophi
laciũ templi eius oblõnẽ preceteris com
mendauit. & patet sententia ex dictis
Mar. xii. g. Et quibusdã. hic põit scđa
occasio. Munera eni illa ponebant in
gazophilatio p sustentatiõe edificioꝝ
templi & alijs que erant necia ad minis
terium. & ideo discipuli x̄ cepũt loqui
de structura tẽpli & alijs que ptinebãt
ad eiꝫ ornatũ. quibꝫ saluator dicit totũ
fore destruendũ. & pat& lra. Introgaue
runt. hic conñr põitur qstiõis ppo. ex hoc
eni qđ xpus dixerat tẽplũ fore destruẽ
dũ quesierunt a x̄ discipuli de tpore
huius destructiõis & de precedentibus
signis. & quia discipuli post destructio
nem ciuitatis & tẽpli credebant cito esse
futurã cõsumationẽ scli. iõ de hoc moue
rũt secũdã qnem cũ precedenti. ut pat&

Mat. xxiiii. a. Qui dixit. hic conñr po
nitur utriusq; qonis solutio. & pº pẽ &
2°. secũde. ibi. Et erunt signa. Prima i
duas. quia ad destructionem ciuitatis
pmo pmittunt premittunt prenostica
signa. 2°. destructio ipa ibi. Quũ autẽ
uideritis. Adhuc circa pmũ pnũciatur
mala futa pplo iudeoꝝ i generali. 2°. x̄
discipulis in spali. ibi. Sed ante hec oĩa
& patet sñia istarũ partiũ ex dictis Mat.
xxiiii. b. & c. & d. exceptis que secunt.
Terroresq; de celo. Dicit eni Iosephꝰ li.
de iudaico bello qđ ante destructionem
ciuitatis stella cometa in similitudinem
gladij sup ciuitatẽ apparuit & p annũ
durauit designans pp occasionẽ futurã
Sed ante hec oĩa inicient uobis manꝰ
& c. Quia btũs Stephanus Iacobꝰ frat
Iohannis, petrus & Paulus & fere omẽs
apli & quasi inumerabiles pp & x̄ani
fuerunt pro fide x̄ occisi. Tradentes in
sinagogas. ubi iudei hebant ptatẽ diiu
dicandi. & tradentes ad reges & psides
ubi gentiles habebant auctoritatẽ cõdẽ
nandi ad mortẽ. Contigit aut uobꝫ i tes
timonium. s. ueritatis euangelice ibidẽ
constanter pfitente. Ponite ergo i cor
dibꝫ uris et c. Per hoc nõ excludit medi
tatio respondendi si tpus assit & facltas scie
sed pmittit securitas si ista deficiant. qđ
frequenter contingebat in pmitiua ecc.
quia tunc frequenter fideles subito tra
hebantur ad iudices, etiã quũ erãt illrati
& simplices. quia deus pot tales defectus
suplere. iõ seq. Ego eni dabo uobꝫ os. i. loqn
di constantiã et sapiam. i. scptaꝝ itelli
gentiã. sicut factũ est in multis simpli
cibꝫ. Et si nõ dabat semp tal intelligen
tia. dabatur tñ loquendi constantia. qa
in tali casu sufficit ad salutẽ cõfiteri cõs
tanter fidem in gñali. Quod pot facere
simplex x̄anus. Cui nõ poterunt resiste
re & c. Sicut pat& de btõ Stephano. de

quo scribitur act. vi. Et nō poterant resistere sapiē et spūi qui loqbatur. Trademini autē a parentibus et c. Sicut legitur de bt̄o Crisanto et multis alijs et capilus de capite uro̅ non peribit. hoc autē addit saluator ad declarandū ueritatem future resurrectiōis per quā resurgeret in electis non solū illa q̄ sunt de necessitate nature humane sed ea que faciunt ad decorē. cuiusmi sūt capili quia meditatio huiꝰ resurrectiōis multū facit ad tolerantiam martyrij de qua saluator loqbat̄. Quū autē uideritis. hic cōnr describitur destructio ciuitatis ihrusalē. et pat& sentētia ex dictis Mat̄ xxiiii. c. et d. exceptis q̄ secūt̄. Circūdari ab exercitu ihr̄lm. s. ab exercitu Titi et Vespasiani per quē destructa est. Et cadent ī ore gladij. Refert autē Egesippus q̄ a principio obsidiōis usq; ad finem cesa sunt decies centena milia. Et captiui ducent̄. quia scdm ipm ducti sunt captiui iudeor nonaginta septē milia. In omnes gentes. Quia destructio ciuitatis et ppli facta est in ultionē mortis x̄ ut dictum est supra capl̄o. xix. et per hoc q̄ aliq̄ de illo pplo ducti sunt captiui in oēs gentes facta est quedā testificatio īnocētie x̄ et pfidie iudeor. Et ihr̄lm calcabit̄ a gentibꝰ. i. calcanda dabit̄. Donec īpleantur tpora nationū. Tunc eni quū plenitudo tporis intrauerit oīs isrl̄ saluꝰ erit. ut hr̄ ad ro. xi. Et erunt signa. hic pōit̄ solutio secūde q̄stionis de aduentu xp̄i ad iudicium. ū primo describunt̄ signa p̄ prenostica quū dr̄. Et erunt signa ī sole et c̄. Quia lic& talia pluries precesserit tn̄ iminente aduentu iudicis maiora et crebriora fient. In scolastica historia ponunt̄. xv. signa precedentia xv. diebꝰ aduentū iudicis. sed utrū illi dies. xv. futuri sunt continue se h̄ntes uel īterpolate ibidē sub dubio relinquit̄. Primo die

erigitur mare. xl. cubitis sr̄ altitudines montiū stans in loco suo q̄i murus. 2ᵒ. tātū descend& ut uix uideri possit. 3ᵒ. marine belue apparentes sup̄ dabūt rugitꝰ usq; ad celū. 4ᵒ. ardebit mare et oīs aque. 5ᵒ. herbe et arbores dabunt rorē sanguineū. 6ᵒ. ruent edificia. 7ᵒ. Petre ad inuicē collidentur. 8ᵒ. fiet gn̄alis terremotus. 9ᵒ. equabitur terra. 10. Exibunt hoīes de cauernis et ibunt uelut amentes nec mutuo poterunt loq̄. 11. surgent ossa mortuorū et stabunt sup sepulcra sua. 12. cadent stelle. 13. morientur uiuentes ut cū mortuis resurgant. 14. ardebit celū et terra. 15. fiet nouū celū et noua t̄ra et resurget omnes. Dicit et ibidē q̄ ihero' inuenit ista ī annalibꝰ hebreorū in q̄bus lic& sint multa uera tn̄ sunt ibi multa falsa admixta et iō de ueritate seu falsitate istor signor iudiciū maioribꝰ derelinquo. Leuate capita ur̄a. Quia lic& dies iudicij repbis sit terribil̄ tn̄ electis deb& esse cosolabilis quia tunc tr̄sferent̄ ad glīam. Attendite autē uobis. i. diligenter cauete ne forte grauent̄ corda ur̄a. i. depmant̄ uicia crapula et ebrietate. i. supfluitate cibi et potus et curis huiꝰ uite. s. super flua solicitudine terrenor. Et supueniat ī uos repentina dies illa. i. dies iudicij tāq̄ laqueus qui euadi nullo m̄ poterit. Ex hoc loco uidet̄ q̄ hoībꝰ ex exsistentibus ī conuiuijs et festiuitatibus tanq̄ securis et nihil timentibꝰ de die iudicij ueni& repentinas. idem hetur Mat̄. xxiiii. ubi dicitur. sic eni erant in diebꝰ an̄ diluuiū comedentes et bibentes nubentes et nuptui tradentes usq; ad illū diē q̄ intrauit in archam Noe non cognouerūt donec uenit diluuium et tulit omnes. ita erit ī aduentu filij hoīs. Ex hec ueritas euangelij uidet̄ falsē in aliquibꝰ dissonare ab illi quindecī signis sup̄ positis et acceptis a apocrifis iudeor. Vigilate itaq; omni

xv. sign. q̄ precedt̄ aduentu x̄.

tpore orantes. Per hoc nõ est ĩtelligendũ
q̄ oro semper sit cõtinua quia oportet
eam interrũpi somno & alijs etiã neces
sitatibus corporis. sed eius continuatio
ĩtelligitur q̄ nõ interueniat pccm mor
tale ĩpediens effectũ ipius. iõ subdr. ut
digni habeamini fugere & c. Quia illi q̄
tunc inuenientur sine pcco mortali erũt
saluati. & stare ante filium hõis. i. stare
securi in iudicio corã xpo qui iudicabit ĩ
forma humana. Noctibus uõ exiens mo
rabat̃ ĩ monte q̄ uocabat̃ oliueti ut ibi ua
caret oroni. & õis pplus manicabat ad eũ
i. mane accelerabat uenire ad p̄dicationẽ
sue locũ attractus efficacia & dulcedine
doctrine sue. CAPITULUM XXII.

APPROPINQVABAT AVTẼ. Postq̄ euangelista descripsit xpi
predicationẽ hic cõñr descbit
ipius passionẽ per quã solutũ est pretiũ
nr̃e redemptionis. ubi pmo describitur ma
ligna xpi cõprehensio p explorationẽ
iudeorum. 2°. eius cõdemnatio iniusta p
excecationẽ gentiliũ cap̃. xxiii. Prima
diuiditur in quatuor partes. Quia pmo
describr̃ xpi uenditio facta nõ ex eius
ignorantia sed magis ex prescientia & uo
luntate. 2°. eius uenditi traditio nõ ex
eius displicentia sed ex caritate. 3°. tradi
ti cõprehensio nõ ex xpi ĩpotentia. sed ex
sua mititate. 4°. cõprehensi illusio. nõ
ex sua iniusticia sed humilitate. Scd̃a
ibi. Venit autẽ dies azimorum. 3ª ibi. Cõ
prehendentes autẽ eũ. 4ª ibi. & uiri qui
tenebant illudebant ei. Circa primũ dr̃
Appropinquabat autẽ dies festo. s. solẽni
tas pascalis que celebratur pmo mense. xv.
die mensis ut hr̃ leuit. xxiii. Incipiebat
tñ a uespere precedentis diei azimorũ
quia fermentũ & fermentatũ nõ debe
bant apparere in domibus iudeorum septẽ
diebus huius solemnitatis. ut hr̃ exo. xii.
q̄ dr̃ pasca. i. trãsitus. qa tunc transibat
angelus dñi p egyptũ interficiens pmo
genita egyptiorum & hebreos saluãs.
& querebant principes sacerdotum &
c. moti inuidia contra xpm. qm̃ illum ĩ
terficerent. licet eni hoc sũme deside
rent tñ erat eis difficile ppr fauorẽ pp̃
ad xpm. ideo subdr. Timebant uero
plebẽ. ne cõtra eos insurgeret si in xpm
manus mitterent. Intrauit autẽ Satha
nas ĩ iudã. i. in aĩam iude. nõ per illap
sum quia hoc est deo ppriũ. sed p effectũ
uenditionẽ xpi ei suggerendo. & abijt
& locutus est cũ pncipibus sacerdotum.
Motiuũ autẽ iude hic tacetur licet ex
pmitur Mat. xxvi. & io. xii. uidelicet
ut recuparet ualorẽ unguenti effusi sr
xpm a Maria sorore Lazari. & gauisi
sunt. Quia ille modus capiendi xpm
p suũ discipulũ uidebatur magis possibi
lis & secretus. Venit autẽ dies azimorum.
hic cõñr describitur xpi uenditi traditio
& primo ista traditio pnũciat̃. 2°. exe
cutio datur ibi. & egressus ibat. Prenũ
ciatio dicte traditionis facta est ab ipo
quũ cenaret cũ discipulis. & iõ pmo descri
bitur pascale conuiuiũ. 2° instituitur
eucharistie sacramentũ. ibi. Accepto pa
ne. 3° ponitur dicte traditionis prenun
ciatio ibi. Verũtñ. 4° discipulorum ĩformatio
ibi. facta est contentio. Circa pmũ dicit
Venit autẽ dies azimorum. Ista erat q̄rta
decima dies mensis pmi in cuius uespere
debebant comedere agnũ pascalẽ cum
azimis panibus. iõ sequitur. In qua nece
erat occidi pasca. & accipitur hic pasca
nõ p die solemni sicut supra sed p agno
pascali qui illo uespere debebat occidi. Sed
Ecce introeuntibus uobis in ciuitatẽ. s.
ihrlm. Occurret uobis homo & c. In hoc
dedit eis signũ directũ in pparatiõe agni
pascalis. & dicetis patrifamilias domus
& c. hic autẽ traditur fuisse xpus discipulis
& iõ puidit de loco & agno & alijs neces

sarijs in celebratiõe conuiuij pascalis ut dictũ fuit plenius Mat̃. Mar. xiiii. b. De siderio desideraui. i. ualde desideraui. hoc pasca manducare uobiscũ. Quia tũc fini uit uetus testamentũ & inchoauit no uũ. qđ erat sibi in desideriũ. Dico enim uobis. Quod ex hoc nõ manducabo illud donec ĩpleat̃ in regno dei & c̃. Quia post illam cenã nõ comedit neq; bibit donec post resurrectionẽ suã in qua ĩpletum est regnũ dei. quia tunc aperta est ianua qñ xp̃us resurrexit ad uitã ĩmortalẽ. & tũc xp̃us comedit cũ eis & bibit ad pro bandũ sue resurrectiõis ueritatẽ. ut hr̃ ĩfra. xxiiii. non bibã de generatiõe uitis huius gen̄atiõem uitis uocat uinũ q'a exprimitur de fructu uitis. & accepto pane. hic cõñr instituit̃ eucharistie sa cramentũ post legale cõuiuiũ quũ dr̃ & accepto pane grãs egit. Per hoc oñdit q' in consecratiõe huius sacramenti pre exigit̃ deuotio & orõ & fregit & dedit eis dicens. hoc est corpus meum. Nõ est sic intelligendũ q' prius frangeret et daret discipulis & postea diceret uerba consecratiõis. sed magis ecõn. quia xp̃o dedit discipulis suis corp9 suũ cõsecratũ et iõ prius dixit uerba consecratiõis que sunt hoc est corpus meũ. Quia uerba con secratiõis efficiũt qđ figurant. Postea fregit & dedit. d. hoc facite ĩ meã cõ memorationẽ. q'a eucharistie cõsecratio est quedã dñice passiõis rememoratio & ppr̃ hoc consecratur corpus sepatũ a sanguine. q'a in passiõe sanguis fuit sepa tus a corpore. iõ subdr̃ similiter & calicẽ et c̃. Cetera autẽ que ptinet̃ ad istud sa cramentũ tractanda sunt in. iiii. sñetiaꝝ. Uerũtñ. hic cõñr xp̃us prenũciat tradi tionẽ sui dicens. Ecce manus tradentis me mecũ est in mensa. ex quo patet ma xima ingratitudo ĩ pditiõe iude qui in gerebat se comestioni cũ xp̃o quem non latẽbat sua proditio. & quidẽ filius hoĩs. Quia lic& sit deus & hõ nõ tñ tradebat̃ et patiebatur scđm diuinitatẽ in q̃ ĩpas sibit̃ est. sed tñ scđm humanitatẽ. Scđm q' diffinitũ est in puidentia dei p salute mũdi. Uerũtñ ue hoĩ illi per quẽ tradet̃. Quia iudas lic& post factũ penituit, hoc tñ fuit inutilr̃; quia p desperationẽ se sus pendit. ut hr̃ Mat̃. xxvii. & ipi cepũt q̃rere inter se. s. apl̃i. quis ex eis eũ tra ditũs ess&. Nesciuerũt tñ. q'a xp̃us non reuelauit hoc manifeste sed tñ Iohãni secrete ut hr̃ ioh̃. 13. & facta est cõten tio. hic cõñr põitur informatio discipu loꝝ. & p̃o oñdr̃ qualis sit aptus ad of ficiũ prelatiõis. 2º. quid for& eis licitũ tp̃ore psecutiõis. ibi. & dicit eis. Adhuc p̃o põitur informatio discipuloꝝ ĩ ge nerali. 2º. ipius Petri in speciali. ibi. Ait autẽ dñs Simoni. Adhuc p̃o informat discipulos de prelatiõis aptitudiẽ. 2º. de premij magnitudiẽ. Uos aut̃. Circa pri mũ sciendũ q' quũ apl̃i audierũt xp̃m predicentẽ traditionẽ sui ad mortẽ cre diderunt firmiter hoc esse futũm. & iõ ceperunt q̃rere inter se quis inter apl̃os ess& conuenientior ad tenendũ x̃. locũ et hoc est qđ dicitur. Facta est autẽ inter eos contentio. i. disquisitio. quis eoꝝ ui deretur esse maior. et aptior ad presidẽ dũ alijs loco x̃. & iõ xp̃us de hoc eos do cuit uidel; q' ille ess& ad hoc aptior q̃ ess& uere humilior, p cõñ. ad terrenam dñationẽ. et ad hoc induat exẽplũ sui. d. Quis maior est. aut qui recũbit aut qui ministrat. nõne qui recũbit. q. d. sic scđ; iudicium humanũ. & infert. Ego autẽ in medio urm̃ sũ sicut qui ministrat. hoc iã oñderat in lotiõe pedũ suoꝝ discipl̃oꝝ. & ex hoc intenditur cõcludere q' ille est aptus ad succedendũ sibi in regimiẽ ecclie qui est fundatus in uera humilitate. Uos autẽ. postq̃ oñdit aptitudinẽ prelati

hic cōtr ōndit magnitudinē premij. d.
Vos estis qui ꝑmansistis mecū. Iam eni;
Iudas exierat de societate eoꝝ. aceto pa
ne intincto. ut hr̄ io. xiii. In tēptatioīb
meis. quia īminebat agonia sue passi
onis. & ego dispono uobis regnū. Quod
ītelligit̄ dupl'r. Vno modo de regno mi
litantis ecclie. cuius regimen xp̄s t̄didit
aplis. Alio m̄ de regno triūphantis
ecclie ad quod apli erant assumendi ꝑ
post laborem uite p̄ntis. Vt edatis & ꝑ
bibatis & c̄. hoc simil'r dup̄ ītelligit̄. p̄o
de sacm̄ento eucharistie cuius cōfectiōe;
acceptionē & dispensationē x̄ t̄didit
aplis. Alio m̄ de fruitiōe glie ad quam
apli erant p̄destinati. Vt sedeatis super
thronos & c̄. Quia in iudicio extremo
erūt accessores x̄ iudicantis. Ait aut̄.
Posita informatiōe discipuloꝝ ī generali
hic ponitur informatio Petri in speciali
de fragilitate humana cōsideranda &
constantia cū dei adiutorio habenda.
Quū dr̄. Simon. ecce Sathanas expeti
uit uos. i. studiose q̄siuit ꝑ tēptationē
subuertere. quia multū nitit̄ ad subuer
sionē scōꝝ. illos eni pulsare negligit q̄s
q̄i iure q̄eto possidere se sentit ut dicit
Gregorius. ut cribraret. i. tēptationū im
pulsu cōcuteret. & sicut in tali cōcussio
ne remanet palea et t̄nsit farina sic Iudā
remansit diabolo ad penā eternā. alij ūo
apli transierūt ad gliam. Ego autē roga
ui p te ut nō deficiat fides tua. s. finaliter
nō eni rogauit ut Petrus nō caderet sed ut
in casu non remaneret. iō seq̄. & tu ali
quando conuersus. s. de pc̄co ad gr̄am. ꝯ
Confirma fratres tuos. hoc dr̄ ei a xp̄o.
Pasce agnos meos. ex hoc patet fidem nō
deficere usq; ad finē mundi potissime ī
ecclia romana que a Petro post xp̄; fūda
ta est. Domine tecū paratus sū & ī carce
rē & in mortē ire. hoc dicit ex feruore &
confidens de sua constantia & ūtute. iō

cōtr predicitur sibi sua fragilitas. Non
cantabit hodie gallus donec ter abne
ges nosse me. Post binā autē negationē
Petri gallus cantauit. sed petrus nō ad
uertit se. post terciā quū iterū gallus
cantauit ꝑut fuit expositū plenius ꝯ
Mar. xiiii. & dixit eis. hic cōtr quid
foret aplis licitū tpr̄e ꝑsecutiōis. Quia
quū p̄o xp̄us misit eos ad predicandū;
dedit eis formā incedendi ut sine pecu
nia & prouisione necc̄iorū incederent aliq̄
ut dictū fuit sup̄ caplo. x. iō forte cre
derent q tpr̄e ꝑsecutiōis que iminebat
non liceret eis talia portare. qd̄ remouet
dicens. sed nūc qui hr̄ sacculū. ad por
tandū pecuniā pro prouisiōe necc̄iorū;
tollat. i. portet. simil'r & peram. i. re
positorium uictualiū. & quia non erat
eis licitū solū talia portare sed et se ipos a
ꝑsecutoribus moderate defendere saltem
ꝑ tunc. iō subdr̄. & qui nō hr̄. s. gladiu;
uendat tunicā suā & emat. ꝑ hoc īnuens
q licita esset eis defensio moderata tpr̄e
ꝑsecutiōis. iō subdr̄. Dico eni uob̄ qm
adhuc qd̄ scriptum est oportet īpleri in
me. s. mortē acerbissimam & cōtēptibilis
simā per iudeoꝝ ꝑsecutionē. & cū iniq̄s
deputatus est. hoc scribitur Isa. liii. Et
eni que sunt de me scripta ꝑ ꝓphas. finē
hn̄t. i. sunt ꝓpe cōplementū. Domine
ecce duo gladij hic. Non curauerūt apli
loqui de sacculis uel peris sed tm̄ de gla
dijs. quia erant aīati ad defensionē sui
magri licet postea fugerūt timore huma
no ꝑculsi. Dixit autē Chrisostomus q isti duo ꝯ cul'
gladij erant duo cultelli maximi ad scin
dendū carnes agni. Satis est. quia unus
euaginandus sufficienter ōndit licētia;
se defendendi & audaciā petri ad defen
dendū suū magistrū & uoluntariā passio
nē xp̄i. qui quū hr̄et qui pro eo pugnaret
ipe tm̄ hoc ꝓhibuit ad nō euaginandum
ōndens aplos nō fuisse ꝑmissos facere q̄tū

q2 ecclia erat sibi commēda. ut hēt io. ultio. ubi ter dr̄ ei.

poterant ad defensionē sui magri. ut per hoc ondẽderetur qȝ pfectior est patientia q̃ defensio etiã licita. & egressus ibat. ꝛ Hic coñr ponitur traditionis x̄ executio. & pͦ ex parte x̄ se uoluntarie offerẽtis 2ͦ. ex parte iude eum pditorie tradẽtis ibi. Adhuc eo loquente. Circa pͥmũ dr̃. & egressus. de loco cene predicte. Ibat scdm̃ consuetudinẽ. qa assuetus erat illuc exire de nocte causa oronis. In monte oliuarũ: ụ̃ sciebat traditorem uenturũ. Orate ne intretis in tẽptatioẽm. Oro enī scdm̃ Damascenũ est eleuatio mentis in deũ. Quãto enim mens in deũ eleuatur tã to facilius tẽptatio ab ea supat̃. & ipse auulsus est ab eis. Quia oro debet esse so litaria. & positis genibꝰ orabat. quia deb& esse reuerens & deuota. Pater si uis trãfer a me & c̃. qa deb& esse discreta submit tendo pprĩã uoluntatẽ uolũtati diuine Apparuit autẽ ei angelus uisioẽ corpora li in spẽ humana. Confortans eũ p modũ seruientis. Quod factũ fuit ad cõfirman dũ fidẽ discipuloꝝ. qȝ xp̃s sit maior an gelis rõne deitatis p hoc etiã ondẽbatur qȝ in eo erat uera humanitas que cõforta batur cont̃ tristiciã insurgentẽ in parte sensitiua ex apprehensione mortis imi nentis. & factus in agonia. Erat eĩm is ta agonia reluctatio sensualitatis morte horrentis: & rõnis ipsam attẽptantis. Qa ũtute diuina quelib& pars pmittebatur agere & pati quod erat sibi ppũ. Prolixi⁹ orabat ondẽns qȝ in maiori necessitate ꝛ magis deb& homo oroni insistere. & fc̃s est sudor eiꝰ sicut gutte sanguinis. Ex ue hementi eĩm anxietate sensualitatis que pmittebatur agere et pati qđ erat sibi p prium ut dictum est. fiebat ut nõ solum humores exirent p sudorẽ. sed cũ hoc ad de sanguine sudorẽ tingente. scdm̃ aut̃ alios supnaturalr̃ factũ est ut sanguis p sudore exiret. ut sic xp̃s iã suũ sãgnẽ;

p salute nr̃a effundere inciper&. Inuenit eos dormientes pre tristicia. Tristicia eĩ; est passio causata ex malo pn̄ti qđ non p̃t repelli. & sic causat aggrauationem animi q̃i depressi pondere mali pn̄tis. qđ nõ pot̃ autẽ moueri. & sic p consequẽs ipedit ulterius motũ spũum a corde p organa sensuũ extiorũ. sed qa hꝰ spũs causant opa uigilie inde est qȝ tristicia ĩpediens talem motũ spũum causat ag grauationẽ spũum & cessationẽ ab acti bꝰ ppis. sicut fit in somno ppe dicto qui causatur ex uaporatioẽ humoꝝ ex cibꝭ & potibus ascendente uersus cerebrum qui humores ibidẽ ingrossati ex frigi ditate cerebri descendunt uersus orga na sensuũ opilantes meatus p quos spũs pgredientes a corde debent ad organa sensuũ transire & cessant sensus ab acti bꝰ uigilie. Adhuc eo loquente. hic coñr ponitur executio traditiõis ex parte iu de tradentis. quũ dr̃. Iudas unus de .xii. añcedebat eos. tanq̃ ductor illoꝝ q̃ uole bant cõprehendere ihm. & appropiquit Ihũ. ut oscularetur eũ. Dederat eĩm iudã istis cõprehensoribus istud signũ: ne pro Ihu caperent Iacobũ frẽm dñi qui erat ei ualde similis. ut dictum fuit Mat̃. xxvi. d. Iuda osculo filium hoĩs tradis. i. ĩ signo caritatis proditionem homicidij facis. ex q̊ factũ iude aggrauabatur ualde. Vidẽ tes autẽ ij qui circa eũ erant. i. x̄ discipli qđ futurum erat. s. captionẽ magri sui ut duceretur ad mortẽ. Dixerunt ei. dñe si pcutimus in gladio. & pcussit unus & c̃. alijs discipulis petentibꝰ licentiam pcutiendi ad magri sui defensionẽ Petr⁹ qui erat audacior ceteris & feruentior non petiuit licentiã nec expectauit res ponsionem sed amputauit uniꝰ auriculã intendens eũ interficere uel grauiter uul nerare. Sinite usq; adhuc. q. d. nõ moue at uos quod est futurũ. quia pmittendi

sunt ut me cõprehendant: & ĩpleantur
ea que de me scpta sunt. & quū tetigisset
auriculã eius sanauit eū. In quo apparet
maxima xpĩ caritas sanando illū q̃ uene
rat ad cõprehendendū ipm̃. Dicit autẽ
Ihũs ad eos qui uenerant ad se pncipes
sacerdotū et c̃. Contrrū uidetur Mat. 26°.
ubi dicitur uidetur q principes sacerdotū nõ fue
runt in captione ihu, sed ductus fuit ad
eos p cõprehensores ad locū ubi cõuenerat.
Ad quod respondetur dupliciter. Uno modo
q licet nõ uenerint ad cõprehendendū
ihum ĩ ppriis psonis uenerūt tñ ĩ uirtute
ĩ ministris ab eis missis. Alio mõ q aliq
de pncipibus sacerdotū uenerūt cū minis
tris ad cõprehendendū ihm ut diligentius
fieret negotiū. plures tñ expectabant ĩ
domo ut dicit Mat. q̃si ad latronẽ exis
tis cū gladiis & fustibus quū quotidie
uobiscū fuerim in tẽplo. & c̃. q. d. tūc nõ
cepistis me quia nolebã. nec modo cape
tis nisi permitterẽ. io seq̃. Sed hec est hora
ura .i. uobis concessa ad me cõprehẽden
dum. & potestas tenebrarū. q̃a diabolus
tenebrarū pnceps eos ad hoc incitabat.
Cõprehendentes autẽ. hic coñr describitur
xpĩ tradita cõprehensio & subdr Petrus neg
quū dr. Petrus uero. De negatione eim petri
uarie locuntur euangeliste. Que uarie
tas exposita fuit & concordata Mat
xxvi. f. Et uiri. hic coñr describitur xpĩ
comprehensi illusio. quū dr. Pphetiza
nob xpe. Per hoc enĩ designabant q eet
falsus ppha et q ignoraret quis eū pcuteret
& non solū illudebant sed et calūniose
introgabant. Si tu es xpus dic nob. Quasi
si respondisset sic statim ĩposuissent q uel
let sibi usurpare dignitatem regiam cõtra
Cesaris ordinationem q̃ dignitatẽ regiam
a iudeis abstulerat sicut dictū fuerat su
pra tercio cap°. Si autẽ dixisset non. obie
cissent contra eū de redargutiõe. Quia per
pluries uerbis & factis dixerat se ẽe xpm

Unde ioh. x. dicentibus ei iudeis. Si tu es
xpus dic nob palã respondit eis ihs. Lo
quor uob & non creditis opa que ego fa
cio in nõie patris mei. hoc testimonium
phibent de me. io seq̃. Si uob dixero nõ
creditis m̃ sicut & alias non credidistis. nec
uerbis meis nec factis. Si uos introgaue
ro non respondebitis. sicut & alias peti
uerat ab eis de xpo q̃m sit filius Dd nõ
responderunt. & in pluribus aliis eius
questionibus simile inuenitur. neq; dimit
tetis. q̃a obstinationem sciebat eorum. Ex
hoc autẽ .i. post passionẽ meã & resurrec
tionem. erit filius hõis sedens á dextris
uirtutis dei. Quod ĩpletū est in ascẽsione
xpĩ scdm q dr Mar. ultimo. Et dñs q̃de
ihs. Postq̃ locutus est eis assumptus est
in celū & sedet a dextris dei. Dixerunt
autẽ omnes & c̃. Mat. 26°. dr q sūmus
sacerdos hoc dicit. Dicendū q ille dicit
pro & principaliter. & io Mat. ipm̃ solum
exprimit. alii autẽ coñr idem dixerūt
uolentes ex hoc cõcludere cõdemnatio
nem xpi fore iustam. Tu ergo es filius
dei. hoc non sequebatur ex dicto pce
denti. quia dixerant. Erit filius hõis &
c̃. Uerūtñ quia hoc erat uerū noluit ne
gare nec etiã affirmare, ne apiret locum
calumnie. sed respondit. Uos dicitis quia
ego sum. Quod uerū erat et taliter pbatū
q calumniam non hret scdm ueritatem
sed tñ scdm iudeorū maliciam. ex qua cõ
cluserunt. Quid adhuc desideramus testi
moniū. q. d. conuictus est ppo uerbo. unde
subdr. ipi autẽ audiuimus de ore eius

ET SURGENS
omnis multitudo. Postq̃ descpta
est xpĩ cõprehensio p maliciam
iudeorum: hic coñr describitur eius occisio p
executionẽ gentiliū. ubi pro describitur solici
ta examinatio. 2°. iniqua condemnatio
ibi. Pilatus autẽ. 3°. impia occisio ibi. Et
quū ducerent eū. 4°. deuota tumulatio

ibi. & ecce uir nomine ioseph. Circa p̄
primū p̄o describitur examinatio co-
ram Pilato preside. 2°. corā herode ibi
Pilatus autē audiens. Circa p̄mū dicit
& surgens omīs multitudo eoꝝ duxe
runt illū ad Pilatū. qui erat ibi preses lo
co romanoꝝ. Ceperunt autē accusare illū
& hoc de tribus. p̄o de auersione popli
a lege Moisi seruanda. quā dr̄. hunc i
uenimus subuertentē gentē nr̄am. 2°.
q̄ p̄ doctrinā suā ipedir& pp̄lm redde
cesari tributū & hoc notat quā dicit. & pro-
hibentē & c̄. 3°. q̄ uolebat sibi usurpare re-
gnū iudeoꝝ. io seq̄. & dicentē se xp̄m
regem esse. p̄mū autē erat maīfeste fal-
sū. quia non uenit soluere legē sed adiplere
ut hr̄ Mat. v. & legē Moisi usq; ad mor-
tē seruauit. ut declaratū fuit ibidē. sim̄r
secūdū. q̄a iudeis q̄rentibus. lic& nobis
censū dare Cesari an nō. r̄ndit. reddi-
te que sunt Cesaris cesari. ut hr̄ Mat
xxii. Sim̄r terciū. q̄a quā ihs scir& tur-
bas uenturas ut eū rapent & faceret si-
se regē fugit ut hr̄ ioh. vi. Pilatus at̄ de
p̄o non curauit q̄a gentil erat & io de le-
ge Moisi non curabat. Secūdū reputa-
bat falsū. q̄a responsionē x̄ audierat p̄
relationē de tributo cesari reddendo. ut
predictū est. sed de. 3°. inq̄siuit. q̄a uide-
batur esse contra dn̄m suū. Vn̄ & iudei
corā eo dixerunt. Non h̄emus regē nisi
Cesarē. ioh. 19. & ibidē dr̄. Omnis enī qui
se regē facit contradicit cesari. xp̄us
autem se esse regē non negauit neq; af-
firmauit. sed medio modo r̄spōdit dicēs
Tu dicis. Verūtn̄ expressit q̄ si ess& rex
regnū eius nō erat de hoc mundo ut hr̄
io. xviii. & q̄a Pilatus & iperator dn̄s
suus nō curabant n̄i de regno terreno io
Pilatus habuit ihm̄ excusatū. d. Nihil
inuenio cause. s. criminis uel mortis i hoc
hoīe. At illi inualescebant. ut clamorib
optineret quod r̄one non poterat. Com-
mouit pp̄lm. q. d. t̄bauit pacē comunem.
Incipiens a galilea. uolebant enī uocare
q̄ ess& simil Jude galileo q̄ t̄pore natiui-
tatis x̄ inducebat pp̄lm ad rebellandum
ipatori romano. dicens illicitū ēē iudeis
p̄fiteri aliquē dn̄m terrenū sed solū deū
ut hr̄ act. v. Ante hos dies exstitit Iudas
galileus q̄ auertit pp̄lm in die p̄fessiōis
& c̄. sed Pilatus hoc falsū reputauit eo
q̄ audierat xp̄m dixisse. reddite que
sunt cesaris cesari per hoc onđens q̄ pote-
rant esse subiecti nō solū deo sed etiā te-
porali dn̄o. Pilatus at̄. Hic con̄r ponit
examinatio x̄ corā Herode. Pilatus eīm
audiens q̄ ihs ess& de galilea remisit
eū ad herodē. tū ut herodi deferret: tū
q̄a credebat q̄ libent liberaret hoīem q̄
ess& de t̄ra sua & maxīe inocentē. Sci
endū est q̄ lic& ihs fuerit nato i Bethleē
ut dictū est sup̄. 2°. cā. tn̄ dr̄ hic de galilea
q̄a fuit ibi nutrito & cōuersatus. qui &
ipē iherosilimus erat his diebꝫ. s. pascalib
ppr̄ solemnitatē. quia iudeꝫ erat. Pater
enī suus fecit se circūcidi t̄nsiens ad ritū
iudaismū scđm q̄ dicit iosephꝫ. Herodes
autē uiso ihu gauisus est. non ppr̄ deuo
tionē sed ppr̄ curiositatē. io subdr̄. eo q̄
audierat multa de eo. s. de miraculis eiꝫ
et doctrina. & sp̄abat signū aliqđ. i. mira
bile factū uidere ab eo fieri. Sp̄abat etiā
audire ab eo quedā curiosa & isolita. io
subdr̄. interrogabat aut̄ illū multis ser-
moībꝫ. ihs autē in conspectu eiꝫ noluit
aliquod signū facere. tū q̄a Herodes erat
idignus quā moueret ex curiositate ut
dictum est. tū q̄a ihs uoluit onđere q̄ p̄-
dicator uerbi diuini nō deb& corā p̄nci-
pibꝫ ostentationē suā querere. & eisdē
rōnibꝫ nō respondit eiꝫ interrogatiōibꝫ
Spreuit autē illū Herodes reputans eū
idiotā & fatuū. & illusit indutū ueste
alba. Sic eīm illudebat tunc fatuis. &
remisit ad Pilatū. ut eū honorar& sicut

& Pilatus ei detulerat. & facti sũt ami-
ci ppr mutuã reuerẽtiã factã ut dictũ
est. Nam antea inimici erant ad iuicẽ
ppr galileos quos Pilatus occiderat mis-
cens sanguĩe eoꝝ cũ sacrificijs ut dictũ
est sup cap. xiii. Pilatus autẽ. Hic conr
describit xpi cõdemnatio iniusta. ũ põ
declarat xpi ĩnocentia ex ĩplici cõfes-
sione iudicis causã examinantis. & et
ex allegatiõe herodis q ipm nõ cõdẽna-
uerat. Iudei autẽ e contrario. Co contra
ũba iudicis ter reclamauert ut optine-
rent p ĩportunitatẽ clamoris quod non
poterant uia ratiõis. ppr quod Pilatus
finalr declinauit a iusticia cõdemnans
ad mortẽ ihm ĩnocentẽ. inclinato ad
hoc ex ppli fauore quẽ querebat & Ce-
saris timore cuius ĩdignatiõe formida-
bat. eo q dixerant iudei ĩ cõspectu suo
si hũc dimittis nõ es amicus cesaris ut
hr ioh. xix. & ex dictis pat& litta
paucis exceptis que exponẽtur. Na
remisit illũ ad nos. i. ad nrm iudicium.
Libri antiq et correcti sic hñt. Nã remi-
si uos ad illum. s. ad herodẽ ut pat&
ex predictis. & lra sequens cõsonat ei
quũ dr. & ecce nihil dignũ morte ac-
cusatũ est ei. s. corã herode. emẽdatũ
ergo. i. uerberatũ illũ dimittã. liberũ
a morte. sed conr hoc uidet qa pilato
sciebat ipm esse ĩnocentẽ nõ ergo uo-
lebat ipm iniuste ipm uerberari. Dicẽ-
dũ q id uolebat facere ut iudei uiden-
tes hanc flagellationẽ satiarent hac pe-
na. & cessarent a morte ihu querenda.
Necesse autẽ hẽbat dimittere eis p diẽ
festũ unũ. qa in nocte pasce angelo dñi
saluauit eos hebreos & pcussit pmoge-
nita egyptiorũ. iõ in memoriã huiꝰ be-
neficij in solemnitate pascali saluabat
unũ ppinquũ morti. & aliqs cõdẽnatos
ad mortẽ interficiebant ad repsentan-
dũ saluationẽ hebreorum & ĩfectiõe

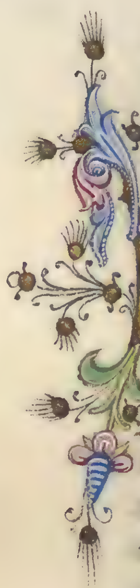
egyptioꝝ. & istã cõsuetudinẽ eis cõ-
seruari ĩpetrauerunt ab ĩpatore roma-
noꝝ sicut fuerat obseruata añ q iudã
ess& romaĩs subiecta. & hoc est qđ dr
necesse autẽ hẽbat & c. qa tenebat ob-
seruare illud quod erat cõcessũ ab ĩpa-
tore. Pilatus sciens ihm ĩnocentẽ uole-
bat eũ libare. p hanc uiã pponens q ñ
expedir& eis ñ ihm aut Barabã cuiꝰ
liberationẽ credebat iudeos nllo mõ pre-
eligere ppr nimiã ipiꝰ maliciã. Sed
ipi nimio odio moti conr xpm pelege-
runt Barabam libari petentes ihm cru-
cifigi eo q erat modus mortis aspior &
durior. c. patent. & quũ ducerent eũ.
Hic conr describr x ĩpia occisio quũ
dr. & quũ ducerent eũ ad crucifigẽdũ
apprehenderũt Simonẽ & c. Quia coe-
gerũt eũ ad portandũ crucẽ ut citiꝰ
uenirent ad locũ crucifixiõis qa ihs
uidebatur nimis debilitatus ex afflic-
tiõe precedenti. & iõ q̃uis ihs põ por-
tass& crucẽ suã tñ illi qui eũ ducebãt
acceperunt eã & posuerunt sr Simoẽ
ratiõe predicta. Ille autẽ inuite porta-
bat. tũm qa hoc erat turpe. tũ qa forsi-
tã erat discipulus ihu occultus. Seqba-
tur aũt illũ turba multa. qa aliq seqbãt
eũ ad ipm crucifigendũ. aliq ad deridẽ-
dũ. & aliqui ad uidendũ spectaculũ. &
aliq ad plangendũ spalr mulieres deuo-
te. quibus dixit. filie ihrlm & c. Quia
nõ solũ aliq de galilea secuti fuerant
ipm sed et aliqui de ihrlm sibi adheserãt
p deuotionẽ. Nolite flere sup me sed sr
uos ipãs et c. Non phibet cõpassiõe sed
predixit aliã luctus causã in obsidione
ihrlm p fiũa Titũ & Vespasianũ. iõ subdit.
Qm ecce dies ueniunt. s. xlii. anno post
passionẽ x ĩ quo fuit dicta obsidio. Btẽ
steriles qa agiliores erat ad fugiendum
q grauide. & uentres q nõ genuerunt
Quia mulieres hñtes pueros ĩ obsidiõe

fuerunt anxiate non solu p se sed pro pueris suis. & aliq p famis angustia ppos pueros comederunt secdm qd dicit iosephus libro de iudaico bello. tuc incipient dicere montib & c. Quia aliq pre horrore miserie que tuc fi& i pp iudeor dicebant. utina montes caderent sup nos nos. Quia si in uiridi ligno hoc faciunt. xps hic dr lignu uiride faciens fructu. & p consequens idignu abscisioe p morte. pplus aute iudaicus hic dr lignu aridu infructiferu & per cons. dignu abscisioe p morte & cobustione gehene que est pena extrema & maxia. Pat dimitte ill qa nesciut quid faciunt. Erant eni ibi aliq siplices & illiterati a sacerdotib iudeor decepti q psequebant xpm zelo legis. & pro istis orauit xps. Alij aute erat irati q ipm esse xpm pbabilr nouerant seu cognscere debuerant ex odio & iuidia fuerut excecati & xpm psecuti st usq; ad morte. & p ill non orauit. Erat superscriptio scripta sup eu lris grecis latinis & hebraicis. quia iste erant tres lingue pricipales ut omnes possent legere. Neq; tu times deu qui in ea danatioe es. s. morti. Memento mei dne. Qi. d. lic& hoies no timueris tn debes deu timere maxie i articulo mortis in q tu es. io dr. Qui in eade damnatioe es. s. mortis. Memento mei dne. Magna fides huius latrois q nec ppr acerbitate pene qua sustinebat. nec ppr ifirmitate carnis qua in xpo uidebat cofessione uere fidei omisit. Du ueneris in regnu tuu. Manifeste pat& qd no loqba de regno tpali sed eterno. io subditur. Hodie mecu eris in paradiso. no accipit hic paradisus pro orto uoluptatis nec p celo empireo sed p fruitioe bta qua habuerunt sci patres i morte x. q erant in limbo statim qui eius aia descendit ad eos. & eade die illuc descendit aia huius latrois fca pticeps bte fruitiois. In manus tuas comendo spm meu. ondens qd i articulo mortis maxie debemus recurrere ad deu. Videns at centio q erat costitutus ad custodiendu xpm in cruce quisq; expirass&. quod factu erat. s. miracla i passioe x facta ut pote tremotus petrar scisio. obscuritas solis supnalis & qd cu clamore magno expirass& qd no poterat fieri iutute nre. glorificauit deum iutute cofessiois fidei cofessioe. d. uere hic homo iustus erat. Mat. xxvii. dic. Vere filius dei erat iste. Dicendu qd utruq; dixit centio. sed Mat expressit unu. lucas aliud. De altero tacendo. Percutientes pectora sua peitentes et dolentes de x passioe. & isti fuerut qui a pitis decepti fuerat ut pdictu est. Stabant aut omes noti eius a longe. Cotrriu at uide. ioh. xix. u dr. Stabant aute iux cruce et c. Respod& Aug. qd no erant imediate iuxta illa ppr turba coprimente. nec ita loge quin possent eu uidere & audire. & io pot dici fuisse loge & ppe diuersis respectib. Et ecce uir. Hic describr deuota x tumulatio que fuit solemnis & preciosa lic& mors fuerit igminiosa. put fuerat de utroq; pphetatu isa. sicut pleius declaratu fuit Mat. xxvii. Decurio. i. existens de curia. s. psidis uel ipatoris. hic no cosenserat concilio & actib eor. s. alior iudeor xpm psequetiu. Abarimathia. ista est ciuitas que uocata est Ramathia de qua fuit Helcana pr Samuel ut hr. i. regu. i. Qui & ipe expectabat regnum dei no temporale & terrenu sed celeste et etnu. hic accessit ad Pilatu. Erat eni de curia & ppr hoc habebat maiore accessu. & depositu inuoluit in sindone. i. in panno lineo. ex hoc ordinatu est qd corpus x no cosecratur nisi pannum lineu. & posuit eu in monumento ex

aug.

(qr lat pl bidn di glo[illegible] aug i smoe de bto latrone [illegible] smoe [illegible]

excisO .i. in uno lapide cocauato scd; qtitate hoīs. ne si ex pl'ibꝰ lapidibꝰ ess& factū poss& dici a iudeis q suffos sū fuiss& sepulcrū & corpus iñ subla tū. In quo nōdū quisq̄ positus fuerat. ne poss& dici q ille qui p'us fuiss& ibi sepultꝰ resurrexiss& & nō xp̄s. & dies erat paraceues. feria .vi. q dr̄ para ceue .i. p̄paratio. q̄a tunc p̄parabantur & coquebantur illa q̄ debebāt comedi ī sabbo. scd̄m q scripitur exo. xvi. & sabbm illuscescebat. q̄a solemnitas sabbi icipit a uespere precedentis diei. subse cute sunt autē mulieres. q̄ erant xp̄o deuote ut uiderent monumentū. & qualr̄ redire possent ad ungendū cor pus x̄ ibi positū. & reūtentes. s. a mo numēto. s. parauerūt aromata. hec fece runt feria .vi. añ q̄ intr& solēnitas sab bati q̄ diu erat eis licitū aliq̄d emere & parare. scd̄m alios hec fecerunt in uespe diei sabbi qn̄ tñsierat solēnitas ꝯ diei sic dictū est Mat. 28. & Mar. 16. & sabbo qdē siluerūt .i. ab opibꝰ q̄euerūt scd̄m mandatū .s. legis. ut hr̄. exo. xx.

VNA autē sabbati. Postq̄ euāglista descripsit ingressum x̄ in mū dū p suā incarnationem: & eiꝰ p̄gssū p suā predicationē: & egressū de mū do p suā passiōem: hic ulti° describit eiꝰ regressū ad patrē p suā resurrectio nē & ascensiōe;. & p° describit eius resurrectio. 2°. ascensio ibi. Vos autē sedete in ciuitate. Circa x̄ resurrectio nē p° describit xp̄i resuscitati apparitio 2°. resurrectiōis p̄batio. ibi. Coturbati ū Prima ī tres. q̄a p° describit apparitio facta mulieribꝰ. 2°. discipl'is itinerātibꝰ 3°. oībꝰ simul existentibus p̄t Thomā. 2ᵐ ibi. & ecce duo. 3ᵐ ibi. Dū autē hec loq̄rentur. Circa p̄mū notatur tp̄s appari tiōis. quū dr̄. Vna sabbi .i. die prima

post sabbatū. eo modo loquēdi q̄ dr̄ geñ. i. factū est uespe & mane dies unus .i. p̄mus. uñ ibi contr seq̄. dies. 2. & c. & 3°. & sic de aliis. Valde dilu culo. cōtrariū uidētur Mar. xvi. ū dicitur orto iā sole. Dicēdū q duplex est ortus sol. unꝰ qñ appar& p° lux eiꝰ .s. auro ra. Aliꝰ ū qñ appar& sol sup terrā. M Marc. at. nō loq̄ de p° ortu sed de 2°. Vel p̄t dici qñ mulieres recesserunt de domo erat ualde diluculo ut dicit hic lucas. sed qñ uenerunt ad sepul crū incipiebat apparere sol sr̄ terra; sic dic Marc. Quia loco sepltri erat ext̄ ciuitatē ihrlm ut hr̄. ioh. xix°. Et īuenerūt lapidē reuolutū. Q̄a an gelꝰ remouerat lapidē de ostio mo numēti. ut hr̄ Mat. xxviii. & īgsse .s. locū monumēti. q̄a custodes fuge rāt timore angeli apparētis uel iace bāt sic mortui. & factū est dū mē te costernate essēt. eo q nō īuēisset corpꝰ dn̄i ī sepulcro. ecce duo uiri .i. angeli apparentes ī specie uirorū as titerunt secꝰ illas. ioh. xx. dr̄ q erāt sedentes unus ad caput aliꝰ ad pedes ū positū fuerat corpꝰ ihu. dicendū q qñ Maria uidit sola: erāt sedentes ut ibi dr̄. sed qñ apparuerūt istis muli eribꝰ pluribꝰ stabant ut hic dr̄. fa cile est enī angelis sic apparentibus mutari de sessione ī statione & ecōtr̄. Quū timerēt autē ex uisiōe īsolita & mutarēt uultū declinarēt ī t'ra;. ex uerecundia. dixerūt ad illas cō solando eas & īstruendo de x̄ resurrectione. scd̄m q eis p̄ntibꝰ x̄ predixerat. & recordate sunt ūboꝝ eiꝰ. nūciauerūt hec oīa ill'. xi. q̄a duodecimus .s. iudas se suspēderat. sed adhuc uidetur q non erant undeci sed tm̄ dece q̄a Thomas erat absens ut hr̄ ioh. xx. Dicēdū q erat cū aliis qñ iste mulieres nūciauc

runt. ut hic dicit. & simil'r qn̄ duo
discipuli regressi de Emaus narrabāt
que uiderant. ut h'r infra cap. eodē.
Sed tūc Thomas discredens discessit
ab alijs p aliquod spaciū. & tūc uēit
ih's & stetit in medio discip'loꝝ dicēs
Pax uobis: absente Thoma. ut dicit
ioh. xx. & uisa sūt ante illos q̄i
deliramentū uerba ista. i. fātastica
& nō uera. Petrus aūt surgens cucurrit
ad monumentū. & ioh's cucurrit cū
eo. ut h'r io. xx. ubi iste cursus pleni9
describ'r. & procumbens. iohis. xx. d'r
q' quū ip̄e intrauit monumentū ut
uidit linteamina & c̄. dicēdū q' ue
niens ad ostiū monumenti p̄o īclina
uit se ad uidendū ut hic d'r. postea ī
trauit. ad tercio cognoscendū ueritā
tē. & abijt intrans. i. cogitans de xp̄i
resurrectiōe. & ecce duo. hic cōn'r
describ'r apparitio facta duob9 disci
pulis itinerantib9. & p̄o describit'
ista apparitio. 2°. apparentis cognitio
ibi. & factū est. 3°. cognitiōis relatio
ibi. & surgentes. circa p'mū d'r. Duo
ex illis. s. ex. lxx. discip'lis q̄oꝝ unus
uocabatur Cleophas ut ibi habet'. ali'
d'r fuisse lucas euangelista. p'p'r qd̄ &
nomen suū tacuit | contrarium uidet' p ·ieronim9·
ieron̄. qui ī p'logo s'r lucā dicit ip̄m cū
dn̄o nō fuisse. Ibant ip̄o die. s. resur
rectiōis. in castellū qd̄ erat in stadioꝝ
spacio. lx. ab ihr'lm. xvi. stadia faci
unt unā leucā. ex quo pat& q' non
distabat ab ihr'lm p quatuor leucas i
tegre. sed deficiunt quatuor stadia.
& factū est dū fabularent'. nō d'r hic
fabulari a fabula sed a for faris q'a
nō loq'bant' de uanis sed de op'ib9 ih'u
& morte ei9. oculi aūt eoꝝ tenebantur
q'a incredulitas eoꝝ & dubietas de-
mere'bat' q' xp̄9 cognitionē sui corporis ab
eis retardar&. Q' sūt hi sermoēs. nō

q'rit ex ignorantia sed ut eoꝝ responsiōe
incredulitas & dubietas eoꝝ cōuenien
tius arguat'. Tu solus pegrinus es in
ihr'lm & c̄. hi solus non facit exclusi
onē alioꝝ pegrinoꝝ quū ualde multi
pegrini & de diuersis partib9 uenissent
in ihr'lm ad diē festū pasce ut h'r. io.
xii. sed notat exclusionē cognitionis
ab isto sic apparente. s. noticia mortis
ih'u. ut sit sensus. quū multi pegrini
his dieb9 uenerīt in ihr'lm miꝝ est
q' tu sol9 īter alios pegrinos ignores ea
que sunt nota oīb9 alijs. Quib9 ille
dicit. Que non q'rit ex ignorantia sic p9
dictū est. De ih'u nazareno qui fuit
uir p'pha potens in ope. s. p'dicatōe miracloꝝ
& sermone predicatiōis & doctrine.
& q'm tradiderūt eū summi sacerdotes
q'a pcurauert ei9 captionē & psuasert
pp'lis ut corā pilato peteret ei9 cruci
fixionē & barrabe dimissionē. ut h'r
Mat. xxvii. Nos aūt spabamus & c̄. q. d.
iā euanescit spes n'ra. cui9 causa subd'r
& nūc p hec oīa tercia dies est hodie
qua predixerat se resurgere. & tn̄
adhuc nō apparuit discipul' lic& t'tia
dies sit p'pe finem sicut dicit' infra. Ad
uesperascit & īclinata est iam dies. Sed
mulieres quedā ex n'ris terruert nos.
nō de resurrectiōe xp̄i quā nūciabant
sed de ablatiōe corporis ei9 quā disci
puli timebāt. Dicentes se & uisiones
angeloꝝ uidisse. sed discip'li nō crede
bant plene timentes ne tanq̄ mulieres
de facili fuisset deluse. & abiert q'dā
ex n'ris ad monumentū. s. Petrus & io
hānes ut supra dictū est. & ita īuene
runt sic mulieres dixert. nō q'tū ad
uisionē angeloꝝ seu auditionē u'bo
ꝝ ab ip̄is. sed quia inuenerūt sep'lcrū
uacuū corpore & sola linteamina re
mansisse. iō subd'r. ip̄m u° nō īuenerūt.
& ip̄e dixit ad eos. O stulti. propter

cecitate intellectus. & tardi corde. ppr
tardationē affectus. ad credendū i oib'
que locuti sunt pphe de x morte & re
surrectiōe. quas scpturas debebāt itelli
gere maxīe qa fuerant cū x q discipu
lis de talib loqbatur. Nōne oportuit
pati xpm & c. tū ppter scripturarū
patris pordinatiōem/ tū et ppr x exalta
tiōe; tū ppr humanā redēptiōe; tū ppr
scpturarū iplectiōe; . io subdr. & icipi
ens a Moise & oib pphis intptabatur
illi in oib scptis. nō q omnes scpturas
que de x sunt explicaret. qa in tam
breui tpore nō fieret. sed explicauit
qtū sufficiebat ad ppositū ondendum
& io in oib. nō fecit distributionē pro
singlis generū/ sed p generib singulo4.
sicut dr omē aīal fuit in arca Noe qa
de qualibet spē aīaliū fuerunt ibi ali
q indiuidua. sic x in pposito de lege
et pphis & agiographis inducit aliqua
testimoīa. & ipe finxit se lōgius ire. Nō
fuit ibi aliqua falsitas qa fuit ibi tal fic
tio ad signandū ueritatē. s. distantiā eis
a cordib eo4 ppr fidei defectū/ tales. n.
apparitiōes ut cōiter fiunt scdm disposi
tionē interiorē illo4 quib fuit. & coege
runt illū. i. obnixe rogauerūt desiderā
tes adhuc audire ipm. & intrat cū illis.
qa p dictū desideriū disponebantur ad
fidei cōplementū. & factū est. Hic cō
seqnt describi x apparentis cognitio
quū dr. Accepit panē & bndixit. &
fregit & porrigebat ill. sic cosueuerat
facere ante passionē. sic eī; frangebat pa
nē ac si scinderetur cū cultello. & apti
sunt ocli eo4. qa uoluntarie se eis oste
dit i effigie qua erat cognoscibilis ab eis
& quū hoc cognerit p modū fractiōis pa
nis. & ipe euanuit ex oclis eo4. ondes
q hebat corp gloriosū qd subito pot dis
parere p dotē agilitatis. & surgentes
eadē hora regressi sunt ihrlm. qūis eni

iā esset tarde ut patet ex predictis. tn
ex fidei feruore & remoto iudeorū
timore stati regressi sunt in ihrlm ad
alios discipulos qui erant iclusi ppter
metū iudeo4 ut hr io. xx. ad nūciadū
eis xpi resurrectionē. io subdr. & inue
nerunt cōgregatos. xi. qa adhuc Thomas
erat cū aliis. Dicentes. qa resurrexit
dns uere. & apparuit simoni. qn aut
ista apparitio fuerit nō legitur expsse
sed tūc credit fuisse facta. qn petrus
postqm cucurrerat ad monumentū & uide
rat linteamina posita abiit mirās se
cū quod factū fuerat ut dictū est sup.
& ipi narrabāt apparitiōem eis factā
put descripta est p ordinē. tn nec illis
nec aliis Thomas credidit sed p aliqd
spaciū ab aliis discessit. & tūc ipo ab
sente facta est ista apparitio q seqt.
Dū autē hec loqrent. Hic describit. 3.
apparitio facta oib pret thomā quū
dr. Ihs stetit i medio eo4. Subito. n.
inter discipulos apparuit. qa ad eos ia
nuis clausis intrauit. ut hr. io. xx. Ego
sum nō res fantastica seu illusio diabo
lica. Conturbati uo. hic cōnr describitur
resurrectiōis pbatio p hoc q ondit se ue
rū hoīem & uerū deū scdm humānitatē
uere resuscitatū ut patebit psequendo.
extimabant se spm uidere. Diuina. n.
puidentia pmissi sunt dubitare ad e.
maiorē certificationē fidei de dnica
resurrectiōe. Uidete manus meas & pe
des meos. p cicatrices clauorū ibi rema
nentes ondit q erat idem corp nume
ro. Palpate & uidete. Per hoc eni oste
debatur hre corp uerū nō fātasticū.
Habetis hic aliqd quod manducet. p
comestionē eni ostendit se hre corpus
uiuum aīa sensitiā aīatū. hec sūt uba.
p hoc q loquebat sensibilr. & et rōnabi
liter reducens ad memoriā q eis dixat
ante mortē suā. ondit se hre corpus &

aiatū uiā sensitiua & itellectiua: & eadē que prius. Tūc aperuit illi sensū ut intelligerent scripturas. io sic pcedentia pbauit ueritatē sue resurrectiōis q̄tū ad humanitatē. sic p hoc illā pbauit q̄tū ad deitatē quia illuminare mētes ignorantiū intellectū sacre scripture & subito est ipius deitatis ppū. & io subdr: Sic oportebat pati xpm & resurgere. Quia sic ante passionē declarauit se esse uerū deū & hoīem: ita etiā post resurrectionē suā. resurrectio enī uera est eiusdē in numero itata surrectio. Et predicare ī noīe eius pnīa; & remissiōe; pccoꝝ ī oēs gentes incipiētes ab iherosolima. Ihrlm enī est ī medio terre habitabil q̄a est in cētro climate & io ab illo loco cōni icipit p̄dicatio euāglij ut p aplos aliosq; xpi discipłos circūq̄q; p orbē dispsos in omnem terrā exiret sonus p̄dicatiōis eoꝝ scdm q̄ fuerat predictū ps. xviii. Vos aut̄ testes estis hoꝝ i. supius descriptoꝝ q̄tū ad x̄ īcarnatione predicatiōe; passiōe; & resurrectione. Et ego mitto. i. mittā de ppīquo pmissū patris mei in uos. i. spūm scm in signo uisibili ad predicandū cōstāter ubiq; ueritatē euangelij. Vos autē sedete in ciuitate. Postq̄ euāgelista descripsit x̄ resurrectionē: hic ultio describit eius ascensionē. circa qd̄ sciēdū q̄ in die ascēsiōis x̄ bis apparuit discipłis suis. Primo in ciuitate ihrlm discipłis comedentib9 quā describit lucā plenius act̄. i. ca. & tūc dixit eis q̄ nō discederent ab iherosolimis sed expectaret pmissū pris. & hoc repetitur hic ubi dr̄: Vos aut̄ sedete ī ciuitate q̄ad usq; induamini uirtute ex alto. q. d. nō estis sufficientes ad p̄dicandū cōstant̄ ueritatē euāgelij donec cōfirmati fueritis p donū spūs scī. & tūc precepit discipulis ut exirēt de ciuitate ī monte oliueti ut inde uiderent eū ascēdere ī celū. & hoc ē qd̄ dr̄. Eduxit aūt eos foras in Bethaniā. i. uersus Bethaniā. q̄a mons oliueti ad quē exiuerūt est ext̄ ihrlm in uia eundi uersus Bethaniā. Bethaīa ē ppe mōtē oliueti sita. & ibi 2°. apparuit discipłis in die ascēsionis. q̄a postq̄ apparuerat illi in ciuitate & dixerat q̄ irent ī montē oliueti disparuit ab eis. & quū uēissent ad mōtē; oliueti iterū eis apparuit. octo eī; aliis uicibus apparuerat post resurrectionē suā ut declaratū fuit Mat̄. xxviii. Eleuatis oclis ad celū ubi uolebat ascēdere benedixit eis. i. discipłis suis. & recessit ab eis pn̄tia corporali. & ferebat̄ ī celū ppio motu p dotē agilitatis. Nubes t̄n & angeli apparuerūt ad eius obseq̄ū ut hr̄. act̄. i°. & ipi adorantes xp̄; ascēdentē q̄diu potuerīt uidere eū regressi sunt in ihrlm: postq̄ pdiderīt eius aspectū cū gaudio magno. q̄a oīa mysteria erant īpleta ī x̄. & erant semp ī tēplo laudantes & c̄. Theophilus expositor refert hoc ad tp̄s q̄ fuit int̄ ascensiōe; dn̄i & pentecostē. d. q̄ licet apli & alij x̄ discipuli ante ascensiōe; x̄ starent īclusi ppt̄ metū iudeoꝝ: ex ascēsione t̄n eius cōfortati exibant ad tēplū causa orōnis licet nōdū accepissent spūm scm ī signo uisibili. alij aut̄ expositores referunt hoc ad tp̄us post pētecostē ī q̄ apli spū scō confortati abiecerūt a se metū iudeoꝝ. Dicūt enī q̄ apli stabant ī ihrlm q̄i reclusi & ī orone pōiti quousq; recipent grām spūs scī eis a x̄ pmissā. & hoc uidet̄ magis cōcordare ei qd̄ dr̄ act̄. i°. tunc reuersi sūt ī ihrlm a monte q̄ uocat̄ oliueti & c̄. & seq̄t̄ & quū introissent ī cenaculū ascendebant in supiora ubi manebāt petrus & iohns & c̄. & subdr̄ post. hi omnes erant pseuerantes unanimiter ī orōe

cū mulieribus & Maria matre ihū & frībus eius. & in eodē loco receperunt spm̄ scm̄ in die pentecostes ut hr act. 2. & ex tūc reiecto timore iudeoꝝ cōfitebantur & predicabant publice xp̄; & ibant causa deuotiōis ad templum scdm̄ q̄ hic dr̄. Et erant semp. i. cōit uel frequenter in tēplo laudantes & benedicentes deum. cui est honor et glīa in secula seculorū AMEN.

FACIES aquile desup ip̄oꝝ quatuor. Ezechiel. p°. Ezechiel pp̄ha: cū aperti sᵗ ocli & uidit uisiones: diuidit q̄tuor facies in uno animali. Quatuor ī quit facies uni. uidel; facies hominis facies leonis facies bouis & facies aquile. in quo designatur una noticia de ūbo incarnato quadruplr̄ descripta prout diffusius est dictū Math. Descriptio. eīm Mathei designatur in facie hominis. quia p̄ncipaliter describit facta ipius humanitatis. Descriptio iohīs designatᵃ in facie aquile. q̄a p̄ncipalr̄ describit in xp̄o excellentiā diuine naturē. Descriptio aūt Marci desig̃tur ī facie leonis. q̄a p̄ncipalr̄ describit ipius xp̄i regnū. Descriptio aūt Luce designatᵃ ī facie bouis qui est aīal imolatiuum Quia p̄ncipalr̄ describit ipius x̊ sacerdotiū. Vñ de sacerdotio īchoat suum euangelium dicens. Fuit in diebus Herodis regis sacerdos quidam nomine zacharias & c̄. Aduertendū tam̄ q̄ licet quilibet quatuor euāg̃listaꝝ principalr̄ consideret unā predictaꝝ quatuor conditionū, tñ alias tres non omittit. Quia scdm̄ q̄ dic̄ btūs Grego° sup Ezechielē. quidquid in uno reperis hoc simul ī quatuor recognosce. Propter q̄d aliqui doctores uisiones Ezechiel exponentes dicunt q̄ non solum apparuit ei unū aīal hn̄s quatuor facies predictas. q̄a apparuerūt ei q̄tuor animalia in oībꝫ consimilia. in quo designatᵃ una noticia uerbi īcarnati p quatuor euangelistas concorditer licet differenter° descripta. Considerādū tñ q̄a Ezechiel pp̄ha inter p̄dictas facies quatuor uidit faciē aquile desr̄ eminentē. in quo designatur euāglīū Iohannis respectu alioꝝ excellentiam. scdm̄ q̄ dr̄ in uerbo preassumpto. Facies aquile & c̄. in quo designatᵃ euāgeliū iohīs cet̄is excellentio in tribus. q̄a scripsit cet̄is sublimius subtilio & ēt pfectio. subtilimitatē designat supior situs quū dr̄ desup. subtilitatē acumē uisus quū dicitᵃ Aquile. pfectionē seu integritatē designat q̄ternarij tipus q̄ quū dr̄ ipsorū quatuor. Ad euidentiā primi aduertendū q̄ cōtemplatio scōꝝ & potissime euangelistaꝝ differt a contemplatione philosophoꝝ. phi. n. ex creaturis cōtemplati sunt ipm̄ deū; sitr̄ scī, tñ differenti modo & q̄i cōtrario. Contēplatio enī est actus egrediēs ab

ip̄o contēplante: & ibi in deū t'minatur
tanq̄ in obiectū. & iō cōtēplatiōis act'
est medius inter cōtemplantē & rem
cōtemplatā. & iō potest ad utrūq; refer
ri. Si igitur actus diuine cōtēplatiōis
referatur ad ip̄m cōtemplantem sic h̄r
cōtemplatio ph'oꝝ. Querebāt ph'i deū
cōtemplari ex creaturis. i q̄tū talis spe
culatio seu cōtemplatio est ip̄ius specu
lantis sūma p̄fectio. cōtemplationem
enī p̄mi & sūmi intelligibilis posuert
felicitatē hoīs. ut habetur. x°. ethicoꝝ.
Ex quo patet q' tal' cōtemplatio erat
pure speculatiua. Quia q̄rebant talem
speculationē p̄p' seipam & nō p̄pter
aliā p̄fectionē. p̄p' qd' in tali cōtempla
tione plus facit subtilitas intellectus q̄
feruor affectus. Si autē referat' actus c̄
cōtemplatiōis diuine ad ip̄am rē cōtem
platā quod fit qn̄ tal' cōtemplatio q̄rit'
p̄p' amorē. In tali cōtemplatiōe plus fac'
subtilitas rei cōtemplate. ut ex tali cō
templatiōe ip̄e cōtemplans ibi ardescat
i amorē diuinū. sic h̄r cōtemplatio scō
ꝝ & potissime euāgelistaꝝ. ex q° patet
q' talis contēplatio nō est pure specula
tiua. quia nō q̄rit' p̄p' ip̄m speculari sed
p̄p' amorē ip̄ius obiecti cōtemplati. &
ideo in tali cōtemplatiōe plus fac' feruor
affectus q̄ subtilitas intellectus. p̄pter
quod b̄tus Dionisius. vii. cap° celestis ie
rarchie dicit q' i cōtemplatiōe diuinoꝝ
p̄prium est amoris calidū s' feruens &
acutū. quia amans nō est cōtentus a
mati sup'ficie sed nitit' q̄tū possibile est
intima penetr'e. Propter qd' dic' Hugo
cōmentator. ibidē ubi scīa foris stat di
lectio intrat. Igitur quia b̄tus Iohānes
euāg'lista xp̄m ardentius dilex' iō eius
secreta intimius penet'uit. p̄p' qd' sub
tilius scripsit. quod notatur in facie aq
le que tantā p'spicacitatē h̄t in uisu q'
solē in rota sua oclīs irreuerberatis in

tuet'. ut dicit Aug'. li°. de moribus ecc'
& de hoc pot' expōi illud qd' scribit'
Iob. xxxix°. Nunq'd ad preceptū tuū
eleuabit' aquila & in arduis ponet ni
dū suū. hoc enī uerbū d'r de Iob nega
tiue sed de deo cōfirmatiue. sicut patet
ibidē & merito. q'a ad preceptū dei hu
manitati aq'la nr̄a uidel; b̄tus Iohn̄es
euāg'lista eleuata est de terrenis ad ce
lestia. Quia ad uerbū x̄ uocantis dimi
sit thorum nuptialē & eleuatus est
ad cōtinentiā uirginalē que est uita ce
lestis. scd'm q' dicit b̄tus Iheronimus in
sermone de assumptiōe b̄te u'ginis. Pro
fecto i carne preter carnē uiuere non
terrena uita sed celestis. Vn̄ i t'renis ā
gelicā g'liam acq'rere maioris est meri
ti q̄ h̄re. Esse enī angelū felicitatis est.
esse enī u'ginē u'tutis. Dū hec obtinere
uiribus nititur cū g'ra quod angelus h̄t
a nat'a. & tal' eleuatio fuit dispositio i
Iohanne ad subtilius cōtemplandū &
describendū diuina. Cōtrarioꝝ eñ; cōt'
rie sunt cause. lasciuia enī carnal' indu
cit intellectus hebetudinē ut dic' b̄tus
Gg°. xxx. moraliū. q° p' oppositū cōti
nentia u'ginal' disponit ad eius subtilita
tē. sed consumatio huius subtilitatis
subdit' in au'te p'missa quū d'r. & in
arduis ponet nidū suū. Nidus enī est
locus ubi uolucres se reclinant & q'es
cunt. nidus igitur Iohis fuit sinus sal
uatoris. quia supra pectus eius suauiter
recubuit. & inde fluenta euāgelij cet'is
uberius potauit. iō seq' oculi eius de lōge
prospiciunt. q'a ip̄i adhuc manenti in
terra reuelata sunt secreta celestia. &
q'a subtilius secreta celestia cognouit
p' consequēs et subtilius descripsit. Scd'o
dico q' Iohs ceteris euāgelistis scripsit
sublimius. & differt hoc membrū a pre
cedenti. quia de infimis pot' fieri subtil'
descriptio. sed sublimitas descriptiōis

ĩportat altitudinẽ materie. qđ cõtigit iohi euãgeliste. Quia alijs euãgelistis ꝑ ad describendũ x̄ humanitatẽ intẽtis btũs iohnes ad cõtemplandũ & describendũ eius diuinitatẽ pricipalr ascẽdit Propter qđ alij tres euãgeliste figũati sunt aĩalia ĩ terra gradientia. uidelic; p hominẽ uitulũ & leonẽ. iohs aũt figũatus est ꝑ aquilam ĩ altũ uolantẽ. ĩ quo designauit secundũ. s. eius cõtemplationẽ & descriptionẽ sr̃ alios trãscendentẽ. Quod notatr̃ in ũbo pãssũpto quũ dr̃ desuꝑ. & iõ de hoc pot̃ expõi illud ps. xvii. Ascendit sr̃ cherubin & uolauit. Cherubĩ dr̃ a pleĩtudĩe sciẽtie & iõ signũt euãgelistas q̃ fuer̃t repleti spũ sapientie diuine. propter quod uocantur aĩalia plena oculis in circuitu & intus. apoc. q̄. sup ista cherubĩ uolauit. q̃a cõteplationẽ alioꝝ euãgĩstarũ transcendit diuinitatẽ x̄ p̃ ceteris speculando & q̃tũ possibile est sublimius describendo. ppr qđ dic̃ Aug' qꝫ si altius ĩtonuissꝫ totus mundus cape nõ potuissꝫ. Tercio in uerbo preassũpto ostẽditur cõtemplatio & descriptio iohnis pre alijs pfectior. & hoc in duobꝫ ĩ q̃bꝫ suppleuit illđ quod ab alijs euãgelistis fuerat premissum scđm qꝫ dic̃ iherõimꝫ ĩ libro illustrium uiroꝝ. Primum est q̃a a tꝑoribꝫ iohis surrexit error ebionitarũ qui dicebant xp̃m esse hoĩem purũ. & p cons̃ ante Mariã nõ fuisse. propter quod btũs iohs rogatus ab Asie epĩs scripsit euangelium in quo p̃n. ostendit diuinã x̄ natã in q̃ etnalr̃ p̃cessit Mariã. Secundũ est. q̃a quũ iohs legissꝫ Mathei Marci & luce euãgelia illa approbauit. & eos uera dixisse firmauĩ. Uerũtñ tñmodo historiã x̄ texuerãt q̃tum ad illũ ãnum in quo passus est. uidel; post iohis baptiste incarceratiõe; ꝓpter qđ iste iohns euãgelista in suo euangelio narrauit gesta supioris ãni añ q̃ iohs baptista in carcere clauderet. Ex quo patꝫ qꝫ pfectio alijs scripsit. Que quidẽ pfectio in uerbo p̃assumpto ĩ numero q̃ternario designatr̃ quũ dicitr̃ ipsoꝝ q̃tuor. Quaternarius enĩ numerꝰ est primus numerus quadratus. qꝫ aũt p quadratũ pfectio designetr̃ patꝫ per phm pᵒ eth. ũ cõpat ũtuosũ corpori quadrato sic̃ corpus quadratũ bene sedꝫ ĩ oĩ latẽ sic ũtuosus bñ se hꝫ in q̃cunq; forma cõtingente. Quadratã aũt inuenitr̃ tam ĩ numeris q̃in corporibꝫ. sic̃ & unitas porꝫ est ipsõ puncto. & iõ perfectio primo & principalr̃ designatur ĩ numero q̃ternario. Que quidẽ perfectio in euangelio iohis pre ceteris inuenitr̃. ut patꝫ ex predictis. & iõ de hoc pot̃ exponi illud ezechiel. s. Quũ q; aspicerẽ aĩalia apparuit una rota habẽs facies quatuor. Intuenti eĩm diligẽt quatuor euangelia apparet euãgeliũ; iohis alijs pfectiꝰ. ut dictũ est. & hoc designatr̃ quũ dr̃. apparuit una rota quia figũa circularis est pfectissima. s; ulterius dr̃ qꝫ hec rota hꝫ q̃tuor facies q̃a euangelium iohis continꝫ q̃tuor partes principales. q̃a pᵒ describit ipsiꝰ filij dei eternalẽ processionẽ. dicẽs. In pͥncipio erat uerbũ & c̃. 2ᵒ. p ipm̃ generalẽ fieri productionẽ. d. oĩa ꝑ ipm̃ f̃ca sunt. 3ᵒ describit eius tꝑoralem ĩcarnationẽ. d. & uerbũ caro factum est. & cons̃r describit oꝑa que xp̃us in carne humana assumpta pegit. Quarto p ipm̃ filium dei incarnatũ ondit finalem generis humani g̃ficationẽ. ppr qꝫ in fine sui euangelij concludit. hec autẽ sc̃pta sunt ut credatis qm̃ ihs filius est dei. & ut credentes uitã h̃eatis. & patꝫ ordo huiꝰ euãgelij ad alia q̃a priꝰ est ordĩe pfectionis licꝫ sit posteriꝰ ordine tꝑoris. Patꝫ etiã ordo

partiu huius euangelij ex se. & i hoc
iste plogus terminatur. [illegible]

HIC EST IOHANNES. Huic euāgelio qđ est cetis
pfectius ut pat& ex pre
dictis btūs Iheronimus p
logum premittit. in quo principaliter
tria facit. Quia po describit scriptoris
huius euangelij comendationē. 2°. ipīus
euāgelij ordinē ibi. Tamen post hos. 3°.
point iheronimus suam excusationem
ibi. Quoꝝ tn̄. Prima diuidr̄ in q̄tuor.
Quiā primo describit ipius iohis stat⁹
2°. sue descriptiōis modus. ibi. deniq; t
manifestans. 3°. descriptiōis tpūs & loc⁹
ibi. Hoc autē euangeliū. 4. Iohis obit⁹.
ibi. Hic est iohannes. pā in duas. quia
po ponitur ipius iohānis comendatio.
2°. cuiusdam dicti in ea probatio ibi. Cui
ūginitatē. Circa pmum iohs a q̄tuor
commendat᷑. Quia po describitur ei⁹ cō
mendatio ex nomine ppo. quū dr̄. Hic
est iohs. qđ intpretatur in quo gratia.
Sicut eni ysaac in ueteri testamento
et iohs baptista in nouo sortiti sūt sua
ppria noīa ex diuina pordinatiōe ad
designandū eorū ppetatē ut pat& gen̄.
xvii. de ysaac & luce. i. de iohe bapt⁹:
ita credendū est q̄ iste ex diuina pre
ordinatiōe noīatus sit Iohs ppr pleni
tudinē grē q̄uis non sit scriptū. Quia
nō oīa sunt scripta ut hēt᷑ in fine hui⁹
euangelij. Secundo comendatur ex
officio quū dr̄. euangelista. Quia ex
diuina ordinatiōe habuit officiū scri
bendi euangelium. Non eni ppe loqn
do dr̄ euangelista doctor euangelij ut
ipīus predicator sed ille q̄ ex officio est
eius cōscriptor. Tercio comendatur ex
conuictu quū dr̄. Unus ex discipłis dei
& inter alios fuit de pmis x̄ discipłis

ut infra patebit et p̄ cetis x̄ magis fa
miliaris. quod est indiciū sue uirtutis
Quarto comendatur ex ūtutis actu quū
dr̄. qui ūgo a deo est electus. Actus. n.
magne ūtutis est cōtinentia ūginalis
ppr qđ de ipa dicit saluator Mat. xix.
Non omnes capiunt uerbū istud. qa
pauci possunt ad hanc pfectiōe; attin
gere. ppr qđ ibidē subdr̄. Sūt eunuchi
qui se castrauerunt ppr regnū celoꝝ
q̄ pot capere capiat. Tempus autē q̄
iohannes uocatus est ad cōtinentiam
ūginalē ondr̄ quū dr̄. quē de nuptijs
uolentē nubere uocauit deus. De q̄bꝫ
nuptijs dicet᷑ infra. 2°. cap. Sed contra
hoc uidet᷑ esse Mat. iiii. q̄ Iohs uocat⁹
est cū Iacobo frē suo de naui ubi erat
cū zebedeo patre eoꝝ. Dicendū q̄ tri
plex fuit huiꝰ iohis uocatio. Primo. n.
uocatus fuit ad ipsius x̄ noticiā aliq̄lē
et de ista uocatione hr̄ ioh. i. q̄n Andree
petenti Rabi ubi habitas. r̄ndit ihus
Veni et uide. qa cū ipo Andrea erat
iohs ut infra uidebitur. 2°. uocatus est
ad ipīus x̄ familiaritatē. & de hac loq̄
hic Ihero. quia ista uocatio de nuptijs
facta est. & ex tunc iohs fuit x̄ fami
liaris ppr mūdiciā cōtinentie ūginalis.
Tercio uocatus fuit ad aptatū q̄n relictis
retibꝫ et prē cū frē suo secutꝰ est ihm
& de ista uocatiōe loq̄ Matheus. ex
q̄ pat& q̄ uerbū Mat. nō confirmat᷑ uer
bo Ihero. Cui uirginitatis. Hic cōfir p
batur q̄ddā suppositū in precedēti cō
mendatione. cōmendauerat eū; eū Iher⁹
ex quatuor. s. ex noīe. ex officio. ex
conuictu. ex ūtutis actu. Tria aut pma
erant manifesta. nō sic aut quartū. ui
del; continentia ūginal. io istud pbat
Ihero. duplici testimō. pmū est specialis
dilectio x̄ ad ipm̄ que erat sue ūginita
tis signū. Quia scdm̄ q̄ dr̄ ecc̄. xiii. Omē
aīal diligit sibi sitē. Volatilia ad sibi sī

similia cõueniunt sic oĩs caro ad sibi
similẽ cõiungetur. & oĩs homo sibi
simili sociabitur. De x̊ autẽ nulli est
dubiũ q̄ fuerit ũgo. ergo & c̃. & h̄
est qđ dicitur. Cui uirginitatis duplx
testimoniũ datur in euangelio. Prim̃
aũt testimoniũ tangit̃ quũ dr̃. Q̄ pre
cetis a deo dilectus dr̃. sic̃ pat& ĩfra
xxi. Vidit illũ discipulũ quẽ dilige-
bat ih̃s & c̃. Secundũ aũt testimoniũ
uirginitatis iohnis fuit recõmendatio
matris xp̄i in cruce. qđ fuit factũ ut
ũgo ũgini deseruir&. & ess& ad in-
uicẽ grata societas & floridus aspect̃
scđm q̄ dic̃ Ihero̊ in sermone de assũp-
tione bt̃e ũgis Marie. & hoc est quod
dicit̃. & huic matrẽ suã pendẽs ĩ cru
ce cõmendauit ut ũgo ũginẽ seruar&.
Deniq; . Hic com̃ ostendit̃ scribẽdi mo-
dus quem tenuit ioh̃s in scribendo is-
tud euãgeliũ. q̇a scribendo x̊ naturã
ĩcipit ab emanatiõe incorruptibilis
uerbi. Per hoc ostendit in x̊ naturam
diuinam. & tal̃ modus incipiendi de-
bebatur ioh̄i ppr̃ incorruptionẽ car-
nis. & hoc est qđ dr̃. Deniq; manifes-
tans in euangelio. i. incipiendo euan-
gelium qđ erat xp̄o. i. incorruptiõe;
carnis sue incorruptibil̃ uerbi opus
inchoans. q̇a ad hoc suũ euangeliũ ince-
pit dicens. In p̃ncipio erat uerbũ & c̃.
Solus uerbum car^ne factũ est esse. nec
lumen a tenebris cõprehensũ ẽẽ testat̃.
Quia alij euanglĩste non locũtur de
proprietatib; uerbi sicut iste. simil̃r
describendo facta x̊ humanitus gesta
ĩcipit ab illo signo quo xp̄us ĩuitatus
ad nuptias deficiente uino aquã con-
uertit in uinũ ut h̃r infra. 2°. caplo. &
p hoc designatur q̄ in ill̃ qui inuitant
xp̄m ad nuptias sp̄uales p aggressũ cõ-
tinentie uirginalis debent deficere a
delectatiõe carnali que p uinũ desig̃t̃
ut aqua cõuertatur nouo modo ĩ uinũ
p xp̄m mutando carnalẽ delectatiõe;
in sp̄ualem. & hoc modo incipiendo a
descriptiõe opũ x̊ ondit suã ũginita-
tẽ & hoc est quod dr̃ p̃mũ signũ ponens
quod in nuptijs fecit deus mutando a-
quam in uinum ondens q̄ ipe erat. s.
segregatus a delectatiõe carnali p emi-
nentiã ũginalẽ. ut legentib; suũ euã-
geliũ demonstr&. q̄ ubi dñs inuitatus
est. i. in nuptijs sp̄ualib; deficẽ uinũ;
nuptiarũ debeat. i. delectatio carnalis
ut ueteribus ĩmutatis. i. delectatiõe
carnali q̄ corruptionẽ inducit mutata
ĩ sp̄ualem q̄ renouat animũ. noua oĩa
que a x̊ instaurant̃. i. reparant̃ appa-
reant. Hoc autẽ. hic com̃ ondr̃ tp̄us
& locus in q̄ ioh̃s scripsit istud euãgeliũ
locus autẽ est Asia minor in q̄ metro-
polis est ephesus. in quã p̃timũ iohns
fuit conuersatus. & hoc est qđ dicit̃.
hoc autẽ euangelium scripsit ĩ Asia. q̇a ⊢
de hoc rogatus fuit ab Asie ep̄is rõne
predictã. Temp; autẽ descriptiõis hui̊
euangelij fuit postq̄ ioh̃s redierat de
relegatiõe exilij ubi apocalipsĩ scpserat
ĩ insula q̄ dr̃ pathmos. & hoc est qđ
dr̃. Postq̄ in Pathmos insula apocalipsĩ
scripserat. Sed quia poss& aliq̄s q̇rere
q̄re lib̄ apoc̃. ponitur ultimus ĩ canõe
quũ fuerit descriptus añ istud euãge-
liũ. iõ ad hoc respond& ihonimus. d.
q̄ hoc factũ est ut finis canõice scpture
principio responder&. q̇a scripta canõi-
ca ĩcipit a p̃ncipio incorruptibili quu;
dr̃. In p̃n creauit deus & c̃. & ideo cõue-
niens fuit q̄ finis ip̄i; corruptibil̃ per
ũginẽ scriberetur. Vñ & lib̄ apocalipsis
in finali btĩtudĩe terminatur q̄ cõsistit
ĩ reductione creature ad ip̄m sicut per
creationẽ egredi ab ip̄o. de qua creatiõe
agitur ĩ canonis p̃ncipio. & hoc est qđ
dr̃. ut cui ĩ p̃n canõis ĩcorruptibile pri

⊢ sp̄ale; p̊ lic̃ẽtiã h̄nit adeo. ut dic̃ eusebi̊. ĩ plogo l̄i̊. cano.

cipium prenotatur in gen. 1. ipsi deo a q
creatura egreditur. et ei incorruptibilis fi
nis p uirginem. 1. p iohem i apoc. redderetur
quia ibi describitur finis creature sicut &
principium. ppr qd subditur dicere &c. Ego
sum Alpha & o. apoc. ultio. Alpha est
pma lra greci alphabeti. ω. uero ultima
& p hoc designatur qui ipse xpo e principiu
& finis totius scripture sacre et uere: qa
est ueritas pma a qua ois alia ueritas
designatur. Hic est iohnes. Hic contr e
describitur ipsius iohis felix obitus.
qd ondr ex duobo. Primo qa ex di
uina reuelatione presciuit se uocatum
ad celeste gaudium. & hoc est qd dr
hic est iohs qui sciens supuenisse diem
recessus sui de hoc mundo conuocatis dis
cipulis suis in epheso que erat metropoli
illius terre per multa signorum expe
rimenta. qa sensibilit uiderant multa
miracula uirtute & facta. premens xpi.
qa talia sunt diuinitatis & ostensiua.
2°. qa spali modo obijt no sentiens do
lorem mortis. & hoc est qd dr. desce
dens ppa uoluntate in defossum sue se
pulture locum. ut hr in legenda sua. e
facta oratione positus est ad pres suos. 1.
ad scos patres ueteris testamenti qui
ia erant i glia celesti. ta extraneus
a dolore mortis. & e. no dicit a mor
te. qa mortuus fuerit p separatione aie
a corpore. qa quilibet homo debitor
est mortis ex pmi parentis transgressione
scdm qd dr. ad hebre. 1x. statutum est
hoibo semel mori. sed dolorem mortis
non sensit ex puilegio spali. in signu
integritatis uirginalis. ppr qd subditur
qui a corruptione carnis inuenit alie
nus. tn posita comendatione iohannis
hic ondit ordinem sue descriptionis. qa
ultimus int euangelistas scripsit eua
gelium. & hoc decebat uirgine. qa taci
turnitas & uerecundia deberent esse

annexe uirginitati. & hoc est qd dr. tn
post omnes scripsit euangelium. & hoc uir
gini debebatur ratione predicta. Quorum
tn. hic ponit iheronimus sua excusatio
ne a diligenti pertractatione ordinis euan
gelistarum & euangeliorum dicens. Qa ista
in generali. & tn modo tetigit triplici
de causa. quia per hoc qd in generali
tangit desiderium excitatur in legentibus
ad pfectio cognoscendum. 2°. qa ex tali de
siderio homo laborat ad pfectiore co
gnitione qrenda. & tal labor est ei
meritorius. 3°. qa per hoc doctrina ma
gistri ipsi deo conseruatur. que ueritate te
nebat qrentibo talr. & hoc est qd dr
Quorum tn. 1. euangeliorum. uel scriptorum
1. euangelistarum. temporis dispositio. in q
tpore quilibet eorum descripsit. uel libri
ordinatio. 1. qualiter euangelium Mathei
sit pmu Marci. 2m. & sic de alijs. io a
nob p singula no exponitur. ut sciendi de
siderio collocato. 1. in fidelibus ista le
gentibo & qrentibus horum pfecta cogni
tione fructus laboris seruetur. & ideo
magistri doctrina. qa paratus est reuelare
ueritatem fideliter manentibus in ipsa.
Capitulum primum euangelij beati
iohannis apostoli et euangeliste

IN PRINCIPIO
erat uerbum. Secundum
qd patet ex predictis
intentio beati iohannis
est diuinitatem dni
nri ihu xpi principaliter
declarare ad extin
guendum heresim Ebio
nitarum ex tunc ex
surgentem q dicunt
xpm purum hoiem; &
p consequens ante
Mariam nullo modo
fuisse. & io in hoc
euangelio sic procedit. Quia primo

diuinitate x̄ per ronem q̄tū possibile
est pbat. 2°. ipām p miracula māifestat
i pncipio scdi capituli. Tertia die. Pma
in duas. qa po diuinitatē x̄ ondit. 2°.
declarat hoc sibi innotuisse. ibi. Et ui
dimus. Prima in duas. Quia po declarat
ipius filij dei etnā generationē. 2°. tē
poralē ipi9 icarnationē. ibi. fuit ho.
Prima in duas. Quia po determinat de
ipo filio dei q̄tū ad ipm ee se ghari.
2°. q̄tū ad opari. ibi omnia per ipm. Cir
ca primū quatuor declarat. Primū est
filij a patre eternā generatiōe; Secun
dum est ipa̅rū psonalē distinctionem.
Et uerbum erat apud deū. Tertiū est
patris consubstantialitatē. ibi. Et de9
erat uerbū. Quartū est ipo4 coetnita
tem. ibi. Hoc erat in pn̄ apud deū. Ad
euidentiā isto4 considerandū q btūs
iohs in declaratiōe isto4 utit noīe ūbi
qd nō inuenitur nisi in creatā itellec
tuali que est ad imaginē dei facta. Et
io efficacius d ucitur in cognitionē creatoris
q̄ cetere creature. Et io ad itellectum
dicendo4 aliqua sunt hic pmittenda.
Primum est quali ūbū in nob īuenitur
Secundū q̄liter in deo ponit. Tertium
quali ppetas filiatiōis in uerbo diuino
repit. qa btūs iohs loq de filio dei sub
nomine uerbi. Circa primū sciendū q
uox significatiua dr uerbum sed hoc
tm̄modo large et denoīatiue in q̄tū si
gnificat interioris mentis conceptū. si
cut urina dr sana i q̄tū est sanitatis in
dicatiua. Et io sicut illd ppe dr sanitas
qd p urinā designatur: ita illud dicit
pprie uerbū quod p uocē significatur.
hoc autē est interior mentis cōceptus
scdm q dic phs. 1. piar. Voces note. 1.
signa earū passionū que sunt in aīa.
Et io conceptus mentis intior et an̄ q̄
p uocē designet ppe uerbū dr. Et hoc ē
Aug. qd dicit Aug. xv. de trinitate. Quisquis

pot intelligere uerbū nō solū an̄ q̄ so
net uerū etiā an̄ q̄ sono4 ei9 imagines
cogitatione inuoluantur pot uidere
aliquā illi9 uerbi similitudinē. de q̄
dictū est. In principio erat uerbū. Ad
uertendū tn̄ qd q i nobis est duplex
interior mentis cōceptus. unus infor
mis et ipfectus. alius formate et per
fectus. Cui9 ratio est qa cogtio nra p
cedit de ipfecto ad pfectū. Et io de re
po hemus cōceptū confusū et ipfectū
ut hēt. 1. phi. Et tal cōceptus non dr
ppe uerbū sed cogitatio. pcedendo aūt
pueim9 ad hndū cōceptū rei pfectu;
et determinatū q a phis uocat diffi. a
scīs autē dr ppe uerbū ei9. Et hoc ē qd Aug.
dicit Aug. ix. de tri. diffiniendo item
pantiā. Et hoc est uerbū ei9. Et sic patet
pmū. s. quid sit uerbū in nob. Circa. 2ᵐ.
cōsiderandū q de9 est intellectualis
natē ut ab oib9 tā scīs q̄ phis suppoīt
tanq̄. m. Et io in ipo ponit uerbū. nō
tn̄ ad similitudinem ūbi large dicti
quod est ipa uox significatiua uel
conceptus rei ipfectus. qa in deo nihil
sensibile nec etiā ipfectū. Et ppr hoc
uox significatiua qa sensibilis est: Et
ipa cogitatio que licet sit intellectual
tn̄ ipfectionem iplicat nō habet ibi lo
cū. sed ibi ponitur uerbū in q̄tū ipor
tat cōceptū rei pfectum. qa deus unico
actu intelligendi se ipm et oīa alia
cōcipit pfecte. ex quo patet differetia
uerbi nri ad uerbū diuinū. qa ūbū nr;
i mente multiplicat. quot eni sūt ibi
cōceptus pfecti uel formati tot sūt ūba.
In deo autē uerbum est unicū. qa non
pot esse ibi nisi unicus cōcept9 pfectis
simus. Itē ūbū in nob est accidens et
qd transiens. qa nō semp actū itelligi
mus. sed in deo idem est qd sba diui
na. qa nō patit admixtionē alicuius
accidentis seu cuiuscumq; extnee natē.

Est etiam.

est et uerbū semper actu pmanens & etnū. & sic pat& aliqlr secundū. s. quałr in diuinis ponatur ūbū. Circa 3m sciendū q de ratiōe filiationis pprie dicte est q ibi sit processus uiuentis a uiuente scdm rōnem silitudis i identitate nē saltē specifica uel i ppiq geñe. Qd pat& in rebo inaīatis q̄uis unū pcedat ab aliquo sicut ignis ab igne. non tn̄ ignis productus ab alio igne dr eio filius. silr si res nō uiua pcedat a uiuente non inuenit ibi ratio filiatiōis. sicut artificiatū pcedit ab artifice. non tn̄ dr eio filius. & iō reqrit sic dictū est pcesso uiuentis a uiuente. Itē hoc non sufficit n sit pcessus scdm silitudinem nē. qa pediculus procedens ab hoīe nō dr eio filio. sed ille q procedit ab eo similis in spē. Adūtendū tn̄ q non est de pfecta rōne filiatiōis qd nā specifica in patre & i filio numero distiguit sed hoc contingit ex ipfectiōe illius nē q ppter sui limitatione in pluribo suppositis esse nō potest. una numero existens. si igit in diuinis ponat ūbū distinctum psonalr a pn̄ a q pcedit sicut ueritas rei sebit ut magis pateb ifra. conr oportet dicē q in ipso pfecte iueniatur ratio filiatiōis. qa deus non solū est uiuens sed uita p eentiā. & iō ūbū in diuinis necio pcedit sic uiuens a uiuente. & in identitate nē nō solū specifica sed numerali. & pcedit et scd; rationē similitudis. qa de rōne ūbi est q sit pfecta similitudo illio cuio ē uerbum. & iō ūbū in diuinis & filio idest p omnē modū sicut dic aug. vi. de tri. Verbū solus filio accipit. & eo dr ūbu; quo filio. His prelibatis accedendū ē ad declarationē pme conclusiōis qua; iducit iohns ad pbandū etnā filij generationē ut predictū est. nec debet aliqs admirari q tantū in istis steti. qa ūba

bti iohis continent sententiā maximam imo nob icōprehensibilē. & iō nō potest paucis uerb et modicū declarari. In rōe at ista btūs iohs suppōit unū qd ab oīb suppōitur tanq. m. s. q deus sit pncipiū pricipalr & siplr pmū & p cons q sit itellectu alys nē. alit non hret noticiā sui & aliorū. qd est icōueiens maximū & iō quidqd est pfectiōis in nā itellectuali totū cōpetit ei. modo tn̄ sr excelleti. i nā intellectuali pfectiōis est q ibi sit ūbū. qa hoc cōpetit ei in qtū est ei i actu pfecto. ut pat& p predicta. ergo i ipo deo pfecte & pprie est uerbū. Verbū autē de sua rōne dicat q pcedat ab eo cuio est ūbū sic cōceptus a cōcipiente. quū igit uerbū & filio ibidē sunt. seq q ibi sit gnatio filij a patre. ex q est ibi pcesso uerbi. Ad adūtentiā hui rōis btūs iohs poit tm̄mo cōclusionē omittes istā deductionē sic freqnt faciūt phi tangendo tm̄ m unā ppōnē sue rōis. & hoc m dicit btūs iohs. In pncipio erat ūbū. i. in ipō deo qui ab hoībo suppōitur pmum pricipiū necium est ūbū ppe dictū ut pat& p predicta. Et uerbum. Hic conr pbat patris & filij psonalē distinctionē. Ad cuio itellectū sciendū q psona est intellectuał nē icōicabił existentia uel potio subsistentia. Verbū at in diuinis nō pot esse actus ut pat& ex pdictis. & iō oport& q si qd subsistines i nā diuina est et incomutabile quia nec intellectus nec natura capit q procedens sit idem p omnē modū cū eo a q pcedit. & iō quia uerbū in diuinis pcedit p actum renalē oportet q iter ip; et pncipiū a quo pcedit sit distinctio reał p ppetates suas alti icōmūicabiles. & iō quū utrūq; sit exns icōicablē in nā diuina q est in suppmo actualiter seq q int uerbū & pncipiū a quo est uerbū sit distinctio psonał. & hoc est

qđ breuiter tangit iohs dicens. *Et uer*
bū erat apud deum. Nulla enī res dr̄
ꝓpe esse apud semetipm sic̄ nec aliqͥd
est in semetipo. ut dicitur. iiii. phi̇r. &
iō int̄ ūbū & p̄ncipiū apud quod est
ūbū. s. patrē est ꝑsonal̄ distinctio. Nō
enī ūbū ꝓcedit a patre ꝑ actioēm tran
seuntē ext̄ sed manentē intra. & iō
ūbū manet intra illud cuiꝰ est uerbū
tñ ab eo distinctū. q̄ distinctio ꝑsoālis
est ut patet ꝑ predicta. *Et deus*. Hic
coñr portabat pr̄is & filij cōsubstātia
litatem. Verbū enī diuinū est q̇d sub
sistens in nā diuina. ut predictū est.
Natā enī diuina nō est multiplicabl̄is
q̇a nullo m̄ pt̄ esse n̄ una & siplicissīa
& iō oportet q̄ ūbū & p̄ncipiū a quo
est uerbum sint idem penitꝰ in natā
q̄uis distingant̄ ut p̄dictū est supra.
& hoc est quod dicit btꝰ iohs. *Et deꝰ*
erat uerbum. Ita q̄ li deus ponat̄ a pte
predicati. dicendo sic. uerbū est deus.
Noīa enī & ūba trāspoita idē signt̄ q̇d
dicat iohs q̄uis ūbū sit apud deum. nō
tñ est aliquid extnee n̄e sicut ē ūbū
nrm̄. sed ex natura diuina q̄ indiuisi-
bil̄ est. & ratio est eadem in ipō & ī pa-
tre. *Hoc erat in principio*. Hic coñr decla
rant̄ quatuor. s. coeternitas patris & fi
lij. q̇d enī ꝓcedens posterius duratione
a quo eo ꝓcedit hoc contingit tpl̄r. uno
modo q̇a ꝓdiens nō ht̄ a p̄n̄ sue duratio
nis potentiā ꝓductiuā ꝑfectam. sic hō
a p̄ncipio sue puericie nō ht̄ pōm gene
randi ꝑfectam. & iō eius filius nccio pos-
terior est duratioē. alio modo cōtigit
ꝓpter modū ꝓducēdi. q̇a qn̄ aliqͥd ꝓdu-
catur ꝑ motū qui motus est ī tempore
oportet q̄ ꝓductū sit posteriꝰ ꝓducēte
duratioē. q̇a productū p̄o ht̄ esse ī illo
instanti in quo t̄minatur ille motus.
Tercio modo contigit hoc qn̄ aliqͥd pro
ducit̄ libere & non de nc̄citate nature
q̇a tale agens pot̄ spectare ad ꝓducēdū
suū effectū. sic̄ creat̄e licet ꝓcedāt a dō
cuiꝰ potentia est ꝑfectissīa & sine trāns
mutatioē & nutu. tñ nō sunt ei coetne
quia & si ab eterno potuit ꝓducere cre
aturas tñ noluit. Nullo at̄ istoꝝ mo-
dorū pot̄ poni in diuinis q̄ filiꝰ siue
uerbū q̇d idem est ut patet ꝑ p̄dicta
sit posterior patre. quia in diuinis nl̄la
pot̄ esse potentia productiua īꝑfecta
ut de se patet. nec uerbū in diuinis ꝓ-
cedit ꝑ mutationē & nutū. q̇a ī diui
nis nō hn̄t locū. scd̄m q̄ dicit btꝰ Iaco
bꝰ. apud quē nō est trāsmutatio nec
uicissitudinis obūbratio. Item filiꝰ ꝓ-
cedit a p̄re de nc̄citate n̄e. q̇a deꝰ nc̄cio
ītelligit se. & sic relinq̇t̄ q̄ filiꝰ sit eq̄-
lis patri in duratioē. & hoc est q̇d bre
uiter dicit btūs iohs. *Hoc erat ī p̄n̄ apd*
deū. Hoc. s. a p̄n̄ eternitatis. & sic p;
quartum q̇d de uerbo dei sup̄ fuerat ꝓ-
positū. *Omīa ꝑ ipm facta sunt*. Postq̄
euāglista declarauit ipius uerbi esse
seu generari hic coñr declarat suū age
uel opari. & diuiditur in duas partes
Quia p̄o declarat hoc q̄tū ad omnes cre-
aturas in generali. 2°. ad hoīes ī spāli
ibi. *Et uita erat lux hoīum*. Prima in
duas. quia p̄o declarat ꝓpositū q̄tū ad
ꝓducendi actū. 2°. quātū ad ꝓducendi
modū. ibi. & factū est. In pīma parte
ondit q̄ actus producendi ipius uerbi
se extendit ad omnē creaturā ī gn̄ali.
q̇a creat̄e ꝓducunt̄ a deo sic̄ artificiata
ꝑ artificem. sap̄. vii. omnium eīm est ar
tifex & c̄. quū deus sit agens ꝑ ītellectū
Quod autē producit̄ ꝑ artē uel ītellectū
ꝓducit̄ ꝑ cōceptū artis seu intellectus.
sicut domus in re ꝓducitur extra a do-
mo q̄ est in aīa. vii. Methā. Verbū at̄
in diuinis idem est q̄ conceptus ītellec-
tus diuini ut sup̄dictū est. g° oīa per
ipm̄ ꝓducta sunt. & hoc est q̇d dicit

btūs iohannes. Omnia p ipm̄ facta sunt. Et quia posset aliquis credere qp hoc sig omnia distribueret solū p creatis corporalibus. eo qp i pn̄ gen̄. agitur de prima rerum pmotione nō fit mentio n de corporalibus creatis. io ad hoc excludendū addit Et sine ipso factū est nihil. qa et spūales creature sunt a deo sicut ab efficiete. Considerandū tn̄ qp Manicheus dicit. Nihil hic teneri affirmative. et p hoc scd; ipm̄ intelligunt corporales creatē q parum hnt de entitate. et ppr hoc sigficantur hoc nōie nihil. eo m̄ loquendi q dic phīlosoph. 2°. phi. qp illd qd est modicū nihil reputat. sic eni expoit Manicheo dices Sine ipō factū est nihil. i. sine uerbo fcā est corporalis creatā qa dicit eā ee fcā, a pn̄ malo. Posuit eni duo pn̄. unū simplr bonū. aliud simplr malū. Et ab isto dicit corporalē creaturā pcedere. Sed istud patet esse falsū. qa ens et bonu; conutunt. Et io qtum ht corporal creatā de entitate tantū de bōitate. Et p consequns a pn̄ bono pcedit. hoc et patet ex ordine rerum et conexiōe earu; quia corruptibiles creatās et icorruptibiles uidemus ad iuicē conecti et in unū ordiā. Et io concedendū est eas i uno pn̄ produci et i unū finē reduci. Propter qd phs. 12°. mē. ex conexione uniusi pbat unitatē pimi pncipij dicens. essentia nolūt male dispoi. nec boā pluralitas pncipatuu. unus g pnceps. Pluribo etiā alijs modis error manichei posset ipugnari. sed omitto ppr plixitatē uitandam. Et qa diffusius ht tractari 2°. sententiarum. Alij autē dixert qp per nihil intelligit diabolo quē dicunt ee factū sine uerbo. Sed patet esse falsu;. Quia diabolo nō est natura malo. si ei; malū esset se ipm̄ destrueret. Et io nā ipius bona est et io facta est a uerbo a q oiā bona pcedunt. Et io exponēdū est hic nihil sicut sup expositū est. Qd factū est. Onso qp ūbū sit causa pductiua rerū. hic con ondit p quē modū sit causa earū. Ad cuius intellectū sciēdū qp scdm phm. 2°. de aīa. quatuor st gradus uite seu uiuentiū. vegetatiuū sēsitiuū, motiuū scd; locū, et itellectiuum. Et inter istos gradus intellectiuū tenet sūmum locū. Et io ea que sunt i aliq scdm modū intelligibilē sunt in eo p modū uitalē. creature autē pexistunt in uerbo sicut i conceptu artis uel itellectus. ut patet ex predictis. Et p consns sunt in eo p modū uite intellectiue. qa itelligere ūbi est suū esse et suū uiuere. Et hoc est quod dr. Qd factū est in ipo uita erat. Quia qd factum est i re extra pius erat in uerbo p ideam que est idem qd diuina essentia et uita. Et sic patet modus p quē creatē pcedt a ūbo uidel; sicut artificiata ab artifice uel arte. ppr qd dic Boetio. 2°. de cōsolatiōe. Tu cunta supno ducis ab exēplo pulcrū pulcherrimo ipē mundu; mente gerens similiq; imagie formas. Alio modo expoitur hoc i qtū creature preexistunt in uoluntate uerbi. Ad cu intellectū sciendū qp scdm phm. 2°. de aīa dicunt uiuetia q mouent se ipa. hoc at maxime cōpetit bōitati. q uolūtati que mouet alias potentias ad agendū. Et io ea que sunt in uolūtate uerbi diuini dicunt uita in ipo. sic autē est de creatis in qtū dependent a uoluntate dei. Et sic exponitur illud. Qd factū est i ipo uita erat. quia ipē creature anq fierent erant in uoluntate ūbi ad pducēdū eas uel nō pducendū. Et sic patet modus p quē est causa pductiua creatarum. qa pducit eas oīo libere. p quod excludit error aliquorum phorum dicentiū ipm̄ deum ipsas de ncce pducere. Quod patet ee falsū. quia uoluntas nō uult aliqd de necessitate

boeti9.

nisi illud bonū ad qd' ħt nccīam habitudinē. Voluntas aūt diuina quū sit īfinita nō ħt nccīam habitudinē nisi ad bonū infinitū & iō nihil uult de necesse n̄ bonū ꝓpū. & iō nullā creatā, uult de nccē que est tm̄ cōtingenter & libere. & sic eā producit. filiꝰ aūt in diuinis siue uerbū alr̄ ꝓcedit a patre .s. n̄ali necessitate. & uita erat lux hoīum. Onso q̄lr̄ uerbū se ħt ad omīs creaturas in generali: hic conr̄ ondit q̄lr̄ se ħt ad hoīes in spāli. Ad cuiꝰ intellectū sciendū ꝙ animalia que sūt infra hoīes hn̄t aliqualē rerū sensibilē cognitionē. sicut asinus cogscit stabulum suū & et pabulū & dominū ꝓpū. & de similibꝰ est silē iudicium. Sed sola creatā intellectual' pot' attingere ad cogscendū ipm̄ deū. eo enī; ipō ꝙ facta est ad dei imaginē est capax ipiꝰ ꝑ cogtiōē; et amorē ut dicit Aug' de trinitate. Ueꝝ tm̄ cogtio dei & amor pn̄t dupl̄r accipi. Vno m̄ ꝓ cogtiōē et amore q̄ pn̄t hr̄i ex n̄alib'. Alio m̄ de cognitiōē & amore s̄r naťali. & scd'm hoc l̄ra ista pot' dupl̄r expoi. .s. de cogtiōē n̄ali & sup n̄ali. Primo m̄ exponatur de cogtiōē n̄ali. sic enī patet ex predictis omnes creature sunt ꝑ uerbū ꝓducte. ueꝝ tm̄ n̄a humana excellentior est cogtione in q̄tū ūtute intellectus pot' ad dei cogtiōēm attingere effectus in ipm̄ reducendo. per quē modū ph̄i habuerunt cogtionem de deo. Cuius aūt cogtio fit in aliq' lumine. & iō natura humana s̄r alias creaturas inferiores est a ūbo spāliter illustrata. & hoc est qd' dr̄: & uita .i. ipm̄ uerbū qd' est uita. ut patet ex predictis .s. erat lux hoīum. in q̄tū attingit ꝑ n̄am sibi datā a uerbo ad altiorē cognitiōīs gradū. Subdit aūt modū .q̄. dicens. & lux in tenebꝛ̄s lucet. lucet .n.

ipm uerbū qd' est lux ꝑ eentiā nō posset ēē forma intellectus n̄ri. tm̄ intellectus agens q' est potentia aīe est quedā lux deriuata a diuina luce. & iō per ipsum potest homo ad diuina cogscenda q̄dā modo attingere scd'm ꝙ dr̄: ps̄ .4. Multi dicunt quis ondit nob' bona. r̄nd&. Signatū est sup nos lumen uultꝰ tui dn̄e q.d. in lumine intellectus agētis ipsīo a te aīabus humanis pot' hr̄i cogtio tue bōītatis. & hoc modo lux diuina in tenebꝛ̄s lucet. in q̄tum n̄a humana q' de se est quedā tenebra. qa ex se lumen non ħt sed a uerbo illustrat' eo ꝙ luce ab ipō deriuata modo ꝓdicto īformat'. Verū tm̄ qa talis cogtio dei que habet' ex n̄alib' est defectiua. iō seq'. & tenebre eā nō cōprehenderunt. qa lux diuina siue uerbū. qd' idem est cogtiōē n̄ali ꝑ essentiā non uidet'. qa talis cogtio est tm̄m ꝑ effectus qui nō adequant ūtutē pme cause sed in infinitū distat ab ea. & iō ꝑ talē cogtionē nō pt̄ uideri diuina essentia. & alio m̄ expoitur l̄ra de cognitiōē s̄r naturali. Homo enī ad q̄ndā finē supnaturalē ordinatur: q' excedit lumen n̄al' ratiōīs. scd'm ꝙ dic̄ ap̄ls. pma ad chori. 2°. Oculus nō uidit & auris nō audiuit. nec in cor hoīs ascendit que ꝑparasti diligentibꝰ te. ad finē eīm īcognitū nō potest homo moueri. qa īcogta nō possumus dilige scd'm aug'. & iō hō ad finē suū cōsequendū indiget necessario illustratiōē sup n̄ali ut in finem ultimū dirigatur: deus autē paratꝰ est hanc illustrationē hoībꝰ dare. qa naťa nō deficit in nccīis. ut dr̄. 3°. de aīa. & si hoc est uerū de naťa multo fortiꝰ ueꝝ est de auctoritate ipiꝰ n̄ē q' est n̄a naturans. & iō si hō faciat qd' in se est cōuertendo se ad deū ꝑ cognitionē & amorē ꝑ ut possunt ex naťalibꝰ hr̄i deꝰ supplet residuū addendo naťe ꝑfectiōē; gratie

Margin notes: aug°. — n̄ata

illustrans eum spirituali illustratione. Et hoc est quod dicitur: Et vita erat lux hominum .i. ipsius; verbum non deficit illustrando homines per gratiam in cognitione spirituali. Et lux in tenebris lucet .i. in peccatoribus. Quia verbum quantum est in se illustrat eos luce gratie. sed quia sunt tenebrosi hoc est quia se subtrahunt ab influentia divine lucis sive ubi. Et ideo sequitur. Et tenebre eam non comprehenderunt. Quia peccatores hanc lucem non consequuntur. non propter defectum lucis ut dictum est. sed propter proprium defectum.

Fuit homo. Postquam evangelista declaravit eternam verbi emanationem et ipsius operationem: hic consequenter declarat temporalem incarnationem. Et dividitur in duas partes. Quia primo agitur de missione precursoris. 2° de adventu redemptoris. Ibi. Erat lux vera. Prima in duas. Quia primo ponitur commendatio precursoris. 2° tollitur occasio erroris. ibi. Non erat ille lux. Circa primum commendatio precursoris ex quatuor describitur. primo ex conditione naturali quum dicitur Fuit homo .i. vivens vita hominis secundum dictamen recte rationis. Et rationabiliter precursor salvatoris fuit homo non angelus. quia sapientia divina disponit omnia suaviter ut dicitur Sap. 8. quia facit omnia secundum modum convenientem et decentem movendo quodlibet rem secundum quod nata est moveri. homines autem communiter loquendo magis sunt apti recipere doctrinam hominis quam angeli tum propter similitudinem nature: tum propter similitudinem locutionis et vite. Et requiruntur inter discipulos et doctorem. si autem aliqui doceantur convenientius ab angelis: hoc est verum de excellentibus viris. et a communi vita hominum segregatis. adventus autem redemptoris annunciandus erat communiter omnibus non solum excellentibus. Et ideo precursoris adventum Christi denuncians magis ydonee fuit homo quam angelus. Verumtamen licet Iohannes fuerit homo ex conditione naturali fuit tamen angelus officio ex puritate virginali secundum quod dicit salvator Mat. xi. Hic est de quo scriptum est. Malachie 3. Ego mitto angelum meum etc. 2° describitur Iohannis commendatio ex divina auctoritate quum dicitur: Missus a deo. Quod non venit proprio capite. De hac missione Iohannis dicunt aliqui quod fuit tantum per internam inspirationem sed melius videtur quod quum hoc fuerit per expressam dei missionem et exteriorem apparitionem. quia ad ea que sunt multum ardua solet prophetas sic mittere ut patet ex decursu veteris testamenti. Misterium autem Christi inter omnia fuit maximum. quia ad ipsum ordinatum fuit vetus testamentum secundum quod declaravit diffuse super epistolam ad hebreos. Et ideo non est verisimile quin Iohannes ad hoc fuerit missus per expressam missionem dei: et apparitionem exteriorem. licet modus huius apparitionis non sit scriptus. Multa enim facta sunt circa misterium Christi que non sunt scripta ut habetur in fine huius evangelii. Hoc idem videtur innuere quod ipse Iohannes dixit. Et habetur infra eodem capitulo. Qui misit me baptizare in aqua ille mihi dixit. super quem videris spiritum descendentem etc. 3° describitur commendatio Iohannis ex nomine quum dicitur: cui nomen erat Iohannes. Istud nomen fuit sibi impositum non ex humana dispositione sed divina preordinatione. ut habetur Luc. i. Et ideo respondebat proprietati interne .s. plenitudini gratie. Iohannes enim interpretatur in quo gratia. Et ideo fuit idoneus ad precurrendum ante illum qui est auctor gratie. secundum quod dicitur infra eodem cap. gratia et veritas per ihesum xpistum facta est. Simile invenitur in veteri testamento quod Abraham ysaac et israel sic nominati sunt ex divina ordinatione ad designandum eorum proprietatem. Quarto describitur eius commendatio ex officii nobilitate. quum subditur. Hic venit in testimonium ut testimonium perhiberet de lumine .i. de filio dei in mundum veniente. hoc autem testimonium perhibuit predicando eius excellentiam ut habetur infra eodem capitulo. ipse est qui post me venturus est. cuius non sum dignus ut solvam eius corrigiam calciamenti. Similiter testimonium perhibuit baptizando in aqua. ut per hoc designaret illum qui erat venturus baptizare in spiritu sancto. propter quod forte baptismum Iohannis erat in nomine

uentu. ut hr act. xix. sic n. pphe an
tiqtus denunciabant aliqn futa n solu
ubis sed et factis. qd patet ex ihere. q
posuit cathenas collo suo ut uerbo &
facto prenuciaret captiuitate futura
regis & ciuitatis. ut hr ihere. 37. sic io
hanes bap. predicando & baptizando
anuciauit aduentu xi redeptoris. finis
aut sui officij tangit quu subdr. ut
omnes crederent p illu. No dic i illu.
qa ad hoc finalr predicabat & baptiza-
bat ut pplus crederet in xpm uenturu.
Notandu et q illud qd hr hic. Oms
crederent & c. refert ad illud qd su-
pra dictu est. fuit homo missus. Quia
sic loqba generalr oibus. no sic at loq
angels sed solu excellentibs ut supra
dictu est. Non erat ille lux. hic tollit
occasio erroris. ex hoc eni q euaglista
dixat de iohane tot magnifica. posset
alioqs credere q eis aduento sufficet
ad salute gnis humani sic et de ipso
multi sunt opiati ipm esse xpm ppr
excellentia sue scitatis. ppr qd sacer-
dotes iudeo miserut ab iherosolimis
iterrogantes si ipe esset xps ut hr eo-
de capitulo. & io euangta. ondit q ei
aduentus no erat sufficiens ad saluan
du humanu genus. d. Non erat ille lux.
q posset mentes hoium luce gre lustra
re sed tn erat pcursor huius lucis. io
seq. Sed ut testimoniu phibet de luce.
Modus aut testificandi ia pdicto est
i parte pcedenti. sed contra hoc uide
esse illud qd dr ad ephe. v. Eratis ali
qndo tenebre nunc uero lux in dno. &
sic ratio lucis coiter copetit cuilibet
iusto & p cons. iohi. dicendu q lux gre
dupli accipit in scptra. Vno m p eentia
et sic soli deo couenit. tn appropat filio
in diuinis sicut & alia q ptinent ad
noticia. & io ppetates huius lucis de
iohane negatur, sed de xo affirmatur

ut stati patebit. Alio m accipit lux
p participatione. & hoc bn coueit iohi
& alijs scis. & sic loqr aplus i auctte pre
dicta. Erat lux uera. Postq euangta
declarauit missione pcoris. hic con
agit de aduentu redeptoris. & diuidr
in tres partes. Quia po ondr necessitas
huius aduetus. 2o. coseqns fructus. Ibi
qt qt aute. 3o. ueniendi modo. ibi. &
uerbu caro factu est. Circa pmu cosi
derandu q ro nal est defectiua i cogni
tioe diuino. qa no attingit ad eo
cogtione n p effectus q distant a deo
i infinitu. Ite reuelatio de diuinis in
ueti testameto erat ipfecta. qa sub ue
laminibs & figis. ppr qd an xi adue
tu hoies multipl errabant circa cogtio
ne diuino. ut patet ispicienti illius
tporis decsu. & io aduentus xi i mu
du fuit neciius ad illuminandu hois hoies
i cogtioe diuino. scdm q ipe met dic
ifra xix. Ego in hoc natus su & ad
hoc ueni i mundu ut testimoniu phi
bea uitati. io uidemus q post eis ad
uentu idolatria cessauit qi p totu mu
du. sic fuerat pdictu p zacharia ppha;
ca. 13. Et erit in die illa dic dns disp
da noia idolo de tra. Q at xs sit lux
sufficies ad tale illuminatioem ondit
tplici rone. pa ratio procedit ex luce
huius uitate. 2a. ex ipis pncipalitate.
3a. ex eis euidenti maifestatioe. 1a. ta
git. ibi. In mudo erat. 3a. ibi. Mundo p
ipm factus est. Circa pmu aduertendu;
q aliqd dr ueru tplr. Vno m qa diui
ditur cont falsu. 2o. qa diuidr contra
figale i qtu figa recedit a pfecta rei
ueritate. 3o. m. qa diuidr cont partici
pans. qa illd qd tale est p pticipatioe;
defecit a pfectioe illis quod est tale
p eentia. lume ratiois nat i cogtioe di
uino. po deficit a rone uera lucis. qa
et si p eam phi hueriunt de deo aliqua

cognitione. fuit tñ amixta erroribꝰ multis. ppr qd dr ad ro. i. quũ cognuissent deũ non sic deũ glificauerit aut gras egerunt sed euanuerit i cogitatiõibꝰ suis & obscuratũ est isipiẽs cor eorũ & c. & hoc patet i Ari q iter alios phos dr uerius sēpsisse & tñ in pluribꝰ deuiauit a ueritate. sic patet de mundi eternitate de intelligẽtiarũ nũo & earũ felicitate. q̃4 psecutiõe; causa breuitatis omitto. Lumen ũ cognitiõis diuinorũ; qd fuit in ueteri testamento defecit a rõne uere lucis. quia licet hũit ũitatẽ absq; admixtiõe falsitatis. tñ ipa erat figãl & ũbra ũitatis. lumẽ ũ cognitiõis anglice s. m defecit a pfectẽ lucis ueritate. qa licet sit uera & aperta tñ nõ est participata lux tñ diuina hoc m dr uera qa est lux p eẽntiã. & ex h seqr qp ipã sit sufficiẽs ad oĩũ illuĩatione. qa qd est tale p eẽntiã est causa oĩum alio4 sic ignis est causa caliditatis i oĩbꝰ aliis ut hr. 2º. methã. tal at lux appropiat filio ut dictũ est. & sic patet prima ratio sue efficacie ad illuĩatione gre que tangit quũ dr erat lux uera. sine falsitate sine umbra & sine participatiõe; sed lux p eẽntiã. iõ seqt Que illuminat omnẽ hoiem. qtũ est i se. qa si aliq nõ sũt illuĩati. hoc est qa se subtrhunt ab influentia huiꝰ lucis. Pot et hoc itelligi de lumĩe nãl rõnis q se extendit ad omnes etiã peccores & est qdã participatio diuine lucis ut patet ex predictis. Ueientẽ in hũc mũdũ. p hoc n est intelligendũ qp hoĩes añ fuerunt in alia uita unde uenerit i mũdũ istũ. uel qa aĩe fuerũt a pñ mũdi create sicut intellexerit aliq heretici. sed euangelista utit tali modo loquendi ad denotandũ qp aĩa intellectiua dat ab extrinseco p creationẽ. & dr hic ipe homo eo modo qp pars pncipalior dr rei

dr ipa res ut hr. x. ethi. In mundo erat. Hic tangit. 2. ratio ad idẽ ex eiꝰ pncipalitate. Ad cuiꝰ itellectũ sciẽdũ qp aliqd dr ee alicubi tplr. Uno m p potentiã sic rex i toto regno. Alio m p pñtiam sic rex est in aula sua. quia oĩa que sunt ibi patent eiꝰ aspectui. 3º. m p eẽntiam. sic rex est in suo loco determinato. cui est pporcionatũ corpꝰ eiꝰ. Deus at pñr est ubiq; hoc triplici m. qa eiꝰ ũtus ad oĩa se extẽdit. & qa oĩa sunt nuda & apta oculis eius & et qa pns est ubiq; p eẽntiã. quod patet qa n solũ dat esse rebꝰ sed eas i ee cõseruat coniungens pñ re4 ad ũtũ cẽ. hoc aut nõ pot esse p aliqd qd sit medium int ipm & creatam. qa nll; est tale mediũ. & iõ oportet qp hoc faciat p se ipm ũq; pncipalr & p eẽntiã existentẽ. & sic patet qp quũ diuina lux sit idem qd ipe deus quia ipe efficax est ad predictã illuminationem ppr suã presentialitatẽ. & hec rõ breuiter tãgit quũ dr. In mundo erat. Nomen ũ mundi itelligit uniuersitas creata4. Et mũdꝰ. hic pont. 3. ratio ad ide; ex euidentia lucis diuine. qa si n sit euidens in se est tñ euidens in suo effectu. s. in uniuersitate creata4 a deo pductarũ. ex q̃4 pulcritudĩe & ordine lux diuina et pot i nãli ratiõe cogsci. scdm qp dr sap. xiii. A magtudine spẽi create potetat creator horu; uisibilr cogsci. Ad ro. i. Inuisibilia di a creatã mundi. i. ab hoĩe p ea q facta sunt intellecta conspiciunt & cet. & hec ratio tangit quũ dr. Et mũdꝰ p ipm factus est. qa noĩe mũdi oĩs creatura intelligit. ut dictũ est. q docuit i cognitionẽ creatoris sic effectꝰ i cognitionem sue cause. Et mundus. Hic remouet quãdã obiectionẽ. qa contra predicta posset obici p hoc qp uidem

mltos hoīes non hr̄e cogtionē dei. & ipe
respondet qp hoc nō est ex defectu luci͛s
sed magis ex malicia hōium ab ea se a
uertentiū. d. & mundꝰ eū nō cognouit.
Noīe mūdi h͛ intelligunt͛ pccores mū
dialit͛ uiuentes. & io alr̄ hic accipitur
mundꝰ q̄ in parte precedēti. qa ibi acci
pit͛ p ēentijs rerū. h͛ p malicijs hōium.
In ppa uenit. i. in mundū quē ipe fecerat
uenit p carnis assūptionē. & fi. sic fuit
ibi nouo mūdo. Vel alr̄: In ppa uenit. i. ī
iudea q̄ dicebāt͛ tra dei. ut patet ī plib͛
locis ueīis testamti. & sui eū nō recepe
rūt. i. iudei q̇ in ueī testamēto dicūtur
ppls peculiaris ipiꝰ dei. qa pauci de iu
deis cōpatiue crediderūt &c. scdm qp
fuerat pdictū ysa. 8. qp eēt futꝰ ī lapi
dē offensiōis & ī petrā scādali duabꝰ
domibꝰ isrl. Quotqt. hic conr ponit͛
aduentus & utilitas siue fructus. &
diuidit͛ in duas partes. Qa pō ondr̄ p
positū. 2°. remouet͛ qddā dubiū ibi. Q
nō ex sanginibꝰ Circa pmū sciendu;
qp sic uerbum īcarnatū est uere filiꝰ
dei nāt: ita illi q̄ fiunt mēbra eiꝰ p fi
de formatam efficiunt͛ filij dei adoptiui.
& ī hoc apparet utilitas nob puenienś
ex suo aduentu. & hoc est qd dicit͛.
Qtqt at receperūt eū. credendo. Dedit
eis potātē filios dei fieri. p regnatiōe;
baptismi q̄ nō dat͛ n̄ pfitentibꝰ fidē &
p se si sint adulti. uel p alium si sit par
uuli. Qui nō ex sanginibꝰ. hic conr
remouet dubiū. qa posset forte aliqs
credere qp hec generatio esset p modū
carnalis generatiōis. io hoc remouet
d. Qui non ex sanguinibꝰ. licet ei; san
guis in latino plāre nō heat: ht̄ tn̄ ī grco.
& io tnslator ut seqret͛ ūitatē textꝰ
nō curauit de regula grāmatice tnsfe
res ī plari. ex sanguinibꝰ. Ad gnatiōe;
enī carnalē cucurrit dupx sanguis. qa
ex parte matis reqri͛ sangs menstruꝰ
p matia. ex parte uiri reqrit͛ semē. ex
q̄ consistit ūtus fortiua. hoc aut̄ semē
est residuū alimēti sangnei qa nutriti
ua ministrat matiam ipi gnatiue. h͛
tn̄ residuū alimēti qd tnsit ī semen de
albatū est propt͛ maiorē digestione;.
istos igi͛ sangnes excludit euāglista
a gnatiōe spūali. d. Qui nō ex sangni
bꝰ. nati sunt. Neq; ex uolūtate carnis
neq; ex uoluntate uiri. p carnē hic
ītelligit͛ femina q̄ parū participat de
ratione respectu uiri. ppr qd nōiatur
caro gen̄. 2°. hoc nunc os ex ossibꝰ mis
et caro de carne mea. copla at mascu
lini reqri͛ in carnali gnatiōe sic ī omi
alia gnatiōe nāli requiri͛ cōiunctio
actiui & passiui. & hec copula maris
et feīe excludit͛ a gnatiōe spūali quū
dr̄: Neq; ex uoluntate carnis neq; ex
uoluntate uiri. Alr̄ pot expoī. ita qp
p uolūtatē carnis intelligat͛ cōcupiscē
tia large loquendo de uolūtate prout
accipitur p appetitu sēsitiuo: p uolūtatē
uiri ītelligit͛ appetitꝰ ītellectiuꝰ. qa ut
q; appetitꝰ ocrrit ī gnatiōe hoīs. sensiti
uꝰ ut mouens. intellectiuꝰ ut cōsentiēs
& hoc remouet͛ a gnatiōe spūali quū;
dr̄. Neq; ex uolūtate carnis &c. qualr
autē fiat gnatio ista ondr̄ quū dr̄: Sed
ex deo nati sunt. In qtū hoīes a deo re
cipientes grām trahunt͛ quodāmō ad nā;
diuinā. qa p donū gre efficiunt͛ cōsortēs
diuine nāe ut hr̄. 2ª. pet. 1. Maxīa et pre
ciosa nob pmissa donauit. ut p hoc ef
ficiamini cōsortes diuine nāe. Ex pre
dictis patet qp filij carnales cōtrahunt
quandā maculā et feditatē ex modo sue
generatiōis. Nō sic autē filij spūales sed
magis nobilitatē. & uerbū caro. hic p͛
conr ondit modū uerbi ī mūdū ueniētis
qa nō uenit ibi ū pus nō erat. sed nouo mō
ū ī cepit ēe. sic rex q̇ pus est ī aliq̄ ciuita
te p sui psonā presentiā qn uenit illuc ·7· ethi·

psonalr incipit esse nouo m. s. p sui pntiã. sic dei filius qͥ erat pus i mũdo p potentiã pntiam & eentiã ut pat& per predicta ueit in nouo m. s. p carnis assũptioe; . & hoc est qd dr. & uerbu; caro factũ est. & habitauit in nobis. Et ex hoc ũbo ç. Verbũ caro factũ est. Eu thices accep occasioe; errãdi dicens q ex ũbo & carne facta est una nã sic et una psona. sed hoc maifeste p; falsũ & ipossibile qa illa nã eet com posita ex uerbo & nã humana. & sic ũbũ ueir& i copositioe; altio. hoc at est ipossibile qa omne qd copoit alti est aliq m i potentia. potentia at nllo m pt esse i ũbo quũ sit actus puro. q & c. Ite si ess& possibile unã nãm ex ãbabo fiẽ illa tn no eet nata humana nec diuina qa nã coposita ex duabo no ẽ aliq ea illa; sed aliq aliud resultans ex ipis ut patet de mixto ex elemetis qa mixtũ non est aliqd elemeto; nec ipa simil supta qa tunc mixtũ no ess& aliqd mixtũ unũ. & io si ex ũbo & carne fier& una nati seqret q x no ess& hõ nec deus cont sẽpturã uetis & noui testã. Propt qd Arrius dic q ex carne & ũbo no est facta una nã sed ipm ũbũ carnẽ assũpsit. no tn aĩam. qa ũbũ sup let locũ aĩe scdm ip; sed istud dictũ ĩplicat cotradictioe; qa caro non est i spe carnis n p aĩam ut hr. q. methã. & io qre dice q ũbũ assumpsit carne & no aĩam iplicat cotradictioem. nec ualet qd dicit uerbũ supplere locũ aĩe qa caro ista et scdm ipm non est ĩfor mata p ũbũ, sed tm assumpta. & sic dicet ipam p ũbũ ĩformari. hoc tn est ipõe. Item seqret q x no eet homo ut patet maifeste. ppr qd Apollinaris dixit q ũbũ assumpsit carne & non aĩam qa scdm ipm assũpsit aĩa; sẽsiti

uã q dat esse carnis no tn assũpsit aĩa; ĩtellectiuã cũ ũbo sit maxie ĩtellectiuũ. & io in x solũm iponebat ĩtellectum ũbi sed hoc pat& falsũ. qa lic& iste i x poss& saluare carne. no tn carnem humanã. qa caro no dr humana n per aĩam ĩtellectiuã et scdm ponetes plra ritatẽ formarũ. Ite xpo no eet homo quũ hõ i spẽ humana reponat p aĩa; ĩtellectuale. sed magis eet aĩal brutũ qa aĩa sẽsitiua no repoit n i spe bruti. Hec aut oĩa sũt cot fidẽ & sacrã scptã; et io sũt tanq hetica repbata. & lic& plribo aliis uiis possent pdicta ĩpbã tn ppr plixitatẽ uitandã omitto. ppr qd dicedũ q qn dr Verbũ caro factũ est. p carnẽ intelligit nã humana sic freqnt in sacra scriptura. Vn dr ysa. xl. Oĩs caro fenũ. & q p carnẽ ĩtelli gat natã hũana pat& p illud qd sub dit. uere fenũ est ppls. caro g. ista nã humana assũpta est a ũbo non i uni tate nẽ sed in unitate suppositi ut per sone. & io sensus est. Verbũ caro fcm est. ac si diceret deus hõ factus est. qa lic& fiẽ repugnet deo uel uerbo abso lute. tn pt dici de eo rõne nẽ humane adiuncte ut diffusius declarat. 3. snia;. qa p tale fiẽ non habet q deo de nouo ĩcipiat ee. qd est ĩpossibile. sed q ĩcipi at ee hõ. qd est possibile. qa suppositũ diuinũ est ĩfinite subsistentie. & io pt nãm humanã ĩ se ipo sustentare. ut diffusio declarã. 3. snia; Cõsideran dũ tn q euang. n sine rõne dicit ũbũ ee factum carnem magis q hoie;. qa p hoc euitat error illorum qui dixert nãm humanã hre in x ypostasi ppam. si eni dixisset uerbũ un factum est homo, sigficaret nãm humanã i supposi to, dedisset occasioe; cogitandi q nã humana in x subsister& i ppa ipostasi. sitr magis dicit uerbũ esse factũ carne

q̃ aīa. ne daret̃ occasio cogitandi q̄
illa unio esset tm̄ scd̄m actū aīe ut
cogtionē & amorē. nō tñ ī unitate ꝯ
suppositi. Et uidimus. Postq̃ euang̃ta
declarauit uerbi emanationē & eius
īcarnationē: hic corr̄ondit q̃lr ipse
et alij apl̄i hūerūt de hoc cognitionē
et diuidit̃ in duas partes. q̄a p̄o poīt
īnotescendi modum. manifestat ip̄m
ibi. Et de plenitudine. Prima ī duas
scd̄m duplicē modū īnotescendi quē
poīt. 2ᵒ iohnes phibet. Primus autē
inotescendi modus est p uisū scdm̄
tñ q̄ uidere aliqñ accipitur nō solū
p uisione corporali sed et̃ p cogtione
intelligibili. p quē modū diximus
Vides tñ hoc. i. intelligis. & hoc est q̄
uisus est sp̄ualior inter alios sensus
et plires rerū dr̄as uob demonstraret
ut hr̄. i. Metha. & iō noīe uisus utī
t̃ aliqñ in ijs q̄ ptinent ad ītellectū.
Vtroq; modo uidendi hūit btūs iohns
et alij apl̄i noticiā uerbi īcarnati. q̄a
cū ip̄o fuerūt corporalr̄ conuersati
et sic uiderunt sensibilr̄ op̄a ūtute;
totius creature excedentia. sicut est
suscitatio mortui illuminatio ceci et
cōsimilia. ex q̄bꝫ uisu mentis pcepūt
eius diuinitatem ī carne latentem. Vi
derūt et̃ hec mentaliter per intnā īspi
rationē qn̄ aperuit illis sensū ut ītel
ligerent scp̄turas. ut hr̄ luc. ulti. Et
hoc est qd̄ dr̄ hic. Et uidimus glīā eiꝰ.
i. excellentiā omnē creat̃am excedētē
ppr̄ qd̄ subdr̄ q̄i exponendo predicta;
glīam. Quasi unigeniti a patre. i. ñatr̄
ab eo pcedentis et p consequēs eandē;
ñām numero cū ip̄o hn̄tis. hoc eñ uide
runt apl̄i. p̄o p patris testimoniū ī tr̄ns
figatiōe. in qua fuit iohs cū petro et
Jacobo ut hr̄. Mat. xvii. & iō tūc au
diuit uocē patris dicentis de ẍ. Hic
est filius meus dilectus et c̄. 2ᵒ uidert̃

hoc p angelorū obseq̄ū q̄a angl̄i mi
nistrabant ei sic̄ supiori. ut hr̄. Mat.
4ᵒ. sup̄ ñām angelicā nihil est ñ natā
diuina. 3ᵒ uiderūt hoc q̄a creat̃e etiā
insibiles obediebant ei ad nutū sic̄ dn̄o
& creatori. Propt̃ qd̄ dixert̃ Mat. 8ᵒ.
Qualis est hic q̄a uēti & mare obediūt
ei. Quarto hoc uidert̃ p docēdi & op̄ā
di modū. Moises eīm & alij pphete
nō dabant pp̄lo pcepta. sed de pceptis
dei ip̄m īscribebant. & iō dicebāt. hec
dic̄ dn̄s uel aliq̄d sile. Sicut de Moise
scp̄tū ē. Locutꝰ ē dn̄s ad Moisē. & c̄.
xp̄us aūt tanq̃ d̄s & pp̄a aūt loquens
dabat doctrinā suā. ut patet Mat. 5ᵒ.
Vbi frequēt dr̄. Ego aūt dico uobis. In
fine illiꝰ sermōis dr̄ q̄ erat docens
sic̄ ptatē hn̄s. & simil̄r ppenderūt
p opandi modū. Quia et si alij fecerīt
miracl̄a hoc fuit tñ depcando. xp̄s
aūt et si ī miraclis aliqñ occurrerit o
rauerit ut ī suscitatione lazari. ioh. xi.
tñ coīt̃ miracula faciebat īperando
ut patet ex decursu euāgelij. p qd̄
ostendebat̃ q̄ illa faciebat ītute; pp̄a
sic̄ deus. ppr̄ qd̄ dr̄ luc. vi. q̄ ūtus de illo
exibat & sanabat omnes. Seq̄. Et ple
num grē. & hoc p̄o ppr̄ grām uniōis.
ille enim pfectissime plenus est gr̄a
q̄ pfectissime deo cōiungit̃. Natura
aūt humana ī ẍ nō solū cōiuncta est
deo p cogtionē et amorē sic̄ & alijs
sed p realē unionē. & hoc dr̄ in xp̄o
gr̄a unionis. ppr̄ quā hō dr̄ d̄s. & e
cōtrio p cōicatiōē; idiomatū. dr̄ autē
gr̄a tal̄ unio in q̃ntū diuina libalitate
et m̄ia facta est. Secūdo ppr̄ grām
habitualē q̄ plenius fuit in ẍ q̄ ī alijs.
ppr̄ hoc dr̄ infra. 3ᵒ cap. q̄ datus est ei
sp̄us nō ad mensurā q̄a non solū hūit
pleītudinē sufficientie sed et̃ redun
dantie ī alios. q̄a est caput non solū
hoīum sed et̃ angelorū. Q aūt uirgo

Maria & aliq̃ alij sc̄i leguntur plẽi gr̃a ut dr̄ de Maria luc. 2°. & de sc̄o Stephano act. vi. hec tñ est alia plẽitudo. Plenũ eñ opponitur uacuo. & io tot modis dr̄ plenum: quot modis dr̄ uacuũ. Dr̄ at̄ uacuitas gr̃e uno m̃ ppr̄ v̄tutis defectũ circa p̄mũ subiectũ. & tali uacuo oppoitur plẽitudo gr̃e sc̄oꝝ. Alio m̄ dr̄ uacuitas gr̃e eo q̄ nõ redũdat ad corpus. & tali uacuo oppoitur plẽitudo Marie. i q̄tũ gr̃a eius aliq̃ m̃ redũdat ad corpus sr̄nãlr̄ cõcipiendo. plẽitudo tñ Marie nõ se extendit ad alios ita q̄ sit gr̃e datrix. sed tm̃ est gr̃e ĩpetratrix. xc at̄ plẽitudo ad alios se extendit. & sic oppoitur uacuo nõ solũ respectu sui sed et̄ alioꝝ. Quia fuit ĩ x̄ plẽitudo gr̃e nõ solũ r̄. sui sed et̄ respectu alioꝝ. Et ueritatis. i q̄tũ ĩ x̄ fuit ueritas diuina siue ĩtermerita p̄ unione. sit̄r ĩ aĩa x̄ fuit plẽitudo ueritatis. i q̄tũ oium que cognscit deus habuit noticiã: noticia uisionis. sit̄r fuit ĩ x̄ plẽitudo ũtatis i q̄tũ ĩpleuit omnes figuras & p̄missiões legis Mosaice. Iohannes testimoniũ; phibet. Hic ponit sc̄dm modũ q̄ inotuit ioh̄i & alijs aplis ũbũ incarnatũ. hic modus fuit p audituũ q̄a audierũt a ioh̄e testimoniũ; de x̄po qd erat efficax ppr̄ ioh̄is mirabilem natiuitatẽ & ppr̄ excellentẽ uite sue sc̄itatẽ. & hoc est qd dr̄: iohes testimonium phibet de x̄po. & dicit bñ phibet ad ondendũ q̄ eius testimoniũ; fuit continuatũ. q̄a ñ solũ semel sed pluries testificatus est de x̄po. & ideo dicit phibet ad denotandũ continuatiõe; huius testimonij. 2°. ondr̄ istud testimoniũ clarũ. quũ subdr̄: & clamat. Quia iohes nõ loq̄batur de x̄ in occulto sic̄ faciunt illi q̄ hñt doctrina suspecta. sed palam corã pp̄lo dr̄ ĩ testimoniũ; certũ est & uerũ. q̄a eodẽ m̃ testificatus est p̄mo de x̄ ĩ absentia & postea ĩ p̄ntia qd notatur quũ dr̄: hic est quẽ dixi. sicut añ & idem modo dico ulterius ondit qd de x̄ dicit quũ dr̄. Qui post me uenturus est. Patet q̄ ioh̄. nõ loq̄ de aduẽtu x̄pi ĩ mũdũ qui iã natus erat & ferẽ xxx. annoꝝ. sed loq̄ de aduẽtu x̄pi ad predicandũ & mysteriũ nr̄e redeptiõis cõplendũ. Añ me factus est. Ex hoc loco arguit Arrianus q̄ ũbũ sc̄dm nãm ũbi sit factũ. q̄a nõ est dubiũ q̄ iohes p̄cessit x̄pm sc̄dm carnẽ. & io quũ dicit. an me factus est: de nã ũbi intelligẽdũ est. sed lr̃a sequens hoc destruit p hoc qd subdr̄: Quia prior me erat. & p cõsequens hũit esse añ iohe;. & io si de factiõe nẽe loq̄retur ordiasset lr̃a. d. prior me erat q̄ añ me factus est. i. m̃ prelatus. cuius rõnem assignat dicens. q̄a prior me erat nõ sc̄d; humãitatẽ sed sc̄d; diuinitatẽ in qua est ab et̄no. pot̄ etiã alr̄ expoñi referẽdo hoc ad x̄p; sc̄dm huãnã nãm. Ad cuius intellectũ sciendũ q̄ p̄mũ ẽ fieri sc̄d; cẽsũ nature usq; ad natiuitatẽ. x̄pus aũt ab ĩstanti cõceptiõis hũit corpus oĩbus liniamẽtis distinctũ & aĩa; oĩbus ũtutibus & scientijs pfectã q̄uis nõdũ hũit pfectã corporis q̄titatẽ;. & hoc fuerat p̄dictũ ihere. xxxi. Nouũ faciet dñs sr̄ terra: mulier circũdabit uirũ. q̄a x̄ ab ĩstanti cõceptiõis fuit uir pfectus m̃ dicto. cõstat aũt q̄ añ nõ fuit ih̄s conceptus q̄ iohes fuerit natus. ut patet luc. 2°. & io hoc m̃ lr̃a p dicta pot̄ expoñi: ante me factus est ut pfectũ esse intelligatur pfectio quia hec designat tal̄ locutio sic̄ fieri ĩ locutiõe designat q̄a x̄pus et̄ sc̄dm huãnã nãm ante pfectus fuit q̄ iohes. ut patet p predicta. Et de plenitudĩe. Positis duobus modis q̄bus ũbũ ĩcarnatũ eis inotuit: hic cõm̃ utrunq; modum

manifestat. & p̄o maīfestat p̄mū qui
est p uisū ut dictū est. 2°. scd̄m q̄ ē per
i. ibi auditū, Hoc est testimoīū. Ad ītellec
tū presciendū q hec ūba q̄ secūt nō st
uerba iohis baptiste. lȝ hoc dicat Orige
nes. sed sūt uerba bti iohis euan. decla
rantis modū quo coguerūt uerbū īcar
natū p uisū. scd̄m Aug. & chrisostomū.
Dixerat uō sup. Vidimus eū plenum g
gr̄e & ūitatis. Posset aliquis q̄rere. q̄r hoc
uidistis. ideo declarat q̄r hoc coguerēt
q̄i respondens tacite q̄ni. & diuiditur
in duas partes. q̄a p̄o declarat q̄m cog
uerēt eū plenū gr̄e. 2°. q̄r coguerūt eū
plenū ueritatis. ibi Deū nemo uidit.
Dic q̄ p̄o. bn̄ dixi q uidimus eū plen
gr̄e quia de pleītudīe ei9 nos oms acce
pimus. hoc potissīe apparuit in sp̄s sci
missiōe sup aplos in die pent. ex cui9
pleītudīe līguis oīum loq̄bant. ut dicī
act. 2°. & iō expiētia q̄dām cogscebāt
ipm xp̄m esse plenū gr̄e. & hoc est qd
dr̄. & de pleītudīe eius nos accepim9.
Ista dictio copłatiua et nō cōtinuatur
līre imediate precedēti q̄ cōtinet uerba
iohis bapt. sed uerbis iohis euan. que an̄
sup dixerat. & uidimus eū q̄i unigeni
tū a p̄re plenū gr̄e et ūitatis. Quia hoc
declarat modū p quē hoc coguerūt. dic
tū est. s. p acceptionē sp̄s. s. de ei9 pleītu
dine. iō seq̄tur. & grām p gr̄a. prima
cris' mathi. 13. greg' ī eze. ō 8. enī gr̄a datur sine meritis. quia an̄ gr̄a
nō pt̄ homo mereri. sed hita p̄a gr̄a pot
hō mereri de cōdigno augmentū gr̄e.
et iō. 2ᵃ gr̄a dat quodāmodo p p̄a. quia
dat p merito ope precedente ex ipsa.
Adhuc pt̄ exponi hic & magis ppe līa
de lege noua et ueti. ita q lex uetus
dr̄ p̄a gr̄a. magna enī gr̄a fuit dare le
gem specialē pp̄lo dure ceruicis. & alia
bn̄ficia illi pp̄lo collata. ppr hoc dr̄ ps.
cxlvii. Non fecit talr omni natiōi &
c̄. Q̄a tn̄ illa lex erat īpfecta loco illi9

data est lex noua que est pfecta &
maior gr̄a. & sic expōitur ibi. & gr̄a
p gr̄a. q. d. nō solū accepimus de pleni
tudine xp̄i in receptiōe sp̄s. s. sed cū hoc
accepimus grām p gr̄a. i. legē nouā loco
ueteris. ppr qd̄ subdit q̄i exponendo. q̄a
lex p Moisē data est. gr̄a & ūitas p ih̄m
xp̄m facta est. Dr̄ autē lex noua resp.
ueteris. Veritas: q̄a illa fuit fiḡa & ūb
istius. dr̄ et gr̄a respectu ei9. q̄a q̄uis lex
uetus ex libalitate diuina fuerit illi
pp̄o data ppr qd̄ pt̄ dici gr̄a large eo m̄
quo q̄dlibȝ donū gratis datū dr̄ gr̄a:
nō tn̄ cōferebat grām iustificantem sic
fac lex noua: Deū nemo uidit. Hic de
clarat btūs ioh. quom coguerūt xp̄m
fuisse plenū ueritate. uidelȝ p doctrinam
xp̄i q̄ docuit eos de secretis diuinitatis q̄
cōprehendi n̄ possunt n̄ ab eo ī q̄ ē pleītu
do ūitatis. & hoc est qd̄ dr̄. Deū nemo
uidit unq̄. nō accipit hic nemo p nllo
hoīe. q̄a in sacra scriptā li homo accipit
p oī creatā eo q ht̄ aliquā couenientiam
cuī dr̄ creatā. ppr qd̄ dr̄ Mar. ulti. pre
dicate euangelium oī creature. ita neo
hic accipitur p nulla creatā. Est igit
sensus. Deū nemo uidit unq̄. i. nllā cre
atā pt̄ uisiōe cōprehensiōis uidē diui
nā eēntiā. cōtr ondr̄ a quo cōphēdat.
Vnigenitus q̄ est in signu patris. i. ītinsecū
diuinitatis ipe cōprehendit eā. q̄a ht̄
eandē noticiā cū p̄re. & iō pt̄ de hoc a
lios pleīus instruere. iō seq̄. ipse enarra
uit. sic patȝ ex decsu euangelij q ap
de secretis diuinitatis docuit. ut de
mysterio trinitatis & multis aliis que
nō fuerunt ita explicite tradita ī lege
& pphis sic xp̄s explicauit. & hoc
ē testimoīum. Postq̄ euāgłista declara
uit modū quo habuerūt noticiā de ple
nitudine xp̄i p uisū: hic conr declarat
aliū modū quo idem coguerēt p auditū
uidelȝ p iohis testimoīum. & diuidit

in duas. q̃a p̃o maĩfestat testimoñũ iohis factũ in x̃ abñtia. 2º. testimoñium iohis de x̃ in eius pñtia. ibi. Altera die. Primũ testimoñium dedit iohes iterrogat' de psona. 2º. de officio. ibi. Et q̃ missi fuerãt. Prima adhuc ĩ duas. q̃a p̃mo ponit testimoñium iohis p modũ negatiois 2º. p modũ affirmatiõis. ibi. Dixerũt g̃ ei. Prima adhuc ĩ tres. scd̃m tres q̃nes factas ipi ioh̃i. et 3. correspõsiões correspõdentes. 2ª. ibi. et interrogauert. 3ª. ibi. ppheta. Circa p̃mũ aduertẽdũ qp tpore pdicatiõis iohis erat famosa opĩo et maxĩe in ihrl'm; ũ uigebat studiũ legis et pphaꝝ. q̃uod tp̃us aduentꝰ messie eẽt de pximo. p̃o q̃a uidebãt ab eis ablatũ ẽe regnũ ut declaraui sr̃ Matheũ et Danielẽ. et hoc fuerat eis datũ p sig̃ aduentꝰ messie. geñ. xlix. Nõ auferet sceptrũ de iuda et c̃. 2º. q̃a uidebãt cõpletas ebdomadas dictas a Dan̄le. de aduẽtu sc̃i scõꝝ que cõplete fuert ĩ natiuitate xp̃i. ut declaraui sr̃ Dañ. ix. cã. uel scd̃m alios q̃ dicunt eas fuisse cõpletas. xviii anno tiberij cesaris. q̃ ĩ passiõe x̃ uidert eas fuisse cõpletas. ppr q̃d messiã de pximo expectabant. et ex alt̃a parte iohis baptiste mirabilem natiuitatem et eiꝰ excellẽtẽ; sc̃itatẽ. et iõ fuerunt moti ad opinandũ ip̃; ẽe xp̃; . Propt' q̃d miserẽt sollẽnes nũcios ad ioh. uolentes sr̃ hoc scire uolũtatẽ. Verũtñ chrisostomꝰ dic̃ qp maliciose uenert. sed origenes d' qp simplici aĩo uenert ad q̃redũ ueritatẽ et hoc uidr̃ ueriꝰ. ĩ modo q̃rendi exhibuert ioh̃i maxiã; reuerẽtiã. et ex q̃tuor ut p; ĩ t̃ra. p̃o ex psõis mittẽtibꝰ ad ip̃; nuncios. et hoc notã quũ dicit'. Miserũt iudei. i. illi de tribu iuda q̃ erant nobiliores ĩ pp̃. 2º. ex loco missiõis quũ dr̃ ab ihrl'm; que erat ciuitas sacerdotal' et regia. et q̃a ci studiũ legis et pphaꝝ uigebat ibi. silr̃ ipã erat caput regni

3º. ex parte nũcioꝝ quũ subdit'. sacdotes et leuitas. q̃ erant solemnes psone. et maxĩe q̃a illi sacerdotes et leuite q̃ fuerãt missi erãt de secta phiseoꝝ ut dr̃ infra eodẽ capl'o. et isti erãt religiosi magis famosi ĩ toto illo pp'lo. Q'rto ex modo iterrogandi quũ subdr̃. Ut iñrogarent eũ. tu q̃s es. q̃ uolentes ĩ hoc acquiescere dictis eiꝰ. et subdr̃ iohis r̃nsio. Et cõfessus est. s. ueritatẽ. et nõ negauit. usurpãdo sibi diuinũ officiũ. hoc ẽ; eẽt negare ip̃m xp̃; q̃ est ip̃a diuinitas. Vñ seq'. Et cõfessꝰ est. q̃a ñ sũ ego xp̃s. Et in hoc r̃ndit ĩtentiõi eoꝝ ad hoc enĩ q̃rebãt. tu q̃s es. Ut r̃nderet eis si essꝫ xp̃s uel nõ. Et ĩtroga. hic poĩt'. 2ª. q̃o. sic ẽ; aduentꝰ x̃ fuerat pmissꝰ iudeis. ita et aduentꝰ helie. ut habet' Malachie ulti. Ecce ego mitto ad uos heliã pphãm et c̃. et ideo audientes qp nõ essꝫ xp̃ꝰ interrogauert si ipe eẽt helias. et subdr̃ iohis respõsio quũ dr̃. Et dix̃ non sũ. sed uidetur ẽe cõt' illũd saluator de iohe. Mat. xi. Ipẽ est helias. Dicendũ qp ipi q̃rebãt de psona helie. et iõ ad eoꝝ q̃nẽ r̃ndit. qp ipẽ nõ erat ĩ psona helias. licꝫ eẽt helias in spũ ppr similitudiẽm uite et austeritate; et doctrine ueritatẽ. et ĩ officio q̃a erat p̃cursor p̃mi aduentus redẽptoris: sic helias erit p̃cursor scd̃i. et hoc m̃ saluator uocat iohẽ; heliã. et sic nõ est cõtradictio. Ppha. hic poĩtur. 3ª. q̃o. erat enĩ famosa opinio tunc tp̃oris apud aliq̃s iudeos qp ante xp̃m uẽiret unꝰ magnus ppha p eo qp sc̃ptũ est deut'. xviii. pph̃a; susci tabit deꝰ a frĩbꝰ ũr̃is. et c̃. que q̃de; auctoritas scd̃m ueritatẽ intelligenda est de x̃ ad l'ram licꝫ iudei intelligerent eã de alio. et iõ iterrogauert eum si esset ille ppha de quo dicta est scriptura predicta. Vñ in g̃co ppha ñ poĩtur absolute sed cũ articulari dictione q̃ denot

δ̄gor.

pphãm dictũ antonomathice. subdr
iohis rn̄sio. Et rn̄dit. Nõ. Nõ eim̄ nega
uit se ee̅ pphãm missũ an̄ xp̄; q̄a negas
set ueritatẽ. lic& negauit se esse pphã;
de q̄ loqt̄ sc̄pta preallegata q̄ ad lr̄am
est de x̄ intelligenda. ut dictũ est. ę
Alr̄ expoīt hoc gḡg. dicens q̄ negauit
se ee̅ pphã tm̄. q̄a erat plusq̄ pphã. sed
p̄ma expoītio uidet̄ melior & ppiq̄or
lr̄e. q̄a minus includit̄ in maiori. si eī;
fuit plusq̄ pphã seq̄ q̄ fuit pphã. Di
xerũt g̃. Hic poītur testimoīum iohnis
p modũ affirmatiōis. q̄a audientes nũ
cij iudeo᷑ q̄ de oīb᷒ rn̄derat negatiē
uoluerunt aliq̄ affirmatiē dictũ ab eo
reportare. & hoc est qđ dr̄. Dixerũt
ergo ei. Quis es tu. ut responsũ demus
ijs q̄ miserunt: quid dicis de te ip̄o affir
matiē. Seq̄ iohis rn̄sio in q̄ dat testimo
niũ de x̄ asserẽs se esse ei᷒ p̄cursorem
dicens. Ego uox clamantis in deserto
dirigite uiam dn̄i & c̄. i. ego sum ille
de quo scripta dic̄ ysa. xl°. ut allegatũ
est q̄ deb& clamare ī deserto iudee ut
hoīes se appropriarẽt aduẽtũ x̄ ī mun
dũ. & bn̄ designat̄ iohes in propetate
uocis q̄a erat anũciator ũbi diuini. i.
x̄ q̄ est uerbũ patris scđm ut sup̄ dictũ
est. sicut uox humana est ũbi mental̄
exp̄ssiua. Et q̄ missi. hic declarat̄ testi
moniũ iohis factũ ad īterrogatiōe; ei᷒
de officio. & diuidr̄ in tres partes. q̄a
p̄o poīt̄ nũcio᷑ īterrogatio. 2°. iohis res
ponsio. ibi. Respondit eis. 3°. quedam
respectu precedentiũ conclusio. ibi. hec
ī bethania. Circa p̄mũ cōsiderandũ q̄
sic̄ dictũ est pharisei īter alios iudeos
uidebantur magis religiosi. ppr̄ hoc di
cebant̄ pharisei a phares q̄ est diuisio
q̄a ī hītu in gssu in uictu erãt ab alijs
quodãm distincti ī signũ maioris religi
oīs. ppr̄ qđ ondebant se magis zelare p
ritu legis. ppr̄ qđ audientes a iohne q̄
nõ erat aliq̄s triũ predicto᷑ quos ex
pectabãt tanq̄ personas sollemnes q̄siert
ab eo quare baptizaret inducẽdo nouũ
ritũ. Et hoc est qđ dr̄. Et qui missi fue
rant erant ex ph̄iseis. & p; lr̄a ex dictis.
Respondit eis. Hic poīt̄ respõsio iohnis
ī qua phibet testimoniũ de xp̄o dicẽs.
Q̄ sic̄ p̄currebat p̄dicationẽ x̄. sua pre
dicatiōe et denũciatiōe: ita baptisma
x̄ precedebat sr̄ baptismate. sic̄ & pro
phete antiq̄t᷒ alr̄ denũciabãt futura
nõ solũm̄ uerbis sed et̄ factis. ut supra
dictũ est. Et hoc est qđ dr̄ hic. Rn̄dit
eis Iohes dicẽs. Ego baptizo ī aq̄. lauãdo
tm̄ corpus. ad designandũ illũ qui suo
baptismate lauabit aīas. Vn̄ subdr̄. Me
dius aũt urm̄ stetit. i. cōiter uiuẽs int̄
hoīes: q̄a int̄ hoīes uitã cōem duxit. ut
pat& ex decu̅su euãgl̄ij. quẽ uos nescitis.
s. q̄tũ ad diuinitate; imo simplr̄ nega
uerũt corã Pilato. Ipe est q̄ post me uen
tur᷒ est quia ante me factus est. hoc
exponat̄ sic̄ sup̄ est expositũ. cui᷒ n̄
sum dign᷒ ut soluã ei᷒ corrigiã calcia
menti. quũ xp̄s calciamenta n̄ portaue
rit. Quod patet ex hoc qđ dr̄ luc̄. x. Por
tare calciamenta ap̄lis inhibuit. ipse
aũt fecit qđ docuit ut hr̄: act̄. i. iō pat&
q̄ hec est methaforica locutio. Cui᷒ nõ
sum dign᷒ et c̄. Quia iohãnes in hoc dic̄
se n̄ ee̅ dignũ exhibere xp̄o respectu nr̄i
n̄ obsequim hoc exp̄mens scđm cõmunẽ
modũ loq̄ndi. quũ eñ aliq̄s suã paruitatẽ
& alti᷒ excellentiã uult exp̄mere sol&
cōit̄ dicẽ nõ sũ dign᷒ tangere sotulares
ei᷒ ul̄ aliud hm̄oi. nec mirũ si hoc iohns
dicit q̄a homo q̄tũcũq; magn᷒ deo cõpa
tus n̄ est n̄ puluis & cinis. p hoc et̄ ondit
iohes ipis ph̄iseis q̄ offm̄ alienũ n̄ usur
pabat sed tm̄ suũ pp̄ri officiũ. s. p̄cursoris ex
cebat. hec in Bethania. hic poītur q̄da;
cõclusio ad maiorẽ exp̄ssionẽ predicto᷑
uidel; determinatio loci. forte enim adhuc

uiuebant aliq qui int fuerant testimonio
iohis. & io ex conditioe loci uoluit eos
euaglista reducere ad memoriam facta
dicens. Hec i Bethaia facta sut. Aduite
du tn q hec Bethania n est illa que est
ppe ihrlm u Lazarus suscitato fuit. s;
est alia uilla eode noie uocata sita sup
Iordane ex altera parte fluminis. s. in
sorte duaru tribuum & dimidie. &
io ad hoc denotandu subdr. Trasiordane;
origen. u erat iohanes baptizans. Origenes tn
dicit q ibi deb& esse Bethaia que erat
uilla ext iordane sed uitio scriptor fuit
corruptu. Altera die. hic conr explicat
testimoium iohis de x in eo pntia. &
hoc dupl. po gnalr cora turb. 2°. spalr
cora aliquib discipulis iohis. ibi. Alta
die stabat. Prima i tres. qa po poit ioh
li. hic testificatio. 2°. excluditur testificatis
suspicio. in hoc est de quo dixit. 3°. subiu
gitur testimonij cofir. ibi. & testimoiu
phibuit. In pa parte dr sic. Altera die.
Ex hoc pat& q iohnes pluries testimo
niu ferebat ipi x. et qualib& die. quia
ad hoc totu offin eo & predicatio ordia
bant. Vidit iohnes ihm pntialr. qa testi
moium quod est p uisu e efficacissimu;.
Venientem ad se. hoc n est intlligendu de
aduentu x ad baptismu. sed post. Quod
pat& ex hoc qd seq infra q iohanes an
ia uiderat spm descendente sr eu. qd tn
fuit i baptismo. & io patet q xps post
baptismu ueit ad iohem ut testimoium
iohanis pluries latu & pntialr eet effica
cius. Subdr aute testimoium iohis de
xpo dupl. po qtu ad eo uera humaitate
i qua pro nob imolato est quu dr imolat
est quu dr. Ecce agnus dei. i. a deo mis
sus imolandus. ut hostia acceptissia. circa
qd cosiderandu q lic& alia aialia imo
larentur in lege, ut bos, uitul, capra
& hmoi. tn xps magis uocatur agno q
cet aialia imolaticia. duplici de causa.

Prima est qa inter oms figas uetis testa
menti agnus pascal expssius figabat
passioem x. qa ille agnus erat sie macu
la. & p eius imolatioe, filij isrl libati sut
a seruitute egiptiaca. sic p passioem x
q pccm no fecit sumus libati a seruitu
te diaboli. 2°. causa est qa iuge sacrifi
ciu qd figabat ppetuitate btitudinis
fiebat de agno sic et xps est nra btitu
do. 2°. fecit iohns testimoium de x
qtu ad eo diuinitate qua subdr. Qui
tollit pcca mudi. qa tollere pcca e ppri
u ipius dei. dr aute hoc pccm ponedo
singlare p plurali scdm modu idiomatis
hebrei. ut pat& exo. 8. Veit musca. g
uissima. i. multitudo muscar. Vel alr
dr pccm in singlari. qa lic& iste agno
tollit oia pcca. tn spali m p pcco origia
li occisus est. Hic est de quo dixi. hic
conr tollit suspicio testis. ihus ei; erat
cognatus iohis ex parte matris marie.
& io si hoc testimoium dixiss& tatu;
postq xps fuit ei notus possent aliqui
hre testimoniu eo suspectu. & io tes
timoniu iohis de x fuit aliq m an q
noticia determinata hret de ipo. qa po
i gnali fuit reuelatus aduento x pro
pinquus de futuro ipi iohi. & fuit sibi
pceptu a dno ut baptizaret i noie ueti
et predicaret eo aduetu. & ppararet
ppim. & tuc cepit deferre testimoiu;
de x in gnali dicens q cito eet uetus
tn nesciebat qs ess& determinate. sed
tuc fuit sibi datu signu cogscendi ipm
scil; p appariti oem sps sci sr eu. & hoc
est quod dr. hoc est de q dixi. q. d. no
modo icipio ferre testimoium de ipo
sed an q cogscere ipm. post me uenit
uir qui ante me factus est, qm prior me
erat. exponatur sic sup. & ego nes
ciebam eum. qtu ad psona determinate.
sed ut manifestaretur i israel. i. ipi is
rael. propterea ueni ego in aq baptizas

qa totu offm iohis baptizando & pdica
do erat ordinatu ad maifestatione x
sed cont illud qd dr hic & ego nesciebã
eu. uidet esse illud qd hr Mat. 3. Iohns
phibebat xpm ihm ueiente ad bapt
dicens. Ego a te debeo baptizari. Ergo
an baptismu ipm cognouit. Dicedu qp in
baptismo cognouit eu dupli. po p reuela-
tione diuinam qn ueit ad baptismu
iohis. & tuc dicit illi iohes illud Mat.
3. Ego a te debeo baptizari. 2o. cognouit
eu qn spus scus descendit sr eu i signo
uisibili a deo prius sibi dato. ut dictum
est. & io quu dr hic. & ego nesciebã
eu. refert ad tpus precedens baptm. in
quo iohes no cognoscebat ihm qtu ad p-
sonã determinatam. & testimonium.
Hic ponitur testimoniu iohis cofirm per
signu sibi diuinitus datu de x a prio.
quod postea uidit in ipo. & hoc est
qd dr. & testimoniu phibuit iohes
dicens qa uidi spm descendete qi co
luba de celo et manete sr eu. Hoc fuit
qn iohes baptizauit ihm. ut hr Mat.
3. Et ego nesciebã eu. istud refert ad
tps precedens baptismu. ut dictu est.
Aug. aut refert. Nesciebam. qtu ad
potestate excellentie in baptismo e.
quã sibi xps retinuit que cosistit in
quatuor. primu e qp ipe solus baptism
instituer&. 2m. qd est effectu baptis
mu scdm baptismo coferre poss&. 3m.
qp meritu passiois ei9 i bapto efficaciam
hret. Quarto qp aliq tpore baptismus
coferret in noie ipius. sic hr act. xix.
q. d. Ego nesciebam qp hanc excellen-
tiã predictã in baptizando sibi retine
ret. Vn subdr postea. hic est q baptiz
zat solus. qtum ad istam excelletia.
Prima tn expositio magis uidr conso
nare tre. ita tn qp illud. nesciebã eu.
referat ad tpus precedens baptismu
x. qn iohnes n cognoscebat xpm adhuc

i psona determinata ut pdictu est. sed
tm i gnali. & cu hoc fuit datu sibi signu
cognoscendi eu determinate in futuro p appa
ritione sps sci in spu uisibili. un subdr.
Si qs misit me. i. deus p expressã uisioe
& apparitioem ut supdictu est. Baptiza
re in aqua. qa baptismus iohis gra non
coferebat. sed baptismu x. significabat &
ad ipm disponebat. Ille m dixit sr que
uideris spm descedente et manete sup
eu. in signo uisibili colube. hic est qui
baptizat i spu sco. qd est ppu dei ipsi9.
s. lauare aias p gram sps sci. & ego uidi
spm sanctu. predicto m. descendentem
sr ihm. & testimoium phibui. qa hic e
filius dei. s. nat. & p consequns hns eande
uirtute cu pre. & altã die. Hic explicat
testimoium iohis de xpo factu coram
discipulis iohis spalr. & diuidr in duas.
quia po ponit huius testimoiu. 2o. testio
fructu. ibi. & audierut. In pa parte dr
sic. Altã die iteru stabat iohs & ex dis
cipulis suis duo. Dic. altera die ad deno
tandu qp iohs pluries & freqnter testioiu
ferebat de x ut supdictum est. p hoc qd
subdr. stabat. ondit qp ipe paratus erat
ad exercendu suu officiu testificado de
ipo & baptizando & docedo. Vn subdit.
& respiciens ihm ãbulante. s. ppe locum
u stabat iohes. qa xps postq baptizat9
est a iohne ad tpus morat9 est ppe locu
illu & factus iohi familiaris. ut sic iohes
frequent diceret testimoium de x in sui
pntia. & sic ab aliis cognosceret. Vn dicit.
Ecce agnus dei. Breuiter repetit euanta.
testimoniu quod fuit prius dictu. io omit
tit illud qd supdictu est. Qui tollit pecca
ta. & exponatur sic sup expositu est.
& audierut. hic poit fructus predicti
testimonii. & diuidit in tres. qa primo
ponitur fructus sequens ex iohis testifica
tione. 2o. ex discipuli couersi predicatioe.
ibi. Erat aute Andreas. 3. ex x uocatioe

Aug.

Jo. dixit se nescire asc. sz a spu sco reuelate. ut uideris credibilius dictm vedet z diuio testimonio. cirillo. q no p̄sumeret qp nesciuit, que uelatus cognouit

ibi. In crastinū. Fructus aūt p̄mus fuit ꝑ
cōuersio discipłoꝝ iohis ad xp̄; que fu
it ichoata p iohānem in q̄tū discipuli tes
timonium eius reuerenter audierūt &
tā uerissimū executi sunt ī ope. & hoc
est q̄d dr̄. & audiert eū duo discipuli
loquentē & secuti sunt ihm̄. desidantes
ei adherere et eius doctrinā audire. sed
ista cōuersio cōsumata est p ipm̄ ihm̄
xpm̄. Vn̄ subdr̄. Cōuersus autē ihs. ex
sua benignitate & mīa. uidens eos seqn
tes se dixit eis. quid q̄ritis? q. d. parat
sum ad urām uoluntatē. Nec petit hoc
ex igrantia ut aliq̄d adiscat. sed ut ex
eoꝝ r̄nsiōe cōueientius eos dirigat. sic
gen̄. 3. dicit dn̄s ad Adam. Vbi es? Vt
ex sua respōsiōe cōueientius argueret
ipm̄. Seq̄. Qui dixunt ei. Rabi. q̄d in
t̄pretatr̄. Magr̄. Istud quod dr̄ iterp̄tatū
nō est de uerbis eoꝝ. sed est ūbū euan
geliste int̄pretantis nomen hebraicum
q̄d est rabi. un̄ dixert. Rabi ū habitas?
q̄rentes domū eius tanq̄ studiosi discipu
li ut possent cū eo frequent̄ loq̄ & ab eo
īstrui. Dix̄ eis. uenite et uidete. liƀalit̄
cōdescendens petitiōi eoꝝ. sed quod dēm
est de domo xp̄i hic uidr̄ contradicere
ei q̄d dr̄ Mat. ix. filius hoīs non h̄t locū
ū caput suū reclin&. Dicendū q̄ ī Mat.
dr̄ nō hūisse ꝑpum domiciliū. non tam̄
negat̄ quin habuit ut hospes domū ac
cōmodatā pro t̄pore ad manendū sicut
eni fuit frequent̄ in domo Marthe. &
eodē m̄ ad t̄pūs mansit ꝑpe iohnem post
baptismū suū ratiōibus predictis. tn̄ ī hos
picio alieno. quod pat& ex hoc q̄ n̄ erat
de loco illo sed de Nazareth. Sequitur.
Venerūt et uiderūt ubi maneret. sic hos
pes ut dictū est. & manserūt apd̄ eum die
illo. audientes uerba uite ab eo. Hora
aūt erat q̄si. x̄. ꝑpe uesperā. ex q̄ patet
ardor eoꝝ ad audiendū xpm̄. quia cū;
hora uesp̄tina solent hoīes reūti ad ꝑpria
domicilia. tn̄ oībus dimissis mānsert cum
x̄ usq; ī crastinū desiderio audiendi ipm̄.
Erat autē Andreas. Hic cont̄ pōit fruct̄
ꝑueiens ex discipuli cōuersiōe. Q̄a audita
x̄ doctrina statī iuit ad q̄rendū frem̄ suū
ad audiendū xpm̄. & hoc est q̄d dr̄ q̄ erat
aūt Andreas fr̄ Simōis Pet̄ unus de duob̄
q̄ audierāt a Iohāne & secuti fuerāt eū;
s. xpm̄. Nomē aūt alterius discipli hic ta
cet̄ q̄a modus est scribentiū tacere ꝑp̄as
laudes ut̄ saltem loq̄ de se sic̄ de alio sic̄
īfra ulti cap̄. dic̄ iohnes euāglista de se ipo
hic est discipls ille & c̄. nō exp̄mendo
nomē suū. ī eodē modo loq̄ hic q̄a ꝑbabi
lr̄ credit̄ q̄ ipē met fuerit cū Andrea
q̄a circūstantias loci & t̄poris describit̄
q̄i ille q̄ p̄ntialr̄ uidit. Pot̄ et alr̄ dici q̄
solus Andreas nōiat̄ eo q̄ antiq̄or & p̄n
cipalior erat. Vn̄ & hanc p̄rogatiuā ha
buit q̄ fuit p̄mus x̄ disciplus. q̄a de duo
bus p̄o adherentibus x̄ ipē fuit p̄ncipalis
et p̄mus. sic̄ & Stephanus fuit p̄mus mar
tyr. Seq̄. Inuenit hic p̄mū frē; suū Sy
monē. nō inueit eū a casu sed diligent̄
q̄siuit eū desiderans h̄re eū frēm ī religi
one fidei sic̄ in propiq̄tate carnali/cōtra
illos q̄ ꝑpos aīcos retrahunt ab igressu re
ligiōis. Vn̄ seq̄. & dixit ei. inuenimus mes
siam. q̄d est int̄pretatū xp̄s. i. unctus. q̄a
xp̄s est rex & sacerdos unctus ī humana
natura pleītudīe gr̄e. sic̄ reges & sac̄dotes
ī ueti testamēto ungebantur corporali ꝑ
unctiōe. Vn̄ dic̄. Inuenimus. q̄a sufficiēter
erat instructus a x̄ p testimoīa legis &
ꝑpharū q̄ ipē erat uere xp̄s. & quia con
sumatio boni opis est p xp̄; ideo sequit̄.
& adduxit eum ad ihm̄. Tū q̄a n̄ cōfide
bat de se q̄ poss& eū sufficient̄ īstruere
tū q̄a libenter ad magr̄m redibat h̄ita
occasiōe. Intuitus autē; eū ihs. Non solū
exterius uidens eius deuotiōe; q̄a ītuet̄ cor
dixit. Tu es Symō. i. uere obediens. q. d.
nomē tuū est ꝑpetati tue cōsonū. Filius

Iohis. Mat. xvi. dr. Bariona .i. filius Iona.
Dicendu qd idem est nom pris pet Iona &
iohana. aliquali tn diuersificatu sic i lati
no Nicolaus & Colinus. Vel alr dicendu
qa pr petri erat binomius. & sic Iona
& iohana sunt duo noia. & hoc uidet
ex eoru itpretatioe. qa Iona itpretatur
columba. Iohana. i quo est gra. Dicit ergo
filius iohanna .q. dret. hoc cognome co sonat tuo
noi. qa ille q est uere obediens est filius
gre sps sci qui p columba designat. Tu
uocaberis cephas .i. capitaneus. & idem
sonat hoc nome petrus. qa fundametu
ht quadam pprietate capitis. un Mat. xvi.
qn dictu est ei a x tu es petrus &c. non
fuit nois Iona i ipo sed nois prius ipositi
comemoratio uel cofirmatio qa hic sibi
fuit ipositu scdm Aug. Alij alij dicut
e contrario q fuit tuc sibi ipositu. sed hoc
predictu fuit sibi iponendu scdm qd dr.
Tu uocaberis qsi loquens de futura nois iposi
tioe. Notandu etia q mutatio nois fca
a deo semp facta est ex aliq gra spali
qua a deo cosecutus est ille cuius nome
mutat. sic Iacob uocatus e isrl. eo qd ui
dit dnm. gen. xxxii. & Abran uocat
est Abraham qn facta fuit sibi pmissio
de semine in qua bndicende erant oms
gentes tre. gen. xvii. & eode modo hic
Simo uocatus fuit ad x fide. & uocandus
de pxio ad aplatu & pncipatu aploru.
& Mat. xvi. uocatus est petrus .q. idem
est ut dictu est ppt fidem x cofessioem
qui dicit. Tu es xpus filius dei uiui. sed
contra illud qd dicitur hic de uocatione
petri & Andree uidr esse illud qd hr
Mat. iiii. Ambulans ihs iuxta mare ga
lilee uidit duos fres Simone qui uocatur
petrus & Andrea fratre eius mittentes
rete i mare. & uocauit eos. ex q patet
q fuerunt uocati de naui. Dicendu q
fuerut uocati ad fide & ad x aliqualem
familiaritate iuxta Iordanem scdm modu
qd hic scribit. sed postea sup mare gali
lee fuerunt uocati ad aplatu. & io tuc
relictis retibus & naui secuti sunt eum
no amplius ad ppa reusuri. In crastinum.
hic cont ponitur fructus pueniens ex x
uocatioe. & diuidr in duas. qa po desc
bit ipius philippi uocatio. 2o. ex hoc se
ques Nathanaelis couersio. ibi. Inuenit phi
lippus. Circa pmu sciendu q xps uenit
ad baptismu iohis ut aquis uirtute generandi
aqs tribueret. & ut baptismum iohnis
& eius doctrina approbaret. & ut de x
p iohem testimoniu latu in x pntia ppls
ipm cognosceret. ppr qd x ad tpus morat
est ppe locu illu ut sup dictum est. &
io hoc pacto uoluit redire i galilea ubi
fuerat nutritus. i illo reditu uocatus est
philippus. & hoc est qd dr hic. In crasti
nu aut. s. post uocatione pet. uoluit exi
re i galileam. si eim mansisset prope
iordane postq fuit cognitus a pplo oes
cucurrissent ad eu & dimisissent iohe.
qd patet ex effectu. qa duo ex pncipa
lioribus discipulis iohis ia secuti sunt eu
ut dictu est. & io uolens deferre iohi
& dare nob exeplu fugiendi applausu
ppli inde recessit. seq. Et inuenit philip
pu. no a casu uel qsi ignotu sed ex sua p
ordinatioe ut eu reuocaret ad fidem &
illuminaret. un seq. Et dixit ei ihs. seq
re me. Qd aut philippus secutus est eum
stati credens no est miru. qa uox x no
solu hebat uim mouendi auditum sed et
aium. Pot et pbabilr dici q philippus ia
fuerat edoctus de x ab Andrea & Petro
un subdr. Erat aut philippus a Bethsai
da ciuitate Andree & petri. qi reddat
ratio qre secutus est xp. ex hoc q erat
de uilla Andree & pet. Ratio qre stati
secutus est ipm. ex quo pbabile est q
docuerant ipm. Inuenit philippus. Hic po
nitur cont Nathanael conuersio q pmo
ondr ichoata p philippu. & 2o. cosumata

p xpm̄ . ibi Vidit ih̄s. Circa pmū cōside randū qꝫ Philippꝰ a x̄ instructus iuit ad q̄rendū Nathanaelē frem̄ suū: desidans eū hre frem̄ ī fide sic̄ in carne. & hoc est qđ dr̄ hic. Inueīt Philippꝰ Nathanael. n̄ a casu īuenit eū sed diligenter q̄situ; ut dictū est. Iste aut̄ Nathanael erat ho litatus & edoctus in lege & pphis. & io Philippꝰ q̄uis esset parū litatus a pn̄. tn̄ iā erat instructus a x̄ in scpturis legis & pphaꝝ loq̄ntibꝫ de x̄. nā anūciando xp̄m fri suo quē sciebat litatū incepit a testimoīo legis & pphaꝝ dicens. qđ scpsit Moises in lege. hoc hr̄ gen̄. penul tio. Nō auferet̄ sceptrū de iuda & c̄. & deut̄. xviii. Pphām suscitabit uobis dn̄s de fribꝫ uris & c̄. ad litam sunt de xp̄o ītelligenda. ut patet p predicta. & pphe tas. omnes enī pphe de xp̄o locut̄ q̄a ad xp̄m omnes eoꝝ pphie p̄ncipalit̄ ordi nabant̄. Inuenimꝰ ih̄m. q. d. nomē con gruū est pphis q̄a promittūt messiā sal uatorē. hoc et̄ nomē poīt̄ expresse de x̄ Abacuch ulti. ego aūt ī dn̄o gaudebo. & exultabo in ih̄u deo meo. & in apocrifis Esdre dr̄ de eo. & erit post an̄os hos et morietur ih̄s filius meus & cōuteret̄ seculū. Filium ioseph philippus sic loq̄. secudū cōem modum loquendi. q̄a putabat̄ eiꝰ filius. ut hr̄ luc̄. 3°. Hoc etiā consonat scp ture q̄ clamat ubiq; xp̄m descendere de stirpe dauid de cuius tibu erat ioseph. ppr̄ qđ et x̄ genealogia p ipm̄ coputat̄ ut patet Mat̄. 1°. & luc̄. 3°. q̄uis enī nō fu erit pater x̄ fuit tn̄ in matrimoīo coniūc tus matri eius que erat eiusdem tribus put diffusius declaraui sr̄ Mat̄. A naza reth. locus et̄ iste cōsonat scripture loq̄nti de x̄ ysa. xi. ubi dr̄ sic scdm̄ hebraicam ūitatē. Egredietur uirga de radice Iesse et Nazareus de radice eiꝰ ascendet. & io Nathanael uidens hanc cōsonantiā stati r̄ndit. A nazareth pot̄ boni aliquid esse affirmatiue scdm̄ Aug̃. alr̄ expoīt̄ hoc scdm̄ Chrisostomū negatiue & dubitatiue q̄a sic dictū est iste Nathanael erat legis ptus. & io uidit qꝫ duo pma nō hebāt calūniā. s. nomē ppu qđ est ih̄s. & genꝰ s. Dd̄. sed de loco uidebat̄ eē cont̄ scptā; Michee. v. ubi expresse dr̄ xp̄m nascitur; ī Bethleē. & tu Bethleē effrata paruulꝰ es in milibus iuda. ex te m̄ egrediet̄ q̄ sit dn̄ator in israel. & egr̄ssus ab īitio a diebꝫ etn̄itatis. ppr̄ qđ legis scribe res pōderūt herodi q̄renti ubi xp̄o nasceret̄ qꝫ Bethleē erat natiuitatis sue locus. ut hr̄ Mat̄. 2°. & dictū suū confirmauerūt p scptura pdictā Michee. v. & propter hoc Nathanael cōfessis duobꝫ pmis tāq̄ maīfeste ueris q̄rit dubitatiue de alio dicens. A nazareth pt̄ aliqd boni eē. & q̄a philippꝰ nō erat ꝓ ita pfecte īstruc tus. io dux̄it eū ad ih̄m ut ab eo plenius audiret. ppr̄ qđ seq̄. Ait ei philippus. Ve ni & uide. i. adisce ab eo. notādū hic qꝫ scdm̄ ūitatē euāgl̄ij xp̄o natus fuit ī Bethleē. ut hr̄ Mat̄. 2°. & luc̄. 2°. sicut fuerat pdictū p pphām. sed coceptus fuit & nutritus in Nazareth. ut hr̄ luc̄. 1°. & 4°. & ppt̄ hoc uocat̄ a pphis Nazareus & sic patet cōcordia pphaꝝ. Et uidit ih̄s. hic describit̄ conuersio Nathanael cōsumata per xp̄m ubi xp̄o oñdit se eē uerū xp̄m; Messiā pmissū ex tribꝫ signis q̄a legis pti signa q̄rebant ut dr̄. i. chor. i. Iudei signa petunt. & plribꝫ locis in euangl̄io petierunt signa a xp̄o. Scdm̄ ponitur ibi. R̄ndit ih̄s. 3m̄. ibi. R̄ndit Nathanael. Primū signum fuit maīfes tatio occulti ptis. s. intentioīs cordis. & puritas conscientie ipiꝰ Nathanael q̄ nō poterant esse n̄ ūtute diuina. & hoc est qđ dr̄ hic. Vidit ih̄s Nathanael uenientē; ad se nō solū uidit exterius sed et̄ uidit cor ipiꝰ īteriꝰ. Vn̄ seq̄. & dixit de eo. Ecce uere israelita in quo

dolus nō est. q̄a sine ītentiōe doli & fal
sitatis ueiebat ut ueritatē cog̃sceret. Di
xit ei Nathanael. Hic pōit scđm sign̄
quod est reuelatio occulti preť iti. & ui
dens aūt Nathanael q̄ cōditiōe; sue mē
tis exp̄sserat q̄suit un̄ ip̄e sciebat. d.
Vn̄ me nosti. & xp̄s r̄ndit ei p reuela
tionē alti⁹ occulti. Priusq̄ philippus te
uocaret quū eēt sub ficu uidi te. i. ppo
sitū cog̃ui cordis tui. ad l̄ram p̄us locuti
fuerant ad inuicē de x̄ ip̄e & philipp⁹
sub ficu in tali distantia q̄ xp̄s n̄ potat
eos uidere oculo corporali. nec aliquis
alius erat p̄n̄s q̄ potuiss& ei referre. &
iō pp̄r hoc signū & p̄cedēs Nathanael
statī confessus est ip̄m esse xp̄m. Vnde
seq̄. R̄ndit Nathanael & ait. Rabi tu
es filius dei. tu es rex israel. i. ille q̄ ex
pectať ut sit rex israel. expectāt enī
omnes iudei messiā t̄poralem regē futū
& hoc m̄ uidr̄ loq̄ iste Nathanael. q̄a nō
hebat adhuc p̄fectā cog̃tionē de xp̄o.
nō enī uideť intellexisse tūc ip̄i⁹ diui
nitatē. q̄a nō dixiss& tu es rex israel.
sed totius mundi. & pp̄r hanc causa;
dix̄. Tu es filius dei. non fuit confess⁹ ei⁹
diuinitatē sic̄ postea cōfessus fuit eam
Petrus dicens. Tu es xp̄s filius dei uiui
Mať. xvi. & pp̄r hanc cōfessionē dict⁹
est a xp̄o beatus. sed intellexit hanc fi
liationē p quandā excellentiā gr̄e. &
r̄ndit ih̄s. Hic pōitur t̄ciū signum q̄d
est reuelatio occulti futi. Modus enim
cog̃tiōis humane est ut ab ip̄fecto ad
p̄fectionē ducať ordinate. ut patet po.
phisi. & quia gr̄a p̄ficit n̄ām. iō consimi
lis ordo est in cog̃tionē gr̄e q̄ p̄o est ip̄
fectior & postea ad p̄fectionē adduciť
pp̄r q̄d xp̄s ip̄m Nathanael iā xp̄m co
gnoscentē q̄tū ad gr̄e excellentiā ul
terius deducit ad cog̃scendā suā diui
nitatē p obsequium angelo⁊ sibi exhibē
dū tanq̄ s̄riori. Nulla enī nať a est sup̄
angelicā n̄ diuina. & hoc est q̄d d̄r. Res
pondit ih̄s & dixit ei. Vidi te sub ficu.
credis me eē xp̄m q̄tū ad excellētiā gr̄e.
Maius his uidebitis. cog̃scendo .s. ueri
tatē diuine gr̄e & substantie. & dix̄
eis. s. Philippo & Nathanaeli. Am̄ amē
dico uobis. Amen idē est q̄d fidelr̄. &
iō ū duplicat⁹ ē signū maxīe c̄titudis
& firmitatis. Videbitis celū ap̄tū & an
gelos dei ascendentes & descendentes
sup filiū hoīs. & obseq̄ū diuinitatis in
humana n̄ā latentis. si q̄reť ū hoc uide
rūt. poť dici ī ascensiōe xp̄i. ut h̄r act. i.
Quūq; intuereť in celū eūtē illū: Ecce
duo uiri et c̄. i. angl̄i ī sp̄e uiro⁊. sitr̄ ī
resurrectiōe uiderūt ap̄li angelos st̄ātē
sup̄ sepulcrū x̄. & ī passiōe apparuit an
gel⁹ de celo cōfortans eū luc. xxii. Q̄riť
& hoc q̄re Nathanael n̄ fuit uocat⁹ ad
ap̄l̄atum quū a x̄ s̄r alios fuerit cōmē
dat⁹ ut pat& ex dictis. Dicēdū q̄ xp̄us
uoluit primos fundatores ecc̄l̄ie s̄ipli
ces hoīes eligere. ne p̄ma cōuīsio hoīum
ad fidē humane sap̄ie ascribereť. s; diui
ne. & pp̄r hoc iste Nathanael & Nicho
demus de quo h̄r infra. ṡ. cap̄. nō s̄t īstitu
ti ap̄li q̄a erant hoīes l̄rati. fuerť tn̄ a p̄n̄
ad fidem uocati. ne si a p̄ncipio oīs fuiss&
simplices crederenť p oppositū p ig̃ratiā
decepti. Postq̄ uero fides catholica fuit
radicata Paulus uocat⁹ est ad ap̄l̄atum
q̄uis esset l̄ratus. Vn̄ d̄r ī. chor. i. Videte
uocationē ur̄ām fratres. q̄a n̄ multi sapien
tes & cetera.

ET DIE TERCIA qm̄ ad eē seq̄ť
operari. & quū oīa sint d&minata
a ppo ope. ut d̄r. 4. methā: iō post
q̄ euangelista oñdit diuinitatē x̄ p eter
nā emanatiōe; a patre: hic cōīr declarat
eā ī ope. s. p opera miraculosa que sunt
diuine ūtutis manifestatiua. q̄a t̄nscen
dūt ūtutē totius n̄re n̄e create. & diuidr̄
ī tres ptes. Quia p̄o ponuntur opera q̄ fecit

xp̄us inter hoīes couersando. 2°. que fecit
moriendo. xii. cā. 3°. q̄ fecit resurgendo. xx.
cap. Prima in duas. q̄a p̄o pōitur op9 diui
num q̄tū ad mutationē nr̄e. 2°. q̄tum ad
effectū gr̄e. cap. 3°. ibi. erat homo. Prima ad
huc ī duas. q̄a p̄o ponit̄ opus miraculosum
coram discipulis ut in fide firment̄. 2°. corā
t̄bis: ut couertant̄. ibi. Post hoc descēdit.
Prima ī tres. q̄a p̄o poit̄ miracl̄i occasio.
2°. ei9 opatio. ibi. Erant autē. 3°. ipi9 cō
pbatio. ibi. Et dixit eis ih̄s. Circa p̄mu;
sciendū q̄ occasio huius miracl̄i fuit de
fect9 uini ī nuptijs. & iō euāglista des
cribit ipas nuptias q̄tū ad earū circūstā
tias. d. Et die tercia. s. a uocatiōe Philippi
et Nathanael fr̄is ei9. & sic nōt̄ tp̄s. Nup
tie facte sūt ī Chana galilee. & sic pat&
locus. chana. n. quedam uilla est sita in
galilea. Et erat mater ih̄u ibi. Vocatus
est at̄ ih̄s ibi. lic& alij at̄ plr̄es fuer̄t in
istis nuptijs: t̄n ih̄s & mater ei9 & disci
puli ei9 expressius noiantur. q̄a nō fit
hic mētio de nuptijs n̄ rōne miraculi i
bide; p̄petrati q̄d fuit fcm̄ p mat̄s īterpel
lationem & p ipius ih̄u opationē. & ad
discipulo₄ confirmem. per hoc et̄ exclu
ditur error eo₄ q̄ dicunt nuptias ēe pec
catū. quia si nuptie essent illicite ih̄us
& mater ei9 nō fuissent ī illa societate.
Dr̄ et̄ coīter q̄ iste nuptie fuer̄t iohnis
euāgelis̄te a quib9 xp̄s eū uocauit an̄
consumatiōe; matrimonij p copla; carnis.
Ex hoc in ecclīa obseruatur q̄ an̄ carna
lē copulā pot̄ licite alt̄ coniugū intrare
religionē. hoc aut̄ uidet̄ p dictū Ierō. ī
prologo ubi dicit q̄ xp̄us uocauit eū de
nuptijs nubere uolentē. ex q̄ uidetur q̄
fuer̄t nuptie sue. q̄a xp̄s non legitur in
alijs nuptijs fuisse. hoc et̄ uidetur p hoc
q̄ mater ih̄u erat ibi tanq̄ in nuptijs ne
potis sui. nō eni est uerisīle q̄ ipa ueiss&
nisi multū attinuiss& sibi. sicut iuit ad
helisabeth cognatā suā festinanter. t̄n

ut h̄r luc. 2°. q̄a scd̄m q̄ dicit Ambrosi9
nō libenter stabat in publico sed magis ī
orōnis secreto. Et deficiente uino. hic tā
gitur occasio miracl̄i. Dix mater ih̄u ad
eū uinū nō h̄nt. s. ad sufficientiā. ex cor
de eni piissimo uoluit preuēire totaliter
defectum ne apparer& cōfusio. iō iuita
uit filiū quē sciebat ad hoc potentē sicut
a p̄n. edocta fuerat p angl̄m & p sp̄m sc̄;.
Nō t̄n ipm̄ inuitauerat ad miracula an̄
etatē pfectā q̄a nō decebat ut uidebitur.
Dixit ei ih̄s. q̄d m̄ & tibi est mulier. Quū
xp̄us maximā reuerentiā matri sue detu
lerit. mirū uidet̄ q̄ sic extranee mat̄ res
pōdit. iō dicit Aug°. q̄ facere miracula ei
cōpetebat scd̄m diuinā nr̄a; quā a matre
nō habuit. & iō predicto m̄ respondēdo
matri ondere uoluit q̄ in hoc nō tenebat̄
ei obedire. q̄a in nr̄a diuina nihil habuit
a matre. nec p conseqn̄s cū ea aliq̄d coē. iō dic̄.
Quid mihi & tibi mulier. q. d. ūtutē faciē
di miracula a te nō h̄eo. sed q̄a humāitatē
ī qua passus est traxit a matre iō addidit
Nondū uenit hora mea. i. tp̄us patiendi
ī natura quā a te h̄eo. & tūc te recoḡscam
& tibi condescendā. unde et tunc recōmē
dauit eā iohi. ut h̄r infra. xix. Scd̄m chri
sostomū alr̄ expoītur. Quia scd̄m ipm̄ b̄ta
ūgo Maria ex pietate mota uoluit pre
occupare tp̄us debitū faciendi miraculu;.
Illud. n. miraculū int̄ miracl̄a x̄ erat pri
mū & ad cōfirmatiōem discipl̄o₄ ut h̄r
ifra eodē cap. & iō debuit esse notū ibidē
existentib9 et q̄tū ipis conuiuentibus.
hoc autē mai9 fuit, eo q̄ factū est post ui
ni totalē defectum q̄ si antea fuiss& fcm̄.
& iō quia mater ih̄u uoluit preuēire tota
lē defectū ut p̄dictū est. iō dixit illi ih̄s.
Quid m̄ & tibi est mulier. q. d. scire tp̄us
aptum ad miracula fienda nō est tibi &
m̄ cōe sed m̄ soli couen̄t. ppr̄ q̄d subditur
Nondū ueīt hora mea. i. tp̄us couenienes
ad faciendū miraculū m̄ soli notum. Ex

Cirill. dicit q̄ xp̄s hoc miraclm̄ fecit honore & nuptias pōt fecerit

aug. 3. de tri.

hoc autē q̄ hic dr̄ hora mea dicūt q̄da;
h̄etici uocati p̄scianiste q̄ facta xp̄i &
alioꝝ hominū subiacent fato syderum
· sed hoc est falsū nō solū de xp̄o sed et̄ de
oī hoīe. q̄a ūtus intellectual' non est alli
gata organo corporali. & iō nō ē subiec
ta cuiuscunq; actioī corporali. q̄d ī flux⁹
syderū nō ptingit directe ad ipm̄; sed
tm̄m indirecte in q̄tū impssio facta in
appetitu sensitiuo redūdat q̄dām ī ap
petitū intellectiuū. ut dr̄. 3°. de aīa. sed
hoc ñ est p modū necessitatis. q̄a hō per
appetitum ītellectiuū pot̄ moueri ad
contrarium. ppr̄ q̄d ptolomeus qui fuit
maximus astrologus dic̄ in centilogio
Sapiens dn̄abitur astris; q̄a ñ seq̄ appe
titū sensualitatis; sed dictamē recte ra
tionis. & iō exponēdū est. Nōdū ueīt
hora mea. i. hora conueīēs faciendi mi
raculū a me solo cognita. & huic cōsoāt
l̄ra sequens. q̄a mater ih̄u ex ei⁹ respō
sioē nō oñdit petitionē suā repulsā; sed
cōueīent̄ dilatatā. Vn̄ seq̄. Dicit mat̄ ei⁹
ministris. q̄ seruiebāt in nuptijs ill'. Q°d
cūq; dixerit uob̄ facite. expectans hora
coueniēti a filio suo cognita īplectioē;
petitioīs sue. Erant autē. hic cons̄ poīt̄
miraculi ppetratio & scribit̄ ueritas mi
raculi ex plib⁹ conditioīb⁹. p°o ex parte
uasoꝝ quū dr̄. Erant ibi lapidee ydrie
sex posite. Secundū purificatioē; iude
oꝝ. ex traditioē enī iudeoꝝ seniorum
iudei uasa freq̄nter lauabant & p̄ifica
bat̄ scdm̄ q̄ dr̄. Mar. 7°. & iō ad hoc faciē
dū erant ibi posite ille ydrie lapidee. q̄a
erant uasa ad reponendū aquā p hm̄oi
p̄ificatioē facienda. & ex hoc miraculū
fuit euidenti⁹. q̄a si fuiss& aqua cōusa
ī uinū in uasis uinarijs poss& credi q̄ il
lud uinū preextitisset ibi. capientes si
gule metretas binas uel ternas. Metre
ta quedā mensura est cōtinens. x. sex
tarios. & ut dic̄ ysi. xvi. ethi. sed cui⁹ q̄ti

ysido.

tatis erat sextarius nō est certū. q̄a nō
est eiusdē q̄titatis in diūsis terris. In ea
dē etiā t̄ra uariat̄ in diuersis uillis. ysi
dor⁹ tñ dic̄. xvi. ethimol'. q̄ sextarius
cōtin& duas libras tm̄. & scdm̄ hoc est
ualde paruus. Dixit eis ih̄s. i. ministris
Implete ydrias aqua. q̄a aliq̄d de aq̄
īposita assumpserāt ad p̄ificationē uaso
ꝝ. & iō iussit ih̄s suppleri q̄d fuerat amo
tū. un̄ subdr̄. & īpleuerūt eas usq; ad
sūmū. per hoc et̄ miraclm̄ fuit euidēti⁹
q̄ aqua posita fuit de nouo p ministros
qui sciebant totalē defectū uini. quia
quū cōplete fuissent aqua cōusa est in
uinū ūtute diuina. & dixit eis ih̄s. hic
cons̄ poīitur miracli facti approbatio. Vo
luit eīm xp̄s q̄ ille q̄ erat principalior
īter cōuiuas p̄mo de uino illo gustar&
ut ex cōmendatioē illi⁹ miraculū no
tius fier&. ppr̄ q̄d dr̄. Ferte architriclino.
Dr̄ enī architriclinus ab archos q̄ ē p̄n
ceps. & cliniū q̄ est locus ū hoīes sedēr
ī cōuiuio; q̄a antiq̄tus comedebāt sedē
tes ī lectis. ppr̄ hoc ī sc̄ptura dicūt̄ come
dentes accumbere uel recūbere. loc⁹ igi
ubi fiebant ordines lectoꝝ ad sedendū;
uocat̄ h̄ triclinium. & iō architriclinus
nō est nomē ppū; sed sig̃ficat illū q̄ p̄nci
paliter inter cōuiuas sedebat. & pba
bile est q̄ fuerit aliq̄s sacerdos illi⁹ tē
poris qui stabat ī nuptijs ad bn̄dicēdū
& ad ostendendū qualr̄ debebāt pcede
scdm̄ legē & statuta senioꝝ. Seq̄. Vt
autē gustauit architriclinus aquā uinū
factam. i. mutatā in uinū. nō sciebat un̄
ess&. i. p uirtutē xp̄i. Ministri autem
sciebant q̄ hauserant aquā ad supplēdū
uini defectū ex p̄cepto x̄. Vocat spōsū
architriclinus. quasi ad arguendum eū;
Vn̄ subdr̄. & dixit ei. omnis homo. pru
denter agens. p̄mū. i. in p̄ncipio. bonū
uinū ponit. i. apponit ipis cōuiuātib⁹
q̄a tūc sensus est uiuax & pt̄ discnere

uini bonitatē & acceptare. nō sic aūt
post ebrietatē. & iō subdr̄. & quū īebri
ti fuerint. tūc id q̄d deti9 est appoīt ip
sis cōuiuantib9. q̄a tunc nesciunt discer
nere int̄ bonū & malū. Tu aūt seruasti
bonū uinū usq; adhuc. q.d. īprudent̄
fecisti cōtrariū. tn̄ ignanter loq̄batur
ut predictū est. hoc fecit. Hic poīt̄ mira
culi ꝑpetrati cōclusio. q̄a hoc miraculu;
pō a xp̄o factū est ad maīfestandū diui
nitatem ī eo latentē & ad fidē aliorū;
cōfirmandā. & hoc est q̄d dr̄. Hoc fec̄
initiū signoꝝ ihs in chana galilee. q̄a
istud fuit pmū miraculū ab ip̄o factu;
ut plenı9 uidebr̄ in fine hui9 capli. &
manifestauit gl̄iam suā .i. diuinitatis
potētiā. & crediderūt ī eū discipli eius
. q̄a aliq̄ de nouo crediderūt ut andreas
et alij ut dictū est. ꝑ hoc ī fide solidati
fuerunt. Post hoc descendit. Posita īmu
tatione nr̄e corā discipl̄is hec idem ostē
dit̄ corā t̄bis. nō ꝑ tūc facta. sed q̄a predicit̄
ī posterū fienda. ut uidebit̄. & diuidr̄
in duas. q̄a pō ꝑpositū ondr̄. 2°. ex hoc
sequens fructus declarat̄. ibi. Quū aūt eēt
therosolimis. ista mutatio nr̄e ē suscitatio
corporis sui quā hic prenūciat se fturu;
ī sua resurrectiōe. et diuidr̄ in tres. q̄a pō
poītur hui9 denunciatiōis occasio. 2°. sub
iungit̄ ip̄a prenunciatio. ibi. R̄nderūt
ergo iudei. 3°. prenūciatiōis īt̄ptatio, ibi.
Dixerunt ergo. Pma ī duas. q̄a pō cōtinu
at historiā. 2°. descendit ad ꝑp̄a materiā.
ibi. & ꝑpe erat pasca. ī p̄a parte dicit sic
cōtinuando ad precedentia. Post hoc .i.
post mutatiōe; predictā aquę in uinum
Descendit in capharnaū. illa eīm erat
ciuitas metr̄polis galilee. & iō illuc uoluit
uenire. q̄a incepat iā gl̄iam suā maīfesta
re. Ip̄e & mater ei9. q̄m ioseph mortu9 ẽ
comitabat̄ matrē suā ad īpendendū ei de
bitū obsequium. & fratres ei9. Non quia
essent filij Marie matris ei9 ut dic̄ heluidius

hereticus. q̄ dicit eā fuisse cognitam a
ioseph post xp̄i natiuitatē & de ea fili
os genuisse qui dicūt̄ hic frēs. q̄a ex ea
dem matre lic& nō eodē patre. sed hoc fu
it īprobatū Mat. 1. cā. ꝑꝑ q̄d alij dixerūt
q̄ fuerūt filij ioseph de alia uxore; dnr̄
tn̄ hic frēs ẽ eo q̄ ioseph putabat̄ pater
eius. sed hoc est falsū. quia quū xp̄us
matrē suā in cruce nō cōmendauerit n̄
uirgini & tn̄ iā ꝑcesserat ī etate. non est
uerisimile q̄ ioseph q̄ fuit assignatus a
deo ꝑcipuus custos ei9 & ī iuuentute &
uirginis nō fuerit cōstr̄ uirgo. īmo cū ea uo
tū uirginitatis emisit. q̄a erat in consimi
li ꝑposito sic̄ ip̄a. prout diffusi9 tractat̄
3°. sentētiarū ubi agit̄ de cōiugio Marie
et ioseph. De hoc etiā plenius dixi super
lucā. 1. caplō. Dicuntur hic igit̄ frēs xp̄i
cognati ei9. q̄a illi q̄ sunt de eadē cogna
tiōe in scp̄ta freq̄nter nōiant̄ frēs. un̄ gen̄.
xiii. dicit Abrahā ad loth. ne sit iurgiu;
inter me & te. frēs enī sumus. tn̄ loth erat
nepos ip̄ius. seq̄. & manserūt ibi nō mltis
dieb9. q̄a iminebat tp̄us eundi in ihr̄lm
ut patebit ī parte sequenti. & ꝑpe erat
pascha. Posita continuatiōe historie hic
conr̄ ponit̄ occō pronunciandi suā resur
rectionē futām. q̄a ascendens ihr̄lm eiecit
de templo uendentes & ementes q̄d uide
batur ꝑtinere ad ꝑsonā sr̄ ꝑplm h̄ntem
auctoritatē. & iō huius auctoritatis rōe
petierūt iudei signū. & hec occasio fuit
signū predicendi suā resurrectiōe; . & hoc
est q̄d dr̄. & prope erat pascha iudeoru;.
In trib9 enim solemnitatib9 ī āno tenebat̄
cōuenire in ihr̄lm. s. in solēnitate pasce, pē
tecostes, & tabernaculoꝝ. ut h̄r exo. xxiii.
uerūtn̄ de festo tabernaculoꝝ & pent̄.
aliq̄n dispensabatur cū illis q̄ erant a re
motis. nō tn̄ de solēnitate pascali. & hoc
est q̄d subdr̄. Ascendit ihs ihr̄solimā. ex
hoc etiā confutat̄ error Manichei q̄ dixit
uetus testamentū a diabolo datū. q̄a xp̄s

& diuidr̄ in duas. q̄a pō poīt̄ īt̄ptatio. 2°.

nullo m̄ obseruass& ipm̄. & ueīt ī tēplū.
Noīe tēpli nō accipit̄ ipa domꝰ dn̄i ī q̄
erat altare thimiamatis & cādelabru;
nec atium sacerdotū in q̄ erat altare ho
locaustoꝝ sed qd̄dā atrium ī q̄ hoīes
orabant & doctores ēt docebāt ibidem
& ibi ēt uēdebant̄ ea que ī tēplo offe
rebantur. & hoc est qd̄ dr̄. uendentes
oues & boues & colūbas. & q̄a talia n̄
poterant de longinq̄ adduci iō sac̄do
tes cupiditate ducti statuerāt homīes
talia ibi uēdentes ut ueīentes de lōgīq̄
nō hn̄ent excusatiōe; de oblationibꝰ
dimittendis. aliq̄ ēt eoꝝ nō hēbant pe
cuniā iō sacerdotes ibi statuerāt cāpso
res q̄ sub cautiōe tradebāt pecuniā & tn̄
hic ultiam sortē aliq̄ munuscula recipi
ebant nō tn̄ pecuniā ne arguerent̄ ma
nifeste facere cont̄ legē. deut̄. xxiii. ū
dr̄ nō dabis fr̄i tuo ad usurā pecuniam
& c̄. & hoc est qd̄ dr̄. & numularios se
dentes. q̄a hoc erat illicitū ppr̄ cupidita
tē sacerdotū q̄ diuersis adīuentionibus
depaupabāt ppl̄m. ut pat& ex dictis.
& q̄a fraus & tumltus solēt annecti mer
catiōi que cōtriant̄ orōni. iō seq̄. & quū;
fecisse& q̄i flagellū de funiculis oēs eiec̄
de tēplo et c̄. & patet l̄ra usq; ibi. Recor
dati uō sunt discipuli. q̄a sc̄ptum est ps.
lxviii. de x̄. zelus domus tue comedit
me. Ex facto enī x̄ recordati st̄ sc̄pture
illiꝰ & ipletiōis eiꝰ ī x̄. Querit̄ hic q̄re
n̄ resistebāt ei quū ipi essent mlti &
ip̄e solus. & paꝝ adhuc reputatꝰ. dicen
dū q̄ diuina uirtus in illo facto op̄abat̄
que apparebat ī effectu quū uolebat sic̄
īferiꝰ. xviii. cap̄. solo ūbo p̄strauit eos q̄
uolebant eū cape. corpꝰ enī x̄ erat īstru
mentū diuinitatis coīūctū. & iō ab oclīs
eiꝰ qd̄dā fulḡ exibat ūtute diuina eos
det̄rens ita q̄ resist̄e n̄ audebāt. sic̄ et ī
passiōe uox illa q̄ erat diuinitatis q̄dām
īstrumētū p̄st̄uit magnā multitudine;

armatoꝝ. Sol& ēt q̄ri ab aliq̄bꝰ q̄n fec̄
flagellū de funiclis q̄a n̄ uēdebāt̄ ibi fu
niculi sed solū illa q̄ debebāt in tēplo of
ferri. & dicūt aliq̄ q̄ ip̄e xp̄ꝰ utebatur
funiculo p̄ cingl̄o & illū funiculū accep̄
de q̄ erat p̄cinctus & ipm̄ duplicādo fec̄ q̄i
flagellū. q̄uis hec nō habeant̄ exp̄sse in
textu. tn̄ probabilr̄ pot̄ credi q̄ n̄ oīa sc̄p
ta sūt. ut dr̄ in fine huiꝰ euāgelij. Res
pōdert̄ ḡ. Hic pōitur sue resurrectiōis
prenunciatio q̄a occ̄one huiꝰ facti petie
rūt ab eo signū ipi iudei dicētes. Quod
signū ondis nobis q̄a hoc facis. Q̄uis ēi;
factū ess& bonū de se tn̄ nō p̄tinebat ad
quēl; hoc fac̄e. sed solū ad eū qui hr̄et auc
toritatē corrigendi excessus sacerdotū
Qd̄ n̄ cōueīebāt alicui de cōi pplo quū;
sacerdotes eēnt ī illo pplo s̄riores. sed pph̄e
missi ad hoc sp̄alr̄ a deo. & iō petierunt
sign̄ missiōis sue. & ip̄e dedit eis signū
p̄tatis diuine ī suscitatiōe sui corporis p̄
p̄a ūtute. ubi & hoc est qd̄ dr̄. R̄ndit eis
ih̄s. Soluite templū Hoc n̄ est ūbū īduc
tiuū ad hoc faciendū quū fuerit sīplicit̄
malū ex parte iudeoꝝ. ad malū at̄ xp̄s
n̄ potat inducere. sed etiā uerbū denūcia
tiuum eius q̄a erat p̄ ipos fiendū. q. d. Sol
uite tēplum hoc. i. soluetis. Q̄a ī passione
x̄ aīā fuit soluta a corpore & sāguis a car
ne & cōtinuitas mēbroꝝ ī cōfixiōe clauo
rū & lancee. & ī tribus diebꝰ excitabo il
lud. Nō dic̄ post tres dies. Q̄a xp̄s n̄ fuit ī
sepulcro tribus diebꝰ cōplete. Dixerunt
ergo. Hic ponit̄ sue prenunciatiōis īt̄p
tatio. & diuidr̄ in duas partes. q̄a p̄o pōit̄
īterpretatio iudeoꝝ falsa. 2°. īterp̄tatio
euangeliste uera. ibi. Ille aut̄. Circa pri
mū sciendū q̄ iudei petierunt a x̄ signū nō
ad credendū & uenerandū. sed magis ad
deridēdū & īpugnādū. qd̄ pat& ex hoc
q̄ statī impugnauert̄ dictum suū. & iō n̄
fuert̄ digni ut p̄dicer& eis resurrectione;
sui corporis maīfeste sed occulte uocans

corpus suũ tẽplũ. & iõ uoluit arguere
dictũ suũ p materiale tẽplũ. & hoc ẽ qđ
dr. Dixerũt ergo iudei. xlvi. ãnis edifi
catũ est tẽplũ. hoc & ĩ tribus diebus ex
citabis illud. hoc dicũt deridendo qñ eẽt
ĩpossibile & mlto plus derisissent si nõ
ne corporis sui pdixiss& maĩfeste quia
difficilius est resuscitare mortuũ q̃ edi
ficare tale tẽplũ. sciendũ ẽt qp nõ locut̃
hic de tẽplo facto p Salomonẽ qp illud
fuit edificatũ in. vii. ãnis ut hr. 3. regũ
vi. & ppea qa fuerat p Nabucodonosor
destructũ. 4°. reg. ulti. sed locut̃ de tem
plo ratificato post captiuitatẽ babilo
nicã. a pº enĩ ãno Ciri regis psa4 in
q̃ data est pplõ licentia redeundi & tem
plũ reedificandi usq; ad sex ãnos Darij
sub q̃ cõsumatũ est illud tẽplũ fluxert̃
xlvi. anni. qa iudei ĩpediebant̃ a natio
nibus ĩ circuitu eo4 existentibus ĩ edifi
catioẽ templi. iste numerus pat& p hoc
qp Cyrus regnauit. xxx. ãnis. Cãbises
filius eius post eũ. x. qa nõ cõputat̃ tps
quo regnauit cũ pr̃e. post eũ reguerũt
successiue duo magi sed tpus eo4 dimit
tit̃ qa regnauert̃ tm̃ septẽ mensibus q̃b'
successit Darius in cuius. vi. ãno cõsumatũ
est tẽpli opus. & iõ de isto tẽplo loq̃bat̃
qa illud stabat ĩ eorũ pñtia & illđ oñde
bat̃ ut pat& ĩ fra. hec at̃ ãno4. xlvi. ac
ceptio accipit̃ scđm expositores latinos
& grecos. scđm hebreos oporter& aliter
accipe sic dixi ĩ pñ libri hester & ix. cã
Dan. tñ in uerificatiõe huius dicti. xlvi.
ãnis edificatũ est tẽplũ hoc. nõ mltũ curã
dũ. qa ñ est ũbũ x̃ nec euangliste ñ tm̃
referendo sed est ũbũ iudeo4 deridẽdo
xpm̃ ut dictũ est. cõtra quẽ mlta falsa
dixerunt ut ĩfra refert euanglista. Ille
at̃. hic põitur iterp̃tatio uera. qa loq̃bã
de corpore suo sub noĩe tẽpli qa humaĩ
tas x̃ erat spãle habitaculũ ipsius dei. &
hoc est qđ dic̃ euãglista. Ille at̃ dicebat

de templo corporis sui. hãc tñ iĩp̃tatioñe
nõ cognouert apli tũc. qa pat& ex hoc qp
postea petrus audiens ab eo eius passioẽ
futuram uoluit eã ĩpedire. Mat. 16. sed
post resurrectioẽ x̃ hãc iĩp̃tatioẽ in
tellexũt qñ aperuit ill' sensũ ut ĩtellẽ
geret scp̃tãs luc. ulti. & hoc qđ dr. Quũ
g° resurrexiss& a mortuis recordati sũt
discipli eius. qa hoc dicebat. s. ĩtelligẽdo
de corpore suo. & crediderũt scpture. s.
pphar4 loqñtiũ de x̃ resurrectioẽ futa
die. 3°. Osee. 6°. Viuificauit post duos dies
& in die. 3°. suscitabit uos. Hoc dic̃ ppha.
Quia resurr° xpi fuit causa resurrõnis
nr̃e Iosue. 2°. Quia Ionas fuit tribus dieb'
ĩ uẽtre ceti ĩ figura ipsius x̃. & sermoni
quẽ dix ihs qa tũc recepũt ĩplectionẽ
uerbi illius. Quũ at̃ ess&. Hic ulti. põit̃
fructus denũciatiois & pđicatiois xp̃i
Qa x̃ exñs ihrlimis ĩ festo pascali ppłm
docuit & multa miracla fecit ad cõfir-
matioẽ sue doctine. & ex q̃bus fuerũt
ĩmoti ad credendũ. & hoc est qđ dicit̃.
Quũ at̃ ess& ihrlimis ante pasca ĩ die
festo. ñ accipit̃ hic dies p una die nãli uł
artificiali tm̃. sed p toto tpore solẽnitatis
pasce q̃ durabat p. vii. dies cõtinuos. Cre
diderũt in noĩe eius. credentes qp ipe eẽt
utre xp̃s uidentes signa q̃ faciebat. sic. n.
sufficient̃ oñdr ueritas subiacens facul
tati nãli intllctus qñ reducit̃ ad pma
pñ p se nota. & ita ueritas excedẽs fa
cultatẽ intellectus q̃lis erat ista qñ con
firmat̃ p diuina opa. qa certũ est qp ds
ñ pot esse testis falsitatis. qñ ad cõfirmẽ
alicuius doctrine inducit̃ ops diuinum
sufficient̃ oñdr qđ dictũ est in illa esse
uerũ. Veruñ tñ qa in ill' credentibus aliq̃d
adhuc erat ĩpfecti & aliq̃ iungebantur
eis q̃ erãt tm̃ ficti. iõ xp̃s adhuc ñ reue
labat eis altiora misteria & secretiora
catholice fidei. qa ficti indigni erãt in
firmi. ad huc ñ poterat cape. ppr qđ ẽt

ipis aplis dic̃ ihs ĩfra. xvi. mlta hẽo uob
dicere sed ñ potestis portare mõ. & hoc ẽ
(margin: ·ho bu̇s. cxviii.) qd dr. Ihs aut̃ ñ credebat semetipm eis
altiora misteria fidei reuelando. & causa
subdr. Eo qđ ipe nosc& oẽs istoꝝ ĩpfectioẽ;
& coꝝ fictioẽ; & modꝰ p quẽ cogñscebat
hoc subdr. & qa opꝰ ei ñ erat. i. necesse
ut qs testimoniũ phibet de hoĩe. i. ut
mẽtẽ & statũ cuiꝰl; hoĩs cogñscer& per
(margin: "pfecte p semetipm pter q sequitur. ipe enim sciebat) ĩformatioẽ alteriꝰ qa hoc sciebat" qꝺ ess&
ĩ hoĩe. i. ĩ mẽte cuiꝰl; hoĩs. & ex hoc euã
glista ondit ipm eẽ deũ cuiꝰ ppũ est
scire secreta oĩu; corduũ. Ad maiorem
(margin: ·qo·) euidentiã pdictoꝝ qrit̃ utrũ cõu̇sio aq
ĩ uinũ de qua dictũ est fuerit x̃ pmu;
miraclm. & arguit pͦ qꝺ ñ. qa xp̃s fecit
miraclã ad ĩducendũ hoĩes ad fidẽ ut
iã dictũ est. sed añ illas nuptias aliq ei
credebañ & sic discipli ei adherebant. qa
sic dictũ est uocatus est ihs & discipli eiꝰ
ad nuptias. g° uidr qꝺ ab eo aliq miraclã
uiderant. Iterũ aliud miraclm fec̃ xp̃s
extñs. xxx. ãnorũ. qa post baptismũ su
ũ fec̃ illud. qđ pat& ex pdictis. Ipe autẽ
erat ĩcipiẽs. xxx. ãnoꝝ qñ baptizatus
est. ut hr luc̃. 3°. sed ĩ libro de ĩfantia sal
uatoris scribunt̃ multa miracula q fecit
ĩ pũitia. ergo & c̃. Cont̃ hoc est illud quod
dictũ est in t̃ra. hoc initiũ signoꝝ fec̃ ihs
& c̃. rñsio nõ est hic qo de xp̃i ptãte in
opibꝰ miraculosis. qa suã ptatẽ a pñ. ha
buit. sed qrit̃ de tpore qũ usus est ista po-
testate ĩ nã assũpta q erat organũ diui
nitatis. et ĩ miraclis faciendis. Vñ & ad stac
tũ manus eiꝰ sanabant̃ infirmi emũda
bant̃ lepsi, illuminabant̃ ceci. & ad uocẽ
eiꝰ suscitabant̃ mortui. & sic pat& qꝺ
qo est de facto. ppr qđ sunt hic duo ui
denda. pͦ qđ sit circa hoc factũ. 2°. que cir
ca hoc cõueñientia sũt. Circa pmũ dixẽut
aliq qꝺ cõuersio aque ĩ uinũ ñ fuit pmũ
miraculũ x̃ absolute qa plura alia ant̃
fecerat. sed fuit pmũ qñtum ad illa mira-
cula q fec̃ xp̃s ĩ cõspectu discipłoꝝ suo
ꝝ. ppr qđ signãter ñ dicit euãgelium
hoc fecit initiũ signoꝝ ihs tm̃. sed add͛
In chana galilee. & maĩfestauĩ gliã suã
& crediderũt ĩ eũ discipli eiꝰ. q. d. alibi
alia signa fecit. sed hoc ẽ cõt̃ ueritatẽ
euãglij. qa sup̃ dixãt euãglista. qꝺ xp̃s
adhuc erat ĩcognitꝰ ñ solũ ipi ppͦ sed io
hãni pcõsori eiꝰ. Vñ iohs bapt̃ de ipo loqñs
dixit. & ego nesciebã eũ. s. añ baptim
ut sup̃ dictũ est. similr loqueñs de ipso
iudeis dix̃. Mediꝰ urm̃ stetit quẽ uos
nescitis. & si añ aliq miraclã fecisse&
ñ fuiss& sic ĩcogitꝰ & maxĩe suo pcõsori
qa ad ipm̃ maĩfestãdũ natꝰ erat. ut p;
luc̃. i. ĩmo et̃ nec pcõsore ĩdiguiss&. qa
eiꝰ miraclã sufficient̃ maĩfestasset eũ.
& iõ qđ dr qꝺ fecit miracula añ baptim
est expsse cont̃ euãgliũ. Post baptism
u pm̃ sign fuit pdicta cõu̇sio aq ĩ uinũ
et p cons̃ fuit miraclm eiꝰ simplr pmu;.
Circa scdm; sciendũ qꝺ miraclã x̃ ordĩa
bant̃ ad duo qñtuor. Duo. s. ad maĩfes
tatioẽ; sue diuinitatis & ad cõfirmatioẽ sue
doctrĩe p quã hoĩes ad fidẽ cõuertebant̃.
& qñtũ ad utrũq; fuit cõueñiens differre
opatioẽ; miracłoꝝ usq; post baptm. Hoc pͦ
declarat̃ in qñtũ miracula erãt doctrĩe sue
cõfirmatiua. qa cõfir doctrĩe ñ precedit
actũ docendi, sed mag seq. Ad pdicatioẽ;
autẽ & doctrĩnã reqritur etas pfecta saltẽ
ad cõgruitatẽ de qua agit̃. pfectio etatis
est. xxx. ãnoꝝ. ppr quod ioseph suscep
regimẽ egipti ĩ tali etate. ut hr geñ. xli.
similr dauid erat. xxx. annoꝝ qñ regnare
cep. ut hr. 2°. regũ. v°. & Ezechiel ĩ. xxx°
ãno cep pphare. ut hr Ezechiel. i. & iõ cõ
ueñiens fuit ut xp̃s añ. xxx. ãnũ ñ docet
ñ p cons miraclã sue doctrĩe cõfirmatiũ
faceret. 2°. idem ondr ĩ qñtũ miracula erãt
sue diuinitatis maĩfestatiũ. paris. n. picli
ẽ si negeñ in x̃ uera humanitas, sic si negẽ
sua diuinitas. & iõ sic debuit diuinitas

maifestari ut uere humanitatis cogitio nō īpediret. & iō nō fuit couenīens ipm ante etatē pfectā miracla facere ne eius īcarnatio fantastica crederet. Ad pmū dicēdū q illi discipli q adheserunt ei añ miracula x adheserūt ex iohis testimoīo īchoante & doctina x cōsumante ut p; ex pdictis. unū & ad laudē discipulo4 hec ptinet q xpm secuti sunt añ q uidissent eū miraclā facientē scdm q dic ggº omt. v. Ad scdm dicēdū q lib de īfantia saluatoris repbat est tanq ab heticis cōfutatus. ut pat& ī decto Gelasii pape. & iō n est ei fides adhibēda xvi. di.

ERAT

Erat hō. Postq euāglista declarauit diuinitatē x p natē īmutatiōe; hoc idē: declarat p gre refortiōe; de q pnci paliť agit. q̄a ad hoc euāgliū descpsit. & diuidit ī duas. q̄a pō agit de spūali regeneratiōe baptismi ī quo pdicta īfortio ichoat. 2º. de collōne multiplicis spūal bnficij ī quo pdicta refortio cōsumatur. 2º. icip ca. v. Post hoc erat. pa ī duas q̄a pō agitur de gnatiōe spūali quo ad iudeos. 2º. put derivatur ad extrneos. ca. 4º. ut ergo cognouit. Prima ī duas q̄a pō describitur spūal gnatio 2º. distinguitur a iohis baptiº. ibi. post hec uenit. pa in duas. q̄a pmo doc& xps regnatiōis spūal nccitatē. 2º. eius modū siue qualitatē. ibi. Dic ad eū Nichodemus. 3º. efficacie ipius causā siue rōnē. ibi. Rñdit Nichodemus. & q̄a docet ista rñdendo ad itrogata iō pa diuiditur in duas. q̄a pō ponitur nichodemi ītrogatio. 2º. subiungitur x rñsio ibi. Rñdit ihs. Circa pmū describitur pō cōditio itrogātis quiū dr. Erat hō et cē. Iste enī fuit unus illo4 de qbus dictū ē. 2º. ca. q multi crediderūt ī ihm uidētes signa q faciebat. & q̄a ibidē subdit q ihs nō credebat semetipm eis: secta fidei reuelando iō iste Nichodemus uenit ad ipm ī secreto & ext turbā alio4 ut ab ipo plenius istrueretur. seq. ex phariseis. q̄a erat de secta eo4. ipi aut cōfitebātur resurrectiōe; & spūales creatūras. de qbus loqbatur xps. & iō ex hoc erat qdām disposit ad audiendū doctinā eius. Nichodemus noīe. hic exp̄mitur ad ondendū famā ipius. Princeps iudeo4. ī hoc ondr dignitas eius. Tunc eīm pplus gubnabatur p doctores & sacdotes licet .n. xps apłos uocatos ad fidē uoluit eē simplices ut ī pribus: ne doctina fidei sapiētie humane ascriberetur. ita et a pncipio uocauit aliqs litratos ne ipa cōteptui haberetur qi a sol simplicibus recepta. hic uenit ad ihm nocte. nō eīm audebat uenire ī palā ne de sinagoga expelleretur ut dr infra. ix. cap. de parentibus ceci nati. q eu ppr hoc nō audebāt xpm cōfiteri. & dixit ei. Rabi scimus q̄a a deo uenisti magister. i. certū est m q tua doctrina est uera & a deo data & nō humanitus conficta. & subdit causā dicens. Nemo eīm pot hec signa facē q tu facis n fuerit ds cū eo. sic enī certitudo ūitatis het in iis q subiacet facultati nat rōnis p reductionē ad pa pri. ita ī iis q excedit rōnē per uera miraclā q sūt sufficiens testimoniū; q doctina p talia cōfirta pcedit a ueritate pma. minus dicit iste Nichodemus & pio sigficauit. q̄a p talē cōfessiōe; ondit se desiderare ab eo plenius īformari. Rñdit ihs hic ponitur x rñsio. q̄a uidebat nichodemū humiť & uere qrere doctinā x qtū ad secta fidei. & iō icepit a pō sacramēto s. bapti. q est regenatio spūal & p cons nccia ad salutē. & hoc ē qd dr. rñdit ihs & dicit ei. Amē amē dico t n quis renatus fuerit denuo. i. iteru p gnatiōe; spūalē. n pt uidē regnū dei. Visio enī dei p eēntiā sibi soli competit p nām. hoibus aut cōpetē nō pot n p grām. p quā trahuntur hoīes qdām ad nām diuinā. ut hr. 2º. pet. i. Magna et p ciosa pmissa donauit ut p hoc efficiamini diuine natē cōsortes. hoc aut nō pot eē p gnatiōnē carnalē q solū facit filios hoī. & iō ad hoc reqrit gnatio spūal per quā hoies

sit filij dei. & p cons̄ h̄edes uite celestis / sed
cont̄ hoc uidet̄ qp patres ueti̇s testamenti
saluati sunt q̇ tn̄ nō fuer̄t baptizati. Dice
dū qp tunc nō erat ī p̄cepto. cōsecuti sē tn̄
spūalē uitā p grām ī fide x̄ uenti. & sic ha
buer̄t rē baptismi. hūerunt et ipm̄ ī figa
ī aliq̊ correspōdente p quod tolerabat̄ pc̄c;
origīale. Dix̄ ad eū Nichodem9. hic conr
doc& xp̄9 modū & q̄litatē gn̄ationis spūal
& diuidr̄ in duas. q̇a p̄o pōitur nichodemi
obiectio. 2°. x̄ rn̄sio. ibi. Rn̄dit ih̄s / xp̄s
enī dixerat esse necessariū ad salutē rege
nerari. iō ut modū huiꝰ gn̄atiōis melius
Nichodem9 intelligat arguit cōt̄ predicta
dupl̄r. p̄o m̄ ex etate q̇a ille q̇ nascit̄ est
puer. a senectute u°o nō p̄t aliq̇s redire
ad puericiā. ḡ regn̄atio uidet̄ īpossibil̄. &
hoc est qd̄ dr̄. Dixit ad eū Nichodemus
q̊modo p̄t homo nasci quū sit senex. erat
enī assec̄tiens sensui l̄rali. & iō arguit de
gn̄atiōe carnali. 2°. arguit ex q̄ntitate nas
centis que est parua ut possit icludi ī u̇tro
matris. & iō uidet̄ īpossibil̄e qp ille renas
cat̄ q̇ iā est pfecte q̄titatis. & hoc est qd̄ dr̄
Nūqp pot̄ in uentrē matris sue it̄ato ītre
& renasci q̇ī dicat. nō. q̇a q̄titas n̄ pmittit.
Rn̄dit ih̄s. hic pōitur x̄ rn̄sio & diuidr̄
ī duas. q̇a p̄o rn̄sio eiꝰ pōit̄. 2°. ad hoc exm̄
īducit ibi. Spūs u̇ uult. ī p̄a igit̄ parte
dicit qp illa regen̄atio de q̄ loq̇tur nō est
carnal̄ sed spūal̄. iō nō ualet̄ argumēta
que pcedūt de gn̄atiōe carnali. Propter
qd̄ modū huiꝰ gen̄atiōis spūal̄ saluator ex
plicat conr̄. d. Amē Amen dico tibi. n̄ qs
renat̄us fuerit ex aq̄ & spū sc̄o & c̄. q. d.
illa gn̄atio de q̄ dixi sic est ītelligenda
ī q̄tum aq̄ lauat ext̄iꝰ & sp̄s sc̄s interius
& lotio tal̄ bn̄ dr̄ generatio q̇a p hāc effi
ciunt̄ hoīes conformes u̇bo īcarnato q̇ ē
filiꝰ dei natal̄ / ī q̄tū in hac gn̄atiōe ē ad
sensibile correspondēs carni. s. aq̄. & est
aliq̇d īuisibile correspondēs u̇bo. s. gratia
Vn̄ seq̄. Quod natū est ex carne. i. secūdu;

ueritatē carnal̄ generatiōis caro est. i. cōs
tituit̄ in uita carnali tm̄. & qd̄ natū ē ex
spū. m̄ predicto spūs est. i. cōstituit̄ ī uita
spūali. & iō cōcludit. Nō mireris. i. n̄ debes
admirari. q̇a dixi t̄: Oport& uos nasci de
nuo. q̇a n̄ loq̄r de gn̄atiōe carnali de q̄ tu
sic̄ arguis. sed de spūali. Spūs ubi uult. h̄
saluator ad predicta adducit sensibilit̄
exm̄. scd̄m Chrisostomū q̇ hoc expōit de
uento mat̄iali cuiꝰ pn̄cipiū ig̊ratur & silr̄
u̇ finis t̄minat̄ & tn̄ sonus eiꝰ sensibil̄r pci
pit̄. sic est ī gn̄atiōe spūali. q̇a sp̄s sc̄s qui
est pn̄cipiū huiꝰ gn̄atiōis. & silr̄ b̄titudo
et̄na que est eiꝰ finis a nob̄ nō pcipiunt̄
sed credunt̄ tm̄. aqua at̄ ext̄ior & forma
u̇boꝝ pcipiūt̄ p sensū. & hoc est qd̄ dr̄. Sp̄s
i. uentus. u̇ uult ē spirat. i. īflat. si at̄ arguā
cont̄ hoc sic̄ arguit Aug°. qp hoc u̇bū de spū
sc̄o intelligit̄ / pot̄ dici sustinendo dictum
chrisostomi qp uolūtas in sc̄ptā aliq̄n acci
pit̄ p nichilatiōe n̄ali. & hoc m̄ accipit̄ hic.
& uocē eiꝰ audis. sensibil̄r pcipiendo. &
nescis un̄ ueiat aut q̊ uadat. si arguat̄ cōt̄
hoc ut arguit Aug° qp omnes cognoscant
uentū uenire ab austro uel aq̇lone. & nō
uadit ī partē oppositā. p̄t dici qp hoc u̇bum
est tm̄ in gn̄ali. sed ī qua parte t̄re det̄miate
u̇sus austrū incipiat tal̄ uentꝰ Qui flat ab
austro ut u̇ terminet̄ det̄minate oīo ig̊rat̄.
Sic est oīs q̇ natus est ex spū. Q̇a sic̄ dictū
est ī tali gn̄atiōe est aliq̇d occultū & aliq̇d
patens ad sensū ppr argumenta predicta
q̄ tn̄ sūt solubilia. ut uisū est. Dic̄ Aug° qp
predicta l̄ra de spū sc̄o intelligenda est qui
ī pph̄is & ī scripturis sacris loq̄. uox at̄ pph̄aꝝ
& sc̄ptura eoꝝ sensu pcipit̄. sed pn̄cipiū hui9
scripture. s. sp̄s sc̄i & eiꝰ finis. s. b̄titudo celestis
nob̄ occultat̄. & sola fide tenent̄. & ista ex
positio uidet̄ rōnabilior. q̇a nichodem9 erat
ī sc̄ptis sc̄is instructus. & iō magis uidet̄
qp saluator sibi dederit exēplū de talibus
q̄ de uento mat̄iali. & tūc est plana l̄ra. s.
ubi uult spirat. q̇a n̄ inspirat hoīes ex n̄ali

· ar9 · cazilla

+ · i ·

Aug°

· Aug°

+ · q̇a uentus mat̄ialis nō h̄t uolūtatem nec a se mouet̄ : p̄t̄ qp dicit augu°

necessitate sed ex mera libalitate. Et uocē eius audit. in scriptis pphārū que legūt i sina gogis iudeorū. Et nescis unde ueiat aut quo uadat. qa pncipiū inspirans & finis ultimus huius ispirationis sibi occultatur ut dic tū est. Sic est oīs. & c. exponatur sic supra. Rndit Nichodemus. Hic conrondit salua tor causā efficacie q est i spūali gnatione & diuidr in duas. qa po circa hoc ponitur Nichodemi itrogatio. 2°. x rnsio ibi. Res pōdit ihs. Circa pmū sciendū qp cosuetu do qdā nā est ut dic phs li de me. & re. & io qa iste Nichodemus erat assuetus legi Mosaice q promittit carnalia. io ñ potat cape spūalia. Propter qd qrit ultio circa predicta. d. Quom possunt hec fiē. Rndt. Hic poitur x rnsio et diuidr in duas. pmo rephendit nichodemi tarditatē. & 2°. on dit baptismat efficacie causā. ibi. Et nemo ascendit. Arguit at tarditatē nichodemi ad itelligendū & credendū predicta ex tbo. po ex cōditioē audietis q erat doct & pit in lege & p cons deberet talia cogs cere. Et hoc est qd dr. Tu es magr i israel & hec igras. Sed posset as dicere qp ñ erat mirū si talia igrabat. qa ñ ptinebāt ad uet testamentū i quo erat instructus. Dicēdū qp i lege Moisi figatie cōtinebatur baptism secdm qp dicit apls. i. chorin. x. oēs i moise baptizati sunt i nube & i mari. qa i utroq fuit baptismus figatus. legis at doctores de bebāt scire figas eius. Itm in pphis. qd fre qnt legerat exprimitur baptismus. eze. 36. Effundā sr uos aqua mundā & mūdabi mini ab oibus iqnamētis uris. It. zach. 13. In die illa erit fons pates domui Dd & ha bitantibus israel i ablutioē pecco4 & mes truate. Scdo arguit tarditatē nichodemi ex cōditioē pdicta dicēs. qa xps dicebat ea q certitudinalr sciebat. io cito debebat acqescere & maxie qa eius doctrinā cōfes sus fuerat a deo datā. & hoc est qd dr hic. Amē amen dico t qa qd scimus loqm. & qd

uidimus testamur. xps eni secd diuinitatē ht eandē sciam cū pre. i humana et natā cogscat oia que cogscat deus noticia uisiois io dic. Quod uidimus testam & testiōiu; nrm ñ accipitis. qa pauci iudeo4 cōpatie crediderut x. iste et nichodemus erat ad capiēdū que dicebat tardus. 3°. arguebat eū de conditioē matie de qua erat sermo que est facit ad intelligendū respctu ema natiois ubi a patre. sps scā ab u tq;. & ma xie qa i lege i q iste erat excitatus p ab solutioēs aliqs amouebantur imūdicie aliq & io de facili deberet cape qlr p ablutioē; aque extius & utute diuinā intus fit ab lutio aie. Et hoc est qd dix. si trena dixi uob & nō creditis. Regnatio spūal trea pot dici i qtū efficitur in terra & sub elem to sensibili. s. aqua uel dr trena qa ad hoc iduxerat ex sesibile de ueto flāte i tra secdm expositioē; chrisostomi pdcta;. Quom si dixero uob celestia credetis. ce lestia hic uocat emanatioē; psona4 i di uinis q est ualde ardua & de difficili in telligibit. Et nemo ascēdit. Rephēsa eius tarditate saluator pcedit ad reddēdū causā efficacie q est in spūali gnatioē. & diuidr i duas. Qa po facit qd dictū est 2°. manifestat ppositū ibi. Sic deus dilex. Prima i duas secdm duplicē causā quā assi gnat. 2a poitur ibi. Et sic Moises. Circa primū sciendū qp causa pncipat efficacie baptismat est mysteriū icarnatiois per quā filius dei uniuit sibi humanā natam i mūdū descendendo. natale est at qp ql; res ad locū sue origis reūtatur. io uerbū in carnatū ad pre; redire pt ascēdēdo. & qa p gnatioē; spūalē hoies efficiuntur mebra eius & ipi uniuntur & p cons cū ipo ad ce lestia trahuntur utute uerbi icarnati sic soluta qo nichodemi qua qrebat qm posset hec fieri. & hoc est qd dr. Et nemo ascen dit i celū ñ q descendit de celo. Qa sic dic tū est hoies ñ ascendūt illuc ñ in quātu;

efficiunt̃ mẽbra ũbi ĩcarnati. & qͣ ũbũ
nõ descẽdit de celo p motũ localẽ celũ di
mittendo sed carnẽ de nouo sibi uniẽdo
iõ ad hoc denotãdũ subdr̃. filius hoĩs q̇ est
ĩ celo. Ex hoc loco Valentinus accep̃ occõe;
errãdi dicens q̧ dei filius corpus celeste attu
lit & p uĩginẽ transijt nihil de ea sumẽdo.
hoc aut̃ p; erroneũ & euanglio cõtriu;
Quia hoc m̃ xp̃s ñ eẽt filius uirgĩs. ite xͦ
ñ eẽt & hõ qͣ corpus celeste ñ pt̃ informa
ab aĩa quũ sit for̃ corporis ph̃ici orgãici
qđ ñ pt̃ cõpete corpori celesti. & sicut
Moises. hic põitur. 2ͣ causa efficacie bap
tismat̃ que est meritũ passioĩs xͦ. qđ in
bapti opat̃. & hoc tangit̃ quũ subdit̃.
& sic exaltauit Moises serpentẽ ĩ deser
to ita exaltari oportet filiũ hoĩs. De hoc
serpẽte hr̃ nũi. xxi. & fuit figã passioĩs
xͦ qͣ hũit sĩlitudĩe; ueneĩ in q̃tũ dicebã
serpẽs. fuit tñ sine ueneno qͣ erat eneus
sic xͦ hũit sĩlitudĩe; pc̃ci ex carne passibi
li. fuit tñ oĩno siñe pc̃co. & iõ si aspect⁹ serpẽtis
enei saluabat a corporali morte, ita exal
tatio filij hoĩs a morte sp̃uali. & restituit
hoĩem uite et̃ne. iõ seq̇tur. Vt oĩs q̇ credit
ĩ ip̃m ñ peat sed h̃eat uitã et̃nã. Notandũ
et̃ q̧ xͦ crucifixio dr̃ exaltatio. qͣ eius corp⁹
fuit exaltatũ ĩ cruce sic uexillũ ĩ aere
ad debellandũ aereas p̃tates. scd̃m illud
hebre. 12. Curram⁹ ad ppositũ nob̃ certam̃
aspiciẽtes ĩ actorẽ fidei & c̃. & qͣ p pas
sioẽ; meruit exaltatioẽ; scd̃m q̧ dr̃ phil.
2ͦ. hũiliauit semetipũ; factus obediens
usq; ad mortẽ. mortẽ aut̃ crucis. ppr̃ qđ
& deus exaltauit illũ. Sic deus. hic cõtr̃
maĩfestat causã p̃dictã. & diuidr̃ ĩ duas.
qͣ pͦ oñdit ppositũ. 2ͦ. remou& qđdam
dubiũ. ibi. Non eñ; supius dixĩat q̧ effica
cia baptismat̃ pueĩt ex misterio ĩcarna
tioĩs. iõ declarat q̃lr̃ ista ĩcarnatio sit fc̃ã
d. q̧ ñ est facta ex humano merito nec
ex necessitate, sed gratuita dilectione
dei ad nos. & hoc est q̧ dr̃. Sic eĩm deus
dilexit mũdũ ut filiũ suũ unigenitu;
dare&. q̇ est bonũ ĩfinitũ. ex q̇ apparet
maxĩa dei dilectio. qͣ diligere est uelle
alicui bonũ. ip̃e at̃ uoluit nob̃ uoluntate
efficaci bonũ ĩfinitũ. qͣ dedit nob̃ filium
suũ. ut oĩs q̇ credit ĩ ip̃m ñ pereat sed ha
beat uitã et̃nã. Ex hoc errauer̃t aliq̇ he
retici dicẽtes q̧ credentes ñ dãnabũt̃ etiã
si moriunt̃ in pc̃co mortali. & cõfirmãt
dictũ suũ scd̃m dictũ apli. ĩ. chorĩ. 3ͦ. Fũdamẽ
tũ eñ; aliud neĩo pt̃ ponere & c̃. & seq̇tur
si cui⁹ opus asserit detimẽtũ patiet̃ ip̃e at̃
saluus erit. sic tñ q̃si p igne. p fũdamentũ
eĩm istud ĩtelligit̃ fides. & iõ si scd̃m hoc fũ
damentũ ponãtur opa cõbustione digna
ppr̃ talia hõ punietur ad tp̃s tñ finalit̃
saluabit̃. sed hoc est erroneũ & ĩpbat̃ per
dictũ apli ad gat̃. 5. maĩfesta sũt opera
carnis. q̇ sunt fornicatio ĩmunditia. ĩpu
dicitia & c̃. Seq̃ q̇ talia agũt regnũ dei ñ
cõsequent̃. ex q̇ pat& q̧ ñ solũ dãnabũt̃
aliq̇ ppr̃ ĩfidelitatẽ sed et̃ ppr̃ alia peccata
mortalia. & iõ dicẽdũ q̧ saluator nõ ac
cipit hic fidẽ tñ p h̃itu fidei informis. s;
fidei formate p caritatẽ. & certũ est q̧ ta
lis saluabit̃. & ad hoc denotandũ dic̃. Vt
oĩs q̇ credit ĩ eũ. s. tẽdendo ĩ eũ p caritatẽ
ñ pereat. & c̃. ad dictũ apli p̃allegatu;
ĩ cõtrium dicẽdũ q̧ loq̇t̃ de pc̃cis ueĩalibus
scd̃m q̧ exponũt doctores. & ego tũc ple
nius dicã si cõtingat me scd̃m ũllũ locũ scͨbere.
P pc̃cis at̃ ueĩalibus fideles tp̃orali puniũt̃
igne p̃gatorij tñ finalr̃ saluant̃. Nõ eĩm
misit. hic remou& qđdã dubiũ & diuidr̃
ĩ duas. qͣ pͦ fac̃ quod dictũ ẽ. 2ͦ. declarat
qđdã dictũ ibidẽ. ibi. hoc at̃ est ĩ iudiciũ.
Circa pmũ sciendũ q̧ aliq̇ scpt̃e loquendo
de. 2ͦ. aduẽtu xͦ ĩ mũdũ. dicũt ip̃m ueĩre
ad iudicandũ. & iõ ne aliq̇ credat̃ q̧ hoc
debeat fieri ĩ pͦ eius aduẽtu hoc remouet
dicẽs. Nõ eĩm misit d̃s filiũ in mundũ ut
iudice& mũdũ. s. ĩ pͦ aduentu suo. tũc eĩm
ñ ueĩt iudicare sed magis iudicari p mũdi

salute: io seq. Sed ut saluet mūdꝰ p ipm̄. &
pbat coñr hic dictū. qa ī pͦ aduētu xpi
aliq credebāt ei & alij nō credebāt. & ē
diuisio p ī mediata quiā iter cōtradictō
ñ sit mediū. sed ñ ueīt ad iudicandū nō
credentes nec credentes ut statī patebit
gͦ &c̄ & hoc ē qd seq. Qui credit ī eū non
iudicat. i. nō hr̄ causā unde cōdemnetur
Qui at̄ nō credit iā iudicatus est. i. hr̄ ī se
causā maīfestā sue cōdēnatiōis. sic ille dr̄
mortuꝰ q hr̄ ī se caām maīfestā mortis. &
hoc est qd subdr̄. Quia ñ credit ī noīe unige
niti filij dei q ueīt p salute mūdi. Veȝtñ
causa huiꝰ dānatiōis dabit executiōi ī 2ͦ.
aduētu x̄. Hoc est iudiciū. hic declarat
dictū suū uid; q ñ credētes ī filiū dei iā
hnt̄ ī se cāā maīfestā sue dānatiōis. qa st̄
ext̄ fidē saluatoris. sine q nllꝰ potuit sal
uari. & hoc est qd dr̄. hoc est at̄ iudiciū
.i. causa cōdēnatiōis. qa lux. i. xͦ qui ē lux
uera ut dictū est pͦ cā. ueīt ī mūdū carnē
assumēdo. & ī ea apparens salutē humani
gnis opando. Et dilexert̄ hoīes mag tene
bras q lucē. Tenebras īfidelitatis p̄eligēdo
& subdit cāā. & erāt opa eoꝝ mala. Ad c
ītellectū sciendū q legisꝑiti aliquā noticiā
de xͦ hūert̄ cogscentes eū esse uere xpm̄
ut pleiꝰ declarāui Mat̄. xxi. sr̄ illū locū;.
dixert̄ agricole hic est heres. Veȝtñ quia
arguebat eoꝝ uitia moti fuert̄ cont̄ eū;
īuidia excecāte illā cogtione quā de eo ha
bebāt. qa passio fortis pūtit iudiciū rōnis.
sic p; ī icōtinete q pn̄te passione iudicat ēē
fornicandū tñ ext̄ passiōe; positus iudicat
cōtrriū ut dr̄. 7. ethic̄. sic iudei odio & īuidia
moti ꝑsecuti sūt xp; & pōit ad hoc saluator
exēplū dicēs. Oīs ei; q male agit lucē odit
sic p; de adultero & de fure & de cōsilib.
& ñ ueīt ad lucē. i. ñ facit sua malefacta
ī palā. ut ñ arguant opa eiꝰ. i. puniat per
iusticiā secularem. Qui at̄ fac̄ ueritatē. i. opa
cōformia uolūtati diuine; q est ide; q ue
ritas p. Veīt ad lucē. i. ibi palā, ut ad xpm̄

qui est lux uera. Vt maīfestent opa eius
Nō ad ppā laudē sed ad dei glia; & pximi
edificatiōe;. qa in deo sūt facta. i. ūtute dī
sine cuiꝰ ūtute opꝰ meritoriū ñ pōt fieri.
Post hñ ueīt. Hic coñr pōit distinctio int̄
baptm̄ xͦ & baptismū iohis. & diuidr̄ ī tres
Qa pͦ utrq; baptismꝰ describr̄. 2ͦ. ex hoc qo o
ritur. ibi. facta est gͦ qo. 3ͦ. soluit ibi. &
rñdit iohes. Prima in duas. qa pͦ pōitur
baptꝰ xͦ. 2ͦ. pōitur baptismꝰ iohis. ibi. erat
at̄ & iohēs. In pā parte dr̄ sic. Post hoc ue
nit ihs et discipli. Ex predictis p; q ihus
loqbat cū Nichodemo ī ihrlm q est metpol
ī iudea quom gͦ dr̄ hic īmediate post locu
tiōe; xͦ cū Nichodemo. Post hoc ueīt ī iudā
&c̄. qa erat ibi ut hr̄. Ad hoc rñd& Beda.
q li post hoc ñ intelligit īmediate ī pcedē
tiū sed ī pcessu tpōris. qa post īstructiōe;
Nichodemi ueīt ī galileā & ite; reūsus
est in iudeā atr̄ pōt dici ut īmediate cō
iūgat̄ tre pcedenti. Post hoc ueīt ī iudeā
terrā. q.d. post instructiōe; Nichodemi
ī ihri; ueīt ad alia loca iudee. qa ñ tm̄ debe
bat docere ī ciuitate metpoli sed et ī alijs
& ad hoc denotādū dr̄ in iudeā terrā. tūc
cum de ihrlm ueīt uersꝰ iordanē ū hoīes
cōggabant ad baptismū ut sic īciperet bap
tizare scdm̄ q iohes de eo pdixat ut sup
dictū est iō subdr̄. Et illic demorabatur
cū ill & baptizabat. Sed contriū uidet in
fra. 4. cā. ū dr̄ q ihs ñ baptizabat sed tm̄ dis
cipli eiꝰ. dicēdū q pͦ ipē baptizauit disci
pulos suos ut hic dr̄. postea soli discipuli
baptizabāt xͦ circa altiora docēda occupato
& sic ñ est cōtradictio. de hoc tñ baptisma
te dicet pleniꝰ ī fine huiꝰ cap. Erat at̄ iohs
hic coñr pōit baptismū iohis dicēs. Erat
at̄ & Iohns baptizans ī ennō. Iux psalim
est oppidū iux iordanē & dicit aliq q
alio noīe uocat salē. & est locus ū regnāu
Melchisedech ut hr̄ geñ. 14. sed hoc ē fl̄m
qa salē ū regnauit Melchisedech idē est
q ihrlm qa ipm̄ edificauit melchisedech

beda

ut dicit ysidorus li. xv. ethi. & primo dicta
est Salē .i. pacifica ex cōditione regis qui
regnauit in pace. Postea dicta ē iherusalē
a tpore q̃ Abrahā uoluit ibi offerre ysaac
filiū suū/ q̃a locū illū appellauit dñs uidet
ut hr gen. xxii. & iō ihrlm ĩtpretat̃ uisio
pacis. quia cū p̃a ĩterp̃tatiōe addita ē ui
sio/ Subdr at causa q̃re iohnes baptizabat
iuxta Salim quū dr q̃a aque multe erant
illuc. Est et intp̃tatio ei9 qđ dr ĩ Ennō
Ennos eñ hebraice dr aqua. Veniebant
hoies & baptizabant/ Sed uidet̃ q baptis
m9 iohis stati debuit cessare baptizato x̄
quē ad ipm maifestandū ordiaret̃. ut
sup̃dictū est. Dicēdū q ñ stati cessauit
ne crederet̃ totalr reprobād9 sic baptis
mata quib9 phisei utebant̃ ut dr Mat
vi. cᵒ. Item quia sic añ baptismū x̄ iohs
baptizabat ĩ noĩe x̄ uēturi. sic post bapt
x̄ illos q̃s baptizabat ad xpm mittebat
pleni9 instruendos. & sic cōfirmabat suū
testimoniū de xpo. Seq̃. Nōdū eñ iohes
miss9 fuerat ĩ carcerē. Hoc addit ad ostē
dendū q texit historiā quā alij euāge
liste dimiserāt incipientes describe facta
x̄ post ĩcarceratiōe iohis. Facta est ergo.
hic ex p̃dictis mouet̃ q̃o q̃a discipli iohis
zelantes p magro suo uoluert preferre
baptismū suum baptismo x̄. & hoc est
qđ dr. Facta est ḡ questio a discipłis iohis
indiscrete p magro suo zelantes. cū iudeis
i. x̄ discipłis & alijs ad baptismū x̄ ueien
tib9. de purificatiōe. i. de bapt̃. q̃a isti dice
bant baptismū ip̃ meliorē. q̃a xp̄o illos
quos baptizabat nō mittebat ad iohnem.
Et uenerūt ad iohnē. Moti zelo ĩdiscreto
& dixerūt ei. & p̃posuert q̃tuor ex q̃b9
Iohnes posset prouocari. primū est p̃cedes
excellentia iohis respectu ihu x̄. qđ nōt
quū dr. Rabi q̃ erat tecū trans iordanē. q̃i
discipłs cū magro. Scđm est beneficiū a io
hāne x̄ ĩpensum quū subdr. Cui testimo
niū phibuisti. q.d. p te est in auctoritate

Terciū est usurpatio officij alieni quū sub
dit. Ecce hic baptizat. q.d. tuū officiū usur
pat. Quarta est minoratio iohis quū subdit
Et omnes currūt ad eū. q.d. de te nō curāt.
Rndit iohes. hic ponit questiōis solutio.
& q̃a discipli iohis notabāt x̄ de hoc q of
ficiū iohis usurpabat. & de hoc q fama io
hānis p hoc decrescebat/ iō iohes in sua solu
tiōe sic pcedit. q̃a p̃o ondit primū ēe falsū
Scđo ondit .2ᵐ. esse iustū. ibi. Illū op3 crescē.
Prim̄ ondit p hoc q iohes nō baptizabat
ñ sic p̄co xpi. & iō x̄ baptizans ñ usurpa
bat officiū iohis sed magis exercebat off̃
a iohñe p̄conizatū. & hoc est qđ dr hic. ē
Rndit iohes & dixit. ñ pt hō q̃cq̃ accipe
ñ fuerit ei datū de celo. q̃a oīs ptās a deo
est. & iō scdm distinctiōe collonis diuīe
distingut̃ officia. iohes autē nō accep auc
toritatē a deo baptizandi ñ ad denūcian
dū xpm & p̄parandū hoies ad suū aduē
tū. & hoc est qđ dr. Vos ipi m̄ testimōiū
phibetis. i. phibere debetis. q̃a a me audis
tis. q dixeri. Nō sū ego xp̄s. sed q̃a miss9
sū añ illū. pp qđ baptizando nō usurpat
officiū alienū. qđ probat̃ p hoc qđ subdit
Qui hēt sponsā sponsus est. i. hēt officiū spōsi
qđ est generare filios. & iō offm x̄ ē bapti
zare. p qđ regenerant̃ filij de spōsa xpi q̃
est ecclia. Amicus at sponsi qui stat & au
dit cū gaudio gaudet ppr uocē spōsi. i. de
bet congaudere sponso filios generāti. Si
eñ officiū generandi ex sponsa sibi acciperet
nō est amicus sponsi sed inimicus & adul
ter esset. q.d. iohs de hoc q x̄ baptizat ñ
debeo dolere sed magis gaudere quū sim
ei9 preco & amicus. ppr hoc subdr. hoc ḡ
gaudiū meū ĩpletū est. & nōndū q iohes
uocat se hic x̄ amicū. sup̃ at se uocau seruū
& ĩdignū. d. cui9 nō sū dign9 ut soluā ei9
corrigiā calciamēti. cui9 est causa. q̃a uide
bat discipłos suos reprimere uolentes ip̄ ad
ĩuidiā mouere cont̃ xp̄. ut patet ex p̄dcīs.
iō hic uoluit magis loq̃ caritatiue. oportet

illū. Hic ondit secūdū ēe iustū .s. famam
suā diminui. & crescere famā xi. & diuidr
i duas. qa pō ondit ppositū. 2º. concludit
pncipalē intentū. ibi. Qui credit i filium
Primū probat qtuor rōnibꝰ. Prima sumit
ex altitudie origis xi cuius origo desursū
est. & qtū ad deitatē sicut patuit pō cap
et qtū ad humanitatē. qa corpꝰ xi formatū
est ūtute sps sci. & hoc est qd dr. Illū opꝫ
crescere in claritate fame & auctē apud
hoies qa in se ipo n augetr. Me at minui
sic lucifer minuitr in claritate qtū ad ap
parentiā oriente sole. & auctas precois
adueniente iudice. & huiꝰ rō subdr. Q de
sursū uenit .i. origiatꝰ est & qtū ad diui
nitatē & qtū ad humanitatē ut predicto.
sr omnes est .i. auctē & dignitate debꝫ
omnē creatā precellere. quia qto origo
alicuiꝰ est altior, tanto debetr ei maior ho
nor. Scda rō accipitr ex certitudie doctrine
xpūs in natā diuina ht eandē sciā cum
patre. i humana nā cogscit oia q ds cogscit
noticia uisiois. io pt certitudialr docere
et altissia. io debetr ei excellentia maxia
& hoc est qd dr. Qui de tra .i. hō omis hō
pter xpm cuiꝰ corpus formatur ūtute seis e
xistentis de tra a diuino sic & alia mix
ta ut patꝫ. 2º. de genera. de terra est .i. p
hoc constituitr in uita trena. & p cons nō
p loqui n de trenis qtū est ex se. io sequtur
& de terra loqr. licꝫ eni iohs & alij sci locu
ti fuert de celestibꝰ hoc erat i qtū erat il
luminati a deo. sed atr est de hoie xi rōe
pdicta. io subdr. Qui de celo uenit qtū ad
origiem ut predicto. Sup omnes est. qtū
ad doctrinā quia pt loq celestia & diuina
que certitudialr cognoscit & i qtū ds et i
qtū hō. ppr qd seqr. & qd uidit & audiuit.
licꝫ eni heat eandē sciam cū pre i qtū ds
tn ht eā a patre sic et essentiā. & hoc sigfi
catur p audire. In qtū at hō ht aliā sciam
a deo ifusā. & sic in qtū hō & in qtum ds
a pre audiuit. hoc testatur. docendo. & sic

patꝫ certitudo testimonij. qa p uisū &
auditū. & testimoniū eiꝰ nemo accip .i. pau
ci. copatiue sic coiter dr. Nemo ē i foro .i.
pauci. qa pauci de iudeis crediderūt i aduē
tu xi. Qui at accipit eiꝰ testimoniū. crede
do. signauit .i. monstrauit. qa ds uerax
est. adiplendo pmissū de filio iā misso
sic ante mittendū promiserat p pphetas
& concludit excellentiā doctrine ex p
dictis dicens. Quē eni misit ds ūba dei loqr
ppa ūtute. Alij aut nō possūt hoc facere
n ūtute ipiꝰ. Tercia rō accipit ex plenitudie
grē sic eni ex corpore i capite corporis nālr
sunt omis sensus. in alijs at mēbris st parti
cularitr. sic i xpo capite nro est ois plenitudo
grē. in alijs autē diuisim. & io excellen
tia dignitatis & honoris xi debetr pre alijs
& hoc est qd dr. Nō eim ad mensurā dat
ds spm .i. grām hoi xi. n qr eiꝰ grā habi
tualis sit infinita sed qa ht grām scdm oēm
eiꝰ rōnē & effectū. sic si hretur albedo scdm
omnē gradū possibilē ipiꝰ dicetr hri sine
mensura. Alio modo et dr hoc ex respectu
ad capacitatē aīe. Si eim aliqs ueniens ad
fluuiū hauriat aquā qtū pt uas capere
dr accipe sine mensura. licꝫ uas sit deter
minate mensure. sic i pposito qa tota ca
pacitas aīe xi fuit repleta grē io dr eā ac
cepisse sine mēsura. Qrta ratio accipitr ex
xi filiatioē. qa est dei filiꝰ nālr & unigenitꝰ.
Alij at qtūcunq sci et angeli sancti beati
n sunt nisi filij adoptiui. & io sibi debetr
excellentia reuerentie & honoris. & hoc est
qd dr. Pater diligit filium. & oia dedit
i manu eiꝰ. qa in qtū deꝰ ht eandē potē
tiā cū pre sicut & eandē eēntiā. sed hoc
ut accipiendo li diligit nō tenetr causalitr
qa filiꝰ n pcedit a patre uoluntate nālr
sed tenetur comitatie & p modū signi qa
dilectio cōcomitatr pductioē filij. scdr i qtū
hō omia tradita sunt i manu eiꝰ ut hr Mat
ulti. Data est m ois ptās i celo & in terra
& hoc accipiendo li diligit tenetr causalitr

quia dilectio diuina est causa omnis alterius
doni. & sic est causa omnium donorum que fuerunt
sunt in humanitate x. Qui credit. hic conclu
dit principale intentum. quia intentio iohannis
baptiste ista dicentis erat inducere disci
pulos suos ad credendum ipsi x. cuius erat
precursor & preco nuncius. & hoc est quod
dicitur. Qui credit in filium habet uitam eternam. quia
habet gratiam que uirtualiter continet beatitudinem
sicut semen arboris ipsam arborem. Qui autem in
credulus est filio non uidebit uitam eternam
quantum ad penam damni. que est carentia doni ui
sionis diuine. Sed ira dei manet super eum
scilicet damnatum. quia nullo modo potest euadere. Ad e
q° maiorem euidentiam eius quod dictum est quod xps
baptizabat & discipuli eius queritur quale fuit
illud baptisma. & arguitur quod non fuit bap
tisma xpi quia baptismus x habet efficaciam a
passione ipsius. ergo illam non precessit. quia effec
tus non potest precedere causam suam. xps autem
nondum passus fuerat. ergo & cetera. Item si aliqui fu
issent baptizati baptismo x ante eius ascen
sionem in celum. hoc maxime uideretur esse uerum
de apostolis & x discipulis. hoc autem non est uerum quia
xps uolens ad patrem ascendere dixit eis.
Iohannes autem baptizauit aqua. Uos autem baptiza
bimini in spiritu sancto & cetera. ut dicitur act. i. baptis
mus autem x est in spiritu sancto. ut patet ex predictis
aug° post cap. ergo et cetera. Contrarium uidetur per dictum Aug.
super istum locum. quia dicit quod ihs baptizabat ut do
minus. hoc autem est baptizare baptismo suo
ergo et cetera. Responsio. in hac questione & consimilibus que sunt
de illis que non possunt per rationem sufficienter
inuestigari nec earum ueritas habetur per expressam
scripturam tenendum est quod illud est magis
consonum scripture & rationi. & ideo secundum hunc
modum in hac questione sic procedendum quia non est
expressum per scripturam quale fuerit illud e
baptisma sciendum ergo quod chrisostomus dicit
cris° quod fuit illud baptisma iohannis tantum. quia secundum
ipsum baptismus x nondum erat institutus. cuius
ratio est quia in baptismo x datur spiritus sanctus qui non est
datus ante x resurrectionem secundum quod dicitur infra

iii. cap. Nondum erat spiritus datus quia nondum erat
ihs glorificatus. & ideo dicit quod apostoli ante passionem
glorificationem baptizabant tantum baptismo iohannis. De x
autem dicit quod ipse non baptizabat ut dicitur cap
sequenti. sed pro tanto dicitur baptizasse in hoc
capitulo. quia actio suorum discipulorum ei attri
buitur sicut factum serui attribuitur domino. sed ista
non uidentur consona scripture. quod enim dicit post
baptismum x non esse institutum ante resurrec
tionem. non uidetur uerum quia sacramenta x ex
sui instanti gratiam conferebant. & ideo tunc
uidetur baptismus x institutus quando data est
uirtus producendi istum effectum. hoc autem fuit
quando xps a iohanne baptizatus tactu carnis
sue uirtutem regenerandi contulit aquis. & hoc
tenetur a doctoribus licet necessitas utendi
hoc sacramento fuerit inducta post passionem
quia in passione x terminata sunt figuralia
sacramenta. hoc etiam dicit Aug. in quodam aug°
sermone epiphanie. ex quo xps in aquis
tingitur. ex eo omnium peccata absoluit aqua.
absolutio autem auferens peccata non est aliquid nisi
xpi baptismus ergo & cetera. Item quod dicit 2° apostolos
baptizasse baptismo iohannis. non uidetur uerum
quia ibidem dicitur quod discipuli iohannis mouerunt brigam
& questionem de baptismo x & suorum discipulorum
quod non esset nisi xps & eius discipuli baptizas
sent baptismo iohannis quia non cederet ad iohannis
detrimentum ut eius discipuli insinuabant
sed magis ad honoris augmentum. preterea
si fuisset tantum unum baptisma iohannis & apostolorum
quo illa de diuersis baptismatibus non haberet
locum. quod — autem dicit 3° xpm in propria persona
non baptizasse sed tantum per discipulos suos. non uidetur
uerum. quia ut dicitur act. 1° cepit ihs facere &
docere. & ideo non est uerisimile quin ipse bap
tizauerit per se ipsum. & confirmatur per hoc
quod alia sacramenta xps per semetipsum primo
exhibuit sicut patet de eucharistia. quia ipse
ipse corpus suum consecrauit & formam consecran
di apostolis tradidit. similiter sacramentum confirmationis
per manus impositionem exhibuit per semetipsum
& ideo non est uerisimile quin sacramentum bapt. per

semetip; excuerit quũ sit pmũ sacramẽ
aug⁹. tũ. & io dicendũ scd; aug. qr xᵒ baptizaũ
discipulos baptismo suo. s. aqua & spũ scõ
ut dr in hoc cã qr ipẽ baptizabat postmodũ
tñ offim baptizandi eodẽ baptismate disci
pulis reliquit intentus doctrine & pre
dicationi sicut & apls Paulo paucos per se
baptizauit ut possꝫ predicationi fideli9
intendere. ut hr po. ad chorin. & qa ibi
dem subdit. Non eni misit me xp̃s bap
tizare. s. pncipalr. sed euangelizare. Et
aug⁹. hoc est qđ dicit aug. in eplã ad Celenti
anũ. Credibile est aplos fuisse baptizatõ
bapti xᵒ. Nec eim misterio baptizandi de
fuit ut hrẽt baptizatos seruos per quos
ceteros baptizarꝫ qui nõ defuit huĩlita
tis misterio qñ eis pedes lauit. auctas at
illa q hẽt ioh. vii. Nondũ eni sp̃s dat9 ẽ
et c̃. intelligit de datiõe sp̃s sci in signo
uisibili. & hoc m̃ nõ dabat in bapti xp̃i
ante ei9 ascẽsionẽ. dabat tñ inuisibil gr̃a
sp̃s sci sicut & modo. Ad pmũ dicẽdũ qr
baptismo hr efficaciã a passiõe xᵒ. nõie
suppositi diuini a quo et ipã passio utu
tem habebat. eadẽ at erat psona añ passi
onẽ & post. & p consequens erat eadem
causa efficacie sunt i baptismo ab istitutio
ne ipi9 qñ ex tactu carnis xᵒ data ẽ adqs
uituis regenerandi. Ad. 2ᵐ. patꝫ ex dictis
qr apli añ passiõe; baptizati fuert bapti xᵒ
qđ dictũ est eis postea. Vos aut baptizabim
ni spũ scõ. & c̃. nõ intelligit de bapti sacmẽ
tali sed de infusione spũs sci in sig uisibili
que dr baptismus silitudinarie. qa i bapti
qđ est sacramentũ dat gr̃a inuisibil sp̃s sci
sub ablutiõe aque uisibilis. Capl̃ Qrtum

UT ERGO COGNOVIT. Postq euan
gelista determinauit de effectu
gratie quo ad iudeos. hic detmĩat
de deriuatiõe ipi9 quo ad gentiles. & qa
xᵒ doctrina duplr deriuata est ad credẽtes
s. p doctrinã & p miracula ut hr Mar. ultiõ.
Sermonẽ confirmante sequẽtib9 signis ꝛ.

Igit pᵒ agitur de deriuatiõe ei9 p doctrinã;
2º. p miracla ibi. Post duos dies. Prima diui
ditur in tres. Qa pᵒ ponit doctine xᵒ oportu
nitas. 2º. ipiui9 qualitas ibi. Venit mulier. 3.
conseqns utilitas ibi. Reliqt g idriã. Pri
mũ ondr ex trib9. qa pᵒ ondr xᵒ recessu. 2º. oportebat. 2º. ex ei9 accessu. ibi.
ei9 trñsitu. ibi. Erat aut. Circa pm̃ sciendũ;
qr xᵒ baptizato pᵒ et disciplis ei9 conr ut
patꝫ ex dictis: phãisei cõmoti fuert i iudiã
conr eũ. & io uolens dare patiẽtie exẽplũ
inde recessit. & sic occasiõe docẽdi gentiles
habuit. & hoc est qđ dr. Vt g cognouit ih̃s
qa audiert phĩsei qr ih̃s plres discipl̃os facit
& baptizat q ioh̃s. Phĩsei eim ex iudia p
secuti st iohem & pcurauert eũ mitti i car
cerẽ. ppr qđ dicit Mat. xviii. de iohẽ. heli
as iã uenit. & fecerunt in eũ qcũq; uoluert
& c̃. & eodẽ m̃ xp̃m psequebant & ei9
mortẽ tandẽ procurauert. qq ih̃s nõ bap
tizarꝫ. Tunc licꝫ pᵒ baptizassꝫ. ut dictũ
est. sed discipli ei9. in hoc dedit xᵒ exẽplũ
prelatis eccl̃ie cõmittendi ea. q possit fiẽ
cõmode p iferiores ut ipi liberi9 possit in
altiorib9 exerceri. Reliquit iudeã. qa p
sequebant ei9 doctrinã. eodẽ m̃ dr de aplis
act. xiii. relinquentib9 iudeã ppr eorũ in
credulitatẽ nobis oportebat pmũ loq uerbũ
dei sed qa repulistis illud & idignos uos iu
dicastis eterne uite ecce cõuertim ad gen
tes. sic eim nob precep de9. Oportebat. hic
conr ondr cõueñentia doctrine xp̃i apd
gẽtiles ex suo trñsitu. qa in regno. x. tribu
um habitabant gentiles q trñslati fuerãt a
rege Asyriorũ illuc captiuatis inde. x. tri
bub9 sic hẽt. iiii. regũ. xvii. cõueñebãt tñ
cũ iudeis aliqlr. qa cũ pᵒ fuerũt trñslati in
trã. x. tribuũ dñs misit leones eos deuorã
tes. & io rex assyriorũ hito cõsilio st hoc
misit unũ de sacerdotib9 captiuis q doce
ret eos colere dñm. uerũtñ cũ hoc colebãt
idola. & ibidẽ dr. ne recipiebãt omnes
libros ueti9 testamẽti sed tm̃ quinq; libros
Moisi. & sic parti erant gentiles & ptim

iudei. xp̄s autē ueiēns de iudea ī galileā
hēbat transire p̄ eoꝝ regioēm & sic hūit
occasione docendi eos. & hoc tangit᷑ hic.
Oportebat aūt eū trāsire p̄ mediā Samariā
Tota eni illa regio dicebat᷑ Samaria a noīe
ciuitatis Metropol' que antiq̇tus Samaria
dicebat᷑ q̄uis eim tūc ess& destructa tū no
mē remāserat ī terra. Veīt ergo. hic .3ᵒ. tā
git᷑ oportunitas docēdi ex accessu q̇a ac
cessit ad locū delectabilē & q̇etū & doct'-
ne aptū. tū ꝑꝑr amenitatē loci. tū ꝑpter
fontis ibidē existentis ꝑꝑetatē que sig'fi
cat doctnā x' & grām scđm q̄ dr̄ isa. xii. ꝭ
haurietis aq̄s in gaudio de fontib; saluato-
ris & c̄. & hoc est qđ dr̄. Veīt ergo ī ciuita-
tē Samarie que dr̄ Sichar. antiq̇t; dicebā
Sichē ut hr̄ gen̄. 33ᵒ. iuxta prediū qđ ded'
Iacob filio suo ioseph. Iacob aūt ueiēns de ꝭ
Mesopotaīa emit agrū ab Emor principe
ciuitatis Sichē. & ibi ad tp̄us habitauit iux'
urbē ut ibidē dr̄. Sed ꝑꝑr raptū dine filie
sue occisi sūt habitatores illi; ciuitatis a fi
lijs iacob. & sic cessit ī possessioēꝫ ei;. & illū
locū dedit Iacob moriēs ioseph filio suo. ut
hr̄ gen̄. xlviii. Erat aūt ibi fons iacob. i. pu
te; quē ip̄e foderat q̄n ibi habitauit. Ih̄s aūt
fatigatus ex itinere. in q̊ apparet ueritas hu
mane nē ex ifirmitate. Sedebat sup̄ fōtem.
ꝑꝑr loci aptitudiēꝫ ad q̇escēdū & docendū.
hora aūt q̄i sexta. hoc idē dr̄ ad ondendum
causā fatigatioīs q̇a p̄ magnū tp̄; ābul a
uerat & peditando. Veīt mulier. Posita ꝭ
docēdi oportunitate. hic conr̄ poīt q̄litas
doctrine. & diuidit᷑ in duas. q̇a p̊o ponit᷑
ī docendo gruemens ingress;/ 2ᵒ. debit; p̄-
cessus. ibi. Rn̄dit ih̄s. couēienna ig̃ssus
fuit p̄ hoc q̄ xp̄; petijt a muliere potum
corporalē uolens sibi reddere potū sp̄ualē.
q̇a mod; īstructioīs humane est q̄ a sen-
sibilib; ad ītelligibilia deducat᷑. & hoc ē
qđ subdr̄. Venit mulier de Samaria hau
rire aquā. Samaria nō est hic nomē ciuita
tis sed gentis uel regioīs. q̇a illa mulier ꝭ
rat de ciuitate Sichē que tūc erat metꝑol'
Samarithanoꝝ ut dic̄ iosephꝰ. xi. antiqta
tū. Samaria aūt destructa erat & reedificata
tū mutato noīe ei;. q̇a tūc Sebaste dicebat᷑
ut hr̄ 13ᵒ. libro antiq̇tatū. Dix̄ ei ih̄s. da m̄
bibere. Causa aūt quare petijt a muliere sb
dit᷑. Discipli aūt ei; abierāt in ciuitatē et
iō nō erant p̄ntes ad dandū sibi potū ut ci
bos emerēt q̇a s̄r fontē comedere uolebāt
sic pauperes nec ad magna hospitia ī uilla
declinabant. Dix̄ ei mulier illa Samarita
na. Quom̄ tu iude; q̄uis sis. Cog̊uit eīm p̄
habitū quē portabat ip̄m esse iudeū. quia
sic erāt distincti ab alijs in cultu dei & in
corporali circūcisioē. ita ēt in ueste. ꝑpter
quod nūi. xvᵒ. precipit᷑ q̄ hēant fimbrias
p̄ angulos palliōꝝ. Bibere a me poscis ꝭ
que sū mulier Samaritana. de hoc ēt mi
rabat᷑. cuius causa subdr̄. nō eni coutūtur
iudei samaritaīs. licꝫ eni esset iudeis pre
ceptū ne iūgerēt fedus & amicitias cū ali-
is natioīb; tū sp̄alr̄ abominabāt᷑ Samarita
nos. tū q̇a t̄ram eoꝝ p̄ parte occupauerūt
tū q̇a eis multas molestias fecerāt ī reedifi
catioē tēpli & ciuitatis ut pat& p̊o Esdre. ꝭ
Rn̄dit ih̄s. hic conr̄ poīt debit; ꝑcess;
ī docendo. q̇a p̊o doc& xp̄; ūbis. 2ᵒ. signis
ibi. Dic̄ ei ih̄s. Vade. Prima ī duas. q̇a p̄mo
ꝑpoīt intentū. 2ᵒ. remouet multis falsū in
tellectū. ibi. Rn̄dit ih̄s & dixit ei. Si scires
donū dei. i. grām scī sp̄s in quo dono alia do
nāt᷑. Et quis est q̇ dic̄ tibi Da m̄ bibere. quia
potens est & paratus grām sp̄s scī dare oīb'
petentib; eam fidelr̄ & deuote. Tu forsitā
hoc dic̄ propter liberi arbitrij ūtibilitateꝫ.
Petiss& ab eo. quia grā nō datur adultis de
cōi lege sine motu ꝑꝑo in deū. & dediss&
t̄ aquam uiuā. i. sp̄us scī grām. q̇a estū con
cupiscentie refrigerat & p̄ deuotioēꝫ hume
tat. Dr̄ igit᷑ aqua uiua ad similitudinē aque
ī corporalib; q̄ dicūt᷑ aque uiue q̇a cōtinuā
t̄ principio sue scaturigis. Aque aūt mortue
dnr̄ ille que st̄ collecte in lacub; & cisťnis

respōdit ih̄s. hiīc igit᷑ ocasioē loq̄ndi de aqua sp̄uali excubis
mittens.

gr̃a sp̃us sc̃i cũ ipo contigat᷑. q̃a gr̃a non est in aĩa ñ sp̃us sc̃us speciali m̃ habitet ĩ ip̃a. & q̃a mulier erat cõsueta corporali bus intellex᷑ ũbũ x᷑ de aq̃ corporali. ĩo sẽ. Dicit ei mulier. Dñe nec ĩ quo haurias ha bes. & puteus altus est. q. d. ñ pot m̃ dare aquã uiuã de isto puteo q̃a ñ habes ĩstru mentũ ad hauriendũ. & puteꝰ est ita p fundus q ñ posses attingere cũ manu. Vñ g̃ h̃s aquã uiuã. q. d. ñ potes dare ñ tu fa ceres hoc miraculose. qđ ñ uidr̃. q̃a tu ẽes maior p̃riarcha Iacob qđ ñ uidr̃. & hoc est qđ dr̃. Nũq̃d tu maior es p̃re nr̃o Iacob qui fuit contentus aq̃ huius putei. ĩo seq̃. Qui dedit nob puteũ in q̃tũ fodit ipm ut pre dictũ est. Quod ñ fecis& si aquã uiuã pro uoluntate sua aliunde h̃re poss&. & bi bit ex eo & filij eiꝰ & pecora eiꝰ. R̃ndit ih̃s. hic remou& falsũ intellectũ huiꝰ mu lieris ondens q ñ loq̃bat᷑ de aq̃ m̃atiali sed sp̃uali. & hoc est qđ dr̃. R̃ndit ih̃s & dix᷑ ei. omis q̃ bibit ex hac aqua. s. m̃li. de qua tu ĩtelligis. Siti& iterũ. q̃a ñ sedat siti ñ ad tp̃s. Q̃ aũt biberit ex aqua quã ego dabo ei i. ex gr̃a sp̃us sc̃i ñ siti& in et̃nũ. Sed cõt̃ hoc uidr̃ illud ecc̃. xxiiij. Qui bibũt me ꝫ adhuc sitient. ũ loq̃ de aqua sapie. Dicẽdũ q sitis uno m̃ accipit᷑ p desiderio alt̃ꝰ rei & sic omis res tporal̃ accepta magis gen̄at sitĩ q̃ tollat. q̃a cupiditatẽ augmentat. sitĩ aq̃ corporal̃ q̃a nõ h̃t effectũ ñ ad tpũs op; iterũ q alia aq̃ nĩo sumat᷑ ad sedandã sitĩ & sic fit iterruptio. Alio m̃ accipit᷑ sitis p desiderio eiusdẽ rei h̃ite ad habendũ eã per fectius. & sic h̃ntes deũ p gr̃am sitiũt h̃re ipm̃ p gl̃iam. & hoc m̃ loquit᷑ illa auct̃as ec clesiastici allegata. Tercio m̃ accipit᷑ sitis pro exclusiõe fastidij a delectatiõe h̃ita. & sic b̃ti dicũt᷑ deũ sitire. Quũ g̃ dr̃ hic. ñ sitiet ĩ et̃nũ intelligit᷑ de siti p̃o modo dicta. quia h̃ns gr̃am h̃t deũ ĩo nõ desiderat aliq̃d qđ ñ h̃eat sed desiderat quẽ h̃t h̃re pfectiꝰ. ĩo seq̃. Sed aquã quã ego dabo ei fiet in eo fons aq̃

salientis in uitã et̃nã. q̃a p gr̃am sp̃s sc̃us in habitat mentẽ q̃ est origo gratie facientis ꝫ hoĩe salire ĩ uitã et̃nã. Nat̃ale est enĩ q aq̃ tantũ ascendere p̃t q̃ntũ descendit. & ĩo si cut aqua gr̃e a deo ĩ nos deriuat᷑ ĩo ad ipm̃ aĩa ad deũ eleuat᷑ q̃a p ipsam cõsors diuine nr̃e effic̃. ut dr̃. 2ª pet. i. Magna & preciosa dona donauit uob ut p hoc efficiamini diui ne cõsortes nr̃e. Dic̃ ei mulier. dñe da m̃ hãc aquã. q̃uis enĩ nõ ad plenũ ñ ĩtelligeret ũba x᷑. tñ audiens huiꝰ aque bõitatẽ petit eam & subdit causã. ut ñ sitiã nec ueniã huc hau rire. i. ut libet a sitis ardore & a labore ue niendi huc hauriendi & deportãdi. Dicit ei ih̃s. Quia ñ potat hec mulier cape x᷑ ũba. ĩo cõn̄ pcedit ad signa. & diuidit᷑ in duas. Quia p̃o instituit eã p reuelatiõe; secreti. 2°. p solutiõe; dubij. ibi. & mulier dicit. Secre tũ aũt istud erat. q̃a mulier adulterũ tene bat. q̃ tñ credebatur ab oĩbꝰ hoĩbꝰ loci illiꝰ ẽe maritus eiꝰ. & ĩo p hoc q xp̃s hoc secre tũ mulieri dixit õndit se scire occulta. & hoc est qđ dr̃. Dicit ei ih̃s. Vade & uoca ui rũ tuũ. s. putatiuũ. & ueĩt huc. hoc ñ dix᷑ ih̃s ad hoc ut mulier eũ adducer&. sed ut ex responsiõe eiꝰ cõuenientiꝰ ipm̃ arguer& secretum reuelando. Vñ seq̃. R̃ndit mulier & dix᷑. Non h̃eo uirũ. s. legitimũ. Dicit ei ih̃s exponendo eiꝰ dictum. B̃n dixisti. q̃a ñ h̃eo uirũ. & subdr̃ causa. Quinq; eñim ui ros h̃uisti legitimos. & hũc quem h̃es nõ est tuꝰ uir. scđm ũitatẽ. ĩo sẽ hoc Vere dixisti q. d. illud qđ al̃s finxisti illũ esse uirũ tuũ mendacium est. Dicit ei mulier. Hic cõn̄ instruit eã p solutionẽ dubij. & diuidit᷑ ĩ duas. Quia p̃o põitur ip̃iꝰ ih̃u instructio 2°. mulieris r̃nsio. ibi. Dicit ei mulier. Scio Circa p̃mã partẽ sciendũ q mulier p̃sciuit eũ esse pph̃am ex hoc q eius secretũ cogue rat. ĩo cõuTtit se ad interrogandũ eũ de q̃dã dubio qđ inter iudeos & samaritanos uertebat᷑. & ĩo diuidit᷑ in duas. Q̃a p̃o põit᷑ mulieris interrogatio. 2°. x᷑ r̃nsio. ibi. Dic̃

ei ihs. Circa pmū sciendū q iudei reūten
tes de captiuitate Babilonica noluerīt Sa
maritanos associare ī edificatione templi
ut hr. i. esdre. iiii. & io fecerīt sibi locū
adorationis diuine ī mōte Gaziri ut dicūt
aliqͥ Josephꝰ at assigt aliā rone d. q qdā
iudeꝰ Manasses noie accep filiā pncipis
Samaritanorum. & qa apd iudeos sūmum
sacerdotiū erat ualde honorificū rogauit
socerū ut faceret sibi teplū ī Gazirim ut
ibi sacerdotio fūgeret ut hr. xi. antiqtatū
Samaritai igit dicebāt q hic locꝰ erat ma
gis coueiens oroni q teplū iherosolimita
nū. Iudei at cotriū dicebāt. & erat rone
ad utrūq; partē. & io mulier uoluit audi
re a ihu circa hoc suā sententiā. & hec ro
q dr. Dic ei mulier. Dne uideo .p effectū
s. p reuelatione; secreti. qa ppha es tu. Dis
tingue g me de loco debito oronis. & ar
guit q locꝰ Gaziri sit coueniētior p hoc
q antiq patres ueteris testamēti ibi adora
uerīt qa filij israel īgrediendo terrā pmis
sionis in illo loco deū bndixerīt ut hr Deu
ton. xxvii. Sitr Iacob priarcha & filii eiꝰ
ppe illū locū manserīt ut sup dictū est. &
io ī illo loco orones & sacrificia fecerīt. qa
an tepli edificationē iudei ī mōtibꝰ ado
rabant & sacrificabant. ut patet de Abrahā
gen. 22. & de Salomone. 3. regū. 3. & ī
multis alijs. & io pbabile est q iacob &
filij eiꝰ ī monte Gaziri adorauerīt. & hoc
est qd dr hic. Patres nri ī monte hoc ado
rauerūt. Vocabant samaritani pres ueteris
testamenti pres suos qa recepant quinq;
libros Moysi & ī parte erant iudei ut dc
dictū est. & uos. s. iudei dicitis e cotrio
qa ihrlmis est locus ubi adorare oportet.
q. d. n uidr coueiens illud qd dicitis rone
predicta. sciendū tn q locus coueniētior
erat ī ihrlm. qa erat a deo electꝰ ut eet
locus oronis & sacrificij. ut hr. 2. par. 6.
Dic ei ihs. hic ponit xpi rnsio. Mulier. n.
deuote petierat ab eo qa cognoscens eū pphā

nō couenit se ad qrendū de curiositatibꝰ
de euētu futurorum & cosilijs. sed de mo
do colēdi deū. io instruit eā dicēs. Mu
lier: Crede m. qa accedentē op; credere.
hebr. xi. & ysa. 7. n crediderit n itel
ligetis. scdm translationē. lxx. Venit hora
s. tps publicationis euāgelij. qn nec ī mōte
hoc. qa cultus gentiliū tūc cessauit. nec
ī ihrlmis adorabitis prēm. qa templū
diuina dispositione destructū est. xlii.
anno post passionē xpi. ut sic deuotio pp
curreret ad xpm. & ex gentilibꝰ &
iudeis fieret unus pplꝰ xpianus. sublato
eo q īpediebat hanc coniunctione; ex utr
q; parte. Qa idolatria gentiliū erat abh
abominabilis iudeis. & onus cerimoniarum
legaliū erat īportabile gentilibꝰ. &
io p xp; utrūq; est amotū p publicatio
nē euangelij. io ex iudeis & gentilibꝰ
factꝰ ē unus pplꝰ xpianus. & sic p; q xps
eā instruit de uero cultu diuino ī pxio
futo. qa idolatria gentiū & cerimoie iude
orum couertenda erant ī spualē noue legis
cultū diuinū. Verūtn qa an publicatione;
euāgelij cultꝰ iudeorum erat licitꝰ et bonꝰ.
nō sic at cultꝰ gentiliū: io subdit salua
tor. Vos adoratis qd nescitis. attribuere. n.
deo qd sibi nō couenit. ut q sit corporeꝰ
uel aliqd huiusm est ip; nescire. hoc aūt
faciebant gentiles & maxie isti samari
tani. Iudei uō hebant uerā cognitionē de
deo. ut dr. ps. lxxvii. Notus in iudea ds
io seq. Nos adoramꝰ qd scimꝰ. & qa uera
cognitio dei p legē & pphas erat cocessa pp
iudaico sicut & alia bnficia spualia diui
na. ppr hoc xps erat nasciturus ex eis
io subdr. Qa salus ex iudeis est. i. saluator
ex iudeis expectatur. & qa per ip; sal
uatorē cultus cerimoialis legis couertendus
erat in spualē ritū noue legis ut dictū est
io seq. Venit hora & nūc est. qa a tpore
predicationis xpi incep predicatio euāgelij
xpi p quā introductus est uerꝰ & pfectus

cultus dei & diuini. Vn̄ seq̄. Qn̄ ueri ado
ratores adorabunt patrē in spū. p hoc ex
cludūt̄ figales cerimoīe legis. & ueritate.
p hoc excludit̄ falsitas q̄ erat in cultu gē
tiliū. Q̄a utrūq; amotū est p xp̄; . & q
talis cultus noue legis sit deo acceptus
osn̄dr̄ ex diuina acceptatiōe quā subdr̄.
Nā & pr̄ tales q̄rit q̄ adorent eū. Ex si
milatiōe ad deū q̄ est spūal̄ nr̄e. & iō ei
magis cōfirmam̄ p spūalia q̄ p tp̄oralia ī
corporalia. & hoc est qd̄ dr̄. Sp̄s est d̄s
& eos q̄ adorant eū, ī spū & ueritate o;
adorare. Q̄a ōro est ascens9 mētis ī deum
& iō req̄rit cōformitatē ad ip̄; scd̄m q ē
possibile. Dix̄ ei mulier. hic pōit̄ muli
eris m̄sio. Erat .n. opiō n̄ solū apd̄ iudeō
sed etiā apd̄ Samaritanos q ī aduētu Mes
sie instruerent̄ pfecte de oīb9 ptinētib9
ad salutē. & iō mulier nō capiens ad ple
nū ūba x̄ dicit se & alios tp̄ore Messie
debis ad plenū instrui. hoc est qd̄ dicit̄.
Dicit ei mulier. Scio q̄a messias uenit .1. ī
pxiō uentūs est. sic eīm dictū est sama
ritani recepūt qnq; libros Moisi . & gen̄.
xlix. datur signū aduētus x̄. s. tr̄slatio
regni iudeo4. quā dr̄. nō auferet̄ sceptrū
de iuda & dux de femore ei9 donec ueīat
q̄ mittend9 est. Ipī at̄ uidebant hoc ēē cō
pletū tp̄ore herodis regis sub q̄ natus ē x̄
iō apd̄ eos erat fama cōis q̄a x̄ erat de p
xiō uent9. & iō sic loq̄batur mulier q̄a
ex fama cōi audierat. Q̄ dr̄ x̄ .1. unctus
Q̄a x̄ expectabat̄ rex & sacerdos. & utrūq;
officiū p unctiōe; accipiebat̄. Quū ḡ uene
rit ille nob̄ anūciabit oīa ad salute; nccīa
que sūt nob̄ m̄ occulta. Igit̄ ih̄s uidēs eius
deuotiōe; cōueīenter se ei reuelat dicens.
Ego sū q̄ loq̄r tecū. q. d. modo est tp̄s ūita
tis reuelande. & cōtinuo. hic pōitur fruc
tus consecq̄ns ex doctrina x̄. q̄a hec mulier
edocta a xp̄o stati iuit ad ciuitatē & ad
duxit ad ih̄; pp̄ multitudīe; ad credēdu;
paratā. Diuidit̄ ergo ī duas. q̄a p̄o ponit̄
mulieris recessū. 2°. ex hoc sequēs pp̄li acces
sus. ibi. & exierūt. Recessit igit̄ mulier
a x̄ q̄a cessauit loq̄ cū ea ueīentib9 discipl̄s
de ciuitate. & hoc est qd̄ dr̄. & continuo
uenerūt discipli ei9. & mirabātur q cū mu
liere loq̄bā. n̄ ppr̄ suspiciōe; aliquā. sed ṫ
mirū erat q tant9 doctor alloq̄bā unā so
lā mulierē paupculā & gentilē. q̄ uidebat̄
eis parua aut nl̄la utilitas. quū tn̄ eēt ma
gis ut patebit ex sequentib9. Nemo tn̄
dix̄ qd q̄ris aut q̄d loq̄ris cū ea. scientes
q ei9 locutio cū muliere n̄ fuerat inutil̄s
& uaria q̄uis hoc nō uiderent. Qd̄ patet
ex sequenti effectu. q̄a mulier edocta
a x̄ ex feruore denūciandi qd̄ audierat
reliq̄t idriā suā & abyt ī ciuitatē. quia
oblita aque necessarie ad uitā corporalē
cucurrit ad denūciandū aquā sapīe que
est nccīa ad uitā spūalē. Vn̄ seq̄. & dix
ill̄ hoīb9 .1. oīb9 existentibus ī ciuitate
Venite & uidete hoīe; q̄ dix̄ m̄ oīa q̄ feci
ex quo patet ei9 deuotio. q̄a nō uereēt̄
fateri suā tp̄itudīe; ut eos adducat ad x̄
predicatiōnē. Nūq̄d ip̄e est x̄. q. d. sic ui
det̄ p effectū. & exierūt. hic cōnr̄ po
nitur pp̄ accessus ad xp̄m. & diuiditur
ī tres. quia euangelista p̄o incipit describē
hunc accessū. 2°. interponit instructiōnē
discipulo4. ibi. In terra. 3°. reuertitur ad
ppositū. ibi. ex ciuitate at̄. Circa pmu;
sciendū q samaritani erant ī suspenso de
aduentu x̄ de pxiō. tū ppr̄ ipletiōnem
tp̄oris ut dictū est. tū ppr̄ predicatiōne;
iohīs predicantis x̄ aduentū de pximo
cui9 predicatio tūc erat famosa. ideo faci
li9 crediderūt ūbo mulieris. & hoc est qd̄
dr̄. Exierūt de ciuitate. & ueniebāt ad
eū ut pēitialr̄ audirent illū. Intea. hic ī
terpōitur discipulorū iformatio. q̄a xp̄s
uidebat mltitudinē gentiū dispositā ad
credendū. iō uolebat excitare discipulos
ad predicandū. excitat at̄ eos dupliciter.
Primo ppter salutē pximi. 2°. ppr̄ remune
ratiōe;

premij. ibi. & q̇ metit. Circa ṗmū ondit
xp̄s qꝙ homo magis debet ēe solicitus de
salute spūali sui ꝓximi q̃ de ꝓpa nccitate
corporali. q̇a quū eēt tp̄s comedendi uo
luit tn̄ differre ut intenderet p̄dicationi
dans exēplū alijs similr̄ faciendi. & hoc
est qd̄ dr̄. Interea .i. añ q̃ ꝑueīssent Sama
ritani ad eū rogabant eū discipli eius dicē
tes. Rabi manduca. q̇a iā erat hora sexta
ut p̄dictū est. & erant sup̄ fontē ubi erat
locus aptus ad comedendū. ille aūt dix̄ eis
hita eim occone ex cibo corporali icip̄ loq
de cibo spūali. s. de cōuersiōe samaritāoꝝ
q̇ p eius p̄dicatiōe; sūt ei īcorporati. Vnde
subdr̄. Ego cibū hēo manducare quē uos
nescitis. q. d. alius cibus plus me delectat. di
cebāt ꝰ discipli adūtentes. Nūqꝙ aliquis
attulit ei manducare. Intellexert enī ūbū
x̄ de cibo corporali. & sciebāt qꝙ nihil por
tauerat ī uia comestibile. iō querebāt si
hēbat aliunde. iō x̄ꝰ expoīt se dicens. Meꝰ
cibus ē ut faciā uolūtatē eius q̇ misit me
ut ꝑficiā opus eius. in gētiluū cōūsiōe. Quia
scd̄; qꝙ dr̄. i. thi. 2ᵒ. Vult omnes hoīes saluos
fiē & ad agnitionē eius uēire. & qꝙ instet
tp̄s hoc faciendi ondit dicens. Nōne uos di
citis quia adhuc q̄tuor menses sūt. q. d. licet
tpūs messis corporal̄ adhuc distet tn̄ tpūs
messis spūal̄ iam distat. Dicit̄ aūt messis
collectio frugū. & ad sītitudinē huius messis
spūal̄ uocatio dr̄ hoīum ad fidē p quā cō
gregant̄ in dn̄i horreū. Vn̄ seq̄. Ego dico
uob̄ leuate oculos ūros & uidete regiones
q̇a iā albe sunt ad messē. hoc dicebat ꝑꝑr
samaritanos uēientes ad ip̄m iā dispositos
ad credendū. & q̇ metit. hic hortat̄ disci
pulos ad opus predicationis ex merito sequē
tis premij. sic eim samaritani iā erāt dispo
siti ad credēdū p predicationē x̄ sic et x̄ꝰ
uidebat mltitudinē gentiū p totū mūdu;
cito cōgregandā in horreū eccl̄ie p p̄dicatiōe;
aplōꝝ ex qua predicatiōe meruert̄ p̄mīū
uite etn̄e. & hoc est qd̄ dr̄. & qui metit

mercedē accipit. In p̄nti enī est p̄ia messis p
quā hoīes adducūtur ad fidē. & ī hac mes
se messores fuert̄ apli. Vltia ū messis erit
ī iudicio qn̄ colligent̄ fideles in horreum
gl̄ie. & tunc messores ert̄ angli dei. ut hr̄
Mat̄. xxiii. & iō seq̄. & congregat fructū
i. multitudīem fideliū reponenda ī uitam
eternam quia pacto iudicio reponēt ī hor
reo gl̄ie p ministeriū angloꝝ ut dictū ē.
Et quia locutus est de messe spūali p siti
tudīe; messis corporal̄ iō ondit in quo est
simile & in quo est dissimile. Ad cuius in
tellectū sciendū qꝙ apd̄ iudeos erat ꝓūbiū
de hoc qꝙ qn̄ aliq̇s multū laborat in re aliq̄
& alius reportabat fructū dicebāt ꝓūbialr̄
unus seīat; alius metit q. d. unus laborat
& alius gaudet. Et sic aliqn̄ contigit de
messe corporali que ab uno seīat̄ & ab eius
hoste irruente colligit̄. de messe ū spūali
sic est qꝙ alij seīauert̄ & alij messuerunt.
q̇a patarche & ꝓphē antiq̇ seīauert̄ p̄ma
semina fidei sed apli messuert̄ in q̄tū ppl̄;
ad ꝑfectioēm fidei deduxert̄. Veꝝ tn̄ utiq;
reportauert̄ gaudiū q̇a tā ꝓphē antiq̇ q̄
etiā apli ꝓpter meritū laboris sui recepti
sunt ad celeste gaudium. & in hoc n̄ tenet
ꝓūbium de messe corporali de q̄ nō gaudet
seminans si ab alio metatur. & hoc est qd̄
dr̄. ut est q̇ seminat simul & gaudeat et
q̇ metit. s. ꝓphē & apli. & alius est q̇ metit
s. apli. iō seq̄. Ego misi uos metere .i. ad
ꝑfectionē fidei adducere qd̄ uos n̄ labo
rastis. ꝓphē enī & p̄riarche multū laboraue
rūt in denunciando aduētū x̄ & arguen
do īfidelitatē ppl̄. & iō seq̄. Alij laborauert̄
& uos in labores eoꝝ introistis. q̇a ꝓphias
ab alijs prenunciatas cōpletas p̄dicabitis.
Ex ciuitate. Sup̄ euanglista īchoauerat
accessū Samaritanoꝝ ad xp̄; sed īterposuit
īformationē disciploꝝ. iō hic reūtitur ad
ꝓpositū ondens qꝙ eoꝝ accessus fuit ualde
util̄. q̇a p uerā fidē conuersi sunt. & hoc
est qd̄ dr̄. Ex ciuitate aūt illa q̄ dicebat̄

Sichem uel Sichar ut predictū est. Multi crediderunt ī eū Samaritanoꝝ ppr ūbum mulieris testimoniū ꝑhibentis. q̄a dix̄ m̄ oīa que feci. Istud testimonium uidebat̄ effi cax ex duobꝫ. Quia p̄o dicebat cōtra hono rē suū ex zelo ueritatis. 2°. q̄a ondebat eū scire talia que nō poterant sciri uia humana. Verūtn̄ q̄a hoc testimoniū nō fuit n̄ q̄dam ꝑsuasio ad credendū. q̄a ꝑfectio fidei ipo rū facta est p xp̄; io seq̄. Quū uenisset ergo ad illū Samaritāi rogabant eū ut ibi ma nerꝫ. q̄a accepta fide p eiꝰ doctrinā deside rabant amplius informari ad suā cōfirmatiōe; & mansit ibi duos dies. acquiescēs petitiōi eorū q̄ erat honesta & deuota. & multo plures crediderūt in eū ppr sermonē eiꝰ q̄ a p̄ri. & mulieri dicebant. Quia iā nō ppr loq̄lam tuā credimus. Quia l; ex doctrina alicuiꝰ aliq̄s adducat̄ ad credendū. tn̄ fidē innitit̄ diuine ueritati scd̄m se. io sequitur. Ipi .n. audiuimꝰ ab ipo. q̄ est d̄s & hō. & sci mus firmiter credendo. q̄a in fide maior est certitudo adherentie. & q̄a n̄ sufficit corde credere sed o; fidē cōfiteri ore scd̄m q̄ d̄r. ro. x̄. io fidē suā cōfitent̄ dicendo. Quia hic uere saluator mundi. In q̄ tria cōfitet̄ de x̄; eius eminentiā singularē. hic est. efficaciā salutarē. Vere saluator. Influētiā generalē. Mundi. Post duos descripta cō uersiōe gentilium p doctrinā. hic cont̄ de scribi eoꝝ cōūsio p miraculi opatiōe. & diuidit̄ in tres. Quia p̄o circustantia miraculi describit̄. 2°. ipm̄ miraclm̄ efficit̄. ibi. & erat q̄dā. 3°. intentū concludit̄. ibi. & credi dit. Quantum ad p̄mum tangit̄ p̄o circūstan tia tp̄oris. quū d̄r. Post duos autē dies. q̄bꝫ manserat cum Samaritanis ut p̄dictū est. & subd̄r circūstantia loci. Exiit inde et abiit in galileā. & subd̄r causa scd̄; Chri sostomū. ipē eni iħs testimoniū ꝑhibuit .i. ꝑhibuerat an̄. ut h̄r luc. 4. Quia ꝓpha in p̄ria sua honorem nō h̄t. q̄a inuidia est ma gis cōpatriotis. ut dictum fuit Mat̄. xiii.

& xp̄s io non rediit in Nazareth ū fuerat uilipensus q̄n uoluerunt eū precipitare ut h̄r luc. 4. sed abiit in aliā partem gali lee. & hoc est q̄d d̄r. Quū ḡ uenisset in ga lileam receperunt eū galilei honorifice sicut xp̄m a deo missum. & causa subd̄r. Quum omnia uidissent q̄ fecerat ih̄rl̄imis in die festo. ppr que etiā mirabilia Nichodemus legis doctor crediderat ut sup̄dictū est. 3°. cap̄. & ondit cont̄ qualit̄ galilei & illa signa uiderant dicens. & ipi uenerant ad diem festū q̄a ipi tenebant̄ uenire ut sup̄ dictum est. 2°. cap̄. Venit ḡ iterum ī cana galilee. q̄a ibi antea fuerat in nuptiis. un̄ subd̄r. ū fecit aquā uinū. & declinauit ci uitatē Nazareth rōne predicta. Alit̄ ex ponit̄ ab aliis dicendo q̄ n̄ diuertit a Na zareth. sed ondit̄ p t̄ram predictā q̄ fuit honorifice receptus ubi p̄us fuerat uilipē sus. & ratio reddit̄ p hoc q̄ illi de galilea generalit̄ inter quos erant illi de nazareth quū essent galilei fuerūt in ih̄rl̄m in festo paschali. & uidentes miracula que fec̄ iħs crediderunt in eū. & sic honorifice recepe runt. & ad hoc pot̄ applicari t̄ra ab illo lo co. & abiit in galileam. generalit̄ non ex cipiendo Nazareth. & subd̄r causa. Ipē .n. iħs testimonium ꝑhibuit .i. ꝑhibuerat an̄. q̄.d. mutatum erat negotium in oppositam partē. Vn̄ subd̄r. Quum ḡ uenisset in gali leā receperunt eum honorifice galilei gene ralit̄ etiam illi de Nazareth. et causa reddit̄. Quum omnia uidissent que fecerat & cet̄. Venit ḡ iterū in chana galilee & c̄. nō di uertendo a nazareth ut dic̄ Chrisostomus sed de iudea ueniendo uersus Nazareth q̄a chana est uia ueniendi illuc. & erat q̄dā regulꝰ. Descriptis circustantiis miraculi q̄tū ad locum & tp̄us cont̄ describit̄ miraculi actus. quū d̄r. Erat q̄dā regulus. nō accipit̄ hic regulus pro paruo rege ut uidet̄ nomē sonare. q̄a romani uolentes frangere iude oꝝ sibiā abstulerant ab eis regiā dignitatē

regnū iudee in q̄tuor tetrarchias diuidē
tes precauere uolentes eoꝝ rebellioī. uñ
p illo tpore nullus rex erat ī iudea. dicit
ꝙ iste regulus. q̄a erat officialis īpatoris
deputatus ad custodiā galilee. ppr q̄d
manebat ī Capharnaū que erat metpol
illius terre. Vñ subdr. Cuiꝰ filiꝰ īfirma
bat capharnaū. Et licet esset gentil au
diuis tñ miracul x̄ spauit ab eo īpetrare
sanitatē filij sui. iō seq̄. Qui quū audiss&
ꝙ ih̄s aduenir& a iudea in galileā abijt
in galileā ad eū. q̄a xp̄s erat ī alia uilla
s. in chana. Et rogabat eū ut descēderet.
q̄a capharnaū erat in ualle sita respectu
loci ubi erat xp̄s. ut sanar& filium eius.
lic& eīm creder& ipm̄ posse sanare tamē
credebat ꝙ ñ fecerat sine pn̄tia corpora
li. ppr q̄d xp̄s dure redit ei dicens. Nisi
signa & pdigia uideritis ñ creditis. Non
enī reprehendit eū de petitiōe salutis filij
sui sed de defectu fidei. Veutñ q̄a ex de
uotiōe repetit deuotionē suā dicens. Dn̄e
descende. iō exaudit a xp̄o. Vñ seq̄. Dic
ei ih̄s. Vade. Non enī uoluit ih̄s ire corpo
ralr ut amouer& ab eo falsā extimatio
nē. q̄a putabat ipm̄ posse sanare tm̄ ī pn̄tia
corporali. filius tuꝰ uiuit. i. pfecte sāita
ti restitutus est de ianuis mortis. q̄a īcipi
ebat mori. Credidit homo sermoī ī q̄tum
dixit ih̄s. q̄a fides requirit ad optinēdu;
dei bn̄ficia. Et ibat sine corporali xp̄i
pn̄tia. Iam aut eo descendente. q̄a caphar
naū est sita in ualle. Serui occurrerunt
et nūciauert ei dicentes. Quia filiꝰ eius
uiuit. congaudendo. Ipē uō interrogabat
horā ab ipis in qua melius habuerat. hoc
fecit ad certificationē miracli respectu sui.
Quod pat& per hoc quod postea seq̄. Cogno
uit ḡ pater & c̄. & credidit. hic ponitur
intenta cōclusio. ad hoc. n. factū est istd
miraclm̄. ut iste regulꝰ gentil cū familia
sua creder& in xp̄; ꝓpter hoc dr̄. Et cre
didit ipē & domus eiꝰ tota. i. familia.

Dol& autē q̄ri utrū miraculū istud sit idē
cū eo q̄d scribit Mat. 8. de centōis seruo
sanato a x̄. & dic̄ Chrisostomus ꝙ sic. alij
tñ dicūt contrīū. q̄a uidet ex q̄tuor. pō
ex psona īfirmi q̄ hic dr̄ filiꝰ. ibi aūt dici
seruꝰ. 2°. ex infirmitate. q̄ hic dr̄ febris
ibi aūt dr̄ paralisis. uñ ibidē dr̄ seruꝰ meꝰ
iac& paraliticus & c̄. 3°. ex modo rogādi
q̄a iste rogabat ut ueir& pncipalr. cre
dens ꝙ nō poss& curari alr. ppr q̄d fuit
reprehensꝰ a x̄. ut dictū est. Ille aūt cētio
repelebat pn̄tiā x̄ reputans se indignu;
tanto hospite. dicens. nō sū dignus & c̄.
credebat etiā ip; posse sanare absens solo
ipiꝰ. ppr q̄d dicebat. dic tm̄ uerbo & sana
bitur puer meus. ppr q̄d fuit a dn̄o com
mendatus dicēte. Non inueni tantā fidē
in israel. Et sic p; ex modo rogandi ꝙ iste
regulꝰ alius fuit ab illo centione. Q̄rto
pat& ex loco. Quia xp̄s erat ī capharna
ū q̄n fuit rogatus a centione. hic dr̄ ꝙ
erat in chana galilee q̄n fuit rogatus a
regulo. hoc secundū signū fecit ih̄s. non
dr̄ secūdū simplr. q̄a multa fecerat ī ihrl;
ut predictū est. sed dr̄. 2m̄ de ijs q̄ fecit in
galilea. iō seq̄. quū uenissꝫ a iudea ī gali
leam.

Post h̄ erat dies festus. In sr̄iorib; de
terminauit euangelista de spūali re
generatiōe. hic conr determinat de bn̄ficio
ꝫ ad hoc conseq̄ntiū exhibitiōe. In gn̄atio
ne. n. carnali filij hn̄t a pr̄e uitā nutrimē
tū & doctrinā. ita eodē m̄ est ī gn̄atiōe spū
ali. iō euanglista primo describit uite col
lationē. 2°. spūalē nutritionē cap. 6°. Post
hoc aūt 3°. instructione cap. 7°. Post h̄ autē
ambulabat. Circa pmū sciendū ꝙ modus
nāl cognitiōis humane est ex sensibilib;
ad intelligibilia deduci. q̄a oīs nr̄a cog̃tio
orit ē sensu. Et iō modꝰ istiꝰ euāglste ut
freq̄nter est premittere signū sensibile
coueiens sequenti doctrine. Et iō capitulū
diuiditur in duas. q̄a pō pmittit sensibile

signū ad ondendū q in x̄ sit potētia uite
reparatiua. 2°. subdr̄ doctrina ibi. Pat dili
git. Prima ī tres. Quia pͦ ponitur miraculi
opatio. 2°. eius īpugnatio. ibi. Erat autē
sabbatū. 3°. couemens excusatio. ibi. Res
pondit ihs. pater meus. Prima ī duas. qa
pͦ circūstantia miracli premittit. 2°. actꝰ
miracli describit. ibi. Erat aut qdā. Cir
ca pͫmū ponit pͦ circūstantia tporis. quū
dr. Post h erat dies festus iudeoꝝ. s. festū
pentecostes. Et ascendit ihs iherosolimā
Quia uiri tenebant esse in illo festo. qa
ter in āno masculi tenebant apparere co
rā dn̄o. s. ī paschate. pent. & festo tabna
culoꝝ. 2°. describit conditio loci quū dr
Erat at ihrlimis pbatica piscina in q aque
pluuiales colligebant. & ibi lauabantur
hostie pͦ & postea in luteribꝰ ī atrio sa
cerdotū existentibꝰ. iō dicebat illa pisci
na pbatica a pbaton q ē ouis & est nom
grecū cuiꝰ īterpretationē poīt in ebraico
dicens q cognīnat hebraice Bethsaida
s. domus ouiū. quinq; porticus hns. ut p
plura loca possent lauantes hostias descen
dere ad aquā. in his. s. porticibꝰ iacebat
multitudo languentiū. & c. & subdr cau
sa. Angelus at dn̄i scd̄m tpꝰ. i. in diuersis
tporibꝰ interpollatiōe tn̄ facta descendebat
ī piscinā & mouebatur aqua ex descēsu
angeli. Et q pͦr descendebat in piscinā
post motionē aque saluus fiebat & c. Cau
sa at descensus angli & huius miracli assi
gnat a doctoribus dicentibꝰ q appropiqte
euanglij ueritate dn̄s uoluit figam expssā
baptismi in hac piscina ondere que couenie
bat cum baptismo inundando & sanando
ūtute occulta dei ad motionē angeli. sicut
baptismus sub sensibili elemento mundat
& sanat aīam ūtute occulta ūbi. & aliqn̄
cū hoc sanat corpus miraclose. Veutn̄ qa figā
deficit a figurato iō ista piscina nō sanabat
n corpus. & una uice nō sanabat n unum.
baptismus aut pungit ad aīam & sanat oēs
qt oft ueniunt ad ipm n ponant īpedimētū.
Alij aut dicunt q illa talia miracla ibi fie
bant ppr p̄ntiā ligni dominici crucis qd
ibi enatauit appropiqte x̄ passione & iō
angelus illic descendebat ppr ligni reueren
tiā. & enatabat tpore coueienti p eiꝰ mo
tionē. Per hoc et ondebat q n̄a humana
a morbo pcc̄i p lignū dn̄ice crucis erat sanā
da. Qualr at illud lignū dn̄ice crucis in
illo loco fuerit positū diuersimode dr. Dr
enī in histō scolastica q regia Saba uidit .i.ve.
in domo saltus libani — qddā lignū de q
uidit in spū q in illo pateret ille ppr quē
deficeret regnū israel. Quod quū sigficasset
Salomoni ipē uolens obseruare durablitatē
regni fecit poni illd lignū in pfundo terre
iux tēplū. Vbi postea in sr̄ficie terre facta
est illa piscina. & iō postea ibi illd lignū
apparuit modo predicto. In qdā ū historia
sancte crucis dr q Seth filiꝰ Ade ex p̄cepto
patis iuit ad paradisum uoluptatis un̄ eiectꝰ
fuerat. & petijt ab angelo custodiente locū
illū de oleo mīe. qa acceptis tribꝰ granis
arboris uetite dedit ea Seth. & ipē illa plā
tauit sr sepulcrū patris sui ade. & inde or
te sunt tres uirgule. que postea in unā ar
bore sunt coniuncte. Postea tpore Salomo
nis illa arbor fuit secta qa uidebat edifica
tiōi templi nccīa. Veutn̄ qn̄ applicabat ad
opus semp inueiebat nimis curta ul nimis
longa. & iō tanqͣ inutil ad hoc dimissa fuit
iuxta tēplū in qdā atrio. hoīes at ueientes
ad tēplū illi ligno ceperunt facere quādā re
uerentiā instinctu diuino. de q dolentes sa
cerdotes fecerunt illd pici int piscinā que
erat ppe templū. qd descendens ad fundu;
ibi diu latuit. postea iminente passione ap
paruit modo predicto. hoc at scripsi sine ali
qua assertione. Et erat ibi homo. hic coīr
ponit actus miracli quū dr. Erat at qdā hō
ibi. xxxviii. annos habens infirmitatē sua
ex q patet q diu punitus fuerat. illā enī
infirmitatē ppr pcc̄m precedens icurrerat

ut patebit infra. Veruntñ q̄a illā patient̄ sus-
tinuerat ıō dignū erat ut ei subueniret. ppr
hoc seq̄. Hunc quū uidisset ihs iacentē &
cognouisset q̄a multū hret. s. infirmitatē illā
dixit ei. Vis sanus fieri. Non petit q̄si dubi
tans de eius uoluntate sed ut magis excitet
desiderium eius. Quia p hoc homo dignior
efficit̄ accipe dei donū. Respōdit ei lāguid'
ondens suū desideriū. Domine hoīe; non
hēo. ut quū t̄bata fuerit aqua mittat me
ī piscinā. q. d. multū desidero. sed ñ habeo
qui me portet. & ego sū ita debil' q ñ pos-
sum ita uēire cito sic alij. uñ seq̄. Dū eñi
uēio ego alius añ me descēdit. hoc at̄ dice-
bat. q̄a uidebat ihm fortē & aptū ad por
tandū eū. & magnū reputaret si in hoc
ei seruire uellet. sed stati cōtulit ei maius
beneficiū uid; saītatē pfectā. Vñ seq̄. Dix
ei ihs. Surge. & restitutus est sanitati. Tol
le lectū tuum. restitutus pristino uigori.
et ambula. Ad declarationē diuini miracli.
Et stati hō sanus factus est. Quia diuina ut̄
īfinita est & opat̄ in instanti. Sanitas. n. que
ūtute nē restituit̄ in tpore & nō in instāti
acq̄rit̄. Erat at̄ Sabbatū. hic coñr ponitur
dicti miracli accusatio. & pō q̄tū ad ipsum
sanatū. 2°. q̄tū ad ipm medicū. ibi. Introga
uit g°. In pa parte dicit̄ sic. & erat at̄ sabb;
ī die illa. in quo nō est licitū opera seruilia
facere. ppr qd̄ seq̄. Dicebant ergo iudei illi
q̄ sanus fuerat factus. Sabbatū est ñ licet t'
tollere grabatū tuū. isti falsū dicebat. q̄a
opera corporalia q̄ sunt ad cultū dei & ho
norē bñ possunt fieri in die sabbati. sic sa-
cerdotes in tēplo corporalr operabant̄, tēplū
ornando. hostias imolando & lauando. &
cōsilia. ut dr̄ Mat. xii. Portatio at̄ illius gra-
bati erat ad magnificentiā diuini miraculi
sicut & modo illi q̄ miraclose de carceribus
ut hmōi liberant̄ portāt cōpedes suos ad lo
ca scā ad maīfestationē miraclose libatiōis
. tñ alr̄ se excusat iste sanatus dicēs. Ille qui
me sanū fecit m̄ dixit. Tolle grabatū tuū;

& ambula. q. d. ille q̄ me diuina ūtute sa
nauit eadē uirtute & auctoritate m̄ pre
cepit. & p cons teneor sibi obedire nec si
transgressor. Introgauerūt g°. hic ponitur
accusatio medici. & pō in generali añ cog
tionē detīminatā de ipō. 2°. in spali ipō cog
nito ibi. Postea. Quia eñi p sanantē eum
iste sanatus se cōuenienter excusabat ıō
querebāt de ipō sanante ut ipm psequerēt̄.
& hoc est qd̄ dr̄. Introgauert̄ g° illū. quis
est ille homo q̄ dix̄ tibi tolle grabatū tuū
et ambula. q. d. malus hō est qui precepit
talia. Is aut̄ qui sanus fuerat effectus nescie
bat q̄s esset. quia diu languidus iacuerat. &
sic facta ẋ & eius famā ignorabat. Ihs at̄
declinauit a t̄ba cōstituta in loco. dans ex̄m
aliq̄ñ fugiendi uolentes calumniari. nolēs
se iactare de operatione miracli. Postea.
hic ponit̄ accusatio medici spali hita cogni
tiōē de eo. & hoc est qd̄ dr̄. & postea in-
uēit eū ihs in tēplo. q̄a ad agendū g̃ras de
sanitate sibi collata frequentabat tēplū
qd̄ est locus orōnis. & dixit ei. Ecce sanus
factus es iam noli amplius peccare. Ex q°
patet q infirmitas illa fuerat sibi ppter
pccm inflicta. ne deterius aliq̄d t' cōtigat
incurrendo penā eternā. q̄a in recidiuāte
nouissima sunt peiora prioribus. Abijt
ille homo & nunciauit iudeis q̄a ihs eēt
qui fecisset eum sanū. Dicunt aliq̄ q
hoc fecit maliciose sed hoc nō est uerum
quia illos quos dñs sanauit corpore sana
uit & mente. Vñ de isto dr̄ infra ix° cap°
Totum hoīem saluū feci in sabbato. Qd̄ et
exprimitur hic ex uerbo ẋ quū dr̄. Iam
noli peccare. q. d. precedens pccum est tibi
dimissum. & ıō dicēdū q iste sanatus iuit
bona intētiōē ad publicandū ūtutem xp̄i
Illi tñ quibus hoc nunciauit fecert inde dānū
suū sicut & alijs ẋ ūtutibus. ıō seq̄. Ppterea
psequebant̄ iudei ihm: Quia hoc faciebat in
sabbato: tanq̄ uiolatorē diuine legis. quod
tñ erat falsum. ut uisū est. Ihs at̄. hic po-

nit' miracli excusatio. Circa qđ cōsiderādū
q apli fuerūt hoīes puri. & iō x̄ excusauit
eos de violatione sabbati in cōfricatiōe spica
rū p exēpla puror hoīum. s. Dd̄ & sacdotū
ut hr Mat. xii. ubi ista exēpla diffusius
tractant'. ipe aūt xp̄s erat hō & deus. & iō
aliqñ se excusauit de violatiōe sabbati per
facta humana ut pat& luc. xiii. ủ ondit
q in ncc̄itate poterat bos leuari de puteo
ī die sabbati. & multo magis hoīem sanari
& infra. ix. cā. si circūcisionē accepit hō ī
sabbo m indignamini qa totū hoīem sanu;
feci in sabbo. aliqñ autē se excusat p facta
diuina. ut hic quū dr. Pater meus usq; nūc
opat'. & ego operor. Deus enī non sic pdu
cit res sic artifex domū. qa artifex domū
factā dimittit & nō cōseruat. & iō domo
facta cessat ei9 opatio. Deus aūt sic producit
res q eas conseruat ī eē. & iō lic& die. 7.
quieuerit a nouis opib9 cōdendis non tam
quieuit a creatis pductis cōseruandis. pat
et filius sunt unus ds. & iō sic pater cōtinue
opat' in cōseruatiōe et administratiōe rerū
ita & filius. & sic x̄ excusat' in sabbo opan
do sed qa ex hac excusatiōe seqt' q x̄ sit
equal' deo patri. iō ex hoc uerbo mag' pseq
bantur eum iudei tanq blasphemum. qa
blasphemia acri9 punit' in lege q fractio
sabbi. & hoc est qđ dr. Propterea g' mag'
qrebant iudei eum interficere & c. pat& ita
pter qđ conr se excusat ihs dicens. Amen
amen dico uob nō pot filius a se quicq face
ṅ qđ uiderit patrē facientē. q. d. Vos michi
īponitis legis transgssionē & hoc est īpossi
bile qa non possum obliqri a regla ūitatis
diuine. qđ patet qa filius in qtum ds hab&
o iō eandē opationē cū patre. & sic nō potest
ab eo obliqri. sitr nec qtū homo qa humanitā
x̄ est instrumentū coniunctū ipi9 diuinita
tis. & sic nō pot a motiōe ei9 obliqri. & per
cons nō pot transgredi qa tnsgressio ē obli
quatio a lege diuina. sciendum tn q arti9
Arrius ex hoc ūbo. non pot filius & c̄. dix

filium in diuinis esse minorē patre. iō cō
sequenter hoc excludit' quū dr. Quecūq; eī;
ille facit. s. pater. sitr filius facit. Vbi tria
excluduntur p que poss& dici filius minor
patre. Primū est si opatio pris se extēder&
ad aliqd ad q nō se extenderet opatio filij
iō hoc excludit' ibi. Quecūq;. Secundū ē
si filius facer& eadē q facit pr scđ; idētitatē
spēi tn sed si scdm numerū ita q pr plura
numero facer&. ex hoc concludit' quū dr
hoc & filius facit. i. eadē numero sed alr
sicut faber'. Tercium est si facer& eadē nu
mero sed alr. sicut faber & martellus pdu
cunt eūdē effectū tn alr. Quia faber ut
causa principal'. martellus ut instrumētal'.
& hoc excluditur quū dr. similiter facit
i. uniformit' per omnē modū. & sic p; q
ūbū predictū. nō pt filius a se qcq et cet
nō pt expoī scdm errorē Arrij de mino
ritate filij t' patris in diuinis. sed tn ondit
pcessū filij a patre in qtum filius non ē a se
sed a patre. & sic potentiā opandi & noticiā
ht a patre sic et eēntiā. nō tn aliā sed eadē
nuō. si uō filius eēt creata ut dic Arrius non
poss& facere quecūq; facit pater ut conr
dicit euanglista. Quecunq; ille facit et cet
Quia se ip; non poss& producere nec cōserua
re ess& tn productus et cōseruatus a patre.
Pater diligit. Postq euangelista posuit sig'
uisibile ad ondendū q filius ht potentiam
collatiuam uite corporal'. hic conr ponit'
doctrina x̄ de uita spūali p ipm cōferēda.
& diuidit' in duas. Quia pō ponit' doctrina
x̄. 2°. eius cōfirmatio subdit' ibi. Si ego
testimonium. Circa primū sciendum q du
plex ē uiuificatio. s. aīe et corporis. & du
plex iudicium. diuinū sibi correspond&.
Primum est iudicium discretiōis qđ nc est
et rnd& uite pnti. 2m. est iudiciū discretiōis
// qđ erit in futō & rnd& corpor resuscita
tiōi. iō sic pcedit. Quia pō agit de uiuifica
tiōe aīar et iudicio discretiōis nunc exñte.
2°. de resurrectiōe futā & iudicio s corespō
dēte

// ultime et premiacōis.

ibi. Sic pr hr. Prima i duas. Quia po ondit
xps se hre potentiā uiuificatiuā. 2o. ondit
qualr ista potentia sit itelligenda ibi. A
men amen dico uob. In pa parte dr sic. Pr
enim diligit filium & oia demostrat ei q
ipe fecit. Si accipiat hic filius scdm diuinā
naturā dilectio n accipit hic causalr quia
uoluntas in diuinis nō est pncipiū origis
filij sed nata ut sris dictū est. & io quū
dr pater diligit filiū & oia demostrat
ei in qtū scia patris cōicat filio hoc ūbu;
diligit nō notat cam sed tm signū ut cō
comitantiā. Si at accipiat filius scd; nām
humanā sic accipit causalr. Quia amor
est pmū donū & causa alioz. tūc ē sen
sus. Pat diligit filiū. qa pleitudo scie cōi
cate aie xi pcedit ex pris dilectiōe. & ma
iora his demostrabit opera. s. uiuificatio
nē mortuoz uita spūali. de q loq postea.
Quia maius est iustificare ipiū q creare ce
lū & tiam scdm Aug. exponentē illud
ioh. xiiii. & maiora hoz faciet. Qd at dicit
hic demostrabit de futo n est p hoc itelli
gendū q filius scdm diuinā nām acceperit
de nouo aliquā sciā; uel q aiā xi aliquid
cognouerit qd a pncipio sue creationis ignorabat
qa a pn sue creationis habuit pleitudinem
scie & gre. sed dr res demostri qn de nouo
alijs inotescit. & tal modus loquēdi dicit
gen. xxii. Nunc cognoui q timeas dnm. i.
alios cogscere feci. qa ds an sciebat Abraham;
timere ipm. sed p obedientiā eius iundatiōe
filij hoc fecit ab alijs cogsci. Ut uos mire
mini. Istud nō ponit causalr sed tm cōsecuti
ue. Quia ptas uiuificatiā n est data xo ppr
iudeoz admiratiōe; sed ex hoc secuta est
qn uidert mirabilia xi opa. & ondit cōnr
que sint illa maiora opa dicens. sic. n. sus
citat mortuos & uiuificat. qd est diuine
uirtutis. sic et filius qs uult uiuificat. Istud
uerbū uult nō pōitur hic ad denotandu;
q filius pauciores uiuificet q pr. sed ad os
tendendū ipius modū agendi ipius. qa nō

agit coacte nec ex nccitate nē sed libere
& qa iudiciū discretionis cōcomitatur resur
rectionē spūalē ut predictū est. & io sequitur.
Neq; eni pr iudicat quēq. s. seorsū a filio
quū sit eoz una opatio. Sed oē iudicium
dedit filio. hoc dr p tanto qa iudiciū est
p sapiam diuinā. Sapia autē tota cōmitatur
filio. & p consequēs po iudicatiā. ut omes
honorificent filiū sic honorificant patrē.
Ex dictis eni seq q sit honorandus hono
re latrie sic & pater quū sit unus ds cū eo.
Un seq. Qui nō honorificat filiū. honore
latrie. nō honorificat patrē q misit illum
q hr eandē maiestatē. Amen amē dico
uob q uerbū meū audit & credidit ei q
me misit. fide formatā. hr uitā eternam.
causalr. Quia hr grām que facit eū dignū
uita eterna. & in iudiciū nō uenit. s. con
demnationis. ueniet tm in iudiciū discussionis
& premiationis. & qa dixit q tal hr uitā
eternā. ne credat aliqs ex hoc q faciat ho
minē i pnti imortalē. io subdr. Sed transit
de morte in uitā. Qa o; soluere debitum
nē an q ueniat ad uitā glie. & qa fides
a deo p inspirationē creatur. io subditur
Amen amen dico uob. Iste at euāgelista
solus duplicat hanc dictionē Amen q in
ebraico affirmationē designat. ipe autem
subtiliora & altiora scribit de xpo. & hec
indigent maiori assertione. ppr qd cōiter
utitur predicta duplicatiōe. Qa uenit hora
& nunc est qn mortui. morte ifidelitatis
de q dr Mat. 8. Dimitte mortuos sepelire
mortuos suos. Audient uocē filij dei. fidē
uiuificantē suscipiendo. io seq. & qui au
dierint uiuent. pot etiā intelligi de uiuifi
catiōe corporali. Quia ad uocē xi aliqi fuert
resuscitati. s. filius uidue luc. 7. & filia Ar
chisinagogi. Mat. ix. & lazarus infra. xi. cā.
Ꝑ hoc tm quū hic dr. Venit hora & nunc est.
patet q n loq de resurrectiōe generali q erit
i futo. sed de uiuificatiōe spūali que ē per
fidē xi. & de resurrectiōibus corporalibus

augu.

hic ondit qualr psona uiuificatiā de qua locutus ē sit itelligenda s. de uiuificatiōe spūali que ē p fidē karitate formatā & hoc ē q. dr amen dico uob qui ūbum meū audit & credit ei qui misit me s. fide formata.

& particularibus que facte sunt ad con
firmationem huius fidei. & ista icepit
a pncipio predicationis x. Sicut n. pater
ht. hic contr agitur de resurrectioe gna
li futa & de iudicio sibi correspodente.
& diuiditur in duas. Qa po agitur de re
surrectioe. 2o. de iudicio. ibi. & ptatem.
Circa pmu est sciendu q illd est tale per
eentia est causa alio4 ut hr. 2o. metha.
Deus pat est uita per essentia. & p cons.
filius quia sit una essentia & una uita. &
p cons ipe erit causa uiuificatiua omniu;
resurgentium. & hoc est qd dr. Sic n. pr
ht uitam in semetipso. i. a se. & a nllo alio
& p cons ei couenit p essentia sic dedit
et filio uita hre in semetipso. Quia lic& fi
lius sit uita p essentia sicut & pater. hoc
tn ht a patre. & ptate. hic contr agitur
de iudicio futo. & diuidr in duas. Quia
po describr illd iudicium. 2o. describitur
fore iustu. i. no possum. Circa pmu scien
du q tota trinitas in iudicio futo iudica
bit auctoratiue. sed xps in qtum homo
iudicabit executiue. cuius ratio est quia
iudex deb& esse maifestus oibus iudica
dis. Deus aute pater uel filius scdm diui
na natam non uidebr in iudicio ab hoibus.
Quia tunc omnes essent bti. qa in uisione
consistit btitudo. & io executio iudicij
data x hoi q poterit ab oibus uideri. &
hoc est qd dr. & ptate dedit ei iudiciu;
facere. executiue. Quia filius hois e ab
oibus uisibil bois & mal. Nolite mirari hoc.
q. d. adhuc magis faci& xps ho. Vn sub
dit. Quia ueit hora in q omnes q i monum
tis sunt audient uoce filij dei. humaitas
eni x est organu diuinitatis. & io uox
eius opabitur ad resurrectione generale
futam p modu iustu comitti. Veru tn qa n
resurgent uniformiter. qa aliq resurget
ad gliam. alij ad pena. io se. & pcedent q
bona fecert in resurrectioe; uite. hoc dr ad
denotandu q fides sine opibus n suffic ad
salute. Qui uo mala egerunt in resurrectioe;
iudicij. i. condenationis. Non possu. hic oste
dit hoc iudiciu fore iustu. filius. n. i qtum
ds ht eande nam cu patre. & sic n potest
i iudicio deficere. Silr nec i qtu homo. qa
uoluntas humana i oibus seq motu & rela
tione uoluntatis diuine. & hoc e qd dicit.
No possum a me ipo facere qcq. declinado
a patre. sed sicut audio iudico. Lic& eni;
habeat eande noticia cu patre in qtu deus.
tn ht eam a pre. & hoc dr ab eo audire. &
Scd; u humana nam ht noticia infusa. &
sic magis ppe a patre audit. & iudiciu meu
iustu est. qa n pt obliqri uoluntas x hois
a uoluntate dei ut dictu est. io seq. Quia
no qro uoluntate mea sed uoluntate ei q
misit me. Si ego testimoium. posita x doctina
de potentia huius uiuificatia. hic conr poit
cofirmatio dicte doctine. & diuidr i duas. qa
po cofirmat huius doctria. 2o. arguit iudo4
duricia. ibi. Claritate ab hoibus. Prima i du
as. Qa po cofirt testimoio humano. 2o. testio
diuino. Ego aute heo. Prima in duas. Quia
po inducitur testimoniu. 2o. ondr q debeat
esse acceptu. ibi. Ille erat. Circa pmu scien
dum q aliqn doctrina aliq confirt p aliq
qd est minoris auctoritatis ppr hoc q illd
est magis acceptu audientibus sicut dicit
phs. 2o. metha. q aliq dignant. i. dignu re
putant poeta inducere teste sic illi q ibuti
st dictis poeticis & io nihil recipiunt n per
testimoniu poete cofirmet quis illd sit ma
gis autenticu simplr q dictu poeticu. &
eode m ueientibus ad fide de iudaismo co
firmatur nouu testamentu p uets. & eod
m saluator cofirmat sua doctrina p testimo
niu iohis cuius scitas erat nota iudeis. & hoc
est qd dr. Si ego testimoniu phibeo de me
s. solus. testimoniu meu no est ue4. i. effi
cax scdm reputatione ura; quis in se sit
efficacissimu. ppr hoc seq. Alius est q testi
monium phib& de me. s. iohs bapt. ut pa
tuit po cap. & 2o. & scio qa ue4 e testiou;

eius. Quia pater eius zacharias per spm scm
pphauit ipm preire an faciē dni ad dādā
sciām salutis ut hr luc. i. testimoniū autē
salutiferū esse nō pot n sit uerū. qd at istd
testimonium sit autenticū ondr quum
dr. Vos misistis ad iohānem nūcios solēnes
q. uolentes acquiescere dicto eius sic autē
tico ut dictū fuit pō cā. & testimōiu; phi
buit ueritati. i. m. q sū ueritas: cōfitendo
me ipm esse xpm. & se negādo. ut patu
it sup. i. cā. & 3°. Ego autē ab hoīe nō accipio
testimoniū. Sed hoc dico ut uos salui sitis
q. d. nō dixi predicta. ut sim i maiori auc
toritate ppr dictum iohis sed ppr salutē
urām quā desidero. ut acqescentes eius ue
ro testimonio ad salutē ptingatis. Ille erat.
hic ondit q iohānis testimoniū debet eis
esse acceptū ppr tria. s. ppr eius officiū. qa
erat preco xi. & hoc notat quū dr. Ille erat
lucerna. ondens hoībus uiam salutis. s. xp;
& sicut lucerna nō lucet ex se: sic iohes
nō fuit lux. sed uenit ut testimōiu; phibet
de lumine. 2°. ppr caritatis incendiū. qd
notat quū dr. Ardens. in tantū q ppt ze
lū caritatis diuine mortē suscepit. 3°. ppt
ūitatis excitiū. in tantū q credebāt ipm
esse xpm. Qd notat ibi. Lucens. Ista tria
debent reddere testimoniū eius acceptu;
et maxie iudeis qui noluerunt eū recipe
tanq xpm. ppt qd subdr. Vos at uoluistis
exultare ad horam eius in luce. Dicit ad ho
rā. qa finalr eū cōtempserūt & eius mortem
pcurauerūt. Ego at. hic cōfirmat doctrinā
suā p testimoniū diuinū. & diuidr i tres
scdm q pr testificatus est de xo tripl. s.
p opa. p se ip; & p scripturas. 2°. ibi. & q
misit me. 3°. ibi. & scrutamini scripturas.
In pa parte dicit sic. Ego heo testimonium
maius iohāne. s. testimonum dei pris quod
est maius testimonio iohis ppr maiorē cog
tiois certitudinē & ppt eius icōmutabilita
tē & c. Quale sit istud testimoniū ondit
d. Opa enim que dedit m pater ut pficiā

ea. s. miracula ūtutē totius create excede
tia q faciebat xps ūtute ppa. io dicit. Ut p
ficiam ea ipa opera que ego facio testimo
nium phibent de me. Quia pr misit me.
sicut. n. firmū testimoniū hēt p iuratio
nem i ijs que subsūt facultati nāli itellectus
ita in ijs que sup sunt sup hanc facultatē
firmum testimoniū est p opa soli deo pos
sibilia q nō pt ēē testis falsitatis. & hoc
m confirmata est doctrina xi nō solū ipo
predicante sed et aplis. scdm q hr Mar
ultio. Illi at predicauerunt ūq; dno coop
ante sermonem cōfirmante seqntibus sigs.
& q misit me. hic cōnr ponit testimoni
ū patris. qd testificatus est p se ipm. & hoc
fuit in baptismo & in trāsfigatiōe ū audi
ta est uox patris sup xpm. hic est filius
meus dilectus et c. & hoc est qd dr. & q
misit me pr ipe testimoniū phibuit de me
p se ipm. Veutū cōnr ondit eos nō cape
hoc testimoniū. qd ds ondit qdez tripl.
pō p signū sensibile sicut i bapt & trāsfi
gātione audita est uox sensibil. sed hāc
uocē nō audierant iudei pseqntes xm qa ibi
nō fuerant. io dr. Neq; uocē eius ūq audistis.
2°. ondit aliquid p uisione sue essentie sic btis
& hoc excluditur ab eis quū dr. Nec spēm
eius uidistis. 3°. p internā inspiratione. &
hoc excludr quū dr. & uerbū eius nō hētis
i uob. manens & subdit causā huius. qa que
misit ille huic uos nō creditis. q. d. hoc nō pro
uenit ex dei defectibilitate sed ex ura i
credulitate. Scrutamini. hic cōnr ponit
testimoniū dei patris p scripturas ueteris testa
menti que manifeste locunt de xo. & hoc
est qd dr. Scrutamini. i. interius diligenter
aduertite. Scripturas legis & pphārum. quia uos
putatis in ipis uitā hre. & bene dicit putatis
qa ab hac opinione sunt defraudati ex eorum
incredulitate. & ille sunt que testimōiu;
phibent de me. Quia scpta ueteris testamenti
determinat tps eius aduentus. gen. penulti.
Non auferetur sceptrū & c. Dan. ix. ū determi

· sicut scriptus q aduentus pdixerat ·

naẽ aduentus sc̃i scõꝝ sub numero certo eb-
domadaꝝ determinauit etiã locũ natiui-
tatis Michee .v. Et tu Bethleẽ terra effrata
ne paruula es in milibꝰ iuda ex te mihi
egredietur qui sit dñator in isrł. Determinat
etiã modũ nascendi Isa .7. Ecce ũgo cõcipi&
et pari& et cõset modũ cõuersandi .s. ĩ pau-
ptate Zacha .ix. Ecce rex tuus uenit tibi
iustus & saluator & ipe paupꝛ. Et modu;
moriendi Isa .Liii. Sicut ouis ad occisiõem
ducetur. Et breuiẽ omĩa xͥ mysteria ĩ ueẽi
testamento inueniunẽ expressa & in xͥ
cõpleta. Et iõ scpturis ueteris testamenti
potuit uere agnosci qp ipe erat xps ĩ lege
ꝓmissus sicut diffusiꝰ declaraui in quada;
questiõe quã de hoc determinaui. Et non
uultis uenire ad me .p fidẽ. Quia p maiori
parte iudei pmanserunt in infidelitate. Et
uitam eternã habeatis. que hẽẽ p fidei for-
matã claritate. Claritatẽ. hic cõnr arguit
eorũ tarditatẽ ad credendũ. Et qa perseq-
bantur xp̃; ut blasphemũ. in q̃ fingebãt
se moueri zelo legis Moisi. iõ oñdit utrũq;
esse falsũ. pͦ pmum .2ͦ. secundũ. ibi. nolite
putare. Dicitur igitur pͦ sic. Claritatẽ ab
hoĩbus non accipio .i. q̃ro. q.d. predicta nõ
dixi ad iactantiã. quia nõ quero hominũ
gl̃iam. Quod pat& caplõ sequenti .ũ dr̃ qp fu-
git qñ turbe uoluerunt eum facere regem.
sed ostendit ulterius ad q̃d predicta dixerit
.s. ad oñdendũ eorũ duriciã dicens. Sed cogñui
.i. cogñscere feci. qp dilectionẽ dei nõ habetis
in uobͥ. qđ declarat ex signo pñti. d. Ego ue-
ni in noĩe pr̃is mei. Qđ pat& p predicta tes-
timoĩa. Et non accepistis me. sed magis pse-
quimini. qđ non feceritis si dilectionem dei
haberetis. hoc etiã declarat ex signo futuro
dicens. Si aliꝰ uenerit in noĩe suo .i. nõ hñs
predicta testimonia a deo. illũ accipietis. &
hoc fuit inchoatũ qñ iudei receperunt Benco-
zaba tanq̃ messiam q̃ tñ nullũ testimoĩu;
diuinum hẽbat p miracłã uel scripturas. &
hoc eẽ pfecte cõplebitur qñ recipiet ãtixͥ.

pro uero deo qa faci& se circũcidi & dic&
se eis promissũ. Et ei adherebunt quousq;
eius falsitas detegatẽ p Enoch & heliã. Et cau-
sam huius incredulitatis subdit. d. Quomͦ po-
testis uos credere qui gl̃iam ab inuicem acci-
pitis .i. gl̃iam humanã. hoc eñi impediuit
iudeos a fide xͥ in parte qa solũ attende-
bant & adhuc attendunt ad gl̃iam ex ex-
altatione tpõralẽ dandã eis p messiã. Vide-
bant aũt xp̃m paupem & abiectũ. iõ non
receperunt eũ non attendentes scpturas pro-
phetaꝝ q̃ de eiꝰ pauptate & abiectione
locutẽ maĩfeste ut supdictũ est. gl̃ia aũt
& exaltatio q̃ promittiẽ danda p xp̃m
illa est gl̃ia celestis quã nõ intelligebant.
iõ subdr̃. Et gl̃iam que a solo deo est non
queritis. q.d. propter hoc in infidelitate p-
manetis. Nolite putare. hic oñdit eos nõ
moueri zelo Moisi ipm̃ psequendo. quia
Moises manifeste scripserat de eo. Et hoc
est qđ dr̃. Nolite putare qp ego accusaturꝰ
sum uos apđ patrẽ .s. ego solꝰ. Est q̃ accusat
uos mecũ .s. Moises in quo uos spastis. falso
tñ. Si eñi crederetis Moisi crederetis forsitan
& m̃. hĩ forsitan nõ est nota dubij libertatis
arbitrij. quia nullus credit ñ uolens. De me
eñi ille scpsit .s. dupłr. Vno m̃ expresse &
maĩfeste ut predictũ est gen. penulti. & geñ
.xviii. deuẽ. pphãm suscitauit nobis dñs & c̃.
Alio m̃ figuratiẽ & occulte qa oĩa sacrificia
& facta ueẽis testamenti sunt figẽ xͥ. Si aũt
illiꝰ lr̃is nõ creditis q̃modo ũbis meis credetiẽ.
nõ qͥ lex Moisi sit maioris auctoritatis q̃
ũbũ xͥ scdm̃ ueritatẽ sed tñ scdm̃ iudeoꝝ
reputationẽ cõem. Vocatẽ etiã lex moisi lr̃e.
doctrina aũt xͥ uerbũ. Quia moises doctrinam
suam tradidit scpto. non aũt xps. Quia lex
euangłica est lex amoris. & iõ pͦ fuit scp-
ta in cordibꝰ apłoꝝ p receptionẽ spũs scĩ. sic
diffusiꝰ declaraui in eplã ad hebreos ĩ fine
capłi octaui.

Post hoc autẽ. Postq̃ egit de uita spũa-
li. hic cõnr agit de nutrimẽto corespõ-

H zelo dei et ut uiolatorem sabati. ĩ quo uidebantur moueri.

denti. & diuidit̄ in duas partes. Quia primo
ponit̄ signū sensibile de collatiōe cibi cor-
poralis ut p hoc inducam̄ ad intellectu;
cibi spūalis. 2°. subiungit̄ doctrina de ipso
spūali cibo. ibi. Rn̄dit ei ih̄s. Prima in
tres. quia p°o pōitur miraculi tp̄s & locus.
2°. miracli actus. ibi. Quū subleuass&. 3°.
consequēns fructus. ibi. Illi ḡ hoīes. In prima
parte dr̄ sic. Post hec at̄. que predcā sūt
Abijt ih̄s trans mare galilee. Iudei enī;
q̄rebant eū interficere. & nō erat adhuc
tp̄us passiōis sue. iō recedendo dedit ex̄m
cedendi ad tp̄s malicie humane. ondens
quia aliqn̄ licitū est x̄ fidelibꝫ fuge ī pse
cutione. Qd̄ est Tiberiadis. Illud enim
mare est quidam lacus magnꝰ p quē trā-
sit iordanis fluuiꝰ. sed uocatur mare scd̄;
modū loquendi hebraicū. in q̄ cōgg̃atio
magna aq̄ꝝ uocat̄ mare. scd̄m illd̄ gen. i.
Conggationesq; aquarū appellauit ma
ria. Vocatur autē mare galilee, a puīcia
iux̄ quā transit. & mare Tiberiadis ex
nōie ciuitatis edificate ī litore, q̄ āntiq̄tꝰ
Cenereth dicebāt. sed ab herode tetrarcha
fuit reedificata & āpliata & Tiberias uo
cata in honorē Tiberij Cesaris. Vocat̄ et̄
illud mare alijs nōibꝫ, ut declaraui super
Matheū. & iō illa dimitto. & seq̄bat̄
eum multitudo magna. Quidā ex deuo-
tione ab eo curati. quidā maliciose uolē
tes eū cape in sermōe, ut pharisei. & q̄dā
ex desiderio adiscendi. & aliq̄ ex curi
ositate, uolentes eū capere in sermone mi
racula q̄ faciebat uidere. iō subdr̄. Quia ui-
debant signa q̄ faciebat sr̄ ijs q̄ infirma
bant̄. hoc additur ad ostendendū q̄ fie
bant ūtute diuina. Magicis enī artibꝫ
bene fiunt aliq̄ curiosa & inutilia, sic
q̄ statue loq̄ntur & cōsilia. sed sanitates
que fiunt ad reducendū hoīes in deū;
fiunt, tm̄mō ūtute diuina. ut dr̄ ī itinera
rio clementis. Abijt ḡ in montē. quia erat
locus deuotiōis & doctrine aptus. iō seq̄.

& ibi sedebat cū discipl̄is suis docēs eos
& sic p; locus ī quo factū est miraculum
sequens. tp̄us at̄ in q̄ factū est describr̄ quū
dr̄. Erat aut̄ pximū pasca dies festus iu
deoꝝ. istud est secūdū festū pascale de
q̄ iste euāglista fecit mentionē. & ī isto
paschate nō fuit ih̄s in ihrl̄m. Quis. n. x̄ꝰ
legē seruauerit. tn̄ in hac solēnitate non
fuit. quia illi q̄ hebant inimicitias capitales
erant excusati a p̄cepto legis q̄ precipit̄
omne; masculū apparere corā dn̄o ī solēi
tate pascali. Sic autē erat de x̄ quia iudei
q̄rebant eū interficere. preterea x̄ꝰ sic ser
uando legē ostendebat se esse uerū ho
minē de filijs israel scd̄m carnē. sic aliqn̄
p̄termittendo obseruatiōe; eiꝰ ondebat
esse deū supra legē. Quū subleuass&.
hic ponit̄ miracli actus. & diuidr̄ ī tres
Quia p°o p̄mittit̄ miraculi nc̄citas. 2°. des-
cribitur eiꝰ q̄litas ibi. Dicit ḡ ih̄s. 3°. on
dit̄ eius ueritas. ibi. Vbi at̄ impleti sūt.
Primū ondr̄ tripl̄r. s. ex p̄p̄li m̄ltitudīe
quū dr̄. Quū subleuass& oculos ih̄s &
uidiss& quia maxiā multitudo ueīt ad
eū. tantū. n. desiderabant audire x̄p̄;
q̄ dimiserant apportare secū alimentū;
p̄pr qd̄ necessarium erat fieri miraculū.
Ondr̄ enī hec nc̄citas ex defectu pecunie
quū subdr̄. Vnde ememus panes ut mandu
cent hi: nō petit ig̃rans q̄ deficer& eis pre
ciū. sed ut ex rn̄sione philippi appareat cer
tius miraculū. un̄ subdr̄. hoc at̄ dicebat tēp
tans eū ut p hoc defectus pecunie alijs ostē
deret̄. sic gen. 22°. tēptauit deus Abraham
ut eius obedientia alijs maīfestaret̄ n̄ sibi.
p̄pr hoc seq̄. ipē enī sciebat qd̄ eēt facturus.
quia in q̄tū deꝰ oīa nouit ab etnō, homo ha // et in q̄tum
buit plenitudinē sciē a p̄n̄ cōceptiōis. rn̄dit
Philippꝰ ducentoꝝ denarioꝝ panes n̄ suf
ficiunt eis. q. d. Paupes sumus. tantā pecu
nie sūmā hr̄e n̄ possumus. & si haberemus
n̄ sufficer& p eoꝝ refectiōe. iō seq̄. Vt unus
quisq; modicum accipiat. Iste. n. Philippus

adhuc rudis existens n̄ respiciebat ad eius
ūtutē qua de aqua uinū fecerat nec ad
alia signa. ondr̄ coñr quo ad illud miracu
lū nc̄citas, ex cibi paucitate. Dicit ei unus
ex discipulis eius Andreas frater Simōis
Petri. hic uidet̄ melius dispositus q̄ Philipp̄
q̄a ī missiōe sua uidet̄ hr̄e respectū ad mul-
tiplicationē panū, eo m̄ quo factū est per
heliseū. 4ᵒ. regū. 4ᵒ. un̄ subdr̄. Est puer
hic unus qui h̄t qnq; panes ordeaceos &
duos pisces. sed hec q̄d sunt inter tantos.
q.d. si multiplicarent̄ eo modo quo factū
est p heliseū qui de uiginti panibus mlti
plicatis, nō satiauit nisi centū uiros. ī ista
magna multitudīe hoc eēt ualde modicū.
Dicit ḡ ih̄s. ondsa miraculi nc̄citate hic cō
seqnter describr̄ eius q̄litas p mltiplicatio
nē panū ūtute x̄. hoc est q̄d dr̄. facite ho
mines discūbere. i. ordinate sedere ad co
medendū. erat aut̄ fenū multū in loco. hoc
īterponit̄ ad ostendendū q̄ locus erat ap
tus ad sedendū. Discubuert̄ ḡ uiri nūo
q̄i qnq; milia hōium. scdm̄ modū hebrai
cū soli uiri hic numerat̄ a. xx. an̄is. ut
sup̄ h̄et̄ numeri pᵒ. mulieres at̄ & paruuli
tacent̄. Accepit ih̄s panes. q̄a ī manibus suis
multiplicati sunt. de modo huius mltiplica
tiōis dixi sr̄ Mat. 9ᵒ. ū ide; miraculū descri
bitur. Sciendū tn̄ q̄ x̄ non creauit panes de
nouo sed preexistentes multiplicauit ut
miraculū magis esset notū. q̄a tal̄ multipli
catio magis est pceptibil̄ q̄ creatio. Et quū
gr̄as egisset distribuit discūbentibus. i. per
ap̄los distribui precepit. Sciendū etiā q̄ x̄
aliqn̄ fecit miracula īpetrando ut ōnderet
se illa facere ꝓpria ūtute. aliqn̄ at̄ propria
ūtute orando. ut hic quū dr̄. gr̄as egisset.
ut ōnderet q̄ talia nō fiebant ab eo per de
mones magica arte. ut ph̄isei dicebant.
Ubi autē impleti. hic ōndit̄ miraculi ueritā
Si eni illa multiplicatio fuisset & tn̄ scdm̄
apparentiā hoīes nō fuissent inde satiati
nec remansissent reliquie sensibiles. iō ad

maiorē declarationē miracli & eius publica
tiōe; subdr̄. Dic̄ ih̄s discip̄lis suis. Colligi
te q̄ supauert̄ fragmenta ne peant. Quia
p fragmenta portata alis q̄ ibi n̄ fuerant
publicatū est miracl̄m & approbatū quia
uere & nō fictiue reficiebant. Collegert̄
ergo & īpleuert̄. xii. cophinos fragmētoꝝ
n̄ a casu sed ex diuina dispositiōe īpleti sr̄
xii. cophini, scdm̄ numeꝝ. xii. ap̄loꝝ. ut
p hoc designarent̄ fragmenta ūboꝝ x̄pi
ꝑ ap̄los p mundū portarent̄. sed si q̄rat̄
un̄ habuert̄ illos cophinos in mōte, potest
dici q̄ accepunt ī aliq̄ uilla ꝓpinq̄. uel q̄
fuerant ibi portati ut uenderent̄ multitu
dini uenienti. uel pōt dici q̄ n̄ fuert̄ ibi co
phini sed tantū collegert̄ de fragmētis
quo. xii. cophini possent īpleri. & bn̄ alibi
īuenit̄ tal̄ modus loq̄ndi. Ex qnq; panibus
& c̄. hoc et̄ facit ad euidentiā miraculi.
q̄ plus remāsit q̄ a p̄n̄. fuit. Illi ḡ. hic
ponit̄ miraculi fructus. ū. ondr̄ triplex.
modus. p̄mus est fidei cōfessio. 2. honoris
exhibitio. ibi. Ih̄s ḡ. Tercius x̄pi solicita
q̄situo. ibi. Ut at̄ sero. Circa p̄mū sciedū
q̄ x̄ps erat p̄miss̄ ī lege tanq̄ ꝓph̄a ceteris
excellentior. ut h̄r̄. deut̄. 18. ꝓph̄am suscita
bit & c̄. ppr̄ q̄d uiso miraculo p̄dicto ppl̄s
cōfessus est illū eē, de q̄ loq̄t̄ predicta sc̄ptā.
& sic cōfitebat̄ illū esse uerū x̄p; & hoc
est q̄d dr̄. illi ergo hoīes quū uidissent q̄d
fecerat signū. alis nō auditū. q̄a illa mltipli
catio q̄ facta est p heliseū fuit mltū defici
ens ab ista. ut p; p predicta dicebāt. Quia
hic est uere ꝓph̄a q̄ uent̄us est in mundū;
ad ip̄m saluandū. sic at̄ nō uenert̄ alij pro
phete sed solū ad denūciandū istius aduen
tū. Ih̄s ḡ. hic pōitur scd̄us fructus qui est
honoris exhibitio. X̄pus eni erat p̄miss̄
rex futur̄. scd; q̄ h̄et̄ ihere. xxxiii. Susci
tabo Dd̄ germen iustū, & regnabit rex
& sapiens erit & c̄. & iō postq̄ cōfessi sr̄
eū esse x̄p̄m uoluert̄ coñr ip̄m facere re
gē. x̄ps tn̄ nō acceptauit hunc honorē. &

hoc est qd' dr'. Ihs ergo quu cognouisset q'a uenturi essent ut raperent eu & facerent eu rege fugit iteru ipe solus in mote. i hoc dans exemplu nob fugiendi honores & acceptandi labores quia ad passioe; q'sit se obtulit. Si at q'ratur q're no acceptau tuc regnu quu ess& suu ex diuina pro missione. dicedu q' lic& ess& suu dicto m. tunc n erat maifestandu. n tpre debito hoc at no debuit ee i p'mo aduetu ne fi des catholica potentie humane ascribetur. sic lex Machometi q per potentia gladij icepit & p ea tenet. Pretea q'a scd; pphas erat denunciatus p'o uenturus ad suscipien du abiectioe; & morte. Postea au ueiet ad maifestandu regni honore. ppr hoc act. i. aplis q'rentib. Dne si i tpore hoc restitu es regnu israel. Rndit. no est urm nosse tpora uel momenta & c. Ut at sero. hic ponitur. 3. fructus miracli pdicti q est soli cita x q'sitio. & p'o q'ritur q'r q'sit e a discipulis. 2o. a tbis. ibi. Altera aut. In p'a q parte dr sic. Ut at sero factu est discipli ei descenderunt ad mare ut q'rerent ma gistru suu q'a ab eis recesserat ut pdictu; est. & par& ex hoc deuotio eo ad ipm q'a ppt nocte iminente no dimisert q'rere eum. & quu ascendissent naue uenerunt tns mare in capharnau. i. uoluert ueire q'a credebat illuc esse xp; pter hoc subditur. & tenebre ia facte erant. xpm eni ex altera parte maris tibiadis usq; ad noctem expectauerat, & no uenerat ad eos xps. ppr qd credebant ipm mare tnsisse sine eis. Mare at uento magno flante exurgebat. Ex q p; desiderium eo eendi cum xpo q'a ppr tepestatis piculu no differebat ueire ad eu. Quu remigassent q'si stadia xxv. aut. xxx. Stadiu est octaua pars miliaris & sic p; q' xxv. stadia fuert t'a miliaria & unu stadiu. uiderunt ihm ambulante; sup mare. no q'a hunt corp fantasticu sic dicit Manicheus. sed iutute diuina sic am bulauit. q'a & Petru eade iutute fecit abu lare sr aqs. ut hr Mat. xiiii. Qui habuit cor pus graue ac ponderosu et scd; Matheum. & timuert tn ppr aque piculu. q'a timebat ne esset qd fantasticu. & io utruq; timore remou& dicens. Ego su uere, no fatastice. Nolite timere. q'a possu de piculo aq eripe. Voluert g eu accipere in naui. ut secu ee ent ex eius pntia. & stati nauis fuit ad tram ad qua ibat. s. i capharnau. & sic apparet ibi triplex miraculu. p'o q'a sup aqs abu lauit. 2o. q'a tempestate sedauit. 3o. i breuis simo tpore fuerut in portu a q mltu dista bant. Sol& autē & hoc queri. utru ide; sit factu qd hic scribitur & Mat. xiiii. Ad h dicit Crisostom q' n. p'o q'a ibi dr q' discipli ex pcepto x naue intrauert. hic dr q' ppa uoluntate hoc fecerunt. 2o. q'a ibi dr q' ue niens ad eos sup mare intrauit naue. hic at no dr. 3. q'a ibi dr q' applicuert in terra; genesar. hic aute dr q' applicuert i caphar nau. & io dic q' est aliud & aliud factu hns tn similitudine i mltis. neq; est miru; q'a x frequenter legit similia miracula fecisse. Aug' uo dicit cotriu q'a Mathe post refectione turbe narrat hanc apparitione; x sup mare sic hic. Qui uult at aug' seq' pot. Ad obiecta crisostomi. Ad p'mu potest hic dici q' x precepit aplis ut pararent se ad tnsfretandu. & itu illi i grantib ascendit i monte orare. & ipi expectauert eu usq; ad uespera. & tuc uidentes q' n ueir& cre diderunt ipm alr tnsisse. ppr qd tuc asce derunt naue ppa uolutate ut crederet ip; & sic non est hic contradictio. q'a p'o xp precepat ut dicit Matheus. qd postea ipo absente ppa uolutate executi sut. Ad 2m. dicedu q' iohs no negat naue intrasse xp; sed dicit q' uoluerunt eu accipe q'n appi quit eis. sed tunc no intrauit sed ibat extra naue. & petro petijt ad ipm ueire sr aqs ut dicit Mathe. & postea cu Petro itrauit naue. Ad 3. dicendu q' Genesar no est no

men ciuitatis sed regionis sup istud mare existentis. & dr Genesar qi generans auram ppr uentu ibidem ex mari generatu. In illa aute regione est ciuitas capharnau & io uenire capharnau est uenire i terra genesar. sicut uenire parisius est uenire in terra francie. uel si dicat q genesar e uilla que erat pe capharnau. & in cofinio utriusq applicuerunt. Mediu aut ab utroq extremo denotat. Altera. hic ondr qlr fuit qsitus a tbis. Multi q audierant & uiderant signu factu de panibus i crastinu uenerunt ad locu ubi ihs fecerat illud signu. & no inuenientes eu uenerut ad alteram parte maris. & ibi inuenerunt eu cu discipulis suis. & qa erant ibi tm due naues. una in q ipi uenerant qrentes ihm et alia in qua uenerant apli. et die pcedeti uiderant q ihs no intrauerat naue cu discipulis suis. io mirabant qlr transisset illud mare & io qrebant. Rabi qn huc uenisti. alia lra patet ex dictis. Rndit ihs eis. Posito signo de cibo corporali. hic conr ponitur doctrina de cibo spuali. cibus at spualis est ipm ubu incarnatu principalr rone deitatis et ex consequenti rone assumpte carnis. que nob dat in cibum in sacramento eucaristie io po agitur de cibo spuali qd est uerbum. 2o. de cibo spuali qd est sacramentu. ibi. & panis que ego dabo. Prima i duas. Qa po ponit xpi doctrina. 2o. subdr iudeorum murmuratio. +o pa diuidr in qtuor. Qa po inuitat eos ad querendu spualem cibu. 2o. ondit iueniendi modu ibi. Dixerunt g. 3o. ondr quid sit iste cibus. ibi. Dixerunt g ad eu. Dne da nob. 4o. qui pungunt ad fruitione eius ibi. Omne quod dat m. in pa g parte dr sic. Respondit eis ihs. Videns enim q ita solicite qrebant eu propter cibu corporale que eis dederat & adhuc iterum spabant hre arguit eos dicens. Ame ame dico uob qritis me eo qa uidistis signa. ad credendu & uenerandu. loqr po illis solu qui male mouebantur

+o maligna ibi murmurabat.

quia multi bona deuotione seqbantur eum ut predictu est & alii ex mala & carnali. & io seq. Sed qa manducastis ex panibus & saturati estis. q.d. deberetis ee magis soliciti de cibo spuali quo aia sustentatur. quia melior est cibo carnali qnto aia melior est corpore. io seq. Operamini no cibu qui perit sed qui permanet in uita eterna. i. opa date ut possitis hre cibu spualem. qa no pt sic cibus corporalis. si eni cibus corporalis maneat i ppa forma no nutrit sed magis nocet corpori. & si nutriat oportet q a ppria na pereat et couertatur in mebra. e contrario at cibus spualis manet et couertit i se ipm manentem. qa ds non sibi icorporat. & no e cotrio. Vn Aug. loquens de po huius cibi d. cibus sum grandium. no me mutabis in te sed tu mutaberis in me. aug. Que filius hois dabit uob. i. paratus est dare. qa ad hoc uenit in mudu. huc. n. signauit deus pr. i. ad hoc ipm signauit mittendo in mundu. ppter qd infra. xviii. d. ego ad hoc ueni i mudu ut testimoniu phibeam ueritati. & hoc est dare cibu spualem. Dixerunt. Hic conr ostenditur modus hndi cibu hunc. s. p ueram fide p quam deo homo icorporatur. & po circa hoc ponitur xpi instructio. 2o. iudeorum obiectio ibi. Dixerunt. instructio u xpi pmittitur eorum iterrogatio quu dr. Dixerunt g ad eu. qrendo qn possent hre predictu cibu. Qd faciemus ut operemur opa dei. i. opus p qd possumus predictum cibu conseq. Respondit ihs & dixit eis. hoc est opus dei p qd huc cibu poteritis assequi. Ut credatis in eu q misit me. Qr aut fides hic dr opus uidr ee contra illud qd hr ro. 3o. p fide iustificari hoiem sine opibus legis. ubi fides distinguitur contra opa. Circa qd dicendu q ibi distinguitur cotra exteriora. hic dr opus tm manens i aia. Dixerunt. hic conr dictu xpi obiciunt dicentes. Qd g tu facis signu ut uideamus & credamus tibi. q.d. Tu adhuc no fecisti similia Moisi ppr hoc subdr. Patres nri mana manducauerunt

ī deserto & c̄. q. d. Moises dedit mānā. tu
at̄ panē ordeaceū. Itē dedit .xl.ta ānis. tu at̄
pauisti nos semel tm̄. & subdr̄ x̄ rn̄sio.
Amē amen dico uobis nō dedit uob̄ Moi
ses panē de celo. s. ppe dicto. q̄a non de ce
lo sidereo uel empireo sed de celo aereo q̄a
descēdebat ut ros uel pruina ut hr̄ nūi. xi.
Sed pat̄ meus dat uob̄ panē uerū de celo.
Diuidr̄. n. uerū cont̄ figalē. & iō māna
n̄ fuit ppe panis uerꝰ. q̄a fuit figā panis
spūal̄ dati ī sacramento. & iō iste est uerꝰ
panis q̄ fuit figatus p illū. Dr̄ et̄ de celo
uere & pprie dicto. q̄a x̄ rōne deitatis
de celo orit̄. i. de deo patre. sm̄ rōne hu
māitatis. q̄a aīā īmediate a deo creatur.
ūtus et̄ formatiua corporis fuit ūtus sps
scī. ut supdictū est. iō seq̄. Panis. n. dei est
q̄ descendit de celo modo dicto. & dat ui
tā mūdo. effectus. n. ueri panis est uitā
cōseruare. iō ille est uerꝰ panis spūal̄ qui
dat & cōseruat uitā spūalē. hoc at̄ cōpe
tit ūbo īcarnato. Propter q̄d dicit infra
Ego ueī ut uitā hēant & c̄. Dixert̄ ergo
hic ondit q̄d sit iste pāis spūal̄. Iudei. n.
audientes bōitatē huiꝰ cibi. dixert̄. Dn̄e
semp da nob̄ panē hunc. Volebant. n. de
cetero esse refecti sine esurie & labore sic
de muliere Samaritana dictū fuit. 4. cā.
que petijt a x̄. Dn̄e da m̄ hanc aquam ut
nō sitiā & c̄. Veꝝtn̄ sic illa n̄ intelligebat
conditiōe; aque spūal̄: sic nec isti de pane
spūali. & iō ihs ondit eis q̄d sit iste pāis.
dicens. ego sū panis uite. q̄a nō solū uitā
cōseruat sed etiā dat ipām de nouo. pāis
at̄ corporal̄ uitā corporalē preexistentē
tm̄ plongat. iō seq̄. Qui uenit ad me per
fidem formatam caritate nō esuri&. &
q̄ credit ī me nō siti& in eternū. q̄a hic&
hn̄s deū quē iā hēt p grām desider& plēiꝰ
hr̄e p glīa; tn̄ nō desiderat rē nō hītam.
cibus at̄ uel potus corporal̄ est cōtrie cōdi
tiōis q̄a hītus in pleītudīe in fastidiū ūti
tur. sed q̄a posset iudei dicere. nos petimꝰ

a te panē istū & tu nō respondes dabo uł n̄
dabo. iō ad hoc rn̄d& d. Sed dixi uob̄. s. q̄
ego sū panis uite. & quia uidistis me: &
sic hētis hunc panē in pn̄tia urā q̄n parat̄
sū dare: sed non creditis m̄ hūc panē & non
quesistis sed magis panē corporalē. Omne
q̄d dat m̄. hic conr̄ ondit q̄ sut illi q̄ fruūt̄
hoc pane. q̄a illi q̄ hn̄t grām ī pn̄ti fruūt̄
īpfecte. in glīa autē fruunt̄ pfecte. & h̄
est q̄d dr̄. Om̄e q̄d dat m̄ pr̄. i. facit m̄ pr̄
adherere nō solum scd; pn̄te; iusticiā sed
et̄ scdm̄ eternā predestinatiōe;. ad me ueī
et. p fidē formatā. & eū q̄ ueīt ad me hoc
modo. nō eiciā foras. Quia oīs pdestinatus
finalr̄ saluabr̄. cuiꝰ causā subdr̄. Quia des
cendi de celo nō ut faciā uolūtatem meam
sed uoluntatē eiꝰ q̄ misit me. Nō est per
hoc intelligendū q̄ uolūtas x̄ in aliquo
discord& a uoluntate pr̄is. q̄a scdm̄ nām
diuinā eadē oīo est uolūtas pr̄is & filij. sm̄
scdm̄ nām humanā uolūtas eiꝰ nō poterat
a uoluntate diuina discordare quū aīā
x̄ ess& coiuncta ūbo nō solū p fruiciōem
sed p realē unionē. & sic uolūtas x̄ nllo
m̄ poterat a uolūtate pr̄is discrepare. &
iō facere uolūtatē pr̄is & face uolūtatem
suā est idem scd; rem. & e contrio. qn̄ ergo
dicit. Descendi de celo nō ut faciā uolūtatē
meā & c̄. Est coīs modus loquendi apd̄ ho
mines illiꝰ q̄ oīo seq̄ uolūtatē alteriꝰ. &
est sensus. Descendi & c̄. ac si dicet̄ n̄ ueī
ad declinandū in aliq̄ a uolūtate pr̄is. & p
conseqn̄s ueni ad pficiendū salutē electoꝝ
q̄a hec est uoluntas pr̄is ipos pdestinantis.
iō seq̄. Hec at̄ uolūtas eiꝰ q̄ misit me patris
ut omne q̄d dedit m̄. n̄ solum scd; presentē
iusticiā sed etiā scdm̄ etn̄ā predestinatione;.
Non pdam ex eo. quia si tal̄ aliqn̄ cadit in
peccatū finalr̄ tn̄ resurgit. Sed resuscitē illū.
ut corpore & ī aīā pfruatur in glīa. Ī nouissīo
die hoīes. n. resurgent ad uitam īcorruptibi
lē. & iō post illā resurrectione n̄ erit in nā
humana gn̄atio nec corruptio nec p cons. in

aliis creatis corruptibilibꝫ q̄ sūt ꝑpter hōiem & ꝑ consequēs tunc cessabit motus celi qui ordinat̄ ad cōplendū numerū electoꝝ per generatiōē; & sic cessabit tp̄us qd̄ seq̄ motū celi. ut hr̄. 4. phi. ꝑpter hoc apoc. x. iurauit ꝑ uiuentē in scl̄a scl̄oꝝ. q̄a tp̄us ā plius n̄ erit. & sic patet ex dictis q̄ nouissimꝰ dies erit dies resurrectiōis gn̄al. & q̄a illa resurrectio ordīatur ad hoc q̄ electi sint ꝑfecte bt̄i. io se. hec est enī uolūtas pr̄is mei q̄ misit me ut oīs q̄ uidet. sed n̄ accipit̄ hic uisio ꝑ eentia quia nō stet cū actu credendi. sed accipit̄ ꝑ cog̃tiōē fidei fōrte. & io subdr̄. & credit in eū. tendendo ī ipm̄ ꝑ dilectiōē; Habeat uitā et̄na; si p̄seuēret. qd̄ est īeffabilr̄ ueꝝ ī ꝑdestinatis de quibꝫ loq̄. ut p; ex p̄dcis. & io seq̄. & ego resuscitabo eū & c̄. Exponat̄ sic̄ pius. Murmurabāt. Posita x̄ doctina de spūali cibo h̄ pōitur ī cōtrīū iudeoꝝ m̄murati o & diuidr̄ in duas. q̄a pō hec m̄muratio pōitur. 2°. eius sedatio subdr̄ ibi. R̄ndit ḡ ih̄s. Circa pmū sciēdū q̄ iudei credebant xp̄m ēē hōiem purū & de semīe Joseph de Maria cōceptū igrantes ipm̄ fōrtū uirtute spūs scī. & io m̄murabāt de hoc qd̄ dixerat. Ego sū pāīs uite q̄ de celo descendi. & p; l̄ra. R̄ndit. h̄ pōit̄ m̄muris sedatio. & diuidr̄ in tres. q̄ā pō admoītio pōit̄. 2°. causa m̄muris subdr̄ ibi. Nemo pt̄. 3. ratio dicti ꝑpter qd̄ m̄murabāt reddit̄ ibi. Am̄ am̄ dico uobis. In pīa ḡ parte admonet eos dicēs. Nolite m̄murare inuicē. Quia p̄res eoꝝ fuerunt in deserto g̃uiter puniti ꝑpter m̄murationem. & io hec admonitio x̄ est salubris, ne cadant ī consilē penā. Neō pt̄. hic ōnditur ꝑdicte m̄muratiōis causa. non .n. causabāt ex uerboꝝ x̄ falsitate quā eēnt ūsi sīa sed ex iudeoꝝ icredulitate. & hoc est qd̄ dr̄. Nemo pot̄ uenīre ad me. ꝑ fidē fōrtā. Nisi pr̄ q̄ misit me traxerit eū. Nihil .n. pt̄ ascendere ad id qd̄ est sup̄ nām suā n̄ ab alio trahat̄. sic lapis n̄ pt̄ sursū ascendē n̄ ꝑ motū alterius fides .n. formata caritate trahit q̄dā hōīes ad nām diuinā. scd̄m illd̄. 2ᵉ pe. 1. a. Per magna et preciosa ꝑmissa donauit nob̄ ut efficiam̄ consortes diuine nē. & io talē donū n̄ pt̄ homo cōseq̄ n̄ a deo ɫ habeat̄. iudei āt non sic erant tracti & io m̄murabāt de uerbis xp̄i. illi āt q̄ a patre trahunt̄ ad fidē ad filiū per fidē formatā cōsecunt̄ uitā eternā. io seq̄t̄. Et ego resuscitabo eū. & c̄. Quia aīa n̄ est ad plenū bt̄a donec fuerit corpori reunita. & q̄a p̄dictus tractus est ꝑ diuinā inspiratione io hoc ōndit ꝑ sc̄ptām dicens. Sc̄ptū est ī ꝑphis. & erunt hōīes docibiles dei .i. docti a deo. Sententia .n. huiꝰ dr̄ isa. liiii. Ponā oēs filios tuos doctos a dn̄o. & ier. 3. Dabo uobis pastores iuxta cor meū & pascēt uos sciā & doctrina. & est eadē sententia cū illa que a saluatore exp̄mit̄. xp̄s .n. & apl̄i nō semꝑ allegauerunt sc̄ptām ūbo ad ūbū sed sufficit eis accipe sententiā. Cuiꝰ āt efficacie sit diuina inspiratio ōndit dicēs. Oīs q̄ audit a p̄re. predictas īspiratiōēs audiēdo. & didicit. ꝑcipiendo ꝑ fidē formatā eas sequendo uenit ad me in p̄nti. & ꝑ glīa; ī futō. & q̄a deus pr̄ docet hōiem n̄ apparendo uisibilr̄ sicut hō uel sic angelꝰ ī corpore ab eo moto uel sic dei filiꝰ in corpore sibi unito. io seq̄. Nō q̄a patrē uidit q̄sq̄ n̄ is qui ē a deo. s. filiꝰ q̄ naturalr̄ ꝑcedit a patre. Nōndū q̄ ꝑ hanc dictionē quisq̄ pt̄ intelligi n̄ā humana. & sic uerū est q̄ nullꝰ homo an̄ xp̄; uidit p̄rem n̄ forte in q̄dam raptu sic̄ Moises. sed talis uisio n̄ erat simil̄ uisiōi x̄. q̄a ab instanti sue cōceptionis uidit diuinam essentiā ꝑ modū h̄itus ꝑmanentis & utens in sensibꝫ corporis. si āt ꝑ li quisq̄ excludat̄ oīs creata sic ītelligitur q̄ sequtur de filio scd̄m diuinā natām & de uisione cōprehensiōis que cōpetit soli deo. per hoc autē q̄ dictio exclusiua n̄ adiungit̄ filio addita uni ꝑsone respectu termini eential nō excludit aliā ꝑsonā. ut diffusiꝰ declaratur pō sn̄iaꝝ. Amen amen. Expressa iudeorū murmuratiōē saluator reddit causā eius qd̄ dixerat. Ego sum pāīs

et didicit. eas seq̄ndo. uēit ad me.

uite q de celo descendi. q.d. satisfacies eorum
qstioni. Et q illud dictum sit uerum arguit. ille
est uere panis uite & de celo descendens qui
pt pseruare a morte & dare uitam eternam et
celestem. talis panis est ubum incarnatum. non aut
panis datus a Moise in deserto. Qa omnes qui
manducauerunt ex illo mortui sunt. g & cet.
Et hoc est qd dr. Amen amen dico uobis qui
credit in me p fidem formatam ht uitam eternam
que uiuali in gratia continetur. Alia lra patet
ex dictis. Et panis quem ego dabo. Postq egit
de pane spuali qd est uerbum hic conr agit
de pane spuali qd est sacramentum. & diuidit
i duas. Quia circa hoc po ponit xpi doctrina
2o. exponitur quia uidebatur obscura. ibi.
Multi at audientes. Prima i duas. qa pmo
ondr ppositum. 2o. pbat qddam suppositum ibi.
Qui manducat. Prima i tres. Qa po saluator
docet huius sacramenti qlitatem. 2o. ipius necessi
tatem. ibi. litigabant. 3. huius utilitatem ibi. Caro
enim mea uere. Circa pmum sciendum q i sacram
Eucaristie continetur ipm uerbum incarnatum.
Et io ondens qlitatem huius sacramenti qtuor
tangit. Primum est q illud est sacramentum tm
s. spes panis quum dicit. & panis. Scdm est auc
tor ipius sacramenti qui est ipse xps sacerdos
summus. Sacerdos autem qui est minister huius
sacramenti tmmodo pfert uerba non in ppria
psona sed in psona xi. In aliis at sacramentis
utitur minister uerbis suis uel ecclie qbus exp
mitur actus quem facit. ut in bapti p; quum dicit
Ego baptizo te. sed in sacram eucaristie
solum refert uerba xi quum dicit. Qui pdie q
pateretur. Et secuntur postea uba xi consecratio
nem efficientia. Et hoc notatur quum dr. Quem
ego dabo. Tertium est res significata & conten
ta. s. uerum corpus xi. quum dr. Caro mea est.
Et accipitur hic caro put diuiditur c aiam et
sanguinem. qa licet sub spe panis sit aia et
sanguis. hoc tm non ex uirtute sacramenti
sed ex concomitantia reali sicut et ipa diuinitas.
Quartum est res non contenta sed tm significata
s. corpus xi mysticum qd coniungitur capiti p cari

tatem. hoc at sacramentum dr sacramentum amoris
io dr. Pro mundi uita. Sicut.n. uita naturalis
est in membris eo q uniuntur capiti a quo recipi
unt influentiam sensus & motus. sic i fidelibus
qui sunt membra xi uita spualis conseruatur eo
q uniuntur capiti xo p sacramentum amoris. conside
randum est q bene dicit: Mundi. Qa alia sa
cramenta solum pficiunt ipi recipienti. solus
enim baptizatus recipit gram baptismalem &
non alii. sacramentum autem eucaristie non solum
pficit sacerdoti sumenti sed sibi & toti ecclie
etiam illis qui sunt i purgatorio. Cuius ro est quia
eucaristia non tm est sacramentum sed est ecclie
sacrificium in quo continetur xpm passum. & io
pficit oibus fidelibus xi. Si autem sumatur alio
m sicut a laico non pficit nisi solum sumenti qa
officium eius non est offerre sacrificium sed tm sus
cipe sacramentum. Litigabant. hic conr ondr
huius sacramenti necessitas. Iudei.n. rudes
predicta uerba xi audientes reputabant ea
inutilia & ipossibilia. io ondit necitatem huius
sacramenti dicens. Nisi manducaueritis car
nem filii hois. & c. Sic enim in uita corporali ci
bus est necius ad uitam conseruandam. ita i uita
spuali hoc sacramentum est necium qa est uite
spualis conseruatiuum. qa sic baptismus est qdam
spualis generatio ita eucaristia qdam spualis
nutritio. Et sanguinem eius biberitis. Non est
itelligendum q hoc sacramentum sub utraq; spe
sit fidelibus exhibendum sed tm hoibus a sacer
dote sumendum. licet i pmitiua ecclia poplo
sub utraq; spe coicaret. tm postea puide ordina
tum fuit ut non coicet sub spe uini ppr piculum
effusionis. & qa sub spe panis accipitur qdammodo
sanguis in qtum ibi continetur ut predictum est.
quia sub utraq; specie est totus xps. alr tm &
alr. qa sub spe panis est uera caro xi ex uirtute
sacramenti. cetera uo sunt ibi ex concomitantia
& eodem m sub spe uini est sanguis xi ex ui sa
cramenti. cet concomitantia. Nondum q ex h
qd dr hic. Nisi manducaueritis & c. dicunt
greci q hoc sacramentum est tante necitatis
q pueris debet dari sicut & baptismus. quod

est falsū. qa in sumente hoc sacramentū re
qrit actualr deuotio & reuerētia q non sunt
in pueris. & iō hoc ūbū qđ importat p̄ceptū
tm̄modo intelligitur de adultis. qb9 nccīū
est ad salutē hoc sacramentū accipe saltem
in uoto si n̄ possit hr̄i in re. Qui mādūcat car
nē. hic cont̄r ondr̄ huius sacramēti utilitas
q̄ est augmentatio in uita spūali. sic cibus
corporal n̄ solūmodo nutrit & cōseruat ui
tam sed deducit ad pfectā q̄titatē sic usus
huj9 sacramenti pducit hoīem ad gr̄e cōsuma
tionē q̄ est gl̄ia eterna. & hoc est qđ dicit.
Q' manducat carnē meā. n̄ tm̄ sacramētalr
sed et spūalr pcipiens effectū sacramēti hēt
uitā eternā. Quia hēt deū inhabitantē qui
est uita eterna. & ego resuscitabo eū &
c̄. Vt participatio huj9 uite ad corp9 per
aīam deriuetr. Caro. n. mea. hic cont̄r ondr̄
huj9 sacramēti ueritas. xp̄s eīm frequent̄
parabolice discipl̄is loqbatur. & iō ne crede
rent q caro ei9 cōtinerel̄ in hoc sacramēto
eucaristie tm̄m sicut in signo: hoc remou&
dicens. Caro mea uere est cib9. qa hic sumitr
realr & n̄ figatiue. & eodē m̄ de sanguine
sub spē uini. iō subditr. & sanguis meus. dr̄
etiā caro x̄. uere est cib9. & sanguis me9 uere
est potus. qa reficiunt animā que est īmorta
l. cibus at̄ corporal tm̄ reficit corp9 quod est
corruptibile. Qui mādūcat. hic probat qđ
dam suppositū. Dixerat. n. q manducatio
carnis ei9 dat uitā. hoc pbat hic. qa illđ per
qđ aliqđ unitur pncipio uiuificatiuo illud
dat uitā. hoc pat& in uita corporali. p hoc
autē sacramentū homo unitr x̄ q est pncipiū
uite spūal. Ergo & c̄. & hoc est qđ dicitur.
Qui manducat carnē meā & bibit meū sang
nem in me man&. i. unitr m̄. & ego ī illo. qa
p caritatē enī amans est ī amato & econtrio.
Sicut uiuens misit me pr̄. Quia est uita per
essentiā. & ego uiuo ppter patrē. Filius enī
ī q̄tū de9 & ī q̄tū homo uiuit ppter patrē
sed alr̄. Quia scđm q de9 uiuit ppr patrem
ī q̄tū pcedit ab eo. accipit tm̄ eandem uita;

quam hēt pr̄. scđm uō q homo uiuit ppter
patrē in q̄tū unitr supposito pcedenti a pr̄e.
Ad quā unionē cōcomitatur plenitudo gr̄e
q̄ est spūalis uita. & eodē m̄ nos in q̄tū per
sacramentū eucaristie unim̄ deo uiuimus
spūalr. tm̄ eius unio est real in unitate sup
positi. nr̄a etiā unio apđ ipm̄ est p fidē &
dilectionē. & hoc est qđ dicit. & q mādu
cat me & ipe uiuit ppr me. qa p hoc con
iungitr pncipio spūalis uite ut uisū est. &
iō cont̄r concludit esse uerū illđ de q mmu
rabant iudei tanq̄ de falso. hic est panis
q de celo descendit. Quia caro x̄ in hoc pane
contenta ītute sp̄s sc̄i fuit formata. non
sic pres ur̄i manducauert̄ māna & mor
tui sunt. & iō non fuit uere cibus celestis
sed tm̄ figura ei9. qa uitā spūalē n̄ cōferebat
sed eā dari in hoc sacramento prefigābat. qa
erga deuotos hēbat omne delectamentum
ut hr̄. sap. 8. Panē paratū de celo pstitisti ei9
hn̄tem omne delectamentū. Mal at̄ hoīb9
erat īsipidus. un̄ dicebant nūi. xxi. Nause
at aīā nr̄a sr̄ cibo isto leuissimo. sic eucaris
tia digne sumentib9 est uite spūal solatiū.
& indigne sumentib9 iudiciū. iō seq̄. Qui mā
ducat hunc panē. i. digne. Viuit ī eternū;.
Seq̄. hoc dixit in sinagoga que est locus
cōis ubi iudei conueniunt. Docens ī Caphar
naū. q̄ erat metropolis Galilee. hoc addit
euangl̄ista post uerba x̄ predicta ad osten
dendū q xp̄s ibi palā docebat sic hn̄s doctri
nā sanā non suspectā. Multi. Posita doc
doctrina x̄. hic cont̄r exponitr. & pō ponitr
ei9 expositio. 2°. ex hoc ondr̄ aliquorum
repbatio et alio4 cōfirmatio. i. Ex hoc mlti.
Prima ī duas. Quia pō ponitr expositionis
occasio. 2°. ponitur ipā expositio. ibi. Sciēs
at̄ ih̄s. Occasio autē expositiōis fuit quia
multi iudeorū uerba x̄ cape nō potentes ppr
suā incredulitatē dixerunt. Durus est hic
sermo. In corporalib9 dr̄ aliqđ durū dupli
ci de causa. uel qa n̄ est de facili penētbile
uel qa resistit tactui. sic in spūalibus dicitr

aliqd durū uel qa ab intellectu n̄ penet̄tur
uel qa displicet uoluntati. Utroq; m̄ sermo
iste erat eis durus qa eius u̾ba n̄ intelligebant
& displicebat eis q tanta de se dicebat. eo q
ipm̄ hoiem purū esse putabant. io seq̄. Quis
pot custodire. Qi d. blasfemia est. Sciens
at̄. hic pōitur doctrine iste expositio q̄tum
ad duo de q̄bus audientes erant scandalizati
scdm̄ q pōitur ibi Spūs est q̄ uiuificat. P̄
mū igitur de quo erat scandalizati erat qa
dixerat. Descendi de celo. & ōndit q nō
debebant scandalizari. p̄dicens q uider̄at
eū i posteꝝ in celū ppa u̾tute reuerti. & io
nō debebant admirari si dixerat se de celo
originari. qa q̄libet res ad suū locū reu̾tit̄
& hoc est qd̄ dicitur. Sciens at̄ ihs apd̄ se
metipm̄. i. absq; alio sibi nūciante qa m̄ma
rent de hoc discipli eius, qa dixerat se de
celo descendisse. Dixit eis exp̄mens eorū
murm̄atiōe; i iustā. hoc uos scandalizat
& sine rōne. Si ergo uidentis filiū hois e
descēdente ubi erat p̄us. accipit̄ hic si p qa.
q. d. qa hoc uidebitis nō scandalizari de hoc
qd̄ dixi. Illi enī qui iste credentes cū eo p̄mā
serunt in ascensiōe eius hoc uiderunt ut patet
actuū p̄o. Spūs. hic expōit. 2m. de quo m̄
murabant. s. qa dixerat carnē suā esse cibū
nccīum ad salutē. & ipi intelligebant hoc
ac si daretur in propria specie sicut laniatur
uel uendit̄ in macello. qd̄ esset horribile. io
tollit hunc intellectū dicens. Sp̄s est q̄ uiui
ficat. q. d. uerba q̄ dixi spūalem sensū habet
& sicut uiuificāt. & Caro autē non p̄dest
q̄cq̄. Quia caro iste manducata eo modo quo
intelligebant nō esset utilis. sed magis horribi
lis. io sequit̄. Verba que ego locutus sū uobis
de carne mea manducanda. Spūs et uita sūt
s. spūalē hn̄t intellectū. nec mirū. qa sunt a
spū sc̄o. ista tn̄ spūalitas nō est sic accipienda
qa caro iste sit in sacramēto eucaristie tm̄
sic in signo ut dixerunt aliq heretici. qa
est ibi realr̄ ut p̄dictū est. sed qa mādūcatur
caro iste in hoc sacramento quodam spirituali

modo in qntū spes uisibiles atterunt̄ & comedūt̄
& spūs ex u̾tute dei carni unite reficiatur.
Sed sunt q̄dam ex uob̄ qui nō credūt. q. d. ppr
hoc intelligere n̄ possunt. Sciebat. n. ihs ab
initio q̄ essent credentes. Quia tanq̄ deus scie
bat occulta cordiū. & q̄s traditurus eū eēt quia ·xxiii· q· iiii·
sciebat euentū futuroꝝ cōtingentiū. & dice
bat ad maiorē confirmationē predictoru;.
Ppt̄ea dixi uob̄ qa nemo pt̄ uenire ad me.
Tandē enī sententia dixerat sup̄. licet u̾ba
sint aliq̄tulū alia, idem est trahi a patre qd̄
sup̄ dixi & dari fidē a patre. qd̄ hic ponit.
ipe at̄ sciebat istos q̄bus loq̄batur non esse
predestinatos ab eterno nec tractos i tp̄re.
Ex hoc mlti. hic ex predictis cōcluditur
aliquoꝝ obstinatio in malo p apostasiam
quū dr̄. Ex hoc mlti discipuloꝝ abierunt
retro. & c̄. hoc nō est intelligendū de xii.
aplis uel de lxxii. discipl̄is. qa isti iste adhese
runt. sed mlti hn̄t alij sequebant̄ ipm̄ ad au
diendū eius doctrinā. & de istis multi retro
cesserunt. & cōnr p oppositū ōndr̄ eoꝝ con
firmatio quū dr̄. Dixit ergo ihs ad. xii. a
plos. Nūqd uos uultis abire. Non petit q̄i
ignorans. sed ut ōndat se eis non indigere
qa ponit eoꝝ opinione cū alijs recedere. Res
pondit ei Simon petrus. Non solū p se sed p
ōibus qa inter eos erat principalior in eis res
ponsione exprimitur maxima dilectio ad
xp̄m quū dr̄. Dn̄e ad quē ibimus. q. d. pt̄e;
tui inuenire nō possumus. Tu solus sufficis nob̄
ppr quod oīa relinquimus. Verba uite et̄ne
habes. i. uerba uite eterne p̄ iste pmissiua et
iductiua ad eā. exp̄mitur etiā in eius respōsiōe
uera confessio fidei quū subdr̄. & nos credim̄
& cognouimus. qa credere precedit itelligere
qa tu es xp̄s q̄tum ad humanitatē. in q̄ unct̄
es ut rex & sacerdos. Filius dei. n̄at̄ q̄tū ad di
uinitatē. & p cons equat̄ ei in natura & potē
tia. Verū tn̄ qa petrus nimis large loquebat̄
dicens p ōibus: nos credimus. qa nihil mali de
alijs cogitabat. & io xp̄s cognito occto4
eius responsionē corrigit. d. Nōne ego uos xii.

elegi. Non loq̄ hic de electiōe ad uitā eter
nam sed ad apl̄atū. Et unus ex uob̄ diabo
lus est. i. preuisus ad diaboli consortium.
Verūtn̄ non dicit determinate q̄s esset. nec
apl̄i tunc cognouerūt: sed postea qn̄ p effec
tū uiderūt. & iō illd̄ qd̄ seq̄ non est de ūbis
xp̄i. sed euangeliste qui scripsit ista post
passionē dn̄i dicentis. Dicebat aut̄. s. ihus
de Iuda simōis Scariothis. Ad dn̄am altiō
Iude qui fuit frater Iacobi. Erat. n. hic tra
diturus eū qui ihc predic[ta] uerba premisit. Qui
esset unus de. xii. p̄ncipalib⁹ discipl̄is xp̄i
q̄ritur hic siue sine argumentis utrū Iudas
a p̄ncipio sue uocatiōis a x̄ fuerit malꝰ. Di
cendū q̄ in hac q̄ne que est de ijs q̄ trāscen
dunt humanā inuestigatione quū sit de
occultis cordis humani & cōsilib⁹ q̄stiōib⁹
tenendū est illd̄ qd̄ est magis consonū scrip
ture sacre & rōni. Sciendū igit̄ q̄ dic̄. Au
gustinꝰ q̄ Iudas a p̄n̄ sue uocatiōis & electio
nis fuit malꝰ. Electus tn̄ est a dn̄o ad apl̄a
tū ut p eiꝰ maliciā & pditionē pficeretur
xp̄i mysteriū. Quia sicut iniq̄ male utūt
bonis operib⁹ dei; sic et deus bene utit̄ mal'
opib⁹ hominū. Et iō q̄uis Iudas fuit pessi
mus tn̄ eiꝰ malo bn̄ usus est xp̄s. Beda aut̄
in hoc conuenit cū Aug̃. sed addit q̄ iudas n̄
fuit electus ad apl̄atum sed alij. xi. Vocatꝰ
est tn̄ cū eis. ut p pditionis eiꝰ officiū xp̄s
opareturr salt humani generis. sed utrunq;
istoꝝ uidet̄ esse contra ratione & sacrā scrip
turam. Distributio enī honoꝝ respicit iusti
ciam cōmutatiuā. ut hr̄. v̄. ethi. ut alicui pl'
det̄ de honore qn̄to maior est in uirtute. Et
iō non est uerisile q̄ Iudas uocatus fuerit ad
honorē apl̄atus nisi tunc fuerit iustus. ut q̄ x̄
tunc eū iustificauit ut esset tali honore digni
sicut iustificauit Matheū qn̄ eū uocauit ad
apl̄atum ut hr̄. Mat̄. ix. Item infra. xvii. cā.
dicit xp̄s de discipl̄is suis loquens ad prēm
quos dedisti m̄ custodiui. & nemo perijt ex
eis n̄ filiꝰ pditiōis. Et certū est q̄ loquitur
hic de pditiōe q̄ est p pcc̄m mortale. q̄a Iudas

adhuc uiuebat uita corporali. Et uidetur q̄
perierit p pcc̄m mortale postq̄ datū fuit xp̄o
p fidem a deo patre. Q̄ aute addit Beda Iu
dam n̄ fuisse uocatū ad apl̄atū uidet̄ esse
contra scripturam Mat̄. x. et Mar. 3°. ū nu
merantur illi q̄ uocati sunt ad apl̄atū. & īt
eos enumerat̄ Iudas. Itē act. i. dr̄ q̄ Mathias
electus est ad apl̄atū de q̄ preuaricatus fue
rat Iudas. Nullus aūt preuaricatur a statu ī q̄
nō fuit. ex q̄ patet q̄ uere fuit uocatus ad
apl̄atū. Pp̄ter qd̄ dicendū q̄ scd̄m Crisostho
mū q̄ fuit uocatus ad dignitatē apl̄atus &
p tunc fuit bonus. Quia uocatus ad talē dig
tatē respicit p̄ntē iusticiā. Q̄ aūt postea pec
cauit pdendo & tradendo xp̄m n̄ cōtradicit
isti uocatiōi. Quia apl̄i ex sua uocatione nō
fuerūt in bono confirmati. qd̄ p; ex casu petri
q̄ post suā uocationē negauit xp̄m. Et ideo
sic dicendo q̄ licet Iudas tp̄ore sue uocatio
nis fuerit bonus. tn̄ postea xp̄m prodendo
peccauit. sciendū tn̄ q̄ tūc malus erat qn̄do
xp̄us apl̄is dixit uerba ī hoc capl̄o cōtenta.
Vnus ex uob̄ diabolꝰ est. Tn̄ sua malicia n̄
erat apl̄is nota sed soli xp̄o qui cognoscit
corda. xp̄s tn̄ suā maliciā dixit ī gn̄ali
ip̄o audiente. Ne credens suā maliciam late
re sine timore malū oparetur. nō tn̄ dix̄ in
spali ne ex tunc inuerecundꝰ factus peior
efficeretur: scd̄m q̄ dicit Chrisostomus.

POST HEC AUTEM [ibat ihesus in galileam; non enim volebat in iudeam]
ambulabat. Postq̄ euangelista egit de
nutrimento spūali collato filijs xp̄i. hic
consequenter agit de doctrina eiꝰ eis collata. q̄a sicut
predictum est. pater debet filijs nutrimentū
& documentū. & diuidit̄ in duas. Q̄a p̄mo
origo doctrine ondr̄. 2°. ip̄a doctrina ponit̄
cap. 8. Ihs autē perexit. prima in tres. q̄a p°
ondit euangelista aptitudinē loci ad mais̄fes
tandū doctrine xp̄i originē. 2°. manifestandi
occasionē. ibi. Iudei aūt querebant. 3°. manifes
tationē actualē. ibi. Rndit ihs. Mea doctrina.
Circa p̄mū sciendū q̄ locus aptus ad p̄dc̄a;
manifestationē erat ciuitas Ierosolimitana

ubi ad diem festū cōueniebat pplus. & iō
ad maifestandū in hoc loco mittam xpo
& lic& pō recus& tn̄ finalr consentit. &
rationabilr ut uidebit. & hoc est qđ dicit.
Postq̄ autē ambulabat ihs in Galileam. do
cendo ī sinagogis eoꝝ. Nō enī uolebat in
iudeam ambulare. qa iudei q̄rebāt eū int
ficere. lic& enī poss& esse inter eos sine ꝯ
nocumento: uoluit tn̄ alr se absentare an
tpus debitū passiōi sue ondendo in se ueri
tātē humane nē. & qꝛ licitū erat fidelibus
suis aliqn̄ psecutionē fugere. Erat aū ī pro
ximo dies festus iudeoꝝ cenophegia. i. fes
tū tabernaculoꝝ. Dicitur aū a scenos qꝛ ē
ūbracl̄m & phagin qꝛ est comedere. quia
septem diebus comedebant iudei ī ūbraclis.
Dixerunt autē ad eū fres eiꝰ. non qꝛ essent
filij Marie matris sue neq Ioseph ut als dic
tū est ī probando errorē heluidij sr Mat.
pō cap. nec cognati sui q erant ad aplatum
uocati. qa de istis dr infra qꝛ fres eius nōn
dū credebant in eū. sed dicunt hic fratres
qa de cognatiōe. q ex frnitate eius uolebāt
reportare gl̄iam mundanā scdm Aug. Vn
sequitur; transi hic & uade in iudeā. hoc ē
ī ihrlm metpoli iudee. Vt & discipuli tui ui
deant opera tua & c̄. Dubitabant enī de x
miraclis utrū essent uera. Propter hoc seqt.
Nec enim fratres eius credebant in eū. & qa
suggerebant ei malū. s. gl̄iam mundanā q̄re
re. ideo recusauit dicens. Tempus meū non
dū uenit. i. tpus gl̄ie mee manifestande. ē
Quia post resurrectionē erat maifestanda.
Tempus autē urm semp est paratū. q. d. tpus
glorie mundane quā queritis. nunc est in
principio huius solemnitatis. Quia iudei ꝑ
magis uacabant cōuiuijs & leticie in pncipio
festi q in fine. qn̄ xpc ibit ad festū ut infra
patebit. uel alr. Tempꝰ urm et c̄. q. d. uos po
testis ire secure. nō autē ego in q̄tū homo
q inimicos capitales ibi habeo. propter hoc
seq. Non potest uos odisse mundꝰ. q. d. uos
q gl̄iam mundanam q̄ritis hoīes mundanos
aduersarios nō habetis. Me autē odit. q
q̄ro gl̄iam dei. & p consequens arguo pcca
mundanoꝝ q sunt ei contria. & hoc est
qđ dr. Qa ego phibeo testimoniū de illo. i.
de mundo. & accipitur hic mundꝰ n̄ q̄tū
ad creaturā subiectā sed q̄tū ad hoīū mali
ciā sicut supdictū est pō capto. sr illđ. & mū
dus eū non cognoscit. Vos ascendite ad diem
festū hunc. i. ad pncipium solemnitatis ta
bernaclorū. Quia ī pncipio magis uacabant
hoīes epul & leticie ut predictū est. non qꝛ
īuit& eos ad talia. sed ondendo qđ ipi q̄re
bant qui mundana adhuc sapiebant ut ui
sum est. Ego autē non ascendā ad diē festū
istū. s. pmum. Vn̄ qꝛ postea uenit in medio
solemnitatis in alia die non est mentitꝰ. &
subdr causa. Quia tpus meum nondū est
cōpletū. tpus enim aptū doctrine ueritatis
ppr quā uenerat saluator n̄ sicut erat ī pno.
solemnitatis propter predicta sic cira fie;
h quū dixiss& Mansit in galilea rone pre
dicta. Vt autē ascenderūt fratres eiꝰ. tunc &
ipe ascendit. s. ide; festū tabnaculoꝝ. non
tn̄ cū fribꝰ suis nec eadē die: qa ipi uenerūt
ad pmum diē illiꝰ festiuitatis. ipe aū uenit
illuc q̄rta die ut patebit infra. sic enī noluit
esse in pno festiuitatis ne fribꝰ suis malū per
suadentibus uideretur fauere. sic nō debuit
se oīo subtrahere ne a pplo doctrinā salutis
subtrahere& quā uenerat docere. Modꝰ aū
ueniendi tangitur quū dr. Non maifeste. i.
cū magna comitiua. ne dar& iudeis occonē
maioris inuidie. sed q̄si in occulto. i. cōdescē
dens fidelibꝰ. qui timore mortis occultādi
erant. Iudei ergo. Postq̄ euangelista descpsit
aptitudīem tporis ad manifestandū originē
sue doctrine: hic conr describit occonē maifes
tatiōis dicte. & diuidr in duas scdm duas
occones huiꝰ maifestatiōis. 2a ponit ibi. Iam
autē die festo. Prima occasio fuit inuestiga
tio iudeoꝝ xpm q̄rentiū. quoꝝ aliq eum
q̄rebant ut interficerent. alij autē ut eiꝰ doc
trinā deuote audirent. & iō debuit apparere

et docere ut ōnderet q̄ mali ei nocere nō
poterant n̄ q̄tū permittebat. sicut enī se
occultando ostendit infirmitatē humani
tatis. ita confidenter inter inimicos appa
rendo & existendo ōndit p̄sonā deitatis.
Debuit etiā apparere ppr̄ bonos ut eius doct̄
nā originatā a deo ōnderet. ut attenti
eā desiderarent. Et hoc est qđ dr̄. Iudei
ergo querebant eū in die festo. Duplici de
causa ut dictū est. & dicebant ubi est ille.
Quia illi q̄ q̄rebant eū ex odio dedigna
bantur eū noīare ꝓprio noīe. Illi autē qui
querebant eū ex deuotione ita reputabāt
eū famosū et autenticū q̄ nō oportebat
exprimere nomen ꝓpriū. & ideo q̄tū ad eos
sensus ubi est ille. q.d. Ubi ē ille qui talis &
tantus est. & facit tot miracula. Et murmur
multus erat de eo in turba propter cōtrarieta
tē opinionū de eo. ideo seq̄. Qui enī dice
bant quia bonus est. approbantes eius doct̄
nā & miracula. Alij autē dicebant. nō: sed se
ducit turbas. Et ex hoc q̄ isti malignantes di
cunt turbas esse seductas ab eo: patet q̄ ma
ior pars scḋm numerū dicebant cōtrariū.
quia erant p̄ncipes ꝓpli q̄ dicebant eū seduc
torem. unde seq̄. Nemo tñ palā loq̄batur de
eo. s. in bonū. ppr̄ metū iudeorū. s. illorum de
tribu iuda. licet enī omnes de ꝓplo alii no
minarent̄ iudei tñ spāli modo sic noīant̄
illi de tribu iuda. & isti grauius mouebāt̄
contra xp̄m eo q̄ in scripturis xp̄us erat
promissus de tribu eorū. ipsi autē reputa
bant ipm̄ Galileū & ab ipsis extraneū. ppr̄
qđ sacerdotes repudiabant eū. ut hr̄ in fine
huius capli. Iam enī. hic ponit̄ 2ª causa q̄
est admiratio turbe in doctrina xp̄i. & ideo
debuit ōndere unde originaret̄ excellētia
sue doctrine. & hoc est qđ dr̄. Iam autē die
festo mediante. dies festus hic dr̄ totū tp̄s
illius solemnitatis q̄ durabat per .7. dies. &
sic mediū huius festi erat in 4º die. Et tūc
ascendit ih̄s in templū & docebat. quia est
ibi cōis locus & aptus sane doctrine. Et mira

bant̄ iudei. ppr̄ rem insolitā. credebāt eū;
ipm̄ esse filiū ioseph. & p̄ consequēs occupa
tum in labore corporali. sciebant autē ip̄; nō
esse exercitatū in studio & tñ uidebant
eū excellentissime docentem. legis & ꝓpha
rum testimoīa p̄ferentē. & ideo merito mira
bantur unde tanta excellentia doctrine origina
batur. Et hoc est qđ dr̄. Quomodo hic lras scit quū
nō didicerit. Rndit ih̄s. hic cōnr̄ expri
mit̄ origo illius doctrine & diuidit̄ in du
as. quia p̄mo xp̄s ōndit̄ sue doctrine origīe;
2º. inuitat ad ip̄am ibi. In nouissimo autē.
pa in duas. quia p̄o ꝓpōit intentū. 2º. probat
ꝓpositū. ibi. Si quis uoluerit. Et 3º. cōcludit
ibi. Nolite iudicare. In pa ergo parte ꝓpōit
q̄ doctrina originat̄ a patre. d. Mea doc
trina nō est mea. q.d. ista doctrina q̄ est
mea approbatiue & subiectiue non est
mea p̄ exercitiū acquisitiōis humane sed
eius q̄ misit me. i. data est m a patre. quia fi
lius scḋm nām diuinā licet h̄eat eandem
sciām cū patre tñ h̄t eā ab ip̄o ut frequēter
sṗ̄io dictū est. scḋm uero nām humanam
h̄t aliā sciām. s. creatā. nō tñ h̄t eā p̄ exerci
tiū acq̄sitā sed h̄t instanti cōceptiōis infu
sam. Et sic soluta est q̄stio quā querebant
quomodo hic lras scit. & c̄. Alio m̄ expoīt Aug.
dicens q̄ filius est uerbū p̄ris. & quia uerbū
alicuius idem ē qđ sua doctrina: ideo seq̄ q̄ fili⁹
sit doctrina patris. filius igit̄ ē ex doctrina p̄
idētitatē non tñ p̄ origīnē. quia a se nō ori
ginat̄ sed a p̄re. est igitur sensus scḋ; aug.
Mea doctrina nō est mea. & c̄. q.d. ego sū
q̄ doctrina p̄ris nō sū a me ip̄o sed a patre.
expositio pa magis concordat lre. Si quis.
hic cōnr̄ probat ꝓpoītū. s. q̄ sua doctrina
sit a patre sibi data. Et diuidit̄ in duas. quia
p̄o inducit suā probationē. 2º. remouet quā
dā obiectionē. ibi. Nōne Moises. Prima in
duas scḋm duas ꝓbatiōes quas inducit. 2ª
ibi. Qui autē a semetip̄o. Prima ꝓbatio ꝓcedit
ex aliorū iudicio. amor enī & odiū mul
tū p̄uertunt iudiciū ratiōis. & ideo monet

quia p̄o ōndit̄ origo doctrine. 2º origo docentis. dicebat. ergo
pa in

Aug.

eos ut amoueant odiũ qđ contra ipm̃ con
ceperant. & tunc potuerũt maĩfeste iudi
care q eius doctrina sit a deo patre eam
p miraclã testificante q̃a nõ pot̃ esse testis
falsitatis. ut sup̃ dictũ est frequenter. &
hoc est qđ dr̃. Si q̃s uoluntatẽ ei9 facere
uoluerit. s. patris celestis p̃usã affectioẽ;
a se abiciendo. cognosc&. i. uere poterit
eã iudicare. q̃a paratus sũ ei9 iudicio cõ
mittere. Utrum ex deo sit an ego a me
ipõ loq̃r. Non est p hoc intelligendũ q
filius in aliq̃ possit a patre discordare. q̃a
hoc est ĩpossibile ut sup̃ declaratũ est. sed
loq̃ eis scđm eorũ opinionẽ. q̃a reputabãt
eũ purũ hoĩem. q.d. an ego a me ipõ loq̃r.
gl̃iam humanã falso q̃rendo ut uos exti
matis. Qui a semetipo. hic conr̃ probat p
positũ proprio facto. q̃a in doctrina sua
q̃rebat gl̃iam patris celestis. & sic pat&
q illa doctrina erat a deo. Omne eĩm qđ
est ad dei gl̃iam ordinatũ est ab ipo. &
hoc est qđ dicitur. Qui a semetipo loquitur.
falsa de se fingendo. Propam gl̃iam q̃rit.
Quia superbia excitat eũ ad sic loquẽdũ.
Qui aũt querit gl̃iam eius q̃ misit illum. i.
dei patris. hic uerax est. in doctrina & in
iusticia in illo nõ est. q̃a irreprehẽsibilis
est in uita. sic autẽ faciebat xp̃s. q̃a statũ
pauptatis & abiectionis elegit. & gl̃iã dei
in omnib9 q̃siuit. & sic pat& propositũ.
Nonne Moises. hic remou& quãdã obiec
tionẽ que poss& fieri in cõtrariũ. q̃a poss&
dicere & de facto dicebant. tua doctrina
nõ est a deo q̃a legem dei datã Moisi nõ
custodis uiolando sabbatũ. hoc enĩ ei im
ponebant ut sup̃ dictũ est. hanc aũt obiecti
onẽ remou& dupl̃r. 2°. modus ibi ponit̃
respondit ih̃s. p̃o enĩ remou& obiectionẽ
predictã p hoc dato q esset tñsgressor le
gis non tñ hebant titulũ arguendi ipm̃
quũ essent tñsgressores legis maĩfeste in
maioribus. & hoc est qđ dr̃. Nonne Moi
ses dedit uob legẽ. q. d. Vos estis obligati ad
ei9 obseruationẽ magis q̃ ego. q̃a scđ; ueri
tatẽ nõ erat obligatus. & nemo ex uob
facit legem. qđ probat p effectũ dicẽs. Q̃d
me queritis interficere. Lex enĩ phib&
interfectionẽ innocentis. & q̃a non pote
rant rationabil̃r respondere cõuerterũt se
ad conuitia. Vñ seq̃. R̃ndit turba. i. ho
mines turbati. Demoniũ habes. Qđ pat&
maĩfeste falsũ. q̃a demoĩa expelebat. Quis
te q̃rit interficere. q. d. nos nõ querimus.
& in hoc mentiunt̃ sic̃ et ĩ p̃mo. q̃a q̃rebãt
mortẽ ei9 ut p̃dictũ est ĩ p̃n̄. hui9 capituli.
R̃ndit ih̃s. hic alio m̃ excludit obiectio
nẽ p̃dictã ondens eã falsã. ex hoc enĩ dice
bant eũ tñsgressorẽ legis q̃a languidũ sana
uerat die sabbati. ut sup̃ dictũ est. 5°. caplo.
& tñ in hoc nõ fuit tñsgressor ut ibidẽ fuit
dictum. & ad hoc idem hic ondr̃; alio m̃
. s. p circũcisionẽ quã licite accipit homo ĩ
sabbo. & hoc est qđ dr̃. R̃ndit ih̃s & dicit
eis repmendo eoꝝ maliciã. Unũ op9 feci.
s. uotũ uob. & omnes miramini. i. c̃turbamini.
q. d. q̃tũ turbaremini si uidissetis oĩa facta
mea male intpretantes ea. Preterea Moi
ses dedit uob circũcisionẽ in lege eã ĩscri
bendo. Non q̃a ex Moise est. s. primo sed
ex pr̃ib9. quia data est a tpore Abrahe[H] q̃
erat pr̃ pncipat ppl̃i. & sic in sabbo circũci
ditis hoĩem. absq; legis transgressioẽ. quia
preceptũ est q octaua die circũcidat̃ puer.
& iõ si. 8. dies sit in sabbo tũc circũcidit̃
puer. nec aliq̃ transgressio reputat̃. Ex hoc
arguit saluator. Si circũcisionẽ accip̃ ho
ĩ sabbo ut nõ soluat̃ lex Moisi. ut p; p pre
dicta. Mihi indignamini q̃a totũ hoĩem
saluũ feci in sabbo. q. d. hoc est ualde irra
tionabile. q̃a magis licita est & melior sal
uatio hoĩs in aĩa et corpore q̃ sit ipa circũ
cisio & magis ad dei gl̃iam. Nolite iudicare.
hic ex predictis concludit intentũ. s. q ei9
doctrina sit a deo si recte cõsideret̃. & hoc
est qđ dr̃. Nolite iudicare scđm faciẽ. i. attẽ
dentes ad illđ quod ñ ptin& ad rẽ qđ sit

[H] ut pz gen̄. xvii°. et sic pz q circũcisio ẽ maioris auc̃tatis
eo q data est ipi

qn amor uel odiu accendit. propt qd alr
q scdm ueritate iudicatur. Iustu iudiciu
iudicate .i. de doctrina mea & factis mis
iudicate scdm modu rei in se. & tuc iue
nietis qp est a deo scdm ueritate. Dicebat
g. Declarata origine doctrine hic ondr
origo doctoris. & diuidr in duas. Quia
po circa hoc ponitur ppli dubitatio. 2°. x
solutio ibi. Clamabat g. Circa pmu scie
du qp multi de pplo sciebant pncipes qre
re morte x. & io quu uidissent eu pa
la docente & pncipes arguente & ipos
no contdicere crediderunt fortis ip; ee
xpm thentes argumentu ex facto prin
cipu q no capiebant eu quu prus ad mor
te qrerent ipm qi ipi de nouo hrent no
ticiam qp ipe ess& uere xps eis pmissus
& io ab eius psecutioe cessarent. & hoc
e qd dr. Dicebant g quida de ihrlimis.
Isti.n. melius sciebant malicia principu
q alij. qa manebant cu eis in ciuitate ea
de. None hic est que querut iterficere
toto conatu suo. Ecce nuc pala loquit
& cont eos. ut p; p pdicta. qa dic. Nemo
ex uob facit legem. & nihil ei dicunt .i.
ipm n capiunt. qa bn aliq uerba ei dice
bant. ut pat& ex predictis. Nunqd ue
cognouerunt pncipes qa hic eet xpus.
q.d. uidet qp sic eo qp desistunt ab eis per
secutioe. Ver; tn qa non hebant certitudi
ne sed tm opinione io etia arguebat ad
cotrium dicentes. Sed scimus hunc un
sit. qa patria & genus eis cogscebant. x
aute quu uenerit nemo scit .i. sciet unde
sit. Istud at accipiebant qd scpta. isa. Li.
que ad lram intelligitur de x. gnatice;
eis qs enarrabit. isa. xlv. Vere tu es deus
absconditus saluator isrl. Clamabat. Po
sita dubitatioe ppli circa originem xpi
hic ponitur predicte dubitationis solutio
et diuidr in duas. Quia xps po origine;
sua declarat. 2°. terminu ad que tendebat.
ibi. Dicit g ihs. Adhuc modicu. Prima i

duas. qa po declarat x origo. 2°. ex hoc ori
t turbe diuisio. ibi. Querebant. In pa ergo
parte dr sic. Clamabat g ihs. in q ondutur
magnitudo sui effectus ad nram iforma
tione. In templo docens. ut oms posset eu
audire. & dicens eo; dubitationi rnden
do. Et me scitis. qtu ad humanitate; pria
et genus cogscendo. sed qtu ad diuinitate
me nescitis. io seq. & a me ipo non ueni.
sed a patre que uos igratis. Sed est uerus
q me misit. qa in hoc iplet pmissu de filij
missione. Quem uos nescitis. qa deu nemo
uidit unq ut supdictu est po cap. & pin
me no cogscitis quu sim eius filius nat
eqlt ei in natura deitatis. Ego scio eu. Quia
in qtu dei filius ht eandem sciam cu pre
et sic eu coprehendit scdm etia qp ho eu;
clare uidit a pn hic& no coprehendat. &
causa huis noticie sue subdr quu dr. qa
ab ipo su & ipe me misit. Per hoc.n. qp p
cedit a patre in na diuina ht sciam diui
na pma que e scia coprehensiois. Per hoc
at qp miss e in na humana ad salute mu
di ht in na huana pleitudine gre & scie
q pt in na creata recipi. Querebant g. hic
conr ponitur ppli diuisio sequens ad respo
sione x. qa ea audita maligni exarsert
i malicia: & boni fuert in fide solidati. &
hoc e qd dr. Querebant g eu apphendere
ad occidendum malignantes. & nemo
misit in illu manus. Quia n potant expel
lere malicia in effectu: n qtum pmittebat.
io seq. Quia nodu uenerat hora eius .i. ab
eo ordinata de captione sua. De tba aute
multi crediderunt in eu. ppr eis doctrina
et miracula. io seq. & dicebant. xps quu
uenerit nuqd plura signa faci& q hic facit.
q.d. no est alius expectandus q plra faciat
io firmit tenedu qp hic e x. Audierant.n.
an qp in aduentu xpi multa miracla debe
bant fieri. & scdm ueritatem tot uidebant
fieri. pncipaltr qp couicebant crede ip; esse
xp;. Audiert pharisei tbam mmurantem

hec de illo. & bn̄dicat m̄murantē. quia
nō audebant bn̄ cōfitē in palā. Veꝝtamē
ph̄isei audientes tanta bona de xº dolu
erunt & pcurauert ministros p p̄ncipes
ad capiendū ipm̄. & hoc est qđ dr̄. & mi
serunt p̄ncipes. & c̄. Dicit ḡ ih̄s. Postq̄ xº
ondit suā origiem hic conr̄ declarat t̄minū
ad quē tendebat. & diuidit̄ in duas. q̄a pº
ondr̄ ppositū. 2º. ex hoc seq̄ admiratio tur
barū ibi. Dixerūt ḡ. Terminus ad que;
xp̄us tendebat est ip̄e pr̄ ad quem per
mortē redijt in q̄tū p hoc gl̄iā corporis
& exaltationē accepit. & hoc est qđ dic̄
q̄i respondendo intentiōi q̄rentiū ipsu;
cape. Adhuc modicū tp̄us uob̄cū sū. q.d.
non m̄ iplebitis qđ uultis. q̄a adhuc mo
dico tp̄ore uolo manere in pp̄lo ad docen
dū & miracula faciendū. & uado ad deū
q̄ misit me. p mortē enī iuit ad patrem
peractis tñ̄ predictis. Queretis me. Quia
p̄ost ascensionem eiꝰ i celū multi iudei uidē
tes signa p ap̄los fieri penitētia ducti re
uersi sunt ad fidē xº dicentes ad ap̄los
q̄d faciemꝰ. ut h̄r act̄. 2º. Sed ñ iuenietis.
s. scđm p̄ntiam corporalē. sed penitentes
eū inuenerunt scđm p̄ntiam sp̄ualē. al̄r
exponitur de p̄ntia corporali. q̄a postea
appꝑinq̄nte destructione ciuitatis p roma
nos multi iudeorū cog̃uerunt hāc miseri
am eiꝰ euenire ꝑp̄r mortē ih̄u. quē tunc
libenter uoluissent h̄re p̄ntē ad sui libera
tionē. seq̄. & ubi ego sum uos ñ potestis
uenire. Quare nō dixit. ubi uado. Quod ui
đetur conuenientiꝰ dicere. Dicendū q̄ sicut
ire ad patrē cōuenit. & scđm humaītatē i q̄
est mutatio ita esse semp apđ patrē cōuenit
ei p ipam̄ diuinitatē in qua est idē cū ipo
patre in eēntia distinctus tñ̄ in p̄sona. &
ad hoc designandū dic̄. Vbi ego sū. Dixe
runt ergo ei. hic ex uerbis xp̄i ponitur
turbe admiratio & dubitatio. Ex hoc. n.
q̄ xp̄s dixerat. Queretis me & ñ iueni
etis. ñ̄ nō intelligitur per hoc recessus eius

quasi dubitantes arguebant q̄ deberet
a iudea recedere & ire ad predicandū gē
tibus extra terrā iudeoꝝ. & patet l̄ra. s;
in fine uerbi arguūt cōtrium dicentes. &
quis est hic sermo quē dixit. Queritis me
et nō iuenietis & u egosū ñ potestis ueī
re. q.d. Ex hoc qđ dicit. u sum ego pat&
q̄ illud qđ dixit. q̄retis me & ñ iuēietis
ñ intelligitur p hoc recessus eiꝰ a iudea.
q̄a dixiss&. u ero & ñ ubi sū. q̄a tūc e
rat in Iudea quū protulit uerbū p̄dictū
& sic pat& eorū dubiū circa xp̄i u̇bum
sic enim debebat loq̄ obstinatis ut uiden
tes ñ uiderent & audientes ñ itelligeret
ꝑut erat de eis pph̄atū. isa. vi. In nouissi
mo. Declarata origine doctrine xº. & ostē
so q̄ erat a deo data et facta hic conr̄ in
uitat ad ipam. & diuidr̄ in duas. q̄a pº
ponit̄ eiꝰ inuitatio. 2º. ad hoc sequēs pp̄li
dissensio. ibi. Ex illa ḡ turba. In p̄a ergo
parte dr̄ sic. In nouissimo at̄ die magno
festiuitatis. i. die. 7º. q̄a p̄mꝰ dies & ultiꝰ
erant solemniores int̄mediꝭs. Vel al̄r. In
nouissimo. i. in. 8º. q̄a pactis septē diebꝫ
festiuitatis tab̄naculorū in octauo die q̄
erat festū cetus uel collecte. & dicebatur
ille dies scīssimus in lege. cuius ratio est
q̄a figurabat congregationem scōꝝ i sīna
felicitate. In illo ergo die magno & soleni
stabat ih̄s & clamabat predicando u̇bum
dei. & scđm hoc inoleuit cōsuetudo ut i t̄ēa
bis uulgaribꝰ fiat sermo stando. i h̄r l̄imīs
at̄ sedendo. q̄a xp̄s docebat discipulos
suos sedendo. ut habetur Mat̄. 5º. & quū
sediss& accesserūt ad eū discip̄li eiꝰ. &
apiens os suū docebat eos. & in pl̄ibꝰ aliꝭs
locis in euangelio turbas docebat stando
ut hic habetur. Quid at̄ docebat subdit̄.
Si quis sitit ueniat ad me & bibat. i. si q̄s
desiderat doctrinā uite ueniat ad me per
fidem formatā & bibat aquā sapie salu
taris. nō solū ad sufficientiā sed etiā ad
redundantiā. q̄a fides & bōitas unius

fidelis debe& ad alios diriuari. qd̄ ondit
saluator p scripturā. eis sn̄ia h̄r. pū. v. sed
uerba sunt hic aliq̄ntulū mutata. & hoc
est qd̄ dr̄. Qui credidit ī me sic dic̄ scptā
flumina de uentre eis fluent ad alios
p redundantiā aque uiue. Dicit autē
sapiā diuina aqua uiua qa continuat
hōiem suo pncipio. s. deo. hoc at̄ dicit de
spū sc̄o. Hec sunt ūba euāglīste expo
nentis uerbū x̄ p predicta de acceptio
ne spūs sc̄i in signo uisibili sic̄ accepūt
apli in die pentecostes. qa ex illa accep
tione facta est redundantia fidei ī pre
dicatiōe euanglīj p totū orbē. Quē accep
ti erant credentes in eū. quis enī apli ha
berent grām spūs sc̄i ante illā diē pēte
costes: uerūtn̄ nō ita plene. & pp̄ter hoc
nō recepant in signo uisibili. qd̄ denōt
grē plenitudinē. cuis causa subdr̄. non
dū erat spūs datus ī tali pleītudine. in
signo uisibili. Quia ih̄s nō dū fuerat gl̄ifi
catus. Ad hoc enī nō dat̄ sp̄s sc̄s nunc ut
trahant̄ corda fidelium ad celestis gl̄ie
desideriū. nihil at̄ desideratur n̄ ut app̄
hendatur ut possibile. possibilitas autē
humane nr̄e ad assecutionē fideliū celesti
um māifestat̄ p gl̄ificatiōem humāitatis
ī x̄. & io pus debuit gl̄ificari q̄ daret̄ sp̄s
sc̄s in siḡ uisibili ut p factū uideret̄ adit̄
regni celestis possibilis hōi. Ex ūba. hic
cōnr ondr̄ ppl̄i sequtis dissensio ad ūba
x̄. ut p̄o inter pplares. 2°. int̄ principes
ibi. Venerūt ḡ ministri. In pa ḡ parte dr̄
sic. Ex illa ḡ ūba quū audissent hos ser
mones eis dicebant. s. illi q̄ uere credebāt
hic est uere ppha. i. antonomatice dicit̄
ppha qui pmissis est. Deut̄. xviii. ppha;
suscitabit d̄s. qd̄ ad lr̄am ītelligit̄ de xp̄o
ut dictū est supra. vi. cap. Alij dicebant
hic est x̄. isti erant in fide feruentiores
p̄dictis qa fidei ūitatē aptis cōfitebātur.
Quidā autē dicebant contr̄dicendo p̄cede
tibꝫ. Nunqͥ a Galilea uenit x̄. q̄i. d. non

& pp̄r hoc iste nō est xp̄s qa ē galileus
& adducunt p se argumentū ex scptura
dicentes. Nōne scptura dic̄. qa ex semine
Dd̄. & de Bethleē castello ū erat Dd̄. qn̄ fu
it iunctus in regē. Venit xp̄s. q. d. sic sciēn
dū q̄ scptā in plibus locis predixit xp̄m
esse de semīe Dd̄. potissime. Iher̄. 23. Sus
citabo dauid germen iustū & c̄. Qd̄ intelli
gitur de x̄. Vn̄ in fine auctoritatis dicit̄
et hoc ē nomē qd̄ uocabunt eū dn̄s iustus
nr̄. Silr̄ q̄ in castello bethleem nasceretur
scriptū est Michee. v. & tu Bethleē Effra
ta & c̄. et seq̄. ex te m̄ egredietur qui sit do
minator isrl̄. & utrūq; erat uerū de xp̄o
qa Dd̄ descendit scd̄m carnē & ī Bethleē;
natus est ut pate& Mat̄. 2°. & luc̄. 2°. sed
ipi hoc igrabant eo q̄ nutritis erat ī Nazareth.
Dissensio at̄ facta est in t̄ba pp̄r eū. qa ibi
erant cōtrie opiniones de eo. ut pate& ex
predictis. Quidā at̄ de ipis uolebant app̄
hendere eū. sed repressi sūt diuina ūtute.
io seq̄. Sed nemo misit sr̄ eū manꝰ. qa nih̄
poterant ei facere n̄ q̄tū & qn̄ ipe pmitte
bat. Venerunt ḡ. hic cōnr pōitur dissēsio
q̄ad principes. & diuidr̄ in duas. qa pmo
ondr̄ dissensio eoꝝ erga ministros. 2°. ph
cipū ad inuicē ibi. Dixit Nichodemꝰ. 3°.
datio. Ministri pncipū. Erga ministros
fuit ex hoc q̄ nō cepant ih̄m qa ad hoc mis
si fuerant ut predictū est. & pate& littera.
Responderunt pncipes ministri se ex
cusantes. nunq̄ sic locutus est homo sic̄ hic
loq̄. q. d. ita bene loq̄ q̄ nō uidet̄ hō purꝰ
sed plus. pp̄ter qd̄ temerariū ess& ponere
sr̄ eū manꝰ. Responderūt ḡ eis pharisei
ex inuidia moti. Nunqͥ et uos seducti
estis. i. extra ueritatē ducti. q. d. q̄ cōtr̄it̄
exēplo maiorū & legispitoꝝ dicentes. Nū
qd̄ ex pncipibꝰ. i. sacerdotibꝰ q̄ pncipa
bantur in pplō. Aliqs credit in eū ex pha
riseis q̄ uidebant̄ religiosiores alijs. q. d.
nullus ex talibꝰ credidit. hoc tn̄ falsum
erat. qa multi de istis crediderūt x̄ occulte.

oo huc refert cu̇ fuse qx̄ͥ ꝑfuit. io. i g̃.

tn̄ ne de synagoga expellerent̄ ut hr̄ ĭfra
xiii. cap. sed turba hec .s. credidit. q̄d de fa
cile pt̄ seduci ṗṗr ĭgrantiā. ıō subdr̄. Qui
nō nouerūt legē maledicti sunt. hoc acci
piebant ex hoc q̄d accipit̄ deut̄. xxvii. ꝯ.
Maledictus q̄ nō ṗmanꝫ ĭ lege et c̄. Dix
Nichodem9. hic poīt̄ dissensio ṗncipum
ad inuicē ṗṗr ūbū Nichodemi excusātis
Ihm. q̄a occulte credebat in eū. & ıō uo
luit eū excusare ex lege dicens. Nūq̄d
lex nr̄a iudicat hoīe; nisi ṗus audierit
ab ipō. Volebat enī eos ṗ hoc inducere ad
audiendū xp̄; ut ṗ ūba ei9 cōuterentur
sic ipē fuit cōuersus. & cog̃uerūt q̄d faciat.
Quia in damnatiōe hoīs nō leuit̄ est pro
cedendū. Responderūt & dixerūt ei. de
ūitate ētati. q̄a hoīes inuidia & iracūdia
agitati nō recipiunt ṗsuasionē. Nunq̄d
& tu galile9 es .i. discipls̄ hui9 galilei. Scruta
re scp̄turas .i. diligenter considera. quia
uidet̄ q̄ nihil de eis scias. & uide q̄a ṗṗha
a galilea nō surgit. hoc ūbū eoꝝ falsū
simplr̄ est. q̄a si intelligat̄ de ṗṗhis gn̄a
liter aliqui fuerunt nati de galilea. uidelꝫ
heliseus, Thobias, & Delbora prophetissa
& forte plures alij. si at̄ intelligatur de
ṗṗha singl̄ariter promisso ad salutē ṗṗli
qui est mexias ut frequent̄ dictū est. sic
et̄ falsum est uerbum eorū. q̄a de xp̄o
scribitur ysa. xi. q̄ debet esse galileus.
Nazareth est in galilea. Dr̄ enim de xp̄o
ysa. xi. scd̄m ueritatē hebraicā. Egrediet̄
ūga de radice iesse. & r.a.d. Nazareus de ra
dice eius condescendꝫ. hoc at̄ potat res
pondere Nichodemus q̄ erat iurisperitus
sed nō fuit ausus. nec mirū. q̄a et̄ apl̄i il
lo tp̄ore erant timidi. & reuersi sunt
unusquisq; in domum suā. q̄a eoꝝ consi
·qo· lium ṗ diuisionē fuit dissipatū. hoc q̄rit̄
utrū xp̄s fuit ṗṗha. & arguitur ṗo q̄
nō. q̄a ṗṗha ṗtinꝫ ad cognitionē ĭtellec
tiuā. ut patꝫ Dan̄. x̄. Intelligentia op9
est in uisione. xp̄s autē scd̄m partem
intellectiuā erat in statu btitudīs in quo
nō manꝫ ṗṗhia sed magis euacuat̄ et ces
sat. ut hr̄. ī. ad corin. xiii. ḡ & c̄. Item
cognitio ṗṗhica quandā obscuritatē im
portat. ıō dr̄ ṗṗha q̄i procul fans. in x̄ρ̄
at̄ nō fuit enigmatica cognitio. q̄a ab
instanti cōceptiōis aīa eius clare uidit
diuinā essentiā. ḡ & c̄. Contr̄iū patet
ĭ l̄ra. Itē in lege & ṗṗhetis predict9 fuit
uent̄us sic̄ ṗṗha antonomatice dictus.
Responsio. Dicēdū q̄ ṗṗha scd̄m nōis
ĭterpretatiōe; dr̄ q̄i ṗcul fans in q̄tū anū
ciat ea q̄ sunt longinq̄ ab hoīum cog̃tiōe.
hec at̄ longinq̄tas pot̄ duplr̄ intelligi.
Vno m̄ respectu ṗṗhe anunciantis. ita q̄
ea que anūciat sint ab ei9 cognitione
longinq̄ ṗṗr obscuritatē sue cognitiōis.
& hoc nō ṗtinꝫ ad ṗfectionē prophetie
sed magis ad defectū. Quod patꝫ nu̇ı̄.
xii. cā. ubi Moises dr̄ excellentior ṗṗha
eo q̄ deū palā & n̄ ṗ enigmata uidebat
quē alij cognoscebant in sōno & uisiōe.
Alio m̄ intelligitur ista longinquitas
respectu alioꝝ hominū cū q̄b9 ṗṗha con
uersatur quib9 anūciat occulta. & hoc
est de rōne ṗṗhe. & ıō Aug9. xvi. cōtra ·aug9·
Faustū dicit q̄ ex hoc dr̄ aliq̄s ṗṗha. q̄a
anūciat ea q̄ sūt longinq̄ a cōi cognitiōe
hoīū cū quib9 cōu̇satur in uia. xp̄o aut̄
an̄ passionē suā q̄tū ad partē sensitiuam
erat uiator & cū alijs hoīb9 cōuersabatur
et ıō q̄uis clare uiderꝫ diuina secreta tn̄
erat uere ṗṗha ĭ q̄tū erāt longinq̄ cog̃tiōe
alioꝝ hoīum cū quib9 cōuersabat̄. & ex
quib9 anūciabat illa. angeli at̄ in nullo
sunt uiatores q̄a eoꝝ cōuersatio nō est
cū hoīb9 ut hr̄ danielis .2°. & ıō nō pn̄t
dici ṗṗhe ex hoc q̄ anūciant hoīb9 occl̄
ta. predicta patent ad argumenta. q̄uis
eīm xp̄o q̄tū ad partē ĭtellectiuā eēt bt̄9
nō tn̄ erat oīo ext̄ statū uie. & ıō non
euacuabatur in illo rō ṗṗhie an̄ passiōe;
sed post resurrectiōe; fuit euacuata q̄a

amplio nō erat in uia. Et sic patet primū argumētū. Ad 2m. sīlr patet ex dictis. quia obscuritas cogitōis in ipso ppha nō est de pfectiōe pphie.

IHS AVTEM. Declarata origine doctrine xpī hic conīr ponitur ipa doctrina. Ipa autem hēt uirtutē illuminatiuā et uiuificatiuā. ideo sic pcedit. quia primo declarat eius uirtutē illuminatiuā. 2o. uirtutē uiuificatiuā. x. ca. ibi. Amen amē dico uob. Prima ī duas. quia primo ondr eius uirtus illumiātiua p uerbū. 2o. p sensibile signū cap. ix. Et pteriens ihs. Prima in duas. quia euāglista primo introducit xpm docentē. 2o. ondit doctrine ipius uirtutē. ibi. Iterū ergo. Prima ī duas quia primo ponitur doctrina ueritatis. 2o. cōfutatio falsitatis. ibi. Adducunt autē. Circa primū sciendū qd debitus modus docendi ueritatē fidei est primo haurire in orone post effūdē primo ī pdicatiōe. Et ideo xpus uolens dare exemplum predicatoribus ecclie aliquā an pdicatiōe sequestrabat se in orone. Et hoc est quod dicitur Ihs autem pexit ī montē oliueti. causa orandi. quia domus Marthe ī qua hospitabatur erat ppe mōtē illū. Et diluculo iterum uenit ī templū ad ostendendū in eo zelū aiarum et oīs pplus uenit ad eū. Et sedēs docebat eos de salute aiarum. Quid autem tunc dixerit premittit euangelista. quia pncipaliter intendebat describere illa ex quibus eiusdē diuinitas manifestabatur. ex quibus dissensio iudeorum contra eū oriebatur. Adducūt. hic conīr pōitur confutatio falsitatis. Et diuiditur in duas. quia primo pōitur iudeorum maligna iterrogatio. 2o. subiungitur benigna xpi rnsio. ibi. Ihs autē inclinans. In prima ergo parte dr sic. Adducunt autem scribe. i. illi qui habebant noticiā scripturarum. et pharisei qui uidebantur pre aliis religiosi. Mulierē in adulterio deprehensā. Si quratur quare nō adduxerit adulterū eius quū scdm legē esset eadē pena plectendus. pt dici qd p hoc uoluerunt ponere suspicionem in corde ppli qd fuisset aliquis de discipulis eius. et ideo nō adduxissent eū ad eius iudicium. Vel aliter. forte adulter erat diues: et ideo p precio eū liberauerat. Proponitur ergo qōnē brigosam quia rnsio ad quālibet partē uidebatur ee contra xpm. ut uidetur. Magr hec mulier. In quo allegant pntiam psone et pntiā facti quū dicitur. Modo deprehensa est ī adulterio. Et arguunt grauitatē crimis ex grauitate pene p legem instructe quū dr. In lege autem Moises mandauit nobis hanc lapidare. leuit. xx. Tu ergo quid dicis. et subdr causa qstiōis. Hoc autē dicebat temptantes eū. Ad capiendū ipm ex responsiōe. ut possent accusare eū. Videbant autē tantā eius mansuetudinē et miam qd pbabiliter credebant eū iudicare ipm dimitti et sic accusaretur ab eis ut transgressor legis. ppter quod reduxerūt legē ad memoriā ne posset excusari p legis obliuionē. Si autem e contrario diceret eam lapidandā uidebatur dicere contra alia sua dicta et facta que erant de pietate et mia. Ihs autem. hic exponitur benigna xpi responsio et diuiditur in duas. quia primo ondītur qd in sua rnsione iusticiā tenuit. 2o. qd a mia nō declinauit et p hoc utriusque eorū cauillationē euitauit 2o. ibi. Erigens autem. Circa primū sciendum qd suā sententiā scdm modū iudicialē primo scripsit postea ptulit ad maiorē certitudinem. Quū autē pseuerarent iterrogantes eum et hoc est quod dicitur. Ihs autē inclinans se deorsū digito scribebat in terram illud quod postea protulit ad maiorē certitudinem. Quū autem pseuerarent iterrogantes eū erexit se ad eorū iportunitatem repmendū. Et dicens. Qui sine pcco est urm primus in illā lapidē mittat. q. d. Puniatur peccatrix sed nō a pccoribus ipleatur lex quā allegatis. sed nō a transgressoribus legis. ī iferēdo enī penā iustā debet obseruari debitus modus. Et iterū se inclinans scribebat in terra. Dicunt aliqui qd scribebat idem quod prius ad ondendū

maiorē firmitatē sn̄ie. Alij dicunt & meli⁹ ut uidet̄ q̄ scripsit eorū pec̄a ut ondēret īeptos ad excusationē huius sententie. & io seq̄. Vnus post alium exibat et c̄. quia grauioribus criminib⁹ irretiti erant. sed si q̄rat̄ q̄modo scribebat dicendū q̄ nō scribebatur p̄ singula sed diuina ūtute potuit facere q̄ in aliqua fig̃a ab eo p̄tracta quil; eo₄ uider& sua p̄pria pec̄a & n̄ alia nec ab alijs uidebantur. Remansit solus ih̄s & mulier in medio stans. Non ē ītllige dū q̄ xp̄us remanserit solus simpl̄r cum illa muliere. q̄a remanserūt cum eo discipuli & multitudo pp̄li sed remansit sol⁹ a calumniantibus. Erigens. Posito rigore iusticie hic x̄ ip̄m tempat dulcore mie. & hoc est q̄d dicit̄. Erigens autē se ih̄s. confutatis calumniatorib⁹ dicit ei. Mulier ubi sunt q̄ te accusabant. in quo examinat̄ de accusatiōe. et cōn̄r de excusatione. Nemo te condemnauit. & s̄bdit̄ mulieris responsio. Nemo dn̄e. q̄a recesserant ut uisum est. & subdr̄ x̄ absolutio. Dixit autē ih̄s nec ego te cōdemnabo. Vade absoluta culpa et pena. & iā ām̄pli noli peccare. saluando eni naturam damnat tn̄ culpam. Circa hoc sciendū q̄ hoc factū x̄ non est trahendū ad cōsequentiā. imo debent sacerdotes in foro p̄niali īponere penitentiā sc̄dm̄ cōditionē peccantis & pec̄i. q̄a nō h̄nt talē p̄tatem remittendi. ꝯ Poterat etiam xp̄us illi mulieri tantā cōtrictionem dare q̄ sufficeret ad deletiōe totius culpe et pene. et illā contrictionem cognoscere. non sic at̄ alius sacerdos q̄ non mouet cor nec uidet. q̄a homo uid& ea q̄ aparent ut h̄r p̄o Re. xvi. Iterū ergo. Post q̄ euangl̄ista introducit xp̄m docentem hic describit doctrinam ipius q̄tum ad uirtutem illuminatiuā & diuidit̄ in duas Quia p̄o p̄ponit̄ intentū. 2°. probatur ibi. Dixerunt ergo ph̄isei. Circa p̄mū tria ponuntur. Primū est ip̄i⁹ x̄ sp̄ale p̄uilegiū

H qr ueni pec̄ores saluare. nō cōdēpnare.

quū dr̄. Ego sum lux mundi. Alij eīm nō sunt lux sed ab hac luce illuminati ut dictū fuit p̄o cap̄. non tn̄ sic ē intelligendū q̄ xp̄s sit iste sol uisibil̄. sic ītelligebant Manichei. lux eīm magis p̄prie dr̄ in sp̄ualib⁹ q̄ in corporalib⁹. q̄a lux h̄t rōnem maīfestatiuā. q̄d p̄pe h̄t locum ī cognitiōe intellectiua que sūmū ten& gradū. & io ip̄e deus solus est lux p̄ eentiā q̄a ab ip̄o oīs noticia deriuat̄. 2°. p̄ponitur hui⁹ lucis b̄n̄ficium quū dr̄ Qui seq̄ me. p̄ fidē formatā. nō ambulat ī tenebris ignorantie & culpe. & p̄ cons̄. nō ueiet ad tenebras gehenne que sūt terminus predictarū tenebrarū. p̄p̄r hoc Mat. 8. dicunt̄ exteriores tenebre. i. ultime. Per xp̄m eni facta est ueritas cont̄ tenebr̄s ignorantie. & gr̄a cont̄ tenebr̄s culpe. & glīa dabit̄ ab eo cont̄ tenebras gehenne. Tercio p̄poīt̄ huius lucis fruct⁹ quū dicit̄ Sed habebit lumē uite. quia per irradiatiōes huius lucis eleuabit̄ intellectus ad uidendū deū clare & per consequens affect⁹ ad fruendū ip̄o p̄fecte. in quib⁹ cōsistit uita eterna. Dixerunt ergo. hic p̄bat ista tria p̄posita p̄ ordinē. p̄o primū. 2°. secundū. ibi. Dixit ergo iterū. 3°. terciū. ibi. Amen amē dico uob̄ si q̄s sermo. p̄a in duas. q̄a p̄o ponitur iudeorum obiectio. 2°. xp̄i responsio. ex q̄ ondr̄ primū p̄positū ibi. R̄ndit ihus. Obiectio at̄ eorum p̄cedit nō ex parte dicti q̄a erat uerissimū. sed ex parte dicentis. & hoc est q̄d dr̄. Dixerunt ergo pharisei. Tu de te testimoniū p̄hibes. testimoniū tuū nō est uerū. i. h̄ns firmitatē. Dato q̄ ess& ue₄ in se. q̄a nullus p̄t de se ip̄o testimōiū ferre. R̄ndit ih̄s. hic pōitur x̄ responsio & excludit eorū obiectionē dupliciter. p̄o ondendo q̄ conseq̄ntia nō ten&. 2°. q̄ est falsa. ibi. Vos secundū carnē. Circa p̄mū sciendū q̄ testimoniū h̄t firmitatem et ueritatem. ex certitudine cognitiōis & rectitudinem affectiōis. & io hois testimo-

niū de se nō est firmū. q̄a & si cognoscat
tñ frequenter inordinate afficit̃ ad se ip̄;.
Deus autē pfecte p se & alia cognoscit. nec
pt̄ esse dissensio in ei9 affectu. ppr qđ tes
timoniū dei de se ip̄o firmū est. testimo
niū autē hominis de deo est inualidum
ppt̄ defectū cognitionis. xp̄us autē erat
homo & deus nec poterat esse defectus
cognitiōis uel inordinate affectiōis ī diui
na naťa uel humana. ppr qđ ei9 testimo
niū de se ip̄o erat firmū magis q̄ qđcūq;
aliud testimonium. & sic pat& defect9
conseqn̄tie. & hoc est qđ dr̄. Rn̄dit ih̄s
et dicit eis. Si ego testimoniū perhibeo
de me ip̄o uerū est testimoniū. subdit̃
causa. Q̄a scio unde ueio aut q̄ uado. i. p
fecte cognosco patrē a quo exiui & uei
ī mundū & ad quē reuertar. & sic pat&
pbatio primi propositi. s. qp xp̄s sit lux
p eēntiā. q̄a est uerbū a prē pgrediens. sic
lux a luce. Vos aūt nescitis unde uenio
aut quo uado. q̄a eius diuinitatē ignorabāt
Vos autē secdm carnē. hic ondit xp̄us
añcedens eo4 esse falsū. & diuiditur ī
duas. Quia p̄o ponitur x̄ pbatio. 2°. remo
uet̃ iudeorū obiectio ibi. Dicebant ergo.
Añcedens eo4 erat qp xp̄us esset sol9 q̄
de se testimoniū phiber&. & hoc ē fl'm.
Filio dei nō potest esse sine prē & sp̄u scō
qui concorditer dant testimoniū cum eo
ut dr̄. p̄a. ioh. v°. Tres sunt q̄ testimonium
dant in celo & c̄. tñ nō fit hic mentio n̄ de
patre. & hoc est qđ dr̄. Vos secdm carnem
iudicatis. s. me esse solū hoīem. Ego non
iudico quenq̄. s. p exteriora sicut uos. q̄a
ds intuetur cor. & si iudico ego iudiciū
meū est uerū. i. firmū. q̄a nō sum sol9 ut
supponitis. q̄a nō pt̄ esse solitudo ī diuinis
quū una psona sit in alia. & ē cōtrio. ideo
seq̄. Sed ego & q̄ misit me pater. Ex hoc
arguit ad ppositū dicēs. & ī lege ura scp
tū est. Deut. xix°. q̄a duo4 hominū testi
moniū uerū est. i. deb& reputari uerum
quia q̄uis duo hoīes simul possīt mētiri
tñ non contingit de facili. Ego sū q̄ testi
moniū phibeo de me ip̄o. Ecce una psona.
& testimoniū phib& de me q̄ misit me pr.
Ecce alia. Argumentū est a minori. sed n.
duo4 hoīum testimoīum est firmū qui
h̄t cognitionē paruā & pnt h̄re affectiōe;
distortam multo forti9 testimoīu; patris
et filij in diuinis. ū n̄ pt̄ esse taľ defectus
deb& firmum reputari. Dicebant ergo.
hic remouet̃ iudeo4 obiectio. Audientes
enī qp allegabat prēm suū in testimoīum
statim obiecerunt ū est pater tuus. q. d.
nō est taľ ac tantus qp in hoc sit ei creden
dū. Credebant enī eum esse hoīe; purum
filiū ioseph. & iō de ip̄o deridebant. Res
pondit ih̄s obiectionē excludendo. Neq;
me scitis. secdm diuinitatē. Neq; prē; meū.
& p cons quia cognito uno correlatiuo4
cognoscit̃ et reliquū iō seq̄. Si me scire
tis. q̄uis enī iudei h̄rent maiorē notitia;
q̄ gentiles. secdm qp dr̄ ps. lxxv. Not9 in
iudea de9. tñ nō cog̃scebant eū q̄tū ad ē
mysterium trinitatis q̄a n̄ erat adhuc
reuelatū. Hec locutus est ih̄s in Gazofila
tio. i. in loco ū ponebantur oblationes p
edificijs templi. hoc autē addit euāge
lista ad ondendū qp ih̄s tūc erat ī loco ū
poterat facilr̄ capi ab eis qui querebant
eū occidē. n̄ fuissent repressi diuina uir
tute iō sequitur. & nemo apprehēdit
eū quia nōdū uenerat hora ei9. i. ab eo
pordinata. q̄a qñ uoluit capt9 est & n̄
ante. Dixit ḡ ite4. hic probat secūdū
sup̄ ppositū. s. qp sequens eū nō ābulabat
ī tenebris. & diuidr̄ in duas. q̄a p̄o ostē
dit eos quib9 loquebatur h̄re hui9 lucis
defectū. 2°. subdit hui9 defect9 remediū
ibi. Dicebant ḡ. Circa pmū sciendū qp re
cedente sole uisibili de nr̄o emisperio
causant̃ ibi tenebre. ita sil'r xp̄o q̄ est sol
iusticie ex hoc mūdo p mortē recedēte
iudei p maiori parte sunt obtenebrati

tenebris infidelitatis & in eis obstinati. &
in hoc iusto iudicio dei q̄a uiderāt signa
in uita eius & in morte. ppr que ēt gen
tiles legis & pphaꝝ noticiā nō hn̄tes cre
diderunt x̊ sicut pat& de illo centurione
qui uisis signis in morte x̊ dicebat. Ve
re filiꝰ dei erat iste. ut hr̄ Mat̄. 27. et iō
iudei q̄ nō solū p miracla uisa sed ēt p
oracula pphārū predicta poterant eum
cognoscere uerū xp̄m psequentes eū meri
to sunt a deo dimissi ppr eoꝝ magnitudi
nē & ingratitudinē & sic excecati tōlt
p obstinationē. & hoc est qd̄ dr̄ hic. Dicit
ergo iterū eis ih̄s. Ecce uado. s. ad prem
p mortē scdm̄ humanitatē. a quo tn̄ nō
recessit scdm̄ diuinitatē. & q̄ritis me. s.
psequendo me in mēbris meis. q̄a post
mortē x̊ iudei psecuti sunt apl̄os & a
lios x̊ fideles usq; ad mortē ut pat&
act̄. 8. & in pc̄co uestro moriemini. i. ppr
pc̄cm ur̄m q̄a ppr psecutionē x̊ & apl̄oꝝ
ciuitas ihr̄lm destructa est & templum
cōbustū & pplꝰ occisus ab exercitu roma
noꝝ. ut fuerat a xp̄o predictū expssiꝰ
luc̄. xix. Ihr̄lm ihr̄lm que occidis pphās
& c̄. Quo ego uado uos nō potestis ueni
re. s. ad gl̄iam patris ur̄a infidelitate hoc
īpediente. Dicebant ergo. hic contr̄ ih̄s
doc& remediū & diuidit in duas quia
pō ei huiꝰ remediū ppoit̄. 2°. eiꝰ efficaciā
ondit ibi. Dicebat g̊. Circa pmū sciēdu
q hoc remediū consistit in hoc q uēiret
ad xp̄m p fidē qui est uera lux. & iō
diuiditur in duas. q̄a pō remedium huiꝰ
fidei ondit. 2°. ad credendū eos īducit.
ibi. Dicebant g̊ ei. Prima in duas. q̄a pō
ponitur iudeorū interrogatio. 2°. subditur
x̊ responsio in qua datur predictū reme
dium. ibi. & dicebat eis. Circa primum
sciendum q audierant iudei xp̄m uolū
tarie moriturum per illud qd̄ habet̄ isa. 53.
Tradidit ī mortē aīam suā. que scriptura
et totū cap̄. exp̄mitur de x̊ ab ātiquis
doctoribus hebreoꝝ. & iō iudei derisorie
q̄rebant de ih̄u quē reputabant xp̄um
falsū. Nunq̄d interfici& semetipꝫ? q. d.
Quo ego uado uos nō potestis uenire. Si
enī seriose loquerent̄ de impletionē illius
pphīe dicerent sic. Nunq̄d ex simplici
uoluntate eiꝰ sepabitur aīa a corpore. qd̄
patet ex eo qd̄ subdr̄. Quo ego uado uos
nō potestis uenire. Ipī enī poterāt se ipos
interficere. sed n̄ poterant aīam suā pro
uoluntate sua tradere sicut erat pphatū
de x̊ per ysa. & ī ih̄u x̊ fuit adīpletū.
& dicebat. hic pōitur x̊ responsio ī q̄
dat̄ predicti uerbi respon intellectꝰ. d.
Vos deorsū estis. i. de massa corrupta.
pondere original̄ pc̄ci. & iō hētis debitū
mortis & necessitatē moriendi. ppr qd̄
sepatio aīe a corpore nō subiac& simplici
ur̄e uoluntati. Ego de supnis sū. Quia
scdm̄ deitatē hr̄t eandē nāam cum patre.
scdm̄ humanitatē aīa est a deo īmediate
& corpꝰ fortū sp̄s sc̄i ūtute. & ppr hoc
hēbat plenū dn̄ium sr̄ corpꝰ suū sepan
do aīam ab ipō & reuiuendo scdm̄ q di
cit infra cap̄. x̊. potestatē hēo iterū po
nendi aīam meā & iterū sumendi eam.
iō seq̄. Vos de hoc mundo estis. corpore
et effectu. Ego nō sū de hoc mundo. q̄a
scdm̄ q deꝰ precedit mūdū ut causa effec
tiua nec est pars uniuersi. scdm̄ aūt huma
nitatē ppr ūtutē fortiuā. eodē m̊ est dicē
dū q̄a illa ūtꝰ fuit ūtus sp̄s sc̄i. q̄tum aūt
ad aīam & corpꝰ bene est pars uniuersi.
& sic est de mundo q̄tū ad sbam non tn̄
q̄tū ad pc̄ci deordinationē que deordina
tio noīe mundi in sac̄ scriptura freq̄nter
designatur ut supͣ dictū est pō capitulo.
& hoc m̊ iudei erant de mundo propter
īfidelitatis pc̄cum ppr hoc subdr̄. Dixi
ergo uob quia moriemini in pc̄cis ur̄is. ꝙ
supͣ dixerat in pc̄co ur̄o in singl̄ari. quia
principale pc̄cm eoꝝ erat psecutio xp̄i
sed ad hoc sequebant̄ alia mlt̄a peccata.

Propter hoc replicavit hoc in plurali: in peccatis vestris. Et consequenter ostendit remedium contra ista mala dicens: Si enim non credideritis fide formata caritate, quia ego sum vobis in lege et prophetis promissus, Moriemini in peccato vestro. Dicebant ergo. Ostenso remedio evadende mortis quod est per fidem Christi, hic consequenter inducit eos ad credendum sibi. Circa quod premittitur iudeorum interrogatio dicens: Tu quis es? quasi dicat: ostende nobis quod si tu sis talis aut talis, quod debeat credi tibi. Respondit eis Ihesus, probando quod debet ei credi per hoc quod est omnium creaturarum primum principium et per consequens veritas prima et infallibilis. Et hoc est quod dicitur subditur: Principium qui et loquor vobis. Et quia est primum rerum principium omnia reducit in se ipsum quoniam sit finis omnium. Ideo consequenter ostendit quod ad ipsum pertinet omnium iudicium per quod alia reducuntur in ipsum. Et hoc est quod dicit: Multa habeo de vobis iudicare. Non dicit vobis ad utilitatem vestram, sed de vobis, scilicet ad malum vestrum quod erit in iudicio vestro futuro. Sed qui misit me verax est, qui adimplevit promissum ad primam missionem filii que non est ad iudicandum vel condemnandum mundum sed magis ad salvandum per doctrinam meam. Ideo sequitur: Et ego qui audivi ab eo hoc loquor in mundo. Dicit enim se audire a patre quia in quantum deus habet scientiam a patre tamen eandem cum ipso sicut et essentiam. In quantum homo habet scientiam infusam ab eo. Et non cognoverunt quia patrem eius dicebat deum. Hoc addidit evangelista ut ostenderet cecitatem eorum. Verumtamen quia multi iudeorum in morte Christi crediderunt videntes mirabilia que acciderunt in morte eius ut habetur Luc. xxiii. similiter ad predicationem apostolorum multi iudeorum crediderunt post mortem Christi ut habetur Act. 2°. ideo subditur: Dixit ergo eis Ihesus: Cum exaltaveritis filium hominis, scilicet in cruce in qua fuit extensus in aere, et per quod exaltatus est a patre secundum quod dicitur Phil. 2°: humiliavit semetipsum factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis, propter quod et deus exaltavit illum et cetera. Tunc cognoscetis quia ego sum, scilicet vere Christus. Utitur tamen tali modo loquendi ut reducat eis ad memoriam illud Exo. 3°: Ego sum qui sum. Et a me ipso facio nihil, quia secundum quod deus habet omnem virtutem operativam a patre licet eandem. Sic dictum est de scientia. Secundum quod homo illa natura est organum divinitatis coniunctum, et ideo nihil poterat operari nisi secundum motum et regulationem dei ipsius. Ideo sequitur: Sed sicut docuit me pater hoc loquor. Qui misit me mecum est, quia secundum deitatem pater est in filio et e contrario. Secundum humanitatem vero ipsa deitas specialiter modo est in homine Christo, scilicet per realem unionem per quem modum non est in aliquo alio. Et non reliquit me solum, quia filius secundum quod deus non potest separari a patre; secundum vero quod homo potest separari de potentia absoluta, sed de potentia ordinata naturam numquam dimitteret, quia quod semel assumpsit numquam deposuit, ut dicit Dam. (Dam. 9.) Quia que placita sunt ei facio semper. In quantum enim deus idem vult et facit quod pater, quia eorum est una voluntas et operatio. In quantum vero homo eius voluntas et operatio regulantur absque aliqua obliquatione a regula divine voluntatis, ut patet ex predictis. Hoc illo loquente multi crediderunt in eum. Hoc addidit evangelista ad ostendendum quod remedium fidei predictum ex tunc incepit habere efficaciam quantum ad aliquos iudeorum. Dicebat ergo. Postquam salvator induxit aliquos ad remedium fidei hic consequenter ostendit efficaciam huius remedii, et dividitur in duas, quia primo circa hoc ponitur Christi instructio, 2° iudeorum contradictio ibi: Responderunt ergo. Efficacia autem fidei in hoc consistit quod dat perfectam libertatem que est maxime desiderabilis a creatura rationabili, quia sensibiliter videmus quod bruta animalia libertatem preeligunt ventris satietati, et multo fortius homo, de cuius natura est libertas. Per hoc differt ab aliis animalibus quod est liberi arbitrii, et ideo debet veram libertatem omnibus preponere. Propter quod salvator ostendit quod efficacia fidei

+ q2 ipi libertatem maxime desiderabat.

se extendit ad dandã pfectã libertatẽ. & hoc est qđ dr̃. Dicebat ꝗ ihs ad eos q̃ credi
+ derunt ei iudeos. Si uos manseritis in ser mone meo uere discipli mei eritis. hoc dix qa aliq̃ eorũ ficte credebant. & isti ñ erant ueri discipuli. & uos cogscetis ueritatẽ. s. fidei p doctrinã meã. & ueritas libabit uos. Quia ĩ pñti ueritas fidei libat a seruitute culpe. in quo ĩchoatur uera libtas. & in futo a seruitute miserie qñ ipa creatura liberabitur a corpore mortis. ut hr̃ ro. 7. & tunc libertas pficieẽ qa aĩa erit sub iecta soli deo. in quo cõsistit eius libertas.
·aug9. Propt̃ qđ dicit Aug. Voluntas tua erit libe ra si fuerit pia. Pietas aũt est seruitus dei & corpus erit subiectum oĩo ipi aĩe per dotes glie. Responderunt. hic ponitur iudeorũ contdictio. & diuidit̃ in duas. qa pͦ ponit̃ hec contradictio. 2ͦ. remouet̃. ibi Rñdit. Circa pmũ sciendũ ꝙ audie runt a xp̃o se posse conseq̃ libertatẽ per eius fidem. In hoc aũt implicatur ꝙ ipi es sent serui. & iõ statim cõtradixert, nobi litatẽ sue originis ꝯ allegantes. & hoc est qđ dr̃. Semen Abrahe sumus & nemi ni seruiuimus unq̃. Maĩfeste pat& dic tũ eorum falsum. qa si intelligebãt loqui de toto pplo iudaico pat& dicti falsitas ex hoc ꝙ pplus iudaicus mltis ãnis fuit ĩ egypto in seruitute magna. & iterũ. lxx. annis in Babilone. in terra ẽt sua freqnt̃ seruiert̃ regi Assyriorũ & alijs natiõibꝰ ut pat& 3. regũ. iiii. Si aũt loquebant̃ de se ipis p illo tp̃e. p; etiã dicti falsitas qa tũc seruiebant romanis & quolib& ãno reddebant tributũ eis. Propt̃ hoc dixit ĩfra. 19. nõ hẽmus regem ñ cesarẽ. Qñ tu dicis qa liberi eritis. Saluator eis duo pro miserat. s. cogtionẽ ueritatis dicẽs. Cogs cetis ueritatem. & donũ libtatis dicens. & ũitas liberabit uos. Lic& aũt sit peius deficere a cognitione q̃ a libertate, tñ ĩ iudei sicut carnales & supbi mag̃ ĩiurio sum reputauerũt carentiã libtatis. & iõ dimisso defectu cogtiois q̃ implicabat̃ ĩ uerbis xp̃i dicẽtis. cogscetis ueritatis. q̃ sierunt tñm de defectu libtatis ĩplicato ĩ hoc ũbo Veritas liberabit uos. Rñdit Ihs. hic remouet̃ iudeorũ contdictio. In cõtdicendo aũt negauerant unũ. s. serui tutẽ dicentes. nemini seruiuimꝰ unq̃. & c̃. & aliud affirmauerat. s. generis no bilitatẽ dicentes. filij Abrahe sumus. iõ saluator pͦ pbat pmũ ẽe uerũ qđ ipi ne gabat. & secundo cõcludit. 2m. qđ affirma bant. ibi. Scio qa filij. Circa pmũ sciẽdũ ꝙ lic& xp̃o poss& statĩ oñdẽ eos ẽe ser uos seruitute tp̃ali ut pat& ex p̃dictis tñ de hoc ñ curauit qa ipe met seruire uoluit & soluere tributũ ut hr̃ Mat. 17.
- sed oñdit eos seruos seruitute culpe de qua eis predixerat lic& ĩtellexissent matialr̃ de seruitute tp̃ali. & hoc ẽ qđ dr̃. Rñdit ihs Amen amen dico uobis qa oĩs q̃ facit pcc̃m; cuicũq; conditionis sue sit nobilis siue ĩgbil diues uel paup. Seruus est pcc̃i. Cuius rõ est. qa sic ille dr̃ lib q̃ mouet̃ p pͦ motu. sic dr̃ seruus eo ꝙ
· mouet̃ p impium dñi sui in ope pcc̃i. ho mouetur cont̃ id qđ est sibi pprium. qa uiuere scdm rectam rõnem ẽst p pͦ hõis motus ut hr̃. 2ͦ. ethi. In pcc̃o aũt homo mo uetur contra rectã ratione. & iõ lic& pec catũ sit uolũtariũ tñ in ipo cõsistit maxi ma seruitus. ipi autẽ erant pccores mãi festi. ex q̃ concluditur ꝙ erant uere ser ui. & oñdit conr penã huiꝰ seruitutis dicẽs. Seruus aũt non man& ĩ domo ĩ et̃ nũ. Ista domus est ecc̃lia ubi serui culpe ñ manet̃ in eternũ. lic& modo ad tempꝰ maneant ĩ ipa in q̃tũ sunt de numero fi deliũ. qa modo sunt admixti mali cũ bo nis. sed in futo iudicio sepabunt̃ sic oues ab edis. ut hr̃ Mat. xxv. p quẽ aũt modũ possit ab hac pena liberari oñdit dicens. filius. s. dei. man& in domo in etnũ. quia

solus est sine pcco. & est filius dei naturalis
& sic ht ptate alios liberandi a pcco facie
do eos filios dei p gram adoptiois. & hoc
est qd concludit. Si q filius uos libauerit.
a seruitute culpe p modu predictu. Vere
liberi eritis. qa in hoc consistit libertas ue
ra ut pat& p predicta. Scio qa filij. Hic
saluator excludit. 2m ondendo primum
qp non sint Abrahe filij. & 2o. cuius sint fi
lij. ibi. Vos ex patre diabolo. Prima i duas.
qa po ondit qp n sint Abrahe filij. 2o. qp n
sint filij dei ibi. Dixerunt igitur. Circa
pmum sciendu qp uera filiatio declaratur
p imitatione coditiois prne. iudei at non
imitabant facta Abrahe. ex q cocludit sal
uator qp eius uere filij no erant quis ab eo
carnaliter descendissent. & hoc est qd dic
Scio qa filij Abrahe estis. tm m carne sed n
moru imitatioe. io seq. Sed qritis me intfi
cere. cuius causa subdit. Quia sermo meus
n cepit in uob. Loq de uerbo dei ad modu
materialis hami qui n capit pisce n capia
t a pisce. sic uerbu dei n capit hoiem ad
uitam etna n capiat p fide. & io pdicato
res uocant in scptura piscatores. Ego qd
uidi apd patre loqr. s. ueritate mea qtiam
xps in qtum deus habet eande uisionem di
uine eentie cu pre. & uos que uidistis ap
prem urm facitis. i. apud diabolu. de quo
cri9 infra expmit qp sit pater eoz. Scdm Cri
sostomu lra talis est. & uos q uidistis apd
prem urm facitis. q.d. Sic facio & loquor
ueritate qua uidi apud prem ita facite &
uos qd uidistis apud Abraha. i. potuistis
uidere in consideratioe uite eius p scptura
sed pa lra mag consonat sequentibus qui
dr. Responderut & dixerut ei. pr nost
Abraham est. q.d. nescimus que tu uocas
prem nrm. quia adhuc no expresserat de
diabolo. Pater nr Abraha est. ppr qd con
cludit xps. Si filij Abrahe estis opa Abre
facite. qa imitatio patris est signu uere
filiationis. qd no est in uob. & hoc pbat
conr dicens. Nunc at qritis me iterficere
hoiem q ueritate locutus su uob qua au
diui a deo. & missus su ab eo nunciare
eam uob. hoc at Abraha no facit sed ma
gis nuncios dei reuerent suscepit. ut hr
gen. xviii. & io cocludit. Vos facite opa
pris uri. s. diaboli. ut patebit ex lra seqn
ti. Dixerunt. hic ondr conr qp non sint
filij dei. Videntes eni iudei qp ex opibus
filiatione arguebat io dixerut se filios
dei cuius lege & cerimonias seruabant. &
n sic alie natioes idolatie dedite. & hoc
est qd dr. Nos ex fornicatioe n sumus na
ti. Fornicatione uocat idolatria p qua aia
sepat a deo. Propt qd ipa idolatria freqnt
noiatur fornicatio i sacra scpta. Vnu pre
hemus deu. qa n colebant plaritate deoz
sic gentiles. sed hanc prnitate excludit
saluator dicens. Si deus pr uester ess& di
ligeretis utiq; me. qa signu filiatiois hu
mane est imitatio opu. ita signu filiatio
nis diuine est dilectio. imo ut uerius loqr
i hoc cosistit hec filiatio que est p adoptio
ne. scdm qp hr ephe. v. Imitatores dei esto
te sic filij carissimi & ambulate i dilectio
ne. Ista dilectio n erat i eis. qa si diligeret
deu patre diligerent filiu. xps at est na
lis dei filius. io seq. Ego eni ab eo pcessi &
ueni. & sic pat& ueritas predicte coseqntie.
Si deus pr ur eet diligeretis utiq; me. &
ondr conr qp hoc no deber& eos latere. d.
Quare loqlam mea no cogscetis. q.d. que
est causa qp ex uerbis meis & factis non
cogscatis me ipm a deo missum. & rndit
dicens. quia n potestis audire sermone me
u. q.d. de facto no puenit ex opibus meis
uel doctrina sed ex ura malicia. qa tatu;
odiu cont me cocepistis qp n potestis me au
dire nec p cons uerba mea intelligere. &
mlto minus in bonu interpretari. Mala n
affectio puertit iudiciu rois. & io inui
dia & odiu qd coceperunt iudei erga xpm
ex hoc qp arguebat pcca eoz fuit causa

excecationis & obstinationis ipsorum ut declaraui diffusius super Math. xxi. Vos ex patre. hic contra ostendit xps cuius sint filii & diuiditur in duas quia primo ponitur xpi probatio 2°. iudeorum iniuriosa responsio. ibi. Responderunt ergo. In prima parte dicitur. Sed uos ex patre diabolo estis. s. per imitationem non per creationem. ideo subditur. & desideria patris uestri. s. diaboli. uultis perficere. quod probat contra conditiones diaboli explicans. postea ad ipsos applicans unam conditionem diaboli tangit dicens. Ille homicida erat ab initio. homo enim in specie humana reponitur per animam & ideo ille magis proprie est homicida qui animam interficit per peccatum mortale quam ille qui interficit corpus per quod homo conuenit cum brutis. hoc autem fecit diabolus a principio mundi. quia per suggestionem eius primum peccatum hominis contigit. & in hoc officio continue perseuerauit. & aliam conditionem tangit quum subdit. & in ueritate non stetit .i. in debita obedientia ad deum. Reg. 2°. dicitur Vere in quantum conformiter ueritati prime a qua ueritate deuiauit diabolus per peccatum superbie. Terciam conditionem tangit dicens quum loquitur mendacium ex propriis loquitur. i. ex habitu malo in quo est obstinatus & subditur causa. Quia mendax est & pater eius. i. ipsius mendacii. ille enim dicitur mendax non tamen pater mendacii qui solum refert mendacia ab aliis inuenta. sed ille mendax est & pater mendacii qui non solum refert mendacia sed etiam ea facit. & propter hoc diabolus dicitur pater mendacii quia primum mendacium adinuenit & dixit dicens mulieri. gen. 3°. Nequaquam moriemini. contra istas conditiones applicat saluator ad iudeos. d. Ego autem si ueritatem dico uobis quare non creditis michi. q.d. per hoc appareret quod proprietas uestra recipe falsa & mendacia et non uera. Sed quia possent dicere quod non credimus tibi hoc non est propter odium ueritatis sed propter maliciam tuam quia malus homo es. ideo subditur hoc remouens. Quis ex uobis arguet me de peccato. q.d. Si habetis aliquod peccatum quod possitis super me ostendere paratus sum audire & me rationabiliter purgare. & ideo quum non possitis hoc facere. Si ueritatem dico. s. per quam. Quare non creditis michi? & subdit causam dicens. Qui est ex deo uerba dei audit. quia quilibet audit doctrinam ad quam est affectatus quia est sibi connaturalis. & ideo concludit. Propterea uos non auditis. i. recipitis uerba dei ex ore meo. Quia ex deo non estis. & per consequens sequitur quod estis ex diabolo non per creationem sed per imitationem. Responderunt ergo. ostenso patre eorum ponitur eorum iniuriosa responsio. & diuiditur in duas. quia primo ponitur dicta responsio. 2°. ipsius responsionis mansueta declaratio. ibi. Respondit ihesus. Circa primum sciendum quod modus hominum qui nesciunt rationabiliter respondere est ad conuitia se conuertere. & ideo iudei non habentes quid rationabiliter xpo responderent ad conuitia se conuertunt dicentes. Nonne bene dicimus nos quia samaritanus es tu & demonium habes. licet enim xps esset genere iudeus & non samaritanus tamen uocant eum samaritanum duplici de causa. Vna est quia ut supra dictum est. 4°. cap. quamuis samaritani essent gentiles, tamen legem in parte seruabant. & ideo erat uulgare apud iudeos quod ille qui in parte legem seruabat & in parte legem soluebat uocabatur samaritanus quamuis esset iudeus propter similitudinem ad samaritanos. sicut apud xpianos aliquis dicitur iudeus uel sarracenus qui ritum catholice fidei in parte soluens iudeis & sarracenis quantum ad aliquid assimilatur. Alia causa est quia samaritani fuerunt multum infesti iudeis & odibiles ut supra dictum est. 4°. cap. & ideo uulgare erat apud iudeos quod homines malos & eis odibiles uocabant samaritanos quamuis essent iudei. talis autem erat xps secundum reputationem suam. ideo uocabant eum samaritanum. & demonium habes. hoc enim iudicabant de xpo propter miracula que faciebat. que magicis artibus imputabant. & quia secreta eorum frequenter dicebat. & quia aliquando quedam alta & subtilia loquebatur que non intelligebant propter quod eum arreptitium dicebant. sicut & de Saul dicitur

p̄o regū .18. q arreptus a demōio ꝓphabat in aula sua. Rñdit ihs. hic pōitur ip̄ius x mãsueta declinatio. q̄a quū male diceret̄ n̄ maledicebat. ut hr. .i. pet. 2°. ideo mãsue te iniuriã declinat dicēs. Ego demonium nō h̄eo. Qd̄ pat& q̄a demones expellebat nec doct̄nã malã h̄ebat sed scīssimã. ut p; ītuenti. si enī quis homo in n̄lla lege ībut⁹ uidet x doct̄nam stati ex sola rōne n̄ali iudicare& eam mūdissimã & hōn̄stissia; respc̄u cuiuscūq; alt̄ius doct̄ne. sil̄r miraclã x nō fiebat ūtute demonis q pat& ex hoc q faciebat mlta nō solū ūtutē demo nis sed ūtutē cuiuscūq; creatē tn̄scendētia sic ē suscitatio mortuo᷑ illuminatio cecorū & illustratio subita hōiu; s̄ip̄lici ū & cōsilia. ex q̄ pat& q fiebat diuina ūtute. iō seq̄. Sed honorifico prēm meū. Declarando ei9 ūitatē in miraclis. & uos īhonoratis me attbuendo demoni q uir tuti diuine deb& attribui. & ne posset dic̄e q talia dic̄et ad iactantiã subdit. Ego aūt gl̄iam meã n̄ q̄ro. Sed q̄ritur hic quū x quereret gl̄iam dei patris. & eadē sit gl̄ia pr̄is & filij quom̄ pt̄ dicere ego gl̄iam meã nō q̄ro. dicēdū q dirigit uer bū ad intentionē eorū q̄bus loq̄batur qui reputabant eū q̄rere honorē mūdanum & est sensus. Ego gl̄iam meam nō quero. q. d. Ego n̄ q̄ro gl̄iam ab honore dei pr̄is deuiantē sicut uos creditis. Est q̄ q̄rat & iudic&. q. d. illi q̄ q̄rūt gl̄iam mundi pn̄t maīfeste ꝓpendē & iudicare p facta mea q ego talia n̄ q̄ro. q̄a uita x ī paupt̄ate & abiectione exn̄s gl̄ie mūdane erat cōt̄ria. Alr̄ exponit̄. Ego gl̄iam meã nō quero .i. exaltationem meam p nūc. q̄a ante pas sionē xp̄s querebat abiectionē. Est qui q̄rat. Deus pr̄ q̄ post humiliatiōe; ī cruce exaltauit eū & dedit ei nomē. qd̄ est sup omne nomē. ut dr̄ ad phil. 2°. & iudic&. .s. deus pr̄. de ill̄ qui me īhonorant uīdictã faciendo de ip̄is. qd̄ factū est quando p

uindictã mortis x destructa est ciuitas & templū & ppl̄s occisus est & captiuat⁹ p romanos. Amen amen dico uob̄. hic p bat tercium sup̄ ꝓpositū. .s. q sequēs xp̄m lumen h̄ebat uite. & diuiditur in duas q̄a p̄o ponit̄ x probatio. 2°. iudeorū obiectio ibi. Dixerunt ḡ. In p̄a ḡ parte dicens sic Amē amen dico uob̄. .i. fidelr̄ & duplicatur ad maiorē affirmationē. Si q̄s sermonē meū seruauerit mortē nō uidebit ī et̄nū. Cuius ratio est q̄a semen est uerbū dei ut h̄etur luc̄. 8. in q̄tū uita eterna in uerbo dei con sistit sicut ī quodam p̄n. seminali q̄a fina lr̄ ꝑducit ad uitã b̄tam sic ūtute seminis ꝑducit̄ fructus. & iō sic ille q̄ seruat semē a corruptiōe ꝑueñt ad fructū sic seruans uerbū diuinū ꝑueñt ad b̄titudis statum q̄ b̄titudo designatur quū dr̄. Non uidebit mortē. Vita enī b̄ta in uisiōe & fruitione cōsistit. & iō p exclusionē mortis gehēne que huic uisiōi oppōitur cōsecutio b̄titu dinis intelligit̄. & sic pat& qd̄ sup̄ fuit ꝓpositū. .s. q sequens xp̄m h̄t lumē uite. q̄a sequela xp̄i in obseruatiōe uerbi ei9 consistit. Dixerunt. hic ponit̄ iudeorū obiectio in cōt̄riū & diuidit̄ in duas. q̄a p̄o ponitur dicta obiectio. 2°. x r̄nsio ibi Rñdit ihs. Obiectio aūt eorū incip a cōui tio quia sic hōies irrationabiles & t̄bati sta tim dixerunt. nūc cognouimus q̄a demo niū h̄es. q. d. prius tm̄ opinabam̄ te h̄re demoniū sed m̄ sumus certi. q̄a ita est q n̄lla falsitas a deo est sed a diabolo q̄ est pr̄ mendacij ut tu dixisti. uerbū aūt tuū est aptū mendaciū. ad cuius ꝓbatiōe; indu cunt. Abrahã mortuus est & ꝓphe qui tm̄ sermonē dei seruauert̄ q̄ est maioris ūtut̄ q̄ sit sermo tuus. & iō pat& falsū qd̄ tu di cis. Si q̄s sermonē meū seruauerit mortē nō gustabit in et̄nū. ex q̄ p; q decipiat̄ ī equiuoco. quia xp̄s dicebat de morte sp̄uali. ip̄i aūt accepiūt de morte corpo rali. & iō querūt derisorie duo. p̄mum

est. Nunqd tu maior es pre nro Abraha;
& c. q.d. non/2m. est. quem te facis? q.d.
Manifeste pat& q ad gliam uanam de
te falsa dicis. Rndit ihs. hic ponitur xpi
rnsio. & po ad secudu. & 2o. ad pmu. ibi.
Abraha. Quia in ultio qsito iponebat ei
qrere uana gliam. io hoc excludit dices
Si ego glifico me ipm. i. si qro glia mea
pter regula ueritatis diuine ut uos m ipo
nitis. gloria mea nihil est. i. falsa. qa falsu
est non ens uel nihil. sed no est ita. quia
glia mea est a deo pre a quo nullu falsu
pt esse. & hoc est qd dr hic. Pater meus
qui glificat me. p miracloru opatione &
postea glificabit p resurrectiois & ascen-
sionis gliam. que uos dicitis qa deus ur est.
per opum imitatione. sed hoc est falsum.
Qd probat dicens. & n cognouistis eum. per
fidem formata. in qua consistit dei filia-
tio p adoptione. Ego aute noui eu. sicut
eius filius natal hens eande sciam cu ipso.
Et si dixero quia no scio eu. ero sitis uob
mendax. sicut estis mendaces affirman-
do eu uos cogscere quu tn eu no cogscatis
& ita essem mendax si assererem me eum
cogs ignorare. quu in qtu deus heam notici
am eande cu eo. & in qtu homo eu clare
uideam. & io subdit. s. Scio eu. s. m pdcto
Et sermone eius seruo. hoc addit qa uera
cognitio que p opera demonstratur; in oi
enim ope malo est aliq demonstratio igra-
tia. Propr qd dicit phs. 3o ethi. Omnis ma-
lus est ignorans. Abraham. hic rnd& ad
primu. quesierant. n. po derisorie. Si ipe
esset maior q Abraham. rnd& q sic. d. A-
braha pr uester exultauit ut uider& di-
em meu. Quia Abraha desiderauit cogscere
tps aduentus x. qd est uidere ipm in spu
. Et sic pat& q est maior q Abraha. ppt
hoc enim cognitione hanc desiderabat qa
ab ipo bonum redemptiois expectabat.
Vidit & gauisus est. qn dictum est ei; in
semine tuo bndicent omnes gentes terre
gen. xxii. & qn sub figa triu anglo4
sibi apparentiu cognouit trinitatis myste
rium gen. xviii. & in oblatione ysaac
ppter qd locus ille dictus est dns uidet.
gen. xxii. Quia dns fecit Abraha uide
occultu x misteriu. Sed cont hoc dictu
x ueracissimu arguunt dicentes. Qnqgi
ta annos no du hes & Abraham uidisti?
q.d. hoc est ipossibile qa a morte Abrahe
usq; ad tps xpi fluxerunt anni circiter
duo milia. Sol& queri quu xps n hret
ultra xxxiii. annos qm assumpserunt
tanta supfluitate dicendo. L. annos & c.
Dicendu q ppr labores & ieiunia uideba
longe maioris etatis q ess&. uel secudu;
alios ppr reuerentia anni qnqgesimi qui
erat iubileus iudei p ipm coputabant. &
est sensus. L. annos & c. q.d. no uidisti
adhuc unu iubileu & Abraha uidisti?
Ex modo loquendi appar& eo4 falsitas
et calumnia. qa x no dixerat uidi Abrha
sic ipi repetut. sed e cotrio q Abraha ui
derit ipm. qa tn eo4 obiectio pcedebat
ex hoc q solu in eo natam humana co-
siderabant. io ondit se hre natam diuina;
Ame amen dico uob an q abraha fieret
ego sum. i. ondr eius eternitas coniungedo
uerbu ptiti tporis. ego sum. cu ubo pnti
an q fier&. qa eternitas assistit oi tpori. &
qa iudei nesciebant ubis eius cotradice
ronabilr loquendo io cotradixerut tpra
liter psequendo. io subdr. tulerut lapi
des ut iacerent in eu. sic in blasfemu. ut
pat& maifeste q no mouebant amore
iusticie sed liuore inuidie. qa i lapidatio
ne blasfemi reqritur debitus pcessus p accu
satione cora iudice & testium depositioe;
& iudiciu snam. & tuc seq lapidatio ext
ciuitate. ut hr leuitic. xxiiii. ipi at uole
bat eu lapidare omisso pcessu predicto
& i loco sacro. qd erat illicitu & de con
uicto. ppr qd Iosada pontifex fecit Atha
lia trahi extra septa templi an q occidet

ut hr. 4. regu. xi. Ihs autē abscondit se nō occultando retro pariete ul aliqd hmi sed ūtute diuinitatis se reddēdo eis inuisibilē. & in hoc nobis exm̄ patiētie dedit & fidelibus suis materia; consolatiōis qui aliqn̄ se absconsuri erant. & exiuit de templo. p mediū eo4 inuisibilr pergens sic dr de ill' q uoluerūt eū precipitare. luc. 4. Ihs aūt trāsiens p mediū illo4 ibat. tn̄ a suis discipulis uidebatur qa secuti sūt eum: Capitulum nonū euanglij Iohīs.

ET PRETERIENS IHS. POST q xpus ondit se hre ūtute illuminatiua uerbo: hic conr hoc ondit sēsibili signo. & diuiditur in tres. qa pō ponitur quedā miraculi prefatio. 2o. miracli opatio ibi. Et quū dixiss&. 3o. miracli facti examinatio. ibi. Itaq; uicini. Precedentia miraculi sunt duo. Primū ponit ibi. Rndit Ihs. 2m qd fuit precedēs ipm miraculum. & eius occasio fuit discipulorū intrrogatio de ceco nato. & hoc est qd dr. & p̄tiens ihs. In exitu tēpli de q dictū est in fine p̄cedentis capli. Vidit hoīem cecū a natiuitate. qui ibi sedebat mendicans helemosinā ab ingredientibus templū & diligenter intuitus est eū ihs. ut dic Crisostomus qi uell& aliqd agere circa eū. & ideo discipli moti sūt ad querēdū de causa cecitatis eius dicentes. Rabi. Quis peccauit hic aut parentes eius ut cecus nasceretur? Ex hoc enī qr sup dns sanando languidū dixerat. iam amplius noli peccare ne deti tibi contingat ondens qr peccatū fuerat causa illius langoris ut ibi dictum fuit. io apli consilr crediderunt de isto ceco nato qr peccatū ipius uel parentū ess& causa huius cecitatis. Rndit ihs. hic ponit 2m preambulū ad miraclm. s. x̄ rnsio. ex q ostendit qr cecitas cōtingit ut ūts diuina i ei sanatiōe declararetur. & hoc est qd dicit Neq; hic peccauit neq; parentes eius ut cec nasceretur. nō negat simplr ipm peccasse uel parentes eius sed solū ad id de q itrogat q d. nec pcco ppo cecus natus est. qa an natiuitatem peccare nō potuit. in q apparet qstio aplo4 ridiculosa qtū ad hac parte nec mirū qa adhuc rudes erant an receptionē spus sci. nec pcco parentū contigit lic& enī parentes p pccis suis aliqn puniant in filijs mostruosis in qtū talia most ex diuina iusticia nascunt. tn frequentius fit sine pcco. s. ppr indispositionē matie uel debilitatē uirtutis q est in semine. Verūtn qūis talia sint a casu respectu nē create. sunt tn ordinata respectu diuine puidentie. & aliqn ordinant ad declarationē diuine ūtutis in opibus miraclosis. & sic erat de isto. io seq. sed ut maīfestetur opa dei in illo. in eius mirabili illuminatione. ut subdr. Me oport& opari. istd nō iportat coactionē uoluntatis in xpo sed imobilitatē eius a diuina ordinatione. Opa eius q misit me. s. patris. hoc dix quia miracla illa fiebant ūtute diuina pncipaliter. & humanitas x̄ opabat instrumētaliter. Donec dies est. i. qdiu sunt presentialr sup terram in humanitate assupta. sicut eī; pntia sol' sr terrā facit diem sic pntia x̄ q est sol iusticie etiā i hūaitate assūpta fecit qdam diē grē spūalē. q dies durauit a xpi natiuitate usq; ad eius ascensionē. lic& postea remanserit nobcū sacramentalr usq; ad mundi finē. & tūc ueit nox qn nemo pt opari. qa post iudiciū nemo poterit mereri. uel a culpa ad grām reuerti. Qdiu sū in mūdo lux mūdi sum. ipm doctrina & miraclis illustrādo. Et quū dixiss&. hic conr ponit miraculi opatio. in qua duo exprimuntur que in miraclis diuinis reqrunt. s. dei potentia opans & sanati fides & obedietia disponens. & hoc est qd dr. Et quū dixiss& expuit in terram. saliua eīm fluit a capite. et io p hanc spuitionē ondit qr ūtus sanatiua qdāmodo erat ab eius

humanitate in q̄tū est organū diuinita
tis. Propter hoc dr̄ luc. vi. ūtus de illo e
xibat & sanabat omnes. Et fecit lutum
de sputo. ut ondere& se ēē illū q̄ formauit
p̄mū hoīem de limo terre. Et liniuit sr̄
oculos ei9. Inter corpora aīaliū nobili9
est corpus humanū. & in corpore huma
no caput est pars nobilior & in capite
oculus. & iō ex reformatione partis no
bilioris repte ī corporalib9 ondit xp̄s
se esse reformatorē corporū. Et dixit
ei. Vade & laua in natatoria siloe. hoc
dixit ut cecus trāseundo sic p̄ ciuitatem
linitus luto a multis uideret̄. & p̄ cons
miracl̄m magis diuulgaret̄. & cōfirma
ret̄ q̄ īterp̄tatur missus. hoc addit euān.
uolens interpretari nomē hebraicū. & ad
designandū misteriū xp̄i missi ad salu
tē hoīum. Abijt ḡ. in quo pate& fides ce
ci & lauit & uenit uidens. nō uirtute
luti. alioq̄n uidisse& statim quū īpositū
fuisse&. infra hoc pate& q̄a non uidit donec
lutū amotū fuit. nec ūtute aque. q̄a ho
mines ibi frequent̄ se lauabant. & ide;
cecus de illa aīs se lauerat q̄a cōīs erat &
tn̄ ūtutē illuminatiuā nullus ibi exptus
fuerat. & sic p;. q̄ illa illuminatio ūtute
diuina facta est. Itaq; uicini. hic conr̄ po
nitur miracli facti examinatio. & p̄o a
tbis. 2°. a phīseis. ibi. Adducūt autē. In
p̄a examinatiōe fit īqsitio de trib9. p̄mo
de ip̄o illuminato utrū esse& ille q̄ pri9
dicebat̄ cecus natus. & hoc est q̄d̄ dicitur
infra: Quia uicini q̄ uiderāt eū pri9 freq̄n
ter: cui9 causa subdit̄. quia mendic9 erat
& sic suā necītatē freq̄nter eis exposuerat
elemosinā petendo. Dicebant nōne hic est
q̄ sedebat & mendicabat. q. d. sic p̄ certo
et dictū eo₄ erat firmū p̄pt̄ expientia;
frequentē. Alij autē uolentes īpugnare
facta xp̄i dicebant. Neq̄q̄. supple est ille
cecus nat⁹. Sed silis ei9 est. Ex uisu enim
fit homo maxime cog̃scibil̄. & iō restitu-
tio uisus ita mutauerat uultū ei9 q̄ uix
poterat cog̃sci n̄ ualde exptis q̄les erant
uicini q̄ freq̄nter eū uiderant. Ille autē
dicebat. q̄a ego sū. & ī hoc excludit ali
orū dubiū: & sic gratus cog̃scit diuinū
bn̄ficiū. sed conr̄ querūt de modo illumi
natiōis dicentes. Quom̄ apti sunt t̄ oculi.
Rn̄dit ille homo q̄ dr̄ ih̄s. lic& eū; ip̄;
aīs n̄ uidisse& tn̄ frequēter audiuerat
nomen ei9 & p̄ uocē ip̄m cog̃scebat. Fec
lutū & unxit oculos meos. Asserit tm̄
illd̄ q̄d̄ fiebat. senserat enī lutū positum
sr̄ oculos suos p̄ tactū. & quū esse& ī loco
sicco in q̄ nō erat lutū p̄ hoc sciuit q̄ xp̄s
illd̄ lutū fecerat. sed utrū fecisse& de
sputo uel aqua hoc n̄ cog̃uit. & iō repe
tendo nō dicit fecit lutum ex sputo s;
tm̄ fecit lutū &c̄. Quesito de modo illu-
minatiōis. q̄rit̄ 3°. de illo illuminātē. d.
Vbi est ille. Vbi est ille. ait nescio.
q̄a an̄ q̄ esse& reuersus de natatoria siloe
uidens ih̄s a loco illo declinauerat. Ad
ducunt. Posita examinatione miracli
corā tbis. hic conr̄ ponit̄ examinatio
eidē corā phīseis. & diuidit̄ in duas.
Quia p̄o examinant miracl̄m. 2°. īducūt
illuminatū ad ueritatē negandā. ibi. Vo
cauerūt rursū. Prima in duas. q̄a p̄o exa
minant miracl̄m p̄ ip̄m illuminatū. 2°.
p̄ parentes ip̄i9. ibi. Non crediderūt. Prima
in duas. q̄a p̄o ponit̄ illuminati īterroga
tio. 2°. ex hoc audientium diuersa opīo
ibi. Dicebant ergo. In p̄a parte dicit̄ sic
Adducūt aūt eum ad phariseos q̄ ceco fue
rat. hoc fecerunt malignantes cont̄ xp̄;
uolentes ondere q̄ fecisse& contra legem.
& p̄t q̄d̄ subdit euangl̄ista. Erat aūt sabbtū
q̄n lutū fecit ih̄s & aperuit oc̄los ei9. Pha
risei enī arguebant xp̄m de uiolatione
sabbti. Interrogabant eū phīsei q̄n uidis
set. sciendū q̄ ip̄i interrogauerūt eū ordiate
de trib9 predictis in prima examiātiōe.
sed euangl̄ista hoc breuiter repetit. Ille

autē dixit eis. r̄ndendo sic prius. Dicebant. hic ponit̄ diuersitas opinionum sequentium ex eius r̄nsione. q̄ q̄dā ex phiseis arguebant xp̄m de uiolatiōe sabbi in hoc facto. d. Non est hic hō a deo qui sabbm̄ n̄ custodit. ipi falsū dicebant q̄a opa corporalia ad dei magnificentiā ordinata licite fiebant in sabbo sic dictū ē sup. v. cā. Alij autē e cōtrio uolentes fr̄; x̄ excusare & et̄ magnificare dicebant. Quom̄ pt̄ hō peccor hec signa facere. q. d. nullo m̄. sed cōtrariū uidet̄ Mat. vii. ubi dr̄ de malis hoībus. Dn̄e nōne in noīe tuo demōia eiecimus & m̄ltas u̇tutes fecimus. seq̄. nō cognoui uos. discedite a me operarij iniq̄tatis. & c̄. dicendo q̄ miraclm̄ est opus excedens omnē u̇tutē creatā. & per cons fit a solo deo. Talia autē sunt ab ipso ad testificandū aliq̄d q̄d est sup̄ diuinā nāa; uel cognitionē. & hoc est dupl̄r. Vno m̄ ad testificandū de ueritate alicuius doctrine existentis sup̄ facultatē intellectus n̄ri. & tūc oport& q̄ illa doctrīa sit uera quū deus n̄ sit testis falsitatis. tn̄ n̄ oport& q̄ ille q̄ doc& doctrinā illā sit bonus. q̄a miraclm̄ illd̄ nō fit ad testificandū eius bonitatē sed doctrine ueritatē. & hoc m̄ aliq̄n̄ p malos hoīes predicantes fidē catholicam facta sunt miraclā ad cōfirmatiōe; fidei catholice. & sic intelligitur illd̄ uerbū mat. preallegatū. Alio modo fiūt miraclā ad testificandū de boītate ipius docētis. & tūc oport& q̄ bonitas sit i illo. alr̄ deus eēt testis falsitatis. & hoc m̄ fiebāt miracula x̄ sic dictū est sup. v̄. cap. Opa que ego facio testimonium phibent de me. & hoc modo loquebantur isti. d. Quom̄ potest hō peccor & c̄. & scisma erat inter eos ppr q̄d req̄rit̄ sententia ipius illuminati quū dr̄. Quid dicis de illo qui apuit oc̄los tuos. Istud nō fuit q̄situ ab alijs q̄ impugnabāt facta x̄ quia pbabile erat q̄ responderet p suo illuminatore sed ab alijs. subdr̄ eius

responsio quū dr̄. Ille aūt dixit q̄a ppha est. nō est intelligendū q̄ confitetur eū; esse ppha; cōiter dictū sicut fuit ysaias uel Iheremias. sed pphām antonomatice dictū q̄ erat pmissus p salute hoīum. scdm̄ q̄ dr̄ Deut. xviii. pphām suscitabit uob deus & c̄ & sic cōfessus est ipm̄ esse xp̄m uere. Nō crediderunt. hic poit̄ inq̄sitio miraculi p parentes ceci. & hoc ex diuina ordiātione factū est ad maiorē fidei & miracli declaratiōnē. Introgant̄ g̊ parentes de tribus Primo de psona filij quū dr̄. hic est filius ur̄. intelligit̄ introgatiue. 2°. de m̄ nascendi. quū subdit̄. q̄ dicitis q̄a natus est cecus i. fingitis q̄uis fort nō sit ita. & forte hoc dicebant ut inducerent eos ad negandū. q̄a parentes solent occultare mōstruositatē filiorū quā contrahūt a natiuitate q̄a tal mōstruositas magis reūtitur i cōfusionē parentū q̄ si post natiuitatē eēt contracta p ppū defectū. 3°. si natus sit cecus q̄runt de modo uidendi dicentes. Q̄m g̊ nunc uid&. Subdr̄ parentū r̄nsio & de duobus p̄mis respōdent assertiue. d. Scimus q̄a hic est filius ur̄. determinate. & q̄a cecus natus est. Magis uolūt confiteri tpitudinē suā q̄ dicere falsitatem. De 3°. autē remittunt ad filiū nō audentes ueritatē dicē. & causa infra poitur. & hoc est q̄d dr̄. ipm̄ introgate. etatem ht̄. q. d. melius pt̄ ueritatē dicere. ipse de se loquat̄. in causa sua. ut dictū suū nob nō imputet̄. Cuius causā subdit euangl̄ista. hoc dixerūt parētes eius q̄a timebant iudeos. q̄a erāt pncipales in ppl̄o. Iam enī conspirauerant iudei in odium x̄. ut si q̄s confiteret̄ eū xp̄m. ext̄ sinagogam fier&. i. ex̄ societatem iudeorum tanq̄ excōicatus & repbatus. q̄d apd̄ iudeos erat maximū obprobriū. Vocauerunt. hic inducitur illuminatus ad negandū facti ueritatē & diuidit̄ in tres. q̄a p̄mo ponit̄ dicta inductio. 2°. iniusta cōdemnatio. ibi. Maledixerunt. 3°. a xp̄o ei receptio

ibi. Audiuit autē. Circa primū sciendū quod pharisei uidentes quod factū negari nō poterat ideo uoluerunt decipere ipm̄ illuminatum. Et hoc est quod dicitur. Vocauerunt ergo rursū hoīem qui cecus fuerat. Et dixerunt ei. da glīā deo .i. confitere ueritatē. uolebant enī eū inducere ad dicendū quod illuminatus fuisset magica arte. ideo subditur. Nos scimus quia hic homo peccator est. q.d. uirtute diuina nō fecit. Et subditur ipsius illuminati cōstantia quia inter aduersarios existens fortiter quam ante ueritatē confitetur dicens. Si peccor est nescio. hoc nō dicit dubitans de xpī sanctitate sed irridendo eorum maliciā. q.d. uos dicitis quia scitis eē eū peccorē. Et ego nō dico hoc imo contrarium quod probat consequenter per factū. Vnū scio quia quū cecus essem modo uideo. Et ex hoc manifeste arguit eius sctitatē. quia tale factū excedit oīo facultatē totius nature create. Et per cons. nō fit a magica arte. sed a solo deo qui nō facit aliquid ad testimoniū bonitatis alicuius nisi in ueritate sit sctūs. cetera patent. Maledixerunt. hic ponitur eius iniusta cōdenatio quū dicitur. Maledixerunt ei secundum suā reputationem tamen secundum ueritatē erat magis benedictio. Vnde dicit Aug. utinā sup me ueniat ista maledictio. Et dixerunt ei. tu discipulus illius sis. i. illius malefici et transgressoris Nos discipuli Moisi sumus. hoc erat uerū tantummodo noīe sed nō re. quia uere discipuli Moisi sunt qui eius opera imitantur et eius scripturas pie interpretantur. isti autem faciebant cōtrarium. Propter quod saluator dixit eis sup. v. cap. Si crederetis Moisi crederetis forsitā et michi. Nos scimus quia Moisi locutus est deus. In hoc uerū dicunt quia hoc expresse in sacra scriptura continetur. hunc autem nescimus unde sit. i. nullius auctoritatis ipm̄ reputamus. nec a deo missum. nō enī simpliciter loquendo eum nesciebant unde esset. quia patriā et genus eius cognoscebant. ut supra dictū est. vii. cap. hunc scimus unde sit. sed iste illuminatus eorū duriciā et falsitatē cōfutat dicēs. in hoc mirabile est quod uos nō scitis unde sit. Et aperuit meos oculos. Illa enī mirabilia dicuntur que sunt inconsueta. consuetū autem erat iudeis signa querere ut habetur infra. i. cho rin. i. Iudei signa petunt. Et manifestis signis credere sicut patet de Moise faciente signa corā populo quod ei crediderūt. ut habetur exo. iiii. Et ideo inconsuetū erat et mirabile quod nō credebant xpo facienti signū maximū in illuminatiōe huius ceci. quia nec Moises nec alius propheta fecerat simile. ideo subditur. Scimus quia deus peccores nō audit. faciendo miracula ad testimonium bonitatis eorū. ut patet ex predictis. sed si quis cultor dei est. per cultum latrie debitū. Et uoluntatē eius facit. per impletionē mandatorū. hunc exaudit. faciendo miracula ad declarationē sue bonitatis. A seculo nō est auditū quod quis aperuit oculos ceci nati hoc. n. nō inuenitur in tota serie ueteris testamenti. Et ideo cōcludit propositū. nisi esset hic a deo specialiter missus non poterat facere quicquam de talibus facultatem nature excedentibus. Et quia mali hoīes et obstinati nō recipiunt persuasionē ideo ex ueritate offensa reddunt ei uituperationē. d. In peccatis natus es totus. i. in anima et corpore ut patet in cecitate. Et tu doces nos? q.d. non decet. sed hoc est falsum. quia ueritas a quocunque dicatur recipienda est. Et eiecerunt foras. i. a societate aliorū excōicauerunt. Audiuit ihs. hic ponitur eiecti receptio. Et diuiditur in tres. quia primo ponitur eius in fide instructio. 2°. fidei sue cōmendatio. ibi. Dixit ei ihs. 3°. phariseorum murmuratio. ibi. Et audierunt. In prima ergo parte dicitur sic. Audiuit ihs quia eiecerunt eum foras. licet oīa nouerit antequam fierent: tunc tamen hoc audiuit auditu corporali. Et quū inuenisset eū. nō a casu factū est hoc sed ex sua uoluntate et ordinatiōe. Et dixit ei. tu credis in filium dei. i. paratus es credere in filium dei qui aperuit tibi oculos. Et ille sic

Aug.

ualde.

ualde paratus ad hoc. rñd& quis est dñe ut credā in eū. nō enī cognoscebat ihm; in facie. quia illum alīs non uiderat ut sup dictum est. sed eum desiderabat uidere & in eū credere. & iō dignū erat ut ei ueritas reuelare͠t. iō seq. & dixit ei ihus & uidisti eū nunc ī p̄nti. & q̄ loq̄ tecum ip̄e est. & statim credidit & fidē suam ore ꝯfessus est dicens. Credo dn̄e. & ꝓcidens adorauit eū. adoratiōe latre credens eū deū & hominē. & dixit ei ihs. hic con̄r pōitur fidei sue cōmendatio a xp̄o dicente. In iudiciū ego ī hūc mūdū ueni. nō accipit͠ hoc iudiciū cōdēnatiōis & premiatiōis q̄d erit in .2º. aduētu x̄ sed iudicium discretiōis credentiū a nō credentib;. Q̄d factū est in p̄o ei; aduentu. iō seq. & qui nō uident .i. ad illuminatione̅ simpliciū & humilium q̄ reputant se nō uidere. & q̄ uident ceci fiant. .i. ad excecatione̅ legis peritorū supboꝝ reputantium se uidere. ut pat& īpletū ī hoc ceco nato & ap̄lis q̄ erant sīplices et a x̄ sūt illuminati. sacerdotes autē et legisp̄iti ꝑ̄r supbiā suā sunt excecati. aliter exponit͠ hic de illuminatiōe gētiliū p fidei susceptionē et obtenebrationem iudeorū p p̄pi; refutationē. q̄a antea gentiles reputabantur ceci et iudei uidentes q̄a erant uni; dei cultores. ꝑ̄pter hoc dicit͠ in ps̄. Notus in iudea deus. & audierūt. hic exponit͠ ph̄iseorū m̄murratio. Ex uerbis enī x̄ male intellectis accepūt q̄ cōminare͠t eis cecitatē corporalē. qualē am mouerat ab illo ceco nato. hoc autē iniuriosū reputauerūt. iō statī repugnauerunt dicentes. Nūq̄d aut̄ nos ceci sumus. sed ex eorū r̄nsione eos confutat. d. Si ceci ēētis nō h̄retis pecc̄m. q̄a si nō uidissent opera x̄ h̄rent aliquā excusationē de hoc q̄ nō crediderūt ei. Vel al̄r. Si ceci ēētis .i. ig̃rātes scripturas & ꝓph̄as de me pecc̄m nō h̄retis. s. tantū q̄tum h̄etis. Nūc uō quia dicitis q̄a uidemus .i. reputatis uos itelligere scripturas. Peccatū urm̄ man&. .i. aggrauatur. pōt etiā exponi de uisione corporali miraculorū que aggrauabat pcc̄u; eoꝝ.

hic q̄rit͠ utrū cecitas mentis excus& pcc̄m & arguitur p̄o q̄ nō. q̄a pcc̄m additū pcc̄o nō excusat seu diminuit pcc̄m sed mag auget. cecitas mentis pcc̄um est q̄a n̄e meretur penā. scd̄m q̄ dr̄. ī. chor ī. xiiii. si q̄s igrat ignorabitur. g̃. & c̄. Item illd̄ ꝑpter quod duplicatur pena n̄ excusat pcc̄um sed magis agg̃uat. cecitas mentis ē h̄moi q̄a .ii. chor ii. .o. 2º. ethi͠c. dr̄ quia duplices maledictiones debentur. Con̄rium argui͠t. p hoc q̄d dicit saluator in l̄ra. Si ceci ēētis nō h̄retis pcc̄um. Rn̄dendo. hic tria sunt uidenda. p̄o q̄d sit cecitas mentis. 2º. q̄lr peccatū excus&. 3º. qualr̄ excusat. Circa primū sciendū q̄ cecitas nō dicit simplicem negationē uisus quū sit p̄uatio. sed dicit negationē uisus in subiecto apto & p tēpore in q̄ uisus deb& ei inesse. q̄a catul; ante nonū diem nō dr̄ cecus. Ad silitudinē hui; in sp̄ualib; cecitas mentis n̄ dicit simplicē negationē scientie. sed negatiōe; scie que deb& alicui inesse. & p tempore p quo tene͠t illud scire. q̄a nō omes tene͠t eadem scire sacerdos uel cl̄icus q̄ simplex laicus. nec p quol; tp̄re. plus enim tenetur idem homo scire in etate ꝑfecta & senectute q̄ in adolescentia uel ī iuuentute. & sic pat& p̄mū. Circa 2m. considerandu; q̄ cecitas mentis ad actū pcc̄i se p̄t habere tripl̄r. an̄cedēter. cōcomitan͠t. & con̄r. Cōsequent͠ se h̄t q̄n homo p uoluntatē sic ī her& pcc̄o ꝑpetrato p consensū q̄ nō uell& scire ea que poss& a pcc̄o ꝑpetrando q̄tū ad actū impediri uel retardari. & sic uult talia nescire ut liberius pecc&. & tale pcc̄; n̄ excusatur p cecitatē mentis sed magis aggrauatur. q̄a talis cecitas ꝓcedit ex maxima intentione uolūtatis erga pcc̄um. Concomitanter se h̄t ad pcc̄um q̄n aliq̄s q°

peccat nesciens. tñ sic est dispositus q si sci
ret nichilominus idem faceret. sicut aliqs
pcutiens hoiem credit pcutere cane. nichi
lomino si determinate cogsceret illu hoiem
idem faceret. & talis cecitas ñ excusat
nec aggrauat actu qa nõ est causa actus
sed tm̃ ipm cocomitat. tal eni nõ peccat
p igrantia lic& pecc& igrans. ut hr. 3. ethi.
Ancedent se ht ad actu pcci qn est causa
actus. & hoc est qn est sic dispositus homo
q si sciret illud esse pccm nõ ageret. &
talis peccat per igrantia uel mentis cecitate
ppr qd tale pccm p ipam excusat in par
te non tñ in toto qa supponit q tenebat
illa scire. & sic pat& secudu. Circa 3m. co
siderandu q pdicta cecitas uel igrantia
que est causa pcci pt multiplr causari. uno
m ex ruditate intellectus ipio hois. &
si sit tanta ruditas q illa cecitas ul igran
tia sit inuicibil excusat totlr a pcco. Alio m
causat ex negligentia studendi circa ea
que ho tenetur scire. ut pote qa refugit
labore studij uel qa uult circa alia occupa
& tunc excusat pccm nõ in toto. qa illa
igrantia non est oio inuoluntaria. & qn
to minus ht de uoluntario tanto minus
excusat. nõ tñ pt in hoc certa regla poni
sed deb& ex circustantijs pensari. & sic
mora. xxv° pat& 3m. Ad pmu dicendu q additio pcci
ad pccm semp facit plura pcca. nõ tñ sep
facit maiorem grauitate. qa pt cotingere
q pmu sic diminuat q ambo siml iuncta
non heant tanta grauitate qtam hret 2m.
p se acceptu sicut homicidiu ppetratu ab
hoie sobrio grauius est qa si ppetret ab ebo
itaq; ppenderat ebrietati & homicidio ex
illa sequenti qius sint duo pcca. Ad. 2m.
dicendu q duplices punitiones uel male
dictiones debent ebrijs ppr duo pcca que
ibi cocurrunt. tñ si ille punitiones fiant
scdm mensura pcci non erunt tante qtita
tis qta esset punitio p uno solo pcco graui
ori ut dictum est. Alr pt dici q illud

dictu non est dictu phi sed est dictu cuius
dam legislatoris nomine Pietaci. qui hoc
statuit circa ebrios amplio puniendos
nõ respiciens ad pcci grauitate sed ad coe;
ppli utilitate. quia multi ex ebrietate
peccant & in talibo ad que ppetrandis
multitudo prona est. grauior pena sol&
adhiberi. sicut in multis terris simplicit
furtu grauio punit qm blasfemia. quis
sit multo minus pccm. Decimum capitulum.

Amen Amen dico uob. hic ondit
q doctrina xpi sit uiuificatiua.
& po ondit hoc p uerbu. 2o. p sensibile
signu. qa consuetudo est huio euaglste
adiungere signu sensibile correspodens
doctrine. infra. xi. ca. Erat aute quida
languens. Prima in duas. qa po ponit xpi
benignitas in docendo. 2o. iudeo4 mali
gnitas ipm psequendo. ibi. Facta sunt
encenia. Prima in duas. qa po doctrina
x ponit. 2o. eio effectus onditur. ibi. Dis
sensio itaq;. Prima adhuc in duas. qa
saluator premittit quanda parabolam.
2o. eio expositione. ibi. hoc puerbium.
In parabola exprimit coditio furis & pas
toris ouiu. pp diuersu ingressu ipo4
& hoc est qd dicitur. Amen ame dico uo
b. qui nõ intrat p ostium in ouile ouiu
sed ascendit aliunde ille fur est & lat.
Non eni uenit ppter bonu. ideo qrit idebi
tu ingressum. Qui aut intrat p hostium
pastor est ouiu. 2o. ondit eoru distinctio p
affectu quu subdit. huic hostiarius apit.
qa scit eu beniuolu ouibo. & oues uoce
eio audiunt. i. cogscunt. qa bruta aialia
suos benefactores recogscunt ut pat& p
expientia. & p ysa. pphaz. i. ca. Coguit
bos possessorem suu. & c. ppias oues uocat
nominati. qa distincte eas cogscit. qd ñ
facit alienus. & adducit eas ad pastu
& quu ppias oues emiserit an eas ua
dit. hunc eni modu hnt pastores i terra
illa q precedunt gregem sibilado uoce

& instrumeto ad cuius auditu oues diri
gunt. ideo seq. Et oues illum sequunt quia sciunt
uocem eius. Alienum autem non sequunt. i. furem sed
xvi. fugiunt &c. secundum Crisostomum ouile est
ecclesia. oues sunt fideles. ostium sacra scrip
tura secundum illud ad colloc. 4°. Orantes sil
pro uobis ut deus aperiat uobis ostium sermonis
ad loquendum misterium christi. sic ergo conti
nuatur litera ista precedentibus secundum Crisosto
mum. Christus enim dixerat iudeos esse cecos
in intellectu scripturarum. quod ondit in hac para
bola: ex hoc quod aduentum christi deberent con
siderare ex testimonio scripturarum quas hebant
quia christus intrauit per hostium. i. per determina
tionem sacre scripture quod tempus & locum &
modum ueniendi determinauit ut supra dictum
est. v. cap. Et ideo alij aliter intrantes sunt
fures sicut Machometus & antechristus.
huic ostiarius aperit. i. Moises cui primo data
est sacra scriptura. Propter hoc saluator dicit
supra v. capitulo. Si crederetis Moisi credere
tis forsitan & mihi. Et oues illum audiunt. i.
simplices sicut fuerunt apostoli et credentes.
Et uocat nominatim. hoc patet de apostolis quibus
distincta nomina imposuit. Et eduxit eas de
tenebris ignorantie & culpe & ante eas
uadit per exempla operum secundum quod dicitur infra
xiii. cap. Exemplum dedi uobis ut quemad
modum ego feci ita & uos faciatis. Et oues illum
secuntur per imitationem. quia sciunt fidem eius
i. per fidem cognoscunt & approbant. Alienum
autem non secuntur. recipientes falsam doctri
nam. quia non nouerunt uocem alienorum. i. non
approbauerunt. Sed contra dictum Crisostomi
potest argui. quia christus exponendo hanc parabolam
dicit se esse ostium. igitur sacra scriptura non est
xvi. ostium. Potest dici sustinendo dictum crisostomi
quod christus non solum se uocat ostium sed etiam pas
torem ut patebit inferius. Et secundum hoc dis
tinguitur ab ostio. propter quod sacra scriptura dicitur
hoc ostium in quantum christus est pastor ouilis
& respectu sui ingressus in mundum. quod autem
christus dicit se esse ostium hoc non est respectu

sui ingressus in mundum sed in quantum alij per
ipsum habent ingressum ad deum. secundum Aug. os Aug.
tium est christus. Et continuatur litera sic. quia
iudei precedenti cap. dixerunt se uiuere sine
christo & per consequens posse ad ueritatem peruenire
sine eo. propter quod saluator in hac parabola
ondit hoc impossibile. dicens Qui non intrat in con
gregationem fidelium per ostium. i. per christum
fur est. & cetera quod faciunt homines infideles &
& etiam mali fideles statum prelationis indebite as
sequentes. Qui autem intrat per ostium. i. per fidem
christi & humilitatem & alias uirtutes eius. Pastor
est ouium. secundum ueritatem. huic ostiarius
aperit. i. spiritus sanctus reuelat ueritatem. ut possit
oues pascere. Et oues eius uocem audiunt
i. doctrinam recipiunt. Et uocat nominatim con
descendendo familiariter subditis. Et edu
cit eas de tenebris ignorantie & culpe. Et ante
eas uadit per exempla uite. Hoc prouerbium.
Hic ponitur predicte parabole expositio &
diuiditur in duas. quia primo ondit necessitas ex
ponendi. 2° subiungitur ipsa expositio. ibi.
Dixit ergo. Circa primum sciendum quod illa indiget
expositione que habent obscuritatem. tale e
rat uerbum christi predictum. quia erat parabolicum
et ideo intellectus eius audientibus erat occul
tus. Et hoc est quod dicit euangelista. hoc pro
uerbium. Dixit eis ihesus. prouerbium dicitur quando uer
bum pro uerbo ponitur sicut est in parabola. quia per
uocem unam rem significantem aliud designatur.
Illi autem non cognouerunt quid loqueretur eis. Et sic
patet necessitas expositionis. Dixit ergo eis ite
rum. hic ponitur ipsa expositio parabole. pa
rabola autem duas partes habet. una est quod in
trans aliunde fur est & latro. Et hoc primo
exponitur. 2ª est quod intrans per ostium est
uero pastor & hoc 2° exponitur. ibi. Ego
sum pastor bonus. Prima in duas. quia primo
ponitur prime partis expositio. 2° eiusdem
expositionis probatio. ibi. Ego sum ostium. In
prima clausula fecit mentionem de ostio oui
lis & de fure. ideo utrumque exponit. dicens. Amen
amen dico uobis ego quia sum ostium ouium

Ratio huius predicta est. Omnes qt quot uenerunt ante me fures sunt & latrões. Hoc nõ est intelligendũ de pphis a deo missis, sed de illis qui uenerunt capite pro se sic dr act. 4°. de Theoda & Iuda galileo. Theodas enĩ ut dicit Iosephus fuit quidã magus qui decepit multos de pplo israel & duxit eos usq; ad iordanis fluuium pmittens eis diuidere aqs ut transirent sicco pede sicut & pres eorũ. Iudas autẽ Galileus tpre quo xpus fuit natus phi bebat pplm iudeo4 pfiteri cesarẽ dñm & reddere tributũ. & mlti secuti sũt eũ; . Et nõ audierũt eos oues. i. fideles ĩ ouili ecclie pmanentes. qa ipi pierunt & secẽs eo4 ut dr act. 4°. Ego sum ostium. hic pbat utrũq; dictum in dicta expõitiõe et põ qp sit ostium qa officium ostij est saluare ea que sunt intra domũ & qp per ipm sit ingressus & egressus. & sic est de xpo. qa per ipm fideles seruant & saluã t scdm qp dr act. iiii. nec enĩ est aliud no men sub celo datũ hoib9 in q oporteat uos saluos fieri. Et hoc est qd dr. Per me si qs introierit saluabitur. Similr p ipm est ingressus ad fidẽ & egressus de miseria ista ad gliam. & sic inueniuntur pascua eterne uiriditatis. Et hoc est qd dr. & ingre dietur. hoc est ad fidẽ. & egredietur. ex hoc mundo ad gliam. & pascua inueniet. qa btĩ reficiuntur interius in aspectu di uinitatis. & exterius in aspectu humaĩ tatis xpi per quã sunt saluati. ĩo dicit pas cua in plrali. consr pbat secundũ. s. qp alij fuerunt fures. quia nõ uenerunt ad salutẽ ppli. sed magis ad ei9 destructionẽ. & hoc est qd dr. Fur non uenit, ñ ut furet. usur pando illud quod nõ est suũ. sicut illi q uenerunt usurpando illd qd nõ erat eis debitũ. Et mactet et pdat. qa mlti de ppo occisi sunt corporalr & et spũalr credẽtes psuasioni illorum. Ego ueni. non sic ipi. sed ut uitã habeant per grãm in presenti. & abundanti9 heant p gliã in futuro qa glia est grã consumata. Ego sũ pas tor. hic exponit. 2ª. parabole partẽ. s. qp sit bonus pastor intrans p ostium & diui ditur in duas. qa põ pponit intentũ. 2°. p bat ppositũ ibi. Ego sum pastor bonus. e Circa pmũ pponit conditiones boni & mali pastoris. qa bonus pastor debet hre affectionem ad gregẽ in tantũ qp pro eo si necesse est sustineat mortẽ. & hoc ẽ qd dr. Bonus pastor dat aĩam suã p ouibus. Ad cuius intellectũ considerandũ qp res melior nõ est exponenda p uiliori sed magis econuerso. Vita at hoĩs melior est simplr q̃ uita omnium bruto4 aĩaliũ Et ĩo licet pastor bruto4 debeat aliquem laborem p salute gregis sustinere. nõ tñ se debet morti exponere. Aĩa at hũana nobilior est corpore. & ĩo e contrio pas tor aĩarũ pro grege suo debet uitã corpo ralem exponere. Vlterius tangit cõdi tionẽ mali pastoris. d. Mercenari9 autẽ et q ñ est pastor. Mercenarius at dr a mercede. tal est q in officio prelationis attendit comodũ rei tporal que dr mer ces. glia autẽ celestis nõ dr ppe sed tm̃ lar ge in qtũ omne qp redditur premiũ la boris merces dicit. Ratio autẽ hui9 est qa hereditas distinguitur ab operario cõ ductiuo cui debet merces. Glia at celestis reddit fidelib9 sicut hereditas filijs. ppr qd nõ ht rõnem mercedis. & ĩo ille est uerus pastor q attendit ad pmiũ glorie. Mercenari9 at q attendit ad cõmodũ rei terrene qa non est pprie pastor ĩo seqtur Cui9 non sunt oues pprie. sed tm̃ usurpa tiue. qd pbat p effectũ quĩ dr. Videt lu pũ uenientẽ. i. tirannũ subditos ad pec candũ inducentẽ uel hereticũ falsa doct na eos corrũpentẽ & dimittit oues & fugit. nõ resistendo p censurã ecclĩasticã tirannidce oppressioni. nec p sanã doctri nã heretice prauitati. Et lupus rapit. ad

malū pertrahendo. & dispgit oues. ab unitate ecc̄ie sepando. Mercenarius aūt fugit. i. auxilium debitū subtrahit. q̄a mercenarius est. i. solū curans de comodo tp̄ali. & n̄ ptin& ad eū de ouibus. quia nō h̄t affectū debite ordinatū ad eas. Ego sum. hic pbat q̄d dixerat p duo signa. Primū est mutua cognitio pastoris & oui ū. q̄d puenit ex hoc q̄ pastor frequēter & solicite oues uisitat & sic cognoscit in particulari conditiōes earū. similit̄r oues ex frequenti imaginatiōe bn̄ficij pastoris ip̄m attendunt. & sic spālr cog̃scunt ip̄m sic est de x̄ et uere fidelib;. ergo est pastor uerus. hoc est q̄d d̄r. Ego sū pastor bonus. & signū hui; subd̄r. & cog̃sco meas. n̄ solū noticia uisiōis qua oīa nuda sunt & apta oculis ei;. ut d̄r hebr. iiii. sed etiā noticia approbatiōis. & cognoscūt mee me. q̄a ueri fideles cog̃scunt bn̄ficia xp̄i. Sic nouit me pater. & ego cog̃sco patrē. h sicut n̄ iportat equalitatē sed q̄ quādam assimilitudinē longinquā. q̄a patris & filij est una noticia considerādo filij deitatē. scd̄m humanitatē ū uidet q̄ patrē clare & cōtinue. nō sic aūt fideles possunt h̄re continue oculū mentis ad beneficia diuine g̃re. q̄a tal̄ attentio mentis aliqñ necessario irrūpitur ppr̄ statū presentis uite. Secundū signū ueri pastoris est affectio quā ondit ad oues que non pt̄ ee maior q̄ se exponere pro ouib;. sic est de xp̄o et fidelib;. iō dicit. & aīa; meam pono p ouibus meis. Quia aīa x̄ p fidelibus fuit sepata a corpore & oblata deo patri quā dixit. In manus tuas cōmendo sp̄m meū et c̄. luc. xxiii. & ne crederet̄ q̄ solum p iudeis deber& mori. ppr̄ hoc q̄d dicit Mat. xv. Non sum missus n̄ ad oues que perierunt domus israel. iō hoc remoue& dicens. & alias oues h̄eo que nō sunt ex hoc ouili. i. de sinagoga iudeoꝝ. sed de pp̄ gentili. & illas oportet me adducere.

Q̄d factū est p p̄dicationē aploꝝ. ut h̄r act. xiii. xp̄o p̄ncipalr̄ opante in eoꝝ p̄dicatiōe scd̄m q̄ d̄r Mat. ultimo. Illi aūt pfecti p̄dicauerūt ubiq; dn̄o coopante & c̄. & uocem meā audient. Quia iudeis repellentib; fidē x̄ gentiles eam deuote recepunt ad predicationē aploꝝ scd̄m q̄ h̄et act. xiii. ubi d̄r q̄ Paulus & barnabas dixerunt iudeis. Vobis oport& p̄mū loq̄ uerbū dei. sed q̄m repellitis illud & īdignos uos iudicastis eterne uite. ecce cōuertimur ad gentes sic enim p̄cepit nob dn̄s. & seq̄. Audientes aūt gētes gauise sunt. & fiet unū ouile. i. una ecc̄lia ex iudeis & gentilib; collecta. & unus pastor. s. xp̄s. Alij enī nō sunt nisi uicarij huius pastoris. Qualr̄ aūt sit ītelligēdu; uerbum x̄ preallegatū Mat. xv. ibi fuit expositū. Subd̄r autē adhuc de affectiōe hui; pastoris ad oues quū d̄r. Pp̄terea me pater diligit. i. ex dilectiōe patris est q̄ me ad salutē ouiū destinauit. Vel alr̄. ppr̄ea me pater diligit. s. q̄a adimpleui ei; uolūtatē in mea passiōe p ouib;. iō subd̄r. Q̄a ego pono aīam meā. Sciendū tñ q̄ affect; amoris patris ad filium etiā scd̄m humanitatē nō uenit ex passiōe sed mag̃ pcessit. & aliq̄s affectus amoris secut; est. sed glorificatio corporis x̄ in ei; resurrectiōe. iō subd̄r. Itēꝝ sumā eā. & q̄a uoluntarie passus est iō subdit̄. Nemo tollit eā a me. s. uiolenter. nō sic intelligendo quin ex uulneribus et passiōe mortuus sit sed q̄a poterat psecutores suos impedire & uno ūbo psternere. sed ego ponā ip̄am a me ip̄o. interfectores nō impediendo. Potestatē h̄eo ponendi eā. i. deponendi. nō de supposito ūbi. q̄a q̄d semel assūpsit nūq̄ deposuit. sed a corpore a quo fuit sepata in triduo q̄uis esset unita uerbo. & ptatē h̄eo iterū sumēdi eā. nō a supposito a quo nūq̄ sepata fuit. sed ad corp; cui fuit remota. hoc mandatum accepi a p̄re meo. s. ut ipleā uoluntatē ei; in mea passione p omium salute

Dissentio itaq;. hic ponit effectꝰ doctrīe xpī qui fuit diuersus in bonis & mal'. q̄a boni p eiꝰ doctrinā in fide sunt cōfirmati & mali eam puertentes diuino iudicio sēt ī mal' obdurati. hoc est qd̄ dr̄. Dissensio ita q; facta est inter iudeos ppr sermōes hos. Dicit itaq; q̄a al's int̄ eos fuerat dissensio ex consilii causa ut dictū ē sup̄. ·ꝰ· cā. Dicebant aut̄ multi ex ip̄is obstinati in malis. Demōium h̄t & insanit. Miracla enim que faciebat attribuebant demoni. sil'r ūba ei' que n̄ intelligebant credentes q̄ sic arrepticiꝰ loq̄ret̄. ideo seq̄. Qd̄ eum auditis. ·ꝰ· e cōtrario ū alij dicebant. s. boī & deuoti. hec uerba nō sunt demonium habentis. Quia si arrepticij aliq̄n loquat̄ ardua. tn̄ sunt falsa uel ad malum inducentia. xp̄us at̄ hēbat uerba uite eterne. qd̄ probant ulti' p factū dicentes. Nūq̄ demoniū p̄t oclos apire cecorū ·ꝰ· q. d. non. licet demones possint aliq̄ mirabilia facere in q̄tū in tpore ī preceptibili a nob cōiungūt acta actiua ppis passiuis. sic̄ rane facte sunt a magis Pharaonis. scdm q̄ dicit Aug̃. Non tn̄ pot facere ea que excedunt totam facultatē nat̄e. cuiusmi est illuminatio ceci. Facta aut̄ē. Descripta benignitate x̄ ī docendo hic cont̄ describitur iudeorū malignitas ipm̄ psequendo. & pō uerbis. 2º. factis. ibi. Substulerunt ḡ lapides. Prima in duas. q̄a pō ponit̄ iudeoꝝ int̄rogatio maligna. 2º. responsio x̄ uera. ibi. R̄ndit eis ih̄s. Circa p̄mū describitur eorū interrogatio q̄tum ad tp̄us & locū & īterrogandi modū. Tpꝰ tangitur quū dr̄ Facta sunt in ih'r'limis encenia. i. festū dedicatiōis templi. Enceīa enim idem est qd̄ īnouatiōes. & dr̄ ab en q̄ est in. & cenos nouū. Qd̄ fit q̄n aliq̄ res noua suo usui applicatur. in dedicatiōe at̄ tēpli istud applicat̄ usui. Sciendū tn̄ q̄ festū n̄ erat pō dedicatiōis que facta est a Salomone. q̄a illa facta est. x̄. die septembris in autumno ut dr̄. 3º. regū. 8. nec et̄. 2ª. dedicatiōis q̄ facta ē sub zorobabel templo reedificato. q̄a facta ē in Martio tpore uernali. Sed fuit festū illi' dedicatiōis seu īnouatiōis q̄ facta est sub Iuda Machabeo q̄n purificatū fuit tēplū ab Antiocho Epiphane pfanatū ut h̄r pō Macha. 4. qui p maiori parte cōuenient̄ cōcurrit̄. Que purificatio fca fuit. xxv. die noni mēsis apd̄ iudeos ut h̄r. i. Macha. iiii. q̄ p maiori parte cōuenient̄ cōcurrit cū decebri apd̄ nos. io ad hoc denotandū addit̄. Et hiems erat. & sic pat& tp̄s. locus at̄ designat̄ quū subdr̄. Et ambulabat ih̄s ī templo ī porticu Salomonis. Noīe tēpli intelligunt̄ atria & loca ad domū dn̄i ptinentia. Erat q̄dē ibi locus edificatus ū Salomon stabat ad adorandū. qd̄ dicebat̄ legis oratoriū. Sed cont̄ hoc uidet̄ q̄a oīa que edificauerat Salomon in tēplo fuert̄ combusta p caldeos. ut h̄r. 4º. regū ult'. Dicendū q̄ alia porticus fuit reedificata in tēplo ad silitudinē prioris. & ideo retinuit nomē pcedentis sic̄ frequēter fit in edificijs reparatis. & sic pat& interrogatiōis locus. Subdr̄ etiā interrogandi modus. Circūdederūt ḡ iudei. ut citiꝰ eū in uerbis caperent. & dicebant ei q̄us q; aīam nr̄am tollis. i. crucias dimittendo nos in suspenso. p hoc inuentes q̄ uellent ei' dicto stare & eū libenter sic̄ xp̄; recipe quū tn̄ haberent cōtrarium in corde. Si tu es xp̄s dic nob palā. Non q̄runt si tu es filiꝰ dei. q̄a de hoc nō curass& Pilatus q̄ erat gentil' apud que intendebant eum accusare. Sed q̄runt. si tu es xp̄s. i. ūct' que unctio debebat̄ regibꝰ. & p cons̄ si respondiss& se esse xp̄; statī accusass&t eū presidi ut rebellare uolentem cont̄ īpatore romanoꝝ cui subditi erant iudei & aspirare ad regnū. eadē et̄ causa dixerunt dic nob palā. ut possent h̄re contra eū testimoniū. R̄ndit ih̄s. hic ponitur

xp̄i uera rn̄sio in q̄ p̊o ondr̄ iudeorum malignitas. 2º discipuloꝝ x̄ benignitas ibi. Oues mee. In p̊a g̊ parte dicitur sic Loquor uobis & non creditis. q.d. Vos q̄ri tis uerba exprimentia q̄ ego sum xp̄us nō ad ueritatē intelligendā sed magis ad calumniandū. q̊a si illā dicerē nō credetis. Qđ ꝓbat cont̄r d. Opa que ego facio ī noīe p̄ris mei illa testimōium ꝑhibent de me. Sicut .n. sup̄dictū ē .3º. cap̄. efficacissimū argumentū ad ꝓbandū uirtutē excedē tem n̄alē facultatē intellectus sunt opa miraculosa. & tn̄ illi nō credebant. quū tn̄ fierent ad declarationē deitatis ih̄u x̄. Causa aut̄ incredulitatis ip̄oꝝ subdr̄ quū dr̄. sed uos nō creditis. q̊a nō estis ex oui bus meis .i. inocentes & humiles. sed sibi & maligni. & iō dei iudicio excecati. Con siderandū q̄ in hac rn̄sione xp̄o n̄ dix̄ expresse se esse xp̄m quē q̄rebant. sed dixit aliq̊d equiualens uel maius ut res ponder& ueritatē & excluder& calūnie maliciā. Oues mee. hic cont̄r ondit disci pulorū suorū benignitatē dicens Oues mee .i. humiles quibꝫ reuelat̄ ueritas. ut hēt Mat̄. xiº. Vocem meā audiunt. credēdo corde & obediendo ope. & ego cog̊sco eā. nō solū noticia uisionis sed etiā approbatio nis ad uitā eternā. & secunt̄ me hic ī p̄re senti p grām & in futō p g̊liam. & iō seq̄. Et ego uitā eternā do eis & n̄ pibūt ī eter num. Loq̊tur enim hic de ill̄ qui sunt oues eiꝫ nō solū scd̄m p̄ntē iusticiā sed et̄ scd̄m predestinationē diuinā q̄ frustr̄i nō pot̄. Et nō rapi& eas q̄sq̄ de manu mea. p uio lentiā. Quod ꝓbat tali ratiōe. Pater meus q̄d dedit m̄ oībꝫ maius est. s. ip̄a deitas quā habeo a patre. q̊a oīa creata excedit ī īfi nitū. & nemo p̄t rapere de manu patris. quū enī sit infinite potentie nihil potest ab eo auferri p uiolentiā. Ego & pat̄ unū sumꝫ. in ūtute & potentia sicut & ī deita te. quā dedit m̄ ut predictū est. g̊ nemo

pot̄ rapere oues de manu mea. Notādu; at̄ q̄ ex hoc ūbo saluatoris. ego & pater unum sumꝫ. excludunt̄ duo errores con t̄rij circa articl̄m sc̄issime trinitatis. Sabel lius enī posuit in deo unitatē p̄sone sicut & eēntie. & hoc remouet̄ quū dr̄. Ego & pat̄ unū sumus. Si enī pater & filius essent una p̄sona dixiss& sū in singl̄ari. Arriꝫ at̄ e cont̄rio posuit diuersitatem essentiarū. et hoc excludit̄ p hoc qđ dicit̄ unū. Si enī pater et filiꝫ h̄rent diuersas essentias nō dicer& unū neutr̄aliter: s; p̄l̄ra. Sustulerunt g̊. hic cont̄r ondr̄ malignitas iudeoꝝ in facto. & diuidr̄ in tres. Quia p̊o xp̄o refrenat eoꝝ seuitiā. 2º. excludit īpositam sibi blasfemiā. ibi. Rn̄derunt iudei. 3º. fugit ꝑꝑr eorū obstinatā maliciā ibi. Querebant g̊. In p̊a ergo parte dr̄ sic. Sustulerunt lapides iudei ut lapidarent eū. moti liuore inuidie n̄ amore iusticie q̊a absq; legis ordine ut sup̄dictū fuit in casu sūi .8º. cap̄. Rn̄dit eis ih̄s dulciter eos rep̊mendo. Multa bona opa ondi uobis ex p̄re meo. s. ueritatē docendo īfirmos curando & alia miracula faciendo. ꝑꝑr qđ eoꝝ opus me lapidatis. quū tn̄ ex hoc ho norare debetis. Rn̄derunt. hic cont̄r exclu dit blasfemiam sibi īpositā & diuiditur in duas. q̊a p̊o eiꝫ blasfemia īponit̄ & 2º. ex cludit̄ ibi. Rn̄dit. In p̊a parte dr̄ sic. Res ponderunt iudei dicentes. Non de bono ope lapidamus te sed de blasfemia. In dictis eoꝝ pat& contradictio. q̊a loq̊bant̄ ut furiosi Testificant̄ enī eū facere bona opa ī miraclis quū dicunt. nō de bono opere. s. qđ facis & tn̄ hic dicunt eū blasfemū quū subdit̄. sed de blasfemia. ista enī sunt īcōpatibl̄ia q̊a miracula xp̄i fiebant ad testimonium bonitatis eiꝫ. & iō quū essent opa bona & diuina nō poterant fieri ad testificādum aliq̊d falsum. Quod tn̄ ess& si ille eēt blas femus ad cuiꝫ testimoniū fierent. illa at̄ cecitas in eis ꝓcedebat ex eo qđ solū in xp̄o

humanā nām considerabant. iō subditur:
Quia tu homo quū sis facis te ipm̄ deū. Res
pondit eis. hic xp̄us excludit crimē blas
femie sibi īpositū. & hoc duplr̄ p̄t exclu
di. p̄o excludit illd̄ p scriptām. 2° p rōnē.
ibi. Si nō facio. Circa p̄mū sciendū q sacra
scriptā quū sit a deo inspirata nō p̄t esse
falsa. Ipā autē attribuit deitatē hoībus
scīs et pphis & ipi x̊. Aliter tn̄. qa deitate
participatiue tm̄ attribuit alijs a xp̄o sic
iudices locū dei tenentes dicūtur dij. exo
22°. Dominus domus applicabit̄ ad deos
& ibidē nō detrahes dijs &c̄. xp̄o autē
attribuit deitatē ppe dictam scdm̄ q hēt̄
Ihere. xxiii°. Ecce dies ueniunt dic̄ dn̄s
& suscitabo Dd̄ germen iustū. seq̄ postea
& hoc est nomen qd̄ uocabunt eū dn̄s iu̇s
nr̄. & ubi habemus dn̄s ponit̄ nomē dn̄i
Thetagramaton in hebreo. qd̄ nllo m̄ alicui
attribuitur n̄ soli deo uero. & iō pat&
q sic scriptā uetis testamenti attribuit̄
alijs a xp̄o deitatē participatiue dictam.
ita ipi xp̄o deitatē pprie dictā. scdm̄ hoc
igitur exponenda est lr̄a. Respondit eis
ih̄s. declarando se non esse blasfemū dicen
do se esse deū uel dei filium nālē. qd̄ idem
est. Qd̄ probat p scriptām. d. Nōne sc̄ptū
est in lege ur̄a: Quia ego dixi dij estis. hoc
hetur ps°. lxxxi°. & dicitur de iudicibus
et pphis. iō subditur: Si illos dixit deos.
participatiue ad quos sermo dei factus est
sicut fuerunt pphe & iudices. & n̄ potest
solui scriptura & nō p̄t dici q contineat
falsū. Quē pater scīficauit & misit ī mun
dū. i. me ipm̄ quē scīficauit. i. scīn gene
rauit ab eterno scdm̄ diuinitatē. uel scīfi
cauit. i. repleuit plenitudine grē q̄tū ad
humanitatē. & misit in mundū ad saluā
dū ipm̄ sicut erat p pphas predictū. & uos
dicitis m̄: qa blasfemas. qa dixi filius dei sū.
q. d. Rationabiliter loq̄mini. qa sc̄ptura
sacra que solui nō p̄t expresse loq̇tur de
diuinitate mea. & pat& p predicta. Si
nō facio. hic conr̄ excludit crimen blasfe
mie sibi īpositū p rationē. Circa qd̄ scien
dū q oīa determinant̄ pprio ope ut hēt̄
iiii°. Methā. & iō p ppriam opationē certi
ficam̄ de nā rei. Xp̄us eni faciebat opera
diuinitatis ppa. s. miraclā totā facultatē
creature transcendentia. & ēt ūtute ppa
qa nō solū faciebat illa obsecrando diuia;
potentiā sed aliqn̄ impetrando. Ex quo
excludit̄ cōcludit̄ q in illo uere erat nā
diuina. & p cons nō erat blasfemus dicen
do se esse deū uel dei filiū. & hoc est qd̄
dr̄. Si nō facio opa pr̄is mei. &c̄. ideo cō
cludit ex opibus. ut cog̊scatis & credatis
q pater in me est & ego in patre. in q̄tū
est una nā amborum. sicut & una operatio.
Querebant g°. hic conr̄ ponit̄ fuga xp̄i
ppr̄ eorū obstinatā maliciā. qa nec ūbis
eius nec opibus inducebant̄ ad credendū
sed tanq̄ obstinati querebant eū appre
hendere. ad occidendū. & exiuit de ma
nibus eorum ūtute diuina transiens per
ipos sicut supdictū fuit caplo. 8. & iterum
abijt transiordanē in eū locū ubi erat Io
hānes baptizans. & mansit illic. s. ad tp̄s
ut ppli uenientes ad ipm̄ recordarentur
de testimonio iohn̄is q̇ dixerat de eo. Ecce
agnus dei &c̄. & de testimōio dei patris
cuius uox audita fuerat in baptismo x̊.
hic est filius meus dilectus. & sic habita
collone primorum et nouissimorum cōfirma
rentur in fide ipius. Ideo seq̄. & multi ue
nerunt ad eū credentes. & dicebant. ī ar
gumentū sue fidei. qa iohn̄s fecit signū
nullū. signa eni reseruabant̄ x̊ sic prin
cipaliori. tn̄ ppter scītatē uite credebant
iohāni. & quia in x̊ uidebant dictū eius
īpleri. iō seq̄. Omnia aūt quecunq; dixit
iohannes de eo uera erant. & cōcluditur
fructus h̄u̇ius collonis quū dr̄. Multi credi
derunt in eū. Circa predicta in hoc caplo · q° ·
q̄rit̄ utrū licitū sit pastori ecclīe ī persecu
tione fugere. & arguit̄ p̄mo q sic. Quia

aliq sci legunt hec fecisse sicut Thomas Canturiensis fugit de Anglia tpore psecutiois sue ecclie. Quod no fecisset ñ licitu fuisset q &c. Ite saluator dic aplis. Mat. x. cap. si uos psecuti fuerit in una ciuitate fugite in alia. Et sic ui detur q fugere tpre psecutiois ñ solu; sit licitu sed et meritoriu. quu saluator ad hoc discipulos hortet. Contriu argui p hoc qd in hoc caplo dictu est. Mercenarius aute & qui no est pastor uidet lupu uenientẽ & dimittit oues & fugit. Quo ad expones gg dicit q ille q fugit tpre psecutiois merito pdit meritu pastoris. qd no esset uerũ si fugere esset sibi licitu. rndeo Dicendu q noie lupi ueientis sr oues aliqn intelligitur diabolus p teptationes fideles infestans. aliqn hereticus p falsam doctrina corrupens aliqn tirannus uiolentia armoru psequens. Si pο & 2º. modo accipiat lupus. tuc no est licitu pastori fugere. qa cu talibus lupis no est resistendu corporalr sed magis spualr p deuota oronem & sanctam predicationẽ & doctrina. Et io p talia est eis statim uirilr resistendu. Aliter si daretur eis ingressus no resistendo accideret maius piculu. propter quod dicit btus Iacobus. Resistite diabolo & ipse fugiet a uob. Et idem posset dici de heretico quia fugit illu qui p sana doctrina detegit ipam falsitate. ppr qd Simon magus fugiebat btum petru de ciuitate in ciuitatem ut dicitur in itinerario clementis. Si accipiat lupus 3º m. tunc est distinguendu. quia aut psecutio psoalis est aut cois. si psonal ita q est cont pastorem tm & no contra gregem sibi comissu; tunc pastoris est fugiendu. nec tunc dimittit gregem in psecutione. qa psecutio no est contra gregẽ ut dictu est. Et hoc m paulus aplus fugit de Damasco ut hr act ix. si at sit psecutio cois uidelicet cont gregẽ & pastorẽ adhuc distiguendu est. quia aut est unus solus pastor aut multi. Si unus tm non sit sibi licitu fugere & gregẽ dimittere. qa sic esset mercenarius & ñ pastor scdm q dicit saluator. Si autẽ st multi pastores qbus ecclia alibi indigeat tuc ali qui debent remanere & alij fugere. ut sic grex pmanes in illa ecclia sufficient custodiatur & utilitati ecclie de alijs puideat. & si ñ possit declarari de coi concordia uel alia coueienti uia q remaneat & q fugient possunt sr hoc iuocata sps sci gra sortes mitti scdm q dicit Aug i epla ad Honoratu. Si inter dei ministros sit deceptatio q eoru tpre psecutiois maneat ne fuga oium & q eoru fugiant ne morte oium ecclia deseratur. Si hec deceptatio alit no potit terminari qtu m uidet qui maneant & q fugiant sorte eligedi sunt. Ad pmu dicendu q sci fugerunt i casibus licitis predicto modo. Vnde i legeda sci Thome dr q i pn psecutionis fugit qa ñ du iacuerat ad plenu causa ecclie & psonal psecutio uidebat. Et eode modo dicendum est ad secundu q saluator hortat discipulos fugere i casibus licitis predictis: Capitulum x

ERAT QVIDAM LANGVENS

Postq euanglista ondit in xpo uirtute uiuificatiua ex ubo eius, hic conr hoc idem ondit sensibili signo i mortuo uirtute eius resuscitato. Et diuidit in tres. Quia euanglista pο describit infirmitate Lazari incurabilem. 2º. eius morte idubitabilem. ibi. Vt g audiuit. 3º. eius suscitatione mirabilẽ. ibi. Ihs aute ut uidit. Pa i duas. qa pο eius infirmitas describit. 2º. xpo nunciat ibi. Miserunt g. In pa g parte dicit sic. Erat autẽ quidam languens. ex quo patet icurabilitas ifirmitatis uia ñe. infirmitas eni curabil non dr ppe languor. Lazarus s. noie. a Bethania. nomẽ erat uille in q erat infirmus. De castello Marie & marthe

sororum eius. Quia in predicta villa erat istud castrum in quo manebant iste domine cum Lazaro earum fratre. Et quia multe mulieres vocabantur nomine Marie ideo ad distinguendum istam ab aliis subdit. Maria autem erat que unxit dominum unguento etc. Utrum autem hec Maria fuerit illa peccatrix de qua scribitur luc. 7. que lavit lacrimis pedes domini et unxit unguento sunt varie locutiones. Thomas autem et chrisostomus dicunt istam fuisse aliam. unde illa dicitur peccatrix hec sancta et honesta. Et propter hoc nomen illius luc. 7. tacetur. istius autem nomen hic exprimitur. Et dicunt isti quod ambe mulieres fecerunt simile factum; sed illa quod fecit hoc ex peccatorum suorum compunctione: ista autem ex devotione. Gregorius et Augustinus de consensu evangelistarum dicunt contrarium. Dicit tamen Augustinus quod ista Maria bis unxit dominum ex hoc loco sumens argumentum quod hic dicitur quod unxit loquendo de preterito. Et sequenti capitulo similiter dixit quod unxit caput domini. Dicit igitur quod prima unctio fuit ex contrictione quam luchas narrat diffuse et hic breviter petitur. Secunda autem fuit ex devotione que sequenti capitulo describitur. Consuetudo etiam ecclesie tenet quod eadem mulier fuit de qua narrat luchas tacito eius nomine et que hic dicitur soror lazari. nec mirum quia officium ecclesiasticum a sancto Gregorio fuit ordinatum qui fuit huius opinionis. Miserunt. hic consequenter infirmitas lazari et nunciatur per internuncium. et hoc est quod dicitur. Miserunt ergo sorores. curationem; fratris sui desiderantes. ad eum. dicentes. Domine ecce quem amas infirmatur. Non dicunt veni. quia amanti sufficit nunciare necessitatem amici. Audiens autem ihesus dixit eis. scilicet respondendo per nuncium. Infirmitas hec non est ad mortem. Non est per hoc intelligendum quod Lazarus non fuerit vere mortuus ut dicunt aliqui. quia hoc esset destruere veritatem evangelii quum infra eodem capitulo dicat salvator Lazarus mortuus est. sed pro tanto dicitur hec infirmitas non est ad mortem quia non tendat ad mortem ibi sistendo: sed propter resurrectionem sequentem ut inde glorificaretur deus per ostensionem sue virtutis. Et in hoc declararetur veritas deitatis. ideo sequitur. Sed pro gloria dei ut glorificetur filius dei per eam. Diligebat autem ihesus Martham etc. hoc additur ad ondendum quare non oportuit quod Martha et Maria irent ad christum; personaliter sicut fecit regulus de quo supradictum est 4. capitulo. quia christus erat familiaris lazaro et eius sororibus et ibi frequenter hospitabatur. Ut ergo audivit. hic consequenter describitur mors Lazari et dividitur in duas. quia primo describitur huius mortis expectatio. 2°. expectate denunciatio ibi. Deinde post hec. Circa primum sciendum quod christus audita infirmitate Lazari non statim ivit ad eum; ne a iudeis eius miracula impugnantibus et dicenti demonum ea apponentibus posset dici quod illa infirmitas et mors sequens fuisset tamen secundum apparentiam per sensuum illusionem factam a christo per artem magicam. Et hoc est quod dicitur. Ut ergo audivit quia infirmabatur tunc quidem mansit in eodem loco transiordanem duobus diebus expectando mortem lazari. sic quod esset quatriduanus ante quam illuc veniret ad maiorem miraculi certitudinem. Deinde post hec. hic consequenter ponitur mortis lazari denunciatio. in qua denominatione salvator sic procedit. Quia primo propositum eundi in iudeam predicit. 2°. causam subiungit ibi. hoc ait. 3°. ad locum predictum pervenit. ibi. Venit itaque ihesus. In prima ergo parte dicitur sic. Deinde post hec. scilicet expectationem mortis Lazari predictam. dicit discipulis suis eamus in iudeam iterum. hoc autem predixit eis preter consuetudinem suam. quia sciebat eos inde terreri. ut minus iacula ferirent que previderentur. Dicunt ei discipuli timentes in Iudeam reverti. Rabi. nunc querebant te iudei lapidare. sicut habitum est capitulo precedenti

& tu iterū uadis illuc? q. d. nō est tibi nec
nobis securū. Rndit eis ihs. eos assecurā
do. Nōne duodecī hore sunt diei? q. d. si
uoluntatē hēbant tunc me lapidandi, m̄
tū non facient. q̄a mutato tpr̄e pt̄ uolū
tas mutari. erat eni; puerbiū apd iudeos ut
est adhuc apd nos q loquēdo de mutatio
ne ppositi dr̄. xii. hore sunt diei. & iō
saluator usus est tali m̄ loquendi. & os
tendit ulti9 q debent eē secū. d. Si quis
ambulauit in die. i. scē & iuste. uel aliter
in die. i. mecū qui sū lux mundi faciens
diē diuine gr̄e. nō offendit. i. securus de
bet esse. quia lucē mundi huius uidet.
i. me ipm̄ q possū eū saluare. uel aliter
lucē. i. iusticiam ad quā attendit. Si aūt
ambulauerit in nocte. i. sine pn̄tia mea
uel sine iusticia. offendit. i. debet susti
nere penā offense debitā. quia lux non
est in eo. i. iusticia. Vel ego q sum lux
q. d. xp̄s q̄diu uobiscū sim pn̄tialiter
non debetis timere iudeos. q̄a ī captiōe
sua discip̄los saluauit. d. Sinite hos abire
ut hēt infra. xviii. Sed post mortē meā
piculū erit uob inter eos ambulare. hec
ait. hic coñr expmit causā q̄re uolebat
ire in iudeā. s. ppt̄ Lazari suscitationem
& diuidr̄ in duas. q̄a pō denunciat mortē
Lazari tū occulte. 2°. expmit eā mānifeste
ibi. Tunc ḡ ait. que īmediate predicta
sunt. Post hec dicit ill̄. Lazarus amicus
nr̄ dormit. Mortē ei9 uocat dormitiōē,
quia cito erat suscitandus. Sed uado ut
a somno excitem illū. Quia tā facile īmo
facili9 est xp̄o suscitare mortuū q alteri
alterū dormientē. hanc autē causā sui i
tineris dixit assecurando discip̄los. q. d.
non debetis timere q̄a nō uado ad dispu
tandū cū iudeis sic̄ ante sed ad lazarū
suscitandū. Dixerunt ḡ discip̄li eius
Dn̄e si dormit saluus erit. q. d. ex quo
dormit signū est sue curatiōis. n̄ est nēce
q uadas illuc. nondū erant ad plenum
assecurati p uba xp̄i. nec mirū q̄a adhuc e
rant infirmi & ipfecti. Dixerat aūt ihus
de morte eius. eam expmens p dormitiōē,
rone predicta. illi ū putauerunt q de dor
mitione somnij [certe] dixerat. sed uidet mirabi
le q intellexissent xp̄m uelle ire tā logā
uiam ad excitandū hoīem de somno. di
cēdū q adhuc erant rudes & ī timore posi
ti ut patet ex predictis. & iō male accipie
bant uba xp̄i. uel dicendū q xp̄us cōsueue
rat eis parabolice loq. & iō nesciebant q̄d
p excitationē a somno intelligeret sus
picantes ne forte parabolice loqueretur.
Tunc ḡ. hic coñr expmit mortē lazari
mānifeste dicens. Lazarus mortuus est
& gaudeo. nō de morte ei9 absolute sed.
ppr̄ uos. ut uidentes ei9 resuscitationem
in fide confirmemini. Vel sic. & gaudeo
s. quia nō erā ibi ppr̄ me sed ppter uos q̄a
ex pn̄tia mea mors ei9 fuisset īpedita. quū
mors locū hr̄e nō debeat ū est uita. & p
cons̄ eius resuscitatio non esset. que tn̄ ē
utilr̄ uob. Dicit Thomas q dr̄ Didimus. i.
dubi9 ad condiscip̄los suos. Eamus & nō
moriam̄ cum eo. iste erat magis timid9
q̄ alij. q. d. exponamus nos piculo. uel
scd̄m alios dicebat hoc ex magna dilectiōē
q. d. meli9 est nob cū illo mori q sine ipo
uiuere. Venit ihs. hic coñr agitur de ad
uentu xp̄i ad Lazarū & diuiditur ī duas.
Q̄a pō agitur de ei9 puentiōē. 2°. de eius
susceptione ibi. Martha ḡ. in pā parte
dr̄ sic. Venit ihs & inuenit eū ī monumēto
s. in terra reclusū iam quatuor dies hn̄tē.
Quatuor dies dicit ad certitudiē, mortis.
quia licet sint alique infirmitates laten
tes quib9 uidet aliq̄s mortu9 ad tp9: hoc
tn̄ non durat p q̄tuor dies. Dicit etiam in
monumento. s. in terra reclus9. Quia dato
q fuisset ibi positus uiuus: nichilomin9
in tanto tpore fuisset mortuus. Erat aūt
Bethania iuxta ihr̄lmam q̄si stadijs. xv.
que ualent leucā excepto uno stadio

Multi autē ex iudeis uenerant de ihr̄lm
ad Mariā & Martham ut cōsolarent̄ eas
de fr̄e suo. tū q̄a erant nobiles dn̄e / tū q̄a
locus erat satis ꝓpe / ut pat& ex dictis. Mar
tha ḡ. hic agitur de xp̄i susceptiōe. & p̄o
q̄ ad Martham. 2°. quoad Mariā. ibi. &
tūc quū hoc dixiss&. pā in duas. q̄a p̄mo
xp̄us a Martha deuote suscipitur. 2°. fr̄is
suscitatio ei ꝑmittitur. ibi. Dixit ih̄s. In
pā parte dicit̄ sic. Martha ḡ ut audiuit
q̄a uenit ih̄s. ipā enī habebat curā dom9
& iō p̄o nunciatus est ei aduentus xp̄i p
aliquē qui aduentū x̄ preuenerat. Occ̄rit
illi reuerent̄ & deuote. Maria aūt domi
sedebat cū iudeis q̄ uenerant ad eas. Dicit
ḡ Martha ad ih̄m. dn̄e si fuisses hic frat̄
meus nō fuiss& mortuus. Ex q̄ apparet
ipm̄ posse preseruare frem̄ suū a morte
tn̄ impfecte credebat. q̄a uidet̄ inuere ꝙ
n̄ poss& xp̄9 tantū absens / q̄tū presens. S;
& nunc scio q̄a quecunq; poposceris a deo
dabit tibi deus. Videtur p hoc ꝙ n̄ fuiss&
edocta plene de ei9 deitate. q̄a n̄ dixisset
quecūq; poposceris &c̄ sed dixiss& q̄cūq;
iusseris fient. Dixit illi ih̄s. Suscitatio fr̄is
sui ei ꝑmittit̄ quū dr̄. resurg& frater tu9.
Sed illa intellexit hoc de resurrectiōe futā
iō dicit. Scio q̄a resurg& in resurrectione.
Ex quo pat& ꝙ erat de secta phariseorum.
q̄tū ad hoc ꝙ confitet̄ resurrectiōe; futuram
no de secta saduceoꝝ q̄ hoc negant. Dix̄ eis
ih̄s. explicans intentionē suā de resurrectio
ne fr̄is sui ꝓpinq̄. Ego sum resurrectio. s.
causa. tū quia resurrectio x̄ est causa nr̄e
resurrectiōis tū q̄a resurrectio generalis
futā fi& ūtute x̄ uocantis mortuos ad iu
dicium. & uita. p essentiā ꝓpter q̄d sum
causa uite omnib9 uiuentibus & possum
dare uitā mortuis. Quia q̄d est tale p eentiā
est causa omnium aliorū que sunt p parti
cipationē ut habetur. 2°. Methā. Qui c̄dit
ī me sicut predestinatus. etiam si mortu9
fuerit. p lapsū in pc̄cum mortale. Viuet.

finalr̄ uita gratie. & omnis q̄ uiuit &
credit in me. fide formata. nō morietur
in etn̄ū. i. morte eterna. q̄uis moriatur
tp̄rali morte ad soluendū debitum nat̄e.
Credis hoc / nō petit q̄si igrans sed querens
eius confessionē ad meritū. q̄a ore fit cō
fessio ad salutē ut habet̄ ro. x̄. Ait illi
Vtiq; dn̄e. Quia p x̄ ūba erat instructa in
fide plenius q̄ ante. Q̄d pat& ex ei9 se
quēti cōfessione in qua p̄o exp̄mit̄ ipi9
xp̄i dignitas sacerdotal̄ & regia quū
dr̄. Ego credo[idi] ꝙ tu es xp̄s. i. unctus. q̄
unctio aūt debebatur regib9 & sacerdo
tib9 | 2°. xp̄i diuinitas quū dr̄. filius dei
s. nāt | 3°. incarnatiōis ueritas quū subdr̄.
q̄ in huc mundū ueisti. nō p loci mutatio
nē, sed p carnis assumptionē. & quū hec
dixiss&. hic agitur de susceptiōe xp̄i
q̄ ad Mariā. Quia Martha a xp̄o edocta
statim abijt & uocauit Mariā sororē suā
ut audiret bonos rumores q̄s ipā a xp̄o
audierat silentio. ꝓpter iudeos presētes
q̄ꝝ aliq̄ cont̄ xp̄m machinabant̄. dicens
Magister adest & uocat te. lic& n̄ sit
sup̄ expssū ꝙ xp̄9 uocar& Mariā. tam
hoc est credendū si est ꝓbabile ꝙ Martha
nō mentiretur. sed ꝓpter breuitatē euān[ta]
iō omisit / q̄a sufficit ex uerbo Marthe
exp̄mere. Illa ut audiuit surgit cito &
uenit ad eū. ex magna deuotiōe. Nō dū. n.
uenerat ih̄s in castellū &c̄. ondens ꝙ ad
miracula facienda nō se ingerebat. & ut
ex aduentu iudeorū cū magna comiti
ua ad ipm̄ magis celebre et notoriū eēt
miraculū. Iudei igit̄ &c̄. Patet lr̄a usq; t
ibi. d. q̄uia uadit ad monumentū ut plor&
ibi. Credebant enī eā esse subito motā
ex compassione fr̄is sui. q̄a nō audierat
ūbū Marthe. ut dictum est. Maria uero
quūueniss& ubi erat ih̄s uidens eū ceci
dit ad pedes ei9. q̄d nō fecerat Martha.
ex q̄ pat& ꝙ Maria magis amabat ih̄m
et reuerebatur. & dicit ei. dn̄e si fuisses

hic & c̃. Exponat̃ sicut sup̃. Ihus ergo.
hic cont̃ agitur de Lazari suscitatione
& diuidr̃ in duas. Quia p̊o ponit̃ suscita
tiois actus. 2°. sequens effectus. ibi. Multi
g̊ ex iudeis. Prima ĩ tres. Quia p̊o descr̃
affectio x̃ ad Lazarũ. 2°. sequens m̃mura
tio iudeorũ ibi Dixerunt g̊. 3°. xp̃s sus
citat mortuũ ibi. Ih̃s g̊ rursũ. Affectio
x̃ ad Lazarũ ondr̃ p̊o ex signo quũ dr̃
Ih̃s g̊. ut uidit eã plorantẽ & iudeos q̊
uenerant cũ ea plorantes ex morte a
mici infremuit spũ & t̃bauit seip̃. fre
mitus cõsurgit ex idignatiõe. iste igit̃
x̃ fremitus procedebat ex indignatiõe
ei' cont̃ diabolũ p cui' suggestione mors
intrauit in mundũ. quẽ erat cito debella
tur'. Turbatio autẽ illa pcedebat ex cõpas
siõe Lazari & sororũ eius. Sciendũ tñ q̃
iste cõpassiões & cõsites ñ fuerunt ĩ xpo
uiciose sed magis ũtuose. q̊a ñ erant p̃
ueñentes iudicium rõnis, sed magis seq̃tes
& p ip̃m excitate sicut dic̃ ph̃s. 4°. ethi.
q̃ passio ire excitata p ũtutẽ fortitudis
adiuuat ad actũ fortitudis forti' exequẽ
dũ. 2°. ondr̃ affectio xp̃i ex uerbo quũ
dicit. Ubi posuistis eũ. 3°. ex facto quũ
subditur. & lacrimatus est xp̃s. ex pie
tate uidens locũ sepulture. & per hoc et̃
ondit ueritatẽ humane ñe. Paris. n. pic̃li
est discredere uerã humanitatẽ in xp̃o
sic & diuinitatẽ. & iõ ũ xp̃s ondebat su
ã diuinitatẽ adiungebat aliq̃ ad declarã
du suã humanitatẽ. & e°. & hoc pat&
ĩ ei' natiuitate q̃n iacens ĩ p̃sepio ut hõ in
firmus stellã fecit radiare in celo ut deus.
Silr̃ in passiõe q̃n ip̃o moriente ex natã
passibili sol obscuratus est ĩuisibli ũtute
dei. & hic silr̃ in suscitatiõe Lazari q̃tridu
ani q̊d erat maxime ũtutis, turbatus est
& fleuit ad declarandũ ueritatẽ huma
nitatis. Dixerunt. hic ex affectu x̃ seq̃
ondr̃ sequens m̃muratio. Iudei. n. uidebãt
xp̃m tristari & p cons arguebant q̃ mors
illa cont̃ uoluntatẽ x̃ simplr̃ accidisset.
q̊a tristicia est de ijs q̃ nob̃ nolentibus acci
derunt. ut dicit Aug°. xiiii. de ciuitate. &
p cons̃ concludebant q̃ ñ potuiss& Lazarũ
preseruasse a morte. & hoc est q̊d d̊r. Di
xerunt g̊ iudei: Ecce q̊m amabat eũ. q̊a
uidebant euidens signũ: Innuentes p hoc
q̃ libenter si poss& preseruass& eũ a mor
te. & ex hoc ult̃' miraculũ de ceco nato
illuminato uolebant adnichilare & in
aliũ retorquere. d. Nõ poterat hic q̊ apuit
oclos ceci nati facere ut hic ñ moreret̃. q. d.
Ex q̊ nõ p̃t hoc nec illũd potuit nec fecit.
Isti ñ sperabant sufficienter sed iudicabãt
añ tp̃us. q̊a xp̃s plus fecit. plus. n. est mor
tuũ suscitare q̃ mortẽ infirmantis ĩpedire.
Ih̃s g̊. hic cont̃ ponit̃ Lazari suscitatio. &
ponunt̃ hic quinq; p ordinẽ facietia ad
miracli certitudinẽ & magnificẽtiã. par
tes patebunt psequẽdo. Primũ est descp
tio sepulc̊. q̃ erat spelũca cauata in rupe
magna & pfunda ita q; poterant ibi poni
plra corpora. s. corpora eoꝝ q̊ erant eiusdẽ
parẽtele. Unde frequent̃ dr̃ in libris regũ
sepltus est in sepulcro patrũ suoꝝ. Sic igit̃
erat factũ sepulcrũ Lazari. & desr̃ q̃ndi
lapide claudebatur. ex quo pat& uera mors
Lazari. q̊a si fuiss& ibi positus uiuus &
sanus infra quatriduũ fuiss& mortuus ex
loci corruptiõe. & hoc est q̊d dr̃. Ih̃s ergo
rursũ fremens in semetip̃o. indignatus
cont̃ maliciã iudeorũ de factis suis inique
m̃murantiũ. & tal̃ indignatio est ũtuosa.
q̊a sicut ad ũtuosum ptin& applaudere
bono, ita & indignari contra malũ. Uenit
ad monumentum. Dr̃ enĩ sepulcrũ monu
mentũ q̊i moueñs mentẽ q̊a mouet̃ uiuen
tes, ut precogitent de morte. Erat at̃ spelũ
ca & c̃. modo predicto facta. Ait ih̃s. hic
ponit̃. 2m. s. lapidis amotio quũ dr̃. Tollite
lapidẽ. dicit ei Martha soror ei' q̊ mortu'
fuerat. dñe iã fetet. q. d. lic& aliq̃n suscita
ti sint mortui. recent̃ tñ. q̃ iã quatriduan'

aug°

ex fetore solutus resuscitetur non est sic auditum. & hoc verbum videtur processisse ex admiratione Marthe & eius ignorantia. quia eiusdem virtutis est suscitare mortuum usque in 10 seq. Dixit ei ihs. corrigendo eius dictum Nonne dixi tibi quoniam si credideris videbis gloriam dei. i. gloriosam eius virtutem in suscitatione fratris tui. Tulerunt ergo lapidem. ad preceptum xpi. Ihs autem. hic ponitur 3m. s. xpi oratio in lazari suscitatione. Quod facit ad declarationem miraculi. quia iudei xpo imponebant quod faciebat miracula virtute demonis. quod ostenditur falsum per hoc quod in faciendo orabat deum. & hoc est quod dicitur. ihs autem elevatis sursum oculis. ut ostenderet nobis formam orandi que est per elevationem mentis in deum. Dixit: pater gratias ago tibi quoniam audisti me. Deus enim pater celestis magnificentissimus est. & ideo ex gratiarum actione de preteritis ad prestandum beneficia sequenda provocatur. hoc est enim proprium magnifici ut habetur 4. ethicorum. Ego sciebam quia semper me audis. In iis enim que xps absolute volebat deliberativam voluntatem conformabat voluntati divine. & sic exaudiebatur. Sciendum tamen quod orare patrem convenit xpo ratione humanitatis in qua est minor patre. non autem ratione divinitatis in qua est ei equalis. Sed propter eos qui circumstant dixi ut credant quia tu me misisti. Multi enim ex eis dicebant quia in Belzebuch faciebat signa. quod removet conformando voluntatem suam cum voluntate divina. hec cum dixisset. Hic ponitur quartum s. Lazari vocatio cum dicitur. hec cum dixisset voce magna clamavit. Lazare veni foras. hoc facit ad declarationem miraculi. quia si dixisset in silentio possent dicere adversarii quod verba magica dixisset ut imposuisset. Per hoc etiam tollitur error eorum qui dicebant animas defunctorum latitare in sepulcris. & ideo clamavit ihs voce magna in suscitatione Lazari. quasi animam revocans a longinquo s. ab inferno. ut ad corpus rediret. & statim. hic ponitur quintum s. Lazari suscitatio

cum dicitur. & statim prodiit qui fuerat mortuus. quia virtus divina operatur in instanti. Ligatus manus & pedes institis. & facies eius erat sudario ligata. hic declaratur virtus divina non solum suscitando mortuum sed etiam faciens exire ligatum. per illud etiam apparet certitudo miraculi in quantum exivit lazarus eo modo quo fuerat in sepulcro positus. Dixit eis ihs solvite eum. hoc precepit aliis licet posset facere per se ipsum ut accedentes de prope & tangentes ex visu & tactu essent testes miraculi efficaciores. sicut supra dictum est de amotione lapidis. & sinite abire ut ostendatur vere suscitatus & non fantastice per opera vite. cuiusmodi est ambulatio & comestio & similia. ideo dicitur infra sequenti capitulo quod Lazarus erat unus de discumbentibus. Multi ergo. hic ponitur suscitationis effectus duplex. primo quoad presentes. 2o quoad absentes. ibi. Collegerunt ergo. Effectus miraculi circa presentes ostenditur ex quo hoc quod viso predicto miraculo multi eorum crediderunt xpo. non mirum quia illud signum fuit divine virtutis manifestativum & ostensivum. quod non potest adesse ad testificandum aliquid falsum. & hoc est quod dicitur. Multi ergo & c. & patet quod sequitur. Quidam autem ex ipsis abierunt ad phariseos & dixerunt eis que fecit ihs. Dicunt doctores aliqui quod hoc fecerunt bono zelo moti volentes ex miraculo viso refrenare iram eorum contra ihm tanquam irrationabilem. Alii dicunt quod malo moti hoc fecerunt. Quia sicut ex signis visis boni & electi convertuntur ita frequenter mali obdurantur. & hoc magis videtur ex littera sequenti ubi agitur de congregatione phariseorum ad tractandum de morte xpi. Collegerunt ergo. hic ponitur eventus ex suscitatione lazari respectu absentium. quia audita suscitatione Lazari ex ira & invidia moti sunt ad tractandum de morte xpi. & dividitur in tres. primo ponitur eorum congregatio. 2o congregatorum dubitatio ibi. & dicebant. 3o dubii determinatio

ibi. Vnus aut ex ipis. In pa igi parte dr sic. Collegerunt g pontifices q erat maioris auctoritatis & magis lrati. & pharisei. qui uidebant pre aliis religiosi. ex qbus factu eoru grauius erat. Consiliu. s. aduersus ihm. hoc licet n est ex textu sed subintelligitur. Circa hoc notandu q pontifices erant de tribu leui. phisei aut p magna parte erant de tribu Simeon. qa ex illa tribu habuit ortu secta phiseoru. io in figura huis predictu fuit gen. penl Simeon & leui fratres uasa iniqtatis uelantia in consiliu eo n ueiat aia mea. & dicebant. hic ponitur eo dubitatio quid facerent de ihu. qa habebant rationes ad utranq; parte. Ex euidentia eni miraculo cogebant dicere Quia hic homo multa signa facit. & ad hoc seq q erat ei credendu magis q Moisi. Quia Moises no tot nec tanta signa fecit & maxie qn pplis po ei credidit. imo ualde pauca. ut pat& exo. 4. & sic habebat argumentu ad ipm recipiendu & honorandu tanq ueru xpm. sed econtrio arguebant ad contrium. d. Si dimittimus eum sic omnes credent in eu. sicut in xpm. & qa xpo debebat regnu scdm scripturas qs male intelligebant de tporali regno ideo ex hoc uidebatur sequi contra ipatorem ronu rebellio qui tuc tporis dnabatur eis. et hoc uidebatur pping occasio destructionis ciuitatis & templi p ptate roni iperij que tunc erat maxima. io ipi no hebant aliqua uirtute resistendi. & hoc est quod dr. & uenient roni. in tanta fortitudine qa n poterimus resistere. & tollent locu nrm i. ciuitate & templu & gente captiuando pplm. & sic pat& q passio timoris subuertebat in eis iudicium ratiois. Vnus ex ipis. hic ponitur dubij determinatio et diuidr in tres. Quia po dubiu determinatur. 2o determinatio approbat. ibi. Ab illo aute die. 3o a xpo euitatur. ibi. Ihs aute iam no pala. Prima in duas. quia pmo ponitur Caiphe determinatio. 2o huius determinatiois expositio. ibi. hoc a semetipo. In pa g parte dr sic. Vnus aut ex ipis. Caiphas nomine. no est de textu sed intelligit nomen eius ppr auctoritate sui officij. Vn subdr. Qui esset pontifex anni illius. Dns at preceperat esse tm unu summu sacerdote & p tota uita sua. quo moriente alius sibi succeder&. Vn & in morte eius reuertebant fugitiui. sed per cupiditate sua & ambitionem statuert ut int se illi qui erant de gne sacdotali qlibet anno unus ess& qui illo officio fuge&.

Aliam at rone assignat Iosephus. d. q a tpre herodis Ascalonite q auxilio rono occupauit regnu iudeo sacerdotiu coit reddebatur. & sic ppter maius lucru tporale. summus sacerdos frequent mutabat. Dixit eis. ppr auctoritate officij pmus locutus est dicens. Vos nescitis qcq nec cogitatis. q. d. pma facie quilib& n intellectus pt uidere q ad morte huius hois debem laborare. Cuius ratio est qa bonu coe magis est eligendu q particulare. Si aute homo iste dimittatur bonu totius populi dissipabitur. ut p predicta scdm eo extimatioe. & sic concludit q sit agedu ad morte x. etsi ex parte eius n iueniat aliqua causa. & hoc est qd dr. Expedit uobis ut unus homo moriatur. & si ess& bonus & iustus. p pplo. i. conseruatioe ppli. & n tota gens peat. sed maneat in uita. hic pat& manifeste q passio inuidie & liuoris cont xpm & passio timoris pdendi gente & locu subuertebant in eis rationis iudiciu. qa in nullo casu licitu est interficere innocente. p hoc n. n pcurat bonu coe sed magis destruitur. ppr quod dei iudicio factum est q illud malu quod credebat p morte xpi euadere. s. destructioe loci et gentis p morte x incurrert. quia i pena huius peccati romani per Titum &

Vespasianū locū & gentē destruxerunt
anno. xlii. post passioēm xpi sicut fuerat
a Daniele pphatū. ix. ca. & ciuitatem &
scīarum dissipauit pplus cū duce uento
& c. & a saluatore predictū luc. xix. Vi
dens ciuitatē scām ihrlm fleuit sup illā &
c. Hoc autē. hic ponit predicte determinati
ōis expositio que quidē est iohis euangelistē
ondentis quali Caiphas predictā detmia
tionem ptulit. quis enī ess& intētio Cai
phe dare solūmodo cōsiliū de x̄ morte p
tporali piculi euasione circa pplm iudeoꝝ
tn̄ uerbū suū sic sonabat qp x̄ erat moritꝰ
p gente & pplo. & qp sic fuit plātū fuit
pphia quodām de futō qp xpus erat mori
turꝰ p salute spūali non solū iudeoꝝ sed
et omniū gentiū qui crediti erant ī ipm
Et hoc est qd dr. hoc aut a semetipo n̄ dixit
s. predictum uerbū hoc n̄ ptulit sed p mo
tionē alterꝰ. Sed quū ess& pontifex āni
illius pphauit. qp ipo igrante dictū pphe
ticū ptulit. nō ratione sui meriti sed dig
tate officij. Qꝛ xpus erat moritūs p gēte
s. iudeorū. quia multi de iudeis saluati st
p ipm & non tm̄ p gente illa. sed ut filiꝰ
non qa adhuc essent filij dei actu. sed potē
tia ad actum reducenda. qa erāt pdestiati
Qui dispersi erant p diuersos actus gētiliū.
Congregaret in unū. i. in unā ecclīam ex iu
deis & gentibus cōstitutā ut ess& unum
ouile sic est unus pastor ut dictū est sup
x. caplo. ppter qd gen. pent. dr de x̄. ipse
erit expectatio gentium nō solū iudeorū
nec hoc est contra illud quod dicit saluator
Mat. xv. non sū missus n̄ ad oues q̄ peri
erunt domus israel. qa ibi loqr saluator de
sua missione ad predicandū in psoā ppria.
ppter qd apls dicit ad ro. xv. Dico n. do
minū ihm xpm ministrum fuisse circūci
sionis & c. Ab illo. hic ponit determinatiōis
Caiphe approbatio quis ess& iniqr. quia
omnes alij erant affecti ad pcurandū mor
tē x̄ sicut & ipse. Et hoc est qd dr. Ab

illo ḡ die cogitauerunt ut īterficerent
ihm. lic& enim ante hūissent uolūtatē
interficiendi ipm ut pat& p predicta
tn̄ ex consilio Caiphe diffiniunt hoc
adiplere q̄ citius possent. Ihs at. Hic
conr ponit huiꝰ determinatiōis declara
tio. Erat enī ad hec tpus passionis xpi
a deo preordinatū & iudei querebant
occidere eū ut uisū est. iō recessit ad tps
& hoc est qd dr. Ihs autē nō palā ābula
bat apd iudeos. quis enī int eos existens
poss& eorū impetū refrenare. tn̄ uoluit
ad tps latere & se occultare rōnibꝰ pdctis
cap. viii. qp ibi similr agit de sua occultatio
ne. Sed abijt in regionē iuxta desertum.
ubi pauci de iudeis erant. In ciuitatē que
dr Effrē que erat parua & pauꝝ pplata. &
ibi morabat cū discipls suis usq; ad tpus
ppinquū sue passiōi. Pximū at erat pasca
iudeoꝝ. hoc subdr ad ondendū qp xpus
paruo tpore in illa ciuitate se occultauit
quia ante pasca in ihrlm uenit. Et ascē
derunt multi ierosolimā de regiōe. quia
tenebant de tota iudea ad solemnitatē
uenire ante pasca ut sāctificarent se ipos
orōibus & sacrificijs ad digne comedē
dū agnum pascalem. & si hoc fiebat de ag
no figāli multo magis se deb& hō sāti
care orōibus & bonis opibus ad digne
recipiendū uerū agnū īmaculatū corpus
ihu xpi. Querebant ḡ ihm ut audirent
eiꝰ doctrinam de cuius miraclis audierāt
famā. Colloquebant ad inuicē in templo
stantes. qa mirabantur qp ī tanta cōggatio
ne nō uenerat ad docendū. iō q̄rebant.
Quid putatis qa nō uenit ad diē festum.
& subdit euangelista qī respondet q̄stiōi
eoꝝ. Dederant enī pontifices et c. Pat&
lra. ppter hoc enī ab eis sicut ab ingratis
et obstinatis recesserat usq; ad tpus sue pas
siōis diffinitū. Circa predicta in hoc caplo ·90·
q̄rit utrū Caiphas uere fuerit ppha. &
arguit pō qp sic. Quia Balaā dr uere ppha

ut hēt lib° nūi. xxiii. & tū fuit malꝰ hō. et donū enī ꝓphie aliqñ mal̄ hoībꝰ cōceditur. ḡ malicia caiphe nō impediuit ueritatem ꝓphie. Itē in lr̄a dr̄ hic ꝙ ꝓphauit ꝙ ih̄s esset moritūꝰ ꝑ gente & ut filios dei dispsi qui erant dispsi congregaret. & sic ūbum euangliste uidet̄ falsū. Quod nullo m̄ est dicendū n̄ caiphas fuiss& uere ꝓpha. Contrium arguit̄ ꝑ hoc qđ ipē dixit falsū uel q̇ de morte x̄ tractabant. expedit uob̄ ut unus hō moriat̄. Mors eñ x̄ nō fuit expediens istis q̇ eā ꝓcurauerūt. Falsitas autē nō subest ꝓphie. ḡ et c. Respondeo Dicendū ꝙ ad rōnē ueri ꝓphete duo reqrunt̄. Primū est ꝙ hēat uerā cognitionē de aliquo occulto respectu alioru hoīum cū qbꝰ conūsatur. ppr hoc dr̄ ꝓpha qˢi ꝓcul fans ut supdictū est in q̄tū cog̊sat ea que sunt longinq̄ a cognitiōe aliorum. Ꝓpter qđ si alicui fiat aliqua apparitio indicans aliq̇d occultū nō dr̄ ꝓpha si illud sit ei ignotū. sicut Pharao qui uidit spicas designantes qualitatē futoꝝ annoꝝ. & Nabucodonosor statuā designantē mutabilitatē regnoꝝ: Neuter tū fuit ꝓpheta sed Ioseph & Daniel q̇ illˀ occultis cognitionē habuerunt. Ꝓpter qđ dr̄ Dan. x. Intelligentia opus est in uisione. & q̇a n̄ pot dici ꝓpha sine intellectuali cognitiōe sola enī uisio imaginaria nō facit ꝓpha; ut uisū est. 2°. requirit̄ ꝙ illa cognitio fiat ut mediante spū bono ꝰ maligni spūs aliqñ reuelant hoībꝰ ea que sunt aliis occulta nō tū ex hoc dicunt̄ ueri ꝓphe sed solū cū additione diminuente sicut in sacra sciptura dicunt̄ frequenter aliq̇ ꝓphete Baal uel ꝓphe excelsorū. tal̄ enī nō dicit̄ ꝓpha absolute sicut nec homo mortuꝰ dr̄ homo ꝓpter additionē diminuentē. Prophetia. n. uera cōputatur int̄ spūs sancti dona. Quū ḡ querit̄ de Caipha dicendū ꝙ nō fuit uere ꝓpha q̇a nullā cog̊tionē habuit de secreto dnīce passiōis ꝙ esset futura pro spūali salute humani generis sed tm̄ intendebat dare cōsiliū de xp̄i morte ꝓpter timorē romanorū. Veꝝ tū sciendū scdm̄ ꝙ hic dicunt crisostomus & Aug. spūs scūs in ꝓlatione sui consilii sic mouit linguā eiꝰ ꝙ ipō ig̊rante ūba que ꝓtulit significabant xp̄i mortē ēē futurā ꝑ spūali hoīum salute. n̄ tū pt̄ dici uere ꝓpha ex hoc ꝙ uerbū ꝓpheticū ig̊ranter ꝓtulit alio linguā eius ad hoc mouente sicut nec asina Balaā pt̄ dici aīal rōnabile ex hoc ꝙ ūba rōnabilia ꝓtulit ut pat& nūi. xxii. ꝙ illa nō ꝓtulit ex interiori cōceptione seu ꝓpria sig̊ficatiōe sed magis ex diuina motione scdm̄ ꝙ ibi dr̄. Apuit dn̄s os asine & c. lic& enī Caiphas de morte x̄ cogitauerit & alios ꝑ suū cōsiliū ad hoc inducere uoluerit. ꝙ fuit ex ꝓpria cōceptiōe a diabolo hoc suggerente. quod tū suū consiliū sic ꝓtulit ꝙ ꝑ ūba illa sig̊ficaret̄ passio x̄ ꝑ futa hoīum spūali salute hoc nullo m̄ ab eo fuit dictū. & q̇a q̄tū ad hoc solū uerbū illđ erat ꝓpheticum iō nō pt̄ ex hoc dici ꝓpha. Ad p̄mū dicēdū ꝙ n̄ est sile de ipō Balaā. q̇a q̄uis fuerit malus hūit tū uerā cog̊tionē occultorū. ut ibi dr̄. Vix eius obscuratus est ocls q̇a uisiones oīpotentis uid&. Caiphas at̄ talē cognitionē non hūit ut uisū est. & iō ab eo negat̄ ꝓphia nō ꝓpt̄ suā maliciā sed ꝓpter cognitiōis defectū. Ad secūdū dicendū ꝙ uerbū euangliste est uerū si bn̄ intelligatur. nō enim dixit ꝙ caiphas ēēt ꝓpha sed ꝙ ꝓphauit. i. ūbū ꝓpheticū ꝓtulit. n̄ tū a semetipō. sicut euanglista dicit sed spū scō linguā eiꝰ sic mouente ipō ig̊rante. ꝓpter hoc non habuit uere rōnem ꝓphie. Argumentū etiā in contrium est soluendū. q̇a sicut dictū est Caiphas illđ ūbū ꝓtulit ꝑ motionē sp̄s sc̄i a q̊ nullum falsum. iō caiphas dicēdo expedit uobis ut unus hō moriatur & c̄ uerū dixit si bn̄ intelligatur ꝙ mors xp̄i q̄tū est i se fuit

Aug.
Cris.

I expediens oībꝫ ēt illꝭ q̄ de eiꝫ morte tr̄ctauerunt q̄uis aliq̄ eoꝝ ꝑ suā maliciā eius utilitatē recusauerint sic̄ & aliȷ̄ peccatores ī pcc̄o mortali d̄cedentes. Caplm̄

IHS ERGO. Postq̄ Duodecimum. Iohnēs declarauit diuinitatē xp̄i ꝑ opa facta in eius uita: hic eā declat̄ ꝑ ea que in eiꝫ morte sunt facta. & diuidr̄ in duas. q̄ꝛ pͦ determinat de eius ṫ morte & passione. 2º. de eius resurrectione. xx. caplo. Vna sabbati. pͥma ī duas Quia pͦ declāt mortis x̄ occōnē. 2º. ipām mortē. xiii. cap. Ante diem festū. Circa pͥmū sciendū q̄ occasio mortis x̄ fuit inuidia iudeorū ex fama et glīa xp̄i. io

// fama siue

diuiditur in duas q̄ꝛ pͦ ponit̄ eiꝫ glīficatio. 2º. iudeorū infidelitas & obstinatio ibi. Quū aut̄ tanta signa. pͣ in duas. q̄ꝛ pͦ ponit̄ eius glīficatio ab hoīe. 2º. a deo patre. ibi. Nunc aīā mea t̄bata est. Prima ī tres. Quia pͦ ponit̄ glīficatio xp̄i ab amicis familiaribus. 2º. a t̄bis uulgaribus. ibi. Cognuit ergo t̄ba. 3º. a gētilibꝫ ibi. Erant autē gentiles. Prima adhuc ī duas. q̄ꝛ pͦ ponitur obsequiū x̄ factum ab amicis in gn̄ali. 2º. a Maria ī spāli. ibi. Maria ergo. In pͣ parte dr̄ sic. Ihs ergo ante sex dies pasce. Inmediate. n. post suscitationē Lazari iudei diffinierūt occidere xp̄m ut predictū est. & ideo recesserat quousq; appropinq̄ret pasca in q̄ imolabatur agnus pascal̄. ut sic xꝰ qui est agnus uerus imolaret̄ ꝑ nobis īmediate post imolatiōe; agni figal̄ ut ueritas figure succederet. Venit Bethaniā. que est ꝓpe ihr̄lm ad duo miliaria ubi lazarus fuerat mortuus quē suscitauit ihs. Illuc enī uenit ut ex memoria miraculi ibidē facti turba ppl̄i moueret̄ ad eū honorifice recipiendū in ihr̄lm ante suā passionē sicut fuerat p̄dictum ꝑ zachariā ꝓpham. ix. cā. Exulta satis filia siō. iubila filia ihr̄lm. ecce rex tuus ueīt t & ceť.

Fecerunt at̄ ei cenā ibi. hoīes illiꝫ loci. & fuit hec cena in domo Simoīs Lepsi. ut cōt tenent doctores. fuerat tn̄ prius a x̄ curatus sed nomen remanserat ad memoriam miracli. Origenes aut̄ dicit q̄ illa cena fuit in domo Marie et Marthe. qd̄ ꝓbat ex eo qd̄ subdr̄. & Martha ministrabat. Sed pt̄ dici q̄ iste Simo erat uicinꝫ Marthe. & ꝓpter hoc ipā ministrabat ī domo eius sicut hoīes solent facere in domibus amicoꝝ suoꝝ. & maxīe ꝑꝑ reūentiam ipius xp̄i comedentis ibi. Lazarus uō erat unus de discūbentibꝫ cū eo īuitatꝰ a Simone. hoc at̄ factū est ad declātiōe; ueri miraculi & eiꝫ suscitatione. Maria at̄. hic describr̄ obsequiū x̄ īpensū a Maria ī spāli. & diuidr̄ in. 2. Quia pͥmo ponitur Marie deuotio. 2º. Iude indignatio. ibi. Dixit ergo ihs. In pͣ ġ parte dr̄ sic. Maria ergo. s. soror Lazari. accepit librā. in q̄ notat̄ q̄titas. vnguenti. Nō est uerisile q̄ esset aliq̄d grosse matie sicut ūguenta cōiter dicta. Quia īdecens esset tale quid ponere sr̄ caput hoīs sedētis in mensa. Maria at̄ nō solū unxit pedes dn̄i sed ēt caput ut Matheꝫ exp̄mit xxvi. & Mar. xiiii. licet hic omittatur & iō dicendū q̄ hic uocatur unguentū; liquor preciosus de re aromatica exp̄ssꝫ sicut aqua rosacea exp̄mitur de rosis. ꝋ aliť dr̄ q̄ fuit lacrima fluens n̄alr̄ ab arbore aromatica Nardi. nar̄a est hbe nigre aromatice habentis spicas. ꝑꝑ hoc dicitur Mar. xiiii. Nardi spicati. & de illꝭ spicis extrahebatur liquor predictus ꝑ artificium. Pistici scdm̄ Augustinū est locus ubi crescit herba unde talis liquor exp̄mitur. Sed melius dr̄ pistici. i. fideles. Pistis. n. fides dr̄. Quia est dictum q̄ iste liquor erat purus & uerus nō hn̄s aliq̄d admixtum nec sophisticū. Preciosi. Quia ualebat trecentos denarios. i. trecentos numos usuales. ut dr̄ Mar. xiiii. Erat. n. iste liq̄r

· origē.

· aug9.

refrigeratiuus & ualde odoriferus & cõ
fortatiuus. & unxit pedes eius & exter
sit capillis suis pedes eius. ordine cõuerso
factum fuit q̃ hic scribitur. Quia p̃o lauit
pedes & extersit & postea unxit. & dom̃
ĩpleta est odore ungueñti. Ex quo pat&
preciositas eius & deuotio Marie expen
dentis rẽ tam preciosã in obsequiũ dñi. u
trũ aũt fuerit ista mulier de q̃ narrat Lu
chas ut dictũ fuit p̃cedenti cap̃. Dix̃ g̃.
hic ponit̃ Iude murmuratio quũ dr̃. Vnus
ex discip̃lis suis Iudas Scarioth. hoc dr̃
ad dr̃am altius iude. Qui erat eũ t̃dituꝛ.
lic& enĩ p̃mo fuerit bonus q̃ñ uocatus fu
it ad ap̃latũ ut sup̃ dictũ est tñ laps⁹ est
ĩ pccm̃. q̃ aũt dñs eũ in sua societate tolera
uerit dedit nobis ex̃ᵐ tolerandi malos. Q̃re
hoc unguentũ nõ uenit trecẽtis denarijs.
Venit. i. uendit̃. uñ uersus. de re q̃ uenit
grã nlla ueit. ht̃ enim sensũ passiuũ sub
uoce actiua. & datũ est egenis. hoc dix̃
simulans pietatẽ ad operiendũ suã cupidi
tatẽ. P̃pter hoc subdit euangl̃ista. Dix̃
aũt hoc non q̃a de egenis p̃tinebat ad eum
i. de ill' nõ curabat. lic& enim portar&
ea que dabant̃ a x̃ paupib⁹ ad dandum
tñ nõ faciebat sed retinebat. iõ subditur.
Quia fur erat. & loculos h̃ns. in q̃b⁹ abscõ
debat ea que debebant in alios usus ex
pendi. Vñ subdit̃. Ea q̃ mittebant̃. i. xp̃o
dabant̃ ad subueniendũ necessitatib⁹ x̃
& discip̃loꝝ eius ad dandũ paupib⁹. Por
tabat. i. officiũ portandi & seruandi h̃ebat
lic& hoc infideliter ager&. Ex hoc pat&
q̃ xp̃us & discipuli eius de helemosinis
uiuebant. Sciendũ etiã q̃ ista portatio pe
cunie in uia nõ p̃tin& ad p̃fectionẽ sed
hoc xp̃us ad faciendũ suscepit p̃soñam ĩfir
morum eis condescendens sicut fecit se abs
condendo a iudeis ut sup̃ dictũ est. & hoc
habetur ex̃ de uerbis signi. exijt q̃ semi
nat. & p̃pter hoc male arguunt illi qui
ex hoc loco dicunt q̃ h̃re aliqua in cõi

ad p̃fectionẽ p̃tinebat. Pot̃ aũt hic q̃ri q̃re
xp̃us p̃misit Iudam p̃dictam pecuniã por
tare quũ scir& eũ latronẽ. Dicendũ q̃ a p̃n̄
q̃ñ fuit sibi traditũ pcurandi officiũ latro
nõ erat. & q̃uis xp̃us scir& eũ futurum lat̃
nẽ tñ tradidit sibi istud officiũ q̃a minor
erat inter alios ap̃tos. pp̃r qd̃ ultimus nõia
tur Mat̃. x̃. & Mar. 3°. talib⁹ aũt t̃p̃alia
sunt t̃denda. maiores aũt debent circa doc
trinã & sp̃ũalia occupari. Propt̃ qd̃ ĩ p̃
mitiua ecc̃lia ap̃li. vii. diachonos ordiña
uerunt sub eis ad t̃p̃alia administranda
ut ipi ap̃li liberius possent intẽdere orõni
& predicatiõi ut h̃r act̃. vi. Dixit g̃. hic
ponit̃ Iude depressio quũ dr̃. Sinite illã.
q. d. nõ h̃etis causam sufficientẽ murmuran
di: q̃a egit opus bonũ. Vñ pat& q̃ ñ solũ
Iudas murmurauit sed et̃ alij discipuli
Mat̃. xvi. & Mar. 9°. Verũtñ q̃a fuerũt
incitati p Iudam & iterũ moti pietate. Iu
das aũt cupiditate. iõ iohs̃ solũ Iudã nõia
uit. Vt in diẽ sepult̃e mee seru& illud.
nõ loq̃ de hoc quod iam erat effusũ sed de
alio siñ. q. d. illud qd̃ p sepultura mea pre
parauit illud reseruabit. q̃a nõ poterit illd̃
in me expendere p̃uenta acceleratione
resurrectionis mee. q̃a q̃ñ uenit ad monu
mentũ ad ungendũ corp⁹ dñicũ xp̃s iã
resurrexerat ut pat& infra. xx̃. capl̃o.
Matheus autẽ expressius hoc dixit. Preue
nit ungere corpus meũ in sepult̃am. &
iõ exprimit̃ hic obscurius: quũ dr̃. Sini
te illã ut in die sepulture mee. q. d. dimit
tenda est nunc facẽ qd̃ facet si poss&. &
illud unguentũ tunc seruabit loco istius
nunc in me expensi. & q̃a Iudas ĩ murmu
rando & alios ad hoc incitando causã pie
tatis pretenderat. iõ hanc excludit dicens.
Pauperes semp h̃etis uob̃cũ. q. d. pot̃ recupare
ad bñfaciendũ paupib⁹ sed nõ poterit re
cupare ad ungendũ me corporalr̃. p̃pter
quod seq̃. Me autẽ non semp habebitis. s.
p̃ñtia corporali ad habitandũ in ~~corpore~~ carne

·9o·

. alr̃. ouill⁹.

. quo m°. clericis pecunia sit p̃hibita. hct̃. xii. q. ii. h̃ebat. et ĩ alijs.

corporali passibili. quod indiget tali unctione. Per hoc patet quod aliquod opus minus necessarium potest preponi magis necessario quando imminet casus quia illud minus necessarium non potest alias recuperari. Cognovit ergo turba. hic conrespondetur quantum Christus fuit honoratus a turbis. & hoc dupliciter: primo eum uisitando. 2°. honorifice ei obuiando ibi. In crastinum. In prima parte dicitur sic. Cognovit ergo turba multa ex iudeis quia illic esset &c. Bethania enim prope erat ierusalem ad unam leucam & ideo de facili poterant hoc cognoscere. & uenerunt non propter ihesum tantum. in hoc innuitur duplex causa. una propter ihesum reuerenter uisitando. alia que subditur. scilicet ut lazarum uiderent quem suscitauit a mortuis. facta enim mirabilia libenter uident gentes. & Miraculum autem erat uidere quatriduanum mortuum resuscitatum comedentem & bibentem & alia opera uite facientem. sperabant etiam ipsum audire referentem statum alterius uite quem omnes scire desiderabant. & in hoc gloria Christi manifestatur. de quo dolebant principes populi. ideo subditur. Cogitauerunt autem principes sacerdotum ut Lazarum interficerent &c. Ex quo patet eorum malignitas quia uolebant interficere illum quem deus uiuificauerat ad occultandum miraculum. Si autem queratur quare magis Lazarum persequebantur quam cecum natum illuminatum de quo dictum est capitulo .ix. & languidum sanatum de quo dictum fuit capitulo .v. dicendum quod hoc erat quia Lazarus erat homo nobilis & famosus. & ideo miraculum in ipso factum erat magis publicum & famosum. In crastinum. hic describitur honor exhibitus Christo in ?? obuiatione. & diuiditur in duas partes quia primo describitur ista obuiatio. 2°. subditur eius obuiationis ratio. ibi. Testimonium ergo. In prima parte dicitur sic. In crastinum quia turba multa que uenerat ad diem festum. Quia omnes tenebantur uenire in ierusalem in solemnitate pasce. Cum audisset quod ihesus uenit ierusalimam. illud fuit quinta die ante pasca. scilicet .x. die primi mensis quia secundum preceptum legis illa die accipiebatur agnus & seruabatur usque ad uesperam quartadecima die. & tunc immolabatur ut habetur exo. xii. ideo Christus illa die uenit in ierusalem ubi erat immolandus tanquam uerus agnus pro nobis. ut sic ueritas responderet figure. & acceperunt ramos palmarum. &c. quia diuina dispositione factum est ad designandum uictoriam quam Christus in hostem erat in proximo habiturus. unde antiquitus palme dabantur uictori & certaminibus. Et processerunt obuiam ei. & clamabant: Osana. id est obsecro salua. quia petebant ab eo salutem. Benedictus qui uenit. In hoc laudant & confidenter eius aduentum. Dicere enim hominis non est suum facere sed tantum fari. et ideo quando deum benedicimus non ei bonum facimus sed tantum eius bonitatem confitemur & laudamus. Dicere autem dei est suum facere secundum quod dicitur psalmus. xlviii. Dixit et facta sunt & ideo quando dominus homini benedixit ei beneficium impendit. In nomine domini. id est sicut dominus. non sic autem uenit Moises sed tantum ut seruus ut habetur hebre. vi. uel aliter. In nomine domini. id est a deo premissus ad implendum eius uoluntatem Rex israel. in hoc fatentur eius potentiam tamen diminute quia credebant ipsum regnaturum temporaliter & liberaturum eos a tributo. ipse autem uenit ad regnandum spiritualiter & ad liberandum totum humanum genus a diabolo. quod erat maius. propter quod in psalmo ubi ista laus predicta fuit dicitur Benedictus qui uenit in nomine domini deus dominus & illuxit nobis. in quo exprimitur eius deitas & regnum super. & inuenit ihesus asellum & sedit super eum. Modum autem per quem istum asellum Christus habuit euangelista transit. quia sufficienter fuerat expressum ab aliis. scilicet Mat. xxi. & Mar. xi. sicut scriptum est zacha. ix. Nolite timere filie syon &c. ?? fuit expositum Mat. xxiii. & luc. xxi. hoc non cognouerunt discipuli eius. Primum enim pro tunc. quia adhuc erant simplices & illiterati. Sed quando glorificatus est ihesus & cetera. id est post resurrectionem suam quando fuit glorificatus

simul.

simul in aīā & corpore. tunc eīm apuit illꝭ sensū ut intelligerent scp̄tās ut hetur luc. ulti. Testimonium. hic ponit̄ dicte obuiationis ratio que fuit ꝑmulgatio sus citationis Lazari ipius tbꝭ p illos q̄ p̄ntes fuerant in suscitatiōe. & hoc est q̄d dr̄ Testimoniū g̊ & c̄. hic con̄r ponitur pha riseo₄ zelus siue emulatio quū dicit̄. Pharisei g̊ dixerunt ad semetipos. i. īt̄ se. Videtis q̄a nihil ꝓficimus. hoc expo nitur dupl̄r. Vno modo ex bono zelo quia aliqui ex phariseis in eū credebant ut patuit sup̄ de Nichodemo cap̄. 3. & isti uolebant alios retrahere a xp̄i ꝑse cutiōe. q. d. quātūcūq; laborauerimus ad eū impediendū nihil tñ̄ ꝓficimus. & iō uidetur q̄ sit factū diuinum. consimile fuit dictū Gamaliel retrahentis iudeos a ꝑsecutiōe aplō₄. ut habet̄ act. v. Discedi te ab hominibꝰ istis. Alio m̄ exponit̄ de malo zelo q̄tū ad illos qui nō credebant xp̄o. & iō inuidia moti talia dicebant. Ecce mūdus totus post eum abijt. Sermo est ypbolicus ad exp̄mendū q̄ multi se quebantur xp̄m. Erant autē. hic ostē ditur glīficatio x̄ a gentibꝰ & diuidit̄ in duas partes. Quia primo exponit̄ eo₄ deuotio. 2º. x̄ responsio. ibi. Ihs at̄ respō dit. In p̄a igitur parte dicit̄ sic. Erant q̄ dam gentiles ex ijs qui ascenderant ut orarēt in die festo. Quia aliq̄ de gētilita te conūtebant̄ ad ritum iudeo₄. & isti dicebant̄ ꝓseliti. & isti tenebantur esse in solemnitate pascali sicut & alij. Dicūt̄ tñ̄ hic gentiles q̄a remanebat eis nomen p̄stinum. Alio m̄ exponit̄ hoc meliꝰ de gentilibꝰ scd̄m ueritatē. Quia templum ꝑ sui sc̄itate hebatur in reuerentia a gē tilibꝰ q̄ erant in circuitu iudeo₄. ut hr̄ 2º. Macha. 3º. & iō multi de eis ascēdebāt adorare in ih̄rl̄m & maxime ī solēnitate pascali. nō tñ̄ admittebant̄ ad esū agni pascal̄ n̄ priꝰ dimisso ritu gentiliū seu

gentilitatis & essent circūcisi. Isti igr̄ qui audierant x̄ miracl̄a iō uolebant eū uide & eiꝰ doctrinā audire. iō subdr̄. Hi ergo accesserunt ad Philippū & c̄. q̄a uidebant eū mansuetū & piū. & iō priꝰ exposuer̄t suū desideriū. Venit philippꝰ & dix̄ An dree. Quia Andreas erat p̄ncipalior ipō quū essꝫ p̄mus x̄ discipl̄s & p eū Philippꝰ ēt cōuersus fuerit ut sup̄ dictū est cap̄ p̄mo. ideo uolebat circa hoc agere de eiꝰ cōsilio et maxīe q̄a memor erat ūbi xp̄i dictis aplīs Mat. x̄. in uiam gentiliū ne abieri tis. ꝓpt̄ q̄d ipse xp̄o nolebat hoc anūciare ꝓ̄p̄o capite. Andreas rursū & philippus dixerunt. hoc diuina dispositiōe factū est ad ostendendū q̄ gentiles erant de ꝓ ximo adducendi ad fidem xp̄i ꝑ predica tionē aplō₄. Ihs at̄ respondit. hic ponit̄ xp̄i r̄nsio in q̄ p̄o denunciat suā passiōem 2º. exhortat̄ ad suam imitationē. ibi. Q̄ amat aīam. Circa p̄mū sciendū q̄ xp̄s respondendo denūciatiōi sibi facte de gē tilium deuotiōe p̄nunciauit suā passiōe; q̄a īmediate post illā gentiles erāt recipi endi ad fidem. hoc est q̄d dr̄. Veīt hora ut clarificetur filiꝰ hoīs. In passione sua fuit clarificatus ꝑ signa ōnīa in solis obscuratiōe in terre motu & sepulcrorū aptiōe & in ueli tēpli scisione. fuit ēt clarificatus ī sua resurrectiōe & ascensiōe scd̄m q̄ dr̄ ad Phi. 2º. humiliauit semetipm & c̄. Seq̄. propter q̄d & deus exaltauit & c̄. fuit ēt clarifica tus in gentiliū conuersiōe q̄ eiꝰ diuinitatē ubiq; confitent̄. ꝓpter q̄d ibidē subditur. & omīs lingua confiteatur & c̄. & quia preuidebat xp̄us ista de ꝓxīo iō audiens gentiliū deuotionē q̄ iam erant dispositi ad credendū ideo dicit. Venit hora. Sicut q̄s uidens messes dispositas ad colligendū dicit. Venit hora ut mittant̄ falces. ue₄ tñ̄ ꝑ congruū ex̄m ondit q̄ mors sua debe bat ꝑuenire gentiliū conūsionē dicens. ✝ Nisi granū frumēti cadēs in terra mortuū

fuerit ipm̄ solū man&. q̄a ñ facit fructū
m̄ltiplicē ñ p sui p̄cedente corruptionē.
sic mortuo xp̄o q̄ad humaītatē m̄ltipli
cata est fides in gentilib₉. uñ sile est ac si
xp̄s exp̄sse dixiss& isti gentiles qui m̄
uolunt uenire ad me post mortē uenient
ad me p fidē. Qui amat aiām suā. hic hor
tat̄ xp̄s ad sue mortis imitatiōez. Ad cui⁹
intellectū sciendū q̄ amare aliquē est
uelle bonū ei. & iō si bonū uolitū est ūe
& simplr̄ bonū est uero amor. alr̄ non.
sunt autē quedā hominis boā simplr̄. &
uera. s. bona sp̄ualia. Quedā at̄ sūt bona
scd̄m q̄d. sic̄ tp̄ralia bona corporalia &
mūdi delectabilia. & scd̄m hoc Aug⁹
exponit duplr̄ hanc lr̄am. p̄o sic. Qui a
mat aiām suam. s. uere quoad sp̄ualia. p
d& eam ī p̄nti. ñ formidando sustinere
mala p̄ntis uite p x̄. Vñ dic̄ Aug⁹ si cu
pis uitā tenere cū x̄ noli timere p xp̄o
mortē. ī morte eīm dr̄ q̄dām aīus p̄di.
q̄ad p̄ntem uitā q̄a sepat̄ a corpore. A
lio modo ad sensū contr̄iū. Qui amat aīā
suā. nō uere. uolendo sibi delectabilia
hui⁹ mūdi. pd& eam. in futuro q̄a p̄uabi
t̄ uita uera. & scd̄m hunc sensū dic̄ Aug⁹
noli amare. s. aiām in hac uita ne p̄das ī
eterna uita. & hec ultiā expositio mag
consonat textui. q̄a seq̄. Qui odit aiām
suā ī hoc mundo in uitam et̄nā custodit
eā. & iō q̄n p̄ri₉ dixit. Qui amat aiām
suā subintelligit̄ in hoc mūdo. Perd& eā.
subintelligitur in futō. & q̄ debem₉ ip̄
imitari in passiōe ondit ratiōe dicens. Si
q̄s m̄ ministrat me sequatur. q. d. r̄onabile
est q̄ sequtur dn̄m. & cū hoc ondit hui⁹
sequelle premiū. d. & ubi ego sū illic &
minister meus erit. & bene dicit. ū ego
sū. q̄a xp̄s in q̄tū d̄s est eēntialr̄ ip̄a bti
tudo. & q̄tū ad humaītatē erat actu bt⁹
ī aīā q̄ est p̄ncipalior pars hoīs. iō aliq̄n
ip̄a anima alr̄ nōiatur hō. ut hr̄. 4. ethi.
Si q̄s m̄ ministrauerit. obediēdo mādati⁹

meis. honorificabit eū pr̄ me₉. honor
enī dat̄ hoī ab hoīb₉ in uita p̄nti ī testi
moniū ūtutis. sed honor dat̄ hoīb₉ a deo
ī glīa celesti in premiū ūtutis. Nūc aīā
mea. hic ondr̄ q̄lr̄ xp̄s glificatus est
a p̄re. & diuidr̄ in duas partes. q̄a p̄mo
ponit̄ ip̄i₉ glie petitio. 2°. subdr̄ ip̄i₉ pro
missio. ibi. Venit ḡ. Circa p̄mū xp̄us
premittit sue petitiōi cōuersiōe; affect⁹
ñal ad declaratiōe; uere hūilitatis ī ip̄o
d. Nunc aīā mea t̄bata est. Turbari enī
dr̄ aliq̄d q̄n cōmouet̄. iō mare cōmotū
dr̄ t̄batū. in x̄ at̄ pars sensitiua dimit
tebat̄ age. q̄d erat sibi p̄p̄u. iō iminente
passiōe affectus sensitiuus cōmouebat̄
ī horrore ñali. & hoc est q̄d dr̄ hic aīe
t̄batio. tū ista turbatio nō erat cont̄ rōe;
sed magis cōueniens rōni. & p rōnē exci
tatā ad ondendū ueritatē hūane nat̄e
ut dictū est & ad merendū nr̄am redep
tionē sicut & alie affectiōes xp̄i. & q̄a
dixerat alios imitari mortē suā ne for
te aliq̄s ei dicer& sec̄e potes mortē subi
re q̄a nihil mali sentis, iō contr̄iū uoluit
ondere p talē turbationē. & p cons̄ nō
est recedendū a tali ei₉ imitatiōe p̄pter
ñalē horrorē. & q̄d dicā :· q. d. secūdū
appetitū sensitiuū facere hanc petitiōe;.
Pater saluifica me ex hac hora. libando
me a passione iminente. uerūtū q̄a scd̄;
appetitū rōnabilē q̄ dñabat̄ in eo uole
bat pati p̄pr̄ patris obedientiā & p̄pter
hūani generis salutē. iō aliter loquitur
d. Sed p̄pr̄ hoc ueni in horā hanc. q. d. q̄
ad hoc ueni in mundū ut patiar p̄pt̄ p̄dc̄a
iō orando dicit. Pater clarifica nomē tuū;
.i. illud in q̄ reluceat glīa nōis tui. s. ī passi
one filij in qua ipse pater est glificatus
& p cons̄ filius qui est idem cum patre
in s̄ba quia p passionē filij diuulgatā per
ap̄lo₄ predicationē noticia p̄ris & filij
et sp̄us scī diffusa est p totū orbē. Venit
ḡ. hic pōitur glie petite p̄missio. & di

uidit in duas. quia primo ponitur uox patris glorificationem promittentis. 2° opinio turbe de illa uoce uarie sentientis. ibi. Turba ergo. 3°. expositio plane uocis. ibi. Respondit ihesus. Circa primum sciendum quod illa uox fuit formata a tota trinitate cuius opera sunt indiuisa. uerumtamen dicitur uox patris. quia fuit formata ad representandum personam patris. et hoc est quod dicitur. Uenit ergo uox de celo a deo patre. in dicto et clarificauit semetipsum. quia christus non clarificauit semetipsum ut pontifex fieret. ut dicitur ad hebr. v. sed pater clarificauit eum post miraculis in uita christi factis. Iterum clarificabo. Quia postea clarificauit eum in morte per signa diuinitus ostensa resuscitando eum et exaltando eum ad celum. Turba igitur. hic ponitur diuersa opinio de illa uoce in illa turba. aliqui enim erant magis rudes qui ante sonum uocis percepant non significationem. et quantum ad illos dicitur. turba ergo que stabat et audiebat dicebat tonitruum factum esse. i. aliquid per modum soni confusi. Alii autem magis perspicaces intellexerunt dearticulationem uocis. et isti dicebant. Angelus dei locutus est. Credebant enim esse purum hominem. et dicebant enim angelum loqui sicut aliquando in scriptura dicitur quod angeli prophetis loquebantur. Respondit ihesus. hic ponitur expositio uocis audite. et diuiditur in tres partes. Quia primo ponitur christi expositio. 2°. iudeorum contradictio ibi. Nos audiuimus. 3°. christi responsio. ibi. Adhuc modicum. In prima parte ostendit christus quod non erat tonitruum nec sonus confusus sicut aliqui credebant. sed uox diuina propter illustrationem populi circumstantis ut cognosceret eum esse uerum christum cui de celo dabatur testimonium. et hoc est quod dicitur. Non propter me hec uox uenit. propter instructionem alicuius. christus autem instructione non indigebat secundum quod dicitur. sibi nec in quantum homo. Quia ab instanti conceptionis omnia perfecte cognouit que cognoscit deo scientia uisionis. et ideo uox illa que non est facta propter eius instructionem

quia sciebat se per passionem glorificandum a patre. sed propter uos. i. propter instructionem uestram. Nunc iudicium est mundi. i. iudicium discretionis. quia a tempore passionis christi discreti sunt fideles credentes ab obstinatis per infidelitatem. in futuro autem erit iudicium condemnationis infidelium et premiationis credentium. uel aliter. Nunc iudicium est mundi. i. pro mundo in quantum est diuina sententia mundus a potestate diaboli ereptus est in passione christi. ideo subditur. Nunc princeps mundi huius eicietur foras. et cetera. Diabolus enim dicitur princeps huius mundi. non quia sit dominus substantie mundi sed hominum mundialiter uiuentium in quantum se ei subiciunt per peccatum. Dicitur autem eiectus diabolus per passionem christi per quam aperta est ianua glorie. et sic diabolus non potest impedire sanctos a consecutione glorie sicut faciebat ante. tamen permittitur temptare homines ad exercitium et meritum electorum. Et ego si exaltatus fuero a terra. s. in cruce ubi exaltatus est moriens in aere debellando aereas potestates. Dicitur etiam in cruce exaltatus quia per hoc meruit glorificationem et exaltationem sui corporis. et subiecta est sibi multitudo gentium per fidem ut habetur ad phil. ii. propter quod deus exaltauit illum et cetera. Sequitur et omnis lingua confiteatur quia dominus noster ihesus christus in gloria est dei patris. Omnia traham ad meipsum. Ex amore enim in cruce ostenso ad genus humanum habetur uim attractiuam omnium mentium. hoc autem dicebat significans qua morte esset moriturus. Ista sunt uerba euangeliste interpretantis quod christus intelligeret per illam exaltationem. s. suam crucifixionem. Respondit. hic ponitur iudeorum contradictio arguentium ex eius morte audita quod ipse non esset christus. dicentes. Nos audiuimus ex lege quia christus manet in eternum. nomine legis iudei accipiunt totum uetus testamentum. et non solum quinque libros Moisi qui appropriate dicuntur lex. in prophetis autem fit mentio de eternitate. ut patet isa. ix. Vocabitur nomen eius admirabilis deus fortis pater futuri seculi princeps pacis. Multiplicabitur imperium eius

& pacis n̄ erit finis. Sılr Dan̄. 7. Ptas eı9 potestas eťna & c̄. & Michee. v. & tu Bethleē effrata & c̄. & seq̄. Ex te m̄ egredietur q̄ sit dn̄ator in israel. & egressus eı9 ab initio a diebus eternitatis. tal' aut̄ pmanentia eťna uidet' contria morti. io arguunt. & q̄modo tu dicis oportet. s. exaltari filium hoīs & mori in cruce. q. d. si tu loq̄ris de teipo seq̄ q̄ tu nō sis xp̄us q̄ manet ī eťnu;. si aū loq̄ris de alio. dic nobis q̄s est iste fili' hoīs. licet aut̄ xp̄s nō uocauerit se filiu; hoīs in isto loco. tn̄ cōiter se uocabat. & io iudei repetendo uerba eı9 hoc adiderunt. Si autē q̄rat' qualr iudei intellexerunt q̄ xp̄us suā crucifixionē futam uocaret exaltationē. dicendū q̄ publiciū erat apd iudeos q̄ crucifixio uocabat' exaltatio. & adhuc tali modo loq̄ndi utunt' hoīes. sicut quū alicui iplicatur suspensio dr̄ ei. ēni tu sis exaltatus in altū. Dixit ḡ eis ih̄s. hic ponit' x̄ responsio. in qua cōmendat eos de aliq̄li cognitione x̄ p scripturas q̄tu; ad eı9 eternitatē sed ondit eā ipfectam. d. Adhuc modicū lumen in uob̄. Quia nō intelligebat mortē x̄ & passionē in humanitate stare simul cū deitatis eternitate. & tn̄ utrūq; poit sc̄ptā. de x̄ eternitate iā dictū est. sed de eius passione subditur isa. liii. tanq̄ ouis ad occisionē ducet' & c̄ & scdm̄ antiq̄s doctores hebreo4 totum illd̄ capl̄m ad lr̄am de x̄ intelligit' ab illo loco quo poit' cap̄ precedenti. Ecce itelliget seruus meus & c̄. Simılr Dan̄. ix. expresse p̄dicit' passio xp̄i & post ebdomadas. 72. occidetur xp̄o. & io monet eos ad q̄redū pfectam cognitionē de xp̄o. d. Ambtāte .i. ī cognitione proficite. dū lucē habetis. .i. me p̄ntialr̄ qui sum lux illumināś per ueritatē doctrine & lumen gr̄e. ut nō tenebre uos cōprehendant. ig̃rantie & culpe. & q̄ ambulat in tenebris. predictis. Nescit quo uadat. q̄a declinat a rectitudine. Dum lucē habetis credite in lucem.

.i. ī me ip̄m. Vt filij lucis sitis. p imitationē & gratie adoptionē. hec locut9 est ih̄s. & abyt. quia nō recipiebant ei' doctnā. & abscondit se ab eis. eo m̄ & hisdē causis sicut dictū est cap̄. 8. sed nō uidet' uerū q̄a sup' se abscondit eo q̄ uellent occidere eū. hoc autē nō dr̄ hic. Dicedū q̄ ip̄e uidebat cogitationes eo4 ad hoc tendentes. licet ad hoc n̄ prumpisset in op9. & io uoluit eos preueīre se abscondendo. q̄a nodū uenerat hora passiōis sue. Quū autē tanta. hic pōitur iudeorū infidelitas & obstinatio. & diuidr̄ ī duas partes. q̄a p̄o predicta obstinatio ondr̄. 2°. a xp̄o arguit'. ibi ih̄s aū clamauit. pma in duas. q̄a p̄o ondr̄ obstinatio n̄ credentiū. 2°. defectus iudeo4 credetiū. uerū tn̄ ex pncipib9. Dic igit' in p̄a parte sic euangl̄ista. Quū autē tāta sig̃ fecisset coram eis. in miraclis. in doctna. in reuelatiōe secreto4 cordis & futo4 & cōtingentiū. p que declarata erat eius diuinitas. non credebant in eū. & in hoc cōplete sunt scripture pph̄a4 eo4 obstinationē predicentiū. & hoc est q̄d dicit'. Vt sermo isa. pphe ipleatur. h' ut nō tenet' causalr̄ sed cōsecutiue tm̄. q̄a ex iudeo4 obstinatiōe secuta est ipletio pphetie isa. d. Dn̄e quis credidit auditui nr̄o. q. d. pauci ualde. q̄a de iudeis pauci crediderunt cōpatiue. & bene dicit auditui nr̄o. q. d. pph̄e nō cog̃uerūt mysteriū x̄ p uisum rei in se q̄a adhuc futum erat. n̄ uiderunt illd̄ in diuina eēntia. sed tm̄ m̄ p reuelationē. & talis reuelatio ex parte dei reuelantis uocat' locutio. & ex parte prophete intelligentis uocat' auditio. & brachiū tuū cui reuelatū est. .i. fili9 dei n̄a lis q̄ est ūtus opatiua pr̄is. in q̄tū deo oīa facit p uerbū. & si ita esset in hoīb9 q̄ p ūbū suū facerent q̄dq̄d uellent. ūbum hoīs eı9 brachiū dicet'. Inducit etiā ad hoc euangl̄ista aliā sc̄ptam isa. d. ppea

nõ poterant credere. hec ĩpossibilitas nõ
est absoluta sed tñ ex suppositiõe. s. sup
põito qꝫ hrent uolũtatẽ obstinatã ĩ malo
sic de aliq̃ dr̃. iste nõ pt̃ illum diligere
qñ h̃t uolũtatẽ fixam in odio ei9. quia
iterũ dr̃ isa. vi. licꝫ ũba sint aliq̃tulum
mutata. Excecauit oclos eorũ. subthẽ
do lumẽ gr̃e ppr̃ eoꝝ maliciã qua aũte
bant se ab hac luce. Et ĩdurauit cor eoꝝ.
q̃a ad subtractiõe; diuine gr̃e que cor ꝯ
mollificat ꝑ deuotiõe; sequtur cordis indu
ratio ꝑ obstinationẽ. ut nõ uideant oc̃lis
s. mentalib9. et non intelligant corde
et cõuertant̃ et sanꝫ eos. Quia ista nõ
possunt fieri sine gr̃a dei ꝓueniente. hec
dixit dicens isa. qñ uidit gl̃iam ei9. hoc addit
euangl̃ista quia isa. vi. ꝓmittitur uerbis
predictis de exaltatiõe xp̃i et gl̃ia ei9
quũ dr̃. Vidi dñm sedentẽ s̃r solium ex
celsũ et c̃. Verũtñ hic ondr̃ defect9 iudeo
rũ xp̃o credentiũ q̃ ĩpfecti erant in fide.
q̃a solũ nõ req̃ritur credulitas cordis sed
et cõfessio oris. Q̃a dr̃ ad ro. x̃. corde ei;
credit̃ ad iusticiã. ore autẽ confessio fit ad
salutẽ. ipi autẽ licꝫ in xp̃; credent tñ cõ
fiteri nõ audebant. et hoc est q̃d dicitur.
Verũtñ ex principib9. i. ex legis peritis
et sacerdotibus. multi crediderunt ĩ eu;.
ppr̃ miraclã et ppr̃ ĩpletiõem scripturaru;
sed ppr̃ phariseos nõ confitebantur. ut
de sinagoga nõ eicent̃. q̃a cõspirauerant
qꝫ cõfitentes ipm̃ ẽẽ xp̃m extherent̃ de
societate iudeoꝝ. q̃a erat apd̃ eos ignomini
osum ut dictũ est cap̃. 9. Verũtñ omnes
tales pene si ꝓ iusticia sustinerent̃ mitorie
sunt. Causa ũ q̃re hoc meritũ fugiebant
erat supbia et affectio ĩrenoꝝ. io sequtur.
Dilexerunt enĩ gl̃iam hoĩu;. i. honorẽ mũ
danũ. magis q̃ gl̃iam. i. meritũ ꝑ q̃ gloria
redditur. Ihus autẽ. hic cõnr̃ eoꝝ ĩfide
litas arguitur a xp̃o et diuiditur ĩ duas
q̃a pö inducit eos ad credendũ. 2°. ondit
fidei fructũ. ibi. Ego lux. 3°. incredulita
tis suppliciũ. ibi. et si q̃s audierit. In pᷓma
q̊ parte dr̃ sic. Ihus autẽ clamauit. ad de
notandũ magnitudinẽ dicendoꝝ et sui
effectus ad salutẽ hoĩum. Et dixit. Qui
credit ĩ me nõ credit ĩ me. s. solũ. aliter
esset contradictio. io seq̃. sed in eũ q̃ misit
me. Quia est fides patris et filij et una ui
sio que succedit fidei. io seq̃. Qui uidit
me uidet illũ qui misit me. Pater enĩ et
fili9 sunt unũ in s̃ba. distingũt̃ tñ ꝓprie
tate relatiua. tñ hec est nã̃ relatiuoꝝ qꝫ
cognito uno cog̃scatur reliquũ. quũ sint
simul unũ nã̃a et intellectus. Ego lux
ueni in mundũ. et oĩs q̃ credit in me ĩ te
nebris nõ maneat. s. ig̃rantie et culpe et
gehẽne. hic est fructus gl̃iosus talia eua
dere et contraria bona optinere. Et si q̃s
audierit. hic describit̃ pena increduloꝝ
quũ dr̃. Et si q̃s audierit uerba mea aure
corporis. Sed nõ crediderit. corde. et nõ
custodierit ea. ĩ fidelitate manens. Ego
nõ iudico eũ. s. isto meo pö aduentu. cui9
causa subdr̃. Non enĩ ueni ut iudicẽ mũ
dũ. in aduentu pö. sed ut saluificẽ mũdũ
sustinendo condemnationẽ et mortẽ. Q̃
spernit me. i. nõ accipit uerba mea ꝑ fidẽ.
habꝫ qui iudicet eum. et ostendit quis
iste sit iudex dicens. Sermo quẽ locut9 sũ
ille iudicabit eũ in nouissimo die. Sicut
enĩ lex ciuit̃ dicit̃ iudicare latronẽ ĩ q̃tũ
ondit eũ dignũ iudicio et cõdẽnationẽ.
sic facta xp̃i et ei9 doctrina iudicabunt
ĩfideles. q̃a ondent eos dignos cõdemnatiõe.
Sed q̃a ipse met xp̃s iudicabit effectiue
ĩ 2°. aduentu. io sequit̃. Ego ex me ipo nõ
sũ locutus. ꝓpter hoc sermo enĩ xp̃i ondit
ĩfideles condemnabiles. q̃a ꝓcedit ex ĩfa
libili ueritate. s. a deo patre. io seq̃. Ipse
m̃ mandatũ dedit quid dicã et quid loq̃r.
Quia xp̃s in q̃tum homo minor est patre
sic accipit ab eo mandatũ. in cui9 executio
ne nõ potest deficere a regula ueritatis di
uine. q̃a humanitas x̃ tanq̃ instrumẽtũ

diuinitati coniunctū in nullo mouet̃ n̄ scd̃;
ipiꝰ motū. & scio q̇a mandatū eiꝰ uita
et̃na est. s. uirtualr̄. Q̇a obseruatio māda
torū dei deducit ad uitā scd̃m illd̄ Mat̄
xix°. Si uis ingdi ad uitā serua mādata.
Sic dic̄ in p̄r sic loq̄r. hic cōcludit ad ōn
dendū q̄ uitas sua nō poterat obliq̄ri a
regula diuine ueritatis ut pat& p p̄dc̄a.
q° occasione cuiusdā dicti in hoc cap° querit̄
utrū p̄ncipes iudeoꝝ credentes in xp̄m
an̄ eiꝰ passionē peccauer̄t mortalr̄ nō cō
fitendo suā fidē. & arguit̄ pò q̄ nō. Q̇a
omittere illd̄ qd̄ surgit in scandalum &
t̄bationē alioꝝ n̄ est mortale pc̄cm sed
magis uidet̄ meritoriū. Q̇a dicit apl̄s .i°.
ad chorin .x. sine offensione estote iudei^s
& gentibꝰ & c̄. Confessio at̄ fidei sue in
scandalū & t̄bationē aliorū fuiss&. q° & c̄.
Itē aliq̇ de ill̄ fuerunt ualde iusti & boni
ut Nichodemus & Ioseph abarimathia
q̇ erant discipli xp̄i occulti. & iō nō est
uerisimile q̄ tacuissent a sue fidei con
fessione si hoc fuiss& pc̄cm mortale. Cō
trariū arguit̄ p illud qd̄ dr̄ ad ro. x. Cor
de eni̅ creditur ad iusticiā. ore at̄ cōfes
sio fit ad salutē. & sic uidet̄ q̄ cōfessio
fidei sit nc̄cia ad salutē sicut & ipā fides.
& p cons. eiꝰ omissio est pc̄cm mortale.
aug° Rn̄sio. Aug° diffiniens pc̄cm mortale
dicit q̄ pc̄cm est t̄nsgressio legis diuine
& celestium inobedientia mandatoru.
& iō omissio cōfessiōis fidei n̄ est pc̄cm
mortale n̄ in q̄tum in casu in q° cōfessio
ei opposita cadit sub precepto diuino.
ipā at̄ confessio quū sit actus ueritatis
nō cadit n̄ sub precepto affirmatiuo. p̄
ceptū affirmatiuū lic& nō obliget ad
semp. obligat tn̄ p loco & tp̄re. uidelic&
qn̄ omissio actus qui cadit sub precepto
est cont̄ caritatē dei. & hec est omissio
confessionis fidei cont̄ caritatē dei. Cōt̄
caritatē dei est qn̄ p hoc subtrahit̄ honor
deo debitus. ut pote qn̄ p hoc credit̄ q̄
tal̄ fides nō sit uera. est et̄ cont̄ caritatē
p̄ximi. q̇a p hoc salus p̄ximi impedit̄ & hoc
qn̄ aliq̇ maioris status fidē suā nō confi
tent̄. alij simpliciores a fide ul̄ fidei con
fessione auertunt̄. ppr̄ utrūq; istorum
p̄ncipes iudeorū de q̇bꝰ q̄rit̄ mortaliter
peccabant. pò quū essent legis p̄iti & sa
cerdotes & in sc̄pturis exercitati ut su
pra dictū est. p l. hoc q̄ ex timore fidē
suā de xp̄o non cōfitebant̄ fides minꝰ
uera illa ab alijs falsa reputabat̄. p hoc
et̄ inferiores dictis & factis sacerdotum
iherentes a fide xp̄i auertebant̄. & sic
pat& q̄ omissio cōfessiōis fidei erat cōt̄
caritatē dei & p̄ximi. Itē alia ratione
peccabant q̇a tenebant̄ ex officio docere
pp̄lm de ijs que sunt nc̄cia ad salutē cui°
mi erat fides x̄. & iō taciturnitas illa non
p̄t a pc̄o excusari. & hoc innuit euan^ta
reddens causā taciturnitatis ip̄oꝝ. d. Dile
xerunt magis gl̄iam hoīum q̄ dei. Ad p̄
mū dicendū q̄ confessio fidei qn̄ est ad
turbationem hoīum & ad nullam utilita
tē est omittenda scd̃m q̄ dic̄ dn̄s M^ar. vii.
Nolite sanctū dare canibus. sed si ex cō
fessione fidei sp̄et̄ aliq̄ utilitas aut assit
nc̄citas scandalū infideliū ē cōtemnēdū
sic dicit dn̄s Mat̄ xv. de scandalo phari
seoꝝ. Sinite illos. s. t̄bari. ceci sūt & du
ces cecoꝝ. Ad. 2^m. dicendū q̄ apl̄i an̄ con
firmationē sp̄s sc̄i mortalr̄ peccauerūt
ut pat& de negatiōe petri. & iō n̄ est
mirū si alij inferiores q̄tūcunq; iusti sit̄
peccauerunt q̇a n̄ erant confirmati. Ca

ANTE DIEM pitulum. xiii.
festū pasce. In parte p̄cedenti
euangl̄ista descripsit occonem
mortis xp̄i: hic incipit describe mortem
eiꝰ. & diuidr̄ in duas partes. Q̇a primo
ōndit qualr̄ xp̄s imminente sua passiōe
aīos suorū disciploꝝ cōfortauit. 2°. mor
tē x̄ describit cap°. 18. Hec quū dixiss&
ih̄s. Prima ī tres. Q̇a pò describit̄ q̄liter

xps aias discipulorum suorum cofortauit e
xemplis. 2o. uerbis cap. 14. Et ait discipulis
suis: no turbet cor urm. 3o. oronu suffra
giis. ca. xvii. hec locutus. Prima in duas.
qa po ponit mirabile xpi exeplu. 2o. de
fectus discipulorum ad imitandu. ibi. quu
hec dixisset ihs. Prima in tres. Qa primo
factu describit. 2o. consequens eius utilitas. ibi.
Venit ergo ad Simone. 3o. facto imitatio dis
cipulis: quu dr. ibi. Postqua ergo lauit. Prima
in duas. Qa po pmittit affectus xpi ad disci
pulos. 2o. pfecte instruxit ipsos. ibi. Et cena
facta. Circa primu sciendu qd affecto xpi
ad discipulos pmittit ut eius factu magis
gratu ondat: et discipuli eius libentius imi
tent. Dicit igitur sic. Ante die festu pasce:
s. xiiii. luna in cuius uespa imolabatur
agnus et icipiebat solemnitas paschalis
que celebrabatur luna. xv. et scdm huc
modu in ecclia solemnitates incipiunt
a uespa pcedentis diei. Sciens ihs. Ex
quo pater qd no igrans nec inuoluntarius
uenit ad passione sed uoluntarie obedi
ens patri. Quia uenit eius hora. no fatalis sed
a deo patre determinata. Et hoc conueniens
ut imolatio agni qui tollit pecca mudi ime
diate post imolatione agni figalis sequeretur
et sic ueritas figure responderet. Ut transeat ex
hoc mundo ad patre. Dicebatur. n. pasca iu
deorum transitus. eo qd tunc angls transiit per
egyptu interficiens pmogenita egyptiorum
et filios israel seruans. similiter pasca xanorum
dr transitus. in quantu dei filius per mortem
transiit ad patre. no p loci mutatione. sed
sic dr a patre uenisse assumendo nostram
natura mortale et passibile: ita dr ad pa
tre redisse faciendo ipam consorte paterne
glie p imortalitate in sua resurrectione.
Quu dilexisset. In quo ondr eius dilectio
gratuita quia po dilexit. Suos. ondit
discreta. qa ista dilectio no fuit gnalis ad
omnes. sed ad suos familiares cuiusmodi
erant apli. Qui erant in mundo. hec di

lectio erat necia. Qa apli manentes i pcelo
mundi indigebant consolatione diuina.
In fine dilexit eos. In morte spalia signa
dilectionis ondit. Vel aliter: In fine. i. pfecte
aiam sua ponendo p eis. Et cena facta. hic
describit imitabile factu. s. lotio discipulo
rum pedu. ubi pmittit tpus et modu huius
lotionis quu dr. Et cena facta. Non est
intelligendu qd esset totaliter copleta. quia
postea dr. Et quu recubuisset iteru. sed
erat facta qntu ad hoc qd comederat agnum
paschale. Et tunc surrexit ad lauandum
pedes discipulorum suorum an qua daret eis sui cor
poris sacramentu ad designandu qd spualis
mudicia reqritur ad sumendu ipm. Et quu diabolus iam
misisset in cor ut traderet eu Iudas Simo
nis Scarioth. Die eni precedenti eu uendi
derat suggestione diaboli hanc pditione;
in cor eius mittentis. Sciens qa oia dedit
pr in manus. Ex quo pater in xpo pleitudo
scie et potestatis. Et quia a deo exiuit et
ad deu uadit. hoc ia sup expositu est qliter
dr filius a patre exisse et ad eu redisse seu
redire. Surgit a cena. Qa ministrare uolebat
et ponit uestimenta. i. deponit. ut coueni
entius hoc ministeriu exhibeat. Et quu
accepisset linteu precinxit se. et sic ad
lauandu optime se disposuit. nihil omit
tens de iis que ad istud officiu reqruntur.
Et sequitur supplex humilitatis ministerium
quu dr. Deinde misit aqua in peluim. ppriis
manibus no p ministeriu aliorum. Et cepit
lauare pedes discipulorum lutosos. Quia dis
calciati incedebant. Et extergere litheo
quo erat precinctus. ut pfecte ipleret hu
militatis officiu. Venit ergo. hic ondr huius
facti utilitas. Et ondr hoc ex quadam concer
tatione Petri et xpi. p qua ondr factu esse
misticu. Venit ergo ad Simone petru. Secu dicit igitur
du Origenem lotis aliis aplis uenit ultimo
ad Petru. qa incepit lauare a minoribus
et ex hoc sumitur argumetu qd dr: Cep
lauare pedes discipulorum. et postea subdit.

Veit g° ad Simonē. p hoc ondens q alij iā
erant loti. Sed nō uidet' uerisile si trāsiss&
p omnes alios quin aliq̄s eo4 uel plures re
cusassent hanc lotionē sicut & petrus. &
iō alij doctores dicunt q p° ueit ad eum.
ppr qđ alij discipli audita rephensione
Pet' de hoc q recusauerat huiꝰmō lotioēm
nō fuerunt ausi ult' eā recusare. Qđ ergo
dicit euanta. Cepit lauare &c̄. & postea
subdit. Veit g° ad Simonē petrū. nō est
p hoc itelligendū q alios lauit ante ipm.
Sed euanglista pꝰ dixit factū in gnāli
postea explicat modū in particlari icipi
ens a Petro. & dixit ei Petrus. Domine
tu lauas m̄ pedes. i. uis lauare m̄ peccatori
tu q̄ es filiꝰ dei. q. d. Nullo m° dec&. simile
uerbū dixit in pn° sue cōuersioīs luce. v°.
Exi a me dn̄e qā homo peccator sū. Res
pondit ihs & dixit ei. Quod ego facio tu
nescis modo. q. d. nō solum hoc facio ppr
pedū corporaliū emundationē sed ppter
humilitatis eruditionē. ut postea expo
suit. ideo subdr. Scies aut̄ postea. p hoc
et̄ designat mundiciā pedū spūaliū qui
sunt affectus mentis que req̄ritur in eu
caristie receptione. Dicit ei petrus nō la
uabis m̄ pedes in eternum. i. nunq̄ lauabis
acsi diceret nullo m° sustinere. lic& aut̄
Petrus hoc facer& zelo bono tn̄ indiscrete
hoc faciebat. qā quū xp̄s nō poss& errare
n̄ debebat uolūtati eiꝰ aliq° m° resistere. iō
seq̄. Respōdit ei ihs. si nō lauero te n̄ habes
partē mecū. Si hoc intelligit' de lotione
interioris macule lra est plana. qā nllꝰ pot
hr̄e partē cū x° in glīa celesti n̄ lotꝰ fuerit
a macla pcc̄i. scd̄m q scribitur apoc̄. xx°. ni
chil coinq̄natū intrabit in illā. Si at̄ itel
ligat' de lotioē corporali pedū ipiꝰ petri. eo
dem m° est dicendū. sicut eni aliquid est il
licitū nō ex nā sed tm̄ q̄a phibitū est ut
pat& de esu ligni ueiti p̄mo parenti; ita
silr aliqd est necessariū ad salutē non ex
nā sui sed ppter preceptū dei uel prelati

& sic erat ī pposito ex quo eni xp̄ꝰ uo
lebat simplr hoc face. petrus de nccitate
salutis tenebat' hoc sustinere. & dixit
ei Simon petrus. dn̄e nō tm̄ pedes sed ma
nus & caput. pedes sunt pars ł corpōis
inferior. manus media. caput superior.
& iō p expressionē istarū partiū intel
ligitur corpꝰ totū. Est igitur sensus.
Domine nō tm̄ &c̄. q. d. priꝰ sustinerē
a te p totū corpꝰ lauari q̄ a te separi. qā
q̄uis petro ess& durū sustinere seruitiū
sui magri tn̄ grauiꝰ erat ei ab ipo separi
Vn̄ dr in itinerario Clementis q qn Petrꝰ
erat memor dulcissime societatis xp̄i
resoluebat' in lacrimis ita q facies eius
adusta uidebatur ex freq̄ēti lacma4
fluxu. Dixit ei ihs. Qui lotus est. p bap
tismū. ex quo accipit' q apli fuerut a
xp̄o baptizati ut supdictū est caplo. 3°.
nō indiget nisi ut pedes lau&. qā est
mundꝰ totus. si eni aliq̄s baptizatꝰ sta
tim moriat' euolat ad pn̄am nec idiget
aliq̄ alia lotione. tn̄ si suiuat etiā scūs
indiget lotione pedū spūaliū. i. affectio
nū mentis. qā ex conditione mortal' uite
affectus eiꝰ aliqn̄ aliq̄s maclās contrahit
ex temporalibꝰ sed non indig& lauare
caput. i. partē cōteplatiuā que intendit
supioribꝰ & eternis. nec manus. i. uite acti
ue opera que in eo sunt facta. talis erat
petrus & et alij apli excepto iuda prodi
tore. ppr qđ sequitur. & uos mundi estis
sed non omnes &c̄. Postq̄ g° onsa facta u
tilitate in predicta lotione. hic inducit dis
cipulos ad ministrandū in opere. & diui
ditur in duas partes. qā p° ppositū declarat
2°. affirmat ibi. Exemplū eni dedi uobis
Dicit g°. Postq̄ g° lauit pedes eo4 ondit
cōueīentē modum docendi. In moralibus
eni magis mouent facta q̄ uerba ut potest
hri ex. 2°. eth°. & iō xp̄ꝰ de humilitate
doctrine premisit humilitatis factū. Ac
cipit uestimenta sua. sicut ad ministrādū

debent congrue uestimenta deponi. ita
ad docendū honeste debent assumi. ppr
qd̄ magri solent legere in habitu ad hoc
disposito & ordinato scd̄m dispositioēm
facultatis sue. & quū recubuiss& itez.
q͛a sedendo deb& doctor docere. Doctrina
enī nō capitur nisi in quiete. ppter quod
dr̄. 7°. phi͛oz. sedendo et quiescendo fit aīā
sapiens & prudens. Seq̄ doctrina. Dix̄
eis. scitis q͛d fecerim uob̄. q. d. Vos debetis
hoc scire. & in hoc reddit eos attentos.
Vos uocatis me magr̄ et dn̄e & bn̄ dicitis.
sum etenī. Aliq͛d enim dr̄ bn̄ dictū qn̄
congruit dicenti & rei dicte. q͛a sic est ī
re sicut dr̄. congruit autē dicenti qn̄do
dicens talē se ostendit facto q̄lē uerbo.
et utoq; modo apl̄i bene dicebant. q͛a sic
erat in re ex parte xp̄i q͛ erat superior
et ex parte apl̄oz qui facto se ei subici
ebant sic & ūbo ppr qd̄ cont̄ discipl̄os so
lo ūbo dr̄ Mat. 7°. Multi dicent ī illa die
dn̄e dn̄e nōne in nōie tuo pphauim9 &
c̄. Si g° laui pedes urōs dn̄s & magr̄. & uos.
multo forti9. Debetis alter alti9 lauare
pedes. Per hoc intelligitur q͛ lic& officiū
pietatis & humilitatis p xp̄o impensum
ad qd̄ impendendū quilib& tenet͛ in casu
ncc̄itatis extra talem casū tenetur de debi
to honestatis & cōgruitatis. Exemplum.
hic confirmat cōclusioē; predictā de hoc
q̄drupl̄r. 1° ex° sui dicens. Ex̄m. n. dedi uo
bis. & c̄. q. d. ad hoc feci ut onderem uos
ad hoc teneri. 2°. confirmat hoc per suam
auctoritatē. d. Amen amen dico uob̄ non
est seruus maior dn̄o suo nec apl̄us. i. miss9
q͛a apl̄i fuerunt missi a xp̄o ad p̄dicādū.
Maior est eo qui misit illum. Quū igitur
apl̄is ad predicandū missis ppl̄i tenebant͛
credere, multo forti9 apl̄i tenebant͛ aucto-
ritati xp̄i obedire. 3°. confirmat eā seq̄nti
primo quū dicit. s. hec. Satis bt̄i eritis si
feceritis ea. bt̄itudo enī est maximū de-
siderabile quū sit status omium bonoz

congregatioē pfectus. Non de oīb9 uobis
dico. s. q͛ debeatis esse beati. q͛a preuidebat
damnationē Iude futam & ppter hoc subdit͛.
Ego scio. clare cognosco. Quos elegerim. s.
ad uitā et̄nā. Iudas autē non fuit elect9 ad
ipām sed tm̄ ad apl̄atū ut sup̄ dictū est cap°
.vi. sed ut impleatur sc̄ptā. ex malicia &
damnatioē. Vnus urm̄ q͛ manducat panem
meū eleuabit suū calcaneū contra me. i. co-
nabit͛ me suppeditare. hoc fuit ipletum ī
Iuda q͛ panē corporalē & sacramentalē sibi
datū a xp̄o manducauit. predicta aūt sc̄ptā
hr̄. ps̄. xl. cā. lxx°. Qui edebat panes meos
mag͛ficauit sup me supplantationē. &
tr̄slatio Iheronimi magis ppinq̄ est dicta
que talis est. Qui manducat panem meu;
leuabit cont̄ me supplantatioēm plantā.
Amen amen dico uob̄ priusq̄ factū fuerit ut cū factū fuerit
credatis q͛a ego sum. s. uere xp̄9 uer9 ho-
mo & uerus deus. Quia scire secreta cor-
diū & p̄dicere certitudinal̄r futā cōtingē-
tia a libero arbitrio dependentia uirtute
pp͛a est maīfestū indiciū diuinitatis. Q̄rto
confirmat cōclusionē predictā ex dignitate
eoz quorū pedes lauabantur. d. Amen am̄
dico uob̄ q͛ accipit si quē misero me accipit.
Seruitium enī factum ministris x̄ redun-
dat in honorem ip̄i9. & p cons̄. toti9 t̄nita-
tis. iō seq̄. Qui autē me accipit accipit eu;
q͛ misit me. i. honorat patrē & sp̄m scm̄
q͛ miserunt filiū scd̄m q͛ dr̄ Isa. xl°. & nūc
me misit dn̄s & sp̄us ei9. hoc dicit redēptor
tuus israel. Quum hec dixiss&. Postq̄ sal-
uator pposuit pfectioīs exemplū hic ostē-
dit discipulorum exemp defectū. & p̄mo
defectum Iude pditoris. 2°. Petri negantis
ibi. Dixit ei simō. Prima in duas. Quia p̄o
denunciat ipām pditionē. 2°. ipm̄ produto-
rē. ibi. Aspiciebant ergo. In p͛a parte dicit͛
Quū hoc dixiss& turbatus est sp̄ū. ex hor-
rore passioīs iminentis & pditionis Iude.
hec tm̄ turbatio q͛ erat in parte sensitiua
nō erat contr̄a ratioī sed magis conueniēs

ei sicut dictũ est sup̃ de aliis passiõibꝰ cã
precedenti. & ꝓtestatus est & dixit. A
men amẽ dico uob̃ qꝛ unus urm̃ me tradet.
Multiplicat hanc dictionẽ amen ad ondẽ
dum firmitatẽ rei certitudinẽ. Aspiciebãt. hic
contr̃ denunciat ꝓditorẽ. & diuidr̃ ĩ du
as ꝑtes. Quia p̃o ponit̃ denũciatiõis occasio
2º. ipã denunciatio. ibi. R̃ndit ih̃s. Occa
sio aũt denũciatiõis fuit duplex. Prima fu
it aplõꝝ stupefactio et cõturbatio q̃ tan
gitur quũ dr̃. Aspiciebant ꝰ ad inuicem
discipli hesitantes de q̃ diceret. Erant aũt
admirati q̃a q̃lib& eoꝝ pret̃ Iudã sẽtiebat
se tõlr̃ firmatũ in cõtrũ dicti ipius xp̃i
& consilr̃ de suis sociis sic̃ de se cogitabat
Veꝝ tñ ꝑꝑr firmitatẽ uerborũ x̃ magis ẽ
dicto eius credebant q̃ suis conscientiis. &
iõ non hesitabant de euentu rei, sed de illo
ꝑ quẽ eueniret. 2ª. occasio fuit familiari-
tas iohannis cum xp̃o. ꝑꝑr quã ei xp̃s sua
secreta reuelabat. & hec causa exp̃mit̃
quũ dr̃. Erat recubens unus ex discipl̃is
eius in sinu ih̃u. i. familiariter ei ꝓpinquus
ex dilectione. Ꝓpter hoc seq̃t̃. Quẽ diligebat
Ih̃s. specialia signa dilectionis ei ondendo
pre ceteris ꝓpter mũdiciã ũginalẽ. Notãdũ
tñ qꝛ hic iohñs de se loq̃t̃ ꝑ modũ alterius
ꝑsone. hic est modus loquendi eoꝝ q̃ scrip-
turas canonicas cõscripserit qñ in eis de se
locunt̃. Vñ Paulꝰ p̃a ad chorin. xi. loquẽs
de se dicit. Scio hoĩem in xp̃o & c̃. Dauid
p̃o regũ. xiii. dixit. Vir cui constitutũ est
de xp̃o & c̃. Innuit ꝰ huic. s. Iohi Simõ
Petrus. & dixit ei. Quis est de q̃ dicit. Pe
trus enĩ quodã signo significauit iohĩ ut
peteret a x̃ sibi familiari de quo dixerat.
licet enĩ petrus aliĩ solitus esset introgare
a xp̃o pre ceťis tñ tunc nõ fuit ausꝰ petere
q̃a imediate fuerat reprehensus de ĩdiscreta
locutiõe quũ dixerat: nõ lauabis m̃ pedes ĩ
eťnũ & c̃. Itaq; quũ recubuisset illic iohñs
sup̃ pectꝰ ih̃u. s. inclinatus ꝓpe os eiꝰ & c̃.
& sic erat idonee positus ad ĩtrogandũ et

audiendũ aliq̃d secrete ab eo. dixit ei. do
mine q̃s est. s. ille ꝓditor. R̃ndit ih̃us.
Posita occõne denũciatiõis. hic ponit̃ denũ
ciatio ꝓditoris. & diuiditur in 3. partes.
Q̃a p̃o exp̃mitur ipa denũciatio. 2º. rei
denũciate ꝑmissio. ibi. & dixit ei. 3º. ꝑmissi
onis executio. ibi. Quũ ergo accepisset.
In p̃ma parte dr̃ sic. R̃ndit ih̃s. ipi iohĩ
in silentio. q̃a si alte dixisset petrus erat
ita feruidus qꝛ statĩ insurrexisset ĩ ꝓdi
torẽ. Ille est cui intinctũ panẽ porrexo.
Per hoc notat̃ Iude fictio. q̃a sicut panis
ĩtinctꝰ h̃t saporẽ in sup̃ficie aliũ q̃ ĩtiꝰ
ita Iudas simulabat se exteriꝰ x̃ discipl̃m
quũ tñ intꝰ esset ꝓditor. Vel alr̃. Dedit
Iude panẽ intinctũ ad ondendũ iude in
q̃titudinẽ & x̃ mansuetudinẽ. panis. n.
intinctus sapidior est ad comedendum.
Ideo xp̃s Iude fecit istud obseq̃ũ ad de
clarandũ suã benignitatẽ & Iude malig
nitatẽ q̃ ex hoc ñ mouebat̃ ad cõpũctio
nẽ. sciendũ tñ qꝛ iste panis intinctus nõ
fuit corpꝰ x̃ sed añ ipm̃ accepat ĩ pane
nõ ĩtincto. iõ statutũ est qꝛ corpꝰ xp̃i
ĩtinctũ nõ det̃ fidelibꝰ. ut h̃r de cõsecra
tione. di. 2ª. Quũ omne. & post buccellã
ĩtroiuit in eũ Sathanas non de nouo quũ
iam xp̃m ꝑius uendidisset sed insiluit in
eũ ad amplꝰ ipm̃ possidendũ. q̃a ĩgratꝰ
obseq̃o xp̃i factus est in ꝑtate demõis ma
gis q̃ ante. & dixit ei ih̃s. hic ponitur
ꝓditiõis ꝑmissio. nõ eñim poterat aliq̃d fa
cere ñ xp̃o ꝑmittente. iõ dixit ei. Quod
facis fac citiꝰ. Nõ dixit ei hoc precipiẽdo
uł consulendo. Quia p̃ceptũ diuinũ uł cõ
siliũ ñ p̃t esse de malo. sed dix̃ tm̃m per
mittendo rõne dicta. tñ uerba x̃ fuerunt
aliis discipl̃is obscura. iõ seq̃. hoc aũt neõ
sciuit discũbentiũ. ꝓpter iudãs ad quẽ
dix̃at ũbũ predictũ ei. de aliis a iohñe
ñ est mirũ si ĩgrauerunt. q̃a soli iohĩ di
xerat ih̃s. cui dabo panẽ & c̃. sed de iohẽ
mirũ uidet̃. iõ dicendũ qꝛ audito uerbo

xp̄i ita fuit attonitus & suspensus q̄ no aduertit illd̄ qd̄ postea dictū est ipsi Iude a saluatore. & iō discipli uerbū xp̄i al̄r intp̄tabant̄. & hoc est qd̄ dr̄: Quidam enī putabant q̄a loculos hēbat Iudas. i. q̄a portabat helemosinas datas p̄ x̄o et disci pulis ei9 Q9 dixiss& ei ih̄s eme ea q̄ op9 sut̄ nob̄ ad diem festū q̄ iminebat ī pxīo crastino ut dictū est. In talib9 eīm solēni tatib9 Iudei lati9 uiuebant. aut ut ege nis aliq̄d dar& q̄a ad utrūq: istoꝝ pecūia illa portabat̄ ut sup̄dictū est cap̄. p̄cedēti. Quū ḡ accepiss&. hic describr̄ p̄ditiōis e xecutio. 2°. p̄nūciat̄ ex hoc sequens xp̄i g̃lificatio. ibi. Quū ḡ exiss&. In p̄a parte dr̄ sic. Quū ḡ accepiss& ille bucellā pāis. Dicunt aliq̄ q̄ accepit tm̄ in manu sed n̄ comedit. q̄a diabol9 nō p̄misit eū tamdiu stare ibi eo q̄ n̄ poterat sustinere p̄ntiam xp̄i. & hoc nō est uerisilē. q̄a diabol9 diu stetit ī deserto ipm̄ tēptando. iō al̄r expo nit̄. Quū ḡ accepiss&. i. comediss&. acci pe eīm cibū idem est q̄ comedere. Exiuit continuo ad q̄rendū cohortē; que caper& xp̄m. Erat aut̄ nox. hoc expressit euan̄. ad ōndendū oportunitatē tp̄oris ad pagē dū p̄ditionē & ad denotandū in Iuda mē tis tenebrositatē. Quū ḡ exiss&. hic pre nūciat̄ x̄i sequēns g̃lificatio. sciebat enī discip̄los conturbandos de ei9 recessu. & iō p̄o ōndit g̃liam quā erat adept9 per suā passionē. 2°. suū recessū ab eis p̄ suā mortē. ibi filioli. In p̄a parte dr̄ sic. Quū ḡ exiss& Iudas ad p̄curandū xp̄i mortē: Dixit ih̄s nunc est clarificatus fili9 hominis. Dicit̄ enī aliq̄d iam esse qn̄ incipit. passio aut̄ ei9 ex tunc īcipiebat p̄ quā fuit mlt̄iplicıter g̃lificatus ut dictū est cap̄. precedenti. & iō dicit se iam g̃lificari. & deus clarificat9 est in eo q̄a passio x̄i erat ordīata ad dei g̃liam in q̄tum ibi maxīe relucebat diuīa mīa & iusticia. In q̄tū per ea mltitudo gē tiū adducta est ad g̃lificandū deū. Dicit̄ aūt tal̄ g̃lificatio clarificatio. q̄a g̃lia ē clara noticia cū laude. unī g̃lia dr̄ q̄si claria. c. mu tata in. g. & deus clarificauit in se ipo. i. dn̄s pr̄ p̄ se ipm̄ g̃lificauit filiū in q̄tū a morte resuscitauit. & cōtinuo clarificauit eum. i. sine mora. q̄a n̄ est derelictus in inferno nec caro ei9 uidit corruptionē. ut h̄r act̄. 2°. q̄a accelerata est sua resurrectio. filioli. hic con̄r denunciat recessū p̄ mortē. & di uidit̄ in duas partes. q̄a p̄o denūciat pre dictū recessū. 2°. ōndit qual̄r possunt esse idonei ad sequendū ipm̄. ibi. Mādatum nouū. Dicit ḡ p̄o. filioli. In q̄ ōndit teneri tatē amicitie ad eos. Adhuc modicū uob̄c sū. i. modico tp̄ore. & scd̄m alios intelligi̊ istud tp̄us modicū usq; ad ascensionē. q̄a usq; tūc apparuit ill̄ corporal̄r. sed meli9 uidet̄ q̄ istud tp̄9 modicū intelligat̄ usq; ad aduentū Iude & militū. q̄a tūc eis fuit subtract9. Queritis me. i. desideratis me ha bere in p̄ntia ur̄a. & sic dixit iudeis. cap̄ 7°. q̄a nō poterant me seq: ita dico uobis. nūc q̄ ego uado. uos non potestis uenīre. q̄a adhuc īp̄fecti estis. Verūtm̄ q̄a ista īp̄fectio erat tollenda ab eis p̄ grām sp̄s scī. iō subdit. & uobis dico modo. q. d. lic& nunc nō potestis me sequi. tm̄ postea poteritis. q̄a recepta sp̄9 scī g̃ra gaudebant t̄bulatiōib9 & obprobriis. ut h̄r act̄. v°. qn̄ aut̄ dixit iudeis q̄ nō poterant eū seq̄ nō addit hāc det̄minatiōe; m̄ ōndendo q̄ illa īp̄fectio & malicia nō erat ab eis tollenda. Man datū nouū. hic con̄r ōndit modū sequēdi ipm̄. s. p̄fectionē caritatis que facit aīam ponere p̄p̄r xp̄m. & hoc est qd̄ dr̄. Man datū nouū. ex eo q̄ tunc fuit de nouo da tū. In uetī enī testamento fit mentio fre quenter de dilectione dei & p̄ximi. p̄p̄r qd̄ q̄dā legisp̄itus r̄ndit x̄o mandatum dilectiōis esse inter alia maximū ut habē Mat. xxi. sed p̄ tanto hoc dr̄ mādatu; nouū ab effectu q̄a aīām renouat. & itū q̄a dr̄iam noui testamenti & uet̄is ɔstituit

licet enim in lege ueteri fieret mentio de dilectione: tamen principaliter inducebantur ad obseruantiam legis ex timore. et eodem modo in nouo testamento bene fit mentio de timore sed principalius de amore. Vnumquodque autem a principaliori uel euidentiori denominatur: propter quod uetus testamentum dicitur lex timoris nouum autem lex amoris. Consequenter ostendit modum diligendi dicens. Sicut dilexi uos et cetera. gratuite et efficaciter et recte sic enim christus dilexit nos. quia in dilectione nos preuenit. ut habetur. i. iohannis. 4. Dilexi uos. et sic gratuite animam pro nobis posuit et sic efficaciter dilexit. Christus enim hanc dilectionem ad nostram beatitudinem ordinauit ut sic dilexit nos recte et hoc modo debemus nos inuicem diligere. In hoc cognoscent omnes quod discipuli mei eritis si dilectionem habueritis ad inuicem. Sola enim caritas distinguit inter filios regni et filios perditionis. ut dicit Augustinus .xv. de trinitate. Dixit enim Simon. supra declarauit defectum christus discipuli ipsum prodituri hic consequenter ostendit defectum discipuli ipsum negaturi. Et post ponitur huius ostensionis occasio que fuit iactantia Petri de sua constantia et fidelitate. christus enim dixerat. Quo ego uado uos non potestis uenire. ideo petrus feruidus petiit statim a christo. Domine quo uadis? quasi dicat. omnibus modis uolo te sequi. Respondit ihesus. reprimendo eius presumptionem. Quo ego uado non potes me modo sequi. Quia adhuc erat imperfectus ad tolerandum mortem constanter pro christo sicut patuit per effectum sequentem. Sequeris autem postea. Quia finaliter pro christo crucem gaudenter sustinuit. Dicit enim petrus ei. propter fragilitatis inexpertus. Quare non possum te sequi modo? quasi dicat. immo possum. quod ostendit per effectum. dicens. Animam meam pro te ponam. Non dicit mendacium. quia pro tunc sic cogitabat facere ante quam dimitteret christum. Respondit ihesus. precedens eius effectum. Animam tuam pro me pones? quasi dicat. non sic erit. Amen dico tibi non cantabit gallus donec ter me neges.

Mar. 14. dicitur ante quam gallus bis uocem dedit. Sed hanc controuersiam soluit Mat. xxvi. Queritur utrum cena in hoc capitulo descripta in qua christus corpus suum discipulis suis tradidit in sacramento facta fuerit luna .xiiii. existente. et arguitur post quod non. per illud quod dicit iohannes in principio huius capituli. Ante diem festum pasce. Sed dies pasce prima erat luna .xiiii. quia tunc incipiebat pasca. ergo illa cena de qua loquitur iohannes fuit ante lunam quartamdecimam. Item infra .xviii. dicit iohannes quod iudei non intrauerunt pretorium pilati ut non contaminarentur sed manducarent pasca. ergo in uespere illius diei qua passus est christus manducauerunt agnum pascalem. ipsi autem tenebantur ex lege comedere illum agnum luna .xiiii. unde cum cena predicta fuerit in uespere precedentis diei patet quod non fuit luna .14. Contrarium dicit beatus ieronimus. iudei quod christus illam cenam fecit luna .xiiii. et passus est luna .xv. existente. Respondeo. Greci dicunt quod ista cena facta fuit luna .xiii. propter auctores allegatas pro ista parte et dicunt quod christus preuidens tempus sue passionis futurum illa die qua immolabatur agnus pascalis: ut immolatio ueri agni corresponderet immolationi agni figuralis ideo preoccupauit comedere agnum pascalem per unum diem. et dicunt communiter quod quando christus corpus suum consecrauit in pane fermentato quia in domibus iudeorum non inueniebatur panis azimus usque ad lunam .xiiii. sed dictum eorum est contra ueritatem euangelii quia Mat. 26. dicitur quod prima die azimorum accesserunt discipuli ad ihesum dicentes. ubi uis paremus tibi comedere pasca. Item luc. xxii. Venerant autem dies azimorum in qua necesse erat occidi pasca. et misit petrum et iohannem dicens euntes parate nobis pasca ut manducemus. Ex quibus patet manifeste quod illa cena fuit facta prima die azimorum et per consequens luna .xiiii. existente. et ex hoc sequitur quod christus consecrauit in azimo pane quia illo tempore non inueniebatur panis fermentatus

. aug9. . ihero9.

in domibus iudeorum secundum preceptum legis per vii. dies ut habetur exo. xii. sed greci in tantam uesaniam prorumpunt propter defensionem sui dicti quod negant textum euangelii dicentes alios euangelistas falsum scripsisse quantum ad diem huius cene. & propter hoc iohannes euangelista qui scripsit posterior describens hanc cenam correxit dicens. Ante diem festum pasce & cetera. ut supra allegatum est. Sed ad istud dictum sequitur destructio totius sacre scripture & per consequens totius fidei catholice cum sacra scriptura sit regula fidei. Secundum enim quod scribit

Aug. Augustinus in epistola ad theronimum. si dicatur a fidelibus quod scriptura sacra in aliqua sui parte contineat falsum eadem ratione poterit dici ab aduersariis fidei quod in nulla sui parte habet certitudinem ueritatis. Preterea fides catholica tenet euangelistas scripsisse non proprio capite sed spiritus sancti inspiratione. Unde dicit beatus Petrus. 2. ca. 1. Spiritu sancto inspirati locuti sunt homines dei sancti. Nullum autem falsum potest esse a spiritu sancto. & ideo dicere quod euangeliste in aliquo loco scripserunt falsum est erroneum.

Et ideo propter predicta dixerunt aliqui quod christus comedit agnum pascalem debito tempore secundum legem uidelicet luna. xiiii. ut dictum est. sed iudei circa mortem christi procurandam intenti & occupati illa die non comederunt pasca sed tardauerunt per unam diem. secundum quod uidetur dicere iohannes. 18. quod iudei non intrauerunt pretorium Pilati illa die qua passus est christus ne contaminarentur & impedirentur a comestione pasce ut supra allegatum est. sed istud dictum non consonat cum uerbis Marci dicentis. xiiii. ca. Et prima die azimorum quando pasca immolabant dicunt ei discipuli quo uis eamus & paremus tibi ut manduces pasca. Ex quo uidetur quod eadem die qua alii immolabant agnum pascalem eadem die christus immolauit agnum. & sic cenam suis discipulis fecit. s. xiiii. luna existente.

Ad primum igitur dicendum quod pascale festum apud iudeos incipiebat a uespera diei in qua luna erat. xiiii. Dies autem festiuus apud eos incipiebat a uespera unius diei & durabat usque ad uesperam sequentis diei. secundum quod scribitur leuit. xxiii. a uespere in uesperum celebrabitis sabbata uestra. & sic dies solemnis pasce erat luna. xv. Propter quod eandem diem quam iohannes nominat ante diem festum pasce propter distinctionem naturalem dierum Marcus nominat primam azimorum. quia a uespere precedentis diei incipiebant comedere azima. Quando ergo dicitur quod luna quartadecima existente erat primus dies solemnitatis pasce dicendum quod non est uerum sed a fine illius diei incipiebat primus dies & durabat usque ad uesperam diei sequentis. & sic prima dies solemnitatis pascalis celeberrima erat luna. xv. ut patet leuit. xxiii. Mense primo. xiiii. die mensis ad uesperum pasca domini est. & xv. die mensis huius solemnitatis azimorum domini est. septem diebus comedetis azima. dies primus erit uobis celeberrimus sanctus. Ad 2m dicendum quod illud pasca quod debebant comedere iudei in die passionis christi non intelligitur de comestione agni pascalis. quia illud pasca comederant in uespere precedentis diei ut dictum est. sed intelligitur de panibus azimis quos debebant comedere septem diebus continuis & non debebant comedi nisi ab hominibus mundis & ideo non introierunt domum hominis gentilis ut non impedirentur a comestione ipsorum. Capitulum xiiii.

ET AIT DISCIPULIS SUIS. Postquam christus confortauit discipulos suos exemplis: hic confortat eos uerbis. & diuiditur in tres. Quia primo confortat eos contra desolationem ipsorum de ipsius morte. 2. contra desolationem in tribulatione post mortem ipsius iminente: capitulo. xv. Ego sum uitis uera. Prima in duas. quia primo consolatur discipulos de sua morte rationibus sumptis ex parte discipulorum remanentium. 2. rationibus sumptis ex parte christi dimittentis eorum consortium; ibi. Non turbetur cor uestrum. Prima in tres. quia primo consolatur remanentes promittendo eis accessum ad patrem per ipsum. 2. promittendo eis

spi sci donu ibi. Si diligitis .3. pmittedo eis reditu suu. ibi. Non relinqua uos. Prima in tres. qa po pponit intentu. 2. maifestat ppositu. ibi. Et quo uado scitis. 3. remouet dubium. ibi. Dicit ei philippus. Circa pmu sciendu q predixerat eis iude pditione & Petri negatione & sui absentia & morte. que oia eis erant tbationis materia. ideo dicit. No tbetur cor urm. propt predicta. Aliq libri hic. neq; formidet; no est de textu, sed infra eode capto ponit ut uidebit. Creditis in deu & in me credite. in quo expmit sua deitate maifeste. alr no ualeret. In domo pris mei mansiones multe sunt. Domus pris hic uocat gla celestis in q sunt multi gradus & distinctioes. qa qius sit idem obiectu btitudis nulla diuersitate hns ex parte sui. tn ex pte btoru est diuersitas participando istud obiectu scdm ueritate meritoru. qa aliq uident alijs clarius & firmant perfectius scdm maioritate hitus caritatis que facit aiam capace obiecti btitudis. Si qmnus dixissem uob qa uado uobis parare locu. q. d. si in celesti btitudine esset aliquid minus & defectuosu dicere uob qa uado parare locu. sed no est ncce q uadam ad preparandum quia in deo est bonitas pfecta. & imutabilr & multiplr participabilis a btis. numerus et electoru & terminus meritoru est etnalr & imutabilr pdestinatus. sicut totu paratu est ab etno scdm q dr Mat. 25. Possidete uob regnu paratu. Sed huic uidet repugnare quod seq. Et si abiero & preparauero uob locu. g uidet q iuisset ad pparandu. Dicedu q btitudo uel locus ipius no indigebat aliq preparatione ut dictum est. & sic loqtur saluator in tra precedenti. ipi tame electi indigent pparatione ad hoc q possint btitudine consequi. qa licet sit ab eterno pdestinati btitudine tn n cosecut n mediante gra que dat temporaliter

· g go' mo3a · b'.

i pnti. qn g dicit saluator. Si abiero & preparauero & c. non est intelligendu q in gla celesti aliqd ascendendo ppara uerit. sed quia p ascensione sua donu spus sci fidelibus suis misit. p qd prepara tur ad consecutione btitudis. Iteru ueia & accipiam uos ad me ipm. Ex hoc u bo dixerunt aliq heretici q electi non assumut ad gliam usq; ad die iudicij. & tunc po assument qn xpus ueniet iteru in forma humana scdm q het act. po. hic ihs qui assumptus est a uob sic ueiet. sed hoc est expresse cont dictu apli ad phil. 1°. Cupio dissolui & esse cu xpo. & .2°. ad chorin. v. Scimus qm si trestris domus nra hitatiois huius dissoluat; habebimus domum no manu facta in celis. Ex quibus pat& q aia exuta a corpore no hns impedimentu culpe uel pene teporalis debite, stati euolat ad gliam. hoc et pat& rone. qa tal aia p gram quam ht digna est glie. nec ht impedimentu ppie psone nec totius nature. qa illud impedimentu p xpm fuit ablatu. & sic intelligitur pparasse btitudinis locu i qtu p mortem sua amouit ipedimentu nre. & ascendens ad celos misit donu gre que omia erant nccia ad cosecutionem. Sciendu igitur ad intellectu uerbi xpi quo dr. Iteru ueniam & c qa xps ueit duplr ad accipiendu fideles. Uno modo accipiendo eos ad btitudinem. & sic qti die uenit ad eccliam accipiendo a corporibus aias scas & tnsferendo ad gliam. iste tn aduentus non est i pntia corporali. Alio tn ueniet in fine mundi corporaliter assumendo fideles ad btitudine corporis & aie simul. & qtu ad hoc uerum est ubum illoru q fideles no assumutur ad btitudinem usq; ad diem iudicij. itelligendo btitudinem corporis & aie siml. hoc tn intelligendu est de coi lege. qa aliq sci spali priuilegio sunt ia in btitudi

· uidet paulo dm sic uidet sti i pnia · aug' i epla ad oro? et 12 · sr gen · ad litt.

ne in aīā & corpore. Qā sal'ti hoc pie cre
ditur de btā uirgine Maria. Ubi ego sū
& uos sitis. Dicit ego sū. qa aū passionē
suam iā erat btūs pfectus in q̄tum deus
& in q̄tū homo quo ad aīam. & q̄ uado.
hic manifestat qđ dixerat. s. qp per ipm
habeant accessū ad patrē qa ipē est uia
scdm humanitatē & pater est t̄minus.
ipē aūt de utroq; instruxerat. iō dixit.
Quo uado. s. ad patrē. & uiā scitis. Uia
p quā iuit xps fuit mors ipi9. ipē autē
xps ut sequela ipi9 qđ p eodē hic accipi
est uia p quā alij uenerūt ad prēm. &
de his oībȝ discipłos instruxerat lic& ñ
intellexissent ad plenū. ppr qđ subdit
dicit ei thomas. Dn̄e nescimus quo uadis
& q̄modo possumus scire uiā. & sic ne
gat se scire utranq; uiā & terminū. ppter
quod dr̄ uidet dictū ei9 in uerbo xpi eē
contrīū. Dicendū qp ñ est inconueniens u
nū & idem sciri & igrari diuersimode.
Cognitio enī humana pcedit de ipfecto
ad pfectū. ut hr̄ .1°. phisi. & iō illđ quod
scitur in generali & confuse bn̄ igrat in
particlari & determinate. & sic erat in
pposito qa xpi doctrinā in q̄dā generali
& confuse acceperant. & sic dicit xpus
eos scire. determinate aūt & pfecte adhuc
nesciebant. & sic Thomas negauit se scire.
ppter qđ xps explicat magis in pticlari.
Ego sum uia scdm humanitatē. qa ea q̄
gessit in humanitate sunt uia pducens
nos ad gl'iam. Ueritas & uita. lic& enī
xpus in q̄tū homo sit uia btitudinis ut
dictū est. tn̄ in q̄tū deus est btitudis t̄min9
sicut & pater. eadem est eēntia & boītas
ambo4 in cui9 uisione clara & fruitiōe
pfecta consistit btitudo. & iō dicit Veri
tas rōne uisionis. Vita rōne fruitiōis. qp
sit uia rōne humanitatis ondit. Nemo
uenit ad patrem nisi p me. in me credēdo
& me imitando ope. Q2 etiā sit termin9
btitudis sic pater ondit dicens. Si cogno
uissetis me. pfecte q̄tū ad diuinitatē. & pa
trem meū utiq; cognouissetis. Qa pat & fili9
sunt in unū q̄tum ad diuinitate. & āmo
do cog̃scetis eū. i. a tpore passionis. Quia
post passionē imediate aperuit illi sensum
ut intelligerent scptās ut hr̄ luc. ultimo
& tūc hūerunt pleniorē cognitionē de mis
terio trinitatis. & uidistis eū. qa uidendo
xpm uidebant suppositū filij in quo est
natā diuina. que est idem qđ pater. & sic
in filio q̄dāmodo patrē uidebant. alr̄ expo
nit. Vidistis eū. sicut dr̄ exo. xx. ppłs uide
bat uoces. hic accipit uidere p audire. si
q̄rat ubi apłi audiebant uocē patris dicen
dū qp audierant quū respondit xpo. Cla
rificaui & iterum clarificabo sicut pdictū
est ca. xii. aliqui autē eo4 uocē patris
audierant in trāsfigatione. s. Petrus. iacob9.
& iohs. ut hr̄ Mat. xx. Dicit ei philipp9.
hic xpo remou& dubiū ex uerbis eius
ortū. & diuidr̄ in duas partes. Qa pᵒ re
mouet dictū dubiū. 2°. pbat ppositum. ibi.
Verba que ego. Dixerat enī qp apli cog
uerant prēm & uiderant. iō credidit phi
lippus qp pater poss& uideri oclis corpora
libus sic & fili9. iō statim dixit. Dn̄e os
tende nobis patrem & sufficit nobis. q. d.
credo uerbo tuo: sed prēm uidē desidero.
Dicit ei ihs. ondendo qualr̄ pat uideret.
qa nō uidet oclis corporalibȝ nec et oclis
mentis uisione intuitiua in hac mortali
uita nisi a xpo homine. iō seq. Tanto tpre
uobiscum sum & nō cognouistis me. q. d.
Magna ruditas est qp tamdiu doctrinam
meā audistis, & adhuc ita parū me cogno
uistis. scdm diuinitatē. Philippe qui uidit
me. scdm diuinitatē. Vid& et patrē. Sicut
enim pater non uidetur nisi in btitudine
sic nec filius in sua diuinitate. qa illa uisio
est merces. & qa talis nō est hoī cocedēda
in uia. iō subdit. Quom tu dicis ostende
nob patrē. qa oclis corporalibus non est
uisibil quū sit spus. ut supdictū ē ca. iiii.

Nec oclis mortalibus uidet̃ in pñti. ut dictū
est. & iō deb& sufficere de eo hr̃e noticiā fi
dei. propter qđ subdr̃. Non credis q̃a ego in
patrem & pater in me est q.d. hoc debes cre
dere. & hoc tibi sufficit ad salutē. Verba q̃
ego loq̊r. Remota dubitatiōe philippi p
hoc q̧ in pñti tpore de patre et filio nō ha
bet̃ ñ noticia fidei, hic cōñr ondit q̧ debe
bant credere. & hoc declarat tpl̃r. pō p suā
doctrinā que erat auctentica. Quia sic lin
gua xp̄i mouebat̃ ad loquendū ex cōcep
tu aīe. sic aīa eius in oībꝫ regulabat̃ ab ipa
diuinitate. & iō uerbū eiꝫ in nllo deuia
re poterat a ueritate. Ppter qđ tali doctri
ne debebant firmiter assentire. & hoc est
qđ dr̃. Verba que ego loq̊r uob̄ a me ipso
nō loq̊r. i. ab humanitate tm̄. sed a diuinita
te modo predicto. hoc etiā pat& ex mūdi
cia & pfectione xp̄i que nō p̄t esse maior
in tantū q̧ etiā sine miraclis dignum eēt
ei credere. 2º. hoc pbat per opera diuinitus
facta ad testimoniū ueritatis doctrine x̄
que sunt efficacissimū argumentū ũitatis
ut frequenter patuit ex supra dictis. &
hoc est qđ dicit pater autem in me manēs
ipē facit opera. filiꝫ enī & pater sūt unū
in ũtute operatiua ex qua fiebant opera
miraculosa. Non creditis quia ego ī pr̄e
& pater in me est. qualr̃ pater sit ī filio
& econuerso dictum est supra caplō. x̊.
Alioqn ppter opa ipā credite. q.d. si ũba
nō inducunt uos ad credendum. opa mira
culorū totam ũtutem nature trāscendētia
debent uos ad hoc inducere. 3º. probat hoc
idem ex opibꝫ que fecit x̄ p aplos. quia
non solū in psona ppria miracl̄a fecit sed
p aplos. & in hoc pat& q̧ uirtus pfecta fa
ciendi miracula erat in xp̄o in q̄tum non
solū p se sed per homines simplices & illit
teratos miracula faciebat. & hoc est quod
dr̃. Amen amen dico uobis qui credit in
me opera que ego facio & ipē faci&. &
bn̄ dicit qui credit. quia sicut x̄ faciebat

miracl̄a p hoc q̧ humanitas eiꝫ erat diui
nitati coniuncta in ũtute suppositi. sic
& apl̄i faciebant ea in q̄tum erant xp̄o
p fidē coniuncti. Maiora hoꝝ faci&. hoc
patet in doctrina pō. plures enim cōũsi
sunt ad fidē p pdicationē aploꝝ q̄ per
predicationē x̄. q̃a p eos conũsa est mlti
tudo gentiū. p predicationē autē xp̄i
pauci iudeoꝝ. Itē apl̄i predicabāt ī oīb9
linguis ut hr̃ act. 2º. xp̄us aut̄ pdicauit
in una sola lingua. s. hebraica. Quia solū
iudeis predicauit scđm q̧ ipē met dicit
Mat. xv̊. Non sum missus ñ ad oues q̄
pierant domus israel. nec est cont̃ illud
qđ sup̄ dictum est. cā. 4. q̧ predicauit
samaritanis. quia ipi erant iudei ī par
te sicut ibidem dictum fuit. Secūdo pa
tet in miraclis. q̃a apl̄i maiora fecerant.
Magnū enī reputatū fuit q̧ infirmi sa
nabant̃ ad tactū fimbrie uestimentoꝝ
xp̄i. ut hr̃ Mat. 9º. sed maius uidet̃ q̧ ad
tactū umbre petri sanabant̃ ut hr̃ act.
v̊. cā. Subdr̃ autē causa quare apl̄i tāta
erant facturi. quū subdr̃. Quia ad pr̄em
uado. Quia maiora debebant fieri post ef
fusionē plenitudīs scī spūs. Que effusio ñ
debebat fieri ante ascensionē x̄ ut dictū
est sup̄. cā. 7º. nondum erat sp̄s datus quia
nondū erat ihs glificatus. & q̃a ppt̄ tāta
que fienda erant p aplos poss& credi q̧
essent futi maiores ipō x̄ hoc remou& di
cens. & quecunq; petieritis patrē in noīe
meo hoc faciam. In q̊ ostenditur q̧ apl̄i illa
ñ fecerunt ñ ũtute xp̄i. Quod pat& q̧
talia faciebant deprecando. iō dicit quecūq;
petieritis. xp̄s autē fecit miracl̄a īpando.
ut glificet̃ pater in filio. Quod enī ad īuoca
tionem noīs x̄ fiebant miracula p aplos re
dundabat in gliam patris. quū pat̄ et fili9
sint unus deꝫ. Ppter qđ subditur. Si qđ
petieritis in nomine meo hoc faciā. eadē
ũtute qua & pater. Si diligitis. Supra
consolatus est discipulos, pmittendo eis q̄

accessũ ad patrẽ. hic cõñr idem facit pro mittendo eis spũs scĩ donũ. & hoc est qđ dr. Si diligitis me mandata mea seruate. Amor & obedientia ad deũ est dispositio ad habendũ plenius spm scm. Quia scdm Augustinum caritas meret augeri ut aucta mereat pfici. iõ subdr. & rogabo patrẽ. hoc couenit x̃ in qñtũ homo & aduocatus nr̃ est. Et aliũ paraclitũ dabit uobis. i. consolatorem. Dicit aũt aliũ ad ostendendũ distinctionẽ filij & spũs scĩ. ut maneat uobcũ in etnũ. q. d. iste cõsolator nõ aufferet a uob sicut subtrahit humanitas mea p mortẽ. sed ẽtnalr erit uobcũ hic p grãm & in futuro p glîam. Spũm ueritatis. tum qa est eẽntia ipa ueritas tũ qa doc& ueritatẽ. Quẽ mundus nõ pt accipere. i. hoĩes mundi. ãts affectũ i trenis ponentes qa non sunt ad hoc dispositi iõ seqr. Quia nõ uid& eũ. i. nõ dirigit itentionẽ ad ipm. Nec scit eũ. i. cogñscit. Quia illa sola bona sensibilia sunt hoĩbꝰ mũdialibꝰ nota. scdm qđ dr. i. ad chorin. 2º. Aĩalis hõ nõ pcepit ea q sunt spũs dei. & c̃. Vos autẽ cogñscitis eũ. p sensibile signũ & sapientie reuelationẽ. qa spũs scũs sup aplos in linguis igneis apparuit. Quia apud uos manebit. Quia nõ receperũt eũ; p modũ passionis transeuntis sed habitus firmiter pmanentis. in qñtũ fuerunt gra confirmati. Et in uob erit. hoc dicit ad denotandũ familiaritatẽ sps scĩ erga discipulos. Non relinquã. hic consolar eos p mittendo eis suũ reditũ. qa de dono sps scĩ qđ adhuc igrabant parũ erãt cõsolati. & diuidr in duas partes. Quia pº pmittit eis suũ reditũ. 2º. donorum suoꝝ bñficiũ ibi. hec locutus sũ. Prima in tres. qa primo pmittit suã uisitationẽ. 2º. assignat huiꝰ rõnẽ ibi. Quibꝰ mandata. 3º. remou& dubitationẽ. ibi discipli. ibi. Dixit ei iudas. Dixit igitur in pa parte. Nõ relinquã uos orphanos. Orphanus est puatꝰ patre carnali. Qui et uult in filiũ adoptari a deo oport& eum carnalẽ affectũ ad parentes relinqre. in qñtũ est contr deũ. scdm qđ dicit saluator luc. xiiii. Qui nõ odit patrẽ & matrẽ & c̃. seqr. qđ non potest meus esse discipulus. Apli autẽ talia reliquerãt. iõ qđã m̃ orphani erant respectu parentũ carnaliũ. & sic erant filij dei p adoptionẽ. ppr qđ xp̃us gerebat curã de eis sicut de filiis. iõ subdr. Veniã ad uos. nõ solũ spũalr cõsolando, sed et corporalr uisitando. & in fide confirmando. Quod fecit xp̃s post resurrectionẽ suã apparens aplis per. xl. dies. & loquens eis de regno dei ante suã ascensionem. ut hr act. iº. adhuc modicũ et mundus iam me nõ uidit. Quia modicũ tpũs erat usq; ad tpũs sue mortis per quã aspectus sue humanitatis subtrahendꝰ erat pplis. Vos autẽ uidebitis me. Post resurrectionẽ nõ fuit uisus ab oĩbꝰ sic añ sed solũ ab aplis & alijs discipulis. ut hr act. x. & subdr causa sue resurrectionis. quã dr. Qa uiuo ego. q. d. lic& moriar ex ĩfirmitate carnis tñ resurgã ũtute deitatis que semp uiuit. & uos uiuetis. hoc dic assecurando eos qa timebant mori cũ xp̃o. sup xi. cã. hoc thomas dixit. eamus & moriamr cum eo. ut ibidẽ expositũ fuit. In illa die uos cognoscetis quia ego sũ in patre meo. Post resurrectionẽ enim habuerunt pleniorem noticiã de misterio trinitatis. ut p dictũ est eodẽ caplo. Etiã uos in me & ego ĩ uob. Non p essentie unitatẽ sic pater est ĩ filio & e conũso. sed per mutuã dilectionẽ, sicut amans est in amato & e couerso. Qui hr mandata. hic reddit causã huiꝰ beneficij collati aplis & nõ mundo. ut par& ex predictis. & causa est dilectio & obedientia ad xp̃m que fuit in aplis. & hoc est qđ dr. Qui hr mandata mea in aure. ad audiendum. & corde. ad meditãduz. et in ore. ad docendũ. & seruat ea. adimplendo opere. ille est qui diligit me. Qa

pbatio dilectiōis est opis exhibitio scdm
gg. & diliget a patre meo. & ego diligā
eum. Quia unus est amor pris & filij. &
maīfestabo me ipm ei. post resurrectiōe
ī humaītate gloriosa. & sic maīfestauit
se xpc suis discipłis. quia habebat coditi
ones predictas. maīfestat se etiā talibus
p aptam uisionē diuinitatis in glia celes
ti. Dixit ei Iudas. hic remouet discipuli
dubitationē. Quia Iudas frater Iacobi au
diens a xpo quia maīfestaret se apłis & ñ
mundo admiratus est de hoc qp eos toti
mundo preferebat. Quia uere humilibus
admirabile est audire de se magna. ideo
querit. Dne. qd factū est qa maīfesta
turus es te ipm nobis & nō mūdo. q.d. un
nobis tanta excellentia. Rndit ihs red
dens causā huius. s. prrogatiuā dilectiōis &
obedientie ad xpm que erat in apłis. nō
sic in alijs. & hoc est qd dicit. Si quis di
ligit me sermonē meū seruabit. Quia obe
dientia ī ope pcedit ex amore existente
in corde. & pater meus diliget eū. Per
hoc ondit se unū cū patre in eentia. &
ad eū ueniemus & mansiōem apud eū faci
emus. & sic patet qp plus eis pmittit q an
fecerat. qa an pmiserat suā uisitationem
corporalem. hic at pmittit suā uisitatiōe
spūalē nō transitoriā sic in illis q ad uomi
tū reuertuntur sed pmanentē gram con
firmatiōis in pnti. & postea pfecte glifi
cationis. tal eni gra fuit data apłis. Qui
nō diligit me sermonē meū non seruat.
tales sunt mūdani hoīes. iō nō sunt digni
hre beneficiū sicut uos qui estis discipuli
mei ueri. Et qa dixerat. sermonē meum
seruabit & pater meus diliget eū. uidet
forte alicui qp nō dixisset conuenienter
sed magis debuisset dixisse. & ego diligā
eū. iō huic tacite qni respondet. d. Sermo
nē quē uos audistis non est meus sed eius
q misit me pris. sic enim dictū est. lingua
xpi non mouebatur ad loquendū ex con-
ceptione aīe ñ scdm qp aīa mouebat a diui
nitate. & iō uerba xpi erant magis ipsius
pris qui est unū cū filio in diuinitate q
essent ipius xpi in qtū ho. & iō qa ī huma
nitate pferebat uerba illa: rndit. Pr meus
diligit eū: magis q ego diligā. ad denotā
dū qp uerba sua magis erāt diuinitatis in
qua pr est unū cum filio q humanitatis.
que illa uerba pferebat. ppter qd & pat
diligit obseruatores illorum uerborum. hec
locutus sū uob. Supius pmisit xpc apłis
spm scm in suū reditū: hic cont ostendit
utilitatē utriusq; pmissi. & diuiditur
in duas partes. qa pō ondit utilitatem
pmi. 2o secundi. ibi. Pacem. Dicit g pmo
sic. hec locutus sū uob apud uos manens.
i. ī pntia corporali apparens. Paraclitus
autē sps scus quē mittit pater in nomie
meo. ille uos docebit oīa. i. ipse faciet uos
intelligere oīa q dixi uob. Apłi at ad
huc erant rudes & in timore positi ex
auditu passionis xpi. iō ad uerba xpi male
attendebant. & p consequens nō capiebāt
ea ad plenū. ppr qd dicit gram sps sci
supplere istum defectū. & suggeret uo
bis oīa quecumq; dixero uob. i. ad memo
riā reducet uobis. hec dixit qa multa de
illis que xpus dicebat obliti sunt apostoli
timore passionis concussi. Pacē meā. hic
ondit reditus sui utilitatē que est cōsecu
tio uere pacis. & hoc est qd dicit. Pacem
relinq uobis. pacē meā do uob. Post resur
rectionem eni suā eis apparens dixit. Pax
uob. Per huiusmi uisitatiōe & īstructio
nē in istis. xl. diebus corda eorū sunt
pacificata ex tbatiōe precedentis passio
nis. & bn dicit. Pacē meā do uob. ad disti
guendū pacē scorum a pace mūdi. q magis
est apparens & ficta q uera. Ad cuius in
tellectū sciendū qp pax est trāquilitas or
dinis scdm aug. In hoīe autē triplex debet aug 9.
esse ordo. ad se ipm. ad proximū. & ad
deum. iō ad pacem scorum pō reqrit tnqlitas

in se ipo. & hoc q̄tū ad tria que in ipo ho
mine debent ordinari. Primo q̄ ad ītellec
tū ne errore obscuret. 2º q̄ ad uoluntatē
in deū: ut libere dirigatur. 3º quoad ap
petitū sensitiuū: ut nō inordinatis passi
aug⁹ onibus moueat̄. Propter qđ Aug⁹ diffini
ens pacem libro de uerbis dn̄i dicit sic. Pax
est serenitas mentis q̄ad p̄mū. tnq̄litas aī
quoad 2m. Per cor enī qđ mouet alia mē
bra intelligi uolūtas q̄ mouet alias potē
tias ad agendū. 2º ad pacē scōꝝ reqritur
ordo ad p̄ximū p consortium caritatis or
dinantis bonū p̄ximi ad deū. 3º. reqrit̄
ordo ad deū p amoris indissolubilis uīclm.
Pax aut̄ mundi ordiat̄ ad q̄etā fruitōe;
bonorū tp̄oraliū quā frequēt̄ cōcomitat̄
multiplicatio peccatoꝝ. scđm̄ illđ deut̄.
32º. incrassat⁹ est dilectus & recalcitrauit
et c̄. Et ezechi. 16º. hec fuit iniq̄tas Sodo
me sororis tue saturitas panis & abūdātia
et otiū. iō de hac pace subdit̄. Nō q̄modo
mundus dat ego do uob. i. talē pace ut
patet ex predictis. Non turbet̄ cor urm̄.
sup̄ consolatus est xp̄s aplōs de morte sua
rōnibꝫ sumptis ex parte ipoꝝ. hic adhuc
cōsolatur eos ex parte ipi⁹ x̄. & diuidit̄
in duas partes scđm duas rōnes q̄s ponit.
2m ibi. Iam non multa. Prima ratio, p̄pter
qđ debebant de morte x̄ consolari est q̄a
q̄uis esset dura & ignominiosa tn̄ erat
ordinata ad exaltationē x̄. & hoc ē qđ
dr̄. Non t̄betur cor urm̄. q. d. nō deberis t̄
bari de morte mea. neq; formidet. hoc ad
dit eos assecurando q̄a timebant mori cū
eo. Audistis q̄a ego dixi uob: uado & ue
nio ad uos. q. d. nō sic recedo a uob post
mortē quin adhuc uob apparea post meā
resurrectionē. Si diligeretis me gauderetis
utiq; quia uado ad patrē. ibi accipitur
si p quia. & est sensus ac si diceret. quia
diligitis me p cons̄ debetis gaudere quia
p mortē uado ad patrē me exaltantē &
clarificantē. Quālr̄ autē xp̄s a p̄re q̄stifi

catus est & exaltatus p̄pt ei⁹ hūilitate;
ī cruce frequēter sup̄dictū est. Quia pater
maior me est. non scđm diuinitatē in qua
fili⁹ est equal patri. sed scđm hūanitatem
in q̄ fili⁹ est minor patre. & q̄ hec tra de
beat sic ītelligi patet. q̄a xp̄s loq̄tur de se
ipso scđm illā nām ī q̄ cōpetebat ei mori et
exaltari. hoc n̄ p̄t esse in nā diuina q̄ ī mor
tal est & magnitudīe infinita. sed in nāa
humana poterat mori & exaltari. & per
hoc patet falsitas Arrij: q̄ ex hoc loco argu
ebat filium in diuinis a p̄re distingui in
essentia. Quia nō loq̄t̄ fili⁹ scđm diuinam
nāam sed scđm humanā tn̄. & nūc dixi
uob p̄usq̄ fiat. ut quū factū fuerit creda
tis. s. q̄ nō tn̄ sum homo qui p̄t mori & ex
altari sed et̄ deus qui certitudialr̄ predico
futā contingentia. qđ est p̄p̄ū ipi⁹ dei scđ;
q̄ dr̄ isa. 41. Anūciate nob que uentā sūt
ī futis. & dicemus q̄a dij estis uos. hoc addit
xp̄s quia īmediate fuerat locutus de sua
humanitate. Mod⁹ enī hui⁹ euangliste
est ut dictū est frequent̄ quū cōfert aliq̄
ptinens ad xp̄i humanitatē in qua est mi
nor patre adiungere aliq̄ ptinēs ad diui
nitatē in qua est ei equal. q̄a credere utrū
q; est de nc̄itate salutis. Iam non multa.
hic ponit 2m ratio p̄p̄ quā apl̄i debebāt cō
solari de morte xp̄i. s. q̄ ista mors nō erat
culpabil sed magis ūtuosa. hoc est qđ dr̄.
Iam nō mlta loq̄r uob cū. i. in hoc mortali
corpore existens. q̄a tp̄us sue captiōis erat
p̄pinquū. Venit enī princeps hui⁹ mūdi.
i. diabol⁹ q̄ est p̄nceps hōium mundanoꝝ
nō p creationē sed p seditionē. Venit aut̄
ad xp̄m teptando in deserto. & p̄ncipes
iudeoꝝ contra ipm̄ incitando. & in me
nō h̄t q̄cq̄. i. nullū pcc̄m. & p cons̄ nllam
mortis causam. q̄a mors intrauit mundū
p pcc̄m ut dr̄ ad ro. 5. & q̄a posset queri
ex q̄ in te nō est causa mortis q̄re ergo
moreris. iō huic tacite q̄ni r̄ndet dicens.
Sed ut cognoscat mund⁹ q̄a diligo p̄rem

·s· tranq̄llitas cordis quo ad tertiū.

.i. ad hoc sustineo mortē ut omnes cogscant
qđ pcedit ex dilectiōe quā habeo ad patrē
qa deus pater xp̄o hōi inspirauit uolūta
tē patiendi pro salute mundi ex maxima
caritate qua diligit hoīem ppr deū. Et sicut
mandatū dedit mihi pr̄ sic facio. .i. ex obe
dientia ad prēm libent̄ subeo ad mortem.
Surgite eamus hinc. Querit̄ hic de loco ad
quem xp̄s duxit discipulos suos quū dix̄
Surgite eamus ex hinc. Ad hoc dix̄ hila
rius. ix°. de trinitate qđ de loco ī q° comede
runt agnū pascalē duxit eos ad locum in
quo erat tradendus. sed l̄ra sequens uidet̄
repugnare. qa in pn°. capli. xviii. dr̄. hec
quū dixiss& ihs egressus est cū discipulis
suis trāns torrentem Cedron ubi erat ortus
in quē introiuit ipse & discipli eius. Sciebat
autē Iudas q tradebat eū locū. ex q° pat&
qđ illa uerba que ab isto loco secūt̄ usq;
ad pncipiū xviii. dixit ihs disciplis suis
ex loco ī quo erat tradendus. Pp̄ter qđ sci
endū qđ xp̄us morti sue ppinquus ardua
et difficilia uolebat dicere disciplis suis ut
pat& ex sequentibus. ad intelligendum
u° talia reqrit̄ attentio aī. Attentio āt tal̄
erat impedita in aplis ex timore passiōis
et iō dixit xp̄s disciplis. surgite eamus
hinc. .i. ad alium locū magis securū. Quis
tn̄ ille locus fuit determinate nō expmit̄
Videbat enim xp̄s disciplos timore mortis
pterritos: tum ratione tpris qa nox erat
ut supdictū est. tū ratione loci qa adhuc
erant in medio ciuitatis ubi comederunt
agnū pascalē. & iō timebant capi ab hos
tibus. qui continue circūuoluebant ostios
ad hostium domus. & iō dixit eis. surgite
& c̄. q.d. Eamus ad aliū locū magis securū
& secretū ubi melius attendatis ad ea que
dicturus sū uobis. Capitulum Decimum quintum

EGO SVM VITIS. Postq̄ xp̄us
consolatus est aplos de sua morte
hic cōsolat̄ eos cont̄ tribulationes
iminentes eis ex iudeorum pncipibus & mū
di psecutiōe. & diuidr̄ in duas partes. qa
p°o pmittit parabolā. 2°. pseq̄. ibi. Iam uos
mundi estis. Parabola autē ista est de trib;
s. de uite. de agricola. & de agricultura
uitis. ut patebit psequendo. Dicit igitur
Ego sum uitis uera. sic enī uitis matialis
ht̄ lignū uile & despectū & q̄si inutile
uidetur quū tn̄ fructus optios heat. ita
xp̄us in humana natura uidebatur ab
iectus uilis & despectus. & tn̄ p eius humi
litatē secutus est fructus gl̄iosos. Vnius
enī natē sunt uitis et palmites. & iō xp̄s
dr̄ uitis rōne humilitatis in q̄ natura est
fidelibus simit. Et pater meus agricola
est. Quia pulcritudinē gr̄e et ueritatis
īfudit & plantauit in xp̄o hoīe. ut dic
tū est p°o caplo. Sciendū autē qđ cultura
huius uinee nō ht̄ ppe locū circa ipm̄ sti
pitē qui est ipse xp̄s. qa in gr̄a et sciētia
habituali nō pficit. sed totum a pn̄cipio
habuit. nec habuit peccatū tollendū &
pgandū. sed cultura huius uinee circa e°
palmites consistit. & fideles x° adherentes
quo4 aliqui sola fide adherent nō p carita
tē operantē. & isti absciden̄t p cōdemna
tiōis sententiā. iō subdr̄: Omnem palmitē
in me nō ferentē fructū, eum, alij autē *+ Tolet*
adherent x° p fidē opantē caritatē. & de
istis subdr̄. qui fert fructū pgabit eum.
p mundi tribulationes que sunt quedā
medicine & purgationes ut fructus plus
afferat. sic enī in uite materiali aliq palmi
tes sunt infructuosi q reciduntur ne humor
nimis dispergatur. & sic uirtus unita forti
ficat̄ & magis fructific&. sic per tribula
tiones iocunditatē uite pn̄tis a fidelibus
rescidentes corda eo4 retrahuntur ab amo
re mundialiū. & sic intra se recollecta
feruentius ferunt̄ in deū & faciūt maiorē
fructū bonorū opum. Iam uos. hic pseq̄
parabolā. & p°o q̄tū ad palmitū adhesio
nē. 2°. q̄tū ad eo4 purgationē. ibi. Si mū
dus uos odit. Prima in duas. Quia p°o discipu

los ad herendu sibi inducit. 2° declarat i
q ista adhesio consistit. ibi. sic dilexit me.
Circa primu ponit quatuor rones quare fideles
debent xº adherere p fidem. sic palmites
ad uite. Prima ro sumitur ex palmitu ad
herentiu fructificatioe. qa alr n possunt
fructu facere. Et hoc est qd dicit. Iam uos
mundi estis ppr sermone que locutus su uob.
Quia apli p doctrina xº iam erat segregati
ab erroribus iudaice supstitiois. io cocludit. Manete in me & ego in uob p fide
caritate formata p qua homo est in deo
& deus in hoie. Sicut palmes no pt facere
fructu n manserit in uite. hoc sensibilr
uidemus in uite matiali qa facere fructu
no pt n sit particeps humoris & pinguedis
istius stipitis. Sic nec uos potestis. fructificare opibus meritoriis n in me manseritis
p participatione gre & caritatis. Ego
uitis & uos palmites. q.d. ergo si uultis
fructificare manete i me. Si quis in me.
hic ponitur 2ª ratio adherendi xpo q sumitur ex palmitu no adherentiu punitione
quu dr. Si qs in me no manserit ueraciter
p fidem caritate formata quis maneat
apparenter p fide sine caritate q mortua
est. Mittetur foras. p abscisionem i morte. & tunc separabitur numero a fidelibus
sicut erat separatus merito. Et arescet. qa
xani quidiu uiuunt hnt aliquem uigore
ppter xpianitatis nomen. sed i morte
eu amittunt. qa tunc apparet qd nihil eis
pfuit. & adhuc magis in iudicio futuro
apparebit. io seq. Et colligent eu. s. angeli
executores diuine iusticie tollentes zizaniam de medio tritici. Et in igne mittent. & ardet sine fine. in ppetuitate pene. Si manseritis hic ponitur 3ª ratio q
pcedit ex impletioe uoluntatis fideliu
xº adherentium. & hoc est qd dicit. Si
manseritis in me. fide formata caritate.
& uba mea in uob manserint. no solu
corde intelligendo sed etia opere ipledo

Quodcumq uolueritis petetis & fiet uobis.
hoc tn est intelligendu si petant pie. i. de
ptinentibus ad salute. qa exaudiri i aliis
frequenter non expedit eis. & pseueranter. qa
illud qd petitur etia ptinens ad salute n semp
statim datur a deo sed differtur ut i congruo tpre
detur & p se. quia orones scoru de salute aliorum ipediuntur no ppter defectu orantis sed
illius p q oratur. his aut tribus concurrentibus
semp oro exauditur. In hoc clarificatus est.
hic ponitur quarta ro que pcedit ex diuina glorificatione qua quilibet debet desiderare et
magis etia q suu bonu ppriu. Diuina aute
glificatio relucet in fidelibus xº adherentibus
p fide ex dilectione opante. & hoc est qd
dr. In hoc glificatus est pr meus. ut fructu
plimu afferatis. in multiplicatioe bonoru
operu. & efficiamini mei discipli. pfecte
adherendo m. Sicut dilexit. Postq hortatus
est discipulos ad herendu sibi: hic conr ostendit in q hec adhesio consistit. & diuidit in duas partes. Quia po ondr qd hec adhesio consistit in dilectione. 2° ondr qd dilectio consistit in mandatoru obseruatioe
ibi. Si pcepta mea. Dixit igitur. Sic dilexit
me pater et ego dilexi uos. Ad idem bonu
cosequendu. non eni equalr. Diligere enim
est uelle alicui bonu. Deus aut pater uult
bonu diuinu xpo hoi non solum scdm
unionem q est p operatione in fruitioe beatitudinis scdm reale unione suppositi. fidelibus
aut uult bonu diuinu tn scdm unionem
gratie et glorie que est in fruitione. nec tn
ita pfecte fruuntur sicut aia xi. Manete
in dilectione mea. hoc dicit ad ondendu
qd deus nulli cogit ad fide & dilectioem.
Si pcepta. hic ostendit qd dilectio cosistit
in mandatoru obseruatione & diuidr in
duas partes. Quia primo facit qd dictu est
2° rndet cuidam questioni que posset fieri.
ibi. hoc est pceptum meu. In pa parte dicit.
Si pcepta mea seruaueritis manebitis i dilectione mea. Amor eni diuinus [illegible] est

otiosus. & ideo si est corde ondr ope. & p hoc disponit ut caritas in eo augmentet. & per cons adhesio ad xpm fortificet. Sicut & ego precepta patris mei seruaui & maneo i eius dilectione. Quia xps ex amore ad patre factus est obediens usq; ad morte. ut hr ad phil. 2°. & p hoc obedientia eius ad patre augmentata est in q glia aie deriuata est ad corpus eius in sua resurrectioe. hec locutus sum uob. hoc addit ne forte aliqs crederet q ppr se et no ppr nos ad pdicta inuitaret. io subdit. Ut gaudium meum in uob sit. Gaudium. n. xpi hois consistit in coniunctioe ad diuinitate modis pdcis. ad qua et puenimus p mandatoru obseruatia alio m q xps ut dictu est. Et gaudiu ur; ipleatur. Qd no pt esse n in glia celesti qa nihil cit deu pt replere cor humanu. ppter qd Aug. li. cof. Inqetu est cor meu dne donec requiescat in te. hoc est pceptu meu. hic respond& cuida qni que sibi poss& fie. qa possent dicere tu admonuisti nos adherere t & dixisti q hec adhesio i obseruatione mandatoru ——— . sed onde nob ulti obseruandi modu. io dicit q mods obseruadi est p dilectione dei & proximi. qa in his duobus mandatis tota lex pend& & pphe. ut hr Mat. 22°. cuius ratio est quia oia bona opa ex caritate pcedunt. ppter qd dicit gg. Sic multi arboris rami ex una radice generant & c. ppt qd dic apls pa. thi. i. finis eni precepti est caritas. & hoc est qd dicit. hoc est preceptu meu ut diligatis inuicem. lic& in dilectioe pximi excludat dilectio dei tanq principalior qa pximus no est diligendus n ppt deu. tn saluator hic magis facit mentione expressam de dilectione pximi. quu dicit inuice. Quia intendebat aplos inducere ad fidelium edificatioe. & tribulatioem sustinenda. ad que nccia est caritas pximi. Sic dilexi uos. i. gratuite efficaciter & recte. sic expositum est capto precedenti

Q aute xps sic dilexerit pbat quu subdit. Maiorem aute dilectione neo hab& q ut aiam sua ponat qs pro amicis suis. hoc aute fecit xps q et c. Quatuor eni sunt diligenda ex caritate. s. deus. aia pximus & corpus ppriu. & io quum caritas sit ordiata p ipo qd est primu & maximu diligibile ex caritate deb& hec tria exponi sicut minus p maiori. p aia u ppria debet corps contemni. p salute pximi deb& uita corporal exponi. & io quu sit maximu bonu quod nob reman& pro proximo exponedu io pat& q in tali expositioe est maximu signu dilectiois ad proximu. Veru tn qa obseruatio mandatoru no solu iduc ad dilectionem pximi sed pncipalius ad dilectione dei. io subdr. Uos amici mei estis si feceritis que precipio uob. & qa amicis reuelant secreta. io seq. Iam non dica uos seruos. i. timori seruili sbiectos cui amori filiali erant subiecti. & hoc m apli aliqn dicunt serui. ad ro. i. Paulus seruus ihu xpi & c. Quia seruus nescit qd faciat dns eius. hoc uidemus i humanis. secreta tn reuelant filiis. cuiusmodi erat apli qui erant xpo subiecti amore filiali. io subdr. Uos aute dixi amicos quia oia quecunq; audiui a pre meo nota feci uob. hoc no est intelligendu de oibus simplr & absolute qa apli non huert tanta plenitudine scie sicut xps. sed e itelligendu de oibus ptinentibus ad eoru statum cuiusmodi sunt illa q pertinent ad eoru salute & fidei moru pdicatioem ut ecclie gubernatione. qa ista coferut ad utilitate fideliu non ipius xpi. io sbdr. Non uos me elegistis sed ego di elegi uos. Duplex est enim electio fidelium. Una eterna que est idem qd predestinatio diuina. & hec est electio aploru & fideliu est a solo deo ex mera liberalitate. Alia est tpral. s. uocatio ad fidem ad gratiam

Aug.

gg.

et ad apľatū & huiusmōi. & ista uocatio
est effectus pđoē. sed; illđ ad ro. 8. q̄s pdes
tinauit hos & uocauit. & sic apľi electi sūt
a xᵒ tpre grē. & posui uos. i. firmit dispo
sui. Ut eatis. predicādo ꝑ totū mūdū. &
fructū afferatis. & fructus uř maneat.
Quia fides ecclie manebit usq; ī finē mū
di q̄ticūq; tribulatiōibꝫ īpellať. Vel
alř. Maneat in glia eterna. Ut quecūq;
petieritis patrē in noīe meo det uob. Dū
tn̄ ista petitio fiat ꝑ uob pie & pseuerāť.
sup expositū est eodē capľo. hoc mando
uobis ut diligatis inuicē. In hoc cōcludit
intentū. ꝑ hoc sigficans q oīa predicta
dixit eis ad hunc finē. s. ut mutuo se di
ligant. Si mūdus. hoc agit de palmitu;
adherentiū purgatione ꝑ tribulatiōes futu
ras cōtra ipsos eos consolādo. & diuidiť
in tres partes. Quia pᵒ ad eorū cōsolatio
nē rōnes inducit. 2ᵒ. eas exponit. ibi. Me
mentote. 3ᵒ. excusationes psequentiū
includit. ibi. Si nō uenissem. Circa pmū
ponit tres rōnes. Prima sumiť exemplo
sui. Membra. n. refutare ň debēt cōditio
nē capitis quū nō sint maioris dignitatis
imo minoris. Xpūs autē caput est apos
toloꝝ. & iō exemplo xᵒ debebāt patieť
tolerare tribulationes psequentiū. & hoc
est qđ dicit. Si mūdus uos odit. ibi acci
pit si pro qa. q. d. Quū futurum est ut mū
dus uos odiat: scitote ad consolatiōe uřa;
Quia me priore uob odibunt. ꝓpter qđ
aug'
dicit Aug in sermone. recusat esse in cor
pore qui odium nō uult sustinere cū ca
pite. 2ᵃ ratio sumiť ex parte mundi.
Similitudo enī est causa dilectiōis. scđm
illđ ecc. 13. omne aīal diligit sibi simile.
& dissimilitudo est causa odij. Apľi aūt
erant dissimiles hoībus mūdanis. & iō
ň debebant admirari si psecutiones susti
nerent ab ipis. & hoc est qđ dicit. Si de
mundo fuissetis. licet enī apľi essent de
mundo pritia corporali. nō tn̄ erant de
mundo cōcupiscentias imitando. Mūdꝰ
qđ suū erat diligeret. Sed cont hoc uidē
esse q aliq principes mundani de quibꝰ
loqr saluator quū fuerint psecutores apľo
ꝝ aliqs tn̄ mundanos & malos nō dilige
bant sed magis psequebanť. ut latrones
& pdones & hmōdi quos interficiebant.
Dicendū q malū nō pt esse purū quin
habeat aliqđ de bono. alř se ipm destrue
ret scđm phm. licet igr principes illi qui
psecuti sunt apľos eēnt mundani & ma
li q̄tū ad superbiā & infidelitatē & hmōi
tn̄ aliqđ bonū habebant. ut potē iusticiā
uel clementiā uel aliqđ hmōi. sic legiť de
Traiano & de multis alijs pncipibus mū
danis. & sic psequebanť latrones & predo
nes in q̄tū erant eis dissimiles in bono ius
ticie. sic ē contrio psequebanť apľos & a
lios fideles in q̄tū erant eis dissiles ī infi
delitate. Sed ad hūc dicit q adhuc sunt
aliq mundani in eodē uitio cōicantes q̄ tn̄
se psecunť. ut superbi & cupidi. ppř qđ
dicendū q duplex est amor. s. amicitie
& concupiscentie. In amore amicitie silitu
do est causa amoris. qa amicus uult aīco
bonū in q̄tū cōprehendit ipm qđāmodo
unitū sibi. qa amicus est alter ipe scđm
phm. hoc autē nō est ꝑ realē idētitatem.
sed ꝑ cōformitatē. sic autē non ē ī amore
concupiscentie q aliqs uult sibi ipsi bonū
& iō q̄to plus diligit se amore cōcupisce
tie q aliū sibi similē amore amicitie o
dit eū in q̄tum impediť p eū a psecutiōe
boni amati. & sic unus supbꝰ odit aliū
in q̄tū sibi subripit singularē excellētiā
quā cupit. & auarus silř auarū in q̄tū
arripit sibi lucrū qđ desiderat. & sic de a
lijs. Mementote. hic exponit rōnes pdictas
& pᵒ pmā. 2ᵒ secundā ibi. hec omīa. Prima
ratio erat de psecutiōe illata xpō & apľis
inferenda. & q̄tum ad hoc dicit. Memen
tote sermonis mei quē ego dixi uob supra
xiii. cap. Non est seruus maior dño suo. Q

aũ apl̃os uocauit seruos & hoc q̄ repetit
nõ est cont̃ illđ qđ in hoc cap̃. dixit. Iã non
dicam uos seruos sed amicos. Seruitus ẽ;
quã aplĩs attribuit ñ est aliud q̃ subiectio
ex amore filiali ad xp̃m que dr̃ seruit⁹
large. Seruitus aũt quã ab eis excludit
est seruit̃ timoris. que a caritate excludit̃.
ut hr̃. ĩ. iohis. 4°. Si me p̃secuti sunt & uos
p̃sequent̃. si pro q̃a. q. d. Q̃a me p̃secuti st̃
de facto non est mirũ si uos p̃sequet̃ de
futõ. Si sermonẽ meũ seruauerint & ur̃;
seruabunt. hic accipi p̃t. si. dupl̃r. si p q̃a
& p non. q̃a aliq̃ uerbũ x̃ deuote suscepe
runt. ut Nichodemus. Lazarus sorores ei⁹
& consil̃es. Aliq̃ contẽpserũt. sic scribe &
phĩsei. & silr̃ fuit de aplĩs. q̃a aliq̃ ũbum
eorũ deuote audierunt. ut pat& de cor-
nelio act̃. x°. & in pl̃ibꝫ aliis locis & mł
ti alij contepserunt & a se repulerunt
ut pat& act̃. 2°. ubi Barnabas & Paulus
dixerunt. uob̃ oportebat p̄mũ loq̃ ũbũ
dei. sed qm̃ repulistis illđ io & c̃. Sed hec oĩa.
Hic exponit sc̃dãm rõnẽ q̃ fuit de odio t̃
mũdanoꝝ erga discipulos. Cuiꝫ causam
explicat dicens. Sed hec oĩa facient uobis
p̃pter nomen meũ. i. p̃pter confessionẽ &
predicationẽ nõis mei. Quia nesciunt eum
q̃ misit me. i. deũ patrẽ. cont̃ hoc uidet̃ illđ
ps̃. lxxv. Notus in Iudea deꝫ. Dicendu ꝫ
q̄ hũerunt noticiam det̃minatã de unita
te dei. de pl̃raritate aũt p̃soaꝝ ñ habuerũt
noticiã ñ seniores scripturas ĩtelligentes.
tñ illa noticia fuit obscura. q̃a ante tp̃us
x̃ fuit misteriũ trinitatis reuelatũ. illa
noticia quã h̃ebant de hoc iudei fuit ĩ eis
obscurata ex odio qđ cõceperant contra
doctrinam x̃. & lic& sic cog̃uerũt eũ in
q̃tũ est pr̃ p creatioẽm / ñ tñ cognouerũt eũ
ĩ q̃tũ misit filiũ suũ ad salutẽ credentium.
Ista tñ ig̃rantia nõ excusabat. q̃a processit
ex odio & inuidia ut dictũ est. Si ig̃rãtia
nõ excusabat tyrãnos p̃sequentes apl̃os &
alios fideles q̃a p̃cedebat ex obstinatione

eoꝝ in pc̃co idolatrie. Quod pat& ex hoc
q̄ uidebant p apl̃os fieri signa ũtute di
uina, & tñ p̃manebant in infidelitate. Si
nõ uenissem. hic ondit p̃secutores x̃ & fi-
deliũ inexcusabiles. & hoc ondit dupl̃r.
Primo ex ijs q̃ facta sunt in eiꝫ presentia.
2°. ex ijs que facta sunt in eiꝫ ab̃ntia. ibi.
Quũ autẽ uenerit. Prima in duas. Quia
p̄o ondit eos inexcusabiles uerbis. 2°. fact̃s.
ibi. Si opera. Circa p̄mũ sciendũ q̄ doct̃
na x̃ fuit ita munda pura & p̃fecta ut p̃
pat& intuenti / & dictis p̃phãrũ consona
& ip̃oꝝ cõpletiua. ut pat& cõferenti no-
uũ testamentũ ueti. Itẽ sic fuit cõfirmata
miraclis soli deo possibilibꝫ q̄ ip̃a suffici
enter debebat conuincere audientes ad cre
dendũ. Propter qđ dicit Nichodemus sup̃
cap̃. 3°. Scimꝫ q̃a a deo uenisti mag̃r. nemo
enĩ pot̃ hec signa facere que tu facis ñ fue
rit deꝫ cũ eo. P̃pt̃ qđ infidelitas iudeoꝝ fu
it maximũ peccatũ. & hoc est qđ dr̃. Si ñ
uenissem. hoc dicit q̃a eiꝫ aduentꝫ erat eis
p̃missus in lege & p̃phis. & locutus eis
ñ fuissem. li nõ non est de textu sed resu
mit̃ ex precedenti clausula. Peccatũ non
haberent. s. pc̃m infidelitatis ĩ me. Quod
dr̃ sp̃alĩ pc̃m p̃pr̃ eiꝫ grauitatẽ. tñ sine
hoc habebãt bene alia pc̃a & habuerãt añ.
Qui me odit & patrẽ meũ odit. hoc subdit
ad ondendũ q̄ excecatio iudeoꝝ doctrine
tã efficaci nõ credentiũ, p̃cessit ex ĩuidia
& odio cont̃ xp̃m. Si opera. hic ponitur
2ª. ratio ad ondendũ eos inexcusabiles q̃
p̃cedit de factis a xp̃o. que fuerunt ita t̃
magna & ũtutẽ creatẽ excedentia q̄ nl̃lꝫ
aliꝫ fecerat añ talia. ut pat& ĩ illumiã-
tione ceci nati. & ĩ suscitatioẽ Lazari q̃t-
duani. & in supnatãli eclipsi sol̃ in passi
one x̃. & io si illi q̃ fuerunt increduli ẽ
Moisi & p̃phis fuerunt grauit̃ puniti &
inexcusabiles reputati multo fortiꝫ &
isti. & hoc est qđ dr̃. Si op̃a nõ fecissem
ĩ eis que nemo aliꝫ fecit. pc̃m non h̃erent.

.s. infidelitatis in me. hic & h'rent alia pcca.
Nunc at & uiderut .s. opera. & oderut me
& patre meu. qa ex odio ad xpm ipius
opa tanq maligna attribuebat Belzebuch
pncipi demoio4 ut hr Mat. 12º. Sed ut
adipleat sermo. hr ut tenet executiue
qa ex odio eo4 secuta est ipletio illius
sermois. Qui in lege eo4 scriptus est. ps.
c. odio habuert me gratis .i. sine causa.
imo e cotrio hebant causa amandi eum
ex bnficiis eis ipensis i docedo eos & sana
do ifirmos ipsoru. Quu at uenerit. hic os
tendit inexcusabiles per ea que facta st
in xpi absentia .uidel; p aduetu sps sci sup
aplos post x ascensioe; Quod fuit signum
manifestatiuu ad doctrina xpi cofirman
da. & hoc est qd dr. Quu aute uenerit para
clitus .i. consolator. Que ego mitta uob a
pre. In hoc ondit spm scm a se pcedere i qtu
dicit se illu mittere. Spm ueritatis qui a
pre pcedit. In qo ondit spm scm pcedere qa
pcedit ab utroq;. Ille testimoiu phibebit de
me. Qr eni hoies simplices & illiterati de
pfunditate scripturaru subito plane lo
qrent & in oibus linguis fuit maximu;
signu ad cofirmandu fide x. Et uos testi
moniu phibebitis. predicando oibus pplis
Quia ab initio mecu estis. Non est itelli
gendu qd fuerint cu eo a pn uite eius sed
ab initio sue predicatiois. qn incepit do
cere & miracula facere Capitulum .XVI.
HEc locutus sum. Postq xpus
aliqs rones posuit ad cosolatioem
discipulo4. hic magis explicat su
am intentione. & diuidr in tres. Qa pmo
dicta explicatio ponit. 2º. eius effectus oste
ditur. ibi. Dicunt ei; discipli. 3º. intentu
cocludit. ibi. hec locutus sua. Prima i duas.
Qa po explicat rones qbus cosolatus e eos
de tribulatioibus futis. & hoc ut cotinu
et se ad dicta imediate pcedentia. 2º. ex
plicat rones cosolatiois de recessu suo. ibi.
Et nunc uado. Prima in duas. Qa po expo
nit intentione sua. 2º subiungit dicti roe
ibi. hec uobis ab initio. In pa qa parte dicit
sic. hec locutus sum uob .i. ad consolatione ura
cont futas tribulationes. ut no scandalize
mini cadendo p ipatientia qn euenient
uob. Scandalizare dr a scandalon grece
qd signficat ipatione pedis p qua ho ruit. &
ad siitudie; huius in spualibus dr qs scan
dalizari in tribulatione qn est ei occasio
cadendi p ipatientia. Absq; sinagogis fa
cient uos. hic incipit explicare i pticlari
tbulatioes futas. inter quas eiectio de sina
goga erat magna sic apd nos eiectio de
eccla p excoicatioem. Sed uenit hora. de
ppinquo. Ut ois q interficit uos arbitret se
obsequu prestare deo. Qd dupli itelligit.
Uno m de deo uero. & sic iudei excecati st
iterficientes fideles arbitbant se obsequu
prestare deo celi. Ista tn ignrantia eos non
excusabat. ut dictu est. Alio m exponit
de deo copatiue dicto scdm errore getiliu.
Et sic gentiles interficientes x fideles crede
bant se obsequu prestare deo .s. Ioui uel Sa
turno & hmi. & hec facient uob. Expoat
sic cap. pcedenti. Sed hec locutus sum uobis:
ut quu uenerit hora eo4 reminiscamini
qa ego dixi uob. ut facilius toleretis tanq
pdicta uob ab eo q certitudinatr pot denu
ciare futura contingentia. Ista .n. pdixit
xps aplis ut puiderent sibi de patientia
qa minus feriunt iacula q preuident. ut
dicit ggo. Cuius rone assignat Tullius lib
de Tusculanis qonibus. Omnia mala & bo
na corporalia minora uident & minus pon
derant pntia q futa. un sensibilr uidemus
qd aliq bona tporalia uel corpori delectabi
lia multu desiderant magis q habeantur
hita uero paru appretiantur. Nunc est ita
qd quu aliqs sibi puidet contra mala futa
apprehendit ea qsi quodam m pntia. io ui
dent minora. hec aute. hoc subdit sui dicti
ratione. Videl; quare nunc ista dixit eis &
n a pn uocatiois ipso4 .s. hec at uob ab initio

nō dixi. hoc est ista ūba ad cōsolationē ūrā cont̄ futurā tribulationē. licet ex tūc p̄dixerit eis futuras tribulationes ut patet Mat. 18. Et subdit causa. Quia uobcū eram. confortans uos mea presentia corporali. sed q̄a nunc iminet recessus meus indigetis cont̄ talia consolari. Et nūc uado. hic explicat rōnes cōsolatorias de recessu suo. q̄ fuerunt tres. Vna fuit de p̄missiōe reditus sui. Alia de p̄missione accessus eorum ad patrē. scdā explicat. ibi. Modicū. 3ª ibi. Q̄ in illo die. q̄uis nō fuerint ibi supposite eodē ordīe. Quia p̄o p̄mittit̄ p recessū suū donū sp̄us sci. 2º. ondit efficaciā huius doni. Et quū uenerit. Dicit p̄o sic. Et nunc uado ad eū qui misit me. q̄a impleui officiū predicationis mee. Et nemo ex uob interrogat me. Sed cont̄ hoc uidē illd̄ qd̄ supra dictum est cap. 13. ubi Petrus q̄siuit. Dn̄e q̄ uadis. Et 14. cª. dixit Thomas. dn̄e nescimus quo uadis. q. d. uellemus scire. Dicendū q̄ i primis xp̄us locutus est tm̄m de recessu suo. Et tunc bene dixerunt. q̄ iret ut allegatū est. sed postea interposuit de tribulationibus eis futūs. in q̄bus iterfectores eorum reputabāt se obsequium prestare deo. Qd̄ uidebat̄ nimis durū et extraneū. pp̄r qd̄ ipsi tanq̄ adhuc ip̄fecti fuerunt adhuc stupefacti et attoniti q̄ oīo obmutuerūt. Et tunc q̄si exp̄brādo dixit. Et nemo ex uob interrogat me. q. d. Ex timore et tristicia facti estis muti. Et hoc patet p l̄ram sequentē quū dicit̄. Sed quia hec locutus sum uob. de tribulationibus futūs. tristicia ip̄leuit cor ur̄m. Et quia cū hoc tristarent̄ de recessu xp̄i de cuius p̄ntia confidebant in tribl̄atiōibus consolari. iō subdit. Sed ego ueritatē dico uob expedit uob ut ego uadā. Et subdit causā dicens. Si enī non abiero paraclitus nō ueniet ad uos. Quia plenitudo sp̄us sci ñ erat danda ñ post ascensionē xp̄i. Et quū uenerit. hic ostendit efficaciā huius doni. Et hoc in tribus. p̄mo respectu ipsius mūdi. 2º. respectu ap̄lorum. ibi. Ad hec hoīes. 3º. respectu xp̄i. ibi. Ille me clarificabit. Effectus aut̄ sp̄s sci respectu hominū mundialr̄ uiuentiū est arguitio ip̄orum et hoc est qd̄ dicit. Et quū uenerit ille arguet mundū. i. arguēdos et cōtemnēdos ondet de tribus. s. de pec̄o infidelitatis in xp̄m. q̄a sine fide mediatoris nō remittit̄ aliquod pec̄m. de iusticia. s. xp̄i quā ñ acceptauerunt hoīes mundani. Quia uado. Per hoc enī q̄ xp̄s ad p̄rēm rediens resurrexit et ad celū ascendit declarata est iusticia eius scd̄m q̄ arguit petrus act. 2º. Ihm Nazarenū uirū approbatū a deo. seq̄t̄. hunc ihm resuscitauit deus. cuius omnes nos testes sumus. Dextera igi̇̄ dei exaltatus et cet̄. Et huius iusticie xp̄i declaratio erat p̄ferutorum eius maīfesta arguitio ut cōdemnatio. Et iam nō uidebitis me p̄ntia corporali. habitare uobcū. Quia post ascensionē nō uiderūt eū. licet et̄ post resurrectionem aliq̄n eis appareret an ascensiōem. tn̄ nō h̄itabat cum eis sicut ante. q̄a iā ñ erat i mortali corpore. De iudicio ūo. q̄a p̄nceps huius mundi. i. diabolus sic sup̄ expositū est cap. 14. Iam iudicatus est. i. cōdemnatus diuina sn̄ia tanq̄ obstinatus. et p cons̄ ei adherentes eodē iudicio ondunt̄ cōdēnabiles. Adhuc m̄lta. hic ondit efficaciam sp̄s sci respectu ap̄lorum q̄ consistit i illustratione ip̄orum et p̄fundissimis et altissimis fidei. Et hoc est qd̄ d̄r. Adhuc multa hēo uob dicere. sed ñ potestis portare modo. pp̄r ur̄am ip̄fectionē. et eorum arduitatē. quū aūt uenerit ille sp̄us ueritatis. i. sp̄us scūs q̄ ē ūitas p eēntiā et effectiue docendo eā. ille docebit uos om̄ē ueritatē. s. nccīam ad salutē nō solū p p̄sonis ur̄is et etiā ad regimen ecc̄ie et fideliū instructionem. q̄a posset aliq̄s credē q̄ sp̄s scūs eēt maior filio eo q̄ debebat eos docere de maioribus huīc igitur errorem remouet dicens. Non enī loquet̄ a semetip̄o. Quia sicut nō est

sp̄us sci. alia de p̄missiōe

a se sed a pre & filio ita nec a se loquitur. io sequitur. Sed quecumque audiet a me & a patre. Quia suum audire est ab eis procedere. Loquetur vobis. Sed non est intelligendum hoc generaliter de omnibus que audit spiritus sanctus a filio & a patre quia ab eis accipit scientiam infinitam sed de omnibus pertinentibus ad eorum salutem & ecclesie regimen ut dictum est. Et que ventura sunt annunciabit vobis. Multa enim de futuris per spiritum sanctum revelata fuerunt apostolis. sicut iohanni revelatus est processus ecclesie usque in finem in Apocalipsi. & Petro suum martyrium secundum quod ipsemet dicit 2a petri i. Scio quod velox est depositio tabernaculi mei secundum quod dominus noster Ihesus Christus significavit mihi. & Paulo revelate sunt future tribulationes in iherusalem ut habetur actuum 2o. Ille me clarificabit. hic ponitur efficacia spiritus sancti respectu ipsius Christi que fuit declaratio divinitatis ipsius que manifestata est per spiritum sanctum apostolis datum. quia ut dictum est illud fuit signum maximum ad confirmandum Christi doctrinam. & hoc est quod dicit. ille me clarificabit. quia de meo accipiet. a me procedendo. nec est per hoc intelligendum quod partem essentie filii accipiat. quia indivisibile est et ideo si quid accipitur totum capitur. omne autem quod est procedens ab eo naturaliter ipsum manifestat & sic spiritus sanctus procedens a filio et totam eius essentiam accipiens totum ipsum manifestat. Quia autem spiritus sanctus procedat a filio ostendit consequenter dicens. Omnia quecumque habet pater mea sunt. Omnia que sunt patris filio communicantur excepta proprietate paternitatis in qua a filio distinguitur. & per consequens virtus spirativa filio communicatur quam in ipsa pater non apponitur. & hec est causa quia spiritus sanctus procedit a patre sicut a filio. quia sunt unum in virtute spirativa. & hoc est quod subdit propterea dixi quod de meo accipiet. q.d. propterea dixi quod a me procedit. quia omnia quecumque habet pater mea sunt. i. quia mihi communicat omnia, excepta proprietate paternitatis. Modicum. hic explicat ea que supra dixerat ad eorum consolatio

nem de suo reditu. & dividitur in 3. partes. quia primo ponitur dicta explicatio. 2o. ex hoc sequitur discipulorum dubitatio. ibi. Dixerunt ergo. 3o. dubitationis expositio. ibi. Cognovit autem ihesus. In prima igitur parte ad eorum consolationem ostendit quod tempus modicum erat futurum usque ad suum reditum per suam resurrectionem dicens. Modicum & iam non videbitis me. secundum Augustinum per illud modicum intelligitur tempus ab illa hora qua loquebatur Christus ad discipulos usque ad passionem suam & mortem per quam subtractus est eis. & sic non viderunt eum. Iterum modicum & videbitis me. Per istud secundum modicum intelligitur tempus ab hora sue mortis usque ad resurrectionem suam. quia tunc iterum viderunt. Utrumque autem tempus modicum fuit. Secundum vero Chrisostomum aliter exponitur. Quia per primum modicum intelligitur tempus ab hora passionis usque ad resurrectionem. & tunc est sensus. modicum & iam non videbitis me. q.d. tempus in quo non videbitis me per subtractionem a vobis in mea morte erit modicum. & ideo non debetis desolari Per 2m modicum quod dicitur. Iterum modicum & videbitis. intelligitur tempus ab hora resurrectionis usque ad ascensionem in qua apparuit eis loquens de regno dei. ut habetur actuum i. & illud tempus fuit modicum respectu temporis sequentis usque ad finem mundi. io subditur. Quia vado ad patrem. q.d. Quando in celum ascendam ex tunc non videbitis me. communiter loquendo nisi in generali resurrectione. propter hoc dicitur actuum i. Viri galilei quid statis aspicientes in celum. hic ihesus qui assumptus est a vobis in celum sic veniet quemadmodum vidistis eum. q.d. amplius non videbitis in terra presentia corporali quousque veniat ad iudicium. Quamvis enim aliquibus sanctis apparuit postea fuit ex speciali gratia sicut apparuit Iohanni evangeliste ante mortem suam vocans eum ad celestem gloriam. Fuit ex speciali gratia similiter petro ante suam crucifixionem. d. Vado Romam iterum crucifigi. sicut in persecutione fidelium dicat se persecutionem pati actuum 9o & similiter apparuit Paulo quando fuit prostratus de collo ut habetur ibidem. & ista expositio Crisostomi magis est consona verbis Christi ut post videbitis magis. Dixerunt.

hic poīt discipłoꝝ dubitā. Qa in ūb x̄ erat obscuritas ex hoc qꝛ ibi uidebāt qdā cont̄ dictio ī hoc qđ dixerat. Modicū & n̄ uidebitis me. & itꝫ modicū & me uidebitis. & iō dubitabāt de intellectu istoꝝ ūborum. & pat& lra. Cognouit igi. hic poīt dubitatio nis solutio. & diuidi in duas partes. Quia pō dubitatio eoꝝ soluit. 2º exemplū ad ꝓpositū ponit. ibi. Mulier aūt. In pā parte dr̄ sic. Cognouit aūt ihs qa uolebāt eū intro gare. hoc aūt cognouit xp̄s in qꝫtū ds̄ cuius est ꝓpūm cogscere secreta cordiū ꝓpā ūtute. cognouit aūt hoc in qꝫtū homo qa aīa x̄ uid& oīa q̄ uidet ds̄ scīa uisiōis. & dixit eis. de hoc q̄ritis inter uos &c̄. Ad hoc r̄ndendo p̄uenit eoꝝ interrogatioēm. ut ōnderet se scire mentis eoꝝ intentioēm. Amen amen dico uob̄ qa plorabitis & flebitis uos. q.d. ꝑ illud qđ dixi modicū & n̄ uidebitis me ītelligit̄ tps̄ mee passiōis usq; resurrectio nē in quo flebitis ꝓpr meā absentiā. Mūdus aūt gaudebit. Quia in tduo mortis xp̄i iudei mundiali uiuentes gauisi sūt cre dentes destruxisse totā sectam xp̄i. Sed tristicia ura ūtet̄ in gaudiū. In hoc expo nit illđ quod supra dixerat. Iteꝝ modicū & uidebitis me. qa in tp̄re quo eis apparu it post suā resurrectioēm gauisi st̄ uiso do mino. & sic pat& ex ūb xp̄i expositus qđ sup̄ dixerat qꝛ expositio chrisostomi ꝓpī qor est tr̄e q̄ expositio Augustini. Mulier. hic declarat qđ dixerat p exēplū mulieris in dolore partus patientis. sed ī nati uitate pueri gaudium supueniens absor b& p̄cedentem tsticiā. Mulier ista est ecctia seu aploꝝ collegiū in q̄ p tūc erat tota ecctia fideliū. tristicia partus est dolor de passione x̄ q̄ fuit in illo collegio. natiuitas hoīs est resurr̄ xp̄i. qa x̄ de nouo pcessit ad uitā īmortalē qꝫtū ad corpꝰ qđ p̄us fuit mortale. & iō ad hoc designā dū signant̄ dix̄ saluator qa natus ē hō ī mundū & n̄ dix̄ puer. qa xp̄us homo

pfectus uitā īmortalē īchoauit p suam resurr̄nē. seq̄. & uos igi nūc qđē tristicia habetis. s. tp̄re mee passionis & mortis. Iterū aūt uidebo uos & gaudebit cor urm̄ Post meā resurr̄nē. & gaudiū urm̄ nēo toll& a uob̄. Quia uita x̄ q̄ fuit materia huiꝰ gaudii īmortal erat n̄ amplius aufe renda p mortē. Qa xp̄s resurgens a mor tuis iā nō morit̄ &c̄. ut dr̄ ad ro. vi. Illđ ū gaudiū aploꝝ de xp̄i uisione fuit ī choatū post resurrectionē x̄ sed postea cōsumatū in gl̄ia celesti. & in illo die. hic explicat xp̄s idem qđ sup̄ dixerat de accessu discipłoꝝ ad prēm. & diuidi in duas partes. qa pō explicat erga dis ciplōs p̄us familiaritatē. 2º. subiungit sui dicti rationē. hoc in p̄ūbiis. pō dicit sic. In illo die. i. in tp̄ore post resurr̄nem meā. me nō int̄rogabitis q̄cq̄. q.d. ex p̄itia sp̄s scī uob̄ a p̄re missi sic eritis il luminati qꝛ n̄ indigebitis sic q̄rere sicut m̄. nec edoceri. sed cont̄ hoc uidr̄ qꝛ p illo tp̄re petijt a xp̄o petrus de iohe. hic aūt qđ. ut hr̄ infra ulti. cap. sili apl̄i petiert a x̄. dn̄e si in tp̄ore hoc restitues regnu; israel. ut hr̄ act. i. dicendū qꝛ ītellexit de q̄mbꝰ irrationabilibꝰ sic ante resurr̄ nē faciebant apl̄i x̄. q̄l fuit q̄stio philip pi. ut sup̄ caplō. ix̄. Dn̄e ōnde nob̄ p̄re; &c̄. & consiles q̄nes. q̄ frequent̄ legūt in euangłijs ab aplis facte. post resurr̄ nē uō xp̄us aperuit illꝭ sensū ut intellige rent scriptas. & sic fuerunt edocti de mł tis que prius ignorabant. & ꝓpr hoc n̄ īdi gebant sic q̄rere sic an̄. & si aliq̄ q̄rebāt de rationabilibꝰ q̄rebant. & iō p ūba supdicta nō intēdit saluator excludē ab alijs omnē q̄nē. sed exp̄mere eoꝝ in structionē p intellectū scriptaꝝ. ut dic tū est. Alr̄ expoīt Aug̃. In illo die me n̄ īterrogabitis q̄cq̄. i. in et̄na btūdie. que est dies una continua. ubi uident beati clare in diuina essentia. qđ expedit eos .aug̃.

uidere. nec oporte& eos aliqd i͞trogare.
s̄ tn̄ expositio ppinqor est lr̄e prece
denti & subsequenti. io seq̄. Si qd petie
ritis patrē in noīe meo. i. ptinens ad salu
tē. qa ihs qd est nomē x̄ salus itpretat̄.
Dabit uob. Suppositis tn̄ cū hoc duabus
aliis conditionibꝫ supdc̄is ca. xv. s. q pe
titio fiat p se & pseuerant̄. Vsq; m̄ non
petistis qcq̄ in noīe meo. Apl̄i eni ante
resurrnē x̄ non ita cognuerūt uirtutem
nois x̄ sic post. & io adhuc igrabat q
oīs eoꝝ petitio eēt exaudibil̄ i noīe x̄.
Petite & accipietis. hic grām i pn̄ti. ut
gaudiū urm̄ sit plenū in futa btitudi
ne. qa ad eiꝫ cōsecutionē debēt ordīari
omnes preces ecclie. hoc i puerbiis. hic
reddit causā sui dicti. uidel; qre discipli
hēbant talē accessū & familiaritatem
ad prēm post xp̄i resurrnē. Duo enim
faciunt familiaritatē eiꝫ cū aliq. s. noti
cia & amor. sed post sp̄s sc̄i receptionē
apl̄i fuert pfecti in noticia & amore. &
hec est causa qre fuerūt magis failiares
ei q̄ an̄. & hoc est qd dr̄. hoc i puerbiis
locutꝫ sū uob. q. d. an̄ passioēm meā para
bolice & obscure locutꝫ sū uob sic pate&
ex decursu euangelii. Venit hora quū
iā i pūbys. i. obscure. nō loqr uob sed
palā de pr̄e meo anūciabo uob. Qa xp̄s
post resurrnē suā clariꝫ & expssiꝫ docuit
discip̄los de reḡ dei q̄ an̄. ipi. n. erat ma
gis capaces qa hēbant sensū aptū ad in
tellectū scripē. ut hr̄ luc. ultio. In die
illo i noīe meo petetis. Qa sic dictū est
post resurrnē x̄ cognuerūt mag̃ uirtutē
nois x̄ q̄ ante. & ideo suas petitiones
i noīe xp̄i formabant. & pp̄ hoc oīones
ecclie in fine tminant̄ in xp̄i noīe. dicē
do. p dn̄m nr̄m ih̄m xp̄; & c̄. uel aliq
simile. Et n̄ dico uob qa ego rogabo pa
trē de uob. q. d. non dico q sic. tūc uob
necesse erit hr̄e me itercessorē mediū in
petitioībꝫ sicut modo. ante passioē; enī
xp̄i apl̄i tantū cōfidebāt de pn̄tia corpo
rali eiꝫ q i oībꝫ ad ipm̄ recrebant. sed &
post passioē; ipm̄ & suas petitiōes ad deū
forabant. & io xp̄s p ista u͞ba uult ex-
pmere q secure possent hoc facere ppt̄
familiaritatē patris ad ipos. Vn̄ silis est
modꝫ loquendi ac si dixiss& xp̄s apl̄is
tantā familiaritatē hetis ad deū q per
uos poteritis accedē ad deū & ipetrare.
n̄ tn̄ p hoc excludit suū adiutoriū sed
expmit cū q̄ta securitate potant orare
dn̄m. Cōsili m̄ loqbatur sc̄a Agatha iā
gl̄iosa i cel bt̄e Lucie existenti in terris
Soror mea lucia ! u͞go deo deuota qd
a me petis ipa poteris ipētre & c̄. Nō en̄;
excludebat a bt̄a lucia suū adiutoriu;
sed expmebat cū q̄ta securitate poss& ro
gare deū. Et hoc modo xp̄ꝫ loqbā apl̄is
ad expmendū ergo eos amiciciā dei pris.
Propt̄ hoc seq̄. ipe enī pat amat uos. Seq̄.
Exiui a patre. n̄ p loci mutationē sed per
eētnā generationē & psoālē distinctionem
Et ueni in mūdū. p carnis assumptione;.
Iteꝝ relinquo mundū. q̄tū ad corporalē
pn̄tiā. Et uado ad prēm. faciendo me im
mortalē & prn̄e gl̄ie cōsortē sicut supra
expositū est ca. xiii. Dicūt ei discipuli
Postq̄ xp̄s explicauit rōnes sup positas
ad discipuloꝝ cōsolationē. hic conr̄ ostē
dit effectꝫ pdicte explicatiōis que est
plenior cognitio aploꝝ. & diuidr̄ i duas
partes. Quia pmo ponit̄ ista plenior cognitio.
2o. subdr̄ aploꝝ ifirma dispositio. ibi. Res
pondit ihs. In pa igit̄ parte dr̄. Dicūt ei
discipli eiꝫ clariꝫ intelligentes q̄ an̄. &
nūc palam loqris: & puerbiū nll̄m dicis.
Clariꝫ enī loqbatur eis de pcessu eiꝫ a pr̄e
& de aduentu eiꝫ i mūdū per carnis assūp
tionē quā fecerat an̄. & ideo eiꝫ diuinita
tē clariꝫ intelligentes dicūt. Nunc scimꝫ
q scis oīa. ex doctrīa eiꝫ & miraclis pleiꝫ
eius diuinitatē cognscebāt. & nō est opꝫ
ut qs introg& hic. sed hoc uidebat ex hoc

q̄ p̄uenerat eos respondens an̄ q̄ī i͞trogarēt
ut dictū est. In hoc credimus. i. ex factis
& dictis p̄teritis. quia a deo existi. & sic
fidē quā hēbant in corde cōfitebant̄ ore.
Rn̄dit hic ihc̄. hic p̄dicit̄ eoꝝ cōditio in-
firma ne ex pleniori cognitiōe habita e-
leuent̄ & cautiores contra p̄ictā redan-
tur. quū dr̄. Nō creditis. q. d. paꝝ stabi-
tis in hac fide confessiōe. Ecce iā uenit ho-
ra: & iā uenit. q̄a ex tunc i͞cipiebat tp̄s
sue passiōis de q̄ loq̄bat̄. Ut disp̄gamini
unusq̄sq; in p̄p̄a. Sic enī p̄p̄r fidē xp̄i
ap̄li reliq̄rant oīa & ad inuicē cū xp̄o
colligati erāt p amorē. ut h̄r Mat. xix.
Ecce nos reliq̄m̄ oīa & secuti sum̄ te.
Ita e contr̄o p̄p̄r i͞firmitatē eoꝝ in fide
iminente xp̄i morte disp̄si sūt ad i͞ui-
cē. & a xp̄o q̄rentes p̄p̄ū comodū. io seq̄.
Et Me solū relinquetis. Q̄d factū est in sua
captiōe que iminebat de p̄xīo. Veꝝ tn̄
ex fuga eoꝝ nl̄lm detrimentū accidit xp̄o
io sequit̄. & n̄ sum solus. q̄a p̄r mecū est. quia
humanitas remansit diuinitati cōiuncta
in qua pater et filius sunt unū. q. d. i͞ mea
passione nō indigeo u̅rā p̄ntia quū hea;
p̄ntiā pat̄s oīpotentis. hec locutus sū. hic
cōcludit̄ conclusio p̄ncipalr̄ intenta. Ad
hoc enī dixit xp̄s predicta oīa ut ap̄li fir-
marent̄ cont̄ tribulatiōes eis iminentes. &
hoc est q̄d dr̄. hec locutus sū uob̄. s. ad hūc
finē. ut in me pacē h̄eatis. aduenientibus
tribulatiōib̄ futuris. q̄a sic graue q̄etat̄ i͞
loco p̄p̄rio ita cor humanum in deo. In
mūdo pressurā h̄eatis. i. a mūdanis hoīb̄
uos p̄sequentib̄. In me aūt pacem. Sc̄i. n.
uiri n̄ h̄nt tribulatiōes puras. q̄a h̄nt cō-
solationē dei admixtā. sed mali h̄nt eas
puras nō h̄ntes consolationē istā. Sed cō-
fidite q̄a ego uici mūdū q̄tū ad cōcupis-
centiā carnis p abstinentiā. q̄tū ad cōcupis-
centiā oculoꝝ p paup̄tatē. q̄tū ad super-
biā uite per humilitatē. In hac uictoria
xp̄i debent confidere sc̄i. q̄a consideratiōe

eius armati facilr̄ sup̄ant mūdi tribula-
tiones. propt̄ q̄d dicit petrus. i. ep̄la. iiii.
In xp̄o in cruce passo. & uos eadē cōgita-
tione armamini & c̄. occasione cuiusdā
dicti in hoc capl̄o. Querit̄ utrū pleītudo
sp̄us sc̄i debuit i͞mediate dari post as-
censionē xp̄i. & arguit̄ p̄o q̄ nō. imo
debuit dari ante. q̄a plenitudo gratie
debuit dari i͞ tp̄oris pleītudīe. sed ple-
nitudo tp̄oris incepit a xp̄i natiuitate
scd̄m q̄ dicit ap̄ls ad gal. 4°. At ubi ue-
nit pleītudo tp̄oris misit deus filiū suū
natū ex muliere factū sub lege & c̄.
Itē arguit̄ q̄ adhuc pleītudo g̃re nō sit
data. q̄a sic filius est a p̄re ita sp̄s sc̄us
ab utroq;. status aūt ueteris testamēti corres-
pond& patri. in q̄ intēdebāt p̄ris g̃natio-
nē. filii status noue legis correspond&
filio. in q̄ clare intēdentes sapientie filio
appropriant hunc p̄p̄lm regere. q̄ uidet̄
q̄ futurus sit adhuc alius fructus sp̄ui sc̄o
correspondens. In tp̄ore aūt sp̄ui sc̄o cor-
respondente deb& pleītudo g̃re dari. q̄
& c̄. Sed cont̄ utrūq; predictoꝝ argu-
it̄ p illd̄ quod dicit saluator discipulis
suis in t̄ra. Si. n. non abiero paraclitus
nō ueniet ad uos. Ex quo pat& q̄ an̄
ascensionē xp̄i nō fuit data pleītudo sp̄s
sc̄i. Seq̄. Si aūt abiero mittā eū ad uos.
Ex q̄ pat& q̄ sp̄s sc̄s post ascēsiōem xp̄i
cito a deo fuit datus. R̄nsio circa hāc
q̄stionē. Errauerūt manichei occōne u̅-
boꝝ xp̄i scd̄m q̄ dicit Aug. li. 19° cont̄ Faus-
tū. Loquens. n. xp̄s in hoc capl̄o de ad-
uentu sp̄s sc̄i dixit ap̄lis. Quū autem
uenerit ille sp̄s ueritatis docebit uos oē;
ueritatē. Ap̄li aūt omnē ueritatē non
cog̃uerunt scd̄m q̄ dic̄ ap̄ls ad chorin.
xiii. Ex parte cog̃scim̄ & ex parte
p̄p̄hamus. & io dixerunt aliq̄ q̄ p̄mis-
sio sp̄s sc̄i nō fuit i͞pleta i͞ ap̄lis. sed i͞ ip̄o
Manicheo q̄ fuit posterior ap̄lis & sc̄d;
eos cog̃uit pleītudinē ueritatis. p̄pter

aug.

qđ Manichei ñ recipiunt librū actuū aptoꝝ. quia ibi expsse ponit̃ missio ple-nitudis spūs scī sup aptos ut patet act. pº. Sed dictū istoꝝ Manicheoꝝ patet maīfeste falsū. qȧ Manicheꝰ quē dicūt omnē ueritatē cogᵘuisse ñ solū mlta falsa sed et absurdissima dix. ut patet ītuēti errorē & erroris reprobatiōem a docto ribꝰ. 2º sniaꝝ & 3º. & ī plibꝰ alijs locis. Qđ omitto ꝓpť causa ꝓlixitatis uitan de. & qȧ heresis Manichei & eiꝰ repro-batio sunt satis note. ꝑpť qđ dicendū ꝙ pleītudo spš scī scđm ꝙ promiserat fuit īpleta ī aptīs q̇ fuerūt ipi xp̄o ꝓ-pinquissimi in q° hītat om̄is plenitudo diuinitatis. uerūtm̄ non fuit data ista plenitudo aptīs ante ascensionem xp̄i Cuiꝰ ratio est qȧ ad hoc dat̃ spūs scūs hoībus ut corda eoꝝ trahant̃ sursū ꝑ appetitū celestiū. appetitus at̃ hoīs nō tendit efficaciter ad aliqd ñ illđ app̄ hendat̃ possibile. & iō possibilitas ꝑ-ueniendi ad celestia debuit priꝰ hoībꝰ declarari q̄ daret̃ plenitudo spūs scī. ista at̃ possibilitas fuit declarata ī xp̄i ascensione scđm ꝙ dr̄ Mich. 2º. Añ eos parans iter. & iō plenitudo spūs scī ñ debuit dari ante ascensionē xp̄i. ꝑpť qđ dic̄ ioh. sup. 7. cº. nōdū erat datus sp̄s scs. qȧ nondū fuerat xp̄s glificatꝰ. Scđa rō est ad hoc qȧ sp̄s scūs est amor spūal. & ideo apli pº debuerūt dispoī ꝑ aliquē spūalem amorē ad xp̄m añ q̄ recipent plenitudinem sp̄s scī. talis enī dispositio facta est subtracto amo-re carnali ad ipm̄ q̇ causabat̃ ex p̄ntia corporali ipiꝰ xp̄i cum aptīs. Que p̄ntia subtracta est in eiꝰ ascensiōe. ideo &c. Tercia ratio est ad hoc ꝙ xp̄s ñ dedit spm̄ sanctū in q̄tū hō sed in q̄tū deꝰ. & iō pꝰ debuit declarari eiꝰ diuinitas per ascensionē ad patris equalitatē añ q̄ daret sp̄s scī plenitudinē. Itē ñ debuit

retardari tal' plenitudo ꝑ magnū tp̄s. quia sic iā tactū est decens erat ut ipi q̇ erāt pri mi fundatores ecclie post xp̄m post ipsū in maiori plenitudie hrent spm̄ scm̄. qbꝰ statī iminebat tp̄s p̄dicandi ueritatē euā gelij per orbē uniuersū. tm̄ de pleītudine p̄tātis diuine pleītudo sp̄s scī pot dari in different̃ in qlꝫ tpore. Ad pᵐū dicendū ꝙ plenitudo grē īcepit a xp̄i cōceptiōe. qȧ eiꝰ aīā ex tūc plenitudie grē fuit reple-ta. ueꝝ tm̄ illa pleītudo ñ erat ad alios deriuanda: sed post ascensiōeꝫ .i. glificati-onē xp̄i. ut patet ꝑ predicta. ñ eīm opꝫ ꝙ a pn°. plenitudis tporis det̃ oīs pleni-tudo grē sed scđm ordinatārum ꝓcessuꝫ dispositiōīs diuine. Ad 2m. dicendū ꝙ lex noua successit ueteri sic p̄fectū īperfecto sed ñ est aliꝰ status expectandus p̄fectior statu noue legis. quū noua lex ultimā p̄fectionē possibilē ī uia contineat. & iō ñ est expectanda alia lex ut aliꝰ statꝰ magis correspondens spūi scō q̄ statꝰ no-ue legis. potissime qȧ lex noua ē amoris. Amor at̃ approp̄at̃ spūi scō sic̄ & filio. ꝑpter qđ dicit apls ad romanos. si lex sp̄s uite in xp̄o ihu & c̄. & eo m̄ lex ueteris ñ solū rn̄det pr̄i. sed & filio. in q̄tū fuit ibidem prenūciatus & prefigatus. ꝑpter qđ dicit saluator ioh. 5º. Si crederetis Moisi crederetis forsitā & m̄. de me enī ille scrip sit. Illud .n. qđ adducebant Manichei ꝓ se. quū enī uenerit ille sp̄s ueritatis doce bit uos omnē ueritatē. locutū est exponē-do lr̄am. qȧ cogᵘuerūt omnē ueritatē ad eoꝝ statum decentē. Qꝺ at̃ dicit apls pª ad chorin. xiii. Ex parte cogᵘscimꝰ & c̄. loquit̃ de cognitiōe uie respectu cognitionis patrie. & iō non ualet qȧ apli cogᵘuert ea. q̄ decuit eos scire ꝑ statu uie ut dictū est.

Capitulum. XVI

Hec locutus est ihs. Postq̄ xp̄s confortauit discipulos suos ꝑ doctrine bn̄ficiū hic consequenter consolat̃ eos ꝑ oronis suffragiū

Circa qđ notandū q̄ orō est petitio decē-tiū a deo. scđm Damascenū. 3. li. Et ideo orare n̄ cōueīt x̄ scđm diuinitatē sed mag orari. Quia scđm diuinitatē est eq̄lis deo pr̄i. scđm humanitatē in q̄ est minor patre cōuenit ei orare pro aliis & pro se. diuidr̄ g̊ pn̄s capl̄m in tres partes. q̄a p̊o xp̄s orat pro se. 2°. p apl̄oꝝ collegio ibi. Manifestaui. 3°. p toto fideli pplo. ibi. Non p eis aūt tm̄. Prima in tres. q̄a p̊o p̄mittit suā orōnē. 2°. remouet quandā dubitationē. ibi. hec ē uita eterna. 3°. subiungit exauditionis rōnem. ibi. Ego te clarificaui. Circa p̄mū sciendū q̄ xp̄s n̄ tm̄ orauit ad aliq̄d ip̄e-trādū sed etiā ad dandū nob̄ exemplū orandi. iō sua orō hic describr̄ oportunis circūstantiis disposita. p̊o respectu prece-dentiū. quū dr̄. hec locutus est ih̄s & cet̄. Quia post instructioēm discipl̄oꝝ cōūtit se ad orōnē ad ostendendū q̄ cōplemētū boni opis est a deo req̄rendū. 2°. respectu pn̄tium quū dr̄. & subleuatis oclis ī celū. Inter alias partes corporis dispositio ītior-mentis maxime relucet in oclis. In orōne aūt mens debet eē in deū eleuari. Q̄a scđm Damas. orō est ascensꝰ mentis in deū. & iō ad hoc denotandū saluator orando p̄n-cipalr̄ oculos leuauit ad celū. 3°. respectu sequentiū. Iminente eīm tribulatione debet homo recurrere ad deū. & iō xp̄s ī principio sue orōnis exp̄mit tp̄s sue pas-sionis iminentis. Pater ueīt hora. s. passi-onis mee. Clarifica filium tuū. In passio-ne. n. filiꝰ clarificatus est a patre. p̊o per signa diuinitꝰ ōnsa. q̄ sunt solꝭ obscura-tio terremotus. ueli tēpli scisio & h̄modi. Quibꝰ uisis centurio q̄ erat gentilꝭ dixit. Ve-re filiꝰ dei erat iste. 2°. p passioēm fuit clarificatus in q̄tū p ip̄am meruit corpo-ris g̊iam & exaltationē. Tertio. Quia per hoc ueīt in totiꝰ mūdi noticiā p gentium credulitatē. granū eīm frumenti mortuū gentiū attulit huc multiplicem fructū;

hanc aūt triplicē claritatē petit hic xp̄s. Veꝝ tm̄ q̄a g̊ia filii redundat ī gloriam patris iō subdr̄. ut filiꝰ tuus clarificet te. & n̄ solū redūdat in p̄rem sed ī omes adherentes x̄ per fidē. Quia bonū capi-tis ad membra deriuatr̄. ideo seq̄. Sicut dedisti ei p̄tatē oīs carnis. i. oīs humane n̄e. ut omne qđ dedisti ei p fidē adherē-tē det eis uitā eternā. q̄a p meritū xp̄i habemus in̄itū ad g̊iam quā amisera-mus p Adam. hec est. hic remouet quā-dā dubitationē. Posset. n. aliq̄s credere q̄ ista uita et̄na per eū fidelibꝰ dāda cō-sistit in bonis carnalibus sic dicūt sarra-ceni q̄ expectant in illa uita uolupta-tes carnales & diuitias & consilia. i. p̄-miari scđm q̄ dr̄ in alchorano Macho-meti. que uita scđm ph̄m dr̄ uita pecu-dū. i. ethi°. Pp̄ter qđ ip̄e Auic. hec cōside-rans dixit q̄a pp̄ha quē uocāt Macho-metū p̄mittit eis talē felicitatē in p̄mi-ū quā nisi sapientes n̄ attenderent. Si-milr̄ iudei resurrectionē futuram expectāt ad uitam carnalē & iō felicitatē uite fut̄e credunt cōsistere in bonoꝝ tp̄raliū ple-nitudīe & pacis tr̄quilitate. hoc aūt remo-uet saluator dicens. hec est uita eterna ut cog̊scant te solum deū & quē misisti Ih̄m xp̄m. Vita. n. et̄na siue b̄titudo con-sistit essentialr̄ in aspectu ipius clare di-uinitatis. h̄t tm̄ adiunctam fruitionē q̄ est cōpletiua felicitatis. ex cōsequenti ū consistit in aspectu humanitatis xp̄i que est instrumentū diuinitatis nos in-ducens ad b̄titudinē p̄ncipalē. B̄titudo enī hoīs coniūctio est ad ultimū & bonū optimū. & iō nō pt̄ consistere ī cōiūctio-ne ad aliq̄d tp̄orale bonū uel corporale ut dicūt iudei sarraceni & iudei. sed in adeptione ipiꝰ premii & sūmi boni per aptā uisionē & fruitionē. Consideran-dū etiā q̄ quū dicit filiꝰ loquens ad pa-trē hec est uita et̄na ut cog̊scant te solū

deū. p hoc nō hetur qd solꝰ pr̄ sit ds. & filiꝰ sit creatā ut dicebat Arrius. Quia hec dictio exclusiua solū nō determinat li/te/ ut sit sensus qd solus pater sit deꝰ: sed determinat li/deū. & est sensus qd illa est sola diuinitas uera q̄ est in patre. & sic ab ea nō excludit̄ filiꝰ imo mag̃ includit̄. Quia una est diuinitas in utroq;. sed excludit̄ uera diuinitas ab ijs q̄ a gentilibus colebant̄. s. Ioue & Satn̄o & consilibus. Dato et̄ qd hec dictio solū detminet / li/ te/ ut sit sensus qd solus pr̄ sit deus / non tn̄ p hoc excluditur filiꝰ a diuinitate sed magis includit̄. & iō qr̄ scdm̄ phm̄ solus idem est qd̄ non cū alio. tm̄m excludit illud qd̄ alienitatē dicit. Filiꝰ aūt nō est aliꝰ a patre in eēntia sed tm̄ in psona. et iō qn̄ hec dictio solꝰ addit̄ uni persone respectu termini essential̄ sic est ī ppōito nō excludit aliam psonā sed magis includit. & hoc patet p auctēm saluatoris Mat. xi. ubi dicit. Nemo nouit filiū n̄ pat̄. neq; patrē q̄s nouit n̄ filiꝰ. Si. n. hec dictio exclusiua addita uni psone respectu t̄mini essential̄ excluderet aliam seqret̄ qd pr̄ nō cog̃sceret se [sed filiꝰ tm̄ nec filius cognosceret se.] sed patrē tm̄. qd̄ est absurdū dicere. Ego te clarificaui. hic subdit rōnē q̄re sua orō debebat exaudiri. uidel; qr̄ fuit pfecte obediens deo patri carnē assumendo & ueritatem fidei in t̄ris hoīes docendo. & hoc est qd̄ dicit. Ego clarificaui te sup t̄ram. i. non solū est exaudibilꝰ ppr̄ predicta. sed etiā qr̄ ad cōsumationē misterij sue īcarnationis mortē constant̄ sustinebat. iō seqtur opus consumaui quod dedisti m̄ ut faciā. [dicit consūmaui] Quia iā eiꝰ passio erat parata: dixit consumatū est ut hr̄ ioh̄. xix. cap̄. Nunc clarifica me pat̄ apud temetipm̄. claritate quā habui priusq̄ mundꝰ esset. Apd̄ te. i. illiꝰ glīe quā habeo eternalr̄ tecu; scdm̄ diuinitatē. fac participem naturā mortalē quā assumpsi ppr̄ hoīū salute;

Maifestaui. Conr̄ orat p collegio aplorū & diuidr̄ in duas partes. Quia pō ondit qd debeat p eis depcari. 2º. format orōnē suā deuote. ibi. Pater scē. Circa pmū poit. 4or. rationes ad ostendendū qd debebat p aplis depcari. Prima accipit̄ ex parte ipiꝰ x̄ quia eoꝝ erat magist̄ & ipi eiꝰ discipli. Bonus aūt magr̄ debet zelare p suis discipulis & eos dirigere. & hoc est qd̄ seq̄. Maifestaui nomē tuū hoībꝰ quos dedisti m̄ de mūdo. qr̄ apli fuerūt spālr̄ cōiuncti ipi x̄po. Tui erant. Scdm̄ eternā predestinationē. & m̄ eos dedisti. Vocando tporal̄r ad fidē & ad aplicā dignitatē. De mūdo. qr̄ an̄ uocationē suā apli erant mūdiales uiuentes sicut ceteri hoīes. Secūda ratio accipit̄ ex parte aploꝝ q̄ fuerunt x̄po obedientes. & hoc est qd̄ dr̄. & sermonē tuū seruauert. corde. s. et opere. Et nūc cog̃uert qr̄ oīa q̄ dedisti m̄ a te sunt. i. a te pcedunt. & uerba que dedisti m̄ dedi eis. Quia a pleītudīe scīe x̄ facta est redundantia ī aplis. & ipi acceperunt doctrinā x̄ recipiendo & cog̃uert uere quia a te exiui. hoc. n. cog̃uerūt p doctrinā x̄ & miraclā. Veꝝ tn̄ quia tal̄ cognitio fidei est: iō subdr̄. & crediderunt quia tu me misisti. Tercia ratio accipitur ex parte custodie x̄ cui apli erant spālit̄ comisti. & hoc est qd̄ dr̄. Ego pro eis rogo n̄ p mūdo. Hoc dicit qr̄ efficacia sue orōis tm̄m se extendit ad electos q̄uis eim sic sit efficax p omibus. tn̄ mali ponūt īpedimentū ne sint participes ipiꝰ. & iō sbdit̄. Sed pro eis q̄s dedisti m̄ rogo. q̄ ad efficaciā. qr̄ tui sunt. scdm̄ etnā predestinationem. Et oīa mea tua sunt. qr̄ ppr̄ īsepabilē unionē humanitatis & diuinitatis in x̄po fit idiomatū cōicatio. attribuēdo ea que sūt hoīs ipi x̄ deo. & ecōūso. Sic enī demonstrato x̄ hec ppositio est uera. iste homo creauit stellas. ita ista est uera deꝰ mortal̄ est. qr̄ ppter unitatē suppositi omnia q̄ sunt dei cōicant̄ hoī & econūso m̄ pdco

& clarificatus sũ in eis. hoc dicit q̇a apl̄i
gl̄iam ei9 iã parti cog̊scebãt & de ppinq̊
plus cog̊sciturí erant. Quarta ratio accipi
ex necessitate iminẽte apl̄is. q̇a xp̄s cito
recessurus erat ab eis: cui9 corporali p̄ntia
erãt confortati. & iõ p tũc indigebãt sp̄ali
oĩo deo patrẽ p orõnẽ xp̄i recomẽdari. &
hoc est qđ dr̄. & iã non sũ ĩ mũdo. i. sũ ĩ
ppinq̊ recessu ab eis. & hi ĩ mũdo sũt. re
manentes ĩ tribulatiõib9 mũdanis. & ego
a te uenio. q.d. Proptẽ hoc p eis oro. Pater
sc̄e. Positis rõnibus quibus deb& p eis o
rare: hic conr̄ cõformat suã orõnẽ & diui
dit̃ in duas p̄tes. Quia p̊ orat eis cõseruatiõẽ;
a malo. 2°. pfectionẽ in bono. ibi. Sc̄ifica
eos. Dicit ḡ p̊ sic. Pat̃ sc̄e serua eos ĩ nõĩe
tuo. i. in fide & cõfessione nõĩs tui. Quos
m̄ dedisti. Per sp̄alem amiciciã eos m̄ con
iunge. Ut sint unũ sicut & nos. i. sit uni
ti p caritatẽ sicut nos sum9 unũ p natũam.
ita q̧ li sicut nõ ĩportat eq̄litatẽ sed quã
dã imitationẽ longinquã. ut allegat conr̄
apl̄oꝝ nēcitatẽ respectu hui9 cõseruatiõis
diuine. d. Quũ essem cũ eis. p̄ntia corpora
li. Ego seruabam eos in nõĩe tuo q̄s dedis
ti m̄. ego custodiui firmiter & secure. &
nemo ex eis perijt. nisi fili9 pditiõis. hoc
dicit q̇a sua pditio ñ fuit ex defectu cus
todie x̄ sed ex malicia sua. sic aliq̄s dr̄
fili9 mortis. eo q̧ facit aliq̄d dignũ morte
ut scriptura ĩpleat̃. li ut tenetur hic cõ
secutiue: q̇a p pditionẽ iude secuta est
ĩpletio sc̄pt̄e que de hoc loq̄. ps. xcviii.
ut sup̄ allegatũ est in hoc cap̊. Nũc autẽ
ad te ueĩo post mortẽ meã. & hec loq̄r ĩ
mũdo. hoc dicit ppr̄ hoc q̧ ex dictis ei9
aliq̄ possent credere q̧ ñ h̄ret p̄tatẽ custo
diendi eos in absentia sicut ĩ p̄ntia. iõ hoc
remou& dicens. hec loq̄r in mũdo. s. exis
tens p̄ntia corporali. ac si dicat. sic loquor
ñ ppr̄ defectũ ũtutis sed ad oñdendũ ueri
tatem humane nature eis cõpaties. iõ sub
ditur. Ut habeant gaudiũ meũ ĩpletũ ĩ
semetipsis. Gaudiũ at̃ x̄ est de unione
humãitatis ad diuinitatẽ. p quã illa hu
mãitas h̄t gr̄e et gl̄ie pleĩtudinẽ. ut sup̄
dictũ est cap̊. i°. Ad hoc at̃ erat intentio
x̄ orantis ut apl̄i ueñrent ad gl̄iam uere
fruitiõis in q̊ aperte uidet̃ ĩ x̄ unionem
humãitatis & diuinitatis. Alia rõ q̄re
apl̄i indigebant a deo sp̄ali cõseruat̃ est.
q̇a erãt iudeis odiosi ppr̄ doctrinã xp̄i. &
hoc allegat saluator d. Ego dedi eis ser
monẽ tuũ custodiendũ & predicandũ.
Mũdus eos odio habuit. quia ñ sũ de mũ
do. ad affectionẽ lic& eẽm q̄tũ ad corpo
ralẽ p̄ntiam. iõ nõ rogo ut tollas eos de
mũdo. q̇a ñ expedit saluti fideliũ doñ
fides fuerit publicata p totũ mũdũ. Sed
ut serues eos a malo & c̃. Dando eis cõstã
tiã ĩ tribulatiõib9 iminentib9 de p̄xĩo.
Sc̄ifica eos. hic conr̄ orat apl̄is pfectionẽ
ĩ bono. d. Sc̄ifica eos. i. cõfirma. Sc̄m. n.
uno m̊ sig̊ficat idẽ qđ firmatũ in uerita
te. s. fidei catholice. Sicut sermo tu9 ue
ritas est. i. doctrina mea quã dedi eis. q̄
etiã tua est. sicut sup̄ dictũ est cap̄to. 7.
illa at̃ confirmatio apl̄oꝝ facta est a deo
p̄re q̄ñ in die pent̃. misit eis sp̄m sanctũ.
& nēcitas hui9 cõfirmatiõis subdr̄ quũ
dr̄: Sic tu me misisti ĩ mũdũ. ad ueritatẽ
salutis et̃ne: dicendũ & docendũ. Et ego
misi eos ĩ mũdũ ad hanc doctrinã ubiq;
p̄dicandũ. & notandũ q̧ dicit. Misi. i.
mittã loquendo de fut̃o p modũ p̄teriti
ppr̄ certitudinẽ euentus futĩ. Q̇a apl̄i ñ
sũt missi ad p̄dicandũ p mundũ ñ post
acceptionẽ sp̄s sc̄i. lic& añ missi fuissent
ad p̄dicandũ ĩ ciuitatib9 iudee tm̄. Et ego
p eis sc̄ifico me ip̄m. i. sacrificiũ in cruce
offero tibi acceptũ. Ut sint ip̄i sc̄ificati
ĩ ueritate. Sicut. n. uetus testamẽtũ per
sanguinis effusionẽ cõfirmatũ est: sic cõ
firmatio noui testamenti est p effusiõẽ
sang̊nis x̄. ut oñdit apl̄s ad hebr. ix. Nõ
p eis. hic conr̄ saluator orat p fideli p̊p̊

& diuidit in duas partes. Qa p̄o orat eis cō
secutionē gr̄e. 2°. gł̄ie. ibi. Pater q̄s dedisti.
Dicat g° p̄mo sic. Non p istis at̄ rogo tm̄ sed
& p eis q̄ credituri sūt p u̾bū eo₄ ī me. Vt
omnes unū sint. ī unitate caritatis. In q̄
unione cōsistit pfectio x̄ane religiōis
qa p hoc membra ecc̄lie cōiungunt ad
īuicē capiti. hōi x̄po & ulti° ipī deo. qa
q̄ adheret deo unus sp̄s est. ut dr̄ p̄a ad
chor. vi. & sic p cons̄ p̄mū p̄ncipiū qd̄
est deus cōiungi hōi q̄ est q̄dām oīs crea-
tā. Sic̄ tu pater in me & ego ī te & ipī
ī nob̄ unū sīt. nō est ibi unitas eq̄litatis
sed cuiusdā imitatiōis qa x̄ hōis & dei
est unitas psōal̄ alio₄ at̄ hoīū cum deo
est unitas caritatis. Vt mūdus credat qa
tu me misisti. hoc addit qa ex magna
caritate & unitate que fuit ī p̄mitiua
ecc̄lia multi cōuersi sūt ad unitatē fidei
ut h̄r act̄. 2°. & 4°. & qa ꝑpr predicta
posset aliq̄s credere q̄ filius nō eēt causa
pfectiōis apl'o₄ sic̄ & p̄r. iō hoc remouet
dicens. Ego claritatē quā dedisti m̄ dedi
eis. Qa potestas miraclo₄ p quā declarata
est diuinitas x̄ data est apl'is a x̄po. ut
patet luc̄. xviii. & Mat̄. x̄. tm̄ al̄r dedit
eis ptatē q̄ ipse habuit. qa x̄ps uirtute
ꝑpa miracla fecit. apl'i û nō ꝑpria u̾tute
sed x̄ miracla faciebant. qa ī miraculis
faciendis nomen x̄ inuocabant. Vt sint
unū sicut & nos unū sumus. i. ut sint
ī uera caritate ecc̄lie absq; scismate. Ego
ī eq̄. eis & tu ī me. ut sint cōsumati in
unū qa p humāitatē ad deū unio facta
est totius creature ut predictū est. & co-
gnoscat mūdus qa tu me misisti. & dile-
xisti eos sicut me dilexisti. p opera eni
miraclo₄ ab apl'is facta adductus est mū
dus ad fidei ueritatē & cog̃uit diuinita-
tē x̄pi & familiaritatē siue amicitiā dei
ad apl'os. quibus aderat diuina uirtus ī
operib; miraclosis. Pater quos dedisti m̄.
Hic orat. per uerā fidē. hic orat fideli pp. ad

pfectionē gł̄ie. d. Pat̄ q̄s dedisti m̄. p ue-
rā fidē. uolo & oro & desidero. Vt ubi sū
ego ibi sint mecū. i. in et̄na bt̄itudīe ī qua
iā erat x̄ps actualr̄ q̄tū ad aīam que est
pars p̄ncipalior hoīs. Vt uideant clarita
tē meā quā dedisti m̄. i. diuinitatē meā.
ut alr̄ claritatē corporis mei glorificādi.
qa utrāq; claritatē h̄t filius a p̄re. unā et̄
nalr̄ aliā ex tpore. Quia dilexisti me
an̄ mūdi cōstitutionē. hoc patet q̄tū ad
x̄pi diuinitatē. Silr̄ q̄tū ad humanitatē
in q̄tū deus p̄r et̄nalr̄ predestinauit ipm̄
ad hanc gł̄iam & exaltationē. & conr
ondit saluator q̄ sua orō sit exaudibilis.
d. Pater iuste, mūdus nō te cog̃uit. licet
eni ph̄i deū cognouerunt q̄tum ad eēntie
unitatē, nō tm̄ q̄tū ad psonalē distinctio
nē. & iō nō cog̃uerunt, ꝑp̄e loquendo deū
patrē. Simil̄r iudei licet de hoc habuert̄
aliq̄lē cogñiōnē p sc̄ptās ꝑpha₄ loq̄ntes
de distinctiōe psōali in diuinis. illa tamē
fuit in eis obscurata ex inuidia & odio
ad x̄pm̄ ut supra dictū est. & iō nō cog̃ue-
runt deū patrē, tn̄ large loquendo de pat̄
nitate in q̄tū deus est pater omīū p creati
onē. Ego autē te cognoui. q̄re in q̄tū ds̄
cog̃scit patrē noticia cōprehensiōis. & ī q̄tū
homo plenius cog̃scit q̄ aliq̄s angl̄s q̄tūcū
q; beatus. & hi cog̃uerūt qa me misisti.
Qa apl'i p doctrinam x̄ & miracla h̄uert̄
noticiā q̄ ipse esset missus p salute mūdi.
& notū feci eis nomē tuū. i. nomē pater
nitatis ꝑpe dicte in diuinis. & p cons̄ totius
t̄nitatis. qa cognita una psona & alie co-
gnoscunt. illud eni nomē sūme t̄nitatis
qd̄ erat aliis ignotū ut predictū est, p doct̄-
nā x̄ fuit apl'is reuelatū. & notū faciā.
Qa p resurrectiōem x̄ q̄n aperuit apl'is se-
sū ut intelligerent scripturas; & post missio-
nē sp̄s sc̄i apostoli pleni° cog̃uert̄ misteriū
t̄nitatis. Vt dilectio qua dilexisti me sit
ī ipis. Sp̄us sc̄us qui est amor p̄ris & filij.
& ego in ipis. Quia p grām sp̄us sc̄i facti

sunt teplū & habitaclm x̄. Capitulū deci
HEC QVVM DI mū xviii
xisset ihs. Hic incipit euāglista
describere xpi passionē & mortē.
ipa aūte fuit a iudeis inchoata & p gētiles
consumata. scdm qp xps predixerat. Mat.
20. filius hoīs tradet pncipibꝰ sacerdotuꝫ
& scribis & cōdemnabūt eū morte. & tra
dent eū gentibus ad illudendū & flagellā
dū & crucifigendū. & io euāglista pō ostē
dit qp xps a iudeis sit passus. 2°. qp a gēti
libꝰ. xix. cā. Tunc ḡ apprehendit. Prima
ī tres. quia pō describit euanglista qlr x̄
a ministris iudeoꝝ fuit captꝰ. 2°. qlr a mi
nistris pōtificibꝰ traditus. ibi. cohors quoqꝫ.
3°. qlr a pōtificibꝰ corā pilato accusatus. ibi.
Adducūt ḡ. Circa pmū euāglista tā describit
pō describit pditiōis locū. 2°. pditiōis appa
ratū. ibi. Iudas ḡ. 3°. animū x̄ ad suscitādū
pparatū. ibi. Ihs itaqꝫ sciens. Circa pmū sci
endū qp xps exiuit ad locū ext ciuitatē
ad quē sciebat uentum proditorē. ut ostē
deret se uoluntarie subire mortē. & hoc
est qd dr. hec quū dixisset ihs egressꝰ est
cū discipulis trans torrentē cedron. Nomen
est torrentis inter ciuitatē ihrlm & mōtē
Oliueti p uallē iosaphat que est ītclusa.
Ubi erat ortus. Et sic erat locus clausus cō
ueniens ad capiendū xpm ex tbꝰ. pō qa
erat a ciuitate remotus. & ipi qrebāt ipꝫ
cape sine strepitu tbarū ut hr Mat. xx.
2°. qa erat clausꝰ. 3°. qa pditori cognitus. Iu
das ḡ. hic describr pditoris apparatus. qa
Iudas de tribꝰ se muniuit. pō de magna so
cietate & forti armata. io dr. Quū accepis
set cohortē. s. militū a preside assignatā
ut si multitudo ppli supueniret nō auderet
īpedire eiꝰ pditionē ppr iusticie publice
timorē. & a pontificibꝰ & phariseis minis
tros. ut sic hret fulcimentū ab utraqꝫ curia
s. pontificis & īpatoris. 2°. muniuit se Iu
das de lumine contr noctis tenebras. Quod
notatr quū dr. Uenit ergo illuc cū laternis
& facibus. & c̄. 3°. muniuit se de armis. si
aliqi uellent eiꝰ pditiōi resistere. io sbdr.
& armis. Ihs itaqꝫ. hic ondit pmptitu
do x̄ ad patiendū. & hoc ondit qp xpus ꝫ
se nō occultauit. 2°. qa defensionē phibu
it ibi. Simon ḡ. In pa ḡ parte dr sic. Ihs
itaqꝫ sciens oīa que uentā sunt sup eum
pcessit & dixit. quē qritis. ex quo patet
maīfeste qp sua uoluntate captꝰ est. qa
quū sciret oīa futā ut sup declaratū fu
it pō cā. nō se occultauit sed magis qrē
tibus eū obuiā iuit. Rnderūt. ihm Na
zarenū. Dicit eis. ego sū. Utute eni diui
nitatis factū est ut uenientes ad capien
dū eū pō n cogscerent. et suis discipli q
uenerat ad tradendū eū. Un subdr. Sta
bat at Iudas q tradebat eū cū ipis. ut per
hoc. 2°. ostenderet qp de uoluntate sua cape
r. qa ex q erat eis incognitꝰ potat ab eis
recede. & n solū potuit hoc p pdicta sed
et maīfestiꝰ p hoc qd subdr. Ut ḡ dix eis
ego sū abierunt retrsū & ceciderūt ī trā.
Si n. uno ūbo omnes eos pstrauit. de fa
cili poterat ab eis recedere & euadē. Omia
eīꝫ ista facta sunt ex diuina ordinatiōe
ut declararet ūtꝰ diuinitatis eiꝰ predicta
sic fragilitas humāitatis p captionē eiꝰ se
quētē et passionē. Iterꝝ introgauit eos. et
Quē queritis. hoc fuit facto interuallo
a prima ītrogatiōe. qa qdiu iacuert pstr
ti n mouit se de illo loco. ut magis decla
raret uoluntaria sua passio. Illi at dixert
ihm Nazarenū. Non eni cogscere eū pote
rant nec cape donec ipse uellet. Ppter hoc
subdr. Dixi uobꝭ quia ego sū. & tūc habu
erūt eiꝰ noticiā & capiendi eū licentiam.
Ppt qd seqr. Si ḡ me qritis sinite hos abire.
q. d. Do uobꝭ ptatē me capiendi. meis tamē
discipulis nihil mali faciatis. ut ipleret ser
mo quē dixit cap pcedenti. qa qs dedisti
m nō pdidi ex eis quenqꝫ. istud tn uerbū
dixerat ihs nō tn de salute spuali suoꝝ
discipłoꝝ qd patet ex hoc qd Iude excep

quedā q̄ perditus est spūal̄r & corporal̄r
Qā ex desperatiōe se suspēdit. & iō euan
gl̄ista hic applicans uerbū predictū ad p
ditionē corporalē nō discedit ab intētiōe
l̄re. Simō g̃. hic ondr̄ pmptitudo xp̄i ad
patiendū ex hoc q̄ defensionē prohibuit
& hoc est qđ dr̄. Simon g̃ petrus h̄ns gla
diū eduxit eū. Dicit hic aliq̄ q̄ discipli
emerāt gladios de p̄cepto dn̄i sc̄dm q̄ dr̄
luc. xxi. ū dicit̄ sic. q̄ nō h̄t uendat tuni
cā suā & emat gladiū. sed hoc nō est ueri
simile. qā ibidem subdit̄. Apl̄i statī rn̄de
rūt. ecce duo gladij hic. & xp̄s dix̄ suffi
cit. Ex q̄ patet q̄ añ illos gladios h̄ebāt.
Dicendū igr̄ q̄ apl̄i fuerunt piscatores. ī
piscatione tn̄ oportet aliq̄n retia cū paxil
lis affigere & cū p̄ticis nauiculas dirigere
& iō in talib; & cōsilib; usus magnoꝝ
cultelloꝝ est necessariꝰ. & p̄babile est
q̄ aliq̄ de apl̄is illos cultellos sibi retinue
rūt ad scindendū cibaria. unde & cū ill̄
carnes agni pascal̄ cōsiderant. Petrꝰ aut̄
unū de ill̄ retinuerat apđ se qā erat mag̃
pmptus ad defensionē sui mag̃ri q̄ alij.
& p̄cussit seruū pontificis qui magis de
p̄pe se ingerebat ad xp̄m capiendum. &
abscidit auriculā eiꝰ dexterā. credidit eū
magis ledere. sed diuina p̄ordinatiōe ictū
declinauit. Erat enī nomē seruo Malcus.
hoc ondit euangl̄ista ad ostendendū cer
titudinē rei geste exp̄mendo p̄p̄a nomīa.
Dixit ih̄s petro. mitte gladiū tuū ī uagiā.
q. d. noli hoc uti p defensiōe mea. & sub
dit causā. Calicē quē dedit m̄ pat̄ nō uis
bibā illum. q. d. passionē quā ordinauī p̄r
celestis ad salutē humani generis debeo
patient̄ tolerare. & iō nō est locus defēsio
nis & resistentie sed magis patientie. Co
hors quoq; s. militū & tribunus. hic ostē
dit̄ qualr̄ xp̄us a ministris apprehensus
pontificib; p̄ntat̄. & diuidr̄ in duas partē
Primo describit̄ ipsius Anne. 2°. Cayphe. ibi
& misit eū Annas. pā in duas. qā p̄o p̄oit̄
xp̄i p̄ntatio. 2°. eiꝰ examinatio. ibi. Pōtifex
g̃. Prima adhuc in duas. qā p̄o describit̄
p̄ntatio. 2°. incidentalr̄ p̄oit̄ pā pet̄ negatio.
ibi. Seq̄bat̄ aut̄. Dixit igitur p̄o sic. Cohors
q̄q;. s. militū. et tribunus. q̄ eis p̄erat. &
isti erant gentiles. & ministri iudeorum.
isti erant iudei. & cōprehenderunt ih̄m.
Ex q̄ patet obstinatio eoꝝ. qā nō fuerūt
auersi a suo malo p̄posito uisis p̄dictis sig̃s
sed magis attribuebant eiꝰ artib; magicis.
Et ligauerūt eū q̄i morte dignū. illi enī
q̄ reputabant̄ morte digni iudicibus p̄
sentabant̄ ligati. & adduxerunt eū ad
Annā p̄mū. i. p̄o. cuius causa subdr̄. Erat
enī socer Cayphe. Qā eundo ad domum
Cayphe h̄uerunt trāsire añ domū istius
Anne. iō intrauerunt domū eiꝰ p̄p̄r ip̄iꝰ
reuerentiā. Alia etiā ratio fuit. qā ponti
ficatus tūc singlis annis uendebat̄. & isti
duo. s. Annas & Cayphas q̄i alternatim
erant pōtifices. p̄p̄t̄ qđ q̄i pōtifex h̄ebat̄
et qā anno p̄cedenti fuerat. 3. rō est. ut xp̄
corā iudicib; plib; cōdemnatꝰ uideret̄
magis dignus morte. Qui erat pōtifex
anni illiꝰ & c̄. ista sunt exposita sup̄ cā.
xi°. Seq̄bat̄. hic pōitur pā petri negatio
quā dr̄. Sequebat̄ ih̄m Simon Petrus. & aliꝰ
discipl̄s. s. iohannes. licet enī & isti sic et
alij p̄o fugissent. tn̄ postea secuti st̄ xp̄m
qā feruentiores alijs erant. Discipl̄s aūte
ille erat notus pontifici. Dicunt aliqui q̄
iohn̄s erat peritus in lege. & p̄p̄r hoc ha
bebat noticiā cū pontifice. Sed hoc nō est
uerisile. qā piscator erat & de naui a xp̄o
uocatus fuerat ut h̄r Mat̄. 4°. Vn̄ dic̄ ihero. (marg.: .i. hero.)
ī ep̄la ad paulinū. iohs rusticus piscator
īdoctus & c̄. & iō alia fuit causa sue noti
cie cū pōtifice. qā forte missꝰ a patre suo
pluries portauerat pisces ad domū ponti
ficis. uel forte qā aliq̄s de cognatione eiꝰ
ibidē seruiebat. uel alia aliqua causa. & ī
troiuit cū ih̄ū in atriū pōtificis p̄p̄r noti
ciā p̄missā p̄missus est intrare. Petrus aūte

stabat ad ostiū foris. tanq̄ icognitus. tn̄ p
iohēnem dimissus est itrare. Dixit ergo petro
ancilla hostiaria. nūquid & tu es ex discipu
lis istius hoīs :~ q. d. uidet̄ q̄ sic. Vidit eū
timide intrātē. & sic huit de eo suspicio
nē. Dixit ille non sū. ex quo pat& fragilitas
Pet̄ q̄ ita cito negauit. & ad uocē unius mu
lieris q̄ nō loq̄bat̄ acriter. nō enī dicebat
es tu de familia istius pditoris ut̄ aliquid
huiusmōi. sed hoīs istius. q̄i cōpassiue loquē
do. Stabant aūt serui & ministri ad prunas
q̄a frigus erat. sic sol& ēē in Martio post
mediam noctē. Pontifex uō. hic pōit̄ xpi
examinatio. & diuidit̄ in tres partes. q̄a
pō ponit̄ dicta examinatio. 2°. xpi rn̄sio
ibi. Dixit ei ihs. 3°. responsiōis reprobatio
ibi. hec quū dixiss&. Circa pm̄ū sciēdū q̄
xps reputabat̄ a iudeis hoīum seductor
et doctor false doctrine. iō examinatus
fuit de utroq;. & hoc est qd̄ dr̄. Pontifex
ergo introgauit ihm. Dr̄ hic annas pōtifex
nō q̄a tunc ess& actu. sed q̄a an̄ fuerat. &
q̄a socer pontificis. ut dictū est de discip̄lis
suis. ut uider& si poss& eū deprehēdere
q̄a fuissent ab eo seducti. & de doctina ei⁹
ad uidendū si poss& inuenire falsitatē ut̄
calumniā. ut aliq̄d dictū cont̄ legē. Rn̄
dit ei ihs. hic ponit̄ xpi respōsio. De dis
cip̄lis aūt suis nihil boni potuit pro tunc
rn̄dere. q̄a pncipaliorē inter eos statū au
dierat ipm̄ in sua p̄ntia negasse. sed de
doctrina sua rn̄dit ondēs q̄ nō erat mala ut̄ sus
pecta sed sana. qd̄ declarat ex duobus. pō
ex loco quū dr̄. Ego palā locutus sū in
mundo & c̄. Doctrina aūt suspecta ī angu
lis & latebris docet̄. nō in loco publico &
sacro. 2°. ex auditorū testimoīo. d. Intro
ga eos q̄ audierūt et c̄. q. d. paratus sum
testimonio eo⁊ subire. qd̄ est magis cre
dibile q̄ dictū tuū. hec quū dixiss&. hic
ponit̄ huius respōsiōis reprobatio. & hoc
dupl̄r. pō p factū quū dr̄. Vnus ministro
⁊ dedit alapā ihu. 2°. p ūbū quū subdit.

Sic rn̄des pontifici :~ Ille enī minist̄ sce
leris accepit responsionē ihu q̄i notass&
pōtificē de stulta introgatiōe. Rn̄dit
ihs humil̄r ueritatē ondendo. Si male
locutus sū testimoniū phibe de malo. i.
potes phibere & nō me iniuste pcutere.
Sed uidet̄ q̄ hoc fecerit xps cōtra doct̄i
nā suā Mat̄. v°. ubi dicit. Si q̄s pcusserit
te ī maxillā dexterā prebe ei & alteram.
ipse aūt nō fecit sed magis pcutientē se cor
rexit. hic dicendū q̄ hoc preceptū & plr̄a
alia q̄ ibi ponunt̄ nō dant̄ absolute sed;
q̄ dicit Aug⁹. sed magis scd̄m pparatiōe;
animi. q̄a hō debet hr̄e animū pparatū
ad hoc faciendū: ubi uider& hoc expedi
re ad honorē dei & utilitatē ecclie. alr̄
aūt nō. imo aliqn̄ expedit iniuriantibus
rn̄dere ad ipo⁊ & aliorū instructionē
sic fecit hic xps. & aliqn̄ in facto resistē
ne det̄ occasio mat̄ male faciendi. & misit.
hic ondr̄ qualr̄ xps p̄ntatus est Caiphe
& diuidr̄ in duas partes. q̄a pō describr̄
p̄ntatio. 2°. subdr̄. 2ª. petri negatio. ibi.
Erat aūt. In p̄a ergo parte dr̄ sic. Misit eū;
Annas ligatum: q̄i morte dignū & iā
corā eo cōdemnatū. ad Caypham pōtificē.
q̄a ad ipm̄ ptinebat pncipal̄r xpi exami
natio. tn̄ ut uideret̄ xpus mag̃ morte di
gnus q̄ fuiss& corā iudicibus plibus cōdem
natus hoc factū est. Sciendū tn̄ q̄ iohēs
hoc tac& q̄lr Cayphas eū examinauit. &
qualr̄ ihs in domo eius illusus fuit. q̄a alij
euanglīste hoc sufficienter expresserant.
Erat aut̄. hic reditur euangelista ad nar
randū de negatione pet̄. & ideo eadem
ūba q̄ dixerat in fine p̄e negatiōis reassu
mit. d. Erat aut̄ Simon Petrus stans &
calefaciens se. Ille enī q̄ narrat historia;
aliquā qn̄ occurrūt aliq̄ incidentia narrā
da itrūpit pncipale ad illud incidēs nar
randū. quo facto reditit̄ ad ppositū. istud
facit hic iohēs. ut dictū est. Dixerunt ergo
s. ministri ad ignē stantes. Nūquid tu ex

·huius passionis cā; plene assigt̄ hic p cirillu; ·iste fuit q̄ dixerat ·nūq̄· hō sic locutus ē ·10· 7°· q̄ facto pg̃ tn̄ deti negauit·

·hic cirillus p petrum pie excusat·

discipulis eius es? q.d. sic. quia uidebat eum
timidum & pauidum. Negauit ille & di
xit. Non sum. De ista secunda negatione petri
uidetur Mat. contradicere iohanni. Primo quoad
personam. quia dixit ipsum .2°. ad uocem alterius
ancille. Mat. xxvi. iohannes autem hic dicit
quod fuit ad uocem ministrorum ad ignem stan
tium. 2°. quoad locum. quia Mat. dicit quod .2°.
negauit in exitu ianue. hic autem dicitur quod stans
ad ignem. Propter quod sciendum quod principalis inten
tio euangelistarum erat exprimere trinam petri
negationem. & in hoc omnes conueniunt. de per
sonis autem accusantibus seu de negationis lo
co non erat principalis intentio. & probabile
est quod multi ad uerba petri concurrebant circa
eum & consilia uerba dicebant improperando ei
magistrum suum. & ideo unus euangelistarum ex
primit unam personam accusantem & alius aliam.
et uterque dicit uerum. unde secundum ueritatem his
torie uidetur quod prima negatio facta fuit ad
uocem ancille ostiarie petro domum intran
te. 2a autem negatio facta est in domo. quia
post primam negationem Petrus timuit inter
iudeos diu stare. propter quod uoluit exire. &
tunc alia ancilla uidens eum timidum accusa
uit eum. & simul ad hoc concurrerunt illi qui ad
ignem stabant. & idem dicebant cum illa an
cilla. propter quod Matheus dicit quod ad uocem
ancille alterius negauit. iohannes autem ministros
& concitantes exprimit. Item Matheus di
cit quod negauit ipso exeunte ianuam. i. uo
lente exire. & ad hoc se preparante propter
timorem ut predictum est. quia adhuc erat tunc
in domo nec ab igne longe recesserat. ideo
dicit iohannes quod prope ignem facta est illa negatio.
Tertia autem negatio facta est multis eum accu
santibus et consentientibus propter predicta. tamen
inter illos erat principalis unus seruus pontifi
cis. propter quod iohannes illum exprimit tacendo de
aliis. Dixit unus ex seruis pontificis cog
natus eius cuius Petrus absciderat auriculam
& ideo arctius eum ceteris accusabat. in accusa
tionis sue assertione adducit factum prece
dens. d. Nonne ego te uidi in orto cum illo?
q.d. sic. Iterum ergo negauit. Aliqui autem uolentes
excusare petrum dicunt quod non negauit xpistum
ex timore mortis sed ex amore nolens ab
eo separari. sed semper cum eo sequi. sciebat enim quod si di
ceret se esse discipulum statim ab eo separaretur.
sed contra hoc sunt uerba domini supra posita cap.
xiii. ubi exprobrauit petro animam tuam
pro me pones? quod fuit negatiuum dictum. sicut
fuit supra expositum. & ideo patet quod petrus ne
gauit timens animam suam exponere periculo. & sta
tim gallus cantauit. s. secunda uice. quia post
primam negationem semel cantauit gallus. sed
Petrus timore turbatus non percepit. secundum quod fu
it expositum Mat. xxvi. Adducunt ergo.
hic ostenditur qualiter xpistus a iudeis coram pilato
accusatur. & diuiditur in tres partes. quia primo
describitur christi presentatio. 2°. presentati examina
tio. ibi. Exiuit ergo. 3°. innocentie christi decla
ratio. ibi. Et cum hec dixisset. In prima parte
dicitur sic. Adducunt ergo ihesum a Caypha ad pre
torium. s. de domo Cayphe pontificis ad do
mum Pilati presidis ad quem pertinebat iudi
cium in causa sanguinis. & locus ubi iudica
batur pretorium uocabatur. Aliqui autem hic
male habent ad Caypham. quia in domo Cayphe
erat xpistus. nullus autem adducitur ad locum in quo
est. propterea iohannes scripsit in greco hoc euangeli
um. & ideo pro ueritate habenda huius textus recurren
dum est ad grecum. in greco autem ponitur a caypha.
Erat autem mane. hoc addit euangelista ad
ostendendum quantum iudei sitiebant sanguinem christi
qui summo mane querebant sententiam de eius mor
te dari. & ipsi non intierunt pretorium ut
non contaminarentur. ex ingressu domus hominis
gentilis & tamen non timebant inquinari ex perpetra
tione homicidii innocentis. ex quo patet eorum
constitutio uana. Sed manducarent pascha
.i. azimos panes qui a iudeis comedebantur
in paschate per octo dies. Non enim erat lici
tum eos comedere nisi personis mundis. & ideo
per pasce manducationem non intelligitur hic
comestio agni pascalis ut male dicunt greci

quia illū comederat die pcedēti. Exiuit
ergo. hic ponit' xpi examinatio. & hoc
dupli'. Qa po examinat' corā iudeis. 2°.
ad partē sine ipīs. ibi. Infiuit q' iterū. In
pa parte dr̄ sic. Exiuit ergo Pilatus ad eos
foras. Iudei enī nō audebant domū eius
īgredi ne suas ordinationes uiolarent. io
uolens eis deferre. Exiuit ad eos & dixit.
quā accusationē hētis adūsus hōiem hūc.
Videbat enī eū ligatū in signū damnatio
nis. io qrebat de causa. qa nō erat romāis
cōsuetudo damnare aliquē n̄ prio audire
suā accusationē. & haberet locū defendēdi
ut dr̄ act. xxv. & io Pilatus q erat iudex
ab īpatore romano illic missꝰ uoluit mo
dū romanoꝝ tenere. Responderūt & di
xerūt ei. si n̄ esset hic malefactor nō tibi
tdidissemus eū. q. d. nos enī eiꝰ factū dili
gent' examinauimꝰ & inuenimus eū dig
nū morte. ac si dicerent nō oportet aliā
examinatiōem facere. Dixit eis Pilatus
qsi indignatꝰ ex eoꝝ respōsiōe. qa sciebat
eos ipm p inuidiā tradidisse. ut dr̄ Mat.
xxvii. Accipite eū uos & scdm legē urā
iudicate eū. q. d. si sufficit urā examīatio
sufficiat urā sententia. Sciendū est qp ro
mani aliqua uera iudicanda pmiserant
iudeis. sed n̄ poterant p talibꝰ īferre penā
mortis. s. qa rōm retinuerāt sibi causā sā
guinis. & io p hanc responsionē ihibebāt
xpō inferre mortē. ipi aut' nō poterant
uitā eiꝰ sustinere. & io renuerūt hoc acci
pere dicentes. Nobis non licet īterficere
quēq. Si enī potuissent dare mortis snīa;
libent' iudiciū recepissent. Vt sermo ihu
īpleret' quē dixit sigficans qua morte
esset moritūs. quā dixit. xps eīm pdixe
rat mortē suā. Mat. xx°. aptīs dix. qp a pō
tificibꝰ & pncipibꝰ sacerdotū traderetur
ad illudendū & flagellandū & crucifigē
dū. & hoc fuit īpletū p hoc qp ipi renuen
tes iudiciū dimiserunt ipm Pilato q erat
gentil' iudicandū. & sententie executiōe;

suis militibꝰ. Infiuit q. hic ponit' exami
natio xpi in secreto. & diuidit' in tres par
tes. qa po ponit' Pilati īterrogatio. 2°. xpi
rnsio ibi. Rndit ihs. 3. Pilati obiectio.
ibi. Dixit itaq;. Circa pmū sciendū qp
iudei cū tumultu irratiōabilr petebāt
mortē xpi. ppr qd xps non rndebat scd;
illd ecc. xxxii. Vbi nō es auditus non
effundas sermonē. & ppr hoc Mat. &
Mar. dicunt qp quū accusaret' a pncipi
bꝰ & sacerdotibꝰ tn̄ nihil rndit. ppt'
qp Pilatus intrauit pretoriū qd erat ī domo
sua ut ibi xpm magis pacifice exami
naret ext' tumultū iudeoꝝ q nō aude
bant intrare pretorium ut dictū est. xps
aūt ex tribꝰ fuerat accusatus coram eo.
ut hr luc. xxiii. huc īueimꝰ subūtentē
gentē nrām & phibentē dari tributum
Cesari. & dicentē se ipm regē esse. Pilat'
aūt de duobꝰ pmis nō curauit inqrere. de
pō. s. de subūsiōe obseruationū legaliū;
n̄ curauit utrū esset uerū uel falsum qa
n̄ erat iudeꝰ sed gentil'. scdū dū cognouit
ēē falsū p famā publicā. qa audierat xpi
responsionē quā iudeis de hac matia respō
derat. Mat. xxii. Reddite q sunt Cesaris
Cesari & c. Sed de tertio qd uidebatur ēē
cont' honorē īpatoris inqsiuit. s. de regno.
qa īpatores romani nomē regni abstulerāt
ab eis. ut frangeret eoꝝ sbiam & tolleret
rebellandi occasionē. io qsiuit a xpō. Tu
es rex iudeoꝝ. q. d. hoc est uerū quod tibi
īponit'. s. qp uelis t' usurpare regnū. Rndit
ihs. hic ponit' xpi rnsio in qua primo exami
nauit Pilati īterrogatiōe; dicens. A te metipo
hec dicis an alij tibi dixerunt de me. q. d.
concepisti hanc opinionē de me p te metipm.
Rndit pilatus. Numqd ego iudeꝰ sū. q. d.
ex me n̄ concepi qa nō sum iudeus. & sic
n̄ possū inuestigare ex libris iudaicis quis
debet esse rex iudeoꝝ. sed ad peritos legis
ptinet. io subdr̄. gens tua & pōtifices tui
tradideřt te m' accusantes te sup hoc. Quid

fecisti? q.d. uidet' q sis in aliq culpabilis ex quo illi q sunt de gente tua & tante auctoritatis sicut sunt pōtifices te accusāt. Rndit ihs. Examinata intrrogatiōe Pilati xps rndit pō ad qnē sibi factam de regni tporalis usurpatiōe. d. Regnū meū non est de hoc mūdo. Nō enī negat se esse regē sed magis cōcedit. qa scdm ueritatē ipse erat rex regū. Verūtn ad tollendū calumnie occōnem tēpat suā rnsionē. d. q n querit huio mūdi tpalē dnatione. qd pbat conr d. Si ex hoc mūdo esset regnū meū minis tri mei utiq; decertarent ut nō traderer iu deis. Omne.n. regnū tporale hēt firmitatē nō solū ab ipo rege quū sit unus solo hō sed et a ministris cont aduersarios p ipo pugnantibo. qd nō querebat xps. & sic pat& q satisfecit ad qnē rndendo q non querebat inter iudeos tporalē dnatione. Verūtn quia cōcesserat se eē regē iō cōclud. Nūc aūt regnū meū nō est hinc. i. qtū ad tporalia ista qrenda. Sed cont hoc uidet quod dr ps. xlvi. Rex omīs terre deus. ipse autē est uerus deus sic uerus hō. g regm eius est de hoc mūdo. Dicendū q scdm di uinitatis ueritatē oīa sunt subiecta xpo tū qtū ad humanitatē in pō aduētu suo nō uenit ad dnandū temporalit sed magis ad seruiendū & patiendū. & sic pat& q sufficienter excludit illud qd sibi ipone bat de usurpatione regni iudee. qa n fie bat q̄o de ipso n in qtū erat homo. & pro statu pnti in quo ille erat q ad pmū eio aduentū ptinebat. Dixit itaq;. hic ponit Pilati obiectio. Sicut.n. dictū est xpus i sua rnsione nō concesserat se esse regem sed dixerat regnū suū n esse hinc. i. de h mundo. iō Pilatus ad plenū uerba sua n itelligens accepit pro hoc ipm esse regem alicuio regni de quo nō intmitteret se ro mani. Sed quū xps p hoc intellexit re gnū celeste & spuale nō intellexit Pilat iō uoluit scire magis detminate cōcludēs ex ūbis. Ergo rex es tu? q.d. Ex q tu cōcedis te eē regē regni nō ptinentis ad do miniū ipatoris. declara magis qd sit illd regnū. Rndit ihs. pō cōclusionē factā cō cedendo. d. Tu dicis qa rex sū ego. & ita est scdm ūitatē. Sed conr declarat huius regni cōditionē. d. Ego in hoc nato sū tpra lit. & ad hoc ueni in mūdū p carnis assup tionē. Vt testimoniū phibeam ueritati. do cendo & tradendo ueritatē de diuinis in cordibus fideliū. Omīs qui est ex ueritate. pma que est deus. nō solū per creationē sed p imitationē & subiectionē. Audit ū bam mea. corde credendo & ope obediēdo & p cons. in talibo spualit regno. & tale regnū in nullo ipediebat ipatoris rōni dnium de quo qrebat Pilatus. Dixit ita q; Pilatus. qd est ueritas. Nō qrit diffinē ueritatis. sed qrit que est illa ūitas cuio ūtute et participatiōe hoīes efficiunt de regno x. intellexit.n. p hoc aliqd diuū i generali excēns extra cōem modū loqndi hominū & hoc uerū est si intelligat det minate & magis in particlari. qa ueritas diuina filio appropat. Veritas p qua ho mines efficiunt de regno x est quedam ipressio in participatione ueritatis huio at qnis Pilatus nō expectauit rnsionem. duplici de causa. Vna quia erat de regno spuali ut uisū est. ipē aut nō hēbat se int mittere nisi de tporalibo & iō hoc adūtēs dimisit illio qnis psecutionē. Alia cā fuit qa iam pcepat x innocentiā & iudeorū maliciā sciens q tradidissent eū p inuidiā. iō p pmissa ipe uoluit pcedere ad eio libe rationē ut statim patebit. & quū hec di xiss&. hic ponit innocentie x declaratio quū enī pilatus uell& eum liberare ut dictū est occurrit eio memorie modo con ueniens liberatiōis sue. uidel; de consue tudine iudeoz qua dabat eis a preside unus uinctus in solemnitate in memoria libatiōis filioz isrl de tra Egypti. & ppr

hoc uoluit xpm̄ libare p hunc modū. & pò ad faciendū allegat xpi innocentiā. d. ego nullā inuenio in eo causā. s. dignā morte. 2°. allegat consuetudinē de cuius obseruatiōe sciebat eos esse cupidos. d. Est autē consuetudo ut unū uobis dimittā ī pasca uultis ego dimittā uobis regē iudeorum. q. d. uos debetis hoc uelle. Ad cuius ītellectū sciendū q Pilatus uolens xpm̄ liberare posuit eis diffinitiōe; libatiōis x ut Barrabe. & de nullo alio. ut mag exprimit Mat. xxvii. Sciebat. n. q consuetudie; suā nullo m̄ dimitteret | ex alia parte ē Barrabas erat ita pessimus & ppło odios qd firmit credebat ut eius libatiōem nullo m̄ uellent. & sic p cons in libationē xpi consentirent | Sed sacerdotes deceperunt pplm̄ inducentes eū ad petendū libatiōe; Barrabe & n̄ xpi. & hoc est qd dr ibidē. Clamauerūt rursū oēs dicentes. nō hunc sed Barrabam: dimitte nobis. s. Erat autē Barrabas latro. s. publicus & famosus. hoc addit euangelista ad ondendū eorum maliciā qui ad pcurandū mortē x petierūt latrōis publici liberationē contra bonū rei p. & contra iusticiam. Decimum nonū capitulum.

TUNC PILATUS. Hic contra euangelista describit qd passus est xps a gentilibus. passus est aūt tria ab eis. s. flagellationē illusionē & crucifixionē / scdm q predixerat saluator Mat. xx°. Tradetur enī gentibus ad illudendū & flagellandū et crucifigendū | & io euangelista pò agit de illusione & flagellatione. 2°. de crucifixione & 3°. de ipius morte ibi. Tunc ergo tradidit. ibi postea sciens. Prima ī duas qa pò describitur x flagellatio & illusio. 2°. circa hoc ondr Pilati intentio. ibi. Exiuit iterū. Circa pmū sciendū q Pilatus uidit ex clamore eorum q nullo modo poterat dimittere ihm̄ oīo liberū cū pace ipoꝝ ex altera parte durū erat sibi īnocentē īterficere. io ad satisfaciendū eis fecit xpum flagellari & illudi. & hoc est qd dicitur Tunc ergo apphendit Pilatus ihm̄ & flagellauit. non p se ipm̄ īmediate sed p ministros. & milites plectentes coronā de spinis i de iuncis marinis ad modū spinarum duris & acutis. Imposuerūt capiti eius. tanq uolenti regnare et n̄ potenti. quod fecerūt ut eorum illusio corresponderet iudeorum accusatiōi. & ueste purpurea circūdederūt. tali enī ueste utebantur reges. & ueniebant ad eū & dicebant. Aue rex iudeorum. hoc totū factū est illusorie. Unde sequitur. & dabant ei alapas. ut ei illuderent factis sicut illuserant signis & uerbis. Exiuit iterū. hic ondr circa predicta Pilati intentio q erat bona q̄tum ad hoc qa predicta iusserat fieri quia ut iudei tali afflictiōe x essent satiati. & sic cōsentirent ī eius libatione sine morte. tn̄ p hoc non excusatur a toto. qa quū esset iudex sup eos nō debebat ei quē īnocentē sciebat minimā penā inferre. Igitur euangelista circa predicta sic pcedit. quia pò declarat conatū pilati ad x deliberationē. 2°. iudeorum resistentiā ad eius cōdemnationē. ibi. Quū ergo uidissent. In pa parte dr sic. Exiuit iterū Pilatus foras / ubi iudei stabant qa domū eius ingredi n̄ audebant. ut supdem est. & dixit eis. pò allegans x īnocentiam. Ecce adduco eū uobis foras. Postq diligenter examinaui & eū & flagellaui ad uobis satisfaciendū. ut cognoscatis qa in eo nulla; inuenio causā. 2°. ondit ipius x punitiōe; iā factam ultra cōdignū quū dr. Exiuit ergo ihs. ex precepto Pilati portans coronam spineā et purpureū indumentū. Uolebat ei; Pilatus ut sibi uiderent qualiter fuisset illusus & flagellatus ut sic mouerentur ad cōpassionem. & dixit eis. ecce homo. q. d. & si in alio male egisset tn̄ ultra condignū punitus est. & io debet uobis sufficere. Quū ergo uidissent. hic ponitur iudeorum resistentia. & hoc dupliciter. primo

q. huius consuetudinis origiem. ponit hic atillo.

p irrationabile clamore. 2°. p ronem. ibi. Rnderut iudei. In pa q parte dr sic. Quu q uidissent eu pontifices & ministri. sic flagellatu & illusu. & cogscentes q sic Pilatus uolebat dimittere ipm. Clamabat. tumultuose. & alios ad clamandu excitabant. dicentes. Crucifige eu crucifige eu. q. d. Nullo m hec pena sufficit nob sed petimus q moriat. Dixit eis Pilatus. accipite eu uos & crucifigite. dirisorie & idignat hoc dixit. quia no hebant ptate iudicadi ad morte ut supdcm est. & est similis modo loqndi ac si diceret. si hretis ptate dare mortis sententia cito & sine causa faceti. sed ego age nolo. io seq. Ego eni n iuenio in eo causam. s. dandi talem snam. Responderut. Videntes iudei q Pilatus n acqesceret clamori eoz incepert allegare rones alias q sup allegauerant. No eni illas audebant reitare. qa Pilatus ia illas euacuauerat. & io hic aliud allegat, 1° ipm fecisse cont lege dei. 2° cont lege ipatoris romani. ibi. Exinde qrebat. In prima parte allegabat sic iudei. Nos legem hemus. i. a deo data in mote Synai. & scdm legem debet mori. qa leuitic. 24°. pcepit q blasfemi occidant. & tale crim iponit ei iponebat ei. Quia filiu dei se facit. Verutn xps hoc dicendo n blasfemau. sed uitate dixit & pscptam probauit. ut sup hitu est capto. x. Quu g audisset Pilatus hunc sermone magis timuit. no ppr lege iudeoz qua no obseruabat. sed ne cont uoluntate ipatoris faceret qui iudeis cocesserat uti legibus suis. & ne ueru esset ut ihs sibi oblatus esset uere dei filio. & sic factu enorme fecisset depu eu flagellando. & io de hoc uoluit ctio igrere. io seq. & igsst est ptoriu iteru. ut uitate posset magis cogscere ext tumltu iudeoz. & dixit ad ihm. Vn es tu. p hoc qrens si esset ex origine diuina scdm ueritate. Ihs aute responsu n dedit

ei. & pō qa ho erat gentil & idolatra. & generatione filij dei cape n posset. 2° qa nolebat sua passione ipedire. 3° qa pphatu erat de eo isa. liij. & sic agnus cora tondete se sine uoce & c. & io uolebat illd pphetiu iplere. Dixit g Pilatus. Mihi n loqueris. Mirabatur de eius taciturnitate quum esset i puncto libationis uel codemnationis sue. Nescis qa ptatem heo crucifige te. & ptate heo dimittere te. q. d. Mihi saltem deberes rndere. Rndit ihs. no ad ipediedu sua passione sed ad repmendu iactatia Pilati. No hres ptate adusum me ulla nisi esset t datu desr. i. a pncipibs romanoru. et ulterius pmissu a deo q est ptas supior. Ex hoc arguit eius pccm qa no accepat ptate a Cesare, et deo condemnadi inocetes, sed mag liberandi eos. tn dicit pccm Jude et iudeoz esse maius q pccm Pilati. qa ad occisione xpi Iudas fuit motus cupiditate. iudei aut inuidia & rancore. sed Pilatus fuit motus humano timore & fauore. ut mag patebit. & hoc est qd dr. ppterea q me tdidit tibi maius pccm habet. In q induct pccm Pilati. qa maius n dr n in copatioe ad minus. Exinde. hic conr allegant iudei fecisse xpm contra legem impatoris. qa uidebat q pilatus paru erat motus, p eoz reddita allegatione. sed uolebat xpm oio dimittere. & hoc est qd dr. Exinde qrebat Pilatus dimittere eu. Viderat. n. Pilatus tanq ho astutus q xps ronabli couincebat eu de pcco si inocente condemnaret. & io qrebat occoe dimittendi eu. Qd uidentes iudei clamabat. Si hunc dimittis no es amicus Cesaris. i. n zelas p honore & statutis dni tui custodiendis. quod arguut ronabli dicentes. ois eni qui se rege facit contradicit Cesari. Impatores at roni abstulerut a iudeis regiam dignitate ne hrent rebellandi occone. & io qcunq; int iudeos dicebat se ee rege qtreq; uidebat cont ordiatione impatoris facere. xps at concesserat se esse rege ut patet ex

predictis. & io scdm ueritate quis hoc reg n esset cont drium ipatoris ut supdictum est: cu hoc arguebant apparent. Pilats at no audebat scdm minima apparentia face cont imparatoris honore. io seq. Pilatus aute qum audiss& hos sermones adduxit foras ihm. ut cora iudeis euidentis de facto req reret & eor dictu falsu ondet. & sedit p tribunali. i. loco sedis iudiciarie. in loco q dr licrostratos. i. lapidis stratura. & dr a licros qd est lapis & stratos qd est pauim tu siue stratu. & est nome grecu. hebice at Gabata. qa hoc nomen hebraicu ide sig ficat sicut grecu. ille eni locus erat ante domu Pilati. Ante eni domu magnoru solet esse locus de lapidibus pauimetat. Erat aute parasceue pasce. qa erat feria vi. Parasceue. i. pparatio qa illa die ppara bant iudei cibaria p die sabbati. in q no erat licitu aliqd de eo. ut hr exo. xxvi. hora qi sexta. contrium uide Mat. 2o. ubi dr erat aut tercia. & crucifixerunt eu. Prius aut fuit iudicatus q crucifixus q et c. Dicendu scdm ueritate qp erat tps mediu inter tercia & sexta. mediu aute ab utroq; extremo pt denoiari. & io Mat. expssit illd tpus mediu p horam tercia iohanes p sexta. & dixit iudeis. allegas p x libatioe. Ecce rex ur. q. d. Mirum est qp hunc hoiem abiectu & flagellatu dici tis uelle usurpare regnu iudeor. Illi at clamabant. sicut furibundi. Tolle tolle & crucifige eu. q. d. no possumus uide eum. Dixit eis pilatus. allegans in crucifixioe eoru uerecudia. d. Regem urm crucifiga. q. d. ex q eum regnare formidatis et ia de hoc fuit fama magna. si morte moriat si abiecta erit uob uerecundia. ut postea Pilats scpsit titulu crucis ad eor uerecun diam. Ihs nazarenus rex iudeor. Dixert pontifices. no hem regen n cesare. ex quo patet qp ex tunc ppetue subiectioi rono r se obligauert renucantes omi alteri

regie dignitati p eor obstinatioe ad pcurandu morte xpi. tn p eis pcuratio ne cofessi sunt in ppetuu se subiectos seruituti. Tunc g. hic incipit agere eua gelista de crucifixione x. & diuiditur in tres partes. Quia po agit de crucifixioe 2o. de morte. ibi. Postea sciens ihs. 3o. de se pultu. ibi. Post hoc aute rogauit. Prima i duas. Quia po describit ipam crucifixioe; 2o. agit de cosequentib ad ipam ibi Scp sit aute titulu. Circa pmu sciendu qp pi latus uidens qp ppr morte x obligabant se ppetue seruituti romanor timuit si hoc refutar& ne accusaret apd Cesarem. & io motus timore ipatoris & fauore iu daici ppli cui preerat & a qb pecunias leuare poterat cont iusticia dedit snia; de morte inocentis. & hoc est qd dicitur. Tunc tradidit eis illu. p sniam diffinitia; Vt crucifigeret. tn prius lauit mano sua ipones pccm de morte x iudeis ipis hoc recipientib ut hr Mat. xxvii. quis n eet p hoc excusatus scdm ueritate. & baiulans sibi cruce. po eni portauit ut h dr. tn postea iuenientes Simone Cirene sem fecert sibi portare cruce. ut citi ue rent ad locu passiois. qa xps per totam nocte precedente afflictus fuerat. & ideo lento gradu incedebat. Exiuit in eu qui dr Caluarie locus. iste locus ext ciuitate ihrlm erat. & dicunt aliq qp dr loco cal uarie a caluaria ade ibi seplti. sed hoc est falsum qa sepultus fuit in ebron. ut dr Iosue. 14. sed sic noiatur locus caluarie qa in illo loco malefactores decapitabat. & sic patet mors x turpitudo ex coditioe loci. & ex modo mortis. quu dr ibi eu; crucifixerut. crucifixio aute erat tpissi mu genus mortis. & cu eo alios duos hic et hinc. mediu aute ihm. ex q apparet tpitudo mortis x rone societatis. qa iter duos malefactores crucifixo fuit. hoc at factu est. ex iudeor intentioe & diui

na ordinatione: tñ diuersimode. quia
iudei p hoc intendebãt iduc̃e suspicioẽ;
pp̃ qp ihs eẽt particeps & pncipal̃ i eorũ
maleficiis. ex itentioẽ aũt diuina factu;
est. ut ipleret dictũ isa. liii. & cũ iniquis
reputatus. Scripsit aũt. hic ponit̃ queda;
consequẽtia ad x̃ crucifixionẽ & sũt tria.
pm̃ ptin& ad Pilatũ. 2m̃. ad milites cruci
figentes ihm. 3m̃. ad parentes x̃ existẽtes
ppe eũ. Secundu ponit̃ ibi Milites autẽ
3m̃. ibi. Stabãt aũt. Circa pm̃ sciendũ qp mo
dus romanoꝝ erat causã mortis scribe
crucifixoꝝ sr̃ lignũ crucis. Iudei uero
contr̃ uocẽ pilati petierãt ihm crucifigi
ut pat& ex p̃dictis. & io p talẽ modũ
scpsit titulũ. ut redundar& i uerecun
diã eoꝝ. & hoc est qd̃ dr̃. Scpsit aũt titu
lũ Pilatus. in q̃dã carta tabule affixa
& posuit sr̃ crucẽ illã tabulã. Erat aũt
scptũ. Ihs. In q̃ exp̃mit̃ nomẽ ppũ. Na
zarenꝰ. q̃ ad pr̃iã. qa ibi fuit nutritus.
ut sup̃dictũ est. Rex iudeoꝝ. in quo
exp̃mit̃ causa mortis. hunc ẽg titulum
multi iudeoꝝ legerunt. & causa sbdr̃
qa ppe ciuitatẽ erat locus ũ crucifixus ẽ
ihs. & io multi de ciuitate de facili pote
rant illuc uenire. & erat scptũ grece he
braice & latine. ut omnes q̃ de diuersis
partibꝰ mũdi ad festũ pasce uenerãt pos
sent illũ legere. Venerant enĩ aliq̃ gẽti
les. ut sup̃dictũ est. xii. cap. & io titulꝰ
fuit scptꝰ in tribꝰ linguis pncipalibus.
Dicebãt ẽg Pilato pontifices iudeoꝝ. noli
scbere rex iudeoꝝ. qa uidebãt qp talis
modꝰ scribendi redundabat in uerecun
diã eoꝝ. & ppr gentiles maxiẽ q̃ hoc
ũbũ erãt reportaturi ad diuersas partes
orbis. & io uoluerunt sic lr̃as corrigere.
Sed qa ipẽ dixit rex sũ iudeoꝝ. hoc
enĩ modo non sonar& i eoꝝ uerecũdiã.
Respõdit Pilatꝰ. qd̃ scpsi scpsi. qd̃ scp
serat cõfirmando. nec fortuito hoc fc̃m
est sed diuina p̃ordinatioẽ. qa hoc erat
ante pphatũ ps. lxviii. q̃ loq̃r de passioẽ x̃
& duo p̃cedentes ps. sic titulant̃ nec cor
rũpas tituli iscptioẽm. & io titulꝰ crucis
tripl̃r descriptus nõ fuit mutatus sed ma
gis confirmatꝰ. Milites. hic ponit̃ 2m̃ con
sequens ad x̃ crucifixionẽ. & pertin&
ad milites q̃ crucifixerẽt & diuiserẽt sibi
suas uestes. & hoc est qd̃ dr̃. Milites ergo
quũ crucifixissent eũ accepũt uestimẽ
ta eiꝰ. Ex q̃ apparent duo. pmũ ẽ passi
onis x̃ ignominia. in hoc qp nõdũ eu cruci
fixerant. qd̃ ñ fit nisi abiectis & uilibꝰ.
2m̃. est crucifigẽtiũ auaricia q̃ x̃ uestes
q̃uis essẽt paꝝ ualentes tñ sibi rapuerẽt.
& fecerẽt q̃tuor partes. unicuiq; militi
partẽ. qa erant q̃tuor milites ipm̃ cruci
figentes. & tunicã. s. citra partes predc̃as
quã nõ diuiserũt. eo qp erat iepta diuisi
oni. qd̃ pat& ex eo qd̃ subdr̃. Erat aũt
tunica iconsutilis. i. sine sutã desr̃ con
texta p totũ. ex q̃ dicũt aliq̃ qp x̃ precio
sis uestibꝰ utebat̃. sed Crisosthomꝰ cõtr̃
ũ dicit qp in palestina paupes utũt̃ talibꝰ
idumentis reticulato ope factis ad modũ
alicioꝝ. & hoc uidet̃ uerꝰ. qp xps cõmẽ
dauit uilitatẽ uestimentoꝝ in iohẽ bapt̃.
Mat. xi. Quid existis i desertũ uidere ho
minẽ uestitum mollibꝰ: q. d. non. nã pre
ciositatẽ ibidẽ exprobauit. d. Ecce q̃ mol
libꝰ uestiunt̃ in domibꝰ regũ sũt. Ihs aũt
cepit facere & docere. ut hr̃ act̃ po. & ñ
est uerisilẽ qp usus fuerit preciosis uesti
bꝰ uel seu uestimẽtis. Dixerẽt ẽg milites ad
iuicem: Non scindamꝰ illã. quia partes
nihil ualuissent. Sed sortiam̃ de ea cuiꝰ
sit. Vñ pat& qp sup solã tunicã miserũt
sortẽ. Sed contr̃ũ uidet̃ Mar. xv. ũ dr̃.
Diuiserũt sibi uestimenta eiꝰ mittentes
sortẽs sup eis quid q̃s toller&. Dicẽdu;
qp dictũ Mar. deb& diuisiue intelligi sic.
Diuiserẽt sibi uestimẽta eiꝰ. s. alia a tuni
ca. & postea seq̃ mittentes sortẽ desup
eis. qa p sinodochẽ debebat itelligi super

.cruio.

eis. i. s͡r aliq͡d eo͡4. s. s͡r tunicã. q͡d quis tolleret. i. q͡ tolleret illã tunicã. Seq͡. ut scr͡ptã i͞pleretur. d. ps. xxiii. partiti sũt uestimenta mea sibi. s. alia a tunica i͞cõsutili. Et s͡r ueste͞ meã miser͡t sorte͞. i. s͡r illã tunicã inconsutile͞. ex q͡ et͡ patet q͡ xp͡s plura uestimenta h͡ebat. Et milites quide͞ hoc fecerũt. s. q͡d erat p͡dictũ ps. p͡ dictis. hoc addit euangl͡ista. ut o͞ndat ꝓph͡iam cõpletã p͡ factũ eo͡4. patet etiã p͡ p͡dc͡a falsitas iudeo͡4 exponẽtiũ psalmũ p͡dc͡m de p͡secutiõe quã h͡uerũt iudei ab hamã. d. q͡ Mardocheus fecit p͡dictũ psalmũ. q͡a titulꝰ ps͡ o͞ndit contr͡iũ. q͡a ille ps. intitl͡at͡ a Dauid et nõ a Mardocheo. Item i͞ p͡n͡ ps dr͡. longe a salute mea u͞ba rugitus mei. sc͡d͡m ueritate͞ hebraicã et tr͡slatiõem ieronimi. q͡d uerificatũ est de passiõe x͡ q͡ n͡ fuit lib͡atus a passiõe q͡uis de hoc clamaret ad patre͞ sic sup͡d͡cm est. xiii. cã. Pat͡ saluifica me ex hac hora. T͡pore at͡ Mardochei iudei fuer͡t lib͡ati celeriter. post orõne͞ eni͞ eo͡4 prius fuerũt liberati q͡ ueniret t͡pꝰ statutũ i͞terfectiõis eo͡4. Item ibidem subdr͡. Foder͡t manus meas et pedes meos. q͡d nõ est i͞pletũ in Mardocheo nec in aliquo iudeo illiꝰ te͞poris. sed mag͡ e cõuerso ipi iudei hamã et filios eiꝰ crucifixer͡t. Stabãt at͡. hic poit͡. ꝫ. cõsequens ad x͡ crucifixione͞. q͡d ptinet ad parentes. Quia xp͡s in cruce positus añ q͡ mor͡et͡ uoluit matri sue de custodia et ministro ꝓuidere dãs ex͡m alijs ut ipi sint soliciti i͞pende͞ debitũ parentibꝰ suis. Et hoc est q͡d dr͡. Stabant at͡ iuxta cruce͞ mater eiꝰ et c͡. Contr͡ium dicit lucas xxiii. stabant o͞s noti eiꝰ a longe. Dice͞dũ q͡ p͡mũ fuer͡t ꝓpe ut hic dr͡. et tunc x͡ hec u͞ba dix͡. sed postea ꝓcedente passione ꝑp͡ t͡bam cõprimente͞ se ret͡xerũt sc͡d͡m q͡ dic͡ luc. uel forte ll. iste ꝑsone hic nõiate tanq͡ mag͡ feruentes in amore x͡ ꝓpinquiꝰ stabant sicut dicit iohs. alie at͡ multe ꝑsone erant xp͡o note que pre timore a longe stabãt. et de ill͡ loq͡ lucas. dic͡ tñ q͡ o͞s noti eiꝰ stabãt a longe. q͡a m͡lto pl͡res erant stantes a lõge q͡ a prope. Quũ uidiss͡et q͡ ih͡s matre͞ et discipulum que͞ diligebat. s. iohem q͡ scr͡psit hoc euangeliũ. et ꝑp͡ hoc de se loq͡ o͞si de quodam altero ut sup͡dictum est. Dixit matri sue. Mulier ecce filiꝰ tuus. q. d. usq; modo fui tibi ad obseq͡ũ de cetero iste erit loco mei. Et nota q͡ loquens matri sue de cruce nõ dixit mater sed mulier. uocans eã cõi nõie. ne ex teneritudine nõis matre͞ si exp͡meret aggrauaret͡ animus u͡ginis uide͞s passionem filij. Deinde dixit discipulo. Ecce mater tua. q. d. deputo te ad eiꝰ obseq͡ũ. Et ex illa hora accep͡ eã discipulꝰ in suã. s. curã et diligentiã. Postea sciens. hic agit euangelista de x͡ morte. Et diuidr͡ in duas partes. q͡a p͡mo põitur x͡ consumatio. 2°. eiꝰ linteatio post ipãm. ibi. Iudei ergo. Circa p͡mũ sciendũ q͡ consumatio n͡re salutis consumata erat ꝑ uenerabile͞ mortem xp͡i ut declãt ap͡ls ad hebr. 2°. et hoc est q͡d dr͡ hic. Post ea. s. que facta sunt. sciens ih͡s q͡ o͞iã consumata sunt. s. que sc͡pta erant de x͡ passuro. q͡a pauca restabãt ante morte͞ eiꝰ i͞plenda. s. eiꝰ potatio que ꝓm͡pta erat. un͡ seq͡. Ut cõsumare͞t͡ sc͡ptura. ps. lxviii. In siti mea potauer͡t me aceto. iõ ad illd͡ residuũ i͞plendũ dixit. Sitio. tantũ eni͞ laborauerat et de sanguine emiserat q͡ corpus eiꝰ erat exsiccatũ et adustũ. et ꝑp͡ hoc sitiebat ultra modũ. et tal͡ sitis est maximũ tormentũ. Uas aute͞ erat positũ aceto plenũ. Illud portauerant milites ut darẽt crucifixis ad bibendũ. ut p͡ hoc citiꝰ morerentur. et sic de custodia eo͡4 i͞ cruce citius expedirent͡. tal͡ eni͞ potatio aceti morte͞ accelerat crucifixis. Aliam cãm

huius aceti tangit - Matheus. xxvii. P
hoc igit omitto. Illi at spongia plenam
aceto ysopo obtulerut ori ei9. erat enim
eleuatus a terra ita q sola manu no pote
rat attingere ad os eius. Quu g accepisset
ihs acetum. contrariu uidet Mat. xxvii.
ubi dr noluit bibere. Dicendu q illud qd
est modicu q nihil reputat ut dr. 2. phi
et io qa paru de illo aceto accepit ut dic
hic iohns Matheo dic noluit bibere. p
tale et modu loquendi dicim9 oms coit
de hoie paru bibente q n uult bibere.
Dixit. Consumatu est. s. qdqd scptum
erat de me. uel alr. consumatu est op9
redeptiois humane. Inclinato capite
tradidit spm. ondens ex m moriendi
q moriebat ex obedientia patris & n
iuoluntarie. sic supdictu est ca. x. Neo
tollit a me aiam sed ego pono ea. Iudei
g. hic describr uulneratio x mortui. &
diuidr in tres partes. Quia po poit uul
nerationis occasio. 2o. ipa uulneratio. ibi
Venerut oms milites. 3o. certificatio. ibi.
& qui uidit. Circa pmu sciendu q occa
sio uulneratiois xpi mortui fuit. quia
iudei uolebant cadauera de cruce depoi
ppr solemnitate crastina iminente que
icipiebat a uespa illi9 diei in quo xpus
fuit crucifixus. licet eni fuerit crucifix9
pma die pasce que erat solemnis apd iu-
deos. tn p tuc. 2s dies fuit solemnior rone
sabbti. Dies. n. sabbi occurrens infra oct.
pasce erat dies solemnior qa tuc festum
duplicabat. & hoc est qd dr. Iudei ergo
tp9 parasceue. i. dies ueneris in cui9 uespa
icipiebat solemnitas sabbi sequetis. Vt n
remanerent in cruce corpora sabbo. hoc. n.
erat idecens in tanta solemnitate. Erat
at magnus dies ille sabbti. qa sic dictu e
solemnitas ei9 duplicaba ppr octauam
pasce cocurrente. Rogauert Pilatu ut
frangerent crura eoru. ne aliq modo eua
dere possent & tollerent de patibls. Ve-
nert g milites. & pmi qde frangert cru
ra alteri9 q crucifixus est cu eo. sed uidet
q uenissent ad ihm ante q frangeret cru
ra secundi. qa ihs erat i medio amboru. di
cendu q duo milites frangebat. & unus
fregit crura uni9 latnis ex una parte &
alter crura alteri9 ex altera. & sic ambo
uenert ad ihm. & inde q erat in medio. &
hoc est qd dicit. Ad ihm at qui ueissent
& uiderent eu ia mortuu no fregrt ei9
crura. qd n faciebat n ad hoc q euadere
n possent depositi de patibulis. Sed un9
militu lancea ei9 latus apuit. ut certifica
ret de morte ei9. & cotinuo exiuit san-
guis & aqua. Sanguis ad nram redepti
one. aqua ad pccoru ablutione. sciendum
tn q ista aqua miraclose exiuit. qa no
fuit humor fleugmaticus ut dicit aliq
sed aqua pura ad ostendendu q corp9 x
erat ex ueris elemetis copositu. cont erro-
re eoru q dixerunt eu hre corp9 fatasticu
sic dixert Manichei. & q uidit. hic po-
nit facti certificatio. qa ipe iohs q scripsit
hoc euagelu pntialr exns uidit hoc factu
& io testimoniu ei9 est efficax ad crede
du. & hoc est qd dr. & qui uidit testimo-
niu phibuit. i. ego ipse. loq. n. de se per
modu alti9 sicut supradictu est. testimo-
niu phibuit & c. patet lra pdicta. Seq.
Facta sunt hec ut scpta ipleatur. exo. 12o.
cap. os no cominuetis ex eo. Agn9. n. pas-
cal fuit figa expressiua passiois x. io or
diatione diuina costitutu est ut ossa ag-
ni pascal no frangerent ut sic fige ueri
tas corresponderet. qa ueri agni ossa non
sunt fracta in cruce ut pdictu est. & itm
alia scriptura dicit de ei9 trasfixioe zach.
xii. Viderut in que trasfixert. tra ihonimi
ht. aspicient ad me que confixert. ppha
eni loq in psona x loques in pa psoa. sed
euanglista refert illud ad xpm loques i
3. & eade est snia. illa at transfixio pe
fuit i lancee uulneratioe. sed hoc uidebit

a iudeis in iudicio futō. q̄a cicatrices uul
nerū reseruate sūt ī corpore x̄ resurgēte
nō solū ad c̄tificationē sue resurrectiōis os
tēdendo illas cicatrices ap̄tis. sed ēt ad con
uincendū iudeos ī futō iudicio de pc̄co sue
mortis. Post hec aūt. Hic agit coñr de xp̄i
sepltura q̄ fuit gl̄iosa scd̄m q̄ erat p̄dictū
isa. xi. erit sepl̄crū eiꝰ gl̄iosū. q̄uis mors
p̄cedens fuiss& ig̊miniosa. & hoc est qđ
dr̄. Post hec aūt rogauit Pilatū Ioseph. Erat
autē familiaris ei. Quū eēt nobilis decurio.
ut dr̄ Mar. xv. & iō secūꝰ ip̄m rogauit.
Ab arimathia. oriundꝰ. eadē est ciuitas
q̄ p̊ regū dr̄ Ramatha de q̊ fuit Samu
el. eo q̄ discipulꝰ ess& ih̄u. i. fidel̄r credēs
eiꝰ doctrine. occultꝰ t̄n ppr metū iudeoꝝ.
Añ enī passionē x̄ timebat de sinagoga
expelli. ex impfectiōe quod enī erat igno
miniosū si cōfiteret̄ xp̄m. t̄n post passiōe;
feruētior factus ex x̄ animatꝰ maīfesta
uit se uolens xp̄m honorifice sepeliri. iō
seq̄. Ut tolleret corpus Ih̄u ad sepeliēdū.
& p̄misit Pilatus tū ppr reuerentiā petē
tis tū ppr īnocentiā x̄ passi quā ip̄e cog̊ue
rat. Venit & tullit corpꝰ ih̄u de cruce. Cor
pora eīm damnatoꝝ nō poterat̄ sepeliri
n̄ de licentia presidis. Venit aūt nichode
mus q̊ uenerat ad ih̄m nocte. ut sup̄dcm̄
est cap̄. 3°. ferens mixt̄am mirre & aloes
q̄i libras. c. iste et nichodemꝰ añ passiōe;
xp̄i sicut ioseph erat discip̄lꝰ ih̄u occultꝰ
sed post passionē ex feruore se maīfesta
uit sic̄ & ioseph. Sciēdū ēt q̄ l; ex deuotio
ne istā unctionē facer& uidet̄ t̄n q̄ ple
nā noticiā xp̄i non h̄r&. q̄a de eo erat scp̄
tū ps̄. xv. non dab̄ sanctū tuū uidere cor
ruptiōem. ppr qđ n̄ īdigebat unctiōe cō
seruante cont̄ putrefactiōe;. Acceperūt ḡ
corpꝰ ih̄u. & ligauerunt lintheis. i. pānis
lineis inuoluerūt. ppt̄ qđ statutū est q̄ cor
poralia sup̄ que conficit̄ corpꝰ x̄ nō fiant
de panno serico sed t̄n lineo. ut h̄r de cōs.
di. i. Ex consulto omīū. Erat aūt ī loco
ubi crucifixꝰ est ortus. circa ubi est cru
cifixꝰ ih̄s. i. prope locū crucifixiōis. In
orto monumētū. in quo nō dū quisq̄ po
situs fuerat. hoc factū est ppr certitudi
nē dn̄ice resurrectiōis. Quia si fuiss& se
pultus ī monumento ubi fuisset̄ mlti
alij sepulti poss& resurrectio dn̄ica a
iudeis alt̄i imputari. ibi ḡ. ppr parasce
ue q̄a iuxta erat monumentū ubi posu
erūt eū. hoc est dictū q̄a feria sexta in
qua licitū erat opari & corpora sepeliri
iā declinabat ad uesperā. & iō sepelie
rūt ih̄m in loco ppinq̊. q̄a nō poterant
longe ppr solemnitatē sabb̄i de pxio
imo stati iminentē. Cap̄m. xx°.

UNA AUTEM SABBATI post
q̄ euan̄ta. descpsit x̄ crucifixiōe;
& mortem hic coñr describit eiꝰ resurrec
tionē & diuidr̄ in duas partes. q̄a p̄mo
describr̄ huiꝰ resurrectiōis maīfestatio
facta mulieribꝰ deuotis. 2°. eiꝰ maīfesta
tio facta ap̄tis. ibi. quū ergo ess& sero
Circa p̄mū sciendū q̄ mulieres gradati
puenerūt ad cog̊scendū eiꝰ resurrectio
nē. & iō p̊ euanglista ondit quał̄r eū
cog̊uerūt p sepulcri euacuationē. 2°. p ange
licam uisionē ibi. Abierunt discip̄li. 3°.
p dn̄icam apparitionē. ibi. hec quū dixis
s&. Prima in tres. q̄a p̊ describit̄ sepl̄cri
diuisio. 2°. rei denunciatio ibi. Currit ḡ.
3°. nūciantis inq̄sitio. ibi. Exijt ḡ. In p̊a
ḡ parte dr̄ sic. Una aūt sabb̄ti. i. p̊a die
post sabb̄m. sic enī apđ iudeos nōiantur
dies ebdomade. q̄a sabb̄m sic denōiatur
absolute ppter reuerentiā illiꝰ & ab illo
nōiantur alij dies ita q̄ sequens īmēte
dr̄ p̊a sabb̄i. & alia. 2a. sabb̄ti. & sic coñr.
& ppt̄ hoc Matheus & Marcus uocant
dn̄icam resurrect̄nis primā diem sabbati
& aliā. 2a. sabb̄ti. q̄a hoc nomen unū fre
quent̄ apđ iudeos accipit̄ p p̊o. sic pat&
gen̄. p̊o. factū est uespere & mane dies
unus. i. p̄mus. uñ coñr dr̄ factū est ues-

pere & mane dies secundus & postea tenus
& sic conv. Maria Magdalene venit ma
ne quum adhuc tenebre essent ad monume
tum. i. ante quam esset clara dies. dimisit totam
diem sabbati tristitie. quia non erat licitum aliquid
operari illa die. sciendum quod cum ea fuerint alie
due mulieres secundum quod dicunt alii evangeliste.
sed iohannes istam solam exprimit quia erat aliis &
ferventior & principalior. & vidit lapidem
sublatum a monumento. Angelus enim domini re
moverat. non ad hoc quod christus de sepulcro sur
geret quia clauso sepulcro surrexit & e
xiit sicut clauso utero virginis natus est.
hoc fuit alibi. quia in resurrectione habuit
corpus gloriosum cui aliquod corpus non resistit.
Removit igitur angelus lapidem solum ad
manifestandum christi resurrectionem iam com
pletam. Cucurrit. hic describitur rei vise denun
ciatio quum dicitur. Cucurrit ergo ad Simonem petrum
& alium discipulum quem diligebat Ihesus
i. iohannem. Isti enim pre ceteris christi discipulis a
mabant christum & ad invicem se amabant
sicut familiares. Alii autem sic dispersi fugerant
propter quod in pluribus locis leguntur illi duo disci
puli fuisse combinati ut hic dictum est. & supra
xiii. capitulo in sequendo christum captum & actuum iii.
fuisse ascendendo ad templum. & simul missi
sunt ad samaritanos ut darent eis spiritum
sanctum. & dixit eis. tulerunt dominum meum de
monumento. Timebat enim ut corpus christi iu
dei aportassent ut ei ignominiam facerent. E
xivit ergo. hic ponitur rei nunciate inquisitio
quum dicitur. Exivit ergo Petrus & ille alius disci
pulus & venerunt ad monumentum ut viderent
factum. Modus autem veniendi ondit quum subdit
Currebant duo simul. ex desiderio viden
di. Ille alius discipulus citius precurrit Petro
& cetera. quia erat iunior & agilior. & quum
se inclinasset. ad videndum per ostium illius
edificii interius quod erat corpus christi sepultum quia
sepulcrum erat factum ad modum cuiusdam domu
cule lapidee interius quam erat sepulcrum christi posi
tum. & ideo erat ingressus ad illum locum. sicut enim

fiebant sepulcra iudeorum antiquitus & maxime
magnarum personarum ut eorum filii possent ibi
sepeliri. propter hoc dicitur frequenter iii. & iiii. regum
de regibus Iuda sepultus est in sepulcro david.
Vidit linteamina posita. & bene disposita
& plicata ad ostendendum quod corpus non fuerat
sublatum. quia simul fuissent linteamina as
portata. & maxime quia erant fortiter adheren
tia corpori propter unctionem. & ideo per hoc appa
rebat quoniam resurrexit. non tamen intravit propter
Petri reverentiam quem expectabat. quia erat seni
or ipso et inter apostolos principalior. & venit ergo
& cetera. & patet littera usque ibi. & sudarium quod
fuerat positum super caput eius non cum linteamini
bus positum. s. confuse & indistincte sed separatim
involutum & bene plicatum in unum locum. hoc fecit
est ad ostendendum resurrectionem iam factam. sequitur
Et vidit & credidit. — hoc exponitur dupliciter.
Uno modo sic. Vidit. s. ea que dicta sunt a Maria
& credidit esse verum. s. quod corpus christi fuisset
sublatum de monumento & non cogitaverunt
de christi resurrectione. & subditur. Nondum enim sciebant
scripturas. quia oporteret eum a mortuis resurgere.
Alio modo exponitur hic. Vidit. s. linteamina
& sudarium sic disposita & plicata ut dictum
est. & credidit resurrectionem christi iam factam;
et subditur causa quare autem non ante non credebant
quum dicitur. nondum enim sciebant scripturas & cetera. &
ideo non ex scriptura sed ex signis visis credebant
resurrectionem christi iam factam. Abierunt ergo. hic ostenditur quomodo
Maria pervenit ad angelicam visionem quum dicitur.
Abierunt ergo iterum discipuli. s. Petrus & iohannes
non audentes diu manere iuxta sepulturam
propter metum iudeorum. ad semetipsos. i. ad locum
ubi prius latitabant & non ad sepulturam vene
rant. Maria autem stabat. ex fervore cum cons
tantia quia non imminebat sibi tantum periculum
sicut hominibus. Ad monumentum foras plorans.
licet enim intrasset clausuram orti in quo erat
domuncula sepulcri excisa in rupe. tamen illam
domunculam non intravit verumtamen quia illa orti clau
sura tota aliquando sepulcrum nominatur. inde est
quod Maria aliquando dicitur intrasse monumentum

ut Mar. uult & lucas simil'r. aliqn at fo
ris stetisse. ut hic. Dum q flere&. ppr absen
tiam corporis x. Inclinauit se & pspex.
·gg9· i monumentu. qa scdm gg. uis amoris
itentioem mltiplicat iqsitiois. & io non
sufficiebat sibi semel respexisse. lic& ui
diss& abesse corpus x. uolebat tn adhuc
uide si aliqd ei9 uestigiu poss& percipe.
Et uidit duos angelos. ex feruore. n. sue
deuotiois illa uisione merebat. In albis se
dentes. ad designadu gaudiu dnice re
surrectiois. Apparitioes. n. anglice fiunt
ad instructione hoium. & solent appare
re p illu modu q copetit rei de qua debet
istruere. Candor at uestis splendore de
nuciat solemnitatis. io in alb uestibus o
apparuerunt ad denotandu gaudium
dnice resurrectiois. Vnu ad caput & unu
ad pedes ubi positu fuerat corp9 ihu. tu
ppt reuentia loci cosecrati ex tactu corpo
ris dnici, tu ad solemnis denuciadu resur
rectione x. qa solemnis denunciat per
duos q p unu. Dicunt ei illi. Maria qd
ploras. q. d. no hes cam flendi sed magis
gaudendi ex resurrectioe x. Dicit eis &
c. exponant sic sup. hec qu dixiss&.
hic ordr dnica apparitio facta marie. ibi
Hec qu dixiss& couusa est retrorsu &
uidit ihm stante. sed sol& hic qri quare
couertit se retrsum qa angelos sibi loqn
H cognouit tes esse angelos uel salte ualentes uiros. &
io uidet q magis deberet uertere faciem
ad ipos. Dicendu q illi angeli sedebant
sup sepulcru xpi ut dictum est. & uidit
illos assurgentes ppr reuerentia xpi appa
rentis extra sepulcru. & io illa uertit
se retrorsu ad uidendu cui tanta reueren
tia facerent. Et n cognouit q ihs ess&. ipsa
eni nodu hebat fidem resurrectiois xpi t.
ut pat& ex dictis. & io tal apparuit ei
i corpore qt erat apd eam in mente. In
ptate eni hois habentis corpus gloriosum
est sic apparere q cogscatur uel n cogsca.

qa illd corp9 e oio sbiectu aie. & eodem
m facta est apparitio duob9 discipls eu
tib9 in Emaus. ut hr luc. ulti. Dixit ei
ihs. Mulier qd ploras. no petit qsi igrans
ut ex ei9 rnsioe couenientius instruat.
illa existimas q ortolanus eet. sciebat
n. q milites de sepulcro fugerant. & io
nemine credebat ibi aduenisse n illu
cui incubebat cura illi9 orti seruandi
i q erat monumetu. Ait eim. dne si tu
sustulisti eu. no dicit si tu sustulisti
ihm loquendo determinate. sed eu i ge
nerali. quia modo feruent amantium
est extimare q oes cogitant de eo qd
hnt cordi. Dicito m ubi posuisti eu &
ego eu tolla. ex utute amoris credebat
se posse portare tantu corp9 et mortuu
qa feruenter amati nihil est difficile.
Dicit ei ihs. Maria. uocat ea ppo noie
ut eam magis intenta faciat. & tale se
exhib& ut cogscat. couersa illa. s. oclis
mentis sic et oclis corporis. Dicit ei Ra
boni. sic eni cosueuerat illu appellare
an passione. qa doctores apd iudeos uo
cabant magri. Dicit ei ihs. Noli me ta
gere. illa eni ex deuotioe stati uoluit
osculari pedes ei9. sed phibita est scdm · aug ·
Aug. quia erat indigna ppr fidei defec ali · ar illa
tu. io subdr. Nodu eni ascendi ad prem
meu. i. in corde tuo no credis me puenisse
ad equalitate patris. Ali exponit scdm · c 9 ·
chrisostomu & meli9 ut uidetur. Ad
cui9 intellectu sciendu q apparuit Ma
rie in consili corpore scdm apparentia
qle hebat an passione & no in illa clari
tate q est pprietas corporis glosi. & ideo
Maria credebat ipm resurrexisse ad ui
ta coem cu discipls ducenda sicut ante
& io uolebat familiarit eu tange sicut
prius. hanc eni opinione uoluit dns ab
ea remouere. d. Noli me tangere. q. d. n
credas me int uos hitatun sicut prius.
& qd subdr. nodu ascendi ad prem meu

·qre p9 q apli · ar illa · usq caz ·

est assignatio cause quare apparebat in
sili corpore sicut et añ passionē & nō in
claritate corporis gl̄iosi. qđ fuit ad pban
dū ueritatē dn̄ice resurr̄nis in q̄tū sic ap
paruit discipl̄is p dies. xl. instruens eos
de regno dei ante suā ascensiōem. ppter
qđ seq̄. Vade ad fr̄es meos. i. ad apl̄os. q̄s
uocat fr̄es ppr̄ similitudinē nat̄e huāne
& specialitatē amicitie ad ipos. & dic
eis. ascendo. i. ascendā ad prēm meū. p
nāim. & prēm urm̄. p adoptiōis grām.
Deū meū. in q̄tū sū homo. Sic. n. loq̄bā
ī pposito ut pat& ex hoc q̄ ī mediate
uocauit apl̄os fr̄es ppr̄ silitudīem nat̄e
eodē m̄ loq̄t̄ quū dicit. Ascendo ad pre;
meū. quia ascendere nō cōpetit ei scđm
diuinā natām q̄ est altissima. Per hoc ig̃
xp̄s suā ascensionē denūciat apl̄is per
Mariā insinuās q̄ an ascensionē illā
apparebat ad eo⁊ instructionē. sed ex
pressius dicunt alij euangl̄iste. Venit
Maria & c̄. pat& t̄ra ex predictis. ⸿
Quū ḡ sero. hic con̄r pōit̄ maīfestatio
resurrectiōis x̄ discipl̄is fcā. & pō oībꝫ
cōiter. 2°. aliquibꝫ spāl̄r. cap̄. sequenti.
Postea pā in duas. q̄a pō maīfestat̄ oībꝫ
excepto Thoma absente. 2°. Thoma cum
eis exn̄te. ibi. & post dies. ⁊. Prima in
tres. q̄a pō describ̄r x̄ apparitio. 2°. appa
ritiōis denunciatio. ibi. Thoma at̄. 3°. dis
cipl̄i audientis obstinatio. ibi. ille aut̄
dixit. Prima adhuc in duas. q̄a pō desc̄
bit̄ apparitiōis actus. 2°. eiꝫ effectꝫ. ibi
gauisi sūt. In pā ḡ parte dr̄ sic. Quū
sero eēt. In die. n. apl̄i erant dispersi ppr̄
metū iudeo⁊. sed in sero cōueniebant
ad locū unū. & iō illa hora eis apparu
it die illa. s. pā die resurr̄nis. Vna sabba
to⁊. ī pā die post sabbatū ut p̄dcm̄ est.
Et fores ēēnt clause ppr̄ metū iudeo⁊.
hoc. n. ex diuina ordinatione factū ē
ut ih̄s intrās ad discipulos ianuis clau
sis ońderet se hr̄e corpꝫ gl̄iosū. & dixit
eis. pax uob̄. & hoc cont̄ eo⁊ duplicē pt̄
bationē. erāt. n. t̄bati de morte ipiꝫ xp̄i
et de psecutione iudeo⁊ eis iminēte. pot̄at
ēt; eos p suā pn̄tiam custodire & de sua re
surr̄ne certificare. Vn̄ subdr̄. & quū hec
dixiss& ońdit eis manus & latus. ut per
cicatrices remanētes ońder& eis idētitatē
numeralē corporis priꝫ passi. ipā. n. ī cor
pore x̄ remanserīt n̄ ad defectū sed mag̃
ad gl̄iam ppr̄ uictoriā ex ill̄ uulneribus
cōsecutā. Gauisi st̄. hic con̄r pōit̄ huiꝫ
apparitiōis effectꝫ. q̄ est duplex. Primꝫ
est discipl̄o⁊ exaltatio cōt̄ duplicē tris
titiā ipo⁊ admotā. s. ī morte x̄ & iude
o⁊ metū. & q̄tū ad hoc dr̄ Gauisi sunt
discipl̄i uiso dn̄o. Scđus est eo⁊ istruc
tio. q̄tū ad hoc subdr̄. Dixit ḡ eis iterū
pax uob̄. q̄a uolebat eos instruere de pa
ce futā que erit ppetua. Sic misit me pr̄.
ad ueritatē fidei docēdā in Iudea. & ego
mitto uos. i. mittā ad hanc ūitatē publi
candā p totū mūdū. q̄a executio huiꝫ
officij n̄ pt̄ cōueniēt̄ fieri sine grā spūs
scā. iō seq̄. & quū hec dixiss& īsufflauī
& dixit eis accipite spm̄ scm̄. p illā īsuf
flationē ońdit spm̄ scm̄ a se pcedere sic
pcedit a pr̄e. Quo⁊ remiseritis peccata
remittent̄ eis. lic& n. deꝫ solus pn̄cipalī
pcc̄a remittat. tn̄ ministri ecc̄lie p ūtutē
clauiū ad hoc et̄ ministerial̄r operant̄.
& q̄⁊ retinueritis. i. retinēda iudicaūitis
Retenta ert̄. hoc tn̄ intelligendū est q̄n
iudiciū ecc̄lie diuino iudicio cōformatur.
Thomas. hic pōit̄ denūciatio apparitiōis
x̄ absente discipl̄o quū dr̄ Thomas q̄ dr̄
Didimꝫ. hoc erat cogn̄ē eiꝫ & sonabat
idē qđ geminꝫ. q̄a forte erat de tribu ⸿
Beniamin de cognatiōe gemini. Vel scđ;
alios ide; sonat qđ dubiꝫ. ppr̄ dubitānē
de resurr̄ne x̄ quā thomas hūit. iō sic co
gnoīatꝫ fuit. Vnus de xii. non q̄a tunc
eēn̄t. xii. quū iudas eēt mortuꝫ, sed q̄a
eēt unꝫ de. xii. electus a pn̄ a xp̄o. uel.

⸿ hic p̄l̄ b[illegible] fuit collatio p[illegible]s.

quia enumerat᷑ hic Mathias postea elect᷒ ī loco Iude. q̉a iohns hoc euāgliū scpsit ꝑ post ei᷒ electiōē; ut pat& ex predictis in pn̊ hui᷒ operis. Non erat cū eis qn̄ uenit ihs. ipē.n. int̄ alios aplos uidet᷑ mag̃ fuis se timidus ut sup̄ dictū est xi. cap̄. & iō tardius cet̄is uen̄it ad locū ū cōggabant᷑ apl̄i & discipl̄i. & iō ppt̄ tarditatē suā p̄ua tus est illa uisiōē x̄. hoc at̄ factū est di uina ordiatione scd̄m q̄ dic̄ gg.⁹ ut ex sua absentia seq̄ret᷑ dubitatio. & ulteri᷒ ī dubitāne obstinatio. & p cons̄ dilig̃es ueritatis inq̉sitio ad nr̄e fidei cōfirmatio nē. Dixert̄ g̊ ei alij discipl̄i. q̉a boni ru mores cito nūciant᷑. Vidim᷒ dn̄m. Sic.n. an̄ passiōem eū appellauerāt. ut sup̄dc̄m ē cap̄. 13. Vos uocatis me magr̄ & dn̄e et c̄. Ille at̄ dixit eis n̄ uidero ī maīb᷒ ei᷒ fisu fixurā clauoꝝ. nō ridiculose petit iste Thomas. q̉a mai᷒ est uidere reparatiōē; to tius corporis. Itē fuit dur᷒ ad credendū q̉a uolebat certificari duplici sensu. s. uisu & tactu. iō seq̄. & mitta digitū meū & c̄. isti.n. sunt duo sensus q̇ min᷒ possunt decipi. q̉a uisus int̄ alios plres dr̄as reru; demōstrat. ut hr̄. ī. methā. tactus at̄ ī ho mine ē certissimus. Alij at̄ sensus bn̄ īue niūt᷑ uiuaciores ī alijs aīālib᷒. ut hr̄. iii. de aīa. & post dies .8. hic poīt᷑ apparitio facta aplis in pn̄tia Thome. & diuidr̄ in duas partes. q̉a p̊ describr̄ dicta appari tio. 2°. poīt᷑ quedā breuis epilogatio. ibi ꝑ. Multa quidē. In pa g̊ parte dr̄ sic. & post dies octo & c̄. Facto.n. int̄uallo xp̄s apparebat discipl̄is. q̉a n̄ cōuersabat᷑ cum eis continue. ut ondderet se resurrexisse ad uitā īmortalē ab hoīb᷒ hui᷒ mūdi se patam. Stetit ihs in medio. ut poss& ab oīb᷒ uideri. et dixit eis pax uob̄. sic p᷒ ex ponā. Deīn dic̄ thome infer digitū tuū huc. q̄i rn̄dens petitiōi ei᷒ sup̄ posite. & ī hoc et̄ suā diuinitatē declat in q̄tū ab sens corporalr̄ ei᷒ u̅ba sciebat. & uide

·gg.·
·idez cirilla·

manus meas. uidet᷑ q̄ debet dic̄e. & tā ge manus meas. Dicendū q̄ uis᷒ ppr̄ cer titudiēm accipit᷑ p intellectu sic̄ dr̄ alicui uides tu hoc. i. intlligis. & exo. 2°. cūt᷒ ppl᷒ uidebat uoces. i. audiebat. ita q̄ ibi accipit᷑ p tactu. ut alr̄. q̉a sic̄ dictu; ē thomas uolebat certificari duplici sēsu ī uisū aspectu manuū. & tactū p latis tactū. iō seq̄. Affer manū tuā & noli esse incredul᷒ sed fidel᷑. hec dic̄ ihs. q̉a thomas discipl̄is nūciantib᷒ x̄ resurr̊ nē rn̄dit se alr̄ n̄ crediturum eā. Rn̄dit thomas. n̄ solū corde deū credendo sed et̄ ore cōfitendo. q̉a utrūq; req̉rit᷑ ad salutē. ut frequent᷑ sup̄dc̄m ē. Dn̄s m̄s & de᷒ meus. In hoc confitet᷑ maīfeste diuinitatē in x̄ cont̄ pfidiā Arrianā. sup̄ enī bn̄ uocauerāt ipm̄ ihm dn̄m. s; n̄ uocauert̄ ipm̄ deū exp̄sse. lic& di xissent aliq̄ uerba p que ei᷒ diuinitas potuit intelligi. ut patuit ex sup̄dc̄is. S; thomas hic fact᷒ ē pfectior ī cog̊tiōē post x̄ resurr̄nē maīfestā cōfess᷒ est ipm̄ deū ēē. Dicit ei ihs. q̉a uidisti me thoma credidisti. Contr̄iū uidr̄ q̄d dr̄ ad hebr̄. xi. fides est sb̄a spandarū reꝝ. argumentū nō apparentiū. & sic pat& q̄ fides saltē q̄tum ad actū nō pt̄ esse de uisis. Vtrū at̄ possit esse de eis q̄tū ad hitū nō est pn̄tis speculatiōis. Dicēdū q̄ thomas aliud uidit & aliud credidit q̉a humaītatē uidit & diuinitatē q̄ in pn̄ti uideri n̄ pt̄ credidit. Bt̄i q̇ nō uidert̄ & crediderīt in hoc cōmēdat alioꝝ pmp titudinē ad credendū. & ī hoc stat cōso latio nr̄a q̄ n̄ uidimus & tn̄ credim᷒ p doctinā x̄ et aploꝝ ip̄; uidentiū deriuā tā ad nos. huic dicto uidr̄ contr̄iū q̄d dr̄ luc̄. x̄. 10. Beati ocli q̇ uidet᷑ que uos uidetis. dicendū q̄ duplex est bt̄itudo una rei q̄ cōsistit pncipalr̄ in aspectu & fruitiōē diuinitatis & ex cōseq̄nti ī uisiōē humaītatis x̄ ut sup̄dictū est

cā xii. & de hac btitudie itelligi uer
bū luce. Alia est btitudo spei q̄ hetur
ī pnti. & ista consistit ī merito future
btitudis. & iō btior est in hoc m̄ q̄ plus
meret. plus at meret q̄ credit n̄ uides q̄
uides pdco m̄. cetis tn̄ paribꝫ. & sic itel
ligit uerbū x̄. Btī q̄ n̄ uidert. Atr tn̄
pt dici & melıꝰ ut uidr: q̄ duplex est
uisio x̄. una spūat tm̄ q̄ est p fidē quā
hūert pres uetis testamēti. alia q̄ cū hoc
ē corporat sic apli uidert xp̄m ī huāi
tate assūpta. de illa loq̄ luc. x̄. quam
n̄ hūert pres uetis test. l; m̄tū deside
raret. Multa q̄dē. hic poit epilogatio
respectu pdcoꝝ ī q̄ ondr sufficietia huiꝰ
scpte respectu excellentie x̄ ī ope et
doctna que tanta est q̄ n̄ pt ad plenū
lris cōprehendi. & hoc est qd dr. Mlta
q̄dē et alia signa fecit ih̄s ī conspectu
discipłoꝝ suoꝝ que n̄ sūt scpta ī libro
hoc signant dixit. ne forte aliq̄s credet
ea n̄ esse uera que scpta sūt ab aliis euā-
gelistis & dimissa a iohne. ondr etiā
in hoc epilogatiōis doctne huiꝰ utilitas
quū subdr. hec at scpta sūt ut credatis
fide formata caritate. q̄a ih̄s xp̄us est
filiꝰ dei. s. nāt. ī potētia sibi eq̄t. & per
cons. idem ī diuinitate. q̄a nā diuina
est īdiuisibilis sic dictū fuit a pn̄. pncipa
lis itentio iohis est ī hoc euāglio decla
rare diuinitatē x̄ & etnā eiꝰ gnatiōē
a pre. & ut credentes uitā habeatis. s.
etnā in qua clare uidebr q̄ nūc credit
ī noīe eiꝰ. i. p fidē noīs x̄. q̄a scdm q̄ dr
act. x̄. nō enī aliud nomē est sub celo
datū hōibus ī quo oporteat uos saluos
fieri. Capłm Vicesimum pmū iohis.

POSTEA AVTEM MANI
festauit. Hic ponit. 3ª x̄ appari-
tio in q̄ maīfestata est sua resurrectio
aliq̄bꝫ discipłis spālr. & si ordine
istarū triū apparitionū cōsiderem
ī pa ondit xp̄s suā diuinitatē spū; scm
īsufflando. in 2ª nāe humane ūitatē cica-
trices ondendo. In ista 3ª. ostendit se hre
humane nāe ueritatē cū aplis comedendo.
In hac aut apparitiōe describēda sic pce-
dit iohs. q̄a pō ondit q̄ ih̄s exhibuit dis
ciplis plibꝫ. 2º. ondit exhibuit duobꝫ pdilec
tis spālr. s. petro & iohi. Quū g° tnsisset.
pā ī tres q̄a pō describr x̄ apparitio. 2º. x̄
apparētis cogtio. ibi. Dix g° discipłꝰ ille.
3º. pdcoꝝ epilogatio. ibi. hec iā. In pma
igit parte dr sic. Postea maīfestauit se
iterū ih̄s. i. facto intuallo tporis. q̄a non
manebat cōtinue cū aplis. cuiꝰ causa dca
est cā. pcedenti. Ad mare Tiberiadis. ex
q̄ patet q̄ illa apparitio fuit facta ī gali
lea. ubi illd mare ē. ut supdcm est cā. vi.
pcedentes apparitiōes fuert ī ihrl;. ex q̄bꝫ
apli iā cōfortati abiert in galileā. ubi p
miserat se eis maīfestatum. ut hr Mat.
ulti. Maīfestauit at sic. i. p modū q̄ seq̄t.
Erat at siml Simō Petrꝰ. Ista duo noīa si-
mul cōiūgit. q̄a Simō fuit eiꝰ nomē ppū
pmū. petrus at erat sibi de nouo a xp̄o ī-
positū. ut sup declaratū est cā pō. & alij
ex discipłis eiꝰ duo. istos. n. n̄ expmit no-
miātī q̄a erant minores. q̄ at noīa ppria
hic expmit hoc facit ad maiorē expssio-
nē rei geste. Dicit ei Simō petrꝰ uado pis-
cari. erant enī paupes. & iō ad pcurandū
nccia uite licite poterant redire ad exer
cendū negotiū qd sine pcco potant exce-
re. Matheus at nō redijt ad officiū tēctā
dū thelonei qd uix aut nūq̄ pot sie pcco
fieri. ppt qd & paulus artē senoforiam
didicit. ut quū nccitas uel utilitas ecclie
exiget de labore suo uiueret. ut hr ī act.
aploꝝ. 18. cā. Et exiert & ascendert ī na
uē. uel eis cōmodatā uel locatā siue seu
alio m̄ acceptā. q̄a a pn̄ sue uocatiōis na-
uē & retia reliq̄rant. Et illa nocte nih
pndiderūt. hoc fcm̄ ē ut captio sequens
maīfeste miraclosa appareret. Mane at
facto stetit ih̄s in litore. Non apparuit

sup aquã sed i tra solida ad ondendũ q
amplio nõ erat cũ eis i fluctibꝫ uite cor
poralꝫ corruptibilis sed magis trãsierat ad
statũ uite imortal. Nõ tñ discipli cognuerũt
qa ihs eet. ut enĩ supdcm est corpꝫ gliosũ
est totalr i ptate aie. iõ scdm conceptum
aie pt uisũ diuersimode imutare & p
cons cognosci uel ñ cognosci. Dixit ergo eis ihs
Pueri nũqd pulmentariũ hetis. i. aliqd qd
posset decoq ut comedi. Rnderũt ei. nõ.
credebãt enĩ eũ ee aliquẽ mercatorẽ qui
uellet pisces emere. Dixit eis. Mittite in
dexterã nauigij rete & inuenietis. pdixit
certitudialr effectũ futuꝫ ut ad sequntia
hẽant aĩũ magꝫ intentũ. Miserũt ergo & nõ
ualebãt iã illud trahẽ p multitudie piscium. ex quo
patet q pisces fuerũt ibi miraclose adduc
ti. ul ũtute diuina de nouo formati. qa tota
nocte ibidẽ qsierãt & nih inuenerãt. Di
xit ergo. hic conr post x apparẽtis cogtio.
Circa qd sciendũ q puritas mentis & cor
poris maxĩe dispõit hoiem ad cogtionẽ
diuinoꝝ. & iõ iohs q ceteris purior erat tã
q ũgo citiꝫ q alij cognuit xpm. tũ ex cõ
signatioẽ miracli fti. tũ qa xps pꝫ ondit
ei faciem speciẽ cognoscibilẽ ꝑꝑr sui puritatẽ
et hoc est qd dr. Dixit ergo discipls ille quẽ
diligebat ihs. s. iohes. i. petro. erat enĩ sibi
familiaris int alios ut dictũ est cap pce
denti. & iõ pꝫ aperuit cõceptũ aĩ. Dñs est.
Sic eũ uocabant ipm an passioẽ ut supra
dcm est. Simõ Petrus quũ audisset qa dñs
est tunica succinxit se. ut cũ maiori reue
rẽtia accederet ad xpm. Erat. n. nudꝫ. i. pa
rũ uestitus. ut eet expeditior ad piscatio
nis opꝫ. Misit se i mare. ut citiꝫ ueiret
ad xpm ex deuotioẽ. hic dicit Beda q
tũc nõ ueĩt ad xpm sup aquã ãbulando sicut
fecat pꝫ. sed magis peditando ul natãdo.
Rño ãblio uidet contrariũ. ñ enĩ uidet
q natãdo uenerit qa tunica succĩxit se
ut ad xpm ueiret. qd nõ fecisset si natã
do ueire uellet. nec et peditando p pro
fũdũ aque. qa distabat a tra qi cubitis
ducẽtis. uñ ñ uidet q i tanto spacio aq
maris esset & ita parua q hõ posset ibi pe
ditare. & maxime qa aq illa erat tãta
q i ea nauis potat currere i q erãt septẽ
hoies ad minꝫ q tot st ibi enumerati
& 153 pisces & retia & alia nauis ins
trumẽta. ꝑꝑr hoc mag uidr q petrꝫ me
mor dñi quẽ feruent diligebat & pati
ne ãbulatiois. sr aqs at ad xpm ueñat
q sibi fecit. Alij at discipli nauigio ue
nerũt. qa ñ erãt ita feruidi sicut petrꝫ. Non
eñ longe erant a tra &c. In hoc assigt
rõ qre cito uenerũt post petrũ. Scdm ex
positioẽ Bede assigt ratio qre petrꝫ
misit se i mare qa ꝑꝑr paruã distãtiã
sine naui poterat ueĩre. Alia at ex
positio pbabilior est. ut patet ex pre
dictis. Ut ergo descenderũt sr trã uiderũt
prunas positas et piscẽ sr positũ illis
prunis. & panẽ nõ sr prunas positũ s;
ibi paratũ pfectioẽ eoꝝ. ista. n. diui
na ũtute fuerunt facta de nouo. ad ma
iorẽ cõfirmatioẽ discipłoꝝ i fide de re
surrectioẽ xpi. Dixit eis ihs afferte de
piscibꝫ quos prendidistis nũc. familia
riter eis loquẽdo tanq discipłis ad decla
rãdũ ueritatẽ sue resurrcois. Ascendit
Simõ petrus & traxit rete i trãm plenũ
magnis piscibus cẽtũ qnqginta tribus.
& numeꝝ & magtudiẽ exprimit ad
declãtionẽ miracli ex tãta captioẽ. et
iterũ ex retis integritate. quũ subdit.
& quũ tanti eẽnt ñ est scisũ rete. Dixit
ihs. Uenite prãdete. Inuitat eos dulcit
ad comedendũ secũ. qa cũ eis tũc come
dit ad declãtionẽ sue resurrcois. hic & ñ
exprimat hic. & nemo audebat discũbẽ
tiũ intrrogare tu qs es. nõ ꝑꝑr formidi
nẽ. sed ꝑꝑr cognitiois certitudinẽ quã
hẽbant de ipꝫ. Propt qd subdr. Scien
tes qa dñs est. & iõ frustra fecissent de
hoc qnẽ. & uenit ihs & accep panem.

et dabat eis & piscē sil'r .i. eo m̄ diuide-
bat & distribuebat eis sic an̄ passiōem
ad declandū suā resurrc̄nē. Dicit .n. ali
q̄ doctores & satis pbabli' q̄ sic diuide
bat cibaria manu ut q̄s cū cultello. &
cog̃uerīt eū in hoc cū alijs signis. sic &
discipli cog̃uerunt eū in fractiōe panis
ut h̄r luc. ulti'. hic iā tercio. hic pon̄t
huiꝰ apparitiōis epilogatio qm̄ dicit.
Hic iā tercio maīfestatꝰ est ih̄s. Videt̄
q̄ debet dici q̄rto q̄a alias iam tres ap
paritiones descripserat. ut pat& ex p̄
dc̄is. Dicēdū q̄ lr̄a seques hoc soluit q̄
quū dr̄: discipłis suis. & sic pat& q̄
hic enumerat apparitiones factas aplīs.
Prima aūt apparitio quā descpsit fuit
facta soli Marie Magdalene. & iō n̄ enu
merat̄ hic. Pot̄ etiā aliī expōi q̄ li t'cio
refert̄ ad i-am apparitiōis. Due autē
p̄me facte sunt una die. alia facta est
ī die .8. ista aūt facta est postea. si aūt
cōsiderent̄ iste tres apparitiōes aplīs f'ce
p̄ma declat x̄ diuinitatē sp̄m scīn dādo
2ª resurgentis idētitatē numerabile;
cicatrices ostendendo. 3ª humane nat̄e
ueritatē cū discipłis comedēdo. Quū q̄
p̄nsissent. hic con̄r describit euange
lista quid xp̄s exhibuit duobꝰ discipłis
predilectis. & q̄d pō exhibuit petro. 2ª.
q̄d exhibuit ioh̄i. ibi. & quū hec dix-
is&. Prima diuidi' in . 2 . q̄a pō comit
tit̄ petro sc̄e ecclie; uniuersal regimīs
officiū. 2ª ei p̄dicat̄ suū martiriū. ibi.
Am̄ amē dico t̄. Circa p̄mā partē xp̄s
comittendo petro offīm pastorale ip̄m
examinat ter de dilectione: q̄a pasto
res ecclie debent deū p̄ ceteris hoībus
diligere. Ter et̄ comittit ei offīm pascen
di. q̄a pastor ecclie deb& subditos pas
cere t'plici pabulo. s. ueritatis ūbo. uite
ex. tp̄ali subsidio. & hoc ē q̄d dr̄: Quū
q̄ p̄transissent. refecti bn̄ficio oībꝰ cōi
ter exhibito. Dix̄ Simoni Petro ih̄s.

ei bn̄ficiū sp̄ale conferens. Simon iohīs
.i. filiꝰ iohīs. Diligis me plus his. q. exp̄
se dicat. ille q̄ eligit̄ ad offīm p̄latiōis deb&
deū dilig̃e p̄ ceteris. q̄a scd̄m q̄ dic̄ btūs
gg°. tantū deb& precedere actionē uita
presul, q̄ntū distat a grege uita pastoris.
& iō uidet̄ q̄ ille q̄ aliquē eligit ad ta
le offīm tenet̄ semp elig̃e meliorē. nō tn̄
ītelligit̄ melior, litteratior, uł astutior.
sed ille q̄ oībus cōditiōibꝰ pēsatis meli
or est. ad tale officiū ad honorē dei ut
ecclie utilitatē scd̄m iudiciū eligentis.
Alr̄ aūt eligens uł p̄mouens n̄ attendit
ad honorē et utilitatē ecclie & sic n̄ ui
det̄ off̄ iudiciū diuinū euaderel. Q' aūt
scd̄m decretalē extra de electiō. qui
nob olim, et c. quū dilecti . sufficit eligere
sufficientē. hoc est scd̄m iudiciū huānū
p̄ q̄d tal' nō ē puniendꝰ. tn̄ scd̄m ūitatē
aliq̄ mala p̄mittit̄ humano iudicio īcor
recta p̄pt̄ maiora mala uitanda; q̄ tn̄ sūt
diuino iudicio corrigēda. scd̄m q̄ dic̄ Aug'
pō li. de libō ar. Dixit ei. dn̄e tu scis quia
amo te. n̄ dicit plꝰ q̄ alij sed absolute res
pond&. q̄a exptus p̄p̄e fragilitatē in x̄
negatiōe nō fuit ausus ultra se offerre ī
x̄ dilectiōe. sed q̄ntitatē sue dilectiōis posu
it in iudicio x̄ qui secreta cordiū ītuetur.
Seq̄. Contristatus petrus q̄a dix̄ ei tercio
amas me: n̄ fuit indignatꝰ p̄p̄r ūba xp̄i
replicantis totiens petitionē de dilectiōe
q̄i indignant̄ petrꝰ de hoc q̄ n̄ acq̄escebat
sibi xp̄us pō uerbo: sed fuit t'batus eo q̄
sciebat eū scire et oīa futa. p̄p̄r q̄d timu
it ex tali replicatione ne xp̄s uell& sibi
p̄dicere aliquē casū suū futurum. sic supra
cā. xiii. asserente Petro. aīām meā p̄ te
pono statī predixit ei suā negatiōē futā.
& iō talr̄ timuit Petrus. p̄p̄r q̄d dicit ei.
Tu dn̄e oīā scis. tu scis q̄a amo te. q. d. tu
scis oīā p̄terita p̄ntia & futā. & iō tu
scis q̄ nūc te diligo. sed q̄d sit in futurū
nescio. tu scis. Dixit ei pasce oues meas.

· hic pastorale oficiū x̄ cōsist pōtificibus.

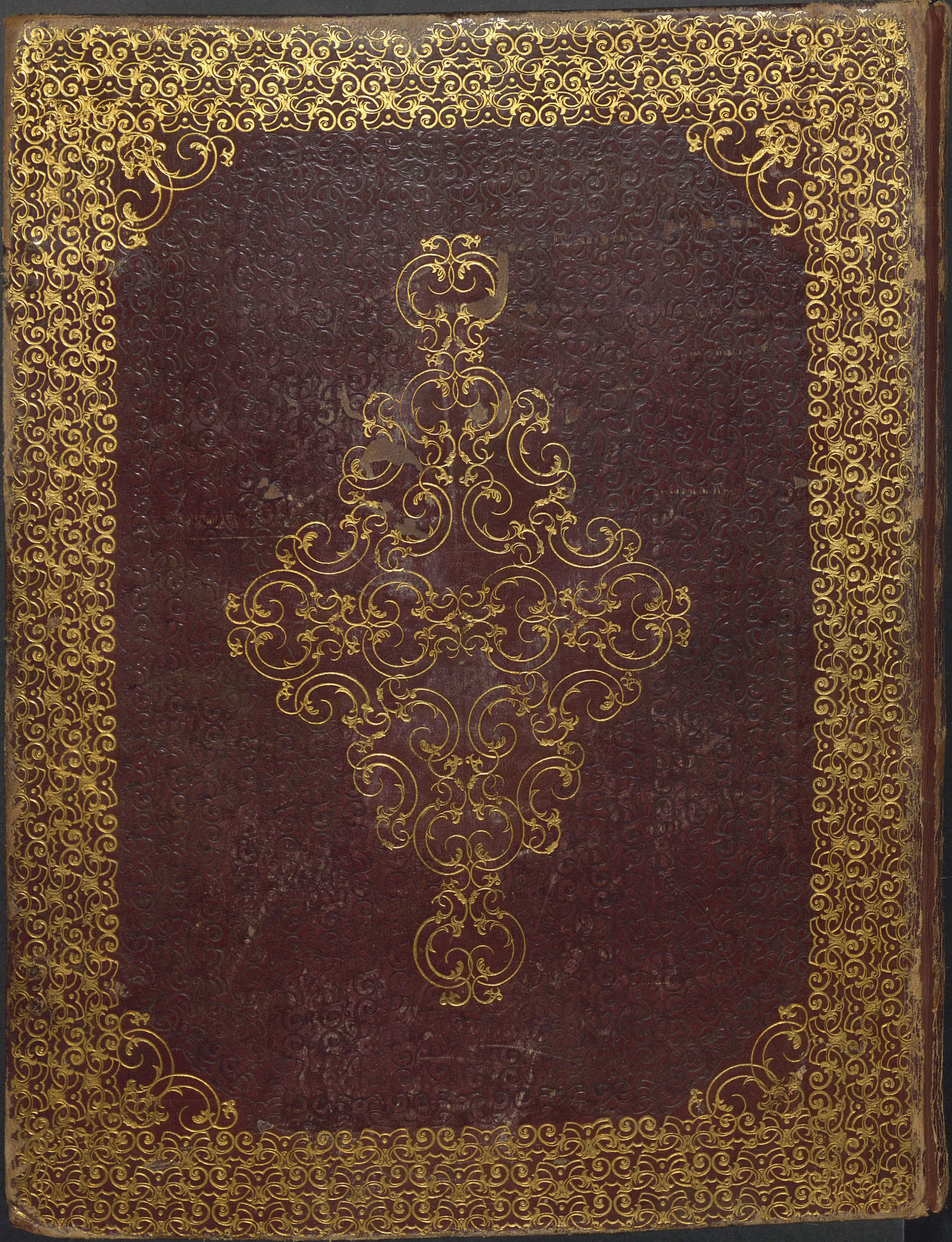
· aug°.

Ante bis dixerat pasce agnos meos. q̄a
in fidelibus tres sūt gradus. s. īcipiētiū;
ꝓficientium & ꝑfectoꝝ. illi q̄ sunt ī du
obus ꝑmis gradibus dicunt̄ agni. & illi
q̄ sunt in .3. oues noiant̄. Amen amē dico
tibi. Hic predicat̄ petro suū martyrium.
q̄a prelati ecclie debet tātā caritatē hr̄e
ut parati sint se morti exponere; ꝓ gge
q̄a hic exꝑmit xp̄s loquēs petro parabo
lice. Amen amen dico tibi quū ess& ēēs
iunior cingebas te. i. ab aliq̄bꝰ frīb; ius
te restingebas. tn̄ hoc erat ꝓ uolūtate tua
ab alio nō cōpulsꝰ. iō subdr̄. & ābulabas
ubi uolebas. quū at̄ senueris. i. imminēte
morte. extendes manus tuas. ꝑ hoc de
signat̄ ꝓmptitudo ad martiriū tolen
dum. & alius te cinget. fuit. n. positꝰ
ī cruce cū cordis ligatus & n̄ clauis af
fixus. ut longior ess& ipiꝰ cruciatus
& hoc uocatur hic cintura. & duc& q̄
n̄ uis. est enī in homiē dupplex appetit̄
s. sensitiuus & ītellectiuus. & utq; no
minat̄ aliqn̄ uolūtas l̄ large loqn̄do. q̄a
solo appetitꝰ ītellectiuus ꝑpe dr̄ uolū
tas. lic& at̄ appetitꝰ ītellectiuus ī Petro
ess& ꝓmptus ad martiriū. tn̄ appetitus
sensitiuus refugebat. q̄a mors ē ultiū;
tribilium. & eodē modo fuit in x̄ sicut
dictū est sup̄ cap. 12°. & iō dixit. & du
cet te q̄ nō uis. s. sc̄dm appetitū sēsitiuū.
Hoc at̄ dixit. hec sunt uerba euangelíste.
exponētis ūba x̄ de martirio Petr̄. scrip̄sit
enī hoc euāgl̄ium post Petri martiriū. qd̄
pat& ex hoc q̄ euan̄ scrip̄sit post reditū
suū de insula pathmos post mortē Do
mitiani īꝑatoris ut sup̄ dictū est ī ꝓlogo
huiꝰ euangl̄ij. Petro at̄ passꝰ est Nerone
īꝑante. q̄ diu an̄ domitianū īꝑauit. Signifi
cans qua morte ess& clarificatus deum.
Martiriū. n. petri fuit ordiātū ad gl̄ia;
dei. & quū hec dixiss&. Hic ondr̄ q̄
xp̄s contulerit iohi. & diuidi in duas
partes. q̄a pō ponit̄ comēdatio discipli

2°. sui euangl̄ij. ibi. hic est discip̄lus
Prima ī duas. q̄a pō ponit̄ comēdationis
occasio. 2°. ipa comēdatio ibi. Dixit ei.
Circa ꝑmū sciendū q̄ occasio huiꝰ fuit Pe
tri ūbū q̄rentis de iohē. qd̄ exprimit̄
quū dr̄. & quū hec dixiss&. s. x̄ pet̄
īponēs ei pastorale offm̄ & sue passiōis
ex̄. dixit ei. Seq̄re me. Sic. n. ī ueteri
testamēto ꝓphe aliqn̄ figabat aliq̄ ūbis
& aliq̄ fc̄is ut sup̄dictū ē pō ca. & sicut
xp̄s postq̄ ūbo īposuerat petro pastora
le offm̄ & ei p̄dixerat suū martyrium
īcep̄ ire. & tūc dixit. Petre seq̄re me. s.
gerēdo uices meas ī duobꝰ predictis. ꝑ
& sic ꝑ istā seq̄lā corporalē siḡt idem
qd̄ petro ꝑus expresserat. Cōuersꝰ petr̄
uidit illū discip̄lm quē diligēbat ihus
sequētē. q̄a cepat ire post xp̄m sic & pe
trꝰ. q̄ recubuit in cena sr̄ pectus eiꝰ & c̄.
ꝑ hoc pat& q̄ iste fuit iohs q̄ scrip̄sit ista
n̄ ad sui iactantiā sed ad ondendū pet̄
excellētiā cui xp̄s cōmēdauit ecclia;
mag̃ q̄ iohi quis ess& ita familiaris sibi
Hunc g̃ quū uidiss& petrus dix̄. Dn̄e
hic at̄ quid. Diligebat. n. petrus ipm̄
iohem sp̄ali dilectiōe. ut sup̄dcm̄ est cā.
precedenti. & iō uolebat eū hr̄e sociū
ī p̄lationis officio & ī martyrio. iō dic
Dn̄e hic autē qd̄. q. d. Bonū eēt q̄ ad
iungeret m̄ sociꝰ. Dixit ei ih̄s. Posita
occōne ex uerbis pet̄ cōmr̄ post b̄nfici
ū iohi collatū quū dr̄. Sic eū uolo ma
nere. Occōne huiꝰ uerbi dixerūt aliq̄
q̄ iohnis nō est mortuꝰ. sed cū Enoch
& helia tn̄slatus in paradisū. Alij aut̄
dicunt q̄ ī sepulcro suo iac& dormiēs
ex hoc accipientes signū q̄ ī sep̄ulcro
eiꝰ uidet̄ quedā scaturizatio manne
ꝑ modū ebulitiōis surgere. & dicūt q̄
hoc causat̄ ex anhelitu eiꝰ. ue⁊ tn̄. q̄a
statutū est hoībꝰ semel mori ad hebr̄
ix̄. iō dicunt ipm̄ circa finē mūdi pro
x̄ passurū. ꝓpr hoc seq̄t̄. Donec ueniam.

aug. s. in fine mūdi ad iudiciū. Sed ista īp-
bat Aug. p hoc q̄ hic dr̄ a saluatore de
iohe poni^r tanq̄ p̄uilegiū seu bn̄ficiū s̄
spāle iohi cōcessū. scdm̄ uero dicta istoꝝ
hoc n̄ esset uerū bn̄ficiū īmo eēt magis
iohi detrimētū si tā diu a diuina fruiti
one tardaret̄ aliis aplis ī gl'ia existtibꝰ.
ppr qd̄ dicendū q̄ ihs rn̄det ad ūba pet̄
petētis eū hr̄e sociū in prelatiōe & mar
tyrio. d. Sic eū uolo manere. q. d. nolo eū
mori p martiriū. nec ī hoc etiā uolo eū
seq̄ me. nec q̄tū ad p̄latiōis offm̄ ī regi
mine uniūsalis eccl'ie tecū. sed mag̃ uo-
lo eū occupari ī q̄ete cōtēplatiua. Donec
ueniā. n̄ ad iudiciū in fine mūdi. sed ad
uocādū eū in gl'iā celestē de statu hui͡ꝰ
mūdi. ut hr̄ in legenda sc̄i iohis q̄ xp̄s
apparuit ei circa finē uite sue uocans
eū ad gl'iam. Quid ad te. Quia ad Petrū
nō ptinebat scire qd̄ dn̄s ordinabat de
ipo iohne ī futurū. sic̄ dcm̄ est aplis act. i.
nō est urm̄ nosse tpora uel momenta q̄
pr̄ posuit ī sua ptate &c̄. sed tm̄ ptine-
bat ad ipm̄ ūbo x̄ pmpte & humiliter
obedire. iō subdr̄. Tu me seq̄re. Exiuit
g̃ sermo iter fr̄es i. aplos q̄ erāt uniti
caritate frna. q̄ discipl's ille n̄ morit̄.
hunc. n. intellectū cōceperunt ex uerb̄
x̄. sed statī excludr̄ iste intellect͡ꝰ quū
subdit̄. Et n̄ dixit ihs qa nō moritur.
Qa scdm̄ ueritatē mortuus fuit. ut sup̄
dictū est in plogo huiꝰ euangelij. sed
sic eū uolo manere. hoc est. non p mar
tiriū me seq̄. tm̄ qa in eo fuit pmptitu-
do ad tolerandū martiriū qn̄ fuit p-
iectus ī feruētis olei doliū. iō illud ab ∓
eccl'ia p martirio colit̄. qa scdm̄ q̄ pre-
aug. dicit btūs Aug. in libro de nuptijs &
cōcupiscentia. nō est etiā īpar meritū
paciētie ī iohe q̄ passꝰ n̄ est. & ī pet͡ꝰ q̄
passionē sustinuit. Donec ueniā. Assu-
mens aīam eiꝰ a corpore. absq; tm̄ āgus-
tia & dolore. ut supradictū est ī plogo

huiꝰ euangelij. Hic est discipl's. Posita
cōmendatione discipli. hic poni^r cōmenda
tio sui euangelij. & diuidit̄ in duas par-
tes. qa p̄o ponitur euangelij cōmēdatio
2°. tollit̄ erroris occasio. ibi. Sunt et alia &
multa. In p̄a g̃ parte pcedit sic. Hic est
discipl's ille. s. iohns de q̄ saluator īme-
ate locutus est. Qui testimoniū phibet de
ijs. s. q̄ uidit & audiuit. Propt̄ qd̄ eiꝰ tes-
timoniū est efficax. Ppt̄ qd̄ in p̄n. sue
p̄me ep'le dicit. qd̄ audiuimus. qd̄ uidi-
mꝰ oclis nr̄is. et manus nr̄e cōtractauer̄t
de ūbo uite. et uita maīfesta est. & uidi-
mus & testam̄. Et scripsit hec. mos enī
erat antiquoꝝ q̄ illi scriberet historias q̄ uidis-
sent. ppter hoc dr̄ historia ab Hystori
qd̄ est uidere. & iō iohns q̄ audiuit ūba
x̄ & facta eiꝰ uidit cōuenientissīe potuit
scribe. Sunt & alia. hic tollit̄ erroris occo
Qa forte posset aliq̄s credere q̄ nihil eēt
aliud uerū de x̄ n̄ qd̄ est scptū ī hoc euā
gelio & alijs de ipo. & hoc tollit̄ quū dr̄.
Sunt & alia mlta q̄ fecit ihs q̄ scpta n̄ st̄.
Cuiꝰ causa subdr̄. q̄ si scribant̄. p singla
q̄tū ad facta particlaria & cōditiōes et cir-
cūstātias eoꝝ & ūitate ac ūtute. Nec ipm̄
mūdū arbitr̄ .i. hoīes huiꝰ mūdi. capere eos
q̄ scribendi st̄ libros. Facta. n. et ūba x̄ nō
st̄ hoīs tm̄ sed dei. qa illa huāitas erat or-
ganū diuinitatis. & iō n̄ poss̄t ad plenu;
ab hoībꝰ explicā aut et cōphēdi. qd̄ pat&
ex hoc q̄ a p̄n. eccl'ie ceperūt sc̄i doctores li-
bros scribere ad explanatiōe; et explicatio
nē ūboꝝ & factoꝝ x̄. & adhuc ad plenū
n̄ sunt elucidata. iō īmo si mūdꝰ durar&
p mille milia ānoꝝ. & semp scribent̄ libri
adhuc n̄ elucidarent̄ ad plenū. qa sicut
dictū est. facta & dicta dei nobꝭ īcōpara-
bilia sunt. ppt̄ eoꝝ excellētiā respectu ī
tellectꝰ nr̄i. Magri Nicolai de lira s̄r euan
gelia q̄tuor euangl'istaꝝ expositio elegātis
sima fīnē cep̄. approbata explic̄ felicissime.
Dn̄o Per Fannio de Ribera accurate trāsl[illegible]

LYRA.
IN SACRAM
SCRIPTURAM.

4